

690.

Rudimentum Doctrinae Griberti.

N. Inv. 690.

uantes vos metipsos; Si quis adversus
aliquem habet querelam: sicut et deus donavit
vobis ita et vos. [fratres] Super omnia autem hec
caritatem habete: quod est vinculum
perfectionis. Et pax christi exultet in cor
dibus vestris: in qua et vocati estis
in uno corpore: et grati estote. Verbum
christi habitet in vobis habundanter in omni
sapientia docentes et commonentes vos
metipsos: psalmis ymnis et canti
cis et psallentes in cordibus vestris
domino. Omne quodcumque facitis in
verbo aut in opere: omnia in nomine domini
nostri ihesu christi [fratres] Gratias agentes deo patri
Per ipsum christum dominum nostrum. Dom.
In illo tempore dixit ihesus discipulis suis parabolam hanc
Simile factum est regnum celorum homini
qui seminavit bonum semen in agro
suo. Cum autem dormirent homines
venit inimicus eius et superseminavit
navit zizania in medio tritici
et abiit. Cum autem crevisset herba et
fructum fecisset: tunc apparuerunt
et zizania. Accedentes autem servi patris
familias dixerunt ei. Domine nonne
bonum semen seminasti in agro tuo
Unde ergo habet zizania. Et ait illis
Inimicus homo hoc fecit. Servi autem

a ventis tenuit eu discipuli eius dice
tes. Dne salua nos perim'; Et di
cit eis. Quid timidi estis modice
fidei. Tunc surgens imperauit
ventis et mari. et fca e tranquillitas
magna; Porro hoies. mira
sunt dicetes. Qualis e hic. Quia
venti et mare obediunt ei Secrt
Concede qs omnips deus. ut
huius sacrificii munus obla
tu fragilitatem nram ab oi ma
lo purget spr et muniat Compl
Munera tua nos deus a de
lectacoibus terrenis expe
diant. et celestibus spr reficiant
alimentis. p Dnica quinta.
Adorate deum omnes angeli eius p totum
Familiam tuam qs dne Oro
continua pietate custodi.
ut que in sola spe gre celestis i niti
tur. tua spr protectione muniatur. p
Hostias tibi domine Secrtm
placacionis offerim'. ut et
delicta nra miseratus absoluas
et nutancia corda tu dirigas Postco
Qs omnips deus. ut illius sa
lutaris capiamus effectum
cuius p hec mysteria pignus

II

Rudimentum doctrine fratris
Giberti de Tornaco ordinis

[T]hac secundum innomi-
tatus iste q̄ de
rudimentū doc-
trine vel erudimen-
tū quatuor habet
partes de doctrina ·1·
exequentes. Prima ·1·
est de causa finali doctrine. Secunda de effi- ·2·
ciente. Tercia de formali, et modo di- ·3·
cendi. Quarta de materiali. De causa finali ·4·
sic procedit. Primo probatur ex · in qua ·1·
ostenditur causa suscepti operis et quadri-
partita laborancium. Deinde secundo tractat
ubi primo ostenditur quod propter sapientiam obti- prima
nendam creata est racionalis anima pars
principaliter. Secundo quod propter finem multipli- ·2·
cem acquiritur sapientia. Tercio quod per sapientiam ·3·
invenitur deus in via in creatura. ·4·
Quarto quod sapientie finis ultimus est vi-
ta eterna. Circa primum · scilicet quod propter sapi-
enciam obtinendam creata est racionalis
anima ostenditur in primo · scilicet quod omnes ho-
mines natura scire appetunt, quod philosophi
multi erraverunt · quod sine sapientia increata
nulli ad sapientiam pertingere potuerunt
· quod sine virtutibus sapientiam adipisci
non potuit. Quod igitur omnes homines natura ·1·
scire appetunt ostenditur quadrupliciter ·2·
· scilicet ex nature condicione · ex culpe
corrupcione, ex gracie reformacione, et
philosophorum excitacione. Quod philosophi erraverunt
·1· Primo agitur de confusione erroris ·3·
·2· Secundo de causa erroris. Tercio de spe-
·3· cificacione erroris epycuri. Quarto spe- ·4·
·4· cificacio erroris philosophorum in diversis or- ·7·
tibus. Confusio erroris in philosophis patet ex nomi-
ne · sunt · impositio nominis, dominacio ·1·
erroris · defectus certitudinis · effectus
turpitudinis. Causa erroris in philosophis patet ex ·2·
quatuor. que sunt elacio ex parte volun-
tatis, indiscussio ex parte racionis · ficcio ex parte ·3·

ymaginacionis · appetitus popula-
ris favoris et ambicionis. De spe-
cificatione erroris epycuri sic pro-
cedit. Notatur eius posicio · posicio-
nis [illegible] · contra posicionem disputacio · con-
[illegible] invectio. Specificacio erroris phi-
losophorum in quatuor [illegible] sic proce-
dit. Primo ostenditur error [illegible]
ostenditur quod philosophi erraverunt circa
[illegible] · circa angelum · circa celum · circa
mundum · deinde ostenditur error eorum
in mathematicis · deinde error eorum in
methaphisicis · deinde error eorum
in ethicis. Tercio ostenditur quod sine sapi-
encia increata nulli ad sapientiam per-
tingere potuit. ubi quod videndum consi-
deranda est philosophorum superbia · superbie
medicina · medicine efficacia et quo
tumida eorum sunt. Quod autem sine
virtutibus adipisci sapientiam non potuit
ubi in quarto ostenditur · scilicet quod virtus et re-
ligio a sapientia non secernitur. De ea
sapientia increata fons virtutis utriusque
dicitur quod ubi alterum dividitur ab altero
· vel quasi sine capite · vel quasi sine
membris vivitur. Quod · scilicet · gentiles dei
ad hoc via statuit. Deinde ostenditur 2a pars
quod propter finem multipliciter mediatum
acquiritur sapientia. et primo in generali de
multiplici fine adipiscencium. Secundo
in speciali ubi primo agitur de fine il-
lorum qui volunt scire ut sciant. 2o
de fine illorum · qui volunt scire ut
sciantur. Tercio de fine illorum qui volunt
scire ut ditentur. Quarto de fine il-
lorum qui volunt scire ut edificent.
Quinto de fine illorum qui volunt scire
ut edificentur. Sexto de fine eorum qui vo-
lunt scire ut sciant. Agitur primo
de eis qui volunt addiscere ut sciant
inutilia. Secundo de eis qui volunt
addiscere ut sciant subtilia. Tercio
quod omnis sciencia ad theologiam est re-

fenda. Deinde agitur de fine illo
rum qui volunt scire ut sciantur
ubi primo arguuntur qui eiusmodi
sunt. deinde fit invectio contra illos
qui iactant se de scientia. Tertio quod non
est iactandum de scientia. Quarto
quod sine influencia lucis increate non
potest intellectus veritatem intueri. Quin
to quod impia est scientia perfecta. de fine
ergo illorum qui volunt scire ut scia
tur arguuntur illi qui volunt alio
rum dicta sibi contumaciter arrogare
Et illi qui videantur sciolo sua vo
lunt nimis inverecunde diffun
dere. et illi qui volunt aliorum bene
dicta cavillare. Et illi qui volunt
nimis verbis ornatis incumbere. et in
illo tertio quod non est iactandum de
scientia ostenditur quod modicum est illud quod
scitur in vita ista supplentibus omnibus
ex parte subiecti loci. temporis. obiecti. et
medij. et in illo 4° ubi ostenditur 1
quod sine influencia lucis increate non
potest intellectus veritatem intueri. ostenditur 2
tres rationes. ex parte intelligentis hoc
est anime. secundum se et virium appre 3
hensivarum extrinsecus. et virium apprehen
sivarum intrinsecus. In quibus omnibus 1
invenitur causa deficere ad scientiam desi
Omnibus ex parte rationis tres. quod oportet 2
eam sine recognicione intelligibile
verum et rectum. et etiam esse tres 3
ex parte intelligibilis simile. quantum 4
adveniat veritatem et operationem. Et at
perfecta scientia erit impia. ostenditur quod ibi
sciemus utiliter quantum ad subiectum. certi 1
quantum ad principium effectivum. necessa 2
quantum ad modum utile et delectabiliter
quantum ad finem et terminum. Erit 3
ergo illa scientia utilis. quia cognoscent 4
singuli singulos. et eorum cognitio
nes animarum affectiones. cogitationes 1
cordationes. Erit etiam illa scientia

certitudinalis quia ibi erit infallibilitas
ex parte medij. puritas ex parte organi
perennitas ex parte obiecti. Erit etiam infal
libilis scientia. quia erit sine temporis muta
tione. sine similitudinis interposicione. sine
doctoris exterioris enunciatione. Erit et
utilis et delectabilis. quia erit idem
intentus et indefessus aspectus. ter
minabitur intellectus. quietabitur affectus. deinde
agitur de fine illorum qui volunt scire
ut ditentur. et ad prefendam sapien
divicijs. tanguntur argumenta poeta
rum. exempla philosophorum. documenta scripturarum
impedimenta bonorum temporalium. Et circa illud
ultimum ostenditur quod bona temporalia occu
pant homines nimis circa necessarijs. irri
tant animam in flagicijs. assimilant
homines vilibus bestijs. oblectant homi
nem et exultare faciunt vanis gau
dijs. deinde sequitur de fine illorum
qui volunt scire ut edificent. et ibi
continentur tria capitula. Primum est de
fine illorum qui volunt scire ut edi
ficent. Secundum quod prelati maxime de
bent finem edificationis et predicationis
attendere. Tercium quod in pluribus modis e
minuatur finis edificationis. Et circa
primum ostenditur quod zelus spiritualis est
vere scientie finis. et hunc finem christus in
seipso docuit. Secundo quod viris apostolicis
hunc finem dereliquit. Tertio quod sine
isto fine exinanitur populus et famescit.
Quarto quod isto habito multiplicatur virtus
et crescit. Circa secundum capitulum quod
prelati debent finem predicationis atten
dere. Ostenditur primo quod hic finis neces
sarius est prelatis. Secundo quod sal
vare animas suas tamen non sufficit eis
Tertio quod hunc finem diabolus dere
liquit. Quarto quod ... plus potest. Circa
tercium capitulum ostenditur quod in pluribus modis e
minuatur finis edificationis. Primo pro
curationes animarum quas prelati male

2 constituunt. Secundo per exempla des-
3 errata que periculose sunt. Tercio per
penam ciuilia quibus errantem corrigunt.
4 Quarto per bella hostilia et usum gla-
dii materialis ad quem ipsi descendunt.
Deinde ser de fine illorum qui volunt
scire ut edificentur quod fit in nobis
iiijor modis. Primo quod legimus in scriptura
ad utilitatem nostram vertamus. Secundo quod
videmus creatur in nobis spiritualiter
intelligamus si nos vel ipsos intimus
cognoscimus. Tercio ex cognitione nostri in dei no-
Tercia pars ticiam nos ascendamus. Deinde sequitur
capitulum quod per sapientiam invenitur deus in cre-
atura in via et continet ista pars iiijor
1 capitula. Primum est quod finis cognitionis
humane est in creatura deum invenire.
2 Secundum est quod in creatura deus primo
ab intellectu additur. et in eo quod omnia
3 cetera cognoscunt. Tercium ex incidenti
declaracio scilicet cuiusdam dicti. quo videtur
lumen in quo alia videntur. tamen tale lux
que est medium videndi non videatur.
4 Quartum est quod finis ultimus universalis ad
quem ordinantur cetera et omnia alia est vita
eterna. Quantum ad primum scilicet quod finis cog-
nitionis humane est in creatura deum inve-
nire ostendit per proprietates personarum et earum
vestigia in creatura. Quantum ad secundum
capitulum quod deus primo ab intellectu additur
ostenditur in multis exemplis scilicet in metha-
phisica. mathematica. et logica. Et Augustinus
Quarta pars in libro de ethica. Demum quantum ad ulti-
mum capitulum scilicet quod finis ultimus ad quem ordinantur
scientia etc. Ostendit primo quod hic finis vi-
1 ta eterna dicitur. Secundo quod propositum obti-
2 nendo multipliciter laborandum. Tercio quod hunc
3 finem vir perfectus semper ante cordis o-
4 culos contemplatur. Quarto quod hic
finis in tranquillitate cordis aliqualiter
prelibatur. Et sic finitur prima pars
tractatus que est de causa finali doc-
trine. Et sequitur capitulum 2o

Secunda pars principalis huius
tractatus est de causa efficiente
et pertinet ad condicionem doctoris. ubi pri-
mo ponitur prohemium. Deinde exequitur prin-
cipale quod continetur in vij particulis.
1 Prima pars agit de doctrina dei. Secunda
2 de doctrina angeli boni. Tercia de doctrina
3 angeli mali. Quarta de doctrina hominis
4 pertinente ad lectores. Quinta de doctrina
5 hominis pertinente ad pastores. Sexta de
6 doctrina hominis pertinente ad predicatores
secundum documentum theorice. Septima
de doctrina hominis pertinente ad predicato-
res scilicet experimentum practice. Prima pars prima pars
que est doctrina dei iiijor continet capitula quo-
rum primum est. ~~Capitulum primum~~
Quomodo deus docet angelos sim-
plicissima visione. certissima cogni-
tione. immediatissima revelatione. Se-
2 cundo quare deus docet beatos in patria. ut
intelligant que de eis tradidit quod
preteritis contigerunt. que pericula e-
3 vaserunt. Tercium quo deus docet homines
in via ubi consideratur artificium doc-
toris. doctrine beneficium. docendi exer-
cicium. doctoris artificium quia docet sub-
tiliter. utiliter. dulciter. doctrine bene-
ficium quia docet temperantiam peccatores.
iusticiam penitentes. pacienciam con-
fitentes. sapientiam contemplantes. Ex
econtrario nos docemus carnem nostram
non temperantiam sed impuritatem
animas non iusticiam sed cupiditatem.
spiritum non pacienciam sed pusillanimitatem
intellectum non sapientiam sed curiositatem.
docendi exercicium est in lectione. medi-
tacione. oratione. contemplatione. Sequitur
specialius agetur in tractatu de ea solli-
4 Quartum capitulum est de iiijor gradibus illu-
minacionis pertinentibus ad animas quod docentur
in via que est mentis abstractio. ab
strepitu mundi collectio. collectio in deum
affectio. affectio quietatis. Secundum capitulum.

Secunda pars
Post doctrinam dei secunda est
doctrina boni angeli. continet
1 iiijor capitula. Primum quomodo angelus bonus
docet alium angelum. in quo considerantur
origo doctrine. ordo. modus. et finis
2 Secundum est quomodo angelus docet ho
mines per revelacionem interiorem. in quo
considerantur revelacionis ministerium
3 tempus. subiectum. et modus. Tercium est
de subiecto et modo angelice revela
cionis. et subiecto multiplici. et modo
4 multiplici. Quartum capitulum est quomodo
anima debet se ad hanc revelacionem
disponere ingrediendo ad se. progre
diendo supra se. adveniendo iuxta
Tercia pars se. resolviendo extra se. Tercia pars
de doctrina mali angeli. continet sex
1 capitula. Primum est quomodo angelus ma
lus docet angelum malum sive demo
nem. Ubi considerandum est quod demo
nes in hoc aere calliginoso manent
quia in ipso inquietudinem magnam exercent
quod inter se suo modo disciplinam
tenent. quia suis superioribus subiectionem
2 exhibent. Secundum est quomodo ange
lus malus docet hominem. ubi agitur
de doctoris impietate. que consistit
in quatuor. in hoc quod discipulum pue
rilium et parvulum elegit. electum e
rudit. erudiens affligit. afflictum
3 in fine deludit. Tercium capitulum de doctri
ne vanitate ubi agitur de sapientia quam
perdiderunt et non habent. et de ea quam
habent. perdiderunt enim puritatem sapientie
retinent subtilitatem intellectus. acquisi
verunt diuturnitate experientie. contraxerunt
inimicitiam nostre consciencie. Quartum capitulum
4 est de doctrine qualitate. docet enim vel ea
que sunt curiosa. ut qui predicunt fu
tura contingencia. vel ea que sunt
perniciosa. vel suggerunt vicia. vel
ea que sunt supersticiosa ut sunt ma
leficia. vel ea que sunt presumptuosa

ut qui faciunt et erudiunt circa mira
7 bilia. Septimum capitulum est de doctrine fal
sitate. falsitas enim doctrine eorum resultat in
fallacia virtutis sensitive. imagina
tive. interne. et affective. Sextum est
6 de falsitate per exempla similitudinaria specificante
circa iiijor vires potencias sensitivas [illegible]
4 Quarta pars secundi tractatus est de doc Quarta pars
trina hominis pertinente ad doctores et con
1 tinet quinque capitula. Primum est quod in
xpo doctore indicatur omnis perfecta doct
rina. Condit enim ipse xpus homo condici
ones boni magistri. Ignorantes erudit erudit
homines ut erudiatur ad hominem ... con
parem mittit ut honoret condicionis
humane dignitatem ut foveat inter ho
mines mutua caritas. ut sit ierarchie
celestis. et subcelestis conformitas.
ut magis sic appretiatur virtus. Secundum
2 capitulum est quod ad doctorem hominem pertinet
bona vita. ut sit sapiens sine superbia. sine
invidia. sine avaricia. sine superbia cum
humilitate. sine invidia cum caritate. sine
avaricia in commutabilitate. Dicit quod alia
doctor .i. per realis sine iracundia. sine
lascivia. sine negligencia. Dicit eciam ex par
te carnis puritas. sine gule immundicia.
sine luxuria. sine infamia. Tercium est
3 quod ad hominem doctorem pertinet certa sciencia
non supersticiosa. non curiosa. non erro
nea. non inflativa. sed vera sciencia quam
indicant immunitas vicii. subtilitas in
genii. diuturnitas studii. sedulitas oracionis
que sciencia tunc est in suo potissimo statu
quando versatur circa dei gloriam. circa peccati
perpetrati noticiam. circa sui iudicium
circa mortis presenciam. Quartum est quod ad ho
minem doctorem pertinet debita doctrina
quam iiijor astruunt. et iiijor destruunt
Astruunt quidem ex parte docentis pietas
ex parte doctrine veritas. ex parte modi
opportunitas. ex parte finis utilitas. De
struunt autem operum novitas. simp

-litas. sermonis superfluitas. verborum vero bra-
uitas. Tercium est quod ad hominem doctorem
pertinet prompta facundia. Circa quam
iiii^or consideantur eloquentie instrumenta
que sunt inventio. dispositio. elocutio.
pronunciacio. iiii^or excitamenta quibus elo-
quentia excitetur ad necessitatem. ad utilitatem
ad voluntatem. ad humanitatem. ad digni-
tatem.
iiii^or documenta ut eloquentia habeat ma- 1.
turitatem. suavitatem. mediocritatem 2.
capacitatem. iiii^or nocumenta ut quando ser- 3.
mo doctoris est nimis inordinatus. nimis ordinatus
nimis ornatus. nimis concitatus.
Tercia pars Tercia pars huius secundi tractatus agit de
doctrina hominis pertinente ad pastores. con-
tinens iiii^or principalia pastoris. In-
stitucionem. successionem. totum condicionem. of-
ficii execucionem. Institucio pastorum
manifestatur in hoc quod mundus nullo tempore
sine doctrina fuit. quod in novo testa-
mento gratia claruit. quod gratia declarata
doctrina profecit. quod auctoritas apostoli in
Petrum descendit. Tercia pars est de pas-
toris successione continens duo capitula
In primo agitur de pastorum succedentium sa-
pientia. in secundo specialiter de pauli supereminentia 2.
Tercium ad primum capitulum de successione pas-
torum administrantium divine sapientie pulchritudinis
doctrine succedentis ordinem fluentorum
gratiam administrancium plenitudinis. pauli in
eos specialem sollicitudinis. Capitulum secundum de
pauli apostoli supereminentia consistit in quo
ubi ostenditur eius dignitas ex aliorum
comparacione. potestas ex eius electione. veritas ex
propria eruditione. caritas ex christi di-
lectione. Circa dignitatem laudat eum per
supereminentiam ad Abel. ad Noe. ad
Abraham. ad Ysaac. ad Jacob. ad Jo-
seph. ad Job. ad Moysen. ad David.
ad Helyam. ad Johannem Baptistam 3.
ad angelos. Potestatem autem pauli ostendit
super corporum actiones super spirituum pos-
sessiones. super homines. super demones. veri-
tatem autem pauli probat signis ubi
scriptis exemplis. Caritatem autem pauli
probat. quod propter christum temporalia cuncta despe-
xit. et nichil quod esset proprium salutem per-
tinens ipse neglexit. plus honorem christi
quam propria salute dilexit et seipsum exina-
niens totus divino succensus amore
se in christum everit. Tercia pars est de pa-
storis condicione. Et primo de summis
pontificibus. Secundo de pastoribus re-
gularibus. Tercio de pastoribus secu-
laribus. et quarto de omnibus. De summis pon-
tificalibus sunt tria capitula. Primum manifestat eorum
dignitatem. secundum propositum incidentem
obliquitatem. tercium determinat regimen ecclesie
secundum pontificum ~~maiorum~~ romanorum antiquitatem.
Tercium ad primum capitulum veneratur in eis
eorum dignitatem singularem. potestatem
universalem. veritatem fundamentalem. sanc-
titatem exemplarem. Potestas universalis tan-
ta est. quod nulla ~~tanta~~ potestas ei comparatur
nulla est in ecclesia militante. que eius
imperium non sequatur. Nulla est que non
peraus regulam dirigatur. quod patet considerando
emanationem collationem et execucionem. Se-
cundum capitulum manifestat incidentem obli-
quitatem quia dignitas singularis con-
taminatur per contentionum iudicia. potestas v-
niversalis offuscatur per exempcionum privile-
gia. veritas fundamentalis. auctoritate perpendi-
tur in vicia. Sanctitas exemplaris
religionis detrahentium patitur per clericorum
criminalium infamia. tales enim esse oportet. ut
deum sapiant ex caritate. seipsos custo-
diant in castitate. negocia expediant in
pietate. proximum audiant in veritate. Sed quidam
eorum nec deum sapiunt pre devocione. nec
se custodiunt propter corruptionem. nec negocia
expediunt per dilacione. nec populum eru-
diunt per ignorantie confusionem. Tercium
capitulum declarat doctrinam et regimen ecclesie
secundum pontificum romanorum antiquitatem
et primo exponit auctoritates. Canticum tanti

Secundus ponit cathalogum summorum
pontificum tunc exceptis quibusdam describ-
endis et continet octo capitula secundum succes-
sionem eorum. Primum a petro usque ad ana-
cletum. Secundum ab anacleto usque ad
thelesforum. Tercium a thelesforo usque
ad calixtum. Quartum a calixto usque
ad urbanum. Quintum a urbano usque
ad silvestrum. Sextum a silvestro
usque ad damasum. Septimum a da-
maso usque ad leonem primum. Octavum
a leone usque ad iohannem secundum. De-
inde sequitur pars alia de pastoribus
1 regularibus continens duo capitula. Primo
datur eis ne incidant in morbus importa-
2 bile medicina preservativa. In secundo
si inciderint datur eis medicina cu-
rativa. Habent regularem medicinam
preservativam. Si considerent votum e-
missum. Si temperent libidinosum ap-
petitum. Si formident precipicium. Si
2 declinent periculum. In secundo capitulo
datur eis medicina curativa. ut si quem
eorum contigerit vocari ad prelacione
impositam necessitatem paciencie sustine-
ant. ereptam spe libertatem humili-
ter defleant. per sanctam humilitatem fervent
doceant. ad consciencie serenitatem frequent
redeant. pars illa que est de pastoribus
secularibus. et continet de omnibus ostenditur
quomodo ad prelacionem veniant. per genituram
electionem. quomodo veniant per honestam con-
versationem. quomodo doceant per salubrem a-
monicionem. quomodo ad se ipsos redeant per
humilem consideracionem. quomodo autem veniant
ad prelacionem ostenditur capitulis quatuor. scilicet
quod veniant in timore. veniant in la-
bore. doceant in fervore. redeant in
merore. Circa primum capitulum scilicet
quomodo veniant ad prelacionem. ostenditur
quod prelatus primitus eligatur. electus
humilietur. humiliatus cogatur. co-
actus confirmetur. De electione tangitur

in principio septime partis in illo sermone
Elegi david. Quomodo ergo veniant ad pre-
lacionem tangitur in primo capitulo sicut dictum est
ut veniant per genituram electionis. Deo ne
illorum vocacionem qui non repellunt electo-
nis supercilium. qui non assumunt mor-
tificacionis exercicium. qui preponit doctri-
ne sue onus. qui sequitur potius delectacionis
gaudium. In sequenti capitulo ostenditur quomodo
prelatus ad prelacionem veniens primitus
eligatur. electus humilietur. humiliatus
cogatur. coactus firmetur. humilietur
per conscienciam. eligatur per graciam. cogatur
per caritatem. confirmetur preter symoniam. De-
inde sequitur capitulum de humiliacione prelati
tunc autem vacat electus humiliatur. quando
metum concipit ex dilectione dei. quando sollici-
tudinem appetit ex edificacione proximi
et in dubio constitutus intra se reuer-
tit ad examinacionem sui. et puritatem
suam conspiciens. et quod ibi expedit vi-
dens obedit deo ad suscepcionem officii.
Deinde sequitur tercium de coactione. cogatur
autem electus ad suscipiendum officium. aut
amor divinus vehemens. aut preeminens
superexcellencia a electionis gracia. a su-
perioris obediencia. Deinde sequitur capitulum
de confirmacione. tunc autem confirmacionem
meretur electus. cum sunt in eligentibus
ydoneitas et puritas. cum sunt in electione
veritas. cum sunt in vita electi sanctitas
Cum sunt in fama electi claritas et pro
ditorum hilaritas. Et ista sex capitula per-
tinent ad id. quomodo ad prelacionem veniant
per genituram electionem. Deinde sequitur quomodo
prelatus in prelacione vivat per hones-
tam conversacionem. ut sit prelatus quantum ad
ea que pertinent ad se. que sunt sub se
que iuxta se. que supra se. debet autem
esse ordinatus in se ex parte mentis per
repressionem tumoris et impressionem ti-
moris et ex parte carnis per abstinen-
et continenciam et hec docent inquit ca-

1 Primum est de repressione timoris ut
non intumescant plati intus in animo
ut non declaretur superbia extra in signo
ut non audiatur in verbo ut non sentiatur
in facto. Hec enim est quadruplex superbia in pre
2 latis. Secundum capitulum est de immissione
timoris originali. Hunc enim timorem indu
cunt mens mentis impuritas · corporalis
virtutis imbecillitas · officii et oneris
difficultas humani favoris ac laudis
3 popularis suavitas. Tertium capitulum continet
dei immissione timoris in spirituali quod in for
matur x exemplis. Quartum capitulum est de
4 abstinentia prelatorum et primo commendat
abstinentiam que requiritur in subditis. Et so
brietas que requiritur in prelatis et gu
lositas in utrisque arcetur que tamen sunt
in hoc capitulo. Commendatur ergo abstinen
tia quia per eam corpus servituti sub
icitur · spiritus expeditur · vita ponitur
dyabolus vincitur. Sobrietas recomme
datur in prelatis propter dignitatem officii propter
subtilitatem iudicii · propter utilitatem proximi
propter expectacionem premii. Gulositas autem
reprobatur in utrisque quia hominem vertit
in bestiam · quia ex tede stat contra
legis divine sententiam quia destruit cor
poralem et spiritualem substantiam · quia inducit ig
5 nominiam. Quintum capitulum est de prelatorum
continentia ubi ostendit quomodo expedit eis
statu in quibus consistit tercio quam iniuste peti
qui in eis deficit. Expedit autem eis contine
tia propter honestatem officii · propter necessitatem
voti · propter auctoritatem divini precepti · propter dignitatem
sacramenti. Consistit autem hec continentia
in mundicia affectus · aspectus · tactus ·
et actus. Aggravatur autem reatus in eis
qui continentia deficit. Unde peccatum luxurie
aggravatur in prelatis ex scientie correp
tionis necessitate impetracionis · sancti
consecracionis · individuitate desponsa
tionis. Sextum ponitur illa in qua ostenditur quod pre
latus debet esse ordinatus quantum ad ea que

sunt subiecte quantum ad ea que sunt super se que
constituunt racione quorum habeat usum
iusticie. Agitur ergo primo de prelati
iusticia. Secundo de prelati clementia
Tertio de fidelitate conscripta. Quarto
de prelatorum sapientia. De prelatorum iusticia
sic instituitur prelatus super vicia corri
genda super solacia impendenda super
temporalia dirigenda. Et quia constituitur
super vicia corrigenda debet esse iustus quia
super solacia impendenda ideo esse man
suetus quia super temporalia regenda ideo
debet esse fidelis et circumspectus · quia super
iudicia dirigenda ideo debet esse sapiens
et discretus. Et hec sunt in ordine que
dicta sunt iusticia clementia et cetera. Est
autem prelati iusticia ut exhibeat veri
tatem in se ipso severitatem in vicio · pieta
tem in peccatore in modo oportunitatem in nego
ciis. Veritatem in se ipso exhibeat ut viciis
non subiaceat aut si subiacuerit se
ipsum corrigat · corrigendo vero non peccat
non precedendo formam prime aliis in se
ipso prebeat et ostendat. Exerceat autem se
veritatem in vicio quadruplex ostendat ze
lum exequatur divinum preceptum · videat
fructum · caveat dampnum · exhibeat
etiam pietatem in peccato · habeat ergo in fir
mitatem suam in animo · humiliter in signo
pietatem in verbo · mediocritatem in facto
Exhibeat etiam oportunitatem in negociis
tunc enim potest iuste corripere. Vi se
ipsum noverit pro subditorum dura conscio
mare. Vi crimina que corrigi nequeunt
tollerare · si quidam percondicione pec
cancium operare · siquidem pusillanimitate
depositi vindicare. Deinde sequitur de cle
mentia et continet in ordine capitula. Primum
est de clementia prelati per conformitatem
ad Christum. Secundum de clementia per comparacionem
ad suum oppositum. Tertium de clementia
per instinctum. Quartum de clementia per
comparacionem ad multiplicem eius fructum

De clementia p confirmacie ad rpm ondit² qd in rpo ē clemētia grātā nō venditā pāta non dilata. vera non
2 ficta pfecta nō dimidiata. In scdo capl° de clemētia per rpom ad suū op. pleta non enī ē qº ita puritatem incredere habebūt sicut iracūdia et crudelitas in plato que supare debz clemētia. quia crudelis ppetuitatem huanam exire nit quia securitatem non ivenit. et crudelitas brevem patiem accipit. et
3 vix adpietatem redit. In tercio capl° de clementia prelatoꝝ ptinēt instinctū. ubi ponunt² plura exempla de naturis vegetabiliū volatiliū gressibiliū rationabiliū.
4 In qrto capl° de clemētia pp multiplicē eius fructū. platum enī oīs aspiciunt. aspicientes clementem oīs diligunt. diligentes sibi proficiunt. post profectum subditos prelati clementes in gl'am introducunt. Quint² cap.m de platoꝝ fidelitate taminspta q̄ consistit in q̄tuor. ut de fructis pp tpalia collata. platus exhibeat oroīs suffragiū. s². retineat contemplacionis officiū. subiectis indicat dispensionis misteriū. egenis impēdat misacionis auxiliū. Ƀed hec fidelitas degnauit in fidelitate. quia quidā suas oronibus non redimunt sed spūalia p'ponunt. et ɔtemplacōe nesciunt. et sua mriora ɔtempnunt dispensacōm impediunt. et malos ballinos pficiūt. afflictōm pauperū nō exaudiunt. sed de lacrimis eoꝝ thezaurizant et in futuro reponunt. Sextū cap.m de platoꝝ sapia p'mr digniti² iudicia. q̄ cū fit i psona iudicis iueniantur. bo neritas i iudicio pgressus integritas in aduocatis agentibus i iudicio vitāt. ad iudicandos pius extendit² pietas. Est aūt iudicis idoneitas. q̄ū inveni² in eis discretio

./. et om² q̄ accusatio q̄ denunciatio q̄ inq̄sitio q̄ facti publici attestatio/

vitatis. rectitudo bonitatis. auctoritas potestatis. go p'ma iudicis usurpauit sunt et effeminati pp defectū auctoritatis. furiosi pp defectū bitatis. scandalizati et mali exempli hoies pp defectū bonitatis. Sunt sunt pp auaritiā. effeminati pp desidiam. furiosi pp seuiciam. scandalizati pp infamiam. et hec p'cauit i iudice sapiām. In iudicio etiam dz sapiā diligere processus integritatem. q̄ fit in 4 modis quibz agitur de crimine. s. p accusacōm inq'sicōm. denūciacōm. facti publici attestacō. In iudicibus dz sapia ɔsiderare. aduocatoꝝ pūtes que enim est in aduocatis q̄ū ista ɔcurrūt. psona congrua causa iusta. modus debitus. pius affectus. debz eē iudex extendere. prout dz ad iudicandos pietatem ut si penas infligi oportet infligantur i iustitie pensata utilitate cum maturitate cū difficultate. Deinde se² quo prelatus debz esse ordinatus q̄ritium adea que sūt iuxta se. Et continet hec ps in 4or capla.
1 Primū est quo se debeat hre ad ɔsiliarios et commensales platoꝝ. et quo quidā inueniunt adulatores blandissimi. detractores pessimi simulatores astutissimi. mentes uanissimi.
2 Decimū cap.m ē quo se debent administros habere et officiales. Dominister enī ydoneus dr qui a populo assequit² beniuolenciā dño suo custodit diligētiā s². gram. et a deo recipiet glām. Ƀed ne quibusdā ministris platoꝝ qui excitant pauperibꝰ calumpniam dño suo thezaurizant cū i famia peccuniam s². in p'ptua formant patriā ɔstriam et insuiuos exptant
3 dapnacionis suam. Tertiū ca.m ē. quo deuit se hre ad consanguineos carnales. peccant enī qui edificant syon in sanguinibꝰ s. carnalibus pp qº potest platus excepe

pprna

martieb

in sagwibꝰ

fame sue glorie tytulum. In tercio consciencie
scrupulum. Ingerit persone domestice pe
riculum. scandalizat populum. perdit ex parte sua
me sue glorie tytulum. quia tales promo
nentur in quibus viget impotencia propter etatem
et infirmitatem. in quibus viget ignorancia
propter cecitatem. in quibus viget cupiditas ·4·
per voluntatem. in quibus viget nequitia
propter iniquitatem. In tercio et consciencie scrupulum
propter excecationem. affectionem. successionem
divinam offensionem. Ingerit etiam do
mestice persone periculum. quia fragilem
nimis ponit prelati in fundamento edificij
2· Secundum periculum est quia ponit eos
qui portare nesciunt ubi pondus est
3· prelij. Tercium periculum est signum sus
4· pendij. Quartum periculum spiritualis nau
fragij. Scandalizant populum revolen
tem sanctorum memoriam. patronorum iniu
riam. spiritualium virorum penuriam. et ne
potum vel cohenencium habundanciam. Quar
tum capitulum est quomodo se debent habere ad reli
giosos et claustrales. pacem enim re
gularium impediunt per immoderatas pro
curationes quas exigunt. inveniunt. per
perversas receptiones quas fieri faciunt.
per iniustas correctiones quas impediunt. ·1·
Secunda pars illa que ostendit quomodo prelatus
debet esse ordinatus contra ea que
sunt supra se. que sunt infra se. Oculus
divine sapiencie. gladius humane potentie
·1· ·minus gere· pondus ecclesie. et secundum ·2·
hoc sunt in ordine capitula. In primo monetur
ut vigilet arcendo malas bestias a
movendo herbas noxias. sanando oves
·2· sauciatas. reducendo devias. In secundo
capitulo monetur quod per gladium humane po
tentie. militet per constanciam sicut in
primo capitulo docebatur quod per oculum divine
sapiencie vigilare debet per diligenciam. Non
licet ergo constanter et hoc exhorta
cione. oratione excommunicacione interdicti aggrava
·3· cione. In tercio capitulo monetur quod per minus ·3·

quas accipiunt
propter nonas con
cionces

gere portet se electus prelatus ad co
secrationis suscipiende gratiam. Vitat
enim quidam actus gratuitos et conse
crationem. vocant vicarios ad officium con
secrationis. vocant presbiteros et antiquitatem
et venationem. edificant muros et fe
nam mansionem. In quarto capitulo ostenditur
quod propter pondus ecclesie vel impositum debe
bit vel prelati vel emmenciam ipsum
recognalient eadem potentis duleedinis
in seipsis inimicabiles se probeant con
suetudinis pulcre. in subditis eorum defec
tus sustineant primo fovent. adversari
os suos cohibeant puissancie virtutis
et per qualis debet esse vita prelati
Secunda pars illa in qua ostenditur qualiter pre
latus docere debet. ubi primo ostenditur quod
circa doctrine sacre studium debet esse prime
ditacioni intentus. Secundum quod primo predi
cacionis mutatum est ei necessarius. Tercio quod
sermone et facundia debet esse contra genti
lium et hereticorum iudeorum. et malorum cri
stianorum insultus paratus. Quarto quod in hoc
maxime se exercuit sanctus paulus. Quinto
quod si hec doctrina non fuit in prelato plu
rima detrimenta patitur populus. Sexto quod
huius doctrine diversus modus. In primo
ergo capitulo ostenditur quod et studium sacre scripture
debet esse premeditacionem intentus. quia medi
tacio carnem mortificat. mentem purificat
proximum edificat. christum honorificat
In secundo capitulo ostenditur quod sermo predicacionis
multum est prelato necessarius. verbum enim mul
tum affert fructum. habet debitum modum est
iusticie concentum. Est autem fructus huius
verbi quadruplex. Curat enim infirmitatem
conservat sanitatem. edificat caritatem
oblectat ad suavitatem. habet etiam hoc verbum
modum debitum. quando pensat quid loquitur
cui. quo. qualiter. et quantum. Est etiam
iusticie expressivum cum annunciat vicia
virtutes. penam gloriam cum brevitate ser
monis. Tercio ostenditur quod prelatus sermone

et facundia de q̄ pacius con̄ genti
liū Iudeoꝝ hereticoꝝ maloꝝ xp̄ianoꝝ
insultauit · et scdm h̄ sunt iiijor ca̅la
Primū ē de confusione gentiliū qui̅
caduce essentie vnitatem personaꝝ tri
nitatem · filij de patre natiuitatem · glie et
iusticie · Scdm̄ ē de confusione Iude
oꝝ quia similr viuūt · Inutilr mes
siam venturū eē credunt · pueril' de
lege et ꝓphetis sentiūt · damp̄bilr le
gem suam custodiūt · bene simil' vi
uere permittiꝰ int xp̄ianos ex quadru
plici cā · Inutil' eciā messiam ven
turū eē credunt · cū xp̄us iam venit
qui est verus messias · cuius aduentū
declarant tranquillitas mundi reddita
nouitas miraculoꝝ exhibita · digni
tas Iudeoꝝ perdita · veritas misterioꝝ
reuelata · pueril' eē de lege et ꝓphe
tis sentiūt · et ꝑ hoc errant cē̅ veri
tatem intellcꝰ eoꝝ · et circa pietatē af
fectus eorum et hoc quia querūt
tpalia · respiciūt litteralia · superaddūt
mendacia · defendūt tū primatia · dā
pnabilr etiam suam legem custodiūt
Nam impaucissimis legem tenent
tradiciones etiam ex tradicionū suaꝝ no va
lent · In illis eciā in quib' legē suā
tenent deo displicent · Nam eē sper
acionis hn̄t · Quartū de confusione here
ticoꝝ quia int se diuisi sunt · vnitatē
eccie diuidunt · veritatem scripture cor
rumpunt · eterne morti obligati sunt · Et
post istū quadrucez effectum ondiꝝ qua
drux cā errorib' ipsis · s · puritas in
tellcꝰ · subtilitas materie · pusillanimitas
negligencie · peruersitas supbe · Quartū de con
fusione maloꝝ xp̄ianoꝝ sub quadruplici
methaphora · militis · furis · di tl · spo
liati · Consequn̄t ondiꝝ q̄ in smone
et facundia maxime se extulit · pau
lus ondit · Paulus eni pmo imperitus
non fuit sicut quidā dicebant · Scdo
qꝛ ꝓ non eē · int plati · sup defectu
doctrine · et si paulus imperitus fuit
Tercio quō sermone profecit · Quarto
quō sup hoc platos eccie diligenter
amonuit · Con ondit q̄ multa pati
etur ꝑplus dispendia · si non fuit in
prelato doctina · quia generatꝛ cecitas
i intellectu · frigiditas in affectu · multiplis
inceratu · Sunt eni tenebre obscure
frigide operib' impeditiue · horride
gustu adilla inior · que dicta sūt · Con
ondit q̄ doctrine platoꝝ diuersis
ē modis et continet duo ca̅la · In
pmo ondit p exempla in gnali · In
scdo p precepta in spali · Exempla su
muntꝛ ex parte vegetabiliū sensibiliū
rōnabiliū artificialiū · precepta in spali sunt
ut prelatus sic in singulis virtutes
promoueat ut contrariū virtuti pcta
non taceat · ut sic exhortacōm mo
dificet · ut ei prosit qui cōm temptacionibus
sionibus laborat · ut sic leuiora re
linquat · ut grauiora subtrahat · ut
suis auditoribus minus profunda no
dicant · Nam gō visum est quō p
latus adplacionem veniat · quō i ea
viuat · quō doceat · Vltimo sēꝛ quō
adse redeat et continet duo ca̅la ·
In pmo ondit morbū · In scdo re
mediū morbi · est ascende supra se
mitant pelacōm · Remediū ē des
cendere intra se humilr ꝑ timorem
et cē morbū quadrucē inuenis · as
cendi gradum · Primo eni dyabolꝰ eius
impetit · Secūdo impetitus enumat bō
que gessit · Tercio enumando maltū se
erigit · Quarto erigendo se cad it · In
scdo ca̅lo subiungitꝛ de remedio qui · s ·
descendit in seipm diuino timore sa
lubrit inspiratus · inspiratꝰ subtili
intima pscrutatꝛ · pscrutans humi
liat · humiliatus ꝯsumatꝛ · Etc expedi
tū ē de doctrina dei · et angeli boni

·Sexta· ·pars·

et angeli mali et homines quitum
adlatores et quitum adpastores · De ·2·
inde sequitur de doctrina quitum adpredica
tores · Sexta pars huius tractatus est
de doctrina predicatoris · secundum docu
mentum theorice et premittitur prius
prologus et sequitur opus distinctum in sex
partes · In prima agitur de predicatorum
utilitate · In secunda eorum caritate fructi
cum maturitate · In quarta de predicatio
nis fomentate · In quinta de predicatore
modificanda predicationis et officiorum di
versitate · In sexta de predicationis di
latande fructificate · prima pars de predica
utilitate continet in quinque capitula · In primo
ostenditur quo utilis est predicatio · quia
per verbum predicationis deo honor quasi
tenuitur · In secundo quo intellectus per
predicationis verbum illuminatur · quadrum ·2·
In tertio quo affectus inflammatur · quan
tum ad primum capitulum · sic honor deo
per verbum predicationis · si principaliter in
corde attendatur eius gloria · Si in mina sit
in ore petatur eius gratia · Si efficacia
ter in opere multiplicetur eius fides · Si
humiliter impleve audiatur et ad veniens
Quantum ad secundum capitulum · sic per verbum pre
dicationis illuminatur intellectus · ad intel
ligenda scripture misteria · ad diluen
da mentis humane vicia · ad fugienda
gehenne supplicia · ad optinenda patrie
gaudia · Quantum ad tertium capitulum sic per
predicationem affectus inflammatur cum ho
mines concipiunt timorem de pena · pu
dorem de offensa · dolorem de culpa
· amorem de venia · et hec subsequitur
methafora · inflammationis mali
· timor enim lingua exsitat · pudor ·3·
in ignem congregat · dolor insufflat
amor inflammat · Quantum ad quartum
sic per predicationem effectus ad opera sus
citatur · Clamant enim predicatores
ut fugientes revitantur · reversi congre

dicantur · congressi victores efficiantur
· victores coronentur · Secundus titu ·2·
lus est de predicatorum caritate propter quod
comparantur sagitte infigenti inter ar
tificia · quia sagitta cor penetrat · Com
parantur etiam tam custodienti inter
gressibilia quia caritas proximum
fovet · Comparantur etiam avi volanti
inter volatilia · quia caritas deum volat ·
Comparantur igni ardenti inter elementa
quia caritas sanctum inflammat · In
primo ergo capitulo · Comparantur sagitte in ·1·
figenti quia sagitte sunt pennate
pennis dilectionis dei et proximi vo
lantes directe per intentionis intentionis
acute per meditationes dominice passionis
· de arcu potentis emisse per efficaci
am operationis dei verbum liniantur effec
tu operis · In secundo capitulo comparantur ·2·
tam qui est ad omnem pro humilitatem
parantis contentus per paupertatem sui ipsius
sanatum proprie asperitatem · et hec tria
respectu sui · odoratu et fovens ap
prehendit · latratu feras abigit · ligwe
tactu · putredinem curat · et hec tria
respectu proximi dominum et suum cogno
scit cognitum diligit · et pennis dilec
tione se morti exponit · Cognoscit per
intellectum diligit per effectum · dilectionem ostendit
pennis effectum · et hec tria respectu dei
Sed ne canibus immundis plurimis
· voracibus et turpilante per gulam
volisimam patientibus · i · insatiabi
lem appetitum · per avaritiam latrare
nescientibus per pigriciam impatientibus
per iracundiam seipsos mordentibus per
detractionem et invidiam · Electus de do
mo dominum per superbiam · In tertio capitulo comparantur ·3·
avi que hec alis ut pullos protegat
ut se in aere suspendat · ut volans
fugiat · volet ergo pastor alis misera
tionis que pertinet ad protectionem alis
suspensionis que pertinet ad contemplationem

alis bone actionis · q̄ ptinet ad
fugam alis inspiracionis, pregit aves
in adusitate congregat pullos · ut
viuant in unitate supportat defectus
aliorum experietate · Alis bone actionis
volat · cum mundi fugit voluptates. Ten
dunt gr̄e nouitatem et sp̄ proficiens su
am terram humilitatem · hec ale advolan
dum patule renouate submisse alis
contemplacionis se inaere suspendit p
meditacionem velud alis tremulis per
oracionem velud alis timidis · p devotionem
velud alis expansis Consequenter incipit a
liud capitulum in quo specificatur hec avis p
corvum · apem · gallum aquilam · de
quorum proprietatibus ibidem In 2o capo
Comparatur p̄ter igni et continet tria
capitula. In primo agitur de quadruplici igne
secundum proprietates suas Est enim superior
cuius motus celerior · virtus nobilior
· actus efficacior · situs superior Est
et ignis exterior qui purgat maculas
illuminat tenebras · perficit adopacionis
ignotas · naturam conservat ut non no
ceant contraria peccatis Est et ignis in
terior qui hic animam purgatur in tribu
lacionum passione · renovativa in noua
conversione · resilitivam in contemplacione
unitivam in amore Est et ignis inferior
habens vim infectivam in virtuti corrupcione
putrefactivam in superfluorum congregacione
inferius passitivam in ypocrisi et si
mulacione diffusivam in ambicionis mani
festacione Ignis superior divina maie
stas exterior angelica dei fervitas in
terior caritas · inferior cupiditas In
secundo capitulo agitur de igne spiritus sancti
operantis in anima secundum quadruplicem sta
tum prevaricacionis et culpe · conversionis
et gracie · profectus et iusticie · perfectionis
et excellencie In statu prevaricacionis
quattuor adelementares qualitates arefacit
enim humida · urit arida · lenit calida

calefacit frigida ~~vel fra~~ · humida sunt
per carnalem delectacionem · arida per inde
vocionem · calida per ambicionem · frigida per
obstinacionem · Operatur et in statu conversionis
et gracie · dum primo elicit submethaforam
ligni viridis · aquam lacrimacionis
· et exterior acceri ...onis Secundo fumum
intimorum contricionis Tercium scintillas ge
mituum et suspiriorum fervente affectionis
Quarto flammam bone locucionis Quinto
carbonem imitacione conversacionis Sexto
lucem per diffusionem exemplaris actionis
Septimo cinerem precordiacionem fra
gilitatis et proprie condicionis Operatur et
in statu profectus et iusticie Ignis de
oculos enim reducit · pro cordis compassione
eductus diffundit · poris predicacionem dif
fusus interitur · pro cordis tribulacionem in
terius ad locum suum reuititur et qui ex
inanitur pro oracionem Operatur et in statu
perfectionis excellencie sub quadruplici igne
proprietate · hec autem sunt puritas intribu
lacione · sublimitas meditacionis · sub
tilitas revelacionis · agilitas exulta
cionis et iubilacionis In tercio capitulo agitur
de igne prout appatur septem donis
spiritus sancti Ignis enim inmunda purificat per
donum timoris omnem naturam Inflammat
per donum pietatis · obscura illuminat per donum
scientie et discrecionis · infirma consolidat
per donum fortitudinis · abdita penetrat
per donum consilii Inmunda purificat per
donum intellectus Cibos decoquit et sa
pidos reddit per donum sapiencie De tytulo
de maturitate predicatorum · scilicet tercius con
tinens quinque capitula In primo agitur de
maturitate amorum · deinde de maturitate mo
rum que est in 2o · primo de maturitate discrecionis
deinde de maturitate locucionis · deinde
de maturitate actionis · deinde de maturitate
conversacionis In primo ergo agitur de ma
turitate amorum q consistit et in 10r circa
scripture testimonia circa predicatorum antiquorum ...

Circa p̄fec̄o̅nis indicia · c̄c̄ p̄ticula ē
ingentia · et cudet̄ de daniele et s̄e
centia ¶ In secundo ca̅lo agitur de ma
turitate mo(rum) q̄ consistit in cor̄ dis
cretio̅ne locutio̅ne · actione c̄usa̅tio̅ne
· discretio aut̄ circa inior̄ consistit circa
p̄dica̅co̅nis motu̅ · tempus c̄grium · locu̅
et sensum ¶ In tercio ca̅lo agitur de matu
ritate locutio̅nis ut sit predicatore ma
turius loq̄ndo necc̄a · q̄ntu̅ ad fidei illu
minaco̅m / vtilia q̄ntum ad mor(um) edifi
caco̅m ¶ Veria q̄ntu̅ ad rectitudine / me
sue Conformia q̄ntu̅ ad imp̄ssionem /
Sed quidam p̄dicatores modiu̅ no̅ pre
dicant necc̄ia / sed adulatoria · no̅ vti
lia sed subtilia · no̅ seria sed ioculatoria
· non conformia sed difformia et impia
¶ In q̄rto ca̅lo agitur de maturitate
actio̅nis Sic em̄ imitatur xp̄m · qui ce
pit facere · confirmat v̄bum · edit
exemplu̅ ¶ In q̄nto agitur de matu
ritate co̅nuersationis co̅rum deo ē co̅nu
ersatio p̄dicator̄ laudabilis · si sunt de
notus in affectu q̄ntu̅ ad matum tes
deuotionis · manifestat in eo sapie
fulgur · celestis p̄rie amor / iusticie
rigor / caritatis decor / mitigantis ca
dor · Est etiam necc̄ia maturus co̅ram
populo · ut sit sobrius in victu · pudi
cus in tactu · beniuolus in affatu · com
positus i gestu ¶ Sextus titulus est de
predicatio̅nis ydonei(ta)te que consistit
in inior̄ s· in gn̄ali · q̄ p̄dicator apud
se v(er)itatem h̄eat · h̄ita patent pa
tens placeat · placens maneat et
hoc in p̄mo ca̅lo · deinde in sp̄ali sub
iungunt̄ inior̄ ca̅la ¶ In p̄mo q̄ v(er)ita
tem apud se h̄eat ¶ In secundo q̄ h̄a
bita pateat ¶ In tercio q̄d patens pla
ceat ¶ In q̄rto q̄ placens maneat
¶ Q̄ntu̅ ad p̄mu̅ cap̄m d(icitu)r q̄ p̄dicator
v(er)itatem p̄dicandam ap(u)d se h̄eat insu
sam ex dei benedic̄one · acquisitam ex di

sciplinae studio · roboratam industrie
materialis ingenio · confirmatam op(er)is
exercicio ¶ Q̄ntu̅ ad secundu̅ cap̄m ondi(tur)
q̄ v(er)itas h̄ita pateat et hoc fit inior̄
modis obsecraco̅ne q̄ntu̅ ad diuinu̅ timo
ris affectio̅ne q̄ntu̅ ad se ip̄m · sc(ri)pture co
memoratio̅ne q̄ntu̅ ad diuinu̅ · fideli int(er)
pretatio̅ne q̄ntu̅ ad p̄ximu̅ ¶ Q̄ntu̅
ad tertiu̅ cap̄m ondit(ur) q̄ v(er)itas patens
placeat · ad q̄d p̄lima q̄ concurrunt co(r)
dis affectus · vocis sonus · corporis mot(us)
ordinatus modus ¶ Q̄ntu̅ ad q̄rtu̅ cap̄m ond(itur)
q̄ v(er)itas placens maneat et continet h(ec)
pars tria ca̅la ¶ In p̄mo agitur de modo
qui fit p(er) similitudines p(ro)uerbiales / apologos
artificiales / p(ro)prietates naturales / i for
mationes exemplares ¶ In secundo ca̅lo
agitur de modo qui fit p(er) apologos arti
ficiales · vbi inseruntur fabule Esopi p(er)
ut p(er)tinent ad septem p(e)cc(at)a mortalia ¶
In tercio ca̅lo agitur de mo(do) qui fit per
p(ro)prietates n(atur)ales et exemplares i forma
tiones tam mor(ali)bus cognoscendis q̄ntu̅ ad
ea que p(er)tinent ad fidem ut in eis q̄
p(er)tinent ad diuinitatem et ad h(uma)nitatem
xp̄i Sed de h(i)is que p(er)tinent ad diuini
tatem expeditum sunt supra in illa p(ar)
te vbi agitur de s(er)mo(n)is efficacia · p̄
lato necc̄ia / S(ecun)do q̄ntum ad h(uma)nitatem
xp̄i ponuntur exempla q̄ntu̅ ad natiu(itatem)
passionem resurrectio(nem) ascensionem
aduentu̅ ad iudiciu̅ penam et gl(ori)am
¶ Terciu̅s titulus de modificanda
p̄dicatio̅ne p(ro)p(ter) statuu̅ et officior(um) di
uersitate et continet q̄nq(ue) ca̅la ¶ In p̄(mo)
agitur de admonitio̅nibus respicientibus sta
tum qui ē i inior̄ Sexus etas · officiu̅
dignitas · status cum suis oppositis ·
In secundo agitur de admonitionibus re
spicientibus euentu̅ et sunt inior̄ · infir
mitas · paupertas · s(er)uilitas · pusillani
m(itas) cu̅ suis oppositis ¶ In tercio ag(itu)r de admo
nitionibus respicientibus intentio̅nem et sunt inior̄

ruditate. simplex perversitas nimia hu
militas et ex suis oppositis. In giro a
gravi[illegible] omnibus respicientibus affectum secundum
peccati progressum et sunt iiii^or. Cogitatio
locutio. actio. consuetudinis obduratio
cum suis oppositis et adista pertinentibus
affectum secundum dictus septem peccatorum mor
talium et pertinentibus ad ipsa cum suis op
positis. Sextus titulus huius partis
sexte est dilatandi materiam faciliter quod
fit iiii^or modis et continet iiii^or capitula
In primo agitur de modo diffinitivo
fieri secundum iiii^or causas. In secundo de
modo divisivo ubi notantur iiii^or divisio
nes vicium artificium originale primi
et divide sermone theologice primum. In
tercio de modo collectivo secundum iiii^or species
ratiocinationis silogisticum inductiuum
exemplare entimematicum et quo
silogisticum docetur quomodo silogistice ar
guitur in sermonibus. scilicet iiii^or modis
hoc est per rationes sumptas. secundo vero quotiens
[illegible] dicitur posse diundere. secundum diversas
invenire. Tercium similes considerare
et in hiis omnibus ponitur exemplum de
ebrietate. In quarto de modo expositivo qui
fit iiii^or modis et de subdivisionibus
eius hoc est cum nos concordantias pro
ponimus. secundum cum proprietas exponi
tur. tercium exponendo diversum sensum
querimus. quartum cum in expositionum confir
matione et sensuum varietate proprietates
rerum inserimus etc. Pars ista prima de doctrina
hominis pertinente ad predicatores secundum
documentum theorice. De ultima prima
de doctrina hominis pertinente ad predicato
res secundum experimentum practice quod
continet iiii^or partes. In prima agitur
de diversis statibus et officiis. In
secunda de sacramentis. In tercia de pre
ceptis. In quarta de penis et gaudiis.
In primo ergo ostendit quod de diversis statibus
et officiis diversimode debent fieri

Septima pars

predicaciones et secundum hoc forma
tur diversi sermones. Status autem di
versi ·3· 7· nobis occurrunt. Quidam
quedam pertinentia ad viros. quedam
ad mulieres. quedam ad sexum pro
miscuum utroque sunt viri et mulieres.
Eorum vero que pertinent ad viros
quedam pertinent ad prelatos. quedam
ad contemplaciones. quedam ad actio
nes. Eorum vero que pertinent ad prelatos. vero
sunt officia. scilicet prelatorum electio. synodi
et congregatio. promocio clericorum ordinatio
ecclesiarum consecracio. subditorum visitacio
Incipit registrum et primum de eodem
De prelatorum electione sermo pri
mus. Elegi vos de servi meum
Secundus. provideat dominus
Deus spirituum omnis carnis etc. De
synodo et congregacione sol et luna
obtenebrati sunt. secundus. nos sacerdotes
domini. tercius. pastores omnium simul
quartus. vindicavi qui fecistis vasa do
mini. quintus. venite filii audite me etc.
In celebracione ordinum. filii tui sic
novelle etc. Secundus. Omnia sanctificabo
minis etc. tercius. Sic nos existimet
In dedicacionibus. Sanctificavit ta
bernaculum. Secundus. domine dilexi deco
rem. Tercius. Ecce nova facio omnia
In visitacionibus. Quis accusabit
Secundus. ponam visitacionem tuam pacem
Tercium vero sunt pertinencia ad contempla
tivos et sunt novem status vel officia
Ad sollicitudine diligentes. Quere
bit sollicitavius et tardabit. Quartus. Qui
tus. Ad te levavi oculos meos
Ad fratres minores in capitulis
virum congregamini filii Iacob. Vel
errantes montes. Secundus. Factus est
repente de celo etc. Tercius. Vos estis ge
nus electum. Quartus. Fecit sibi rex ferculum
Quintus. Videns regina Sabba. Sextus
Ad theologos et predicatores. Surge me

in civitate tua et cetera Secundus. Apparuit illis
sensum bis. Ad scolasticos et scolares
sine fictione didici bis. Tercius. Pria
mus malivolam et cetera. Ad canoni
cos seculares Glosa dictum sunt perte
quater. Sed tercius tamen ad proposition
tantis quasi vulpes et cetera. Ad monachos
nigros. Omnia honeste et secundum or
dinem bis. Tercius. Considerate corvos
et cetera. Ad canonicos regulares consi
derate lilia agri et cetera. Ad monachos
primus sermo. Ecce nos reliquimus omnia.
Secundus in novitate vite ambulemus.
Ad monachos griseos sermo primus. In
caritate radicati. Secundus. Ecce quam
bonum et quam iocundum. Quedam sunt
pertinentia ad actiones et in quadrage
simo continentur sicut in subtitulis
continetur. Ad iudices et advocatos
primus sermo. Fidelem me existimavit
et cetera. Secundus. Iudex sapiens iudicat po.
Ad servientes ad hospitalarios pri
mus sermo. Iudicabo tibi o homo quid sit
bonum. Secundus et tercius. Estote miseri
cordes bis. Ad pauperes et afflictos
primus. In tribulatione patientes. Secundus.
Sana me domine. Tercius. Superhabundo gau
dio in omni tribulatione et cetera bis. Ad lepro
sos et abiectos. Primus. De temptationibus
et cetera bis. Tercius. Statutum est ut moreremini
dicens. Ad cruce signatos et cruce
signandos primus sermo. Vidi alterum an
gelum. Ad peregrinos sermo. Fratres. Ob
secro vos tamquam advenas et peregrinos.
Ad potentes et milites sermo. Accipe
gladium sanctum munus et cetera. Ad burgenses
rei publice vacantes. Sermo. Estote
imitatores dei sicut et cetera. Ad burgen
ses communiter viventes sermo. Qui amat
divitias fructum non capiet ex eis. Ad
mercatores sermo. Negociamini dum
venio bis. Ad agricolas et rurales
sermo. Labores manuum tuarum. Bis.

Ad mechanicos artifices sermo.
Operamini opus vestrum cum pace bis.
Quedam vero sunt pertinentia coniugibus
et sunt in ieiunio. Ad coniugatos sermo
primus. Monebant parentes suos bis.
Ad viduas sermo. Viduas honora.
Ad virgines sermo primus. Om intraverunt
prudentes virgines et cetera. Quinque. Secundus.
Ecce pater eternus et cetera. Sep
timus. Simile est regnum celorum et cetera ter.
Et sic sunt novem in omnibus. Ad mo
niales et religiosos sermo. O quam
pulchra es casta generatio et cetera. Ecce
vos prement ad servum promissum sunt
hunt quinarium. Ad eos qui dolent
pro amicos mortuos omnis morientium
ter cum recommendatione defunctorum
multiplici. Tercius sermo. Nolo vos
ne prohibens gratiam. Ad ancillas et
servos sermo. Servi obedite dominis
ter. Ad adolescentes et pueros ser
mo. Thobias filium suum docuit bis.
Ad eos qui addiscunt in scolis par
vulos. Sermo. Sapientia colligata
est in corde et cetera. Ad viros et mulieres
in processionibus congregatis sermo et cetera.
Rogatur dominus omnia et cetera. Pro ipsa de sa
cramentis continet octo sermones. De
sacramentis in generali primus sermo. Iherusalem
que edificatur ut civitas et cetera. De
baptismo sermo. Spiritus dei ferebatur et cetera. De
confirmacione sermo. Vacillantes confirma
verunt manus tue. De sacramento altaris
sermo. Panis quem ego dabo. De eo
sermo. Ioseph invenit gratiam coram do
mino suo et cetera. De penitencia quietum ad confessionis. Con
fitemini nomini tuo magno et cetera. De extrema
unctione. Olei ungebant infirmos et cetera bis.
De coniugio sermo. Non est bonum hominem
esse solum faciamus ei adiutorium. De pre
ceptis divinis sermo. Ecce transgredimini
mandatum dei propter traditiones vestras bis. De pre
miis et gaudiis. Letare Iherusalem bis.

Tercia pars principalis huius trac
tatus in qua agitur de cura scor
mali et in ea discendi et do
cendi primo in generali secundo in speciali et in
generali ponit octo capitula Primo ponit exempla
in quibus declaratur quare circa aggressus est
scribendi officium Secundo invitat
eum tunc scribit ad studium Tercio pro
quod hoc debet esse exercitium nobilium In
quarto dampnat in nobilibus usum armorum
In quinto proponit studii fructum et pre
mium In sexto ostendit tempus addisce
di primarium In septimo studentem invi
tat ad bonum consortium Quantum ad secundum
capitulum sic procedit exhortando sit littera
scire desiderat in eorum desiderio per
severat perseverans veterum exempla
considerat et ex hiis omnibus diminuens
et appetitum ambicionis [illegible] Quantum
ad tercium sic probat quod hoc debet esse no
bilium per exempla Regum tam Gre
corum quam Romanorum tam veteris et
novi testamenti Quantum ad quartum dam
nat in nobilibus usum armorum in exemplo
poetico exemplo historico documento
prophetico documento [illegible] In quinto
capitulo proponit studii fructum et premium fruc
tus autem eius est cognicio veritatis
acquisicio sanctitatis ostensio hone
statis possessio felicitatis Quantum ad
sextum capitulum ostendit tempus discendi pri
marium scilicet ydoneitatem etatis quia requirit e
x parte corporis non pertransisse nimiam
iuventutem nec differamus in nimiam
senectutem Ex parte temporis videmus in mo
deratam yemis frigiditatem et esta
tis nimiam caliditatem Nimia
enim iuventus non intelligit nimia
senectus non retinet nimia calidi
tas aut frigiditas facit hebetes et
obtusos sed quarum etas ydonea ad
quod dicimus tempore [illegible] mechanice
sciencie theologice In septimo capitulo studen

tem invitat ad bonum consorcium ut
habeat socios fideles utiles ama
biles exercicio studii coequales In
viii° sic arcet pravum consortium ut ca
veat pueri amoris comitem familiarem
ingeniatum affectum deinde agitur in
speciali de hiis que pertinent ad doctorem
deinde de hiis que pertinent ad discipu
lum in fornitamentis prima pars continet viii
capitula ad doctorem pertinet in quo doctoris
electio electi erudicio erudientis cor
reptio corripientis modificacio Quantum ad
primum ubi agitur de electione ostenditur quod
qui in doctorem eligitur debet pollere
in quinque in consciencia sciencia eloquencia docen
di pericia Consciencia vel vita pura ut
non redarguatur pro iniquitate ut
reiecta culpa ostendat maturitatem et
maturitate ornata se ipsum induat Ex
emplaritatem ut ex bono exemplo quod ostendit
habeat auctoritatem et hoc in primo capitulo
In secundo capitulo agitur de quadrupli
sciencia doctoris pollent igitur sciencia que ori
ginem habet a sensu naturali augmen
tum ex affectu humili consumacionem in
dicium et relatum utili consummatur in
iudicio et intellectu stabili In tercio
capitulo agitur de quadruplici eloquencia docto
rum que debet esse integra non balbu
ciens apta non verborum falleris se co
periens aperta non involvens grata
non fastidiens In quarto capitulo agitur
de quadruplici docendi pericia doctoris quod
sit quadruplex si se ipsum faciat intelligi
Ut quod intelligitur bonum faciat retelligi
Ut quod utilius est faciat eligi Ut se
ipsum faciat diligi deinde agitur de
erudicione doctoris et in quarto habet capitula Con
sistit enim erudicio in iiii scilicet ut con
sideret in discipulo tempus erudicionis
primum naturalis condicionis ingenium do
cendi ordinem et doctrine modum Et ec
primum quod est de tempore in quo concurrunt iii

In viii° potius arcet consorcio pravi

[illegible]

papiam

In

faciat

exempla · prohemium · Quantum ad tercium
agit de consideracione ingeniorum secundum
iiijor modos / quia quidam sunt obtusi ·
alii mediocres · alii acuti / alii acutis
simi Circa tertium de consideracione ordinis
ostenditur multiplex ordo in disciplinis
liberis · Materie · ordo · exposicionis · Circa
quartum de consideracione modi tangit ·
iiijor essencialia appendencia preter di
stincta · ¶ deinde sequitur de puerorum
correpcione ubi · scilicet · attendenda sunt
iiijor ca lis peccatorum occasio · precepto
rum transgressio · verborum ammonicio · ver
berum inflictio · Agitur / quantum ad primum
circa correccionem · attende peccatorum occasionem
que est in puero quia pronum sunt ad
malum / sensus et cordis humani cogi
tatio Circa secundum capitulum tangit precepto
rum sue transgressionem ostendens quo
pueri peccant multipliciter · Circa tercium
scilicet verborum ammonicionem · ostenditur quod debet esse
exhortatoria · Comminatoria · increpa
toria · crebra · Circa quartum quod est de
verberum inflictione · ostendit quomodo debent
infligi et recipi ¶ Infligi debent ex
dileccione · proficiscere faciunt in viciorum
extirpacione · quia purgant et illu
minant et proficiunt ¶ Recipi de
bent sine oris murmuracione ¶ Secundo
sine cordis et operis obdormacione ¶
Deinde post in qua predicatum eruditum cor
reptorum agitur de modiracione que con
sistit in iiijor · affectu · modo · tempore · loco · Ex
pedito de hiis que pertinent ad doctorem
¶ Deinde de hiis que pertinent ad disci
pulum et agitur primo de doctrina quantum
ad statum inchoacionis ¶ Deinde quantum
ad statum progressionis ¶ Tercio quantum
ad statum perfeccionis ¶ Et quantum ad statum
inchoacionis primo tangunt antecedencia
¶ Deinde concomitancia ¶ Tercio consequencia
¶ Quarto extranea sive contraria ¶ Antecedencia
sunt que animant discipuli ad discendum

disponunt ¶ Concomitancia que disposi
perficiunt ¶ Consequencia que perfectum osten
dunt ¶ Extranea que impediunt ¶ Ante
cedencia sunt ut sit discipulus volunta
tie subiectus ad monendum · attentus ad
audiendum · docilis ad intelligendum · beni
volus ad retinendum · subiectus in genito · do
cilis ingenio · attentus exercicio · benivo
lus animo · primo ergo agit de voluntaria
discipuli subieccione · que est necessaria ad
tollendam superbiam sicut tangit in primo
capitulo · Ad inducendam verecundiam et reve
renciam sicut tangitur in secundo capitulo / Ad
firmandam paciam sicut tangitur in tercio
capitulo · Ad tenendam obedienciam sicut tangitur
in quarto capitulo · Et hec sunt iiijor causa ergo
se humilia · de puerorum tollenda superbia ·
de eorum verecundia · pacia · obedien
cia ¶ Deinde post de discipuli attencione
ubi iiijor concurrunt exoccupacio vel in
ferior · adhibicio aurium exteriorum · col
lacio cordis interioris · revelacio veritatis su
perioris · Et secundum hoc sunt iiijor capitula Cir
ca primum quadruplex impedimentum · Quo
quod intus turbant / exterius occupa
muir · vera remedia differuntur · Secunda
remedia congerunt · Circa secundum capitulum de
adhibicione aurium exteriorum est ut au
diat auingo sub silencio sine fastidio
sine hesitacionis dubio Circa tercium capitulum
de collacione cordis interioris ostendit quo
hoc fit · scilicet cum anima verborum sensus per
pit / cum affectibus animus se substrahit ·
cum inter que sunt precepta discimus cum
pure intellit · Circa quartum capitulum de re
uelacione veritatis superioris iiijor tangit
· revelacionis exemplum anime statum
revelacionis processum eius complem
tum ¶ Deinde de discipuli docilitate ad quod
consideranda sunt iiijor eius continencia
efficacia excellencia secundum subiecta
in quibus est diversa ¶ deinde ultimo sequitur de
discipuli benivolencia que capitula autem

et ab adulsacrus intro psona abau
ditoribus et arcebus/ decetrbus pmis
in pmo calo. De bemmolen que capti
arebus insegnti. et pom exempli ex
opibus tullij hijs hias agitur de
tu intinissi operis pp mortem ami
cor. et qd amicis defunctis demus
nalem afftcom. in affectone moda
tom/ i modacone consolacom. i conso
lacone oron et hec tangi inpo ca lo
deinde se ps inqua agitur de rati
tibus disciplina que sunt iiijor deqs
pmo ingnali et hec sunt sensus in
geniu memoria ro. dein inspali et
pmo de sensu/ scdo de ingenio. tcio de
memoria/ qrto de rone. Circa ptem
pmam de sensu ondit pmo quod
distina h3 fundamentu ex sensuu applu
sione. Scdo qz h3 incrementu ex sensuu
progressione. Tcio qz h3 cplementu ex
sensuu defectione. Qrto qz h3 impe
dimentu ex sensuu defectone et infectoe
et scdm hoc sunt iiijor cala 8 sincedon
Circa tciu. s qz distina cplementu h3
ex sensuu defectacone onditur qz ra
defectaco est i iiijor inorganor dispo
sicone. sensibiliu severacone. mentis
abstractone. luminis infusione. Circa
qrtum capm qd e. qz distina impedi
mentu h3 et e ondit quod hoc e qz
de vl quia e acarne ssp9 subiectus
vl ademone infectus. vl est ine de
fectus vl quia est inse impfectus S
De demgenio et pmo qz qz anatura
proficiscit. Scdo qz vsu iuuat. Tcio
qz exato exercicio acuit. Qrto qz imo
derato labore retundit. et ubi agit
quo ana proficiscit. s. in pmo calo ondr
quo iiijor sunt que declant nalem
ingenij bonitatem. s. anime infusio
celestiu uertutu impssio. corporu phicor
cplexio. locor disposicio. Circa scdm
capm ubi onditur. qz ingeniu vsu

iuuat. onditur ingenior queuem
dria in mtotesten industria Circa tciu
capm ubi ondit qz ingeniu exato ex
cicio acuit. ondit qz hoc fit quadrr
in legendo. in conferendo. in disputando
in scribendo. Et ce pmu qz e qntu ad
lectom onditur qm aliqm legenda sunt
supsticiosa. breuiora. pauciora. vti
liora. dein sequr qz ingeniu acuit
conferendo. deinde sequr quo acuit in
disputando. Et qz ce disputacones et
maxime theologicas debemus attende in
tencom. ne sint finale adinanis gle
adeptom. ne adobuiacom. ne sint ad
ignorancie occultacom. ne sint adui
tatis subuersionem. Scd disputare debem
vl ad excitand ingenij. vl ad cogno
scendum ver. vel ad edificandu et in
struend pximu. vel ad flm conuinced/
scdm qz indisputacombus attendr est
ordo debitus disputandi. Tciu e mod
debitus. Qrtu est cautela ubi agitur
de cautelis theolor. et expte opponet
et expte rndentis. dein ondr qz inge
niu acuit moderate scribendo. Et scde
demus quadrir. corrigendo exempla
ria. excipiendo notabilia. redigendo i
stilu concepta. imprimendo menti in
notabilia. de correpcone exemplariu tangit mlti
tiplices vtilitates. dein qz scbere debemus
redigendo in stilu concepta qz h facere
debemus cu studij continuandi. ingenij sus
citandi. solacij assequendi. obsequij
impendendi. Et aut scribere debem re
digendo in stilu concepta ppria cu ob
sequij impendendi iiijor concurrit. scri
bentis. humilitas. psone maturitas
rei scripte vtilitas. petencium fami
liaritas. deinde onditur qz ingeniu
immoderato labore retundr et hoc qua
druplr. a causa naturali. accidentali. corpo
animali. post sensum et ingeniu agit
de memoria. Et pmo qntu ad eius quidi ces

Secundo quantum ad eius qualitatem. Ter
cio quantum ad eius potestatem. Quarto quantum
ad eius formabilitatem. Et quantum ad pri
quiditatis eius continet memorie diffini
cionem. divisionem. essencialem operacionem
organi disposicionem. Circa secundum capitulum de
qualitate memorie agitur de differenti
eius participacione. de participancium compone
de impedimentorum occasione. hec enim impe
diuntur ex parte organi. ex parte clari humoris
ex parte virtutis interiorum. ex parte nocumenti
exteriores. Tercio agitur de eius medici
nali subvencione. deinde agitur de po
testate memorie quantum ad eius capa
citatem spiritualitatem. dignitatem. uti
litatem ubi tanguntur memorie eius utili
tates. postmodum agitur de formalitate
memorie. ad quod memorie sunt necessaria. tem
pus triplex actus triplex. modus triplex
pro ipsius ingenium et memoriam secundum
de racione ubi considerare debemus racionis
primum exercitum iudicium virtutum. Et secundum
hoc sunt memorie talia. quantum ad mentem
considera principium effectivum et tamen
unum proficiscitur. ymmo sine subiectum cui
inseritur, finem scilicet experienciam qua nu
tritur, finem quo proficiscitur. deinde
sequitur de vericio racionis. ex racione secundum se
ipsum discurrendo salubriter preventiva
condicionum. unitendo se humiliter in sui ipsius
consideracionem. erigendo se subtiliter
in creatoris sui contemplacionem experiendo
suavitatem sapiencie delectacionem. discurrunt
igitur preventiva condicionum attendens
eam esse primum dominum meis beneficium de
bitum et impensum ministerium humane
dampnacionis opprobrium. Deinde secundum
racionis iudicium. hoc est naturale indi
catorium ad quod ipsa veritatem discerne
do recurrit. recurrendo leges eternas
consulit. consulendo quantum ex eis est
neque fallitur neque fallit. et deinde
prognicionem ad operacionem descendit.

deinde secundum racionis virtus perfecta est
enim tota humana inspeccio imaginacionis
cogitacionis. iudicio discrecionis
consilio deliberacionis. Continet preterea ad
consequencia disciplinam que perfectam con
ducit discipulum. hec autem sunt memorie hu
militas in intellectu. studiositas in effectu
tranquillitas in affectu. paupertas in cen
su. Humilitas in intellectu memorie requi
rit primo ut nullam scripturam vilem
teneas. ut neminem discere erubes
cas. ut cum sciam adeptus fueris alios
non contempnas. ut non minus cito
ad maiora conscendas. De studiosi
tas in effectu que consistit in memoria. in labore
ut agas in amore ut perficias in cura
ut provideas in vigilia ut attendas
De tranquillitas in affectu ad quam
memorie requiritur in carne cus
todia sanctitatis in racione noticia veri
tatis in voluntate habundancia caritatis. in
memoria vel mente experiencia suavi
tatis quia scilicet carnem non inquinat fe
tor. racionem non nubilat error. volunta
tem non oblectet vanus amor. memoriam
sive mentem non amaricat vel conturbat
bat rancor. Deinde secundum de paupertate
in censu ubi ostenditur quomodo paupertas est
gloriosa habens ex insipiente auctori
tatem ex auctoritate securitatem. ex securitate
libertatem. ex libertate iocunditatem. pro
cedendo ad scienciam et graciam disciplinam
deinde expeditum est preterea adversa et
impedimenta eam. hec autem sunt memorie
iactancia puerilis. inconstancia iuvenilis
diffidencia muliebris. pertinacia senilis
Ex hoc expeditum est de hiis que pertinent ad
disciplinam quantum ad statum inchoanti
um. Deinde secundum de doctrina quantum
ad statum progressionis et perfectionis.
ad quod memorie requiruntur abicere vicia.
relinquere puerilia. erigere se in acta sancta.
erigere se in spirituali intellectu. Et secundum

hoc sunt in p[ri]ma causa in tacem succedenti spiritualiter... qui proficere vult in scientia et esse abire vicia. quia in animam malivolam non intrabit sapientia. Et adhuc inde impedimento. potest enim in immunda anima insistere fecunditate/ potest et vacare iactantie vel loquacitati. sed non potest in se habere usum sapientie/ nec in malis facere fructum doctrine/ propter obiectionem viciorum ¶ De abdicatione puerilium hec que sunt impedimentum. scilicet puerilia studia. cogitata. verba. opera. propter abiectionem viciorum et puerilium. Secundo sancte active exercicium. ubi imprimis notanda sunt sancte. divisio. gradus. adoptio. continuatio ¶ Tertio secundo de spirituali intelligentia ut igitur spiritualem intelligentiam consequeretur ubi sapientie sunt audienda reverenter et subtiliter intelligenda. utiliter studenda. multipliciter exponenda. Et expeditum est de doctrina quantum ad statum inchoationis et progressionis ¶ Deinde de perfecta quantum ad statum perfectionis ubi primo agitur de impedimentis in generali circa que consistit et hec sunt lectio. meditatio. oratio. contemplatio. hec est enim doctrina claustralium et virorum perfectorum sicut patet in propositio ¶ Deinde agitur de hiis in speciali. et primo quomodo deus docet animas spirituales. exercicio lectionis. scilicet que est in intentione legentis utilitas/ in affectione pietas/ in legendo assiduitas/ in legendi modo taciturnitas ¶ Deinde dicitur quomodo deus docet animas spirituales in exercicio meditationis Ipsa est enim meditatio que mentem abstrahit. abstractam in uno defigit. defixam in contemplationem adducit. et tandem divinam revelationem occurrentem excipit ¶ Deinde ostenditur quomodo deus docet animas spirituales in exercicio orationis. Nam ipsorum elevantur scilicet in deum intellectus et affectus/ suppletur humane cognitionis defectus/ intimatur ille divine lucis

radius colligitur interioris hominis status ¶ Deinde ostenditur quomodo deus docet animas spirituales in exercicio contemplationis hoc autem fit quadrupliciter. mentis dilatatione. sublevatione. alienatione. unione ¶ Deinde secundum ultimum capitulum in quo subdividit hos impedimentorum species contemplationis quia mentis dilatatio tribus gradibus in nobis excrescit. arte. exercitatione. attentione ¶ Mentis sublevatio tribus gradibus ascendit dum mens elevatur super suam industriam et naturam ¶ Mentis etiam alienatio tribus modis fit. devotione. admiratione. exultatione ¶ Mentis unitio tripliciter habet gradum relinquere sensus et spiritualia quo ad corporalia mentem et intelligibilia quo ad potencias anime et earum exercicia externa et non externa. Externa que ambo pro dixerunt in ... ¶ Non externa que a solo verbo super essentiali consistunt et in ipso contemplabilia sunt. hoc per excessum mentis transeunda sunt ut perveniamus ad superintellectualem primorum Deo hec dicta sunt in removendo in quo aliquis ab omnibus cunctis alienatio ¶ Dicuntur autem tres gradus in quibus ultimus consistit unitio/ primus est super fervidus amor tendens in deum Secundus est actualis omni ignorantia fervore illius amoris non sustinens. Tertius est radiis irradiens et se uniens/ et secundum hunc ordinem expeditum est de causa finali huius operis de efficiente et formali ¶

Quarta pars principalis huius tractatus agit de causa materiali hoc est de divinis scripturis. ubi primo ponitur brevis prologus deinde narratio generalis tangendo scripture originem incrementum diffinitionem et divisionem. et attenditur illa divisio secundum quadrivium quadruplex ¶ Primum quadrivium est sensuum interpretationis consistens

in hiis Grammatica · poetica · dyale
tica · rethorica · Et est quadruuium
eloquencie. Secundum quadruuium est intellec
tiue consistens in hiis Arismetica ·
Musica · Geometria · Astronomia. Et est
quadruuium intellectus. Tercium quadruui
est actiue consistens in hiis phisica
ethica · iudicia · mechanica. est qua
druuium experiencie. Quartum est quoddam
quadruuium affectiue consistens in doc
trina agrogeographica · prophetica · cuiusdam
aplica et est quadruuium sapiencie.

Incipit prologus in rudimentum

Sepe nimium postulatus a
pluribus ut non tam appli
carem animum ad legendum · sed
manum apponerem ad scribendum
fateor restiti · non elato superbie
collo · non animo pertinaci · sed timens
feminneos humeros · subgrauit re po
deris obruendos · censui potius sor
ciunam non subire quam tunc dispen
dium pati subsistere. Sed amicorum repe
tens idipsum non cessit importunitas
nec cessauit et caritatis allegans obse
quia me nichilominus renitentem impetit.
Et media nocte iam hostio clauso
postulans ab amico panem amicus
accepit · panem dixi grossiorem de manu
pauperis et plus alia aliena continue me
dicantis. Sicut enim ad lectionem quotidie
mendicare compellor vnde corpus resiciatur.
Sic etiam scripturarum archana perscrutor vnde
predata innichil gratiam in non optinuitate
temporis · et sanitate corporis spiritus recreetur.
· Hec est enim que mea consolatur peregri
nacionem · Laborare nigitur circa scripturarum
refectiuam et mellifluam lectionem. Homo
enim nascitur ad laborem. Et quando in hiis
labore dulcedo sentitur · impetu quodam
ad opus iterum uel renouandum vel continuandum
alacrior et ardencior inuenitur. Labor
multiplex. Laborant omnes quamquam

studiis diuersis et utilitate dissimili
uel carnis exerciciis uel mechanicis exer
ciciis uel predicacionis officiis uel scolasti
cis studiis occupati. Simplices ge
minus confici stultitia laboris et
sollicitudinis. Nam corpus frangunt et
animam crucis atterunt spe moriuntur
nec voluptatis. Secundos iniustorum laude
prosequimur quibus aduersus carnem res est
et viciis bellum indicitur. et magoriter
certantes sudore multiplici reformate in
tumeri que in prima origine perdiderunt
pristina pura promunt et deinceps scriptorum
proponunt. Tercios quis non diligat.
quos eorum feruentissimam caritatem compro
bo inuenitur. qui primis impeduntur
sollicitudinibus · docent nescios ineruditos in
struunt · verbis gemunt · operibus augmentant
multis sic procurantes · nec sine ipsorum curam
nobilitate relinque · dum discreti sunt
in silencio · utiles in verbo sollicitati ut
que predicant voce impleant actione.
Quartos imitemur ad primus ex aeternis
tis de quorum segetibus spicas · aut
viridariis flores prouidi nobis in
genio colligentes · non ut ornemus a
conemus cupisculum · sed ut eorum que
scripsere simus pertica confirmemus · non
illatum pane de simila · sicut id
petit delicatus · sed simplicibus obla
tura quod paribus transierit eloquentie
uel ingenii grossioris · consequimus aut
nonnullos radices · folia · fructus et flo
res · ut ex phialis foliis · ueteris testa
menti radicibus · euangeliorum fructibus ·
expositorum floribus cum se locus ob
tulerit confirmantes. Sed hortemus
detractionis venenum inpromimus. Nam
mitra Pauli manum inuasit. dum sar
mentorum multis congregauit quia
dum scripturarum simul ad suscitandum caritatis
ignem sicut sarmenta colligimus de
tractionis corrosiuum dente ab emulis

sustinemus. Hoc tamen est unum solatium quod
ventus impetuosus excelsas declinat hu-
miles que sublimes deicit turres
feriuntque summos fulgura montes. De-
nique horum et timor livorque sequitur
invidiat operi provocant conscribentes ad
sollicitius et diligentius meditandum. Unde et
quod deterius loquimur adeps vipere tu-
ciatur calligine oculorum. Ergo super
invidia incautius sine qua vix legi-
tur aliquem adhuc utile scripsisse. Et qui
gloriam in scribendo non captat puto quod
confusionis ignominiam non reportat.
Obsecro autem legentium istud opus-
culum adiuvari suffragiis ut domino
recommendent animam fratris Guiberti
origine Tornacensis. Prius autem opuscu-
lum quod propter indigentium artificiis eru-
dimentum doctrine nominare placet, licet
erudimentum doctrine quidam appellandum
malit. Hic in quatuor tractatus dividitur
principales, de doctrina secundum eius causam qua-
druplicem exequendo de doctrine causa finali,
de efficiente, de formali, de materiali,
de finali vero sic. Primo ostenditur quod propter
sapientiam obtinendam creata est rationalis
anima. Secundo quod propter finem multiplicem
acquiritur sapientia. Tertio quod per sapientiam i-
venitur deus et via increata. Quarto
quod sapientie finis est ultimus vita eterna.
Circa primum scilicet quod propter sapientiam obtinen-
dam creata est rationalis anima ostenditur
quadrupliciter quod omnes homines natura scire ap-
petunt, quod philosophi in hoc erraverunt quod
sine sapientia increata nulli ad sapientiam
pertingere potuerunt, quod sine virtutibus
sapientiam adipisci non potuit. Quod igitur omnes
homines natura scire appetunt ostenditur
quadrupliciter scilicet ex nature conditione, ex cul-
pe corruptione, ex gratie reformatione,
ex philosophorum excitatione. De triplici

Quod omnes homines natura scire appetunt

Nature humane conditione dum pre-
attendimus hominem bone pre-
ditum invenimus ex quo eius insitus est
ad sapientiam appetitus. Nam primus Adam
plasmatus a deo collocatus in paradiso
deliciarum sortitus est locum, ubi et tem-
poris incolumitate potitus est et integritate
sensuum, angelorum fruitus alloquio
si divino finaliter subderetur imperio, nam
quod sortitus est talem que omnibus a-
nimantibus esset prestantior per intelligentiam
et rationem. Sed quia scientiam appetiit quam
non debuit, creatori suo male cre-
dit ingratus. Ab eo statim semper que certi-
tudinem erexit, voluptates eius commutate
sunt in amaritudinem punitiones, vali-
tudo corporis collapsa est in languo-
res, mori cogitur cui vita indefici-
ens prestabatur, factus est pauper ex divi-
te terris pignoratam existente. Et
hoc satis indicatur quod ex prima conditione
creatus sit ad sapientiam et letitiam quod
in vallem tenebrarum proiectus et mise-
rie naturali motu cordis ad scientiam as-
pirat atque letitiam. Propter quod Lactantius
ait: Non ego reprehendo studium
eorum qui veritatem scire voluerunt, quia-
nam homines deus adipiscendi veri cu-
pientissima fecit. Sed illud arguo
id veniat quod honestam illorum et op-
timam voluntatem non sit secutus
effectus, quia neque quid esset ipsum verum
sciebant, neque quo aut ubi aut qua
mente querendum. Ecce vero corrup-
tionem qui considerant legunt quod omnes
homines natura scire desiderant. Et in se-
cundo primo declaratur hic quod filii
Adam vix invenerunt aliquid tam
vile de quo non velint edificare mon-
tem scientie. Unde beatus Bernardus. Videas a-
lium levatum, alium indigentis cure, istum
plantationum deo displicentium, illum
similis cuiuslibet artis tam vehementer
affectare scientiam ut laborem non
reputet dum tamen possit aliquibus

doctiore reputari. sic ade filij terre
Babel edificant manibus reptantes
et pedibus ut ad alta conscendant
Ubi conquassata sunt membra primi
parentis et prius sapiencie appetitum sciencie ex
periencie cuius subditi sumus dure ne
cessitatis. Hinc credo est quod anima in
fantis que sapienciam vel seipsam cogi
tare non potest tanta intensione fertur
in hec sensibilia sensibus corporeis
apprehendenda tanta aviditate liben
hauriat nocturni luminis ut secundum quod in
excitat augustinus inveniatur plurimum ocu
lorum eius acies obliquata. Ecce refor
macionem attende et ymaginem dei vide
bis in homine que certu superimpresso non cor
porali colore quolibet non exprimitur sed
spirituali pulcritudine declaratur. Nam sic
pictores formas exprimunt per colores
Sic ymago et similitudo dei in nobis
per sapienciam et virtutes. Cum enim mens
racionalis per cognicionem et amorem in deum
convertitur illuminatur et perficitur. Et mens
speculatrix effecta creature corpulente iam
reiecta in sua pulchritudine reformatur
et ymago suo prototypo coaptatur
Hinc apostolus ait. Reformamini in novitate
mentis vestre ut incipiat illa ymago
reformari a quo formata est in
veritatis agnicione. Cuius autem deformis
aut deformatus erit reformacionem
suam non appetat quia creatura racionalis
per graciam et gloriam appetit et expectat ex
cum apparuit erit similes ei erimus. Et
apostolus. Salvatorem expectamus dominum ihesum
christum qui reformabit corpus humilitatis
nostre configuratum corpori claritatis sue. Erit
enim in suis electorum corporibus claritate divina cor
pora configurata. Ecce et si equaliter
glorie eius non habent per omnia similitudinem configu
racionis eius habebunt per graciam adequa
interim reformari ... pro modulo per
sapienciam. philosophorum cecitatem attende vi

debis quod quo vigebit in eis appetitus
sapiencie, magni siquidem et excellentis inge
nio viri cum doctrine penitus dedissent
quicquid laboris poterant impendi con
temptis omnibus privatis et publicis cura
nibus sese ad inquirendum veritatis studi
contulerunt, estimantes multo esse preclarius
humanarum et divinarum rerum investigare
et scire quam in struendis opibus et
cumulandis honoribus inherere. Cuius
laborem et curiositatem platonis ap
polonii quoque evagacionem certum quod omnes
comprehendit, quorum tota vita studiorum
gymnasiis insudabat quia tamen via veri
declinasse declinantes gressus ambu
lantes in tenebris varios sequebantur
anfractus sicut ait apostolus discen
tes et numquam ad viam vere sapiencie venien
tes. Quod philosophi erraverunt primo de confusione
errorum. Secundo de certa errorum. Tercio de perpe
tuacione errorum epicuri. Quarto specifi
catio errorum philosophorum in moribus scilicet. Confusio
erroris in philozophis. **Decimum capitulum**

Confusio erroris in philosophis capitulum

Erraverunt certe philosophi quia quod volen
bant adepti non sunt sed ope
ram simul et industriam perdiderunt. Nec
conceptam sitim ardoremque viscerum
intimorum sedare vel extinguere potuit
Hunc autem errorem in moribus arguit ipsa philosophia
et philosophus. Cum positio nominis contrarius eorum
nominis defectus cuius effectus turpis
Certe non arguimus veritatem que est in philosophia
sed quorundam philosophorum supersticionem et falsitates
que est in ea. Nam philosophi multa bona di
xerunt et fidei nostre accomoda que non sunt
formidanda. Sed ab eis velud iniustis
possessoribus auferenda et spolianda
sunt egiptij ut dicunt hebrei. Or
dinarum igitur in philosophie vano nomine ut
corpus sibi alius destruat destructo
capite. Cum sit corpus totum deant quod
partes et membra discordant. Sed nulla
coherencia sive compage videntur palpi-

terre potius dissipata quam vincta. Philosophia secundum nomen suum dicitur studium sapientie. Qui qui sapientie studet non dum sapit, sed ut sapere possit. Si ergo philosophia sapientiam querit, non ipsa sapientia est, quia necesse est aliud esse querentem, aliud vero quesitum, preterea nec etiam philosophi sunt sapientie studiosi cum illo studio ad sapientiam non valeat pervenire. Nam si esset id studium ad sapientiam via, puto quod aliquando finisset ab eis inventa. Cum igitur tot temporibus ingeniis in sapientie inquisicione contritis nondum ab eis apprehendatur, apparet nullam ibi esse sapientiam. nec sapientie studere eos qui philosophantur, sed ipsi studere se putant, quia illud quod querunt ubi aut quale sit nesciunt. Omnes ergo sapientie student sive non student sapientes non sunt, quia et quod nullo modo queritur et quod recte non queritur inquiri recte reperitur.

Sed totius philosophie distinctio. philosophia inquit Seneca vel aliud est quam recta ratio vivendi vel honeste vivendi sciencia, vel ars recte vite agende. Si ergo in plures sectas divisa est atque disciplinas et nichil certi habeat philosophia, de quo universi una voce et mente consenciant, quomodo potest esse tam stultum quam certam vite philosophiam nominari ut ait Lactancius, in qua diversitas preceptorum certum iter impediat, aut legem vivendi tamquam capita s. philosophorum magnum longe dissonant, atque scienciam vite agende in qua nichil aliud efficiatur contraria sepe dicendo, quia ut nemo quidquam sciat. Nam Achademia ut omnia reddat incerta legem abrogat, artem nullam putat, totam subvertit, certam depravat, scienciam funditus tollit. Confiteantur ergo philosophi quod. Cicero in consolatione ait. Nescio quis nos teneat error et ignorancia veri. Continuacio certaminis philosophos eos ostendit erroneos et deceptos. Quia in multas sectas philosophia divisa est, et omnes varia senciunt in qua

ponimus veritatem, in omnibus ponere non potest si in una ponimus quicquid uni dabimus ceteris auferemus. Unaqueque ut se confirmet omnes alias evertit, nulli potest se sapere concedit, et sicut alias tollit sic et ab aliis tollitur. Ergo quecumque quas laudavit ab aliis vituperabitur. Si ergo singule secte multarum sectarum iudicio stulticie convincuntur omnes vane et inanes reperiuntur seipsam philosophia consumit. et unaqueque quasi alteram gladio perimit, non scuto protegit. Quod cum intelligeret Archesilaus Achademiam novam condidit et se contra omnes armavit, et eo auctore duo philosophie genera cepimus esse. unum id vetus quod scienciam sibi attribuit, alterum novum repugnans quod eam detrahit. Si ergo nichil certum sciri potest unum genus perit. si sciri non potest perit aliud. Si vero hec sunt pugnancia nichil philosophia qua distracta v[illegible] est possibile sine inicio secundum corium ex omnium homo qui proposuit nichil aliud sciri. aliud posse sciri ponit aut frustra potius quod nesciunt. Ipse ergo Archesilaus prostratis aliis ipso se mucrone confixit. Relinquitur igitur illi omnes qui humanam vitam turbant, non instruunt qui seipsos non instruxerunt. Nam quid sanare egroti, quid regere ceci poterunt. Defectus certitudinis arguit superstitionis errorem. procedunt enim ex levibus coniecturis. Ubi gratia velle scire utrum sol tantus sit quantus videtur an sit maior quam terra. luna globosa vel concava. Stelle celo herentes vel per aerem cursu libero meantes. Celum quanta magnitudine qua materia tam quanta soliditate aut quibus firmamentis librata aut suspensa. hec et huiusmodi magis abdita velle conatur apprehendere, tale michi videtur quale est loqui de remotissima quam numquam vidimus certam nomen audivimus civitate, qui cum multa falsa asserant eo tamen se imprime

Marginalia: phia; regla; reglam

Quod facere posse crediderunt, quamvis nemo qui eos in errorem mendaciis arguat inveniatur, qui sibi scirent, aliquos de celo descensuros qui eos deliberare docerent michi de rebus quas scire nequeunt disputare. Et tamen quia non arguuntur non est eorum felicior estimanda stulticia vel audacia, cum eos arguat deus cui soli est veritas rerum remotarum ab intellectu hominis manifesta. Destituunt ergo veritatem de qua disputant, de qua opinantur. Philosophia ex scientia constat est. Opinatio vero inter. Et cum philosophia in scientia et opinacione videatur constare, scientiam vero Socrates cum Achademicis sustulit, opinacionem vero Zeno cum Stoicis repudiavit. Hoc est quod neque sciri quicquam potest nec opinari oportet; tota philosophia sublata est. Ergo nusquam certitudo, nusquam sapientia inter eos fuit. Sed nemo vidit. Nec enim qui putaverunt posse sciri omnia, nec qui nichil sciri sapientes fuerunt. Illi quia nimis, illi quia minus hominem dederunt. Modus enim utrobique defuit, quia scire omnia solius est dei; nichil vero scire est pecudis vel iumenti. Est ergo medium, et erit hominis: hoc est scientia cum ignorantia coniuncta et temperata. Et est scientia in nobis ab animo quam possidemus e celo, quoniam enim homines communem cum angelis et deo.

Ignorantia a corpore est quod terrenum est, unde et nobis et cum deo et cum animalibus communitas est. Verum ergo ex hiis duabus rebus quarum altera luce predita est, altera vero tenebris, pars nobis data est scientie, pars nescio nature ignorantie. Per hunc pontem tenens sive potes medium sine periculo. Ceteri qui non fecerunt tenendum nimis declinantes dextro latere vel sinistro. Nam Achademici videntes quedam esse obscura dixerunt omnino non esse scientiam. Physici econtra videntes quedam esse perspicua ut lumine cursum meatus siderum mensuras temporum,

virtutes herbarum, naturas ymbrium, dixerunt omnem esse scientiam. Ergo ex perspicuis ortum est omnia sciri, ex obscuris similiter ortum est nichil sciri. Et tamen si nichil sciendum est, aliquid sciri necesse est. Nam si sciat idipsum nichil sciri posse tolletur. Ergo si nichil sciri potest, aliquid sciri potest. Huic simile quod dicunt quendam sompniasse ne sompniis crederet: si crediderit, sequitur ut non sit credendum; si non crediderit, sequitur ut non sit credendum. Vide doctrina incerta sibi repugnans et se dissolvens. Quanto melius deum fuisset occultarum rationes et causas rerum celestium aut naturalium, quia sciri non possunt, ab dicere sciri non posse, quia non est qui doceant, querere non oportere quas querendo non possumus invenire. Effectus etiam turpibus et inmunde vite philosophos ostendit errasse. Bene enim potuerunt loqui sicut homines eruditi, sed non in lingua, ymmo in corde viget sapientia, nec interest qualiquis sermone utatur, quia res non verba querimus. Non enim de grammatica vel rethorica nunc agimus, que docent quomodo loqui doceant. Nos de sapientia disserimus, cuius doctrina est quomodo vivere oporteat. Si philosophia vitam possit instituere, nulli alii nisi philosophi essent boni, et qui eam non didicissent essent mali. Nos innumerabiles bonos et esse et fuisse legimus et fore credimus sine doctrina philosophorum, et paucos fuisse ex philosophis qui in vita gesserunt ad laudem digni fuerint. Sunt inde cupidi, elati, iracundi, libidinosi, sua vicia sub obtentu philosophie velantes, verum vero que in scolis arguebant facientes. Unde et Tullius ait: Quotus quisque invenitur philosophorum qui sit ita moratus, ita animo ac vita institutus ut ratio postulat, qui disciplinam suam non ostentationem scientie sed legem putet, qui obtemperet ipse sibi et decretis pareat suis.

videre, sicut alios [illegible] tunc leuitatis et intemperantie ut hystrie fuit non didicisse [illegible] sit. Alios pecunie cupidos [illegible] et multos libidinum suos ut tum [illegible] mirabiliter pugnet. Cornelius Nepos [illegible] Cornelius ad eundem Ciceronem sic [illegible] tantum abest ut magistram putem esse vite philosophiam beateque vite perfectricem ut nonnullis magis existimem opus esse magistros vivendi quam plerisque qui in ea disputando versantur. Video enim magnam partem eorum qui in scola de continentia et pudore precipiant eosdem omnium libidinum cupiditatibus vivere. Quos ut ait Seneca in exhortationibus suis non aliter intueri decet quam medicos quorum tituli remedia habent, pixides venena. Aristippo grecorum magistro cum laude nobili meretrice fuit scortandi consuetudo. Ille vero sic suum defendebat flagicium, ut diceret multum inter se et ceteros laydis amatores interesse quod ipse haberet laydem, alii a layde haberentur. Crates dares hunc suos liberos instituendos ut discerent habere meretricem, ad insipium et perditos homines mittere dicebat, scilicet quod alii bona sua proicebant ipse vero gratis lucrabatur. Vere et meretrix illa sapientior philosopho fuit que sic philosophum habuit prolenone, ut ad se omnis iuventus doctoris exemplo et auctoritate corrupta sine ullo pudore conveniret ut dicit Lactancius. Adverte lector non invehitur auctor contra philosophiam, ut philosophiam nec meretricem collaudat, sed aliquorum fatuitatem aliorum calliditatem quam seculares sapientiam vocant ostendit, dum [illegible] in fatuo sic [illegible] adhuc sic anceps amicicia [illegible] cetera adaucta cetera capiendum. Quid ergo de civitate (cynicis) loquar qui a canibus dicti, [illegible] cum [illegible] uxores coram omnibus in propatulo cognoscebant, hiis omnibus proloquutis non pro sapientibus sunt habendi viris, qui non sapiencia tempore

habebant, sed tamen in labiis qui non prius observavit decretis. Ex hiis patet errasse philosophos sicut ipsos arguit apostolus in primo ad Romanos.

De causa erroris in philozophis

Causam vero erroris in philosophis reperimus esse multiplicem ex parte scilicet inde volunt elacionem ex parte et veritatis indiscussionem ex parte ymaginacionis fictionem, et hec quidem intra [illegible] vero animi pollarem et ambicionem. Elacio claudebat meis oculos cordis sicut inflata facies visu caret. Hic enim legimus licet omni dicti ad plenus non determinamus quedam alia que vento concipere dicuntur et aura. Multa ergo potuerunt illi viri vel adeo inspirati vel ab angelis adiuti vel in scripturis exercitati vera cognoscere vel predicere, sed oculos tumefactos habentes et in tenebris ambulantes, ideo non potuerunt non errare. Non enim sanabantur eorum oculi per fidem ut viderent limpide veritatem, invenerunt stratum in flatuum, et quia ut dictum est volatus eorum intumuit, nec timore fidei spectaculum eis ostendit, nec humilitas habuit sanam quorum superbia cum ignorancia talis erat qualis est comparacio pauperis ebrii et lectantis, et hominis elati in secularibus et inanis gloriantis. Tamquam eorum processit elacio ut archana veritatis proprie comprehendere proprio niterentur ingenio, sed que est inter deum et hominem distancia. Dei disposiciones maiestatis eterne cogitacio comprehendere posset humana. Aristoteles ut ait Cicero veteres philosophos accusans ait eos aut stultissimos aut gloriosissimos fuisse qui existimassent philosophiam suis ingeniis fuisse perfectam. Hinc est quod tot temporibus ingeniis quesita sapiencia non fuit animis elatis inventa, eam extra fines proprios quesierunt, non eo modo quo debuit. Unde soleo admirari quod cum Pytagoras et postea Plato amore indagande sapiencie usque ad Egiptios magos

pytagoras
platho

et ipsius processerint ad Iudeos quo
facilius ire potuissent non accessisse.
sed arbitror hoc dei providentia gestum quia
nondum phas erat aut superbis inge-
niis hominibus alienigenis cognoscere
divinum sacramentum. Statuerat enim deus ap-
propinquante tempore ultimo ducem magnum de
celo mittere qui sapientiam doceret et eam
ingratis et perfidis ablatam populo ceteris
nationibus revelaret. Ergo sicut per solam
elationem et superbiam veritatem philosophi adepti
non sunt ita per superbiam Iudei eam
primo perdiderunt et eandem tam mi-
rabiliter gentibus utique pariter erraverunt

2a Secunda causa erroris indiscussio communis.
Cum enim falsum ad inventionem fuerit recte est
dare multa inconvenientia que sequuntur ex
tradicula multa ponunt que mala co-
cedunt qui positum non diligenter discu-
tiunt et tunc ea que inceperunt omnino defen-
dere tamen debent primum verum ea vel fal-
3 sum ex sequentibus iudicare. Tertia causa
est ymaginationis fictionis. Fingunt autem
tamen portenta quedam secta philosophi libi-
to. Pytagoras enim et stoyci ponunt a-
nimas hominum immortales. Deus et unus quod
recte sentiunt non evadunt errores.
Quam tamen hoc invenient argumento quo con-
cluditur ut necesse sit animas oriri cum
corporibus que nascuntur cum corporibus. Di-
cunt non nasci animas sed de corporibus
migrare in corpora. Non aliter enim illas se
posse evadere crediderunt nisi animas im-
mortales esse, que de corporibus in corpora
demigrantes ut sit semper ante corpora
sic remaneat post corpus. Multi ergo ex hiis
qui eternas animas esse suspicabantur tamquam
in celum migraturi essent sibi manus intule-
runt ut Cleantes Crisippus Zenon
et Empedocles qui se in ardentem ethne
ignem intempesta nocte deiecit ut cum
repente non comparuisset crederetur abiisse ad
deos. Et ex Romanis sapientie princeps Katho

Empedocles
Katho

libro Platonis de [illegible] eternitate animarum legit
et se occidit. Et forte [illegible]
ut declinaret odium [illegible]
motus sponte sua leto [illegible]
obtulit. Ex ipsi possunt [illegible]
animas unitas corporibus ut [illegible]
secum viverent. Quis [illegible]
potuit qui non sunt nisi forte credamus
stulto Pytagore qui se dixit eufor-
bium fuisse. O singularem Pitagore me-
moriam et o miseram oblivionem nostram
qui nescimus qui ante fuimus. Ille so-
lus ut poete loquar Letheum gur-
gitem non attigit et oblivionis aquas
non bibit. Celebris etiam illa Plato-
nis fictio quod super nos nichil ad nos
ergo more pecudum perturbamus mun-
dum mentis oculum erigamus ad celestia con-
templanda. Degerebat ipse praxinem et
pansiferem. Demirentur et vanum homines
si meis credidit dimicantem contra homine
ipse et Plato loquens de iusticia
[illegible] iubet esse communia ut ad eandem
mulierem multi viri tamquam canes co-
viciis fluerent et is utique obtineat qui vi-
ribus vicerit. O mira equitas Platonis
que sic eliminat in ultimam castitatem et fidem
copule coniugalis. Dicit autem Plato ante
beatas civitates futuras esse si aut
philosophi regnarent aut reges philosopharentur. Huic
Platoni quis dedit regnum ut qui tyrannus
non fecit prostituat pudiciciam femi-
narum. Dic inquit civitas concordiam et
amorem mutuum constituit vinculum si omnes
omnium fuerint et mariti et patres et uxo-
res et liberi que ista confusio generis
humani quis servabitur caritas ubi pro-
miscua voluptas. Si omnium sunt libe-
ri quis filios tamquam suos diliget cum
suos esse dubitet vel ignoret. Quis
filius verebitur aliquem ut patrem sum
incertus utrum patrem patiens habeat vel
proprie alienum. De concordia autem mulieres

[illegible] legitur

nolint ex omnes. Hor: vero unicum se bonis
appetens a singulis plures fecit ma-
xime ex discordes. Ergo dum concordi-
am sonat discordiam introducit et
unitatem eliminat. Redegit humanam
naturam ad similitudinem pecorum non animi que
mero se fatiunt et paria iungunt, modos
proprios construunt. fetus nutriunt. ali-
enos abigunt. Existimant etiam oportere
mulieres militare, et consiliis publicis
interesse, ingentibus gerere et imperia sus-
cipere. Homine ergo consequens est ut
viris lanam et telam assignet et infan-
tium gestationes. de his in aristotelis
policia et in libro de legibus satis habes.
Ubi igitur deprehenditur infinita vanitate
et ymaginationis fictione philosophorum principes
quid mirum si de vanitate arguamus et ce-
teros minores. Ideo laudatur democritus quod
agros suos reliquit eos quod pascua pu-
blica fieri passus sit. approbarem
utique si donasset. si precium pau-
peribus concessisset. Quid quod socrates
thebanus precium suum in nummos re-
dactum effudit in mare. Abite inquit
pessimi in profundum male cupientes.
ego vos mergam, ne ipse mergar a vobis.
Nescio an hoc fecit sanitatis iudicio
an furoris. si nummis erant contempte pe-
nitus, poterat inde pauperibus subve-
nire, et ipsos frustra penitus sunt erogan-
dum mendicis, non perdere sed utilius
reservare. Hec et huiusmodi fuerunt philoso-
phorum fantasmata, que finxerunt et
eos errare fecerunt et perire, quia si in-
venient se errasse dicentes inde nati sunt
fere tot errores quot homines. Tanta
varietas opinionum est propter absonan-
tiam intelligibilis, cuius est unire sed
ignorantie est dividere et secare.

De specificatione erroris epicuri vel
nota eius primo. personis secundo. contra
personam disputatio contra ipsum invectio

Quanta tamen est ambitio et favoris
popularis emulatio. Unde est quod
epicuri disciplina multo celebrior ceteris
semper fuit, qui ambitionis avidus proposito
proponebat quod pocius ipse diliget. Scie-
bat enim adulatio non est premium, ideo ut ad
se multos traheret apponebat congeneri
singulorum moribus. Desidiosum vetat lit-
teras discere. avarum liberat popularii lar-
gitione. Ignavum prohibet accedere ad
rem publicam, pigrum exerceri, timi-
dum militare. Irreligiosus audit
deum nichil curare. Inhumanus iubetur
nichil cuiquam tribuere, propriis fruens
commodis. solitudinem laudat. fugienti
turbam qui nimium peccatus est. Ibidem
instruit polenta et aqua posse tollerare
vitam. Odienti uxorem celibatus bo-
num laudatur. habenti vero malos liberos or-
bitas predicatur. Inpatienti et delica-
to dicit bonum malorum maximum esse dolorem.
Forti vero dicit etiam in tormentis beatum esse
sapientem qui claritati ac potestati studet.
Hinc precipitur reges colere qui molestiam
suam ferre non potest. hinc dicitur regimina fuge-
re omnia sine causa facere sapientem. Dicit epy-
curus dum studet placere omnibus maiori
discordia secum ipse propugnavit, quam
mecum se unum si. Cum vero errores ipsius quod
bonis et malis bona et mala contingere
pari lance videbat, ideo providentiam non
ponebat. Tam et capitolium quod Ro-
mane urbis et religionis caput fuit
ignis ceteris sepius conflagravit, vul-
canus. Etiam pater altitonans stella-
ta mirus olympo. Ipse suas arces atque
inclita templa petivit, et capitolinus
iniecit sedibus ignes. Cicero tamen illam
flammam a pretoribus divinitus extitisse, non quod
credere. id est iovis domicilium deleret. Ex
quo sublimius magnificentiusque deposce-
ret. primates homines non intellexe-
runt templum suum celesti iudicio sepe

Democr[itus]

Socrates

penitus

dampnatum sed tamen fab. quod restituere
contendunt. Sed videant epicurus si pro
videntia nulla est quomodo tam ordinate
factus est mundus. Multa inquit facta
sunt aliter quam fieri debuerint. In
venit ergo homo totus absorbtus de
liciarum in mundicijs quod arguat indi
uinis. Item si nulla est providencia
quomodo tam provident animalium sunt
ordinata corpora ut singula queque membra
mirabili racione disposita sua exercent
officia. Nichil inquit improbande
animalibus providencie racio molita est.
Nam neque oculi ad videndum facti sunt
neque aures ad audiendum. neque lingwa
ad loquendum. neque pedes ad ambulan
dum, quia prius hec nata sunt, quam
esset qui loqui. videre. audire. ambu
lare posset. Unde non hec ad usum na
ta sunt. sed usus ex illis natus est. Si
non est providencia quero unde cuncta
nascuntur, quomodo fiunt omnia que geruntur.
Sunt inquit semina per inane volita
cia. quibus inter se temere conglo
batis, universa gignuntur atque concrescunt.
Cur ergo illa non cernimus aut sentimus
quia nec colorem inquit habent nec calo
rem . nec odorem . nec saporem . nec
humorem, et sunt tam parva cor
puscula ut sint indivisibilia. Sed
mirum quomodo ubi sunt aut quomodo sunt illa
corpuscula nemo vidit nullus preter
Leucippum unicum sompniavit. A quo
Democritus eruditus epycuro heredita
tem stulticie delinquit. Sed hunc A
ristotilis doctrina trudebit. Sed hoc
unum admirari libet. Ut archipirata
quispiam vel latronum dux satellites
suos ad grassandum cum parat . cohortetur
quomodo ad symone utatur quia ut eadem di
cat que epycurus sentencia profitetur. Nichil
deum curare, non ita tangi, inferiorum
penas non esse metuendas quia anime
post mortem occidant, nec ulli omnino
sint inferi, voluptatem esse maximum bonum,
nullam esse humanam societatem, sibi quemque con
sulere, neminem esse qui alterum diligat
nisi sui causa, mortem non esse metuen
dam forti viro, nec ullos dolores quod
etiam si torqueatur. si uratur nichil cura
re se dicat, quis has ineptias non
infamias dixerit esse summas sapientis viri.
Bene puto latronibus aptissime commo
dari. Non est necesse vngiculis dicere tot
mo congregari stimula ut decipiantur
multitudines imperita sed dei precepta que
simplicia et vera sunt quantum valeant in
animabus hominum per quotidianam experienciam
se ostendunt, audit enim vir iracundus
. immedicus effrenatus et verbis pau
cissimis velut ovis mansuetissima
fit placatus . Da libidinosum adul
terum ganeonem reddet eum verbum divine
sapiencie continentem reddit cupidum libera
lem. furibundum. clementem. simplicem
sapientem . delictorum viriles . peccatores
notorum innocentes et quam tanta est
cuius sapiencia sicut infusa dei sapiencia
stulticiam deliciarum mentem expellit
Ideo quod agendum non mercede non libris
non lucubracionibus opus est ~~ubi est~~ hoc
lumen quod se ingerit oculis fidei
simpliciter purgatis, hec philosophia non
prestat que cum plurimas etates consu
merit non extidit vicia sed occultat
hoc Ex quibus nullius est auctoritatis aut ponde
ris quod tantum verbis consistit humanis

Specificacio erroris philosophorum in mundanis sciencijs et primo in phisicis &c

Nunc autem videntur philosophorum aliquos
specificationes errores circa inferiores
sciencias speciales. Omnis enim doctrina philosophi
quamvis plurima est erronea quoniam est
achephala. Nam et si sine membris
quibusdam vivatur tamen sine capite
non est vita. Ergo qui deum non

nouit qui e caput omnis virtutis atque
doctrine sapientia et virtus fuit sine ca
pite quia qui non cognoscit licet videat
cecus est licet audiat surdus e licet
loquatur mutus e. Cum vero conditor
deum alicuius cognoscet tunc videbit et
audiat et loquetur tunc enim habere
caput incipit in quo omnes sensus col
locati sunt. hoc est lingua aures
et oculi. Ille enim videt qui veritatem
in qua deus e vel deum in quo veritas e
oculis cordis aspexerit. Audit qui di
nas voces et precepta vitalia pectori
suo affigit. Ille loquitur qui celestia asse
rens magestatem dei singularem profite
tur. a quo quoniam remotores sunt philosophi tanto
viciniores viciis et errori. Philosophi
errauerunt et eo se mutuo gladiis pro
primunt et quatiunt quibus in mortem superflum
est de errore principis eorum scilicet aristotelis ad
est disserendum. Errauit aristotiles
circa deum circa angelum et celum et
mundum. Aristotiles circa deum errauit qui
dei prouidenciam circa inferiora non posuit
Vnde beatus ambrosius in libro primo de of
ficiis ait. Refellam eorum assercionem
qui deum putant curam mundi nequaquam
habere velut aristotiles asserit usque ad lunam
eius descendere prouidenciam. Et quis opera
tor negligit sui operis curam quis dese
rat et destituat quod ipse condendum pu
tauit. Si iniuria est regere nonne ma
ior est fecisse cum aliquid non fecisse nulla
iusticia sit. non curare quod fecerit summa
inclemencia e. Et infra de aristotilis
opinione quid loquar qui putat deum
suis finibus esse contemptum et prescripto re
gni termino degere ut poetarum loquitur fa
bule. qui mundum ferunt in tres partes esse
diuisum ut alii celum alii mare alii in
ferna coercenda imperio sorte obue
nerint eosque caue ne usurpata aliena
rum partium sollicitudine inter se bellum excitet
Omnibus
Hec ergo asserit quod terrarum curam non
habeat. Et lactancius ait in primo libro
de falsa religione. Aristotiles omnis ipse dis
sidat ac repugnancia sibi et dicat et se
ntiat in summum tamen unam mentem mundo pre
esse. Lactancius. Infinitum forte est
quod dei prouidenciam esse posuit in celis. Errauit
eciam aristotiles circa angelum et angelum numerum
posuit esse ut esse intelligencias iuxta numerum motuum
orbium celestium mobilium. ubi e contra numerus mili
tum eius et decies centena milia ministran
cium et assistencium si numerum angelorum uelit
hac paucitate contentum. Errauit eciam
aristotiles circa celum quod per intelligenciam posuit vi
uum et animatum quod si distinguatur viuere
formaliter et effectiue. formaliter quod
ex unione forme spiritualis in numero anime
et unione eius cum corpore sibi conformi
fluit vita non sit celi corpus viuum. Effec
tiue quod producit aliquid vel motum acti
uitatis fortis latentis et aptus actus vite
Sic aliquo modo dicentur celi viuere. Et de
hoc quoniam celos esse animatos inter heresis
Origenes recitat beatus Ieronimus et in libro
de statu anime hoc reprobat Claudianus.
Errauit eciam aristotiles circa mundum quem ponit e
ternum lege omnium philosophorum. Si forte contra
rius adprobari nec ut dicas eum intelle
xisse quia principium et motum dicas non in
cepisse mundum neque desiturum esse sed per
creacionem incepit et desinet secundum bene
placitum conditoris. Caueas ne sis con
trarius sanctis qui melius intellexerunt scrip
ta aristotilis et plura quia tu viderunt
de principiis scripturis. Vnde processit ut dicit
magister hugo super ecclesiasten quod philosophi ge
ntium de seculorum reuolucione et temporum
recursu in idipsum miram dementiam sunt
excitantes asserere conati sunt. Dicunt
quippe rerum mutabilium seriem alterno
eodem ordine quo nunc currit cucurrisse
et sine fine lege eadem mundo in sua vni
uersitate nec principium nec finem habere perpetula

quendam vel succedentium circuitum seculorum autem
in xv milibus constare, quod magnum annum
appellant, quo expleto omnibus syderibus
ad locum suum, unde singula queque ab initio se
culi progressa fuerant, revocatis rursus
quod mirandum alterius seculi simili tenore
ac modo motum inchoantibus, subitamque iam
simul eadem rate moventibus rursus easdem
prorsus omnia que in secularibus precedentibus
ordine processissent. Eorum nichil eius ordine
ac eadem forma, eisdem omnino
et locis et temporibus iterato consurgere,
simmoque sunt ac fatum sibi potiri atque idem
peragere, eandem quod legem pati fortunamque
subire, ita ut eosdem homines nasci, iterum
eosdem filios gignere, eandem fortunam vivere,
eadem sorte mori contingat, eiusdem rerum even
tum eandem prorsus qualitatem, eundem quod statum
et periculum omnium que prius a priori seculo
tenuissent tempora. Talem autem rerum omnium re
volucionem atque iteracionem indiscriminatim fuisse
semper quod futuram esse sine fine, ut quecumque
mobilium recursu unius syderis per singulos quos
ad pristinum statum revocantur, omnia iterum re
cursu omnium syderum torqueri quod necesse ad ortum suum
per singula secula et magnos annos ad
primam condicionem reponuntur universa. Hic vero
error quantus sit facile arguet eos ma
nifesta tempora eterna esse non posse. Hoc
evidentissime approbatur quod omne tempus inicium
habet et sine condicione constat quod esse
quod inicium habuit, aliquando non fuit, cum
omne tempus preteritum aliquando presens fuit, esse
autem tempus quod aliquando presens fuit aliquando
presens esse non diu fuit. Alioquin si semper
presens fuit, non iam tempus fuit sed eterni
tas. Si ergo omne tempus preteritum aliquando non
fuit, fuit quando nullum tempus fuit. Tempora quod
tempora eterna esse non potuerunt, sed erat ante
tempora eternitas sine tempore qua tempora quibus nunc
currunt cum inciperent, nunc cum finientur con
sumetur. Liquet ergo falsum esse assertionem eorum qui
seculorum eternitatem predicaverunt et mutabilitatem
principii sine principio fuisse testati sunt.

Error philosophorum in mathesi

Error philosophorum in mathematica et magi
cum in astronomia patet. Dicunt enim quo
dam distinctionem syderum complexionum,
ut dicit Basilius, cum ad illas stellas
que in zodiaco moventur circulo si tale
verbi gratia Crimina coierit etiam gene
sim solere perficere, rursum quod si alter
situs illarum fuerit contraria decreta oppo
nit. Coinfluentia enim luminaria possunt
in hominibus causari diversitatem morum, quod
si intelligant sane et sufficienter sunt non
reprobandi, scilicet dispositive et quod sit
tollendi. Virtus enim corporum supercelestium et complexionem
operatur ad corporum mixtionem et naturam, quod
ta corpori quod proportionatur corporis imitatur. Cum
enim coinfluencia corporum supercelestium co
operanti sic ut in sorte est quod ratio talia
disposita est ut anima sortis est unita
etiam et quia influencia nec potest quod corporis
ex illa unione consecuta, sed non est
hoc necessarium cum videamus in multis oppositum
et ita per accidens operatur virtus stellarum
ad qualitates morum. Terra enim ibi nominata
sunt virtus nec superior et hoc operatur
ad morum malicias sicut dicitur est in et
adversitatem virtus eorum in superioribus operatur ibi
ut est ipsa contrario et hoc dispositive operatur
et magis depropinquo tamen est voluntas
defectus et hoc formaliter ad maliciam con
patitur. Unde credimus iudicia astrologorum sic
quod et finaliter falli primo propter celeritatem mo
tus celi. Unde Basilius: Exploratores ge
nesiace (?) reinus (?) diuturnis temporis excepti
quod eos destemantes multa diffugiant
in angustias penitus temporis redigentes nec
summum, ut ex minutissimo intervallo,
ut apostolus dicit in momento et in puncto
oculi, sic in genesim, genesi quod dis
tantia asserentes quod ille qui natus
est in hoc puncto rex erit gentium princeps
quod philosophorum maxime quod potentum militans

quod divinitas sortiatur. Cum autem qui
illo momento creatus est medicum et tin-
gium fore quotidianisque victus cum di-
visorum laniatus abitum. Orbis namque circu-
lus qui signifer appellatur in duodecim par-
tes dividitur, quem sol per triginta dies
egreditur .xii. locum fere eius que apla-
nes .i. inerratica vocitatur et cursus
unius quod quasi membrum partium terre imagi-
per spatia duodena reducunt, quarum sin-
gularum portiones in alia .lx. distribuunt
horum quod .lx. sexagies portiones commu-
merant. Huiusmodi ergo nascentium genesi
disponentes videamus si possent hac
subtilis subtemporis dimensione servare
morem, cum quo instans preterierit exuto
speculari notare et obstetricem que dicat
an puer sit vel puella quod natum est et
expectat vagitum quo capiat provisi
invento indicium, quanta vis dum hec agitur
sexagies dicas momenta transisse.
Itaque manifestatur exitus pueri mathematico
quanta diximus elapsa puncta esse dum
causa reddunt; quod etsi contingit extra
fores cubiculi eum stare qui nascentem
hominem colligit et visitare lectulum ut
diligenter et sine ulla intermissione
calculari possit cursus horarum sive
diurni fuerint sive nocturni. Certorum gradus
sexagesimorum minus eo ipso tempore preterisse
putabis. Unde cum ut inveniatur stel-
la que non solum in quota parte .xii. spa-
tii, sed etiam in quoto puncto duodecies di-
vise portionis assistit vel potius in quoto
momento sexagesimorum temporis in quibus dicunt
decretorum sortem fuisse divisam, at vero
omnino utilitas inquiratur in quoto eorum sexa-
gesimorum ostento quod primus sit sexage-
simus reperta. Unde ustam sit evide-
certam et incomprehensibilem quibus inven-
tiones in similibus quibuslibet planetis fi-
ctum esse confirmat, ut agnoscatur
qualem statum gessit adversus errati-
cas stellas, vel quale inter se forma-

verint cum nasceretur infantulus. Unde
si hora sollicite non fuit custodita contin-
gerit quod vel modicum quod de ea subtilis-
sima observatione mutatur prorsus ob-
servatio tota confunditur unde infirmatur.
Quod et dubiis cum impossibile sit tam sub-
tilis temporis minutias comprehendere et cog-
nitionem inveniat unde errorem totum
negotium plenum est fallacie. Decano et-
iam qui extendit se adeo que non est
eorum scire tempora seu et momenta que pater po-
suit in sua potestate. Tertio quoniam prudentis-
terram hominum non potest scire omnes effectus
stellarum qui regunt ad constellationem neque
secundum se neque secundum coniunctiones earum neque secundum as-
pectus neque secundum quod in diversis complexionibus
diversam faciunt impressionem. Certo quod non
sumus in proprio aere ut possimus secundum stella-
rum iudicia situm cursum varium dissensum inter-
valla et quos pertransit solis quandam sydera
sint anomala et huiusmodi quibus et aliis
potius et cogitas transisse status hominum
et mutat tempora solummodo simplicitatem creator
Deum et deus et animus imperant astris non
est dubium quin astra sequantur creatoris im-
perium. Imperant etiam eis anime devote
cum eorum cursus legatur frequenter impedi-
tus sanctorum ordine ad clamorem. Eum Danie-
lis dicte sunt pluvie prelata est dies
sub Josue iuxta verbum Helye tribus annis
et sex mensibus non fluxerunt pluvie
Verbum Ptolomei astrologus inquit optimus
multum malum prohibere potest quod si stel-
las ventura est tamen non prescivit ubi commen-
tator Haly sic dicit. Ut ab operatibus eorum
bonum quas naturales sciremus tunc si aliquis
infirmitatem exierit non videmus sic ven-
tiis uteremur eius complexione ad frigidita-
tem opposita qualitas ut infirmitas adve-
niens vertetur ad imperaturam. Omni quon-
dam est in certis planetis cum ab scierit
quod errorem non ventura sit maxime autem
egritudo supervenit que firmata fuit per-
ut doceri principibus observare et venienti

oculte morbo Sed nunc de hoc satis tetigi
mus ad propositum Hermes ex art. Una
custodia homini est pietas pium enim homi
nem nec demon malus nec fatum tenet unde alio
loco dicit quid sit eusebia art. huius vel
Deus liberat pium ab omni malo quod est enim unum
et solum in hominibus bonum est pietas Et As
clepius auditor eius eandem sententiam latius
explicavit in ultimo sermone perfecto quem scripsit
ad regem vero enim demones affirmat
esse inimicos et vexatores hominum quos Ter-
megistus vel alii Tremiscus angelos
malignos vocat quia non ignorabat eos
ex celestibus depulsos terrenos esse cepis
se eorum inquit inventa sunt astrologia et
aruspicia et auguria et ipsa que dicuntur
oracula et ars magica et quecumque preterea
malorum exercent homines vel palam vel
oculte que omnia per se facta sunt ut Si
billa erithrea testatur quod errores omnia
hec sunt que stulti homines scrutantur Et ar
de ad cum dicitis cum astrologica et quo sunt
coniunctiones est infra in tractatu astronomie in quar
ta huius operis parte Cum igitur omnia misterio
rum mundi huius elementa philosophi similes
exstitit scire stellarum cursus et earum effectus
et eventus eorum quantum ad humanam genus
videret quod ad plenum non poterant ista co
gnoscere industria demonum finxerunt ymagines
in quibus aereas conventes et hono
rantes eas quasi adeas virtus dei de
scendisset ab astris et unum efficeret ex hu
mane et in bruta Et tandem dabatur in quibus
ademone non victo sed inhabitante et sic
genus humanum in demones incidit et de
mones adoravit Deus benignus dominus com
patiens homini creature sue unde quod abe
rius genus humane carnis et anime commiscet
unius et se sapientiam per imaginem sive vincula
ab hominibus adorari voluit Sapientes
et philosophos ad libationem eorum suo spiritu in
spiravit non ad eventus eorum tanquam fines
cognoscendos sed ad vanitates suas manifestandas
cum non contemplantes magistros tortuosos

sed meritis eorum unde qui non omnia
cognoscebant in plenitudine sed secundum gra
dus suos differentes illuminati sunt Postquam
voluit dei filius per se ipsum suam crea
turam plenius erudire et eadem quoque tenebras
descendere et ubi adamavit imaginem
ad imaginem et ad modum splendor
ad splendorem idea ad exemplum naturalis
filius adoptivum deus ad modum humanum
descendit Et certe ex tunc ex virtute et
sapientia generis humani non fallace sic ex
demone sed verum cum fidem de omnibus que
ad cultum dei pertinent et ad reductionem hu
mane nature in statum originale perfectum hunc
hoc est christianorum Astrolabium christus
per quem in plenitudine veritas nobis eluce
scit subditis articulis fidei sic sit
in astrolabio ad discretionem xii horarum
subiecte regula diffusio solarium radiorum

Error philosophorum in methaphisica

Error philosophorum in methaphisica pro spiritu
imponere plurimis qui posuit in me
te divina ydeas tanquam absque separatas po
nebat etiam animas redire post multa secula
ad pares stellas negabat et verum cre
porum fortius excelsi eorum qualibet creaturam
ponit et nullam vitam esse inanimatu
tis sed tamen similem vitam unde hec vani
tatem hic vero ignem ponit esse in mundo
sensibili Dicit legitur in timeo Plato Visionem autem
eorum et errorem eorum satis improbat beatus
Augustinus contra philosophos in ultimo libro de civi
tate Quare de ydeis et statu tantu
rum mente est paucula perlibare cum enim
plures secundum quod ait beatus Augustinus in libro
Confessionum in libro suo comparate ponit
Iohannis evangelium certificari potuit de plato
nis sunt per quod in principio erat verbum
quod in greco significatur dicitur enarthe eno
logos logos enim multa significat et illa verbum
enim est et ratio et supputatio id est numerus
et cum verum sciendum quod quia sunt similia quod
subsistunt que omnia in dei filio intel
ligis abetuo ubi enim dicit quod principium deus

non fatum philosophorum

Astrolabium

ad

de

pr dr omnia fecisse Dicat ergo verbum incertum mi quod pericius in seipso conta concipit et prius intellectus penes se te tur et quibusdam signis sensibus exterius premeat ut in aspice ... cog° firma primeat, et deinde per signa sensibilia ta lium notitiam veniat Hic rationes primor diales quam res interon di inquina ab eterno fuit non reliquunt et ineffabilibus suis velud in quodam libro cogimus nobis loquentes se nobis aperiunt ex quibus facte sunt, omnia hec a principio mundi usque ad finem ... non desistunt dicitur etiam verbum quod est filius dei . t . quia ipse est omnium visibilium et in visibilium principale exemplar quod greece idea dicitur forma . s . vel species unde sicut in ratione seminali est tota virtus actiua que producitur in ... vel in ... spe, ita in ratione e terna erant omnia absconsa que erant pro tempore . ut . ho . li . si . Ge . ad literam . et sicut tota separata non est, ita quod idee se parate sunt, dicitur etiam verbum quod est filius dei suppositio vel unus plenus omnibus rebus nos . s . quos in esse creant, sed enim per simplicitatem divinam omnia concrete divina ... sunt sicut in monade omnes numeri sunt tamen quod res exeunt ab eo habent in se diversitatem sicut ex monade procedit omnis numerus in in finitam progressionem unde in unitate non multiplicantur numeri nec separati sunt ab unitate Dicit nunc idee actiua in mente Hec autem ... non dicit plus esse in veritatem sed filius veritatis contra aliquem est ... quod pauca indiget improbatione, quod nunc ipse verus plus ... si veritas sensibilium in sensibili mundo non esset Dicit autem simile et veritas et bonum, vel quamvis veritas est, verum hoc est quod videmus esse in mundo sensibilium species contra

si tamen sensibilis verum non esset, nichil esset in forte . s . ipsum non est tamen sed verum et tamen actiua separantur a singulis ... cau sa nomen ... et verum equaliter

Non reponebat nec ... doctoribus q.

sunt apud nos . s . eternitatem et veritatem . sed secundum silicet Nos autem dicimus veram terram esse apud nos Volam tamen silicet esse apud auctorem ... quod exemplar est similitudo ex . Hic vero dom ... est que videtur oculis foris et edificatur ex lignis Similitudo vero et exemplar eius est in mente artificis, reponere non domum ei quod est ex et non nisi abusiue ei quod est tantum

Hec exemplar ipse dicitur veritas exemplaris veritas et non est nisi eterna rei in quo est res, et tamen impo... non rei ... et post sicut apparet in homine et in eius pictura vel similitudine, quia non dicitur homo nisi equivoce ... nunc mundus archi tipus veritas vel eterna dicitur rerum particularium in quibus ymagine ... silicet res fe ... dicere uelit esse eternitatem rerum quid tamen mun ... architipum nos plus difficilis est questio ... nos aut mundum architipum ipse et exemplare omnium que facta sunt ... vel fiunt vel fieri possunt, intelligimus sapientiam et dei filium a patre eternaliter genitum qui dicitur ars omnipotentis dei plena rationum viventium, quas plus dicit videas que mundus sunt bonum . ... dicitur di sapientia multiformis et ... eterna ... tamen perfecta sunt perfectione completa glorie . s . effi ciet quodammodo mundus intellectualis ... tum eo gloriose ... sed ne detur in doctoribus ... sic dicimus apud eum esse res similitudines quod est veritates Mundus enim sunt res sic in tua cognitia et operativa et verius quam in seipsis Nunc contra

Aplem ... filius ... tamen ipso quia ... intelligencias ... motus orbium posuit enim celestes ... animas mo uentes eos In ... illis ... in telligentia abstracta . s . ... et per fectissimas ... perfectiones ca rum, et ... vehementissimo amore assimilari eisdem et ... perfectione assi milare eis celos suos Perfectionem vero ... dicit Completam actualitatem eius ... nichil habent in potentia sed totum quod ad ... perfectionem pertinet ... habent ... erant

in i° enim dicitur veritas rei

eis posse, qualis mundo videri potest status glorie animarum intus tunc totum dat quod ad gloriam earum pertinet, in actu presencia obtinebunt. Nichil novum in futuro sperantes aut desiderantes. Hoc est decima positio contra illa revolutione motu celos abeundi sunt. Et hoc est quod situs potentie perfectiones quasdam esse partibus celorum quemadmodum loca sua naturalia corporibus non mobilibus. Quia igitur celorum partes non possunt habere simul omnes situs huius terre, quia non possunt omnes situs simul esse super hanc partem terre, est autem illarum potentias ad utrumque situm, et cum utraque earum habeant potentie utriusque partem celi sint in velocitate qua potest et eo modo quo potest habent possibilitatem in actum supplens per successionem et per partes potentiarum huius actum post actum, quod actus huius potentie simul omnes esse non possunt. Nulla enim pars celi potest esse simul super omnes partes terre sed pone directa. Et per hoc acquirit semper per successionem et terminatam. Si Aristoteles intellexerit sic, satis mirabile de talibus fuit. Nulla enim utilitas esse videtur partibus celi cuiusmodi situs acquisitione. Unde superbacue acquireret eis si dicas quod immo quia per terminum adactum, hoc nec est quod plurimus actum destruit alius actus non minus bonus quod acquirendo hunc situm perdidit alium non minus bonum. Positio. Sicut quidam antiqui, scilicet omnes terre sunt huius revolutiones que sunt sicut asini ad molas revolvendas positi, nisi quod maiori utilitati serviunt asini quia hominibus aliquid ministrant. Melius esset celos quiescere quam sic moveri nisi forte motus huiusmodi esset per infusionem luminis ac caloris huic mundo inferiori, quod tamen ipsi negarent. Quia si per hoc moveretur celi res viliores essent tanquam res nobiliores et nobiliora servientes vilioribus, quod tamen non est, tamen homines qui pastores sunt serviant ovibus, si dicatur pastores non serviant ovibus sed domino

suo in custodia ovium. Dicunt etiam habitudinem aliquas esse plures creatori. Quintadecima. Ponit tamen esse obedientie dei altissimi sed non est per hoc necesse ponere aliquas intelligentias sine animabus et inquantum generaliter motus celi creatori suo necesse habent [illegible] dicere. Supponunt etiam Aristotelis errorem [illegible] intelligentias quod unicam necessario dicunt primo posuit intelligentiam et nec posuit quantum secundum et secundam tertiam et sic deinceps. D. Dicit insuper etiam omnes earum inordinario. Et ultimum dicunt intellectum agentem qui est sol intelligibilis animarum et lux intellectus nostri faciens recipere intelligibilium formas intelligibiles in materiam quas potest prius esse. Aristoteles ponit intellectum et sic sol colores qui sunt potentia in corporibus colorata educit in actu sine lineis superfusione. Ulterius formas intelligibiles educit de potentia in actum. Ille autem cum sint etiam non in una solum deus educet et pulchritudine etiam universalitatis intentionem non minimum sic nec lux solis et non sunt multe creature. Simul non sunt excepte creatores nec ex defectu virtutis nec ex invidia nec ex loci angustia que capere non possit tantam multitudinem nec excepte ipsarum intelligentiarum ac per ipsarum contrarietatem inter se. Dicunt enim concordes et amice cum sint bone ergo in eis nulla repugnantia ac contrarietas aut per superfluum quia si mille milia essent nulla superflueret, quod per exercitationibus earum intelligere, digere, diligere, gaudere, laudare, que beatificant operantes et glorificant conditorem. Ergo tamen maxime videtur inconvenisse. Aristotelem et sequentes eius hoc fuit sed quod non possunt esse plures substantie abstracte animarum et apparentiis que in spoliate eiusdem ordinis penitus similes et equales quod error est. Hoc est enim dicere. Omnes animas unam esse postquam sunt separate a corporibus et tamen dum sunt in corporibus differre eas et esse plures quod sit improbatum. Quia accidunt non faciunt

aīe nec ea que sortis sunt sed corpora non
sunt de spa animarum suarum ergo non faciunt aīas
nostras et cetera. Dicit nec accidentia ut vicia et
virtutes scientie et ignorancie et passiones
gaudium et tristicia et huiusmodi. Si ergo vere
sunt aīe et aīe causa sortis et plenitudinis
que sunt in corporibus, erunt vere aīe et
aīe extra corpus. Imponit etiam eidem [illegible]
quod dicit ultimam intelligenciam sive decimam esse
intellectum, et intelligenciam agentem et vnum solem
intelligibilem animarum nostrarum, et lucem intellectuum
nostrorum facientem reducere in effectum formas intelligibiles
in eos quas Aristoteles ponit pro eo quod ipsum
et eas educit de potencia in actum, sicut sol co
lores irradiacione sua, qui sunt potencia in cor
poribus colorat, debeat tamen intellectum age
re quam imponit Avicenni et de irradiacione
solis, non est simile quia non est necesse adhi
beri formas visibiles que sunt in actu adhuc
ut lux solis eas reducere faciant in actum. Non
enim sunt in sole forme visibiles. Imponitur
etiam eidem posuisse unitatem intellectus agen 2.
tem et non plures. Deo tamen ipsa anima
creet et corpus subtrahat, necesse est ipsum esse
verum in mundo eterno, vel plures esse eidem
siles que tamen ea operantur simile et simile
in media et maliis partibus mundi. Sed tamen
posuit hanc unitatem quia ab vno et eo
dem uno et idem, quo potest ab eo vna
procedere tanta multitudo. Multitudo etiam
divisorum secundum eum non possunt multiplicari secundum silli
vni posuit Avicenna, differre qualiter intel
ligencia ab alia in specie. Hec autem sufficiant 3.
ad currentium presentem, quia disputaciones ex
igunt ampliorem dilatacionem in qua parte
vbi agitur de intellectu agente requirantur.

Errores philosophorum in ethicis

Errores philosophorum in ethicis patet non
necesse est omnia recitare. Sed unum eli
gamus et potissimum scilicet summum bonum quod
sapie versatur circa totius moralis scientie. Epy
curus summum bonum in voluptate animi esse dixit.
Aristippus in voluptate corporis. Dinomachus in
summo bono honestatem cum voluptate iungit. Di
odorus in privacione doloris id posuit et alii
aliter ut patebit. Inter tanta ergo verorum diversitate
quam sequi debeamus scire est difficile. O
missis autem litigatoribus furiosis et pertinaci
bus adeamus iudices et datores sapientie vere
amici, per quam dici possumus in vitam eternam
et contrariis istorum possumus ferre sentenciam.
Refellamus ergo opiniones eorum, ut pa
teat neminem illorum fuisse sapientem. Cum
ergo de officio hominis agitur, summum bonum
sui alius modo necesse est poni quod cum ceteris ani
malibus commune esse non possit. Sed sicut feris den
tes, armentis cornua, volucribus penne sunt
propria, sic homini aliquid proprium esse debet, ne
tam sine condicionis amittat. Certum quidem mine
di rationem vel gratie datum omnibus est datum, naturale est [illegible]
bonum hominis sed non summum nisi gratia proprium fuit
ut Sapiens ergo non sunt qui summum bonum
in voluptate ponunt, quia et securitatis et gau
dium et silicia omnibus esse communia. Quid e opinio put
Aristippi qui summum bonum ponens corporis
voluptatis non reputat homines nisi ventri et
veneri servientes, ut non differat inter eum
et pecudem. Si tamen auferas ab eo sermonem
quod si dedis alii vel alio summum bonum esse
ponet nisi quod competat corporis voluptati, quod ut
obtineant, nec labores, nec vulnera nec
mortem aliquam ipsa recusant. Illo ergo di
cendum est ab istis sapientia, quos a bestiis
differre facit sola lingua non rationis sententia. Et
3. Tercia est opinio que ponit summum bonum in
privacione doloris esse, sed hoc Tridiacu
seu summum bonum ponere quod medicus potest dare.
Dolere est ei ut sit incolumis. Preterea non
dolore summo miserrimus est qui unquam doluit
quia bono caret eius quia nos felicissimi
putabamus quod malo caruit. Abhac sententia
non longe fuit ille philosophus Dominicus qui
omnia vel dolere summum bonum esse confessus.
Sed quis potest secundum hoc bonum putare quod nobis

ut eveniat nec aliud possimus quia optare
omnium ut bonum n[ost]ri fit bonum in sp[iritu] n[on] sp[er]emus
sint pariter. Certa e[st] opinio q[ui] po[nunt] summum
5 bonum esse in voluptate cum honestate. Qui
voluptati deditus e[st] honeste caret nature est
corporis et bona ut sunt incolumitas valitudo
et huiusmodi ita nobis data sunt et ceteris bes-
tiis sicut homini et forte amplius quia bestiis
non e[st] medicina quia hec humana. Cer-
7 ta e[st] opinio p[er]ipateticorum qui in bonis anime
et corporis et fortune ponunt summum bonum
sed hec homini et bestiis sunt communia quia sicut
opes homini sunt necessaria pro vita tuenda sic
bestiis opus pabulis aut preda. Sex-
6 ta e[st] Zenonis qui summum bonum posuit in eo quod est
vivere consentanee cum natura vivere quod sit
pecorum. Sed quid docere ut vivamus secundum
naturam cum eandem noverim in deterius esse
pronam et quibusdam blandimentis levi-
oribus precipitari in culpam. Septima
4 opinio posuit summum bonum in sciencia, sed hoc
necesse non est cum sit sciencia alterius rei
non per se appetenda. Artes enim ideo dis-
cuntur ut exerceantur exercentur ergo vel adiu-
te suffragacionem vel ad gloriam vel ad voluptatem.
Hec et voluptas vite subsidia vel gloria
sunt homini propria cum adhuc bruta videamus 1
canida cum iam in te nos deprehendimus appe- 2
titum glorie cum victores exultant victi do- 3
lent. Virgilius. Tantus amor laudum
tante victoria cure. Ceterum et omnibus
ubi modo qui artem aliquam sciverint p[ri]-
mo et qui malorum sciam habent ut tam
bestiis qui venena tractare didicerint qui et
qui mederi. Postea si ad artes ceterum naturalium scientia
referantur quid in ad beatitudinem si nondum
vere vilius erat. Octava Cirenaicorum
8 e[st] quorundam ponencium summum bonum secundum
virtutem, hec inepte quaerunt cum nova que
e[st]. Ars qui summum bonum ut ait Lactan-
tius in honestate et virtute collocat.
Non e[st] aut virtus summum bonum sed causa est

quod dicimus summum bonum quia nichil sine virtu-
te potest pervenire. Ideo ergo nichil ad illud per-
venire potest cum difficultate nil sine. Si fa-
cile summum bonum non e[st] bonorum. In summa
arduo e[st] situm. Quod inter nos cont[e]ntis la-
borando efficimus certatim si eo quod quaerimus
sic hoc ipsum potest. Sed autem cum difficultate ad
id pervenimus. Altera virtute opus e[st] ut per-
veniamus ad eam virtutem que summum dicitur. Quod
absurdum e[st] ut virtus per se ipsam perveniat
ad se ipsam. Et tunc quod summum dicitur bonum
id per quod ad aliud pervenitur. Non e[st] ergo summum ad aliud
bonum quod indiget ut perveniat ad bonum. In
hec autem Aristoteles non longe recessit quia summum
bonum virtutem cum honestate putaverunt. Quod
quidem hec. Non enim potest esse ulla virtus in hone-
stati si forte existimacione laboraverit huius
est ei honestas hominis perennis ad quam pro-
pter timore delatus. Ergo dicendum si et
vere et privatim bonum proprium estimo sub-
sequatur. Homine iste secundum virtutem tantum potest
iam virtutes. Certe attende quia virtus non ab adiumento
extrinseco indigere dicitur que suis viribus
nitatur et consistet. Et hic nullum ei bonum abhe-
rere e[st] sperandum nec ullum malum est recusandum.
Hoc e[st] ergo vere sapiens. Summum bonum tamen hoc
dicimus esse primum. Tertio quia solius hominis sit
et non alterius animalis. Secundo ut solius
anime sit summum bonum et non corporis. Tertio ut
non possit alicui provenire sine sciencia et
virtute. Dicamus tamen non quod omnes philosophos
insipientes fecit et certos Anaxagoras
cum ab eo quereretur cuius rei causa natus esset
respondit celi ac solis videndi. Hanc vocem
sic dignam philosopho veniant que magis
secundum veritatem stulta et insipiens apparebit
qui omne officium hominis in solis posuit
oculis. Ad corpus omnia referens nichil ad adiutu
mentis. Homine iste si cecus fuisset
secundum ipsum officium hominis amisisset quod est ex
quod cecitas potestates corporis destituit manei-
bus suis cum plus sit in animabus qui in

oculis sitū cū sapia p solum ppria au
diri que nō solo aspcū pcīur oculo[pi]
magim credis eē vide celū et solez mi
rare pos cūo illum cui9 opa miraris
cerne[...] Noli plus fīre cenam accep
tum quā i9 qui te vocauit ad epulas
liberalit[er] et gratin c[...]o go nascim[ur] ut ea
que sc̄ facta videam9 sed ut dm̄ q[ui] fecit
h oīa venantes cnam9 Vn si qs hom
q[ui] vē et sane sapiat interroget q[ua]re natus
sit colendi dm̄ gr̄a respōdebit et opibus
id probabit cū em̄ hominē ppa sit re
ligionis aut humanitas sit ipa que u[bi] ē
ad qm̄ iustia ic iustia ad q[uam] pietas
ic pietas ad qua dr̄ pntis cognicio.
Summi g[o] bonum hōis sola ē pietas atq[ue]
religio vn̄ et soli hōi datū ē intelli
gere dīna vn̄ verū ē ista Ciceronis
sn̄ia Extot inquit gnibus nullm est
animal pter hoiem q[uod] hēat noticiam
aliq[uam] dei ipis q[ue] in hoibus n[ul]la gens ē
neq[ue] mansueta neq[ue] tam fera q[ue] nō
eius noticiam hēat et si ignoret q̄lez
hri deū decent Ex quo p[ate]t q[uod] ie deum
agnoscit qui recte considat vn̄ ortus
sit Cū em̄ nāin hōis deus hāc eē vo
luit ut dua[rum] rerū religionis atq[ue] sap[ienti]e
cupida sit id hoies fallur quia ul
religionē omissa sapia ul omissa re
ligione sapie insudant cū alter[um] sine
altero nullatenus heatur Cadūt g[o] hoies
ad religiones multi[plic]es fl[s]as atq[ue] falla
tes q[ui] sapiam relinquūt p[er] quā docē
ri dīo instrui potuit Student etc
sapie sed qum religionē dī omittūt
id fl[s]e que eos aduerti stāim potuit
erudire vn̄ mirandū ē q[uod] nullus phōr[um]
extitit qui sedem ac domiciliū summi
boni ivenire potuit etc sit querere su[mmum]
bonū q[uod] nc̄ce eēt hoibus eē ppositum
ē ne h[oc] voluptas cor[por]is q[uod] appetitur

actictis Nec ista h[ec] que ē nob et beluis
et honestatez nō hz et satietate nō afft[er]
et nimia noc; et minui[t] pcessu etatis
et nō ptingit multis Nā q[ui] opes nō hnt
ut i plurib[us] voluptates carent nō ē g[o] su[mmum]
bonū voluptas sz nec diuiciay pluta
litas Nā paucioribus pueniunt et plc
rū q[uod] cāu et in hēntib[us] sepe et nō iniq[ui]
scele diuicie ptingūt Nec nec regim q[uod]
cūcti hoies non pnt regere sed vniu[er]
sos necce ē sūmi boni capaces eē ca
libus g[o] aliquis potuit sui v[er]bo investi

Q[uod] sine sapia inventa nulli ad sapiam pertingere potuerunt

His g[o] omissis b[e]n[e] ē tenendu
q[uod] sine sapia inventa nulli ad
sapiam potuit ptinge Ad q[uo]d videnda
consideran9 phōr[um] supbiam supbie me
dicinam medicine efficaciam et sic hoc
quotidie rp[ec]to[rum] similem Supbia phōr[um]
iam ipse pntur Ambulabant et in
iti credentie nō invenientes i q[uo] pntis q[ui]
escere sed q[ua] p intelliz appinquūt
inde p supbiam recesserunt q[ui] cognoscen
tes deū nō sic dm̄ glorificauerunt aut g[ra]tias
egerunt sed evanuerunt i vanitatib[us] suis
et obscuratū ē insipiens cor eo[rum] di
centes se eē sapientes stulti facti sunt
Q[ua]si sapientes fuisse diximus quid
adhesit n[isi] q[uo]d eos impia colloc[ut]es
Vnde scriptū ē Concupia sapie deducit
ad regim quo si hoies sine xpō puenie[n]t
relinquiū gratis mortuum eē xpm Vn
ne xpus gratis mortu9 ē si plege iusti
Nomine et xpus gratis incarnatus et passus
sus si sine fide xpi puenit regno cele
stia Remedium vo phōr[um] sic p[atet] sicut
dt aplus Semp discentes et nūq[uam]
ad vitam noticiam venientes multi sci[enti]e
potuit sit sapientes seculi ul ad in
sipienti ul abenglus adiuti vel a sapiente

incte

prostipunt

inducti. sed fidei speculum non habentes
et non in via sed per devium ambulantes
non potuit penitus non errare. Sanat
enim oculus mentis per fidem, ut purgatior
eius acies limpidius videat veritatem
et sic fastus inflati claudit oculos cor
poris. Dic superbia visu cordis, quia non habebat
ille lucem doctrinam pietatis, lavacrum compunc
tionis, humilis confessionis, mundicie satis
factionis propter salutem civitatem celestem poculum
pretium inter caritatem spiritus sancti. Dic enim apte
magister Hugo. Inveniat mundus scientiam in
flativam aqua ipsius intumuit, et per
scientiam qua extollitur habuit, viam sibi fecit
et scalam propriam ad dei sapientiam ascendere
Set corruit quia presumpsit. Quia credens
homo carnalis habere sanos oculos, et de
falsa sanitate presumens et brevia curiosita
te progrediens deseruit ipse dum ascendit
super se. Quia iam titubantibus auceri tis
lumine caliginis oculos infirmitate et de
ficiens vanitate redditus solito redit
in se ipsum et successit stultus cum debue
rit consummari vitiis, et in mendacia sig
mentorum assumpserunt creaturarum species visibi
les, typum simulachrum divinorum, sed eternitati si
mili deo peregrina, ut mera cognoscent divi
nam maiestatem, et tenebrosa, ut non ingereret
oculis sanitatem et necessitatem, ut non proficeret
ad salutem. Corruentes igitur in tenebras facti
sunt ceci, et stulti, ceci ignorantium. Occulta
superbia et vana confidencia docuit ille venit qui
lutum ex sputo fecit, et linivit oculos ceci,
et lavit et vidit et ait. Cecum loquitur tecum.
Ipse est filius dei. Quia iam humilitas salva
toris medicina est, que assumpte carnis lucem
infudit, et sordes criminum expurgavit, et
dei sapientiam demonstravit, ut paris cognoscere
et docentis audire, qui palpationum yma
ginationibus insipienter audivi sapientibus que
rebat et non inveniebatur, sed pravitate vinde

et ymaginatos apprehendebantur. Habebat enim
eorum philosophia aliquod simile sapientie cum tamen esset ple
na stulticie. Non enim in termissos stultitiam
intimitteret in visibilia hominibus ostenderet
Quare ergo precepta vite regende dare po
tuerunt, qui sic errabant qui veritatem non cog
noscebant, quanto magis sancte nos debemus
qui adeo eruditi et illuminati hec precepta vite
dare possimus. Unde in terra positi non in celo
quiescebant in imo quod invenitur in summo
Certum est verendum in mari magno non scientes
viam qua ferantur non habentes duces que se
cuntur. Dic in alto mari via navigantibus que
ritur, qui in aliquod lucis celi obfuent
incertis cursibus evagantur, unde quisque iter
tenere nititur vite recte celum non terram debet as
picere, non hominem sequi sed deum, et vestigia
sapientie incarnate. Hic est filius dei vite
magister et dux nostri navigii lucis celeste
ministrans, et vulnera superbie sanans
et ad sapientie portum sine ullo errore nos
perducens. Si eum volumus magistrum intueri, hic
est medicina. De qua legimus in Thobia.
Cum Thobias iunior de felle piscis
illuminavit patrem. Ecce Christus eraminavit
qui pro nobis in carne sustinuit et ex fel
leo poculo, quod eidem piscis pro pluribus propi
navit. Pellicula gentium cecitatem, et
humilitatis edocens sustulit ab oculis eorum
albuginem. Habebat enim albuginem in oculo
philosophus qui sibi candidus videbatur pro sapi
entiam et iustus. Quia nos autem ablata ve
lamine medicum agnoscimus qui volun
tarie curavit facto collirio de eius sanguine
Medicine efficacia patet cum sint humana
vel accidentia morbi curantur, quod prius incur
natum efficitur. Ubi enim cursus fugitur
curiositatis. Unde et beatum Crisantum sic dixis
se legimus. Tam diu te edoce Crisan
te per librorum tenebras currere curas stre
na laxare, quam deum oculus pertingere

valetis vicitis. Quemadmodum autem pau
per ebrius in manibus delata cum semper de
bito teneatur et pauper famelicus licet
comedere se videatur in sompno. tum fa
mellicus redditur vigilando. Sic ani
ma quantumcumque possessiones corporales hausit ex
terius semper redditur famellica. nisi deus re
pleat intus. Famellica quidem et
ulcerosa se probat fortis. et insaciabilis
avida semper cum tactu spiritualium quiete in
moderata. et diligit creaturas et
cum solum nomen christi non inveniat. quamquam
ei apposueris non minuitur sed amplius
exinanit. Cibus enim in sompnis similis
est cibis vigilantium. nec tamen prebet dor
mientibus alimentum. Nam si fimus
est in quo quiescitur incarnatus affectus
non sentitur calor. quia decadendo et suc
cedendo quia non sunt omnes simul. pagit
cursum suum. et cum ubi fixum non habent evel
luntur aberis et cohibent affectum meum
et quemadmodum bonum temporale ingerit
amaritudinem qui inmoderate diligit. Sic
creature curiositas nanitatis cum ren
pausat. Maledicta enim terra spinas
et tribulos germinat. ut in labore ma
ducet homo exterior panem suum ut
videant homo cecus et frigidus lumine
ignis. et non sentiat incensum. unde
sit paupertas obest simplicibus scientie paucam
vite cum regulis non errante. Sic paupertas
prodest litteratis hominibus multa scire. et in pro
ceptis divinis oberrante. propter hoc ei ydio
te rapiunt celum. et litterati quondam deci
dunt in infirmum. et cum homo gurgitare ad
multa libros involuat. purgare latus
et verus quiete. et ubi non inveniet
donec resolvetur in primum creatorem. inde
est quod omnis qui detrahitur agit. displi
cere de incorde legerium. donec christum in
veniat. vel inclusum eligat vel in christum
ordinat et redeat quod languentis
anime delectamentum. etc. meatur misis

dos ad amaritudinis ut vertatur affectus spiri
tualis adcipientes divine dulcedinis Sic
in scriptura aliqui laborant intelectus cuius
sic ut vanitate ut illam et non saciat
eam querunt quam suum valent virtute
Et sic. Terra mea est inter egri et sani.
Sic dubius quia indiciunt iste scientie vel
si a nomine consentitur acceptam mea est
inter felicitatem et vitam. Tunc gratia efficac
medicina fuit. quam virtus dei data est
et iustitia de celo prospexit. virtus qua
mundus continetur. data est orta. ut fe
neis manibus portaretur. et carnalibus
ubibus lactaretur. ut in presepio poneretur.
Et iustitia de celo prospexit. ne sed cum mor
infirmitas attingere. et se homo a se
ipso iustificari credens dei sui iusticiam
recusaret. hic est sufficiens sapientia sicut
vult paulus. Et nichil se scire indicant nisi
ihesum christum et hunc crucifixum. De sima
philosophi confirmante predicta. Sic ait Sibil
la. In annali scriptum. In ultima inquit
etate humiliabitur deus et humanabitur proles
divina. Iungetur humanitati divinitas. Iacebit
in feno agnus et puellari officio edu
cabitur deus et homo. signa precedent apud
appellas mulier vetustissima puerum
concipiet. Boetes orbis imperabit ducatum
tum prestabit adventum. hic huius pedes
xxxiii. vi. et pollices eliget sibi cum pis
catoribus deiectis iiii duodenarium
unum quod divini. Ieso in glorio bello ne
enendem urbem et reges quos subiciet
sed in hamo piscatoris indeicione et
paupere superabit dignitas. et superbiam
conculcabit in morte sua mortuos sus
citabit. et cum mactabitur vivet. et re
gnabit. et consummabitur omnia. fiet
regno bonos iudicabit et malos
hunc iiii animalia alia singent in
testimonium nomen agni cuius tubi gemunt
sentes iusticiam. regem quos irrepre
hensibiles eius docet bestia. silet quod ab

vaticinium Sibille

Boetie

caloris

pra

homicidii flumine draconis et surget
stella mirabilis maior hiis qualium ima-
ginem erit quod in tuba mirabili damnos
illuminabit. Menenadem latus piscatori
novi agni usque admirabilis libabit hinc
glabri morientis illustrabit porro glo-
rie exitus eius. Erit quod bestia horribil-
is ab oriente veniens cuius rugitus usque
ad gentes primas audietur. Cuius capita vii
sceptra quod in una pedes 666. hic erit con-
dicens agno ut blasphemet testamentum
eius augens draconis aquas. Reges
autem et optimates seculi erunt in sudore
terribili et non diminuent pedes eius
Stelle quod due consules prius insurgent con-
tra ipsum et non obtinebunt usque dum veniat
abhominatio et volimus altissimi consumet
sic inferius distinguemus. Hec autem po-
sita sunt non tamen pro confirmatione dictorum
quia prorsus mirabili sensu verborum. Si igitur hec
Sibilla paganis tempore legitur fuisse que veri-
tatem fidei catholice tam lucide declarauit
Erubescant gentiles et philosophi quos tan-
ta cecitas circumfudit. Est igitur hec vera sapientia
que finis est hominis, ut cognoscant te
domine deum verum et quem misisti Ihesum Christum ei
prebemus adtegimus etiam. Quod Termegistus
expresse cognovit cum ait. Gratias tibi ago
summe et superaltissime tua enim gratia tan-
tum cognitionis tue lumen consecuti, no-
men sanctum et honorandum. Nomine uno quo so-
lus deus est benedicendus religione paterna
quoniam omnibus paternam pietatem et amorem et quecumque
est dulcior efficiencia prebere dignaris
condonans nos sensu ratione intelligencia
Sensu ut te cognoverimus ratione ut te
suspicionibus indagemus. Cognicione ut
te cognoscentes gaudeamus. ac numine
salvati tuo gaudeamus quod te nobis
ostenderis totum gaudeamus quod nos in corpori-
bus sitos eternitati fuis consecrare dignatus
Hec est enim humana sola gratulacio cognitio
maiestatis tue. Idem in libro de verbo perfecto

Dominus inquit et factor deorum primum et so-
lum unum bonum autem ei visus est et reple-
nissimus omnium bonorum. Et alio loco filius
benedicti dei atque bone voluntatis cuius nomen
non potest humano ore narrari. Et Sibil-
la. Alium inquit deum dedit hominibus fide-
colendum ipsum tamen cognoscite dominum dei
filium esse. Hoc est verbum etiam quod nos ca-
tholici confitemur. Longum esset cetera pro-
sequi et altius negocii que Sibille
Hermes Termegistus Tullius et ce-
teri scripserunt de filio dei. Quod sine
virtutibus sapientiam adipisci non potest

Sicut autem sine sapientia incat
nulli ad sapientiam pertingere potuerunt
Ita sine virtutibus sapientiam adipisci non
potest. Quomodo declaracionem sciendum est quod
virtus et religio a sapientia non secernitur
Sic est sapientia incerta sine virtus ve-
ritasque Sed et ubi aliquid divinum ab aliis
qui sine capite vel qui sine membris
vivit. Si tamen vivit et quod si gentiles
dumtaxat ad hoc via sciuntur. Vere non potest
vera religio a sapientia separari nec sapientia
a religione secerni. Quod sapere nec est
aliud nisi deum verum iustis et piis culti-
bus honorare. Nam et colendo sapere
debemus et in sapiendo colere ut sci-
amus quid nobis et quomodo sit colendum et
quod sciuimus re et virtutis opere perducamus
ad actum et ideo non est ista vera religio in-
dicanda que nullius iusticie vel precep-
tis virtutum erudire meretur vel homines
efficiat meliores. Nec iudicanda sit
vera sapientia que non continet pietatem Si
enim deus hunc mundum regit et fovet
munificentissima pietate quid mirum si
velit honorari cultu et gratiarum ac-
tione. Nos palpitat philosophia quia hoc
in se fuit districta. Nam alii
sunt sapiencie professores per quos
ad deum non veniebatur. Alii religionis
antistites per quos sapere non discebatur

pulcre de gratiarum actione

Propter hoc erraverunt et in deos multos ma- diunt nec unum patrem omnium cognoverunt. Quia igitur necesse non potest esse nisi unus pater nec dominus nisi unus. Quid enim fiet si pater multis filiis diversa imperavit? Ergo contra rationem et naturam sunt religiones multorum deorum, cum eos patres et dominos appellant, ut Liberum et Iovem et huiusmodi portenta, cum unus homo esse non possit filius plurium patrum. Quemadmodum mulier dici non potest ubi inter unam multos viros habet, sed meretrix aut adultera nominatur, et est sicut impudicitia et meretricium illorum religio, fide carens et honore et vero originali principio. Cum autem sapientia pertineat ad filios, que requirit amorem, religio ad servos, que requirit timorem, quia sicut filii debent patrem diligere et honorare, sic servi dominum venerari et colere. Deus autem pater et dominus appellatur. Oportet igitur cum sit unus amare deum ut filii, timere ut servi. Idem est enim deus quem diligere et timere est sapientia, quem colere est religio. Sed sapientia precedit et religio sequitur, quia prius agnoscitur, deinde colitur. Deum igitur primo cognoscimus, cognitum diligimus, dilectum colimus. Cum igitur sapientia constet in cognitione, religio in imitatione, hec sic duo in unum conveniunt ab eodem fonte. Ipse est Christus dei virtus et dei sapientia, quem qui ignorant aut ignoraverunt nec religiosi nec sapientes esse possunt vel potuerunt. Unde fit ut philosophi et qui deos colunt similes sint aut filiis abdicatis aut servis fugitivis, quia nec illi patrem nec illi dominum suum querunt. Et quia abdicati filii ideo non assequuntur patris hereditatem, et quia fugitivi servi non assequuntur impunitatem, unde est quod philosophi privati sunt beata immortalitate, et quia cultores deorum extiterunt, penam inflictam a deo mortis sustinent sempiterne, contempta domini maiestate, quorum

quidem si deum cognoverunt, non tamen sicut deum glorificaverunt. Solus enim pater noster dominus est qui creavit. Solus dominus ille qui regit, solus deus qui hominem aut homines fecit, quia solus ad eam creaturam sunt, qui non adorat et insipientes sunt ergo dominum suum aut fugiat aut nesciat, et ipse filius qui unum omnium patrem suum aut odit aut ignorat. Cum igitur sapientia et religio discerni non debeant et ab eodem fonte procedunt, sic tamen patet ut in religionis exercitio vel virtutis actu se exerceant, egenis subveniant, nudos vestiant. Ex tamen quod est maximum et deficiunt in cognitione dei, cuius iustitia filius est humano corpori. Caput quod est membrum principale omnium non habent, et licet membra omnia locis suis constant, habitum et figuram habeant, non video tamen quomodo sine capite membra vivant. Habent tamen formam membrorum, sed non officium, sine usu quo vivit iuste. Tamen dei non caret cognitione filius est hominis caput habentium. Quod membrorum officia non habent, ut igitur sit corpus unum et spiritale requiritur loco capitis fides, et loco corporis virtus omnis. Si vero maligna ex parte contingat membrum quidem est in corpore viciatum et debile licet corpus ex influencia capitis et aliorum membrorum actio penitus vita non careat. Constituunt autem antiqui viam duplicem, unam per quam in celum ascenditur, alteram ad inferos deprimentem: una est virtutum, altera viciorum. Que vero virtutum est primo est aditu ardua et confragosa, sed superata difficultate, cum quis in summum eius evaserit, decetero fiet explana, lucida et amena. Qui vero prima difficultate aditus deterrentur in aliam, que viciorum est, dilabuntur, que amena est primo ingressu, sed cum amenitatis species eidem repente subducatur in progressu, et invenit viam precipitem, saxis asperam, sentibus obductam, torrentibus rapidam, gurgitibus intercisam, quia vide sit horrere, labi vero vel respirare sit inde, que omnia eo proferuntur ut appareat in vir

obtinendis maiores esse labores in pre
ceptis aut maiores fructus et solidas vo
luptates. licet vero quibusdam oblectationibus
alliciunt animos hominum et irretiunt in animi
spe voluptatis, et tandem producunt ad aeternitates
tormentorum. Sapiens disputans si esset meus
ventum premiorum atque penarum earum cognitio. Cum nos
igitur habeamus duas expositiones, quarum una est quasi ad
solis ortum, altera ad occasum, quia qui virtute
et iustitiam sequitur, accepto in mortalibus primo
luce perpetua potietur. Cum vero vicia pre
tulit virtutibus, aeternis tenebris devol
uetur. Cuius precepta et virtutes declarare di
mittimus, ut ad propositum redeamus. Et tunc
post ista in qua ostenditur quod propter sapientiam obtinen
dam creata est rationalis anima etc.

Nunc videndum est propter finem iuste esse acqui
renda sapientia. Et primo in generali de multiplici fine
addiscentium. Secundo in speciali ubi agitur de fi
ne illorum. Primo qui volunt scire vel addis
cere ut sciant. Secundo de fine illorum qui
volunt scire ut sciantur. Tertio de fine illo
rum qui volunt scire ut ditentur. Quarto
de fine illorum qui volunt scire ut edificet.
Quinto de fine illorum qui volunt scire ut
edificentur. Et de fine illorum qui volunt
scire ut sciant. Agitur primo de eis que
volunt addiscere ut sciant multa. Se
cundo de eis qui volunt addiscere ut sci
ant subtilia. Tertio quod omnis scientia ad the
ologiam est referenda. **De multiplici fine addiscentium in generali**

Sunt qui scire volunt ut sci
ant quod est curiositatis, quia ca
pacitatem intellectus sui disce
dunt et passim extenuant at
tentionem ad plurima quia ignota. Ut verbi quod stul
ticia. Non enim saciatur oculus visu, nec
auris impletur auditu, ut omnia scire
possimus. Et librorum infinitus est numerus et pluri
bus intentus minor ad plurima sensus. Unde dicit
Seneca: Omnibus non invenimus idoneus finis
nedum ad utrumque festinat diversis vero in

inertis officiis ne in tantum beneficium pagat. Egro
tantis est animi videre passio ut velle multa
scire. Sic fastidiantis est stomachi plurima
degustare. Unde in sollicitudine videntur qui plurima
legunt et ex pluribus nulla vero certitudinis scientiam
recipiunt et assumunt. Etiam eius studiis
necesse est immorari si volumus inventionem in
bui et emutrici. Unde Seneca dicit: Nusquam
est qui ubique est. Vitam in peregrinatione per
gentibus vel exigentibus hoc evenit ut
multa hospitia habeant, nullas amicicias. Idem
accidat necesse est hiis qui nulli se ingenio
familiariter applicant, sed omnia cursim
properantes transmittunt. Non prodest ab
hoc corpori accidit qui statim sumptus emit
titur. Nichil eque sanitatem impedit
quam remediorum crebra mutatio. Non venit
vulnus ad cicatricem in quo medicamenta
temptantur. Non convalescat planta que sepe
transfertur. Nichil tam utile est quod in transitu
situ prosit. Sic ergo reprobatur quod ad experie
tiam ignotorum animus dissipatur. Unde Augustinus
in primo libro de Trinitate: Si quis tamen cu
riosus est ut non propter aliquam causam, sed so
lo amore rapiatur ad incognita sciendi
discernendus quod est huiusmodi curiosus a stu
dioso in studio. Si vero ipse amat incog
nita, immo convenientius dicitur odit incognita
que nulla esse vult, dum vult omnia esse cog
nita etc. Ergo primo prohibentur autem hec omnia
secundo etc ne simus in dei operibus curiosi
Cura sicut dicit Anshelmus in primo libro de si
militudinibus. Curiositas est studium per
scrutandi ea que scire nulla est utilitas.
Unde et curiosi non consequitur sapientie fructum
Crima sicut dicit in xv de Trinitate capitulo i. Pa
ratores sunt ad inquirendum quam capaces
res ad intellectum. Similiter ergo qui scire vo
lunt ut sciant et hoc est vanum. Vana
enim gloria non facit hominem intus sciente
sed extra se iactantem. Unde Persius ait:
Scire tuum nichil est
nisi te scire hoc sciat alter. Et Boetius

nota

Detem . O . dexa dopa . i . inanis gla
qd ad eis quia queda auri inflatio
inanis . Unde valerius maxim. li° ix nar
rat . Ex Sophocles iam senex cum
tragediam quadam in certamine misisset
et suspensus ancipitis eventus sentam
expectaret . Omnium proposito sunt et pre
gaudio expiravit . Quidam sunt qui scire
volunt ut discant et hoc e cupiditas . Ba
ruch . iij . filii agar quesierunt prudentiam
que de terra est negociatores terre et thema
viam aut sapie nescierunt . Negociato
res terre sunt qui proximo suis sapientiam
constituunt . Et viam sapie nescire dici
tur qui sapientiam exponunt proprio . quia ta
dignum precium non habet . Infinitus enim est
thezaurus sapie quo qui usi sunt parti
cipes amicitie sunt dinne . Quidam sunt qui scire
volunt ut edificent et hoc e caritas . caritas
enim non querit que sua sunt . quia predi
cantes ad portum salutis tendunt . Ideo
enim dominus Jonas implebat spiritu suo ut
per eorum predicationem resipiscerent homines
repleti . Et sic caritas forma e omni v
tutum sic intencio caritatis finis est
sciencie . Et cum omnis scie ordinem addamus
divina . Josephum sicut scribit Aug. in
li° de doctrina christiana nichil precipit nisi
caritatem . Nichil prohibet nisi cupiditatem . ma
nifestum e quia sciencie finis tendit ad
exercitium caritatis . Unde e qd Aug. in epla
ad Volusianum ondit . Ex preceptum
caritatis . i . dilectionis dei et proximi . phy
sicam . logicam . ethycam et civilem
scientiam comprehendit . Et in Omel. p.
sup. cap. Johannis ondit . Ad sacre scrip
ture lectio est sicut oleum in flamma
si sit sic ex mutua . Quidam sunt qui scire
volunt ut edificent et prudenter de
putat . Nam sic sumenti cibum et non
digerenti morbus e illi . Sic scienti bonum
et non facienti peccatum e illi . Tunc autem
cibus digeritur cum corpus inde nutrit

vt prius bene masticet perdiligentem sui
discussionem . et postea cautius inventum me
morie perstringentem meditacionem . primos
digerat persequentem operacionem . assimilet
primorum informatorum et viam . postremo
perdilectionem . Erubescant ergo quidam predica
tores et doctores moderni qui sic doctrinam
ad alios transferunt ut remaneant va
cui sic cibaria proximis erogant ut
remaneant macilenti . quia nequaquam existunt
ut aliis boni fiant . non habent in paucu
olei quo ungant sed primus id dispe
sant . unde non hauriunt de plenitudine sed eructant
magis ostentant de inani . Non dei
preceptum diligunt primos ita ut ne
gligant seipsos . scabiosi remanent ut
alios curent . Evacuant intimis tectis
et inferius dum bullis crepantibus et ca
pitantibus supereffluunt superius tectus

De fine eorum qui volunt addiscere ut sciant multa . Capitulum . aud.

Tempus breve dicit apostolus . Mors
sequitur . fugit vita . omnis dies omnis
hora quasi nunc sub oculis . Et aliquo argu
mento nos admonet fragilitatis . obliti vos
ut vicia meditari superflua deserimus
tempus apteremus . in ictibus quasi expendimus
in superfluis . Una via sapie et salutis pro
sequimur . ne perdemus evagemur non e hoc
progredi sed errare . multa nobis multa
querenda delinquunt in libertate in dum unica
Et ut dicit Seneca . Forsitan necessaria in
venissent nisi superflua quesivissent .
Multum temporis eripit diversorum librorum lectio
multum librorum cavillacio . multum diversorum doc
torum opinio . multum subtilitatum disputatio
porro unum e necessarium ut illuc tota mente
pergamus ubi eradamus errores fallacias
non videamus et si delectet varia lege tamen ex
eis retineamus quantum ad vitam sapientiam necessariam
estimamus . Reprehensibilis enim e tam e
qui superflua comparat usibus suis quam
ille qui tempus suum consumit in libris

Ad finem debitum non ordinatis. [illegible]
Seneca. Plus velle scire quam sit satis
intemperancie genus est. iiii^or milia librorum Didi-
mus grammaticus scripsit. Si nimis fuisset
tot eidem supervacua legisse quanto amplius
et scripsisse. Magno dimicavit impendio tem-
poris magna permissione mentiorum (?). Ultima
id memoriter teneamus tempori parce. Ipsum enim
nobis surripitur. Tum causis partem nobis aufert
infirmitas, partem occupacio publica, partem
privata, partem necessarie cotidiana, partem sompnus,
partem hiis aliis morem gerimus. Et ceteris
iste residuum consumimus in sillabis et inmo-
tabilibus distinguendis, et in annalibus evolven-
dis, mediam etatem nostram. Tamen multa
non carpit. Propter hoc decepti sunt philosophi quia tales
vellent omnia legere et usque ad sillabarum
distinctiones et coniunctionem et proportionem partes des-
cendere, satius est ut diligencius loqui sciret
quam vivere. Querimus de patria Homeri
querere, de vita matre Enee et similibus, que
magis oporteret dedidicisse quam discere. In
hoc errores multiplicati sunt, ut parcen-
tes talibus cum deberent esse in sapientia con-
summati, tandem nec scientes possimus etiam
nichil scire posse. Ultima tamen alimenta suf-
fecissent quanto ad compescendam famem po-
tuerunt et debuerunt sufficere. Famem dico
naturalem non voluptuosam et tantum appetitum
qui semper edulium petit et sacietatem non
invenit. Unde inter vacantes invenimus
edaciores. Et hinc achademici fuerunt re-
centes et sic ad invicem succedentes serpens
inter fines dimiserunt. Ut multa scita
stomacho anime ingesta non sunt igne
caritatis digesta pravos generant humores
vel motus. Dicunt multa esca indigesta
pravos humores et inflaciones (et torsiones) ventris generant
in vicio sunt. Et qui volunt omnia scire et
qui dicunt cum achademicis nichil sciri posse
[illegible] Seneca. Non facile dixerim utrum ma-
gis irascar illis qui nos nichil scire voluerunt an
illis qui nec hoc quidem nobis relinquunt nichil scire

De fine illorum qui volunt scire nimis subtilia
Quemadmodum si
plurimum nobis superesset etatis ut dicit
Seneca. Parce tamen dispensandum esset ut suf-
ficeret necessariis. Dic stulticia est maxima temporis
egestate nimia doceri vel detineri sub-
tilitate. Multa enim mala nimia faciunt
subtilibus. Dum peccatum impedit virtutis. Ut
ex hiis utilibus primum patet si quis philosopho-
rum consideret. Pitagoras ait: De omni
re in utramque partem ex equo disputari
posse. Et de hoc ipso an omnes res ex
equo disputentur sit in utramque partem. Nau-
siphanes ait: Ex hiis que videntur esse nichil
magis esse quam non esse. Parmenides ait:
Ex hiis que videntur nichil esse universo. Dic
Pitagore credo. Nichil in rerum natura est
nisi dubium. Dic Nausiphani: hoc
unum certum est nichil esse certum. Dic Parmenidi:
Nichil est preter unum. Dic Zenoni: Nec
unum quidem est. Hec sunt que nobis scie
lumen eripiunt et oculos vel nobis effo-
diunt, vel cognoscendi lumine simplic-
itatis obtundunt. Et quemadmodum canis
frustra panis aut carnis ore aperto
dum captat quicquid excepit, protinus
integrum devorat et semper ad spem futuri
anhelat. Idem evenit nobis ut ex avi-
ditate nimia vacemus inutilibus tam in
utilibus quam superfluis. Et ut exem-
ponamus Senecam audiamus. Mus inquit
sillaba est, mus autem caseum rodit. Ergo silla-
ba caseum rodit. Seneca: In lusoria
ista componis quid tam huiusmodi puerilis
ineptias detineri. Non est iocandi lo-
cus ubi imminent et tam probitur defluit tempus
in istis non est, tamen periculo nichil lucrare si
scivero nec perdo si non scivero. Quia
enim interrogatur an cornua habeat non est
tam stultus ut frontem suam temptet
nec tam ebes ut hoc nesciat, et si quis
ei subtiliter concludat sed in hiis sine cul-
pa decipimur. Dic prestigiatores callidi

et habilitacionibus in quibus diu decipimur ex copia. fallacia dolorum. Hec sunt sophismata que nec ignoranti nocent nec scientem iuuant. Hec sunt que subtilius est contempsisse quam soluere. tam diu tamen in istis morandum est quam diu animus nichil maius agere debet aut potest. hoc indulgemus etati minori. Nocent enim etati prouectiori si in eis velit minimum immorari. Et ut has euitemus pueriles ineptias Ostendam. Demus. Discuciamus partes singulas. Gramaticus versatur circa [illegible] hystorias et metra, sed hec quid proficiunt ad salutem, quid michi confert scire ubi ulixes errauerit. Confert quidem si faceret ne errarem. Dyaleticus subtilis est totus languens in sompnis et in pruriginia verborum. Quid michi verborum distinguere similitudines. res fallunt illas discernere nescimus nodos et ambigua significacionum verbis illigamus et deinde dissoluimus quid hoc michi prodest. Adulatio similis est amicicie. doce quomodo discernere valeam inter amicum verum et inimicum blandum, inter fortem et temerarium, quibus magno periculo erratur ubi vicia subeuntur nomine et specie palliantur. Nam cum modo dicitur vocatur ignauia, iam cautus timidus appellatur. Unde quod aristoteles nichil est subtilius nec tamen inutilius. Rethoricus considerans ornatum verborum magis quam efficaciam veri. Timendum tamen dominus ficum maledixit, ubi non fructum sed tantum folia inuenit. Deo non placet dominus verbis a rebus separandis composita nec in modum capre pascitur foliis. Sed quod sit summa nostri propositi ut loquimur quod sentimus, quod loquimur sentiamus, nec in decore verborum sapienciam abscondamus. Arismetricus numeros docet et auaricie digitos commodat. cum christus non insistendis computacionibus, sed magis ad largicionem elemosinarum manum applicandam inuitat. Vade inquit et vende omnia et da pauperibus

Gramatica

Dyaletica

Rethorica

Bona sciencia que docet quomodo predam aut destibulam acquiramus et utile proximi vel non que dat occasionem ut acquiramus in utile alienum. Musicus docet quomodo voces acute et graues inter se consonent, quomodo corde reddentes sonitum disparem concordem faciant armoniam. Si michi me docet quomodo redigam spiritum et carnem in concordiam cum caro quem sonum emittat cum et carnalia desideria occupat. Spiritus acutus cum celestia contemplatur. Unde qui carnem spiritui subicit et hoc ad concordiam redigit concentum celi dormire facit. Geometer docet mensuram magnitudinum in mille quod docet mensuras animorum. Pusillus enim est rex homo et insaciabilis. Omnes demas et si Deum Nichil est quod immensum metiar non cadat. Et sic Tholomeus. Stultus est qui ignorat quantitatem anime sue. Quid michi prodest scire quid sit recta linea, cum ignorem quod sit recta in vita. Quid michi prodest scire quadrare circulum. Si nescio quadrare michi virtutibus cardinalibus animum meum. doceat me quantus sit homo. Non doceat agellum in partes diuidi. Astronomus docet frigida saturni sese quo stella receperit, quot signis celi tilemus erret mouens. Si enim effectus non ex stellis proueniunt. Quid hec ad sciendum faciunt que necessario fiunt, aut que solicitudinem induunt. Si nunquam quid refert prouidere cum non possis effugere. Et ut tibi hec interim omittamus cum poeta dicamus Si vero solem ad rapidum stellasque sequentes ordine respicias nunquam te crastina fallet hora nec insidiis noctis capiere serene. Hee sunt artes quas liberales appellant que virtutem dare non possunt sed animum ad eam preparant. Una est sciencia liberalis que reddit hominem liberum a peccatis. hec tamen artes sunt tradendum propagatoria et minoribus ut magis proficiant qui prius elementa. Sed adveniente sine tibus non preveniunt cum ad virtutem

ptinē non dr. Lingua ngām michil
ofuūg cū naui homies, n ex lingmis
non sraūt Sic sine libalibus studijs q̄
dam homines nō pueūt adsapiam ipe
tū non ptinet adeam Insciā sunt, qu
non sciūt Et quēadmodū qui artem natandi
non didicit, qui natare nouit in scām na
tandi perit Sic adepta sapia non st sy
ncia sed eos magis impediūt qui adiam
sapiam iam mente tussemit. Statim eni
imus iudicat qui natat ocio ethnici disso
lut argutias quod nō pdidisti hēs Cor
nua non pdidisti g° cornua hēs illo ma
ximo tpe cū imminente muros lapides
congeriūr, cū signū eruptionis hostilis
aspiciatur Cū inimicus suffodit qd nobis
oiungit qui inr hostes viui⁹ et nobis
non consulim⁹. Aspice qui coeant ppl̄ q̄
menia clausis forum acuant portr ingrz
i manibus ē negociū, domus ardet. ignis
instat a tergo, hostes iam sistitur ad bellū
Qr omnes scie debē referri ad thē
Omnis scia cum recte dis ologium
citur cū ad theo ex finale ordinatur
Nam sic deus est finis omi sic scia que
de deo est Scia est sciaꝝ Et quēadmodū
doc hanc sciam metha ca appellauit
r libalem, eo qp sui gra sola existat, qp
sciam solus deus hz, quia potior ita est
Quam eo vocare stoicum sapidis con
grunt cū omnes alias tpm ancillas ides
phus subicit Ita dicim⁹ qp recte ad iam
theo om̄s alie ordinant Aliogn censen
tia nomine scie ppt hanc igr alie sustine
tur ad hanc finar ordinant Qz inh⁹ ex
cellentior ē ḡma scia quia alie, qz nō
solum voces sed et res mea se sigcāne
Vn sic meos ssv qui ē inr voces r res ut
ē cognicio vocis Sic meos ssv qui inter
res r scita, ul faciendā inscita bsa r intra
cognicō rerū Cognicō vocū in duob⁹ con
sistit in pnunciatoē adquā solam ptinz
gramatica. Et significāne adquā solam
ptinz dya ca, adpnunciacōm simul r sigficoz
ptinet rethorica Cognicō rerum consis
tit in for r nā. Forma ē in extiorꝝ dis
pone, n̄ i intiori qualite Omnis aute
dispō ul i nūo ē adquam ptinz ari
metica ul in pporcōe adquāz musica
ul in situ adquā geometria, vel i motu
adquā astronomia, admitiorem autem
qualitez spectat phia. Omnes g̃ artes
subuiuiūt diuine sapie r inferior scia recte
ordinata ad superiorem cōducit. Videos
g̃ ssv qui inr voces r res usatur cōtine
historia r ei subuiuiūt tres scie. s. g
matica dyaletica rethorica Et videos
ssv qui inr res r scita in scita versatur
continer allegoria Et sudr ssv qui ē
inr res r facienda mistica cōtine tropo
loga r hijs duabus subuiuiūt. Arisme
trica. musica. Geometria. astronomia. r
phia. Vacare cū quoqz lz subtilib⁹ ut
anima grauita depressa corporis ad
contemplandū recta sublime. Et velut
a corporeis passionibus exuatz, vn Seneca
Attollūt subtilitates r leuant aiam qui
grm sarcina pressus explicari cupit et
reuti adilla quaꝝ fuit Nam corꝯ hoc
ai pondus ē r pena premente io vrgē
r in vinculis ē, ubi accessit phia r illū re
spirare rerū r nē spectaculo iussit r a
terris ad diuina dimisit, h̄ libertas eius ē
hec euagatio subducit interim se custo
die in qua tenē r celo reficit Sic eni
oculus depressus tenebris delectat r lu
ce Sic aīus in obscuro corpis domici
lio clausus requiescat in subtili contem
placōe C defīne eoꝝ qui addiscūt ut
sciant et dehc pmo inuectio cōn illos
qui se iactant de scia. Qz non ē iactan
dum de scia C Qz sine influenti luce
interiore non pt interius veritatem i
telligere ex in pria erit scia perfecta
Defīne eorum qui addiscūt ut
Sunt qui addiscūt ut sci sciant
Sunt quos sic dicimus. monet supa
vn r tullius r tusculanaꝝ. po. bonos

alie omnes artes que intendunt ad stu
dia / gloria sed lingua sustinentur in philosophis. rep
batur in ... Item hec auis in
sacrificio domini accepta in pulmo
nis vesicula deponatur / hec potest valere sapie
nti in imaginibus ac mirabilibus consulat
super se. unde scriptum est / Vt de auibus holo
causti fuit oblacio / de turturibus et pullis
columbe offeretur eam sacerdos ad alta
re / et se / et retorto ad collum capite
ac rupto colli loco decurrere faciet
sanguinem super crepidinem altaris / vesicu
lam gutturis et plumas proiciet prope al
tare / Ecce ergo dulcis sciam diligit / quomodo
re turtur et columbe gemitu et nostre tan
tum eciam promi colatum vie / et delectacione
proprie / et retorto inquit ad collum capi
te / quia sic dei precepta debemus in scripturam
addiscere / ut ea que nobis dicimus opera
do valeamus explere / quod enim corpus sim
capitis iniciatur / quod ad collum retorqueri.
Sanguis est qui rupto collo defluit
a corpore ad fundamentum decurrat / ut ap
petitus et amor mentis qui actionibus voluptas
recedat / ... et ipso anima
do in magistrum ... amore quam desid
at / vesicula est gutturis prouicit quam in
flacio sciencie que nascitur de pompa elo
quencie excludens. Hec est sciencia inflatiua
/ que ... intus ... iactancie
prodit ... / plume est picture cum
... studia ... Vnde est
quod dolemus aliquos gloriam dei ... con
mittere arrogare / Alios autem ut ... vi
deantur ... sua minus inverecunde
diffundere / quosdam vero aliorum ... de
... Prima pars / Sic enim Teren
tius cum daret comedias in theatro re
citandas furti arguebatur. Hec vigilijs
usus ... comicos / compilatore
veterum dicebatur / Sed aduersarijs tunc e
gregie magistris esse verum clarum

Demum here ille exterque hec Tulius
repetendarum actibus agentes / dicunt
Petrus Alatinus / Secundum pars prima pro ... erit
dicentes ad ... inquit ad
scribendum actus pessilias et leui ducatur
in sanie / Hec pilos pagum ... orbem terra
males aliena dixit verecunde quam sua
imprudentes ingrede / unde dicitur ad Sa
binas. ... imprudenter cali
ginez que me confundit ... quemque
sua scripta fallunt / Et ut filij est defor
mes delectant / Hec est scriptor ... indecori
sermones sui palpant hinc est fabula dicit
omnes bestias fetus suos / Iouem probari
dos presentasse inter quas et Symeon defor
mem natum trahens risum omnium castigari
non potuit quam simia cetis auferet / In
genitum est enim ... amare quod geret de
corde ... et amat ... fetus
suos a ... / ut sepe animus prius igitur su
... et prolis et risum omni di
gnum ... sum commendare non erubescunt
Tercium pars pro Demum in suis epistolis sit di
centem / Quosdam est non philosophos discipulos
sed ... voco quam venimus ut audiunt
sic in theatris voluptatis causa addelectandas
aures fabulis ducunt ... / de
quibus tractatu huius operis ... dum ge
mo. dolemus et ... ut scienciores ap
pareant minus ... sibis similiu
celant / multum autem impendi labores o
peris non quod nobis non ... ubi sed
prosunt rem pocius quam ... sermo
derimet / non querit eger medicum eloqu
entem / non ... gubernatores / ... enim actuante lo
quitur qui vero pudice loqui / Ego bonum
esse volui tu me tam ornatum ... mi
titure. quia falleram pulcrum fefellisti

Amiracio contra illos qui se iactant
Sed vnde se iactant ... de scien
Scientia nobis ingerita / cum pauca

[illegible]

scia[n]mus de[s]p[ec]tus / paucior[um] de p
sentibus / paucissima desiturus fue[r]it fe
rum de ce[n]tris / vere paupe[re]m vita
gerim[us] et ignorancie culturam subiacere[m]
et eo maior paupertas appa[re]t / q[uod] q[uan]
to quis mag[is] se iactat de sc[ienti]a / tanto
mi[nus] sciens dicendus e[st] / Gr[egorius] .i. d. ysidi
de summo bono / Sicut solis radius du[m]
conspicit[ur] acies oculi hebetatur / Sic q[ui]
i[m]moderate alta de se scruta[n]tur ab in
tencione lu[min]is obtundit[ur] / Et i[n]mo tanto q[uo]s
sit veritati vicinior q[ua]nto se longius ee
ab ea fuit arbitratus / Hec e[ni]m humilitas
e[st] que ad ho[m]i[ne]m ungit / et i[de]o iactancie
que oculos quib[us] d[eu]s videri potuit
claudit / Sic aquila de sublimi vo
lat inferius ad escam / Sic h[om]o exaltacio
[n]e descendit ad inferius p[er] iactancia[m] / Et
hec e[st] illa iactan[tia] que gestus et iacta
ciones profert ta[m]en ho[m]i[n]is anhelantis
et pneumae quo mittitur no[n] valentes uibo
ru[m] nebulas fugit / ph[ilosoph]or[um] no[m]i[n]a et eor[um]
libros recitat / q[uod] o[mn]ia vidit / quid tu
les mille sius / quid anaximand[er] / q[ui]d
anaximenes / anaxagoras / xenopha
nes / p[ar]menides / leucipp[us] / democrit[us] / em
pedocles / eraclitus / mellissus / plo
ti[nus] / et / ceti[ri] / quor[um] no[m]i[n]a vtina[m] sit
in l[ibr]o iure sensiunt / nosse se d[icit] / Sicut
dicit Aug[ustinus] i[n] l[ibr]o i[n]t[itula]to co[n]tra Iulianu[m]
Parens talem tam ad de ph[ilosoph]or[um] libris
didicit iactancie vanitate subitur procedit
ulterius inpostura mali cu[m] sua phila
t[er]i[a] dilatant / et cu[m] michil sunt q[uasi] q[uasi]
n[ichi]l / de se magna extimantes et se ult[r]a
pondus p[ro]prium extimantes opiniones su
as astruunt et con[tra] eam defendunt / de
quib[us] Claudianus i[n] l[ibr]o de statu anime
Multor[um] vicium e[st] arrogans impicia
et p[ro]tinax indefendendis p[er]peram pre
sumptis opinionib[us] p[er]tinacia / i[de]o multo pi
culosius q[uam] h[ere]tic[i] ce sanct[i] opiniones
inimicas stulte concipiunt / dure p[re]sumit

p[er]tinax

superbe asstruunt / in temeritate scribunt
et cu[m] intencione defendunt / Ex i[de]o ac
cedit ad stulticie cumulum q[uod] se ipsos p[ro]
ponunt / et d[eu]m p[ost]ponunt / Se ipsos e[ni]m
magnificant / de se cantant / se ipsos
sunt suum ydolum / de se ip[s]is ferunt testi
mo[n]ia aducentes q[uod] scriptum e[st] / tu de te
ip[s]o testimo[niu]m dicis / testimo[niu]m tuu[m] no[n] est
veru[m] / Joh[ann]is .xij. et .ij. ad Cor[inthios] .x. Non
qui se ip[su]m co[m]mendat ille probatus e[st]
s[ed] que[m] d[eu]s co[m]mendat / Sic gallin[a]e po
stis ovis cantant / et p[er] cantu[m] ubi po
suit ostentant / et sic ova p[ro]dita produ[n]t / Ex
quid h[ab]es q[uod] no[n] accepisti / p[ri]ma ad Cor[inthios] .x[iii]o
Quid g[lori]o[s]e gl[ori]aris q[ua]si no[n] acceperis / verum
q[uod] scias inde e[st] / et quid sis / et q[uod] a te
ip[s]o non sis / ne aut o[mn]i[n]o non glorier[is]
aut inanit[er] glorieris / Ber[nardus] .s[uper] c[ant]a[ntica] / aut occul
tan[tur] apta studia / vel pu[bli]ce publican[tur] / ut
eor[um] occultac[i]o sit custodia p[ro]pria / et eor[um] pu
blicac[i]o sit vtilitas aliena / Sic aut[em] mul
ti se bonos iactant quor[um] patet mal[iti]a
si eam exercere audeant / Vita multor[um] p[ro]
stultic[i]a que lateret nisi e[ss]et iactura / Gr[egorius]
Sen[eca] ep[istu]la .xlij. Multor[um] q[uod] imbecilla
sunt latent vicia non minus ausura cu[m]
illi vires sue patiuntur / quia i[d] q[uo]d iam
felicitas aperuit in istis illis explica
de nequicie desunt / Sic tute serpens
ec pestifera tractatur / du[m] riget frigore
no[n] desunt illi / tunc venena / s[ed] torpent
Se[neca] .xlvij[i]o. Ego scio igitur cuius r[e]q[ue]
non sit ingrata causa virtus eius / Et Bub[er]
in l[ibr]o de gradib[us] humilit[atis] de h[oc] loq[uen]s
ait / Querit licenciam ut ad fabulas con
vertatur / no[n] ut quepiam edificet / s[ed] ut
sciam iactet / p[er] hoc / Certi p[er] se de Scre
fatuorum effundit / Ex q[uo] no[n] e[st] iacta
dum de sc[ienti]a cu[m] modicu[m] scia[tur] i[n] hac vita

Vere modica e[st] sc[ienti]a in hac vita
sumptis omnib[us] / excepte sub[iecti]o / loca
t[em]p[or]is / ob[iecti]o / et modu[m] Excepte sub[iecti]o / sic
menter ho[m]i[n]is obsidet ignorantia / vi / w

libus concupia mali, carne infirm
itas morbi, ut tanta sit i nobis cor
ruptio, q̄ vix inveni^z corpus cognito
ivus racionalis cuius ē discnere int bonu
z malu. Corrupta ē p ignoranciā. ira
scibilis cuius ē respuere malu. Cor^ta
ē p impetu z iracundiā. Concupisci
bilis cuius ē appete bonu. corrupta ē
p concupiscenciam, ut ita racionalis non disc
nat int bonu z malu. irascibilis re
spuat bonu. concupiscibilis appetat
malum. Et h̄ tria vicia animā corru
pcio, p ires carnales illecebras conti
hui^z creacione corrupta. Exhis inalsar
ait opiniones, z multiplican^z errores
addunt corpis incitates, z intellectum tar
ditates. Un Aug9 in s̄o libro con Acha ·3·
demicos. Que vite hui9 mltis variis
qs iactamur, sive ingeniozo quadā stu
pore ul secordia, ul tarditate corpetu
sine desperacone inveniendi, qz nequa fa
tale oculis ista lux tam facile mentib
saps sydus oritur, sive ex qui error
ē om̄i pplors fl̄a opinione inventē vi
tatis, ut diligent homines querit z
acquirendi volunt^te auditur, evenit ut sca
ria pravus qz eveniat. Expte lota pz
habitamus enim sedm Ysaiam ix^o. In tenebris
z i umbra mortis, ubi nc sena cogn^o
nc pfca dilos, put dicit Aug9 in libro ·x·
de rudibus cathezizandis. Quis enim
in hac vita nisi in enigmate z p speculū
videt. ut ipe amor tantus ē ut carnis
destructa caligine penetret in etim
serenu, ubi utrumqz fulgent ex ista q
transsierit. Un sic dicit Greg9 sup
Ezechielem p^a pte Omel^a tria. Conte
plo ime non ē i ppfcta libertate Quia
adinos enim assuetus tenebris a^c nat· ·7·
tus incarce tenebroso non cognoscat
lucem. Ita ut nos in hac mundi caligine
p spicuam veritatem. Et sic incarcatus
p fenestram arripit radius ad lumen

·2·

zpm manu duximus. Hic ut mentis
in te tenebras scintillat veritas adquā
Ux du gestimus amplis attende, teubā^z
oculus interior, z reciat^z ne ascendat sive
infirmitas pondere, et dr nob. i p̄oli
me tangere. Un Anshelm9 in proslog^c
xiiii^to cap^o. Intendit se anima ut plus
videat z michil vidz ultra hoc qd vidit
n tenebris. Immo non vidz tenebras que
nulle sunt in se, sed vidz se non plus vide
p9 se pp tenebras suas. Cur h' dne cur
h'. tenebra^z oculus eius infirmitate sua, a
reuba^z fulgure tuo, s̄ zte et tenebra^z
in se, z reubatur ate, utiqz z obscuratur
sua brevitate, z obruit^z tua immensitate
ve contrahi^z angustia sua z vinci^z ampli
tudine tua. Expte tpis pz. Dan 2°. Exi
guū ē z tz tedio vite nrē z p9 umbre mor ·· tp
tis transitus ē tpus nrm. Homo enim
natus de muliere brevi vivens tpe. Et
ideo pauca p hemus sciam. Crina Job viii^o.
Hesterni sumus z ignoramus qm sic umb^a
dies nri sunt sup terram. Un dilunii ei
homines diucius vixunt, qui ex indulgen
tpis multa sciverunt z plures scias inve
nerunt, un Plinius secundus. Multo magis
pcit secli cursus z stinit tpa nrm ces
sa^z i mora fcē coe. Et ex brevitate tpis
incor ex est scia, que tpe indigz z expi
encia. Expte obi pz deficimus i minimis
sic i maximis z q' cepte scimus ex deme
diotribus possetis posteriores cognoscat
non p spectivas vertī dictas ul actus
nales p incertos quos nescimus. Dicit
aut dicit Damascenus. li^o j^o. cap^o xv^o.
Cognosci aliqd ē impole sine sua nali
actione immo sicut in lib de vera religione
ondit^z. Excepte sol etiam deceptum ali
qua cta cognicō non hz. Expte medy
pz [illegible] cū lumen adhuc in nobis ē
Nam si illud lu^i tenas i mobiles que
sunt i anima s̄ quas appbat z videt qd
qd ipsa videt velimus appellare. Hic le^z u^o

ca° x° li° decimi. Quoniam ex duodecimo
eiusdem libri. Quod ad illas rationes intellectuales
penitus pervenire. Primo si nec tam inti-
me novit mens sicut se. ut in viii° de
trinitate ca° x° dicit. Intellectus tamen homo se
ipsum non capit. ut in x° decimi ca° 1°
dicit et patet hec eciam in monologion xxvi°
ca° legimus. Quod verius sunt res in suis
essenciis quam eas cognoscamus. Primo confessionum
x° patet. Quod homo nesciat ea que sunt in se
ipso. Ex hiis ultimus concludit quod in nostra
tota discrecio iudicii non habet. Impo-
tens enim omni homini est quamdiu sunt tenebre
super faciem abyssi iudicium non certum
etiam indiscernenda tocius qualiter. ut iam
quod dicit bonum malum vel ego vel mercen-
naria quantitate. ut in hiis qui dicit quod
magis est prius rego. Donec ille qui dixit
de tenebris lucem splendescere emittat lucem
et veritatem suam. Incipiat lucem a tene-
bris dividere. donec lumen procedens et
crescens rutilet in diem. Nunc autem
distinere nescimus inter diem et noctem probe
nostro animali segregatam. Nec inter noctem
et noctem primitus a peioribus discretam. Nec
inter diem et diem id est ut ex bonis meliora
et ex melioribus eligamus optima. Nec
omnem noctem diiudicamus quia vicium quod est
vicium digna examinacione non pensamus.
Nec omnem diem ut omnem virtutem estimes
iuxta propriam dignitatem. In hiis quinque
modis de rebus cognoscibilibus respi-
tat iudicium hominis. **Quod sine influencia lu-
cis increate non potest intellectus veri-
tatem intelligere.**

Sciendum est ad hoc quod intellectus intelligat veritatem tamen tria
requiruntur scilicet disposiciones ex parte intelligentis
et ex parte cognoscibilis per quam res intelligitur et ex parte rei
que intelligitur quibus concurrentibus fit intellectus veri-
tatis in actu. Intelligens est ipse intellectus
humanus respectu cuius fit impossibilitas de se ad
intelligendum. tamen cum quadam possibilitate per
accidens quod patet tam ex parte ipsius anime secundum se

quia virium eius apprehensivarum creaturarum quod ex parte apprehensivarum creaturarum
Nec in quibus omnibus invenitur anima defice-
re ad sufficientiam de se. Primum patet quia si anima
non sufficiat corpori suo ad vitam. tamen tamen
vita sit eius actus primus. multo minus suf-
ficeret ad sapientiam. Secundum patet secundum ys. ait
Ysaac in libro de anima dicit. Sic oculus
carnis cum etiam habeat facultatem videndi et au-
diendi, nequaquam consequitur perfectionem visionis ocu-
lus aut auditum auris nisi beneficio lucis
exterioris aut soni. Sic racionalis spiritus ex
dono creatoris habilis ad cognoscendum
verum et diligendum bonum nisi radio lucis
interioris infusus et calore perfusus nequa-
quam consequitur sapienciam seu caritatis effectum. Tercium patet
secundum augustinum de spiritu et anima. Sicut ymagi-
narius ymaginacio intra intellectum quod con-
cipitur ex sensibilibus. Ita intelligencia intellectus quod
spiritus racionalis ex dono creatoris est habilis
ad cognoscendum verum et ad diligendum bonum
nisi radio interioris lucis perfusus sunt sa-
pienciam non consequitur. intellectualis autem et in-
telligencia invicem sursum. quia sicut yma-
ginaciones de subtus fantasie surgunt
Ita intelligencie desuper theophanie descen-
dunt. et appellat theophanias illuminacio-
nes illas que fiunt in mente ex condescen-
sione sapiencie divine vel lucis increate ad
humanam intelligenciam et ex elevacione in-
tellectus in divinam sapienciam. Et hec sunt defectus
triplex ad intelligendum sufficienciam requiram
ex parte anime intellectus vel subiecti cuius fa-
cultatem et possibilitatem quidem cognoscendi
habet a natura cognicionem autem actualem
non nisi ex gracia. Nam eo quod anima
racionalis est ymago dei habet in se potenciam
intelligendi. Ex parte autem cognoscibilis per quam
et in qua res intelligitur patet per idipsum. Cum ei
cognicionem intellectualem oportet veram esse certam
et certam oportet eam esse per aliquid medium aut
racionem in quo salventur condiciones iam dicte
Certum ergo oportet eam esse veram id intellectus
non potest sufficienter intelligere per res sensibiles

quia veritas lux e intelligibilis nec sola
mente perceptibilis / Dicit anshelmus / vel
lux interior / Dicit augustinus in libro de vera
religione dicens / Sunt mentes nostram
qua diligimus deum et veritatem i. lucem
interiorem per quam intelligimus non e
corpus creatura insensibilis aut que
sensu exteriori apprehendi tamen non est
hec veritas interior Omnino quia ex ea
ex etiam id nos intus sufficient intus
mutia mentis sue quia constat esse mu
bilem Omnino quia ex etiam esse etiam
non intus inhabitu mentis sue Dicit enim
mali intuerent quid recte est agendum
cognoscunt ergo in aliqua luce sup
habitu mentis sue vident id / Et hoc est
quod dicit augustinus in libro xiiii de trinitate cap
xv. Impii multa recte reprehendunt et recte
laudant in quibus ea regulis indicant
in quibus vident quemadmodum quisque
vivere debeat neque in sua natura cum ista
mente videantur eorum mentes constat
esse mutabiles has vero regulas im
mutabiles nec in habitu mentis sue cum
ille regule sint iuste mentes autem eorum
constat esse iniustas ubi ergo sunt ille re
scripte ubi quid sit iustum et iniustum
agnoscit ubi cernit habendum esse quod ipse
non habet nisi in libro lucis illius qui
veritas dicitur unde omnis lex iusta describitur
et in cor hominis qui operatur iusticiam non
migrando sed tamen imprimendo transfertur
sicut ymago ex anulo in ceram transit et anu
lum non relinquit / Exempte intelligibilis
hec idem per excellentissimum intellectum solus
deus e. Nam cum tantum quedam coniunctionis
corporis spiritum et deum Et corporis spiritus intu
deus intellectualia cognoscatur quanto nobilior
intellectualia intuentur et intentius spiritus tanto
nobilior et purior cognicio dei quam
cognicio spiritus creati et eius quam corporis
In summo autem intelligibili sunt parvi dimensionis

rei Ubius et operatio / Deus e unitissima
Unitus e actualissima Et operatio intima
Est ergo primum intelligibile lumen unum in
essentia quod tamen in multa lumina se diffundit
participatione ut multos illuminatos ad unum
lumen reformet unde sicut sol unum e essentia
lumen et deplenitudine luminis multiplicabi
radiorum varie super illuminanda se expandit
Sic lux increata se per ista spiritualia et in
tellectualia s. angelicas et humanas subtili
veritate splendoris multiformis radiorum mul
tiformibus veritatibus varie illuminando procedit
una enim essentia multiplex in efficacia / Unde quod
Ambrosius / O lux incorrupta domine aspice in ethere
mentis mee super mei cordis terram ex
tingue in me fanthasias corporum et fan
thasmata variarum cogitacionum mearum creata
prolem intelligentiarum tuarum in vero me
tis mee hoc idem per exactualitate sue
veritatis Sic enim lux corporea semper natura
liter sic lux increata liberaliter de se splendo
rem emittendo et lucendo illuminat intel
ligentiam ad agnicionem veritatis que veritas nec
intelligi corporis sub aliquo radio sed mens tenebris
assueta etiam clarius contemplari tre
mentibus oculis et palpitat lumine Et sicut
lumine solis color non movet visum nisi actu
illuminetur a luce Sic nec intelligibilia intu
nisi mediante prima luce / Unde quod in libro
de motu cordis dicit. Anima intellectualis
substantia illuminationum que fiunt ab eo ultima
revelatione perceptiva hoc per eminentiam
sue operacionis Nam si deus in omni opere
intime agit eo quod intimior sibi sit
quia forma substantialis corporibus ubi il
luminat intellectualia ubi non alia substantia attingere
potest et eo si per intimitatem suam ipse e primum
omnis operacionis multo forcius illuminacio nobi
lissime que e interiori et in hoc sit nobi
litas intellectus quod a prima luce habet suam
perfectionem / Unde augustinus super Canonicam Iohannis
Omelia in fine Magister intus unus e Christus

ipse nobis intus loquitur, quoniam nemo hominum
illuc est, quia si ab eo a latere tuo, ille
est in corde tuo. Quod tertia erit
A beatitudo imperfecta scientia, scientia perfecta
Nunc suspiramus ad perfectam scientiam
patrie. Sponsa dicebat: Apprehendam te et
ducam in domum matris mee, ibi me do
cebis, ubi nosse meum non habebit extra
tem, nec esse mortem, nec velle offensionem.
Quia secundum propheticum sensum vivemus in con
spectu eius sciemusque sequemurque ut cogno
scamus dominum. Illuc ergo properet qui doceri
desiderat ad illum doctorem pervenire et illa
apprehendere satagat, cui omnes erunt docibiles,
ubi nec tenebre, quia ubicumque erunt si
lux ista. Ibi lux erit, ubi sciemus usque quan
tum ad sublimitatem, latitudinem quantum ad perpetui
tatem, ineffabilem quantum ad modum, valde et
delectabilem quantum ad finem terminum. ¶ Se ·1·
cundo scientia illa utilis quia cognoscent
singuli singulos et eorum cogitationes, ma
nifestationes affectiones, creaturarum conditiones. ¶
1 De primo Anshelmus in libro de similitudinibus
et in sermone de beatitudine: Erunt ipsi au
tem scientes que deus fecit scienda, tam ea
que preterita, quam ea que pro modo sunt ·2·
et a singulis omnibus ibi ab omnibus singu
li cognoscentur, nec quidquam omnino late
bit, qua patria, qua gente, qua stir
pe quisque editus fuit vel quid egerit in vita
sua fecit. Et Gregorius 4to dyalogorum:
Sicut mali malos in supplicio, sic boni
bonos cognoscent in regno. ¶ De 2o
2 scilicet notitia affectionum Augustinus in libro lxxx
iii questionum: Sic motus animi nostri nec cog
noscitur in oculis, probabile est quod nullus mo
tus animi latebit, cum totum fuerit corpus
ethereum, tamquam comparatione istius oculi carnei
sunt. Et Gregorius moralium libro viii et xxx
iiii: Omnis unusquisque mentem ab alterius
oculis corpulentia non abscondet. ¶ De 3o
3 scilicet creaturarum conditionibus Augustinus angelorum

capitulo lxi: De mirabilibus sacre scripture tracte
Sol ministerium nec maius nec minus, sed
qualem in nocte perfecit, ex tunc in sua sta
bilitate. Lune xii diebus crescentis
et totidem que decrescentis, eius vicissi
tudinis certis quibus in terre sufficit mar
inundantes tumores considerare promitti
mus, sed credentes intellectu probantur. In
nobis metipsis diem in qua generati sumus
et moriemur, diem in morte qui veniet, cum
certe ventura sit, nescimus; res et cor
porales quas videmus, experte tamen considera
re possumus, experte ergo cognoscimus quam
diu in hoc seculo sumus. Sed si ad illam
lucem prius lumine venimus, nec mira
tur erit quod nesciamus. ¶ Erit etiam sci
entia realis, quia ibi erit infallibilitas
experte medii, puritas experte organi
puritas experte obiecti. ¶ Primum patet: lux ·1·
increata medium est cognoscendi in patria.
Vnde philosophus viii° de civitate dei capitulo vii°
Deus est medium ad videndum omnia.
¶ Et in xi libro capitulo vii°: Ex cognitione
creature lucidior est in nobis quam sit ipse
deus ... ipse. Domine in lumine tuo videbimus lumen.
·2· Secundum patet quoniam vero: Beati mundo corde quoniam
ipsi deum videbunt. Non mali non vide
bunt deum in iudicio secundum divinitatem, quia non
habebunt cordis puritatem, sed quis futura
sit iustis et iniustis visio dei, quantum ad
humanitatem et formam serviles. Vespere in fine
primi libri de trinitate. Sed a solis electis
divinitas videbitur, quia non in eis purgabitur.
Vnde Augustinus ad ... ¶ Primum vita eorum
nec habebit concupiscentiam adversus spiritum · Vulta marginis
nec quod erit ex nobis quod repugnet nobis
·3· ¶ Tertium patet per Augustinum decimum de civitate dei xx
libro capitulo penultimo: Fieri potest valde quod cre
dibile est, sic nos esse visuros mundana
tunc corpora celi novi et terre nove, ut deum
ubique presentem et universa etiam corporalia gu
bernantem per corpora que gestabimus, et quod conspi

cienmus quia ipsum oculos diuinos
clarissima perspicuitate videamus. E
rit ergo ineffabilis. Erit enim sine
temporis mutatione, sine silitudinis imposi
tione, sine doctoris enunciacione exterio
1. ris. Primum ps. apok. xx°. Iuravit
angelus per viventem in secula quod tempus
non erit amplius, sed nos erimus
sicut angeli dei. Secundo pro² xiiii^to de
trinitate. Et quidquid videbit anima i 3
pria videbit incommutabiliter. Et greg.
mor. li°. xxx°. Omnia pronomina temporis
reproborum deficit, deficitum nomine temporis
vocatur, ostendens quod sine fine olio desu
deficiunt, qui a visionis intime con
solacione separantur. Nos autem videntes dominum
omni mutabilitate temporali et defectu carebimus
quem unum ipsum quod replet omnia iam
per speciem dei videbimus. Ubi tempus
erit inmobilis propter defabiliter sed no
molestus propter immobilitatem. Et in xv de
trinitate. Fortassis etiam non erunt
volubiles cogitationes nostre ab aliis in alia
euntes atque redeuntes. Sed omnem scien
ciam nostram uno simul videbimus conspectu. Quarto
2. 1 p° ps. p Aug^us de trin^te expo^te. i d. Can
ti. Murenulas aureas faciemus tibi. Pones
hanc literam silitudines aureas faciemus argenti
tibi cum distinctionibus argenti quo ad
usque rex in recubitu suo est. id est quo ad
usque christus in secreto suo est. Ergo cum per
ventum fuit ad secretum divinitatis cog
noscendum, evacuabitur dispensatio sili
tudinum. Et Anshelmus in libro de siliti
Nunc videmus in enigmate. Et quasi in 1.
pictura ea que dicimus veluti pictam
solem, aut mare videmus. Solem
vero aut mare cum depicta videmus.
Non sicut est in ipsa re ea hemus. Cum
vero solem clare lucentem perspicimus
aut mare turbulentum, aut tranquillum

cernimus, tunc sicut est videmus intuemur. Quo
ius tantam quanta in se est intueri nequi
amus. Dicit sancti dei angeli deum videbunt
Quam magnitudinem dominum eius sine inmen
sitate potentie illius comprehendere nequi
bunt. Non enim inmensus esset si comprehendi
ab intellectu posset. Ex quo elidit error Io
hannis sitti in libro periphision ponentis
deum non videri nisi in theophaniis. Et ita
per Augustinum ps. in libro de littera et spiritu exponite
id est. Secundo. Nemo docebit unus quisque pro
ximum suum dicens, cognosce dominum quia omnes cognio
scent me a minore usque ad maiorem. Tunc
inquit fiet illud, quod dicit apostolus. sive prophetie
evacuabuntur. sive lingwe cessabunt, sive
sciencia destruetur. Illa scilicet parvulorum sciencia in qua
hic vivitur que ex parte est per speculum in enig
mate, propter hanc enim necessaria est prophetia cui
adhuc preteritis futura succedit, propter hanc
lingwe. i. multiplicitatis signorum, cum ex alio
et ex alio aliud et aliud admonetur qui nondum eterna
luce perspicue veritatis mentis purgatissima con
templatur. Et in libro xiii confessionum exponens illud
Faciamus hominem ad ymaginem et silitudinem
nostram, non dicit secundum genus sed ad yma
ginem et silitudinem nostram. Mente quippe reno
vatus et conspiciens intellectam veritatem tuam
homine demonstratore non indiget ut suum
genus imitetur. Sed te demonstrante probet
ipse que sit voluntas tua, quod bonum bene
placitum et perfectum, et doces eum iam capa
cem trinitatem vide unitatis vel unitatem trinitatis.
Erit etiam vel et delectabilis. Erit enim
in deum intentus et indefessus aspectus
terminabitur motus, quietabitur affectus. Primum
ps. per Cassiodorum in libro de anima libro. o.
Illud anima erit, in sitam in dei contemplacione
ut nichil aliud libeat cogitare. De hoc
satis Augustinus ad Ianuarium et in retractationibus
super sextum musice dicens, hic opus hoc aia
avertere se a carnalibus sensibus et intelli

sapienda qz infirma e. tamen ydonea
vetustas sume adhibe intencionem suam et
in hiis corporalibus nunc illecebris timen-
da est quam diu anima illius adelecta-
cionem pro tempore. Tunc autem tam firma erit
atque perfecta ut nimis corporalibus non agitetur
a contemplacione sapientie. et sentiant eos
abeis nec eis carendo fiat melior sed ita
sit bona et tota ut nec latere possint ea
nec occupare. Quartum prefatum quinque in primo
determinate. Cum xpistus apparuerit vita nostra
et nos apparebimus cum ipso in gloria. Tercium vero cum
fiat videmus nunc per speculum in enigmate
hoc est in similitudine tunc autem facie ad faciem
hec enim contemplacio nobis promittitur omnium
actionum finis et eterna perfectio gaudiorum.
Tercium pars sicut non est quies in conclusio-
nibus sed in principiis. Ita non est quies
creatura donec adprima sui redierit per
conversionem perfectam quia assimilacionem primo
ante creature deus trinus est atque ipsa
est anime ymago eius creata que sistens
in memoria intellectu et voluntate sicut
in triangulo que est prima figura generis in rectilineis
potentibus deus qui claudens in tribus
lineis et configurans ymaginem trinitatis
quibus superadditur ymago recreacionis in
tribus virtutibus supra inductis. fide. spe
et caritate. Primum in intellectu. Secundum in me-
moria. Tercium in voluntate. Quando ergo sic formata
ymagine et colorata nondum perfecta ex-
istet donec assimilatur suo principio assi-
milacione perfecta. sed vagabitur sicut materia
absque forma ultima que compleat totum
appetitum materie. Ideo necesse est adhanc
quietem obtinendam ut memoria assi-
miletur summe maiestati in patre intellectus
summe veritati in filio. voluntas summe bo-
nitati in spiritu sancto. quod erit in visione dei per
eternam. Hic dicit Augustinus in primo determinate
capitulo viiio. Nemo enim quiescit ad cum ad

illius contemplacionem venerimus.
De sine qui volunt scire et dicere
Quondam sapientie professores ex-
ecutabantur divicias. nec putabant
cum eas sollicite posse aliquid obtine-
re prudencie. cum enim studium sit vehemens
animi applicacio adfaciendum vel meditandum
quod studiosus esse non potest. cuius animus vo-
luntaria discendi affectio non attendit
qui quo in talibus negligens est circa tempora-
lia sollicitus est et qui languenti appetitu
et palato insipido cibos recipit et eos-
dem condite gula fastidienti stomacho
violenter intrudit Si enim sal sinceritate
sapientie degustassent omnia preter illam in fa-
stidium verterent. Hic scriptum est. Super salute
et omnem pulcritudinem dilexi eam. et proposui
pro luce habere illam. et divicias nichil
esse duxi in comparacione illius. Quia qui studiis
et diviciis pariter vacare non possumus. nec aliam
sua dignam habitacione sapientia quam videt
instrum desiderans et curis temporalibus in vo-
luntarium. Ideo quos contempnendas ut sapientiam
profiterentur. Unde sunt integumenta poetarum
verba philosophorum documenta sanctorum. impedimenta
temporalium bonorum. Primo de primo sic. Verbum poete
est quibus locus ingenio. non cui se car-
mine solo vexarunt et domus curre in se-
quos fertur. pectora nostra duas non admittentia
curas non enim ad sapientiam fortis sed
eam magis excludit. que sine possessorem
non facit meliorem. in secundo ostendo
alipides pictis qui tapetis aurea
monilia demissa pectoribus pendunt
tecti auro fulvum mandunt subdenti-
bus aurum. Ista nec animum nec ingalem
potest facere meliorem. Sapientissimi ho-
minum temporibus Socrates. Cato. Censorius.
Imperatore triumphali uno contentus erat equo
quo vehebatur et cuius abutroque latere sar-
cine dependuntur quas idem ipse portat

bat. Unde enim cupidis sapiens imagi-
ne ut si ad poetarum recurramus figmenta
vita et moribus tota inferni facies
depingetur. Non enim deest eis un-
da tantali · tytij iecur · rota ixio-
nis · urna belidum · saxum · sisifi. Di-
vites divitias esuriunt dum sollicitudinibus an-
xiantur dum cupiditate torquentur, dum
ad illicita rapiuntur, dum in saccum pertusum
congregant, dum congregando divitias
labore continuo et superfluo se affligunt
ut singula singulis referantur. Legitur quod
Ypodamia quia diu cursu contrariorum
procos auro retardabat, provolabat
ad palmam. Eius virgo triumphos ob-
tinuisset multiplices, tamen contemptore
auri de virgine triumphatur. Ergo contemp-
ne omnem affectum avaricie. Disces de sapientia
triumphare et eam tibi in coniugio copu-
lare. Nunc ad exempla philosophorum veniamus.
Cum pater democriti filio suo tantas di-
vicias reliquisset quibus exercitum Xer-
xis regis potuit pavisse, reliquit
priorem summam democritus, et in discendo et
docendo dies suos continuans studio-
rum athenis militiam consummavit in summa
paupertate. Dicit autem Iustinus hy-
storiographus in secundo libro de Xerses:
Septingenta milia habuit in auxiliis
ut non inmerito proditum sit flumina aber-
citu eius siccata. Grecia quoque omnis exer-
citum eius vix capere potuisse. Naves
quoque decies centum milia numero legitur habuisse,
qui montes deducebat in planum, con-
vexa vallium coequabat, et quedam ma-
ria pontibus pontibus sternebat, quedam
vero ad navigacionis commodum per compendium
deducebat. Crates ille Thebanus
proiectis in mare non parvo pondere auri:
Abite inquit divicie pessime, ego
vos submergam ne submergar a vobis.

Anaxagoras cum per longa tempora studio-
rum operam dedisset et possessiones quas reli-
querat desertissimas invenisset, non essem
inquit salvus nisi iste perissent. Unde in — em
doctrina fuisse dicitur, unde nec studiosum fi-
nisi se mediocritate pauperem exprimet. Se-
neca non latuit evidenter quod inimi-
cos sapientie ut contempnantur temporalia effuge-
re non potes. Necessitates hominis vite
potes vincere, sic viam habe tibi dabit
philosophia. Idem in xvi^a epistola: Si ad naturam vi-
vas nunquam eris pauper; si ad opinio-
nes nunquam eris dives. Exiguum natura deside-
rat, immensum opinio. Congeratur in te quid-
quid locupletes multi possiderunt, [illegible]
[illegible] disces. Non est philosophia populare
artificium nec ostentacioni paratum, non in verbis
sed in rebus est; nec in hoc adhibetur ut cum
aliqua oblectatione consumatur dies, ut
dematur ocio nausea; animum format et fabri-
cat, vitam disponit, actiones regit, agen-
da et omittenda demonstrat, sedet ad gubernaculum — gu
et per ancipitia fluctuancium dirigit cursum. — digit
Sine hac nemo securus est. Nunc pauca
doctorum sanctorum insistamus quibus plenius
est scripture textus. Aug. in v° de civitate
dei: Ex amor sapientie purgat a sordibus
avaricie. Et in iiii° libro contra Iulianum: Vi-
tium est amatores pecunie quia conquirunt
et patiuntur laboribus doloribus quibus subdantur,
a quibus se continent voluptatibus, sine cupi-
ditate augendi pecuniam, sine timore minuendi,
quieta lucis sagacitate secernuntur et perdent
dampna debitorum qui timent plerumque — aliena
dum repetere aliquid sua vel ablata contemp-
nant, ne repetendo et litigando plus per-
dant. Recte admoniti sumus sic amare — pc
sapientiam et eam nobis thezaurisare avidissime — magis
cupiamus, ut nobis magis quam
acquiratur nec aliqua ex parte minuatur
et perferamus molestias et libidines reste

venimus et perspiciamus imposterum ut inno-
centiam [illegible] quam fuimus id amo-
nem. filio sapientie. Sed queramus sapien-
tiam et non pecuniam. Idem Aug. in lib. lxxx-
iii questionum. Venenum caritatis nutrimentum est in-
stet imminuendis cupiditatibus. Est autem
cupiditas amor adipiscendi vel obtinen-
di temporalia. Huius imminuende initium est
deum timere qui solus timeri sine ama-
re non potest. Ad sapientiam enim tenditur et
nichil verius quam quod dictum est: Initium sa-
x pientie timor domini. Secundo quia adipiscendi at-
tinet videamus impedimenta bonorum temporalium
quare non se compatiuntur cum fine discreto.
1 Primo enim occupant hominem impedimentis. Unde
Sen. Epistola xix. Non poteris subducere te
istis occupationibus sine [illegible] eripere.
Incipiamus vasa in senectute colligere
misterio viximus, moriamur impositum. Et
idem lii. Vinctis que assumimus et labo-
re magno concupiscimus inspicere debemus
aut nichil commodi in illis aut plus incom-
modi. quedam superflua sunt quedam tanti
non sunt scilicet ut laboremus pro eis sed hec non 1
videmus et gratuita nobis videntur que
carissime constant. vix cernimus si ista mihi non
2 essent. Secundo irritant animam in flagitiis.
Unde Sen. Epistola lxxxvii. possidendum autem
divicias esse causam malorum non quia faciant
aliquid sed quia facturos irritant. instant
animos superbiam pariunt invidiam con-
trahunt et usque eo mentem alienant ut fa-
ma pecunie nos etiam nocitura delectet.
3 Tertio quia assimilat hominem vilibus bestiis.
omnia enim animalia quanto celestibus sunt vi-
ciniora tanto minus capiunt et congregant
parum. Considerate volatilia celi quoniam non
metunt neque in horrea congregant neque con-
struunt penu. Sed mures et reptilia terre
congerunt in futurum. Ideo sapientis consiliis dicebat
illud Boetius. Vos quam deo terrena alia

tenui sic in imagine veram pulcritudinem se pri-
vatis. Tertio quia hominem delectant et ex-
hilarare faciunt vanis gaudiis. Unde
Boetius. Quid immunibus gaudiis in-
per, quid conferri dolor prius amplexus
numquam tua faciet esse fortuna, que a te in
tempore se facit aliena. Utinam modo nunc re-
dirent mores tempora priscos. Sed sevior
ignibus ethne fervens amor ardet habendi.
Heu primus quis fuit ille auri qui
pondera tecti gemmas latere volentes pre-
ciosa pericula fodit. Tertio de fine illorum qui vo-
lunt stare ut edificent. Quod plane in-
venire dicit fine predicatoris et edificatoris
attende. Circa quatuor causas finis edifi-
cationis in hoc modo. Definire illorum
qui volunt stare ut edificent. Ve-
ni labiis inquit propheta meis pronun-
ciavi omnia iudicia oris tui. Iste est vere
zelus spiritualis quod est vere sanctus finis. Hunc
enim finem Christus in se ipso docuit et con-
plevit. Deliquit sine quo examinat [illegible]
et famescit, quo habito multiplicat vires
et recessit. Et de post sic. Dominus meus in Christo filius
venimus cum patre. De secretissimo sinu
patris descendit in uterum purpuree virginis
ibi exinanivit semetipsum formam
servi accipiens factus est inglorius et viro-
rum novissimus et quasi leprosus non habens speciem
neque decorem, et in qua non poterat cadere pas-
sio penalis. Dolorem sustinuit in humani-
tate. propter eius et predicatione humani generis
tamen dolor non est inventus sicut. quia
agit sustinet in carne, quantumque fecit inimi-
corum oppositione quamquam docuit in veritate. Et
tale factum est pro animarum salute. Unde zelus
et salus animarum quo non est maius sacrifici-
um finis fuit omnium predicatorum. Hoc duce si qua
manent sceleris vestigia nostri irrita
perpetuas solvent formidine terras. Unde
scriptum est: Zelus domus tue comedit

ne. Et michi zeli consors talis qui bi
bitur, erat increpare videbatur dilatos.
Hec erat sitis illa domini in cruce cum dixit
Sitio, cum non tam desideraret hominis potum
quam anime salutem. Hic scriptum est. Cucurri
in siti. Dicebat conversionem, currebat ad
remissionem. Adhuc sitit ille fons ir
riguus, ut ex affatim dulcedinem
hauriamus, qui carbonum ardentium libi
dinem extinguamus. Et de zelo dicitur
post passionem triblium, et opprobrium minimum,
corpus migraturus ad gloriam suam exaltat
zelo, propter animarum dilatationem et salutem a
postolos doctrina et exemplis suis informa
tos, data virtute super demones et lan
guores, misit eos in mundum predicare evangelium
omni creature, ubique domino cooperante et
sermonem confirmante sequentibus signis a
deo, ut in omnem terram exiret sonus eorum.
Hee enim sunt tube quas in mundum fecit
Moyses. quibus per Ysaiam dominus dicit: Cla
ma ne cesses, quasi tuba vocem exaltes.
Propter hoc tulit dominus Amos cum pasceret gre
gem, propter hoc misit dominus Jonam in Ni
niven civitatem, datus est Ezechieli gla
dius. Vocatur petrus et frater eius, vocatur
Paulus qui persequebatur Christum, superhabundavit
iniquitas ubi habundavit et gratia, sed quia
non poterant apostoli soli portare sarcinam
pastoralis officii, ad exemplum Moysi con
stituunt pastores cum eis in eiusdem
laborantes viros virtuosos et omni ex
ceptione maiores, non que sua sunt, sed
que Ihesu Christi querentes, qui pacto pro
fidei plantacione et suis confirmandis
exposuerunt morti se, et Christi martyres sunt
effecti. Ergo apostolis successere pastores
secuti apostolos certis vestigiis usque ad
effusionem sanguinis, pro fide katholica
et salute plebis. Et sic prosecuti est
diversis temporibus cortico boni in mores et

fidei docuerunt. Hic enim noctium spa
tia dum descendimus succedentium ipsi s
tellarum cursibus illustratur magis celi
decore pingitur. Hic predicantes stel
las plurimas in celo ecclesie habemus, et hos
ut inoffensis fidei et morum pedibus iter
vite noctis ambulemus. Et licet ipso pas
tore Christo pastores omnes sunt sic unus
pastor et vicem gerunt ipsius, tamen specialiter
prerogativa vicem Christi gerit et personam
exprimit pontifex romanus. Cardinales
vero typum gerunt apostolorum. Alii vero pasto
res typum sacerdotum. Sub apostolis in parte sol
licitudinis succedentium, qui ecclesiam edificant
per predicacionis officium. Et defectio sic
cessit hic finis propheta famescit. quia in solo
pane homo non vivit, percute pastorem
dispergentur oves gregis. Vacuum est presepe
ubi non sunt boves, cum propheta defecit
populus dissipabitur. Et si aquas dominus conti
nuit omnia siccabuntur, ideo clamat sapientia
ad repressionem famis: Venite comedi
te panem et bibite vinum quod miscui vobis.
Hic est sermo sicut de quo loquitur Iere. Hee
sunt stille pluvie quas providit Job
in spiritu cuffendas. Hec est fames illa
iuxta Amos prophetam quia in illa die
immissurus est dominus super terram non famem
panis et vini, sed audiendi verbum dei.
Et quia nunc ros nunc pluvia super montes
Gelboe cadunt, ideo post maledicti arc
fuit, ideo eorum siccatus est torrens Carith
quia dominus super terram non pluit. Nam
sicut dicit Ysidorus libro de summo bono xliiii
capitulo, pro malo merito plebis aufferetur
doctrina predicacionis, pro bono merito au
dientis tribuitur sermo doctoris, tacet enim
quisque doctor aut quia non est qui se cor
rigat, aut quia non est qui audiat, vero
testante propheta: Civitates austri clau
se sunt et non est qui aperiat. Desertos

Ore predicatorum suorum. Doctrina bona dabit gratiam. Et item: Doctrina sua cognoscetur vir, et de fructu oris sui unusquisque replebitur bonis. Verba enim sapientum sicut stimuli et quasi clavi in altum defixi. Faciunt enim animam lacrimas compunctionis resolvi. Dicit enim sponsa: liquefacta est ut dilectus locutus est. Per hoc enim cessatur anime dum inebriantur sagitte domini sanguine. Per hoc respirant in spe, quia omnis sermo dei ignitus, clipeus est omnibus sperantibus in se. Per hoc ignescat in nobis caritas. Unde surgit Helias propheta sicut ignis et verbum eius quasi facula ardebat. Et in libro Sapientie scriptum est de memoria aliis virtutibus(?). Nobilitatem(?) inquit et sapientiam doctorum et iustitiam et virtutem quibus valeamus vel est in vita hominibus. Reviviscunt ad vocem predicatoris mortui, quia ossa arida audiunt verbum domini. Recalescit omnis frigiditas quia verbum domini quasi ignis et quasi malleus conterens petras pellit demones. Et est quasi solacium in hac miseria, quia ad nomen domini eiecerunt demonia apostoli. Et cor discipulorum ardens erat dum loqueretur eis in via. Quid plura? Verbum predicationis audit mortuus paulisper et suscitatur. Induratus per pertinaciam remollitur. Languidus per ignaviam sanatur. Cecus per ignorantiam et illuminatur. Dubius per infidelitatem confirmatur. Frigidus per pusillanimitatem inflammatur. Unde verbo predicationis Paulus apostolus fere totum orbem terrarum fidei subiugavit. De quo Crisostomus in libro de laudibus Pauli ait: Homo ignobilis, abiectus et vilis fortunis(?), qui artem exercebat in pellibus, in tantum virtute progressus est ut vix per Romanos(?), Scitas, et Romanos(?) et Persas et Parthos et Medos et Indos et Cyteas(?) et Ethiopes et Sauromachos atque Tauros(?) cunctos et per sensus hominum gentes subiugo mitteret vi-

Quod prelati maxime debent finem predicationis et edificationis attendere

Certe necessarium est finem attendere huius edificationis pastoribus et prelatis, nec eis sufficit quod habent animarum curam, ut unusquisque salvet animam suam. Deus hunc finem diversis(?) dampnavit(?) et sic perit(?). Unde primum patet per Gregorium in pastorali: Deponentem tintinabula cum quibus sacerdos legalis sanctuarium ingreditur, assurgente dampnationis sententiam(?) dicit, implacato iudice(?) cum animarum huius predicationis sonitus non auditur. Propter hoc eis assignantur redditus unde vivant, ut zelum animarum verbo predicationis ostendant: ut pascant verbo eruditionis indoctos, verbo consolationis pusillanimes et desolatos, verbo consolationis dubios, increpationis rebelles, exhortationis pigros et desides, correctionis errantes. Ne sint canes muti qui propter inertiam latrare non volunt, vel propter malam vitam erubescunt, vel propter ignorantiam nesciunt; nubes inquit Iudas sine aqua, quia subditos non irrigant doctrine pluvia; arbores autumpnales que fructum promittunt et non faciunt, aut si facere incipiunt ad maturitatem non producunt; bis mortue, quia mortue in se ipsis et moriuntur in subditis.

Tot enim mortibus moriuntur quot mortalibus peccatis per eorum negligentiam eorum subditi occidunt. Arbores eradicate a civium celestium societate. De hoc Crisostomus in libro iii° de dignitate sacerdotali capitulo 9°. Multum studium debemus ponere ut verbum Christi habundanter habitet in nobis. Neque enim una intentatur nobis species preliandi. Vel multiplex est pugna, et que diversis iudicatur inimicis. Nec vero eisdem demones utuntur armis, nec uno nos aggrediuntur modo. Et debet hic qui est tam multe

obmatur9 om̄s artes cū quib; di
uinitat explorare Dare ec̄ viti fim
dibulis ul' sagittis aciem q̄ ordinare
nosse lanceis q̄ ad opus fuit dimi
care et officiū ducis imple ul' milit'
Et infra eodem capo / Adque omnia
nullis tei auxiliū pt̄ quia simonis i
venias / Cum si post sacerdos fuit de
stitutus i modū fluctuantiū nauiū
iactabitur anime subditorum / et hij maxe
qui infirmiores fuit a' curiosiores
pp q' o; illum vehement' admiti · ut hac
simonis facult; heat / h' e ptiusculu
eleuacōis ul' q' hereditario iure de
bet' Aaron · z filijs suis Dic em ge
tiles cōn fidem katholica insurgent
· si Judei · si heretici · si lupi rapaces no
parcentes gregi / Cujus carnib; z cus
todib; us ouiū aut cum ignauis la
tentibus aut cum ignau' fugientib;
· defendent fidem xpi / Cuius ec' infir
mi' adhibebit remediū · cuius a' mo
dum nescit aut spem / Cte nauigiu no
inuadit cultor agror / n' agricultura
miles h' vendicat / n' vsurpat mili
ciam gubnator / n' curam animar ig
norans deberet assumere / Prima scptu
e Interroga sacerdotes legem / Dm
ps sic / viro em sancto non huit cura
pastoralis officij sufficit late et se
ipm lucrari / Dic scptu e in apolo
getico · Gregorij Nazazem / Dice
bam inquit apud memetipm / nauiget
alij z ingenciu lucror spe sube aut
marina disterimia mich; gratius e
sup sollidam terr statim exigui cespi
tis sulcas herbam frumenti requirere
z inegemis rebus tenuem vitā duce
r qui pegemas diuicias in fluctuū
picul; querere / fortiorib; quid z pote

ciorib; dapnu e no officia amistrae
maiora nec erga plimos exercere virtute
sed in paruis reb; z modicis contthari
velut si quis ingenti luis lampade loca
pui conclauis illmiet aut arma pote
cia z virilia exiguo velit corpi exilib;
membr' inserere C Paruis aut e tutius
puū onus z non h' vires leuare ne
ul' derisui fiat simil' z piculi subeant
Dicit n' Cum quid edificare querint
alij n' ei cui impense q' pficiendi p
sto sint De qui e in officio pastorali
constitutus q' seipm saluare z alios
lucrifacere vn pigrus euuancus no excu
satur sed accusatur quia talentū fuauit
intra defossum cū redde debuisset mul
tiplicatū C Requirit ec' a Cayn de Abel
fr'e suo quia vi; mandauit dūs de pro
ximo suo / Des em mandabit h' ipm fa
cere exram te / Alteri vo ecōtrate mater
ei qui tenet semen fris mortui suscita
re C Non em visuri sunt fr'es faciem Jo
seph / nisi adduxerint fr'em suū minim
z malede qui abscondit frumenta i ppl'is
Bndicco sup caput vendenciu / Et inso
Cris de dignitate sacerdotali ult' dr / no
est equale in pelagus imensū incidere
z flumina transire nauigio cū adiuuare
non possum sufficit mich; si me salua
re ac de tempestate poterio libare / Et
cū ps sic Dicit opus xpi finale fuit a
niar zelus z saluacio Dic dp? ocasi
onem z destrucōm animar parant / eccon
tra / prodiunt ig' doctor silenciū / iet
grex famulus coronat insipiciam dū clau
dūt ora dūi canenciū / vn tpe antexp'i
dum soluet' sathanas z erit in sua m
xima ptate / tunc cōtcescent libri doct'
ne / vn Greg' mor' xxxiiij'to li / Cuius
quia antiquis hostis nullo dampto homine

st antixpo quie assimet appareat, qua
Ecclia virtutu subtrahuntur signa, tunc sua prese
ncia abscondet, gra curacionu aufertur
prolixioris abstinencie virtus imminet
doctrine conticescunt verba miraculorum prodigia
tollentur, que superna dispensacio nequaquam
funditus subtrahet. Sed non sic sicut
prioribus temporibus aperte et multipliciter. Unde dos
xli. Status eius procedit, egestas sine re
miniis ausuit limen ipsum angulus fine.
Et id cum doctores sint professione sua lux
mundi illuminans et sol vivificans, pluri
mi densissime tenebre effunduntur, et pro calore
vitali frigus mortificans, ne sic recog
noscatur, et velut seminaria prodeant et
incredibus inuriantur. Unde enim vitale
oritur, ubi lux solis non diffunditur.
Tercium sic, etiam si unius parte est et
oppositi erit oppositum. Sed cum boni pastores
causa fuerint antiquitus ecclesiastice dilataci
onis, certum est quod mali pastores causa sunt
causa ecclesiastice coartacionis. Illa enim dila
tacio tanto tempore elaborata, nunc est velud
in angulis coartata. Plurimam enim mundi
partem infidelitas occupavit. Et de re
siduo magnam partem xpo scismaticus vi
cium superavit, et de residuo residui multi
sunt heretici, et eorum qui hoc evaserunt multi
aliquod septem morbum peccatorum incurrerunt
ut merito plangat xpo et dicat: Ve michi quia
factus sum sicut qui colligit in autumpno
racemos vindemie. Non est botrus ad co
medendum, precoquas uvas desideravit an
ima mea. Periit sanctus de terra et non est.
Quidam eorum crimina et varia ... illos ori
vivente de vita ubi tardis zelo salutis
animarum precedente superaddunt eo omne genus
prevaricacionis, ut iam non sit super quo
puniat eos ultra deus ulcionibus. Nam
eorum superbia supercrescendit, et eorum cupiditas
semper crescit, viduarum depredatores, pu
pillorum deceptores, gregis comesores car
nem desuper ossibus auferunt, ossa
confringunt. Multi et incestuosi ex
istunt, deo abhominabiles, hominibus
odibiles. Et cum probum predicatoris gra
re deberent abiciens vi graciam vitam
sodomiticam spiritualem disseminant cum libi
dinibus suis eciam corrumpentes plon
erea xpo non gravant. Unde xpo dolor
non modicus suscitatur quod eius sponsa
dilecta latronibus exposita. Et hoc. Cum hic vi
lis de dignitate sacerdotali, Fingamus
de aliqua Regis filiam, et eius regis
qui dicitur omni terre que sub celo est, hac
aut iam esse desponsata, et hic pul
chritudinis inexplicabilem, cum non intelligi
mus intellectu, omnemque mulierum elegan
ciam grandi superet ita, tantumque ca
tus virtutes animi ut eciam virorum gen
vel qui fuerunt omnium, vel qui futuri sunt
post virginum reliquat, omnibus quia prope ex
cesserit maritus, sponsi vero et omnisi
corporis pulchritudines latitudo sua vincat de
core. Cuius aut sponsum non solum propter ea
que diximus et ad virginem seducere. Sed
Dni et affici, ad hanc amore passibili
tanto ardore ut experimento omnium ca
rorum qui umquam sunt vincat amato
res, atque in hac cum ille tali ardet affec
tu audiat quod illam dilectam. Et ita amica
bilis aliquis vilium et despectissimorum ig
nobilis generis, deformis corpore, et omni
et corpore promissimus sit acceptus, coniuge
modicum ne tibi videtur audisse de
lor pretem. Et id multa sancta opus est
sacerdoti, que si desunt incurrit propter illis
gentis multiplicia detrimenti, quod qui vi
de desidat pastoralem Gregorii legat
Et apologeticum Greg. Nazanzeni.

Dentalis

Cete

Sta

tantaque

Explicit tertius liber. Incipit quartus de dignitate sacerdoti

Quod maxime in pastoribus et modis erunt fines edificationis. Et est primum capitulum

Exigitur maxime quadruplex hec edificatio in eis qui debent eam ostendere verbo pariter et exemplis. Primo propter
.1. curationes animarum quarum prelati mali
male committunt. Secundo propter exemplares
.2. errores que periculose sunt. Tertio propter
.3. iura civilia quibus etiam reguntur. Quarto
.4. propter bella hostilia et usum gladii malitia que descendunt. Et de primo sic
gregis corporalis cura non solum capitis tendit, nisi potenti scienti et volenti curam
Onus terribile eius agere ad salutem. Cum igitur gregis spiritualis curam agitur traditur impotenti vel ignoranti vel negligenti curam eius agere ad salutem, constat magis perpendendi
rationabilia quam bruta, et cum rationabilia Christi sanguine sint redempta, certum est quia perpendens appreciatum perpendit
temporalia. Propter Herodes in collationem pueros non persequebatur, nisi puerum unum quem timebat fore tenuem regem Iudeorum et regnum sibi ablaturum. Cum magistri non credebant se persequi nisi hominem unum suis operibus contrarium. Cum si
impe cognovissent, nunquam dominum glorie crucifixissent. Unde constat quod tradens indigno pastoralem curam ovium Christi, gubernaculum navis Christi petit, Christum in membris suis persequitur, quem dominum celestem et eternum regem omnium confitetur. Unde maior persecutionis et irrationabilior cognitio. Propter
quanta est stultitia, quanta est dementia, pro sustentanda corporali vita, tot animas perdere milia pro quarum singularum vivificandis Dei filius redempturi noluit mortem quasi
sima. Item qui gregem in medio luporum leonum ursorum, ut lac et lanam tollat, exponit, et se pro salute gregis non obicit
tanta est quod gregem occidit, et si contingat fortuito aliquis gregis ovem mortis evadere periculum et discrimen. Secundo homine qui tradit navem oneratam hominibus dirigendam in portum salutis per medium scopulosi et procellosi maris vinolento vel paliato vel
nauclero ignaro vel inexperto vel pigro, ut a singulis recipiat naulum, et homine predictas omnium interitum tentavit, et si aliquis eorum evadat naufragandi periculum. Quare saluti omnium providendum est de bono pastore et tribus
 Nota: Pastor, rector, et doctor
 eorum; et comitatui de bono gubernatore, et plebium de bono doctore. Unde scriptum est: Dabo vobis pastores iuxta cor meum qui pascent vos scientia et doctrina. Et si omne quod non recto fine sit perniciosum est, certus autem finis cure pastoralis et tradicionis et susceptionis eius salus gregis est, ut concedi debeat et suscipi non ei et tales qui adhuc sine ydoneus est prout magis et minus absisto fine receditur petentium intendere et suscipiendi magis et magis minus mensuratur a quo fine iam ab aliquibus velut in infinitum distat. Erubescat igitur qui non vocati sibi assumunt honores, qui nec missi nec vocati veniunt. Fures enim et latrones veniebant inquit Dominus per prophetam: Et ego eos non mittebam. Erubescant et prelati qui edificant Syon in sanguinibus qui non per hostium sed per abscondita et furtiva hostiola nepotulos et indignos introducunt in ecclesiasticis honoribus. Unde legitur de sacerdotibus
 Bel
Bel et eorum parvulis et uxoribus in unde et reprobande sunt ipse, qui indignos inficiunt in statu quorum umbilicus indiget precisione. De quo scriptum est: In die ortus tui non est precisus umbilicus tuus. Umbilicus perpetuat parvulos in iungentis carnalis affectu in prelatis malis, propter parentibus et propinquis uniuntur qui deberent precidi in promotione prelati maxime in die ortus, hoc est in die consecrationis eius. Ve ergo secundum Bernardum: Responsio Christi talibus

tendite per vnum plus. Et de 2° sic scriptum est in eodem. Moysi ut sicut exemplar quod in monte monstratum est construat edificationem thabernaculi, quia per modum ecclesie triumphantis pro modulo suo procedere debet opus ecclesie militantis. Quis in triumphante non legitur exemptio, qui omnis ordines sub dignitatibus et graduus et officia propria constituti obediant vni summo. Tertio quod propter monasteriorum quiete et episcoporum tyrannidem habent exemptos facti sunt et Romani pontifices indulserunt. Dedecus incurrit visa est, quia occasionem dampnatissime libertatis et effrenate licentie. Plures ecclesie suas exemptos illicite quesierunt, propter hoc adversus episcopos quidam intumescunt abbates, et in omne desiderium proprium ire soluti carnis curam agentes in desideriis. Detestantur suorum excessuum correctores. Quia que est hec forma iustitie prohibere ne discipuli magistro consentiant, ne filii patri obediant, ne milites deserant principi, ne servi domino sint subiecti. Post vrie mortem et adulterium bersabee missus est propheta ad dauid proponens ei paradigma de paupere, qui vnicam habebat ouiculam, quam abstulerat ei diues, qui oues habebat innumeras, iudicium mortis dauid dedit indiuite et per hoc in seipsum. Certe tu magnus pontifex oues habes innumeras ecclesias suas vniuersas. Petrus enim misit se in mare, alii discipuli nauigio venerunt, quia ceteri vocati sunt in partem sollicitudinis. Ipse autem in plenitudine potestatis. Quis ipse nunc est videat tamen et modum quo exemplo talis fiat. Non enim oues proprio icelli nunc debes nec voles. Vnde semiciciatus tange christum meum. Quarto tu quod per exemptionem priuilegia illius obtinenti sunt pastorum vera, nunc lupis in gregem dominicum passim grassantibus, potuerunt pastores occurrere. Tu vident eos enormia vel grauia

petrare, quandoque autem indulgentur priuilegia. Oratione ecclesie que defrauda nos concedimus sicut diuini sed extra. Quinto quia multum non expedit impotentibus quod alienum est contra statum vsurpare. Vnde et decime que tribute sunt egentium animarum immo que sunt stipendia ministrorum retinentur a quibusdam per exemptos illicite procuratas in preiudicium animarum et si quidem indulgentiis specialis quidam propter eorum paupertatem legantur priuilegiati, potuit tollerari ad tempus quousque tamen necessitas fuit introductum. Nunc autem multiplicatis possessionibus in immensum multa sunt priuilegia que potius ambitionis impetrauit, quam religionis instituta censentur. Et de tertio. Non recte nauigat partem edificatoriam nunc edificatur et propria malem, sed vna que ars propria sunt dirigit artificem spiritualem. Quis igitur saluare animas opus est maxima doctrina requirit qua tendit saluatione animarum. Hoc est vetus et nouum testamentum. Vnde contingit animarum pericula, quia sopita lege diuina positiua Iuris et Ciuilia nimis sunt exercita. Quia enim deceret secundum euangelium fieri correctos, si vindicari transgressiones per legistarum argutias, finguntur appellationes, et per has subtilitates et sollempnitates Iuris Ciuilis lites sunt immortales, fatigatur pastor et corrector, et interim pendente lite perseuerat in sua peruersitate peccator donec a curso temporis incurabilis fiat languor. Vnde Bernardus de consideratione libro primo. Cotidie perstrepunt in palacio leges, sed iustinianum non domini, lex enim domini immaculata conuertens animas, hee autem non tam leges quam lites sunt et cauillationes subuertentes iudicium. Tu ergo pastor et episcopus animarum, qua mente ostenderis sustines eorum. Te semper silere illas garrire istas. Sed dicat garrire. Tu s° dicat

Isidorus. i iij. lio. de summo bono. Exper
tum est ut inis iurgantes caritas ma
neat postponenda est tunc causacio, ut per
sonet dilectio. Antiqui forensem eloquen
tiam canina facundiam nuncupabant
eo quod causidici in certaminibus causarum omissis
que agunt veluti canes alterutrum sese la
cerant, iurgia quoque causarum adinvicem suas
commutant. Ysidorus. i. Capitulo vi°. Secularia
iudicia si habetis, contemptibiles illos qui
sunt in ecclesia constituite ad iudicandum.
Et de quo sit xvi Petro dictum est, quod converte
gladium in vaginam. Omnes enim qui gla
dium acceperint gladio peribunt secundum scripturam
primo de ambo(?). Orationes et lacrime arma
sunt episcoporum. Et quod distinguit Bernhardus
ad Eugenium. Cum uilem gladium tuum
negat non satis mihi videtur attendere verbum
domini dicentis. Converte gladium tuum in vagi
nam. Tuus ergo, et ipse forsitan tuo nutu
et si non tua manu evaginandus. Gla
dios duos in ecclesia legimus, unum spiritualem
quem ecclesiasticus pastor exercet. Alium
materialem cuius usum miles exercet. Spiritua
li magis debet insistere pastor, ut vol
neret ad salutem. Materiali miles ad
iusticie execucionem. Legimus Romanos omnes
gentes sola armorum exercitacione vicisse.
Unde Vegetius Renatus dixit. Nulla
alia re, populum Romanum videmus orbem sub
egisse terrarum, nisi armorum exercitacione, dis
ciplina castrorum usuque milicie. Dicit
apostolus. Arma nostra non sunt carnalia sed
potentia deo ad destructionem municionum et con
silia destruentes et omnem altitudinem extol
lentem se adversus scientiam dei. Et cum igitur
in carne ambulantes, non secundum carnem mi
litamus, et plurimum milicie cursu, fidem
dilataverunt, atque in orbe terrarum, ut videre
dentur Christiani et pastores ecclesie passim
bellis vacare militibus preposito gla
spirituali. Et cum dicat Crisostomus in libro de dignitate
sacerdotali. Fingamus exercitum tam de eques
tribus quam de peditibus, et hiis qui na
vibus decertent fuisse collectum, tegat autem
mare terrenum navibus, operiantur vero camporum
spacia et montium vertices, resultet ergo soli
fragor armorum, radius quoque eius repercu
tiat scutorum splendore atque galearum, hasta
rum vero fragor, equorum hinnitus feriat
ad celum, et nec aut in mari aut in terra preter
ferrum quid videatur, aggrediantur autem hostes
feri et inmanes, et tempus congressionis ad
veniat, volent ex hostes tunc equis suis
quibusdam artibus parata missilium nubes
sagittarum, quando densissimas excitet te
nebras, torrentes sanguinis effluant, ge
mitus torquentium audiantur, et stantium ululi
tus multorum cadaverum terram inebriet sanguine
plena sit sagittis equorum et hominum capita
galeata, capita telis infixa, ferrum sa
gittarum fixum quod in pupillis maneat oculo
rum. Numquid in hoc tali prelio sit securus, si
certas duas astucias videmus, et artes quas
tum nos temptator exercet cernemus, non
fluentem sanguinem, nec corporis examine sed
animarum discrimina, et illius pugne qua
descripsimus imaginem in comparacione ipsius pu
taremus esse ludum puerilem. Quam hiis pas
tores debent probare suam virtutem, qui sub
diti quotidie vulnerantur, et vulnera gemiscunt
cum inveniunt duras animas crudeles, et pastores
valde negligentes, quibus eo crudelior
quis iusticiendis peior quo acriore iubetur
furore congredi, qui nec in expoliacione
temporis impeditur. Nam nox adveniens et
cedit labore, et abi temporis et sompni recreacio
et hominis reficiunt milites, ut intermissa in
tencione possint paululum respirare, et de
fatigatas vires aliquantulum reparare. Con
dicam vero non licet umquam arma depone
nec sompnum sopiri. Sed tunc capere si volumus

exitus

cyrenium

voluimus evitare. Pro conflictu enim cotti-
dianum necesse est aut dormire semper, aut vigi-
lare iugiter et arma tenere. Ille enim spi-
ritualium princeps cum omni acie sua, inter
insidias ignavie, maius huius studium ad
fendam nobis prodicionem, quia nos habeamus ad
retinendam salutem. Hoc autem ipsum quod ho-
stis non videtur a nobis, sed repente irruere
potest, maximam periculorum causam facit. Hinc qui
non semper vigilant, redundat conflictum contra for-
tiorem. Quid nobis de armorum genere, de
missilibus iaciendis, de lapidibus fundis
recessibus, de munitione castrorum, quomodo sint
probandi tirones, quomodo exercendi, quomodo
eligendi, quomodo legio construatur, quot co-
hortibus impleatur. Quid inter tubicines et
cornicines et classicum dicam? Dignitatem mili-
tarium quanta sint genera, quemadmodum castra
debeant ordinari, quot generibus pugna pu-
blica committatur, cum nobis desint bellorum
rectores generales. Hec sunt que scandalizant populum
et clerum et mundum. Est sicut navis sine remige,
populus sine duce, cohors sine milite, expertes
armorum, inexperti bellum quomodo sustinent, vel
gladium cervicibus imminentem, vel redemptionis
sue inspem servitutem. Et tunc aderunt qui
capiti detracto ducum redemptionem pluribus
timentur, ut levi fili detinentur. Et pauperi-
bus [predonibus] victus et vita pariter subtrahantur.

De fine illorum qui addiscunt ut edificentur

Quid prodest homini
si mundum universum lucretur, anime autem
sue dispendium patiatur. Ideo debemus dis-
cere ut nosipsos valeamus edificare, quod
est ad ascellam os curtum retorquere. Et in
Levitico. Aaron et filius eius pauperi, ut
ante fores tabernaculi carnes comedant
et coquant, ut sic ardenti desiderio meditem
et ea que intus salutis sunt operemur, quod quadrupliciter
facimus si que legimus in scriptura actualiter
intus operamus. Unde quod videmus intraturis

in nobis spiritualiter intelligamus, si nosmet
ipsos intus cognoscamus. Quod cogitamus
ita in dei noticiam ascendamus. Et depo-
suit. Fili hominis ait dominus Ezechieli, co-
mede volumen istud et loquere ad filios Israel.
Et aperui os meum et cibavit me volumine
illo et dixit ad me: Fili hominis, venter
tuus comedet, et viscera tua implebuntur
volumine isto quod ego do tibi. Volumen come-
dere est scripturas et maxime sacram legem
dei meditando, ruminando servare in corde,
bona operando. Comede inquit volumen istud,
non siliquas porcorum que reddunt ventrem
inflatum, non intus saciatum, non panem
mucidum gabaonitarum scilicet sordes secula-
rium, non poma silvestria quibus onerantur
hericiorum dorsa hyspida, scilicet secularium sa-
piencia. Qui volumen sacre scripture quod dei
intiora mea complere. Multi enim legunt et
vacuum recedunt, et si mente intentu sibi di-
scripserant, tamen in cordis visceribus vel bonis
operibus non custodiunt. Quia si levatus au-
dit adversum, opere edificacionis non assumit.
Quod Aggei. Qui mercedes militat et intulisset
pertusum. Unde intelligimus in lege prohibitam immundi-
ciam aquilarum. Est enim aquila avis im-
munda secundum legem, oculis perspicax et ungulis
rapax, que perspicaciam habet intuitu et in se-
ipsos reflexum et inordinatum affectum. Non sicut
discipuli Christi qui sabbato vellicabant
spicas, quia in sabbato sanctissimo pectoris et serenitate
cordis debemus ad edificacionem interiorem mag-
nificabiliter legere et conservare scripturas. Vel conterere
debet vel manibus spicas legimus et ligamus
ut scripturam non solum in ore sed in opere
habeamus, non sicut illi qui cum sua vitia
congregant ut alios predicando pascant et
ipsi de cibis non manducant. Unde scriptum est:
Vir cui deus dederit divicias non tribuit potesta-
tem ut comedat ex eis. Et de secundo: Vade
ad formicam, o piger, et disce sapienciam. Ho

enim cum in honore conditus esset mittitur ad bestias ut sapiens iacet. Interroga inquit Iob iumenta et docebunt te. Et econtra eo quod videmus possumus a delectatione mali et faciendo bonum gratia trahere. Mores enim vel vicia que non possunt reputari puris oculis sine subiectis corporalibus cernuntur. Et hic est modus quo edificatur multimode. Unde Gregorius Nazanzenus. Mos mihi est admonere singula tenuiore prospicere, si quies mihi sit et silencium, si vacat animum motibus captare quod videre valeas. Dic ergo tunc temporis hiis quos per oculorum visio fiebat in mentem erudicio, qui inquit capere incipiam loquens. Mare sic vita mea omnis quod res humanas. Multum enim in hiis est velud salse cuiusdam amaritudinis, multa instabilitatis et incerti. Flantes ergo huic spiritus temptaciones iste que superveniunt ac diverse impulsiones rerum, quod in videre beatus David considerans exclamasse arbitror dicens: Salvum me fac domine quoniam intraverunt aque usque ad animam meam. Et libera me de profundis aquarum, et veni in altitudinem maris et tempestas demersit me. Ergo atque tempestates inclinant videbantur mihi. Alii tamen leves ille ostrearum teste huc atque illuc distrahi fluctibus et raptari. Et non parum quidem incurrentibus molestiis posse resistere, nec vero habentes meliorem se vel sobrii consilii gravitatem, quo muniti et roborati obviare possent supervenientibus malis. Alii autem parum qui non tamen sua constancia obruti et resistere quia firmioribus quibusque et validioribus adherendo. Alii videbantur mihi esse petram quandam, similes illi petre supra quam edificati sumus, hii scilicet qui sapientum institutum et eminentis ractis vel viventes qui humile et terrena ducunt vitam inconcussi et immobiles permanent et illa irrident vel misereantur eos qui impulsu fluctuum volutantur. Huc

autem spiritualem sensum dictis Gregorius traxit ex intuitu maris. Premittit enim sic: Deambulabam semotus in littore solus, enim cum quodam vespere labor molestias relevare, quam non arcus distento semper nervo corda quod distenta valens esse emissionibus sagittarum nisi parum quid ad intensione laxetur. Deambulabam ergo in littore urgente iam vespera die, et pedes quidem lenem ferebantur incessum, habebat vero vultus ad conspectum maris. Nec sane delectabilis habebatur intuitus, quamvis soleat esse gratissimus, si quando in tranquillo silencio purpureum micant equoris dorsa vel cum leni motu placidis impulsa lapsibus allidit unda littoribus. Ergo quid erat ut in verbis scripture dicam, vento magno flante mare insurgebat et infremebat et fluctus ut solet fieri in talibus. Alii quidem longe insurgentes et paulatim in aere superbo vertice tumescentes, cum deinde fracto impetu languidiores iam resolvebantur ad littus. Alii vero proximius allisi scopulis sursum spumas in altum cessos rore iactabant. Et inde quidem conche vel coclee exponebantur arene litoribus et nunc vero ex undis resorbentibus vehebantur, quod tunc arenis tenaciter inherentes inmobiles permanebant, nec pro in moventibus variatores preter hoc solum quod fluctibus ingebantur. Ex hoc nempe ego ad admirationem philosophiam traxi. Unde sicut modum quem dat hic sensus, si quis creaturarum intuitus signatum consideret, non erit in dicandum quod homines non edificet vel invitando ut fiat vel declinando ne fiat. Alibi enim creaturas videre et earum proprietates cognoscere mos est gentilis et philosophorum. Hic scripturis veteris testamenti lege et signis significativa non pernectere mos est Iudaicus. Oportet enim Iudeis quandam crassitudinis cortice sacramenta in quibus saltem tenerent vetus ymagine

quorum acies e gra nos susciuet veritate
Cum moyses cu pp[lu]s allo[qu]er[e]tur faciei sue velu
superadue quia faciem claritatis eius
isrl intueri nequit Sic incertitudinis me
mentibus nichil esse vide[tur] inc[er]titur n[on] q[uo]d
appz extius cu subppatatibus eius designe
velut incorpati mores et errores hom[inum]
vn legislator volens veritatis et vicios quib[us]
homines mundi vel i[m]mundi fuit dictis pone
quasdam elegit creaturas quas p[ro]p[ri]e sue
co[n]gruencia hi[u]s sine illis significando
ilemuitas apposuit et mdo[rum] sig. immidaque
immidorum vo vni[ver]ses immidas nominat. p[ro]
ponens quadrupedia deim natati[lia]. 3[o]
volatilia In quibus omnib[us] varias hom[inum] con
dicones designat / p[er] quadrupedia enim
que validior ales vastior corpulente
sunt ropo[s]iori niebro[rum] suo[rum] motu camp
fatigant quosdam locupletes exprimit
qui aut negociacõe v[e]l agricultura sine
quib[us] h[uius] hui[us] vite exercicis in bono[rum] corpo
ralu possione dilatantur / p[er] aues vo illos
intellige qui i honoribus et dignitatibus
co[n]stituti ad alta subvolant / et qui aliorum me
liu mensura excedunt / In utroque aute[m]
hoc genere quia sic quidam qui placeant
quidam qui displiceant neque enim ex possi
ones mile si iuste ac libe[ra]liter dispensent
Possessorem suu[m] co[n]dempnant aut dignitates
tpales Sed diuine legi subdantur id est munda
et immunda legentur hec ergo sunt que me
tem assibelibus elevant et meditacionis a
nam ministrant ¶ Et dextro dt / concedebat
id est virsum delfica deguo dr. decalo de
scendit. Gnothis olitos. hoc e cognosce
te ipsum vel. s. considera quid sis intra quis
in persona qual in moribus et disciplina. sca
as intra te habitare non extra te effluere
cogi[tatio]nes scilicet vagas accordis ter[m]i[n]
revocare Sic scriptu e. dispsiones i isrl co[n]
gregabit Et item Ibi beniamyn adoles
tulus i mentis excessu / et primiter in exstasis

Tric

Vendicate do quo defontibus isrl Gracia
quociens impleatur, sic synago congregata
in sensibilia tribula congregari p[ote]st quoniam
no p[ote]st si en tomalia / Aut g[re]gorius Rychar
dus in lib[ro] de patriarchis Vide quali sit
int[er] congregacom et conuocam Inter et iam
et synagogam Si g[ratia] p[re]sensens desideria
tua ita extiores delectaciones afflia co
gitaciones meas iugiter occupari, cum
mag[is] sollicitu[din]e compelle intra ne possis
saltem extra intim synagogam face
re[m] vos en evagacones i vnum colligi
et omnis motus cordis i vno eternitatis
desiderio figim[us], quid aliud quam
de illa intima familia synagogam
facimus Sed cu iam in[teri]a desideriorum in[te]r[iorum]
cogitacionum que frequencia in mente dul
cedinis degustacone allecta admultu
tonis sponte cauere et intimis frequentiq[ue]
stare didicit, ecce nomine vltius dig
conferri potest / hoc etiam phi dicebat
addiscere ea que in mente abdita sunt me
ditando recolligere Cu enim euagami
ab vno i multa desluim[us], cu vo conti
nue adinctis inte intimis reduciunt
ad vnitatem Et sicut p[ro]bat aug[ustinus] i fine
xi[mi] confess / Etiam ab operib[us] intellect
p[ro]cedens est animus vti contra ut in se
querendo d[eu]m suu[m] homo enim recursus i se
exprimendo p[er]libat et p[er]libando percipit in
estabilem dulcedinem pure / Vn[de] beatus
augustinus / Aliq[uando] inquit domine intromittas
me in affectu multu insolitum introrsum
aliud nescio quam dulcedinem que si
perficiatur i me nescio quid erit quod vi
ta ista non erit Sed recido in hoc
erumpnos ponderibus et resorbeor solitis
et teneor et multu fleo sed multu teneor
tam consuetudinis sarcina digna e / hic esse
valeo nec volo / illic volo nec valeo

Exitus

et degens sic / Oportet transcende in me
etiam sensibilem / et simulacra et affectiones

et circa ipsum, et super ipsum inveniet deum
qui videt consulentes ipsum. Au-
gustinus x confessionum. Ubi inveni te
ut discerem te, nisi in te supra me, et nusquam
quia locus et recedimus et accedimus et
nusquam locus. Veritas ubique presides omnibus
consulentibus te, simul quoque respondes omnibus
etiam diversa consulentibus. Liquide tu respondes,
sed non liquide omnes audiunt. Et infra:
Intus eras, ego foris, tibi te quereba(m).
Idem probat et Richardus. Qui frustra
intendit cordis oculum ad videndum deum
qui nondum idoneus est ad videndum seipsum.
Prius discat homo cognoscere invisibilia
sua quam presumat posse apprehendere in-
visibilia divina. Alioquin si non potes
cognoscere te, qua fronte presumis appre-
hendere ea que sunt supra te. Precipuum et
principale speculum ad videndum deum animus
rationalis absque dubio invenit seipsum.
Si enim invisibilia dei per ea que facta sunt
intellecta conspiciuntur, ubi queso quam in eius
ymagine cognitionis vestigia expressius impressa
reperiuntur. Hominem secundum animam ad dei similitudinem
factum legimus et credimus. Et ideo quam-
diu presidens et non per speciem ambulamus, quam-
diu adhuc per speculum et in enigmate vi-
demus, [illegible] ut ita dixerim ymagina-
riam visionem capere speculum quia spiritum
rationalem invenire non possumus. Tergat
ergo speculum, mundet spiritum suum, quisquis sitit
videre deum suum. Hoc utique speculum non
desinit verus philosophus amator tenere, ter-
gere et diligenter inspicere. Tene ne de-
orsum [illegible] amore [illegible] inhereat.
Terge ne in vanum cogitationum pulvere
sordescat. Inspice ne ad inania stu-
dia intentionis sue oculum reflectat. Ex-
terso autem speculo et diu diligenter in-
specto incipit ei quedam divini luminis
claritas interlucere et immensus quidem

in solito visionis candor oculis eius apparere.
Hec lux oculos eius irradiaverat qui dice-
bat: Signatum est super nos lumen vultus tui domine,
dedisti letitiam in corde meo. Ex huius ergo luminis
visione quam animus intra se intuetur mirando at-
tenditur animus et animatur ad videndum lucem que est
supra se, sicut inferius probabitur. Ex premissis igitur
deus in via in creatura, et primo quod finis cogni-
tionis humane est in creatura deum invenire. Ex in cre-
atura deus per abintelligentiam adducitur et cre-
ato quodammodo certo cognoscitur. Declaratio
dei quo lux videtur in qua alia videntur, et tam-
en lux que est medium videndi non videatur.
Quod finis cognitionis humane est in creatura deum
invenire. Quod finis cognitionis humane
est in creatura deum cognoscere.
Invisibilia dei per ea que facta sunt intellecta
conspiciuntur. Qui enim in creatura deum cognoscit,
scit quod mirabilius est deum videre, et adducitur
quod videre ipsum est ergo finis in via rationalis a-
nime: deum in creaturis invenire, et eum vene-
rari et adducere. Sicut quidam illiteratus librum videns
figuras aspicit, et literas non cognoscit.
Sic quidam animales vident foris creatura-
rum speciem, et non cognoscunt intus eorum. Sed spiri-
tuales perpendunt quod vident foris, et deveniunt in no-
titiam creatoris. Sic in eadem scriptura quam men-
dicus videt unus literas formatas et alius significatas.
Sic et nos per ea que foris cernimus intus ad
veritatis cognitionem pervenire studeamus. Cum
ergo modis tria sint et tamen unum sunt, potentia
que patri appropriatur, sapientia que filio, boni-
tas quod spiritui sancto, potentia dei ut dicit Hugo de
Sancto Victore [illegible] prosequimur manifes-
tat creaturarum immensitas, sapientiam spe-
ciositas, bonitatem utilitas. Immen-
sitas declaratur per magnitudinem et multitudinem.
Magnitudo in mole et spacio, moles in
massa et pondere. Spacium in longo, lato,
profundo et alto. Vide ergo moles montium,
spatia camporum, massas terrarum, pondera

terrarum, et ipsarum spaciis metire altitudinem celi, profunditatem abyssi, longitudinem orbis, latitudinem maris. Et considera quanta potentia sit que tanta constituit. Multitudo ex eo invenitur et declaratur per similia diversa et mixta. Considera ergo stellas celi, arenam maris, pulverem terre, guttas pluvie, et invenies multam creaturarum genera, multas generum species, et individua similia. Dubio non genera et species diversa esse et mixta in se. Et considera quanta sit potentia que hec innumerabilia constituit, et invenies ex magnitudine et multitudine immensitatem creature, et inde procedis ulterius ad considerationem divine potentie. Speciositas creature ostendit tibi decorem divine sapientie. Decor autem creature consistit in situ et motu et specie et qualitate. Situs autem in positione et dispositione. Et compositionem autem requirit ut concorditer componenda cohereant, et firmiter et indissolubiliter connexa permaneant. Videmus autem in creaturis composite concordiam, cum ea que sunt inter se contraria unam faciunt mirabilem armoniam. Nam aqua et ignis inter se contraria sunt, et tamen nascentibus ut subsistere possint vitale nutrimentum tribuunt. Sic omnia corporis membra mira concordia sunt unita, habent enim firmitatem. Nam iuncturas ossium interiora vincla ligant, et medullas intus tybiarum fistule fluunt. Venarum autem canalia vitalem sanguinem per totum corpus derivant, teneritatem carnis tegimen cutis involvit, ut vigor ossium corporis interius sustineat, et pellis exterius deffendat. Hec ergo est facile cognoscere in omni genere creature. Disposicio ergo commendat pulcritudinem. Hanc si consideramus loca et tempora et creaturas pertractando nec nullam inveniamus in eorum ordine turbationem. Et delectis per in celis. Stelle sunt ut illuminent inferiora, in aere nubes et venti, ut agitationibus suis diffundatur pluvia in terra. Aque que navigabiles sunt genera marina, utique pisces in terris homines, intra terram abscondita sunt metalla, quia in promptu sunt quibus recondita necessitas, abscondita vero quibus nutritur cupiditas. De temporibus similiter patet quam pulchre distincta sunt, post noctem dies rediit, quia post quietem labor requiritur, ut sic alternum, ne labor immoderatus debilitatos frangat, vel quies continua nimium efficiat, et per desidiam tedium gignat. Succedunt ergo tempora temporibus sicut animalia animalibus, que licet mutabiliter fluant, tamen immutabili lege mutabiliter suam conservant, ut nec aliud ab officio suo deficiant, nec aliud quam prius erant. Et de creature proprietate sic, per uniformitate singula sunt ita congrue distributa, ut in natura parum non generet repugnantiam qualitatum. Sursum est homo uniformis, deorsum diversus, quia uniformis est eo quod sursum aspicit, genuina qualitas anime scilicet ira et concupiscentia que ad terram descendit. Brachia in latum extenduntur et tybie deorsum finguntur, quia extenditur animus per latitudinem boni operis, et figitur soliditer bone affectionis, et utrobique quinque digiti, quia utrobique tam actione quam affectione quinque sensus spirituales sunt necessarii. Motus ergo declarat pulcritudinem, sive sit localis considerando unde aqua indeficienter fluit, unde ventus infatigabiliter consurgit, cur sole per hyemalia signa descendere precipitur, quis eum per estiva ascendere facit, quis eum ab oriente in occidentem ducat, et iterum revehit, quis moveat. Sive naturalis considerando nascentibus tribuit quod ea de occultis terre finibus germinare faciat, quod marcescere sunt, et illuc unde venerant que terra faciat. Sive animalis, qui in sensibus et appetitibus consistit, considerando quod creet singulorum sensus quibus sensibus ministrat

appetitus ut carnalia sciant quid et
quantum appetere debeant / Omnes cogitaciones
qui est in secretis et consiliis, considerando
scilicet que est illa sapientia, que omnes cogi
taciones cordium, et omnes appetitus volun
tatum ita intorquet ad suum arbitrium
ut nichil possit inveniri in eis quod
non ipsa adiutorem operum suorum in patiendo
endo, aut permittendo fieri velit / Species
eorum declarat pulcritudinem tam species figurarum
quam colorum, figurarum multiplicium. Primo
.1. quia mirabiles sunt fere secundum magnitudinem.
Sic enim invenimus gigantem inter homines
cetum inter pisces, griphem inter volu
cres, elephantem inter quadrupedes, dra
.2. conem inter serpentes / Secundo quia mira
biles sunt secundum parvitatem, ut sunt co
nea, sympha et cinifes, et enim invenimus
dentes lyncie capri, alas cinifis
ut griphis, caput equi et locuste cau [illegible]
dam elephantis et culices, rostrum sinorum
et simus. Sic enim in eis sunt omnia line
amenta ita sue distincta ut minorem
sapientiam credamus, que in eo defiat in rebus
minimis, que formavit in magnis /
.3. Tertio mirabiles secundum raritatem que
enim rara sunt, mira sunt, vel quia igne
suo pauca creata sunt, vel quia in vale
tis ne simul abscondita sint, hec autem
seorsum collocata sunt ne noceant hominibus
bus si sint nociva, vel ne cupiditatem
inflamment si sint preciosa, sed ut admi
racionem excitent quod sunt rara. Primo
si homo plus temporalibus adipiscendis
tantum laborem sustinet, multo forcius
.4. pro adipiscendis eternis laborare debet / Quar
to mirabiles sunt propter pulcritudinem, ut ex
ipsa dispositione operum spiritualis adhibita
.5. videatur diligentia creatoris / Quinto
propter monstruositatem et ridiculositatem ut
quanto rariora sunt tanto magis admi

Sexto

racioni carnis mercede suspendunt sicut est
illud quod cocodrillus solam superiorem molam
movet dum comedit, quod salamandra in igne
vivit / Sexto propter non coagulacionem quod unum quod
que custodit suam non originem, hoc enim ge
nerat homines, non canem vel leporem. Canis
canem, non hominem, omnia sue originis
servant similitudinem, solum enim servant gene
dentibus quod per genera distinguntur, et unius
qui producit cosstulus hinc et illuc inter
et omnibus que sunt unius generis, inveniuntur sim
tus similes, ut que sunt duo dentes in uno
tot sunt in alio, similis forma, similis color, ut
omnibus nisi quod cingula non dictavit intrinse
cus preceptum habeat, si timos non sue custo
dunt, hoc est mirabile, quod in uno corpore tot
membra, tot forme membrorum, tot loca
tot officia / Color eorum facit ad pulcritudinem
Quid enim pulcrius luce que omnia illumi
nando colorat, et si colorem non habeat, unde sol
rutilat ut aurum, luna pallet sicut elec
trum / Celum volvit zaphirus demulcet
aspectum / Stelle lucide / Gemme virides
tamen florida / rose rubee / lilia candida
viole purpuree / magis hec prima imaginaria
quod hec speciosa insidiare scilicet ponere de terre
pulcritudine, nunc solum color naturalis eorum est mi
rabilis et visui delectabilis sed eorum artificialis
Qualitates eorum augent rerum pulcritudinem magis
sicut sua delectationem invenerunt secundum suam naturam
visum enim pascit pulcritudo colorum. Quanti
tas cantus auditum, odor olfactum, sapor
gustum, aptitudo corporis tactum / Et que sunt
oblectamenta oculorum in diversitate colorum
tot aurium in diversitate sonorum et similiter aliorum
sensuum ex quibus omnibus ad considerandam sapi
enciam creatoris ascendimus / Utilitas eorum
creature declarat auctorem bonitatis / Tercio utilis
in oportet contingunt sunt necessaria, sine quibus vivi
non potest / commoda que magis sunt ad voluptatem que
ad preciosam necessitatem, ut in victu hominis vi

et esus carnium Prouesatiui Byssus et sar
tu (Congrua) que licz non prosint usui
tamen conueniunt et congruunt utenti ut colores
et lapides preciosi (Grata) herbe bestie etc
lucres que non sunt ad usum habilia sed
magis delectabilia visui Ex quibus omnibus de
claratur bonitas affluens Si enim deus sola
necessaria tribuisset bonitas sue diuinitatis non
ondissent Quod incircumcisus deus primo
ab intellectu aditur et sic in eo quo
dam modo certa cognoscuntur et deinde
O
Omnia igitur deus est alpha et O principium
et finis non tamen in creatura deus finaliter
cognoscitur sed per eum prius ab intellectu aditur
et creatura cognoscitur Ad hoc probandum conti
nuit exempla multiplicia que manifestant
aditum diuinam essenciam in creatura Et post sic
methaphisice vestigans Cum enim videas
quam intueris non nisi luce adueniente
Si fueris requisitus quid videas videres
corpus et non aliud Et requisitus utrum lucem vi
deas per quam corpus visibile redditur actu re
sponderes video Ergo non prius aduertebas me
videre quam nunc adueniro Ergo de duobus entibus
desscriunis luce et corpore quod est verius ens
Et si quesiero forte videbis lucem esse
verius ens corpore quia per eam corpus video
Ergo quod debuisti duobus entibus descriniis iu
dicasti nisi quod adeas quod descriniis non habes
intra te recurristi et quid ad primum recurrere
as si non noueras Ergo ad istud intra te
recurristi et per illud iudicasti ergo prius id
nouisti Ergo prius id te nosse non aduertisti
Non enim poteras iudicare id esse verius id
cum utrumque deficiat in essendo nisi per eius
quod est sine defectu essendi aliquo eius scilicet quod
numquam non fuit et numquam non esse potuit et non
esse intelligi non potest nec potuit nec poterit
nec est illud eius ad quod recurrit eius
anologum quod tamen tale sit in sola intencione
magis licz deesse quia lux uel corpus et non ergo

[Quan]do entibus certe iudicabit anima prius oportet
deficiens et variam hec ex parte per ratio ima
thematice Nam si duo circuli describantur equales
ne se contingit debuisti te iudicare Ergo te
ad diffinicionem circuli recurrere et iudicas
iam circulum formatum esse imo veriori qui
est siliter diffinitori circuli Si tamen ante quere
quid videas videres nunc non duos circulos
quos pendo non bene esse formatos Ergo
ubi hec vides dicis iste circuli quod certum
index est sui et obliqui Constat ergo quod circulum
circuli prius videbas per quam iudicabas
sed te vide non non aduertebas Hec ex parte
per ratio in logica probatur in propositione pro
ximus modus per se sigue prefertur aliis fi
guris et omnibus figuris modis Maxime
enim facit scire non solum quod mathematice
scientie in quibus est scientia maxime demonstrant
probant modo nec solum quia ex hoc solo
modo possit concludi omnis diffinitio certa
id que est principium demonstrationis quam id que
est conclusio demonstrationis uel que est demon
stratio sola pone differens sed silior rationi
syllogismi quia alie uel alii modi Ro
tunt virtus et ruta syllogistice hec est quod
omni et de sunt eius et inuicem sunt eadem
que maxime saluat in primo modo et perfectus
maius quod ergo scire posset ille syllogi
smus esse perfectus et silior rationi nisi sci
re ratio eius rationem aut descriniam nosse
non poteras nec prius nouimus rationem sine defectu
ad quam intra te recurrens ut iudices de
entibus descriniis Illud ergo prius nosti
Ad ipsum enim aliter non recurrisses sed non
aduertebas nec quod in particularibus et de
fectiuis syllogismis aduertisti in quibus te
turbebas oculis et te altius extulisti
Hec ex parte per ratio in libro Anselmi contra
archadenitas in fine dicebat ei quod
archadenita non posse veritatem a sapiente
cognosci sed solum visibile Erunt ergo aliqui

Qui puer ab eis cuderetur, cum prem-
nullatos percepissent, et quereret, si est
filius patris sui. Qui sic dicunt, ineptissime
credunt. Hic inepte credit qui dicit hec
non esse veritas, quod certius videtur, sed visibile
non prius novit veritatem. Ex hijs inpor-
tabilis patet, quod quidquid defectum sentitur pro-
pter quod sine defectu est prius cognitum sentitur
sed prius non advertebatur, quod confirmatur
pubia ysaac in libro decima. Exponens
illud psalmi: Domine in lumine tuo videbimus
lumen, dicens: sicut de sole est, qui per
solem possit videri, nec tamen solem desit.
Ex quo manifestum quod deus eciens in mundo
Ita manens modo luce, que erit ab eo
mentes irradiat, ut per ipsam cho-
ruscacionem lucis sine qua non videt vi-
deat, et in ipsa cetera videat. Hinc [illegible] quod
ad ipsum lucis intelligentiam extendens in
principiis lucem invenit et enat. Ysa-
ac. Et nec creatas creat ab nobis ponere
quod ab intellectu humano omnia plene cogno-
scatur divina essencia, vel quod intellectus humanus
informetur ipsa non sub similitudine aliqua.
Prout dicit Aug. in ix. de trinitate ca. x.
Quemadmodum cum per sensus corporis distinctio
corporis fit corpus aliqua similitudo in animo
Ita cum lucem increatam novimus fit
in aqua similitudo, id est notitia tamen inferior in
qua tamen est inferior non. Hervingus. Illa
enim lux inaccessibilis increata nobis
est invisibilis quia nimia videtur tam in sua
refulgencia vel circumfulgencia. Et ad hoc in-
ducitur distinctio quam facit Avicenna:
Lux est substancialis perfectio lucidi, lumen vero
qualitas aliunde procedens ad res dete-
gendas et colores manifestandos.
Splendor vero idem cum lumine, sed in hoc
differt quod lumen est dispositio que inest corpori
et non propria. Splendor ab intrinseca.
Radius vero idem cum utroque, sed addit
distinctionem partium et multiplicationem luminis pro-
cedente aliunde secundum processum rectilineum

Lux prout consideratur in sua essentia perfectio est
in propria bonorum spiritum, et est per intellectum
quod primo intelligitur et quo intellecto alia intel-
ligimus. Prout dicit Gregorius. Cuius est quod non
videant qui vidente omnia vident. Prout
vero consideratur in sua influencia in omnia. Sic
lux in sua imagine naturaliter impressa.
Dicit in psalmo: Signatum est super nos lumen
vultus tui domine, vel fulget gratie super
infusum. Et hec est per intellectum et ut dicitur
est prout vero amplius multiplicatur. Sic influ-
encia descendit ad vestigium creature in
qua distincte intelligitur dei sapientia, potencia,
bonitas. Et hoc secundum processum rectili-
neum, quia a summo spiritu usque ad ima
et infima creature [illegible] [illegible] sua
relinquit et multiplicat influencias, ut pa-
tet capitulo quarto de divinis nominibus.

Declaracio ~~cuiusdam~~ quod lumen videtur in quo alia videntur, cum tamen lux que est medium videndi non videatur. dicti

Sed forte dicis medium cognoscen-
di non facit cognoscere, nisi cer-
natur ad oculum, ut lux materialis si non
cerneretur ad colores solidum non manifesta-
ret ipsum. Hic patet quod ignis in sua sphera
non est visibilis, quia visum primum nec
determinat radium visus ab eo, aliqui non
vident stelle. Ita lux increata cum sit
medium quo cetera cognoscuntur ipsum tamen non
cognoscitur et videtur. Sic in visu materiali
sicut organum videns obiectum visus, et me-
dium videndi, vel lux que superfusa visui
et visibili facit visionem in actu. Ita in vi-
sione spirituali, sicut in materiali tamen sunt proportio-
nabilis evidens, intellectus intellectualis quod intelligitur
et lumen quo fit intellectus in actu intelligendi.
Ex hoc dicta quod in visione spirituali et materiali
lux que est medium videndi non dicitur proprie
videri. Unde cum concludens rectitudinem comprehen-
dat oculus colorem obiecti et formam quam
illo colore orientem quod est similitudo colo-
ris et luce colorata, sed remanet sola lux

fontem

lux oblato colorato corpore

ablato colorato corpe & colore si
militudine dicet se visus michil
videre / quia sic pbat in fine pime
pspective non compbendit visus mal
nisi fuit indyaphano ad densitatem / qr
quod e densum e coloratum / & qr colore vel
forma advisum / ex qua cpbendit
visus colorem rei nise qz aut e insi
ne dyaphaneitat caret colore / & id non
comphendit a visu / Alia ro e quia lux
que id sigr ptransit dyaphanum / et
michil remictat visui / cum non fo
venit advisum ereus que possit o
pari invisu / Et id visus videns lu
cem tm licz pcam videat dicit tn se
michil videre Qz in visu spuali alr
e quia pmo vider lumen id pqd
alia viden / nam dico qd lumen illud
attingit mentem dyaphanam densitatez
hntis & id quodam modo cimar / Dum sua
similitudine informat animaz / Dicit p Au
gustinus in xv de trinitate capo xj Eciam
modo re / Dicit pz b hoc ex adequa
cion superaddend / qr michil cognoscar
nisi ver / utpz de trinitate xv capo xij ve
rum aut e adequacio signi & signa
ti hoc e verbi & rei que s ita e inve
signar simone Qz verius e ubum qr
intus silet quam qr extius sonat / veri
tas gr e adequacio vbi & rei interior
Qz verius hz ee & verius e ro rei quam
res / & vbum eciam quam intrum Qz res
ul eius ro non pt equari vbo etno
sz conformitez pt hre adipm Ex hoc
ergo sequitr qr veritas rei veritas s c
ata / michil aliud e quam conformitas ro
nis sue in vbo etno Ex qno relinquitr
qr vitas creata non n i luie pme vi
conspicir / Quo enim conspici possz ro
formitas alicuis ad ad / nisi conspcto
eo illo cui e conforme / aut rectitudo
rei quod cognoscitr quia rectitudo e
cui non sit pse rectitudo / n in etna sua

que sz se recta e / & sz quia ipa res e
rectificata / Que res non e aliud quam
ro rei etna i mente diuina / aut spua
cognoscer qr res e ut ee dz / n vide
atur ro sz quam sic ee dz vz si dicar
hanc rom ee creataz sz quam res se
dz ee / Item quint / ubi hec ro videtr
ee tam ro hinc & qualis clis ee dz
nisi i sua itm rone / & c erit rec sus
nsqz dm videar res ee ut dz i sua
rone prima que sz se recta e / & lo res
e ut dz quia huic conformis e / Vis
ergo creata vitas increata pz iqnt
conspicieti pscto e lux sine romb e
tne / Dicit testat Aug / xiiic pt ali
qua res in sua tm creata vitate
conspici ver / Dicit corp non pt con
spici in suo colore tm n supfuso
extrinseco lumine / vitas ergo ex creata
ondit qr e / sz non in suo lume / sz i luce
vitatis summe / sic color ondit corp
sz non nisi in luce supfusa / & nc hec
e lucis insufficien / qr pcolore ondr
corpus / cum ipse color non sit lux lu
cens adiuncta luci supfuse Qz hec e
lucis pd que lux non colore pter se
lucente obfuscat / sz non pt se luce
te illustrat Dissimilr e pd lucis
summe vitatis que sic illustrat vi
tatem creataz qr ex ipa illustra
ta ondit rem vam / & non e gr lux
vitatis summe advitates alias sic
sol e adomnia celi luminaria q fulgo
re suo obfuscat sz pocius sicut sol
adcolores quos illustrat Dola gr
lux summe vitatis pmo ipse ondit
id qr e sicut lux sola solis ondit re
Qz phanie luce ex vitas rei ondit
id qr e / sicut color ondit corp pluce
solis / Vm e gr sicut testatr Aug qr
n conspicir vitas / n i luce summe
vitatis Qz quemadmodum infirmi ocli
corpis non vident colorata corp / nisi

superfuso lumine circumstantia intuentur alia
videndo. ipsam autem lucem solis non potest
intueri in se sed solum superfusam colori-
bus corporibus. Sic in similitudine oculi mentis
impuris corde viventes non conspiciunt nisi
lumine summe veritatis. ipsam autem veritatem
primam in se non possunt conspicere, sed solum
illuminatione et superfusione qua veritatem
operis rebus veris. hoc modo puto quod
corda mundi multi summam veritatem videant
et multi eorum non perceperunt se videre, eam
aliquando. Quemadmodum si quis primo videret
corpora colorata in lumine solis, nec unquam
deflecteret visum ad solem. nec didi-
cisset ab aliquo solem, aut alio lumi-
ne quod illustrat corpora visa, nesciret
omnino se scire vel videre corpora in lumine
solis. Ignoraret quod se videre adin-
corpus colorati tantum. mundi corde et per-
fecte purgati per ipsam lucem veritatis
in se conspiciunt. quod immundi facere
nequeunt. Nemo est igitur qui verum co-
gnovit. qui non aut sciente aut ig-
norante etiam ipsam summam veritatem
aliquo modo novit. Quod finis ultimus
ad quem ordinatur scientia et omnia
alia est vita eterna. Capitulum secundum.

Differentia quedam videtur esse
finium, quia sicut in scientiis et artifi-
ciis fit subalternatio. ut sub militari
continetur factrix frenorum. Sic omnis
scientia et notitia ordinatur ad finem ultimum.
et hic finis vita eterna dicitur, pro quo obti-
nendo multipliciter laboratur. quem perfectus
vir semper ante cordis oculos contemplatur.
qui finis intranquillitate cordis ali-
quatenus perlibatur. Cassianus primo quasi sic. Omnes
artes et discipline unum finem habent ad
quem artifices respiciunt, pro quo dis-
pendia equanimiter sufferunt. Unde
agricola nec solem, nec glaciem tolle-
rat, et terram infatigabiliter arat, ut
finaliter fruges colligat. Sic negoti-

ator se pelago credit, nulla pericula per-
horrescit propter lucrum quod finaliter querit.
Quod in omni arte et disciplina precedit quedam
mentis intentio sive destinatio per quam deve-
nitur ad finem. Sic enim agricola finem habet
proventum segetum ut secure vivat. Intentionem
autem et destinationem cordis agro-
exercitium, ut sic ad finem optatum veniat.
Sic et finis noster est regnum dei. Sed destina-
tio et intentio nostra est puritas cordis, sine qua
ad illum finem impossibile est pervenire. Nam
sine via ad finem illum tendentibus labor
est itineris non profectus. et in hac destina-
tione velut directam lineam cursus di-
gimus. Unde Apostolus: Habetis fructum in sancti-
ficationem, finem autem vitam etiam, totius
sanctificationis cordis puritatem, per quam de-
venimus in finem. Meditatio igitur in scriptu-
ris, peregrinatio et castitas non sunt nostra perfectio
sive noster finis, sed instrumenta perfectionis. Sicut hec
enim ferramenta cuiuslibet artis instituuntur
non ut ea otiose possideamus, nec ut fructus
habeatur creditur eo quod hec instrumenta habentur. Sed
ut per eorum ministerium finis qui queritur ob-
tineatur. Finis enim melior est hiis que
sunt ad finem. Hic autem finis est vita
eterna que non habet finem, Unde propter quia de-
terminatum quidquid habet finem. Unde finis bo-
ni est secundum virtutem vivere. Sic patet in primo de
trinitate. Finis vite humane est eternaliter
vivere. Unde in libro de vera religione dicitur
quod finis veteris hominis vita. Ubi etiam
novi hominis finis. Et in libro decimi tertio
in fine. quibus est alius noster finis, nisi per-
venire ad regnum, cuius non est finis. Cassianus
ubi supra sic. Non tamen propter hunc finem principaliter,
sed etiam propter cordis puritatem, que ad
dictum finem nos dirigit laborare de-
bemus. ut pacem a passionibus noxiis
cor nostrum illesum preparare possimus et cu-
stodire. Quicquid igitur potest hanc mentis nostre pu-
ritatem et tranquillitatem turbare, quamvis
magnum nobis videatur et utile, tamen illud dec-

Declinare, et errores cordis dispsios
potimus euadere et finem desideratum, limam
discretionis certe attingere propter hoc enim homo
ad laborem nascitur; ut sicut bonus agri
cola spinas ab agro mentis eradicare
conatur, ab agro cordis spinas cecitatis
ab agro volunt[atis] spinas iniquit[atis] ab agro
carnis spinas volupt[atis] ab agro totius
corporis spinas pusillanimit[atis] / iuxta illud
apostoli ii. ad thym[otheum] i. laborantem agrico X
lam oportet primum percipere de fructibus suis
propter hoc igitur vniusa agimus et tolleramus, spre
tes et spernam diuicias et delicias et honores
mundi contempnimus, ut puritatem cordis
Cau perpetuam teneamus. Cassianus in primo sicut dixi pro
oculis mens non fuit statutus iugiter
finis in cunctos labores meos extemus
inutiles. / nam ut supra dictum est dominus
puritatem mentis semper pro oculis sicut
instrum perquos hic ultimus finis, hec est
enim linea directiua a qua si paru[m] deffle
xerit cogitatio mea, statim ad eam re
curramus, in qua cogitationes tota ex
aminare potimus / mente est enim mentem quo
recurrat cum nec principia inheret nobis
tem, per singulas horas et momenta pro in
tsui varietate mutari. / Et ex hijs que
extrinsecus accidunt in i[stum] statum, qui s[ecundum]
primus occurrerit continuo transformari.
Vnde virtus perfectis iste est conatus / ista est
cordis destinatio ut deo et diuinis rebus
semper inhereant, et quidquid ab hoc diuitat eos
iudicare ab eis infimum et nociuum quamuis sit
magnum / Vnde Marthe in euangelio luce
dicitur / quod sollicita est et turbatur erga plu
rima cum unum est necessarium, summum bonum po
nendo, non in vita actiua, quamuis sit
laudabilis et plurimum fructuosa. Deus in
sola contemplatione que vere simplex est
et vna, / Deo se / eius optimam partem ele
git beata maria / non actiuam vituperando
/ sed contemplatiuam potiorem predican
do, que non auffertur ab ea, quod in futuro

non est in ea actiue, sed magis actus cessatura,
et quemadmodum ioculatores cadel
lica tela tractantes artis sue pericia
demum volentes, signum statuunt quod
telis iaciendo ferire contendunt, alio
qui incedere artis non recipiunt, et quanto
plus a signo deuiant, se magis errare
demum. Ita et posito signo finis
in contemplatione, rectum directionis line
am teneamus. / De actu prop[ter]ea quod ad perpetuam
puritate anime non est quod eius tranquil
litatem impediat / non hostis / non proximus
/ non vxor / non vicinus / hec est non ipsius
/ non mundus / non caro / non malus spiritus,
quia et demones eicit / mundus subicit / car
co affligitur / et proximus diligitur / et sic
par deum pre extius habetur / et si cor
se conuersa in suis affectionibus est forma
securum quiescit, et dulciter dormit, non
timens penurias inimicitias, hec est
carnis spurcitiam / non vana sophisma
que sunt mundana gloria / non licet diuities
primpratiam / et sic dum interius caput
quidam inexptum dulcedine expit
de qua augustinus in fine decimi confess
ionis hoc fuit dicens / Aliquando intro
mittis me in affectum multum inusitatum
ex cuius nescio quam dulcedinem, que si
perficiatur in me nescio quid erit, quod vi
ta ista non erit / Et in eiusdem in fine
noni. Si cui sileat tumultus carnis
sileant fantasie terre et aquarum et aeris
sileant et poli, et ipsa sibi anima sileat
et transeat se non cogitando sileant
sompnia et ymaginarie reuelationes, omnis
lingwa, et omne signum, et quicquid transeundo
fit, et loquatur ipse solus non per creatu
carnis ras sed per se ipsum ut audiamus verbum dei
non per lingwam carnis, neque per vocem an
geli, nec per sonitum nubis, nec per enigma
similitudinis, sed ipsum quem in his amamus, ipsum
sine hijs audiamus sicut nunc extendimus
nos, et rapida cogitatione attingimus

etiam sapien super omnia manentem
F. continet hec et subsistant alie visi
ones congre impar gmb / et una hec
rapiat et absorbeat et redundat i mo
tu gaudia spectatorem suu, ut tal
sit sempina vita quale fuit hc mom
tu intellie cui suspiramus nomine hc
e. Intra in gaudiu dni tui, vbi qm
de doctrine ul sae sine logites opus
extendimus et plongamus forsitan ult
debitu opi suscepto finem terminu im
ponentes / adprus indulgemus silencio
transituri / cu gra sancti spus aspi
ravit ad scie ul sap e pnti effectum

Prologus secundi tractatus in quo agitur de doctore prolog sequitur

Cia longa notitu
requirunt exordi
et inciet iam pl
mensia articulis
primo negatio orao
multis accedentib
negotiis inceptis
lib inchoatu continuare tractatu. et
labore retentus. animo remissus. stu
dio dilatus finem tpis intervallo in
salus ad terme tenore put indul
gen lcom et disputationi / quib allige
et obedie lege constringor continua
pacie / et cu primo put spus sa gra fa
uerit sine quo quod ptissimus ac agi
tur fabula censetur inanis, et qm in
tento mea e extirpare errores et in
serere mores et in talibus exercere / p
cedendu e decoto stilo mag humili
qua subtili stringenda in / tu et impin
gendam cuo calupnia / et con me sus
citari linguam maledicam si secu
laris vivendu vicia tangam men
tes offendar Et in hc ad demitu ca
lami pcendo qs sciens et prudens
i flamam manu extendo / hec enim e

impior corrupo, cu vitam suam quam
noluit agnosci vident publicari / ut
scripture libertate depinge scita corrodut
et carpunt gemino dente scriptorem eiu
suor actuu proditore, velut arguentes
solar lumis claritatem, quia millos du
sios diffundit radios arguit feditates
hy sct qui comon carnale. et mataz
irrident disputatos et psonam lacerunt di
sputante Cz hos equanimit sustine
bit sapiens, du mag appetit i plibus
fructu quam i paucis timeat oblecta
conis obprobiu / Dit scriptu e. Sunt pari
entes erunt ut annuntient, no ei phi sic
al, auid gle, non scriptur viventes ut
memoriis ad augmentu pecune ul ipso
menti auaricie Sic scolastici tm ut
carpamus folia ul ubra scie, sz katholi
cu xpi disciplin. me psiteor appetentem
radicem sapie / fructu vite desiderante
eterne / pensandu e insup qs expositio
et difficiliu pertractio scripturaru, et si no
instruit audiente, amm exercet. saltem
quaerentis ingeniu / Dnt multos arcet o
cui et curiosu, ad inmulta gito vagu figit
et alligat intelu / Et ut ea que gtinen
in scripti serie facilius detinan specales
titulis supponan ❡ Tractatus gs i
qui de conditione doctoris e in vij ps
dividitur ❡ Prima ps gtinz de doctina di ❡ 2a
de doctina boi angeli ❡ 3a de doctina an
geli mali ❡ 4a de doctina hominis pti
nente ad lectores ❡ 5a de doctina hominis
ptinete ad pastores ❡ 6a de doctina
hois ptinete ad pdicatores s doctu
theorice ❡ 7a de doctina hois ptinete
ad pdicatores s experimentu practice.
❡ Prima pars q e de doctina di in or
continz articula quor primu e quo ds do
cet anglos simplicissima visione certissima
cognitione, i mediatissima revelacione ❡ Sz
quar ds doz btos imperia ut intelligat
q de do credidint / q primis gtigunt

que particula euasimus. Certum quo deus
doceat hominem in via, ubi consideratur
doctoris artificium, doctrine beneficium, do-
cendi exercitium. Doctoris artificium quia
faciliter, utiliter, verbaliter, devote docet. Doctrine
beneficium, quia docet ignorantes peccato-
res iustitiam, penitentes prudentiam,
proficientes sapientiam, contemplantes. Do-
cendi exercitium predicatione, meditatione,
oratione, contemplatione. Certum est de minori-
bus differentiis illuminationum pertinentibus ad
animas que docentur in via. Hec sunt
mentis abstractio, abstractionis intima col-
lectio, collectionis medium affectio, affectionis quietatio.

Quomodo deus docet angelos simplicissima visione, certissima cognitione, immediatissima revelatione.

Expeditis igitur de fine
videamus de efficien-
te, hoc est de doctore.
Doctor enim est una
intellectualis que
reperitur in deo vel
in angelo vel in homine. Docet igitur deus. Exo.
iiii°: Ego ero in ore tuo docebo te quod
loquaris. Et xxxii Deut.: Circumduxit
eum docuit et custodivit quasi pupillam ocu-
li sui. Docet etiam angelus. Dan. ix°: Egres-
sus sum ut docerem te. Et x eiusdem loquitur
Michael dicens: Veni ut docerem te
que ventura sunt populo tuo in novissimis
diebus. Docet et homo. Math. ultimo: Eun-
tes docete omnes gentes. Rom. ii°: Qui
alium doces te ipsum non doces. Docet autem
deus angelos. Dicit enim Greg. in
Omel. super primam partem Ezechielis:
Ut non audeant homines in minori eta-
te predicare, Christus anno xii° etatis
sue interrogare homines est dignatus in
terra, qui predicatione angelos semper docet in
celo. Verbum enim ipse est dei sapientia, de quo
angeli vivendo bibunt, hoc est quod eterna
beatitudine satiantur. Docet autem eos simpli-
cissima visione, certissima cognitione,
immediatissima revelatione. Primo patet
de simplicissima visione. Non enim angelica
cognitio collativa, ut sic in intellectu
ita discurrat per singula, sed sic nos
simplici intuitu sine discursu omnes
principia cognoscimus, cum sit principiorum
habitus nobis innatus, sic se habet deo-
gnosia [?] omnia que cognoscit intuitus
angelicus. Et cum cognitio principiorum in nobis
sit altissima nostre scientie, patet quod in summo
nostre mentis attingimus quodammodo infi-
mum nature angelice. Unde Dyo. c. vii
de di. no.: Secundum divina sapientia fines priorum
coniungit principiis secundorum. Et in modo
angeli neque ex sensibilibus aut sensibilibus
congregant divinam cognitionem neque ab
aliquo communi ad ista particularia aguntur.
Et Maximus in commento: Angeli non sicut nos [illegible]
[illegible] existentium varietate. Et August.
Confess. xii: Creatura intellectualis
sine ullo lapsu contemplationis fixa est in te
[illegible] tibi excedit omnem vicissitudinem
volubilem temporum. Et per hoc solvitur illa
famosa questio qua queritur utrum tempus sit
mensura angelorum. Dico autem quod cum
in angelis sit triplex essentia, virtus et operatio,
cum ergo essentia habeat esse primum non est mensura
ipsorum est evum quantum ad essentiam. Virtus autem
cum sit media inter essentiam et operationem, ra-
dicatur in essentia et per operationes declaratur, com-
parata ad essentiam non habet aliam mensuram,
comparata ad operationem indicatur secundum quod de
operationibus sentitur. Operationes autem pre-
dicte aut sunt administrativa et tunc tempore mensurantur,
quia sunt temporales cum tempore terminantur. Circa
vero actione contemplativa, aut ergo talis
actio est que est generalis angelice substan-
tie sicut lucere in sole et intelligere in angelo vel
contemplari, sic mensuratur evo. Circa vero
egreditur a virtute contemplativa et attenditur
per positivus [?] prout contemplatio intenditur
et remittitur in angelo, ut prout est aliquando

Questio pulcra

teri desinentie etc. Hic distinguo exparte
temporis, quia si tempus dicitur mensura motus
secundum prius et posterius prout illa mensura
supponit motum, motus super magnitudinem
continuam fundatur, sic non mensuratur tempore, quia
non est ibi continuum sed substantia simplex et
eius operatio simplex. Si enim a priori et a po
steriori in magnitudine prius et posterius in tempore
necesse est quod id careat motu et tempore
quod caret magnitudine. Si vero sit in abstra
here totum continuum et maneat prius et
posterius, aut successio mensuratur tempore
illa actio et est ibi tunc prius et tunc. Dicitur
in breviatore theoricus. Nam unitas actu
inmaterialis secundum unitatem sine medio intrinseco.
Similiter punctus puncto sine linea in
media. Similiter in primo tunc ad tunc
in medio sequitur. Omne tempus intrinsece continuum
ante quod funditur super continuum. Et hoc est
ymaginatio quia ibi non ponimus pati nos
corrigere ad meliorum iudicium. Addimus
etiam ad primum de simplicissima visione
quod dicit Augustinus in ultimo de civitate, Vide
omnem scientiam tuam uno simul fortas-
se videbimus conspectu, quod si dabitur nobis
non negatur angelis. Tertium patet de cer-
tissima cognitione. Dicit enim philosophus in ex.
decimo capitulo xxii. Angeli boni numquam
falluntur in sua cognitione, demones autem
sepe. Vident autem boni angeli creatorem
et in ipso creaturas, non creatorem per cre-
aturas. Hic dicit in libro v. super Genesim ad litteram
in v. de consideratione Bernardus. Invisibilia
per visibilia cognoscuntur a creatura mundi.
Sed quid opus est scalis tenenti iam
solium. Creatura celi illa est presto habens per
quod potius ista intueatur, videt verbum
et in verbo facta per verbum, nec opus habet ex hiis
que facta sunt factoris noticiam mendicare,
neque enim ut vel ipsa noverit ad ipsa de-
scendit que illa ibi videt ubi longe
melius sunt quam in seipsis. Et xi. de civitate
capitulo xxix. Omnia hec alia in verbo dei

cognoscuntur ab angelis, ubi habent causas ra-
tiones quas suas, secundum quas facta sunt, in commuta-
biliter permanentes. Aliter in seipsis, illa clari-
ore hac obscuriore cognitione, verbi artis
atque operum. Certum patet de immediatissima
revelatione per id quod in eodem capitulo dicit, Angeli
sancti non per verba sonantia deum discunt
sed per ipsam presenciam in mutabilis veritatis. Et
sicut probat Augustinus in libro xii. confessionum,
Sed est immediata creatura angelica doctori
suo, quod eidem cohaerens nulla varia-
tione mutabilitatis requiescit in sola dei contem-
platione, a qua nec deficit, nec convertitur ad
se, nec ante angelicam naturam, nec in illa tempore
invenitur, nec volvitur ad preterita quia transit et io
non mutatur. Vide in xiii. confessionum. Laudet
te super celestes populi angelorum tuorum qui
non opus habent suspicere firmamentum hoc
et legendo cognoscere verbum tuum, vident
faciem tuam semper ibi legunt sine sillabis tempo-
rum quid velit eterna voluntas tua, legunt
eligunt et diligunt, semper legunt et numquam preterit.
Eligendo enim et diligendo legunt ipsam
in commutabilitatis consilii tui, non clauditur
codex eorum nec plicatur liber eorum, quod tu ipse
hiis es illis et es in eternum, quod super hoc fir-
mamentum ordinasti eos, quod firmasti su-
per infirmitatem inferiorum populorum, ubi suspicerent
et cognoscerent misericordiam tuam temporaliter enunciantem
tem te qui fecisti tempora. De primo docendi
Exo. xxxiiii. Dictum est moysi quod ascen-
deret in montem, et ibi habetur quod edoctus est
a domino. Et sapientie vii. Omnium artifex docuit
me sapientia. Est enim in illa spiritus intellige.
Est enim intelligentia simplex mentis aspectus
unde intelligentia vocatur angelus. Unde de spiritu
et anima xxii. Largior scimus quia veritas es
et viam dei in veritate doces. Unde in veritate
quod vident in verbo in commutabiles veritatem.
Hic dicit in primo libro super Genesim. Et ideo sicut
dicit veritas linearum qui mente conspicitur
et qui impulnere scribitur, et iustitia in veritate
in commutabili, et in anima iusti. Sed certior

est cognicio creaturarum in deo sapiencia eorum in arte facture quia in ipso opere. Unde ipsi me lius creaturas noverunt in deo sicut quam in seipsis, et quia nos ipsi sumus noti nobis magis ut in xi de trinitate. De 3o Job vi. Erant omnes dociles dei. Et 2o Johel ii. Filie syon letamini in domino quia dedit nobis doc torem iusticie. Licet enim omnia sciant an geli que pertinent ad beatitudinem tamen multa sunt que ipsi nesciunt sed in speculo eternitatis ea addiscunt. Unde dicitur de angelica ierar chia capitulo viii. Unde a beata virgine et cristi humanitate tunc fuit angelis superioribus multa receperunt que antea non recepe runt. Nesciunt enim de natura sua ange li boni sive mali interiora nostra occulta nisi ea noverit ipsi ille solus qui scruta tur renes et corda. Cognoscere tamen possunt per signa in nobis forinsecus excitata et motus sive qualitates affectionum interiorum declarancia prout dicit Aug. ad credendum. Ar bitror omnes motus animi corde facere in cor pore in his igitur que non possunt perpendere co gnoscent ex revelacione possunt speculum digna eisdem ostendere. Docet enim beatos in patria ut intelligant que de deo credide runt que proximis contigerunt que pericula evaserunt. De 2o aliud capitulo.

Docet etiam beatos in patria ut intelli gant que de deo crediderunt que proximis contigerunt que pericula evase runt. De primo patet per illud psalmi Sicut audi vimus sic vidimus in civitate domini virtutum. Nunc ergo videmus nunc per fidem videbimus in patria per speciem. Unde xx de civitate dei capitulo xxi. Et xv de trinitate capitulo xxi. Et in libro de catechisandis rudibus manifeste probatur quod quecumque de deo in via per fidem credimus perfecte in patria cognoscent. Ysido rus xxvi libro capitulo xv de trinitate probatur. Multo clarius eum videbimus quam nunc eius ymaginem que nos sumus. Tercia ut dicit. De xx. Non docebit ultra

vir proximum suum et vir fratrem suum dicens cognosce dominum, omnes enim cognoscent me a minimo usque ad maximum ait dominus. Hec est enim vita eterna ut cogno scamus deum patrem et filium et spiritum sanctum. Ad huc doctorem sponsa suspirans ait Cant. viii. Ubi me docebis ubi nec malorum incursus nec hostium impe tus nec dolus, ampla domus, locus refertus, immensus, serenus, lucidus et excelsus, nec tenebre luce indefi ciente clarescente. Ubi doctrina que rat qui docere desiderat, et liber le gat que semel vidisse erit totum didicisse. Propter deponi enim corporis stati videtur doctor ille ab animabus. Sicut dicit Ciprianus ad fortunatum de ex hortacione scribens sic ait. Grata est securitas exire hinc et letum exire pres suras et angustias seculi, claude re modico oculos quibus homines vide bant et mundus et aperire eosdem stati ut videant deus et spiritus. Tamen ad hoc ad vertendum est quod a sanctis non sic videntur sed an resurreccionem sic videbuntur post eam. Unde Aug. xii super Gen. Minime du bitandum est raptam a carnis sensibus mentem, et post mortem carne deposita transcendens ex similitudinibus corporalium non sic videre posse incommutabilem substanciam sicut angeli vident sine alia latenciori causa nisi ideo quia inest eis naturalis quidam appetitus corporis administrandi quo appetitu retardatur quodammodo ne tota intencione pergat in celum, quamdiu non subest corpus, cuius administracione appe titus ille conquiescat. De secundo scilicet ut in telligant que proximis contigerunt patet per Anshel. in libro de similitudinibus. Unde tunc iusti cuncta scient que deus fecit sicut tam ea que precita, tamen ea que postmodum sunt. Ubi a singulis omnes. Ubi ab omnibus singula cognoscentur et quecumque

omnes latebit. qua patria, qua gente
qua stirpe. quis cuius fuit, vel quid
eciam in vita sua fecit. Et si. beatum Gregorium
post hinc corporee sarcine deposicionem
mali cognoscent bonos, et boni malos
et mali malos, et boni bonos. Dicit
ergo boni malos. Etiam mali cognoscunt
bonos. Sicut nam et dives ab Abraham
cognoscitur. Cui dictum est Recepisti bona
in vita tua. Et electus lazarus are
probo dite cognitus est. Quem inmitti
precatur ex nomine dicens: mitte lazarum
ut intingat extremum digiti sui in aquam
ut refrigeret linguam meam. Nam quia
per cognicionem utrusque partis cumulus
retribucionis excrescit, ut boni am-
plius gaudeant quia secum eos letari
conspiciunt quos amaverunt. Et mali
dum cum eis torquentur quos in hoc seculo
despecto deo dilexerunt. eos non solum
sua sed eorum eciam pena consumat.
Fit autem in electis quoddam mirabilius
quia non solum eos cognoscent quos
in hoc mundo noverunt sed velut visos
ac cognitos recognoscunt quos numquam
viderunt. Cum enim cum antiquis patribus in illa
eterna hereditate viderint, eis incogniti
per visionem non erunt quos in opere semper
noverunt. Quos enim illic omnes omni cla-
ritate deum conspiciunt. Et quid est quod
ibi nesciant ubi scientem omnia sciunt.
i. Johannis ii. Unctio docebit vos de
omnibus. i. spiritus qui in spiritu unctus.
Ubi docentur mortui quid agunt vivi
unde Gregorius exponens in moralibus i. Job.
Sive nobiles fuerint filii sine igno-
biles non intelligit sic ait. Sicut hii qui
adhuc viventes sunt mortuorum animas
quo in loco habeantur nesciunt. Ita mor-
tui in carne vitam viventium post eos
qualiter disponatur ignorant. Quia et
vita spiritus longe est a vita carnis. Et
sic corporea et incorporea diversa sunt

genere. ita et distincta sunt cognicione. Quod ta-
men tamen sanctis non credendum est quia qui intus
dei omnipotentis claritatem vident sit foris
aliquid quod ignorent, sed carnales quisque
quia amorem proprie filiis impendunt hoc
eos beatus Job nescire primo asserit
quia hic vehementer amavit. Et sive nobi-
les sive ignobiles sint filii nesciant
quorum eos semper cura fatigabat. Licet enim
mortui nesciunt quid agant vivi, pre-
sentem condicionem scire possunt vel per recenter
morientium relacionem, vel per angelorum
revelacionem vel per divinam contemplacionem
prout Augustinus dicit in libro De cura agenda
pro mortuis dicens: Fatendum est nescire mor-
tuos quid hic agatur. ac vivus. sed postea quod
factum est possunt audire ab eis qui hinc
ad eos moriendo pergunt non omnia quidem
sed que sinuntur indicare, que sinuntur et
ista meminisse, et que illos quibus hoc
indicant oportet audire, possunt et ab an-
gelis qui rebus que aguntur hic presto
sunt audire mortui. Quod quidem unumquodque eorum
illorum audire debemus indicari ceteris
subiecta sunt, nisi enim essent angeli
qui possent interesse vivorum et mortuorum
locis non dixisset dominus ihesus Contigit
mori inopem illum et ferri in sinum a-
brahe, possunt et spiritus mortuorum aliqua
que hic aguntur que necessaria sunt eis nosse
non solum preterita vel presencia verum eciam futura
spiritu dei revelante cognoscere sicut
non omnes homines sed prophete, dum hic vi-
verent cognoscebant. nec ipsi omnia, sed
quod illis esse revelanda dei providencia iudi-
cabat. Christus autem est qui docet qui ca-
thedram habet in celo. caput enim in medio
sua docet. Dicit dicit Augustinus in libro De doctrina
christiana. Ideoque doctor seco-
larum suspirabat. Ysaie ii. dicens: Venite
ascendamus in montem domini et ad domum
dei Jacob et docebit nos vias suas, hoc
est enim sabbatum in quo spiritus docebat

plin. Marci vi. Cepit iesus in synago
ga doce et multi ammirabantur in doctrina eius
Decimo s. ut intrabant que pericula evase
runt / ps. p. ministrabit in lo. de filitudibus p°
dices. Vox in dei laudibus extollit iocunde
tis sicut de quieta miseria sibi erutus ut pu
to coram hebis / Et Julianus pome
rius ex sua. Augustinus sic ait. Centum acci
net ad stram tonalem medicum universosque
peritorum malorum erit quotiens aut adcepi
entis sicut ipsum perversus est in medic. Sicut
et peritissimus medicus sicut arte scimus 2°
omnes fere morbos corporibus novit. sicut
aut corpore sentiunt plurimos nescit quos tercio
ipse passus non est. Unde Aug. in fine
li. decimum. Qui se miseros nesciunt sunt
Tercio sicut dicit ps. Misericordias
domini in eternum cantabo. Luce iiii. Re
gressus ihesus in virtute spiritus in galileam doce
bat in synagogis eorum et magnificabatur
ab eis omnibus / Tercia laudatur castis quos
liberati sunt a temptacionibus / ps. La
queus contritus est et nos liberati sumus
Job xxxv. Deus qui dedit carmina in tercio
nocte qui docet nos super iumenta terre
et super volucres celi erudit nos / men
tes enim sanctorum transitoria cuncta de
spiciunt et subtus labi quidquid surgebit
cum temporis contemplantur et qui in quadam
vertice verum constitute, tanto hominibus omnia
sub esse conspiciunt quanto semetipsas
verius auctori omnium subdunt Et inde
cuncta transcendunt unde creatori cunctorum
visa se humilitate substernunt Dicit de
xxvi mor. Et si hoc unum est sanctis in via
quid erit de sanctis in patria qui carmina
canunt in nocte quia evaserunt Hic illo
luce aspiciunt et in luce tenebras de
prehendunt docet homines in via
ubi considerantur doctoris artificium
doctrine beneficium docendi exercicium

Docet eciam dominus homines
in via. Circa cuius doctrinam con p°
sidera doctoris artificium / doctrine beneficium
et docendi exercicium / doctoris artificium
quia docet faciliter utiliter veraciter. Dicit primo
doctrina s. quia docet faciliter quia doctrina
sapiencie facilis multo magis eius qui
docet. sic potestatem habens / non sicut scribe et
pharisei. Non enim indiget in doctrina ex
perimento et tempore nec librorum aut laborum mul
titudine. Luce xii. Nolite solliciti esse qualiter
aut quid dicatis Spiritus enim sanctus doce
bit vos ipsa hora quid vos oporteat di
cere. Secundo de secundo Ysa. xlviii. Ego dominus de
tuus docens te utilia non scurrilia
non curiosa non noxia vel vicia. Tercio de tercio
Johannis xviii. Ego palam locutus sum mundo
ego semper docui in synagoga et in templo
quo omnes Judei conveniebant. Et Jo. ii.
Omnis turba veniebat ad eum et docebat
eos Omnis enim docet magister qui intus lo
quitur. Dicit. vii. Tob. in glo. et Jo. decimum ter
cio cap. in fine dicit. Nam ipse illuminat omnem
hominem venientem in hunc mundum quantum in
se est non tamen omnes homines illuminantur. Quarto
de iiii to quarto viii. Docebat discipulos
suos quoniam oportet filium hominis multa pati In
equaliter enim docebant turba et discipuli
unde in ex confess. vitas non quod presidens o
bus consilentibus te sic quod videas omnibus
et diversa consulentibus liquide tu respondes
sed non liquide omnes audiunt. Et respon
dent. quod vitas eodem modo utique ap
parens illi muta est et illi loquitur immo
vero omnibus loquitur sed illi intelligunt qui eius
vocem acceptam foris intus conferunt
cum veritate. unde in glo. con. Secundo tu o
Tercio diverse fistule ab eodem spiritu diversi
mode inspirantur. Considera et doctrine
beneficium. Tercia scripture vim. Quo bonitate
et sapientiam docet et iusticiam et veritatem quibus
nihil est utilius in vita hominibus. docet enim
ignorantiam peccatores. iustos penitentes
graciam proficientes sapientiam contempla
tores. Secundo de primo Tob. i°. Thobias filium suum

abstinencia timere dnm docuit et absti
nere ab omni pecco. Et Leuit. xv. Doce
tis filios israhel ut caueant immundi
cias et non moriantur in sordibus suis. De
Ro. Osee x. Tempus requirendi dnm cum
venit qui docebit nos iusticiam. De
tercio ij Regum xxij. Docens manus
meas ad prelium. Componens quasi arcum ereum
brachia mea. Ex diuturnitate et exercicio habetur in
quadam dulcedine, quia vir paciens non
frangitur in tribulacione sed exercetur igitur
ex accione. De quarto psalmista. Dirige me
in veritate tua doce me. Et Ysaia xxviij.
Quem docebit scienciam et quem intelligere faciet
et auditum ablactatos a lacte auulsos
ab uberibus. Sed econtrario docemus car
nem meam non temperanciam sed impuritatem
animam non iusticiam sed cupiditatem spiritum non
pacienciam sed pusillanimitatem intellectum non
sapienciam sed curiositatem. De primo Apok.
ij. Balaam docebat Balac mittere
scandalum coram filiis israel edere et
fornicari i. vacare gule et libidini.
De Ro Mich. iij. Principes eius
in muneribus iudicabant et sacerdotes eius
in mercede docebant. De tercio Math. v. Qui
soluerit unum de mandatis istis minimis
et docuerit sic homines minimus vocabitur
in regno celorum. De quarto ij ad Thy
mothium iiij. Erit tempus cum sanam doctrinam
non sustinebunt sed ad sua desideria
coaceruabunt sibi magistros prurientes
auribus et a veritate quidem auditum
auertent ad fabulas autem conuertentur.
Considera et docendi exercicium. Qui enim
vis ad donum spirituale sed viam sapiencie
edoceri necesse est te in leccione meditacione
oracione contemplacione perdata gratia exerceri
Hec enim familiaria sunt doctori de
quo nunc agimus et spiritualibus discipulis
familiaria sed ignota carnalibus. Unde
ait Hugo in v° doctrine sue li. Prima
leccio intelligenciam dat. Secunda meditacio

consilium prestat. Tercia oracio petit. Quarta contem
placio invenit. Et de doctrina que est in
lectione Deutro. xxxj. Scribite vobis can
ticum istud et docete filios israel ut memo
riter teneant. Meditacionem. Scripsit Moyses
canticum et docuit filios israel. Et ij Paralip.
xvij. Docebant populum in Iuda habentes li
brum legis dni. De Ro j Esdre vij.
Esdras parauit cor suum ut investigaret le
gem dni et faceret et doceret israel. Quid enim
est meditacio nisi quedam studiosa mentis
ad id investigandum diligens intencio.
De tercio j Reg. xij. Absit hoc peccatum
a me ut cessem orare pro vobis et doce
bo vos viam rectam et bonam. Quam in
oracione deuotus recipit. Unde sepius in siori est
eruditur vir in oracione contemplatus quam in
leccione. Unde psalmista dicebat: Benedictus es domine doce me
iustificaciones tuas. De quarto ij Neemie
viij. Abiit populus ut comederet et faceret leti
ciam magnam quia intellexerunt verba que
docuerat eos. Et in psalmo. Faciem tuam
illumina super seruum tuum doce me iustifica
ciones tuas. Ex quibus duabus auctoritatibus
habetur quod homo interior recipit hec scilicet quia
doctrina per contemplacionem adepta magna est
exultacio et illuminacio in anima. Deficit in
tractatu de forma docendi. **De minori dif**
ferenciis illuminacionum pertinentibus
ad animas que docent intra. Hec sunt
quatuor: mentis abstraccio, abstracte
in unam collectio, collecte in dnm af
feccio, affecte quietacio. Secundum capitulum.

Ad hanc ergo illuminacionem quatuor
sunt necessaria. Mentem enim illuminan
dam oportet ab aliis abstrahi, abstractam
in se uniri et colligi, unitam in dnm affici
et affectam quietari et quodammodo frui. De primo
ps. Mens carnalis quasi in horizonte duorum
mundorum sensibilis et intellectualis inferioris et superi
oris collocatur, continens corpori ut est forma
sed ens, deo vero ut est forma sed ens, et habens
se sub lucem eterna superminentem ei quia

tangit quam avide cum erigitur ad regio
nes. Cum vero inclinat se ad corpus et inferiora
intrat in regionem tenebrarum et pace inclina
ta ad carnem more pecudis incurvatur et quasi
sopitur. psalmista. Illumina oculos meos ne unquam
obdormiam in morte. Propter quod eam oportet abstrahi
ab omni feculencia, hec est a delectacione peccatorum
alligacione corporum, occupacione negociorum
ymaginacione spiritualium simulacrorum, que omnia
mentem gravant et obtenebrant, et ita repleat
quod animam iam in sepulcrum recipe aliam
in sepulcrum prohibent. propter quod dicit Ieronimus. melan
colicos magis esse ydoneos ad has illumina
tiones mentales, quia in complexio magis abstrahit
a mentis impedimentis a delectacionibus carnis
et tumultibus mundanis. Animus enim corpori
unitus et multe alligatus cum eo corporis
passionibus consopitur. Et obito carnis
pigre non potest tandem illuminacionem percipere
et secundum modum abstraccionis appetit modicum cho
ruscacionis et scintillacionis. unde dicit Augustinus
in libro de cathetizandis rudibus. Totum igitur
quod intelligo volo ut qui me audit intelligat
et sencio me non ita loqui ut hoc efficiam
maxime quia intellectus quasi rapida cho
ruscacione perfundit animum. Illa autem locu
tio tarda et longa est longe quod dissimilis. et dum
ista volvitur se iam intellectus in secreta sua re
condit. Et infra. nec amor tantus est
ut carnis destructa caligine pene
tret interim serenum. unde ut tamquam
fulgentem intus que transeunt. de Quatuor
Doctoribus. Omnis patre immoto manifestaci
onis luminum processio in nos optime ac
large proveniens. item ut unifica vir
tus restituens nos repleat et convertat
ad congregantis patris unitatem. et deifi
cam simpliciter. motus patris est affectus
paterne pietatis. ex quo procedit in nos
illuminaciones nos implentes et unien
tes et ad ipsum reducentes. Est enim lumen
id virtus unifica dispersos colligens
et uniens et convertens nos qui plures

Dissilabane fiunt nisi iniciale dimissi
perunitate. Sic enim radius
solis nos reducit ad solem et ille
illuminaciones nos unitos in nobis condu
cunt in creatorem. Discat ergo semper
animum colligere et ad se intuitive quia in
has illuminaciones habet. Baruth in
Convertere iacob et apprehende eam, am
bula per viam ad splendorem eius contra
lumen eius. de quo pater. Cum mens ab
stracta a vertioribus et unita in se
intuetur se, et cum sit ymago dei videt
deum in se. Speculum enim speculum viden
dum deum mens est racionalis in qua sit y
mago dei expressa. Exterso autem speculo
et mundato, et deum diligenter inspecto inci
pit ei quedam divine lucis claritas
interlucere. et quedam insolite visionis
radius oculis eius apparere. psalmista. Sig
natum est super nos lumen vultus tui domine.
Et ex hinc lucis visione qua admiratur
in se animatur ad videndum lucem quod est super
se intus. Et erumpit quedam flamma
desiderii deum videndi, et ex summa inte
tione qua afficitur in deum sine unitur
deo per amorem, qui est unio amantis et
amati. Et sicut ad flammam incensa
surgit lux serena, ita ad illam delecta
cionem et affectionem surgit illuminacio et intellectus
qui aufert velamen ignorancie ab eo sed
flamma caliginem ferri. Unde est
quod ad secretorum enodacionem melius pro
ficimus devocione quam investigacione.
Secretum pater quod cum anima sit abstracta
et unita et in deum affecta familiariter lo
quitur, et docetur ab eo, sicut Moyses in monte
et caligine docebatur a domino. psalmista. Nox
illuminacio mea in deliciis meis. Nox ista
caligo est dicta qua mens ociatur ab omni
bus actibus apprehensivis quantum est ex
parte sua, et est in actuali ignorancia
omnium creatorum, nec est alicui creature
unita, nec sibi ipsi, sed est in summo desiderio dina

iudiu extensa, si supinus desideracione virtutis sue vnita deo, et tunc excipit radios diuine illuminacionis sic apparente vere et immutabiliter excipitur diuina caligine, et sic ei se reuelat sicut nouit decens et dignum. Ergo tradicione illustracio dei mistica theologia. Hoc enim deo fimocinatio secretissima. sed dion. de capitulo ubi est delitatio summa et cogitacio perfecta. Prout est ysa. lx. Surge illuminare ierusalem quia venit lumen tuum et gloria domini super te orta est. Hec autem illuminaciones que dicte sunt inactu suo sunt quia lumen id videre inquo alia vident. Postea que sunt libata sunt de doctrina dei. Secunda pars que est doctrina boni angeli continet in quo capitulo qualiter angelus bonus docet alium angelum in quo considitur doctrine origo. ordo. modus. et finis. Qualiter angelus docet hominem preuelaciones misteriorum in quo considitur reuelacionis misterium tempus subiectum et modus. De subiecto et modo angelice reuelacionis et subiectis multis et in multis.

Qualiter angelus bonus docet alium angelum in quo consideratur doctrine origo ordo modus et finis

Dicit igitur angelus bonus alium angelum docendo doctrine considerans videamus doctrine huius originem ordinem modum et finem. Origo fundatur super diuinam reuelacionem. Ordo super dispositionem eorum actionum. Modus super principatum intellectus. finis vel causa super reductionem et conuersionem. De primo sic diuina virtus omnibus se communicans, omnia replet. et omnia latet quia illucet et superilluminat quia incomprehensibilis est. tamen summis angelis meam magis extendit lumen tamquam communius copiosius influit, et perfectius lumen inferioribus seriatim distribuit. prout capacitas eorum recipit sicut radius solis

nam priorem, et sicut vicinior est magis illuminat et mediante seriatim crassiores penetrat et terminabiliter intrant vt eius distribuit suis luminis manifestat. Sicut videmus in illa te ignis qui propinquiora sibi magis calefacit sic deus qui est illuminacionis primus lucis sue fulgorem primo declarat primis angelis copiosius quam in aliis et per eos in mediatores, alii participant lumen diuini tradicionis. Sicut dicit dionysius xiii capitulo de angelica ierarchia dicit. Est ergo omnibus illuminat primus eius quod est illuminari deus quod naturam et per principatum ut luminis subiacent primis est et videre, non dicit quia non ab alio et quia in se ipso, et principatum ipse enim est tamen videri et videndi et omnium primus luminis tamquam visionis actualis suscepte per lumen. Aliud exemplum ponit boecius in libro de binariis et vno. Quemadmodum si tres vel plures fenestre vitree vna post aliam contra radium solis recte disponantur et ordine prima magis suscipit luminis quam secunda et tercia quam sexta et sic usque ad vltimam sit defectus luminis, non propter lumen ipsum sed propter elongacionem fenestre vitree vltime a lumine. Sic eciam in vnitate propter descensum eius a primo monade et originali ad inferiorum sit degradatio sue simplicitatis et motacio sue virtutis ad similitudinem aque que in ortu suo cernitur et clarus est, sed paulatim deorsum defluens in paludibus spissatur et obscuratur. De secundo. Sicut capitulo in capitulo de superiore angelica ierarchia. Omnis ordo angelorum est ordinatum. vnde superiores doctrinam influunt inferioribus inferiores autem ordines in medio influunt superioribus. vnde in ysaias xxviii vbi dicitur Quis est iste rex glorie. vnde superiores angeli in ascensione domini docuerunt inferiores aliqua incarnacionis misteria. Quod superiores immediate eos docuerunt. dicit ysaias lxiii. Quis est iste qui venit de edom tinctis vestibus de bozra. Ergo in medio simul angeli inter se tamen conferendo et admirando id dicere, quod non presumebant

pueniendo dei gratuitatem reuelacionem
ipsum interrogare, id per mutuam collocutionem cum
deo in mente eos docente audiunt visionem
Ego qui loquor iusticiam. Dic. ix. in vir.
arc. dyo. de angelica ierarchia. Et sicut
illi homines edocti sunt qui xpm in mente au
dierunt, et magis quam illi qui medianti
bus apostolis. aut discipulis aut aliis doc
toribus didicerunt. Ita in angelis clarius
illuminantur qui in deum in mente extenduntur, quam
qui mediantibus ipsis a deo illuminantur. Et per
superiores illuminantur inferiores, et ad hoc
patent exempla que multa sunt in Biblia
Nam zach. i. c. promittit dominus tolera
cionem captiuitatis Babilonie, quod primo vni
de superioribus angelis reuelatur qui au
diens uerba bona et consolatoria de resti
tucione captiuitatis audiuit in quam a deo et
ipse inferiori diuinum consilium retulit. Et ita
ille zach. demonstrauit. Et ciuitatem illam
ierusalem reedificarem et ab hominibus habi
taret. Unde ergo discretum ordinem a deo
ad angelum supremum, ab illo ad inferiorem an
gelum, ab illo inferiori ad prophetam, a propheta
ad ministratum. c. ij. sicut colligitur ex. ix.
et x. Ezechiel. Ueri diuina iusticia reuelan
te voluit penam iudeorum. primo hec
sum a cherubin est reuelata. Deinde
viro vestito lineis. Et per virum vestitum
lineis qui designat angelum docentem
vi viri habentes in manibus vasa interitus
erant quod signant alios inferiores an
gelos. docentem inquam facere de puniendis
iudicium et de salute signo crucis in fronti
bus signatorum. Cuius que inquit scriptum
Thau viderit non occidatis. Glo. dan.
viiiº. Ecce vnus quidam angelus scilicet
superior iniunxit Gabrieli scilicet inferiori
ut faceret danielem intelligere visionem
quam deus docuit illum superiorem. Superior
autem inferiorem, inferior autem danielem
et daniel plebem. Dicitur. dicitur in viiº. cap.
Ierarchie eiusdem. c. Nec solum superiores

docent inferiores in suis ordinibus. verum in eodem
ordine sese docent eiusdem ordinis spiritus
Ierarchia enim que sacer principatus dicitur
et angelorum congregatio dicitur in tres ie
rarchias diuiditur. Quelibet autem ierar
chia in tres ordines. Quilibet ordo in
tres partes, continendo primas medias
et vltimas virtutes. verum quelibet mens an
gelica habet in sua singulari parte spirituales
primas et medias et infimas ordinaciones
Et quod dicitur Ysa. vi. c. Unus Seraph cla
masse ad alterum, plane secundum dyonisium x. ca
pitulo. Ex ille qui clamauit prius au
diebat. Et ad quem clamabat edocebatur, nec solum hoc est
in angelis sed in intellectibus humanis. secundum
conformitatem cum angelis. Inducitur ergo
hec triplicitas trina in intellectu humano
ad similitudinem eorum. triplicatur que est
in angelico consorcio. habet enim quelibet
intelligentia naturalis. Primo ut adiutus grati
feruat amore cum seraphyn. Luce
at scientia cum Cherubin, et spiritualis existens
diiudicet omnia cum thronis. hec et secundo ut
dominet cum dominacionibus, et fortis sit cum
virtutibus, et ordinatus cum potestatibus, hec
et tercio ut principet cum principatibus. et
iuuet inferioribus cum angelis, et primo
parando iuuet. et iuuando principet cum
archangelis. Ordines autem istos ie
rarchicos possumus aliter conuenienter assig
nare secundum premissis. fastidioso audito
re. et quia non videtur ex toto ad propositum per
tinere. Decimo sic secundum damascenum. Non
indigent angeli lingwa et auditu spiritali. de 3º
Nam sermonem spiritalem non proferunt
sed sine sermone prolato sibi inuicem
consilia et intelligencias suas tradunt.
vij. Glo. super i. ad Chor. xiiiº. Si lingwis
hominum loquar et angelorum, sic appellat
lingwas angelorum illud virtus vel significa
tiuus maiores angeli minoribus significant
ea que de dei voluntate primi senciunt
Unde credo quod angeli habent potentiam sermo

intellectualibus quo indicent affectus suos
et interius deferunt quarum cogitacio non
erat in eis a principio. Nec est idem an-
gelo loqui quod intueri vel cogitare secundum
cogitacionem vel intentum quandam simili-
tudine irradiante alii exprimere et au-
dire angelum loquentem nichil aliud est
quam eius cogitacionem vel intentum vide-
re. Et quia verbum exprimitur non semper ab aliis
videtur vel intuetur nisi ab ipso angelo lo-
quente voluntate eius exprimatur. Unde de-
scribitur locucio angeli est cogitacio directa
per voluntatem ostendendi alteri. Sed hec
est locucio angelorum secundum naturam suam
in qua conveniunt boni et mali angeli. Alia
vero est eorum locucio per graciam secundum virtu-
tem speculi sive motoris supremi in qua
conveniunt angeli boni et anime sanctorum. Uni-
cuique enim innotescunt interius vel vo-
luntas alterius secundum reputacionem speculi et
voluntatem ipsius supremi motoris. Unde licet
omnes conspiciant in speculo, non tamen omnes
equaliter a speculo recipiunt, sed quidam plus,
quidam minus secundum dignitatem recipiencium
et secundum voluntatem ipsius speculi, quod ostendit
cui vult quantum vult. Non enim omnes angeli
vident omnia in speculo. Sed hec plena
revelacio reservatur plenitudini glorie
que consummabitur post primum iudicium
futurum. Ad intelligendum autem predictorum
differenciam locucionis angelorum qui sunt
lumina intellectualia, ut dicit Dyonisius, damus
exemplum de luminibus corporalibus ubi fue-
rint lumina vel plura videntur esse radii om-
nium permixti in aere. Sed probantur esse distincti in
esse, per hoc si subtrahatur unum illorum
luminum subtrahuntur simul omnes radii ab
illo procedentes. Similiter si secundum lumen
subtrahatur. Et simil. dectio, quia si esset
ibi vera commixtio, numquam possent radii
unius luminis separari ab aliis sine mixtu-
ra. Unde patet eos esse discretos secundum essen-
ciam. Dicitur ergo quodlibet illorum luminum habere voluntatem

liberi arbitrii. Posset radios suos co-
niungere vel influere aliis quando et quibus vellet
et condere quando et quibus vellet. Sic ergo ce-
lestia lumina, cum sint voluntatis liberi
arbitrii predita, secundum voluntatem suam illumina-
ciones suas sive sermones intelligibiles manifestant
quibus volunt et celant quibus nolunt. Sic
patet quod unus angelus potest intencionem suam
alii manifestare, ita ut non innotescat
aliis. Sed unde provenit hec occultacio?
Dico quod ex libertate arbitrii provenit occultacio
in substanciis spiritualibus, ut probat dicit Augustinus
super Genesim. Unde sicut corpora sub se cor-
poralia aliqua velamenta quibus se alie-
nis aspectibus occultant, sic in spiritua-
libus suo modo intelligendum est esse
et hoc maxime accedente divina voluntate.
questio. De ierarchia. Sicut dicit Dyonisius iii capitulo
De angelica ierarchia. Ierarchia est
ordo divinus, sciencia et accio deiforme quantum
possibile est similans et ad inditas ei di-
vinitus illuminaciones proporcionaliter in dei
similitudinem ascendens. Hec est enim perfectio et
intencio angelorum reducere per superiores inferiores
in deum, ut magis et magis purgati et
illuminati et perfecti per amorem assimilentur ei
prout possibile est eorum receptibilitati. Ne-
cessaria est enim intellectuali creature purga-
cio. Nam si ipsum non recipit illuminacionem et
tenebrosa non potest habere opus perfectionis. Quia
qui in tenebris ambulat nescit quo
vadat aut verius quo corruat. Et natura
est ergo si ipsa est creatura intellectualis
ut homo quod ab impuritate mundetur si
vero impuritatem ab initio non contraxit
sicut angeli hoc est ei purgari ne in-
cidat impuritate confirmari. Illuminari
autem est potencias activas et speculativas
cognicione imbui. Perfici autem est poten-
cias virtutum consummari. Circa ergo superiores
inferiores purgando, illuminando, perficien-
do in deum reducunt. Voluntatem suam eis
communicant et sic omnes deum aspiciunt in quo

legerunt / manet autem in talibus creatio infa-
tigabiles et attenti semper ad eternae sapientiae spe-
culationem sunt et contemplationem circumstant capaci-
tates et hec per fortitudinem amoris divini a quo nulla
potest occasione deflecti vel exterius retardari. Ex-
tremis intelligencias medium et suos intuitus in-
vicem extendunt / et perfusi / et a deo imitantes
se reforment cuius speciem semper aspiciunt et de eius
lumine lumen recipiunt et sese recalefacien-
tes et assignoribus ordinibus influencias reci-
pientes sese recalefaciunt et reigniunt non
participationis recreationem secundum ad originale pri-
mam visionem / ut sibi taliter silentium recipiant
cuius nomen spiritus recalefacientes et reigni-
entes hanc. Dionysius primo extra. capitulo angelice Ie-
rarchie. Et ad evidenciam predictorum nota quod
locutio angeli appellatur nutus quidam
intellectualis quo inclinat aliam substantiam vel ap-
plicat se ad eam ut manifestet ei suam
1. voluntatem. Species enim intellectualis primo est in intellectu
2. angeli secundum quod eam cognoscit. Secundo est in eius
3. affectu secundum quod circa eam afficitur. Tercio eadem
species que sic concepta est et circa quam sic af-
ficitur inclinat angelum ut eam alii ma-
nifestet / et tunc hec angelus voluntatem mani-
festandi eam. Et ita species prout est sub vo-
luntate manifestandi dicitur verbum. Sed dicitur multiplex
dicitur verbum prolatum ubi nutus interior et nutus
prolatus ubi exterior et vocalis ut sic vox
nostra est vehiculum ubi interior ad alium sicut
ibi nutus vehit ad alium ipsius verbi et
species ipsa prout est subiectum manifestationis quo-
dammodo suo modo vehit seipsam prout autem
magis sub voluntate manifestandi. Unde idem est nutus
et verbum secundum esse sed differt secundum rationem aliam et
aliam. Et hoc modo locutio angeli prout
1. ipsa species: primo est in eius conceptus. Secundo in
2. eius affectus. Tercio in toto ubi et nutus.
3. Dicitur autem locutio angeli ad locutionem no-
stram. Locutio angeli hominis pro manifestatione
quod vult et commovere illum cum loquitur ad auctoritas
secundum magis dicit et scitur / non sic est in locutione huma-
na secundum involuntate audientis est quod se convertat

vel non convertat ad audiendum. Quomodo
angelus docet hominem per revela-
cionem interiorem. In quo consideratur
revelacionis ministerium. tempus. secundum m-
odum. Docet etiam angelus (et modo)
hominem per interiorem revelacionem. Con-
sideratur igitur in hac doctrina circa homini an-
gelica revelacionis ministerium tempus congruum. secundum
et modus. Primo de primo. Sic dicit de angelica ierar-
chia. Lex per angelos nobis data est. Gal.
iii°. Unde et iudicatos ante legem et post le-
gem patres nostros angeli ad divina redu-
cebant vel agendis introducentes et ad
veram vite viam de errore et via erra-
ta traducentes. vel ordines sacros
vel misteriorum supermundanorum occultas visi-
ones, vel divinas quasdam prenunciationes
sub enunciative manifestantes. Et
secundum hoc dicitur dominus locutus prophetis vel pro-
phetis, cum hoc fiebat per angelos admi-
nistratorios secundum ordine divina. Actio enim verbi
attribuitur agenti quando ministro utroque simul
agente. Angeli ergo sursum ducebant ad
divinum contemplandum et eius cultum volun-
tates ad cognoscendum et faciendum et hec revelabant
pro temporibus ut Abraham ante le-
gem. Iosue et Gedeoni sub lege. Cor-
nelio post legem. Revelabant etiam eis
ordinem ecclesie et ordinem vite agende. que
erant in mundo archetipo descripta. id est
in divina mente, et ea archana misteria
que sunt super omnem investigacionem humane cu-
riositatis. Non dico quod eos illuminaret intus
quia hoc est dei solius, sed revelant ex-
terius suo ministerio sicut homo docendo.
Super .i°. posteriorum. Da mihi intellectum ut discam
mandata tua. Glosa. Solius dei dat intellectum
et si alii ministerio angeli utatur. Ita enim an-
gelus dicitur dare intellectum homini. Sicut quis
dicitur dare lumen domui qui fenestram facit
cum tamen sua luce non penetret vel il-
lustret. Sic ergo illuminat angelus animam
preparando intellectum ad illuminantem gratiam.

Sic enim malignus spiritus quandam nebulis erroris obstruit omnes meatus intelligentie. Sic econtra bonus angelus nebulas erroris removendo aperit intellectus meatus ad recipiendum lucem veri radio luminis divine quo intime surgunt cogitaciones bone. Raro autem fit aliqua revelacio nisi fiat angelico ministerio. homo enim tunc fit revelacio si est perfectus ut quodammodo absolutus vel qui sit a corrupcione carnis et inordinacione affeccionis, apparet ei inquantum contemplacione lux divina. sine ministerio angelico. ut in Paulo qui vidit deum in raptu, sic angeli de tercia ierarchia sine velamine corpulencie scripture vel figure. Ipsum enim lumen in mente adeo receptum in ipso lumine ostendit deum lucem patrum. psalmista. In lumine tuo videbimus lumen. In hoc et omnibus eciam cognoscitur omnia in illa et in illis. [in malis] Adhuc quia perfectorum requiritur ut primo vivat anima mea secundum perfectionem in virtutibus politicis. deinde secundum perfectionem in speculativis.

3. Tercio secundum sapienciam que est supra speculativa et est cognicio deitatis. et inter viventes secundum hanc virtutem ille maxime est perfectus in genere hominum qui non per figuras et enigmata deum videt. Sicut dicit deus xii. c. numeri de moyse. Homo non tamen est homo secundum superiorem, quod effertur in conformitatem et assimilacionem societatis angelice. Iste est ergo perfectus. cui non fit revelacio per ministerium angelicum. Si vero non sit perfectus reducitur ad cogniciones dei per ministerium angelicum, sicut radius solis primo se expandit ad vicina, et per illa transit ad alia ut deum sunt supra. Sic divina lux primo descendit in primam ierarchiam et per eam in secundam et per illam in terciam ierarchiam in animas racionales que participant mediante ministerio angelico tercie ierarchie et in fine divinarum racionum et purgacionibus illuminacionibus et perfectionibus

Secundo sic. Tempus congruum revelacioni tempus est excessus mentis a sompno, et de excessu mentis qui fit devocione ammiracione et exultacione. Dat lo. Richardus in libro de contemplacione. Sicut enim homo ad tres praedictos excessus mentis? nisi divinis revelacionibus adiuvetur ad quos cum pervenit tunc familiaris menti se deus aperit, quod patet sic. Primo in devocionis excessum. Genesis xviii. Apparuit dominus Abrahe sedenti in convalle mambre in hostio tabernaculi sui in fervore diei. Cumque levasset oculos apparuerunt ei tres viri, et per tabernaculum mentis cuius egressus dicitur humane mentis excessus, cum extra nosipsos sive egredimur vel cum intra nos descendimus vel cum supra nos levamur. calor autem diei fervebat, quo Abrahe deus apparebat. Et in hostio sedebat, quia ocio et contemplacioni vacabat. et fervens ideo desiderium virtutis estuabat. Secundo contingit in hoc excessu mentis qui ex devocione consurgit intimetas fervoris et novitatis revelacionis quod dum celestis desiderii intus incendio uritur. radius divine veritatis et evangelici misterii revelatur et ascendit per desertum sicut virgula fumi ex aromatibus mirre et thuris. per hunc fumum intellige devote mentis desiderium procedens. Certe sicut fumus ab igne qui sursum se ascendit et se descens quasi desertum facit, et sic ignis liquore vasis eructat, dum primum modo in unam partem modo in aliam modo deorsum modo sursum attollit. Et cum vas ex modico liquore pebulicionem ab imo usque ad supremum repleverit. tunc violenciam quandam interiora vasis evacuans agitatum liquorem eicit et foris effundit. et ab imo usque ad supremum procedit. Sic mens amore igne succensa fervens et estuans et ignorum rebellans, cur in terra et multum iactatur deorsum ab infimis repulsa et agitatum extenuata tendit ad summa, ubi fit in extasi mentis lucis receptiva revelacionis. Et in statu

//austr

Devotionis sentit actum revelationis. Hoc idem agit in admiratione ubi perfundit nova luce. Unde in Canticis: Que est ista que progreditur quasi aurora consurgens. Aurora lux nova tenebris mixta. Quando dum in excessu mentis est ab admiratione lucem subitam cum tenebris mixtam, quia mens videt quod vix credere valet, ut sic sicut lux revelationis et tenebre ambiguitatis; et sic aurora paulatim elevatur, elevando dilatatur, dilatando clarificatur. Hec per incrementa sua in defectum terminatur; terminatur autem primo in diem, hoc est non ut iam non sit, sed ut iam non sit aurora, sed lux clara terminatur; et in nocte ubi ita deficit, ut nec aurora nec ex lux sit. Sic in isto mentis excessu qui ex admiratione procedit frequenter accidit, quia cum aliquid novum nobis ostenditur, id miramur et admirantes diligentius attendimus et attendentes plenius cognoscimus. Crescit ergo ex admiratione attentio et ex attentione cognitio, et dum excrescit cognitio plenius illuminatur, in quibusdam supra modum aspectum et affectum a seipsa penitus deficiens transformatur deficiens. Dico scilicet non ita ut non sit intellectus, sed ut iam non sit humana claritate in contemplatione tenuatur, eadem in spiritu lucem illorum speculando in eadem ymagine glorie transformata, et hec aurora consurgens deficit in diem. Quandoque hec claritas et in nocte melius deficit, dum a statu suo mens tota liquescit. In figura huius

(austri) Regina Hester domina scilicet calide regionis succensa regio desiderio videndi Salomonis audientis accessit, interrogavit, accepit, obstupuit, videns sapientiam regis nec ultra spiritum habuit. Hec est mens sensibilibus et appetitibus carnis non subdita in vestigatione veritatis amore succensa, querit et audit, quod intus ordinat suspiria et desideria, ordinata revelatione cognoscit; quod propria industria scire non sufficit. Et

non ordine quesivit et audivit, propria vidit et intellexit; tandem obstupuit et defecit. Huius enim gaudiis sublevatur humana anima, dum a meditatione assurgit in contemplationem, a contemplatione in admirationem, ab admiratione in mentis alienationem. Et advertendum quod regina hec in hac revelatione dicitur non habere spiritum cum revelatione. Iohannes legatur quod ipse fuit in spiritu, sed quod fuit

Regina vivens sine spiritu, aut Iohannes adhuc in carne fuit in spiritu, a quo spiritus in spiritu, vel spiritus sine spiritu. Sed hoc est spiritum in spiritu esse semetipsum intra se totum colligere, et ita que extra carnem vel in carne geruntur penitus ignorare. Sed spiritum esse sine spiritu est se ipsum extra se et super se totum effundere, et que subtus mens fuit intimis ignorare, et idem archanum totum intrare, et sic spiritus se ipsum non habet qui incipit a seipso deficere et mirabili transfiguratione ab humano in divinum transire, ut iam non sit ipse qui ita deo adheret. Quia qui adheret deo unus spiritus est cum eo. Hoc est in montem domini ascendere et claritatem transfigurationis eius videre. Hoc idem accidit in profectu exultatione. Unde Canticis viii: Que est ista que ascendit de deserto deliciis affluens innixa super dilectum suum. Quia de deserto mens ascendit, quando se in alienatione transit et se in summo deserens et usque ad celum transiens spiritualium gaudiorum plenitudine affluens et infusa ubertate celicis internis suavitatis leticia totam se divinis immergit. Hoc est ergo de deserto ascendere supra se ipsam extremitate possibilitatis mentis transcendere et tunc quasi spiritualibus deliciis affluere.

Innixa inquit super dilectum. Ut dicit Richardus de Sancto Victore: Cogitemus puellam teneram et delicatam, utpote in multa deliciarum affluentia educatam, et multo vino madidam, quam in cella vinaria

introductaꝝ · ꝛ conveniente volupᵉ po
tacium · Cogitemus ꝙ ꝑmma ceni
tudine vix possit incede · ꝛ ꝑmmia
ebrietate nō novit viam discnere
· hec 6ᵃ dilatū se inclinat · qui ꝛ eam
sustentat ꝛ ei viam aptit · qua vadat
· sustentatᵉ · quia ī nullo alio delatᵉ
sustentata procedit quia ī sempa de
ficiens tadiū seᶻ revelacōis quem
aspicit · Oratus eni sopni nccor
ē accipiende revelacōi · ·c· xiii · xy · Si
quis fuīt ꝓpha dnˢ int nos ī visio
ne apparebō ei · ul ꝑ sopnū loquar
ad illū · Et ꝯ ꝯsonat secularib
ltis · vtz · p° · exlio · pbni · denali · phia
ad visiones · Cosdre · Regis · ꝯ psciē
dute · Sic aīa futura ꝯsuevit ꝑ
videre ꝛ que aīe agenda sᵗ a ali
accessura psignare · Depata eni a
corpore melioribꝫ opaib ꝛ virtutib
cumulata speclm quodamō pscīpaꝝ
facta ꝛ ano vollūt pturbata ꝯcem
plaᶻ puro ꝛ poculis facit futuꝝ vn
ꝛ picomida psopnos ē · Ꝯ ꝑ · alga 2
zelem · iu phia · dicente · in capo
decā · de · visionis · Dicit dormicō ē
retractō spūs abertioribꝫ admiciora
Spūs aūt ē subtile corꝯ ꝯpoitū ex
vaporibꝫ humoꝝ cuius sedes ē cor
ꝛ ipē vehiculū ꝯtutū vitaliū ꝛ
aīaliū pquā virtutes sᵖⁱles ꝛ mo
tive transeunt ad sua instā · vn si
ad obstruxit cursū suū ꝑneruos
quos instraᶻ sᵖs · destruit sensus
ꝛ seᶻ stupor ꝛ morbꝫ caducus · Iste
aū spūs mediantibꝫ arterꝫ diffundᶻ
adextiora corporꝫ · Cū gᶻ ī sopno
q̄ totus admiciora reductᶻ ꝛ quī
escant sᵖus · remanet aīa libā ab
occupacōe sui cū spūs ꝛ cū ī venit
se liberam sine impedimento nata ē
ꝯiungi sᵖbꝫ spualibꝫ · Ꝯ Et sᵈ repu
taᶻ forma que ē ī vno speculō ī ad

speculo ꝯ̄ opposito claro · ita fit ꝯpoito
· n ꝙ speclm mate nō pt claudi Spe
culū aūt spuale ꝙ ē angelus reue
3 lat pūt ē beneplacitū eius voluᵗⁱ · Ꝯ T
cio ꝑ plonem ꝛ socratez · qui dūt sop
nia ēē maiabus · ꝛ visiones panglos
vn · platho · dicit ēē in aere quasdam
subas sepatas que inclinat aīas · Ꝯ
quocūqꝫ hoc fiat sive dicanᶻ sōpnia
ul insopnia · vl visiones · ul fantas
mata · ul oracula · ctū ē ꝙ aīa tūc ē
abilior ꝛ pnior ut ei fiat ab angelis
revelacō inspalis ꝛ adeo originalis ·
Lumen ei dim̄ ꝙ ē simplicissiᵐᵘ ꝛ vni
usalissiᵐᵘ · ꝛ virtute efficacissiᵐᵘ nō ē ꝑ
porconatū ut recipiaᶻ nisi ī materia sē
renioꝛ ꝛ specificeᶻ prout in alio ang
gelicū ꝙ ē magis ꝯtractū ꝛ pieti an
gelice ꝓporcionatū · Tamen ꝯ phos h
revelacio pt fieri in vigilia · duabꝫ de
causis · Ꝯ vna ē cum aīa ē ita fortꝫ
ꝙ nō impediᶻ a sᵖibꝫ · ꝫ ꝑ suam fortiᵗᵉ
dilatatᶻ ad speculandū simul supiora ꝛ
inferiora · Sicut tū ab a deo fortis ē
vt simul possit scribe ꝛ loqui · ꝛ loqū
tem intℓℓe · Ꝯ Alia cā ē · cum siccitas ꝛ
calor ita dñant ꝯplexioni qd hō fit
caducus ꝑ dominiū melancolie · ꝛ a
lienaᶻ ab hiis que solent afferre spūs
ꝛ tūc apūs oculis fit stupidus ꝛ tur
bidus absens ab eo ꝙ videt ꝛ audit h
aūt ꝯtingit quia spūs debilis ē ad
erudū adextiora ꝛ talibus alii fuīt 1
revelacōnes · licꝫ nesciuīt quid dicant
vt sunt demoniaci ꝛ caduci ꝛ aliq dimi
Ꝯ Tales aūt modum ponit aliaꝫ ar · 2
revelacōis ī sompno · dantes · Ꝫ · lume
rudiale stellaꝝ qualitas ē influxa 3
elemtis ꝛ ipo sūt virtutes supioꝝ mo
toꝝ que dimanᶻ ab vno ī aliud succes
sive · sic · ꝯ · ordinem Ierarchicū dispe
cianꝯ ī cᵃⁿˡⁱᵇ influenꝫ procede · ꝛ hec
fōr influxa opaᶻ virtutē · ꝯ · ꝯgeneraꝫ

quia inveniunt i diuersitate m(ate)rie. ut quibus
timetur adversitas corporalis, quibus ad
vitam animalem. S(ecun)do dicunt q(uod) for(m)e cele-
stis euecte ad nos mouent fortissime cor(po)-
ra, et imprimunt suas virtutes lic(et) no(n) sen-
tiant(ur) p(ro)p(te)r exteriorum tumultu(m). Vn(de) q(ua)n(do) fit a-
lienatio a sensibus et maxime i sopno p(er)ci-
piuntur motus eius et eciam futurorum quedam
anima aut ymaginatiua, ad quam p(er)veniunt
motus huius forme recipit motum huiusmodi
sic v(idetu)r possibile e(st). Vn(de) capit formas simu-
lacrorum quibus explicatur talis forma. S(ecun)do
concupiscens capit formas quibus explicatur
amor libidinosus et ad apparationem talium y-
maginacionum inclinat forma celestis
inmittens sopnianti et mouens eum et spi-
ritus corporis et anime v(e)l m(ini)stra(n)s desup(er)
sic fiunt in m(ate)ria quia motus adultacionis et
generacionem et ideo talibus ministris multipli-
catur ei m(ateri)a similitudo sicut i m(ate)ria
multiplicatur ei m(ate)ria. agencia subiecta
et sic fit sopnium multorum dictorum et factorum in quibus
demum talis forme explicatio. T(er)cio ex
i forma artis que e(st) spes operis, et cui p(ro)-
cedit inmatacio artificiati multi(plicit)er v(ide)tur m(ini)-
stris, et sic mouens animam artificiis mouet
virtutem ad imaginandum figuras omni(u)m conve-
niencium, ad hoc ut in artificium producatur.
Quas nos theologice loquentes huic ad p(re)sens
totaliter modum non recipimus. Cum iste modus
ponat revelacionem naturalem. nos aut(em) pro
sequimur g(ra)tuitam. Naturalis autem revelacio
1 differt a gratuita. Primo quia naturalis pro-
cedit ex consideracione cursus creaturarum. Ista
autem ex dignacione divina, et ministerio ange-
2 lorum. Secundo quia naturalis non se extendit
nisi ad actus determinatos in natura. Sed revelacio
3 se extendit ad omnia. Tercio quia prima fit
fallibiliter. ista infallibiliter, p(ro)p(te)r quod p(ro)phe-
tia qua e(st) revelacio precipua. dicitur divina i-
spiracio rerum eventus inmobili veritate de-
nuncians. Divina non actu naturali causata rerum
eventus continua ad omnia futura contingencia

non tamen quantum ad ea que sunt causas de-
terminatas in natura. Inmobili veritate denun-
cians. non mobili varietate. Conce-
do tamen q(uod) p(ro)p(ter) an(im)am anima e(st) habilis ad
recepcionem impressionum corporum supercele-
stium in quibus p(re)paratur ad cognoscendos futuros
eventus quos sua subtilitate p(re)videt
p(ro)pter hoc q(uod) ex impressionibus supercelestium
relinquitur i(n) ea alique similitudines de
his in .x. dialogorum Gregorii. De subdito
et modo angelice revelacionis et
subiecto multiplici, et modo multi-
Dicto de duobus ad revelacionem ange-
licam p(er)tinentibus. s(cilicet) angelico
ministerio et statu congruo. Dicendum de duobus
consequentibus. s(cilicet) subiecto et modo. Fiunt enim
revelaciones aliquibus malis ex culpis i(n) cul-
pa. aliis corpore occasionatis laboran-
tibus i pena. Aliis vero exitibus in gen-
dentibus ut p(atet) e(st) in Balaam. Circa quod
nota q(uod) quedam sunt dona dei que sunt
i malis tamen et non faciunt eos bonos. ut
timor servilis. Quedam vero que sunt i bo-
nis tamen et non faciunt eos malos. ut ca-
ritas. Quedam vero sunt que i bonis et in
malis sunt communia. ut p(ro)p(ter) cognicio futurorum
et huiusmodi. Sed dicunt quidam i malis sunt a spiritu
et non spiritu non in bonis sunt et a spiritu et cum
spiritu. 1 ad Cor. xii. Unicuique datur ma-
nifestacio spiritus ad utilitatem. Aliis quidem
sermo sapientie. Aliis prophetia etc. Preterea notandum
dupliciter dicta eorum p(er)tinent sunt i bonis et ma-
lis. Nam i malis ponitur spiritum sanctum pontit
i manifestacione. In electis autem quia
datur cum spiritu spiritum in se ipso. Preterea i ma-
lis sunt huiusmodi ad utilitatem ecclesie. i bonis
ad utilitatem persone p(ro)p(ri)e. Et hoc e(st) q(uod) dicitur
manifestacio spiritus ad utilitatem. p(ro)p(ter)
hoc enim datur malis spiritus p(ro)phetie ut eo-
rum testimonio confirmetur ecclesie, p(ro)ut dicit Au- No(ta)
gustinus libro primo de mirabilibus sacre scripture. Exemplum
Balaam p(er)missus e(st) venire ad Balach
ut adventus Christi p(ro)phetaret gentiles

Sompnia

qui futurus erat generatu Dalicator i
lege dei scribetur. De his hoc e de
corpe occasionat vide. Alb. dd. h.
philos. Et alb. h theologos ponit ei
phi progenitores istas futuro que sit
in cor occasione ut frenetic. et me
lanco. et ethnici ec ab accinti zeni sup
pernitio et complexione. Theologi vo
ponit hoc i eis extenelatoe. via at
phior ista e. Dic dicit phus in lib
de sompno et vigilia. Et illi quorum
na loqnax e et multiplicia fantas
mata detrens ut melancolici qui
multum pse loqunt. hy vident multi
plices visiones quia vtus ymagina
tiua eorum semp format silitu. congr
ences motibus fctis meatus corpis
et multa inveniunt fantasmata que
congruunt ad futura. sed extendentes li
bere capiunt. ita isti in se extendunt
et capiunt simulacra motuum et passio
num dnisq. Vn sic qui in sagitta iacit
quis opit signo quis vo disparit.
Dic isti tot et tanta vident qui no pt
ee qui ad eueniat eorum que vidnit
et ita sopnia eorum sunt acciden futuro
via aut sacro et maxie. Aug. ista e.
sed dicit in lib. xii. sup. Gen. ad literam.
Et hec progenitores futurorum que sunt
melancolic et frenetic et ethnici hoibus
compari. visionibus sopniorum. Dicta aut
in vigilante dum vacabit sensibus et imp
phisione obiectorum fabrica. silitu
in spu mira celitate similes rebus
corporalibus quas videbat. In dormi
ente aut ia ma quia quiescit ab oc
cupacone exteriori exterius sensum et sensibi
vacat interiori occupaca. Dic igitur
corpores optus cine nec ardet nec
extinguitur sed euaporat fumus tenuis
qui si commotus fuit suscitat i flama
Dic anima i dormiente nec penitus ini
tipitur actu vitali. nec penitus elucet

sensibus. sed instar fumi vide ad opari. na
enim eius po ociosa e intus vegetatiua
enim vacat ac actu intimenti. sensibilis ac
silitudines receptas aut ac similes fa
bricatas. Vnquam enim cessat fabricare
siles in spu suo. sed quia confuse sit siles
ille in spu et i memoria sensibili sic confus
e somus organi qui corde non sit equar
protense. io tonalis operans sup silitu
receptas cum sit subtilior ne subtilitate
ras ymagines specula confuse. et si por
ereis futura hoc e exercitii quis sicut
dicebat vi. phicit. sed quia in io statu
dum tonalis illas intue. Ymagines
quis modi visionum occurrit tres cadi
cati in corpe quorum pma e accorpore.
et duo i aia. In corde quia sensus ligati sit
interis in dormiente. vel turbati. ut i me
lancolicos. intellusi vditus sensum sicut
ps in frenetic quibusdam et i acutis pati
entibus. In anima vo duobus modis ut
qui sam cor rapitur i alienatos ita ut
p sensus corpis videam cor et in spu q
dam similia que non discernit a corpib
vel peruersionem ment penitus a sensib
carnis. ita qui nr apphendant p sensus cor
porales sed hitet aia i silitudinibus cor
porib. ergo ita ex hntibus arripit tunc
anima amalo spu et facit hoiem demoni
acum vel arrepticium. vel sicut prophetam di
vo abono spu assuit efficit homines lo
quentes mistica. si non intelligit a
vim prophetam si int. aut adeptis poire
qui pdici os p alios. Vn Aug. xii. li
sup. Gen. ad literam. Dopito aut pebato
aut ex intellusio itinere maiomis a
cebro quo dirigitur sentiendi motus. eia
que motu prio cessare ab hoc ope no pt
qui pteres no sunt corpalia sentire
vel ad corpalia vim sue intencois dige
spu corpalium silitu agit aut intue
obitas et si eas agit fantasie tm sit
si aut obiectas intuet visiones sut

Et infra. Cum vero mens videndi spiritualiter
assuescit, cominus hoc dormit. Et sic scriptum
est. Effundam de spiritu meo etc. Jeu cum vero
non spiritu assuescit spiritum hominis ad has viden-
das ymagines nec ad significandum non
putas, tamen vero mente etiam esse ut mens ex-
pressius intuendas ymagines intendatur spiritus
non semper ad significantie credendum est sed cum
sugit tantum spiritus abdeminante spiritum sive
dormienti sive quod aliud extra corpus, ut tamen
omnibus sensibus abalienatione patiatur. Quidem de
textis .i. institutis ps. pomg. in mathei decimo-
tertio. capitulo ciiij. de vm. Zach. i. Dixit angelus
qui loquebatur in me. Non enim hec doctrina transit
procedit, sic hominis sermo mediante a-
ere pervenit ad auditum. Sed quanto autem in-
venit puriorem tanto magis reddit
eam clariorem et habiliorem ad percipiendum
veritatis lucem. Nec tamen angelus est intra
liberum locum mea. Sed solus deus qui est anime
intimior quam ipsa sit sibi. Et sicut magnes
ferrum attrahit, ita angelus sua virtute occul-
tam imprimendi anime intentionem suam nullo medio
imposito prebente ipsi impedimentum. Quidem quod
autem doctrine sive divino respicit operationis
actum et impressionis mutuum. Quidem primum consistit
penes purgationem illuminationem et perfectionem. Pro
ut dicit dionysius .3. capitulo de angelica ierarchia.
Oportet purgatos immixtos perfici ulterius
et ab omni libere dissimili cognitione. Illu-
minatos autem adimpleri divino lumine ad spe-
culationem habitum et virtutem in omnino castis intuitus
oculis reductos. Perfectos autem ex imperfectis
ordinatos participes fieri in spiritu sancto (perfectione)
tum perfective scientie etc. Totalem enim mentem
nichil facit impuram nisi commixtio que generatur
ex inordinato amore creature ad non amandum
a qua sed non amandum aut non amate a quo amandum
vel sed amandum. Amor enim unit amantem
cum amato, et ideo vilitas est in anima ex amore
inordinato quo unitur viliori se. Sicut aurum
commixtum argento contrahit impuritatem
propter commixtionem cum viliori et cum dissimili sibi.

Hoc est quod purgatur mens nisi inordinate di-
ligi, sed separari ab affectione temporalium.
Et post purgationem sequitur illuminatio. Sicut
autem oculus caecus non illuminatur quia videnda
candela nec recipiat radium solis
mediante illo in mente. Pro illuminatos oportet
impleri divino lumine ad imitationem celebri-
tudinis plene etiam lumine et post claritatem purgatam
mens redditur et adhuc illuminatur et de-
inde per illuminationem ad perfectionem que perfectio
est ex amore boni ordinato, et non cum actu
bonorum sed bona operari et omnibus operibus
diligendo ad puritatem dei contemplationem quia est
totalis creature ultima perfectio. Et sicut
mens ex imperfecto educitur et sacerdos parti-
ceps efficitur etc. angeli nos purgant operando
ne sit in nobis amor inordinatus qui facit
et distortum affectum et tenebrosum aspectum. Hec
enim intendunt et ut mundatur et luce et per-
fectione qua hunt nobis tradunt prout pre-
ordinatur. Sunt enim specula clarissima et il-
luminata et illuminantia, et sicut speculum lucis quod suscipit
in oculum inspicientis ipsum transfundit
ne parte desursum lumine sibi in inmineris tamen
totum lumen suum alii tradens. Licet forte
inspicientem minus sit quam intendere propter
minorem suscipientis capacitatem. Pro ista purgatione
illuminatione et doctrina ab angelis superioribus
in inferiores, et ab inferioribus in animas totales.
Virtutis autem impressionis iste est talis vel
totalis in ea corpore. Sic deus angelus et ho-
minibus istorum docentium doctrinam tamen enim de ne-
cessitate in notitiam intellectualem rerum igno-
tarum ab homine plus intus agentis
et primas conceptiones per se notas quas se-
cundum non ut lumen sed instrumentum ad artificem.
Quidem deus qui animam intellectuali lumine in-
signit, et notitiam primorum principiorum eidem im-
pressit que sunt quasi seminalia scientiarum, sicut
rebus naturalibus impressit seminales ratio-
nes omnium effectuum producendorum excelle-
tissimo modo docet homines utpote horum
duorum causa existens, hoc vero secundum naturam prout

est homini secundum intellectum cum par in pare non
habeat imperium / non sic quem docere cum
scendo lumen id est agendo secundum cilla
pre qua scientia ignotorum causatur. principia
per se nota / sic ut cum scire in suo habere quod
ammodo non sicut noticiam principiorum tenebus
secundum sed id quod implicite et potencialiter conti
nebatur in principiis educendo in actu per
quedam signa sensibilia exteriori sensui
ostensa. Angelus autem qui medius est
ordine nature inter deum et hominem medio modo
habet illuminare predictum. Habet enim lumen
intellectuale perfectius quam homo naturaliter non
sed tamen infimum lumen intellectuale anime
sed deus facit secundum disponit ad infusionem
removendo velacionem et confortat ad
videndum perfectius quod impressum in eodem genere
si continue perfectior confortabitur virtus
eius / sic ergo hominem docet ex parte principiorum
non noticiam principiorum tradendo sic deus
neque deducendo conclusiones ex principiis
sub signis sensibus proponendo. sed ho
facit secundum in ymaginacione aliquas similitudines
imprimendo / et ut natura voluit per impres
siones significando et ostendendo / et non facio
modo verum utrumque angelus imprimat / vel
utrumque cum in sensu in tamen celitate
formarum ymagines. Sicut ostendit Augustinus
xii super Gen. Quid anima debet se
ad hanc revelacionem disponere inge
rendo ad se et progrediendo super
se, admirando iuxta se resol
vendo extra se. De ii. capitulum

Doctrine angelorum et earum revela
cionis participem nature est ut eadem
se probet docibilem / anima docenda
.1. ab angelis / primo ingrediatur in se
.2. Secundo ingressa progrediatur super se / tercio
.3. progressa admiretur iuxta se / quarto ad mi
rata resolvatur extra se. Primus enim
tangit tam doctrina dei quia angeli
.1. Sed primo ii Dan. Danieli per noctem
misterium revelatum est / Secundum est sompnium

in locucio angelorum quod nobis per noctem re
velatur quando sensus exteriores quasi dormiunt
et interiora tenetur / unde si nobis secreta
revelari volumus abstractos implica
cionem qui in nocte dormimus / tunc enim vox
angelorum auditur et earum lectio addiscitur quando
scena mentis a seculari accione cessatur
non enim perfecte sufficit homo advertere di
visus sed dum implicatur circa exteriora / unde
exterius auditum capit / inde interius ob
surdescit / unde sponsa dicebat / Ego dor
mio et cor meum vigilat quia dum exterio
ra quasi non sentimus / interiora cercius appre
hendimus. Job xxxiii. Per sompnium
in visione nocturna quando irruit sopor super
homines et dormiunt in lectulo / tunc aperit
aures virorum et erudiens eos instruit
disciplina ut avertat hominem ab hiis que
fecit / unde in visione nocturna. Nox enim est
vita presens et quando dum sumus in vita ista quasi
subquibusdam ymaginacionibus nocturnis vi
demus dei secreta / quando irruit sopor super
homines circa quod in nos scilicet virtus exterio
ri accioni desinunt, tanto magis in
mentis cubilia requiescunt, tunc aperit
aures quia tunc fiunt angelice revelaciones
.1. Reg. iii. Dominus revelavit auriculam
Samuelis. Omnis enim pluralitas reparato
rem distractivi et exterius fusi dimissi et
multiplicati secundum in revelacione angelica nos
reducit ad unitatem. cum sit virtus unifi
ca. Dic Dyon. dicit quod lumen applicacionis
processus in nos veniens sed unifica
virtus nos replet et convertit ad congre
gantem patris unitatem et deificam simpli
citatem / quod avertit nos a multitudine veri
exterius amatorum, et convertit nos ad dominum
diligendum unum et verum. Sicut enim radius
solis reducit ad solem sic iste reve
lacionis radius nos reducit ad unitatem
cui soli debemus inherere per deiformi
tatem. Distat gradus seipsum in unum colligere
et ad seipsum intrare / qui totaliter animalium reve

revelo

lantez audire ¶ de sancto Gall. i. Cum placuit
ei qui me segregavit de ventre matris
mee et vocavit per graciam suam ut revela
ret filium suum in me. Per ventrem matris se
gregatur qui per graciam a carnali consortio
sursum ducitur. Psalmista Emitte lucem tuam
et veritatem tuam ipsa me deduxerunt et ad
duxerunt in montem sanctum tuum et in tabena
cula tua. Dicit enim ihesus assumpsit petrum
Jacobum et Johannem et ducit eos seorsum
in excelsum montem. ascendit christus cum
tribus discipulis. Et tu si te per studium operis
meditacionis et oracionis provocaveris ad per
fectam cognicionem. multa enim expertum operan
do. multa invenies investigando. multa ex
torquebis orando. In quibus omnibus indi
gemus angelico solacio. hiis tribus comi
tibus nobis adiunctis veritas perficit et in
altum se extollit. Unde est quod multos vide
studiosos in plano. desidiosos in opere.
tepidos in oracione. qui cum presumunt in monte
veritatis ascendere sed non possunt quia de so
ciis christi non sunt. nec vident christi transfiguratam
claritatem. nec revelacionis angelice puri
tatem. ¶ Vide ergo quod angelus Sathane trans
figurat se in angelum lucis. veritas enim se
transfigurat et christus et apostoli. Sed christus
veritatem sue lucis confirmat sub duobus
testibus quia Moyses et Helias apparuerunt
cum eo in monte. ut in ore duorum testium
non dubitemus. Ideo certa nobis per angelos
revelacio. quia revelacionem suspectam habeo
maxime de arduis que probari non potest scrip
turarum attestacione. Comprobanda igitur reve
lacionis veritatem legis et prophetarum mani
festam requirit auctoritatem. alioquin ab al
titudine diei. hoc est revelacionis timebo si
scripture sacre collacioni non consenciat vel
concordet revelacio. ii. ad Cor. xii. Et ne
magnitudo [revelacionum in margin] extollat me datus est mi
chi stimulus carnis mee angelus Sathane
qui me colaphizet. ¶ De tercio. Psalmista.
Revela oculos meos et considerabo de le

ge tua mirabilia. Revela inquit
i. aufer velamen oculorum spiritualium
Non enim possumus in via videre ta
diu divine lucis. in quiddam splendo
rem revelatum propter corpulenciam nostre velami
nis. De quo amplius illuminati tanto
velamen ipsum tollitur. Unde Moyses pone
bat velamen super faciem suam ut non
viderent filii Israel in faciem eius. Dic
imus enim candelam ponitur ne infirmos
oculos paciatur. locuturus autem Moyses
ad dominum auferebatur velamen. Cum autem conver
sus ad dominum conversi fuerint phylisteos recipient
revelacionem. Math. xi. Revelasti ea par
vulis. Et ii. ad Cor. iii. Cum conversus
fuit ad dominum auferetur velamen. Et super primo
Revela oculos meos et considerabo
mirabilia de lege tua. Hoc est quod in monte
transfiguracionis domini discipuli ceciderunt in fa
cies suas. Ubi enim auditor cadit ubi
virtus humana deficit. et forte in trinis dis
cipulis cadentibus significatur spiritus corporei
extinccionem memorie. et tocius humane de
fectus. Hec enim incipiunt qui mentibus hu
mana sursum se rapit et invisibilia revelantur
¶ De ymno Luce ii. Nunc dimittis servum
tuum domine etc. Lumen ad revelacionem gen
cium etc. Tunc ordo. Pacem habet anima cum
ingreditur abstraccionibus ad serenitatem pa
cificatis eius affeccionibus quibus repressis fu
mis et vaporibus inficientibus oculum ele
vatur super serenam spiritualem et recensens vi
sionem rapta sic se cernit revelata
secundum divinam disposicionem amicata sentit
celestis gaudii prelibacionem ¶ De primo
Nunc dimittis etc. ¶ De secundo Quia viderunt
etc. ¶ De tercio Quod parasti etc. Lumen etc.
¶ De iiii. Et gloriam plebis tue Israel
de revelacione que habet in illis revelaci
onibus. Dicit Augustinus de libro arbitrii. libro ii. et ere
admodum illi in sole luce eligunt quam
libenter aspiciant. et eo aspectu letificantur.
in quibus si qui forte sunt vegetioribus

sanis et fortissimis oculis predita non
libencius quam ipsum solem contuetur
quam ex ceteris quibus infirmiores oculi de
lectantur illustrantur. Sic fortis amees
mentis et vegetata, cum multa iam et in
commutabilia creata racione conspexerit, di
riget se in summam veritatem qua cuncta mo
strantur, eique utique inherens, tamquam obli
viscitur ceterorum, et in illa simul omnibus fruitur
quidquid enim iocundum est in ceteris veri
tatis utique veritate iocundum est. Hec est lib
ertas nostra cum isti subdimur veritati et ipse
est deus noster. Sexta pars declarans angeli
mali et continet vii capitula. Quod ange
lus malus docet angelum malum siue
demonem. Secundo angelus malus do
cet homines ubi agitur de doctore impie
tate, de doctrine vanitate. De doc
trine qualitate docendi scilicet, de suffi
ciencia perplexa sensibilia specificacione
Quod angelus malus docet an
gelum malum siue demonem
Docet eciam demon. vel angelus
malus, docet autem demones et
docet homines, ad sciendum de doctrina eius
respectu demonis hoc primo sciendum est quod
demones in hoc aere caliginoso manent
in quo inquietus magna exercent et inter
se disciplinam tenent, et sub superioribus
subieccionem exhibent. Sicut patet per Aug.
xx. de civitate dicente capitulo viii. In hoc
aereo celo et inter demonum et hominum
misteria est vita. et Damascenus. Ex hiis
angelicis virtutibus que sunt erant terrestri ordi
ni qui et terram ordinis et cui terre custo
dia commissa a deo erat libere sua arbi
trii elacione usus est propter hanc enim hu
milias (?) dicitur aues celi Matthaei xiii. Compe
tit enim eis aer caliginosus ut tene
brositati quam habent intus cudeat lo
cus tenebrosus exterius, sunt enim divisi
a bonis angelis sicut lux a tenebris
Eodem enim modo quo Gen. i. Lux a te
nebris diuidebatur. Unde Hugo de sancto Vic.
Bonorum et malorum angelorum diuisio localis
inter illos in prava tenebris cadentibus, istis
conuersis ad lucem iusticie, ut lux esset
in eo tenebre. Unde in secundo sentenciarum dicitur quod in hunc
aerem caliginosum delectus est lucifer
cum complicibus suis, ad probacionem et exam
inacionem generacionis. Ut enim Isidorus libro de sum
mo bono. Certum est demones esse spiritus nocendi
cupidissimos penitus caritatis alienos
superbia tumidos, et invidia liuidos, frau
dulenta calliditate (?) benignus se Ephesios ad Ephes.
vi dicitur. Et ex hoc doctores opinantur
quod ita plenus est iste aer caliginosus demo
nibus et spiritibus malignis. sicut solis
radius minutissimis pulviculis. Unde Cassianus
primo parte collacionum. Cassius dicitur collacione septima demo
nibus etc. Constipatus est aer iste
qui est inter celum et terram, in quo non quieti uaga
si sed perualitant ut eos satis utiliter ex
pectibus inter providencia diuina subtraxerit, a
enim terrore hanc sui occursus et horrore vul
tuum, in quo pro voluntate sua cum libitum fuerit
transformantur, intollerabili formidine homines
consternarentur an cotidie nequiores ap
erte redderentur. hanc autem inquietu
dinem et caput tam nos diuersa uicia sug
gerendo. Contra angelos bonos eos a bono
prout possunt impediendo. Contra demones alios
de eorum victis improbe gaudendo. Unde
primo parte. Ephes. vi. Non est nobis collu
ctacio aduersus carnem et sanguinem sed
aduersus principes et potestates. et aduersus mundi
rectores tenebrarum harum. Unde in parte primo
Daniel. ubi Gabriel conqueritur de principe
regni Persarum qui restitit ei viginti et
vno diebus et Michael venit in ad
iutorium et remansit ibi iuxta regem Persarum
Iste enim princeps regni Persarum quidam
malus angelus fuit. Cass. erat qui fauebat
genti Persarum et intendebat impedire liberacionem
Judeorum, pro qua Daniel orauerat et esse sen
tit diebus illis malus angelus impediebat

ac plus impediuisse. In Michael
archangelus Gabrieli in adiutorium
aduenisse. Et secundum utrumque statis quare
venerim ad te et nunc reuertar ut pugnem
contra aduersus regem persarum. Ergo
pro ibidem ubi introducitur quod princeps
Grecorum Cum ergo egrederer apparuit
princeps grecorum veniens. Iste intel-
ligitur demon qui fauebat Grecis
sibi subditis et erat aduersarius tam
persis quam Judeis. Unde conflictus
magnus ibi fuisse intelligitur. Inter
maior Gabrielem et Michaelem angelos
persarum et Grecorum. ut Cass. Re-
gimus grecarum principe angelum nun-
cupari qui fauens genti sibi sub-
dite tam persis et Israheli quam maior
persarum videbatur aduersarius. Ex quo li-
quido comprehenditur quod discordias gentium
et conflictus ac simultates quas inter
se istis instigantibus gerunt etiam contra
se aduersos exercent potestates et illorum
vel victoria gaudent uel diminutione
cruciantur et ob hoc non possunt inter se esse
concordes. dum unusquisque pro his quibus
preest contra alterius gentis presulem in-
quieta semper emulatione contendit. Greg.
xvii. li. mor. dicit Greg. et cum litteris
ille persarum fuit bonus angelus. Quod et
dicit Aug. i. li. contra Julianum. Alii
ecclesie et doctissimi atque optimi katho-
lice defensores salua fidei compa-
ge non consonant et alius alio de
una re melius aliquid dicunt et verius.
3. Nos autem quod propter hoc dicuntur principa-
tus potestates uel huiusmodi propter contrarios
conflictus quos habent et quos exercent
propter alia ut patebit. Item patet
per hoc quod inter se disciplinam tenent.
Est enim in eis aliquorum ordinis ratio
et disciplinae conditio et decorum sic
intellige Ordo inchoatur adaptatur in
libris et perficitur in gratuitis perfectum or-

dinum distinctio modo est tamen in bo-
nis. sed inchoata sunt tempus in statu
nature non consumata quantum ad perfectionem gratie
Et quia tamen in malis remansit natura
et loco gratie successit culpa. id est in eis
ordo qui fundatur super excellentiam
donorum uel datorum illud quod habet unus
ceteris altius. ratione illius retinet sibi
nomina ordinum. Et ratione autem culpe sicut
dicitur in eis ordo remansisse et hoc vel
quia usurpant sibi nomina ordinum. vel
quia sicut quod digniores fuerunt in natura et
uenerunt in culpa et ardentius appeti-
uerunt. et magis ingrati fuerunt. et magis
verant homines. Dehinc Cass. Has
dicas ordinum quas instar celestium
sanctarum virtutum aduerse potestates habe-
dicuntur vel ex illius ordinis interiori gradu
in quo unaquaeque creata fuerat nunc etiam
retentare uel esse de celestibus deuolu-
tas ad similitudinem illarum virtutum que ibi
vere perseuerant prosequuntur siue inter
iniqua unaquaeque in malis creuit. Hos
inter se gradus et ordinum vocabula
improbe contra vendicasse credendum
est. De conditione disciplinae in eis. Sed
quod inter hos indisciplinatio nunquam potest esse super
disciplina. nec in spiritibus malis fuga-
concordia. tamen quantum adhuc est inter eos
disciplina. quod nos ingerunt passiones
quibus nos seducant. et ex hac discordia
contingit quod nemo potest simul et semel
vexare vane glorie et fornicationi gule
et superbie. lasciuie et tristitie etc. ut
Cass. Non esse inter malos perpetua in
omnibus consensionem. nec posse perfecte
stare concordiam etiam in illis viciis quibus
habent oblectari. cum dissimilis est in no-
nullis. tamen ubi uel necessaria communio
uel cuiusdam lucri inuitat consortium
necesse est eos temporalem commendare consensum.
Et infra. necesse est unumquemque spiritum ita
sigillatim impugnationem inter accipe

vt cum autem victus abscesserit alii eam
spiritui cedit acrius impugnandam quam eciam
si victor extiterit alii inchoant trudat sibi
illudendam. Preterea ergo disciplinam seu
doctrinam inter se mutuis voluntatis quos
sibi instituit vel imponunt ad agendum
vel nos temptandum. Unde xii. Cum im
mundus spiritus exierit ab homine as
sumit alios spiritus nequiores se. De
exitu patet sic est enim in demonibus con
placio. prout enim ceperit usque adiu
dicium. preerit eciam viciis et hominibus sibi
vicem. debitis patet. Romanus enim
spiritus secundum nomina peccatum quas ingerit
hominibus ut spiritus fornicacionis tristi
cie. Unde Cassianus Collacione. demum non
omnes demones universas hominibus ingerere
passiones sed vincunt vicio certos spiritus
incubare et alios immundiciis ac libi
dinum sordibus delectari alios bla
sphemiis alios parti tristicia et cetera. et
unusquisque illud vicium quo ipse gaudet
cordibus humanis inserere. De hominibus
patet quod quidam viri provincie presunt
alii aliis prima questio. 63 dicitur de x dist.
De plasmacione ipsorum admiracione patet per quan
dam visionem quam recitat Cassianus de
quodam qui vidit demones congregatos
coram suo principe reddentes racionem
de suis actionibus exitus. alii autem
probant principem suum alii sequebantur
qui magister erat procerior ceteris et
aspectu cunctis terribilior et per alios vel
et in sublimi solio sedit et cum examinasset
opera eorum qui non obtinue
rant contra nos vel inherentes cum ut et
iniuria cepta sua faciebat expel
li. Et eos qui obtinuerant laudibus
extollebat quasi fortissimos bellatores
et cum accessisset quidam nequissimus spiritus
dicens se per xv annos laborasse circa quen
dam monachum quem eadem nocte pro fornica
cionem decepit cum quadam sacra puella
et eiusdem prostravisse vel eam retinentem

coniungi. cum magno gaudio omnium commen
datus est a principe coronatus et magnis
premiis comitatus. Hec tamen scimus quod non
sine suo labore confligunt nobiscum.
Unde Apostolus hanc pugnam vocat col
luctacionem. ubi enim lucta ibi sudor et la
bor. quia si subiciunt nobis manet eis
confusio. si vincant gaudium inpubu
retorquetur enim in eos illa confusio que
nos manebat si ab ipsis fuissemus eli
si. psalmus. Convertetur dolor eius in capud eius.
Unde et David timebat dicens. Illumina oculos
meos ne umquam obdormiam in morte
ne quando dicat inimicus meus prevalui ad
versus eum. qui tribulant me exultabunt si
motus fuero. et Jeremias. Confundantur
illi et non confundar ego et cetera. Et duplici con
tricione contere eos. quia victi dupliciter
confunduntur. Primo quia homines acqui
runt beatitudinem quam illi perdiderunt. Secundo
quia sibi spirituales caracteribus victe
sunt. Propter hoc psalmus. Persequar inimicos
meos et comprehendam eos et non convertar
donec deficiant. Quod angelus ma
lus docet hominem ubi agitur de
doctoris impietate. Decimumquartum capitulum

Docet eciam angelus malus ho
minem. Circa quod considerandum
nota doctoris impietatem. doctrine vanitatem
et docendi falsitatem. Impietas in doc
tore qui crudelis ... dicitur et non mi
serere in hoc est quod disciplinam puerulum
et parvulum eligit. eciam instanter eru
dit. eruditum affligit. et afflictum in
fine deludit. Cum e contrario doctores
secundum Quintilianum de institucione oratorie
ratorie. et Boecium de disciplina
scolarium pueros assumat etate sep
tennium ad discendum habiles et electos
preceptis oportunitate docet interpolate.
Interpone tuis interdum gaudia curis. Et
Seneca in libro de clemencia ad Nero
nem. Non exterminat magister dis
ciplinam propter simplicitatis ignoranciam deformi

Et s. Greg. Nazanzenus in apologet.
Cum competenter eruditus fuit dignus est
non confusione vel irrisione sed laude et
magisterio. Quas opposita videmus indu-
gentem deum et dyabolus disciplinam puerulum
et parvulum eligit. Unde enim dicit Greg. O-
melia xxiiij super lucam. Unicuique assistunt
duo angeli, unus iusticie et alius iniquitatis.
Cum bone cogitaciones in corde nostro fuerint
et animo iusticia pullulaverit haud dubium
quin loquatur nobis angelus domini. Si ma-
le angelus dyaboli. Et Jeronimus super ie. mathei
x. Angeli eorum. Magna est dignitas ani-
marum ut unaqueque habeat ab ortu nativitatis
in custodia sui angelum delegatum. Et
dicit Greg. Ex unus quisque habet unum
bonum angelum in custodia et alium ma-
licium ut patet di. xi. Credi libro. Omnes ce-
po et Crisostomus super math. ce. i. exponens
id math. x. Reliquit eum dyabolus et an-
geli accesserunt etc. Duo sunt angeli
permanentes in hominibus bonus et malus
et psteriuncque secundum disposicionem dei aliquotu-
lum recedit angelus bonus, malus non
recedit sed abscondit se invisibile
se reddens ante dyabolus. Ceterum nisi
voluit non videri ab eo subtrahit
ergo se ut det ei licenciam temptandi
distans spectat temptacionis eventum.
Cum ergo aliqua male rei concupiscentia
super cor tuum ascendit dyabolus in corde
tuo loquens te temptat et compellit
qui si permansis et eum in corde tuo con-
fregeris cum te superare non potuit di-
scedit. Cum ergo recedente temptator inci-
pit exultare cor tuum, quod evasisti
impetum inimici malum, et quasi quidam spiritus
intus tacente et letatur et gratias agit
deo. Cognosce quia recessit ante dyabolus
et post temptacionis victoriam accessit an-
gelus et ministrat tibi, et ille intus loquitur
et gaudium operatur. Dicto autem quod dyabolus eli-
git parvulum, quia cum ipse sit in insidiis
machinatur ut eum liceret in corpore

et disponat ad perversitatem in mente in-
est quod quamvis anima racionalis ex primo unitur
corpori sine mora sine certa vitta
sed ex contrario angelum bonum ad custodiam
primo deputatum. Primo ex bonitate divina que
secundo solicita est de creatura sua. Secundo quia an-
gelus prior nititur occupare primum
tercio secundo ne corpus prius possideatur a demone
Tercio vel teneretur ab eodem. Tercio quia
anima prius considerata ipse vtbilis
est et post se habilitare ut fiat bonum vel
malum tempore debito et hanc abilitatem
Quarto ad bonum facit angelus bonus. Quarto
quia anima considerata prout iungitur corpori
quam cito unitur eis et ex corrupcione
infusa recipit influenciam ut sic abi-
litetur ad malum et ideo per oppositum recipit
influenciam ab angelo bono ut abili-
Quinto tetur ad bonum. Quinto quia si anima ve-
getabilis unita corpori operatur vitam
sensibilis vero motum et sensum, racionalis que
nobilior est non erit ociosa. Ex statim
unita et intus operacione adiuvatur ab an-
gelo. Dic igitur reliquit in summis. Secundo
etiam evidit. Ergo enim insidiatur hu- in libro
manis sensibus. Unde Cyprianus de zelo
et livore. Circuit laborans ut sentiens inim-
icabilis exeuntem parte qua ferri possit
repugnemus. Circuit ille nos
singulos et tamquam hostis clausos ob-
sidens muros explorat et temptat an
sint per aliqua membra minus stabi-
lis et fida cuius aditu ad interiora pe-
netretur. Offert oculis formas ut visu
castitatem destruat, aures per canoram
musicam temptat ut sonis dulcioribus
auditu christiani vigorem solvat et
molliat, linguam convicio provocat
manum in iniuriis lacessentibus ad petu-
lanciam cedis instigat. Sic ornat ut
tibi subripiat, ad debellandum servos
dei ipse inquietus et ipse infestus. In pa-
ce subdolus, in persecucione violentus.
Et in libro spectaculorum q. di. Cum quidam

nebulis implet meatus intellectus pro quibus
pandere solet lumen eius triduum intell
et hylarius super Ps. in matulati: Reple
na sunt omnia diuinis testimoniis. Et inde
hic beatum quod putatur repletum est ange
lis. horum cognicionem adeptus quibus post
tinam sciat se subtestibus viuere. minus
aut cessant a doctrina sua et non enim
retrahit eos aliquo tempore pudor uel lassi
tudo carnalis uel occupacio rei fami
liaris uel sollicitudo quotidiani victus
sicut fit frequenter in nobis. Sexto dis
ciplina affligit. Affligit enim dum con
sciam afflictam dimittit. Unde enim gla
mea hec est consciencie testimonium. prauisa
consciencia magnum est tormentum. Affligit
etiam non tantum secundum consciam in mente. sed
secundum seuiciam in carne. Unde notorius
fornicator ab apostolo traditus est sa
thane vexandus in carne. Tercio eos
euguminos et obsessi sic a demonibus ve
xantur ut ea que gerunt uel loquuntur in
telligant nequaquam. Tercio ut nec
postea recordantur quod contingit. Quarto
Cass. per corporis debilitatem. quia ille
membri magnus vigor anime contine
in mundo spiritus insidens et eius impor
tabile pondus imponens obstinatos
cotidianos spiritus intellectuales obru
it et intercipit quod alii facit febris uel ebrie
tas uel frigus nimium uel morbus.
Unde dicit vero Enguminos quos demones
vexant intus ut non possint operatores
virtutum malum prolibus caro erat. Unde
dicit hec Engia quedam ius portatiua
et laboriosa impellere quam extrins
eus in homine intus facta obsessorat
dicto quorum cor tantum non intuit sed ex
terius manens et admodum Cesar ob
sidens impedit ne videant uel audi
ant uel faciant. Et in vita beati Bar
tholomei legitur. Tercio vexat cultores
suos in mittendo egritudines corporibus et sa
nando. Dum parcebant sacrificiis
sabant quia sanare videbantur. Cupi
tur esse quod cessabant a vexacione. Affligit
etiam secundum permissionem pietatis diuine quia
viri perfecti ut quod in eis purgandum est
purgetur traduntur sathane corporaliter etiam
Unde Abbas moyses vir strenuissimus
disputans cum abbatem macharium
quodam opido perventus virum simonem
macharium paulo durius reprehendit
et confestim tanto dico demoni traditus
est ut humana stercora ori suo ingereret
et continuo orante machario curatus est.
Unde propheta in libro Regum traditus est leo
ni adde uorandus propter inobedientiam quam
malicia non contraxerat. sed ab eo
propheta circumuentus fuit. Unde etiam de
abbate paulo legimus quod intantum ab
horrebat non solum familiaritatem mulie
rum sed uestimenta et aspectus earum ut cum pertran
sisset ad uisitandum quemdam seniorem et
occurrisset ei mulier in pratis pietatis negocio
quod viso leone intra cellam recedit ad
cellam. pro se erat aut interna puri
tatem quod omne fugiebat turpitudinis
occasionem. sed quia figuram seruis semel
ereccionem tollit. ita percussus est pa
rali si ut nullum eius membrum sine lingua
siue pes siue manus nullum haberet offi
cium sustinere potuit ut ministraret ei ui
ri liberis sed tamen femine. Unde in ceno
bio sanctorum virginum corpus eius delatum
est que ministrauerunt ei cibum et potum et cunctis
necessitatibus omnibus per quadriennium id est usque ad
vite sue terminum. Tunc etiam oleo quo corpus eius
tangebat ungebantur infirmi et cura
bantur. Hebat autem gratiam curacionum ad
testimonium sue puritatis et manifestatur
tibi et eius debilitatem membrorum credis
pensare diuine bonitatis. Sexto in fine
deludit. Ipsi enim sunt secundum Gregorium tortores
in pena qui fuerunt incentores in culpa
et beda super apocalipsim libro 2 sicut dicit

est ut ait Remig. Officium angelorum a
liorum scilicet qui premia iustis tribuunt aliorum
qui singulis civitatibus presunt. unde scriptum
est. qui facit angelos suos spiritus et ministros
suos flammam ignis. Ego autem puto
sine preiudicio quod ille malus angelus qui
hominem decipit ante mortem illudat
ei et torqueat post mortem. Hii enim argu
unt et deludunt eos quos deceperunt. hy
larius super beati immaculati. Ipsi vero vitio
rum impiorum incentores demones merito puto
quod tempus omnem amplitudinem mundi hinc
obeuntes tam dulce est nobis peccare ut
peccatorum nostrorum testimonio glorientur. Est ei
enim ipsa hec calliditas ad peccandum
instigare et peccantes arguere. unde de
accusator fratrum. Diabolus dicit Augustinus in
confessionibus. Ex michil est irrisione felicius
actibus demonum. Ieronimus super Ezechielem li
bro 2o. loco. Doctores alibi prophetam dicit Terra
tarum ministrum pessimorum qui vero eos tor
queant. neque enim boni sed mali angeli
tormentis propositi sunt. Vero quod de
mones assistunt anime exeunti a corpore
Pe. Anthelinus libro de similibus ponentes
exemplum de lepore. Et in libro Petri Dami
ani de eadem re sicut scripsimus in tracta
tu de morte. De doctrine vanitate

De doctrine vanitate Sequitur capitulum

Doctor crudelitate tristia vide
amus vanitatem in eius doctrina.
Ubi quod primo videndum est de sapientia quam per
diderunt et non habent. et de scientia quam docent.
Circa primum notandum quod perdiderunt puritatem
sapientie exciderunt a subtilitate intellectus
acquisierunt diuturnitate experientie communi
cant intimi nature consilie. Primum patet
per Damascenum dicentem Ex clarissimo demon cla
rissimus et lucidissimus est creatus. Et Bernardus
Quippe ille lucifer lucem presens non
ignem habens calidi tamen minime ale casu
potuit facere non volatum evulsavit ei
lucidus esse non fervidus non incensus. Tamen

quod seraphim sonat non gradum stetit quia
contempsit. sed nec volare potuit quod presu
psit. In stanti enim cum sua scientia et ratio non
est minus si perdita est eius sapientia quod non
est vera sapientia ubi non est pietas. Dicit pater
xiiiio de Trinitate capitulo xiiiio Octavum enim
parte habuerunt boni angeli et mali. Dicit
pater in libro de causa divina qui venerunt in desu
tum finiende vel tamen finiunt pressa. Dicit
pater xi de Trinitate capitulo xiiiio Et 2o libro su
per Gen. Omnes angeli boni ad dominum conversi
sunt et vitare peritiam cognoverunt et i
vitate et commutabili creaturas cogno
scunt. quia scientiam mali perdiderunt. Unde
est quod scimus eos frequenter decipi. cum tamen
in veritate boni nequeant falli. unde
Isidorus dicit Ex indemonibus est fervor
irrationalis. ardens concupiscentia. fan
thasia proterva. fantasiam appellat
poeta in mentis imagina rerum similitudines apparent
que dicitur proterva quia ipsi obviant et re
sistunt veritati interiori quod est proterve.
non autem dicitur fantasia mentis sic in nobis
que est vis sensitiva. collativa sensibilium
presentis pretii locus preceptorum. Primum quod dicit
Gregorius in moralibus xxxiiii appetitum celsitudinis
utrique invigorem mentis et sibi quoddam su
perbie sive remedium invenit insaniam in
sensibilitatis. Quartum patet per Augustinum in libro xo de
Trinitate. Demones inquit quia sed bustu
eum est et scientia nominantur dicitur. Est enim scientia
sine caritate et ideo tamen inflati sunt id est superbi
ut honores divinos sibi velint exhiberi
Et in 2o. Omnium dicit Ex his principalitas
obstinati vinati cum sensu non sunt pe
rus puniti. Et Bernardus De utroque seraphim
duabus alis velant caput. et duabus pe
des domini. ut nec alta dei nec profunda
eius malignus valeat spiritus contempla
minus quod eis relinquitur ad videndum
sed utique admirandum. Ille ergo qui ita
plenus erat sapientie. Ezechielis xxviii. sicut
nalia deformata. Tamen patet per Augustinum

pm
Dim
sunt

xv. de civi. dei. Demones non sic aeterna temporum causas et quasi cardinales in dei sapientia contemplantur, sed quorundam signorum nobis occultorum maiori experientia quam nos et multo plura futura prospiciunt. Experiencia vocat diuturnitatem temporum. De qua Ysidorus de summo bono li. i. ca. x. Triplici acumine scientie vigent demones, scilicet subtilitate nature, experientia temporum, revelatione superiorum spirituum. Et hoc sciendum quod multa peccatorum addiscunt. Unde Ieronimus super illud ad Ephe. ubi ostenditur ex inmotavit peccatum angelorum misterium sapientie dei dicit: Sic angelice dignitates per factum misterium adimpletum non intellexerunt. Hoc per passionem Christi completa est. Et apostolorum predicatione per gentes dilatata. Unde per ingenium et suis annis usque ad iudicium in scientia diu proficere et dilectione quo magis et magis diligunt et cognoscunt. Tercium patet per Origenem super Iob libro i. dicentem: Hic circuivi inquit terram et perambulavi eam. Vidi eam que sub celo est creatura. Terram circuivi et ad celum non veni. Circuivi enim non terrenis gressibus sed spiritualibus seductionibus. Terram circuivi tamquam spiritus volens et ea que dicuntur voce tacita audiens et que operibus fiunt videns. Ea vero que in corde tractantur nesciens. Si enim cogitationes hominum cognosceret nullum bonum facere permitteret sed omnia bona mox ut cogitatione cepta essent destrueret. Et in libro de ecclesiasticis dogmatibus: Immundas animae cogitationes diabolus non videre certum fit sed motibus eas corporis et ab eo et affectionum indiciis colligi experimento didicimus. Secreta autem solus ille novit ad quem dicitur: Tu solus nosti corda filiorum hominum. Ex hoc patet quod scientie certitudinaliter demon sua non potest intueri mentem conicere tamen potest per signa in nobis forinsecus exercita et motus sive qualitates affectionum interiorum declarantia. Unde dicit Augustinus ad Nebridium: Scitur omnem motum cum aliquid fit in corde. Et de hoc ponit duo exempla in libro de collationibus patrum. Unum suggesserunt demones castrimargie. Si viderint monachum ad fenestram oculos aut ad solem cum assiduitate erexisse, vel de hora sollicitus inquisisse, cognoscunt desiderium gule fuisse susceptum. Et infra. Immo namque et in voluntatem ipsam delectationem cognoscunt. Idemque instigationum motu quodam motu corporis vel natu consilium commiuenciam quem abeo fuisse prestitam viderint. Aliud exemplum est de latronibus qui nocte spergunt harenas minutissimas ut opes reconditas quas videre non possunt tinnitu deprehendant et ita certam eorum prodicionem veniunt in metalli exquisiti noticiam. Sic ut thezaurum mentis cordis explorent demones velut harenas quasdam suggestiones nobis nocivas inspergentes, cum per illarum qualitatem affectionum corporeum viderint emisisse velut quodam de intimis cellaribus prodeunte tinnitu quid sit recondituum in abditis interioris hominis recognoscunt. Aliud exemplum ponit Ieronimus libro ii super Mattheum dicens: Non demones opinari diabolum cordis occulta rimari sed ex habitu corporis et gestibus estimare quid versemus intrinsecus. Verbi gratia: Per insidias potuerit si pulchram mulierem nos crebro viderit respicere, intelligit cor amoris iaculo vulneratum, et levem cogitationem vitiorum sancti illam fomitibus suis inflammat. Confirmat exemplum aliud ponit Augustinus in libro contra achademicos, scilicet de quodam Albicerio qui revelabat occulta cogitationum, cum nesciret litteras tamen dicitur sociorum versum Vergilii de quo cogitabat, et omnium quid cuiusque potuit ex cogitatu, hoc est diabolus qui precellit nos acumine et subtilitate sensus. Et hoc vero certa non

Sequitur de doctrine qualitate

Doctrina malorum angelorum quam docent sectatores suos est vana cum non sit edificatoria. Docet enim vel ea que sunt curiosa ut cum predicunt futura contingencia, vel ea que sunt periculosa ut cum suggerunt vicia, vel que sunt superstitiosa ut sunt maleficia, vel ea que sunt presumptuosa ut cum faciunt credi miracula. Circa futura contingencia sic notandum: demones cognoscunt futura quodammodo. Sed futurorum quedam sunt manifesta, quedam occulta. Manifesta vero sunt illa que habent causam determinatam et infallibilem, sicut ea que attenduntur circa motum corporum supercelestium, in quibus est causa determinata, ut eclipsis solis et lune et huiusmodi; talia futura cognoscunt demones. Aliud vero genus est futurorum manifestorum, ut sunt ea que habent causam determinatam sed fallibilem, ut ea que sunt secundum naturam inferiorem, que licet habent causam determinatam quia intencio nature inclinat ad unum determinate adventum, tamen potest fallibiliter quia potest impedimentum accidere. Verbi gratia, quia terra bona bene seminata et culta affert pinguem fructum causam habet determinatam, et tamen potest impediri. Hec etiam possunt cognoscere demones qui noverunt naturas rerum. Alia sunt futura occulta, ut ea que habent causam indeterminatam et fallibilem, sicut illa que sunt contingencia voluntate. Indeterminatam causam dico quia voluntas que est causa eorum est ad opposita; fallibilem dico quia potest ex volenti perficere multa impedimenta occurrere. Talia non noverunt demones nec alia creatura nisi solus deus. Quando talia futura predicunt aliqui, hoc est per revelacionem divinam vel angelicam si vera sunt, vel per presumpcionem suspicionis si falsa sunt. Hec ergo futura contingencia predicere ipsi non possunt, quia cum predicto talium cadunt in genere divinacionis, et ipsi demones adhuc appetitum inordinatum eius quod est esse deum, ideo maxime predicunt suis cultoribus talia ut exhibeatur eis cultus divinus et credantur dii. Unde per quos talia requirere ab eis genus est infidelitatis. Ysaias xli: Annunciate que futura sunt in futurum et sciemus quia dii estis vos. Circa vero futura et ipsi demones falluntur, et illi qui adherent eis falluntur. Et utrique duobus modis. Demones autem primo modo sic, quia deus vel angelus impedit id quod ipsi estimaverunt eventurum. Unde Augustinus in libro de divinacione demonum: Falluntur demones quia cum suas disposiciones pronunciant, ex improviso aliquid desuper iubetur quod eorum consilia cuncta perturbat. Secundo falluntur cum totam causam non acceperunt. Unde Augustinus ibidem: Falluntur etiam ex causis naturalibus futurorum sicut medici, naute et agricole, sed longe acucius, longe quam perstancius pervaci corporum sensu, sollercia et exercitacione prenoscunt. Falluntur autem qui adherent eis primo quia aliter eveniunt quam putaverunt demones qui revelaverunt eis. Falluntur etiam quia menciuntur eis et in hoc letantur. Unde Augustinus in eodem libro: Fallunt demones studio fallendi et invida voluntate qua hominum errore letantur, sed ne aucultoribus suis pondus auctoritatis amittant, id agunt ut interpretibus suis signorum que coniectoribus culpa attribuatur qui decepti fuerunt vel mentiti. Unde est quod demones conqueruntur in libro Termegisti ad Asclepium de subversione templorum suorum quam predicebant, et de eversione templi Serapis que in Alexandria facta est. Ad quod solvit Augustinus in libro de divinacione demonum: Ex acumine sensus et celeritate motus et experiencia temporum et revelacione scriptorum prophetarum possunt contingencia scire et predicere. Prenunciant etiam quoque illa que facturi sunt, quia accipiunt sepe potestatem morbos inmittere et aerem viciando morbidum reddere, et cultoribus suis et amatoribus terrenorum malefacta persuadere. De quorum moribus certi sunt quod acquiescent suggestioni eorum per

suadent, ut invisibiliter subtiliter et sine
penetrando corpora hominum non sentientium
et proponendo quasdam ymaginarias vi
siones cogitationibus eorum sive dormien
tium sive vigilantium que animam trahat in se
et consentit. Unde Augustinus ibidem. Neque enim
quid providet medicus quod non providet
eius artis ignarus ideo iam deprehendendus.
quid autem mirum si quemadmodum
ille in corporibus hominum vel perturbata vel
modificata temperie, seu bonas seu
malas futuras previdet valitudines
Sic demones in aeris affectione atque ordina
tione sibi nota nobis ignota futuras provi
dent tempestates. Alii et hominum dispositiones
non solum voce prolatas, verum etiam cogi
tatione conceptas. Cum signa quedam ex
anima exprimuntur in corpore tota facilitate
perdiscunt. atque hic etiam multa futura
pronuntiant. aliis videlicet miranda qui ista di
sposita non noverunt. Sicut enim apparet
concitatior animi motus in vultu. ut ab ho
minibus quod forinsecus agnoscatur quod intrin
secus agitur. ita non debet esse incredibile
si etiam leviores cogitationes dant sig.
per corpus que obtuso sensu hominum cogno
sci non possunt acuto autem demonum
possunt. Circa vitia autem sic tenendum
quod in demonibus tot sunt nocendi studia
quot sunt in nobis vitia. unde plenum sunt
vitiorum incentivis quibus nos inflam
mat in peccatis. Hic enim ponit ante cordis
faciem. atque novit facilius inclina
ri mentem. Unde Job. Absconditum est in
terra pedica eius et decipula eius super
semitam. Non enim est inmissor dyabolus
sed inventor vitiorum. Unde dicit Ysidorus
in libro de summo bono capitulo v. Neque
enim alibi concupiscentie fomenta succen
dit nisi ubi prius pravas cogitationes de
lectatos aspexerit. quas si spiritus eius con
fusus abscedit. Et infra. Circa prius
temptat. qua prevalescente humore

facile inclinari homines ad vitia con
spicit. ut secundum humorem conspersionem ad
hibeat temptationem. Unde Balaam propheta Is
raheli ex ea parte perniciosos prendit la
queos ex qua sensit eos facilius esse lapsu
ros. Et nota secundum Cass. ce. f. quod sicut diverse vi
tiorum sunt diverse demonum. Nam quos
fatuos appellant seductores et ioculato
res sunt. isti obsident certa loca. et pretere
euntes decipiunt et fatigant sine lesi
one magis delectati in earum fatiga
tione et illusione quam corporali lesione
Alii innocuis incubationibus procurant
Alii ita truculenti sunt ut eis non suf
ficiat vexare obsessos sed etiam transeuntes
ut illi de evangelio propter quorum metum preteri
re nemo audebat. Hii gaudent bellis
et effusione sanguinis. Alii corda eorum
quos ceperint vano timore inficiunt. Alii
blasphemias hominibus inspirant. Secundum
illud in libro Regum. Ero spiritus mendax
in ore omnium prophetarum eius. De quibus apostolus
Attendentes spiritibus et doctrinis demo
niorum in ypocrisi loquentes mendacium. Unde
sicut dicit Cassianus. Audivimus enim demo
nem apertissime confiteri se per Arrium et Euno
mium impietatis sacrilegi dogmatis edi
disse. Unde Augustinus in vi. Confessionum. Credi
deram loqui per os hominis suadentem malum
animus. Sunt etiam demones succubi et incubi et
incentores libidinum. Sunt et incitatores
diurni et meridiani. Sunt et qui per nomina
ferarum designantur. Sunt et pilosi. Syrene.
Lamie. Ulule. Struciones. Onocentauri. Aspi
des. Basilisci. Leones. Dracones. Scor
pii. que nomina non sunt eis casu indita
sed pro varietate malitie singulorum alium
proprietate quibus nos ad malum instigant.
Alius enim leo appellatur propter vehementiam
furoris et rabie sive ferocitate. Alius basi
liscus propter mortiferum venenum quod [illegible]
sententiam intimat et ita decipit. Pilosi
autem sicut dicit Haymo super Ysaiam. Derisores

genus hominum sunt qui pure fidei homines
ducunt in paludes et cum cachinno discedunt
Syrene ut dicit Glossa super ysaiam dicuntur por-
tentum quoddam quod dulci cantilena decipit
navigantes nisi claudant aures. Dicit
Ysidorus vii Ethimologiarum. Pilosi dicuntur incu-
bi quia sepe mulieribus constuprando eius
existunt improbi et hanc immundiciam contra
peragunt quos galli dusios vocant, quem
autem vulgus incubonem vocat. Romani
faunum ficarium dicunt. Lamie fabulose
dicuntur corripere infantes et eos laniare
Hec omnia vicia docet artem ipse qui per
suos et quot sunt genera temptatorum tot
sunt dictis demoniorum. De quibus dice-
mus modo est oppositum. Quod ubi agitur de sup-
sticione artium magicarum. De maleficiis sic
videmus quod locum habent et usum frequentem in
coniugibus et prestant coniugio impedimentum.
Unde patet extra de frigidis et maleficiatis
Et xxxiij q. j. Si per sortiarias quod tamen est
satis mirabile cum demones magis velint
aliquam luxuriari vel hominem luxuriari
quam continentem esse. Ad quod dici videtur
quod in huius maleficiis maior concurrit per-
missio divina iusto iudicio et si latente
permittens. Quod est opus demonum. Nam demo-
nes ingenti acumine sensus et cognitione re-
rum naturalium sciunt que sunt magis congrua ut lapides
vel herbe que habent occultam virtutem vel sal-
tem que habere videntur ut sit magia non [empirica]
ca/ vel ca/ hoc secundo propter experimenta quorum
nimia vere ad producendum effectum
suorum. Tertium est familiaritas aliqua vel
maxima vel occulta inter demones et homines
et ideo peracutis invocationibus coniurationibus
sacrificiis, stigmatibus, suffumigiis que per-
suadet homini facit se invocari. Ut videatur
cogi ad iudicium maioris deceptionis tunc
docet compositionem aliquam facere vel herbam
vel lapidem invenire vel ad hoc et cum ille
se preparet ad cognoscendam suam impedi-
tur tamen ne cognoscat animam forte stringit

venas vel obturat meatus ita quod non potest
semen ad debitam copulam huic operi de-
putata pervenire. Quod facile est facere demoni
propter sue nature subtilitatem si ad permittatur.
Et astris vel lapidi vel cantati a hoc
et cum ducat huiusmodi impetum preceptum. Et
aut omnia maleficia reprobantur xxvi q.
iij et v. Que consistunt in aruspiciis auspicijs
auguriis, prestigiis, sompniis, fantasticis,
sortilegiis, philateriis, sepulturis, li-
gaturis, mathematicis, astris, horoscopis,
salisatoribus, quorum doctrinis pertinent curi-
osos et vanos homines qui iuxta Pauli
sententiam sanam doctrinam non ferunt sed ad
sua desideria coacervant sibi magistros pru-
rientes auribus et a veritate auditum avertunt.
Omnes huiusmodi artes nocive superstitionis
ex quadam pestifera societate demonum et
hominum venientes quasi pacta infidelis et
dolose amicitie constituta sunt repudian-
da et fugienda a catholicis. Unde dicit Augustinus
in libro 2o de doctrina christiana. Vocantur au-
aruspicia quia sunt horarum inspectiones
ubi in agendis negotiis observantur hore
et dies, unde aruspices dicti quod exta pecudum
inspiciunt et ex eis futura predicunt. Auspi-
cia sunt idem quod auguria eo quod circa volatus
avium vetera intendunt que augeria. Quod
auspiciorum duo sunt genera, unum quod pertinet
ad oculos scilicet volatus, aliud quod ad au-
res scilicet garritus. Primum dicitur auspicium
quasi avium inspectio dum volant. Secundum au-
gurium quasi avium garritus dum clamant.
Hec autem friges primi invenerunt. Vocantur autem pre-
stigia quia prestringit aciem oculorum. Unde dicit
in libro de civitate dei de sompniorum interpretibus
per quorum artes peccatum est in malis. Primum super-
sticiosa artificialiter in eo quod ponunt simili-
tudines et facultates nature et artis inspicere
et secundum hoc de complexionibus et passionibus anime
indicare. Superstitiosa in eo quod cum
intelligi ius que sunt in motibus fantasma-
tum solum. Unde summa de vitiis. Maleficia

ypilosi incubi

ultra tres annos indicatur impedimentum

sunt in sanguine in quo delectantur demones et subsumunt nigromancie. Dicitur nigromantia proprie quorundam incantationibus videntur mortui resuscitati divinare et ad interrogata respondere. Unde nigros grece mortuus, mancia divinacio dicitur. Unde quotienscunque nigromantia exercetur sanguis aqua mixtus et colore sanguinis demones facilius provocantur. Sortilegi sunt, ut dicit Ysidorus libro viii Ethimologiarum, qui sub nomine ficte religionis per quasdam quas sanctorum seu apostolorum vocant sortes divinationis scientiam profitentur aut quarumcumque scripturarum inspectione futura promittunt. De philateriis dicitur in concilio Laodicensi quod ipsa sunt animarum vincula et consistunt in ligaturis que ex medicorum disciplina condempnantur. Septure sunt carracteres ligature aut in quibusdam rebus suspendendis et ligandis. Ariantice sunt divinatores in elementis in quatuor: terra aqua aere et igne. Unde ariantice origines supsumunt: geomantia, ydromantia, aerimantia, piromantia. Circa astrum negociantur astrologi qui dicuntur genethliaci quia considerant natalicios et genesios hominum per signa describunt et considerantes hominis quali signo natus sit eventum vite eius predicunt. Hii vulgo dicuntur mathematici et antiquitus magi, cuius artis scientia usque ad Christum fuit permissa. Ut post Christi editum nemo exinde nativitatem alicuius de celo interpretetur, ut dicit decretum. Et dicit Johannes: ex regimine stellarum conditiones et eventus actuum futurorum examinari, hoc est opprobrium Egipti, quod transsitus Jordane, hoc est suscepto baptismo, non debet exerceri. Horoscopiste dicuntur qui horas nativitatum speculantur dissimili et diverso fato. Salisatores dicuntur qui dum eis membrorum aliqua pars salierit ad exitum prosperum vel tristem hoc predicunt significari. Aut sic dicit Augustinus de doctrina christiana: Qui incanti ambulant

animalis lapis aut puer medius intervenerit et mille hujusmodi que docentur ibidem. Ex omnibus autem magicis sciis que sunt x in uno patet esse exercere: ut sunt cultus demonum, cultus stellarum et luminarium, cultus elementorum, cultus ydolorum, cultus ymaginum, cultus figurarum, caracterum et stigmatum, cultus verborum et nominum, cultus temporis et horarum, cultus initiorum et rerum initialium, cultus inventionum et rerum inventarum. Ex quibus omnibus omnes hec ii. doctrine sunt demonum ad vitia instigantium. Circa mirabilia dicendum est quod, sicut dicit Augustinus in xi libro super Genesim, habent angeli boni et mali operaciones quedam: quia sic Moyses et magi Pharaonis. Unde sic locutus est serpens ad Evam, sic asina ad Balaam; non quod opus id fuit diabolicum, hoc autem angelicum, tamen in hiis potenciores sunt boni angeli malis: non potest mali nisi quod permittitur eis. Hoc ergo considerandum quod angeli mali operantur invisibiliter in elementis et elementatis per rationes seminales tamen ab omnibus angelis dicunt, et de operatione eorum in melefitis. Dicit Gregorius in moralibus: Sathan semel accepta divina permissione ad usum sue nequitie ex elementis concutere prevalet. Non mirum ergo si spiritus desursum positus turbare ventos aerem potuit, cum nimirum constet quia et deputatur in metallo ad usum aqua et ignis servit. Dicendum est autem quod rationes seminales dici possunt quod forte artificiales sic ymagines et figuras potest diversas facere sic homo; forte naturales virtute aliena sicut divina potest educere. Si primitus propria autem virtute non potest, potest tamen naturam excipere dure et adiunare quedam colligendo quod adiuncta sive quasdam occasiones quas adhibit natura operabitur citius et facilius quam faceret sine illo adiunctu. Inditus enim generandus est seminalibus rationibus quas Deus indidit potentiam producendi sibi esse. Demones enim cognoscunt ista semina

phylateria

Septure

Ariantice

Astrologi

Mathematici alias magi

Geneteliaci vel astrologi

Horascapiste

Salisatores

et quam veloces ministri disponunt et aptant cum aliquis que sciunt facere et eandem deo cooperante necesse est educatur forma conpleta. Et hoc tangit Augustinus in quaestione in libro Diversarum quaestionum lxxix. tum demum producere formam completivam rei magice in rebus nobilibus. Unde Augustinus in libro de civitate capitulo viii libro x. soli autem sed nec corpus vere tamen credidimus demonum arte vel potestate in membra vel ex humanitate bestialia verti posse contingit in rebus nobilibus, dico propter ranas et humo alia vilia que possunt facere. Unde Augustinus in memoriam post factum. De hoc Augustinus in libro de trinitate c. vii. Aliud enim est ex intimo ac summo causarum cardine condere atque administrare creaturam, quod qui facit solus creator est deus. Aliud autem pro distributis ab illo viribus et facultatibus aliquam operationem forinsecus admovere ut tunc vel tunc, sic vel sic exeat quod creatur. Ista enim originaliter ac primordialiter in quadam textura elementorum cuncta iam creata sunt, sed acceptis opportunitatibus prodeunt. Nam sicut matres gravide sunt fetibus, sic ipse mundus gravidus est causis nascentium, que in illo non creantur nisi ab illa summa essentia, ubi nec oritur nec moritur aliquid nec incipit nec desinit esse. Adhibere autem forinsecus accedentes causas, que tametsi non sunt naturales, tamen secundum naturam adhibentur, ut ea que secreto nature sinu abdita continentur erumpant quodammodo et foris creentur explicando mensuras et numeros et pondera sua que in occulto acceperunt ab illo qui omnia in mensura et numero et pondere disposuit, non solum mali angeli sed etiam mali homines possunt. Et infra eodem capitulo: multi homines noverunt ex quibus herbis aut carnibus aut quibuscumque rerum quibuslibet succis et humoribus vel ita positis vel ita obrutis vel ita contritis vel ita commixtis que animalia nasci soleant, quorum se quis tam demens audeat dicere creatorem? Quid ergo mirum si quemadmodum potest nosse quilibet nequissimus homo unde illi vel illi

vermes muscae que nascuntur. Ita mali angeli pro subtilitate sui sensus mortalium sensibus celatis seminibus noverunt. Unde tamen spectes que nascuntur. Et hec preterita et notata temporum opportunitates occultis motibus adhibendo faciunt. Causa non creant sed illa homines que solent ab hominibus fieri non mirantur. Tertio autem operantur boni et mali quia licet conveniant in eiusmodi, tamen in eiusmodi miraculorum ita est quod ipsa sunt ad deceptionem et inanem gloriam, sed bonorum ad utilitatem et ad gloriam. Unde super illud Matthei quarto: Si filius dei es mitte te deorsum, dicit Chrysostomus: Ergo ex hoc potuit innotescere quod esset filius dei? Christi volare per aerem non est opus dei, quia nec hoc utile alicui nec ad... nec ad... Opus ergo nulli necessarium est neque proficit ad salutem. Volaverunt autem aliqui perditi propter ostentationem solam. Hoc facit et possumus ex dicto quia... Quarto distinguuntur quia miracula malorum sunt circa vilia ut circa ranas et serpentes que de facili eveniunt in esse vi nature, sicut patet quod de solis applicare... tamen habent etiam distingui quinto quia in operatione duorum hic dicitur distingui modo quia boni per bonum et ... faciunt miracula propter publicas iusticias, mali propter signa publice iustitie et propter familiares et privatos contractus. Boni autem habent bonam fidem que iustificat et que utilis est publice et dicitur catholica. Mali autem quidam habent fidem informem et videntur habere opera propter signa que faciunt. Quidam etiam ex eis qui dicuntur nigromantici propter familiaritatem quam habent ad demones huiusmodi faciunt. Huiusmodi enim modis demones docent cultores suos.

De docendi falsitate.

Doctoris autem visa impietate et doctrine vanitate, scilicet decipiendi ... tertius ... resultat in fallacia virtutis ... imaginative, intellective et affective. Et de ... patet. Unde dicit in libro lxxxiii questionum: malignus spiritus sensibus intermixtus

infestat animę scilicet certe lucem qua mentis
obnubilat. serpit hoc malum per omnes adi
tus sensuales. dat se figuris. accommodat
coloribus. adheret sonis. odoribus se sub
icit. infundit se saporibus. modus autem
iste quo ludificantur sensus potest esse vel ab
extrinseco vel ab intrinseco. ab intrinseco cum y
maginacio formaliter intendit fantas
matibus. et ex vehementia intencionis illius
similitudo movet tamquam res. et videtur esse simili
tudo rei ipsa res. sic in frenetico per
ascensum fumositatum ad cerebrum videtur
ei quod multa videat. que non sunt in rerum natu
ra. Dicit potest dyabolus convertere intencionem ad
ymaginem receptam vel fumos aliquos
immittere. et spiritum animalem immutare. Et
sic apparent ei fantasmata. Intellectus vehe
menter immutat fantasiam. et quamvis anima
vehementer intendit. Ista videtur esse quod est et
ludificantur sensus corporales. Et hic modus
potest elici ex Augustino xii super Genesim ad litteram
dicentes. Cum nimia intencione cogitacionis
vel aliqua vi morbi vel commixtione quo
dam alienus spiritus ille verum corporalium
exprimuntur ymaginaciones tamquam ipsis sensibus
corporis presentarentur. manente tamen etiam in sensibus
corporis intencione. sic videntur que in spiritu se
cum ymagines corporum quemadmodum cor
pora per corpus. ita scilicet ut cernatur absens homo
per oculos et absens. alius spiritu tamquam
oculis. et ita expertissimus sic affectos. et cum
eis locutos qui vere aderant. et cum aliis
qui non aderant tamquam adessent. Alius
modus est quem tangit Algazel. Cum anima
in apprehendendo formas debilis est tunc
velocior est fantasia ad ymaginandum ex
emplificando id quod videt anima sicut
hominem mutat in arborem. vel in hu
iusmodi quod habet aliquam similitudinem comparacionis ad
id quod videt. et semper commutando apprehensionem de
bilem apprehensionem sensibilem et apprehen
sionem debiliorem et fantasiam fortem
et communiter frequenter obliviscitur quod videt

primo vel quod videt. et loco eius ponit informem
aliquam dicens esse illam quam vidit.
Hec autem facilis est ludificacio demonis
ab extrinseco fit duobus modis. Primo quia
turbantur sensus ut cum humor igneus accen
dit ad oculos videntur omnia extrinsecus ru
bea. cum melancolicus humor videntur
omnia terribilia et ita de aliis. vel eciam
ex parte obiecti ut cum aliqua porcione pa
learum et disposicione candele dicitur apparere
serpentes propalatos. hoc autem noverunt
demones et melius habent potestatem. Hic
constat alius modus ab extrinseco et cetera. cum
res visibiles non pervenit ad sensum. neque
virtus spiritualis attingit rem visibilem
et sic ludificant sensus. de ymaginacione
patet sic duobus modis illuditur fantasia
primo naturaliter ex vaporibus resolutis ex ci
bo et potu insufficientibus organum yma
ginacionis in quo sunt profunditate similitu
dinum. que ita aliquando abstrahunt et alie
nant hominem a se. quod vel se esse credit
homo non in res similitudines que movent ut
res sic eger de colera sompniat de
pigmentis ad ignem. et si quod resolutum
fumus terrestris sentit quasi paciens ten
bestere et evanescere. Alius modus est ex
operacione demonum scilicet quod applicant se fan
tasie offerentes ei fantasmata que recipit
et committit se super ea et credit se esse ea
quorum similitudines offert ei. Et est exemplum de
quodam arrepticio quem dyabolus dementa
verat adeo ut crederet se esse lupum. et
diebus arrepcionis sue ponebat eum dyabolus
in loco absondito. quasi mortuum. et tempore
absconsionis sue dyabolus in lupum
invalem intrabat et homines impete
bat. et ipse credebat se facere has inva
siones et impeticiones. et alii hoc idem cre
debant de eo quem tempore illo non vide
bant. Hoc sanctus vir quidam prevenit quod non
erat ille homo lupus sed dyabolus hoc facie
bat in lupo. unde ondendit eis hominem ia

centem q̄ mortuum ꝛ dormiente͂ quo
excitato ondit eis ex alia pte lupū ꝛ
sic curatus ē ille homo ꝛ vidit se non
ee͂ lupum ꝛ alii silr̄ Lupus enim ita
profundatus erat ī organis ymaginacio
nis ꝙ ut de se cogitabat ille homo Exē
trat mi° exemplo de quo xviii de ciuit
capo xviii Cui videbatur ꝙ omnis patre
cū iumentis ꝛ ita videbat ab aliis de e
odem Onera enim portabat omnꝰ ꝙ reputa
tabat se portare ꝛ ab aliis putabatur
etiam ꝙ ipe portaret Et utriꝫ patebant
in organo ymaginacionis vn̄ Augꝰ ffan
tasticum aut illud veluti corporatū ī
alicuius aliis effigie appareat sensibus ali
enis talis ꝙ ꝙ ee homo videri sic
talis ꝙ videri posset ī sompnis ꝛ por
tare onera que onera si vera sunt cor
porantur ꝙ demonibus ut illudatur homi
nibus pti na hominum corpora pti iumentorum
sensibus cernentibus volunt quidam tn̄ dice
re ꝙ licet offerat ymagines non tn̄ imprimit
sed facit quedam in corpore adeo ꝙ sentitur impres
sio vel transformacio impressorum ī ymagi
nacione ꝙ offerunt forme ꝛ desinunt per quos
dam spiritus ad ymaginaciones Cum spiritus
sunt quodammodo corporales ymaginatiue
Corporale ē enim ex quadam indiuidua
concretione eius actiones ut tamen corpus sic
patitur per ymaginatiuam tales habet im
pressiones pout dicit phūs ꝙ anima cor
rumpitur sine mixtura quodammodo mediocorrup
to vel mixto sed sine offendo siue impri
mendo hoc fiat etiam sinunt ꝙ dicit bonus
angelus ingerit anime sancte similitudines
ꝛ angelus malus silr̄ quos scriptura vo
cat inmissiones pout dicit Cassiodorus in
m 1° sone Collum tuum sicut monilia sa
cra domini quod receptum est uelud in veloci
tatem chorusci luminis influit menti
spui excedenti siue ad tempus minimum
splendori siue addiscere visu contio
nestio vn̄ addunt ymaginacione quedam

rerum in similitudines misticas diui
nis sensibus gentes accommodate quibus
quodammodo adumbratus purissimus ac
splendidissimus veritatis radius ꝛ ipse anime
tollerabilior fiat ꝛ quomodo conuerte volunt
capabilior existima tn̄ ipas formas
ī nobis sanctorum angelorum suggestionibus
sic econtrario contrarias ꝛ malas ingeri
ī nobis per angelos malos non dubium est
ꝛ forte istis hinc id est speculum ꝛ enigma
ut dixi prius videbat apostolus existimans
modo puto pulcris ymaginibus ange
lorum qui manibus fabricatum deinceps
nec ea q̄ inmittuntur nec fiat tunc diuersa
ꝙ patuit nec aliquas cogitaciones no
bis immittit sed ꝙ offerat aduersis eorum
ī anima ꝙ fugiat vel prosequatur ob
latum libero voluntatis arbitrio tn̄ cum anima
non ē circa vtilia occupata vel cum ē ociosa
tunc offert et turpem ymaginem quam de
facili recipit magis ꝛ conuertat se ad ea
que pertinent ad salutem vn̄ in lib° de col
lacionibus patrum dicitur Non possibile ē mente co
gitacionibus non adiri nec tamen totum vel
incursum vel illis spiritibus tribuendum
ē qui eas nobis nituntur ingerere alio
quin nec in homine liberum maneret arbitrium
nec in nobis staret nostre correctionis indus
tria sed ē inquam magna ex parte ut cogi
tacionum qualitas emendetur et vel sancte ac
spirituales in cordibus nostris vel terrene car
nales que concrescant ideo iugis adhi
betur lectio ꝛ iugis scripturarum meditacio ut ex
inde nobis spiritualis memorie prebeatur
occasio Dico autem secundum Cass quod triplex
ē in nobis cogitacionum principium Glo
x Cum steteritis ante reges ꝛ presides
nolite cogitare ꝛc ut qui compungimur co
gitando de peccatis vel accendimur de fu
turis vel illuminamur de spiritualibus misteriis
ex nobis autem hunc pruatim cum naturaliter recor
damur eorum que vidimus vel audiuimus ps
Cogitaui dies antiquos Ex diabolo autem

zo kl. Egrediar et ero spus mendax i ore om[n]iu[m] pphetar[um] eius. Tu nos mihi subicite tam vicio[rum] obsecratione quaz occultis insidiis. De effectiva p[ar]te dem[o]n[is] an[gel]i i[n]centores cogitacionu[m] no[n] affec[ti]o[n]u[m] vel volu[n]tatu[m]. Est aut[em] tripl[e]x modus incendendi cogitac[i]o[n]es et inflamandi eas ad malu[m]. s[cilicet] p[er] sensibilia exteriora. p[er] fantasmata interiora. p[er] illuminaciones sic superius ostensum est. duo p[ri]mi modi p[ro]p[ri]e conueniunt demonibus tam ex ordinacione quam ex p[er]missione diuina. tercius modus no[n] conuenit n[isi] bonis angel[is]. Indignum enim esset ut angelus malus presideret aie q[uo]d ad [i]lla[m] p[ar]tem que i[m]mediate est subiecta do[mi]no. que[m] i[n]ter d[eu]m nichil mediu[m] n[isi] gr[aci]a p[er] quaz adheret deo. vel subiectis [i]lla gr[aci]a que p[re]parat a[n]i[m]a[m] ad gr[aci]e suscepcione[m] et hec est angelus incedens cogitacione[m] ad bonu[m]. volu[n]tate[m] aut[em] incendere solius dei est. Ipsa enim voluntas i[n] mente d[e]o coniungit[ur]. accendi tam[en] p[otes]t ab angelo i[n] inferiore dispo[siti]o[n]e s[ed] no[n] incendi n[isi] a d[e]o. Incendere enim est ipsa[m] gr[aci]am ei infundere. vel ipsam ie[m] facere q[uo]d est solius dei. angeli enim sunt sicut l[un]a quasdam stellas que illuminare p[ossu]nt s[ed] no[n] inflammare vel incendere. Deus enim solus sicut sol fontale q[uo]d facit cu[m] lumine distribucionem calor[is] i[n] debito susceptibili. Sic et in corporalib[us] d[icitu]r incendere ignem qui igni pabulu[m] ministrat applicando ligna sic in sp[irit]ualib[us] ignis concupia combustibilia cogitacio[n]es nocive. vel sic. Unde oriun[tu]r cogitacio[n]es et scapit affectiones q[uod] excitare p[otes]t licz eas facere i[n] nobis no[n] possit. Id d[icitu]r incentor no[n] i[m]missor qui n[e]c i[n] cogitacio[n]es n[e]c affectiones n[ost]ras sed agens p[ro]ut sibi p[er]mittitur s[ed] excitare p[otes]t. Im[m]issio enim d[icitu]r bone cogitacionis factio tam cogitacionis q[uam] bonitatis s[ed] incendere est ip[s]ar[um] intuitu p[ro]posito[rum] advertiseto vendere ut erant p[ro]p[ter] adatur s[ed] igis

qui[d] ita est de se positus ad ligna igniendum p[er] app[ro]ximacione[m] flabelli. vel sufflatoris incipit ignire ea. Et p[er] hoc p[a]t[e]t q[uo]d ex no[n] illabi anime. p[er] q[uo]d d[icitu]r in libro de ecclesiasticis dogmatib[us]. Demones p[er] energiam no[n] credim[us] substa[n]cialit[er] illabi anime. s[ed] applicacione et oppressione uniri. Illabi enim importat intimu[m] esse ipsi rei et in ime op[er]ari in ea. nichil est aute[m] quod respcit ae n[isi] solus deus. tam[en] est illabi p[er] qua[m] in libro de collacionibus p[at]rum manifeste colligit[ur] ubi esse i[n]corporeu[m] n[isi] solu[m] d[eu]m. et id[e]o ipi tantum posse penetrabiles om[n]ibus sp[irit]uales et intellectuales esse substancias. eo q[uod] solus et totus et ubiq[ue] est i[n] om[n]ibus est. ita ut cogitac[i]o[n]es hominu[m] et internos motus atq[ue] abdita mentium uniu[er]sa prospiciat atq[ue] p[er]lustret. Et Aug[ustinus] in confess[ionibus]. Tu autem domine eras interior intimo meo et superior summo meo. Ecce de applicacione et oppressione uniri hoc est q[uod] corp[or]a insidet illis membris in quibus vigor anime continet[ur] et ea opprimit ne anima ex eis suas eliciat operaciones q[ue] opprimit suo pondere cor. et obfuscat sua obscuritate que p[ro]cedit usq[ue] ad aias p[ro]ut d[icitu]r in libro Ecclesiastico xxxiiii q. Ex turbido motus illuminare debita[n]tur sensus et c[etera] ut[runque].

De falsitatibus per exempla sensibilia specificacione. Sequitur aliud capitulum

Ostendi falsitate p[ro]posita nunc istarum decepcionum p[er]sonas exp[ri]m[a]t, decepcionis uicium, earum materia et p[er]sonarum specificacione. Dicit enim quotidia[n]u[m] sp[irit]us decipit q[uod] no[n] omni sp[irit]us fallit q[uod] n[on] tales deceptores ista latent. nam viros perfectos decipere valent. sic le[gitur] de Symone mago qui uncgetul quodam suppo[s]uit. quo d[icitu]r sanctissima p[er] Clemente rogatus ab eodem Symone facie sua p[ro]mi[s]it i[n] ip[s]um Symone[m] transfiguratu[m] esse. ac Symon rogat[us] appione et ambicione ut eodem herbe p[er]fusio p[ro]ius facies suas ungent. ne aspi

Faustiniani fallens omnibus nisi petro
quia ille tantum videbatur faustinianus
esse Symon magus. petro tamen apostolo non
apparebat immutatus quia ei eciam propriam fi-
guram restituit. Similiter puella quedam
que per magica veneficia videbatur in e-
qua immutata Machario Egipcio non
apparebat mutata. qui eam ungens
oleo benedicto a fantastica mutacione li-
beravit. Similiter de igne qui videbatur mo-
nachis coquinam succendere quem beatus
Benedictus non videbat sed ostendit quod in eo-
rum oculis ignis erat. Tercio patet circa
ymaginativam. dicit enim Helinandus
in xiiii libro cronicorum. De fantastica mu-
tacione hominum in bestias recentior est no-
ticia nostrorum fere temporum quam ut iam oblic-
terata possit nesciri. Refert enim
Guillelmus alias Guilhelmus Malme-
sberiensis monachus in hystoria sua tem-
pore Petri Damiani erant due anu-
cule in strata publica qua Romam itur
quales Augustinus appellat stabularias
id est transeuntes hospicio recipere susci-
pientes. Nam stabulum proprie dicitur hospicium
venale publicum. Hee uno commorantes
tugurio uno imbute maleficio hos-
pitem si quis solus supervenerat in e-
quum vel suem vel asinum mutabant
et mercatoribus vendentes precium bibebant.
Quadam die invenientes quendam hystrionicis
gestibus victum exigentem hospicio sus-
ceptum asinum fecerunt. multum inde lu-
crantes passim scilicet qui miraculo ge-
stuum detinebat transeuntes. Nam quo-
cumque modo precepissent anus movebatur asi-
nus. Non enim amiserat intelligenciam
sed loquelam. multum in questu consta-
verant vetule. Audiens hoc vicinus di-
ves asinum emit magno precio. denique
est ei ab illis vetulis ut custodiret
eum ne in aquam intraret. Frustratus quoque a-
sinus diu ab aqua cavendo incautiorem
nactus custodem in locum proximum se pro-
iecit. et ibi diu se volutans asininam
figuram perdidit propriam quam recepit. Cum-
que custos eius sciscitaretur ab eo an obvi-
um asinum vidisset. ille se esse dixit. Fa-
mulus ad dominum retulit. dominus ad apostoli-
cum Leonem nonum seculo nostro sanctissimum quiete
anus idem fatentur. dubitantem papam
confirmavit Petrus Damianus vir eru-
ditissimus producto exemplo de Symone ma-
go qui Faustinianum visus fuerat in speci-
e Symonis. Hoc exemplum inducit prefatus G-
willermus approbans quod non quod per ni-
gromanciam fit potest magica fallere
intuentem. dixerat enim prius quendam ges-
pulias esse locupletissimum. qui quicquid
contingit manibus gutta. non quod ita pro-
bo sit sed quia ita esse videtur quod ad aquas
diluitur. Idem refert quod in Anglia
quedam mulierculae post Sathan converse
demonum illusionibus et fantasmatibus
seducte credunt se consistentes nocturnis
horis cum Dyana dea paganorum vel cum
Herodiade vel cum innumera mulierum mul-
titudine equitare atque eius iussionibus ob-
temperare. Ipse namque qui transfigurat se
in angelum lucis cum mentem cuiusque mu-
liercule cepit et hanc sibi per infidelitatem
subiugaverit. illico transformat se in diver-
sarum personarum species ac similitudines. et
mentem quam captivam tenet in sompnis
deludens. modo leta modo tristia.
modo cognitas. modo incognitas per-
sonas ostendens. per devia quoque deducit et
cum solus spiritus hoc patitur infidelis non
in animo sed in corpore hoc evenire opi-
natur. Ideo nimis stultus est et hebes
qui hec omnia que in spiritu fiunt eciam in
corpore arbitratur. Cum et Ezechiel et
Iohannes ewangelista et alii apostoli et prophete
in spiritu non in corpore viderint visiones.
In hiis duabus illusionibus constituta
et ymaginativam non est magnum periculum

[illegible] / dyana / herodiade [illegible]

Gra sic dicit aug. in xii li. sup. Gen
ad litteram. Cum in hiis corporalibus visis
fallit nichil obest quod ludificantur oculi
si non erratur in veritate fidei et intellectus
sanitate que docet deus subditos sed
ac si ludificet animam spirituali visione
ymaginibus corporum, ut putet corpus esse
quod non est, quod obest anime si perniciose
suasioni consenciat. Unde aliqua fit quo
de consencientibus sompniancium cum se con
cubere videri vel contra propositum suum vel
contra licitos mores, quod non imputatur
nisi cum ea que vigilantes eciam cogitamus
non cum placito consenciendi sed sic etiam
propter ad loquendum quod non possemus nisi ea eciam
cogitaremus. Hic admonentur in sompnis
et exprimuntur ut eis caro ita moveatur
et quod naturaliter colligit per genitales vias
emittit quod quidem sine peccato a vigilan
te fieri non posset. Tunc vero tamen sine
peccato fit quia cum peccato a vigilante dicitur
quod vere diceretur sine dubio cogitatum est
Unde tamen propter anime affectionem bonam que
desiderio melioris mundata multas
interficit cupiditates que ad talem
motum pertinent carnis quod casti vigi
lantes cohibent, dormientes autem
id non possunt quia non habent in potestate quod
admoueatur expressio ymaginacionis corporis
que discerni non possit a corpore. Propter istum
ergo anime affectionem bonam et in sompniis
quedam eius merita clarent. Tercio patet
exemplum in intellectu intellectuali visione ubi
impleta est opus virtutis intellectiue. Hic
credimus in beato Ambrosio qui in spiritu
interfuisse legitur beati Martini sepulture
Et ad intellectum huius et eorum que predicta
sunt notandum quod modus quo videt anima ex
tra corpus humanus est in spirituali visione, cum
anima alienata a sensibus carnis
visa in spiritu et in ymaginis similitudinibus (?)
sed non potest ex illis similitudinibus cognoscere
contingencia nisi adiuvetur desuper. Tercio

sicut in sompniis videmus aliqua que
inde nos videmus angelum excitantem (?)
et eorum significata sub similitudinibus intel
ligimus ita est in proposito. Sic expositus super
Gen. ad litteram. Unde tunc spiritu revelatur
ei et sub similitudinibus congruis representatur
Hic econtra demones illos quos fan
tasiis deludunt cum arripiunt a sensibus
revelant loca et ea que sunt in locis
et veritati adherentes credentes divinitus se
fuisse collocatos in talibus locis et certa signa
defuerunt cum tamen videntur spiritualiter et non
corporaliter et decipiuntur mulieres que dicunt se
ire cum dyana. Alius modus est intelle
ctuali visione cum vero anima capitur
se videt in divino lumine ubi animas capi
in celum et angelos deferentes animas
Hic beatus Benedictus vidit mundum collectum
sub solis radio et animam beati Germani
Capuani episcopi efferri in celum. Tercius
modus est in visione per eum corporali per eum
spirituali. Anime enim unite corporibus cum
appropinquant ad mortem, sed quod incipiunt
a corpore dissolui incipiunt oculum mentis
in id lumen in corpore mittere ubi multa
discunt et futura provident que predicunt
Et ita patet quo sumus in corpore et certa
corporis videmus. Unde Gregorius ii dyalogorum
Urbi progeneratores nimie motu (?)
ex nos ducimus et nobis sumus in nobis cum
non sumus. Octavo patet exemplum affective devo
nes enim inflammant discipulos suos
ad vicia ut revelent aliis quod occul
te sunt a suis cultoribus perpetrata
Unde Valerius Maximus in libro i. et Tullius
de divinacione et fato ait quod Valerius
Duo familiares archades iter una
facientes Megaram venerunt. Quorum alter
se ad hospitem contulit, in taberna
alter diuertit. Is qui in hospicio erat
vidit comitem suum orantem ut sibi
cauponis insidiis circumvento suc
curreret, posse enim eius accursu celeri

pisto &

in imminenti se subtraxit quo viso prosilivit
exercitatus et habitum illorum magistri eius duxit
erat percutere conatus est. Deinde proposita hac
[illegible] tamen suspicatione [illegible]
et lectum ac sompnum expectans. tunc demum ei
sanctus oblatus obsecravit ut qui vite
sue auxilium ferre neglexisset. necem tamen
oblatam non negaret. corpus enim suum a
caupone trucidatum iam plaustro ad
portam fieri stercore coopertum. Itaque con
festim familiaribus pluribus compulsus
protinus ad portam currit et plaustrum quod
inquiete demonstratum erat comprehendit cau
ponemque ad supplicium perduxit. Inveni
untur etiam nostro tempore satis congrua.
Dicit enim Gaufridus Altissiodorensis in libro
suo sic. Quidam decanus sacerdos cum
sorore ducis Burgundie Regis Bilicie de
sponsata aliquando diu tenuit ibi [illegible]
ibi certissime comperit quod narrabat in
venis quidam strenuus et natandi peritus
ut crepusculo noctis lucente luna in mari
balneantis mulierem post se natantem
crines apprehendit tamen [illegible] ex sororis quam
cum vellet mergere. eamque alloquens nul
lum verbum potuit extorquere. operamque pal
lio in domum duxit et tandem uxorem sol
lempniter accepit. Increpatus aliquando a quo
dam socio quod fantasma acceperat expa
vescens arripuit gladium et minatus est
in gutture eius mulieri filium quem ex ea sus
ceperat se mactaturum nisi ipsa loqueretur et
diceret unde esset. Mox illa: Ve inquit
tibi misero utilem perdis uxorem dum
me cogis effari. Tecum forem et tibi bene
foret si iniunctum silentium michi tenere per
misisses. Et nunc cum me deinceps non
videbis et mox evanuit. Puer crevit
et maximum balneum frequentare cepit
tandem una dierum fuit ita ... ipsa mulier
coram militibus caput in eisdem fluctibus
occubuit. quem forte si verius puer fuisset
mare ad litus expellere debuisset. Vide

Idem post exemplum ab Helinando libro III.
Cronicorum. In Coloniensi diocesi famo
sum est et immane palacium Reno flumini superemi
net quod Iuvamen incipit. ubi pluribus
olim congregatis principibus ex improviso
advenit navicula quam cygnus collo alligata
cygnus argentea trahebat cathena
exinde miles novus et incognitus omnibus
exiliit et cygno navem reducente miles
postea nobilem uxorem duxit et liberos pro
creavit. Tandem in eodem pallacio residens
cygnum respiciens cum eadem navicula ad
venientem cum cathena in navim se recepit
et ultimus non comparuit. progenies eius usque
hodie perseverat. In Lingonensi quoque provincia
quidam nobilis in silvis abditus reperit
mulierem speciosam preciosis vestibus amictam
quam adamavit et duxit. Illa pluries balneis
delectabatur in quibus visa est aliquando
puella in serpentis specie se volutare. Inqui
sita viro et deprehensa in balneo in aquis
deinceps comparitura disparuit et adhuc
durat eius progenies. In vita sancti Bernhardi
lege. Quidam in civitate Nannetensi incubus
mulierem quandam abusus est VI annis cu
bante eo cum ea iuxta virum suum quem beatus
Bernhardus coram omni populo candelis ardentibus
excommunicans abinde fugavit. In eadem provincia
scilicet in minori Brittania crebrerrime leguntur
tempore Arturi Regis et sociorum eius huiusmodi casus
accidisse. Sequitur post de doctrina hominis per
tinente ad doctores et continentur 6 capitula. Capitulum primum quod in
Christo doctore sunt prestita doctrina. Capitulum secundum quod ad doc
torem hominem pertinet bona vita. Capitulum tertium quod ad doc
torem hominem pertinet certa scientia. Capitulum quartum quod ad doc
torem hominem pertinet debita doctrina. Capitulum quintum quod
ad doctorem hominem pertinet prompta facundia

Quod in Christo doctore prestita sunt doctrina

Dicto de doctrina dei et angeli tam
boni quam mali. Dicendum est de doctrina
hominis. Docet ergo homo Christus. Docet homo iustus.
Docet homo malus. Docet Christus conditor omnium bonorum ma
gister omnes in se ignorantes erudit et homines

peike rogus

demon

ut erudiatur ad homines eos comparare
mittat. primi petri ii. Est enim magister ma-
suetus ut discipulos attrahat. Iohannis
xi. Magister adest et vocat te. Modestus
ut attractos retineat. Math. viii. Magister
sequar te quocumque ieris. Expeditus ut
breuiter multa doceat. Math. xxii. Magister
quod est mandatum magnum in lege. ait
illi. Diliges dominum etc. Expedivit enim
uno verbo quia plenitudo legis dilectio
est. Competenter peritus ut sine errore do-
ceat. Iohannis xiii. Vos vocatis me magister
et domine et bene dicitis sum etenim. Exemplum
dedi vobis etc. Modo ignorantes erudire
docebat christus non per angelum ut dicitur
hic ministrum tamen ut creaturam puram sed
quadam potestatis extollens. Dicit enim magnes
quadam occultam naturam attrahit ferrum
sic christus cum homo potestate plenus
erat eos quos vocabat docebat verus
christus unus deus et unus homo quos etiam
vocabat. intus illuminabat. Fulgor enim
et maiestas divinitatis occulte que in facie
christi relucebat primo aspectu ad se viden-
tes poterat trahere et habebat. Dicit glosa. pa-
tuit qui theolonium dimisit. Ipse enim
nos docuit qui secundum apostolum factus est nobis
a deo sapientia mentis doctrina. iustitia in eius
misericordia cum iustificat nos condonans delic-
ta. sanctificatio mentis vita. redemptio
mentis mortem sustinens. Hee sunt iiii^or
virtutes cardinales quas docuit et no-
bis reliquit. Unde Bernardus in xxii sermone
super Cantica. Ve vobis cum virtutibus qui
dei virtutem christum ignoratis. Ubi nam
queso vera prudentia nisi in christi doctrina
vel vera iustitia nisi de christi misericordia. Ubi vera
temperantia nisi in christi vita. Ubi vera fortitudo
nisi in christi passione. Soli ergo qui eius
doctrina imbuti sunt prudentes dicen-
di sunt. Soli iusti qui de eius misericordia ve-
niam peccatorum consecuti sunt. Soli tempera-
tes qui eius vitam imitari student.

Soli fortes qui eius passionis documenta
fortitudinis in adversis tenent. In tantum prude-
tiis habebat in acquisitione virtutum si aliquid
de eis sperandus putat qui a deo virtuti
cuius doctrina servatur prudens. cuius
misericordia opus iustitie. cuius vita speculum tempera-
tie. cuius mors insigne est fortitudinis
secundum eis sunt aliter assignata ubi agebatur
de doctrina divina. Tertio homines ad homines
causa eruditionis mittit. Dicit enim Genesis
Cornelius mittitur ad petrum paulus ad
Ananiam Eunuchus invenit philippum
moyses iethro. Voluit enim deus homines
doceri ab homine ut honorem conditionis
humane dignitatis prout dicit Augustinus in
prologo libri de doctrina christiana. Per ange-
lum potuit omnia fieri sed abiecta esset hu-
mana conditio si per homines verbum suum deus
ministrare nollet. Ut. Modo ut fovean- de=
tur homines mutua caritate prout dicit
Augustinus in eodem prologo. Caritas que se
homines invicem nodo unitatis astrin-
git non haberet aditum refundendorum et
quasi miscendorum animorum si homines per homines
nil discerent. Tertio ut sit decentia ce-
et subcelestium conformitatis. Sicut enim in celestibus
angelus deus angelum purgando eum illu-
minando perficiendo. sic et in subcelestibus ho-
mo hominem. Exodi xxv. Respice et fac secundum
exemplar quod tibi in monte monstratum est. Quarto
ut sit magis appetibilis virtus prout dicit Augustinus
in libro de cathechizandis rudibus. quod quanto
caritas est officiosior tanto mentis acco-
gnoscenda veritate abilior. Unde multa
sunt tenebrosa ex iudicando. dum eru-
diunt ignorantes. Ex quia non est secundum perfecta
caritas nisi semina virtutis. ideo sicut de fornace igniis
procedunt quedam scintille ignis. ita de
fornace caritatis et veritatis ignitis prodeuntes
micant menti quedam tenebrose
subito prout dicit Augustinus in libro de cathechi-
zandis rudibus. Nec infructuosum debe-
bes putare quod ea que cum non expli-

(qui ut scribe cupis)
tas ita ut cupis, nec cuere valeas quis
enim in hac vita in in enigmate et per specu
lum videt nec ipse amor tantus est ut car
nis destructa caligine penetret mie
tum senum, unde ut tamen fulgent eo ista
que tanseunt ut sunt theophanie que re
velantur intellectu. propter dicit Ysidorus in libro de
summo. Hic ymaginatione desubtus fan
thasie surgunt. Ista intelligencia desuper
theophanie descendunt. **Quod ad doctorem hominem pertinet bona vita etc.**

Ostenso quod vir iustus et predicator ad
doctorem requiritur, dicte conditio
nis. Est autem doctor tempore in hominibus iustis
Ecclesiasticus eciam status subditus et pre
latus quos appellare possumus lectores
pastores et rectores. Et pro doctoribus
eorum. Competit autem eis vita bona
scientia sancta, debita doctrina, propria facun
dia, de quibus. Exodi xxxi. Implevi eum
spiritu dei sapientia et intelligentia et scientia in omni
opere ad excogitandum fabre quicquid fi
eri potest ex auro et argento. Opus dei refer
tur ad bonam vitam que est preciosa, sapientia
ad sanam intelligentiam ad doctrinam, scientia toti
opere ad omne quod potest fieri, aut ex auro
argento et ere sonoritas est facundie.
quam demum diversificare provocat me
Est ergo primo necessaria doctori bona vita que
instruit deus gratia, de qua possumus assu
mere verbum hoc et exponere de bono doctore,
Eccl. xv. Implevit eum dominus spiritu sapientie et intellectus
stola glorie vestivit eum, ubi notatur eius
vitam et eius primum. Bona ergo vita et
virtus notatur in sapientia Eccl. xxvii. homo sanctus
in sapientia permanet sicut sol. Debet ergo ista
sanctitas sapientie declarari in spiritu et anima et
carne. Hoc est si templum in toto homine, ut spiritus
sit sine superbia. sine invidia. sine ava
ricia. Hec enim maxime se habent in doctoribus contra
primo excelsa sua superbiunt in se, deinde invi
dent aliis. vite se quos nollent esse pares
esse, aut aliis quos vident meliores se

Est enim invidia filia superbie ex his
duobus procedit avaricia que noluit tol
lere. de primo, prov. xxvi. Ubi est superbus, ibi
iurgia sunt. Et xiii. autem agit omnia cum
consilio regitur sapientia. Iurgia sunt inter
eos sustinendo suas opiniones. Et illi
humiliter et secundum consilium dei sciant. Et
Isti sunt vere sapientes. Magis enim
errorem suum errorem defendere presumit
Aug. de cathedra ex inde credibilis. Deus
expiri nos voluit, ubi cum inventi plu
ribus corrigam ne indefensibiliter in
error maiori precipitem errore hinc ergo
sapientiam non habent quia habent inflatam faciem
que includit oculis visionem. Aug. libro
confess. Facies mea nimis inflata
non sinebat me videre verum. Matth. xi. Abscondisti
disti hec a sapientibus et prudentibus, id est ab eis
qui se reputant sapientes, et revelasti
ea parvulis. Et in eodem confess. Dolor
erroris mei capiebat totus et ponderis super
bie mee in iniuria detrudebam. Et non enim
dabas auditui meo gaudium et leticiam
aut exultabat ossa que humiliata
non erant. De secundo Sap. vi. Proponam
in lucem scientiam eius et non preteribo veritatem
neque cum invidia tabescente iter habebo
quoniam talis homo non erit particeps sapientie, et
invidia magis tabescente quod facit homines
intus liquescere nec verbi eius veritatem
detegere. De tertio Sap. primo. Vidi divi
cie appetitur in vita quod sapientia locuplectius
Contra ut dicit Aug. in libro contra achademicos
verba lectio doctrina totum contemptum opere
quis in mortalibus oculis tantummodo quicquid illius
spiritus attingit hanc quidam non colunt
avaricia que non tamen est imperitia. Et
Ambrosius in sermone in sancta Aug. de doctrina chri
stiana in primo. Omnis res que dando non defi
cit, dum habetur et non datur, nondum habetur quomodo
habenda est. Vivo ergo spiritus sine superbia cum
humilitate, sine invidia intuente. sine ava
ricia in inmutabiliter. De secundo publ. id est primum

sapientie timor domini. Quem enim Greg. Omel.
3. super primam partem Ezech. Quem cordi doc
torum superbia tenet mira testatur quod non
presidet. De sapientia Capitulo vi. Concupiscentia
sapientie deducet ad regnum. Et sequitur diligi
te lucem sapientie omnes qui preestis populis
scilicet ut lucide et sine invidia alios doce
atis. Decimo Capitulo vi. Quoniam dignos se
cum circuit querens et in viis suis ostendet se hy
lariter. Eccli. xxiiii. Ego sapientia effudi flu
mina. Ego quasi trames aque immense.
Quemadmodum sicut aqua de fonte procedit et non
exhauritur sed iugiter fluit. Sic scientia dum
aliis distribuitur non minuitur sed plen
ificatur. Dicit ergo anima hoc est aliis prodest in
doctore sine iracundia, sine lascivia,
sine negligentia. Hee enim qualitatem inqui
sequuntur. Et hiis tribus modis scientia in ea
declaratur. De primo Proverbiorum xiiii. Qui pati
ens est multa gubernatur sapientia. Qui autem
impatiens est exaltat stultitiam suam.
Impedit enim ira animum ne possit cerne
re verum. De hoc Augustinus in primo confessionum. Ostendit
quod melius docent ingenui pueros suos
qui addiscunt liberaliter quam coactione
necessitate. Ubi sic parentes pueros arguunt et
docent sine impatientia eorum supportant
imbecillitates sic debent facere doctores. De
Quo pub. i. Quoniam autem doctrinam stulti
despiciunt. Stulti sunt lascivi qui nolunt
vacare sapientie sed levitati et lascivie et
id quod alios docent verba eorum efficaci
am non habent. Quia ut dicit Greg. O
mel. in super primam partem Ezech. Non
facile eius predicatio accipitur si levis
in moribus esse videatur. Decimo publi. vi.
Quasi aliam consolationem. Vade ad apem o
piger et exemplo eius disce sapientiam. Ut scilicet non
negligat doctor circa discipulos sed cor
ripiat et corrigat discolos more api
um ne sicut ambo in examine habent spicula quo
si lacessite fuerint pungunt in mella
et ardore vindicte ponunt animas in vulnere

quia ex zelo debent motiva correctionis
misceri, nec malis parcere. Unde Augustinus in
Confessionibus loquitur de hoc, quod non fuit suf
ficienter admonitus et increpatus sub ex
ceptis. Quinto decimo, inquit, etatis mee
anno interposito otio ex necessitate domestica
feriatus ab omni scola cum parentibus esse cepi.
Excesserunt, inquit, caput meum vepres li
bidinum et nulla eradicans manus. Dicit e
ergo teste carnis puritas sine gule immun
ditia, sine luxuria, sine infamia. Hec
enim qualiter se habent. Gula enim instat lu
xurie et utique infamie. De primo dicitur Eccles.
2o. Cogitavi abstrahere a vino carnem
meam ut animum meam transferrem ad sapientiam.
Ieronimus. Venter pinguis sensum tenuem
non gignit. Idem in secundo libro contra Iovi
nianum. Galienus. Illorum quorum vita et
ars sagina est dicit nec vivere posse diu
nec sanos esse. Animas quoque eorum ita ni
mio sanguine et adipibus quasi luto involu
tas nichil tenue nec celeste sed semper
de carnibus et ructu et ventris ingluvie
cogitare. Et Boecius in libro de disciplina
scolarium. Vinum modice sumptum inge
nii acumen nutrit, non modice vero pota
tum totum perturbat. Intellectum ebetat, memo
riam exinanit, errorem infundit, obli
vionem inmittit, ignorantiam ponit. Ubi
enim ebrietas ibi furor dominatur. Ubi furor
ibi non sapientia sed desipientia pullulat. De 3o
Iacobi i. Que desursum est sapientia primo quidem
pudica est. Non enim habitat in purissimo
liquor sapientie in spurcissimo vase. Sap. i.
In malivolam animam non introibit
sapientia nec habitabit in corpore subdito peccatis.
In corpore dicit, quia qui fornicatur in corpus
suum peccat. Hugo Omel. i. Sic tan
dem carnem disciplinis studiis edomi
tam et spiritui mancipatam indiget a li
bidinibus sancta loca premittere. Quale enim hoc non
percipere ea que sunt dei. Hec est sapientia carnis
que inimica est deo. Dicit Beda in i. lib.

de disciplina scolarium. Tercio inimica
est studijs peruersitas morum. Iudas filius Ezechie
qui prius sum consumpsit viuendo
luxuriose. et cepit fructus euertere. Tantis
angustijs sepe receptus fuit a patre.
ultimo parentibus permittentibus redimi non po
tuit. Conpetitus osculo a patre vbi quaeso
nasum ei precidit dicens. quare in quantum primis
meis erroribus incastigatus euasi. Cum
magistri mei documentis non obediui. Socios
et meos contempsi. Decimo Coll. iiii.
In sapientia ambulate ad eos qui foris sunt
ut non scandalizentur de infamia et mala
conuersacione doctorum qui audiunt verba
vel vident vitam eorum. Quarto ait Boecius
de disciplina scolarium. Nulla res magis
perniciosa discipulis quam vita magistri con
tumeliosa. Infusa enim sepissime con
fundi videmus et fetido vase quod vas
fedum aquas corrumpit. Quod ad docto
rem hominem pertinet certa sciencia.

Docenti est necessaria est sciencia. Quia
ut dicit Ouidius in libro Tristium. Quod
minime nouit nemo docere potest. Non sit
autem sciencia inflatiua. prima ad Corinthios viii.
Sciencia inflat. Ieronimus super Epistolam ad E
phesios. Non mille rugata fronte et di
misso supercilio verbis que trutinantes aure
ingeniorum vendicant non quod ipsi digni
ad arrogantiam nouerint sed quod simplices quos
que suum sui comparacione videntur nescire. Non
superstitiosa. Mathei xvi. Faciem celi di
iudicare nostis signa autem temporum non potestis scire.
Non curiosa. Crudelior est enim ut dicit Augustinus
Ignorantia fidelis quam temeraria sciencia. et Ieroni
mus iaculum nimium iaculatur subinde
leonem excipit. Acuta sunt ista que di
cis. Nichil acutius arista. et tamen inutilis.
Curiositas enim ut dicit Augustinus in libro Confessionum
imitatur sapientiam. Sic ignorantiam simplicitatem
ignauia quietem. luxuria sacietatem
prodigalitas liberalitatem. Prima ad Corinthios
viii. Quis se existimat scire nondum nouit
quid oportet eum scire. Non erronea et
vana. Sapientie xiii. Vani sunt omnes homines in
quibus non subest sciencia dei. Dicit enim Augustinus in
Confessionibus. Sillogismi silua sunt vera ut tibi
dormiencium. Stulti sunt cibis vigilantium
sed tamen non reficiunt. Hanc autem scientiam vanam
multi induunt. Diminucionis vicium. Eccli. xv.
Homini bono igitur suo dedit deus scientiam
sapientiam et intelligentiam. Sapientiam qua deus co
gnoscitur. Scientiam qua humana temporalia conuersantur.
Intelligentiam qua mistica scripture pene
trantur. Vel sapientiam qua res sapiunt secundum
saporem proprium. Scientiam qua estimantur secundum
valorem suum. Intelligentiam qua cogno
scuntur secundum totum esse suum. Iste est funiculus
triplex qui difficile rumpitur. Hec dat deus
homini bono ut regulam qua se et alios
regulet. ut lucernam qua se et alios illu
minet. Vt cibum quo se et alios sanet.
Vt gladium quo se et alios defendat. vt
agrum et vineam ut ea laborando sibi et
alijs fructificet. Vt pecuniam ut eam ad
usuram accommodet. vt vxorem ex qua filios
spirituales deo generet. Ysaie xxviii. Quem
docebit scientiam et quem intelligere faciet au
ditum. Ablactatos a lacte. sed separatos a
dulcedine et culpe. Quo subtilitatis ingenij.
Dicit enim multa discuntur que prius modo docen
tur. Prouerbiorum xxx. Non didici sapientiam et noui scientiam
sanctorum. Contra Beatus Ambrosius in libro de officijs
de se ipso. Sic homines discunt prius quam do
ceant et ab illo accipiunt quod alijs tradant
quod ne ipsum quidem in etate. Ego enim rap
tus a tribunalibus atque administracionis infu
lis ad sacerdotium. cepi vos docere quod ipse non
didici. ita factum est ut prius docere inciperem
quam discere. discendum igitur mihi simul et docen
dum est quia non vacauit ante discere.
Dicit autem dicit Boecius ubi supra. Cum ad ma
gistratus excellenciam iuuenis velit ac
cedere tercium gradum statum intelligat. quidam
enim sunt vehementer obtusi ingenij. qui
dam mediocres. quidam excellenti nature

z . f. serrem dictorum eius vehement obtu-
si non p(ossun)t doce(re) ph(ysi)cam s(ed) mag(is) math(ematic)am
mediocres aut polliticam / s(ed) excellent(es)
circa(?) tres sunt gradus, in inferiori
gradu b(e)n(e) se h(ab)ent ad p(ro)no(sti)ca(tiones) / i(n) medio
aut ad ph(ysi)cam medicinalem. In su-
premo aut ad ph(ysi)cam et omnem subtiliter
Unde si docemus hic discipulos q(uo)d ad
hunc differimus, docemus q(uod) ipsos doctores
eligent qui magis c(on)formali condicione
discipulorum intellectibus et appetitibus / vel facul-
tatibus conformaret. Tercio diuturnitas
studii. Nam antiquus enim . s(ecundu)m Ber(nardum) Iob.
Est sap(ientia) et in multo t(em)p(or)e prudencia. Ibi d(icit).
antiquus et multo t(em)p(or)e non p(ro)pter vetustate(m)
etatis s(ed) quia diu audierit a magistris p(ro)-
bis. Prov(erbiorum) x. Non cesses audire fili doctri-
ne ignores sermones scie(ntie). Dicit enim differ-
unt homines ad diversarum arcium magistra
p(ost)q(uam) quia artem consecuti sunt diuturna
t(em)p(or)is experiencia. Unde Greg(orius) Nazanzen(us)
in apolog(etico). Unum n(on) h(abe)t q(uo)d novum aut
pessimum e(st) h(ab)uis apud quos divine ph(ilosoph)ie
studia vigent, ut ex ordine discipulorum
quis in officium m(agis)trorum assumatur, sic n(ec)
nauite quid(em) p(ro)babili si eos poscat adm(inistrare)
spectorum p(ro)re(?) tu(m)sstri(?) vel ex(?) 10 loco .s.
ventorum probabile collegit disciplina
ad ipsa navis gubernacula provocari
vel fortissimo militi curam turme
choorte q(ua)m committi, vel bene agentem
turmam ductoribus exercitus differri m(a)-
gisterium. Idem nonnulli pene ab ipsis
infancie pilos deponant, dum adhuc
puerile balbuciunt et tamquam sacrorum
volu(mi)na non saltem cognoscant ang(?)-
nove vel veteris scripture vel auctores
discant, vel stilum cognoscant, ut no(n)
dicam ora abluant, et anime vicia de-
ponant. Sic nisi forte duos vel tres
sermones ex antiquis tractatoribus didi-
cerint, et hoc fortasse ex auditu mag(is)
quam ex libro, iam admiracioni esse uo-

lunt et laudi. Prov(erbiorum). iam p(ro)p(r)iis cogitant
oris sedulitatis exercicia. Doctor enim qui
exercitatus non fuit, sciam suam p(ro) doctrina
complete manifestare non potuit. Quis
enim ap(osto)lus se exercebat, et de hoc ad Rom(anos)
xv. Laudabat dicens Repleti estis omni
scie(nti)a ut possitis alterutrum monere. Et Tulius
in tusculanis. li(bro) i. Gretorum pri(mus) e(st) Quasi
quis novit artem in hac se exerceat.
Gaufridus in poetria. Ars certos usus
promptos, imitatio reddit artifices
aptos tria concurrunt simmos(?). Est aute(m)
ista scientia in suo potissimo statu in via q(uam)
vertitur circa dei gloriam. Iere(mie) ix. Non glo(rietur)
sapiens in sapiencia sua, non fortis in fortitudi(ne)
sua, non dives in diviciis suis, s(ed) in hoc
glorietur qui gloriatur scire et nosse me. Ep(isto)-
la ad Cor(inthios) ii. Nichil iudicaui me
scire inter vos nisi ihesum xpistum et hunc cru-
cifixum. Scire aut(em) xpistum crucifixum e(st) scire
eius gloriam quia sic oportuit xpistum pa-
ti et ita intrare in gloriam suam. Luce
ult(imo). Ex quo utitur circa p(er)ti(nencia) p(er)tinenti noticia.
Ierem(ie) ii. Vide vias tuas in convalle
scito quid feceris. Ex quo circa sui mundiciam
pri(ma) Thess(alonicenses) iiii. Sciat unusquisque vestrum
suum vas possidere in sanctificacione et ho-
nore, non in passione desiderii sicut gentes
que ignorant deum q(ue) corpus meum debemus
regere per scienciam nostram freno abstinencie
et singulos gemencie(?) in sanctificacione virtutum
et honore, quantum adversitatum acceptacionem
non in ardore libidinis sicut gentes que
ambulant in propriis desideriis. Vt enim
dicit Greg(orius). Ubi maior donum e(st) scie(nti)e. ibi
transgressor maiori subiacet culpe,
qui circa mortem p(ro)uiciam. Unde Ecc(lesiastici). Commemorare
mortis sato(?) i(d est) habe semper p(re) oculis mortem
q(uod) omnibus e(st) communis. Deu(teronomium) cap(itulo) xii. Memores
tu semper ante oculos d(ebe)t esse quia invenit(?)
dicamus viri et que deberat cursu for-
tuna pergi, confestim s(ed) adveniet deus
leti recipiendus, i(dest) beatissimus est et securus

Nō. bene

p̄ rethe

sit possessor qui crastinum sine solli citudine expectat. Vii. Docentes insarcere constitutus disputabat, et cum permitteret ei decerni ut fugeret noluit sed remansit ut duorum certum gravissimorum metum homi deprecet, mortis et carceris. Circa ergo individuis officiis sunt locutus pro de eorum sancta quam adoctorem et actum prestitit in hoc capitulo

capitulum

Dicitur ad doctorem hominum pertinet debi

Doctrina etiam doctori est tercia sacra unde. Ro. xii. Cum docet in doctrina ad hanc doctrinam ministerio concurrunt et ministerio eam impediunt. Dicitur ergo inhabet doctrina ex parte docentis pietatis ex parte doctrine veritatis ex parte modi oportunitatis ex parte finis utilitatis.

primo

Depo. Eccl. vi. Sapientia doctrine secundum nomen eius est. Et non multis est manifesta, si non sunt pro sapientem sum. Dicitur enim a sapore sapientia pro saporem pietatis qui intencione et affectione te lingitur et non multis est manifesta. Quia contra eam incidunt multa sophismata et multa obliquitates gratia. Dicitur pro Aug. in 2o libro de achademicis pro patre et in eodem duo vicia sunt et impedimenta inveniendi veritatis. Timeo inquit ne te cum te contemplaris inveniri esse despectus aut certe ne inveniri esse te credas. Ista pietatis facit doctorem in docendo affici et perpetuis documentum eius magis infigi. Gracius enim auditur cum doctor afficitur in docendo, tunc enim auditor afficitur in audiendo prout dicit Aug. in primo libro de catechisandis rudibus. Jere. iii. Dabo vobis pastores qui iuxta cor meum pascent vos scientia et doctrina. De 2o ita primo ad Tim. ii. Veritatem dico in Christo Ihesu et non mentior, doctor in fide veritate hoc est fideliter veritatis. Unde legalis pontifex habebat in racionali iudicii doctrinam et veritatem scriptam que erant in pectore eius. Hinc enim magis debent doctores vacare ut doctrinam veram effundent quia ut pecuniam frustra accipient. Prov. viii. Accipite disciplinam meam et non pecuniam, doctrinam

secundo

generum

tercio

magis quam thezaurum eligite. De iii magis apparebit infra ubi agitur de modo discendi. Tu istam oportunitatem appello ergo qui docet quibus dicitur Prov. xxiii. In auribus insipientium ne loquaris qui despicient doctrinam eloquii tui. Et qui dicit Eccli. xxii. Flagella et doctrina in omni tempore sapientia et cetera. Quo dicitur Deutro. xxxii. Concrescat ipsi ut pluviam doctrina mea fluat ut ros eloquium meum. ii. ad Thy. iiii. Argue obsecra increpa in omni pacientia et doctrina. Argue negligentes. Eccli. xix. Corripe amicum sepe enim fit commissio. Obsecra i. cum mansuetudine te habe ad voluntarie distentes. Increpa verbis asperis in malo perseverantes vel argue delinquentes, obsecra corrigibiles, increpa incorrigibiles. Vel argue erroribus et tardibus, obsecra promissis et precibus, increpa minis et terroribus, in omni pacientia ut procedas ex dulci affectu et doctrina ut instruas ex veritate.

nota

quarto

De iiii Ro. xv. Quecumque scripta sunt ut per pacientiam et consolacionem scripturarum spem habeamus. Finis enim omnis doctrine est ad quem omnis sancta ordinatur que vera sapientia est ut paciamur voluntarie pro Christo et consolemur instruendo et edificando proximum. Sunt autem ministerio que doctrinam impediunt et contra eam que docenda sunt opinionum novitas, sermonum sublimitas, superfluitas, verborum urbanitas. Depo. Ephes. iiii. Ut iam non simus parvuli fluctuantes et non circumferamur omni vento doctrine. i. ad Thy. vi. Et monet apostolus Thymotheum ut evitet prophanas verborum novitates. Et ut dicit Quintilianus docendum est plano sermone ut in nummo cum publica forma est. Usitatis enim tucius utimur pro nova verba non sine periculo fingimus, et si hoc cietur in verbis, multo magis in opinionibus novis. Hebre. xiii. Doctrinis variis et peregrinis nolite abduci. Varie enim opiniones turbant tormentis conscientiam et generant audientibus scandalum. Unde

ad ... doctrina ... ta ...

Cyprianus i ep̃ ad Cornelium. Cũ no͂ sunt
le ꝑmenda sꝫ ꝛ incaute a' teme pu
blicanda, que discordi stilo audientib
scandalum moueat, ꝛ incerta opinione co
fundant. de ꝯo. i. ad Thymo. iiii.° In
nouissimis tꝑib discedent quidam a fi
de attendentes spiritibus erroris ꝛ doctri
nis demoniorum, tunc hmõi sunt doctrine su
sticiose. de q̃ue aug.° i ii. de doctina xp̃i.
Omnes artes inganatorie vel norie sup
sticõis ex quadam pestifera societate
hom̃y ꝛ demonum q̃si pacta infidelis
ꝛ dolose amicitie ɔstituta penitus sũt
repudianda ꝛ fugienda xp̃ano. de eo.° ɔ.
xv. Omne ad colunt me docentes doctri
nas ꝛ mandata hom̃. Phariseii enim s'
doctrinam xp̃i simplicem multa addidunt
Ita q' fere virtute legis exinanierunt
Unũ erat mandatum dĩ, sic fons vn'
diuisus i duos riuulos .s. mandatum
caritatis i duos motus dilectõis dĩ ꝛ ꝓximi
ꝛ ex id ꝓcesserunt x mandata. s'. illa
decem succreuit silua cirimonialium re
rum testamenti. Circa i.a eruditos philosoꝝ
ꝓ.r hoc. hugo in disciplinali suo. Cũ
de qualꝫ in q̃t arte agimus maxime
in docendo vbi omnia ad compendium
restringenda sũt. Et ut ad facilem intel
ligenciam reuocanda non oĩa dicenda sũt
q̃ dicere possumus, ne minus vtilit̃ dicãr
i.a que dicere debemus. Hic enim debere
palmites amputari q' infructuosi
videntur, ut fructuosis spaciosicas am
plior relinquatur. paucorum enim secunditas
stili multitudini aufertur. Hic longe est
utilius iuxta ap̃lm pauca docere q̃m
multa i breui confuse ꝑferre. vñ ap̃ls
i. ad Cor. xiiii.° Uolo in ecc̃a q̃nq' v'ba
loqui, ut alios instruam q̃m decem mi
lia v'borum i lingua. de eo.° ad Tyt. ii. Tu lo
quere que decent sanam doctrinam loqui
ut .s. sap̃ia non abscondatur i decore v'borum
vñ Amb.° sup Lucam li.° viii. Cauẽ

Rethorica fucum q' v'borum que solent
euuare sinas. et Ieronimus ad marcel
lam. despiciunt scẽs disputanti non
tam v'ba, nec sunt q̃m sensus. q' si eloqui
am quiunius demostenes eligendus e
aut tulius. Et bn̄ dicit sanam doctri
nam. Hic enim porcius i lingua cognoscit
utrum sit sanus vel lepsus, sic ex doctrina
doctoris gnarum hꝫ q' sublingua. cu si
mo e ornatus ꝛ quodam fuco v'borum ob
umbrari. vñ aug. ad paulinam. ecc̃astica
interpretatio, et si hꝫ eloquii venustate
dissimulare eam debet ꝛ fugere. ut non
ociosis philosophorum scolis paucis q' discipulis
s' vniuerso loquatur humano generi. Quod
ad doctorem hominem pertinet promp

Doctoris eciam incitamenta facundia
e prompta facundia siue eloq
cia. et quia nõ minor eloquencie instru
mentum excitamentum, minor docũ, minor in
citamenta. Instrumenta sunt que vocat Tulius
partes dicendi vel membra, inuencio .s. dispo
elocucio, pronunciacio, primum enim inuenire est
quid dicat. deinde inuenta disponere. deinde
v'bis alligare, ꝛ ad extremum, alios pronunciando
docere, hoc e considerare quid dicas, q' or
dine, quibus v'bis, ꝛ ad quid. hꝫ autem con
silia, q' mag' ꝑtinet ad rethorice diuinitatis
tamen vsꝫ ad illam artem Dicit et minus
excitamenta eloquencie quinque .s. eloquencia ex
ercere. admirac̃õis. utilitatis. humanitatis
ꝛ dignitatis. cõmoditatis ut exprimatur afflictis
ꝛ p̃sto beamus defensiõis inire scutum vñ
Tulius in li.° de oratore. ubi agit de com
mendacõe eloquencie, quid tam in q̃t ne
cessarium quia tene sp arma quibus vel
tectus esse possis vel prouocare integros
vel te vlcisci lacessitus. hec et affectus
spiritales. intelligere possumus eruditos i. ad
Cor. ii. Loquimur nõ in doctis humane sap̃
v'bis s' in doctrina sp̃s. spiritualia spiritualibus
comparantes esse et adulticõis. vñ et
Tulius ii. s'. Eruid tam munificum quam

opem ferre simplicibus, excitare afflic-
tos, dare salutem, liberare periculis.
Isaie xliii. Ego sum qui loquor iusti-
ciam et propugnator sum ad salvandum. Est
etiam ad ostendendam humanitatem. Unde
Tullius ubi supra, quid est enim in ocio aut
iocundius aut magis proprium humanitatis
quam sermo facetus, et nulla in re rudis? Si
hoc enim uno prestamus vel maxime feris (prostamus)
quod colloquimur inter nos, et quod exprimere di-
cendo sensa possumus. Actuum xviii.
Appollo instructus viam domini fervens
spiritu loquebatur et docebat ea diligenter
que sunt Ihesu. Est etiam ad declarandam ma-
gnam dignitatem sive potestatem. Unde
idem Tullius ubi supra. Neque vero mihi quicquam
prestabilius videtur quam posse dicendo te-
nere hominum mentes, allicere voluntates, (est)
impellere quo velit, unde autem velit de-
ducere. Hec una res in omni libero populo maxi-
meque in pacatis tranquillisque civitatibus
precipue semper floruit semper quod dominata est.
Quid enim est tam admirabile quam ex in-
finita multitudine hominum existere unum qui
id quod omnibus natura sit datum vel solus vel
cum paucis facere possit, aut tam iocundum
cognitu atque auditu quam sapientibus
sententiis gravibusque verbis exornata oracio
et polita, aut tam potens tamque ma-
gnificum quam populi motus iudicum religiones
senatus gravitatem unius oratione converti.
Unde dominus loquebatur sic per ipsum homines.
Actuum vi. Nemo poterat resistere sa-
piencie et spiritui qui loquebatur. Debet autem do-
cumenta ad eloquenciam maxime necessaria,
ut dicit Terencius in phormione.
Nil est quod male narrando possit depra-
vari. Et econverso dicit Tullius in libro de para-
doxis. Nichil est tam incredibile quod non
dicendo fiat probabile, nichil tam horri-
dum et incultum quod non oratione splendescat.
Debet autem in predicatore documenta ut eloquencia
habeat maturitatem, suavitatem, medi-
ocritatem et capacitatem. Primum exprimere doc-
tor. Debet enim exprimere ubi quo modo doceat.
Tamen exprimere doctrine creditum ex persone ad
eos qui debent doceri. Maturitas debet
et in pronunciacione et in motu et ingressu con-
veniens. Unde Valerius maximus viii libro.
Eloquencie ornamenta in pronunciacione
apta et decente corporis motu consistunt, quo-
cum se instruxerint tribus modis homines
aggrediuntur, scilicet aures eorum penetrando, o-
culos demulcendo, animos invadendo.
Prosper in libro de vita contemplativa. Po-
tius simpliciter rapitur est si minus lautus, tamen
disciplinatus et gravis debet esse sermo doc-
toris ut ab intelligencia sua nec quamvis in-
peritos excludat sed in omnium audiencium pec-
tus cum quadam delectacione descendat.
I ad Cor. xiii. Cum essem parvulus loque-
bar ut parvulus etc. Cum autem factus sum
vir evacuavi que erant parvuli. Sua-
vitas debet cum ad proximos ad renovan-
dum desiderium vel ad tollendum fastidium.
Unde Tullius in prima rethorica. Nam re-
varietas delectat auditorem. Et Quinti-
lianus in grandibus operibus. Hoc sepe no- (operibus)
bis accidit ut cum oportunius faciunt sit.
Varietas tamen nobis vilioribus grata sit.
Ma. ii. c. ult. Sicut vinum semper bibere aut
semper aquam contrarium est, alternis autem uti de-
lectabile est, ita legentibus si semper exactus
sit sermo non erit gratus. Augustinus in libro de
cathechizandis rudibus. Eligamus ergo aliqua
de sectis libri que aperiendo et revelando
sermo noster dulcescat. Quod si quis audire
minus tardus est, vel ab omni tali sua-
vitate et absurdus adversus inficiandus
dicit offendendus est magis quod in illo addi-
mus quia illi dedit multa dicta sunt. Sepe
eciam fit ut qui primo libenter audiebat vel
audiendo vel stando fatigatus non iam
laudans sed oscitans labia deducat et
se abire velle eciam invitus ostendat. Quod
ubi senserimus relevare eius animum

No digr(essio) p(ro)dicator et q(ua)lis informator

dendo ad honesta hilaritate condi
tu(m), et rei que agitur aptu(m), aut ad val
de mirandu(m) et stupendu(m) vel ad dolendu(m)
atq(ue) plangendu(m), et mag(is) depo(n) ut ipa
cura spiritus euigilet, q(uod) tu(m) no(n) offe
dat eius verecundiam asp(er)itate aliqua sed
potius familiaritate conciliet, ne aute(m)
morbu(m) fastidii cui subuenire volum(us)
augeat ipa medicina breue sit q(uod) d(icitu)r ma
xime q(uia) ex ordine inseri(tur) accelanda
sunt q(ue) cetera (com)mittendu(m) exhibendus
q(ue) finis (com)mittuntur. Bñ. aug(ustinus) debeat q(ue)
loquendi suauitate tangit. Tullius i(n) r(h)e(torica)
deprecatur oratorius di(cit) et (com)ma q(ui) (com)pero
racois l(eg)ua. s(cilicet) dilucidu(m), breue, proba
bile, illustre, suaue. Item Oratius i(n)
poetria. Aut prodesse volunt aut delec
tare poete aut simul et iocunda et ydo
nea dicere vite. Gen. l. Consolatus e(st)
Joseph fr(atr)es suos et blande ac leniter e(st)
locutus. Mediocritatis o(ste)nd(i)t(ur) qui medi
ocr(itas) e(st) s(er)mo doctoris ne(c) nimis tardus
ne(c) nimis citus, p(ro)ut dicit Dei. Ino
pia v(er)bo(rum) et exilitas min(us) intentu(m) au
ditore(m) facit ininterrupte tedio tarditat(is)
v(e)n plenius mep(ti) aduersu(m). Vt faces ig(nis)
assidua concussione custodiu(n)tur, demissu(m)
egerrime recipiat. Sic dicent(es) calore et
audientis intentio(n)e continuitate s(er)uatur.
Intercipedie aute(m) eq(u)i remissione lang
wescit. j. ad Cor. xiiii. Volo q(ui)nq(ue) v(er)
ba sensu meo loqui ut et alios instruam
q(ua)m decem milia v(er)bo(rum) in lingua.
No(ta) .v. v(er)ba .v. fines, p(ro)pter quos d(icitu)r fi(eri) o(mn)is
doctrina spiritualis. s(cilicet) v(er)bu(m) instructio(n)is q(uo)d
ad insciros, excitationis q(uo)d ad pigros,
consolatio(n)is quo ad desolatos, comma
tois quo ad duros, exhortatio(n)is q(uo) ad
bonos v(e)l s(an)c(t)os. Excito consolor minor exhor
tor doceo q(uo)d .vl. .v. v(er)ba. s(cilicet) quid credend(um)
q(uo)d .xii. articuli, q(uo)d faciend(um) q(uo)d .x. man
data, quid fugiend(um) q(uo)d .vii. mortalia q(uo)d
appetend(um), quia eterna gaudia, q(uo)d timend(um)
quia futura supplicia v(e)l su(n)t. Grauitudo e(st)
dam faciam fugam sperabo timebo
Ecc(lesiasti)cu(m) d(icit) .x. milia p(ro)pter multiplicitate(m)
v(er)bo(rum) mediocritate(m) siue mo(dum) excedenti(um)
tu(m), vbi em v(er)ba plurima ibi frequ(enter)
egestas. Prou. xiiii. Ec(c)l(esiasti)ci .x. In
multiloquio non deerit pecc(atu)m. Os t(uu)m
Nolite multu(m) loqui. Capacitas o(ste)nd(i)t(ur)
ut s(e)c(un)d(u)m condicio(ne)m auditoru(m) se h(ab)eant v(er)
ba doctoru(m). Vnde Orig(enes) sup(er) Ezechie(lem)
Omel. j. Non e(st) t(ame)n periculosa sic
que dedeo s(er)ui d(omi)ni s(ed) ex que ma
sunt et non optime proferu(n)tur. j. ad
Cor. iii. Non potui vobis q(uasi) spiritali
bus s(ed) q(uasi) carnalib(us) tamq(uam) paruulis i(n) (Christo)
lac dedi vobis potu(m) non escam.
Vnde j. ad Thess. ii. Facti sumus i(n) me
dio sicut mater fouens paruulos suos.
Dicitur em alimentu(m) instar s(ed) v(e)ntre(m)
suscipientes sic lac simplic(is) doctrine
instar paruulis qui no(n) h(abe)nt dentes
discretio(n)is ad discernenda(m) escam p(er)
fecte cognitio(n)is. Experitus. Bernard(us)
sup(er) cant. no(n) q(uo)d ipsi dice(n)t s(ed) q(uo)d subdi
tos audire deceat attende diligenter
et paruulos dependere debite matri
tio(n)is obsequia et blandimenta mag(is)
congrua, quia pueri v(er)ba depromere
no(n) quadre s(ed) liquare s(er)mones, mu
te voces, amare veros affectus, me
te lingua core in bestialibus paruules
motib(us) occupati. Gilb(er)tus. Gaudent
magis alii q(uam) apta dice(re), facietes
apud infirmas intellias miraculis
sui non ipso(rum) salutem operantes, e
rubescunt humilia et plana doce(re) ne
sola h(ec) scisse videantur, erubescunt
vbera h(abe)re, in(u)dare mamma lactare
paruulos. Vult ex(em)pl(u)m notamenta ser
monis. Depone quia nimis e(st) s(er)mo
doctoris inordinatus aut nimis ordi
natus aut nimis ornatus aut
nimis concitatus. Inordinat(us) e(st)

qui non procedunt doctores expertis
cuiuslibet facultatis. Primo sic dicit Hugo
in disciplinali suo libro: nulli enim quod sciui
e tribue uolo, sed in singulis omnibus legitur
hoc. Hugo asserit. Sed uidemus cottidie
adolescentes in gramatica de sillogismis qui
disputabant in dyaletica casuales et sce-
ciones in questionibus liberales facultates a-
missa libertate pristina iuuenta sui
tutem euoarunt ut conmaculi adole
scentes ac imprudentes magisterii
usurpatores in kathedra seniorum inbar
bes resident et uix adhuc peruenerint por
phirii paginam statim incipiunt de
uniuersalibus exercitiis non logice sed phisice
uel methaphisice disputare. Ad Thimotheum i.
capitulo .i.: Aberrantes a ueritate
non intelligentes que loquuntur neque de
quibus affirmant. Alii abiectis libris
autenticis librorum sophisismatibus cum tegim
atramentorum deungiculis inuoluitur. Clamat
philosophia uestes suas conscidi diuidi et
discerpi. Medicina uacat expertis et
tam periculose quam proprie recipitur
ad kathedram qui experiencia tempore
indigent. Si uero ueniamus ad iura
que iure canonico sunt tractanda, anti
quiores sacri canones abiciuntur re
pelluntur, expulsi, et qui in conciliis
sanctorum patrum salubriter instituta sub in-
formare consiliis in finem imponunt
negociis, sed obtinent iura ciuilia
principatum. Et licet ait in ecclesia legum
ciuilium recipiat famulatum, cum neque
Francia neque multe prouincie utuntur
legibus principatum et bonorum et lap
sa sunt ex inconfusione sacrarum stu
dia litterarum. Cum discipuli solis nouitati
bus applaudunt et magistri glorie potius
inuigilant quam doctrine, nouas recte
tes et summulas et questiones passim in
theologia conscribunt, quibus auditores
suos demulceant, decipiant, decipiant.

et tamquam faciant doliare fiuulas et al-
tius facultatis quoque comiscent. Biblia
et sanctorum originalia non curantes. Ig-
notam et peregrinam conbinunt siue apponunt
fercula, cum in impetus filii et regis tamen
eius et alia sunt occisa, alienorum ar-
borum radices sciles et ramaras olee
pietatis inseruit, sed nunquam potest oleaster
insitus olee contra naturam facere fructus
bonos. Unde est quod demonstratum est ubi
uberior doctrina plurimorum indiuidua, sintates
secatur infinitis, ita quod non in multo tempore
annis ad multiplicitatem doctorum doctrinis
sequi multiplicatorem errorum, iam confusis
omnibus dyaletici de theologia, theologi de
philosophia legunt et disputant. Disputantes
errant, errantes uiam antiquorum perdunt.
Ordinatus in primis est qui in his est distinc
tius quod uicium frequens est in modernis lec
toribus, qui sermones et lectiones ita minima
diuidunt et distinguunt quod confundunt
memoriam et intelligentiam excedunt. Seneca
xviii. Et quod sic tam uana loquuntur ua
na sunt quod solidi tamen non habent et sine causa
quia plus habent curiositatis quam utilitatis. 2us epistolis
Seneca in 2a epistola: fastidiosi quod ex his
et philosophiam in partes non seu sectam diuida
diuidi enim illam non conscidi utile est
tam comprehendere quam minimos magnus. Ita
minima difficile est, idem enim uicium habet
nimia, quod nulla diuisio, simile confuso est
quod quod sectum est usque in puluerem. Ornatus
in primis est, contra magis insistere falsis u-
borum quam suis rerum. Seneca ad Corinthios
sicut plurimi adulterantes uerbum dei
sed ex sinceritate sicut ex deo coram deo in Christo
loquimur. Dicit enim turpes mulieres fucos
adulterinos ut appareant pulcriores querunt
quibus se ornant, quod pulcre natura non
curant. Seneca xl. epistola: talium habet inani
tatis et nam plus sonat quam ualet. Seneca
in xlix. epistola docent et simplicia bonitatis.
Concitatus in his est, contra sermo in his est

velox & pceps. et hic sermo multis causis
e vituperabilis. primo qr e ipositus
vii Ocon. li. c. ep. c ps phi principium sciat
& vita debz ee composita. n[on] aut ordina
tu e q precipitatur & eperatur. Sed quia no
e impssim. Oen. ubis retrahe hominez
discipulis precepta dni non tradit. qr
fugit. Scdo quia no e eruditus. Oen.
ubis. ordo que sanandis initiis adhiere
descende inpos dz. remedia no prosunt
nisi i moveatur. lenienda sunt q n[on] exp
vent. compescenda que irritant. distruenda
que fallunt. inhibenda luxuria. corri
pienda avaricia. quid ergo capti pro
fieri quis medicus egros in transitu curat.
Tertio quia no e prisus. Idem ubis
gradinos p proclive currere no e
visus e gradus sistitur. s. incitato cor
pondere sequitur ac longius qm voluit
effertur. Sic i[ta] dicendi celeritas nec
mensura parte e nec satis decora philo
ponere dz uba non proice & pcedentem
procede. hec tn mirantur homines mai
qui sunt conquati spiris dites quis q
talis plura sentit quam exprimere posset
Ioh. vii.o Nunquam sic locutus e homo
sic h[ic] ho lo. vii Oen. ubis. audisse te
supbis Oenpionez. phm solere mag
nu su uba cavelle que non effundit
primo premit & urget. plura enim veniunt
quia quod una vox sufficiat. Et infra
Nec oratori primum talem dudi ve
locitates irrevocabiles & sine lege vadentes
Nos ego tu scribimus impugere a sive
nis. Cicero qr nr aquo Roma eloqu
tia exsiliuit. gradatus fuit. Romanis. sermo
mag se circumspiciat. pecks qr estimand
hoc g o in viro sapiente recipio non
exigo. ut ordo eius sine impedimento ex
eat. proferatur tn malo quia profluat. Et
infra. quadmodum sapienti viro incessus
modestior convenit. ita ordo pressa no
audax. summa g o summa b[e]r brevis tardi

loquitur ee iubeo. Sm qr hec magis
ptinent addocendi modum & ad precepta
rethorice prtibus omissis incumbit
alia narrare. Quinta ps huius scdi
tractatus agit de doctrina homis ptine
te ad pastores & hoc quadrupliciter. de
pastorum institucione. de pastorum succes
sione. de psone condicione. de offi
cii execucione. Institucio pastorum ma
infestatur in hoc qr in dius sine doctri
na fuit qr i novo testamento gra
claruit quia declarata gra doctrina
profecit qr auctus xpo i pectora descendit
De pastorum institucione scdm cap
Doctrina lectorum exceptae consideratio
subiungitur pastoralis doctrina
Et primo videamus de pastore s. insti
tucionem. successionem. psone condicionem
& officii execucionem. de institucione ma
infesta e. no enim tpe in dius sine doc
trina fuit. s. i novo testamento gra cla
ruit. et quia declarata doctrina pfecit
tuo auctus xpo i corpore descendit.
Primum manifestum e. prima die dixit
deus fiat lux & facta e lux. qr ad ange
licam natam ptinet. que multo sple
dore sapie intellectus creata e. pa die
ceperunt tpa qo condita sunt sol & luna
& sydera in quibus designatur sapie lucu
lenta. Sexto die. conditus e ho primus qui
scap ptinente ad innocenciaz creatus
proprietates pmo mo e repletus. Unde
dissemmatu e genus humanum & successe
runt duo doctrinarum. Unde patriar
chas qui docuit filios isrl. usque ad
Aaron qui primus in lege scripta sacerdota
le nom accepit. primus initium sacerdocii
fuit. licet post Melchisedech & post
hunc Abraham Isaac & Iacob obtu
lerunt sacrificia. s. non fuerunt hic auctore
sacerdotali sic Aaron pontificali stola
indutus. et p Moysen sic in levitic
patz instrictus s. magis spontanea

volum^e. ubi. et. Moyses consecrans
Aaron gerit xpi typum qui dns e pontifi
cu et princeps sacerdotu Aaron autem tenz
typu epor filij autem eius inferior sacer
doti Aaron em sup tunica accepit
podem stolam sanctam et cogitam conte
tam sup humerale et rationale. filij autem
eius sup tunicas lineas accincti sunt
et thiaram ita astabant sanctificato di
sonitus et tintinabulo in veste Aa
ron. et lex sacerdotib data sit indicant
de eor doctrina. Dicit scriptum e Ecci xlv
dedit illis in preceptis suis potestatem in
testa^ti in iudicijs docere Jacob testio
et in lege sua lucem dare isrl. Gen
pz. Luce ii^o. Nato xpo a lux dni
inter pastores astetit et eos di cla
ritas circumfulsit. stella ex magos
adduxit lucem prefigurando quia pro
genitu quod habitabat in tenebris vidit
que post mortem radior suor circumfulgentis
mus at ab ruina errore purgat^s. Tren
Job attestante lucem illius sup os
timos tue. Tren. pz deprecatur docto
ministrare nob etiam plenitudine gre
Quis em nesciat quod egregia doctrinaz
dominus administrat. Job xxxviii. Qs
dedit vehementissio ymbri cursum et
viam sonantis tonitrui ut plueret sup terram
terram et produceret herbas virentes. Ex
pz In novo em testamento. post xpm
sacerdotal ordo a Petro sumpsit
initiu, cui dns sup ecclam dedit pon
tificatum cui de claves regni celorum
Petru pius ligandi atque solvendi potestatem
accepit, et primus ad fidem sua virtute
sue predicationis adduxit. Unde apli per
mundi climata divisi sunt qui ecclias
docuit, et proximi epi successerunt. Hic
e Petrus qui vocatus e cephas Qui
Job ult^o. Audivit a dno Pasce oves
meas. De pastor successione ubi agitur
de pastor succedentium sap^a ut infra c^o

de pauli speciali supereminentia. De
pastorum successione. Capitulum se^m
D
Doctoris primor institutor secunda
e successio doctorum in quo primo
mirum dne sepe pulcritudinem doctrine
succedentis ordinem. Sfluentorum ad
ministerium plenitudinem. pauli inter eos
specialem sollicitudinem attende pul
critudinem eius qui omnia pulcre disposuit se
qui so^gitur et hominibus expedit Dic em
divise stelle successive oriuntur ad illu
minandam noctem donec lucifer videt
ita successive fluxit doctrina doc^e xpus
appellabat qui verus lucifer erat. Bn
ter^or. lio i. Nocturnu spatiu dum decede
tiu succedentia stellar cursibus illu
stratur magno celi decore pingitur.
hanc ex pulcritudinem invenit novi et veteris
testamenti concordia In exordio em
veteris testamenti post gesta Abrahe. Ysa
ac et Jacob. et xij patriarchar. Describit
gesta Moysi et Aaron eorum qui egressi
si sunt de Egypto et deserunt in deserto
Deinde eorum qui cum Josue ingressi sunt
terram promissionis Dic ex in exordio no
vi testamenti insignium predicatorum agitur
de Zacharia Johanne bapta, et hoie i^o
xpo et xij aplis, et de his qui acceperunt
donum spus sancti cum illis/ Deinde agitur de
paulo et Barnaba et de illis qui relic
ta synagoga inierunt ad predicandum gentilez
qui tunc locus horroris et vaste solitu
dinis, ubi convenerunt quam cum ad conv
omnis apli et multi cum eis post Johem
evangelistam, complentes in scriptis que de
erant passionum xpi, Deinde agitur de Jobe
et de his quibus data e pax in ecclesia sub
eo^d aplo qui fuit quasi alter Joseph et alter
Josue cognitor secretorum dei et divisor
hereditatem vij ecclesis sicut Josue vij tri
bubus in funiculo distribuerat. Eccle
de doctrine succedentis ordine, sed Eva
producta e Adam dormiente, sic etiam fore

mata est xpo moriente. Et post tercium diem misit apostolos et discipulos ad predicandum euangelium per orbem terrarum. relictis fortibus misit debiles. relictis sapientibus misit insipientes. relictis diuitibus misit pauperes. Tales enim ut dicit Gregorius morali libro .i. c. xxxi. et xxxii. ad predicandum xpm venire debuerant. qui de laude propria nil haberent ut tanto solius virtutis cognosceretur esse quod agerent. quanto recte cerneret qui ad hec agenda per se ydonei non fuissent. Unde post xpm successerunt apostoli. deinde euangeliste deinde martires et doctores secundum successionem temporum competentes. Unde Apostolus quosdam posuit in ecclesia primum quidem apostolos etc. Job .xxxviii. Qui facit arcturum et oriones et hyadas et interiora austri.

Arcturus ecclesiam significat

Arcturus qui in celi axe constitutus vii stellarum radiis fulget. qui super se versatur et minime mergitur ecclesia est que dona septiformis gratie super se continet et clarescere summe virtutis illuminacione et irradians quasi ab arce summo lucet que persecutores patitur continue sed non desistit in tribulacione.

Oriones martires significant

Oriones oriuntur in hyeme et suo ortu tempestates excitant et maria terras que perturbant. Isti martires sunt qui dum nati sunt ad predicandum ecclesie propter molestias quas passi sunt ad celi faciem venerunt quasi in hyeme. Et hii turbauerunt mare et terram, quia amouerunt ydolatras et prouocauerunt gentiles ad iracundiam. cum viderent clare eorum constantiam.

Hyades doctores significant

Hyades imperio veris oriuntur. quia sol calorem suum vires exerit. tunc se ostendunt. Hii sunt doctores qui successerunt post martires eo tempore quo repressa erat hiemps infidelitatis et calere incepit in cordibus fidelium sol intellectus veritatis. Iste stelle motu suo pluuias fundunt quia super arentem terram cordium humanorum predicacionis ymbres fundunt. Et permittitur hanc ad eum qui extendit celos solus et graditur super fluctus maris. celos extendit cum apostolos predicando dilatauit et super fluctus maris dum gradiebatur quia qui procelle persecucionem erigebant tirannorum proteruitatem frangebant et sic via fidei probatur. post modum fecit arcturum et oriones et hyades et interiora austri. auster enim est feruor spiritus sancti quo dum repletus quisque fuit ad amorem patrie spiritualis ignescit. Gregorius super Job ix mor. Interiora austri sunt illi occulti ordines angelorum et celestis patrie sinus secretissimi quos implet calor spiritus sancti ibi anime et angeli quasi occultantur in abditis. ibi per diem quasi in meridie sol ardencior et clarior et eleuatior quia mortalitatis iam pressa caligine qui illic peruenit manifestius videt. similiterque ardet et ad altiora se eleuat eos quia veritas semetipsa eos subtilius illustrat. Ubi lux intime contemplacionis videtur sine intercepcione vmbra mutabilitatis calor [illegible] sentitur sine obscuritate corporis. ubi inuisibiles chori quasi astra micant in abditis. unde non possunt videri a nobis quia nimis eos extulit serenitas diuinitatis. Attende fluentorum plenitudinem primo in impetu venientes. Post in maioribus doctoribus principalibus. Dominus Gregorius Augustinus et Ambrosius qui irrigauerunt vniuersi faciem orbis. Hii sunt iiii flumina paradisi ducentes originem a xpo tamquam ab origine fontali. que describuntur Ezech. i. De alia figura quatuor euangelistis dico quos vidit Ezech. habere faciem hominis vituli aquile et leonis. Xpm enim predicabant qui in incarnacione veraciter factus est homo. in passione sua pro nobis ymmolatus est ut vitulus. In resurrectione sua virtute diuinitatis resurrexit ut leo, qui apertis oculis dormire perhibetur. quia cum ex humanitate quasi dormiens mori videretur ex diuinitate sua immortalis effectus quasi vigilans suscitabatur. Ascendens autem in ascensione

sua scius e ut aquila. 8o qui nasce
do hominem, moriendo vitulum, resurgendo
leonem, ascendendo aquilam xpm de
signavit. Figas vero iiiior alia hic
tunt. Omnis ex electus homo e pro
discretionem. vitulus prauus mortifi ratio
cationem. leo pro terribilium collationem. a
quila pro sublimius contemplationem. Sic
sunt qui primo iiiior mundi partes, iiiior docue
virtutes et iiiior extiterunt affectiones affectio
vii Ezech. i. Manus hominis sub pennis
eorum in iiiior partibus, iiiior mundi
regiones oriens occidens septentrio
et meridies, per hec iiiior climata xpi pre
dicatio perueniat iiiior e gressa. per
iiiior eorum partibus iiiior intelligis cardi
nales virtutes. Et quia scilicet due penne
singulorum iungebantur et due tegebant
eorum corpus quorum affectiones designantur
per quas ... penitus animalis
leuatur. Dic scriptura e. due penne singu
lorum iungebantur quia desuper extende
bantur. Amor enim et spes ad supernam nos
eleuant et coniungunt ad inuicem. dum
electi amant cetera que sperant et que
sperant amant, et due corpus tegebant quia timor
et dolor ab oculis dei mala preterita ab
scondunt. Hic iiiior erant ut dicitur e
iiiior principales successe doctores Augustinus
qui docuit hystoriam Ambrosius qui alle
goriam Gregorius qui tropologiam Augustinus
qui anagogiam. Omnia naturalia reicit le
gens hystorialem sacre scripture licet
omnia logica philosophorum docens allegoriam
omnia moralia philosophorum docens tropo
logiam. Non enim virtutes per se acquiruntur
dantur sed per gratiam infunduntur. omnia metha
phisica docens anagogiam. ponunt enim
hystorie singularium ut ymaginatio ...
utilia conseruetur, et ab inutilibus rerum
... ymaginabilium nequaquam impe
diant spoliem et in subcredibilibus
conuocat latitat veritas pene bonitas

cui desunt sensus litteralis allegoricus sensus
desunt tamen ut eum excant et conferen
do ex illis singularibus ad ubi ... mentem
quod est vere primo et maxime in opere conuersionis
quod maxime creditum purgat et gnt ad
videndum illuminat. Secundo est sensus tropolo
gicus ut spiritualia videns intellectus
a fantasmatibus expediatur et illis se ex
cedens spiritualis efficiatur tamen intellectu quam
affectu. Tertio est anagogicus per quem anima
intelligit quod credidit. et sapit quod in
tellexit. Thomas. Ergo per sacram scrip
turam hystoriam naturalia et methaphysica s
perrum doctor Ambrosius docens allegoriam
collationes fictiles reiciens ad xpm de
ducens fratres per allegoriam communicat
Gregorius autem considerationes moralium phi
losophorum in typicas adaptationes considerat
Augustinus autem vanas et fictas cogitationes
... intentiones euertit exsufflat et verita
tem intellectualem instruit. Philosophia enim con
sideratio usque in celum spiritualem ascendit
et stellarum naturam, figuras, armonias, et mo
tum considerans, demonum falsa fascina
ta ymaginationes confabricauit, quibus
... stellis quas prius mundi de
crediderat assignatur et ex eis descende
numen ex stellis credidit et eisdem cul
tum impendit. Contra hunc considerationem oc
currit Thomas dicens. Non astrum coele
sed ubi excogitantes non facta celi sed fa
cta dei est attendenda, et non est condescen
sus ... in condescensione co
mi ... et non est cum ... debat
... artificialem ... ...
... Contra corpus naturale armatum ve
getatiua ... et animal vita cum
conscendit. Gobri cerno scriptum. Hic doctor frui
Ambrosius ... actu, et inde veri
pere pastu quod est deuteronomie ...
Gobrinum cerno scriptum Gregorius. vobis non stel
las coeles doctor ... hominum, sed coeles
ternas qui stellas splendentes super

fratres carissimi mentem. Augustinus dicit non potest prima causa solidare celum vel vitam aliquam vivificare nisi sed eum qui solus est prima causa rerum omnium creaturarum et qui quadam quadriga devenit summa [illegible] ad suum super celeste principium scilicet procedendo ad ymaginacionem ab ymaginacione ad racionem, racione ad intelligenciam ab intelligencia finaliter transeundo sic phisice est in primum deum. Quare isti quatuor doctores ad suum originale principium reducunt animam et sicut evidenter sunt iiii[or] flumina paradisi sic iiii[or] isti doctores vera quadriga Aminadab, et iiii[or] circuli quibus vectes missi sunt ad portandum archam domini et felicis memorie Stephanus episcopus Tornacensis breviusque depinxit sub suis protatibus dicens. Hic pius. hic mitis. hic sobrius. iste severus. Attende pauli sollicitudinem. preter illa que extrinsecus sunt instancia mea cotidiana sollicitudo omnium ecclesiarum angelis diversis commisse sunt diverse partes orbis ut custodiant eas. Sed paulus sollicitudinem habebat non ad particulares sed ad omnes ecclesias. Sed Crisostomus in Omelia ii[a]. de laudibus pauli. Nullus angelorum ita creditum sibi populum gubernavit ut paulus universum orbem. et super idem commiserat paulus orbem terrarum. Ymmo nos enim vere putamus ab illo autem sic est custoditus quemadmodum fuerat ab eo institutus.

De pauli speciali preeminencia capitulum

Doctor gencium laudibus intendentes et eius sollicitudinem spiritualem intuedentes mirari ipsius dignitatem ex aliorum comparacione. potestatem eius racione virtutem ex proximi eruditione, caritatem ex Christi sui dilectione. Attende dignitatem. Videre enim mihi in pauli anima spiritualis paradisus et locus amenissimus omnium virtutum florida venustate mirabiliter adornatus. Non tamen multa conferta sunt electuaria languencium spiritum efficacius medicina. et cum singuli electorum singulis gaudeant prerogativa virtutum Paulus cumulatus habebat omnia bona gratuita quibus quibusque electorum donum proprium cum excellebat singulari prerogativa. Laudatur Abel propter sacrificium quod obtulit. Laudetur paulus amplius qui se totiens singulos ymmolavit. Ego inquit iam ymmolor. ubi sanguinem suum hostiam appellavit. Sed et si ymmolor inquit super sacrificium et obsequium fidei vestre. Gaudeo et congratulor omnibus vobis propter quod et vos gaudete. Abel. Caym fratrem occidit. paulus a Iudeis occisus est. propter quorum salutem plurima mortis discrimina tolleravit. Laudatur et Noe vir iustus et inundante diluvio fuit custos octonarii. Sed laudetur amplius paulus vir perfectissimus qui seviente flagiciorum diluvio universum angustizio liberavit orbem terrarum. Animalia siquidem alia collegit in archam et feritatem eorum iuxta in mansuetudinem mutando nam milvos et accipitres ex archa suscepit et equus columbas et turtures fecit. Archa vero Noe corvum includens corvum emisit. Sed quia non iam mutaverat eum forte cadaver illexit. Laudatur Abraham qui possessionem reliquit patriam propter fidei actum erat pro affectum. Sed laudetur amplius paulus qui non tantum patriam et parentes deseruit. ymmo mundum et universum addo et ipsum celum. Dominum tamen tenuit indissolubiliter Christum suum. Certo inquit quia neque presencia neque futura neque altitudo neque profundum neque creatura alia nos a caritate Christi poterit separare. Pro filium suum paulus obtulit sed semetipsum milies ymmolavit. Laudatur Isaac propter eius pacienciam. [illegible] puteos quos ipse et eius suum foderant cum impletos videret et obrutos cedendo magis esse con-

sebat et demigrando loci gloriam in
colere quam impius rebellare. Ob
laudem amplius Paulus qui non malis
implens puteum sed lapidantibus cor-
pus .. Moises quem potuit portare su-
debat in celum. putabant fluvios
rivorum eluere, qui magis magisque pli-
mos redundare ingentes fontes statu
tigmen ebullire ceperunt ubique et
stagnare. Laudatur Iacob patriarcha perseve-
rancia et longanimitate qui per vices
deservivit pecora custodivit frigora
toleravit tormenta superavit. Ob lau-
dem amplius Paulus ad animarum
hominum custodiam estum diei et incendium noc-
tis gelicidium temptacionum suspendium ver-
berum et ictus imperiorum fluctuum et
maris naufragium conculcacionem fame
et terroris, propria sponsa scilicet ecclesia pro eorum
continuans vitam et tollerans. Ille
pro ovibus rapacitati opposuit se
ferine, iste pro animabus calliditati de-
monum se opposuit serpentine. Lau-
datur Ioseph patriarcha singulari excel-
lencia puritatis qui tamen uxorem habens
et filios fecunditate exemplis est coniugale
virginalis. decenter laudibus Ambrosius
in libro de officiis ait. De Ioseph igitur
loquar qui utique habebat cupiditates li-
bertatis et suscepit servitutis necessitatem
quam subditus in servitute quam con-
stans in virtute quam benignus in carcere
sapiens in interpretacione in potestate modera-
tus in ubertate providus in fame iustus
ordinem laudis rebus adiungens et
oportunitatem temporis equitate prius offi-
cii sui moderacione dispensans. Ob lau-
dem amplius Paulus qui comparare ca-
stitati Ioseph salva pace ipsius dixe-
rim videtur in ridiculum, presertim tamen
iam mortificatus in carne si dicere
audeam mortuus in spiritu contempne-
bat omne quod sub aspectu occurrebat

oculorum. Ortio tamen specialiter iudicium cuius-
dam discipuli Tecla obicitur Paulo
non intelligentes verbum eiusdem. Volo in-
quit omnes homines esse sicut meipsum in vir-
gines sicut ego sum virgo quamprimo si re-
cipiatur actus Pauli et Tecle mag-
ne attestantur castitati eius prerogative
cum Tecle castitatem predicare deberet et
bestie quas bis sua subierunt eminen-
tissima castitate, et simpliciter tormentorum
diversis generibus pergens urbium et in
se abiens multos predicando con-
vertens tamen quievit in pace. Lauda-
tur Iob excellentissime qui sustinuit expui-
tate que in ipso eminuit exanimositate
quam de eo triumphavit. Ob laudem amplius Pau-
lus qui toto tempore vite sue post conversio-
nem pervenians prosperitatibus
huius temporis valedixit quoniam cum istorum
varie tribulacionibus exercitu pravitate contra
et astucias sathane non ignorans quoniam
etiam sanctitatem confitebantur demo-
nia ad solam placacionem nominis eius demones
effugavit. Et si Iob curam carne de-
bilibus impendebat, Paulus eam in anima
mortuis exhibebat. Ille domum ap-
peruit peregrinis, iste viam patefecit
universis. Ille boves et oves plurimas
habens in pauperes extitit liberalis. Pau-
lus nichil amplius corpore suo possidens
quod super impenderet super erogabat et in
manibus suis. quicquid Iob paciebatur in
carne, credo quod Paulus paciebatur in
mente. Et si millies cum parit tristiciam
credo quod Paulus omnes mulieres partu-
rientes gravius et dolorosius affligebatur
incommodo dirum vel tormento. filioli
mei inquiens quos iterum parturio. Lau-
datur Moyses quia perire voluit cum sibi
subditis israhelitis ne deleretur de libro vite.
Ob laudem amplius Paulus qui secundum Crisostomum
Non cum parentibus perire voluit sed utique
salvaretur maluit ipse decidere de

gle eiusce vel si mos expositores lati
nos ul adeptus vel si esset possibile, la
boravit et solimo pondere iste proflu
entes passim sudoris sanguinei ri
vulos peccatis mundi libavit eltis.
Omittamus Iosue Danielem et prophetas
alios cum compendii quia non possum
sustinere doctoris gentium excellentia
debet simpliciter comparari. Laudatur david
ex dilectione. Quam laudetur amplius paulus
cuius amorem addiscere debemus in summo vir
tutis culmine collocare. Laudatur helias
quia celum claudit fame indixit ig
nem de celo iubo deposuit, et pro zela
laudetur amplius paulus non quod fecit in
coelestibus quia volens anathema esse pro
fratribus et sua differri gloriam exprimere
nesciebat illius amoris impetu quo in
christum fervebat ardentis, sed amore suum
ad christum declarans neque inquit presentia neque
futura neque altitudo neque profundum
neque alia creatura poterit me separare
a caritate divina, quia non sufficeret ardore
quem habebat addiscere exprimere potentiam
que cunctis non minus dicens et plura sig
nans, creaturam ex nihilo excogitandi
relinquens propter fervoris immensitatis pan
dere. Laudatur baptista Iohannes qui
locustas et mel silvestre sumpsit et tibi
quia secessit in heremum, quod regis argui
adulterium. Quam laudetur amplius paulus
qui in vilissimis sufficientiam habuit tibi
pro studio ferventissimo predicandi, qui se
mente serenatus vixit in mundo quasi se
motus ab omnibus victitaret in heremo a
liorum virginum mente excedens eo qui Cho
rinthium adulterum sua lata predicatione
cum patrem habens, non tamen adulterum con
dempnavit. Quam iam autem ad celestia tran
seamus, et salutem scilicet angelorum venera
ne deserviat amor que hemus ad sin
gulares prerogativam apostoli si placet an
gelis primis. Laudantur angeli non quod
sunt incorporei. Dic enim participaret de
monibus laudi, sed quia suum ministerium ex
ercentes deum suum sic infatigabiliter con
templantes in bono sua obedientiam ex
ercentes, in alto sua gloriam obtinentes.
Quam laudetur paulus amplius angelis
qui sic ministerium suum fideliter efficaciter v
tiliter vel exequebatur mentis, ut in ipso vi
deretur impletum quod de angelis est dictum
qui facit angelos suos spiritus et ministrum
suum flammam ignis, et adhuc ut ho
norare mentem tamen elevabatur usque ad ce
lum tercium ad christi misteria contemplandi
dilatatur amplius in eius presentia ligna
carnis, sed meus laudibus prosequendis
invenitur insufficiens et eo inequalis
quod magnitudo laudandi, copiam sermonis
superat, et tenuitatem attenuat lauda
toris. Attende pauli potestatem tamen super ele
mentorum corporum actiones quam super spi
rituum passiones, quam super homines, quam
super demones. Illa enim erat aurea erat
et adamantina auro siquidem preciosior
et adamante solidior, ita discrimina me
tuebat, non elementis non elatis, exteriore
cedebat sed in tribulationibus actione gratiarum
exuberans quasi quidam angelus in fragili
corpore permanebat, quam terram peragrans
docendo pervolans utrumque quasi iam ce
lum possidens et cum angelis fruens la
bores spernebat et discrimina et non et
omnia genera tormentorum. Vide plus de
siderabat paulus pati propter salvatorem
honorem quam cum quiescere pro laborem
magis eligens primum pro christo quam cum
sine christo, libencius amplectens pro christo
supplicia quam alii erant ad prima plus
complacens maledictionem quam reges
complacerent in corona. Nam do
lores ferre pro christo primorum loco duce
bat propterea quod eos gratiam appellabat
et quid mirum si rebus non cedebat cor
poreis cum omnes actores eorum superet

inflammatum intrinsecus incendium ani[me]
sed forte paulus videbitur timuisse quia
legitur Cesarem appellasse / frem etiam
misit agrippam tribunum qui vellet de
periculo liberari sed quid ibi hoc sine
fictum ascribens formidini cum esset de
siderium summum esse cum christo dissolui Quo
circa est apostolus hoc fecisse ne predicam
pluribus in civitate famosissima ver
bum vite poterat enim absolui persimiles
si non appellasset ad Cesarem Audien
tes Nam nec plagas et minas sed
eius fortitudo crescebat Ita enim di
scipulis eius constantie formam dabat
ita inquit ut plures ex fratribus confi
dentes vinculis meis habundancius au
derent sine timore verbum dei loqui Dicit
enim glosa cum sciunt pericula forti
orem tollerare exemplum meliorem Hic
duxit alacritas equanimiter sustinete
Hic eius vilitas cum volumus divinitus
subitos et resuscitat et renovat inc
timen habebat ex potestatem super spiritus
affectiones / omnem enim mestitias et leticias
apostoli pauli invenies / que affectiones
apparent spirituales / timebat enim de pe
riculo deprauatione / gaudebat de conuer
sione / dolebat de obduratione / spera
bat devotionem / metuebat eis vehem
cupiebat eis patrem etiam / dole
bat et ingemiscebat expectans cor[por]is
redempcionem / gaudebat in spe futura
expectans et cetera Nec ne quis aliquid mie
in paulo qui carnales affectiones non
quia paulus indigeat in defensione
sermonis addimus ad probandum proportionem
declarationes / et ut videns formes affec
sic oportunitas exigit ad tempus Obi
citur paulo timoris affectus Nam p
mium est in sponsa depositus. datum
est ei consilium perimplenda promissione
nec restitit / suaserunt ei ne in thea
trum ingrederetur et cessit Inuenies
multa similia que magis declarant ex
periencia / omnia enim pro sua utilitate
et edificacione fecit quamuis se flexibilem
et placabilem prebuit quorum consiliis ac
quievit illa tamen non timens sed pacem
et concordiam et consensum diligens aliquando
ubi est ius pauli / Quis nos separabit a ca
ritate christi Cum enim moriebatur cotidie
mortem non timuit viciose sicut diximus
viciose Nam timere penas non credo
viciosum cum sic nobis originaliter in
genitum et naturaliter insolitum / sed tunc viciosum
est cum ex timore facimus quod indignum
viro et martires cum mortis angustias ex
perirent timuerunt / et timore pallorem
et trepidacionem propassionibus ostenderunt
et in tenuitatibus non cedentes de morte
victoriam retulerunt / ut probaret in eis
timor humanam fragilitatem, sed timorem vir
tus imperans disserere et professionem
voluntatem / Homine et petrus timuit
quando senescente viribus in actu et a nobis
alius cingit et duxit quo ipse non voluit
Cum igitur paulus humanitus passiones non ab
iecerat cur aliquando non vel minimum
si timebat sed animi potius virtutem
fortitudinis in eo plenius refulgente
quem verorum quietauit se intra et victo
rem / totum enim expressit quod erat in eo vi
tii / et dominus dedit viribus maximis si
enim abiecisset quod erat hominis in corpore pro
nullatenus ostendisset exempla virtutis Quis
enim angelum incorporeum admiretur si pas
sionum corporearum timoribus non subdatur Ergo
ergo paulus quod eius inerat prius recep
habebat peccatum Obicitur paulo severitas
et crudelitatis affectus / pro qua Alexander
erarius ab eo legitur maledictus. sed videns
quia dicens valde restitit verbis me
is sermone non expressit severitatem sed dolo
rem eo quod verbis restiterat veritatis non
enim plures vindicabat iniurias / quam male
dicentibus benedicebat persequentibus patiens sus

timebat. blasfemias audiens obse-
crabat. Non enim petro mortem impu-
tauimus Ananie et saphire. non paululum
arguimus prohibentes cenare quod corri-
puit instituto. Dic fornicatorem corinthium
sathane tradidit. adque preterea visum
non crudeliter vulnera declarauit. Sicut
in secunda epistola ad Cor. contemplatur. Nec autem
crudelitatis affectus. quia sacerdos dominum
patiendus adeo de pariete dealba-
tus. predixit enim prophetice quod futurus erat
et sacerdotes qualem ad subditos habere
deberent modestiam docebat. Obicitur
paulus superbie et singularitatis affectus pro-
pter quem abrenuit consortio Johannis le. se-
gregatus. Quis inde illi qui officium sus-
cipiunt predicandi vite priuilegiis excel-
lentissime sunt ornati. Non enim na-
uigandi suscepit artem nec dimica-
turus marie militari se in bellum fron-
te constituit qui sufficiens vel na-
uigare vel bellare non nouit. Dicitur
in angustia temporis periculosior si minus
institutum minus quam personam astante belli-
ne tunc dux fiet principalis paulus a-
mouet Johannem cognomento marchum ne for-
tasse trepidare faceret aliorum animos.
Cuius hoc paulus deputet impetum vel
intumorem vel superbie fastum. Obicitur
et paulus iracundie et dissensionis affectus
quia aliqua super licitam erat inter discipu-
los commocio et dissensionis motus quod hic
ad paulum cum [illegible] esset in [illegible]
Quis attencius vide quia non est temeritas ar-
guenda cum procedit iracundia iusto or-
dine. iusto titulo. iusta causa. alioquin
non esset dictum ammonitore. Irascimini
et nolite peccare. quinimmo si iram frustra-
tur efficit multo magis nec conditor ut
eidem inseruit Vnde irasci culparum pos-
sit. Inseruit autem deus ire affeccionem
ne. sicut acie diuinacione quam possi-
et debemus exercere prudentiam et solicitate

et temporis oportunitate. Suauitate cum sep-
timus pietate quod non dubitamus apo-
stolum oportunis temporibus effecisse.
Habebat ex parentem se homines alio-
quin quo [illegible] barbaris na-
ciones. Ut homo pauper girouagus
et mendicus qui arte exercebat pelli-
bus [illegible] xxx. annorum. Rodios. persas.
parthos. et medos. indos. et scitas ethi-
opes. et sauromatas et ceteros. sarracenos
omne genus hominum conuertit ad xpm.
Ut non eum tam meaisse dixeris quam
volasse. Sic enim ignis in diuersas urbes
[illegible] dum incrementum appositum incrementa
sortitur. Dic ignea lingua pauli quia
erat adhibita faciebat uirtute spiritus
conflagrari et vanitatibus et voluptatibus humane
[illegible] velut incendium solium hostes
fidei persecutores ventrium cohibebat ti-
gnis incendium vnde in [illegible] conbustis
erumpere flamma validius augebatur
ignis. ventus persecucionis afflatus in
ignem irruens ignem augebat. quod
ventorum violentia spergebatur et aliorum
domicilia [illegible] Exurgenti-
bus enim persecucionibus non permittebatur
in vna ciuitate paulus quiescere. Sed de
regno in regnum de [illegible] in [illegible] altum
transiens proponebat eis [illegible] salu-
taria [illegible] et remedia medicina-
lia lingwe sue. Vides enim medicum
[illegible] igne spiritus conburentem. Ut ubi
glorios dissecante nec fomentum molli-
entes. nec lauamentum austeriori poculo
nec se compatiente infirmus. Sic ipse
[illegible] cuius symptomata patitur
Quis infirmatur inquiens et ego non
infirmor. quis scandalizatur et ego non
uror. Paucos enim michi videtur vide-
re qui sic sua defleant vicia sicut
deflebat apostolus aliena. Hec sunt arma
domini per quas thomes suam decla-
rat efficaciam et que putabatur propriis

impedimenta triumphorum ipsius effici-
ebantur augmenta. Ceterum enim non stu-
peat mundum et pompam et iuvenem tan-
tam sibi subiecisse multitudinem, sed instruc-
tam armis, fretam bellorum exercitiis,
potentissimis astutiis, fortunatissimam
victoriis, cui resistere non valentes, sed
nihilominus militum animositate pau-
li, sed virtute magis veneruntur crucifixi. Ar-
ma inquit nostra non carnalia sed potentia
dei ad destructionem munitionum. Et ideo sicut
igne succenso purgat agros consu-
etudinis et inutilitatis veprium et spina-
rum, et sicut in ortu solari radiorum pul-
sis tenebris delitescunt et latitant fu-
res noctivagi, fossores quoque domorum. Sic
lingua pauli in populis predicante, velut
immani tonitruo perstrepente, velut
igne vehementer irruente, vel sole
clarius oriente consumebantur infide-
litates. dissipabantur falsitates, elucescebat
veritas instar mollis cere vehementis
ignis incendio liquescere. Hec est ergo
pauli potestas in hominibus declarata primo
cuius volante igne et inflammat me-
dici curant et militis triumphantis.
Habebat etiam potestatem super demones
quam declarabant eius sententia eius
insignia. eius monita salutaria
eius in corde impressa memoria. Sic enim
in paulo timebant et timent demones. Nam
vestes eius posite super egros propel-
lebant morbos, turbabant demonia-
cos. Et si fures pavent ad aspectum pa-
tibuli, multo magis demones recogno-
scentes in paulo insignia crucifixi.
Audi de paulo crucifixo christo magis
confixus sum cruci. Et iterum. Ego
stigmata domini ihesu christi in corpore meo
porto, et mihi mundus crucifixus est et ego
mundo. Ipse est egregius ille signifer
cathenam pro torque circumdatus, propter
puram semitinctis bilitatis militis

induitus, pro torque signo crucis in fron-
te munitus. Cum sceptrum potestatis et
virtutis tenebat. quod verbum salutis pro-
proferebat. Inde demones extre-
bant. Crisostomus. Cum apostoli lingua pauli
sonante cedebant omnia. fugiebant
demonum cultus. celebritates et festivi-
tates et mores patrum, populorum furores et ty-
rannorum mine et insidie domesticorum
et pseudo apostolorum. opponebant maligne. Quod
autem legimus in pauli miraculis
militum formidare a demonibus eius me-
moria, hoc quidem est laqueum ad co-
quetem vitam instigante dyabolo pre-
parans, cum secretum cellule ingrediens hoc
ageret, recepisset finem, tamen tamen insi-
stit laqueum cepit innectere. nomen tamen
pauli apostoli semper invocabat dicens. Adiuva
me sancte paule. Et ecce umbra sca-
lida et ethiopissa que niger magis vultu quam
diaconem simulabat. apparuit hortans
ac dicens. Eya celerius exple quod ce-
pisti. At ille cum pareret hoc opus ut
vitam ocius extorqueret, semper beatum pau-
lum invocabat adiutorem. Denique
expedito iam laqueo cum vehementius
urgeret ab umbra ut collum immitteret
subito affuit alia umbra que tamen homini
similis erat. hec dicens ei. Fuge mi-
serrime en paulum apostolum huc venien-
tem. Invocatus enim ab homine ecce
adest. tunc evanescentibus umbris homo
ad sensum suum reversus est festinavit. At-
tende pauli virtutem quam pre ceteris
signis urbis scriptis pre ceteris. Dig-
nus enim est celitus lumen percipe-
re visitatus. Operatur enim innumera que
flagellat omnem filium quem recipit.
paulum flagellavit ut eum reciperet
excecavit ut illuminaret. prostravit ut
erigeret, afflixit ut sanaret. De-
bilitavit ut virtutem spiritus solidaret.
Subito sicut lucas refulsit eum lux

de celo. lux eum circumfulsit exterius
qui tenebris ignorantie tenebatur in-
terius, nisi quia fortissime infusa luce
non iam obscuritate vel tenebris
tenebatur sed immensitate lucis cecabatur.
Nichil videbat oculis corporis qui
celestibus choris inherebat mente
sue mentis, et cadens inquit interius vo-
cem audivit quia dum iniuria peccatorum
starent audire non meruit. Et quia
fides est ex auditu et auditus per verbum
dei ideo circumfulsus luce vocem au-
divit dicentem sibi Saule Saule quid
me persequeris, ubi se ipsum pati
persecutionem ostendit in membris afflictis
sicut et ipse Petro a Roma properan-
ti apparuisse legitur et dixisse Vado Romam
iterum crucifigi. Vere tunc calcitra-
bat Paulus contra stimulum, sed re-
pungere citius invenit. Qui ista cum
Ihesum utique nazarenum, et statim ado-
rat salvatorem humiliter persecutoris
elatio, feritatis detrudescit effrena-
ta rabies in gratiam mansuescit. Fit
vir de oleaster ut olivam fructiferam
plantetur in domo domini, mutatur lupus
in ovem, carnus in mitem, hedus in
columbam, sicarius in apostolum, blasphe-
mus in sanctum, Saulus in Paulum, illumina-
tus in paradisum pertractatur raptus, subleva-
tur in celum tercium, secreta sibi celestia
revelantur, fons ortorum aquarum inunda-
tium iugi impetu fecundatur ut ex
ore irrigetur. Cuius virtutes uberes eius
enarrare valeat quis illuminata per
sensus etiam cordis mentes et fidei luce
fulgentioribus rutilat et choruscat.
Non erat tamen scientia inflativa sed sim-
pliciter deitativa. Nam licet omnes homines
excellerent in eius altitudine, tamen se
comprobare et cognoscere dicebat expec-
tans se arbitrabatur comprehendisse. Ad
ad scriptorum eius indaginem veniamus.

cerebat metus, stupet animus, quorum
ministeria magis presilentium honoramus. Sibi
in dictatis instruit et personas castigat et
Paulus corpus suum et in servitutem redigit
ne cum predicaverit aliis reprobus efficiatur
virtutum ostendens opera que sequuntur. Non
est enim tantum speculativa doctorum scientia sed
activa. Nam vestis lepra de ubi dupli-
citas invenitur. Non est enim regimis et sub
regimis apta concordia cum in doctore di-
ssident manus et lingua. Attende pau-
li caritatem et invenies eam quadam singu-
lari condicione flammantem. Nam pro Christi
temporalia cuncta despexit nec quod erat ad pro-
ximi salutem pertinens ipse neglexit plus
honorem Christi quam propriam salutem dilexit et se ip-
sum examinans totus divino succensus a-
more se in Christum erexit. Nam ea que
propria dicimus in prima Paulus sectatori-
bus sic omnia contempnebat sic solum
tam herba putrefacta contempsit. Cum enim
eum amor spiritualium illexerit, nunquam appeti-
tus eorum in modicum inflammatum voluntate
compassus. Nichil neglexit quod erat salu-
tis in proximo qui pecunias tam et dona
terrena liberorum et corpus et animam supponere
debat tempore opportuno. Laborabat manibus
suis ut ministraret egenis. Et qui in multe
plebis gloria principis, optabat ipse ana-
thema esse pro fratribus ut eos collocaret in ce-
lestibus ut primorum gloriam suam acce-
ptus vel minueret vel differret aut certe si
possibile fieret, ut sic in caritatis fratrum suorum
redundaret copiosiore gaudet. Cuius placitum
tum prestus domus et virtutibus hereditur tamen
sicut ignis in alta prosiliens se ascen-
dere videbatur. Et sic ferrum in ignem mis-
sum non igneum sed magis ignis esse vi-
detur. Sic Paulus caritatis igne succensus
non tantum caritate inflammatus sed ut
ita dicam totus esse caritas videbatur.
Pre hiis omnibus admirentur Paulum. glori-
ficemus Christum qui cum patre et spiritu sancto vivit

et regnat deus per omnia secula seculorum
amen. ¶ De ter[ti]a de pastorum condicione. Et
primo de summis pontificibus. de pastoribus
regularibus. de pastoribus secularibus
et communiter de omnibus. De summis pon
tificibus sunt tria capitula. primum mani
festat eorum dignitatem. Secundum potesta
tem manifestat prudentem obliquita
tem. Tertium determinat regimen ecclesie secundum po
tificum antiquitatem. Primum capitulum
quod manifestat summorum pontifi

cum dignitatem

D

octorum condi
cionem requirunt post eorum institu
cionem et successionem. Dicit autem doctores
ecclesiarum quos pastores dicimus quidam
in superiori gradu ut summi pontifices
quidam in mediocri ut prelati seculares
quidam in inferiori ut prelati regulares
ierarchie constatuit. De summis autem
pontificibus venerari eorum dignitatem
singularem, potestatem plenam, veritate fun
damentalem dicimus vel fontalem et sancti
tatem exemplarem, et dolemus ex horum
oppositis sancti nominis adeptoribus de
nigratorum. Dignitatis singularitas in hoc
consistit quod in omni genere aliquod primum quod
sit principium illius generis reperire con
tingit a quo totum originaliter fluit, sicut
est unitas in arismetica, punctus in ge
ometria, tonus in musica, sic deus
pater cum prima debetur auctoritas in ecclesia tri
umphante, cuius gloria visionis finis
est inter beatitudinis. Domine inquit phi
lippus. Ostende nobis patrem et sufficit no
bis. Cum enim Christus tradiderit regnum deo
et patri tunc erit finis. Sic in militante ec
clesia, papa qui dicitur pater verum est primus
singularitate a quo deriventur in fideles spiri
tuales et carismatum dona in corpore ecclesie
ut sicut deus pater per potestatem excellentem in
fluxit in Christum hominem et a capite descendit
in papam sic a papa descendit in ecclesiam.
Et sicut inter duo extrema reperitur medium

sic inter patrem in ecclesia triumphanti et papam
in ecclesia militanti mediatorem habemus
deum et hominem Ihesum Christum. Unde Dionysius
in libro de ecclesiastica ierarchia capitulo de sacer
dotibus perfectionibus ostendit quod in ordine e
piscopali consummatur et adimpletur omnis or
natus ecclesiastice ierarchie sic trinus ierar
chia angelica et humana in uno Ihesu con
summatur et sic ecclesia non est athephala ut
sit sicut mandragora puella sine
capite. Sic non est monstruosa ut bi
cetur in capitulo militanti sed unum habet
primum singularitate. De quo beatus Bernardus ad
Eugenium libro secundo. Quis es. Sacerdos ma
gnus, summus pontifex. Tu princeps episcoporum
tu heres apostolorum, tu primatu Abel, gu
bernatu Noe, patriarchatu Abraham
ordine Melchisedech, dignitate Aa
ron, auctoritate Moyses, iudicatu Samu
el, potestate Petrus, unctione Christus. Po
testatis plenitudinis in hoc est quod nulla creata po
testas ei comparatur, nec est in ecclesia mili
tante que eius imperium non sequatur, nec
est que non prius eius corrigatur vel etiam
dirigatur, quod fatalis providebit qui po
testatis eius considerabit emanationem
collationem et executionem. De de emanatione
sic. Sic unus deus et homo mediante
passione paradisum nobis aperuit cuius
aditus et introitus sanguinis ipsius cla
vis fuit. Ipse etiam scilicet papa hoc omnes
redemit cuius vicarius est pontifex su
mmus cum Christus in petro sanguinis pau
et omnes commisit, habet ergo claves et tandi
tas et omnes creditas, et non sanguinis
tempore de membrorum fontibus fluens
iugem habet scaturiginem profluenciam
et emanacionem. Alioquin que utilitas in
sanguine eius si deficeret, putrefactus
quasi iam descendere in corrupcionem. Absit
hoc a fide mea vel ut credam efficaciam
et virtutem Christi sanguinis vel attenuatam
in aliquo vel corruptam vel quod credam

dimittente seculo potestatem summi ponti
ficis diminuatur, sed continuus se extendit
animam, et pro dolendis criminibus expi-
ationibus efficacia, credo quod eatenus se
extendat potestas apostolica. Bern. libro 1 de cons.
ad Eugenium In criminibus non in possessionibus
potestas vestra, propter illa siquidem et non
propter has accepistis claves regni celorum
prevaricatores utique exclusuri non pos-
sessores, ut sciatis ait: quia filius ho-
3. minis potestatem habet in terra dimittendi peccata 3
Nota totum de collatione et collationis confirmatione Dic
summo pontifici concessit dominus totius ecclesie
principatum. Unde dominus ante passionem dixit
ante petro Tu es petrus et super hanc petram
edificabo ecclesiam meam. Licet enim universis
apostolis communiter dixit Quorum remiseritis pec-
cata remittuntur eis etc. tamen specialiter petro
dictum est, quodcumque ligaveris super terram etc.
In signum huius, quod cum petrus possit ligare
ceteros acceptus tamen ligari non potest. Circa
Circa passionem Dominus cum dixisset pluribus
Symon ecce sathanas expetivit vos ut cri-
braret sicut triticum Singulariter petro
subiunxit Ego rogavi pro te petre ut non
deficiat fides tua. Inde est quod ecclesie ple-
bes que commisse ab aliis apostolis inquinate
sunt erroribus variis Sola vero romana
ecclesia cuius fides in nulla temptatione deficit
utpote super petram stabilem solidata
nullis erroribus, nullis heresibus potest vel
potuit vel poterit inquinari, licet enim
procella vallet in mari, et carina fluctibus 3.
bus elidatur puppis, tamen permanebit immo-
post bilis. Post passionem Similiter cum dominus
tercio quesivisset a petro Symon Johannis
diligis me plus hiis, Et ille tercio respon-
disset, domine tu scis quia amo te Dominus
dominus ei tercio precepit: pasce oves
meas pasce agnos Ipse est enim petrus
qui solus vocatus est in plenitudinem
potestatis cum omnes alii in partem sollicitu-
dinis sunt vocati Non cum alii discipuli

post resurrectionem venissent ad eum in navigio
petrus succingens se misit se in mare
petiit apostolis singulis naviculis singu-
lis s. ecclesie sub commisse petro vero in maris
universitas est commissa. Jacobus enim qui
columpna videbatur esse ecclesie et sola ie-
rosolimitana est contentus et singuli
singulis. petro vero etiam plus, ergo necesse
est quod orbem exeat qui aliquid voluit
invenire quod ad curiam summi pontificis
non pertineat. Et de executione sic quedam
sunt que sic inherent apostolice sedi et summo
pontifici quod non potest per alios expediri
nec transeunt cum generali mandato nisi man-
detur in speciali, ut translatio episcopi vel electi
confirmati, exemptio episcoporum, restitutio
ab ordine depositorum, iudicialis diffinitio
et privilegiorum suorum interpretatio et multa
consimilia que plane determinant iura
Canonica, de quibus non est modo dicendum
presencialiter, sed hiis exceptis que forum iudi-
ciale determinant satis apparet eius potestas
plis et executio potestatis meis que pertinet
ad excellentiam fori penalis, ut in re-
laxationibus et indulgentiis Ipse est
enim sponsus ecclesie, et ideo potest obligare bona
sponse thezaurum s. ecclesie, et de ipso fidelibus
vel in parte vel in toto prout dignum duxerit
relaxare non repugnante contra volun-
tate meo cum sit relaxatio, sed secundum divina
precepta contritio, cum actus actionem sunt
impartite disposicio. Civitas firmalis in
pre potuit, quia fides petri usque nunc
perseveravit et imperpetuum stabit donec
terminato seculo in eternitatis visione tran-
sibit. Cristus enim deus nobiscum erit usque
in consummationem seculi Ex expositione in spe-
ciali In illa enim forma quam assumpsit
de virgine est corporis inmaltari, videtur tamen sub
forma panis et vini Multos autem
conflictus fides petri sustinuit et semper de
omnibus triumphavit, tum de gentalibus
hereticos et scismaticos qui contra fidem

catholicam ecclesiam sunt et purgatam molestiis super magis perspicuam reddiderunt. Et ut ait Honorius super Cantica expositionis: Duodecies dimicatum est et dimicabitur contra sponsam, sexies ante Christi adventum et sexies post adventum.

Primum bellum — Primum bellum fuit in aula inter tyrannum et imperatorem et inter veri usque partes principes et potestates, quia imperium tyrannus invasit et filio altissimo esse voluit, et pro parte non modica virtutis angelice nature consensit et de celo cecidit et in carcerem flagitii sui debitam penam solvit.

Secundum — Secundum bellum fuit sub gigantibus inter filios dei et filios hominum, id est inter posteros Abel et progeniem Cayn, quod ceptum est ab Abel et Cayn et terminatum est diluvio. In hoc bello signifer Abel cecidit, sed tamen victor coronam promeruit.

Tertium — Tertium bellum fuit sub edificatoribus turris inter liberos et suos, quod cepit Asem et Acham et finitum in divisione linguarum.

Quartum — Quartum fuit sub patriarchis inter circumcisos et incircumcisos, quod cepit ab Abraham et Pharaone et terminum habuit in submersione exercitus Pharaonis in mari rubro. In hoc bello persecutus est Ismael Isaac, Laban Iacob, fratres sui Ioseph, Egypti filios Israhel.

Quintum — Quintum fuit sub data lege inter dei cultores et gentiles, quod ceptum est a Moyse et Amalech et finitum fuit sub pacifico regno Salomonis.

Sextum — Sextum fuit sub regibus et prophetis inter electos in Israhelitas, id est inter Babilonios et Iudeos, quod cepit a Roboam et Ieroboam et finitum est sub Augusto tempore pacis. In hoc bello omnes duces primitive ecclesie, scilicet prophete, ceciderunt et tamen palmam victorie receperunt.

Primum — Sub gratia vero primum bellum fuit inter sponsum et adulterum, id est inter Christum et diabolum, quod ceptum est ab Herode et pueris et finitum est in destructione idolatrie et vocatione gentium. In hoc bello sponsus cum adultero duellum iniit, qui eum in die belli, id est passione, crucis cuspide transfixit. Mox suos duces sui exercitus misit, qui civitates iniuste a tyranno possessas cum ipso reciperent, quia apostolos per orbem misit qui urbes, castella, civitates a diabolo per idolatriam obsessas ad fidem veri regis Christi revocarent.

Secundum — Secundum bellum fuit sub persecutoribus inter christianos et paganos, quod cepit a Petro et Nerone vel sub Symone mago, et finem habuit sub Constantino. In hoc bello signifer regis Stephanus cecidit, omnes quoque duces eius, scilicet apostoli, corruerunt, necnon omnis exercitus martyrum succubuit et coronam vite promeruit.

Tertium — Tertium bellum fuit sub confessoribus inter hereticos et catholicos, quod cepit ab Arrio et Alexandro episcopo et finitum est in Constantinopolitano concilio. In hoc bello Athanasius, Domingus et alii quam plures clari sunt, quasi milites Christi preclari armis instructi.

Quartum — Quartum bellum nunc geritur sub religiosis inter veros et falsos fratres, quod exordium cepit a Iuda et Petro, sed maxime in Italia quando claustralis religio in statum cepit; finietur autem sub antichristo vel potius in fine mundi.

Quintum — Quintum bellum erit sub antichristo, quod incipiet a captione Helie et Enoch et finietur in morte antichristi. In hoc bello corruent duces regis, Helias et Enoch, et omnis exercitus martyrum, et ipse caput malorum antichristus.

Sextum — Sextum bellum est inter regem glorie et regem superbie, inter homines et angelos. In hoc bello rex Christus cum omni exercitu angelorum adveniens hanc Babiloniam cum duce eius comburet et ipsum hostem cum omnibus suis in stagnum ignis et sulphuris precipitabit, et sponsam gloria et honore pro bello coronabit, in thalamo glorie collocabit, et se ipsum ei talem, qualis est per equalitatem manifestabit. Hec autem generalia, sed non ex toto ad propositum pertinentia, presumptorie tetigimus ut fide Romane ecclesie concordantia comprobemus, et ut beatus

amplius q̄ miceri ꝛ fidem Romane
ecclie benedere. Actu ē q̄ Anno Octa
uiani augusti .xlij. herodis aūt Re
gis iudee .xxxij. natus ē xp̄us dei filius
ex maria ſp̄ v̄gine in Bethleem Iude
ab exordio mundi. ſc̄d̄m bedam exact᷑ .v.
milibus annorum .c. nonaginta noue
ꝛ succedentibus ſ' adinuicem Imperato
ribus ꝛ august' ad Imperatorem philip
pum ꝛ philippum filium eius. nullus romanorum
principum extitit xp̄ianus. ſed persequebantur
xp̄ianum genus. Philippus aūt romanorum

philippus

Imperator ꝛ gētius cepit Anno ab incar
natione dn̄i .CC.xlvj. quē beatus pontius
conuertit ad xp̄m. quē primo volente
pasche vigiliis interesse ꝛ comunicare misteriis
ffabianus papa nō pmisit nisi prius
facta confessione peccatorum suorum. quē
inter penitentes stare fecit. quē pri
mo cū filio philippo quē participē
imperij sui fecit. decius primi fecit
ꝛ succedentibus Imperatoribus ad Con
stantinum magnum qui Anno dn̄i .ccc.
.ix. regnare cepit Romanorum imperatorem
.xxxiiij. ecclia sub persecutoribus fuit
Hic anno imperij eius .vij.º pſigni
tauo ſ' crucis diuinitus de maxentio
triumphauit ꝛ baptizatus a beato Sil
uestro papa pacem ecclesie reddidit
ꝛ romanam ecclesiam ecclarum caput esse
decreuit. Hic romanorum .xxxvj. Constan
tinus cū fratribus suis Constancio ꝛ con
stante fulcimentum prebens pfidie Arri
ane persecutionem renouauit ecclie. Iuli
anus aūt .xxxvij. ex dyacono ydolatra
factus. factus ē ecclie inimicus. successe
runt Iouinianus .xxxviij. qui imperat
viij mensibus ꝛ Valentinianus .38.
vixit competenter bonus nisi q̄ cū Va
lentiniano Valens fr̄ eius assumptus
est in regni consorcium qui ab Eudo
xio Arrianorum epō baptizatus persecu
tus est nomen xp̄ianum. Hic mortuo

Valentiniano succedente filio eius Gra
ciano cū Valente fr̄e data ē lex
ut Monachi militarent. A'picent
Gratianus cū mortuis fratribus imperat
sex annis qui ecclie fauit. tunc temporibus
Ambrosius fuit ꝛ Italia fidem suscepit
romanorum .xl. Theodosius senior im
perat' ꝛ templa gentilium p orbem destru
xit. Imperauit .xi. cū Archadio ꝛ Ho
norio quo tempore Gothi Italiam et
Vandali cū Alanis aggressi sūt Ga
liam. Honorius aūt cū Theodosio
iuniore fratris filio p' annos imperat
quorum temporibus Gothi Romam Vanda
li Hyspaniam Vueui Galliam tenuerunt
ꝛ multa errorum dogmata surrexerunt
fuit ꝛ persecutores spiales tam in p'o q̄
in clero. de quibus ſp triumphauit katho
lica religio. Non enim hic tempore Cro
nicas mea ē intencio. sed tantum exemplar
decet pontificum singulare. Propter cuius
diffusionem ad clerum ꝛ populum summi pon
tifices in locis posita sunt eminentiore
ut omnia videntes considerent. consi
derantes ordinem ꝛ ipsi ab omnibus vide
ant. quorum exemplo videntes ad bonum
proficius animet'. quid enim summi pon
tifices neglexerunt qui vendentes tun
cas emere gladios igniti eloquij ꝛ
in fines orbis terre uba eorum q̄ tela
flammarum pruerunt. in seipsis iuste te
nebant ordinem. in aliis iusticie rectitu
dinem. ꝛ addūm deuocionis dulcedinis exhi
bebant eorum diligentiam plebes vigebant
in obedientia. clerus in scientia regulares
in debita disciplina. Quorum si quidem
inventi sint minus habentes nō perdiderunt
eorum scā presidia sanctissime sedi sed
eorum aliis imitant se ipsos ne silia
patiant' aut faciant tolerari. Hic sum
iudice mercedis agō stipendia reci
pient p' humilitate mea punitate mee
non ē fratribus obloqui, mage

cum bestia que montem tetigit, per pro-
ximo lapidatur. Decimum Capitulum ubi in-
infestat incidentem obliquitas eorum

Doctrinam legis dedit Moyses (nō)
Aaron fratri suo, doctrinam summo
pontifici Eugenio, cogruente tempore
alani declinationis, dedit beatus Bernardus sum-
mo pontifici Eugenio, cui se tempore alani de
carnis eius ... per exhibuit dum librum
de consideratione conscripsit, cuius si mihi esti
non verba penitus omnium exprimo quod
stupet animus, tremit manus, sed in libro iste
spiritus scribebat magis ad eum quam propter (nō)
eum que perspicientiam dixerunt virum
sanctum sicut in quibusdam miraculis eius
summi pontificis est expressum, timebat ergo
ne forte vel tunc vel processu temporis summi pon-
tificatus dignitas singularis ad potentatum
pertinentem inclinata, partis vilis obfusca-
retur, per exemptionum privilegia, vitatis sub-
stantialis et fontalis actus, propter
eorum incuria vel pernicia. Dictus ex-
emplar singulis detraherentur pateret
per quotidie curialium clericorum insania et (nō)
nec de coniunctionum iudicaris sic neque de
(nō) aliis tecum culpam, sed ostendo quia illam
[illegible] est non parabola quod propono cui
debetur compassio, timetur enim ne dignitas
singularis vigens enim in foro penali de-
formetur in foro contencioso vel iudicia-
li, cum corrupti quotidie curialium litiga-
tur ad curiam attrahuntur, attracti spo- (nō)
liantur et ipsis exiuntur, exacti assidue nimium
pendentibus adhuc negotiis remittuntur,
et qui tollat nimius repletis loculis re-
(nō) cum ad curiam venerint. Dic adamas
ferrum trahit, sic monstrum maximum quod
syrenem vocat dum cantu demulcet in-
cautos interimit. Dic scorpius dum blan-
ditur inficiat cauda pungit, torquentur
locorum ordinarii quia subtrahuntur episcopis
et inferioribus iudicibus causa, attrahuntur am-
biciose, protrahuntur dampnose, retrahuntur

litiganti causam facere, vir terit et explo-
ratum per [illegible] sed magis ex frivola
appellatione, sed ptogam miser homo de Je-
rusalem descendit in Jericho. Videte
si incidit in latrones quosdam ad notas
et notarios infideles, incidit bene, dico per
incidentes et perindiciales et impias quorum
dona bonis suis fuit spoliatus, quam cor-
dis et mentis amaritudine tribulatus, nam
cum rubigo metalli quotidie curialium na-
res afflavit, cum Argi oculi plus quam
centum eorum intestina loculi fiunt pscru-
(nō) tati. Dic spongiarum vngwis et Briarei m-
anibus detinetur ut donec satiatus deti-
neatur et abortivum fecit in ullacates dimit-
tatur. Attractus gravis per concupiscentiam et allec-
tus per fraudulentiam attritus per multi-
plicem angustiam, cum totus exsiccatus fu-
erit, infecto negocio lapso temporis prolixiori
spacio, penitus absolutus, vicibus invo-
lutus, ad propria sine pro repedabit, et ad
hoc pendente summa conquesita pecunia sup-
(nō) pletur quod defuerint, recepturi quod de-
meruerint, ad curiam procurator reme-
abit, sed tanta est ambicionis efficacia
vel tyrannus ut obiectus difficultates
itineris, periculosa locorum, elatum repagu-
(nō) la, minimum copia, penuriam pabulorum,
angustias mansionum, viarum voragines
vel ymbribus putrescas, vel siccitate frigorum
tribulosas agges saxis asperos, flu-
vios gelu lubricos, colles ascensu pe-
dentes, et ibi tibi pravos, valles lap-
sum assiduitate densas, per ambiciosis
magnitudine vel qui non sentiet vel si sen-
serint impante cupiditate tyrannide pru-
pendant. Quid aut ut dicit Bernardus: Illi qui
in celis angelos iudicabant qui prin-
dium gerunt, neglecta animarum iudiciis
et tam amplius secularibus se negotiis
implicant, et involunt Episcopum Idem Bernardus. Sed
habent hec infima et terrena iudices suos
reges et principes terre, quid fines alie-

nos iniquitatis quid falcem vestram in a-
lienam messem extenditis, non quia indi-
gni vos sed quia indignum vos talibus
insistere potioribus occupatis. Si enim
in nobis hic iudicabitur mundus, indigni e-
stis secundum apostolum ut de minimis iudicetis. Sed
forte id sub est ut talia totum fratribus
pertractent. Licet apostoli distributores tan-
tum aut iudices fuisse talium non le-
gantur. Sicut de pauperum miserabilium per-
sonarum optima cetius patet advocatorum
strepitu optimarum celerius patet exitu sim-
pliciori tempore optimarum gravius preter
exactum censum tam multiplicem optima
severius quantum ad frivolum appellantem.
Optimarum firmius quantum adversa scentes ...
et hodie capita apud senatores urbis
et orbis huius timent, et non est magne
iocunditatis inter voces aut latratus au-
dire querimonias qui docuit linguas
suas loqui mendacia ubera tendicu-
las velut araneorum telas exinceste
non suorum cavillationibus proferre in pu-
blicum litigare aut litigantes audire
ferre usque ad noctium crepusculum, nisi
forte dicimus audiente vel adamantinum
tinam vel insensibilem esse satius. Adhuc
Nimirum maledictorum pervenire dicimus ap-
pellationes, quas ut non dicamus in-
nocentium fatigatores tam inlesi qui
labore itineris, et tedio corporis, et dap-
narum expensis qui cum sint prosequi
nequeunt quam implacat qui male intos
compellere debitam penam non patiuntur, cum ap-
pellationes frivola nec appellanti debeant vere
prodesse nec appellato nocere patet ius sa-
niorem ordine locum et temporis modum tam
et personam levium quomodo incipiunt iam
appellant ut appellatio que solum est
in portum refugium iam sit effugium
que sunt antidotum sit venenum quod si
hoc malum est verum est quod prelati non au-
dent in appellationibus emissis adventum

proque qualitatumque cum procede non illiatum
inimicorum dissolvere, non sacrilegia vel fur-
ta punire, non infames corrigere vel ab
officiis vel a beneficiis amovere, deterri-
est quod appellati non possunt adversarios
vel sua vendant innocentiam cum qua
frustra verum, cum quia non habent unde talia
prosequuntur, cum quia male appellantes ut
litigatores attrahunt vel ut antiquos
amicos tenorent, vel ut ad erogat-
ionem cogantur, vel quia summam litem
non erogandi perpetuorum onere diffi-
nitur, quasi omnes appellantes sit innocu-
tionis appellati sunt rei, cum tamen pap-
pellationes frivolas omne bone iudi-
cii impedirent in misterio tam tanta et
sollempnizatam suspendi nec possit
ab innocentibus et pauperibus impedi, quod
flagiciorum duplex vide antidotum adhi-
bendum ut remittantur appellationes ad
eos qui causas et bonum possunt expedire
negotium, et egregie prohibentur quod appel-
laverit incassum. Incassum dicimus pro-
pter appellationes quas calliditas ad-
invenerit, non propter eas quas necessitas
fiendas exegit iniquum et rei appellat
ne poenas pendant, et innocentes appel-
lati desistunt, ne cum labore vie et
pecuniarum expensis quas corpori in fir-
mitate quam adversarii calliditate et
advocatorum exactione quam iudicis in-
quietudine sepe succubuit, preterea ubi ex-
ob fuisset peremptorium privilegia
quod in terre contingit cum eximuntur profe-
ssione ordinarius, et auffunt dere-
ptionis etc. et impetito positioni non
obstante priori, fides non defert pri-
vilegiis aut quam feminas adhibere et
similitas personis etc. Dic enim de-
cretum de impositionatatum c. xviii sub-
tus abbates episcopis, episcopi archiepiscopis
et plenitudinem potestatis, et si sine causa fi-
at, illa subtilis interpretatur ...

ad celestis spem q̄ formatā· que a sūo
spū usq̄ ad infimū ordinate procedens
nō iniō ul' instacio ē corruptā· Dic
modo e(cc)l(esi)a dei sūa vitur quilibu-
nis i plimis vinea pauperis ouiculaq̄
depdatur· Dic impius rex achab s' na
both inficit ? eius vineaq̄ possides
ortū olerū facit. sup h° scandalizant'
murmurant ? indignant' epi i vebis suis
ut sine cā dnt tam tenenti· n' tam o
bedientes supiori suo q̄ uolūt inferi
ores obedire suo plato nō ē ita dispē°
sare cā s3 mag dissipacio ū inclitis
vigent aut utilitas publicum Dic ec
decime p(ri)uilegia clicis auferunt'
q̄ solute s3 hactenus ecc(lesi)e nō p soma
obtentu s3 territory rone h3 iusticia di-
uine legis ut in leuitica sorte te
dant decime· Vn iusticie dei manifeste
resistit qui instar ecc(lesi)e mit' uis de
cimacōnis aufte· oc mi nclu nō
potius reddsit ut depante ul' facto summi
pontifice disputemus Ocio q̄ scriptū ē
non putare deb3 si duri(ti)a iubeamus
erā uenire lenitate s3 pqualic'
i nccte tpm ut rei publice posset vti
litas ferre sinam· nō inficior rem
prā· p(ro) tpe moderandam· s3 nō credide
rim ex fatalice plenitate mett aut
hmōi fauore gra passim ec inuitan
ul' forte frequent bullis adultimis ec-
cent' talia sine coris notr' falsario-
rū eni p stigiosa malicia sic i tsruda
prop gemmelia ? pnditu se arma
ut sitis iam p̄ualeant ? p̄ualebit ulti
ū iudex exactor vitans disetissimis
incedat· Cetim q̄ securitatez aut fui
lites audimus impactaz ecc(lesi)is quis du
bitet quin nat' tpe prī teneant' fi
lii puidere· s3 non s' aplm thezau
zare· Vn i n' mli tenuiora· Dat leuite
ipsi Aaron decima decimarum s3 inter
cetās afflictiōnes sub quus hoc gemit

ecc(lesi)a singularis ? suspirs acerbius agi
tatur ? contristat' q̄ cū liberi deberent
esse filii ad deuinctos ut dnt indebitas
tyrsm aliam penitus compellitur· Vn
a singul' fatalis tollent' q̄ ab omnib3
sustinebit· cū gemitus omī dolore nō
minuit singulorum· n' leuitarum immuni
tas sic assumit porcōe b' concessa gau
dere pmitti'· cū vinisos ul' fiscus ?
patus ul' impetrancius absorbent· n'
libe' ? epus· Vn afflig' ? plaris· Ad
idem gemit pertinet tpis ? q̄ q̄o is· q̄
psonis male mitt' exlibalice p' bnfi
cia concedunt' remitentibus epis ? plati·
Ocio q̄ plenitas ptatis iam dicte
diminuere uelle· esse' sacrilegiu
n' ē exequo disputacio h' sufficit nō
l3 pferre cursum· n' r un ē insi tu
pulsas· ego vapulo tm· constituit
ex omni pte terrarum pestifera ? monstruo
si ad romanā curiam ut obtineant
ul' retineant bnficiū ul' pbenda in
quibus meruisse funiculi ul' flagelli
magis optime· quo dñs de templo re
dentes ? ementes columbas eiecit
Vel s' lucam· eicere cepit· pficiens
relinquens eius successori summo
pontifici q̄ dominus vtilis inchoauit
impetrāt' bnficia vacantia· timent
h' non irronalit' possessores ul' dero
xito ul' demorte cuius incatanda· vi
demus pro modico precio sibi bitam
hoim quo mag h' timend ne fiat
a pestifera ul' abeat familia cum
pingue fuit impetratū bnficiū ali
quod tenetur· Vitas sibalis ul' fun
damentalis charitas ? ppdicatōnis in
cubitur· dū ipsum dei detinet' i in-
iusticia· n' senciunt fidei detrimenta
In omnem terram sonus eplar exiuit
? tn nond plenitudo gentiū forsitan
introiuit· iam de sagena ecc(lesi)e gre
cus exiuit· ? ut deuote ? pfecte rediet

nondum hereticus contra fidem katholicam oblatrare cessavit, nondum scismaticus eius primatie timore abiecit, nondum simplices velut arbores debiles ventorum turbinibus agitatas nec dum in fide credulitatis gratia solidavit. Interesse sed operam dare quod mirabili concite conversi ad fidem, conversi non credentes, conversi credentes, conversi solide fundatem, nec primis moribus pereunt. Omittimus iudeos quorum iniquitates nondum implete sunt, ut convertantur ad fidem katholicam, insequimur ad gentes providere sit summo pontifici qui debitor est fidelibus et infidelibus ut veniant ad sagenam et si gratia claudicaverint in semitis suis providendum est ut reducent firmiter et uniformiter ad pacem ecclesie unitatis et fidem katholice virtutis. Ceterum heretica et scismatica corrigendi sunt ne pereant, coercendi ne perimant, solidandi simplices ne recedant, quod sine predicationis officio nescio si iam fiet, nam sine predicante quis credet, alioquin frustra mitteret et petrus ad Cornelium et philippus ad Eunuchum augustinus abbas a Gregorio ad convertendam gentem Anglorum. Oportet nec dilatata per predecessores nostros ecclesia.

Ve nobis qui hanc caritatem deserimus, precedentes minuimus sic quarte edificationis cum caritatis quadruplex sit. Una est impetrationis fidei nec di... caritatis, alia est in eis qui quos missi sunt inflammant cupiditas, due sunt apostolicas quarum quisionem optamus, doctrine paupertas, et que tunc et alieis sumitur impositio vel effrenata potestas, ecce si caritas sine vitiis retinet ardorem, lucrum domini in temporalibus et corporalibus omnis dispendiis queret et honores. Novit enim quod in multitudine plebis gloria consistit principis et honor regis, fatetur missi sunt legati frequenter ad errorem corrigendum, dogma

fidei servandum, sed quod non gratis dederunt quod gratis acceperant, fructum ipsi sicius nescio eorum plurimi quod fecerunt aurum sitientes aurum biberunt, non talis bone memorie dominus meus et invictus apud Gallicos venerabilis episcopus Tornacensis legationem agens contra Albigenses partibus tolosanis, cruciatam hinc faciens, manum ab omni munere abstinente, propriis stipendiis in partes Albigensium militantis legationem venerabiliter egit, qua peracta Romam militantis et fides salutans. Habemus provinciales eis abstulit, et eorum quosdam ad indignationem et corrugatores basi et contractorum naris prudens. Et videns quod domino non placebat quod in tam allegatione sua receperunt magis diuinitatem affirmavit, non tales legati aliqui gravantes ecclesias sine causa circuientes provincias et in locis ubi nec rumor eorum insonuit suscitantes angarias et perangarias in moderatas curiales expensas fulminant sententias, afferentes iniurias auferentes subditos scandalizantes personas, si indigeant euntur? ut et illis partibus eorum inveniri potuerunt ad eorum arbitrium voluntatis, aut non erat pilli iocundi mollities, vel ubi eorum diversa corporis, collum succulentum non clunes pingues et equales vel plena demissa, vel non latum plena et plana, requiritur color aureus cum consimilem ut possit pariter mitari vel obsequium promereri totus publice et non sit macula, ut eo, doctrine paupertas apud meis quod celum ferreum et terram exspirant eneam ex defectu mellifflue et roriflue predicationis iam tenemus, cor eorum aridum quod non stillat super eos eloquium. Ymmo quod complectimus quod dicitur est per eruinam de sermonibus sitiunt. Que iugum importabile plerumque commissis ipsorum libertate non gaudent sed nec committi a domino per

Iudeorum infidelium

heretici
scismatici

petrus
philippus
augustinus

quadruplex caritatis

mittitur; ne operas consuetas suorum a
mittant qui se commisi sunt spirituales
sanguinis et crudeliores exprimunt do
minos. ut de religione sic et more christia
nos. et ideo timor et tremor apprehendit eos
Crudos sanius loquimur et quod audimus tes
tamur. et in medium simplicis gratia prudentem
procedentes. non quotidie ut religiosorum
de verecundiorum turpis apparet. Qualis
ergo singulis detrimentum pati pro
curialium clericorum infamia. Etiam exclati
bus ut animis et moribus sobrietate mores
appetunt in superioribus et prelatis, sic inmu
na cognoscitur et cancellis. quod si iudice
ipso sic conuersatur eius sic dicit exemplum. Quan
tum dispendium animarum per deformitates vite
et viciis et infamie clericorum. O quantum decus
honestatis eum quem videre totus mundus
aspirat. cuius mores auditos aut visos
tanta ipsa multitudo depingit et in animo
cordium et sigillat. O qualia lata qui
salina qui plana desiderant capere famam
O quantum dolorem ingerit inciratum intus
corporum intestinum. O quales subditos
filios domino, notarios, capellanos
presumunt famam deus ne prius gloriam de
uenniscent, sed in se forum cleri si perdi
ta fiet repentent. tales utique esse et
ut dominum sapiant et caritate seipsos cus
todiant in castitate, negotia expedi
ant in pietate et ipsum audiant in veritate.
Dei pro dolor quidam nec dominum sapiunt
per devotionem, nec se custodiunt propter corruptionem
nec negotia expediunt propter dilationem, nec
ipsum erudiunt propter ignorantie confusionem
non est in eis devotio qui simplices a
spernunt et deum in ambitione infulam perdunt
sed de conceptum per ... inimici temporis ...les
negotiis nullatenus condescendunt. Verum
olim sancte sedis antistites qui solum
istud quod obstabat saluti omnium re
putabant indecens, non requirentes
datum sed fructum impendebant curas

expendebant spiritualibus super impendebant et vitas
Vigebat in eis tanta excellentia sanctitatis
ut quidam miracula facerent, demones ei
cerent ab obsessis. Gallus ut in venerabili
mente cum demoniacus in specie sancte me
morie Leonis summi pontificis astitisset
et statim spiritus sed nequitie serum abire pre
ciperet, id est cum quibusdam verbis presumat su
perbie resultaret, tandem per nomen Christi terribi
ad introitus, tremuit ille nec potuit tamen
capere nisi hominis hinc illuc contendens per
in medio, capillos talem quodam horro
re subrigeret, ob quod ad enormem quan
dam conatibus apperiret protinus se ob
ieceret Cuius, nequaquam pos egrediens
ut uiderentur suis frustrabat quod molire[tur]
proposito de exire papio; ita est quietu
dine non permitto. per sordidos quomodo mentis
in munde habitator egredere et feda parte
ut dignus es vestigia derelinque vir
uba compluerat. et continuo nequissimus spiritus
fluxu ventris electus est. Dolemus et
in quibusdam clericorum curialium speculum castitatis
effractum et sigillum continentie violatum sed
in hiis minor sit querela. etiam iam cepit
aliquos curiales carnis sordidat corrup
tela, iam ut carnis inter palatinos quosdam
incontinentes esse probitur non de raro hoc vi
cium iam primus vel fetor ascendit non
sentitur et consuetus monstrum. monstra Ba
bilonis non mirum cepit honestas ut non
ita qui latere summi pontificis adherentes
sic venerandi et venerabiles cardinales in iu
dicio recti in consilio providi in iubendo
discreti, in disponendo industrii, in adversitate
securi, in prosperitate devoti, in zelo sobri
et in ira non remissi, in otio non otiosi, in ho
spitio non dissoluti, in convivio non effusi
preti ad cerimonias, mansueti ad pati
entiam, subditi ad disciplinam, rigidi ad
censuram. quorum honestas curia totam
illuminat, sic per turpitudinem nos in summa
devenistis, Christianum honestatem

Istorum gen' ne turpiores attendant' in ipsa re
pudore suffundor: cuius venationi an
tiquum clamorem furias: vel strictorum vesti
tum vestitu compositione corporum fale
rarum ambitu. hystrionum greges et homi
portenta nature loricatorum exercitum
et lorica exercitia calumnistratorum reso
lutis et mollitiem vernularum. Quid
de negotiorum expeditione dicamus cum vide
amus aliquos quibus habundat quotidiana
curie platore inverecundos ad petendum
importunos ut accipiant inquietos donec
acquirunt ingratos cum acceperint et obli
tos. linteis utentes oculis ad videndum que
accipiant sed cum acceperint accepti beneficij
memores non existunt ferunt qui in ti
mandis natum terrum diffundunt hec ben
tibus naturaliter insitum quia cum post tergum
respiciunt protinus illum qui precesserit
obliviscitur. et quod oculis videre desi
erit quonimo mentis amittit. et cum hec be
lua tanto visu que omne genus ferrorum
procedat et lapideos etiam parietes
penetrare valeat. cum vicio hoc laborant quia
quodcumque illud est a quo oculos semel a
vertit ad memoriam primo modo non reducat
Quid de ignorantia vel oculorum quotidiana
cecitate dicamus qui de spiritu Moysi
debuerunt accepisse de pectore Aaron
de paradisi fonte non sciunt dubia in
dicare populum erudire corda refice ani
ma corrige mitibus condescende re
probos coherce quorum sermo edificatio
quorum vita iusticia quorum presentia gra
quorum memoria benedicta Non sic isti quos
genuit caro et sanguis quos eligit in
gratum dolus aut felicitas humane gloria
carnalis benivolentie temporalis affluentie
diffusio parum parum vel favor si pro
tones eligendos dominus probans Vegetius
quanto sacius quanto tutius scientia vita fama
dente ex probati qui sunt ad tantum officium
eligendi per quos vinum suum merito est indicari

in mbrio tam querendi sunt climate. Et
assumendi sunt qui digni sunt generaliter. vin
cunque ut non rogantes aut per se rogari
facientes aut sine causa curiam frequenta
tes aut se negentur humiliantes aut quidam
de industria largientes et humanitati gratia
aucupantes aut suas fimbrias dila
tantes aut nomina sua per alios et nunci
culos seminantes aut parum pollicen
tes aut odium in quod intendunt assecuti
fuerint pretendentes aut imposturis ma
culas pretendentes. Sed personis virtutibus
et renitentes provisionibus compellantur intrare
Isti sub pro ornatu summi pontificis gau
dia militant ecclesie cum decorant talibus
indumentis. Consequenter sequitur aliquid
capitulum de cathalogo summorum pontificum a
petro usque ad Angeletum cum quadam
brevi expositione scripturarum suorum que
hic omissa sunt. De pastoribus regu
laribus. Ubi primo datur eis medicina
preservativa. Secundo datur eis medicina cu
rativa de pastoribus regularibus

Doctrinam pauli et petri prosecu
ti sumus. Nunc ad doctrinam pa
storum regularium descendamus. et licet sub or
dine ecclesie ierarchie sint ultimi. tamen quia
frequenter assumuntur ad regimen populi. pau
ca liceat hic de ipsis inserere. quia ne in
cidant in omnis importabile medicinam ap
ponemus preservativam. et si forsan inciderint
habeant curativam. preservativam habere po
terunt si considerent regulares votum
emissum Contra libidinosum tempent appe
titum. sic formident periculum. sic declinent
periculum. devoto emisso considerando modum
apostolus dicit Videte vocationem vestram fratres
paupertatem castitatem et obedientiam vere
religionis subiciam quibus Christo iuncti
estis que tenenda fideliter promisistis
quibus dicitas delicias excellentias de
clinare debetis que indignatus insi
dian' iacent videte ut cum oculos

mentis nre velud altm deutono
mii mam beatis professionis accta
ferventius adeuntes exercicium. qui in-
ppositi non pficiunt, que fuerant incho
ata convellit. Sic enim navis que con
sius impetu ascendere nititur, si remi
gandi viribus adimitur non solum ad
locum in quo fuit, sed in posteriora et infe
riora relabitur, sic inter nre status la
bitur in inferiorem statum, nisi totis vi
ribus exequatur votum vel bonum quod
fuerant inchoatum. Sic cursor modico
rubore concepto de finali urgit admi
grediem, in flabellis validioribus ex
citatus aut venti brisico se resusci
tet instiorem, quia teste Salomone
qui tepe suo e dissolutus et mollis
frater e sua opa dissipantis. Sic tepor
declinat ad frigus, sic evomitur de
ore domini qui tepor tepidus. Unde et
ait Gregorius in pastorali. Aut calidus
quisque aut frigidus queritur, ne tepi
dus evomatur, ut scilicet aut nec dum co
nversus adhuc de se conversionis spem
prebeat, aut iam conversus in virtutibus inar
descat, ne evomatur tepidus qui a ca
lore quem proponit torpore ad noxium fri
gus redit. Sic enim aqua tepida nau
seam provocat et vomitum, sic tepore et
torpore irruentes indebite turbant
propositum inchoatum. Sic arbuscula ve
titam convulsione dextra tollitur nisi radi
citus terram amplectens solidius ra
dicetur. Et cum ventus exponitur aridicatem
cito concidit, nec ad aliquam fructus fer
tilitatem pervenit. Deprimendo appetitum
libidinoso. Dicit ad hebreos quinto. Nec
quisquam sumit honorem sed qui vocatur a deo
tamquam Aaron. Ille enim qui solus de
pulvere erigit pauperem, nos erudit
non appetere prelaturam, sufficiat re
gulari, quod ardeat in ambitu claustr
li, non luceat in appetitu et habitu secu

lari. ardeat igne caritatis non luce
at luce vanitatis. edificet sepem non re
edificet Jericho ne sustineat Josue
maledictionem, legat in claustro quod cetere
at animo vel alliget septo vel ostendat
ero, vel si quo magis predicet verbo.
Paulus enim scribebat in vinculis. Ex
primorum prioris preceperunt documenta sa
lutis. Libido se ostendat ut humilitatem
claustri pro sustineat, et regnabit si
cum ipso fuerit. Antimatis enim libidinis
appetitus quedam firmitas effigiat du
tegularis ad prelationem aspirat. Sic iudas
osculo inde proditionis talem vendidit ut
osculo falleret, cum allicitat et per eius
osculatum detineat. Sic enim angelus sa
thane in lucis angelum se commutat, au
diat ducem impiis. Quemcumque osculatus
fuero ipse est tenete eum. Sic susurrat
appetitus qui episcopatum desiderat bonum
opus desiderat, sed audiat veritatem
quia oportet episcopum esse irreprehensibilem. Re
ceciorem etiam laudabile episcopatum appetere qui
primatum contigebat vocationem suppli
ciorem facere et celerius peregrinationem
pertius iure finire. Caveat ergo religi
osus prelationem appetens, ne sub spe
fructum faciendi cogitatio eum decipiat
quia aliud est quod intendit elationis oc
culto supprimit, ad est quod superficies co
gitationis extimus ostendit. Unde fit ut oc
cultata superbia prodeptam dignitatis
foris prodeat, et statim oblivioni de
que extimus appetebat. Caveat etiam ne
sicut eger medicus accedit ad egritu
sic regimen suscipiat irrectatus passi
onibus viciorum, nec vicijs parcam, ne dicatur
ei, Medice cura te ipsum, presumptuose
siquidem. Ut dicit Gregorius in pastorali incipit mederi
properat qui in facie vulnus portat. Cave
at etiam ne sub honoris specie, pascat animos
ex honore quod cogitavit se prelatum certis
statim ad suos convertitur, et extendesit

carnalitatis affectionis. dum cogitant sub
limioris officii et honoris. Caveant etiam
ne dum acquirere nituntur quod non habent
perdant quod habent. nam in mari quieto no
verit etiam imperitus navim dirigere
quam turbato mari habet potest etiam navi
ta peritissimus gubernare. De hoc et sibi
commissos exponit discrimini. qui navim
regendam suscipit inexpertus cum mare
subditur tempestati. Quid est dignitatis
potestas nisi maris et mentis tempestas que
instar undarum collidunt admittentem
cogitationes. et presertim subditos emergen
tes velut ad saxa frangunt naves et
perdunt merces. Deformidando periculo
de quibusdam ammonitum audiat Achonem quod
si timuit primi vero electi. hic sancti multo
timuerunt qui dignitates habitas reliquerunt
Terrum dimittendi potestatem tribuentes vel
ut qui habent sint tamquam non habentes. vel
qui non habent sint periculum formidan
tes. Occurrit in primis Petrus damiani
qui viri religiosis et carthusiensis
exitus cordinis sui primitius. durum
Capitulum viris regendi et altius visita
di mole depressus abiecta sarcina ex
oneratus liber ad solis tamquam fugitivus
limineo repedavit. pondus liberum
actione tacta deposuit quod voluntarius
non suscepit. tentaculum non ingressus
liber sed oppressus instar aniculae for
midantis vel aptius retiaculo violenter
occurrit beatus Epialis qui kathedre
valedicens. Augustinum in ypponensi ec
sum constituit successorem. Occurrit
Amadeus Lidorensis episcopus. qui dum obitum
imminere cognoscit. ad tutum religionis
portum confugit. monachum induit.
Et sicut testatur Gregorius in registro. Cum
ipso migrantis obitu spiritus sancti gratia le
tissimo relucebat in vultu. cum antequam
moreretur Andreas apostolus apparuit. et quod
hora migraturus esset exposuit et intimavit

Occurrit beatus Albertus unus qui lemouensis
ecclesie postponit kathedram et iuvenis
factus monachus canonicam induit cum
phalem. Item dedilata inter fratrum
minorum ardus Reginaldus Matronensis
episcopo qui dimissa kathedra cum tantis so
licitudinis perimodis feliciter quievit in ...
ne morem amplius in ex ... gratia di
vinitatis in fine vivum. Petrus dami
ani mirabiliter quod sic incipit Regiminis
recta intende pontificatus dimisisse
certum spes est eos dextra cum Christo societate
gaudere. Refert Basilius et gregor
Ambrosius de echino pisce marino vi
lissimo. cum presensit flatus imminere
ventorum. sub lapide se collocat quo
velut anchore dente submersus quiescit
stadium tempestatis evitat. potest quod se
timuit deprimi ponderi supposito dum mo
non iacte absluctibus quia turbato se
culi freto religionis pondus et obser
vanciam discipline liberum pati regulari
dum non involvantur negociis et officiis tem
poralibus et mundanis. periculo decli
nando mos apostolus ad philippum
ea que retro sunt obliviscens et ad
anteriora manum extendens. ad bra
vium superne vocationis se porrigens
et periculosa dimittens. propter quod ad Gal.
ait. Miror quod tam cito transferimini
ab eo qui nos vocavit ad gratiam suam.
Primo enim accedit ad periculum in prelatis
quia non solum pro suis sed pro subditorum
criminibus subiacent penis eternis io
pro propriis obedire propositis iure. Ipsi enim
vigilant reddituri rationem pro animabus ve
stris cavet ei qui unum ex minimis scanda
lizaverit expedit ut mola asinaria
suspensa in collo demergatur in mare.
Illum qui non solum unum aut duos
sed tantam multitudinem perdidit qualia pro
tantis penas quam sustinebit. Homine
Heli pro filiorum criminibus illud est

iudicaui e ꝑessus ¶ Nomine moyses
vir 1e mitissimus et dei familiaris pro
missionis terram non attigit ꝑter cuiu
tuitatus plebis ¶ Et forte aliqui ig
norancia allegabunt quia peccati ꝑi
nescierunt hic 1 ꝑolsis · Crisostomus audiant
suum · dyalogo · qui dicitur · de dignitate · sacerdota
li simpliciter / Non enim neque imperitiam accu
sare potuit / neque adigi inuitum neque violare /
neque necitatem opponere deuiacionis correctu
¶ Et citius puto aliquem laycorum qui
vehementer peccatis suis probe obnoxius
habet adiuuandum esse suffragio quam sacerdote
qui accusatur pro aliorum delictis quam qui
fuerat constitutus ut aliorum ignoran
ciam emendaret / Cum dyabolus dementia in
sidias ignorancia se defendere non va
lebit / neque dicere non audiui tubam
neque presciui pugnam esse venturam
¶ Nono accedit ad periculum grauitas pene
quia grauius punientur prelatorum culpe
istis in gentibus quam gentibus cetis in
crepant et post accepta beneficia peccantes
tormenta maiora merebuntur offi
cii iubet lex sacrificium pro sacerdotis igno
rancia quantum pro totius populi culpa quam
sicut pie sentitur · in ꝑono · sententia · Crisostomus dicit ·
¶ Tanto indigent ꝑplurima sacerdotes amplio
quanto simul vniuersa populi multitudo / non
vides quod indigent ampliori sacrificio
sacerdotes quam populus expiari / non grauiores
debent eorum culpe censeri / grauiores
autem eas facit non condicio vel gene
ris sed dignitatis facientis / filie sac
dotum quamuis non erant que cum officio sa
cerdotali tam propter honorem patrum sub
seniori quam alie mulieres in eodem ex
termine fornicationis subiacent ultimi
ex honore considerande procedit quod dominus
minus subditum presidente non severius pu
nit / et insuper non soli sacerdotes dampnati
nisi pro pacientur peccatis sed insuper aliorum carnis
infeciunt que ipsorum corrumpunt exemplo / De

cedit · 3o · ad periculum difficultas regendi
populum ¶ Dic enim omni homini corporis cuius
stitutionis eius tam ꝑprium quendam ꝑ temperamentum e
corporibus complexionalis tenere cum alijs ex alijs
medicamentis indigent / et alimentis indi
gent alijs et alijs ¶ Ita aliter et aliter opor
tebit se habere prelatum secundum mores variorum
subditorum · alios enim corrigit consolando
alios increpando / et horum alijs compe
tentem alijs increpari alijs secrecius
amoneri ¶ Dic enim vnum vel exultet con
paciari alibus vel spe vel ꝑpete distinctis
magnis separatis domiti et indomitis
vim creditur homini ad seruandum quam diffi
cile et pene impossibile esset Illud ita sic regi
vt proprietates et mores exigent singu
laris in modo vno tempore sic corpore / cum non
eisdem similis agent / nec eodem cibo et po
tu nutrient / sed interdum ipsis ipsis mod
quamuis vnum ad mansuetudinem prouocare et a
ad furorem suscitare et quantum industrie
et laboris custodiam illis alijs impendere o
portet / ut corporis ita reget ut ipsum ex
tanta diuersitate compositum in pace vnitate
et tranquillitate persistet ¶ Accedit · 10 · ad
periculum si talis pastorio non habeatur apa
store circumspecto ¶ Dic enim lex in ꝑ Moysi
maculas in sacerdotibus eorum talles non
non patitur / sed neque corporis vicium habeant ho
stia / vel sacerdos diligentissime presentare
pastorio apparet exigitur quod velis pastorio et pu
ritas esse debet in noue legis sacerdotibus
et ministris / non qualis in populo que dicta
pastorio sufficiat / sed eminencior que de ex
cellencie ¶ Nam sic non erat vna dilis
nec totum lineamenta cuiuslibet earum / nec
totius terre vna et equalitas nec stellarum
omnibus est splendor ¶ Dic nos subditorum
atque regencium vna pastorio ¶ Vnde est quod Saul
ab humero ad sursum eminebat
super populum hebreorum · paruum dicit Crisostomus · libro
de · Crisostomus in libro · de dignitate · sacerdotali ·
¶ Cuita est dura inter animalia et bestias

que communis officio non utitur, tamen esse
debet inter rectores rectos qui regitur
alioquin prelati pastores, et omnes sub-
diti nomine dicentur. Hec est ergo vilis pa-
stio quamvis dum sacerdotes ero corporis ro-
tam vel subiectum spiritus allicit iniquitates

De pastoribus regularibus ubi da-
tur eis medicina curativa sequitur

Docuimus tres medicinas pre-
servativas, restat ut nunc est-
Nota bene si inducimus curativam. Non enim ita dicta-
te placides passim deseri decent; nisi
sic sunt mentes magne compellant, et ideo
si quem rite vocari contigit importu-
nitatem patienter sustineat, exceptam
spiritus libertatem humiles defleant, per ipsam
humilitatem serviunt, doceant, ad consilium
sementes frequenter cedant. Contra necessitatem sus-
cepti officii non sustinet patienter quidam
deiecti sunt et homines degentes qui pace
Nota eligunt et quietem, non valentes pu-
sillanimitate spiritus modici temporis sustinere
tempestatem, nescientes quia vento
turbinis intellectum, triticum quid ut re-
ponitur in horreis, quadratur lapis ut su-
biectum mallei in edificio collocetur, mo-
tudinis ventus ut Helias rapiatur in
Nota celum. Curat ergo ad electionem considerare
quis, si ingressum suum invenerit minus
Nota fuisse, tamen cedant maturius ad e-
gressum. hic enim resignacio locum habet.
ut enim ait Greg. Qui in pontificatus culmen
non per ostium sed aliunde ascendit, unde
tue salutis veniam in brevium se fatigat
nisi honorem in quo deliquit penitus
derelinquat. Ergo homines gratiis repleti
caritatis bitam ardentes proximis
erectam, si susceptum rite prelacionis offi-
cium vel respuit vel deponunt, timeo
ne dono abutantur gratis tamen accepto, ne
dissimiles fiant Christo, ne sub specie virtutis
marcescant otio vel delicto, ne cum de-
licto subiacent commisso damnabuntur. Et

Nota peccato. dona siquidem pluribus conferunt
ut privata proponentes negotium talentum
commissum expendant, et communes salutes
inde lucrentur. non propter se plerisque dan-
tur dona, ut agant vitam solitariam
sed ut vocent alios ad coronam. Nomine
in c. petus fuit caritatis indicium quod susce-
pit officium et sollicitudinem ovium pascendarum.
Nonne ipse unigenitus dei patris exi-
vit a patre et venit in mundum ut prodesset mul-
tis. Dicit ipse ut ait apostolus ii ad Cor. v. Pro
omnibus mortuus est Christus ut et qui vivunt
iam non sibi vivant sed ei qui pro ipsis mor-
tuus est et resurrexit. Ergo sibi soli vi-
vere cum posset prodesse pluribus satis
ostendit quod non sit Christo conformis, immo
tenentes otio secessum contemplationis apparent
et toto die stantes otiosi qui in vineam
domini non operantur operam mercede fraudantur.
Refert Valerius Maximus. Quod cum viro
cuidam approbate virtutis vestis imperia-
lis cum dyademate fuisset oblata, ille ve-
stem respiciens ait: O pannum nobilem
potius quam felicem, quem si quis atten-
deret quantis sollicitudinibus et periculis et
miseriis sit refertus, non in luto ia-
centem tolleret. Hec ergo commendarem si spre-
visset honorem quia vellet dies suos
transire in aucta prosperitate, quod multo
melius est iusto in medio super milites
divinas preter, sed forte pavebat ad
solos labores intuitus inertia inhabi-
tus resolutus. Quid vos dicetis qui
doctores sunt ut delicto commissum redemptum
rogent. Unde in pastorali Greg. ait in c. Nonnulli
qui magnis muneribus ditati du-
plici contemplationis studiis inardescunt
parere utilitati proximorum per predicationem refu-
giunt, secretum quietis diligunt, secessum
speculationis appetunt. De quo si
districte iudicentur, ex tantis procul du-
bio rei sunt, quantis venientes ad pu-
blicum prodesse potuerunt. Propter hoc et leges

Vocatur papi ut uxorem fratris defuncti
sine filiis superstes frater accipiat et
ad nomen fratris filium gignat. Quem si
frater accipere renuerit mulier in facie eius
exspuat et unum ei pedem discalciet et
domus eius discalciati domus appelletur.
Frater noster defunctus ipse est Christus humanitatis
nostre fragilitate vestitus, qui sine fi-
liis obiit quia adhuc electorum suorum numerum
non impleuit. Iste glorificauit quos i-
terum genuit. Huius uxorem superstes
frater debet accipere ut vir ecclesie fiat qui
nouit eam regere, alioquin mulier in fa-
ciem eius exspuet quia dignum est ut ta-
libus iustus domus impetret. Etiam
uocatur domus eius domus discalciati propter
unum calciamentum quod de pede subtrahi-
tur. Ille de remanente, quando cum affectionem ad
seipsum habeat ut sibi iuuat, et qui pe-
dem unum muniat dum deprimit sa-
lute quam non curat, sed affectionem ad
ipsum negligit uno pede discalciatus
incedit. Nam per pedes intelligimus
anime affectiones. Hic attende lector quod
non arguimus simplices et diuini metu-
entes sed desides et inertes. Nam dominus
docuit nos exemplo seculi dignitates
quod cum vellent eum facere regem fugit
in montem. Dauid est etiam Gedeon. Domina-
re nostri et filius filii tui. Non dominabor
inquit vestri nec filius meus sed dominabitur
vobis dominus. Quo desisteat humiliter exemp-
tum spes libertatem. Cibus enim dulcis
et solicitus eius adimit, mens diuidi-
tur ornatur, et frequenter sensus bestialis
efficitur. Homo in claustro utitur aqua
et vino quod letificat cor hominis, inebrians
pocula et speculi quod religiosorum mentes
inebriat et sui oblitos animi diuitiis
delitiis honoribus alienat, et animudatis
repitur in famam qui feruore unusti
heu plerique sunt et maxima terti
nostri. Tunc ex abinfamis deus est huisse

demonia dominus anglorum. Audiant prophe-
tarum dabit mihi inquit pennas sicut co-
lumbe et volabo et requiescam. Ecce e-
longaui fugiens et mansi in solitu-
dine expectans eum qui me saluum fecit
a pusillanimitate spiritus et tempestate. Hec
est ita dulcedo quam nemo scit nisi qui ac-
cipit, quia expertus est unus iste in deserto
quam expertus quottidie unus de claustro inclau-
sus. Lege primum in uita beati Gregorii. Apolo-
geticum Gregorii Nazanzeni et in bernes quam
humiliter cibum hinc deflet dies, et si placet
dialogum Basilii et Crisostomi super addes.
Homo mens diuiditur in multa suscepta
dum negotiari cogitur circa diuisa. Ubi
in libro Ecclesiastici. Fili ne in multis sint ac-
tus tui. Qui cum enim multa necesse est sit dis-
quot et quitorum regendas suscepit animas
et corrigere tenetur excessus. Homo
potest nudus cum dracone mundo confli-
gere cum exornatus iuuebat iactissima pau-
pertate nichil habens quod possit eis dra-
conis. Mundus enim ad letha forcius
dimicat. Natator exuitur ut flumen
transeat. Cursor exuitur a sarcinis ut
expedicius currat. Inhabitat uita torren-
tem mortis (promo nacti sumus) et
pungitur cui eo, cui quo sibi dubius est co-
gressus et periculosus cursus et quod subiacimus
cura frequentior quo tendimus oblivionem
dum exterioribus implicamur, ut dum mens
occupata seipsam non considerat nescit
in quibus delinquat. Dicit Rabanus
rationale irrationale uertitur dum bestiis agri
mente minutam coniungitur. Hoc autem presentes
non propter rem reprehendimus sed ad appetitum
eius cordis infirmitatem monemus ne ipsa
regis culmen arripiant. Et sanctus Gregorius
Cum implanus scandentes titubat in pre-
cipitium pedem non ponant. Recto feruent
doceat per se ipsum humilitatem adque ut sub-
iectos informet, eam ipse primitus re-
pertet, non superbiat ex honore suscepti

regiminis, non superbiat ex favore plebis, non se nimis humiliet ut vigorem teneat iudicii, non se nimis humiliet ut amorem et officium excitet pietatis. Hec est enim prelatorum humilitas moderata, ne sit nimis supra vel infra. Non ergo superbiat ex honore suscepti regiminis, non enim hominibus dominari, sed brutis animalibus terrore et tremore preponitur bestiis, quia bestiales homines, qui deum non timent homines vereantur et similiter metuunt, frequenter ex eorum timore peccare desistunt, et ideo ex qua parte bestiales sunt, homines eis presit. Teneatur tamen utriusque prelati et subditis equalitas conditionis, nec que nos dicit superiores ex regimine superbire. Unde scriptum est: Ducem te constituerunt, noli extolli, sed esto in illis quasi unus ex illis, ut prelatus bonis in nullo se preferat, sed cum peccaverit culpa id exigit, peccatum suum prioratus agnoscat. Non superbiat etiam ex favore plebis, nam indiscreta plebs quod reprobasse debuerat sepe commendat, et miserum quod plausibili favore tumidat, et ille laudantium voce seductus vel verbis adulatorum fascinatus, dum se intus discernere nesciat ut debuit, qualem se foris per alios audit, talem se intus esse credidit, non advertens quod scriptum est: Popule meus qui te beatum dicunt ipsi te decipiunt. Et omne sublime videns et omnis potestate contendens a potestate angelorum similis efficitur, dum homo hominibus esse similis dedignatur. Hic Saul cecidit qui parvulus prius fuit. Non se nimis humiliet ut rigorem teneat iudicii, ut sic humilitatis servetur moderamen quod disciplina regnet, moderamen quod dum immoderatius custoditur, nervus humilitatis solvitur vita regiminis. Unde necesse est quod inter prelatum humilitas quia subditi videant ad imitandum et terra ministeriariam ancillas qui mali cohibeant flagiciorum

peccatorum. Unde Paulus utrumque modificans ait: Facti sumus parvuli in medio vestrum. Qui rursus dicens: In virga veniam ad vos, culpam corrigendam agnoscens, asserit se magistrum esse. Non se nimis humiliet ut amorem et officium excitet pietatis, quia valde gravis est culpa si dum custoditur humilitas non custoditur etiam circa reprobos disciplina. Sit magnus multorum misericordiam parvulos cognoscit, sit stulta pietate ferocis. Heli filios non corrigit dum delinquunt. Quod fractum est non alligavit, quod abiectum est non reduxit, cum ligamine fractura stringitur cum per disciplinam culpa ne prodeat coercetur. Deinde quod scissura gravius cum ligatura incaute fuerit tenet locatis, et ideo sic debet disciplina a superioribus exerceri ut locus remaneat pietati, ut prelatus se disciplina exhibeat patrem, et misericordibus pietatis matrem, ne districtio sit nimis rigida vel pietas sit remissa, sed vinum adhibeatur per quod vulnera mordeantur et oleum per quod foveantur, ut primum mordeatur et ut mordicatur putrida, per oleum foveantur sananda. Hec sunt in archa domini, virga et manna, virga rectitudinis, manna dulcedinis, virga et baculus pastoralis, virga que feriat, baculus qui sustentet. Hic scriptum est: Virga tua et baculus tuus ipsa me consolata sunt. Certo frequenter redeat ad considerationem proprie servitutem, et enim requiem quietem et pacem per hunc ordinem. Certa negotia primitus interrumpat, interruptis ad se descendat, descendens in se consistat, consistens peregrinatur istud in habitu virtutis commutat. Non sunt ergo erumpenda negotia sed interrumpenda, ut homo qui aliorum causis exponitur alii se reddat. Verum enim prodest homini si se ipsum perdidit et universum mundum lucretur. Sepe redeundo et non rediens, corvus emissus

sz columba residens, maledictus qui
ptem suam facit deteriorem. Similiter
erit bonus qui b' fuit nequam, sz qui
minorum actu preponit seipsum non est pars
laudabilis qm sup eos potes et sup se
non potes, sic eciam minime defendaris
non est discretum sapienciam, cum te tibi magis
debeas, et mag eos quam te digas per
tua consilia, non est laudanda caritas
que q dat que eos reficiat te excluso
et sufflat sz mag deficiat. Interrupte
ergo negociis inte et descende et in domum
tuam paucis et ibi quiescendo lude
Dic fr quesiuit pro evagacionem diversis
dilatabilibus. Aves pro volatu diversum
in nidis. Ymanes pro iactacionem fluctuum
in portibus requirunt. sic pro actionem curam
in consiliis. Cum exultent sic in gloria
et letantur in cubilibus suis. Descendes
ergo ipse consistat non est pelacionem, non
infra penitimam deiectionem, non ultra
plongenitus permissionem, non extra psup
fluam distensionem, hee sunt iiiior
dimensiones insanes longitudo latitudo
sublimitas et profundum animo declina
tes, et medium quiete ine preclamantes
et invenies iiiior eminantes. Nam sublimi
Elatacio hz ruinam et profundum absor
cionem, et longitudo protensionem, et dilatacio scis
suram. Nam cum ruinam exaltatur spiritus
vn elacio ruinosa precipitacio indi
catur, pusillanimes est cum se nimis de
icint desperacionis foveam non evadit
qui est longe... b' premittit, obliti
fragilitatis sue et exilii in quadrz secula
prodnacionem inanem tendit. Disten
tus aut animus in multa superflua dis
tendit et extenuat donec extenuatus rum
patur. Iustus aut altiora se non pre
sumit primo si iustus fuit capitur non
levabit, forte pusillanimitas infra non
deicit, prudencie incerta longevitas
non abducit, equus et modestus dis

tractus vacant superflua latitudo de
fingunt. Ipse consistens quis sit in
persona vel officio, quid in via, qualis ex
culpa considerans. Hic frequenter agat cum
eum, doctrinam commutat in habitu. Dic enim ad
se frale ingressum inveniet regressum
nunc veniet a se sic infirmus oculis et as
severans sine tenebris vera a sole luce
te, nunc mercellentis libus d' cum petro dicere
bonum est nos hic esse sz ne qui pposito
negociis et quandoque deficiens in se
cepit dum fecit tam vas potui diceres
Defecit caro mea et cor meum deus cor
dis mei et pars mea deus in eternum. Gaudeat enim
mens tua pro his cum te ipsum obliviscens
ad tempus exciorem qui non sentis, et dum
mag et magis in dominum transis attenuet
ipso mag et magis exuiminis. quod est
celestis conversacionis non humane af
fectionis, sz quia sollicitat caritas vi
tas et revocat serena caritas et stimu
lat priorum utilitas, interrupta non
est ira suavitas et pgustata quoniam fe
licitas. Hec sunt que cogit egressu tol
lunt excessu mentis et successu sp
quod disponat frequencius ad regressum
via b' paret pquam frequenter itineret
que in frequentata fuit, ex vetustate
vel neglia spinis ac sentibus qui vias
in via fuit inhorrescet, propterea angelus
ad Thobiam in p' viri sui novi
via que ducit ad dominum et cuius itine
ra eius frequenter ambulavi. Conclusio
Hec sunt iiiior tensiones de quibus in
canticis. Revertere revertere sunamitis
revertere revertere ut intueamur te. De pa
storibus secularibus et que deceant ubi
omnium que ad placacionem deceant pergrat
tam eleccionem. Quia inveniat phonestatem
conversacionem, quod doceant psalubrem
admonicionem, quod ad seipsum redeant p
humilem consideracionem, quod aut deceant
applicacionem omnium iiiior capitula. De beni

De pastoribus secularibus

eant in timore, vivant in labore, doceant
in sermone, sedeant in more. Item veniens
ad prelacionem primitus eligatur, electus hu-
miliatur, humiliatus rogatur, rogatus confirme-
tur. De electione hoc capitulum requiritur in principio huius
partis in sermone de electione, de humilitate,
de vocatione, de confirmatione. Quid ad
prelacionem vocat prelatus per gratitudinem electorum

Doctrinis de conditione pastorum su-
periorum et mediocrium. Sunt varie
stilus ad conditionem inferiorum et secularium.
Ubi in primis considerandum est ei qui in certis
officiis prelatus est, qualiter ad prelacionem veni-
at per gratitudinem electorum. Secundo in ea vivat
per honestam conversacionem. Tertio doceat per
salubrem ammonicionem. Quarto ad se ipsum re-
deat per humilem consideracionem. Veniat cum ti-
more, vivat in labore, doceat in sermone,
sedeat in more. Audi timorem. Baruch
iii. Qui emittit lumen et vadit, et vo-
cavit illud et obaudivit illi in tremore.
Tremunt enim et timent quos vocat dominus, exul-
tant et gaudent quos vocat pravitas [illegible]
Non mirum si metuunt cum se minus habentes
inveniunt. Rarus enim non timeat qui insuffi-
cientiam suam agnoscat. Gen. iii. Vocat
dominus deus Adam et dixit ei: Ubi es? Qui
ait: Vocem tuam domine audivi et timui eo quod
nudus essem. Tertia innocentie perdiderat
originalem. Audi laborem. Exo. iii. Deus
deus vocat nos, ibimus viam trium dierum
in solitudine. Tertia competit eis ut ipse repetet
primam exivimus quia tres sunt partes quasi tres
dies animam illuminantes: contricionem, con-
fessionem, satisfactionem. Qui enim exemplar prelati
populus informatur exemplo primo. Tertia Deutero.
xxx. populos admonentes vocabunt ubi im-
molabunt victimas iusticie. Audi sermo-
nem. Prov. ix. Sapientia misit ancillas suas
ut vocarent ad turrim et menia civitatis.
Ancillas hoc est pastores per solicitudinem ad
salubritatem discurrentes vocantes ad me-
nia civitatis ut edificentur muri. Ephes.

triumphant cum hominibus qui ex lapidibus
polliti sunt. Sic enim fructificat perseverante
predicatore quem Gen. xli. vocat Pharao
lingua egyptiaca mundi salvatorem quem
dixi merito. Psa. xxii. Vocavit dominus in die
illa ad fletum et ad planctum et ad cingulum
sacci. Timet enim cum pastor tum ipse curat
ne forte ex contingentibus aliquid omisit
vel ne forte superbient in regie et confir-
matur in humilitate. Dicit Joh. xi. Martha vocavit
Mariam sororem suam sub silentio dicens: Magister
adest et vocat te. Quod vero illorum vocationes
non repellunt elacionis supercilium, presta
vocant nomina sua in terris suis estiman-
tes se esse maioris ponderis quam sunt
indigni officio et non advertentes illud
Proverbiorum xv. Melius est vocari ad ole-
ra cum caritate quam ad vitulum sagina-
tum cum odio. Quarto non assumunt mortifi-
cacionis exercicium, quod patet ad Thess. iiii.
Non vocat nos deus in immunditiam sed in
sanctificationem. Et Prov. i. Vocavi et renuistis,
extendi manum meam et non fuit qui aspi-
ceret, id est qui mortificacionem crucis in se ipso re-
presentaret. Iere. xxxv. Vocavi illos et
non responderunt, quia mortificacionem non re-
spondent vulneribus Christi, qui proponit doctrine
corporalium maxime tum dicitur i. Pe. ii.
Virtutes eius annuncietis qui de tenebris
nos vocavit in admirabile lumen suum.
Unde Iere. vi. Argentum reprobum vocate
eos quia dominus proiecit illos. Argentum rep-
robum sunt qui sonum et exilem, id est adulti-
nam et modicam exercent predicacionem ad
acutam per spiritualibus sed obtusam per
temporalibus, qui sequuntur parvis delecta-
mentis gaudium. Psa. xiii. Vocavi fortes
in ira mea. Et Luc. xiiii. Dico vobis
quod nemo virorum illorum qui vocati sunt
gustabit cenam meam. Delicata est
enim celestis delectatio, non experimentur eam
qui habent mundanam. Dicit enim inebriantur [illegible]
[illegible] quod non sapiunt eis divina. ii. Reg.

Vocauit Viriam dauid ut comederet
et biberet coram se et inebriauit eum. Iste
non consequitur prelati vocacionis fructum quia
Job xxxiiii. Vocat duces inopios qui
non accipit personam principum Quod ad pre
laturam veniens primitus eligatur

Doctor ergo ecclesiarum id est pastor ad
prelacionem veniens primitus eligatur
electus humiliet humiliatus rogatur coac
tus confirmetur. Eligatur per gratiam humilie
tur consciam. rogatur per caritatem. confirmetur
per spiritum sanctum electorum. Contra eam audi eligi
dauid seruum meum oleo sancto meo vnxi eum
dauid inquit seruum meum Ymago vides prime
sacciationis mansuetudinem inparabilem usque
ad atrocissimum inimicum. humilitatem usque
ad stuporem hominum et obprobrorum cupiditatem
pietatem ita ut mori vellet ne sequeretur
plebis extinccio etc. Certe non est nec
prosequi persimilia Audi humiliacionem Quis
ego sum inquit dauid aut que domus patris
mei ut fiam gener regis. hoc est. ut ad tam
summam dignitatem tanti regiminis et ecclesiam
quam xpistus peruicerit redemit proprio
sanguine debeam gubernare Audi co
accionem Compellitur intrare ad nupcias
non ut fiant sponsi sed eius commensales
quia sponsus unus eius est pastores
autem sunt sponsi consortes. Modo leca
nilis dicitur ita castus et humilis inter ce
poribus eligatur oportet ut locorum quo
tumque prebenit omnia intra ipse integritate
prouificet. non precio sed precibus ordine
antistites. cum ambicione dei se seposites
ut queratur regendus rogatus recte
dat. inuitatus effugiat. sola illi suf
fragetur necessitas excusandi. Profecto enim
indignus est sacerdotis officio. nisi fuerit
ordinatus inuitus Audi confirmacionem
Luce xxii. Ego pro te rogaui petre ut
non deficiat fides tua et tu aliquando conuersus
confirma fratres tuos Primum est opus solent sus
pectis. Episcopis. Suffraganeis eorum

metropolitanis ab eligentibus decreta et
postulatos vel recommendatos. et exa
minatis tam electionibus quam personis gra
tuite confirmatos. si tamen canonice sit elec
tus. si morum grauitas. et preclara littera. et
honestas vite commendabilem ipsum reddiat
ad ministerium eius grata deo et hominibus
credatur acceptum Nichil metropolitanus
vel Episcopus pro gratia confirmacionis aut consecracionis
presumat accipere Nichil etiam conferendus
aut inregendus statuendus dare. Un
tangitur extra non iuste de symonia
omni petitori compacione supplicius dignus
extimas Judas enim dominum precium hominis
credens ut puta vendidit sed mox preci
sanguinis digna luituris abiecit. Vos
autem symoniaci dignum te sanctum spiritum re
ambigentes. et quem illi venaliter
ascribitis. et peractu sacrilegium commodum
possidet. et quem fuerat pena dignum gratia
maxima. in vestri criminis exaggeracione te
poralia perpetuis emolimenta. Spiritum sanctum
aliis datis quia non sunt vere paupes spiritu
et spiritum sanctum non habetis. Iudas est similes
qui legem nesciunt et nichilominus quasi vir
stimarii legem faciunt Sic apes mella
per laborem suum conficiunt et eam ad homines
elaborata transmittunt Ipse autem mox per
tate famis inopia contabescunt. Ita
mala non solum nobis mala sunt sed etiam
ipsa bona nobis mala facta sunt. dum nobis
sicut scriptura vidicat benediccio in maledictionem. ca
rismata in heresim. sacra in sacrilegium.
honores in contumeliam. precio vsa est in
ruinam. Affluitis enim diuiciis. contra pa
uperum tumescentes obsequiis tam ceteris
assistite scutatorum et lanceatorum turme. Ipse
est ut videat omnis anglorum exercitus contra
nos vehementer insurgere. et redempcionis
nostre signum. concordiam inducere conuenire.
illum hostis offensum. cuius offensio neque
hic remittitur neque in futuro. Sed criminis
grauitas adultos vincat. homicidas

raptores sacrilegos, periuros expe
dit, orta e nobis nox i media tem
pestas in semitate, fit nobis celu fer
reu terra enea, du michil celitus i
fundit nobis deroro gre, s; coram
hominib; peca mea timent que nesci
unt latere, nob spalr hoc debet ubu
dice maledicti i ignem etnum q sic psto
distetis, cum constet transacti honor
amara concepo, tu iam iuste est, ut tar
tharus infinite patens absorbeat et
vehemme crudelis olla concludat, tu
ossa mea medullis pinguib; irrigat
stridens a crepitans flamma depascet
tuis edax incendiu velut crematus de
clibano, p ora nobis poculos panes
et muros, vaporib; eructare non desi
nes Dic cu symone mago duce meo
consortiu inetum hebitis, quid pro
dno reliquisti, n q nos inhoc damp
biliores intro Symone mago, quia
mus volunt eme s; non emit q sor
os emerat non invenit s; culpa mea
producta e ad officiu, venditu e mei
a nobis prodyt i argentu **in ablatione**

de humilitate

DOcima g^a hiat **de prelati hu**
quo dz pastor eligi pgium, sc
quo dz humiliari post consecrationem, Quia ei
humiliatus fuit erit in gla. Job. xxii.
Et pu. xviii. Antequa glificetur quis
humiliet in consulta Tunc g^a vacat elatis
humiliatur qui metu contipit eredilide di
et quodamo solicit; appetit ex edificatione
pri, et indubio constitutus intra se retrahit
ad examinationem sui, et puni; suam aspi
ciens et q ita expedit videns obedit
deo ad susceptionem officii, vide humiliacoz
gemetu. Eccle. xi. Sapi humiliati et ex
altabit caput eius, et i me magistratu
consedere eu faciet. Jere. i. a dno mit
tebatur et tn ne mitti debet humilit reluc
tatur, timebat eni ne tacite contempla
tionis luc loquedo perderet, ne pstem

placitu; do inhens se abeo ul mo
diu sequestraret In hac aut humili
tate dei reverentia exhibet; q. eccl. iii.
Magna dei po ab humilibus honorat
vide humiliacom et exedificacois appe
titu Ysa. vi. ad offm sponte se obtulit
cu dnm mitte volentez audiunt Et
imple posses illud davidicu humili
atus sum usq; dne vivifica me s
verbum tuu, unde iste humilr appetit
q alr expavit Dic eni sollicitudo
affectis viri ca edificacois appetit, ut
peccatu predicacom multi edificent, s;
ex pctorum suorum consideracoe metuit recte
cordibus habent; pu. xv. Doctor itaq
de viri humiliabit eu et sermone bono
letificabitur vide humiliacom ex recessu
ad sui examinacom Eccle. vi. humili
acio tua i medio eu Ysa. Qui mitti
volunt se prius p altaris calculu p
gatu videt quia quantumq; fuerit ex
terius edificacoe n eet purgatus no
lebat offm suscipere Qz retrahens ad
sue conscie intimitatez eu ex fore
caritatis et experien gre suam expetens
e pravitatez, assumpsit ul se adas
sumend obtulit offm dignitatis
Eccl. ii. In humilitate tua patientiz ha
be, Qz in igne probatur aurum et argen
tu, homines uo receptibiles i camino hu
miliacois, vide humilem offm sus
cepturum, vocat moyses ut ducat tanta
multitudinem de egipto in desertu, et inde ad
terra promissionis, timet humilr se ex
cusans, et tandem obedit humilr impio
preceptor Superbia eni eet si tm ne
gotiu assumeret sine timore, superbia
nichilomin eet si do resisteret pertinaci
mente Jaco. iiii. Ds superbis re
sistit humilibus aut dat gratiam Qui
s pornam obedientiam tollit humam p
tinaciam. viii. Greg. aut humilitas si
ceteris virtutibus cingit, tunc an oculos

dei, via est, cum ad respiciendum hoc quod vana
sit subire periculi ponere non est, non
est enim vere humilis qui superni nutus ar
bitrium ut debeat preesse intrigat, et tu
pro esse contempnit, sed divinis disposicionibus
subditus ac vicio obstinacionis alienum
cum hec regis culmen imperatur si iam do
mus preventus est quibus aliis prosit et
recede de fugere et invitus obediat
Viri ergo sancti viri tempore placionis officium
timuerunt, quia non timent qui sine
meritis et deliberacione preripiunt illud
receperunt qui non succumbant subjectionibus
oppressis incumbant eos alienis. psalmus humiliatum
est in laboribus cor eorum et non
fuit qui adiuvaret. De coactione capitulum

Dicitur post elacionem et humiliacionem
videamus coactionem, nec ad loquendum
de violencia. de qua levitici xxiiii. dicitur
legem instruit quibus maculis talem sus
tinere cogetur, nec de carnali et violen
cia, sicut machabeorum vii. Cum libri sacra ce
lebrarentur cogebantur eodem conati libu
tamine, nec de sanguinolenta pervenit consangui
nei pervenit consanguineos in eccia primum
Galatas ii. Si tu cum iudeus sis gentili
ter vivis et non iudaice quo cogis gentes
iudaizare. et Galatas vi. Quicumque vo
lunt placere in carne hii cogunt vos cir
cumcidi, non superba et temulenta. i. petri
v. Pascite qui in nobis est gregem domini
providentes non coacte sed spontanee se
cundum deum neque turpis lucri gracia, neque ut
dominantes in clero sed forma sancti Gregorii
anno xiii ergo in humilitate spiritus se ipsum
examinans ydoneum reperit cogatur ad
suscipiendum officium et amore domini vehe
mencia. Eccli. xxxi. Si coactus fueris in
edendo multum surge e medio et move
et refrigerabit te, multum manducat
qui opera christi tractaverit in se, inde
multa favorem amoris concipit, sed evo
mit et refrigerat cum ardorem interna

conceptum extinus proponens ondens
quoddam refrigerium fructus, inde precipit
caret primum supercellere. ipse hoc enim ma
teo. Coegit ihesus discipulos suos ascen
dere in navim ut precedent eum in navi
ascendit qui ecclesiam regit. Unde discipuli
Ioh. ultimo. Ad primum navigio venerunt qui
singulas ecclesias regunt Petrus sit
se misit in mare, cum datum est totum mundum
regere. Unde autem precedere christum qui ante
adventum eius Quidam faciunt fructum. Ver
cupiant excellens premium. luce. xii. Quis
putas est fidelis servus et prudens et sequitur. Quia
omnia bona sua constituet eum. Unde est
lectionis gratia. Multum enim gratiam electo
res adelectionem ondunt quam capitibus suis
eundem imponunt, et quam caritas in malis
refrigerata sit uel aliquid caduca inclina
tam electum suum ceteris anponunt, luce. xxiiii.
Coegerunt eum dicentes mane nobiscum domine
quoniam advesperascit et inclinata est iam
dies aut superior obediat. Gen. xix. Cum
esset mane angeli cogebant loth dicentes
Surge tolle uxorem tuam et filias tu
as, mane primitus nascentis ecclesie qui co
gebantur prelati ut ecclesias assumerent et
fructum facerent. Sed nunc hec peruenit dignitates
et ecclesias cum multa sollicitudine sine gratia
et amore coactione. Job. xxxix. Et fructus
laboraverunt in timore cogente ac si no
tum non asseratur erant ecclesiam perdunt ad
appellacionem hec implentur quodammodo in eis
Actus xxviii. Contradicentibus iudeis coac
tus sum appellare Cesarem. De con

Post elacionem firmacione capitulum
humiliacionem et coactionem videamus
confirmacionem. Opera est enim melius sed post eam
signum gratie. Redde michi leticiam
salutaris tui et spiritu principali confirma me
Tunc aut confirmacionem inetiur electus cum
fuerit in eligentibus idoneitatis et parcibus quo
iudicatur cum prodecretum, quam hebreos vi. Et
omnis controversie finis ad confirmacionem

e iuu hoc em e testamtu qi imorte
testator' z muatone nam serorr editu
q si fuit s formaz iustuie remanobit
ca. quia. Gal. iii. c. nemo spnit aut
si ordinat testametu homis gfirmatu
Dic npno ecce primitive fideles gint
eligebant z confirmaba eletus sine ap
pellatone z ipsi confirmaba mfide z
tresrebat maritate z hmdabat ipsi in
nno sitate. act. xvi. Ecce confirmaba
fide z hmdabant nno gtidie. tu sunt
melioe bitas. pu. xv. dissipant cogita
tones ubi non e consiliu. ubi no ples
sunt consiliary cofirman. ubi em no
e consiliu spus sci. ni e processus bon
negocii. s ubi bom bur pocan deopo
consilio procedit eletio. symonia z
omis pnitas que e con consiliu sps
sci eximat. z eletio desitali gfirma
tu fuit ubita elcti sanctitas tam in
terius z inteti purificatoe. ps. ca. Me
aut ppr innocentiaz suscepisti z gfirmasti
me inconspeu tuo ineternu. qm exterus
mopib exercitioe. Judith. xiii. Confir
ma me dne ds isrl z respice in hac ho
ad opa manuu mearu. Tu fuit i fama
elcti claritas z subditoru hilaritas. Ez
Esd. xl. Edificatio tuitat gfirmabat
nom tuitas tuiu bitas. quoru gau
diu de eleo ppr edificatoem inltu orid
consirmatoe spualem z dinaz accepta
Dic gtia consirmatus ad pugnad vnge
gum. i. Reg. xiiii. Saul gfirmato r
gno sup isrl pugnabat peniu adu
sus omis inimicos eius. De quid locuti
sumus de eiacone qui loqui debemus de
intrusione. ii q aliud e quod homines habet
aliud quod debent. querunt eni eccla
bnficia passim mali plati. no ut sua
ul primoru operent salutez. s ut hic sus
tinant ndiutatem. ul cte q deus e
ut sua expleant voluptatem. z inquada
seruitute vmentes di timore pposito

mortis q memoria iudicii iusti iudicis
terribilius vehemte supplicijs sua eue
tilant bani tes. z premdicata suffragia
primsetere simutis obsequia. p cosag
nitates z affmi tes inbentas. p pces
armatas. p pecunias datas u pro
missas. violentes scuarii. edificates
syon in sanguinibus. illotis pedibus et
manibus. non elcti. non ptulati. no
vocati. non adhuc confirmati. inmib
irreuerent irruut i patrimoniu crucifixi
q dos pegre pnic profectus sua non
repetet. que sic videt z dissipari con
quit i plenilunio cruxifixus. Quo p
latus inplatone viuat phonestam
conuisacom. ut sit pfectus quta ad ea
que ptinent adse. que sunt subse. q
iuxta se. que b" se. Quo debz ee ordi
natus inse pp quatuor. expte mete
p repressionez tumoris z impressionez
timoris. z expte carnis pabstinentiam
z gtinenciaz. De repressione tumoris. De
impressione timoris ingnali. De im
pressione timoris in spali. De abstine
cia. De continencia ris prelati ca.

Dicamus de repssione tumo
ris in superioribus quals pastor eccle
debeat ad platom pgtuitam eleom
Nunc bideamus qualr mea biuat phone
stam gusacom. Dic ordinatus pit ut u
omittat de contingetibus. pfectus in ea
que ptinent adse. que sut subse. que
iuxta se. q b" se. inse expte mentis tu
mor repssus. timor inissus. z expte
carnis. sobrius victus. pudicus actus
be sic colla cca inttinaz z gintinaz
vicium z excessus. De repimer go supbie
tumor ne sit intus. ne declare in
tius signo. ne audiat inubo. ne senti
atur infco. Dolent intumesce plati
rano. ul ppr alios quos uident b'
subditos. z q superiores io se reputat
meliores. ul forte litaores. ul q

gnosiores nescientes vel non advertentes
quod scriptum est: In medio omnium homo, hoc est in
malum suum. Sed quanto celebrior est titulus
dignitatis nobilitatis aut progenitiue altius in pla-
tis, tanto gloriosior erit titulus sancti-
si quos gnositate transcenderit, tanto sen-
tiant eos sanctitate. Sed quid est interior superbia
nisi flatus brevissimo tempore dissipandus.

c. xlix interior

Jere. xxiii. Omnes pastores tuos pascet
ventus. Est enim superbia latens tandem mani-
festa. Sed cetius vitiorum tirannos gerimans et
propagans. Sicut enim tirannus quidam obses-
sam civitatem intrat, tunc prelati mentem
irrumpit, et quanto superiorem quem conspicit
eo inflatione durior erit. Nam cece-
catus per fastum superbie clauso cordis oculo
privatur iudicii equitate. Nam cuncta
que ab aliis bene geruntur eis displicent
et ea que ex pravitate gesserit ei placent
quia semper aliena opera despicit semper mira-
tur quod facit et quicquid egit egisse se sin-
gulariter credit
et cum se transcendere ceteros estimat vel fauces
intrinsecus et nescio quod portentum vel chy-
meram in se de se effigians laudes su-
as tacitus clamat. Dolent intumescere
prelati signo cum maius apparet quod superci-
liosum vel incessu vel ingressu vel in
facie vel ingestu, cum omni superbia et ambi-
tione sublimes et in sinos oculos dis-
torquet in fastum quendam pomposa
et superciliosa facie respiciunt omnia. Dominus
inquit psalmista: Non est exaltatum cor meum
neque elati sunt oculi mei. Job xv. Quid
te elevat cor tuum et quasi magna cogitans
attonitos habes oculos. Ecclesiasticus. xxx. Generatio
cuius excelsi sunt oculi et palpebre eius
in alta subrecte. Dolent intumescere
prelati verbo, quia cum ex habundantia cordis
os loquatur, latens superbia frequenter per
ostentationem locutionis effrenatam exit. Sic
lingua manifestum hominem facit, ita
superbia se per locutionem aperit, ut dicit Gregorius Moralium
li. xxxi. Cum autem superbia aperit se cogi-

tamen vero in eis est clamor in locutione, ama-
ritudo in silentio, dissolutio in hilaritate,
furor in tristitia, inhonestas in actione, ho-
nestas in ymaginatione, erectio in incessu,
rancor in responsione. Horum mens semper est ad ir-
rogandas contumelias valida, ad tol-
landas infirma, ad obediendum pigra, ad la-
cessendum non alios importuna, ad ea que
facere debet et prevalet ignava, ad ea autem que facere
non debet et prevalet ignavia, ad ea autem que
facere non debet nec prevalet parata, sed ideo
quod sponte non appetit nullis exhorta-
tionibus flectitur. Quod hic autem quod latenter de-
siderant quaerunt ut cogantur, quia dum me-
tuunt ex desiderio suo vilescere optant
vim in ipsa voluntate tollare. Sequitur.
Ysidorus in primo libro de summo bono. Cum nisi
precessit occulta elatio cordis, non se-
quitur iactantia laudis. Illorum autem pre-
latorum vita detestabilis reputatur quo-
rum habitus in veste pontificali quorum gressus
erecta cervice, quorum facies torva tru-
ces oculi mine terribiles, non collega
Petri sed Symonis, non Christi discipuli sed
Neronis. Ecclesiastes. Os eorum magniloquum. Sic in
tertio quod in Daniele locuntur ingentia. Do-
lent intumescere prelati mali facto, dum
pauperes spoliant, in modestia gravant a
clero exactione usurpant, iustitiam
exponunt venalem, questuum exercent
negotiationem, thesaurum ire et mortis sibi
accumulant, tunc thesaurus pecunie ex-
hibitum iudicem, quem iudicem non formi-
dant, expendentes sibi pretiosum non in utilitate
egentium sed in usibus extraordinariis, et abu-
sus superfluos expensarum nescientes ex-
bonam non sit ad multiplicandum numerum fa-
milie vel equorum, non addantur proventibus
dignitates, sed addandam salutem suam
plebis sue, non est in hoc gaudium gra-
tiarum in quo est pauperum domorum subversio
aquarum per ancedes exiguus importunus
gnositatis enim eminentia inositas clien-

rele · gentem multiplicasti, sed non mag
nificasti leticiam. Maius est gaudium deo
et angelis eius si conuertatur peccator a via
sua mala per prelati officium quam si prius
industriam episcopalis eminencie pompa
in euectionibus et familijs augeatur. De quibus
nobilibus quorum gratia grossitatis siue profusius
ut dicunt teneri expende cum ista manus
cristi preciam non contingat. Expensas
enim quas dominidamus rebus enormiter
profusa grossitate forte forsitan auribus te
nent, sed in rebus ecclesiasticis episcopalis prudenciam
cohibere. Quidam autem dignitatis adep
cionem satis commendabiles extiterunt, sed
super candelabrum ecclesie constituti lucem
in tenebras, humilitatem in fastum, firma
et infirmas commutant. Verum quedam gem
me splendidiores sunt in tenebris quam
in luce, quibus adhuc melius fuisset la
tere sub modio, et subumbra opinionis
honeste, quam cum infamia candelabro
ostendisse. Habes igitur quandam speciem superbi
am elationis officio iuncto relegatam.
Deinde que sumitur in eo. Abdie prophete i°.
Dixisti prius Edom, idcirco erigitur
cor tuum in superbiam. Et Job xi. Vir
uanus in superbiam erigitur et tamquam pullum
onagri se liberum natum putat. De tercio quod
est in signo. Ysa. xvi°. Audiui superbiam
Moab superbus est valde, superbia eius
et arrogancia eius et indignacio plus quam
fortitudo eius. De quarto que est in verbo. Psalmista.
Os eorum locutum est superbiam. Prouerbiorum xiiii.
In ore stulti virga superbie. De v°. Ysa.
xxxvii°. Quia superbus factus est post sua, dicitur de
Sennacherib et quia non inuenit sibi
soliditatem veritatis. Ideo Eccli. x°. Sedes
ducum superborum destruxit dominus et se
dere fecit mites pro eis. Tercio in generali

Deinceps de remissione timo
de repressione timoris. Videamus
de remissione timoris tam in generali quam
in speciali. Ipse est timor qui prelatus manere

competit, et eos ad prelaturam regiminis ac
cedere non permittit. Contra. Prouerbia. Eccli. i°.
Timor domini expellit peccatum. Nam qui
sine timore est iustificari non potest. Hunc
autem timorem induunt mentis metus impu
ritas, corporis virtutis imbecillitas, officij
et honoris difficultas, humani fauoris
ac laudis prelatis suauitas. Mentis
impuritas appetitus honoris intelli
gitur, que mens accedentis ad regimen in se
iudicatur. Nam si ad prelacionem cum huius pas
sionis desiderio quis accesserit, latens
scintilla cupiditatis ignem maximum in se infla
mabit. Hoc enim impedit ne prelatus a
gat libere, sed timeat ubi non est timendum.
Psalmista. Trepidauerunt timore ubi non erat
timor. Timent enim ne deponantur aut
honorem dignitatis obtineant et retineant
hominibus fuisse obsequium. Utile est igitur prius
animum ab honoris appetitu mundari, quia
si prius quam veniat ad officium vesaniam istam
extirpare et determinare inflatoris cordis
confodiunt, vix cum ad regimen venit poterit
edomari. Nam sic amatores pulchritudinis
corporis quanto magis appropinquant eis
quos diligunt, patiuntur vehemenciora
tormenta mentis, et procul elongati
expellunt illum furorem. Verum qui cupi
ditate mouentur regiminis, importabile ma
lum tollant, cum suo desiderio appropinquant
tenuiter ut obtineant, cruciantur ne per
dant. Cum vero se longius abstraxerunt et
illud sibi desperauerunt, restringunt cum
expectacione desiderium, relinquunt ac
statim pectus expurgatum. Ideo Prouerbiorum xiiii°. Sa
piens timet et declinat a malo, stultus
autem transilit et confidit. Corporis etiam virtutis
imbecillitas timenda est, ut timoratus
cum virtus magna corporis et ea requiratur
in officio exercendo. Sed quidam nituntur re
gere etiam, qui iam regi deberent
pro senectute. Hugo. Lib. Cur. in libro de digni
tate sacerdotali. Nam nunc in contra eli ·

gendus e qui omne uite sue tempus inmo
te gradu ecca consumpsit officii bene
qz usqz ad ultimam senectute. Vnde et
iuuat si post longam etatem adhuc
minus ydoneus inueni: nec religio pre
inceptam solam, nec in longa tempus pro
cedens senectus hortatur ad sacerdotii sus
ceptionem, quoniam multi sidentes torpenti se
se ocio dederunt. Exemplum hoc Gen. xix. Loth
uidens senectutem suam imbecillitate
timebat ascendere in montem. Prophetas ta
Derunt domus in timore. Officii eciam onus
timenda est difficultas. Cum paulus in
sufficienciam se putauit ad magnitudinem
tanti aspiciens principatus. Timeo inquit
ne forte sicut serpens Euam decepit
ita corrumpantur sensus uestri a simplicitate que
est in christo. Et iterum in timore et tremore mul
to fui apud uos. Timebat eciam ne predicans
aliis ipse reprobus fieret. Vnde homo ra
ptus in celum et ineffabilium uerborum par
ticeps factus, qui pericula tanta sustinuit
quam pluribus quam ceteri acceperat, ne
subditos offenderet uti noluit, qui precepta
feruenti deuotione transcendit, qui
quod erat proprium non quesiuit, dum fructum
attendit sed tum formidine premebatur cum
sui magnitudinem officii speculabatur. Quid
ergo nobis faciendum est qui sequiores que
nunc sumus, quia mandata christi non solum
non deuotione transcendimus, sed eciam frequenter
prevaricando contempnimus. Ionas Ione. i°.
Timuerunt naute timore magno et immo
lauerunt hostias domino. Vnde enim onerariam
nauem preciosis ornamentis egenti
pelagus iuberes me gubernando committere,
sire, non enim sine timore nec me inge
rerem ad hoc officium tunc non solum in
dustriam aut certam, imposito autem
ubi naufragantibus non occurrit tantum
mari periculum, sed ruina uel casus in infi
nito profundo, et in mortem que non solum corpus
ab anima diuidit, sed utrumque perit in sempiterna

desperationem detrudit. Vnde ministrans si me
tuit mariae tum in multis peccare cogatur qui
in medium adducitur, nisi ualde fortis, sa
piens et diligens fuerit. Verbum Iob. Verebar
timentes fluctus super se dominum timuit. Ex
so. paralip. xx. Iosaphat timore perterri
tus ad rogandum dominum totum se contulit. Quan
di adhuc gerimus. Vnde proprie dicit militaris
administracio dignitatis et pellepariis aut
opifex alicuius artificii mechanici pro
tinus timere ut committeretur eius curis
quibus in uti arguetur si timore perterritus fu
geret et officium declinaret. Humani fauo
ris eciam suauitas timeatur cum plurimi remi
gancium naues perdiderint naue glorie scopulum
eliduntur. Non stultea uoracitas deterior est
isto scopulo quem obsidet plurimorum bestia
rum. i. criminum multitudo. Furor pusillanimitas
inuidia. contenciones. uituperaciones. mendacia
simulaciones etc. que in eo scopulo inueniuntur
quando si semel quispiam captus fuit, in
tantam seruitutem uocatur eiusdem proprietati,
ut appetitu laudis fauorem tam uiliter
quam turpiter sequatur. Hostis autem deceptor
eius est, qui pietatis opera que facit eius
uite auctoribus amari concupiscit et adul
terine cogitaciones reus est, si placere seruus
sponse appetit oculis per que sponsus
donatiuis misit. Iob. xxxvi. Timebit
dominum uiri non audebunt contemplari omnes qui
sibi uidentur esse sapientes. Eccl. xviii. Veri vin
dicta consequitur qui non timent faciem domini
verum enim est vana gloria nisi vnibus [illegible]
tia breuis. Vnde gloria proprius amor me
tem prelati nimis occupauit, uel ad in
ordinatam asperitatem, uel ad inordinata
mollicie ea tempore peccantes subditos
non audent corripere, ne amor subditorum
erga ipsum incipiat minui et eorum propria
alia mala que increpare debuit adu
lacionibus demulcet et laudat, et qui publi
cos subulcos uel curialis sub capite po
sset ponere ibi securus requiescat, et in via

vana gloria

sius resolutus mollit iaceat robdor
miat qui n^a aspitas condicois pulsat
excitat · et hoc faciant ipi subditis aequus
ipe s'e non timent in studio gle' tempal
s; 1os quos ipse michil valere cogmit
aspitate trigide invectionis **De i mis**
OOciumus **sione timoris i spali**
de timore ingenali Dubdamus ali
quitulu' i spali, et modo exa ponimus Spe
tale fingamus aliqua regis filiam et
eius regi qui dne' omi tre et hanc esse
desponsatam et istre pulcritudom omi mor
talium spem excedentem, tantu omi dote
renitente Eius aut sponsu non solum
ppr ista que dicis ee ad ignem sedu
lu, s; etiam affici amore passi^li tantoq;
ardore ut eximento omi natoru qui
vnquam fuit vincat amores, atq; i hac
ea i^e tali ardet affectu audiat, q illa
dilectum b' amicabili' ab vilia' et desp^c
tissimos ignobilis gne deformis cor^e
corm excupiosissimus sit acceptus i co
iugem, modicu ne tibi videtur ondisse
dolor ptem, et hunc usq; sit h' ymago p
ducta Dic em e' in pposito ca timoris
implato c bo xmo · Si male feceris time
non em sine ca gladium portat, xpus · s ·
qui gladiu l; exuitq; pre acutu et mor
sumosos condempnat inqs pe sponsa sua
vindicat · Da tale, fingamus exerctu ta
de equitibus qui de peditibus et eis qui navib;
dimicant ee collectu, terra' mare tremib;
tua militib;, aer armorum fulgorib; ter
minant omia tam armorum fragorib; qui
equorum hynnitib; qui hom clamoribus
n^c videa' i mari et in terra et aere n ferru
et ferri fulgor, fiat congressus crudelis
simorum hostiu induat' pastor et puer in
ture militib; acutis tenis, et condant'
eide insidiarum loca insidiancium monstra
pugnatorum agmina densa, et bella distinc
ta, ornamenta etiam multa in manib; collo
cata, miliciendo tremitu, preceptores militu
|duces navium, preruptam vallium difficul
tates moncium hostes arte magica, cu
equis suis volantes paeam, videant
plurimorum distincta missilium nubes sagit
tarum grandinem, tenebras obscuras, nocte
densissimam qui multitudo sagittarum esse
pulverem qui tenebras oculos obcecat
torrentes sanguinis, gemitus tormenta, sta
tu vlulatus, totas turrim tinctas
sangune, equos cu sessorib; precipites e
quorum et hom capita galeata plena sa
gittis, capita infixa telis, ferru a sa
gitta fractu quod in pupillas remans
oculorum, Expliceat ei et dampna na
valis belli quasdam tremitu i incendiis
ardentes vnd, quosdam euntes in fluui
vndarum fragore, nautarum tumultu
militum clamores, spumas mixtas vel
vnde vel sanguini, nos in tabulis mortu
os alios in fos, nos ejectos in littora
nos nautes fluctibus et impedientes
in e navium, quorum si qui ceperat' fluctu
tem intollerabile; omi morte grauiore;
sustinebunt Et iubeat' illi puo q tm
fistulas et ludere novit ut ascendat e
quum dux tanti futurus exercitus, non
credo q faceret, s; exanimare' potius ex
timore, Tale em tollat plati cu demo
nis astuciis dimicati ymo multo difficile
si possemus ipm corporalib; oculis intueri
Non em ibi e' es ferru, aut equi lo
rice scuta vel gladii, s; aspectus mili
cie terribilis qui dissoluere posset animos
intuentium n subvenerit gra dei Nunc
si esset possible ut nos ex tuto corpore a' ex ih
tore sine timore videremus illas acies
et pugnam quam contra nos dyabolus agit, vi
deremus non tirentes sagittas tiuos, s; viciorum
discrimina, et velina spiritualia, cu denticas ab
eis que portimus, quantu distat puerorum
ludus Sunt em pueri qui in his volue
runt animas tanto periculis quanto in me
riis distat et corpus Non e' ex homo

subtilior dyabolus qui cum plagam suam ferit
hominem insensibilem, ipsa insensibilitate
reddit animam deteriorem a deo, ut quod non
contristetur in prima plaga de facili recu
perat et secundam et plures ingerit atque cul
pam, nec parcit ingeminare vulnera
desinat donec inveniat qui non vel perspirat
Est autem sagittator dyabolus homine, et ideo effica
cior nocumentum infert. prosequitur nos odio
indicibili adeo, ut acerbissima quarumlibet
bestiarum pugna ferocitas ipsius comparata
mansuetudo debeat dici, non est in expolla
ro meus bello qui se pugnat et agat
cum inveniens plus nos adveniens cedi
labor, ubi tempus pugnarum aliquos in
terrupat, sed totum dyabolus iniquitatis arma de
ponere, nec sinunt respirare, ubi cape
negligentes vel maiute dormire. nisi
volueris nolumus permanere. Alibi enim
non est aut dormire et inudare, aut in
git vigilare et arma et bellica certamine.
Ille enim semper dimicandi paratus cum ce
lare sua nocte insidiatur ignavis, maiori
bus studium adimpendat nobis perditorum
quam nos ad retinendam salutem, ubi
tanto magis nobis existit periculi quanto
minus periculum nobis videri, aggravat ad
periculum quod et si grassetur maciem, magis
tunc sentit dicentem propheta. Gen. xxxii. di
xit Jacob. Domine erue me de manu
Esau, quia valde eum timeo, ne forte ve
niens percutiat matres cum filiis. Est
tale. Si quis ardentem stipulam medi
te scintille ignis iniciat et multum ven
ti spiramen adiciat, stipula cum quadam
facilitate consumetur, que si fuit modicum
humida non inflammatur. Sic facilius ex
pastorum qualescunt vicia subditorum
quam eorum bona exempla assumantur in bo
Sic plurimo melli inducat acetum mo
dicum initium absinthium. Sed si mellis
dupla iniciatur absinthio non potest eius
absentie dulcedo. Sic brevis gleba

fluvium rippe subducta pondus tocius
fluvius deruat in preceps, obsistere verbo
et ante lapsum fluvium vix magnis mo
libus et in multis machinis quia. Eccl. io.
Fili accedens ad servitutem dei, sta in iusti
cia et timore, et Cant. 3. Uniuscuiusque ensis
super femur suum propter timores nocturnos. O
portet ut gladios teneant qui lectulum
Salomonis ambiunt, ne forte putent quod
cum premoneri deprimeri ad actum, tum magis
iubentur ad plura, ne cum tuba sonuerit et
primum querent gladios, cum se adiuvari debeant
vel tam doctrinam ubi qui doctrina boni exem
pli vestes exemplis arche misit debeant
extrahi, ideo enim permittitur omnes tenentes gla
dios, ut vero sit prelatorum vita que moni
at timore et alliciat ad amorem. Sit
autem ensis super femur, ut rigide castige
tur et infirmitatem redigat. Et hoc propter timo
res nocturnos, spiritus scilicet malignos et propter
subditos, qui diem vel quietam noctem
quam interius et vita prelatorum impingentes ut
ipsis acquirunt mortem. Sed certum tale cum
officium sacerdotale spirituale sit, quod nec angelus
nec homo, nec aliqua creatura, sed spiritus sanctus
instituit, ergo homines in carne viventes
fungunt officio angelorum. Oportet pontificem
et prelatum vitam agere celestem, qui iam inter
angelos habeat mansionem et imaginem
ergo militie celestium civium qui presentes
adsunt cum sacerdos exercet altaris ministerium.
Heliam adducunt in medium, et cum stantes
tenere silencium, sed ad prophete oracionem repente fla
ma de celo descendit, omnem devotionis ho
locaustorum carnem. Ex opposito sanctus sacer
dos non ignem educens sed spiritum sanctum precibus
incumbens. Non ut ignis holocaustorum
carnes devoret, sed ut in ipso sancti ministerio
edifice animus sacrificio cultorum, in mentes
ad amorem dilectionis inflammet, quod non est
sine timore et reverencia faciendum, quod ex offi
pertinet ad pontificem vel prelatum. II. Pa
ralip. xix. Sit timor domini vobiscum et cum

diligencia tuenda sanctitate. Consuevit enim terribi
lia et horribilia que gerebantur in veteri testa
mento tintinabula malagranata lapi
des in pectore ordinati, rationale et superhumerale
talare, mitra, cidaris, vestimentum talare, la
mina aurea, sancta sanctorum interius que silencium
et sollicitudo tenenda, sed hec modica videbuntur
si sacris gradibus conferantur, quia sicut dicitur Malach.
1. Porcilis hebraeus. Si ego dominus ubi est
timor meus. Habes ergo quadruplex genus
timoris in spirituali, puelle in coniugio, coniunctum
tur in supplicio, stipule in incendio, vel mel
in absinthio, vel glebe subducte in prepi
cio. Crescit enim excellencie et venientes que requi
ritur in viris sanctitas **prelatorum**

Doctrinis tuis **De abstinentia**
sobrietatem et abstinenciam que con
sequitur prelatorum. 1. ad Thimo. iii. Oportet
episcopum irreprehensibilem esse unius uxoris vi
rum, sobrium, prudentem etc. Talis erat Simeon
dux in Machab. xiii. Contristatus est
super Simeonem Anthiochus, flevit ad ama
ras lacrimas fudit, recordatus de finiti so
brietate etc. Non enim prelatis medicinas ci
bos preciosos que forte natura vel consuetudo
roborata vel egritudo requirit. Apostolus ad
Thimo. concedit. Unde sic in subditis
abstinencia requiritur ita in prelatis sobrietas
commendatur, qui in utrisque gulositas reprobatur.
Et de abstinencia in subditis hic sciendum quod
per eam corpus spiritui subicitur, spiritus expedi
tior producitur, et duo supra. Etenim enim ab
stinencia corpus spiritui subicere. Apostolus non
dicit. Omnis qui in agone contendit ab omnibus
se abstinet. Est enim agon continuus inter
carnem et spiritum, sed subicitur caro per abstinencie
exercicium, spiritus est expeditior ad exercendas
acciones spirituales liberior exhibetur. 1. Pe.
1. Consistente in sancta abstinencia. In abstinencia
paciencia. Cum enim a voluptatibus carnis ab
stinet spiritus et ad agendum et paciendum et ad pre
sentandum in utroque liberiorem exhibet. Vita
etiam producitur per abstinenciam. Ecc. xxx.
vii. Propter crapulam multi obierunt, qui
abstinens est adiciet vitam. Multi e
nim ex nimia gulositate mortem sanitatem perdunt, et prime
diurnalem vomitum prius egerunt quam prius
ingessisset. Galienus enim fidelissimus hippo
cratis interpres teste Jeronimo contra Jovinianum athle
thas quorum vita et ars sagina est, diu vi
vere aut sanos esse non posse affirmat
quod eorum nimio sanguine et adipibus quasi lu
to in volutas nichil tenue aut celeste
sapere, sed semper de eructu et ingluvie cogita
re. Testis Pompeius Trogus. Crassa et obsessa
corpora necesse est habere crebrum sanguinis defectum
et alios attemmat modos. Alioquin paralisis
podagra et alii morbi pestilentes erum
pent. Idem Galienus. Si per diem decima unce
medicinalis auxilii lege sub abstinencia
induxisse, hinc facile aliquem infirmari
qui frequenter abstineat, aut cum diete
modestiori obsistet. Legimus quosdam
morbo articulari ac podagra laboran
tes proscripcione bonorum et simpliciorem me
nsa mediocrium officio restitutos. Testis Pom
peius Trogus. Ex decimo in tiranno
Dyonisii. Dum gule et edaci
tatem luxu oculorum perdidit, nichil e
nim magis perdit oculos quam ingluvies
ventris. Et ait Porphirius. Edacitas
cibos terit sed oculos notat. Idem Lucanus.
Valla lepidus consul et alii plerique
leguntur tulisse leges cibarias quas
alibi Katho censorius sumptuarias
vocat, in quibus vivendi modus et suffici
entie depingitur. Etenim cum ex eplarum sumptu
propter usum necessitatis non est debitum nature
sed vicium voluptatis, sumptuariis legi
bus se paulus alligavit cum dice
bat habentes alimenta et quibus tegimur
hiis contenti simus. Certo duo per
abstinenciam superatur, per quod adversus carnem
carnalia desideria suscitantur. 1. Pe. ii.
Obsecro vos abstinere a carnalibus de
sideriis que militant adversus animam

Et sic abstinentia propter ea que dicta sunt
requiritur in subiectis ita sobrietas in prelatis
et hoc propter dignitatem officii. propter quod ii.
ad Thy. iiii. Opus fac evangeliste ministe-
rium tuum imple, sobrius esto. Cum enim
teneantur pro gregibus vigilare ut lupis
irruentibus possint occurrere, tenentur
sobrii esse. i. pe. ult. Sobrii estote et vi-
gilate quia adversarius vester dyabolus tamquam
leo rugiens circuit querens quem devo-
ret. propter subtilitates iudicii. propter quod Act.
xxvi. Paulus inquit, non insanio op-
time Feste sed veritatis et sobrietatis verba
eloquor. Sicut enim ebrietas evertit men-
tem, ita est quod sobrietas reddit in subti-
libus eminentem, quod prelati ad placitum
ut stant subtiliter examinare saltem prima
le iudicii. Sap. ix. Scit sapientia omnia
et intelligit et deducit me in operibus meis sobrie
ut nec nimis infra pluralitatem nec
nimis ultra per temeritatem. Ro. xii. Non
plus sapere quam oportet sed sapere ad sobrietatem
propter [illegible] proximi. i. ad Thymo. ii. Sal-
vabitur per filiorum generationem, si permanserit in
fide et dilectione et sanctificatione cum sobrietate
In fide propter errorem mentis, et dilectione propter
corruptionem affectus, et sanctificatione propter im-
munditiam effectus, cum sobrietate quantum ad
abstinentiam gustus propter expectationem premii
Tyt. ii. Sobrie et pie vivamus in seculo
expectantes beatam spem et adventum glorie
magni dei, hec est manifestatio glorie Christi
venientis ad iudicium. Quo adventu ap-
parebit gloriosus, qui in primo adventu ap-
paruit ignominiosus. Et sic in subditis
abstinentia requiritur et in prelatis sobrietas
commendatur. Contra mutuo sic gulositas
reprobatur, hec enim hominem mutat in bestiam
Ubi enim regnat gulositas et eius consors
ebrietas, ratio exulat, intellectus obtunditur,
consilia deviant, iudicia subvertuntur. Ideo
prudens mater filium suum in iussione
instruens dicit Noli regibus o Lamuel

dare vinum ne forte obliviscantur iudi-
ciorum dei et subvertant propter equitatem. Cum
enim ebrietate et potu homo afficitur mi-
nus dedisceit hominem, et more alterius Na-
buchodonosor transit in desipientiam bestialem
Alioquin iniquam filie Loth. Gen. xix.
Obdormissent vel petissent apte gaudium
nisi prius dedissent ei bibere vinum. Unde ecce
dete facit coram legis divine Sinai. Nam
Aaron et filii eius precepit dominus ut intra-
rent tabernaculum a vino et ab omni quod ine-
briare potest abstinentes. Rechabite quoque
iuxta mandatum Jonadab filii Rechab
abstinuerunt ab omni potu qui posset esse
ebrietatis occasio, cum omnibus tribubus captivitate
essent liberi permanserunt. Sed modo quidam
pastores quondam dicuntur elogio potato-
res, non codices amantes sed calices, scribe
imbibere cupientes, et inebriati suas spiri-
tuales contra deum et eius membra fidelia
despumantes. ps. Adversum me loquebantur
qui sedebant in porta et in me psallebant
qui bibebant vinum. Et hoc est eorum totum
solacium. Ysa. xxii. Comedere carnes et
bibere vinum. Contra vero destruit corporalem et
spiritualem substantiam. Crescit enim enorme ven-
tris et corporis incrementum, et sed in salute
corporis et possessionibus amplius detrimentum
pingues aliquando propenso se qui pede ex-
ibat et trudent omnes epycurei de grege por-
corum, Qui vero rerum possessioni non parcit
et de salute corporis non curat. Nec gulosus
dimidiat dies suos, nec cum aliqua iocun-
ditate corporis et hylaritate mentis. Tunc
igitur eos. Nam in tanta mole corporis anima
quasi tenebris obsessa carnalibus in lumen
spirituale respirare non potest membra vero
suis destituta officiis, et longa desideria
et corpore cronicas passiones expectant. Et
ideo Ysa. v. Ve qui potentes estis ad
bibendum vinum et viri fortes ad miscendam
ebrietatem, propter quod Dan. i. Dabantur pu-
eris leguminia ad vescendum et aqua ad bibendum,

Ortco induat ignomina Si em ea que
nobis sut bitiniora no pstmg i tanta
adeaque st grauiora nobis ipugnda
cusim⁹ Cauem mpuis constim se co
spiciat, consilige cu maiorib; erubescat,
magna em m e ignomina pugre cati
tori inimicos balidos, cu beam intra
menia urbis mox capitales i sbdolos
inimicos, Jpr q indesto poni pcs ute
Exo xvij⁹ iurgati sut tori Moysen
dicetes, da nobis aquaz ut bibam⁹ n
terram pmissiois attigimt, corp tulpis
origentib; nullus em palmaz spualis
tcrarnis apphendit, qui no insemetips
pius passlictaz bentr gaupiam carnis
incentiua deuicit, i ido pastores qui
ctarnis ordine nesciut, domare gulam
negligimt, i du prodimt ad bella spua
lia, licz milia extcanit laude digna
resolunt ad sim pricipiu podentes for
ticu⁹ spualem, domante carnis illico⁹
procedut ulcius paulatine ad tim
incentiua Exo xx. Sedit pp⁹ manducare
i bibe i surrexerut lude du em corp ire
fiaonis delctaone resoluitur cor ad inane
gaudiu i bltes gra velapantur nem

Oceanus i qeto de coru conti
continen platos, i primo vide
quo eisdez expedit Quo inquiq consistit,
Scdo peti gminatez qui i eis deficit Expe
dit aut eis continen pp honestate offi
cij Sic em macula vilis qui medo no
bilissi tuc maie deberet Sic vilissi
pcatu libidinis i plato nobilius appz
qui go ex officio bacare tenen spuali
dulcedini, no dnt se fedare carnali Ez
Gal vto, fructus spus e, gaudiu pax pa
tientia ic continen i castitas, pp uta
boti, hac go dos aplatis in sacer pmoto
requit qua ctinen uotu emisit, vnde
Macha ij Rasias mlt tpib; con
tinen ppositu tenuit i iudaysmo corp
i aiaz tende contempts ppt senam
pp auctat dum peepti, pcept em Al
aron Exo xxix. Et in pcore roale
iudicij intiis litigantib; i prima et xij
patriarchaz nomina describan ex cor p
lati de carnali cogitacoe restrigi, tre
vegi, scdo prem considrare bestigia, i
eop puritatez sequi, quis opetit. d ysa
lij⁹ Mundami qui fertis vasa dni
et paulus j ad thom viij Bom
e virginibus st sic pmanent sic i ego
q si no continent nubant, lz aut
continen no impone sacdotib; be
ter testamenti, tn impo sacdotib; no
ui testamenti, qui pfectiores sut minis
qui imple puit ex gra spuali Deu
viij⁹ Quo qui no possut alit ee con
tinens n deus det. pp dignitat sacri
j Re xxi Si mudi sut pueri mare
a mulierib; manducet, i tn dauid
sacdoti Si de mulierib; agi ctinui⁹
nos abheri i nudius tcia Et fuit
vasa puerop scta Si go panes ppo
nis requirebat cotinencia i ministr suis
qnto magis ista requiut iesus q con
ficiut corp xpi i uacant tam pncis
ministijs Omis em ponderato auri i ar
genti no e digna anime ctinents Ec
xxvj⁹ Eccl Pmo si cxubo angli, dicto
Thobie tn accepis bxorez ingressus
cubiculu, ptres dies ctinens esto ab
ea Thobias erat incontinen, qnto
magis ille q B desponsauit ecciam
qui dispensat pciosissima sacra, io xxx⁹
Eccle Diiscere anime tue placens do
i contine i congrega cor tuu i scitate
Quo no q ctinen dca consistat i mundi
a affectus aspectus tactus i tactus Et
de affectu mndo xxij p Qui dilig
cordis mundiciaz pp gram labioru
habebit amicu regem Cordis mquaz
mundiciaz quia sepe ctingit ut n du
procedat mope motus mctus, i tn
iam pctam est culpa ex tantu cogitat

Ragias

et affectionis. omnia enim sunt nuda et aperta
eius oculis. lux enim eterna que deus est quan
to incommutabiliter fulget tanto penetra
bilius videt. Unde dicit Greg. mor. li. xxv. Nouit
enim occulta quia cuncta penetrat et pe
netrata non obliviscitur quia incommuta
bilis persistit. et cum nos quidem non vi
demus velut in sole oculos clausos te
nemus. et ipsum nobis non ipsi nos abscon
dimus. Hec est carnalis affectio per quam
absconditur a prelatis beata visio. Matth. v.
Beati mundo corde quoniam ipsi deum videbunt.
Et ad hebre. xii. pacem sequimini cum omnibus
et sanctimoniam sine qua nemo videbit deum.
Deinde aspectu dicitur Abacuk i. Mun
di sunt oculi tui ne videant malum et
respicere ad iniquitatem non poteris. Unde dominus
non respicere quia non vult per complacentiam ap
probare. oculi etiam sunt prelati qui ab as
pectu illicito debent esse mundi. Ieremie
xxi. Mundati sunt sacerdotes et leuite
et mundauerunt portas. porte mentis sunt
oculi corporis quibus anima foras exit
rem que extra eius sunt subditam concupiscit.
per has enim portas mens exterius respi
cit. respiciens concupiscit. concupiscens inte
rius mansione deponit et obligata de
sideriis incipit velle que noluit. quia
mors per fenestras in domos nostras ingre
ditur. ut ostendit. et ideo ut sinceram contemplationem
teneamus oculorum munditiam ne resoluantur
ad videndam lasciuiam et fiant quidam de
predatores anime et raptores ad culpam. propter
quod Iob xxxi. Oculus meus depredatus
est animam meam. Deinde tactu. Gen.
xx. dixit Abimelech excusans se
quod non tetigerat uxorem Abrahe. in
simplicitate cordis et munditia manuum
mearum feci hoc. et scio custodiui te et non
dimisi ut tangeres. Hic autem ex tactu
sordis sicut destruitur. ubi ex contractu
tactione illicita flos virginitatis amittitur.
tactus enim facit marcescere florem. et ideo

exercitatio illicita facit perdere pudiciciam virginale.
Tobie Mulierem et filiam dabit tibi qui
libet baculus manum sustentabit lassam
et pressis digitis tactus temptabit. ut temptabit.
propter quod Leuitici xxii. de homine mundo ex con
tactu morticini nec comedet de his que sanctificata sunt. nisi cum
lauerit carnem suam aqua et occubuerit sol
tunc mundatus vescetur sanctificatis. Cruento est enim
caro in morticinio contacta. hec enim putre
do et filius eius vermis. Caro enim et pu
tredo et vermis et morticinium sit carnis
nostre sub testimonium sepultura. hic est ergo qui
rere intactu voluptates tangere carnem
vermibus scaturientem et stratuentem. qui
securius non tangit in medio sol occubu
erit. eo loquens sunt. Ipse est in quo deser
buit carnis concupiscentia et consumatus est ergo in
Deinde actu. Ipsa lux. Mundamini qui
fertis vasa domini. Gen. xl. Iacob conuocata
domo sua ait Mundamini et mutate ves
timenta. Iam prelatis competit sinare mun
diciam in opere. et mutari a secularium conuersa
tione. Tito non quantitatem vestibus cum in
eis contineri desiit. Aggrauatur enim
peccatum luxurie in prelatis ex essentie correspon
dentie impetrationis. sanctitate confectionis. in
dimidiitate desponsationis. Ex securitate
correptionis quia cum ad prelatos pertineat de
linquentes corripere. sordes tergere non valet
manus que lutum tenet. Ro. ii. Qui dicis
non mechandum mecharis. Ex natura im
petrationis quia ut dicit Greg. Cum indignus
ad intercedendum mittitur irati animus ad deteri
ora prouocatur. Osee v. Audite hoc sac
erdotes quia vobiscum iudicium est. Ad hebre. v.
Omnis pontifex constituitur pro hominibus ut of
ferat dona et sacrificia pro peccatis. Ex sancti
tate confectionis. officium enim agitur a sacerdote quod
nulla alia creatura potest dispensare. et ideo
immunis debet esse immunis alibi. Eccli. xl
vii. Surrexit Nathan propheta qui ad
eps separatus carne. Ex indiuiduitate de
sponsationis. sanctus est enim vnicus vnice

q̄r non debent carne suaʒ diuide, s̄ p̄
cipit̄ manducat̄ carnes agri. Ezech.
Greges p̄ungere, p̄p̄r hoc nobili se co
iūxit matrimonio. Ue formand non h̄ent
locū amplius in plato. De his aūt in
tractatu de luxuria expediuim⁹ p̄p̄r q̄
breuit̄ p̄transim⁹. Quīo platus d̄z ee or
dinatus quo ad ea q̄ sūt subsē q̄tum
ad m̄or sup que q̄stituit, bone quo
h̄eat vsum iusticie. De plati iusticia
De prelati clemencia. De plati fideli
tate circuspecta. De plati sapiencia q̄d
platus d̄z viuē q̄ntū ad ea que sūt sub se

Ocauim⁹ quar̄ platus viuere
debeat q̄ntū ad ea que p̄tinent ad
se tam ex p̄te mentis quam ex p̄te carnis
i. inp̄ri⁹ sup dāb timore. timore abst̄i
nen̄ z continen̄. Nunc videam⁹ de his
que sūt subsē, z quō ad ea debeat se h̄ere
Constituit̄ em̄ sup vicia corrigenda, s̄
solacia impendenda sup t̄palia regen
da, sup iudic̄ia dirigenda. Jer. p̄mo. Ecce
constitui te sup gentes z regna ut euel
las z destruas vicia z errores, z ut edifi
ces z plantes bona op̄a z v̄tutes. De
quo Cant. v°. Oculi eius s̄t columbe s̄
riuulos aquaꝝ, h̄ ē plati dulces s̄
indigencias z miserias subditoꝝ. Num.
xij. Erat Moyses mitissim⁹ sr̄ om̄s ho
mines q̄ morabant̄ in terra. De x°. Gen.
xli. Tu eris sup domū meā dixit pharao
Joseph que possint sup terā suaꝝ cust
odiam. De nōno. Osee x. Germinabit
q̄l amaritudo iudicii sup sulcos agri.
Sulci agri sūt plati quos d̄ns infund̄t
sciam q̄l celestem pluuiaꝝ z q̄minat a
maritudo iudicii cū sciūt punire z inge
z consilia dare s̄ qualit̄z delicti, z p̄p̄
p̄ticiam culpe dulces p̄nam inge
pene amaritu. Cum ergo platus q̄sti
tuit̄ sup vicia corrigenda, id d̄z ee ius
tus, quia s̄t sola. impendenda, id d̄z ee
mansuetus, q̄z s̄t t̄palia regenda debz

ee fidelis z circuspectus, q̄z s̄t iudicia di
rigenda, id d̄z ee sapiens z discretus. Est
aūt plati iusticia, si exhibeat v̄itatez
in seipō, seueritatez in vicio, pietatez
in p̄ximo, oportunitatez in negoc̄o. v̄itatez
in seipō platus exhibeat ut viciis
nō subiaceat, q̄z si subiacuit seipm
corrigat corrigendo v̄ non peccat, nō
peccando p̄ue forman aliis in seipō p̄
beat z condat, nō em̄ dn̄t ee plati q̄
subiacent viciis. Tam em̄ adhuc in
pugnam viciorū certamina p̄cessis de
laudibus tollant, alioꝝ curaꝝ suscipe
nō p̄sumant, vt d̄r mor. li° xxiij° Ce
q̄ bella nouerit, z iam apud se quanda
intima tranquillitate quiescentes securi
sunt, ad suscipiendam curaꝝ animarū
digni sūt, nō q̄o cū p̄fectus vicit te
ptacones s̄ qui s̄t in eisd̄ sustinendis
fortes, q̄uales Job p°. eius. vn dicebē
Qui indicaui iūs suo scio q̄ iustus in
uenar. Non em̄ d̄z quib⁹ peccatis pollui
p que d̄nt malis maculē tolli, corri
gat aūt p̄mo seipm si h̄eat in se p̄tim
si em̄ distrīcte p⁹ mala sua p̄sequitur
iustū est vt con aliena mala inspla
mez z q̄d p̄niuit in seipō, tollat in alio
Quia nisi p̄mo plati se arguerent
z purgarent nescirent q̄ malis pu
nire deberent. p̄u. xviij°. Justus p̄us
accusator ē sui. Corrigendo v̄ nō p
cat s̄ districta se p̄ue ulcōne feriat
Job xvij. Tenebit iustus viam suā
z mundis manib⁹ addet fortitu q̄ quia
eū non terret turbulac̄o s̄ erigit morti
ficacio, non peccando p̄ue formā aliis
in seipō p̄beat z condat. vn in reg. Bn̄
Benedicti d̄r de Abbate. Omnia bona
z sc̄a fc̄is amplius quaꝝ v̄bis osten
dat. Mt. iij°. Sic decz nos implere
omēz iusticiaz, plati em̄ dn̄t oēz iusticiaz
imple, q̄z nō h̄nt omēz iusticiaz doce
aliquin con̄ nam minor ē lingua

q̄lr deū ee plati

qua timin9 quia lingua inaniloq
z inanis remissa magniloq difficilia
precipiens. remissa vix facilia faciens
Cessator eni e uox opis qui sermois
Ut s. Greg. Auctus loqndi pot si
uox ope nd iuuat. Et i malis plati co
tinuu appeat Dic eni sic sal insipi-
dum, z lucerna sup candelabru fumi-
gans z medicus mederi nolens s
infacie uolnus portans z falsarius
litis sue sti publicans, ymo sol tene-
brosus preco pastor mutus specula-
tor cecus pugnator inanis pater
spurius Et erant eos seueritatez i virgo
ubi primo ondat zeli exequa dum
preceptu uidat fructu caueat dap
Zelu eni dos ondit tu Ioh. ii. Ven-
dentes columbas eicit z domu sua
purgauit Dic ffinees. xxv. i moru-
tum israhelitas occidit Dic leuite
Exo. xxxii. vindicauerut i ydolatras
z helias. iii. Re. xviii. prophetas baal. Et
i. Machab. ii. Iudeu sacrificante cor-
ripuit Mathathias z ps Iusticia
z iudiciu correpcio sedis eius. Ec i. ad
Thess. v. Corripite inquietos. Verba
eni aspe iuectois aliqn euellut spi-
nas mortifere cogitacois, maxime
qui dni ex zelo z dileccone, nd ex fastu
z indignacone, ppt' q mor. xxvi. li. Er-
ga sb commissos non nuqui i correp-
cone feruent, ac si de tranquillite
nil heant, s ita in dileccone tranquilli
st ac si nō feruor eos accendat cuius
eni nece e ut appetant con delin-
quentes ardore zeli succendi, ne cogan
pro de corpore neglie igne gehenne
cruciari. Scd'o exequitur dum preceptu
Mt. xviii. Si peccauerit in te fr tuus
corripe eu int te z ipm solu Si ei
e culpa tuc e secreta correcco faci-
enda, s manifeste si manifesta i. Thi.
v. peccantes coram omibus argue ut

ceti timore heant. Crimina s ps. Ma-
nifesta pcta non sut occulta purgacōe
purganda, palaz eni sut arguendi q pa-
lam nocent, ut du rapta obiurgacōe
sanatur, hij qui omis imitando uel eos
imitando deliquit corrigantur. Ps. Spi
inquitates corripuisti hoiez. Videat etia
fructu. pru. xxix. Virga z correpcio tri-
buit sapiam. Ec pru. xix. Si corripueris
sapientem intelliget disciplinaz Sb
de uirga, qua sic uirga aaron. Num. x-
vii. protulit flores frondes z fructus sic Sec
correpcio scti desideria honesta, verba
z iusta opa inducat Aug. ad Comite
tiu. Non omnis qui parcit amicus e nec
omis qui uerbat inimicus Melius est
cu seueritate diligere, q cu lenitate de-
cipere. Vtilius esurienti panis tol-
litur si de cibo securus iusticiaz neglige-
bat, qua esurienti panis frangitur ut
iniusto seductus acquiescat. z qui fre-
neticu ligat z qui litargicu excitat
ambobus molestus, ambos amat
Eccl. vii. Melius e a sapiente corri-
pi qua stultoru adulacone decipi Ca-
ueat dampnu i. Re. iii. q nouerat He-
li indigne agere filios suos z non
corripuit eos. iii. Re. i. Adonias e-
leuabat dicens Ego regnabo nec corri-
puit eu pr suus aliq s utiq occidi
Illu eni pmisit dominus ca pcti sui
hnc Salomon occidi fecit occone
regni. Defectu eni correccois hn-
dant transgressiones i pplis z dissolu-
ciones i monasteriis. q s. Bernh. In
principib e insolencie materia tuere so-
boles, tradit impudencie transgressionu
matrix. Et cu ditauis homines i suis
criminibus pmittitur virga solida malorem
z puersitas invalescit. Et i. Eccl. i. im-
plet, puisi diffi le corrigunt. Scd'o ex-
hibeat pietatem in ptorio. Saepe eni
platus iracundie stimulis incitatus con

delinquentes zelo iusticie plus quam nature
est inflammatus et iusticie limitem in ultione
transiens agit crudeliter quod se iuste a
gere suspicatur ut dicit Gregorius in omelia super
Ezechielem. Et cum impetus carnis et
furoris pallio velatur spiritus et fervoris quod
faciat spiritualiter quod facit carnaliter. Habeat ergo
prelatus infirmitates sua in animo humiliter
in signo, pietatem in tibiis, mediocritatem
in factis. Cum ergo aliquem corripit quis prelatus
consideret in corde suo mala sua quamquam
talis est vel talis aliquando fuit, vel si non fuit
esse potuit, qualis ille quem corripit, ac
si conservatus per gratiam non reductus est
a peccato, potuit consiliis gratia fieri. Primo con
sideret ergo alia proximi sui bona quo
si multa sunt cesset superbia. Si vero non
sunt obtinere potuit gratia, et forte in
habundancia maiori quam sunt bona prelati.
Eccli. xi. Cum interrogaveris corripe iuste.
Hec est interrogacio discussio sui ipsius in
secreto cordis iudicio. Audi humilitatem
in signo. Ambrosius super Lucam. Profusura
amica correpcio plus quam accusacio tur
bulenta. Illa pudorem incutit, hec indi
gnacionem movet. Zelus enim iuxta forma
tem sedet scilicet bonum irascibilem unde de
facili emicant scintille iracundie quibus
turbatur puritas oculi spiritualis, ideo sancti
viri magis voluit facere correpciones do
ira cessante defervescunt eorum mentes ita
quod ire signa non appareant exterius pertur
bulentis expressionibus. Crisostomus dicit super Matheum.
Cum superveniat mansuetudo et corripien
Audi pietatem in tibiis. xix. Eccli. Corripe
proximum antequam commineris. Licet quidam san
cti habeant sagittas comminacionis et tamen
eventum obiurgacionis ita quod non videntur
persequi culpam sed personam, similes Lamech
ceco in hoc facto qui dicitur occidisse hominem
cum debuerat occidisse feram. Gen. iiii.
Gregorius. hic mor. lib. xix. Et rectoribus utraque
summopere sunt tenenda, ut nec indisciplinate

rigore benignitatis mansuetudinis, nec rur
sum in mansuetudine discrecionem deserant
discipline, quibus nec compassione pietatis
obdurescant cum contumaces corrigant
nec discipline vigorem molliant cum
infirmorum animos consolantur. Et Regat ergo
discipline vigor mansuetudinem, et man
suetudo ornet vigorem, et alterum com
mendetur ex altero, ut nec vigor sit rigi
dus, nec mansuetudo dissoluta. Au
di mediocritatem in factis. ii. ad Thimo
theum. Servum domini non oportet litigare sed man
suetum esse ad omnes cum modestia corripi
entem eos qui resistunt veritati. Mode
stia medium tenet inter remissionem et indis
cretum fervorem. Alii enim sicut dicit Gregorius dum
esse sub specie iusticie ira modum ulciscendi
transgrediuntur qui tanto brevius sive tranquillitate
mentis exorbitato trahuntur et ideo se cor
repcio sed magis oppressio quia plus exce
dit ira quam transgressio. Et iterum correp
toribus fiendis debet ira subesse non preesse sub
sequi non prevenire, ne opprimat antequam
corrigat et tunc iniustis accenditur ita quod in
nimiam crudelitatem effrenatur quia prelati
non sunt intenti circa amorem Christi, sed
variis seculi desideriis dispersi, et ideo quam
culpam invenerint quod ipse ipsius securitatem
non habent, non consistunt in tranquillitate cor
dis de qualitate causis et emendacionis, sed sub
ito ad ulciscendum peccatum prosiliunt et li
bram equitatis transcendunt. Hunc ergo modum
observant circa remissionem propter vite nostre
dissolucionem, sed sancti viri videntes quod pe
ne semper amica est in pacia potestati, et quod
ipsa dicit prelatis exequi, subiciunt se
magis intus pace quam exterius po
tiuntur; et quanto magis se putant ulcisci exterius
tanto magis sustinent pacem intus
quia dum principatum exterius hominibus exhi
bent humilitatem intus ad dominum
observant, et ne transseant ad illicita no
lunt frequenter exequi licita, sed inde tollant

teneriore compassione, quia zelum eorum inflammat caritas et informat sapientia que zelum supprimit et spiritum temperat et ordinat caritatem. Et hec est disciplina domini. De qua ps. Disciplina tua correxit me in finem, quia tantum qui ita se habet apud te diligitur et preterea sic committitur. Prov. xxviii. Qui corripit hominem, gratiam postea inveniet apud eum. Tercio exhibeat opportunitatem in negocio, quod fit in modis. Tunc enim potest iuste corripere si sciat in modis pro subditorum diversitate conformare, si enim que corrigi nequeunt tollerare, si quedam pro conditione personarum temperare, si quedam pusillanimitate deposita vindicare. Augustinus. Prelatus in sua iusticia se modificet ut nunquam a districtione se relaxet, sed modum tenens amari studeat et timeri, cavens ne nimia lenitas reddat eum subditis despectum, vel nimia severitas odiosum. Quando subiti vident prelatos inepte presumere lenitatem, deserunt disciplinam et tunc tempore contra subditos demum invalescit, quia eos qui discipline durum est custodes leticie sentire cognoscit, et per negligenciam maiorum desinit in detrimenta minorum. Et ideo Judith viii. Dicitur decet domine corripi ad emendationem et non ad perditionem. Greg. super. mor. lxx. Ex pla tus credens timeri deum, et Iacobus amare. Colligentes pro propter mala que non putat corrigere. Sunt enim quidam qui sunt moribus acriores et detiores, et ideo non sunt inter partes expellati, qui tacendo non prout sed magis talibus subduntur. Et salutem ex prelatorum tacita oportet et compassa per processum temporis recedant ad se et corrigant vicia. ii ad Thess. iii. Si quis non obedit verbo nostro, hunc notate. Et sequitur. Nolite quasi inimicum existimare, sed corripite ut fratrem. Hunc notate, id est in peccatum vestrum significate

qui non est ut inimicus obiurgandus, sed ut frater fovendus et dulciter corripiendus. Greg. mor. lib. xiiii. Quedam mansuete debemus corrigere quedam vero que corrigi nequeunt expediunt tollerare, quia delinquentes corrigere non possumus patiendo tollerare debemus, quia si secum conversatione eorum non valemus, corripis tu primum longanimitas acquirens. Prov. xv. Non amat pestilens eum qui se corripit. Unde quidam mali plura vel medici sibi nolunt vivere vel secari volentes, et sunt in omni infirmitate errore nescientes quod oportet aliquantulum tollerare, similes illis qui veteres patellas vel aenea restituit qui bene formare volentes obstruere uno ictu mallei vel id augent vel multum faciunt vel totum confringunt, nescientes quod vasa fictilia vel vitrea non sunt malleabilia sed frangibilia. Eccl. xxxii. Cor fatui quasi vas confractum. Similis medicus qui in medicina comprimit venenum ita nescient obstetricandi officium dum rigide tractant ventres pregnancium, concipient quedam ex conditione personarum verecundos quasi palliando debet corripere leniter, ne si correpti fuerint acriter frangatur et corruat in desperationis barathrum. Psalmus xxxviii. Corripies me et ab iniustis me. Corripies increpando, bonis fuis me consolando. Dicit enim dominus bonum misericordiam oleum spem et metum, iustitiam et ignem esse factum. ii Machab. vi. Numquam deus a nobis misericordiam suam amovet, corripiens bonos in adversis populum suum non derelinquit. Vindicet eos quedam pusillanimitate deposita. Prov. xxx. Cognoscere bonum est eorum conscientiam manifestare primam et effugiet voluntatem peccatum. Sed quidam prelati subditorum suorum culpas non corrigant ex diversis causis. Quosdam enim pigricia impedit quorum ager plenus sit spinis. Prov. xxiiii. Per agrum hominis pigri transivi

et totum repleuerant urtice operuerunt spi-
ne super faciem eius, et maceria lapidum destru-
cta erat, quia tantus feruor eos non cogi-
tauit. Proximum est enim piger non statim sub-
uenire periculo sed expectare donec totum edi-
ficium cadat. Reg. i. R. xiii. c. Retuse
erant acies uomerum et ligonum usque
ad stimulum corrigendum. Item non dor-
miunt homines, sed seminat inimicus ziza-
niam. Dormiunt uigiles in urbe obses-
sa, ideo sic urbs capitur. Primo in eos irru-
ent. Dormiunt ianitores ut fur infra
lis domum ingrediens occidat et furentur.
Lupi insatiabiles ab ouilibus eorum clamori-
bus non arcentur. Dormiunt medici tempore pestilencie
a sompniis non excitantur. Nauis procellis
agitata et periculis non constituta et man-
tu deliciatur, et sic gubernator in medio maris
amisso clauo sopitur. Psalmus xxxiiii. c. Non
adducentes. Item Gr. cur. super epistolam ad Hebr.
Videtur si quando contigit saluari de eis
qui principantur in terris minus et contra
pigritia. Tertio videns eos non corrigunt quia
irreprehensibiliter uiuunt. Vnde ubi sicut nec
fidelis reprehendit in quo se esse irreprehensibilem
non confidit. Propter hoc apostolus et apostoli uiri
corripiunt et corrigunt in quibus alii defi-
ciunt. Tit. i. c. Reliqui te Crete ut ea que de-
sunt corrigas, et constituas per ciuitates
presbiteros id est episcopos sic ego tibi disposui.
Si quis sine crimine est. Quando uero non cor-
rigunt quia per indiscretam humilitatem cor-
rigendi auctoritatem amiserunt. Thimo.
ii. c. Argue cum omni imperio. [illegible] dicit
Augustinus loquens prelatis. Quando necessitas dis-
ciplinae in moribus coercendis dicere uos
dura uerba compellit, etiam si ipsi modum uos
excessisse sentitis, non a uobis exigitur ut
a uobis subditis ueniam postuletis, ne
apud eos quos oportet esse subditos dum ni-
mium seruatur humilitas regendi frangatur
auctoritas. Isti autem magis corripi possunt
a subditis quam subditi ab eis. Sicut Bala-
am correptus est ab asina. Num. xxii. Cor-
reptionem habuit Balaam sue uesanie
subiugale mutum animal. Quarto videns eos non
corrigunt quia temporalia quibus se exponunt
subditorum saluti preponunt. Similes Cayn.
Gen. iiii. c. Numquid custos fratris
mei sum ego. Non sunt custodes fratrum sed
ouium uel agrorum. Iob. Corripiunt peccatores
reges id est domini pro subditorum peccatis incorri-
piunt pastores. Quinto videns eos non corripiunt
quia scandalum metuunt, cum ueritas non sit
dimittenda propter scandalum, et plus debes
timere deum quam peccatorem, et alii propter scan-
dali occasionem ueniunt homo ad salutem.
Psal. xxxi. Sexto cum correptus est corrigit uitia
sua. Septimo cum non corrigunt quia tan-
tum eius malicia per p(er)suetudinem obdura-
ta quod eam amonere non presumit, et ab una
scintilla augetur ignis, et a modica
rima submergitur nauis, et a modica stil-
la per successum cauatur lapis. Contra quem
id est Eccl. vii. c. Considera opera dei quod
nemo possit corrigere quem ille despexerit.
Nam et si correpti inmutantur, non esset
multum curandum, quia Eccl. x. c. Vir correpi-
dens et disciplinatus non inmutabit
correptus, non est autem prelatus inputandum
nec tamen ipsum inmutandum, si non eum
pro sed humiliter et sacre scripture iaculo
persequatur corripiendo peccantem. Quia ii. Thimo.
iii. Omnis scriptura diuinitus inspirata v-
tilis est ad docendum, ad arguendum, ad cor-
ripiendum et erudiendum. Sequitur de clementia
prelati per conformitatem ad Christum. De cle-
mentia prelati per comparationem ad suum oppositum.
De clementia prelati per naturae instinctum. De
clementia prelati per comparationem ad multiplicem
eius fructum. De clementia prelati
per conformitatem ad Christum. Cap.

Decimo de iustitia prelatorum
restat uideamus de clementia ipso-
rum, hec enim est prelatis necessaria propter conformitatem
ad Christum propter uitandum eius oppositum propter

ne infirmatu pp' multiplices eius s[illegible]
Conformitatis tangit. Exo. xxxiiii. Con-
sesor tu solvens et clemens eris igitur
m placuit quod nunc primi situr quod et cle-
mentiam nunc abstusam tam ei omnibus igno-
scere quam nulli crudelitas esse nam enim
magis decet clemencia quam principem et pla-
tum et magis resulget nobilior in et
quanto carior tanto mirabilior crevit
autem est ubi potestas coniuncta est ideo invicem
commendari merito. Unde Seneca in primo libro de
clementia ad Neronem. Ut dicit pla-
cabiles regum delicta primum non
statim fulminibus persequitur quanto equius
est hominem homini prepositum mitiori animo exerce-
re imperium. Unde de xpo dicitur. Que te vita
clementia ut feres inter crimina et cetera
Est autem hec clemencia in xpo gratuita non
vendita parata non dilata una non
sola perfecta non tamen dimidiata grata
propter eius beneplacitum non vendita propter
eius meritum. Exo. xxxiiii. dominator do-
mine misericors et clemens et scilicet non cap-
te ipse innocens est. Cum autem eorum
inimici eius in hac gracie eius clem-
tia quod male meritos suam recedunt gra-
et passione propria misericordius placatur ut con-
merent sui sanaret sibi male merita
Unde Cesar Augustus cum esset in galliis
et delatum esset ei quod quidam Lucius Ci-
nna volebat eum occidere constituit se ab
eo vindicare et cum intra se disputaret
modo propria ut tum peniteret qui cessare
tot civilibus bellis tot navalibus
tot pedestribus firmatum pacem terra
mari quod recidit nolebat eum non occi-
dere sed immolare. rursus disputabat
propria qui non possum vivere nisi perierint
tot homicidia dicens non est tanti
vita mea ut ego ne peream tot pereant
interpellavit eum tandem Livia uxor
sua dicens facit quod medici solent quando ubi
usitata remedia non procedunt temptant
contraria severitate adhuc nichil profecisti
nunc tempta quid tibi cedat clemencia ignos-
ce Lucio Cinne deprehensus est iam
nocere tibi non potest prodesse fame tue potest
gavisus quod advocatum invenerat uxori
gratias egit et Cinnam unum ad se accer-
sit tum cum cathedram poni iussisset
et quid ipse meruerat Augustus quid autem
ipse demeruerat in Augustum ostendit
et ait male tu pro tanto regi si tibi
comparandus nichil preter me obstat si
spem tuam solus ipse impedio cedo
sed nobiles et Romani non ferent et tandem
vitam meam tibi iterum do prius hosti nunc
insidiatori et patricide ex hodierno die
inter nos amicicia incipiat contendamus
utrum ego meliori fide tibi vitam dederim
an tu debeas. Est etiam in xpo clementia
parata non dilata sine turbata. Super psalmo
xxx. pius et clemens est dominus et non avertet
faciem suam a vobis si reversi fueritis. ideo
licet prelati quandoque vel durum verbum
vel ignoscendo turbatum vultum ostendant
sed quemadmodum mundi status gloriosior
est expulsus et advidendus qui dies est sere-
nus et purus quam cum aer et omnia quatiun-
tur fragoribus et interminantibus ful-
goribus et supioribus ignibus ita decet pla-
tum se ostendere non turbatum sed serenum ymo
ut dicit Seneca. hec clemencia principe decet
be quisque venit mansuetudinem omnia faci-
et Lucius [illegible] ex [illegible] pervenit li-
quid et simon [illegible] enim esse [illegible]
liosa clemencia cum ex gratuita dederit omnia
subditos naufragos peregrinos exu-
les egrotantes morbis tranquillo vos
vultu sereno non cum auxilium natus est
placatus et quia prece sua capiat quilibet
indigens et mendicus. Est etiam in xpo cle-
mencia una non sola nam puniendo parcit
et parcendo punit. Unde Matheum ix. xo. tu domine
propicius clemens et misericors et scilicet non
dereliquisti eos cum fecissent vitulum ubi

dns ondit z iniuz z iustiz Est em cle
mencia s Sen. Inclinatio ai ad lenita
tez imperia exigendaz. non e ei contra
seueritas. quia uitas no e uirtuti contra
s crudelitas que uic e eo quia atrocitas
ani i exigendis penis Si em puit
no indignat. no turbata mente uin
catur q imbecilles sunt oculi qui
ad alienaz lippitudinez suffundunt Sa
piens em penaz qui erige dz no co
donat s subito tribuit q iustu e eu
ex bona consequi. vn prouidus cul
paru aliquez cu uidis amonet. pe
na non afficit etatem eius emendabile
intuet. vn agricolas bonos imitari
debent qui no tm extolunt rectas arbo
res z proceras. s z illis quas aliqua
depuilat cu applicant dirisa armicula
quibus dirigant z alias circudant ne militu
tumorū prestituti nocant fecturire
aliis infirmas. bicio loci marcunt ul
transplantant quigdaz aliena umbra
laborantib. aperiunt celerem libm Sic
plati siue primaris siue patres huc semp
dent hre respcum. ut pena flectat ipm
non e enim hec clemen temporal et
ficta que ex bonitate nali z g dz pro
cede non qual e queda ficta z adtps
assumpta. Nemo enim Sen. pt psonā
diu ferre ficta. ficta i nam suam cito re
cidunt. quibus ueritas subest z q nascunt
ex solido tpe ipo i mais melius q p
cedunt. Ut ha Hester iiij. Rex ei q
uocabat ugam auream psigno cleme
extendebat. Inuocatione una ruga ius
ticia que duo conueniunt clemen h em
alr se habz ad innocentes alr ad no
centes sic medicine usus alis aput
egros alis aput sanos nisi em discri
mina fient inter bonos z malos. se co
fusio z bicioz multiplicacio. id adhibenda
e moderatio z si mos ul temperantia de
bita inuenire sit difficile. credo q i

ptem maiore decanis libra exaus
inclinare Est ex iusto clemen pfca
no dimidiata. na penitentie clement
suscipit totalr indulgz. ne conctā
ido q no dampnat ulciscendo. n con
fudit imperando. nc minus diligit im
putando. Gen. xlv. Cu no poterant re
spondere fres Joseph nimio timore
perterriti. Ad quos ie clement acce
dite ad me nolite pauere. z se gmo at
tenuat eoru culpaz ut manifestat cle
mentiaz. potat eos Joseph inquit
tradere. s ignat q uiliebe e i subdi
tos fure. z cum plato infacili e ea co
missa. eciam laude confe clementie
z eo moderacius e agendu cu humilibus
cu minori eos afflixisse sic no e laus
modicaz bestiaz magno bireo agressu
singlari appetere. Vetus em aust hu
bitam. qui reddit homi uitaz q sue
uite debitor efficit ei saltem a quo
restituit z gliam plati clementis ser
uatur. cu bincit subditus ad eor glo
riam z eius prostratus sp pedibus
inclinat. Con cu triumphabat cesa
res z aliqui refrenabant ad triumphu
binceres. plus fame eoz excrescebat
z noia q ab consumabant incolimis. q
si mortuus ablatus eet adimentu o
culis. qui bide subitu augebat cum
plu pronti spectaculm z assidua.
nl em p victo pt glam sume ul ac
quire hoc e excessiua victoria triumphare
Mo g cogitabat Joseph quod fres q
eu bendiderant i pne z sine eius butyro
pati possent s quod meo gra z ita
debent. Nam lz i pricipu quadam lib
tuli dnd liceant oia. tn q fines im
perium moderate dm. laus e magna
sic regi gla no e excessiua ampsione
ng em dubitat eu posse s ut p
sua continet z coherceet multos alie
ne ire eripit. sue bo nd subicit. s

iracundie ipse dominatur laus metuetur. Sequi-
tur ergo prelatus ... tollens odium et
odii signum, et male innatam iam consue-
familiaritatem ... exhibeat et amicum

De clementia prelatorum de crudelitate compara-
tione ad suum oppositum. Decimum capitulum

Docuimus clementiam ex se formi-
tate ad suum ... docuimus enim de-
cere prelatis expositione ad suum oppositum.
Nichil enim est quod ita pravitatem rationis
mentis obtundat sicut crudelitas et in-
ordinata iracundia prelatorum que tunc
non distinguens ab hostibus obstinato
iudicii lumine, omnibus utitur uno modo, in ma-
le cogitans nullam patitur inveniendi de-
liberationem, dum cepit furorem explet volup-
tatem, hanc separare debet clementiam primo
quod pravitatem humanam exuit. Ferina
enim est ista rabies sanguine et vulneribus
gaudere, et hominem natura mitissimum in al-
silvestre transire. Quid enim interest quod
Alexander Lisimachum leoni laniandum
obiecit, an ipse eum laceraverit dentibus
suis, in quo ita leonis tanto mitior
quanto malior. Nam est enim gloria delectari
carceribus et catenis turbare subdi-
tis, fundere sanguinem, aspectu suo terre-
et fugare. Nam esset alia vita si
ursi et leones regnarent, si serpentes
et alia et toxicata super nos potestatem
regis accepissent. Petrus Blesensis ad Heraclium [illegible]
xiii. Nequaquam nolim abuti potestate et
magnitudine, sed clementer et leniter guber-
nare subditos. Ubi usus est potestate tu
alia bruta et fera sunt hominibus in-
... abstinent enim asini ledendo
quod homines non faciunt ex abominabile.
Homo sic glorie cupidus cum ceperit
possidere multitudinem magnam ...
tem ... ardor, ita multi qui inqui-
ete sue sollicitudinis constituti non
potuerunt ex ... familiaribus ...
tudinem ..., sed de facili movebantur.

cum ascenderunt ad ... regimine non ali-
quem ferum animal cum ab ... parte ad
moventur stimuli pacifice bene nequit
et subditi perturbantur, et ... ratione
fere bestias amplius irritantur. Homo
vindicativus. Gallia satis quievit hostibus, ipsi
cum finem occidendi fecit inopia hostium.
Orosius. Vedius Pollio qui murenas sag-
sanginabat humano, et eos qui aliquo
ipsum offendebant in vivarium id est quod plenum
serpentium ... faciebat, et eos illos quos
hospites ... violabat rapinis devoratu-
ros ... qui novos inbeare
crudelitatis ... qui ... ignem et gratiam
vetustissimis induxit ... Unde
vigilanter prelatus inspiciat ne ex
elatione superbiat, ne ultra debite po-
testatis immoderatius exigat, ne in
disciplinis mediocriter et rigorem ...
tet superbie, et inde putat subditos
... potestatis vos restringere. Si enim sub-
ditorum culpas corrigunt non inde super-
bum intumescant. Quod securitatem
non habent, non enim quiete habent
in seipso nec pace cum proximo, nec pietate
cum deo. Tyrannus enim crudeliter ... proximos
velud ad arma confugit et
... omnes metuens amicorum fidei
se non credit, sed cum ad conscientiam venit
et mala que fecit et que facturus est
intuetur, impletur stimulis. Videt vitam
suam, mortem timet ... in suis se-
... ipsam. Homo non habet pacem ad
proximum quem amicus tutus est qui nulli
exhibet se tutum. Ex clementia enim hec
pax et securitas. Seneca. De clementia. Errat qui
estimat tutum esse ibi regem ubi nichil
a rege tutum, sed securitas securitate mu-
tua paciscenda est. Salvum regem cle-
mentia in aperto prestabit. Unum est inex-
pugnabile munimentum, amor civium.
... ex pietate ad nos conservare qui
... dissimilis habentur. Diligit ei

sile suu simile vn a dno negligi di
missa venotam multa, qr cu piro suo
noluit clemens ee, cu em mia dni
sit fontalis, mia vo sicut de fonte p
fluit accipimus, fons dme clemencie ut
pt aresit a nobis, cu a nobis clemencie flu
unt tenuiter ad subditos. vn Aug. Influ
it tiuus et fons siccabit. quia clemen
di mittite et nobis dimittet. vn et diues
epulo qr clemente lazaro se no exhibuit
fontem b saepe siccatum inuenit gutta
aque petens nec accepit, io implent illo
prouerbio ubi complatus ob suu appuit
saepe, et lingua eius et. Seneca crudeli
tas breuem ptatem accipit, aeternus
em reges crudeles sit in Roma. patz
historia uel legentibus infusta, ul regno
priuati vel imposteri exheditati, ppt
qd si palisz. Seneca. Datum e bonum con
silium si placuerit ppo huic clemer ubi
clementibus, fruente tibi omni tpe. Dicit
em aut Seneca. tyrannorum execrabilis
et breuis ptas e, tyranni sut qui seuiunt
impietate, reges qui exiz et uirtute et tem
pribus vtilitatis, lz utrisque arma, sz rex
vtatur eis immunimentu pacis, tyrannus
aut in signum timoris, rex tranquillus
et placidus fideles lz iustos et b fidos
sz tyrannus sanguinarius et atrox sat
pes habz impios et prophanos quibus ut
intormenti qz homines obiciant bes
tys. ppt hoc omnis potentatus breuis
vita, cu et comuo continent bonorum re
gimina, cu princeps suo beneficio tutus e
nichil alienis presidiis egent, arma
cu ornatu habz. Seneca. ipse e platus tuu aure
sunt vtiles, tu bonum magis tuetur qm
aliud principum excellentia, i regie sue
ptes no mutt, sz quilibz suaz fac qui
subditus pduit, cuius animo nec e efferu
nil hostile qui pom suaz salubrit ex
erceret et placide, accessu facilis, sermone
affabilis, vultu amabilis, quedaz at
leuit coerta tollat. ita qr eius cle
mencia discipline vincula no dissoluat
quadam collaudo dissimulat. ita qr ea
dissimulando crescere non pmittat.
Cato. Cecto byt crudelitas meis ad pietatem
tem vedit. prouerbiis. xi. Confert aie sue
uel misericors, qui aut crudelis e ppi
quos abiat ipis fit opus instabile
clemencia pparabit uitam, exercitato malo
tu inducitur, sz ipius facit opus instabile
qr semp de malo tuens indetig viuit
qz pietatis primo em excedit infusu
tum assuetaz, dein humanum, dein noua
quit supplicia et cruciatus excogitat, qui
delectat in hominu penaz, et inde tu moribus
induruerit deuenit ad ultimaz i
saniaz, ita ut crudelitas ei uertatur i vo
luptatem, et quedaz delectatio sit ei tur
bare uel occide homines, ppt qd Seneca ht
mettera pessima lz crudelitas psone
nec ad meliora patz regressus. Crudelia
em scelibus tuenda sunt, quod aut
eo infelicius cu iam ee malu nccce
est, nam certus miserari eius neplius
est qui cedibus et rapinis pom exacto
qui suspecta b cuncta reddidit tam ex
terna quam domestica. De clemencia pla
ti per naturae instinctum capitulum sexz
Docemus etiam clemenciaz plato
tu pue instinctu, et pt ea que
diximus in tractatu regis. tractantes de cleme
principu suppetunt exempla plurima de clemencia
platorum, tam de na vegetabilium, qm
volatilium qm gressibilium, qm ex lsu
vegetabiliu sic. ex dulci aqua generant
vegetabilia qm dulcis aque e ascen
dere, vn i imbribus repunt flumina dulcis
aque qr e i placatis signum clemencie
qr em dulce e tibi ascendit ad ptes
superiores, quod vo salsu et grossu e
ascendit in ptes inferiores, vn et in mag
salsa male pficit planta et subditi
male sub tyrannide violenta, tristie

bo pullulat planta i aream cu meis hu
biundet salsedo ʒ siccitas terrestris quando
ᵖsitat suᵇ platis ubi humidit credelitas
ʒ ariditas cupiditatis aut si qua fuit ibi
producta planta eius cito arit ꝯplexionis
cu ateneᵃ frigida sicca pru Omis
enim ptes vegetabilium ꝯfsu mbitem
pcetrone ʒ cohenᵃ sunt quedam cleme
cie documenta Volatilium sic porphi
rionem mlenitᵉ dut ptardum pullos
suos asponte occisos lingere dr, ʒ e
misso ꝯpru later sanguine suscitanᵀ
Dic cornices clemenᵗᵉˢ in ciconiis ꝯriᵗ
quas digime ʒ deducant ʒ contᵃ ꝯ aues
infestas defendunt Et ut dᵗ Am
brosius in exameron Admirabilis e
huius auis clementia nam cu pentes
plongeuam senitute plumarum et
tegmine ʒ alarum nauigio mdant con
tingeret Ciconices mor penis ꝯprijs
eas fouent, ʒ collato cibo pascunt Dic
gallina dr impullorum periclo serpentem
obiicit clementᵗᵉ ꝯreᵉ mris, Rex aut apu
psim clement non h̄z aculeum pungitem
longum cet tetere mu, Volatilium aute
naturalium mt ꝯ delphines fouent
ꝯprijs visabus fetum suum, ʒ cu pulsum
vident demo delapsos mbusam prote
gunt, ʒ cuisito periculo pq resorbent
Gressibilium sic, fererum ʒ aliu gnosorum
ꝯprim e primorde urige piectos non
calcare subsecon ʒ elephantes ʒ leo
nes cuisent im que adamm mpulint
ſz ignabilis bestia teuoluendo gaul
cat ʒ psodiendo quolicut cu ptinacia
Homine ergo p clementᵗᵉ exercetur qui e
bi verbibus exterere, fit enim frequen
formidolosius ʒ contumax n tactus
blandicijs mulceat ʒ vel pilus sumit
leuiat abicunt munenta ex ad funed
nata sua frequit ona n regant clement
Honabilium sic platus alt pro dr, ſz
pro adpmiaz offensam nd exhortat silium

Qz multiplᵉ adhiet eidem remedium nᵉ
nisi ꝯsumpti remediis pgit ad supplicium
exigendū, ʒ si filium adse abiicit tabula
endo gemit nᶜ minus nᶜ ming punit
Vn. Ericsonem equitatire Romani qui
filium suum flagellis occidit, ꝯpp salis
infra confodit qui bix cesar mcatus
augusti de manibus tam filiorum qᵖ ptrum
eripuit, Doctor ex discipline si legem
ignorat nd ꝯ recurrit fiant, ſz monitibus
ʒ verecundijs eu emendare ceperat nd re
natores crebro mnuunt cauilis ꝯ erre
tendat lata cum ꝯrent aduenaces, nd
irrasare medici morbis ſz medentur
meliᵉ ʒ eo medicinas adhibent meli
orem quo mdiuit egrum amplis ptina
cem, id pn xvi Mihilari te vultus re
gis uita ʒ clementia eius qui ymbᵉ sero
tinus Vita enim humana ꝯtumax e ʒ huius
animus incontrari nititur ʒ facilius sequi
qui ducat Nam sicut equi nobiles et
gnosi melius facili freno reguntur, sic
remissius imperanti melius parentur

De clementia prelatorum propter multi
plicem eius fructum. capitulum sextum.

Doceamus quanta clementiam platorum
ꝯpter mltiplicem eius fructum, platu ei
omnis aspirant, pnati enim ʒ simplices
late putiᵉ ʒ eorum vicia tenebras liat ſz p
latorum dati vel facta p orbem ꝯprius volitant
Vn curandum e ei summope ꝯ fama ꝯ
uenit nᶜ late datum e eis, sic nᶜ lini sol
uisti nd pnt n subditos primant, eos
affligere nequeunt n mltos grauant,
ʒ animos incidenda mse podium plati e
deles mactant ʒ irritant Vn nat e
eis clementia preorum fama fundanda Valer.
xxvm Vnde dinatiᵃ prothom oto te
bine audiat nos ptna clementᵗ Dyᵗ
Cirillus ꝯfelici Omis enim destus indi
cant platorum qᵉ non sit carne cruciatus
a insim te hominum tenear Vn sic qui deu
reges ipartie sunt omis ei adulari aꝯprius

fauorem aut p(ro)p(ter) metu(m) (et) statim efficiu(n)tur
hostes eoru(m) cu(m) tame(n) eos statim videa(n)t
i(m)mutatu(m). ita fit circa prelatos, cu(m) indua(n)t
tyrannidem circa ipsos. Iam eni(m) positi su(n)t
in culmine honoris coram o(mn)i(u)m aspicie(n)tium
oculis, (et) si in modico excesserint gra(n)des
iudicabu(n)tur excessus, no(n) ta(men) sic(ut) sed
dignitate sunt (et) ideo cu(m) ignis u(n)a
die vel candela aliq(ua) stipule tenoris
delicti in prelato cepit, statim ardere eu(m)
p(ro)pter (et) reliquam o(mn)i(u)m eius congeriem etia(m)
si candidior solis splendidior existebat
tamq(uam) quodam fumo detrime(n)te detentoris
obscurat. Quo aspicientes prelatu(m) cle-
mentem o(mn)es diligunt, o(mn)es eni(m) clem-
tes prelatos h(abe)re volunt, q(uia) p(ro)pter (quod)
Misericordia (et) veritas custodiunt rege(m)
(et) roboratur clementia thronus eius. Dic(itur)
eni(m) totu(m) corp(us) deserunt a(n)i(m)e, que tu(m)
lateat (et) nesciatur ubi sit, tam(en) o(mn)ia corp(or)is
membra gerunt a(n)i(m)e negocia (et) ad eius
monitu(m) imperiu(m) (et) regitur o(mn)ia p(ro)p(ter) eius
d(omi)n(u)m (et) co(n)fundentur o(mn)ia n(on) in p(ro)b(a)t(ur)
consiliu(m). Dic o(mn)es subditi sic(ut) corp(us)
vnius prelati cuius sp(irit)u reguntur, (et) admi-
rantur p(ro)p(ter) quandam clementiam viuu(n)t. Vt sic
indigeat alt(er) altero ut separari nequeant
sine utriusq(ue) p(er)nicie vllo modo. Ita sic
prelatus indiget viribus subditoru(m) sic
subditi capite ne remaneat corpus
acephalu(m). Om(ne)s enim regem diligunt
p(ro) quo se mutuo periculis exponunt. Vn(de)
subditi p(ro) rege in p(ro)eliis frequentissime
moriuntur, ne rectori suo p(er)icula inmi-
neant aut signa vitantur rege incolumi
manens omnibus vna co(m)missio turpe fide
n(on) miru(m) si clementem pastorem dilig(un)t
cu(m) ip(s)e sit vinculu(m) p(ro)pter quem(?) v(er)o coherent(?)
res publica, ymo sp(iritu)s vitalis quem
subditi trahendo viuunt, pestiferum ei(us)
vis e(st) valde adnocendu(m), (et) velud mal-
noriu(m)(?) cu(m) p(ro)silit e(st) exitu, (et) tam(en)
ad claru(m) (et) beneficiu(m) solem p(ro)dent ce(n)tu(m)

(et) gaudet p(ro)priu(m) sic inferiores in p(ro)pria cle-
mentie prelati. Ecc(lesiastic)a diligentes subiectos
p(ro)ficiunt q(uia) volentes p(ro)ficere n(on) impe-
diunt. ij. Ruth. Pergam in agru(m) (et)
colligam spicas q(ue) metentiu(m) clementissime
p(at)rifamilias reperero gratia(m). vij. et
Boos p(re)mittebat q(uod) Ruth colligeret
humilitate (et) dissimulabat demonstra(n)s no-
lens ei parcere patient(er) parcendo enim v(er)o
parcendo sanguini suo. (et) Vxori mulier
parcendo enim subiecti p(ro)prie v(er)o prelati
est eni(m) prelatus mens (et) caput subdi-
toru(m), illi v(er)o sunt corp(us) suu(m). vij. Ieron.
ad Nepotianu(m). Tibi parcis cu(m) videris
alteri parcere. Non sunt eni(m) prelati d(omi)ni sed tu-
tores h(uius)mo(d)i q(ui) sunt subditi, s(ed) ip(s)i sunt s(u)b-
ditoru(m). parce aut(em) hoc modo, vbi p(otes)t bo-
no modo dissimulare dissimulent v(er)bis
visu suo. vbi excusare excusent (et) ac-
temnant(?) p(ro)ut dicit Ieron. in l(i)b(r)o de m(u)l(tis)
v(ir)tutibus. Cu(m) magnimus s(er)uus tuus
iudicaret tibi co(n)tumeliam sit deinimicis(?)
dices non nocuit m(ichi), s(ed) cu(m) nocendi
habuit. (et) cu(m) ei(us) inp(ro)bitate tua vide(r)is vi-
ctoriam putabis vindicare potuisse
Certo eni(m) honestu(m) (et) magis vindicare
genus ignoscere. V(er)u(m) v(er)o n(on) p(otes)t excitare
modificant (et) medentur infirmis sic
medici languentibus membris (et) exquir(unt)
co(n)iq(ue) ne putrefiat membru(m) extrahu(n)t
sanguinis (et) cura(n)tur vlnius (et) ecce q(ui) bo-
no modo p(ote)st fieri curatiue. Vt sic membru(m)
honestius, s(ed) adiute, sicut medico e(st)
turpe e(st) h(abe)re fun(er)a multa, sic turpe p(re)-
lato multa supplicia. puniendo aut(em) p(ro)ut
op(or)tet alt(er) prelatus t(em)p(or)alis, alt(er) sp(irit)ualis
p(ro)fer(at) suas iniurias. alt(er) alienas
quia longe e(st) execrabilior in suis q(uam)
in alienis. Iniustus eni(m) e(st) q(uo)d q(ui) de
suo (et) non de alieno liberalis. hoc enim cle-
mentie vt manifeste lesus cu(m) h(ab)eat
imp(er)ator n(on) p(ro)silit statim ad vindictam
cu(m) stimulis ip(s)e agitatur iniurie. Duas

Sequitur secunda pars

enim rex solet punire vindicta, vel so-
lacium in iniuriato, vel securitatem impos-
terum delinquenti. Sed prelatus superior non
indiget inferioris solacio nec iniuriantem
timet, sed cum eum infra se videt satis
vindicatus est, in malis autem iniuriis
vindicandis hoc intendere debet superior
ut aut eum quem punit emendet, aut ut
pena eius ceteros meliores reddat, aut
ut sublatis malis ceteri securiores vi-
vant, sed minori pena subditi facilius
emendantur, redduntur et ceteri meliores, quia
verecundiam peccandi inducit clemencia
presidentis. Vilior enim multo pena vide-
tur que viro clementi constituitur. Videntur
etiam securius quod sepe committitur que sepe
vindicantur. Preceptum fuit aliquando Rome a
senatu ut distinguerentur servi a liberis
cultu et habitu. Deinde apparuit quantum
periculum immineret si servorum multitudo
paucitatem dominorum agnosceret, ideo desitum
est. Idem est timendum in proposito si vel nulli
ignoscerentur vel pene non modificarentur.
Unde magis timendi superiores dicuntur esse
qui nocuerunt, sic fulmina olim metu ca-
dunt et paucorum periculo. Propter hoc iii. Re.
xx. Audivimus quod reges Israel clemen-
tes sint, ponamus itaque saccos in lumbis
nostris, et funiculos in capitibus nostris
et egrediamur ad regem Israel, forsitan
salvabit animas nostras. Sic enim sub
clemencia prelatorum proficimus, cum nos sub
eis humiliamur, restringentes carnem per
penitenciam, dirigentes mentes in deum
per iusticiam. Certe per se per se subditos
in gloriam introducunt, portant enim sub-
ditos in celum orando pro eis, affligendo
se disciplinis multipliciter, solliciti pro
ipsis, assumunt enim mala subditorum ex
clemencia tamquam propria, donec super humeros
suos imbecilles oves clemens pas-
tor introducat ad eterni viridarii pascua
immarcessibilia, summo pastori reddens

ea. Neem. ix°. Non dereliquisti eos
quia deus miseracionum et clemens tu es
etc. Ex si aliquem non inclinarint conver-
tentis ascribatur. Ios. xi. Posite de e-
thicis de Domini sententia fuerat ut pug-
narent contra Israel et caderent et non mere-
rentur ullam clemenciam, hii sunt rebelles
et repugnantes contra pastoralem discipli-
nam. Habes ergo fructum clemencie in pasto-
re, comparacione ad famam et subditorum
graciam, et si prius constanciam retinet glo-
riam. De fidelitate prelati quo ad
dispensanda temporalia. Capitulum

Diximus de iusticia prelatorum
et clemencia. Nunc videamus de eo-
rum spectacione et fidelitate, sive de fidelitate
providencia quam debent habere, quod consistit in
regenda temporalia, hoc autem consistit in quantum
ut defunctis pro quibus temporalia collata prelatis
exhibeat ordinis suffragium, ut retine-
at contemplacionis officium, subditis indicat
dispensacionis ministerium, egenis im-
pendat miseracionis auxilium. Ordinis
suffragium prelati debent animabus de quarum
vivunt temporalibus. Eccli. xxvi°. In die tri-
bulacionis illorum circa sunt hii seculi, qui do-
taverunt ecclesias et eos ditaverunt, qui vero ami-
cos intendebant facere de mamona iniquitatis
ut cum venit hora tribulacionis eorum in purga-
torio recipiantur eorum prelati, ut abeas
qui claves habent excipiantur in tabernacula
aula perpetue claritatis, coheredes eorum sunt
successione temporalium ut per eos hereditatem
percipiant eternam, data sunt eis ut ha-
berent que sufficerent, et ordinibus eos p-
tegentes iuvarent. Eccli. vi°. Amicus
fortis fidelis proteccio, qui autem invenit
illum invenit thesaurum, thesaurum dederunt
ut thesaurum redderent quia redemptores
sua propria divicias estimabant. Ve ergo
illis qui thesaurum in corde dederunt ani-
mis, die ac nocte vacantes deliciis
et superbie fastus ampla familia

Nobiles apparatus, equor falle, frena
deaurata, selle depicte, accipitres et
alie pelles rubricate dependentes a col
lo, ornati thalami, balneor mollities
gl'a vestiu, psorati, stutulati, tostiati
calcei, gemme digitos constringentes, in
gis representant eos monstra qz homi
quia milites deputatos ad suffragiu
animar. Contemplaonis ergo officiu s
platus retineat, ut imitacione regis con
stitutus officiu gerat, qz oculi habz
in corp defendens totu corp sue solli
citudinis aspectore. Ut oculu qui puide
dis gressibus pmu temporalibus curia
non obturet. Ysa. xxij. Figam illu
paxillu in loco fideli et erit in soliu
gle domui patris sui. Dic enim langue
te capite membra languent. Et hos
tes frustra se exercitus qui erant due
nie puius, sic ad bonu subditi no se
levant, qui i inferioribus platus i ingit
nc lumen vitat, splendit, du pulue
tpalium occupatus oculus plati ce
catur, s e gla subditi h're pulcritu
et puritatez i oculis suis, dez ne pasto
rem more pecor sensibus incubare co
poreis here infimis, inhyare terrenis
et no potius erciq, stare ut hoies celu
inderem suscipe, que sursu sut que et
sapere, que no sunt sup terrā. Ecce dis
pensacionis iustitia indicant subditis
Mt. xxiiij. Quis putas fidelis e servus
et prudens, qz constituit dns sr fami
liam suam ut det illis cibu i tpe. p
latus enim interior curaz mentior occu
pacone non minuat, et exteriori pru
dencia z i interioribus ostitutus sollicite ne
non delinquat, ne aut exterioribus dedi
tus ab intimis corruat, a solis in
terioribus occupatus que foris dz pro
ximis no impendit, et id more e eius et
interiora sua no neglige et in exterioribus
puidere, s prim melius faciat pscripti

Dns vo pfidelem vicariu i quo con
fidat quem diligat sicut scriptū Eccl.
xxxiij. Si e tibi fidelis servus sit tibi
qi anima tua. Un et moyses erat pro
inhibs que ad eum ptinent. Sed con
siliu i ethro minoribus elegat s auxi
liu oportet. Recte nc ac in spualibus
omnibus moysi suffecisset industria, qa
n dns de spu moysi pro adiutoriu
ferendo eidem dedisset senioribus sep
tuaginta. Un ad eum querebatur addi
Nu. xj. Ego non possum solus sustine
negociu, nc inquietus esse ut tuum
tu. Dispensacionis auxiliu egenis i
pendat. Eccl. xxxiiij. 13. Statuit sup hor
rea Selemiam sacerdotez et Sadoch
scribam qui fideles comprobati sunt
tu enim fames desevit in pauperes
i quibus dns regni sui uenale pro
cepit dnt pubtice mendicantibus
platorum horrea et pietatis visca ne
audiant sinam ex phacolo. Male
dictus qui abscondit frumenta in
ppls, la horrea tuc reserent in caritate
no ut releuent afflictor miseriaz
s ut annonaz uendant carius et
comedent ad usuram. Un dns per
Amos conquerit. Deficere inquit si
mitis egenos terre dicentes qui cu sibi
epulen et nemi dabimus frumentu
ut possideamus i argento egenos et
pro sandaliis frumenti vendamus, et
erubescunt miseri, quia nō ex opere fe
cer in ppis. Sic granu putrescit i hor
reis, qz auaritiaz eor pvincie dap
nant, qz grauissimos exactorez et usura
riu publica illu clamant, qz tales of
ficiu pastorale diffamant, ure i
pendunt ad nisi magnatibus terre do
nent, ut uexaciones redimat, ul
uicem mutue retribucionis expect
Qz quez vendant de sic seniores
et iudei pastores auari et inhumani

sustinere cogitur, omnis tribulacione sus
cionis, et ymaginem quidem induere ser
vitutis. Ex pchdolor quia fidelitas degna
vit in infidelitatem. Nam plati ovi
bus animas non redimunt quia spiritualia
postponunt. Contemplacionem nesciunt quia sua
interiora contempnunt. Dispensacionem im
pediunt quia malos ballivos exponunt.
Afflictorum pauperum non exaudiunt sed de
licüs eorum thezaurizant, et insuper
reponunt. Animas non redimunt sicut du
denti mediatores non militatum stipe
dia recipiunt infideles. Ysa. xxi. Qui
incredulus est infideliter agit. Incredu
li sunt avari plati qui videntur non cre
dere quod deus debeat eos punire. Immo
quedam ypocrisis et infidelitas est sim
tus avaricie. Isti agunt infideliter dum
recipiunt stipendia nec exhibent om
nis debita suffragia, sed sunt dilapi
datores et depilatores pleno ventre
ieiunia ventre pingui et obtusa ora
ne non que fecerat splendeat et pla
ceat et ascendat. Et sic dicit beatus Bern.
Audient in tribunali Christi plati querela
gentis accusacio dum quorum vixere
stipendiis nec diluere pctā. Cum nec t
delicate sapiunt, quid divicie sed cecas
oblecent oculos. Quorum iniquitate tum g
ve iudicium, tam dure tempore ob
ligas cum in visa usque ad quadrantem
novissimum exigeris. Nec est mirum si ille
qui fideliter non intravit nec postremo infi
deliter agat et contra. Intravit enim for
tassis aut ut haberet unde sive satisfa
cerent voluptati vel cupiditati vel vanitati
et ideo crudeliter et animose extorquet, volup
tuose expendit et cum avaricia custodit.
Et vide quomodo postponat spiritualia muros
erigit, mores negligit, totus circa
ea quia totus tractatus est in institucionibus
capitulis, collacionibus, de rerum temporalium
conservacione vel multiplicacione, cantus

aut non de subditorum reformacione vel
morum correpcione. Ysa. i. Principes
tui infideles socii furum, omnes diligunt
munera sequuntur retribuciones. Fures sunt
qui intrant in ecclesia beneficia ut mactent
et perdant et totum dissipent. Socii furum
sunt Christi et plati qui eos intromittunt. Fures
sicut magni fures parvulos et ipsi p
cio percipere vel per quomodo participes sunt
in pena qui participavit in culpa. Contem
placionem nesciunt dum sua interiora contemp
nunt. ii. ad Chor. iiii. Deus huius seculi
excecavit mentes infidelium ut non fulge
at illuminacio evangelii glorie Christi. Excecati
sunt oculi, quia vbi supprimitur officium pedu
inter pedes officium capitis cum deberet
esse contra. Pu. xxv. Celum sursum terra de
orsum, immo facies est retrorsum visa
cum vivant plati contra terrena. Jere. vii. Fa
ctu retrorsum et non ante. Immo interiora eo
rum effusa sunt ex quo cum tota dulcedo con
templacionis interne gustata est non terrena. Eccl.
x. In vita sua proiecit intima sua
De tribulacione gregis in pastore. 18. Depe
nondum plati velud obliti quia fratribus
animarum cura plati sunt toto corde animi
su secularibus curis inserviunt. Has cum
assunt se agere exultant. Nec has ex
cum desinunt diebus ac noctibus cogitacio
nis turbide estibus anhelant. Cumque
ab his cessante forsitan impetu re
quieti sunt ipsa detinus sua quiete fati
gantur, voluptatem magis censent si actio
nibus deprimuntur laborem deputant, si
intervenire negociis non laborant. Sic quia
fit dum se urgeri mundanis tumultibus
gaudent, interna quia docere alios debue
runt ignorent. Greg. in dicto pastorali
apostoli. Ut non fulgeat illuminacio evangelii
glorie Christi, quia platus eo quod contemplacionem
negligit, lectionem theologie non diligit
et ideo iura sectantur civilia contra leges
decreta maculam habens in oculis accedit

ad ministerium. Non adutentes quod dicitur Osee
iiii°: Quia tu scientiam repulisti, repellam
te ne sacerdotio fungaris michi. Ideo non est mirum
si opera tenebrarum faciunt qui in tenebris ig-
norantie caligant. Ibi enim tenebre
ubi non fulget lux ewangelii. Sponsa Christi
corrumpitur, venena nascuntur, et inde vilipen-
ditur hoc tempore sacerdotium. Quod secundum Augustinum.
Non diligimus quod est nobis ignotum, id-
circo quia non cognoscitur symoniaca pravitas
pro vitio reputatur. Canonici quidam
non ex devotione sed ex fastu in cappis
sericeis induuntur, globis aureis et ar-
genteis in festis vigiliis coniungunt et vic-
negligunt, quia sic exercitati sunt ad eo
templum, ita manus eorum constricte sunt
ad exequendam liberalitatem actionis et dis-
pensationem eorum impediunt, quod malos
ballivos exponunt, non adutentes quod Mo-
yses ascensurus ad montem vicarium populi
constituit Aaron fratrem suum, et tamen populum
quem recedens fidelem reliquit elap-
so modico tempore rediens infidelem invenit.
Luce xii. Si dixerit servus malus in cor-
de suo moram facit dominus meus venire
et ceperit percutere pueros et ancillas et ede-
re et bibere et inebriari, veniet dominus servi illius
in die qua non sperat et in hora qua nescit
et dividet eum, partemque eius cum infidelibus
ponet. Hii sunt officiales prelatorum qui
scandalizant populum, et velud exactores
fiscalium tributorum quorum honore pergan-
tes cum medicina nimium laxativa vi-
talem spiritum exhauriunt dum in actu ferunt
miserorum. Afflictionem enim pauperum non
attendunt, sed de lacrimis eorum thesauri-
zant et in futurum reponunt. Unde scribitur
i. Thimo. v°. Si quis suorum et maxime
domesticorum curam non habet fidem negavit
et est infideli deterior. Homines namque clemen-
tes sese diligunt pro conformitate nature, pro
similitudine morum, pro diffusione gratie, pro
participatione glorie; sed in hac verecundia se

verecundiam, quod plus se videri solent
admirari vel paganum, quam eos christiani.
Fulget enim ecclesia in parietibus, et eget in
pauperibus; suos lapides auro induit,
et suos filios nudos deserit; immo in hoc
infidelibus deteriores sunt, quod tamen
cas quos damus Hectori vel Achilli, si da-
remus eis sufficerent membris Christi. Quod
sicut dicit beatus Bernardus: De sumptibus
egenorum servitur oculis divitum; inveniunt
curiosi quo delectentur et non inveniunt miseri unde
sustententur. Oratoriorum immense altitu-
dines, immoderate longitudines, supervacue
latitudines, sumptuose depolitiones,
curiose depictiones, in se orantium retor-
quent aspectum, impediunt et affectum. Ce-
terum deformis formositas et formosa
deformitas insculpitur, in qua hodie
magis vacant prelati quam utilius in
scripturis. Nec licet michi succenseant
quod hec pauca pluribus, qui mundo mor-
tuus et regionem incolens, immo iam
sepulcro traditus, patres meos indicare
non debeo. Quod scimus loquimur, et quod vi-
dimus testamur, et in libertate spiritus quod
de cordibus hominum prodit ad hos sive
personarum aut status odio loquens alle-
gamus, os in obdurate potuit, sed non
oculos claudere, nemo vident quod videt
et si ego taceam saltem submurmurabit
turba pauperum. Quorum necessitas detrahitur quod
plicatur, inundatur vel extenditur ipsius le-
effunditur in edificiis, vel superfluitur in mu-
tatoriis, vel in honorandis colla iumen-
torum, facies ipsa non indignetur
speculo, sed de sua turpitudine confundatur
et pie corrigatur; capilli superfluum non
indignentur forpicibus, si per eas pilorum
superexcrescendam tondeant; non enim vere
lavatur occulta dedecorum, nec potest fodimus
ut maior fiat abhominatio; sed quod plana
sit loquimur eorum conscia teste, et fama similiter
confirmante, deformibus signis et ubi

91

de iudicibus et veronibus

De prelatorum sapientia Cap

Ostensum est igitur de sapientia prelato
rum, quorum est sapienter et discrete
rectificare iudicium et commisso foro penitencie
que ad claues pertinet et contenciosi iudi
cij sic informet, ut ipsi iudicis inue
niantur ydoneitas in iudicio processus in
tegritas in aduocatis agentibus in iudi
citatis et ad iudicandos parte que contem
datur pietatis. Est enim iudicis ydoneitas
prout dicitur deutro. i° Date ex uobis vi
ros sapientes et gnaros Ecce quod re
quiritur discrecio virtutis quorum conuersatio sit
probata, ecce rectitudo bonitatis, ut ponam
eos principes, ecce quod requiritur auctoritas
potestatis, ergo prima iudicis non designat
sed vsurpant Qui autem effeminati propter
defectum auctoritatis, furiosi propter defectum vi
rtutis, scandalizati et mali exempli homines
propter defectum bonitatis, sicut sunt propter auaricias
effeminati propter desidiam, furiosi propter
seueritatem, scandalizati propter iniusticiam. Sed
enim pertinet in iudice sapiens. Secundum autem
Sap. viii° Si diuicie appetitur in vita
quid sapientia locupletius que omnia operatur
Et deut. xvi° Non accipies personam
nec munera quia munera excecant oculos
sapientum et mutant verba iustorum. Iuste
quod iustum est exequeris. Sed sunt munera
que reddunt hominem cecum et mutum et faciunt
iudicem surdum. i° Ethor. vi° Omnia in
his, sed ego sub nullius redigar potestate
quia manus suas mundas custodiebat
ab omni munere, ergo si lis inciderit te
iudice, dirige libram iudicij nec flectat
amor, nec munera palpent, munus enim
amor recti distorquet acumen iudicis
et cetera in uoluit caligine mentem, que
non inordinata cogis autem sacra fames auro
et que recte iudicaris et premium remu
neracionis expectat, fraudem id perpetrat
quod iustitiam quam gratis impendere debuit
accepcione pecunie vendit. xi. q. 3. Non

recte, vendat ergo aduocatus si noluit
iustum patrocinium, assessor verum consilium non
modo iudex ordinarius. Decimo aliquid consimili
iudicium, et alia scriptorum pertinent auctore, quod venditur
vendit sine quo reliquum non prouenit nec
rerum in venditione delinquit. Omnes sciant
iudices qui litibus super exhibicione vel
execucione iusticie non indulgent et qui
sub imaginaria tacita permissione pecunie litibus
huius vendunt, et pro libitu suo precium in
moderatum excedunt, quod iusticiam quam gratis
exhibere tenentur, uenale exponunt, et quod
grauior est apud deum iusticiam quam pro
bendam. Cum igitur in pluribus possit symonia
committi, tanto dampnabilior est in venalitate
iusticie quam decime vel prebende, et se
cundum iusticiam et iuste prosequeris. Vnde apud
antiquos teste Cicerone prouerbialiter
dicebatur. Exuit personam iudicis quisquis a
micum induit. Equitas enim cum iudex
obseruet, sinistrum odium vel amorem declinare
nesciat. Talis enim debet esse inter ministra
ut in eius manu nullius auctoritate persone
titubet aut vacillet libra iusticie. De
desidia. prouerbiorum x° Qui congregat in messe
filius sapiens est, qui autem stertit estate
filius confusionis. Benedictio domini
super caput iusti. Stertit estate qui
habens ordinariam dignitatem noluit ma
num porrigere ad laborem, filios liberorum
qui uolebat quiescere et in morte tes
tamenti sede et aliis domino ministre, cum
filius hominis non uenit ministrari sed
ministrare corripe et corrige. Quia
prouerbiorum xxix Rex qui iudicat in veritate
pauperes, thronus eius in eternum firma
bitur, pauperes sunt qui pro ipsis habent
dedimus fecit spiritus, et sequitur Virga atque
correctio tribuit sapientiam, puer autem
qui dimittitur voluntati sue confundit
matrem suam. i. ecclesiam. De seuicia
prouerbiorum xiiij° Qui patiens est multa
gubernatur sapientia, qui autem impaciens est

exaltat stultitiam suam. Iudices
enim crudeles dampnant frequentius
innocentes. Sed sapientes iudices et
pacientes vero furiosi videntur et stul-
ti. Ecclesiastici xxi. Scientia sapientis
tamquam inundacio habundabit et consilium il-
lius sicut fons vite permanet. Cor fa-
tui quasi vas confractum omnem sapien-
tiam non tenebit. Frangunt homines impa-
tienciam ostendentes suam iracundiam.
De infamia. Collossenses iiii. In sapientia ambu-
late ad eos qui foris sunt quia tanta debet
esse maturitas iudicum nec ut vita ipsorum
nec fama importet scandalum nec incurrant
maculam per infamiam. Infamia enim
facit ordinarium iudicem ne possit iu-
dicare de merito iure, tamen tenetur infamis
iudicans sicut nec repelli potest ordinarius
propter hoc ab iudicando donec tollatur in officio
possit tamen delegatus repelli per exceptionem
hec est fama decima dicitur quod ordinarius
requiritur etc. Condicio servus etas discre-
tio fama. Trans. Item rectoris et auctoris presi-
dentium vita tenetur in subditis. Unde con-
stitui sunt iudices populorum quos vita
prior commendat prudenter preceptis il-
lustravit. Sapientia vi. Diligite lu-
men sapientie omnes qui preestis populis. Scipi-
one efficacissimi tanta morum gravitas et
constantie maturitas predicta commendavit
ut solo sue castitatis exemplo publica volu-
it memorie firmaret in populis. Disto sic.
Titus Livius testis. Cum a pireneis
montibus usque ad columnas herculis et
usque occeanum devicto hanibale et aliis
romanorum hostibus pervincens subiu-
gasset. Puellas captivas et puellas egre-
gie pulcritudinis restituit barbaris nec
passus est eas in suum venire conspectum
ne oculus eius ad de integritate pu-
dicicie deliberaret. Legimus Africano tanta
gravitate iuvita operibus et facie prefudisse
ut non solummodo actus sed aspectus illicitos

in hominibus cohibet. Descriptio de Iob.
Cum predam adportaret cum illis in platheam
cathedram parabant in iuvenes me
videbant et abscondebantur senes assur-
gentes assistebant principes cessabant
loqui et superponebant digitum ori suo.
In iudicio est quod sapientis dirigere processus
integritatem qui fit in mundis modis quibus
agitur decrie. Scilicet per accusationem inquisicionem de-
nunciacionem fama publica attestatam. De
inquisicione. Luc. xvi. De villico qui
diffamatus est apud dominum suum quod dis-
sipasset bona illius. Et Gen. xviii.
Clamor sodomorum multiplicatus est. De-
scendam et videbo utrum clamorem qui
venit ad me opere compleverint. De de-
nunciacione. Levit. xvi. Anima que audi-
erit vocem iurantis. Aug. Iudicare
debet ei qui potest prodesse in non obesse. Et
Mt. xviii. Si peccaverit in te frater tuus
etc. et sequitur si eos non audierit dic ecclesie.
De accusacione. Deutero. xxv. Si cau-
sa fuerit inter aliquos et interpellaverint iudi-
ces, quem iustum esse perspexerint illi iustitie
palmam dabunt quem impium condempnabunt
impietatis. De fama publica attestacione
apostolus Thimo. v. peccantes coram omnibus
argue. Si enim fama est evidens tan-
tum maxima tunc procedi potest in iudicio
sine accusatoris actione. Et hunc processum
formant scripta prelatorum ut diligens ad-
hibeatur cautela ne forte per leve com-
pendium adgravie dispendium veniatur.
Unde actionem criminum procedere debet in scripto
denunciacionem caritativa monicio in-
quisicionem clamosa insinuatio fama
publica attestationem delinquentis certa tran-
sgressio. Est autem accusacio alicuius de cri-
mine delatio, non hec requiritur scripto. Ro-
bor inveniet calumpniam. Propter quod Sap.
xviii. Sapientiam non vincit malicia. Contra
accusatores frequenter a calumpniam, a
prevaricatione a tergiversatione. Calumpniari

sta crimina inten^do^. puaricari vel c
rimina absconde^do^. tergiuersari i remissa
abaccacione desistendo. & qui ergo ver
tendo. Et id cz accusator se inscribe
& ad penam talionis obligare .i. talē
penam qualem accusando infer inten
dit sustinere. Ut calumpniatores admo
dum posset similitudo supplicii. Est
et denunciacio ut sequatur pnia vel cor
reccio. que si fiat de pecto cōmisso est
euangelica. si de cōmittendo ē canonica. v
nā ē sap ut considē denunciantis
psona. Cū enim cuiusoi non corrigerit
sua crimina psumendū ē qz malo
zelo denunciaret aliena. ppr qz Sa
lomon petiuit a domino sapiam .3. R
3. Et daniel sapiens repit senes
presbiteros falso denunciasse & detulis
se impudicam suzanna. Dan. xiii^o^.
Est eciam inquisicio ut fiat ab amminis
tracione remocio. ubi sap mag requir
sine cū singularem pm sine tam
in capite quam i membris inquiratur. v
de statu eccle agit. vii q. pub. viii. Ego
sap hito in consilio & erudicio in esse
cogitacoibus. In consilio dr. qz plati
i iudiciis clericorum suorum dut vti cōsilio
& pcede sine strepitu & de plano i in
quisicoibus ecclie. fiat ergo inquisicio
in loco ubi p de qua inquir cōuersatur
& cū de quibus inquirendu ē eidem signi
ficentur & ei suas excusaciones pponē
indecta testium dicere. & subtrahi que di
ficat^2^ dō sine piudicio. qz si platus
ē huius consuetudinem sequi cz ab ammi
stracōe remo^o^. ssti enim questio i arbi
trio sit iudicantis. sz pene prosecu
cio restringitur arbitrio legis. sz si psona
pnata sint cōmunitas nō huius. tunc
ē pena arbitraria. ut modetur discrecio
cio iudicantis sz qualitatem excessus et
psone inuita. nō tū in criminibus enormi
bus que et p ipsa pactum pnicium im

pediunt execucionem ordinis suscepti a
recepcionem beneficii sic ē in homicidio &
symonia. q ē in ordine & beneficio. ubi f
iudicii pcessio sic magistralibus iudicio
et bū dr. erudiciis in fine cogitacoibus.
ut sapiens & naturaliter pcedat ad inquisicōem
nō consummacionem ad uenz ppr paucorum de
minuntoz. hec ē enim primitus ingrendu
si fama laborat cō eū vel si ab inimi
cis sint orta valde enim difficile ē pbare
orta infamie materie qm fama pced
ab inimico auctore. tū ex inbr causa si cessat
inquisicio cessare nō cz purgacoibus in
dicend. Est et sētt pub^a^ attestacio. qm
res ē in manifestacione & n indigz accu
sacione. ubi nō sunt querendi testes ad pba
cionem. sic nc accusator ad denunciatoz
n & sap requirit. ut qui manifeste p
cauit manifeste corripiatur. n sermp crimine
teneat. Crimina ext^a^ vii. Q. Noslimus e a
sapiente corripi qm stultorum adulacōe
decipi. Innocencius enim nc accusator re
quir. nc ordo iudiciarius obseruatur
sz in talibus sic & in leuibus. ordo ē ordinē
non seruare. nc talia p sollempnitates
& apices pcelare. In his enim cōsiderit p
cessu sp intendi. ut delinquentis correc
cio subsequatur. In iudicibus cz et sap consi
dare aduocatorum priuatur. tunc enim
ē in aduocato priuatis qm mi^or^ ista co
ciunt. psona cōgrua. cā iusta. modus
debitus. effectus pius. psona cōgrua
non infamis. sz huius bonitatis affectus
q cauent infames heretici & excōicati
qm nō pnt esse priuatores vel causarum
proīm. habent & condicionem status. ppr qz
remouentur monachi. & enim piscis sine
aqua caret uita. sic & de monacho qui n
ē in claustro nc suo uacat officio. tū
fortassis pnt esse aduocati in cā sui
monasterii. habent et pdoneitatem gradus
ppr qz phibentur aduocare i sacris or
dinibus cōstituti & i minoribus ut dut

coram iudice seculari si sint bnsta
cati, licet quidam quod diximus de clericis pro
motis in sacris solos sacerdotes ab ad
vocatione prohibitos intelligant propter
decretalem Greg. nonu qui allegat
cum sacerdotis sit velle omnibus prodesse
non in presencia recta sua, vel nicitas
immineat pro personis coniunctis vel mi
serabilibus de quibus est licitum postulare
habeant ergo officium congruum ut non sit
iudex et advocatus, io. ii. eccl. 38. Oculi
oculi in capite eius ut consideret iudex
diligenter si sit pro advocati contraria quam
ad evidenciam affectus status et conditi
onis officium iusta ut non foveat causam
iniquam et iniusticiam nec de fraudulenta
consilia. Iob. v. Eum apprehendit sa
piens in astucia eorum et consilia pravorum
non dissipat. Modus debitus scilicet ut
sit iustus ordo, modestus sermo ut
non producat testes falsos nec subor
natos nec falsa instrumenta, nec allegat le
ges falsas, tales autem sapientes sunt ut
faciant mala, bene autem facere nesciunt.
Ierem. iiii. Communis affectus ut pauperes
et miserabiles personas pie tueatur et cau
sam. Eccl. iiii. Aliquam sapiens di
noscatur et sensus et scientia et doctrina in sermone
sensati illius. scilicet qui liberat pau
pes et oppressos. Ysa. i. Subvenite
oppresso iudicate pupillo. Hec lex observabatur
Exo. 23. Si invenis asinum inimici tui mag
tenetur advocatus relevare pauperem
oppressum proximum et pupillum et cetera.
Cum igitur ad istos advocatos necesse est in
iudice sapientis ut iudicet populum suum et eius
gerere curam eius. Eccl. x. Iudex sapiens
iudicabit populum suum et principatus sensati
stabilis erit. Extendat autem iudex p
ut et adiudicandos pietatem. Cum enim
alii penas infligi optant. In fliga
in necessitate, pensata eorum utilitate cum ma
turitate et difficultate. In necessitate quia

pena est delictorum debita cohercio quia
timore pene retrahuntur multi a delic
to. Prov. xvi. i. Timor sapiencie timor
domini. Sic enim quidam sunt saluber ad
monicione corripiendi sic quidam sunt fla
gellis corporalibus et penis spiritualibus
puniendi. Et quedam vero de quibus est que
non possunt corrigi sunt propter differenda
scilicet ubi concurrit superioris iurisdiccio et
civis quintus et salvatur pax communitatis
ecclesie. Dimittit mali subiti pene, tunc ei
habent locum quod dicit Augustinus super Io. in ad
Thor. xi. Cum iudicat indigne bibit
inquit Augustinus non tibi sane scilicet iudex
es si apud te accusat se si vero docuntur
testibus et convincatur cohercere corri
pe excommunica degrada pensata eorum
utilitate. Sic enim presumptate corporis
pena infertur medicinalis. Cum igitur duo pe
narum genera inferuntur quedam personis
quidam in rebus, scilicet odio personarum non est
utilitas ut pene personarum convertantur
in penas rerum, non enim deliquunt res
scilicet veri possessores. Gen. x. Cap.
sanati sunt quietis placuit eis domine
capitulo, licet quidam hunc ordinem tem
ptarent penas in penas mutantes res
pro personis punientes quos debentes
curare oculum et imbursa ponentes
et emplastrum infirmitatis et instabi
litatem ondentes. Eccl. xxvii. Homo sanctus
in sapiencia permaneat sic sol, nam stultus
sicut luna mutatur. Cum maturitate ut
scilicet pene delinquentibus imponantur et peccatores
suos teneant auctores nec pena sit ul
terius protrahenda quam delictum fuit in
excedente tempore, pensatis eorum condi
cionibus personarum etatis etiam necessitatis
nobilitatis dignitatis qualitatis temporis loci
et eventus ut impleatur in iudice quod
dicitur Iob xxxviii. Quis posuit in visce
ribus hominis sapienciam, vel quis dedit gallo intellectum.
Sic enim in gallo varietas cantuum et

sonorum indicat de nocte distinctionem
horarum. Sic varietas delictorum punitur
varietate penarum, que tamen mature ma
gis sunt molliende quam exasperande
quia ut dicit lex civilis quia aut facta
puniuntur ut furta et cedes aut dicta ut
convicia et infide advocationes, aut scripta
ut falsa et famosi libelli ad infa
mationes, aut consilia ut consciliatos
et conivationes et latronum monitores. Hec
tamen in iure septem modis consideranda sunt.
Causa videlicet quia in iniuria sit a ma
gistro vel parente illata, quia emendationis
causa, non iniurie gratia videntur adhiberi.
Puniuntur cum insurgunt adversus proprium
personam videlicet reus, sicut qui facit reus qui
passus est. Alie non puniuntur ex eisdem
facinoribus sicut qui liberi, et alii qui
in dominum vel parentem commiserunt, alii qui
in extraneum, alii qui puer, alii adole
scens et cetera secundum diversitatem etatis. Ex loco quia
est simplex furtum in quolibet loco, de sacrilegium
in ecclesia et gravius punitur. Tempore alius
fur diurnus, alius nocturnus secundum legem
exodi et leges civiles. Qualitate ut fortu
nat[?] gravius non maior. Quantitate
ut gravius qui totum gregem surripu
it ut abigeus quam ille qui unam su
em prout demostenes dixit. Eventus
furem distinxit ab abigeo. Eventus
ut gravius sanus quam furiosus. Tamen diffi
cultate non arguuntur excessus pre
latorum qui de facili et sine causa et ordi
ne iuris excommunicant et suspendunt et excom
municato quia est eterne mortis damp
natio sive causa et materia cum sit non debet
nec pro parvis et levibus causis. Non
est enim hec sapientia spiritualium quam
sapientes exquirunt. Exodi xxix et
Baru. iii. Non est sapientia desursum descen
dens sed terrena animalis dyabolica de
sursum non venit quia ex facili excom
municatione utilitas non procedit, quia terre
dum utitur in venenum. Talia inde excom
municatio contempnitur quia nec est cum suffi
ciente nec zelo iustitie nec servato iuris
ordine fertur, et tamen cum quis istorum deficiente
iniusta sit lata. Et in iudice qui licet iuri
dicionem canonicam habet est ut suum insi
stimeat errorem incorrigibilem spiritum
exemplo est quia tradiis modum vel quam
non formaverat et sinodicam vel non lata sint
per ultimam appellationem. Est et hec sapientia
terrena ut acquirunt temporalia, cum pius
erit in lata excommunicanda remedia quam ad
hibentur fit avaritia. Est et alius cum
torve bestie stridens et furens in pro
prium corpus quod dentibus dividit, abusio
proprio homini sicut humilitatis et pietatis. Est et
dyabolica quia qui tali gladio percutit
sathane traditur devorandus. Ex non pre
latus debet esse ordinandus quantum ad
ea que sunt iuxta se. Et sicut in iure dictum est
primo quid debet se habere ad consiliarios
et comensales. Secundo quid ad ministros et
officiales. Tertio quo ad consanguineos
carnales. Quarto quid ad religiosos
et claustrales. Quinto prelatus debet preesse

Docuimus quomodo ad ea quae sunt iuxta se

Quo prelatus debet esse quantum ad
ea que respiciunt proximum in se et ea que
sub se. Nunc doceamus eum quantum ad ea
que sunt iuxta se cuius modi sunt consiliarii
vel commensales ministri et officiales
consanguinei carnales religiosi et clau
strales. Et primo de consiliariis et
domesticis commensalibus et amicis. Etiam
si pontifices et prelati vocant viros y
doneos ipse sue sollicitudinis necat
se aliquibus arguendi dum tamen tempora
tis rectitudo iustitie, cautela pruden
tie, forma doctrine et quales sunt qui
per orationem et commonitionem, in ratione
et disputatione, in causarum decisione, inveni
se excedent et in questionibus emergentibus,
sive lite, sive obiectatione intelle

sua acuunt, et quod videtur eis sanius deue
na subaliore producunt non se per pertinax
arguunt, non ut impererent, nec suas se
tencias cum pertinacia, vel temeritate de
fendunt, sed si deus que pociora sunt
minori revelavit eius sine sive min
dia acquiescunt, velan enim dicere prelate et
facere quibus pauperum necessitas sublevetur
foveatur religio, fiat equitas, ecclesia
dilatetur, ista sunt carmine regis Assweri
qui dedit requiem provinciis universis
et iuxta magnificenciam principalem dona
largitus est principibus et cunctis. Hester
ii°. Sed ve quibusdam erris. Sunt enim
adulatores blandissimi, detractores
pessimi, simulatores astutissimi, inventores
vanissimi. Adulatores enim exprimit
Miphibosech filius Saul ex Clau
dius ii regum xix. Tu autem domine mi
rex sicut angelus dei es, tu autem posu
isti me servum tuum in convivas men
se tue. Quid ergo habeo iuste querele
aut quid possum ultra vociferare
ad regem. Miphibosech os verecundie
vel os confusionis interpretatur, quod vere
de confundit dominum suum dum persuadet
ei adulando pravum consilium pro pecunia.
Nam prelatus rarissime invenitur qui
collacitales non habeat qui eum lactant
et palpant, et adulacionis oleo caput
peccatoris impingwant. Isti sunt qui cum
viderint dominum suum animum in temptacionibus
vacillantem cum possent eam verbo exhor
tacionis aperto evellere et erigere in virtute
mollicias sermonibus super oleum spiritum in eo
virtutis extinguunt, et secundum Gregorium. Dum
laudatur peccator in desideriis suis, dum demo
lesionem laudem offerunt, augent quod increpare
debuerant, immo pulvillos vel
cervicalia subcubitis ponunt et preservantes
in culpa fulti laudibus molliter requie
scunt, si continenciam diligit, si sectatur
abstinenciam, invenis eos inquietat, ieiu
nium importunum capiti nimia carnis
afflictio morbos parit. Hic debes cor
dam tendere ne rumpatur, non est virtus tua
lapidis, nec velud dubius ignorabis adole
scencie vel lubricum iuventutis, temerarium
est se tali etatis affligere imitatur, etas
puerorum redimet lubricum voluptatis, satis
tempestiva est penitencia que anticipat
diem mortis, sic occidit eos lingwa
vipere vel reguli quod mentitur iniquitas
sibi, consistibit enim labor inprimum, contine
in gloriam, abstinencia in tormentum, quod breve
est in perpetuum, quod minimum est inmensum, per
manet enim sine fine quod cruciat, vel
quod saluat, licet cito transeat omne quod
torquet aut quod inprimit delectat. Hic
Assweri Aman qui interpretatur in
iquitas secundum Ieronimum vocatur adorari
volentem domino demone pravum tamen cru
cifigi vellet obnoxius Mardocheum.
Nobile autem est quod Miphibosech desce
dit in occursum regis illotis pedibus
et intonsa barba, quod pleroque tales
prelatos decipiunt precioria sancti
signa, sic expositum in regum et principi
bus subiectis extremis depolipodis et
cameleontis natura, sed ubi dum prelati lau
dant et palpionibus et olei venditoribus
illius excecordaverunt. Dequo Ex.
xx. De regimine. Allexander cum iam in
vidia vagaretur et gentes ne finitimas
quasdam satis notas bello vastaret in
obsidione cuiusdam urbis licium dum
muros et imbecillissima inveniu
quit sagitta ictus diu perstare et re
et incepta agere perseveravit. Deinde
cum represso sagwine sicci vulnus do
lor cresceret, crus etiam suspensum equo
paulatim obtorpuisset coactus absistere
Omnes inquit iurant me esse filium Io
vis, sed vulnus hoc hominem me esse
clamat. Idem nos faciamus pro sua
quecumque porcione, adulacio infatuat

dicamus. Vos quidem dicitis me esse pru-
dentem. Ego autem video quod multa mortalia
quamplurimam nocumentum optem nec hoc quidem
intelligo, quod animalibus satietas innatu-
ralis cibo debeat esse. Quis potui modus
quantum copia adhuc nescio. Iam docebo
quemadmodum intelligas te non esse sapi-
entem. Sapiens id est plenus est gaudio hy-
laris et placidus et constantissimus cum diis ex
pari vivit. Nunc ipse te consule si numquam
mestus es, numquam spes animum tuum futuri
expectatione sollicitat, si per dies noctes-
que par et equalis est tenor erecti et
placentis sibi est, pervenisti ad humanum
boni summam. Sed si appetis voluptates
undique et omnes scito tantum tibi ex sapientia deesse
quantum ex gaudio. Detractores ergo pa-
tent, qui denigrant aliorum famam vul-
tis nubis. Seneca, prima xxiiii. Noli esse
in conviviis potatorum nec in comessati-
onibus eorum qui carnes ad vescendum
conferunt, quia vacantes potibus et dantes
symbola consumentur. Vitium autem est magis
aliud quod levissimo excessu altius grave
excandescit sese mordentes ad mor-
tem et plurimum mordentes, delectantur lam-
bere sanguinem sicut canes ad quod exhauri-
endum est lingua est optimum instrumentum quia
lingua eorum gladius est acutus, qui
in detractionis impetu tres interficit uno
ictu, detractorem et prelatum, et eum de quo
sermo profertur in mente. Unde dicitur [illegible] Be-
stia silvis ursus tres habebat ordines
dentium more suo. Sunt et simulato-
res astutissimi. Quia prima ix. Aque
furtive dulciores sunt, et panis ab-
sconditus suavior, et ignoraverunt quod
ibi sunt gigantes et in profundo inferni
convive eius. Has aquas furtivas
dum simulando vel dissimulando me-
tiuntur se alienas personas, cum enim la-
teat intus furens ambitio, predicit ex-
terius palliata caritatis zelo, et cum non

habeat intus nisi ~~[illegible]~~ panem furfu-
reum inflatum, profert cum similaginem
deceptum. Sed ignorat prelatus quoniam
sua magnitudo gigantum eo quod crescere
et exaltari nititur, sed intus et inferius
et in profundo inferni convive eius, quia
iam sub forte presenti cum suo capite operem
spargis. Sic veniunt in vestimentis ovium, cum
et vitam habeant ad obsequendum, et vitam ad
nocendum tam vulpium quam leonum, prop-
terea enim secure non homines, duorum siquidem as-
tutissimi venatores. Nulla autem
pestis est efficacior ad nocendum quam fa-
miliaris et domesticus inimicus. Regimus
ingenio, experimentis instrumenti consortes. Quibus
eos vides vanissimi, qui cum pluribus
tribulationes intrent in regnum celorum.
Per istas plurimas tribulationes pervenient in
finem. Quod sequitur: Judam hii sunt in epulis su-
is macule convivantes sine timore semet-
ipsos pascentes, nubes sine aqua que
a ventis circumferuntur, et sequitur quibus procella te-
nebrarum conservata est in eternum. Tot enim sus-
tinet clerici curiales ut per pluralitatem in-
et ordine vincentes quidam eorum vacantes
epulis cibis inordinatis et potibus exqui-
sitis et vigiliis vix momentaneo reuten-
di ad se reperiant statum. Sed curam ce-
de possint attendere dicam quod consumunt
tam ungit quia latent vel attendere pre-
conti cruciatu. Tales ergo convivas
prelatus habeat ut erectis cum persona eius
quamvis offerri non vilescat. Eccli. ix. Viri
iusti sint tibi convive, et in timore dei
sit tibi gloriatio, et in sermone sit tibi cogitatus
dei, et omnis narratio tua in preceptis altissi-
mi. Viri iusti non adulatores qui erunt iusti
in prelato. Hoc est vitium volunt, et in timore
dei sit tibi gloriatio, contra detractores, qui non
timent de proximo mentiri, et in sermone sit
cogitatus dei, contra simulatores qui sic sine
sermone se gerunt ac si credant aliquem cogitat
se a domino non videri, et omnis narratio

tua inspecpus altissimi, vt oia fiat
ad honorem dei, cum ubi qui sunt, con
nouos mres qui se simolant uan(i)ti

Quo(mo)do debz se habere prelatus ad
ministros et officia(les) quos admov(et)
cum suis oppositis. Decimu(m) cap(itulum)

D Oceamus s(e)c(un)do de minist(ri)s et offi
cialibus. Dic aut(em) scr(i)b(itu)r p(ro)u(erbiorum)
xv. p(ro)uerb(ialite)r placitus minister intelli
gens e(st) acceptus, et si intelligen(s) e(st)
oculis mentis minister i(ta) ydoneus di(citu)r
qui e(st) fidelis assequit(ur) beniuolen(tia)m d(omi)no
suo custodit diligentiaz. H(ec) e(st) exhibe
do fidelem et diligentem custodia(m) s(ecundu)m
glam, et ad recipiant gla(m) De be
niuolen(tia) ij. Chor(inthios) vj. In om(n)ibus exhi
beamus nosmetip(s)os sic(ut) di ministros
i multa pacia. Et p(re)mitti(tu)r i me(dio) c(apitulo) Ne
mini dant(e)s ullam offensionem ut no(n)
vitupe(retu)r ministeriu(m) n(ost)r(u)m De diligencia et
fideli(ta)te. i. ad Chor(inthios) iiij(o) Sic nos ex
istimet homo ut ministros xpi et dispe
satores misteriorum di. Hic ia(m) q(ue)rit(ur)
int(er) dispensatores ut fidelis quis
inveniat(ur). Dispensatores d(icuntu)r no(n) dissipa
tores sic(ut) villicus iniq(ui)t(ati)s Luce xvj.
Et ij. ad Thymo(theum) iiij(to) Ministeriu(m) tuu(m) i(m)pl
e. Est enim in utilis i ministeriu(m) h(abe)t
enim s(e)c(un)d(u)m exercitum... s(ecundu)m haymone(m)
Enim cu(m) petro et paulo multo t(em)p(or)e ma
sit. Alij apud petru(m) manes. Alij
apud paulu(m) qui dcus e(st) Johes Act(uum)
xiij et xv. Et paulus i vinclis po(s)i
tu(s) etiam n(on) negligebat, ideo
Marcu(m) que(m) fidelem minist(rum) sciebat
vocabat. De gra(tia) impenti ij. Thymo
iiij(to) Ministeriu(m) tuu(m) imple, sob(ri)
esto. Et in p(s)a(lmis) Benedicite d(omi)no om(ne)s
virtutes eius, ministri eius q(ui) facitis
volunta(t)ez eius. Et Ephe. iij(to) Factus
sum ego minister eius s(ecundu)m donu(m) gr(ati)e di
De gl(ori)a infuturo Johis xij(o) Ubi
ego sum illic et minist(er) meus erit. De g(rati)a

ministris prelatorum quidaz qui exiant
pauperib(us) calu(m)pniaz, d(omi)no thezaurisat
tu(m) infamia peccunaz s(ecundu)m ex imp(er)iti for
mant p(ro)priam consciam, et instituto ex
p(er)tant dampnationis sentam. De ca
lumpnia Luc. xix. Cum vidissent iuss
tum clamabant crucifige crucifige
eu(m). Quant(um) enim imponebat x(rist)o flagi
ciu(m) quem ducez sathagebant ad sup
plicium, sic ministrales isti pauperem ca
lumpniose tractat, causam eius etia(m)
maliciose prelant et eunde(m) iniq(ue) dap
nant apud quos locu(m) invenit tam
tam minores qui accepto p(er)sonar(um) p(re)
sp(iciun)t. Mt. v(to) Esto consentiens adu(er)sa
rio tuo cito du(m) es in via, ne forte
tradat te adu(er)sarius iudici et iudex
tradat te ministro, et incarcerem mittar(is).
Amen dico e(ti)a(m) no(n) exies inde do(ne)c reddas
nouissi(mu)m quadrantez. Hoc e(st) si hes tac
tu(m) adu(er)sario qui te citauit cito pa
cifican(s) tu eo ne uadas ad officiale(m)
iudicem, et ab eo ad ministru(m) eius sigil
latorem et incarcerem mittar(is) i. arce
ris per actom aut ligeris per ymma(gin)ez
n(on) absoluis donec qui petierint ad
unguem reddideris. De thauro i(n)fa
mie ul peccunie. Ysa. xlix. Sepe(n)t op
ministrauit illis i quoque p(ro)ditor(um) sua
et facti sunt domui isr(ae)l i offendiculu(m)
iniquit(atis). Ideo levavi ma(nu)m mea(m)
sup eos dicit d(omi)n(u)s, et portauit iniq(ui)t(at)e(m)
suam. Sequit(ur) enim culpa et infamia
ministrorum redundat i platu(m) q(ui) debu(it)
placito maiorum preueniant crimina
minoru(m). xx. eccl(esiastic)i x. Qui iudice p(ro)p(ri)o
s(ecundu)m si et ministri eius. Et ibi(de)m Decius
redit in p(ri)s i(n)i(m)is ministralib(us) q(ui)a
diuicias q(ua)s ex(t)o(r)sit o(mn)ib(us) i(m)pleuit et
ip(s)is fecu(n)lentiaz peti s(ecundu)m retinet et
acquirit, siles colatoribus q(ui) p(ro)
lactis effluencia p(ro)pe(r) remanet i
mundicies. Sic uos in nobis ullam fas

oves, sic nos no nob fecis aratis, sic
vos no vob mollificatis apes, sic nos
no nobis accumulatis opes. Dessus
pri. xxix. Cu impii sumpserit principa
tu gemet ppls, et insto princeps qui
libiter audit vba mendacii, sz oms
ministros impios. de pena consta. ij.
ad thim. xj. Ministri dyri subfigu
rant velut ministri iustie quor finis
erit sm opa ipor. Dic em ps Bom'o
pris sequitur in fine oper gaudiu fructus
ex consciencie leticia sic cemalis opibz
sp in fine opis hb amara consciencia vn
frequenter desperant quia vendiut hono
rem dni sui, sic Judas. coex) epi. Jo
hannis. xvii. Judas cu accepisset co
hortem a pontificibz tradidit ihm et
tandem accepta pecunia desperavit. de
dampnacionis sna c. iiii. ii. Omnis qui
accessit ad ministrand moriet' exclu
sit a pietate aliem qui no sut de fi
liis isrl. vl dolenticis, qr nc sut co
formes angelis nc viri electis. ido
impleuerint plati in suis officialibus
et ministris. quod scribi j. ad. thymo.
iij. c. probentur primi et c ministrent n'
crimen hntes. domus em episcopi dicit
de probatorium clericor, et domus clericor
latronum, ne dicatur illud ppr malos mi
nistrales quos paciunt pontifices. ij.
ad Gal. Nunq xpus pcti minister
e. absit. xpus i pontifice qsecratus
et unctus. vos g' ministrales qvenio
qui quadruuiis aliena qui nl pe
ri, nichil fecit e i vos in si depposita
nodu pudet tota vecundat satira
iuvenalis, vent' nichil novi fru
galius, hc tn ipm defecisse puta
qr inani sufficiat aliud, pro fige loco
go tu discumbe visus incedaz soli
daz ventor caput officior fructus, a
imite magne tabus imputat. hinc
ege et quiaius totul tn imputat ho e

re aualis qui h si domus tam pravis
bos qui fuit aliens pauca vivens vo
luptati nllis amor oibus tesu bi
bendi auidus auidior detrahendo in
bido picter ore spirans cem spumas
vinu loquens venenu. Quo se de
bet habere platus ad consangwine
os carnales vbi quadruur prelati
ministros et offi quo adm'or cu
Octavus tro de suis oppositis
consanguineis carnalibz i quo
prelati delinquit q edificant syon
sanguinibz, sz dicat' Gen. xviij. Mas
culus cuius caro pputicii circucisa non
fuit delebit' anima i'a de ppo, hoc aut
insku arguit in platis, qr eos caro
no e circucisa, sz pntibz carnalibus
conferunt bnficia eccia. Similes em
sut Abymelech spurio qr cu cist
forte carnali et io crant eu abs Di
mile. Judicu. ix. Consideracie qr os
meus et caro vra sum. ppr hc em pont
platus exprte fame sue gle titulu
incurrit consciencie scrupulu, ingerit pso
ne domestice piculu, scandalizat
ppr'i, de tytulo gle dr. ysa. xvii. In
die i'a attenuabr gla iacob et pig
nes carnes eius marcescet, qr cog
nati carnales impinguati bnficiis
no subsistere, tytulus erit gle qui
surgebat nathan ppha qr adeps se
paratus a carne. Eccli. xlvii. Nunc vo
confusio cu tales pmonent', Propter
viget imps ppr etatem et insufficiencia
Math. xxvij. Opus pnpiatus e cro
aut insitima qr cu puu sint no pnt
sustine eccie negocia, vl face sua of
ficia, ymo ppr officiu ponit vicariu
et pro columpnis fortibz eccia fundat'
i columpnis fragilibz, Inquis igno
rantia ppr cecitates. quia Job. ix. Quod
natu e ex carne caro e quod natu e
ex spu sprus e. profert versus feru

admodum carnis. caro enim est secundum lambertum de forma. sic prelatus canonizat nepotulum ignorantem. Dominus vita carnalis eius imperitia. Et qualis pater talis filius. hec sunt viri spirituales querunt et inquirunt faciunt viros sapientes et conformes. Ro. viii. Qui enim secundum carnem sunt que carnis sunt sapiunt, qui vero secundum spiritum que sunt spiritus sentiunt. Et nichil enim sciunt de spiritu sancto qui indignos promovent vel carnis affectione vel precio. Refert petrus damianus tempore doctoris ipse depositum gallus quendam episcopum symoniacum qui satis expedite nominabat patrem et filium, sed non potuit nominare spiritum sanctum. et satis merito ut qui exclusus erat a baptismo procul erat a lingua. Propter quod lingua contupiam per voluptatem. Gal. v. Opera carnis sunt fornicatio immundicia. ebrietates commessationes et hiis similia. hec enim habundant hodie in menbris ecclesie. nec mirum quia non timuerunt quidam prelati in die ordinis sui prestitum [?] vivibilium. Ut dicitur Ezech. xliiii. Omnis alienigena incircumcisus carne non ingredietur sanctuarium meum. hic est hoc dampnabiliter usurpare. Legimus enim in monasterio quod clivus scauri dicitur. beatus Gregorius intra urbis rome menia condidit. cum ibi esset quedam cripta beati Gregorii iuxta fontem frigidissimum ubi ipse bibebat. et lapidem cubile ubi tempore estivo quiescebat. accessit ad criptam cuniculus pergrinans vel ut estuans biberet. vel ut eo loco pernoctaret. Sed nec diu usque ad aquas pertingens mox ut labello propinquavit moriens corruit. Quid ergo debent timere dei iudicium qui volucres canes immundissimi ingrediuntur sanctuarium et ministrant ad sacrarium. Que de ista periit accidit brutorum animalium, o curiosi de libro propria nepote altius ¶ Bridacii. tercio post eum presidente, propria ¶ Nobilis inpposito. de quo scilicet ¶ Bridaco

nepote tractat petrus damianus. quod visus est post mortem iuxta molendinum in specie monstri quod habebat aures et caudam asini. et reliquum corporis ursinum. Et dixit causam enim aspicienti quia bestialem vixi bestie speciem post vitam presentem merui. Ego inquit sum ¶ Bridacus solo nomine imperator. et usque ad diem iudicii per dumeta et loca fetida et sulphurea et incendiis conflagrantia pertrahor. deinde post iudicium simul in corpore et anima dampnabor. nec immerito. quia a primordio usque ad finem vite sue conversatus sum in ceno luxurie. Visus est a bravibus in capite et in cauda asini similiter. Asinus enim est animal luxuriosum. Et deliramus in Ezech. Carnes asinorum carnes eorum. Quia aut peccatum in mebra ursi tenebat speciem vitam in omnibus docet duxisse carnalem. Nam ursus domi est et sic aphiteus tandem. Ursa cum pariat fructum carnis effundet. mox ut effusum est crebius lingendo et lambendo componit. et sic ad sui similitudinem lingua formare procurat. Quod ergo luxuriose et carnaliter vixit in asini similitudine et ursi sua comparuit. In quibus viget nequicia pinguium. Eccl. xvii. Quid nequius quam quod excogitavit caro et sanguis. hii sunt dilapidatores ecclesie qui pauperibus nichil non tribuunt et in mera vendunt dignitates ecclesie. Deinde duo exempla ponamus unum de Bridaco cuius nepos predictus ¶ Bridacus fuit, quem episcopus capuanus vidit post mortem equo nigro quasi tabule insidentem, cuique in capite intercarpe cineret. heu inquit nomine tu es propria Bridacus. quem defunctum liquido novimus. Ipse inquit infelix ego sum. Ab eo. Quid tibi est pro generibus tormentorum afficior. Ipse tamen

si adiutorium prebeat. deme[?] recupa
cione non pr[?]cior. Qs perge ipso ad
fratrem meum Johannem qui nunc apostolicam
occupat sedem, ei quod mea funccius
legatione denuncia, ut illam pocissi-
mam sumam que in tali terra recondi-
t in pauperes pro mea salute distribuat.
Dic quod me tormentum esse, quantum quod tibi
decreuerit hic in sacro divina cognoscat
Nam tota que pro me sunt indigentibus
tradita michi nichil penitus profuerunt
quia de rapinis et iniusticiis acqui
sita sunt. Hiis ergo auditis episcopus ro
mam impiger adiit Johanni pape de
functi fratris verba narrauit, epalis mox
sarcine pondus abiecit, monachatum
induit, eo quod modo salutem nec ex aliena
calamitate prouidit. Alanus exemplum p
ponitur ex scriptis ut puto a petro
damiano. Dic ergo, in babilone pluribus
possessionibus apostolica sedes habebat, unde
tamen balsamum redditum p annos singu
los capiebat, ut indeficiente fomite
sufficeret lampadi, que iuxta ante altare
beati petri apostolorum principis rutilabat
appensa, qua possessione accepta pe
cunia papa distraxit, canonice quod aro
matis que recipere solebat amisit,
Alter post cum idem papa p[?]ced[?] sacro sancto
altari quam deuotus assisteret ecce
ecce quidam terribilis et grandeuus
senex in manus ex facie barbi[?] cresium
videbatur, elato brachio colaphum
ei vehementer incussit et ait, tu exti
xisti lucernam meam ante me et ego ex
tinguo lucernam tuam ante deum. mox quod
disparuit, ille vero protinus corruit, et pau
lo post clausit extremum. Dic nimirum
metuere corripi qui illi se probant adu
sum qui celi terre quod primus pastor op
tinet principatum. De scrupulo consciencie
Judith. xvi. Dabit dominus ignem et vermes
in carnes eorum, propter carnales et parentes
quos promouet indebite sustinet igne
et vermes, hoc est ardore concu[piscencie] et corrosionem
consciencie. Est autem scrupulus consciencie in eis
propter illorum propter exce[ca]cionem, quod si pro eis complu
res eos sic puluerem carnes, quod sic pul
uis excecat oculum qui tamen minime vide-
ri t[?] p sinceresceriuz carnis excecantur p
lati circa consanguineos et nepotes. Vn
de etiam plus videt de oculo quam de
calcaneo. Propter affectionem Leuitici xvii. Sang
winem vise carnis non comedetis, quod anima
carnis in sanguine est, tota enim affectio p
latorum carnalium in nepotibus suis est.
Vnde quia deus abstulit eis naturales filios
dyabolus inseruit eis carnis nepotulos.
Propter successionem Ecclesiastici xiiii. Dic folium
fructificans in arbore vidi alia genera[n]tur
et alia deiciuntur. Dic generacio carnis et sang
winis alia finitur et alia nascitur, nunc ma
gna confusio platis, quod dum nepotulos
suos promouet retinent etiam suam
multo tempore post mortem propter prelatum succes
sionem, sed dominus principatum ecclesie dedit
petro quod voluit dare Johanni qui erat
cognatus eius secundum carnem. Propter diuinam
offensionem Deuteronomii xxxii. Inebriabo sa
gittas meas sanguine et gladius meus de
uorabit carnes, quod contra sanguinarios
et carnales deus in iudicio suas itemptabi-
les
actus. De periculo persone domestice Ecclesiastici
v. Ne dederis os tuum ut peccare facias
carnem tuam. Ruina cum nepotulis in
dignis consumunt ecclesiastica beneficia sunt eis
in laccorum peccatorum ocio et causa. Et est peri
periculum quod fragilem unum ponit in
fundamento edificii. Job xxxiii. Tha
bescet caro eius et ossa que tecta fue
runt nudabuntur. Thabescunt enim si-
cut carnales sunt id est quod ossa id est viri spirituales
les, et fortes qui prius erant tecti late-
tes in contemplacione deficientibus membris
fragilibus exponuntur in actiue et labore.
Ecclesiastici xxxiiii. Deficiet omnis caro simul

z homo in cinerem redigetur. Desiccat
enim ec arida, sic caro z cinis fragil
ta. Omni periculu quia ponit eos q
plati nesciunt i primo cornu ubi pon
dus e prelii. Sedo. xvi. Ponite vriam
ante bellum qui ponit carne brachium suum
procurant enim nepotib plates quos
maxime infestant demones. Dic. i. s. bt. vtls.
totum pondus plii usum e i david contra
libenter bella contra principes. hic e bra
chium carneum ii. paralip. xxxii. Tercium
periculu e signum suspendii. sic enim ele
vantur qui suspenduntur. dan. iiiito. Vide
bam z ecce i medio terre z altitudo eius ni
mia. Et ser folia eius pulcerrima et
fructus eius nimius z esca universorum i ea
subter eam habitabant alia z bestie, et
in ramis eius conversabantur volucres celi
z ex ea vescebatur omnis caro. hii sunt p
lati qui dant carnales prime z spirituales
sublimare, quia in ramis habitabant vo
lucres z sub arbore alia sua z bestie
alia que venter fruunt, sic animales
vacantes concupis. bestie que seviunt
ungue z dente. sic spirituales vacantes
inmundicie z volucres celi. sic spirituales
vacantes sapie. Desinant ergo plati in
disciplinatos z carnales prime. bonos
attollere z honorare. hic e genus monstri
quia videmus ursos z leones z homines bes
tiales i ramis z summis z volatilia pe
nata. contra iura z concordias z instituta
sanctorum ec in imis. ps. Vidi impium
exaltatum z elevatum sicut cedros libani
tur bestialia corda i sublime attol
lit z vero in aere suspendit. Qui enim e
os diligitis tamen non peccatis. Nam eos
i aere suspendit z anima eius pati
dum ad precipicium disponitis. Ezech. xl
iiii. Sufficiant vobis omnia scelera
vestra domus israel. eo quod inducatis filios
alienos incircumcisos corde z incircumcisos
carne ut sint i sanctuario meo. Tercium

periculum spiritualis naufragii. Unde sicut
pharao parvulos submergebat i flumine pericu.
sic i fluvium deliciarum z diviciarum precipitat
eos quam cito sunt nati, z delicias semi
nat i eis z preba q fructificant i supplicia
Gal. vito. Qui seminat i carne de car
ne z metet corruptionem. Job. xxxiiiito.
Consumpta e caro eius a suppliciis. io.
Eccles. xi. Amove maliciam a car
ne tua. De scandalo proximi. Je. li.
Caro mea sup babilone dicet habitacio
syon. z sanguis meus sup habitatores
caldee. hic e enim confusio ecclesie quod ca
ro z sanguis ita primo. Unde proximus scan
dalizatur. Unde apostolus ad Rom. xiiii. dicit.
Bonum non e manducare carnem et bi
bere vinum neque in quo frater tuus offen
dit, aut scandalizatur aut infirmatur.
Unde aut sint honesti parentes z retineant
eos diligere. tamen parentes possumus debemus
scandalum evitare. Qui dicit Ephe.
vo. Nemo umquam carnem suam odio
habuit sed nutrit z fovet eam. Ursa
z leena diligunt fetus suos. z eos a
lienos si eis impenderint beneficium nu
triunt. Sed z lamie mammas nudaverunt
iuxta prophetam, lactaverunt catulos
suos. ho aut efferate adeo i humana
est ut que docuit negligat abiciat
que nutrivit. Bonus eciam licet esset
consanguineus domini tamen precibus adeo e
dilectus, alterum filium zebedei z aliud
Jacobum minorem. z Joseph iustum. Judam
z Symonem linea consanguinitatis cepit ad
sortes non dimisit. Sed in omni facultate
sortis e quod eterna predit quod quod accep
erunt seculis. Unde simior ee deberet erga
vos nepotum affectio. quia ne magis ob
sequentur quam ea que sequitur ex fortuna
nam z s. Ambrosius. Omne quod natura e tale ma
gis e tale eo quod non natura tale. Et in
iure civili pactum stipulacio tollit
pactum enim e vinculum nature, stipulacio

vo carnalis obligacio. ius vo carnale
ius naturale corrumpere non potest. tunc ius
carnale carnali quoque collatum. et in iure di
uino econtrario invenimus si quis suorum et ma
xime domesticorum curam non habet fidem
negavit. et adulacione seductoria qui
dam allegant legem ne incurrat sang
uinis beneficium mutare. Sed sic puto in de
Deuteronomio est vas incrustare simonie et
frustra iactatur. recte cum oculos pen
nacorum et non dicunt abolendi dileccionis
affectum set temeritatis effectum. et opus
quoque bonum relinquendum propter scandalum di
mittendum. i. ad Chor. viii. Si esca scan
dalizat fratrem meum non manducabo car
nem in eternum. Si enim cognatus hone
stus est et prudens. et imprudentem dili
gamus nimis. et in consanguineo hone
statem et michi scandalum vicemus
in proximo privatum nec sancte ecclesie
et gratia sui sanguinis quem fudit pro
ecclesia fidem christo. ut que suo parta
sunt sanguine que non premisit ex suc
cessione nec velut putiu acquisicione non
in carnis desideriis dispensemus set
in spiritus libertate scientes alia est caro
hominum secundum apostolum i. ad Chor. xv. Alia
iumentorum. unde cum beneficia ecclesie con
sanguineis nostris damus. ii. ad Chor.
x°. Arbitramur quidam nos tamquam secundum
carnem ambulemus. Scandalizatur
ergo recolentibus sanctorum memoriam. precipue
minuciarum spiritualium virorum penuriam
et nepotum cohereditatem habundanciam
in bonis temporalibus quam in beneficiis ecclesiasticis
excrescentem. sanctorum memoria. Si revo
cetur in memoriam. Eccli. xlv°. etc. de Moy
se. Eius memoria est in benediccione in fide
et lenitate ipsius sanctum fecit illum et elegit
eum de omni carne qui dixit domino Num.
xxvii. provideat dominus deus spirituum omnis
carnis hominem qui sit super multitudinem
hanc. Scandalum Moyses amicus dei

cum facie ad faciem locutus est dominus. po
tuit successores principatus filios su
os facere. et potuit eis propriam relinque
re dignitatem. Sed extraneus de alia tribu
eligitur. Iosue. Sic sciremus principatui
propositos non sanguinis set vite merito preferendos
Sic Melchisedech sacerdos dei summi
sine genealogia sine patre sine matre in
ducitur. ut in Christi sacerdocio qui sine pa
tre fuit in terra sine matre in celis. carnalis
affectus destruatur. Nam hic ubi corpus
carnem et ossa non habet. quia vir spiritualis
carnis et sanguinis officium non exercet. unde
qui Christi sunt carnem suam crucifixerunt. Gal.
v°. Certe spirituales patres cognatos
ad propriam adduxerunt quos carnales nec
tam a religione quam a propria reiciunt
et arcent qui ex sanguinibus et ex voluntate
carnis non ex deo nati sunt. Sed propinquos
eciam dolemus timidos qui dictaverunt
eciam dictando et sic multiplicatis inter
cessoribus plurimorum iuvaret optatis ut
possent illud dicere. Caro mea requi
escet in spe. Cum et quidam eorum in ultima
voluntate proprium statuunt canonicorum
quem videmus diminui prebendarum pla
cetur qui dant plura beneficia unius plura
nepotibus paraverat conferri. et tunc Eccli.
xliiii°. Et in carne Abrahe fecit stare
testamentum. Christus in carne sua consummavit
testamentum. et voluntates ultimas precipue
cum ponit dicens morticinia servorum
tuorum bestiis terre. Dantur enim superbis
et cupidis temporalia que reliquerunt mo
rientes propriis testamentis ad heredes
electis. virorum ecclesie spiritualium magis est
penuria quia sunt apprelatis multa
media suspensione et gemitu. Secundum illud Ps.
A voce gemitus mei adhesit os meum
carni mee. vocavit enim ad fletum et
planctum. Set ecce in prelatorum nepotibus
gaudium et leticiam comedere carnes et
bibere vinum. et id. Ys. xxii°. Desolata

e omis terra non e pax bmuse carni-
cerum quo qui s carnem natus fuerat
psequebatur eu qui s spm. Gall. iiii°.
Sicut tunc ? Ismael psequebat Ysaac. Gen. xxi. Sic carnales p-
sequuntur hoc spuales, et n breviati essent
dies no fieret salvu omis caro s pp e-
lectos breviabuntur dies. Mt. xxiiii°. Qz
si diu viverent quida plati penitus
destruerent electi, qr nullos n ?sagui-
neos eligerent quius tn via salutis pri-
pent. Dehinc dant temporalia i istis
nepotulis qui sunt filii carnis et sag-
winis. Jaco. v°. Divicie me putre-
facte sunt vestimenta mea ac tinea co-
mesta sunt aurum et argentum nrm erugi-
nat, et erugo eorum in testimonium nobis erit
et manducabit carnes meas. Sic igitur
re enim ignis concupiscencie magis urget
meos qui uix ad faciunt insi exinanitu
itu in tedis temporalibus. Similes enim sunt
pistoribus qui terunt pro pane pavita
i aquam. Et ipsi ardentissime ad
illas currunt homines iniqui sperant hre
pecunias, similes aquile vl ?gganti
ad olfactum cadaveris. Cohent eo & ita
qr ux pe incorporatur pp eos bona a
liquos ordinant. Job xli. Membra
carnium eius coherencia sibi. Nos enim q
bonos vehementer prevalent qr i malo
se concordie tenent, malos aut pla
tos et nd bonos volunt s intelligi
no bonos iniquus imple id. Mt. xvi.
Beatus es Symon Bariona quia caro
et sanguis non revelabit tibi. Quo
se debet habere ad religiosos et

D ocemus iiii°r pla claustrales

trum malorum excessus qs ?cr-
cent ad claustrales eorum conventus
Primo pacem eorum impediunt pp inno
ditates peurciones. Mr. I°. Stor indesti
conveniebat ad ihm undique. Hii sunt
regulares oia pp ipm dimittentes
et i unum cohererentes. Qz sic castrum fit
contra castrum qr dz capi. Contra quietus
dyal frequenter impedit quietum. x°. ps
Principes convenerunt i unum adversus dnm
et adversus xpm eius. Contrarie etc hnt
Tercio tempore visitacionis ?sidatur frau-
tatum quantitate vel qualitate q est i ecclis
Qz si modo excedat superior i exigendo
pt inferior obsistere denegando. Si
tu precatores fiant pp cunctos, rex
eorum visitacionibus pauca bona vide
amus emergere. Si diversas emergere, ne-
scio qua consciencia cu nra sit necessitas be
ne subditos audeant aggravare pp
quod i ps. Non congregabo conventi-
cula eorum de sanguinibus. Qz frequenter ma-
lum qd erat an sopitum cu ad visita-
dos conventus convenit hic frequentis-
sime suscitatum. I Machab. xii. Con
venerunt ut edificarent civitatem et erexi
erunt murum. Docuit familia i sim
tam expectat mensam ferculis hono
ratam et convencionibus eis admanducand
Sic dr i ad Thim. xx. Domum i ebracie
dimittebis, et nc corrigunt, et i indeciori
statu remanent dos. Ps. viii. Convenite
et ingrediamur civitates et sileamus, qr
erunt milites ?situati fere ex vicinis
locis. Ezech. xxxix. Dic omi volu
cri et cunctis avibus, et cunctis bestiis
terre, convenite properate et occurrite un
dique ad victimam meam, quam ego immo
lo vobis. Illis sunt fortes cum hec
eis residuis impedientibus illi qui
sunt vi vel metus ca. Timent enim re
gulares eorum ?pulsiuz ablacionem
inquietacionem, et eis convenientibus i
unum, nam no e certam dinitatem inde
ducere s convenientibus eis i conventibus
videmus et audimus scissuras esse, pp
hoc enim adquentes venire debent
ut bonos erigerent et male viventes
?gulatiorent. Eccli. x°. Exhortatur de

conventus malorum et destruxit eos usque in finem. Sedes ducum superborum destruxit et sedere fecit mites pro eis. Nam et iugiter invenimus novas exactiones mirabiles pressuras. Conveniunt quidam prelati contra religiosos quos extorquendas angarias et perangarias et extorquendas exactiones. Josue xi°. Convenerunt omnes reges in unum ad aquas Meron ut pugnarent contra Israel, id est claustrales. Et claustrales in conventibus suis conveniunt ut pugnent contra prepositos et alios priores. i. Machab. iii°. Congregatus est conventus ut essent parati in prelio et ut orarent et peterent misericordiam et miserationes. Contra hoc decanus cum nichil debeant episcopi ab ecclesiis exigere nisi consueta et canonica, nec permittunt eis immunitatem in rebus sed imponunt eis extraordinaria munera et sine necessitate et utilitate et inconsulto Romano pontifice impetrant contra eos certarum pensionum vel portionum privilegia. Videntur quidem ipsi se non in earum edificationem sed extirpationem. i. Mach. iii. Ecce nationes convenerunt adversus nos ut nos disperdant. Item si fiunt plures receptiones, fiunt enim receptiones per consanguineos in omni nimio virtutum degeneres, repelluntur pauperes meliores, et ipse accipiuntur. Dicit enim ii. Jacobi. Si introierit in conventum vestrum vir anulum aureum habens in veste candida, introierit autem et pauper in sordido habitu, et intendatis in eum qui indutus est veste preclara, et dixeritis ei tu sede hic bene, pauperi autem dicatis tu autem sta illic, aut sede sub scabello pedum meorum, nonne iudicatis apud vosmetipsos et facti estis iudices cogitationum iniquarum. Cum totus visus episcoporum deberet esse ut in bonis personis edificarent religionem ad Christi honorem et in eis impleatur quod dicitur. Protexisti me a conventu malignantium et a multitudine operantium iniquitatem. Item correctio impedit

correptiones. Etiam propter quas tenes esse dispressuras quibus nova mira diebus nostris Christum iam iterum crucifigunt. Clamabant siti claustrales domum regulas suas frangi et pedibus conculcari. Sunt enim qui regularem in se professi sunt habitum, secularem in fiunt obitum, in prelium armati mortali vulnere mutuo se confodiunt, per obedientiam inobedientes vivunt, nec prelatis suis reverentibus unde nec corripientibus volunt acquiescere, nec corrigentibus credere, nec parentibus obedire. Huius nequitie sue velamentum et excusationis ponunt causam auctoritatem episcopi sui, qui contra sacram quam professi sunt disciplinam armat eos et animat ne obedientiam et reverentiam abbati suo exhibeant, quin eis in opprobrium sue confusionis auspicia tota dedecus et scelus religionis eius tam celestis vel publice inventi milites permiserunt. Item etiam quidam religiosi concedunt de facili ne quis post factam professionem vel post appellationem violenter eiciatur aut iniuste repetatur, quousque causa eius coram episcopo per canonicam sententiam terminetur. Cum [illegible] tocius dissolutionis fomes et dissensionis incendium generatur. Sciens enim quis religiosorum offenderit, cum disciplinis regularibus debet subiacere sicut correptionis correctionem quis devitans ad appellationis diffugium convolat, dicens se iniuste retrahi sive violenter eici, etiam si culpa talis fuerit propter quam eiciendus sit, ne contagione pestifera ceteros perdat, iubetur postulabit iudicem ordinarium, constabit excessus proprium requiret, et quos secularis in cellis corrigi debuerant in consistorio publice proponit. Accedentibus aliis ad consimiles iudicum strepitus, et impunitas delicti incentivum parit delinquendi. Contraria sunt ista iuri canonico, que si observata fuerint dissolvetur religio, et turbabitur ordo et confusis omnibus quod scelere

debuerunt pre incipient, ut cauda in
caput, et caput comutatur in caudam. Ec
cli. d. Scs. xix. Conuentus forenses a
gentur et statuent proconsules et se admi
cem accusabunt, quod est contra illud i. Machabeorum.
ne liceat sacerdotibus uerum facere ad a
condicere et sine synode in regione con
uocare conuentum, liceat ergo prelato culpas
regulares corrigere et officiales suos
qui uidit inutiles ponere, inutiles instituere
amouere. Secundo prelatus debet se habere ad
ea que sunt supra se, que sunt tria, oculus
diuine sapientie etc. Propter oculum diuine sapientie
vigilent per diligentiam quo admonetur. Propter
gladium humane potestatis milites perconsta
ciam tribus modis. Propter munus gratie pa
ret se ad gratie(?) sectionis suscipiendam effi
caciam, ubi demum impedimentum. Propter
pondus ecclesie habeat uniuersalem ueritatis
eminentiam quo admonetur. Omnibus ergo calo
primo mouetur ut vigilet arcendo ma
las bestias, amouendo herbas noxias,
sanando oues saucias, reducendo de
uias. Tercio ad ea que supra se. De

O[illegible] deuian prelati quo
habere se debeat infra se, quod ad ea que
sub se, quo ad ea que circa se. Circa se
quo ad ea que supra se. Oculus quia super eum est
oculus diuine sapientie, gladius humane
potestatis, munus gratie, pondus ecclesie. Oculus
sapientie monet ut vigilet per diligentiam. O
culus enim vigil et insopitus omnes nostros
considerat actus. Jeremie i. Virgam vigi
lantem ego video. Ergo prelatus vigilet et
nichil negligat quod sit ad salutem ne
cessarium, quia Luce ii. pastores erant
in regione eadem custodientes vigili
as noctis super gregem suum. Et si episcopus
grece latine speculator dicitur, decet eum
maxime qui in specula positus est pec
cata diligenter attendere, et prius atten
derit sermone si potuit et actu corrigere
et si non potuit saltem eorum scelera operibus

declinare, quia si te non audierit dic
ecclesie, si ecclesiam non audierit sit tibi sicut
ethnicus et publicanus. Mt. xviii. Vigi
let ergo prelatus ut arceat malas besti
as, id est demonum insidias. Contra abusio
bestie vigilant ut oues decipiant et
dispergant, pastores uero dormitant. Je
re. Optimates simul confregerunt iu
gum, ruperunt vincula, ideo percussit e
os leo de silua, lupus ad vesperam va
stauit eos, pardus vigilans super ci
uitates eorum. Frangitur iugum caritatis
eterne, rumpuntur vincula obedientie, leo de sil
ua consurgit, lupus ad vesperam seuit,
pardus vigilans incedit. Leo est fortior,
lupus callidior, pardus lasciuior, quorum
presumptionem, astuciam, lasciuiam propter
opus preuentante pit. Dormitauerunt enim
pastores tui rex Assur. Naum iii. i. Petri v.
Fratres sobrii estote et vigilate quia aduersa
rius uester diabolus tamquam leo rugiens circuit
querens quem deuoret. Dathan enim terram
circuit qui quietus in celi culmine stare
contempsit. Primo terram circuit cum car
nalia corda scrutatur ut bona tollat,
mala mentibus insinuat, in ea cumulet
cumulata perficiet, perfectos iniquitatibus
ad penam socios acquirat. Ut amoue
at herbas noxias, id est carnis delicias.
Eccl. xxxviii. Qui tenet aratrum et qui
gloriatur in iaculo, stimulo boues agitat
et conuersatur in operibus eorum, et narratio eius
in filiis thaurorum, cor suum dabit ad uersa
dos sulcos, et uigilia eius in sagina
uaccarum. Sic omnis faber et architectus
qui noctem tamquam diem transigit. Et prelatus
tenet aratrum qui curam ducit, qui
gloriatur in iaculo, id est dignitate quam accepit,
si malos corripiat stimulo boues a
gitat, dum fortes et pigros ad peniten
ciam excitat et conuersatur in operibus eorum
per diligentem considerationem operum subdi
torum, et narratio eius in filiis thaurorum.

dni ppt eis ext scop. vigilat adusa
dos fulcos ad eradicandos motus puos
et delicias carnis. Seminat vero spu
alibus bonis sic vigilant artifices me
chanici ad pfcom opis sui scz. vigi
lia sua pficit opus Dic sub ferrarius sedens
sup incudem et considerans opus ferri
et scz. Vigilia sua mundabit fornacem
quia extirpat delicias q inflamant
fomitem ut sanat oves saucias. i.
cor roboret infirmas confirmas. Apoc
iii. Esto vigilans et confirma cetera que
peritura erant. confirma i bono in
cepto. vn prosper. i. c Pastores dici vo
lumus. nec tn ee contendimus. offici
um vitamus laborem appetimus dignitate
mundorum spum sevis agrege dilace
rando no abicimus. et q eis remansit
ipi tollimus. qm pauperes. divites non
potentes no solum no arguimus sed eos vene
ramur. ne nos a munerea solita offe
si non dirigant. aut officia desidata
subducant et redeunt devias oves
i. anias erroneas in fide aut dubias
i. ad Chor. xvi. Vigilate state i fide
viriliter agite. ppter hoc preceptu dns iam
tor ut vigilet. ne ppus erret. Ex. Nocte
eni media vastator angelus percussit
egiptiorum primogenita. fides aut primo
genita e int virtutes. Ei eni debetur
hereditas q nos filios efficit spirituales
hanc dyabolus primo mactare elidere ut reddatur
seru corpus eccie. Pro bono plati. hebreorum
xiii. Ipi vigilant qm rom paiab reddi
turi. Ex. Nam si rector navis no vigilaret
i periculo. timendum eet de naufragio
prov. xxiii. Eris sic dormiens i medio
mari et sic sopitus gubernator amisso
clavo essent et cristiani ses i pericu
li speculatores no vigilarent i extru
bus. i. io. xxiiii. Vigilate quia
nescitis diem neqz horam. Et si sciret
pr familias qua hora fur veniret vigi

laret utiqz et no sineret pfodi domu sua
Dic reges antiqui convenere nocte porde
ti vocant vigiliis sic epi cum iniungs
consecrationis. qz no sunt diligentes
i subditorum vigilia commabit igia sem
piterna. Luc. xii. Beati servi illi quos cu
venerit dominus invenerit vigilantes. Ppter
gladiu humane pos milites per
constantiam quatuor modis &c.

Doceamus sedo de gladio humane
pos. Ipse monet q platus mi
litet p constantiam. cu tyrannis vl aliis su
prior inquietat ecciam. vn sic. Johns
xix. Milites xpm crucifixerunt q vesti
menta eius acceperunt. sic hoc ecciasticas spoliat
et psonas eccias noviis crucifixionibus
inquietant. contra quos pro eccia sunt ar
ma spualia non carnalia. ii. ad Chor.
x. Arma milicie nre no carnalia s
spualia &c. Lz plerqz mor ut eis in
fert vis vl iniuria. ad vindictam bel
la statim prosiliunt. armatorum turmas
instruunt. et q tur vulgaribus phibet
domi sacerdotes attemptat. cu tn mich
xpiane legi magis videtur ee contra
qm reddiciao lesiones. et ubi e ille Dic tu
lerit tibi tunicam da ei et pallium. Ex. Ipsi
forte docent platus i aliis q no ex
plent in seipso q e impium. quia qui
solvit unu de mandatis minimis et do
cuit sic homines minimus vocabitur i re
gno celorum. qui aut fecit et docuit ma
gnus vocabitur i regno celorum. Ex. Nam xpus dns
cu scripsit capt et ne ambulates no s
carne militamus. et cutta mdi furetis
obstacula. no persistati exemplis ulcisc
s princeps superavit et tonausse patie
mane. Ecclesia doz mudi rabie pocius
cognic fide. qm carnalia arma corripe vl
ledenti lesionibus rede. ppheam cum int
regnum et sacerdotum propria cuiusqz distig
uuntur officia. ut rex utatur armis secli
et tunc ingatur sacerdos gladio spuali. hoc ae

sit quadrupl. exhortacio. ij. Thymo.
ij. Dic bonus miles xpi labora qui
s. ibus exhortatoribus regnu tuetur et pa
triam diminuit. vn illud miles x
Johis. Milites seculares exhortatus
e ubis di. eis. Neminem concuciatis neqz
calumpniam faciatis et contenti estote
stipendiis vris. ad exhortacoes istas
ptinet mine de pena iehenalis put reci
tat. petrus damianus de comite q
qui dampnatus e qz tenebat possioz
eccie dicens i hec uba. Ptheuticus
ptibus comes qdam dives ac potens
s qui mro bonu ordine pdigiu e re
puri bone opinois et innocentis uite
put humanu erat de eius estimacoe
iudicium; an decenniu fere defunctus
e, post cuius obitu quidaz religiosus
p spm ad inferiora descendit, pstitu
qz comite in supmo gradu cuiusdaz sca
le positu vidit, ... namqz qz scala
ia int stridentes et crepitantes ultrices
incendii flammas videbatur erecta, atqz
ad suscipiendos omnes qui ex eadem co
mitatu genealogia descendunt constitu
ta. Erat autem tetru chaos et imme
baratru infinite patens atqz ipsius
dimensu. vn scala posita surgebat, hec
gz ordine succedencium sibimet ser
es texebatur ut cu quis eorum noviter ac
cederet primu interi scale gradu teneret
Is autem qui illic repertus erat aliis qz
omnibus adproximus ... gradum i yma des
cenderet, cuiqz alii atqz alii ex eodem ge
nere homines post carnis obitum adp
ficiam scalarum p tempus intervalla con
fluent et alii primus excedent ines
fabilis necessitate iudicii ad inferiora
migrabant, placet dn vir qui hec con
templabatur causam huius horrende dap
nacionis inquireret, et pstim cu ille
comes sui temporis puniretur qui tam ho
neste tam decenter vixisset, audiuit

quia ppter quandam predii possessionem me
tensis ecclie qz beato Stephano proavus
eius abstulerat, cui vz iste iam de
cimus i hereditate successit, omnes isti
ut dicto supplicio deputati sunt, et sic
eos ad pecandum non dispar auarice
culpa conjunxit. Ista michi loquor ad p
fendas atroces penas incendii gehenne
supplicium contemplaui, hec etiam timeant
iniusti possessores aduentant et subtili
caueant ne dn se de redditibus ecclie
saciant edaces postmodum medullis
suis flammas depascant. Oracione sic
em. Exo. ij. et xix. Cum litat Moy
ses con Amalech elevabat in
oracione manus et vincebatur fidei in
imicus. Zach. ix. Circundabo domu
meam exhibens qui militant in euntes
et reuertentes et non transibit sup eos plus
exactor. Qui galliarum finibus fer
tur audituisse int abbatem et quidam
seculi potente orta e non levis
de possessione contencio. Diu decertatu
est iurgiis, tandem condictu e ut a
gerentur armis, et secularis potestas mi
litum copiis tamquam peliatur magis
dies. Cuneos ordinat, acies struit
et ad agendum fortiter omnium mentes
inflammat. Siluescunt omnia gladiis
rubent clipei, vociferancium cla
mor attollitur, bella stinguntur, et ad
grediendum hostilis exercitus expectatur.
Abbas autem non i carnis armis spe
sua, sed i xpiane salutis auctore con
stituens, cunctis qui pro se dimicare
convenerant suum exhibuit comi
tatum, solos autem monachos suos equis
imposuit, capita cucullis operi p
cepit, sic qz cu illis velud galleatis
et loricatis fidei munimento, ceu cas qz
vexillo ad locum certaminis uenit. Cu
qz vir ille non sicut ut sperabat arma
conspiceret, sed agmen celeste atqz angelica

aciem cominus aduenissent, tanto enim cu
ctis omnibus diuini timoris terror inuasit
vt desilientes de equis protinus arma
proicerent, terre se humiliter sternerent, indul
genciam flagitarent. Sic inimicum tytu
los victorie triumphali obtinuit, qui non
in frementibus equis, non in micantibus
gladiis spem posuit, sed exordine cor
poris virtute presumpsit. Dicit enim Ve
getius iiii. libro, Vegecii Renati de arte mi
litari, et cum pauciores et infirmiores
se nouerit habere milites, extremo late
re aut montem aut ciuitatem aut mare
aut flumen debet habere subsidium, quod tu
ad soliditatem diuine confidencia
mente attendens, ordines et cuneos cetus mox
assidua supplicacio, cor pauciuidine
qui mare affligit contricio, vel qui flu
uiales lacrimas elicit deuocio, ma
gno contra hostes extrema parte fruitur
subsidio. primo Machab. iii. Iudas
Machabeus fortis viribus a iuuentute
sua sit nobis princeps milicie et ipse
aget bellum populi. Machabeus ingenio
suo interpretatur, hoc autem est spirituale inge
nium tempore obsessionis et belli inicia
orationis mittere ad dominum suum atque primus
obtineret castrum, orent pro omnibus et
platus secrecius et vehemencius super
super omnes, propter quod de lege bellorum dicit
idem Vegecius, quod si debeat consilio
cum militibus quod vos facturus sis cum paucis
simis ac fidelissimis aut potius ipse
tecum. Excommunicacio contra illam hoc remedio
vtitur eciam in eos qui duri sunt et rebel
les, non in eos qui mansueti sunt et humi
les, sic in medicina fortes egritudines
tumentes cum emplastra vel quedam leg
lia contra eos aut positiones et cautam
i. paralip. xviii. Composuit Dauid mi
lites in damasco vt Syria fuerit ei
Damascus potus sanguinis. Syria
sublimis, per quod eciam significat nobi

les et potentes fetur excommunicatos g
ciam que vita est anime qui eius sagi
ebibentes, et quia tales excommunicatos
ceperunt audiant, preter dampnum
quidem inquit degere in morbis, sed maiora
tytulis insignitus consanguineam suam
nupciali sibi federe copulat, prohibi
tionem spreuit, excommunicatus adhesit, et totum
ecclesie censure vigorem nugarum pu
eri fabulis deputauit, cum ecce hoc
addiem indignacionis indicium contigit
vt panes dominicalibus in mensis ipsius
cum carni ceta piecti minime tangeret
et dum preceptis sacerdotalibus se non humi
liat qui vigilare sibi ad salutem noluit
et in cubiculo dormientem repente de ce
lestibus veniens fulgur extinxit
expertus moriendo diuini furoris sinistram
qui volens suo deum viuere prohibere con
tempserat medicinam. Interdicti exagge
ratione qui clauduntur ecclesie suspenduntur
diuina cantica, cogitur et mendicare
qui panes propositionis in mensa domini
consueuit manducare, clauduntur om
ne cancellum debet in et cessacio sic populus sic
sacerdos, hoc est vltimum ecclesie remedium
quod cum summa deliberacione procedere
debet in medium, cum occasione super declina
torum silencio priuatis laycorum ponet
cuncta consiliis in publice et priuatis col
loquiis instat eius commendacioni sacerdotali di
recepcionem verum generalis personarum, dicit
se soluere quod non recepit, properat alibi
in iuste punire, facere cauere quod per
se katholici sunt pare. iiii. Reg. x.
Precepit Iehu militibus suis vt per
cuterent eos quod est percutere terram anathe
mate. De quo conquerit ecclesia si fiat
iniuste. Iob. xvi. Multiplicauit iram tuam
et pene militant mecum quod est nimia com
passio cum quos diuinis nutriuerunt
tantum periculis exponi permittunt, vnde
videtur mihi potentibus quod molestare

volue[t] profundis et confunde[re] apparet
si principal[is] p[ro] ca eisdem coruscantib[us]
ex toto[re] diebus d[omi]nicis et festivis
et loca adque accedet quin d[omi]ni morte
incois cessarunt sim[ul] adimis. Quod p[ro]
leonem papam in obiciunt qui duxisse
l[eg]e[m] exercitu militarem, quis posset
p[ro]ruitus videri q[uod] privilegia pauco
ru[m] non faciunt legem co[mmun]em; s[ed] n[ec] pe
trus ob h[oc] ap[osto]licum tenet principatu[m] q[uod]
negavit, n[ec] david meruit p[ro]phie o
raculu[m], quia viri alieni thoru[m] in va
sit. Et id h[e]c indicare venerabiles p[at]res
qui forte no[n] inveniunt[ur] in o[mni]b[us] innocen
tes, no[n] lego q[uod] hoc fecit vel docuit G[re]
gorius, qui tot a longobardis rapi
nas et violencias e[st] p[er]pessus, no[n] S[ilvester]
bellu[m] arronis intulit, no[n] xp[ist]us h[oc]
no[n] docuit, quo triumphat, p[er] paciam et co
stanciam ap[osto]li sa[n]ct[or]u[m] c[ru]c[e]m tondidit, et
m[arty]res triumphan[tes] diversa supplicia p[er]
tulerunt. Ergo pro fide qua ulli venit
ecc[les]ia in p[er]iculo fiera corripi arma con
cedit[ur] ut katholicus videatur quid
p[ro]cerem et transsitorii eccl[esi]e facultati
bus locuante acies sacerdotu[m] in[ju]sto
vel impio sic in gla[dio] debachan[tur] cu[m]
eccl[es]ia negocii leges divinit, sc[ilicet] vel
sacerdotal[es] edicta canali ne q[uo]d agit[ur]
in tribunalib[us] iudicii e p[ri]ncipii secu
larium i[n] eccl[esi]e v[er]ta[tur] obprobrium et dis
pendium congressione bellor[um]. ij.
Thymo. ij. c. Nemo militans d[e]o im
plicat se secularib[us] negociis ut ei
placeat cui se probavit. Et id e[st] bon[us]
miles qui p[ro] capienda iniusta invasio
ne succingi[tur] s[ed] pocius qui reclamans
iugit[er] et constant[er] bello no[n] cedit, ne
sustinens p[er] paciam, nec i[n]bor[um] vibus
spicula p[er] in iictam ment[is] co[n]stanciaz
resp[er]gnun si necesse fuit exponens morti
p[ro]p[ter] iusticia[m] ut liberet opp[ri]m[en]tes cu[m] q[ui]b[us]
e[st] malicia et vita ho[m]i[n]is sup[er] t[er]ram

Propter minus gratie paret se
ad suscipiendam consecrationis effi
ciam Cobi de imp[edi]m[en]to impedimentis

Donatus tuo minus gr[ati]e q[uod] plac[i]tu[m]
inclinare q[uod] ad suscipiendu[m]
consecrationis efficaciam. Con. ij. Chor
vi. hortatur ap[osto]lus ne i[n] vacuu[m] recipiat[is]
dei gra[tia]m s[ed] contra i[n] aliquib[us] vide
amus. Qui iuitant actus gra[ti]uitos et
consecrationis. Qui vocant vicarios ad
officii exsecucionem. Qui vocant p[ro] se ep[iscop]os
cita aucupium advenaciorum. Qui edi
ficant muros et terrena mansionum. Vi
tant eni[m] consecrationem qui abhorrent
offi[cium] et n[omen] ep[iscop]i, s[ed] epatus emolimenta
papiunt, temporales redditus ad usus
extra ordinarios usurpare conten
dunt et sp[irit]uales vocari electi no[n] atten
dentes illud ap[osto]li. Ne quis desit
gr[ati]e dei, ep[iscop]alis consecratio s[ed] cu[m] hone
impacti[ur] honorem, s[ed] electus honore
et labore p[ro]ficuo appetit voluptates
sp[irit]u e[st] q[uod] indignu[m] se ep[iscop]o facit q[ui]
xp[ist]i misterium erubescit, et qui xp[istu]m
confessus e[st] coram homib[us]. Huic xp[istu]s
coram p[at]re confitebit[ur] in celestib[us], s[ed]
p[re]mine gr[ati]e mu[ne]ris acceptis pestive
d[omi]ni rapinis inhyant, paup[er]es opp[ri]
munt, affectant potum, gwerra moue
mus q[uod] consecrationis gra[tia]m forte no[n]
adipiscitur quia g[ri]phes alitus
accipit[ur] milvos et vultur, q[uod] rapa
ces aves sunt i[n] lege d[omi]ni reprobantur, et
as[s]cariscos prohibent[ur]. Videre ne quos
dam eor[um] reprobavit d[omi]n[u]s q[uod] sacru[m]
misterium erubescunt et i[n]iungu[n]t eius
contaminatis abegunt, et elongabit[ur]
ab eis b[e]n[e]dictio q[uod] b[e]n[e]dictionem gr[ati]e no
luerunt. Vocant eos q[uo]q[ue] ep[iscop]i bar
baros et ignaros ad offi[cium] exequendu[m]
dantes offensione[m] ut vituperetur mi
nisteriu[m] suu[m], du[m] p[re]sumptuose sacrilega
dehonestant ep[iscop]alis eminenci[am] sacram

Di. i. pe. iiii. Commissas sibi prius accep-
gratiam in talentum illam amministrantes
tamquam boni dispensatores multifor-
mis gratie dei. gratiam enim quam quidem
acceperunt ingratitudinis elatione dum dis-
simulant ad alios in officiis exercendis. Sic
enim corpus est unum et membra habet multa et
omnia membra corporis cum sint multa
unum corpus sunt. ita et christus. anima
enim una est et omnia membra vivificat
sed non una et eandem vim membris omnibus
ministrat. et quod alijs concedit alijs
negat. oculus enim ab ea respirat
ut igitur cum alijs vivat. sed spiritualiter
ut videat auris non audiat. Sic
gratia spiritus sancti hominibus in christo renatis
vitam fidei concedit. quia iustus
ex fide vivit. Sed cum aliquos ab eadem
dignitatis in statu prohibet veluti qui-
busdam superioribus membris spiritualia
dona concedit. et utrum sint oculi di-
storti vel lusci natures sine anima
non distinxit. sed ubicumque distribuit of-
ficium congruum. ut quodammodo videre
non curare quomodo sunt membra sive
honesta sive feda sed magis loca in
quibus sunt natura constituta. sic spiritus
sanctus ad conferendum spiritualis gratie
sacrum non tam naturam nitere quam in-
iuncti gradus attendit officium. Cum
non tam considerans ad gratiam dispen-
sandam. Quod membra ecclesie sint
honesta sive inhonesta quam loca vel
sub ponat. Sed sepe contingit ut mem-
bra que habent excellentiora officia
ora sint deformia. cum tamen non sint de-
cora. et que inhonesta sunt natura a-
bundantiorem honestatem habent. sed in
hoc maior confusio quod cum aliquem gra-
tiam sacre unctionis vel quam acceperint
celebrant ordines. ecclesias altaria
consecrant benedicunt abbates. et victu
et vestitu inhabiles iudicantes sacra-

mente redemptionis committunt in questu.
Cum tamen eos quorum ordinatio dubia est
sacri canones non admittunt. Non
enim illos episcopos reputamus quos ec-
clesia ignorat. Vacant enim quidam
prelati non canonico muneri vel eius exer-
citationi sed aucupio vel venationi. Hij
sunt qui in avibus celi ludunt. non atten-
dentes quod alienam et acceperint non bene
convenit. afflictos sic aeternis et terreni
voluptatis apti apostolus. ij. ad thimotheum ij.
Fili mi confortare igitur que est in
christo ihesu. hoc est per gratiam in predicatione
clericorum non venatibus et aucupiis. Video
quosdam quorum mentes avium delectatio
totas occupando consumit quod contra
gerunt ymaginem. tyrannum tamen iterum pro-
cessu restituunt iugiter ab avibus devo-
rantur. Caveatis enim ab avibus devorari
quin avium vanitate torquetur. non avium
cura sed ovium susceperunt quorum time-
dum est ne quod gregem domini contempnentes
in sinistra cum edis. qui aves ovibus
pretulerunt. volucres celi sic et pisces
maris non ad voluptates concesse sunt
homini sed ad situm. si tamen hee volucres
depredatrices et rapaces volucres celi me-
rito censeantur. quorum qui contra celum
clauditur et inferna panditur. Dicit ergo quod
veretta convertitur pastor vitam suam tamen
venetu com. impediunt. et canibus usque
ad canos intendunt non advertentes quod
Nicolaus papa suspensionis decer-
nendis. in c. Lanfredum episcopum decreti
fieri decrevit quod venationi exercent.
Dic autem in inito virorum illustrium potest
inveniri qui venationem exercuit gratia vo-
luptatis fuerit acer pede tamen. sed aut
erimanthi in brauca placanti ane
mora victor. Alchides auctor ro-
manum generis tauros terre fudit melius
apud archidis vastatorem prostravit. Sed
quid nobis debentes que fortis sunt. que

compa^o gentilium et omnium sacerdotum, qui
recentes venari non feras hirundinis
sed homines ut ad fidem revocent et mon
tes deserta et latebras et dumeta. Dicat
ergo sacris et aleis, et ut recordentur quod
canonica decreverit auctoritas, ut alea
tores episcopi deponantur, et licet statuta scrip
tura non posuit puto sive iudicio p
mo sed petri damiani epistolam in episcopum
ad hildebrandum apostolice sedis electum pre
terviusque ludi genus alee nomine com
prehendit. Cui dictus petrus fflorentine
civitatis episcopum qui in scacis luserat tria p
saltia precepit ut percurreret, et xii pau
perum pedes subtractis munusculis ero
gatione, aqua quod recreatione lavaret
ut qui hic culpa manibus et sermone co
mittitur, lavando pauperum pedes manus
suas a contagio rectius abluerent, et
imprimendo alienis ora vestigiis pa
cem sic cum domino que perfluendos iocos
offendat reformaret. Vacant ecclesie
edificiis maiorum non edificationibus
animarum ut dicatur id .i. ad chor. xv.
habundantius omnibus laboravi. Vox non
eis competit quod predicat gratia eius in
me vacua non fuit, nec id quod in mete
sequitur post illum positum. Non autem ego
sed gratia dei mecum. Sunt apparet eorum in
dustria circa lutorum parietum vel domo
rum edificia, que gloria conscientie quod vi
naria construuntur, quod indagine fere
clauduntur, si cilicia dissolvuntur, si non
eorum femoralia castitatis balteo sup
ponantur, si claustrorum hostia relaxantur
Nunc utilitas quod fimo terra ag
saciatur impinguantur. Si cultura
dominice messis nec avellitur spina ne
tribulus extirpatur, nec ubi domini
seminatur. Numquid deo cura est de bobus
et asinis ut circa boves et asinos
prelati tantam sollicitudinem patiantur
Propter pondus curie habeant pre
lati universalem virtutum emi
nentiam quo adquatuor. Cap.
Docemus in^{to} de ponde curie
quod prelatum mos ad universalem vir
tutum eminentiam. Dicit enim matheus in fine
tulum sic suam portat crucem pro pre
sollicitudinis sit commissa, et id ut hanc
particularem tenemus vivat necesse est
prosiliens. Qui matthei xx portat pon
dus diei et estus, dies temporalis pro
speritas, estus temptationis adversi
tas pre albalatudine diei timeant
et in fervore temptationis, que adversus
sit plebem custodiat. Hii sunt giga
tes qui portant orbem quadrum ipsi
ponde. ut .ii. ad chor. iiii. pro id quod est
momentaneum sed acquirunt pondus eterne
glorie, ergo quantum addimus pro tentati
ent ponderis dulcedinem. Dicit Sa
lomon homo sine querela perennis de
precatur pro populis fundit sive sancti
presens ordinem et primentem deprecationem
allegans restituit ire .xviii. Cap.
Et stans inter mortuos et viventes pro
populo deprecatus est et placat dominum. xvi
numerorum. Hoc est pondus sanctum. Sed Regum
iiii regum iiii^o, recepit pecuniam catho
licam redemptionem cecidit primogenitorum
pondus autem siclus est qui xx obo
los habet, ut in duobus precepti dilectionis
dei et proximi duplicatam fuerunt de
cimam decalogi. Dicit Moyses devi
cit Amalech elevatis manibus in
celum, manus autem eius ponderose erant
Deus autem ponderator est spirituum proverbiorum xvi
Dicit enim spiritus dominus pondat cum om
nium affectus considerat, et eos reputat
maioris ponderis quos maiores ca
pit ex fiducia. Unde quod est pondus
in corporibus hoc est amor in spiritibus vir
tute propria desiccat quum moyses manum
remittit et prelatus orare desistens
quasi fatigatus sub ponde conturbescit

Ysa. xlvi°. Onerati sunt gravi pondere usque
quod ad lassitudinem contabuerunt et con
tracta sunt simul non potuerunt salvare por
tantem et anima eorum in captivitatem ibit.
Tales erant antiqui prelati et dominus obe
diebat eorum voci. Accidit autem unum quod re
citat petrus damianus cum [illegible] monarres
episcopus in theutonia cuidam episcopo convi
vator incederet et imminente hora refec
tionis episcopus theutonie quod apponeret
non haberet estuare cepit et caritate animi
dilatare. Et in arcto positus quid appo
neret cogitare cum repente grues sic
liam invicem congruentes exprimunt se
veritatem aeremque volitare ceperunt
tunc episcopus in fervore fidei constitutus
domine inquit propone unam de gruibus
istis ad nos deici ut famulus tuus de
benedictionis munere tue satisfaciat ca
ritati, mira exaudicionis divine veloci
tas, vix verbum ex ore deprimitur mox una
primi corporis gruis tractatus ante
pedem decidit. Et fides que per dilectionem
operatur adimpletur. Et reliquam ad se imi
tabilem se prebent proximi sacerdotes pul
crior. Levitici. xix°. Statera iusta
et equa sint pondera. Non habent equa
pondera qui subditis importabilia
imponunt. Matthei. xxiii°. Digito suo ea
movere nolunt. Hec enim sunt pondera que
nec prelati nec subditi portare possunt. Unde
non in scriptis consuetudinis pulcritudinem
reperiunt. Alii apportando se subde
bent et deponent. Hoc enim est pondus quod
dampnatur in prelatis, et habere in sacculo
diversa pondera maius et minus, minus in
prelato et maius subdito quod dampnatur.
Deuteronomio. xxv°. ex decreto legis. Ipse est
qui omnia constituit in numero pondere et
mensura. Prelatorum requirit opera pon
derata. Nec pondus dolosum appareat et
vita regimini contradicat. Hic de quodam episcopo
recitat idem petrus. Iohannes cama
dens episcopus pauperculis cuidam vidue
porcum que velut spem sui victus ale
bat precepit auferri suis servitoribus, presulatum
non segnius preparavit. Illa gemitus ef
fundit et fletum ut sive sue vite redderet mo
mentum. Quod veniens episcopus dum lacrimas
vidue fecit delicias gule sue mox per
cussus in gutture colligitur infirmitate quod nullis
medicorum studiis donec vixit evasit. Quo
tandem episcopales infulas monachica pro
fessione mutavit, et longis post quibus
vixit, cum usque ad obitum tanta lesi gut
turis laboravit molestia, ut non cum magna
difficultate, tamen lesi gutturis laborans
alimenta non possit, adeo ut ad geminam
semper mensam sucedentum vel fere in refec
tione recumberet vel discumberet, et vix
tamen tibi caperet unum stomachi recreare po
tuisset. Narrabit etiam idem de quodam episcopo
qui quanta [illegible] que initium quadragesime
dominice faciat vel convivium sumptuosum opibus
ministravit et balneum preparat et vocatis mi
litibus et obsequentium turbis diem quiet
locum, cum adhuc lumine scientes cives eccl
pitalibus fidelium estuabat in gurgitatus
mero et ventre in multiplicatis ferculis
descendit, et ecce vultu eius talis nege
ti et incolumitatis palissime repente corri
puit, et eius faciem inhonestam visu
tota distorsit, qui per plures annos
permodum vixit. Sed hoc ipse animadversionis
insigne portavit. Iste quia consuetudinis
sue non observavit pulcritudinem sed divini
timoris pondus abiecit, divinam iustitie
ultionem non timens quod si dominus iustitia
sic punivit in futuro tali quanto pondere
cruciabit. Iob. xxxi. Semper quasi tumen
tes fluctus super me timui deum et
pondus eius ferre non potui. Gregorius.
Perpendere debemus quo fieret ira que rep
bat si iniquo fieri vix valet ira que purgat.
Et notabiliter dicit quia timentes fluctus
Quum sic in periculo maris tempestate

deprehensi pondus nauis abicimus
vt viuamus tempalr. sic abicere debemus
temporalia opprimentia vt viuamus eternalr.
sic enim nauis enatat liberata que
mergebatur onerata. Tertio ad subditos
vt defectus eorum sustineant prelatis
fortitudo. Num. Moyses dicit xi. Cur im-
posuisti pondus vniuersi populi super me
nunquid ego concepi hanc multitudinem
vel genui eam vt dicas michi porta
eos in sinu tuo sicut portare solet nutrix
infantulum, et defer eos in terram quam
iurasti patribus eorum ex intelliges
spiritualiter apostolus. i. Thess. ij. cap. facti sumus
paruuli in medio vestri tamquam si nutrix foue-
at filios suos et nutrix enim pia susti-
net etiam quod paruulus mammam mordet.
Sed hoc est notabile quod Moyses de filiis
suis conquiritur. Et super eodem. i. Deuteronomii.
consilium ei adiorio datur ubi dicitur
non valeo solus sustinere nostra negocia
pondus et iurgia, et quasi in sententiis
addendo sic adiecit. Date ex vobis viros
sapientes et gnaros quorum conuersacio
sit probata in tribubus vestris. Non
enim Moyses labori se subtraxit sed
adiutorium quesiuit, quia communicato multis
prodesse officiis ponderis quod sustinetur
fit leuius in labore. Sustineat ergo pre-
latus tam pondus in iure proprie quam
aliene temporis quid infert vel subditus
non indigne adiubi a casum sed
equanimiter sustineat, et non exaspe-
ratus efferatum. Legitur enim in collacioni-
bus patrum de quodam herone sene qui
quinquaginta annis in heremo commo-
ratus pollebat abstinencia singulari
adeo et nec venerabilis paschalis diei
adeo potuit participacionem conuiuii
cum fratribus obtinere in eadem, in qua
fratribus cuncte pro annua sacra tenente
in ecclesia solus agregari non poterat,
ne quantulacumque percipere leguminis videretur
videtur proprio tam in aliquo relaxasse
qui angelum sathane velut angelum
lucis recepit, et eius monitis obediens
se in puteum altissimum precipitauit de
angeli sponsione non dubitans se
premittis suis non posse discrimini sub-
iacere, et in mortis articulo vix potuit
reuocari. Hoc dicimus tamen propter ima-
tia prelatorum, sed quod ad propositum magis est
ut aliorum defectus sustineant, quod in
eodem libro scriptum est audiant. Cum ad
quendam senem prelatum in heremo iuue-
nis accessisset, et se inquietatum spiritu for-
nicacionis diceret et ut uberiorem solacium
et cordis remedium haberet, verbis eum corri-
puit amarissimis, nec censendum
monachi nomine que titillare potuit
appetitus libidinis. Illo ergo iam vero
bonum acbitrare commoto et desperacionem
concupita cogitanti, occurrit abbas
apollo contemplans ex vultu tristitiam
et suscitata causa tristicie audiuit ab
illo se velle ire ad seculum, et quia mo-
nachus esse non possit, secundum abbatis sui
sentenciam prius deductus, et cui ille eum con-
solatur asserens se continue idem pati
nec tam laborare quia in via dei ab
hac peste liberari, poposcit ab eo vnius
diei inducias vt ad cellam ponti-
ficem approquinquans expansis manibus oracione
fusa cum lacrimis ait. Domine qui solus
es arbiter oculorum uirium humanarum
conuerte impugnacionem iuuenis huius in
senem istum, ut saltem doceatur in senectu-
te infirmitati condescendere uel compati
iuniorum. Huius dictis vidit ethiopem
nigrum igniculo contra sene iacula recte
quibus ille esset sauciatus velud a-
mens rebus hinc et illinc cursitat et
eadem via progredi, quam iuuenis
ille discesserat, quod videns abbas ap-
pollo intellexit libidinis telum quod
ethiopis iecerat in eius corde fixum

que inquit tam te ita pueriliter exagitat
te huius gravitatis oblitum, et qui ille prelatum
conscientie et culpe agitatione confusus ce-
dens illum suam libidinem non latere
non credidisset. Cui heremita inquit ad te llas
et intellige te vel ignorantem hactenus
zabulo vel despotum, licet te de cor-
de meo cum quo ille confligit quottidie
ad eorum prostratum qui primi inter divinum ia-
culum per tantorum annorum seriem quibus
in hac sollicitudine vixisti, non dicam te
superare, sed nec uno die ferre potuisti, vin-
cere de duos passus est sauciari, ut saltem
in senecta discretes compati infirmi-
tatibus et fragilitatibus iuniorum, qui iu-
venem non tamen non fovisti, sed in te fuit
desperatione perniciosa devorandus satha-
ne credidisti, contra illusione temptati-
que nequaquam tam vehemens appe-
tisset qui te nunc usque impetere dedig-
natus est, in virtutem animi eius inspiceret
cui invidens eum suis iaculis ignitis
anticipare et prevertere conatus est eum
intelligens fortiorem cum quo tam tanta
violentia conflictum intulit vehemen-
tem. Disce ergo laborantibus compati
arundinem quassatam non comprime, non
extingue lignum fumigans, sed erue
eos qui ducuntur ad mortem. Contra ad ad-
versarios eos cohibeant presules tri-
tudine. i Reg. xxxi. Totum pondus prelii
versum in Saul, Philistim pugnantes contra
Saul sic nobiles prelatum certamen impug-
nantes. Imperator enim potius cadere
qui magis novit bibere, quam contra
hostes Christi confligere. Ceteri vero status
erunt et ymma conantur atque exhausta ca-
nant plura intra genui, illic ceciderunt
illic tendebat Ulixes, et pingit flu-
ido pergama tota mero. Decimas au-
ferunt ecclesie et clero non desinunt, totum bel-
lorum exagium in prelatum convertunt. Non sit he-
aut ad finem divide defraudat per-

sonam ecclesie, ut prelatus perpendens discat
quod Eccl. xiii. pondus super te tollit qui
honestiori se hoc est ditiori communicat. Quid
enim communicabit cacabus ad ollam? Si enim se
collisint confringetur, unde pre ceteris mi-
lites tociens in militibus occiduntur, non mali-
hec per prelatorum tractatus et iusticias coercen-
ecclesia iurisdictionem suam plus excercent, et si illa
non sufficit eam supplent gladius se-
cularis. Hinc est quod auctus ex synodo ur-
bani ex decreto Gregorii, exempla et Nico-
lai epi Galliarum, ex concilio eciam Mar-
tini pape, et ex concilio Carthaginensi
tio, et ex multis sanctorum patrum institucionibus
emanavit, consurgat ergo qui dormiunt
et vigilent super gregem suum, quod desi-
dibus imputatur quod allophili et philiste-
is archa domini capitur. David cum filiis
occiditur, et collapsa ecclesia dei conculcatur, quod
gladium petri rubigo consumit, quod
sacram vilescit, quod nomen domini in vanum
accipitur, quod Wdalchus sevit in manu Assur
in Jeremiam et Balthazar in domini vasa
sacrilegas manus extendit. Persone ge-
muit ecclesie pro dolor perit. Dominus Petrus qui
se vocatur de servo Christi qui in prerupta
rupe neopolitane regionis iuxta
viam publicam solitarius habitabat
qui nimirum dum nocturno tempore psalleret
et fenestram cellule horarum explorator
aperiret, ecce vidit multos nigros ho-
mines quasi ethiopes iter carpere et lon-
go tractu omnis istos fenum saginarios co-
minare, cuique eos inquireret qui essent
cuius ne veri gratia bestie iumentorum pabula
evectaret. Maligni inquit spiritus sumus
hec paramus non pabula pecoribus alendis
sed fomenta potius ignium hominibus comburendis
Expectamus enim in proximo principem Ca-
pue Pandulphum qui iam decessit et
Johannem magistrum militum Neapolita-
ne civitatis qui adhuc vivit incolumis
Illico vir dei properavit Johannem impig-

adiit que viderit queqz audierat
fideliter cuncta narrauit. proinde cum
imperator octo fere adusus sarra
cenos pliaturus calabria festina
bat. hijs ergo auditis Iohannes ait. ego
do nunc e nos imperatori occurre. tu autem
simul debuimus tecum statum. prouida consi
deratione tractare. potius post imperatoris
ab scessum spondeo. quod et seculum dese
ram et monachici ordinis habitum su
mam. vt autem probaret verum esse
quod ille narrabat. iniciu proxime adue
nientis capuana direxit. qui veniens
pandulphum iam mortuum repit
ipse quoque ingressus militum Iohannes autem in
illas partes imperator attigerit vix diebus
xv. supuixit quo mortuo monachus ne
sciuntur. vnde licet iehenna eructuant in
flammas erupit. vt liquido probaretur
quia fenum quod ademonibus parabatur
nil aliud fuit nisi ignis tunc incendii
qui perversis ac reprobis hominibus debe
batur. Etiam ut scribit idem petrus
quicunque in illis partibus temporibus diues mo
ritur. ignis erupe de predicto monte
videtur tanta quoque sulphuree resine
congeries exipso nefrimo proximus flu
it vt torrentem faciat. atque decurrente
impetu descendat. vbi scilicet conlibus vi
deri potest. quod in apokalipsi de reprobis dicitur
quia pars illorum erit in stagno arden
ti igne et sulphure quod est mors secunda

Quod prelatus circa doctrine sacre
studium esse debet predicationis intentus

Magno feruore delibati do
cuimus ingressu adregimine
rectus qualis debeat esse vita prelati. Nunc
restat quam vero doctrinae debeat stilus ordinari.
vbi primitus ostendam quod circa doctrine
sacre studium esse debeat predicationis in
tentus. Ostendam quod sermo predicacionis multum
ei necessarius. Tertio quod sermone et facta pa
tris esse debeat tonum gentilium et hereticorum

et iudeorum insultus. Quarto quod michi
maxime se exercuit beatus paulus. Quinto
quod si hec doctrina non sine inprelato plu
rimum detrimenti paciet ipse. Sexto quod
huius doctrine diuisus est modus. Quod prelatus
circa doctrine sacre studium esse debeat predi
cationis intentus. valde enim nunc humana
verba et negocia secularia cor prelatorum de
fluit et rectione occupationum impulsis
tumultibus corruit sed per studium me
ditacionis resurgit meditando quod
christi mandata custodit. psalmus. Quomodo di
lexi legem tuam domine tota die medi
tacio mea est. Ex hac enim meditatione
carnem mortificat mentem purificat
proximum edificat et christum honorificat. Car
nem enim meditatio mortificat. quia
Ecclesiastici xii. frequens meditatio carnis
est afflictio. hec est enim vigilia hone
statis que carnem desiccat et habe
faciat superfluum carnalis humoris. Ecclesiastici
xxxi. vigilia honestatis tabefa
ciet carnes. psalmus. Super hec Genesis xxiiii. Egressus
est ysaac ad meditandum in
clinata iam die debilitata scilicet con
cupiscencia carnali suorum. Mentem etiam
purificat meditacio sua inquit. psalmus.
Nocte cum corde meo exercitabor et sco
pebam spiritum meum. Hec enim meditacio
primo incitat timorem. Ysaia xxxiii.
Oculi tui videbunt terram de longe cor
tuum meditabitur timorem. dum enim nos
meditacio remotos aperiat timendis
supplicia. purificatur conscientia. Secundo indu
cit ardorem. quanto magis ardoe
quodam intrio succenditur et gemitum
turba compungitur. quanto magis circa
statum proprium meditatur vbi monella
culis emendatur. vnde propheta. bene desig
nans hunc ardorem. In meditacione mea inquit
mea exardescet ignis. Et ysaias omnibus
gemitus meditacio et suspiria. xxxviii.
ait. Ut pullus hyrundinis clamabo

meditabor ut columba. Et quod indu
quidam sermo amore q propheta uoce ma
ne, in matutinis inquit meditabor in te
propterea meditatio prelati edificat. De
ut. vi. Erunt uerba que ego precipio tibi
in corde tuo, narrabis ea filiis tuis et
meditaberis sedens in domo tua, propter hoc
precipitur exodi. Exo. xxv. Facies iiii or
circulos aureos quos pones per iiii or ar
che angulos. Facies quoque uectes de lignis
sethim et operies auro et inducies per circulos
que sunt in arche lateribus ut portetur
in eis qui semper erunt in circulis nec umquam
extrahentur ab eis. Archa ecclesia iiii or
circuli aurei in iiii or arche angulis doc
trina, que continetur in iiii or euuangeliorum
libris que dilatatur eciam per iiii or partes
orbis. Uectes de lignis sethim in ista
circulis prelati fortes et imputribiles ecclesiam
portantes, per uerbum docentes, auro operum
splendore uite fulgentes, et sermone
sapientie insonantes, qui semper esse debent in cir
culis nec umquam extrahi ab eis, quia qui
doctrine precipue uacant sacre meditationis
studio iugiter intendant, propter hoc enim semper
erant uectes in circulis, ut cum necesse esset
archam portari, si tunc intromittendi uec
tes possent officium retardari, ergo cum prelatus
super aliqua questione spirituali interrogatur, tunc
primo non meditetur sed sit inseptum preme
ditatus et semper ad tendendum paratus, propter hoc
Greg. Cum spirituale aliquid a subditis
pastor inquiritur, ignominiosum ualde est
si tunc querit discere cum questionem debet enodare.
Unde circulis uectes inherent ut semper in cordi
bus suis eloquia sacre meditationes te
stamenti archam sine mora eleuent
si quid necesse est predicationis docent. Septim
eius honorificat in quo sui cordis intimum
collocat thesauri que eidem dominus contri
buit et inspirat et reuelat, et cum deo
per sapientiam illuminat. Audi cordis col
locationem. Meditacio inquit cordis mei

in conspectu tuo semper. Audi circumspectionem. Me
mor fui dierum meorum antiquorum meditatus
sum in omnibus operibus tuis et in factis manuum tu
arum meditabar. Audi sapientie illuminationem.
Eccl. xiiii. Beatus uir qui in sapientia morabitur
et in iusticia meditabitur circumspectionem dei. Ex. pro
uer. xv. Mens iusti meditabitur sapientiam os im
piorum redundat malis. Secundo pre
dicationis in prelato est necessarius

Ubi sacre meditationis studio ua
cant deuitatis pabulo quod intus
gustaverunt tum alant prelati subditos suos
uitam pascant. Unde equorum est uerbum dei tan
to dulcius audire quanto eorum actio sermoni
contraria non uidetur quia de propria uita su
munt quod plenius proximo consumunt
unde. Greg. in omelia. x. super ezech. Qui
uitam suam intus pensat et exteriorem suo
sermone emendat aliis edificat qui in corde
linguae hominum tangit ideo ex magis uerbi
precio quam ex uitae pondere. propter hoc in officio pre
lationis necessarium est uerbum predicationis. De
utro. vi. Erunt uerba hec in corde tuo et
narrabis ea filiis tuis. Hoc enim est uerbum
multum afferens fructum. Si tamen habeat modum
debitum et sit iustitie continentiam. Audi fru
ctum. pro. iiii. Suscipe uerba mea ut mul
tiplicentur tibi anni uite. Audi debitum
modum. pro. xvi. Fauus mellis uerba composita.
Audi uerbi iustitie continentiam. Eccl. xviii.
Sensati in uerbis et ipsi sapienter egerunt et ipsi
intellexerunt ueritatem et iustitiam. Eccl. psa.
xl. v. Egredietur de ore meo uerbum ius
titie. Esse ac si fructus uerbi corrumpitur. Curat
enim infirmitate. iiii. Reg. ii. Sanate
sunt aque iuxta uerbum helisei. Aque
multe populi multi quos sanat uerbum ab in
firmitate peccati, quia misit uerbum suum et sa
nauit eos et eripuit eos de interitionibus
eorum. Dic enim totius subiectus infirmis sic
cum plurimis afflictionibus et pluribus, unde et cor
rumpitur celerius et sanatur difficilius. Di
cunt medici qui corpora curant medicamina

varietates et admixta diuisa pariunt
talis ex solo verbis aer naturalibus vel
ex verbis sompni conferatur eger sanita
tem sine labore medici. Ita per diuersitates
infirmitatum spiritualium querenda est simonie
diuersitas verborum. Quia in hoc denique omni re
mediis animarum solum verbum est medicina
non aliis cibis, non aliud fructum, vel
cantum, vel sopimus vel aere moda
ta tempestas non alia medicamina. Verbo
pendentem et iacentem prius suscitamus
et tumentem comprimimus et superflua rese
camus, et que videntur deesse supplemus.
Math. viii. tantum dic verbo et sanabitur
puer .i. spiritus infirmatus, neque enim
herba, neque malagma sanavit eos sed domine
sermo tuus. Confirmat sanitatem. De
verbis viii. Deut. viii. Non in solo pa
ne vivit homo sed in omni verbo quod pro
cedit de ore dei. Omne pane non fruitur
corpus in sanitate sua, nec sine verbo
predicationis anima. Quia enim certa qualita
tas videmus quod utuntur cibis quibus vt
confirmentur in suis viribus ne predicatione
modice neglecte destituantur in suis vi
res corporee, quid dicit fratre in pane
verbi proponere qui habent curam ecclesie custo
dire. prov. hec zelat. xix. Verbum dei fortiter
crescebat et cetera confortabatur et edificat
caritatem. i. Iohannis. ii. Qui enim servat
verbum eius vere in eo caritas dei perfecta
est, propter hec in suiore spiritus predicatur carita
tas in audientibus et cetera. Eccl. xlviii.
Surrexit Helias propheta quasi ignis et ver
bum eius quasi facula ardebat, hic
est ignis peccata consumens animam non
affligens, ardens suaviter desolans
feliciter. Est enim carbo desolatorius
vt dicat quia verbum ignitum inflammat
concaluit cor meum intra me et in medi
tacione mea exardescet ignis, hic ignis
est stupta omni labe peccati et rubigine vi
ciorum iam emundata et serenata constat

se subita quadam et insolita latitudo
mentis et infuso lumine, quod illuminat in
tellectum sic calor inflammat affectum
sed stante pariete corporis ruinoso ra
dius iste claritatis non se infundit per
aperta hostia sed per angusta foramina
quod videmus per speculum in enigmate
quantaque sed modo vie perfectius pre
tate delectat ad singula. Eccl. xviii.
Nonne ardorem refrigerabit ros sic
verbum melius quam datum. Ros enim quibus
redimat tempiem et importunalem
tollit ardorem. Dicit verbum in animam le
ticiam inducit et exultacionem, quamvis
omnem inordinatam affectionem. Jer. xv.
factum est mihi verbum domini in gaudium et leticiam
cordis mei, hac enim indiget anima
iuvate consolatione, quam diu degit
in huius exilii peregrinatione. Cantabiles
mihi erant iustificationes tue in loco pere
grinacionis mee, hiis enim cantica reta
mur. hec vino inebriantur ut terrenorum
obliviscantur. Jer. xxiii. factus sum quasi
vir ebrius et homo madidus a vino a facie
domini et a facie sanctorum verborum eius. Habeant
et verbum doctrine prelati modum debitum non
excessum. Quare dicit apostolus i. Cor. xiiii.
Volo in ecclesia quinque verba loqui. Quia
pensare debet quid loquatur, quo loquatur,
quando loquatur, qualiter et quantum loquatur. Hic
enim vnum horum defuit locutio teste Gre
gorio Omel. xi. super Ezech. apta non
erit. Consideret ergo quid loquatur ut ver
bum predicationis sit sale gratie condiatur.
Luc. iiii. Mirabantur de verbis gratie que
procedebant de ore eius verba gratie non
verba superbie vel stulticie. Job. xxxiiii.
Verba illius non sonant disciplinam
et Eccl. xxxii. Lege conceptiones tuas
non indelicet neque in verbis superbis Con
sideret etiam cui loquatur, quod sepe verbum vere
pretacionis in vna parte recipit, alia non
admittit. Quam et verbum veritatis penitus

stultacia e[st] s[ed] h[ui]us qui saliu[m] sunt i[n]
nobis virtus d[e]i e[st]. Un[de] r[e]ubu[m] d[e]i q[uo]d
valet subtrahi z utile q[uo]d p[ro]feratur
p[ro]u[erbiorum] xxv[o]. Gl[ori]a d[e]i celare u[er]bu[m] z gl[ori]a
regis e[st] investigare s[er]monem. h[ec] e[nim] p[ro]
condicione recipient[i]u[m] u[er]bu[m] d[e]i q[uo]n[iam] Ec-
c[lesiastic]i xix. Dirgitta i[n] ... inferiore ca-
nis u[er]bu[m] i[n] corde stulti. Consideret et
q[uan]do loquatur q[uonia]m sepe increpa[ti]o differt[ur]
que p[ost]m[o]d[um] benigne suscipitur q[uonia]m
27 p[ro]u[erbiorum] ... Mala aurea i[n] lectis argen-
teis qui p[ro]fert u[er]bu[m] i[n] t[em]p[o]re suo. Sic
e[nim] fructus i[n] t[em]p[o]r[e] colligitur z p[ro]d[es]t. Sic
u[er]bo p[ro]lato non i[n] t[em]p[o]re suo effica[ci]a no[n]
sentitur. Un[de] ap[osto]lus discipulu[m] suu[m] i[n]st[ru]-
ens de u[er]bo p[re]dicac[i]o[n]is ij Thymo[theum]
iiij[to]. Cu[m] dixisset p[re]dica u[er]bu[m] subiu[n]git
Insta oportune importune. Dicitur
importune p[ri]mo sic oportune q[ui]a u[er]bu[m]
capit audiente[m] sua vilitate se desti-
tuit si h[ec] importunitas oportunitate[m]
nesciat. Consideret z q[u]ale loquatur q[uonia]m
u[er]ba frequ[en]t[er] que un[i] ad sanitate[m] re-
uocant alium vulnerant. p[ro]u[erbiorum] h[ec] ecc[lesiastic]i xx-
viij[o]. Aurum tuu[m] z argentum tuu[m] co[n]fla
z u[er]bis tuis facito stetera z frenos
oris tui rectos. Et attende ne forte
labaris i[n] lingua z cadas i[n] co[n]spectu
inimicoru[m] insidiancium tibi. Ponderanda
e[nim] s[un]t u[er]ba z comp[on]enda z p[ro]m[o]m[en]da modica[n]da
q[ua]si appenderentur i[n] statera. u[er]ba e[nim] sapi-
enciu[m] statera ponderabuntur ut eccl[esiastic]i
xx[i]. Non o[mn]ia p[ro]ferantur. Non z vere[cu]ndi sunt
leniter arguendi ne si asp[er]ius increpe[n]tur
vel i[n] desp[er]ac[i]o[n]em cadant vel forte fran-
gantur. Impudentes aut[em] d[e]bent ap[er]te
z g[ra]uit[er] increpari q[ui]a si leniter arguerentur
ad minores culpas ex ip[s]a lenitate
p[ro]uocarentur culpas et[iam] suas no[n] cogno-
scunt n[isi] p[ri]ncipe p[ro]ucatores. z si id increpa-
tores leues sunt credunt culpas le-
uiores. Consideret et q[ua]ntu[m] loquatur p[ro]-
u[er]bio[rum] x[iiij]m[o]. Ubi u[er]ba plurima ibi fre-

q[ue]nt[er] egestas. Sic e[nim] i[n] arbore p[ri]mus
e[st] fructus ubi e[st] foliorum ubertas. Eis e[nim] q[ui]
multa s[er]re no[n] p[ossu]nt q[uonia]m longius u[er]bu[m] p[ro]-
trahim[us] eis fastidiu[m] generam[us]. Un[de]
pauca danda sunt i[n]firmis maxi[m]e q[ui]
audiant z retineant z eorum corda penite[n]-
tie dolore co[m]pungant. Ezii e[nim] multa
recipere no[n] p[otes]t id o[mn]ia simul admittit
z impleat. io[hannis] xv[i]. ... Multa h[abe]o v[obis] dic[ere]
... sed non p[otes]tis portare modo z s[ic] tam e[st] ill[ud]
u[er]bu[m] d[e]i i[n]obp[ro]brium. Quia io[h]b xviij
Verba latum[?] ultra finem debitu[m]. Sic
et[iam] iusti[ci]e expressiu[m] vel co[n]tentu[m] ut
admitt[er]et viciu[m] z ... pena et
gl[ori]am cu[m] bre[ui]tate s[er]monis. Jere-
mie p[ri]mo. Ecce dedi u[er]ba mea i[n] ore
tuo z constitui te ut euellas auaricia[m]
t[em]p[or]aliu[m] z destruas lasciuiam carnaliu[m]
z disp[er]das sup[er]bi[am] placatoru[m] z dissipes
inuidiam emuloru[m]. Hij e[nim] s[un]t iiij[or] re-
ges gentiu[m] pugnantes co[n]tra q[ui]nque reg[u]-
los Sodomorum. h[ec] e[st] q[uin]que s[en]sibus cor[poris]
subditoru[m]. Deuteri[onomi]i ... Actuu[m]
xxvi[to]. No[n] insanio inquit Paulus
optime Feste s[ed] u[er]itatis z sobrietatis u[er]ba
eloquar. loquebatur e[nim] de passione xpi
que s[e]c[un]d[u]m ... e[st] p[re]dicator. inde p[ro]-
cedunt virtutes a[n]i[m]arum i[n] so[m]nientes. hoc
e[st] u[er]bu[m] quod d[omi]n[u]s confert ewangelico. Veri-
te mi[ssa]. Vbi q[ua]si ignis ardens z q[ua]si
malleus conterens petras. Jeremie
xv[i] R[egum] iij[o]. Ego facio u[er]bu[m] i[n] Israel q[uo]d qui
audierit tinnierit aures eius. Vr[e]ns
e[nim] n[on] stupeat cu[m] de die iudicii z p[e]nis
reproborum cogitat. de quo Petrus ait
Celi qui nu[n]c s[un]t z terra eod[em] u[er]bo reposi-
ti sunt igni reseruati i[n] igne[m] iudicii
z p[er]dic[i]o[n]is impiorum ho[m]i[num]. h[ec] e[st] u[er]bu[m]
asp[er]um. Ite maledicti i[n] igne[m] et[er]nu[m] q[ui]
paratus e[st] dyabolo z angelis eius. S[ed] ceu-
enti ssimis ... q[ui] a[n]i[m]am illi-
gabant sp[irit]u[m] s[u]is i[n] ... insensibilibus
sup[er] ... recorde ... p[er]egr[in]i qui

requisitus de ca sue peregrinacionis ina
cio, pergebam ad lingua[m] terenda[m] cu[m]
quoda[m] meo co[n]meante cu[m] trabalis ma
gnitudis serpens duob[us] attollens semirumo
sa colla capitibus sinuosisq[ue] flexibus
obstrepebat, qui nos co[n]ambulantes as
perit et scintillans oculis lig[n]is assul
bra erattiens i[n] nos impetu fecit, sed
socius meus liberati securi vni[us] caput
abscidit et mox ferramentum excuciens ma
nibus cecidit, protinus serpens infuriore
implacabilis efferatus in sublime se
erigit quod solum remanserat caput extu
lit, actorem quoque p[ro]prii vulneris mordicitus
apprehendit, que mox ut invasit spu
mosis eum spiris implicuit et involuit
totum quoque hominem suis viribus vendicans
in subterraneas specus latebras aspor
tavit. Quod dum turbo ille quod solum po
terat me flagitat i[n] me clamosas i[n]
geminat voces ut vel ipse vel promptus
adiutor advenire vel securim que i[n] ma
nus erat manibus porrigere festinarem
ego autem infelix et degener viribus sta
mis obnoxius, et ipse nimio aspentibus
devorandus pre nimio homicide contremui
et cum manibus esset agendum cum dicente non
non pedibus fugam parui, ideo quod a sanctis
tibus i[n] victum michi hoc exilium parare
me quoque ut veniam mortis illius auctore
deflere compellor, que nimirum geme
de calamitatis hystoria ita totum cor meum
tremefecit et concutit, ut in mensam cotidie
nini formidinem nec stilo tradere, nec lingua
cum simone proferre, medicor enim spe
cere homo et bestia, duo sunt in spelun
ca, non mediator intervenit, non exerp
tor accedit, ferreum sane cor pietas
non emollit, pressim cum rabide vora
citati hoc esse superaddit ut illate co
tuelie gravius ultio compenset, quid quod
mens miseri hominis tunc esse poterit
cum preda factus esset hosti, nescio mi-

seri, cum evadendi nulla spes super esset
sed potius cum tenentis dentibus in escam
traditus, ferina protinus ingluvie
saciaret. Hec formidolosi casus spem
in mea sepe mente depingo more quod
draconem inimici totius crudelitatis in me
corde quo rapiat ut devoret animas
consideracione pertracto, inimici super universalem
repetens, quod propheta cantabat et ne
quando rapiat ut leo animam meam dum
non est qui redimat neque qui salvum
faciat, depingens Zach[arias] audivit ab
angelo verba bona, verba consolato
ria. Hebre xiii. Sanctis sufficerat
verbum solacii. Hic enim solacium habent mi
seri cum se decurrere ergastulo audi-ut
liberari. Hic electi gaudiis gaudent
in nimis, cum depinxis verba fit audiunt
que successura sunt eis. Contra pleri
simone et facundia doctus esse paratus con
gentilium, Iudeorum, Hereticorum, malorum
christianorum insultus. De confusione
gentilium, contra addimentum ecclesie vni
tatem, personarum trinitatem, filii de pre
nativitate, glorie eternitatem. De confu
sione iudeorum, quia similiter vivunt
qui in valle confessiam ventura esse cre
de Iudeis dunt, quia pravitate de lege et prophetis se
tiunt, quia dampnabiliter lege tua custo
diunt. De confusione hereticorum, quia
in esse divisi sunt, quia vnitate ecclesie
dividunt, quod veritatem scripture corrumpunt
quod eterne morti obligati sunt, et de quod
dumplici cum errore. De confusione ma
lorum christianorum subsequenter methaforam

Quod simone et facundia paratus esse
debet contra gentilium et Iudeorum

Ad de aut simonis et insultus
Africana plato intraria cum dicit
esse promptus contra paganorum, Iudeorum
hereticorum malorum christianorum insultus
Non enim ei vna tantum incumbit ei spes
pluendi, et ideo debet eruditus esse in omni

excitio cinnphadi. Tunicas enim cum
fuit ex omni parte candida tunc tuta
est ab obsidentibus inimicis. si vero patu
erit spatium huius posterule, nec ei pro
derit in reliquis partibus munitam esse.
Ita cum ecclesie ciuitatem ex omni parte mu
niuerit sollicitudo pastoris omnes inimi
corum insidias deridebit. Si vero spatium
pateat non munita ciuitas cum suis
habitatoribus periculo subiacebit. Quid
ergo interest si pastor paganis obsistat
aut philosophis, et capiatur a iudeis
vel manicheis, vel non resistat pseu
do xpianis, quia omnia sunt nude per gla
dium spiritus quod est verbum dei. Sic enim con
fundit hostes. viii. psalmo. Saluasti nos
de affligentibus nos et odientes nos
confudisti. Confundentur ergo primo genti
les abnegantes diuine essentie unitatem
personarum trinitatem, filii de patre natiuitatem
ecclesie eternitatem et unitatem. Expediamus
nos paucis verbis auctoritatibus et rationibus.
Diuine essentie unitatem negat gentilis qui
turbam deorum sculptilium et conflatilium
ponit, sed confundantur qui adorant
sculptilia, et qui gloriantur in simulacris
suis. Unde audi israel dominus deus tuus unus
est. et ysa. Ego inquit dominus primus
et nouissimus, preter me non est deus ante me
non est genitus, et post me non erit, ymmo
si plures diceremus deos, aut non esset inter
eos differentia, et tunc non esset nisi unus, aut esset
inter eos differentia. ergo non haberet quod non alius
haberet ergo esset deus, cum deum esse omnipotentem
et omnis boni plenitudinem habere in se cre
damus. Qui enim dubitat deum esse se
phm indiget pena, sicut qui dubitat
niuem esse albam indiget sensu. Qui
enim non credat esse ignem cum ab eo
incessanter sentiat ardorem, quis dubi
tat esse fontem, cuius fluuium videt, con
tinuamque successionem. ysa. Cap. xii.
Magnitudine caritatis et spei pre ...

eorum videre. ysa. xl. Leuate oculos
vestros in excelsum et videte quis creauit
hec. Certe si faber idolo quod fabricat cor
apponeret vel insereret, illud idolum sum
artificem cognosceret et adoraret. Per
sonarum etiam trinitatem negat, sed quod scripturam
non accipit scias quamuis lapides quo
lapides in gamnis confusionem. Ut etiam ex
lapidibus lapideus prauiorum percussus
qua transsiet, qua crassatus comminutus
comminutus impulsum quatitur, comminutus
impulsum complurium, complutus sarta
tus faciat fructum non quod comburitur
ignem sed quod horreo recondatur. Confundantur
ergo et conuertantur retrorsum omnes qui oderunt
syon. Certe mens que intus te est generat
verbum, nec est verbum sine spiritu verbi et memo
rie, que tamen tria sint actibus differentia, sed tamen
unius substantie vel nature. Vides hoc qui ocu
los conuenienti quandam similitudinem trinitatis
vel capacis, sic mentem vocamus memoriam
et mentem dicimus intelligentiam, mentem
dicimus voluntatem. Est ergo in mente hominis
memoria intelligentia et voluntas, hec autem tria
sunt una mens, sed nec memoria est intel
ligentia, nec voluntas memoria. Item cum solis
radium video, sentio calorem, et cogno
sco splendorem, hec tria sunt unius essentie
nullum tamen illorum est aliud. Sic in illa in
effabili gloria deitatis filius est a patre et spiritus
sanctus ab utroque, et tamen pater et filius et spiritus
sanctus sunt eiusdem substantie eiusdem potentie et glorie
non tamen sunt tres dii, sed in tribus personis sunt
una substantia et omnis potentia, et in una substantia
tres persone. Fons etiam ex se generat ri
uum qui diuertitur in stagnum, una est aqua
non tamen fons riuus aut stagnum, ex utroque
procedens, proprie appellatur. Propter hoc
Gen. xviii. Abraham tres vidit et
unum adorauit. Filii de patre natiuitatem
negat etiam gentilis. Unde ysa. xli. hec con
fundentur et erubescent omnes qui pugnant
aduersum te. Confundantur aut expressius

dr em hermes ergo phus i lib qui
appellatur logostileos .i. verbum pfcum
uelleti dilexit deus dnm et sim vnigenitu
suu et idem filius benedicti dei atz bne
volim[us] cuius nome no pt humano ore
narrari, no g° dicat paganus deus
si delectatus e filio indiguit conju
gio, si horruit coniugiu no hz filiu
coniugem di quis abiciatur a corde
tuo impietas puitus et audi q dicat
Sibilla Aliu inquit dominus dedit hominibus
fidelibus colendum ipm tuu agnosce
dnm .i. dei filiu ee Hunc eciam filiu dei
alibi appellat consiliu vel consiliarium
sive simbolon quia vocabitur nome
eius ysa .ix. consiliarius deus for
tis, quia g° deus magnus fuit sine consilio
no magnus ptr potuit ee sine filio est
ergo i summa trinitate ptr qui filiu
genuit filius qui genitus e a ptre
spus sanctus qui ab utroqz procedit, nec
i illa genitura vel pcessione diuisionis
defectus vel diminucio passa e ipse
diuina substantia Sicut enim lumen a lumine sine
sine immutacione luminis aquo sunt sic e
equalis a ptre filius et utriqz coequalis ab
utroqz pcedit sps sanctus Modu autem hu
generationis et pcessionis humana ro no at
tingit, quia generationem eius quis enarrabit
Qd aliquatenus et tenuiter possumus hinc
fide intellige exemplo suppone Dicitur
filius in sacra scriptura .s. sap. vitus
verbum lumen appellatur unde dicit Atha
nasius contra Arrium disputans Verbu
e quo cuncta cogitantur. Sapia qua cogita
ta disponuntur. Virtus qua disposita pficiuntur
Verbu quo pfecta enunciantur Lumen quo
enunciata clarescunt. Et hec omnes
nomina spes no diuise Est una e virtus
Est enim substancia sermonis eminencia
magnitudinis vtcumqz innotescere no po
tuit, id multiplici distinguitur appella
cione potuit multiplicitate, quia ergo co

filiu e, no sepatur quia virtus a forti
non scinditur quia sapia a sapiente no se
cernitur quia sermo a sperato no diuelli
tur quia verbu a ppria ore non aufertur quia
splendor a suo lumine nulla sectione discri
natur. Mamfestu e pirum ut augmentu
suscepisse, nec decrementu filiu generan
do sensisse, quia hz modo naturale i sub
stancia et ipse cui tis naturale i est Hic filius dei
Iohannis xiiii° Ego impletur et pater i me
e, et qui implet filiu non est copia
exuberans vel redundans, quia illud
no recipiebat Arrius, id calup
niabatur extra effluere, nec eciam detri
mentu iactura e cu tor sapiam gignit
Cu consiliu intus generat, Cu os ser
mone pfert, Cu lumen splendorem
emittit, quia lumen in splendore et splen
dor i lumine e Sicut quod neutru sine altero
ee no pt, ergo pater no effluit exuberans se
captum ex copia redundancia, sz esse
et ipse sic sapiens sapiam genuit, et
id esse in sum magnitudinis magnitudinis
vnde recessit similiter nec a se diuisit
porcionem sue substancie, cu lumen generan
do splendore substanciam suam no diuidat
Glorie eternitatem eciam negat sz corp
glorificatum in celo collocari et eorum
glorie supponit. Argumentantur enim
de pondibus elementorum sequentes pla
tonis magisterium vt cu terra sit
corpus infimu sup quam aqua et sup
aquam aer et sup aerem celu, terrenu
corpus ut dicit i celo no collocabitur
quia inmotis pprius ut ordine suum
teneant singula elementa libribus Contra hoc sic
dicit ysa. xix. Confundantur omnes q
operantur linum plectentes et texentes
subtilia sophistica argumenta, nam
i aere videmus ee terrena corpora qui ergo
donat auium corporibus plumarum
et pennarum levitatem quin terrena corpora
sua portenta in aere, dabit virtute

corporibus homi[nu]m i[m]mortalib[us] fa[c]tis, p[ro]p[ter] q[uo]d
i[n] su[m]mo celo valeant h[ab]itare. Q[ui]a ex
corp[or]a z terrena sic [est] plumbu[m] natant
i[n] aqua, z t[er]re sup[er]feru[n]t dy[aphan]u[m] forma[n]
p[er]fecti[ssi]me. Primo cu[m] n[atur]a terrenor[um] corpo[rum]
modo deprimat animas deorsu[m], q[uonia]m n[atur]a
[est] sup[er] omne[m] locu[m] corporeu[m], no[n] [est] i[m]po[ssibi]le
si p[ro]p[ter] hu[n]c no[n] tam excellentis [n]atu[re]
corpus eius leue[tur] i[n] celu[m]. Et dicu[n]t
alii sectatores Machometi, p[ro]misit
d[eu]s machometo suo p[ro]ph[et]e z credentib[us]
legi sue paradisu[m], i[d est] locu[m] deliciaru[m] p[re]
fluentibus aquis irriguu[m], i[n] q[u]o sedes
habebu[n]t p[re]ciosas, proteget eos arbo
ru[m] vmbra, n[e]c frigore affligen[tur] n[e]c
calore, o[mn]i[u]m cibor[um] vescent[ur] g[e]n[er]ibus,
sericis indue[n]t[ur] vestib[us], iunge[n]t[ur] virginib[us]
q[ui]bus n[e]c humas n[e]c demoniacus vio
lauit attactus, z cet[er]a que i[n] lege eor[um]
plenius contine[n]tur. Et sic s[cri]ptu[m] est
Ier. x. Confusus [est] om[n]is artifex in
sculptili q[ui]a falsu[m] [est] q[uo]d conflauit, ita
artifex machometus q[ui] me[n]dacia co[n]
flauit z p[ro] lege tene[n]da gentilibus
hec p[ro]posuit, de quo infra. Et d[omin]us de
derit no[n] [est] hec eternitatis corpo[rum] gl[ori]a
q[ui]a si comedant habebu[n]t cor[pora] mal[itia]
z p[er] [con]seque[n]s corruptibilia. De confu
sione Iudeor[um] q[ui]a s[er]uiles vi[uu]nt

Paulus multo magis q[ui]a i[n]uic
lescebat z confundebat iudeos
Act. ix. Con[tra] hu[n]c iudeu[m] non op[or]tet ma
gno ope[re] labore, [con]fundit eu[m] codices
sui, pugnat lex con[tra] imperiu[m] z p[ro]ph[et]e
confundant[ur] ergo q[ui]a s[er]uiles viuu[n]t
q[uia] i[n]utiles o[mn]ia s[uc]cessio[n]e ve[n]tur[a] cu[m] (?)
q[ui]a p[er] vile de lege z p[ro]ph[et]is sentiu[n]t
q[uia] d[e]sp[ic]abiles legem suam custodiu[n]t.
Bene [con]fundi p[ote]r[i]t q[uia] tanta vilitate
s[er]uitutis s[er]uiu[n]t. Ezech. xxxix. Porta
bu[n]t confusione[m] sua[m] z o[mn]e[m] p[re]uari
catione[m] q[ui]a p[re]uaricati su[n]t i[n] me dicit
d[omin]us. Cu[m] e[ni]m [christu]m dei filiu[m] i[n] mu[n]d[o] p[ro]

ph[et]a[ru]m g[e]n[er]e negaue[run]t aduenisse
z adhuc negent contin[u]e z ideo g[e]n[er]al[iter]
facti su[n]t necesse d[e]o [con]tra p[ro]priu[m] si[n]e iniq[u]i[tate]
Nunq[uam] p[er] p[ri]ncipem euadet captiui[ta]tem z vt
videamus que sit s[er]uitutis eor[um] ca[usa], vt
videat[ur] p[ro]ponis medicina, certu[m] [est] q[uo]d p[er]
annos septuaginta p[ro] pus s[er]uierit i[n]
babilone q[uia] faciebant q[uod] erant p[ro]hi
bita in lege, sic Ieremias ait, cauite
vias ih[e]r[usa]l[e]m z q[ue]rite i[n] platheis eius
an i[n]ueniatis viru[m] facientem iudiciu[m]
z q[ua]erente[m] fidem, p[ro]picius ero ei. Peccata
[pro] q[ui]b[us] sustinuerunt z crediderunt. Et ta
men mille ducentis octoginta a[n]nis
vilissima[m] sustinuerunt s[er]uitute[m], no[n]
p[ro]pter aliquid p[er]stinat tam. n[on] e[ni]m p[ro]ph[et]a
hec dicat. Et dicu[n]t doctores iudeoru[m]
q[uo]d edificato templo, d[eu]s i[n] manu eor[um]
p[ri]ncipem tradidit p[er]h[ib]e[n]t cu[m] ligatis ma
nibus z pedibus vnu[m] oculu[m] eruisse
sunt, z i[n] illa die non h[abe]t p[ro]ph[et]am i[n]
homicidio z in ydolatria, z q[ui]s similib[us]
decipiendi z cu[m] trecentis a[n]nis ante
[con]fusionem ih[e]r[usa]l[e]m, sic ipsi asserunt i[n]
isto p[ro]ph[et]a no[n] fuit, no[n] q[uia] bo[n]i n[on] erant
sed q[ui]a t[em]p[o]r[e] p[ro]ph[et]e no[n] fuit. No[n] vide
tur eis s[er]uitutis h[abe]re que fuit eis p[ri]me
captiuitatis, fuit e[ni]m n[on] t[em]p[or]e p[ro]ph[et]ia va
cante sic ipsi asserunt homines mag[n]e
vite q[uia] miracula faciebant, sic de
Iohe filio zacharie, z de Anna filio
dosa, z de Nicodemo filio Gurionis
et de Achiba filio ecfiacr, quoru[m]
excellencias q[ui] vide[re] volunt, vide
at quid inde petrus alphonsi dicat
i[n] p[ar]te a. s[e]c[un]da babilonica captiuitate t[ame]n s[er]ui
erunt agros z vineas colunt cu[m] vita
[con]solati vixerunt. In s[e]c[un]da no[n] que conti
nuat[ur] vsq[ue] nu[n]c occisi sunt, cremati
z venditi, z p[ro] vno argenteo xxx. s[unt]
dati z i[n] naues sine remige p[ro]pella
gus missi. Vnde Moyses p[re]dixerat,
Vendis inimicis tuis in seruos z an-

tellas et non erit qui emat, et inhabitare
sub servitute prohibiti sunt filios erudire
legem tenere vel docere, primo predicatum per
vulgatum est. Ut si quis iudeorum puellam
virginem duceret, prius eam ad primicerium
principem duceret ut cum ea dormiret et
ad iudeum rediens nuberet, cum ergo iam
tanto tempore fuerint in vilitate, et scriptum sit
quia non occidentur patres pro filiis, nec
filius portabit iniquitatem patris, puto
quod id omnis infinitate remanet, quia
opera patrum suorum operantur in quantum sicut
valent. Et si patrum opera passim dimit-
terent de captivitate exirent. Unde non di-
cant amplius, patres nostri peccaverunt et non sunt
et nos iniquitates eorum portavimus. Nam
in babilonis transmigratione septuagin-
ta annis demorati sunt, et qui delique-
runt puniti sunt, et in sollicitudine xl annis
morati sunt propter xl dies in peccato suo ex-
ploracionis, et consumptis patribus filii qui
non peccaverunt ingressi sunt terram promis-
sionis. Sed quia iudei filium dei occide-
runt, et omnem suam progeniem peccati con-
sentaneam et participem effecerunt, id quod
penam luunt, sicut ipsi dixerunt: Sanguis
eius super nos et super filios nostros. Et
licet indigni sint vita propter eorum institu-
tum significativus est eius qui est verus. Cum a-
magis sunt hoc patrum quam vitulum ado-
rare, tamen exemplariter cum puniuntur viue
Prima ut sint universis gentibus quidem
similiter in proverbium et fabulam, unde scrip-
tum est: Eris perditus in proverbium et fabulam
omnibus populis ad quos introduxerit te dominus
etc. que sequitur. Unde si dominus quod peccaverunt
iudeos penitus delevisset, eorum infamia
et obprobrium iam non cessasset. Quia er-
go preordinavit dominus quosdam de eorum semine
esse salvandos, quia sicut psalmista: Ut in memo-
riam gravem imponeret, et dicatur ne dis-
sipes illud quia benedictio domini est sic
faciam propter servos meos. Certo quia

seminarium nostrum sunt, et fidem nostram confir-
mant dum libros legunt quos non
intelligunt. Numeri xiii. Duo botrum
in vecte portabant, unus posterior qui
botrum videbat, alius anterior qui non
videbat. Certo quia christus pro eis
rogat dicens: Ne occidas eos sed di-
sperge illos in virtute tua et depone eos
protector meus domine. Ecce ergo confusio
de qua psalmista lxv: Servi mei leta-
buntur et vos confundemini, servi mei lau-
dabunt pre exultatione cordis et vos cla-
mabitis et dimittetis nomen vestrum in iura-
mentum electis meis, ac si diceret: Iu-
rabunt iusti mei in nomine meo sicut
usque hodie christiani in mundo de eo quod
volunt facere quod rogant iudeus sum
ego si faciam. Et aut propter christum sus-
tineant id dispendium. Amos dicit
quod super iii or et super quattuor non convertam
eum, eo quod vendidit argento iustum. Et
si dicatur super sceleribus israel, cum non
israel sed iuda christum occiderit, michil im-
pedit quia scriptura pars pro altero ponit
et forte cum iuda primo sine forte magna
pars filiorum beniamyn et levi tunc
in ierusalem dicuntur affuisse, et esto quod non totaliter
affuissent, quia tamen cunctus eorum populus morte
consensit in uno penam sustinet, quia
voluntas pro facto reputanda est. Unde et
Salomon idola fabricavit sed quia uxoribus
et concubinis fabricantibus consensum pre-
buit, eum fabricasse scriptura dicit. Nec de-
intelligi iustus iste Joseph quem
fratres vendiderunt xx argenteis, sed
quidam iudeorum princeps decem de me-
lioribus israelitici populi, scilicet Ananiam
filium Cardienis, Symeon Gamali-
elis, Ismael, Elizer et Achiba et
ceteros in carcere miserunt eo quod iustum ven-
diderunt et eos morte affecerunt pro eo
quod Joseph vendiderant fratres sui quod non
videretur vindicata et penam deus exigeret

depreciato quod perpetratum fuerat ante annos
quingentos et mille et amplius in temporibus
quibus Joseph venditus fuit nec lex
data esset qua princeps iudex morti reos
eos convincere posset. Ergo de Christo iusto debet
intelligi. Sequitur in glosa. Aliis finibus terre
laudes audivimus gloriam iusti. Nullius
enim iusti tantas laudes legimus sonu-
isse ut pervenirent usque ad fines terre preter
Christum. Si de Joseph intelligi voluisset
quod dicit super quatuor non convertam eum, id est
super quartam, non quartum secundum primum dixisset.
Hoc enim michi videtur fuisse peccatum primum
iudeorum propter quod pharaonis filii israel passi
sunt peccatum durissimum iugum, sed peccatum pe-
nitencia liberati sunt a culpa. Unde concludo
quod tamen sit iudeorum crimen quod indulgencia
non sequatur sed in totum israel populum divina
sentencia debacchatur, et persona illius iusti
in quem peccatum est non manifeste expri-
matur, et reatus iudeorum in sermone hebreo ta-
li vocabulo describatur, quale illi qui
dominum negaverunt inponitur. Venditio autem
iudei non equatur venditioni dei, propter quod
iustum hominem vendiderunt Christum filium
dei, et propter hoc parentes sunt inculpa domini
negantes. Unde quod dicit in translatione perdicta
super quatuor, id est super quarto non quartum eum
secundum morem hebrea sermonis. Unde ipsum
Tria sunt in difficilia et quartum quod penitus
ignoro sic hebreus licet quod in translatione posito
posuit, quia alias septem enumeravit
cum tamen tantum de quatuor enumeret. Forte ergo
primum peccatum fuit universale populo, cum in
heremo vitulum conflatilem adoraverunt
in quo facto dominum satis negaverunt, et ideo
grave fuit omnino quia ab omnibus legitur perpe-
tratum. Secundum similiter in quo negaverunt deum
tempore patris fuit quod peccaverunt quod Jeroboam vi-
tulos fabricavit et ab omnibus adorari
constituit. Tertium quod dei prophetas visi-
tantes voluntatem occiderunt et eorum dicta
contempserunt. Quartum fuit gravius quod filium

dei filium et hominem innocentissimum vendi-
derunt, propter quod tam longe fuit obpro-
brium inhererit, nec despera potuit genera-
tio adhuc suum redemptorem post penam
suorum in temporis consentientibus nolunt con-
fiteri, sed mundata mente a culpa sequi-
tur pietas mox divina, sicut in glosa re-
fert, et capitulo hoc exponit et tunc intrabit
gencium plenitudo tunc israel salvus erit.
Confundar ergo iudeos quod inutiliter ven-
turum esse messiam credunt, non advertentes
quod in glosa xx legitur, non modo confunde-
tur Jacob sed cum viderit filios suos sancti-
ficantes nomen meum. Nam ante adventum Christi
de incredulitate gencium confusio non acci-
dit israeli, sed post Christum in carne Christus appa-
ruit et predicantibus apostolis gencium multi-
tudo in filium dei credidit, tunc israel con-
fusus et obcecatus obstupuit, et unde
potuit manifeste unum messiam in-
carne venisse, cum illuminatus est populus gen-
cium suscipiens Christum, et confusus conturbu-
it populus iudeorum. Micheas. vii. Educet
me dominus in lucem, videbo iustitiam eius
et aspiciet me inimica mea, et operietur
confusione, licet autem doctores aliqui satis
scripserint de comprobacione sexte etatis, ut
Julianus Pomerius contra iudeos, tamen ad
propositum volumus ostendere quod Christus eo tempore
venit quo ipsum venturum prophetatum fuit.
Hoc ergo declarant tranquillitas mundi tra-
dita, novitas miraculorum exhibita,
dignitas iudeorum perdita, veritas misti-
orum revelata. De tranquillitate bel-
lorum patet. Orietur in diebus eius iusticia et
habundancia pacis. Ysaia ii. Erit in novis-
simis diebus preparatus mons domus domini
et sequitur conflabunt gladios suos in vomeres
non levabit gens contra gentem gladium
nec exercebuntur ultra ad prelium. Et Miche
iiii. Erit in novissimo dierum mons
domus domini preparatus, non sumet gens
adversus gentes gladium. Ex incarnatione

xpi impleat legimus. cum angeli inca
ntarent gloriam deo et pacem hominibus. Unde
in antiquis historiis Romanorum legimus
quod ad xxxvj annum Cesaris augusti. et
xlij° anno Cristus natus est in Iudea
fuisse discordiam in toto orbe terrarum. et
singulas nationes contra vicinas gentes
arsisse studio preliandi. ita ut cederent
et cederent. Sed orto dño qui sub preside Qui
rino Cyrino prima est in orbe terrarum facta
descriptio. tunc omnia prelia cessauerunt. et
in pace agros et vineas coluerunt. Sed cum
Messias iudeorum veniret non erat in die
bus illis pax et tranquillitas. Unusquisque
enim gens contra gentem et regnum adu
sus regnum. et pro Messia reciperent
antixpm. et quod duo prophete Micheas et
Ysaias dicunt in nouissimis temporibus. in
telligi noluit non fine mundi. sed tempus
in quo futurum erat in Israel regni defec
tus dies scilicet nouissimos appellan
tes quia in illo regno temporibus defi
cientibus nouissimi comprobati sunt qui he
rodes alienigena super iudeos et eius
filij regnauerunt. Unde Jacob ut apparuit. Gen. xlix. filiis suis ait Con
gregamini ut annunciem vobis que futura
sunt diebus nouissimis. ubi et de iuda pro
phetauit dicens semen xpi sunt. ergo tres
isti. dies nouissimos appellantes sic
concordant afflati spiritu sancto. quasi ex ore
vnico sint loquentes. vel forte dies no
uissimi ponit pro eo sexta que omnium
hominum est nouissima. De nouitate
miraculorum ps. Fac mecum signum in
bono ut videant qui oderunt me et
confundantur. Magna celebritate vulgatur
romulus qui conditor urbis asseri
tur pretiosa lz semiruta rome c
nunc in hac nocte qui destinauit
opere consilijs cepit. certum est inquit
et immobile fixum. quia nisi virgo pe
periet domus ista non corruet. Ex

gentilis hominis lingua sic vel proba
euentus expressa est prophetia. Illa nocte
qua saluator ad eodem pacem miram exu
tero virginali processit. ut dicit palla
cium corruit. utrumque enim scilicet virginem
parere et edificium ruere videbatur
homini ignorantia dum impossibile. magis
noua stella apparuit. sic balaam pro
phetauit. ut historiarum testatur rome
fons olei de terra fluxit in tabernam
probatica ex pisana. que iherosolis
erat ad indicationem angeli mouit ciui
tates confixe tunc cepit. De dignitate
iudeorum predicta tamen regum quam sacerdo
cium prius in uno confundi ut dicit iosephus. Ex
pressati sunt et consumpti vehementer
quia deliquerunt deum. Et ideo nec regnum
hunc nec sacerdotium. prius Jacob Gen. xl
ix° prophetauit dicens Non auferetur
sceptrum de iuda et dux de femore eius.
donec veniat qui mittendus est Hec
per i. virga regni de iuda et dux
de femore eius. i. de filijs filiorum
eius in secula donec veniat xpus cuius est
regnum. sic enim iudei exponunt. et
certum est quod postquam venit xpus neque
rex neque dux de iuda fuit ultimus
Unde patet quod hoc tempus xpi aduentus de
terminatum fuit. et quod ipse qui in eo venit
determinato tempore fuit. De quo mani
festissime daniel ix capitulo sic dicit.
Primo angelus danielem erudit
Septuaginta inquit ebdomade abbre
uiate sunt super populum tuum et super urbem
sanctam tuam ut consummetur preuaricatio
et finem accipiet peccatum et deleatur iniqui
tas et adducatur iusticia sempiterna. et impleatur
visio et prophetia et ungatur sanctus sanctorum
ebdomade iste sunt annorum. id est ex
abbreuiatione. septies autem lxx anni
que faciunt iste ebdomades sunt qua
dringenti et nonaginta anni consti
tuti ab anno illo prophetie usque ad

destruccionem urbis et templi, que a Tyto et Romanorum principe facta fuit, cuius destruccionis tempore iam christus venerat qui iustitia seculorum et sanctorum sanctus erat, propterea omnis iniquitas est deleta et prophetia visionis impleta. Cetera vero que secuntur in textu omnia ad horum quadringentorum nonaginta annorum divisionem et determinacionem sunt posita. Subditur ergo. Scito et animadverte ab exitu sermonis ut iterum edificetur urbs usque ad christum ducem ebdomades vii, ubi innuitur quod a die illius prophetie usque ad Cyrum regem persarum quem ysaias appellat christum fuerunt xlix anni, tunc Cyri precepto cepit Ierusalem reedificari, in cuius reedificacione et postquam consummatum est opus usque ad adventum Tyti super Ierusalem fuerunt quadringenti xxxiiii anni, et hoc est quod sequitur et ebdomades sexaginta due erant id est quadringenti xxxiiii anni, et sequitur et rursum edificabitur platea et muri in angustia temporum, et post ebdomadas sexaginta duas occidetur christus et civitatem et sanctuarium dissipabit populus cum duce venturo, hoc est postquam occidetur christus, civitatem et sanctuarium dissipabit populus romanus, et dux eorum Tytus et finis eius vastitas, et post finem belli statuta desolacio. Confirmabit autem pactum multis ebdomada una et in dimidio ebdomadis deficiet hostia et sacrificium etc. que sequuntur, id est ebdomada una designat annos obsidionis, quibus obsessa est Ierusalem civitas a romanis et infra vii annos coacti fuerunt iudei et afflicti quod non habuerunt unde sacrificium facere potuerunt, et hoc est quod dicit quod in medio ebdomadis id est infra ebdomadam deficiet sacrificium, et quod additur quod in templo erit abhominacio desolacionis usque ad consummacionem et finem, quod iam captivitatis non habebit finem, nec reparabitur perpetuum. Romanorum ergo septem ebdomades a Cyro usque ad Tytum et obsidionis urbis a Tyto et Romanis ebdomada una faciunt ebdomades septuaginta, et hec est exposicio petri Alfonsi in libro suo contra iudeos. Si quis apcius videre voluerit legat Tertullianum de septuaginta ebdomadibus ab iuriat [?], et si eum habere non poterit legat Ieronimum in fine noni capituli super danielem et hec videbit. Cum ergo iudei non habeant unctionem sive regum sive sacerdotum vite post christum nomine venisse prophetam et christum confessiam [?]. De veritate misteriorum que revelata est in adventu christi confundantur iudei sic scriptum est Ezechielis xvi. Suscitabo ego pactum meum, dicit.

Ut recorderis et confundaris et non sit tibi ultra aperire os pre confusione tua, pactum domini testamenti quod confirmandum ipse promisit quod confirmatum in adventu eius veritas declaratur. Promisit enim deuteronomii xviii capitulo per os moysi qui morte imminente sic locutus est in israel prophetam de gente vestra sic me suscitabit dominus deus vester ipsum sic audietis, quod de Iosue non intelligitur qui filius moysi non fuit quod propheta in israel, sic in fine deuteronomii dicitur:

Ultra filius moysi non surrexit cui non totam gloriam suam sed partem glorie sue moyses dedit. Sed christus fuit similis moysi quod fuit lator nove legis, sic moyses veteris testamenti, fuit ergo propheta. Dicitur enim propheta vocatur qui in se annunciat futura. De quo maxime ysaias liii dicit, quod sic virgultum et radix de terra sicienti sine specie et despectissimus et novissimus virorum moritur, quod quidam iudeorum exponunt de Ieremia, quidam vero de Iosia, cum Ieremias fuit flagellatus, et Iosias propter peccata populi interfectus, sed eorum neuter eo prophetia conveniunt, nam nec Ieremias occisus fuit ex peccato ma

non tulit et Josias h' infestus fuit
cū pctā ppli non expiant Qz dexo
qui ascendit sic virgulā, z sic tādix
de tra sicienti, hoc ē de tra arida sn
semie vili, qui infimi^{tes} ntās tulit
expctā nrē purgauit, longū eēt sep
tuir insiste quas dexpo possum
omīs expone, h' dicant quidā iudei
ñ eē impletā quod dr̄ i ysa qꝫ cū
inaduentu compleri debuit dnice sep
tura ysa xj habitabit lupus cū ag
no z pardus cū edo accubabit, vitu
lus z leo z ouis simul morabitr z pu
er puuls minabit eos, vitulus z vr
sus pascent^{z} simul, z leo qⁱ bos come
det paleas z non em̄ h' lupus pace
cū agno, z ita deceteris que sequitr, ß
nos pbestias illas que erpma z car
ne viuīt impios homīes intelligi
z raptores, preliquas do pecudes
mansuetos z simplices quos xp̄s do^{r}
pacem hrē z pcepit prt habitare vt si
at vnus pastor z vnū ouile, dnt ec
illud i fine ysa nō impletā, erit lux
lune sic lux solis z lux solis septem
plic^{r}, sic lux vij dieꝝ idie qua al
ligauit dūs vulnꝰ ppli sui, qꝫ cte nō
lram nō pt intelligi depimo aduētu
xpi, qꝫ si sol maior eēt i lūie qm̄ nūc
ē dup^{r}, z totū mūdꝰ ꝯbureret, z oculos
nimis splendorē obtuderet, z luna si
splendori solis par eēt nemo quie
scēt ß sp dies eēt Cūmō gō si septē
plicab, ß cēu ē qꝫ desplendore z glā
fidei credituros in xpō pphā lor, con
subdr^{z} Erit tibi dns in luce sempi-
terna z ds tuus in glam̄ tuā, quia
ad dūs glā lux sue nos illūinabit,
lux fidei que vicissitudini solis a^{r}
mutabili^{t} lune filis ē ncctia nō
erit, dnc ec id ysa non eē ꝯpleta
tuc videbis z afflues z mirabr cor
tuū Oms de sabba venient zc que
secutr, ß ctū ē qꝫ h' consūmata fuit ꝯpe
templi sⁱ, qn̄ fabrcatū ē templū ab
Aggeo depcepto Cyri, vū, dr̄ in eosd^{a}
Implebo domū istam glā, meū est
argentū, meū ē aurū dicit dns Et i
domo ista id̄ in loco isto dabo pacem
dr̄ domīꝰ, Et se^{z} in aggeo Magna erit
glā domꝰ istius nouissime, plꝰqm̄
pme, Ctū ē em̄ qꝫ pciosa insignia q̄
fuit in pma non fuūt in nouissima
quia in sa^{a} nō fuit archa dm̄, n^{c} cand
le, n^{c} ibi venit ignis decelo qui cōbu
rēt holocausta, n^{c} fuit ās vnctus tūc
tempore a^{r} pphā, vnde dnt iudei qꝫ
doꝰ sⁱ^{a} decem annis plus mansit q̄
pma, pphiam istam inpleri, Dicimꝰ
gō qꝫ inhoc fuit magna glā domꝰ no
uissime plus qm̄ pme, quia venit
xp̄us adhuc eadem stante, z cuiꝰ ad
uentus gloriosior fuit qm̄ oīa que
dicta st̄ ante, z quia circa fine eius xp̄s
aduenit, pquē in pa domo dicitꝰ ha
bitauit, glā eius nouissimo plus q̄
pma magna fuit Confundamꝰ erro
iudeos quia puuli delege z pphis sen
ciūt. Ecti. iiij^{o} z non condicas ūbo vi^{te}
n^{oo} z inndā^{o} eruditōnis tue ꝯfundere
pp^{r} h^{c} em̄ narrant cra viritem me^{tis}
eoꝝ, z cr̄ pietatem affectus eoꝝ, qā
ꝯferunt tpalia, respiciunt lcalia, sup
addūt mendacia, defendūt cū ptina
cia Querūt em̄ tpalia que cōmūt b
pmissa. Osee. ix. Abalienati st̄ i con
fusione z facti sūt abhominabiles sic ea
que dilexerūt Dic em̄ adhent tpalib
qꝫ abeis separi ū pnt Quod bn̄ signt
quinqꝫ panes ordeacei, ordei em̄ me
dulla tenacissima palea tegit, z ille
pp̄ꝰ h' multis tribulacoib attēr, m^{a}gis
a carnali desiderio mūdabat, z relīq
duce^{z} i sollitudinē annis xl^{a} nō sub
intēt^{u} reuelato depōi carnalia sacra
pp^{r} h^{c} em̄ secat dns discumbē pp^{r}

super fenum, quos panibus pavit ordeaceis, quia carnalibus iudeis collocatur in spe carnali regnum temporale promissum est et velum temporalis. Omnis enim caro fenum et omnis gloria eius quasi flos feni. Ergo ex tanta promissione acceperunt iudei et reges habere ceperunt prelatos prophetas prophetatus est Christus usque ad captivitatem Babilonice tempus, et in captivitate fuere prophete qui prophetabant deum liberatorem, et postquam templum tunc facto lex eius restituta est, tot passi sunt a regibus gentium calamitates, ut intelligerent nondum venisse liberatorem, quem pro liberatione carnali expectabant sic ipsi temporalia diligebant, et ideo videmus eos quotidie confusionis maculam sustinere, et nobis scandalum generare, quia baptizari se faciunt propter commodum temporale, quos adquirens portat ecclesia, sic usque ad ventilationem paleam et triticum simul habet area. Dimittit ergo in area paleam cum frumento, sed igni combusta palea non simul reponetur in horreo. Erubescant ergo tales et convertantur in seculum seculi et confundantur et pereant. Respiciunt in sola literalia, cum enim legant oculos dei manus et pedes et huiusmodi credunt deum in specie corporea figurari. Ecclesiastici xxiii. Os tuum sic super ostium ne capiaris in verbo indisciplinato et confundaris, verbum indisciplinatum ponere deum corporeum aut corporalem occupare locum. Unde propheta ii Esdre. Exercitus celi supplicat tibi, ponunt deum tantum esse in occidente, quod cum omnes stelle in occidente decidant, tunc exercitus celi deum supplicant, et quod hec stellarum supplicatio in occidente fit, id assumunt quod deus in occidente sit. Ex quo adiuvant quod multa divine scripture que secundum literam exponi non possunt sed secundum sensum figurativum vel spiritualem verbi gratia secundum veritatem ebraycam. Locusta operiet oculum omnis terre. Et de filiis

…thore in imminens, ita operiens os suum devorabit eos. Ecclesiastici … Iudicum dicit Baal et zebub propheta de umbilico terre ascendit. Et Ysaia. De ala terre laudes audivimus. Et David. Flumina plaudent manu, montes exultabunt. Et Abacuc. Lapis clamabit et lignum respondebit. Cum certum est quod terra non habet oculum, nec os nec dentes, nec umbilicum nec alam, nec flumina manus nec montes exultationem, nec lapis clamorem, unde et multe absurditates sequuntur literalem expositionem, nec deus similem corporalem dimensionem. Unde dicit per Ysaiam. Cui assimilasti me dicit dominus. Secundo et item cui similem fecisti deum aut quam imaginem poneretis ei. Et dominus ad Moysen. Non vidistis aliquam similitudinem vel imaginem corporum que super terram sunt vel avium sub celo volantium aut reptilium etc., et cum prohibuisset eis ne deum assimilarent corruptibilibus subiectis corporibus simplicibus ne eis assimilaret, adiunxit ne forte elevatis oculis ad celum videres solem et lunam et omnia astra celi et errore deceptus adorares ea et colas, et ideo legem in tabulis lapideis iudei lapidei receperunt ad significandam duritiam cordis eorum. Ideo ex multis sacris visibilibus onerati sunt ut servili iugo premerentur et observationibus ciborum sacrificiis animalium et multorum talium que significant rerum spiritualium. Nam illa intuebatur sensus spiritualis que videre non possunt cecutientibus oculis et lumine palpitanti, unde sic regnum diligunt et diligere terrenum, sic carnales habent et debent intelligere libros habent quos non intelligunt quos nobis presentes viam ostendunt. Et sic … sunt hostes in moribus suis. Nam Pompeio enim duce romano velum iudei tributarii sunt facti romanorum, et postea a Cassio templum est spoliatum, et deinde post paucos annos Herodes alienigena

regnauit sic eos exeo regnante natus
e xpus. et impletum e plenitudinis tps
et hodie regnante i iudea rex non
qui iam mutato regi publice statu
imperante Cesare Augusto et pace or
be pacato ubi caro factum e i bethleem
iude et proinde iudei xpm occiderunt et
adomnis vastati regnum ppm funditus
perdiderunt et ubique dispersi ferunt secum
suorum testimonia scripturarum vz quod prophe
tias nos fingimus quas in xpo impletas
credimus et videmus quod id factum e ut eorum
i omnibus gentibus ad quas isti dispersi sunt
ex abundanti testimonium haberet quia ubi
que libros suos ferunt testimonium de xpo
proferunt Quippe addunt ex mendacia
Dicunt enim quod etiam flere semel i die et
ab eius oculis lacrimas duas procedere
eas i magnum mare cadere et inde ful
gorem affirmant qui tempore noctis de
stellis videtur cadere cum tamen sit quod la
crime sunt ecclesiasticam hiemem descen
dentis capite et ideo quod remotum e a
diuina terra, fumosus ex vapor de terra
consurgit et quia siccus e locus in subli
tiori superueniens ad locum ubi nec e multus
calor i quem venit et loci caloris et exiguo
paulatim crematur et crematus euanescit
et hoc puto illum esse fulgorem qui discant
pretendunt Dicunt autem quod flet propter captiui
tatem iudeorum et ter i die rugit ut leo et celum et
pedibus pulsat, chore i torcularia cal
cantium quod e friuolum ita et confusione
dignum quod non e in responsionibus insistendum
Ezech. xvi. Et tu porta confusionem tuam
que vicisti sorores tuas peccatis tuis
sceleratius agens ab eis, quod non ydolatre
nec gentiles tales dicunt abusiones.
Dicunt similiter singulis diebus deum ira
sci semel. Iera dicit Dauid. Et in quo
irascetur per singulos dies. Et hoc fit prima
hora diei eo quod i illa hora reges iniquitatis
insurgentes diademata sibi imponunt
et solem adorant. Nos aduertentes nisi
quod ira e cum aliquo verbo audito quod dis
pliceat calorem rubea. i. fel feruet et se
separat diffundens et sanguini miscetur inde
homo calescit et in facie palescit quod
tamen deo ellate conuenit. Dicunt ex ab
usionem maiorem quod cum deus firmamenta
constituit, perfice penitus i. equalens que
dam magni foraminis spacium i septe
trionali parte imperfectum reliquit, ut si quis
se vellet eidem equalem ostendere ille dum
diceret Deus id spacium eidem imperfectum
opponeret dicens. Si deus es ut ego lo
cum claude si potes quem aperi reliqui
ego. Ofelicitas manifesta. Septentrionale
enim poli axem sicut nos nunc vniuersum occul
tum perspicimus et ipsum totum integrum et
perfectum videmus, taceo propter eorum ineptias
Deprende quid dicunt deum gestare i cesa
ree et denodo corrige quod tibi scriptum est
impa. pe. eorum doctrine que appellantur
bindones taceo de clamibus chore de
morte regis Og. de quo fingunt mira
bilia et stupenda. De filiis Jacob pa
trem portantibus ad sepulchrum. De mo
yse altercante cum angelis placare lege.
De Josue filio leui doctore quem por
tauit in paradisum angelus mortis et
ibidem permanet usque in diem presentem vi
uus et incolumis. Sic hec omnia legimus
in libro petri alfonsi. Defendunt etiam
pertinacia que tanta e in eis ut im
pleatur id. Osee. x. Confusio capiet ef
fraym et confundetur israel i voluntate sua
hoc e i voluntate sue pertinacia propter quod
psalmus Fiat mensa eorum coram ipsis i mu
scipulam et i retributionem et in scandalum
obscurentur oculi eorum ne videant et
dorsum eorum semper incurua propter quod augustinus
in libro de bono perseuerantie. Facile e ut
infideliter accusemus iudeorum de libera
voluntate venientes, qui sicut quod se ta
magnis cede voluntate. Cap. vi. Ex.

cecauit eos malicia eorum et nescierunt
sacramenta dei. Confunduntur eciam quia legem suam
irreprehensibilem custodiunt, ut iam nec a-
gnoscant quid debeant tenere, quid respu-
ere, ut vere dicantur babilonii. Inter-
pretatur enim babilon confusio vel translacio.
Babilonii confusi vel translati. Unde sicut
in edificacione turris babilonie confuse
sunt lingue edificancium, Sic in eorum le-
ge tenenda confusa est doctrina et sacra
iudeorum. Gen. xi. Confundamus linguam
eorum et non audiat unusquisque vocem
proximi sui. Ista ergo confusio est in eis maior
primo quod imprudenter legem tenent.
Ezech. xvi. Recordaberis viarum tua-
rum et confunderis. Vere post synagoga
ambulat cum timore legis quam te-
nuit, modo autem cultus antiquus temporis
euanuit. Nam nec agni victimam
sicut olim celebrabant mane et ve-
spere celebrant, nec neomenias, nec
sabbatha, nec victimas pacificorum,
nec sacrificia, nec holocausta, nec liba-
mina, nec mense proposiciones, nec panes
proposicionis, nec lucernas quas mane preparatas
vespere accendebant, nec tymiamata que
imposita thuribulis tempore cremabant,
nec ordinaciones ministerii sacerdotum diuersas
vestimentorum, diuersas ciborum, nec vicissitu-
dines ministerii per ebdomadas singulas
ministrancium, nec redimunt primogenitum
hominis et immundorum animalium, ut loquar
de primiciis arborum fructibus que cedebant
in usu sacerdotibus, quarto anno omnis fruc-
tus eorum sanctificabatur domino, quid loquar
de primiciis fructuum que erant sacerdotum,
quid de duabus decimis, unam leuitis da-
bant, aliam vero in loco sancto comedendam
portabant, leuite eciam decimam de-
cime quam accipiebant eisdem sacerdoti-
bus persoluebant. Septimus annus
sabbatum erat, quinquagesimus autem iubi-
leus, lex eciam omnis lepre et percussure

lepre vestium et domorum colores varios
et species distinguebat. Quid de fluxu
sanguinis et menstruis et seminifluis ex-
piacionibus sacrificiis, de contactu mor-
tuorum, de cinere vitule rufe que videtur
penitus defecisse. Ideo confunduntur quia vos
excusacionum suarum non valent. Eccli.
xx. Mores hominis mendacis sine hono-
re, et confusio illorum cum illis sine intermissione.
Et iterum: est qui perdet animam suam pre confusione
et imprudencia persone perdet eam. Mendaces
enim sunt eorum excusaciones. Dicunt quod super
istis non debent argui quia exules sunt
captiui, carent sacerdotibus, leuitis et
structura templi, deliquerunt enim in spiritum
dei et eiecit eos de terra propria, nec possunt
plene precepta, nec sunt hec impossibi-
lia. Dicunt argui donec redierint ad ter-
ram sive hierusalem, et tunc sacrificabunt do-
mino et placebit. Malach. vlt. Et pla-
cebit domino sacrificium iuda et ierusalem sicut
dies seculi et anni antiqui. Contra, certum est
contrariis et subsequentibus quod illa auctoritas
loquitur de sacrificiis templi quod Esdre
temporibus edificatum fuit. De exilio
autem eorum certum est quod non eiecti sunt de terra
sua ne facerent legitima sua. Si enim tunc
eciam in terra propria eorum sacrificia domino pla-
cuissent, eiecti de terra sua non essent, sed
in ea quod ipse iusserat facere potuis-
sent et possent. Unde Ysa. i. Quo michi
multitudinem victimarum vestrarum dicit dominus. Ho-
locausta arietum et sanguinem vitulorum
et hyrcorum nolui etc. Jerem. vi. Ut quid michi
thus de saba offertis? holocaustomata
vestra non sunt accepta et victime vestre non michi
placuerunt. Et Amos v. Odiui et proieci
festiuitates vestras, quod si attuleritis michi ho-
locausta munera vestra et victimas
vestras non suscipiam. Et Malachias i.
Non est michi voluntas in vobis dicit dominus
et munus non suscipiam de manu vestra. Et
psalmus. Sacrificium et oblacionem noluisti etc.

Osee ii. Cessare faciam omne gaudium
eius, sollempnitates eius neomeniam et sab
batum. Et licet hec omnia consilia intelli
gant iudei impleta fuisse in captivitate
babilonica, quia tamen deus eos eduxit et ad
templum et propriam patriam reduxit victi
mas eorum acceptabiles habuit et culpis
indulsit, sed tamen postea redierunt in pristina
scelera demum inflati sunt et quia secunda
captivitas maior et longior fuit quam
prima tanto maior fuit indignatio dei
super ipsos in secunda quam prima. Certo conformant
quod eorum in illis iniquius legem tenet deo
displicent. Eze. xlviii. Portabunt
confusionem suam et scelera sua que fecerunt
propterea enim christus venit qui legis ve
lamen sustulit et sensum spiritualem qui
in eo latebat aperuit, ceterum legalia serva
ri non debuit secundum literam occidentem sed
secundum spiritum vivificantem, quod qui legem
dederat melius eam quam propheta intel
ligebat, ideo manifestum quod eorum legem custo
dire deo displicent, sicut veteres viri
quos ante susceptam legem primam
moysi tenebant, post legem susceptam
tenere prohibiti sunt, unde postea sic prius
faciebant duas sorores in uxores non
duxerunt, nec vero quod opponunt iudei
nichil debere corrigi nisi quod ante non
bene extitit, vel quod vere fuit et nullatenus
debuisse mutari maxime si bene facta
mutentur qui fecit mutabilis est inde
sed hoc nichil est tamen contra opera humana
circa bone proprium oportuit mutentur
nec tamen eam eo sit mutabilis ista mutan
Non congruit mensis ad marcellinum hiemi
succedit estas, diei nox pueritie ado
lescentia adolescentie iuventus iuventuti
senectus senectuti mors, sed omnia muta
bilium mutatur divine providentie ideo quod fit ut
mutentur cum agricola aliud estate iussit
quam iusserat hyeme non mutatur eo agri
culture cum mane surgit quod nocte que
uit idem consilium non mutavit quod
magister adolescenti quam puero solebat
imponit et precepta multo docetiam non
mutavit, mutata enim temporibus causa quod an
tea recte factum fuerant ita eo exigit mu
tari ut non sit recta et non sit proprium diversitate
mutatum. Apud quod sunt primis patribus
vel temporibus sacrificium quod precepit deus. Hec
vero non est ita sed aptum est quod magis tem
congruit quod propositum vitas clamavit v.
bera cessavit. Dicit non eo mutabile
est deus cum aliud vespere aliud mane facit
Dea non est mutabilis si aliud et aliud
diviso tempore sibi offerre precepit quod ps. Muta
bis eos et mutabuntur tu autem idem ipse
es etc. Esse autem sunt tempora nona no
va non sunt apud deum qui condidit tem
pora sine tempore licet omnia que suis temporibus propter
varietate distribuit, unde ipse propheta
predixit. Ecce inquit dies veniunt dicit
dominus et consummabo super iacob domum te
stamentum novum non sicut testamentum quod dis
posui patribus eorum cum eduxi eos de
terra egipti. Certo quia flaminem spem
et omnibus habent. Ysa. xx. Timebunt et co
funderentur ab ethiopia spe sua et ab e
gipto gloria sua. Ethyopia caligo vel
tenebre confusione infidelitatis corpus de
serit quia credunt mortuos suos
resurgere et resuscitatos iterum terra ma
lere inducetis testimonia plurimum. De
uteronomio xxxii. Ego occidam et ego vi
vere faciam. Et Ysa. xxvi. Vivent mor
tui interfecti tui resurgent expergiscimini et
laudate qui habitatis in pulvere. Et da
niel xii. Multi qui dormiunt in pulvere
evigilabunt. Quos hec audientes licet probet
resurrectionem non tamen illam quam credunt sed terra
habitacionem unde indicat id Ezech. Ec
ce ducam vos de sepulcris vestris populus meus
et reducam vos in terra israel et quiescere
vos faciam super humum vestram. Quos re
quies licet sed animam requiescere in cor

quod q3 detur supra e confertur nove
tre. Consequentia e. conformatur de hore
delimo tre efficiet eos ergo dr requi
escere sup humum suam, q3 aia redi
bit ad corpus in quo glorificabitur et to
tus appetitus anime terminabitur. Ita q3
mortui resurgant ut terras in habitent
scripture no docent q3 cessante. Job
Sicut consumitur nubes et pertransit sic qui
descenderit ad inferos non ascendet
nec revertetur ultra in domum sua, nec
cognoscet eu amplius locus eius. Contra
omnibus autem illis patet error. Conveniunt
enim q3 adveniente vita resurgente
eorum mortuu, et omnia humana genus offa
crescebunt, et pristinos ritus servabunt
cuius mores antiquo colent et inhabi
tant. Aaron et filii eius more soli
to sacrificia offerent, et a Moyse sacer
dotalibus vestibus induentur. Ergo
simul erunt plures summi pontifices
simul officium exercentes cum omnes sint
equales, ergo nullus erit summus pontifex, hoc
enim est contra legem q3 simul ministrent
et erunt summi pontifices. Ergo habent le
gem novam q3 e contra eorum fidem. Di
vo no simul fungentur officio, sed solus
Aaron primo confat eis ista di. q3 non
redeat eis ad gloriam sed ad iniquitatem corp
nosam et e contra legem Moysi non perpetu
ne ab maiore ordine sublimatus
ad minorem redeatur ultimus, preterea
si multi summi pontifices multa tem
pla, cum tamen lex istud prohibeat, preterea vincit
ille quem hominem fore credunt a. erit
eorum rex, et cui eis subiciatur Moyses
et erit inter eos contra id no surrexit
ultra propheta in Israel sicut Moyses fuit
enim propheta et rex. Aut Moyses vel aliqui
erit rex eius et eius dignitate detrahi
tur. Credunt etiam q3 omnia humana officia
excebunt et generandi non habebunt, et mu
lierem quotidie concipientur, cotidie pariant

tura. q3 si vero est que eos terra cape
posset. Dicit enim locis coartarentur an
gustia nec haberent q3 colere possent anima
preterea quid dembliere. que tres viros ha
buit, si ad primum redierit destruitur lex
que dicit q3 post secundum maritum no debet
redire ad primum. Si no redeat ad a
lium destruitur eorum lex que dicit q3 primo
viro vivente nec eam repudiare cum
quam no potest nubere. Preterea si generationi va
cabunt immortales no erunt. Si no di
catur mortales esse et aliqui morituri re
surgente ergo ad penam et no ad gloriam
tunc enim nec iusti mortui eterne vite
glorie inveniuntur nec ubi fame et siti et
huiusmodi passionibus attinguntur. Dicunt q3
resuscitandi nunquam et usum habebunt come
dendi bibendi et generandi et per mille
annos erunt in perpetua beatitudine tripudiendi.
Sed redit idem inconveniens q3 post q3
tamen infinitum no sufficeret terre am
bitus quantum ad colendos agros multo
minus preter omne q3 comedit bibit et gig
nit delectatur et tristatur. Ergo deteriorem a
nimam nobis in tantum penis subdentur.

De confusione hereticorum quia inter
se divisi sunt. Sequitur capitulum.

Confundat etiam prelatus hereticos
et hereses contra fidem katholicam
insurgentes in quorum persona loquitur Job
animo. Job. xix. Ecce decies confunditis
me et non erubescitis. Hii enim confun
duntur quia inter se divisi sunt, habent enim fa
cies diversas sed caudas habent ad invi
cem colligatas. Iudicum. xv. Quorum multi
civitatum tuarum posuisti aras confusi
onis. Jeremias. ii. quot capita tot sentencie. Et
ideo vim ad divisionem dei hereses. Qui a
unitate ecclesie dividit. Ecclesiastici iiii. Ne
glorieris in contumelia patris tui. Non est
enim tibi gloria sed confusio, unitatis in ecclesia
vestigium e illius unitatis q3 e in trinitate
persona quam qui dividit intus facit

contumeliam trinitati z sp^r. psone pr
tu appa^z cyclus vinitur. vincitur ab
patibus quam xpus docuit nos scire. s
magis katholicos psequitur. Ecco vi^{tez}
scriptura corrupit. Secta v^ta Quip fure
e confusio Sicam scriptuas vano sfu
nos scripsit s eas adeteores pue in
telligen^e ducit. zqniqz blasphemias
suas latent z furtive i libri mi in
suit z doctinaz veram adultando cor
rupit ac adiciendo q impia sut
aut subtehendo que pia st. z eos va
flis incesiuit. per hoc. Augus. in con
Julianu. nua st que dicat. nouva
z falsa mira stupem9. noua tanes
sta contemnim9 Secto q^z et noua
obligati st. ysa xliii. Abierut i con
fusionem fabricatores errore. Ecemaut
9^e Augus. i li^o. de fide ad petru. ffirm
sime tene z nullatenus dubites non
solu omes paganos s z os iudeos
z os heticos z scismaticos qui ext ecclaz
katholicaz pritam finiut vitam igne
etnu iturus. z j. heticu si xpi no
ime sanguinez fudit nullatenus e das
posse saluari Et ut campi q fundant^z
p quadrupl^{ez} dum effari q quadru^{ez}
tam eorum errores possum9 intueri De
quibus debent q fundi. Prima e mens
puitas intelle^e Exredut em metaz
sue pot^e z is corruunt i multiplicium fa
tasmatum varietate. qz n inve^t pes eo
ru ubi figa^z stabiliter. ysa xliii. Co
fundan^z q fusioe qui q fidunt i sculpti
li. Dic em mens se sculpsit sua fan
tasmata sic indicant ee i xpo na et
s eorum adminiculos st eorum varie posi
tores. Secunda e subtilitas mentis Dic em
exerceq^z oculus i validus pp^e excelle^{ez}
luis sic pacitur hetica alme vitatis
Un qui hz visu turbidu si videt sub
tilissimu pilu d^e se n^t vides qz n pe
pende. pilu tu videt qui visu acutu

hz. Intuetur aquila radiu solis et
tu smaragdus excecat ut dicitur de cimi
bussonis. hec e confusio dei. Judith
xv. Denudauit femina regis i con
fusionem. s st secreta scripturaru mistica
q pp^r eorum subtiliter abscondita st ab
eis qui capere ea no pnt z du volunt
ea manifestare errant z q funduntur
i suo errore. Con. Augus. li^o v^to cont.
Julianu. Uos estis ruina moru q
fidei s^u q mores edificandi st. no
luminu fundamenta subuertere. vos pu
dor inicitus q laudare no pudet
tom q pugnat z pudor. s potes de
audire eccam q ergo de ut vos cave
at tu. i. tales longe sunt accedendi
q st invisibilia n^e studio n^e excita
cone appriquant adi^a. no e miru si
ea no vident. s qui ssi^m duce terra
hnt. vn disputant de spualibus sicut
ceci de coloribus. Secunda. Bruhs. st canticu Cecco
lege incassum cum fundit oculos clau
sos z cecos. Dic animal ho n pcipit
ea que st dei. Quot go sic cecus ocut
in sole vel disputans de colore Tertia
e pusillanimitas intellige negligen^e
pru. x. Qz congregat in messe filius
sapiens e qui aut stertit i estate filius co
fusionis Depressis e pars scilicet in quo
semmam9 z metim9. vn i futuro viuim9
Tuige eomitis vivbus no possum9 sac^e
fidei mistia penetrare q ad terestria
n scdos ordinib congregare z eos pul
sare pcibus ut eorum bnficijs ignora
tes z incredula q agenda st videant
z adimplenda q vident q ualescant
Mr. ix. Domine adiuua incredulita
tem meaz Dic em sol no vi^z n i lumine so
lis. sic articulorum z misteriorum psunditas
no cognoscit^z n ex infusione gre z ve
fulgen^e vitatis. ps. Domine i lumine tuo
videbim9 lumen Tertui g^z n psun
dis h^c lumine sunt sic vespertiliones lumis

solare refuge, que deuote vigilant
et deuote dormiunt, et ideo veniet tempore de-
duodecim solis vadens sic ait marti-
nianus hoc est decimum articulus testimonii
phibe pnt. Tertia est punitas superbie
vide. confundantur superbi quia iniuste in-
iquitatem fecerunt in me. Est enim superbia
quedam inflacio oculorum interiorum hominis
qua repellitur puritas veritatis. primo de
ang. vii li. de confessione. Timore meo
deus separabar a te et nimis inflata fa-
cies claudebat oculos meos. Omnia et
sine humilitate error est. Qui enim tales co-
gnoscunt deum non sic deum glorificant
aut gratias agunt sed in suis cogitationibus
vanis euanescunt et obscuratum est insi-
piens cor eorum. Omnis autem hereticus
est arrogans et superbus. sic tangit
Glo. sup. io. De. xlix. Arrogantia tua
et superbia cordis tui decepit te. De
confusione malorum christianorum
sub quadrupliciter methafora Ca.

Confundat ergo platus hostes
ecclesie ne nos decipiant vel ta-
in paganis vel filii iudei vel fallaces
heretici vel mali christiani tanto noce-
tiores quanto interiores inimici qui sunt
in medio filiarum sic spine in medio liliorum
ut in medio ... vita confusionis
prima est terrena gloria in confusione eorum
qui terrena sequuntur. Confunduntur enim
sicut miles qui videt de equo decidit
quia turpiter in morte de suis deiicientur
officiis in quibus superbe agebant sicut
milites militantes in equis. ... x.
Confundantur ascensores equorum et
sic quanto equus est altior tanto casus
grauior. Sic quanto maior est sup...
to periculosior et grauior. ... vt
vere dicatur, ... cor exalta-
sicut fur qui in furto deprehenditur. ... ii.
Secundo confundetur fur qui deprehenditur sic co-
fuse est domus israel ipsi et principes eorum
fures sunt quia fide christi perunt et fides
vera operibus non iuuatur. Et deprehen-
duntur in fine vitia que cum fine se si-
mulabant opera virtuosa. Tunc enim grac-
culum plumas repetet cornice que
spoliata vestibus alienis remanebit
in propria nuditate. Eze. xvi. Et nuda et
confusione plena. Et eius sicut ... In
omni facie confusio et in omnibus capitibus eo-
rum caluicium. Confusio facie est secun-
da quam incurrunt catholici propter corpus o-
perum simulata. Quia in capitibus caluicium
quia nichil putatur et sublimis et sic
alius affectus ... mentibus
quo tegitur corpus obprobrium. sic diues
qui alios cum pane negauit media-
re compellit. Ysa. i. Confundentur ab y-
dolis quibus sacrificauerunt cum fuitis ...
quercus defluentibus foliis et ... que
separatur in morte corporalibus bonis que
instar folii consistunt et fluunt et depos-
sessore ad possessorem transeunt. Ydola
vero quibus homines sacrificauerunt auari-
cie cuius seruitutem vel cultum cupidi sic
ydolatre fuerunt. sed tunc magis con-
fusio cum ... optabunt ... de
medio quos spreuerunt in seculo. sicut
diues euangelicus petiuit a lazaro sic
spoliatus qui vtebatur vestibus preciosis
vilibus induitur. ps. Induantur qui de-
trahunt in pudore et operiantur sicut
dyploide confusione sua. Tunc enim ...
detrahunt ... in quo tenentur eidem
veste duplici confusionis habent quia
et corpore et anima simul ardebunt. sed est
quadruplex confusio que debetur malis
catholicis. prima platis ... yprocritis
Tertia cupidis. Tertia ... omnibus ... a
peccatis. Confundantur ergo ... non
confusione que adducit peccatum sed ea que
adducit gratiam. ... ut efflorebit
super eos dominus sanctificatio qui inimicos
eius induet confusione. Ps. ...

Quod in hiis multum se exer cuit paulus dequiatur capitulum

Nunc ordinamus certo quod in sermonis facundia se maxime paulus exercuit, licet quidam eum reprehendant dicentem propter id quod scribit ad Chorinthios se imperitum sermone sive facundia. Ondamus ergo primo quod paulus imperitus non fuit. Secundo quod non propter hoc excusantur prelati super defectu doctrine, etsi paulus imperitus fuit. Tertio quo sermone profecit. Quarto quid sit hoc prelatos ecclesie diligenter ammonuit. Quod paulus imperitus non fuit. Unde enim superabat iudeos qui erant damasci cum nondum prodigia faciebant, unde synagoga de effusione sanguinis ipsius ingiter cogitabat. Ariopagites dyonisius in civitate que erat idolis mancipata confusus est adductus pauli plus mea consecutus gloriae quam prius fuerat in eclipsi, ut qui confusus non fuerat proprio miraculo contemplaculum. Ergo se dicat imperitum sermone subiunxit: Sed non scientia. Puto quia se nil scire iudicabat nisi ihesum christum et hunc crucifixum. Quod non utebatur tumore demosthenis vel platonis altitudine vel levitate socratica. Consentiamus quod paulum imperitum fuisse non tamen hoc prelatos nostri temporis excusabit super defectu doctrine. Ille enim virtutibus implebatur, miraculis effulgebat. Iussus eos si taceret a demonibus timebatur, [illegible] geminum torcorum instar non tam habuit efficacie quantum pauli predicatoria. Suscitabat enim mortuos predicabat et interim choruscabat miraculis ut a gentibus putaretur deus. Demones ab eius corpore capiebatur ad tactum velum, verba sancta audiens que capere non poterat ipsa mortalium. Quis eius explicet zelum fidei, in a[illegible] continuata discrimina, ieiunia, vigilias, curam primorum, ingentem sollicitudinem, pectoris compassionem, perfidentium angores animos, persecutores varias,

quottidianas mortes, et videte profecto dies et noctes in scripturarum expositionibus consumebat. Unde et eutichus de fenestra cecidit qui consumendo nocte doctrine eius sermo protraxerat. Eos qui iudaizabant in Anthiochia reprimebat. Thessalonice, Chorinthi, Ephesi, Rome mirabilia faciebat propter verbum excellens et papinii putabant eum lichaones esse mercurium. Hominem virtute et splendore suarum epistolarum docuit totum mundum, nec usque ad finem mundi cessabit instruere genus humanum. Sicut enim murus ex adamante constructus sic per eum munitur et mundus. In eius epistolis leges quid tenere debeas, quid cavere, qualiter adulterinis dogmatibus respondere. Hec sunt medicamina que nobis imperitus medicus temperavit. Hec certamina que contra superabit. Omnem enim speciem pertulit dyaconi [illegible] et summum apicem victorie consecutus nec conatus nec certare cessavit. Audi nichilominus quod discipulis suis precipiat, scilicet ut lectioni et exhortationi doctrine diligenter attendat, et item: tu permane in hiis que didicisti et credita sunt tibi, sciens a quo didiceris, quoniam ab infantia sacras litteras nosti. Et cum de episcoporum ordinatione dissereret: oportet inquit episcopum continere eum doctrine et fidelis sermonis ut potens sit exhortari et contradicentes revincere. Et ad Ephesios scribens: Vigilate inquit et memores quoniam per triennium nocte et die non quievi cum lacrimis movens unumquemque vestrum. Longum esset omnia recipere testimonia, maxime cum [illegible] sufficiens sit ubi [illegible] pauli preconia.

Quod in alia patietur plus dispendia si non fuit in prelato

Multa paulo [illegible] doctrina [illegible] patietur plus dispendia si non fuit in prelato doctrina. Sic enim corpus christi in statum ex defectu doctrine reddit

tenebrosum. Luc. xi. Si oculus tuus ne
quam fuit et corpus tuum tenebrosum erit.
Unde vide ergo ne lumen quod in te est tenebre
non sint. Oculus qui corpori providet, pre
latus qui ecclesie preminet qui debet vigi
lancie et curiositatis ecclesie doctrinam salutiferam
providere ne impleatur in ipsis quod dicitur Can
tica i. c. Posuerunt me custodem in vineis, vi
neam meam non custodivi. Consuetudo
est hominibus habentibus vineam ponere puerum
custodem in alto ligno preparata, vel consimili
et ibi faciunt speculum quemadmodum de
arundinibus qua cessatur et alicubi per
similitudinem lata operatur ipse speculum sicut
cavernas que fuit xii preparata qua
dentur cavernas custos puer suam
vineam prospiciat et cantans custodit, ne vi
ator ingrediatur et ne fures furentur et inde
quoque iacula emittitur. Sic prelatus in
sublimi constitutus iaculis doctrine cu
stodit subditos, et arcet errores et fugat
demones ne decipiant fideles. Cum
istud lumen convertitur in tenebras defi
ciente in prelato doctrina et gratia, cecitas
in intellectu, frigiditas in affectu, tepiditas
in effectu multiplicatur in ecclesia. Dicuntur
enim tenebre obscure quantum ad affectum,
frigide quantum ad tactum, tepide quantum
ad opus efficiendum, horride quantum ad fla
gitia; nam tenebrarum tempus et locus op
tima sunt flagitiis et sceleribus, unde
loca tenebrosa incolunt animalia lu
cifuga. Audi cecitatem in intellectu. Psalmus.
Nescierunt neque intellexerunt, in tenebris ambu
lant, movebuntur omnia fundamenta terre, sic articuli
fidei qui consistunt tenebrositate commoventur
temporibus multiplicibus et devigiunt sacra
que utilitas multorum meruit laborum.
Sed propter tot molestias prevaluerunt, iniusticia
lapsus in heresim abiecta cura separatur.
Audi frigiditatem in affectu. Gen. i. Terra
erat inanis et vacua et tenebre erant
super faciem abyssi. Modo enim erat

diffusio solaris radii vel caloris, et ideo non
erat productiva nisi. Ubi enim calor solis
non expanditur non oritur. Per hoc designatur
defectus amoris divini quod ad defectum luminis
vitalis scilicet refrigerium caritatis et homines
virtutis lucis divine non aspiciunt, sub tenebris
frigoris mentis sese abscondunt, nec lucem
nec calorem veri solis senciunt. Unde primus
homo post culpam inter arbores paradisi ad
auram post meridiem se abscondit. Et ita
ut dicit Gregorius in Moralibus libro xxxi. Circa meri
diem caritatis calorem perdiderat
iam sub umbra peccati qui sub frigore ante
torpebat. Unde Thob. v. Quale gau
dium mihi qui in tenebris sedeo et lumen celi
non video. Audi tepiditatem in effectu. Sapientie
xvii. Omnes illi tenebrarum tenebantur
colligati catena. Exeunt homines ad opus
suum usque ad vesperam et quando venit nox
non possunt operari. Et ideo Johannis xii. Ambu
late dum lucem habetis ut vos tenebre non
comprehendant. Qui enim ambulat in tenebris
nescit quo vadit. In quo designatur
defectus boni operis ex defectu doctrine pa
storis. Job xix. Semitam meam circumsepsit
et transire non possum et in calle meo tenebras
posuit. Audi de reatu. Psalmus. De quorum
in tenebris sunt opera et dicunt quis videt nos et
qui novit nos. Unde apostolus ad Romanos xiii
nos monet ut abiciamus opera tenebrarum
et induamur arma lucis. Opera tenebrarum
multiplicatas peccatorum ex defectu doctrine pro
venientium. Arma lucis doctrina virtutis
preparata, ornamur et munimur ad honesta
tem morum et eternam consequimur felicitatem. Et
ideo debemus imprimis preter talibus diffu
sius duximus id brevius perstrinximus.

Doctrine pastoralis diversus est mo
dus primo in generali, per secundo

Nunc vide in speciali propter quod
dicitur est quod pastoralis doctrine di
versus est modus, de quo et si prosecuti fu
erint sufficienter Gregorius Nazanzenus et beatus

Ambrosius et precat beatus Gregorius prima co
mamus tamen hoc duobus exemplis paucul
ondamus primo in generali secundo in speciali
In generali primo proponimus exemplum in vegeta
bilibus. habe enim que alia quedam
nutriunt alia perimunt Unde cicutam stur
em solent edere cum veneno pro qua
litate sui corporis dicit effugere, unde et ait
Basilius exameron libro 1 tenuissima
sunt adiacentium eorum cordi spiracula propter
illa eveniunt ut digerant que sumpserunt
quia frigiditas admixta eorum intesti
na pervenerat Coturnicibus etiam in esu sunt
elleborus ista tamen sunt venena si dentur
hominibus Sic nec eadem exhortatio omnibus
congruit, nec omnis par qualitas morum
astringit Exemplum et in sensibilibus quia
panis qui vitam fortium roborat parvu
lorum necat. unde Augustinus in libro de moribus
ecclesie dicit quia panis qui hominem vege
tat accipitrem necat Oleum etiam quod
nostris corporibus est commodum, aliud in
tortum et que maxime sex pedes habent
est nocivum aurum quod gravius haustum offe
dit olfactum estate refrigerant tactum
et volucribus que ab igne accidunt est medi
camentum, unde et mirabilis est natura elle
bori que alio modo cibus est, alio me
dicamentum alio venenum Exemplum etiam exemplum
congruum quod levius sibilus equos miti
gat, catulos instigat Exemplum etiam exemplum
in venenatis quod ponit Augustinus in libro de moribus
manicheorum de quadam muliere facinoro
sa athiniensi que venenum bibit nec
obiit, paulatim enim bibendo sine ullo
vel levi incommodo valitudinis sue
fecit ut biberet cum esset aliis dampna
ta lethiferam illam quantitatem veneni
quam bibere solebant dampnati et morti
adiudicati consuetudine vicit et accepit
ut certum est venenum cetos exprimere
inter superaret Sicut ergo mulier hec pro mo
dernitatem consuetudinis fecit ut id venenum

suo corpori conveniret Ita prima moda
tam exhortacionem prelatus efficiat ut
doctrina sit ei conveniens et accepta qui
prius eandem abhorret Exemplum etiam exemplum in arti
ficialibus Corde enim cythare reddunt
dulcem modulationem quia licet uno et eodem
omnes feriantur plectro non tamen omnes sub
eodem impetu et impulsione, sic licet e
dificet prelatus exemplo caritatis doctri
na non tamen eadem exhortatione tangere
audiencium corda quod enim corde cythare
nisi mentes audiencium diverse, quid ple
ctrum nisi lingua prelati, quid diversa im
pulsionum nisi diversitas exhortacionum
Sic etiam spiritus sanctus unus et idem diversa dona
distribuit, et aliud in alio, et aliud in alio
facit Sicut enim ipsa est cor complexio
nibus sic ipsa est singulis animabus af
fectio Que sic non est una species medicine
adhibenda omnibus Ita nec eadem exhor
tacio convenit universis De diverso

doctrine pastoralis modo per precepta
in speciali vero sic exhortacio in speciali
pastoralis licet procedere ut exhortetur
subditos per parvum valere quod melius
videbimus tunc exercicium officii in pas
tore videbimus Sed tamen ad propositum primo
sic, in singulis virtutes promoveat ut co
trarium preteriti peccati non crescat, et tamen co
grua singulorum volneribus medicamina
apponat, et licet subdita diversis laborent
viciis, tamen exhortacio sic procedat ne
discretio requirit in medio militatur, ut
cum laudatur largitas, et culpatur cupiditas
non efferatur effusio vel prodigalitas Sic
laudet in sacramentis coniugium, ut continen
tes non revocent ad lubricum vel luxum
Sic virginitatis commendetur ut coniugium non
culpetur Sic predicetur superbis humilitas
ut timidis non augeatur timiditas
sic leves accedentur ad zelum ut tamen ira
cundis non addatur incendium Exemplum
ut dicit Gregorius in pastorali, Sic predica

da sunt bona ne exlate iubeantur mala. Hic laudanda sunt bona summa ne despiciantur ultima. Quos sic exhortacionem modificet ut ei prosit quem contrariis passionibus laborat vel cum aliquis laborat ex inepta leticia que pravitatem habet ex mali complexione subito mutetur ad oppositam et immoderatam tristiciam ex aliqua occasione. Dicunt enim medici corporum in corpore duo que contraria reperiunt dum et corpus debile est et tamen illud generes infirmitates afficiunt que fortia medicamina requirunt, laborat igitur medicus ut ita morbum subtrahat ut debilitates non crescat ne vita cum languore deficiat. Si ergo duabus passionibus contrariis subveniunt medicina carnis, cur non similiter duobus viciis vel de ximus subvenire potest exhortator medicamen. Certo sic leniora relinquat ut graviora subtrahat. Sepe enim cum corpus exdimisse et contrariis morbis afficitur minor morbus negligitur ut quem maior est procuratur caveatur, et artificiosa solercia, patitur unum medicus crescere quibus possit quod a vicina morte retinere quod non est morbum exagregare sed infirmi vitam servare et ad quod corpus minus est difficile. Hic gulosus dum se prima providet ad luxuriam abstinere et in mente abstinendo vanam gloriam etc dum unum vicium extinguitur aliud nutritur. Hec prima pestis que primitus est arcius prosequenda, et id magis tollanda est abstinencia que producit vanam gloriam quam ingluvies que inducit luxuriam unde apostolus ad Ro. xiii. Vis non timere potestatem bonum fac et habebis laudem ex illa. Non enim bonum agitur ut potestas non timeatur sed ideo ut laus acquiratur. Hec quia videbat eum quem loquebatur non esse tanti vigoris ut effugeret pravitatem et contempneret laudem, sicut ait Gregorius cauda

obtulit et aliud tulit. Certo suis auditoribus nimis profunda non dicat. Madum plus quam sustinere vel capere possit extenditur, cordis mentis rumpitur, dispensator moderate caritatis mensuram, ne per effluat quod dat, lac parvulis, escam grandioribus, velut Moyses faciem cornutam quia locutus est ipso, velavit faciem quia loquitur de ipso. Exodi xxxiiii. Cum casticiam sedit nec operit, parum innuetur. Persuasit sed dicit quia reus efficitur ille cum usque ad altitudinem simplex homo prodeat, unde scribitur in Iob. Quis dedit Gallo intelligenciam. Gallus scilicet Gregorius predicatoribus noctis hora altas edit cantus solum. Cum vero mane appropinquat minutas et tenues voces format, quia qui recte predicat obscuris cordibus nichil aperte de occultis misteriis indicat, ut tunc subaliora quoque de celestibus audiant cum luci veritatis appropinquant. Qualiter prelatus ad se redeat primo ondit morbum

De pastorum condicione dicenti vidimus quid quis ad placacionem veniat quomodo in placacione vivat, qualiter doceat. Nunc ultimo doceamus qualiter ad se redeat. Primo considerantes morbum. Quos subin ferentes remedium, morbus est ascendere super se inaniter prelacionem, remedium vero est descendere intra se humiliter. Primo circa morbum quadruplicem invenimus ascendendi gradum. Primo enim dampnatos emunda impetit. Quos impetitus enim ad bona que gessit. Certo emunando in altum se erigit. Certo erigendo se cadit. Impetit eum dampnatus noverit eum ex condicione loci quod tenet omnis superior adventu eladamus est dispositus, unde semper ardua prestat verius. De Iob. Certe ius est ille qui quasi fumus ascendit et quasi fluminum intumescit gurgites eius. Fumus accendit putatur esse res solida, sed cum tactu dissipit vanitates inveniunt habere in veri qui casse.

dit et intumescat et tandem dissolvitur et
tabescat. Hic vento flatus impellitur
malus cum se elevari et tamen in vanitate indi
cat. qualis autem motus videtur vel ab hominibus
honorari intumescat et extolli et nihil solidum
invenit quia dum extendi dissipari et penitus
tus manet. Ideo impetus eius emat bona
que gessit. Ier. xlix. Quasi leo ascendet
de superbia iordanis ad fortitudinem robus
tam. Fortitudo robusta magnitudo et
multitudo bonorum operum inter pastoris po
sita. Quod leo delet vestigia sua cauda
sua. Hic et deus reducat ad memoriam
opera bona ut tamen deleat et abstergat pec
cata preterita que ipsa fiunt eius vestigia.
Nam ut dicit Gregorius mo. li. xxxiiii. reprobis
sepe accidit ut si qui vero quibus bonum vel
minimum faciant a malis suis omnibus
penitus respectum mentis avertant et illud
minimum bonum quod fecerunt tota intencione
aspiciunt obliti malorum omnium que commiserunt.
Quod hinc hec electi ipsum ut bona que agunt
videant et tamen cum pegerint a sua
memoria oculos avertant. Item eciam
de malum se erigit. Pe. ib. Germen
eorum quasi pulvis ascendet. pulvis
aridus et sine humore superbus pastor
sine gracie rore. quem ventus elevat dum
ex suis operibus se exaltat. non advertens
quod sequitur excitat oculos potioris mag
nitudinis intuitus. ventus enim qui cum vanis
veniti quandam ei delectacione animus ex
blandiri et cum metum et sollicitudines sue cau
sibi abicit in suum consideracione securus
requiescit. sed electi dum de sua infirmitate
trepidant hii non fortes sunt humiles fiunt.
Item erigendo se cadit. Ps. Ascen
dunt usque ad celos et descendunt usque ad
abyssos. Quasi unum alas accipit semetipsum
erigit inde in ictu oculi in iudicio cadit.
Hic enim ascendunt locuste dum saliunt
sed saltus non proficit dum salientes ad
terram decidunt. Exo. x. Ascenderunt

locuste super universam terram egipti.
Regem locusta non habet et universa pertur
mas egreditur quia superbus parere hominibus nol
let et sine discrecionis ordine consumat.
mutuo sese locuste comedunt, quoniam inter
superbos semper iurgia sunt. Item estate apparent
hyeme latent. quia manifestos eos
efficit interius prurientis et fervens am
bicio, quos recondit ad tempus et reprimit
exterius quia non vident oportunitatem suo
negocio. et tamen videntur humiles in conspec
tu hominum. Inde superbi despiciuntur interius
apud deum. Item viso morbo subinferamus
remedium scilicet quadruplicem descensum. modo
Eze. xxxii. Quo pulcrior es descende
et dormi cum incircumcisis. ut quanto quis
bonis fulcitur hic dicior tanto fiat
humilior. Aliquando retinentur incorruptimetes
virtutes talium et pulcritudo eorum minus
minima, descendit igitur in se ipsum. cum
divino timore salubriter inspiratur. Item
spiritus subtiliter intima perscrutatur
perscrutatus humiliatur. humiliatus ex summa
descendat. secundo divino timore salubriter
inspiratus. i Re. xiii. Descendebat omnis
israel ad philistiim ut acueret unusquisque
vomerem suum et ligonem suum et securim
et sarculum. philistiim potione cadentes de
mones et reprobi homines inebriati calice
pene preteritas animarum ex quorum con
sideracione timor generatur. unde rectus a meis
ad bene operandum acuitur. Item ipsa rec
creatur mortificacione quasi vomere cordium
occulta inducitur. sic iuvenis ligone secu
ris acuitur ut prelium incidat et sarculum
ubi quo pigros excitat et instigat.
iiii. Re. xviii. Iunge currum tuum et de
scende ne occupet te pluvia. hic per
intelligi invisibiliter pluvia ignis et
sulphuris qua replebuntur flumina infra
lis. Iungit currum et descendit qui af
fectiones ex superbia dissolutas in omni
humiliter premore cogit. excitat timor

vergente conscientia et premente verbum
nis exime sum, et quanto magis iudicium
districtum timet tanto vehemencius for
midat. Quis inspiciens timore subtili
intima perscrutatur. Josue ii c. Descen
dunt exploratores de monte et reverunt
ad Josue. Hii sunt exploratores qui se
creta sua rimantes de malis suis
semper timent quam de bonis in prestibus ex
ultant, plus attendunt quod de agendis
debitores existant, quam quod operantes
quedam iam debiti partem solvunt
non est enim absolutus a debito qui de
biti partem solvit, sed qui omnia red
dit nec ad bravium victorie pervenit qui
in magis spectaculi parte cucurrerit si
iuxta metas veniens in hoc quod reliquum
est defecit, descendit intus ut cernere
occulta dedecoris vel invenire digna
in puericia conditoris. Luc. xviii c. Descen
dit publicanus iustificatus in domum su
am. Dicti enim vi sciunt post peccatum primi
hominis de corruptibili stirpe se ortos
et nos ipsa virtute si superna gratia aspi
rante ad meliora nova vel opera commu
tatos et quidquid sibi mali inesse cogno
scunt de mortali propagine senciunt me
ruisse, quidquid vero boni inesse conspiciunt
inmortalis gratie cognoscunt donum. Judith
x c. Viderunt exploratores consummasti
animam tuam eo quod tale cepisti consilium
ut descendens ad dominum meum. Tercio
perscrutamus humiliatur. Ysa. xlvii c. De
scende sede in pulvere virgo filia Babi
lonis, virgo anima que non habet fecunditatem
operum, filia Babilonis id est confusionis
propter opera demerita, sedet in pulvere cum
humiliatur ex rememoracione consciencie. Etiam de
pulvere nascuntur mordaces pulices
hii sunt motus consciencie arguentes
humilitas enim est origo virtutum, tunc enim
virtus in nobis pullulat cum in radice
humilitatis perdurat, atque enim si abscon

datur. arescit, quia vivificante se
in intimis humore caret et perdit cru
ciatus eius quanto semper infra descendit tan
to semper ad alta consurgit, granum autem
solidum iacet in imo. cum tamen palea non
sine humilitate nobilitate sed vento et va
nitate locum habeat in supremo. Certo hu
miliatus consumatur. Cap. x. Cap. iustum
venditum non dereliquit, descendit que
cum illo in foveam nec dereliquit eum donec
afferret illi sceptrum glorie. Joseph iste
iustus in carcere positus prelatum habet qui
multum est in carcere obligatus, huic sapiencia non
desit quam diu se humiliter gerit, et ad con
siderandos defectus proprios ad se ipsum re
dit, unde quoniam Ezech. propheta. contempla
tio celestium ducitur filius hominis vocatur
ac si eidem dicatur ne dehiscas quod vides
in elacione cor sublevetis, prius perpende
quod es ut cum summa penetras, esse te
hominem recognoscas ut dum super te
ipsum rapis ad temetipsum infirmitatis tue
freno revoceris. Unde Bernardus ad Eugenium pa
pam libro tercio ut cogitas te summum pon
tificem attendas pariter te vilissimum
cinerem non fuisse sed esse, tunc est enim humi
litas consummata, cum unus Joseph
uteris corona, quam humilem spiritum suscipiet
gloria, eterna nobis concedat Christus
Jhesus qui in eternum vivit et regnat amen.

Prologus secunde partis sequitur

Omnibus gratia postu
lat post doctrinam dei
et angeli tam boni
quam mali post doctrinam
hominis tam lectoris
quam pastoris alias
de doctrina predicatoris, sed forte mirer
aris cur audeo scribere vel docere quod facere
nescio vel proferre. in istis in reddendi
mam beatus Lucas presens in medium
illa evidenciam Zachariam cui eodem
vox amissa non explicavit stilus et

sc(ri)ptura signauit q(uod) si non(n)i Johis p(ate)r
reddidit vocem que n(on) fecit elingue
nom(en) x(rist)i plures reddidat eloquentes
tecum deductu bone locutionis elucubr(at)e
minimi sathago nec in pudore e(st) si p(ro)
cedat incoptus et incompositus s(er)mo
unani(m)e aut eloq(uium) venustate lixu
rient qui v(er)itatem verbi(s) liborum falere
emulare simplicit(er) auru(m) illecebris in
testare student ego ig(itur) impitus s(er)
mone impeditus lector officio cautus
ilatere negocior(um) occurrentibus impa
tus minor in singulis diuisus ad sin
gula quedam grossa et velut indige
sta cibaria simplex p(ro) s(er)uo temptabo
que nd tam digna videant(ur) exciens
pr(e)stor(um) q(ue) ad puulor(um) p(ro)uo et incipien
tiu(m) libere auditu hec beniuolum
imploro lectorem et libalem desidero
correctore et p(ri)us p(re)m(iss)is veritatib(us) ora
torem nec ut q(uod) dr appareat plenius
tytulos supponamus de p(re)latorum
utilitate de eoru(m) caritate de eor(um)
maturitate de p(re)dicationis p(ro)niet(ate)
de p(re)dicatione modificanda p(ro) statuu(m)
et officior(um) diu(er)sitate de p(re)dicationis
dilatande facultate et e p(ri)mo de uti
litate p(re)d(icati)onis de quo utilis et p(u)b(lica)
p(re)dicationis ob honor(em) quadruplex
p(u)b(lic)u p(re)dicationis intellectus illumi(nat)ur qua
druplex p(u)b(lic)u p(re)dicationis affectus
inflammat(ur) quadruplex p(u)b(lic)u effectus
ad op(er)a suscitat(ur) quadruplex de utili
tate p(re)dicationis q(uod) p(er) eam honorat(ur)
deus quadruplex v(idelicet) si p(ri)ncipalit(er) i cor
de accendat(ur) eius gl(ori)a si inicialit(er) i
ore petatur eius gr(aci)a Si efficacit(er)
in ope(re) m(u)ltiplice(tur) eius subst(anci)a Si humilit(er)
in plebe audia(tur) et eius reuerentia

Quoniam de utilitate p(re)
g(itur) agentes dicationis
desine doctrine p(ar)s sup(er)ius
agentes ec(iam) de doctore et

pastore p(re)libauimus congruentius puti me
id inde e(st) s(ed) seriem processus de p(re)d(icati)one
differe et eadem recurrendu(m) e(st) deinque
ibidem expeditu e(st) est g(itur) utilitas p(re)
dicationis in h(oc) q(uod) honorat(ur) deus excla
more p(re)dicatoris vnde Johannes bap(tist)a q(ui)
sum(m)us int(er) homines habebat(ur) et x(rist)us esse
timabat(ur) no usurpauit fallacit(er) q(uo)d
no erat s(ed) confessus e(st) humilit(er) q(uo)d erat
ecce sed honorabat vocem se clamant(is)
ee dicebat Joh. 1o Johannes testimon(ium)
p(er)hibet de x(rist)o et clamat di(cens) hic e(st) quem
dixi de cuius plenitu(di)ne nos om(n)es acci
pimus et non sum ego x(rist)us ego ig(itur) cla
mant(is) in deserto Johannes solus veritati(s)
magisterium uite sanctitatis forma
morum norma virginitatis speculu(m) pudi
cicie tytulus castitatis ex(em)p(lu)m p(er)nie via
peccator(um) venia fidei disciplina maior
hominibus par angelis legis summa euan(geli)i
sanctio ap(osto)lor(um) vox silenciu(m) p(ro)phetar(um)
lucerna mundi officiu(m) p(re)conis p(re)cursor
x(rist)i domini testis totius medius tri(nitatis)
ut ait petrus rauen(nas) Ipse d(icit) docet
p(re)dicatore ut querat io(anni)bus dei hon(or)e
hoc aut(em) fit in(tenci)one modo qui(bus) iudicium
fieri sol(et) honore hoc e(st) si p(ri)ncipalit(er) accen
dat(ur) in corde eius gl(ori)a Si inicialit(er) in ore
petat(ur) eius gr(aci)a Si efficacit(er) in op(er)e
resti(tu)at(ur) aut multiplice(tur) eius subst(anci)a
Si humilit(er) i plebe audia(tur) et eius reuerent(ia)
g(itur) p(ri)ncipalit(er) attendamus gl(ori)am saluatoris
sileo pueris qui clamabant Joh. xij
Benedictus qui venit in no(m)i(n)e domini osan
na in excelsis vnde augus(tinus) i li(bro) de catho
licis dnm i co(r)de meo intus ti
mebimus in actos exitus s(er)monis mei
p(ro)p(te)r in actos motus auditor(um) delectabit
q(uod) nos ipsa p(ro)fessio molestiar(um) p(ro)
misericordi ope si n(on) meo meam gl(ori)am
requiramus tunc enim vere est opus bonu(m)
cum acuit(ur) iacula(n)tes agentis intencio et
tamquam adolescens suum rediens cursu(m) in

carnaliter representat hunc est quod Judicum
xv. Samson tollens mandibulam
asini iacentem in terra interfecit in ea mil-
le viros et precatus sitivit valde, et cum cla
maret ad dominum aperuit dominus dentem
molarem in maxilla asini et egressi sunt
ex eo aque. Sampson sol eorum predica
tor, sive subditorum, maxilla asini ia
cens in terra rudis predicatoris et minus sibi
contempta, sed elevatur et philisti necantur
quia dum peccans et proprie gloriam procurat de
mones repellunt. Sed post victoriam Samp
son sitivit. Et hec ut dicunt hebrei quod
non deo sed sibi gloriam tribuit quia ex pre
dicatione gloria vana surgit. Sed clamans
Sampson ad dominum nunc ex molari den
te suscepit potum, hoc est ut ex predica
tione destillet aqua sapientie qui vane
glorie extinguat et restringeret appetitum
predo. Joh. vij. Stabat ihesus et clamabat
Si quis sitit veniat ad me et bibat
Clamat et stat certus verum quod ore
predicat ostendit confirmando propositum, venit
ad christum sitit et bibit qui delectatur in propria
gloria quam ardenter querit. Seneca eos eli
gamus qui vitam docent qui cum dixe
rint quod faciendum sit faciendo probant
qui docent quid vitandum sit nec umquam
quam in eo quod fugiendum dixerint depre
hendimus, eum elige adiutorem quem ma
gis admireris cum videris quam cum audieris.
Modus initiale in ore petere eius gratiam, nam
sine ipsa nec scripturas possumus intelligere
nec intellectas implere. Ad quam ob
tinendam clamatur cum predicatore dei
invocatur et ab auditoribus concorditer af
fectatur. Numeri xx. Clamaverunt Moyses
et Aaron ad dominum, et dixerunt Domine
deus audi clamorem populi huius et aperi
ei thesaurum tuum fontem aque vive.
Thesaurus absconditus est et est spiritualis
intelligentia. vij. Ezech. ij°. de libro invo
lutus quem expandit emissa manus

Scriptura dei filius missus in mundo aperit
sensum humanum sua gratia ad intelligenda
misteria, sicut librum involutum. Ysa. xxix.
Vicens leo non aperit et clausum librum.
Apok. v°. Non aperit nisi leo de tribu
Juda, teste quidem beato Gregorio sacre scrip
ture videlicet auctoris in auditorem
quandoque simulavit difficultatis. Ex Da
niel. xij. Preceptum est danieli ut clau
deret sermones. Nam scientia si numquam
esset aperta non esset pasta, si numquam obscu
ra non te quereret, possit gloria obscuritas
quantum ad inspectionem veri magistri
scilicet spiritus sancti, et quantum ad elimationem hu
mani ingenii. Non enim elimatur ingenium
nisi elimetur ocium. Nam sicut ferrum colligit
ex situ rubiginem, sic anima obtunditur
nisi exerceatur per honestam occupationem. Sic
enim dentes obstupescunt dum uva a
cerba comeditur. Sic ingenium potius
ebetatur. Aperi inquit thesaurum tuum
fontem aque vive. Vere enim thesau
occulta posuit dominus in nubibus, lapidi
bus preciosis et herbis, et nobis amplius
unde ipse nubi vocari voluit quo ubique
tanta creavit et nobis sibi reservavit fon
tem aque vive, quia ad stellam mo
dicam gratie que per nubem ministerium mi
stratur mortuum in spiritu suscitatur. Et sic
ad speculationem turpium librorum incitantur
homines ad libidinem. Ita ad ministerium
gratie per nubem predicatoris incitantur mentes
audientium ad devotionem. Unde vides
aliquos ad sermones accedere frigidos
et ridentes, quos inde vides post pau
ca recedere fluidos et plorantes. Fon
tem inquit aque vive. Aliquis non vivus
est habet quod in sola memoria sensus col
ligit scripturarum velud in lacuna sine
ullo divine inspirationis affectu, sed indefi
ciens aque viventis vena est scientia quam
suggerit spiritus veritatis quem delibavimus
hoc est deus vere scilicet omni scientiarum procedit

cu feruore et impetu. ppr. ep. Gen. xli.
Cu in tota tra egipti fames exister
clamauit pplus ad pharaone alime
ta petens. no siliquas porcor que
inflant et no saciant. no pane mus
cidu gabaonitaru. i. sciās seculares
sic hn qui pomis siluestrib. cum si
piant. i. scia sic heretici se honorant
et no cu Ezech volumen sacre scripture
manducant. Et ideo efficacit in ope pre
dicationis multiplicet dei subā ppm
em di peculiu salus e aiarum. pp
hanc multiplicandā i pdicacoe cla
matur et ipe qui solus salute tribuit
honoratur. Apok. viii. Clamat angelus
voce magna dicens Ualus d. m. sedenti
sup terram et agno. ppr hoc. Ezechie.
vi. Uox domini ad ciui tem clamat et sa
lus erit timentib. nom suu. Ciuitas
tamen Babilonis vincas que delectan
in flumibus suis. i. in transitoriis bonis
no in solidis cibis. i. sacris verbis Hic
inter pugnans in talia tibaria ut car
bones et olle constracte testas come
dit et talia respuit. Et quia verbu dei
fastidiunt et quia in sermone dormiunt
qui tn i numeratione pecunie nunqm faciunt
dormiunt ad mensam spualem s; no
ad tpalem, et tales sicut asinus i via
fimu inveniens subsistit odorat et
retardatur via. Hic fimo peccator delecta
ti retardantur a celesti patria. Adtales
ut euigilent pdicando clamat. et
ipi caput leuant et i idipm statim
delabitur. Hic porcus a. sus i faba
ria cu clamat ad eu festus subrigit
caput erigit, s; statim ad comeden
das fabas redit. Et si porcus ubertim
clamat et alii porci ad eius clamore
accurrunt et vbantem inuade volunt
Ita pctor cu aliquis pctorem arguit
exi sta malorum concordia, h; tunitas
con arguente i surgit qui pctorem
defendit et pdicatore in famare velit
Oz nichil uox domini ad ciuitatem et opera
pctor ad eoru salutem, si tn dei con
ceperint timorem. ydo signant e dom
Ualus erit timentib. nom suu. qua
cito conuertentur homines ad deu si ti
merent, si considerarent qui pmomentanea
delectacione qm fugiunt pmodico
tpe quo viuunt sit penas etnas in
currunt. ubi tam diu cruciabuntur in
inferno. qm diu dei filius e in paradiso
ydo. Ysa. xl. Uox dicentis Clama et dixi
quid clamabo Omnis caro fenu et
omnis gla eius quasi flos feni exic
catu e fenu et cecidit flos feni. Le
ditur quoda sco viro qui multi fuerat
secularis qui hoc i pm, convertit eu, qui
cogitabat utru anime dampnator. pos
mille annos possent a suppliciis li
berari, s; cu hoc crederet cogitatio sua qui n
pcessit interrogans a mille ad duo
milia et ad centum milia et ad mille mi
lia et ad tot milia quot sunt gutte i
mari, s; inueniendo qui no, pterritus i spu
timoris attendens breuitatem amenitatis
tpalis et floris, et diuturnitatem supplicii
et doloris, ex se pede istam modice deuo
tionis vitu mutauit et religiosam vi
tam duxit Hic ad modicam verbu dei
tangit corda multorum, et ad modicam luce
nam carpimus i tenebris viam. Quanto
humilius implebe audiatur verbu et cu reue
rentia. Ut. em. daniel in. dr. qui preco
clamabat ualenter. nobis dr pplis tri
bubus et linguis. i hora qua au
dieritis sonitu tube etc. ado te statuam
auream et ita faciebat. quanto magis
cu reuerentia debet audiri apostolus et dici
a pdicatore diuina precepta. Jone iii.
clamat Jonas i niniue adhuc xl.
dies et niniue subuertetur, et crediderunt vi
ri niniuite et pdicauerunt ieiunium, et vesti
ti sunt saccis et rex surrexit de solio

abieciat vestimentum Induitus est sacco et
sedit in cinere, et indicatum est ionam. Eodem
modo videt peccatores cum Jona in cinere di
es irae praenunciant ut possint homines
cavere. Et illud est autem tempore carnem
animalium et demonum propter signa mortis
vide et non timere, sentire tempestates
iudicia et tempestates primam non veri
sed potius irridere, non credunt, non re
vertuntur illi quorum incrassata corda in
durata et ambicio et implentur illud Ysa. vj.
Vbi dominum super iobphetam eius et non susta
piens illud Ysai enim quantum in eis est
evacuant mercedem praedicationis. Et iiij. ex.
iiij. Et non negabis mercedem indigentis
et pauperis. Et sed ne clamat contra te ad
dominum et reputetur tibi in peccatum. Jacobi v.
Mercedes operariorum qui messierunt
regiones vestras que fraudata est a vobis
clamat et clamor ipsorum in aures domini
sabbaoth introivit. Ymo quantum in eis
est evacuant pretium sanguinis christi, cuius
virtus annunciatur in verbis praedicationis.
Job. xvj. Terra ne operies sanguinem meum nec
inveniat in te locum latendi clamor meus.
Et id. Gen. iiij. Vox sanguinis fratris
tui Abel clamat contra tales de terra.
Siles enim sunt illis qui frangunt tam
paniam ne homines veniant ad missam
et ipsi timorem quando nolunt suo pileo
spoliari, et tamen saepe clamat et fodere
dat vocem suam. Prov. viij. Et in eadem
O viri ad vos clamito et vox mea ad
filios hominum intelligite parvuli astuciam
clamat autem saepius praedicator cum Accipe, fuge
time, accipe beneficium, fuge vicium, time
supplicium. Cum autem semel quereretur a quo
cumque sapiente quomodo tantum didicisset, respondit
inter alios tres magistros specialiter hunc qui
me docuerunt. timor. pudor. amor. In
tuebar ingenium meum cum virgis correctionis
negligentes discipulos cedentem et timo
re didici. Intuebar socios meos

me proficiendo discere, et ne fierem eis ab
iectior, pudore didici. tandem gustata enim
doctrina in desiderium et dulcedinem et amo
re didici. Hiis ergo iiij. modis debet homo
Et impletur id. Ysa. vj. Seraphin cla
mabant alter ad alterum Sanctus sanctus sanctus
dominus deus sabbaoth, plena est omnis terra
gloria eius. De utilitate praedicationis
quia per eam intellectus illuminatur ad intel
ligenda scripture misteria. Secundo ad dilu
enda mentis humane vitia. tercio ad fugi
enda gehenne supplicia. Quarto ad obti
nenda patrie gaudia. De ea cap.
Est ergo utilitas in clamore prae
dicationis, eo quod intellectus illuminatur in
cognoscendis. Mar. xv. Videns cen
turio quod ihesus sic clamans expirasset
ait. Hic homo filius dei erat. Ad vocem
clamoris ihesu cognovit et confitetur centu
rio salvatorem. Et nos ad cognoscend
dominum illuminant praedicationem. Fecit enim deus
hominem ad ymaginem suam, ut quando
modo ipse pompirorem suam praeest omnibus
creaturis. Sic homo prae ceteris quod crea
torem suum cognoscit et colit. praeesset
animalibus universis terrenis. Ut dicit Augus
tinus in libro de civitate. Hic autem illuminatio
quadruplex est. Illuminatio ad diluenda
mentis humane vitia. ad intelligenda
scripture misteria. ad fugienda gehenne
supplicia. ad optinenda patrie gaudia.
Clamor autem ideo est utilis ad intelligenda
scripture misteria. prov. Ber. ij. Esdre iiij.
Omnis populus clamavit magna est veritas
et praevalet. Magna est enim efficacia veritatis
que impressione infunditur, ad quam sunt in omni
negocio cum consilio. Nam omni periculo cum
auxilio, in omni adversitate cum solacio, quando
si ad fidelem amicum ingit [illegible] prov.
viij. Dic sapientie soror mea es. et prudentiam vo
ca amicam tuam. Amplectere quoque sororem
tuam quoque pelicem non pollue, in temporis
datum sed fructum, sic plurimi adulterantes

vbum dei non ex sinu cordis sic ex ore totam
dei in christo locuti .ii. Chor. iiii. Et notan-
dum quod vitans peritialem qui non possunt totam pre
nitus apprehendere vel profiteri. Tertia Eze-
chiel xlvii. Torrentem invaluit quem propheta
non potuit transvadere. Vir enim quem
vidit Ezechiel qui habebat funiculum in manu
mensurabat aquam dans vnicuique pro ut
vult et prout expedire novit alii plus
alii minus sapientiam, et attende quam gradatim
Nam primo peragrat vsque ad talos tan-
dem quia primo aquis salutaribus sacre scripture
pedes affectuum purificantur. Et usque ad
genua dum ad bonum operandum ex confortan-
do usque ad renes interiores integre tor-
tiores dum temptationes carnis et pura
menti desideria penitus superantur. Sed ad
quantum gradum mortalis homo nequit attingere
ut diuine profunditatem scientie valeat transvadere.
Sicut nec solem in rotha plene
videre non cognoscis expresse. Et ca. vn-
in Ecci. ca. dicit sapiens efficacia ipsius lon-
gius recessit a me. Ad diluenda mentis
humane vicia. Ysa. lviii. Clama
ne cesses quasi tuba exalta vocem tuam
et annuncia populo meo scelera eorum, ut
cognoscantur quia sacra scriptura speculum
est in facie mentis mee considerare possum
et cogitata diluantur. Soph. ii. Acca-
ron quod interpretatur sterilitas eradicabitur.
Libanus cum excelsis cadet quia mundi ca-
dor cum superbia corruit veritate ubi per
quod euelluntur noxia, plantantur vtilia
fouentur honesta, pura conteruntur in-
diuina. Tum quidam ita steriles sunt quod doctrina
sua sterilitate vicia non auferunt quia
qui non ardent non accendunt. Osee ix.
Da eis domine, quid dabis eis vuluam
sine liberis et vbera arentia ut filios
spirituales non gignant, et si genuerit non
nutriat, eo quod vbera habent arentia, gratiam
humore gratie carentia eorum doctrina. Hiero.
quod dicitur quasi tuba exalta vocem quasi dicit. Clamare
pro operum. Sic enim mulieres tortuose dum
sedent apparent pulchre, sed cum surgunt ap-
parent deformes, sic est in predicatoribus dum
loquuntur, quorum turpitudo apparet dum vi-
dentur ea que ipsi operantur. Annuncia inquit
populo meo scelera eorum. i. argue eos licet
indignentur quia in sinu iniquitatis arguitur.
Nam scabiosi odiunt pectinem, et noc-
tue lucem, et frenetici medicum, et pecca-
tores predicatorem arguentem. Tertia Regum primo. Re-
citatur sic pueri vel aliquos clamabant
prophete porrigens quoties compitum deviasset
vicis malis et cum audierunt. Dicitur de quo-
dam frenetico quod parentes eius ante
ymaginem beate virginis orabant pro sani-
tate eius. Ipse vero dicebat ne cedas
maria meamque tibi ego sum sanus et sa-
pientior eis, et cum increparent et insta-
rent ut ymaginem adoraret crucifixi
respondit possum adorare te et nunquam dili-
gam te. Sic usurarii crucifixum ado-
rant dum ecclesiam intrant, sed in mente vide-
licet eum persequuntur in membris suis et spoliant
eos in ea etiam quam ipsi committunt dum
pro uno denario eos quotidie vendunt. Si-
miles vetule quod dicitur. Da mihi domine ut
nunquam caseum faciam et ipsa spiritus inlac-
tis ollam. Ad fugiendum gehenne sup-
plicia. Apoc. xviii. Angelus gratiosus
gloria terra illuminata est et clamauit forti vo-
ce dicens. Cecidit cecidit babilon ma-
gna et facta est habitatio demoniorum et cu-
stodia omnis spiritus immundi, et secundum ex-
ite de illa populus meus et ne participes sitis
delictorum eius, et ut accipiatis de pla-
gis eius. Babilon confusio. Confun-
dentur enim reprobi extremi iudicii finis
quod apparebit vniuersis. Naum iii. Re-
uelabo pudenda tua in facie tua et
ostendam nuditatem tuam gentibus et
regibus ignominiam tuam. Ezech. x-
vi. Videbunt omnem turpitudinem tuam.
Ierem. ii. Quando confunditur fur qui deprehenditur

sic confusi sunt. Cecidit cecidit babilon propter
duplicem penam corporis et anime in qua
cadent, et secundum ordinem et numerum accipiet de pla
gis eius que sunt xviii. Inextricabilis
calor, angustia frigoris, penuria fa
mis, ariditas sitis, tenebre palpa
biles, fetor intollerabilis, aspectus ubi
constrictio cathenarum, morsus serpen
tum, consortium demonum, vermis consci
entie, vite ut dissensiones, blasphe
mie et clamores, timor et pudor, do
lor et desperatio, de quibus prosequamur
ultimam. De prima et secunda. Job xxiiii.
Ibunt ab aquis nivium in calorem nimi
um. Sunt enim frigidi ad bonum et ardentes
ad malum. De tertia et iiii. ysa. lxv. Ser
vi mei comedent et vos esurietis, servi
mei bibent et vos sicietis; crapulati
et inebriati et ingurgitati fuerunt, ymo fa
melici, advertua, et aridi egeni. De v.
et vi. i. Reg. ii. Impii in tenebris contice
scent. ysa. xxxiiii. De cadaveribus eorum
fetor ascendet. Lumen enim veritatis inspi
cere noluerunt et fetore libidinum di
lexerunt. De vii. et viii. prover. xix. Parata
sunt derisoribus iudicia et mallei percuti
entes stultorum corporibus. De ix. Hec di
cit dominus populum istum et civitatem sic conteri(tur)
vas figuli. Jere. xix. Ligatis manibus
et pedibus proicite etc. Pauperes enim
contempserunt et vilipenderunt et abiecti vincu
lis mandatorum dei constricti sunt vinculis
peccatorum suorum. De x. et xi. Deutero. xxx
ii. Dentes bestiarum immittam in eos
cum furore. Eccli. xxxix. Bestiarum dentes
scorpii et serpentes et rumphea vindicans
in exterminium eorum. Ezech. xxxii. In medio in
circumcisorum dormient cum hiis qui inter
fecti sunt gladio. Pares enim malicie ta
lios convenerint et dignum est ut sic con
sortes in pena communi fiunt qui sortes in
culpa, sic electi pro filiatione meritorum in
ferioribus ordinibus angelorum. De xii. et xiii.

ysa. ult. Vermis eorum non morietur. Apoc. ix.
In diebus illis querent homines mortem et non
invenient, non enim habuerunt pacem prioris
nec oleum in vasis suis. Dementiam meam
et omnia spiritualia utebantur eis in tedium, eo
eo quod una hora videbitur eis quod spatium fore
mille annorum. De xiii. et xiiii. ps. Pec
cator videbit illos quos occasione peccavit
et irascetur dentibus suis fremet et tabescet. Cum
eos deprehenderit impio querent filii qui propter
illos sunt in opprobrio. Apoc. xvi. Commanducaverunt
linguas suas pre dolore et blasphema
verunt deum celi. ysa. lxv. Servi mei
laudabunt pre exultatione cordis et vos pre
contritione spiritus ululabitis. Pacem enim
dei amiserunt et repulerunt, ideo nunquam pacem inter
se habebunt. Clamorem pauperum non exaudi
erunt, non ergo exaudientur. Clamabunt
blasphemando, iuraverunt in pacibus te
pene blasphemabunt. De xv. et xvi.
Sap. v. Videntes turbabuntur timore
horribili. Naum iii. Revelabo pu
denda tua etc. Sine timore peccaverunt et
peccata sua confiteri noluerunt. De xvii.
et xviii. i. Thess. v. Erit dolor in utero
habentis et non effugient. Prov. xi. Mortuo homi
ne non erit ultra spes. Dolebunt enim super
modum eo quod pro temporalibus transitoriis eter
na perdiderunt et desperabunt, et in vita sua
non in deo sed in mundo et diviciis suis spem
suam posuerunt que tunc cessasse videbunt.
Ideo Iohelis i. Clamate ad dominum ah
ah ah diei, ter dicit ah ah ah etc.
Hec sunt horribilia ad cogitandum, terribi
lia ad amonitandum, gravia ad collaudandum
propterea cognoscimus et per
penitentiam temporalem hec evadere possimus
ne etiam pereamus. Ad obtinenda patrie
gaudia. Zach. i. Clama dicens, hec dicit dominus
exercituum. Adhuc affluent civitates mee
bonis et consolabitur dominus Syon. Civitates
dei anime in quibus deus habitat, qui nunc af
fluunt bonis gratie sed tunc affluent bonis

gle ꝯ bn̄ d' affluent. Sup. Bach. iiii.
Opus sc̄us tuus nos breui saciam hau
stu i illis celestibus spiritibus redundant
vide' effluere pleno septem spiritualium
virtutum fluens meatu. q. d. q. septem
rivus exuno fonte rigabunt. Opus enim
sap̄e gustabimus videbimus qm̄ suauis
ē dominus. Opus intellectus eius maiestatem
cognoscemus. Opus consilij eius immu-
tabilia consilia et psunda iudicia pre-
demus. Opus fortitudinis inseparabiles ei ad
herebimus. Opus scīe xpi humanitatis et
scōrum attingemus et inter electos dei scīte et
honeste conuersari sciemus. Opus pietatis
ad caritatis permouebit. Sic spiritus timoris
ad reuerentiam dei, et bn̄ affluent abunde
fluent. Nc enim tn̄ vnum bonum hr̄ et aliud
n̄ hr̄ sed expectat, tn̄ vna festiuitas
tollit'. alia exspectat'. Illic bō sīt omnia
bona habundantissime pn̄tia. ibi omni sol
lempnitati sp̄ ē continuata leticia quia
pn̄tes assistunt qui sīt sollempnitatis causa. i
sempiterna cum vnita sīt omnia simul. compo
omnia pn̄t. affluent bonis nc̄ specificat
quia de eterna beatitudine plus ē intra quam
possit mens humana concipere. plus intra
concipit' quam sermonibus explicet'. Vnde quod
dicis. cum tes affluē bonis habs tum tes
corpus et animam intelligimus. quia i vtroque
difformes per glam erimus. Vnde enim re-
probi dupplicide uestient' quia i cor-
e
et anima punient' i' etnū. Ysa. lxi. In
terra sua duplicia possidebunt. Et eccl. a
pu. vlt. Omnis domestici eius uesti
ti sīt duplicibus. gla corporis et anime quasi
lanea et linea ueste. pu. vlt. Et h' iiio
sermone letare vel in. Deinde gaudiis
plena ducimus. tn̄ ad pns. xxix. bona
xii. anima glorificata. xii. incor. pli-
bamus. xii. enim fontibus paradisi ortus ce-
lestis irrigat'. Vnde xv. et. xii. enarga
tri. prosis. Apok. xxi. Corone bonorum re-
fulgent qui describuntur p. iiiio mistum
exhibet. hec ait sīt in anima congo sine ex-
tore. dulcedo sine tutore. exultatio
sine merore. consolatio sine desola
cione. pax sine perturbacione. securitas
sine timore. societas sine discordia
honor sine uerecundia. longa amicitia sine
molestia. speciositas uirtutum sine turpi
tudine. tot enim floribus virent quot
virtutibus choruscant. laus dei sine magni
tudine. satietas sine amaritudine
Ex parte uero corporum. subtilia erunt sine
grossitudine. agilia sine pondositate
et tarditate. impassibilia sine corruptione. sple
dida sine obscuritate. superaddentur hi-
js iiii or dotibus hec quinque. pulcritudo
sine deformitate. fortitudo sine de
bilitate. firmitas sine infirmitate
iuuentus sine senitute. vita sine mor
te. Additur tres ex parte sensuum. a specie
glorificate humanitatis xpi. auditus
consonancie et iocunditatis. tactus i caren
cia omnis asperitatis et pn̄tia oīs sua
uitatis. Postmodum ait olfactus et gustus pro
tens ē dominus sine rebus materialibus re
munerare. Valet forte odor redoleme
terram. i. corporum glorificatorum. super
omnem odorem aromatum. De gustu
certum ē quia n̄ erit ibi admixtio cibi sed
perfecta fruicio ad voluptatem eterna in
oratione et deuocione eorum iuuia in ictos vi
demus et legimus ad tempus refecta sine
pn̄tia corporalis cibi. Iste talis aut labo
res transitorios contempnit qui cor suum
ad hec gaudia erigit. Et eterna s' bern
Greg. in quod grue ē inope facile
est in specta remuneracione. De eu
licitate predicacionis quod peccatorem af
fectus inflammat' cum homines per
ciuit timorem de pena. pudorem
de offensa. dolorem de culpa. a
morem de uenia. Et quod exhibetur
quaduplex sit inflammacio sub
methaphora. Cap. quod sequitur

Secunda pars sequitur

Hec etiam utilitas in clamore predicatoris, quia sic affatus inflammatur in diligendis. Unde autem fratres qui in se ipsis ardebant et eorum clamores scintillas igniferas emittebat, unde alios inflammabat, dum eorum propria pericula non vitabant nec honorem proprium sed dei attendebant. Act. xiiij. paulus et barnabas conscissis tunicis exilierunt in turbas clamantes viri quid hec facitis nos mortales sumus similes vobis; prophetice hec Ezech. i°. dicitur de sanctis scintille quasi aspectus eris candentis quia ardent desiderio et sonant verbo. Es enim candens predicator est accensus. Quod de candenti ere scintille prodeunt quia de eorum exhortationibus verba inflammantia ad aures audientium prodeunt. Et quia subtiles sunt scintille, non candens es scintillas parat quia vix levint loqui sufficiunt, unde magis vehementer ignescat et ex hiis alios succendunt. Tunc autem inflammantur homines cum exclamatione predicatoris concipiunt timorem de pena, pudorem de offensa, dolorem de culpa, amorem de venia. Unde de timore Apok. x. clamavit angelus voce magna quemadmodum ut leo rugit et locuta sunt tonitrua. Leo ad cuius rugitum terrentur animalia vox predicatoris de pena futura. Quis ergo leo rugiet quis non timet ymo quis non ardet. Verum nam leo prosternit animalibus parit et de cessantibus aspectus remittit. Ysa. xxx. clamavi super hec superbia tantum est quiesce. Et paralip. xiij°. Omnes viri iuda vociferati sunt et illis clamantibus perterruit deus Ieroboam totumque israel. Verba enim sapientis quasi stimuli et quasi clavi in altum defixi quia si aliquando emolliat cordis duritiam consolando, penetrare debet eos comminando. Unde duo sunt eos in manna et pruina que simul descendebant. Candor in dulcedine consolationis rigor in rectitudine et asperitate comminationis.

Hec est etiam tuba terribilis qua clamatur in bellis. Ioel ij°. Canite tuba in syon clamate fortiter et dicite congregamini etc. Nolite stare quia malum ego adduco ab aquilone. Tunc enim homines se preparant ad prelium cum tuba terribilem edit sonum. Unde de pudore. Ihesus clamabat sic Lazare veni foras. Anima se resilit quasi verecunda. Ex verecundia sic habenda est ex offensa divina in terminis, ut tamen confusionis pudor tamen non vetat. Est enim verecundia mordica si sunt tanta ut cum lazaro latitant in sepulchro latebras fovens lucem confessionis sacerdotalis abhorrens. Aut si sunt modica ut in hiis qui magis erubescunt sordidam vestem quam sordidam mentem magis colore faciei barbarissimi come eum pro sermone quam in summe profere medicamentum cordis eum. Sed bona est verecundia que pectore ex offensa divina quam considerat ad resurgendum animat et ad fortiter dimicandum inflammat. Iosue. iij. Insierunt pugnationes preacunti mecum et clamare ceperunt cum viderunt archam domini dei nostri et sacerdotes stirpis levitice portantes eam vos quoque consurgite et sequimini precedentes ut saltem sequimini eorum qua quos procede non perestis. Sacerdotes inquit stirpis levitice quasi sensus ymolaverunt carnis mortificatione. Et de hoc ad verecundiam tuam unum exemplum subiciam de quodam domino loricato, de quo sic ait petrus damianus. Hic dominus a tribus circiter annis loricam ferream vestit ad carnem, duobus autem circulis ferreis corpus cingitur, duobus itaque per brachia armos arcta, de quo magis opusculis meis plura digessimus, sic quod iure an sese dies in retulit psalmus aut ita quod contigit me nosse quod scripsit ix me unius die psalterium decantasse cum libris disciplinis, quod cum audivi timens expavi et conscientia remordente congemui

Ne mirum in hoc de me nesciente scriptum est et tamen utrum hoc anime fieri potuisset igno
ro. ego quersus expiat. et tamen hec imple
potuimus indubitanter agnoscamus. cer
ta quod sua me vestibus exui et armata
scopis utraque manu totam noctem
ducendo pervigilem psallere at me ver
berare non destiti donec die alto decur
sis ex more xii psalteriis. deprimi ad pes
beati quorum usque cruciatum. et porro quid
nobis durum videre et aspicere, quod illa puelle
deputet et despicere uno docearis exemplo.
Sancte quidam tunc se scoparum ictibus nimis
abhorrere atterere et ut sic plagas inferre
gravissimum indicaret, tandem diu domini
crebrius insistentis exhortationibus accepi
ent et premodulando totius psalterii et in se
xv. psalmos sibimet disciplinam in
ferre propriis manibus non cessavit. et cum
mane ad senem venisset timens ne de
indiscretione redargueretur quod ageret pordi
nem tetulisset. Ille tunc noli pusil
lanimis esse, vel per hac tua que nunc est infir
mitate diffidere, potens est enim deus ex ei
nis adolescentia te provehere, et quem
lacteole tue quasi tardius infantia ad
iuvenilis roboris incrementa firmare
nos ex pino precedenti cepimus, sermo
nem ad quod nos divina pietas prince
ntolunt licet imbecilles ac fragiles esse
dicti sumus, sicque factum est ut non eum dei
moderato fervore sic ille timebat argu
eret, sed ne desperacionem succumberet, cogi quoque
minime. quid egit enim restituet. Ope
ramque peccatorum primo et verecundia decessa
non longum predicator ex enim nobis impi
te lingwe coram officio iste efficacia
ori luculentissime uite docebat ex
Audi de dolore. Ie. xiiii. ex fine est ver
bum domini ad Jeremiam de sermonibus sicci
luxit iudea et porte eius corruerunt et
obscurate sunt in terra et clamor Ierusalem a
scendit. sermones sicci tales increpatores ex
destitutu contritionis et penitentie sunt quod clamor
Ierusalem ascendit tunc hoc peccator omnis sed luget
iudea cum dolor erumpit et porte eius
corruerunt plati per superbiam obscurati
per infamiam interius per avaritiam vel
ad eandem per hanc vesti pure que luget in
contritione et consideratione culpe tam proprie
quam aliene que sit per superbiam infa
miam avaritiam. Iohelis iii. clama
te hoc in gentibus sanctificate bellum
suscitate robustos ascendant omnes
viri bellatores sanctificare bellum per
carnis mortificationem que nos suscita
tat suscitamur robusti quando mortui in
peccato vivere et suscitari incipiunt per cor
dis contritionem et dolorem. Non enim debet
peccatores peccatum adulando palpare, sed do
lorem inducendo pietatem fodere et form
inen. Unde dicitur Ezech. viii. amplia rex
est quantitatem peccati et circumstancias eius
aperire et tunc ubi efficiatur retinere et
effectum mancipari cum per dolorem cordi
assumitur et cor inde efficitur aliquando cito
intrat et exit nec presentat nec sanat qui
talis qui per incisionem emittitur vel medi
cinam quod non retinere sanitatem non opera
tur nec in nutrimentum convertitur. Audi de amo
re. Zach. i. Clama hoc dicit dominus exercitum
Zelatus sum Ierusalem zelo magno. zelus
vehementissimus amor viri in mulierem. Christus
autem propter bonitatis sue excessum nos dilig
it. ut dicitur dedi. no. non ex sui indigentia. ut
dicitur prolo. sup. Gen. adlumen. et tamen amor
tanto gravior quanto a superiori diligitur infe
rior. ut dicitur in libro de natura divinis. ex
hoc zelo statim ignoscit cum peccator ad
eum redit et indulgentiam petit. Ysa. xxx.
voce clamoris tui statim ut audierit re
spondebit tibi. omnino ysa. lxv. antequam cla
ment ego exaudiam, adhuc illis cla
mantibus ego audiam. Daniel xiii. Cla
mat omnis cetus voce magna et bene
dixerunt dominum qui salvat sperantes in se

exaudit enim dominus non tantum os sed cor et
opera, unde et moysi tacenti Exo. xiiii. d.
dominus: Quid clamas ad me. Et Su
sanna tacens exaudita est ut dicitur Dan.
xiii°. Erat enim cor eius plenum fiducia
in domino. Ecclesiastes iiii°. Quia peccator concupis
in peccatione inflammatur, quia sic indignatio
in iiii° sed natura, ita in peccatore dum
timor ligna ex iecit, peccatum ligna
congregat, dolor insufflat, amor in
flammat. Audi de exitu ii°. primo
De iii°. Clama sermones istos contra aquilonem
et dices revertere adversatrix Israel, et non
avertam faciem meam a vobis ait dominus.
Timor enim pene consilio facit a peccato
et venit ad domum et conversione praevenit
anima et sic exitu carnalium deside
riorum. Unde Gregorius Nazanzenus in libro de sancto
Epiphanio: Ubi est timor dei ibi est obser
vatio mandatorum et purgatio carnis
que se velut crassitie quadam et obscuri
tate nubes obiciens anime, considerare
eam divini splendoris radios non sinit. Au
di peccatorem congregantem. De exitu ii°.
Clamor in mari rubro auditus est vox
eius, in mare rubrum cor contritum offen
sa recordans audiens clamorem peccatoris
et vocem salvatoris, ex quia peccator desperat
sed congregans omnia peccata sua se indi
cat indignum, quo quanto plus se
ipsum diligit tanto plus minus peccat, et sic
adiutorem dum exactores retalligim
in bello. Ita ad conceptum salutem re
colligitur. Quod huiusmodi est in serpens, unde
quodque amisit quidque fecit locum non
habet desperatio. Dan. iiii°. Clamavit
sanctus et vigil: succidite arborem et pre
cidite ramos eius et excutite folia eius
et dispergite fructum eius. Fugiant be
stie que subter eam sunt et volucres de
ramis eius, verumtamen germen radicis eius
in terra sinite. Vigil et sanctus descendens
de celo qui clamasse dicitur, peccator sanctus est
penitentiam quando hoc in peccatum labatur
Unde permittat predicendo non imperando.
Quando dicitur: incidite arborem quod sit cum la
bium preparationem. Ramum autem precidit
succisa arbore quia amissa gratia sub
trahitur paulatim opera bone. Ar
bor enim succidit et ramus precidit quia
cum oculto et venit opus deficit in
capitum succisa arbore et precisis ramis
folia excutiuntur et fructus dispergitur, quia
deficiente virtute proposito et virtutibus et
...cio, primus gratia bene loquendi tolli
tur, tandem gratia recte intelligendi subtra
hitur, eius fructus dispergitur. Cuius doctri
na contemptum volucres et bestie que sub
ter eius sunt, de ramis eius fugiunt,
quia carnales et subiecti non obediunt
et spirituales eius consortium et familiari
tatem nolunt. Quod tunc dominus Ecclesiastes ad primum
exspectat germen radicis eius in terra
sinite, spes sit conversionis. Unde arbor
in prestinam plenitudinis reformetur, tunc
enim arbor radicitus evellitur qui post
perpetrata mala desperat. Audi dolo
rem insufflantem, anhelantem et re
spirantem et continuis desideriis
fumum evaporantem et cor clamantem, Ysa.
vi°. Commota sunt super liminaria car
dinum a voce seraphyn clamantis et
domus impleta est fumo. Ore seraphi
co clamat qui per te laudando dominum
in parte assistit. Hoc enim est officium bo
norum in patria quod addiscere debemus in
via. Augustinus de tribus habitaculis: Fuge sp.
illa tormenta ubi nec tortores de
ficiunt nec torti moriuntur quorum finis
sine morte est, non posse cruciatibus
mori. Et exardesce amore, et deside
rio sempiterne vite servorum, ubi nec ope
sa erit actio, nec tempus desiderosa
laus dei erit sine fastidio, sine
defectu, nullum in animo tedium, nec labor
in corpore, nec indigentia, nec tua cu

subvenini desideres, nec proximi tu(o)
subvenire festines. Ad fervorem hic
clamoris sup(er) luminaria moveri ga
rientes peccatum suum cognoscat et affectu
deum diligit, et hoc generatur, et domus
fumo impletur. Ps. Tange montes et
fumigabunt. Lignum enim quod primo la
tuit in aqua, post resudat vaporem, deinde
emittit fumum, deinde flammam crepitan
tem, deinde luce serenat. Sic peccator
inveteratus in peccato ad ubi predicacionis
emittit lacrimas, post lacrimas suspi
ria, deinde planctus proliciores, ultimo
sentit serenitatem lucis et pacis. Audi
amore inflammatum et ardentem. Jer. ij.
Vade clama in auribus ierusalem dicens hec dicit
dominus recordatus sum tui miserans ad
olescenciam tuam. Hec enim predicacio in
dulgencie maxime facit animam in a
more xpi ardere. Hoc dilectus hic et
anima ardore liquefacta resolvitur.
Dic luc. ult. Ipsi erant ardentes
dum ihesus loquitur eis in via et aperiret
scripturas maxime de missione spiritus
et redempcionis ubi fuit dilectio ultimata
et consummata. Hee sunt lingue ignee in
apostolis et micte concinere, labia spon
si instantis uno guttur suavissimo
eius qui totus est desiderabilis. Cant.
hec enim labia dilecti distillant mirram
quod dum videtur primo predicantis non veni
mittere pacem sed gladium, et qui non odit
patrem et matrem adhuc autem animam suam
non est me dignus. Tamen suave est quod late
subiungit auctoritate dum promittit in isto
hoc tempore omni qui relinquit centupla
recepturum. Scilicet premium placidissimum quietis
post corporum dissolucionem, regnum eterne
beatitudinis post resurrectionem. Unde quidam sine
literis sed non sine spiritu colloquentibus quibusdam
fratribus de primo, scilicet decentuplo, non cen
tuplum reddi sed millecuplum affirmabat.
Hec est vox suavis egrediens de gutture

sed suavior illud Apok. Beati mor
tui qui in domino moriuntur amodo iam dicit
spiritus ut requiescant a laboribus suis. De suavis
sima ia. Mt. xxv. Venite benedicti etc.
Cant. ij°. Sonet vox tua in auribus meis
vox enim tua dulcis. Dulcis vox amoris
sed amara vox timoris, que tamen alicui com
impedit torpentes sicut acetum et acre
edulium gustum irritat fastidientes.
De utilitate predicacionis quod peccatorum af
fectus ad opera resuscitat. Clamant
enim predicatores ut fugientes re
vertantur, reversi congrediantur, con
gressi victores efficiantur victores
Est et utilitas ista coronentur
amore predicacionis ut affectus ad
opera suscitet, propter hoc enim predicatores laborant
et clamant ut opera subsequantur tam ipse
ipsis quam in aliis. Ps. Laboravi clamans
rauce facte sunt fauces mee. Laboravi o
rando, clamans predicando. Hec est ubera
in opera convertendo ut sic vitis frondosa
Osee x. cuius fructus frondibus adequatur
et nullum ubi infructuosum relinquatur. Re
sint qui facti pigmentarii qui aliis ef
fundunt bonum odorem et ipsi retinent
fetorem. Job. Sic lexivia pannum hu
midum fluens lavat et non lavatur, ita
bona doctrina per malum doctorem cadens
denique lavare a sorde peccatis, et ideo ta
les habent folia sine fructu. Mt. xxj. a
domino maledicuntur. Non timet demon si
predicetur, ymmo ipse vult quod pateat ita tamen
quod opus non sequatur. Unde refertur de quodam
demoniaco perversus ob demon predicabat
et scripturas exponebat, et cum admirarentur
veritatem predicantis qui hostis erat veri
tatis, ait: hoc facio propter malum audien
cium qui veritatem audientes et non facien
tes deteriores redduntur. Dolent autem du
ces imbellis qui propria sustinent
paratam inter ceteros expeditos in parte dex
stare et ne diminuant fortes acclamare

vii. gen. xxxii. Cum dixisset Josue v
lulatus pugne cadit audit in castris
vndit Moyses: non est clamor ad hor
tancium adpugnam neque vociferatio
compellencium ad fugam sed vocem can
tancium ego audio. non enim sunt auribus
vel cantilenosa precomis verba. ymno s.
Angus. Cum videmus auditores in sermoni
bus cum fastidio, vt dicitur in libro decem
chordarum. tunc de benignitate audi
torum animum dicendo ad honesta hy
laritate conditum et captum ceci quero agi
Vel ad valde mirandum et stupendum vel
ecce dolendum atque plangendum et magis
de ipso vt propria cura constrictus emigilet
ut inmodo dicat bene sit quod ex ordi
nem insistat ne morbum fastidii et
subvenire voluit augeat medicina ac
celanda sunt certum et permictenda et exhi
bendus sermo pro tempore. hec gregorius pre
dicatores pluribus duces cum pugnatores
confirmantes tangentes clamant ut fu
gientes revertantur reversi congrediantur
congressi victores efficiantur victores
convenerunt / fugientes revertantur. iii. Reg.
vii. clamabat helias domine deus revertatur
anima pueri huius in viscera eius puer sunt
et sine spiritu qui prius vivunt et lac tem
poralis dulcoris diligunt qui vel devo
cionis sentiunt. Job v. xi. Vilis est gradus
prius sedentibus in foro qui clamantes
tocius libus dicit retinimus vobis et non
saltastis hii revertuntur ad verbum predicatoris
sic errantes ad viam rectitudinis. Cui
enim ondis hominibus viam mentem / ne
excerpet multo fortius deiins te nocere
aberrare si processerint. melius est ei
pre quam semelitum mali parere mare
vii. Angustinus Christus forte saulti
simus ut alacrius arbitrem cum pre
curreris quoniam ventre esuriente impleat
quam cum verbo dei quo mente illud edet
instruamus. Eccles. primum necesse vi

te hominis aqua ignis ferrum sal. lac.
panis. simila. et mel. botrus vua
leum et vestimentum. vt enim spiritualiter sinat
non est aqua doctrina refrigerans con vi
cia. ignis doctrina inflammans ad opera
da. ferrum sermo durus increpacionis. sal
sermo consumans cum putredine cor
rupcionis. lac doctrina parvulorum. panis
doctrina adultorum. simila granis sine
furfure fidelitatis et vanitatis. mel dul
cedo interius spiritualis. botrus vue
doctrina inebrians ad amorem dei et pro
ximi. oleum sermo lenis vestimentum vel
corporalis hec omnia sic sanctis in bona sunt
quam verbo dei obediunt sic peccatoribus
in mala quia verbum dei contempnunt. De
penitencia ex reversione huius. Esdre. 8. Cu
clamassent Sechonias ex filiis israhel di
xit Esdras. Nos inimici prevaricatum
et inmiximus nobis mulieres alienas. Ec
clesiastes. Cum clamat inclinando sit dixisti
faciemus vt .s. revertentur ad dominum. Cant.
vi. Revertere revertere sunamitis revertere
vt intueantur te. Animi misere capti
adquiro captivitate de quibus revertere
plica via perversa. Via aquilonis ve
rum in prosperitatibus huius seculi elevatur et
letatur anima volubilis vero peccatum cum vene
no turbidus et plenus amaritudine in
tribulacionibus et adversitatibus huius seculi
dum assiduat et crepando deprimitur via
navis in medio maris ad attentum timoris
parvus nichil enim in rebus est magis humanis
terribilius nichil periculosius quam inter fla
tus aeris et fluctus maris inter aureas
mutabiles et undas mobiles ligno
fragili credere vitam suam et vix duo
bus digitis a morte distare. Sic
fluctuant quos metus agitat quos
vana sollicitudo conturbat ut nullam
inveniat spei anchoram firmatum non
procul a scopulosis periculis littus
appareat. via viri in adolescencia. affectus

e desideri9 p9 concupias suas eius
hec sunt maior affectiones inordinate gau
dium tristicia timor et desiderium propter quos
in viam itur erroneam q a deo non app
batur; et io p prees clamat quater
veniere vel cite ut pecca de fleas
et confessionem facias satisfactionem im
pleas te in exercitu profitemini exhibeas
et p toc(i)us reversio acclamatur amara
citudo doloris impediantibus p ppo p
eunte notatur. Hester. iiii^o. ; Implevit nec
ciuitatis voce magna clamabat. Mar
docheus ostens amaritudinem sui cui p pecca
s et morte iudeorum. Quo reversi congregati
sunt. ii. Paralipp. xx. Iudas indicit instare
bellum excrucians et post tergum et clamant
ad dominum, ac sacerdotes tubis canere ce
perunt omnis quis vir iuda vociferati sunt
Ecc(lesiasticus) xx. quod hostes territi sunt tuba enim
sacris excitantur sompnolenti ut vigi
lent milites, ut pugnent hostes ut
timeant, fures ut fugiant sive late
ant, habet enim quique sonum acutum ad pe
netrandum dulcem ad consolandum gra
vem ad terrendum Unde diverse tubarum
voces, diverse congrediendi cum dyabo
lus spes sunt divina precepta prohibitiones co
silia exhortationes ceterum comminationes
supererogationes promissiones quibus congre
dimur contra dyabolum et eius tempestates. Un
Vegecius renatus primo libro de arte mili
tari dicit Nulla re alia videmus populum ro
manum orbem subegisse terrarum nisi ar
morum exercitio disciplina castrorum usu
que militie Quid enim adversus gallorum
multitudinem paucitas romana valuisset
quid adversus germanorum proceritatem bre
vitas romana Quid adversus multitudinem
et fortitudinem hyspanorum affrorum dolos
grecorum sapientiam sed contra hec omnia tam
cotidiano armorum roborantur exercitio
et quanti eveniri possit in acie ordi
noscebant in campestri exercitatione

et incitamine bellorum exercitata paucitas pro
pterea est quia rudis et indocta multitudo ex
posita semper ad cedem hec idem sit et dyce
in proposito quare devicto mundo triumphare
volunt apostoli et triumphat apostolica virtus non est
sapientia nec fortitudo contra verbum domini in tract(atu) de
claritate prognosticum omnes leges bel
lorum et insidiarum quibus nos potest dyabolus im
petere, canebant autem sacerdotes tenentes
tubas in manibus quia manus est iandictio
et vox predicationis nec retinentur manu
operibus et sic in exercitatione armorum et mi
licie antiquitus eligebantur qui futuri
erant milites in primo etate pubescente quia et velo
ciores et profectius sciunt que discunt in iuventute
Ita et iuvenes debemus ad audiendum
verbum dei inducere, deinde docebantur in saltu
et cursu antequam corpus etate pigresceret et
tenere processu temporis in omnibus instructo pug
nare adversus quoslibet hostes in acie for
mido non erat sed voluntas Ita in ppoi
to edoctis perfectione facilius et iocundius
est contra adversarium dimicatio. Tu Iob xl.
Tales sunt suscitare leviathan parati. i.
Mach. v^o. vidit iudas et cepit bellum et
clamor belli ascendit ad celum, sic tuba
clamore magnus decuntur et dixit exerci
tui suo pugnate hodie pro fratribus nostris Et non
quia ait cepit bellum et cetera pugnate et cetera
Imprimis enim pugne providendum est pugna
turo in tribus sole vento et pulvere Nam
sol ante faciem eripit visum, ventus contrarius
deflectit tela et adiuvat tela hostium
pulvis a fronte congestus oculos im
plet et claudit, hoc igitur prius occupiant hend(a)
et si potest fieri adversariorum impleat facies
reliquie prius tegunt solem excellentie regule
temporalis ventum humani favoris et pulveres
sterilitatis mundane cupiditatis aliquas con
gredi viriliter non poterit Ideo congressi
victores efficiuntur. Iudicum vii^o. dicit Ge
deon Quod me videritis facere facite et se
cepimus buccinis clangere et complodere

intra se lagenas / cumque perstrepent et ydrias
confregissent / tenuerunt sinistris manibus
lampades et dextris sonantes tubas / cla
maverunt quod gladius domini et Gedeonis
stantes singuli in loco suo per circuitum castrorum
hostilium · Ita historia · Ydrias portant et
lampades et buccinas corneas in manibus
et veniunt ad illam innumerabilem hostium multitudinem
que erant tamquam sic arena maris cum
venissent ad bellum buccinis corneis in
sonuerunt et dimiserunt ydrias de manibus
et contrite sunt tunc vero acceptis lampadibus
proruunt in adversarios et sic buccinis con
crepant · Ecce victoria militum Christi quos sic ar
mavit · Luce xii · Sint lumbi vestri precincti et
lucerne ardentes in manibus vestris · In tubis
ergo clamor predicationis / in lampadibus clari
tas bone actionis · in lagenis fragilitas
corporis in fractione mortificacionis carnis illa
more · addr · Gladius domini et Gede
onis sonus gratiarum actionis et laudis cum
post victoriam clamamus attribuendo deo
gloriam · i Esdre iii · Omnis populus vociferabat
clamore magno in laudando dominum / Dic
go vincimus demones quia alienigenas in
fugam vertimus etc si sunt multitudo eorum
sic locuste quarum neque in celo neque in terra
locus est sed clamare satis in oris tubis sed
homines qui mortem non suscitantur non evi
gilant ad has tubas nec ad vocem commi
dei · Ezech · Clamate tuba / preparantur omnes et
non est qui vadat ad prelium · Et Iud · primo ca
Quod me videritis facere hoc facite quia de
primo facere et docere ... sunt alios in for
mare prius de aqua fonte sui bibe quod
aliis propinare unguis gladio suo non essem da
aliis manus tenuare ne sit filius quorum
dam vinarius qui vinum liquidum vendunt
et feces bibunt aut panificibus qui panem
vendunt triticeum et edunt furfureum / aut su
toribus vel alutariis sive cordubanis
qui retinent ad opus suum vilia artificia
vel supellectilia et vendunt ea que sunt

bona · Ita vbe · Verum est quod in paucis ut pro
be certus eventus quod ex sic tyrones ha
bebant acquiri ubi probati sunt obten
ta est victoria · Nam si ad hostes tran
tamus genera et tecolamus ex persis
dari in mediante qui innumerabiles arma
nunt populos ut heremus in tergo pompeius
et unus ab iniatore in istius apprebit in
minimum copiosus exercitus magis propria
militavit quam hostium vincere depressos
pluribus enim casibus quibus sublatis
amplior multitudo in itineribus pro molest
tia sua est tardior insidiis asperis in fluminibus
transeundis in annone anhelitum et victualibus
semper cogitans actus eos impediunt · Unde xerxes
ducens igitur innumeras centum milia
equitum solus trespassatoria · i · nam sta
pha repente devictus evasit · Non
enim in multitudine exercitus victoria domini est sed in
paucis electis qui exercitacione durati ad
prelium famem et sitim et mortem pati sunt
sustinere · Unde vegecius libro i · de rebus mi
litaribus · Veteres inquit quod remedia di
ficultatum experimento didicerunt / in tantum modo
sos qui eruditos armis exercitus habere
noluerunt / electa autem diutius et paucis contenti
et vilibus si noluerunt ampliare / nec seque
do delicias civium sed sustinentiam rusti
corum · Unde in civitatibus sed in villulis et agri
nec sine laude certa manet milites
propter hoc inferam · Vegecius libro primo ca
pitulo iii · sic / veterum deligit an ex urbibus
utilior tiro sit requirendus de qua pro
nunquam credo dubitari posse aptio
rem armis rusticam plebem que sub
divo et in labore nutritur solis patiens
umbre negligens balnearum nescius
deliciarum ignara simplex animi parvo co
tenta cibo durata ad omnem laborem
tollerancium membrorum gestare ferrum
fossam ducere unus sit consuetudo de
rure est · Pulchrum enim manus et gregis
urbanos ad arma compelle quod ubi non

habet militie pro laborare parare po
dus deterrere / et psolem pulverem que se
addiscant pro victu vivant / et custo
mendi subdivis / modo subpapilionibus
commorentur tunc demum adversu erudi
antur armorum / et si longior expeditio e
merget in angariis plurimi detrimenta
sit / procul huiusmodi actiui illecebris re
ro minus corporibus eorum robore accedant
et animus non instituendus est pro urbem co
ditam tonos excitare psaltos semper
ad bellandum / sed tunc nullis deliciis fran
gebantur sudorem tempus et campestri ex
cercitio collatum nandi usu in ventis ab
luebat impubes Idem bellator idem
agricola genera tamen commutabat armorum
Ex usus adeo verum est ut avanti equito
exercitato dactum constet ablatam
exagit / ego supplendum robur vim ex
citatus nescio / quis enim mortem minus
timet / quam minus delicatorum novit in vita
Certo victores coronantur quod clare
est supra quarto extra xxx Virgines coronandas
vocat media inquit nocte clamor factus est
ecce sponsus venit exite obviam ei
hanc ergo coronam considerans fortiter
dimicant / unde philippus rex macedonum
Allexandri pater cum fovet patrem thebano
rum forenses misisset bellum / proclamari
omnes milites sumere coronas laureas
iussit / et considerans eos devictoria in bellum
processerunt conati et citos hostes vi
cerunt considerato si quid primum aug
audaciam animi et sustinere facit con
flictum prelii / sicut econtra abiectio et
vilitas fiunt / exacuit vim deuit
Iudicum ix clamabat gaal contra e
Abymelech ut fuiamus ei Gagl re
velatio pistor revelans iustitia sep
tima alium / revelata se tormenta
penarum abymelech spurius fuit / pri
mus rex imperator / cum illegitimus
heres paradisi ex nobilitate conditionis sue

superbus / cuius malus est durus et intollabilis
fuitus cui non possit ei satisfieri et no
lit misereri Non enim vestium nitor aut
auri et argenti gemmarum et copie hostes
ad venerationem mittunt ac ad gaudium inclinant
sed solo amore subiungantur armorum pro
ut ait cato in aliis rebus Quidquid erra
tum est potest corrigi plurimorum delicta emendas
non recipiunt cum statim pena sequatur et
terrorem Ideam confesti perimit quod ignaue
impiter et pugnaverit ac insigas usi
victoribus ulterius pares esse non audent Unde
est quod aput antiquos magister armorum test
te vegetio duplicibus remunerabantur an
nonis et milites qui parum proferant in ar
mis pro ceterorum acceperunt ordeum non an
nis mitis reddebatur annona quia cibis
exprimunt ondisse se omnia que erant iar
te militari complesse Et ut milites
fortius dimicarent ex donatio quod consequ
batur dimidia pars sequestrabatur aput
signa et ibidem militibus servabatur ne prava
mitatem aut luxuriam absumerent / et ex
pu cia sustentabantur annona / nam et
pro bono opere gratiam recipimus in via et salua
sic nobis in patria quia coronam expecta
in patria Non enim coronabitur nisi qui legitime
certaverit Et beatus qui suffert temptationem
quia cum probatus fuerit accipiet coronam vite Qua
lis tymulus depictorum caritate prout quam
Comparatur sagitte infigenti intus arti
ficialia quia caritas Comparatur etiam
armi custodienti intus gressibilia quia
caritas proximi contra suat Comparatur avi
volanti intus volatilia quia caritatibus in
deum volat Comparantur igni ardenti in
ter eta quia caritas subiectum inflammat
depredatorum caritate prout quam
comparatur sagitte insigenti intus arti
ficialia quia caritas cor penetrat
Post premissis utilitatem considera
propriis caritatem Cum enim caritate non
habet sed Gregorius predicatoris officium suscipe

no debz quia qui n ardz n incend[r] et
de corde frigido vbu fervidu pcedere
nescit. j. Chor. xiij. Si linguis hom
loq[r] z angelorum caritatem aut non
heam factus su velut es sonans nam
campana du aures excitat se ipsam co
sumit. Et tu qui alium doces te ipsu
quia pdicas no furandu furaris qui
dicis n mechandu mecharis z i quo aliu
iudicas te ipsum cdepnas eadem em q agis
que iudicas. Sz tu n dz attende au
ditor pris indignitatem s mags doctrine
puritatem. Digniu em campane sonitu
auscultat qui excitatur ut ut adeccliam
pergat s eu qui cordam trahit non
multu attend[t] z mags attendimus litras
z sigillu qui mictitur, z tam pinaces
qui fact vilitatem, pamale lapideu
fluit aqua ad ortos irrigandos ipso
canali arido z sine fructu remanente
vn qui sine caritate predicat, velut
lignu putridu luc s n ardet, l[r] ve
dominum i phanatico, velud ss i indy
i ydolo emittens voces asininas,
fistulas incontinuas sine l[r] lingua
hom pdicando terrena, sine lingua
angelorum pdicando celestia z secreta
mistica ppter hanc caritatem, compat
predicator sagitte insigenti ut artificia
lia, cani custodienti ut gressibilia
avi volanti ut volatilia, igni ar
denti ut eta s illam caritas cor pene
trat, perr[m] fricat, mdm volat sibim
inflammat. De sagittis in ps[o]. Sa
gitte tue acute vulnerant em corda
auditorum z separant ab amore terrenorum
Cra sagitta in bono vulnerans ligna
cordu vn z desponsa ca[n]t[ica] ca[n]t[icorum] vulnera
ta caritate ego su hee aut sagitte tue
vulnerant cu st pennate volantes
dure acute, Ite tu potent emisse
pennate st duabs pennis cu ptur
pdilecone dei z pximi, n pgla inani

aut questu tpali. Ps[a] xiiij. Consu
mabo sup eos meos qui argentu
n re. n[c] au. quer. Sz sagitti punius
mes fit ut cpedi mesimates qr pdica
mesima pene sm mesima culpe me
sura pmij sm mensura miti mltu
z mitis mltu c pmiis. vn eccles[tes]. xij.
Dicit vba dm q[s] stimuli z q[s] clavi
i altu defixi, qr nemez palpant p
adulacionem, dum malos increpat pi
gros incitant, dimos pungit z sti
mulat pe psonarum acceptionem qs
uita cmendabilis acuit, ut vulne
rent corda auditorum z eliciat pctorum
sanguinem. Rz. j[o]. Reg. xiij[o]. Philistei
pcaverunt ne esset faber ferrarius
in isrl usqz ad acuen vomis, phi
listei dimpx tinna demones qui psu
pbiam ceciderunt z pinvidiez alios
deicint, qui pcavent ne sint recta
qui hec arma pugitiua fabricent ut
eos clavi i altu defixi qui auditoru
corda vulnerant p amore du etna p
mittunt z ea pcatorum copulantes do
mino cuncatur cunq clavus. Exo. xxvi.
Cortine tabernaculi. s. fideles aime
suspendunt, dilatantur, figunt. Suspen
dunt actu petitorum desideriu, dila
tantur p caritatis incendiu, figunt dum co
stant z pseverant accendunt sicut p
miu, volant eos directe pecitudine
intencois z vitant qui s. viau no
pm feriunt. Ps. Sagitte pvulorum
similiu doctorum facte st plage eorum
ferientis pcam. Deutro. xxxij. In
ebriabo sagittas meas sanguine qui
sanguinem pcti fundunt, z gladius meus
devorabit carnes. i. carnalitate pc
catoru, Sz quedaz sunt sagitte tox
icate que venenum usqz ad intalia
i fundunt cu s. impijs z qeindigcoe
predicatores pnicos invehunt z tris
nobiliu cangiut, cu parcu psicunt

Ido non fugat behemoth. Job xlv°.
Vir sagittarius. Ymo. pu. vij. Tris
figet dolosa sagitta iecur eius. Sunt
et acute tunc maxime cum eas acuit
medicina divine paruis. Sui enim sermo
depressione dolium cordibus infixit
qu calibe clavorum eius sagitte v'
borum predicatorum acuunt et accendunt
ps. Sagittas ardentibus effecit i. de
ardentibus et igneis eloquiis sagit
tas predicatorum fecit. Sunt et de arcu po
tenter emisse cum sermo iuvatur verbo
et opere. Cum enim dicunt et non faciunt sa
gitte eorum intrant in corda ipsorum et
fiunt qu arcus dolosus qui sagittas
retorquet in mittentem unde sic de ij
reg. j°. Sagitta Jonathe numquam abi
it retrorsum et gladius eius non est rever
sus inanis. Con. sup. i°. Job xxix
Arcus meus in manu mea instaurabitur
Greg. Hoc fit inquit cum illud quod
de sacro eloquio cognoscitur bene vivendo
completur. Sic enim arcus. Gen. ix. po
in nubibus celi. Ecci. xliij. Vide ar
cum et benedic qui fecit illum valde enim spe
ciosus est in splendore suo. Has ergo sa
gittas pennatas i. barbulatas per
geminam dilectionem ducas pungentes
acutas per passionem potentes emissas
per operationem quinque sagittas comparantur predicatores
propter eos procurando. Hic autem notandum quod sicut
Ratho i. libri de disciplina militari
d°. Boni sagittarii multum valent
ipsu plis. Et sepius affirmamus cum ad
usus inimicandos qui totum certa
cum vincunt cet acie caturo, alii se
superiorem fore non credidit nisi hor
dentorum electos sagittarios instruxisset
Ido ij Reg. j°. Precepit david ut do
cerent filios iuda arcum i. artem sagit
tandi. Doctrina certe sic ait vegetius.
Arcubus ligneis sagittas quia lusoriis
exercenda est ssp inuncti ad palos et
et doctores ad hanc et artifices eli
gendi et maior adhibenda sollertia
ut arcum tamen teneant et fortiter implant
ut sinistra fixa sit ut cum dextra totum du
catur ut ad illud quod feriendum est oculus
pariter animus que consentiant et sive in equo
sive in terra tenui sagittare doceant. Cum
arte addiscere opus est diligenter et
quotidiano usu exercitio que servari
Caveant ergo prelati negligentes qui
incubit pre ex officio qui debent stare in
muris et vigilare sic sagittarii. ysa. xl
ij°. Super muros tuos ierusalem constitui
custodes, et ipsi non vigilant sic specula
tores incurbentes nec pergunt sic sagit
tarii sagittis. ysa. vi. Ve michi quia
tacui. Teste enim Jeronimo. Innocens
et absque sermone conversatio quantum prodest
exemplo tantum nocet silencio. Comparantur

**predicatores propter caritatem canibus cu
stodienti ingressibilia quia caritas
cor penetrant et acuitur de proprietatibus
canis et in bono et in malo. Cap.**

Comparantur et propter zelum caritatis pres
citum. Nam quidam dixerunt ca
nes de sine hominibus non posse vivere. Sed
quia zelus prelatorum sepe degenerat in furo
rem, id quod contra sic pn cauciatur de ordi
natam et caritatem quod sit tam e' sui
quid perpetuum quia dei. Respectu sui ut
sit ad instar canis vel abiectum et se re
putet qu contemptibilem et contemptum
per humilitatem. ij. Reg. viij. Quod dixit Aziael.
Servus enim sum tuus canis ut faciam
rem istam magnam. Propterea convenit per
paupertatem. Jud. vij. indicati pares qui
lambebant aquam sic solent canes la
bere obtenta est victoria non pares qui
flexo poplite bibebant qui sic terris
inherent. Sufficit modicum aque cum
et quod necessitatis non quod superfluitatis est prelatis. Omni
nus sanatum propter prius aspicientem. Ecc.
ix°. Melior est canis vivus leone

mortuo. Leo mortuus qui vivit in delicijs
voluptatibus canis vivus qui se morbidum
vivificat et resuscitat propria pietate et cau
sitatis. Gen. xlix. Catulus leonis inde
quis suscitabit eum. Respectu proximi cu
stodit feras apprehendit quia demonum
insidias apprehendit per subtiles discussiones
Exo. xxiii. Carnem que a bestiis fuit pregu
stata non comedetis sed proicietis carnem bes
tie pregustatam, cum nec a Albertum demones
exprimit et temptant quod canibus proicitur
omnium peccatorum sagacitati exponitur. Nam
sensus olfatus maxime viget in canibus
qui solo odore vestigiorum impressiones
discernit et odoratu ducem predam absen
tem querunt latratu feras et lupos ab
igit, et ubi gregem custodit pastoris. Job
xxx. Nunc autem derident me iuniores
tempore quorum non dignabar patres ponere
cum canibus gregis mei. Hii sunt prelati
quidam moderni qui latratum oris non habent
nec gregem oratione defendunt, nec cum sanctis
prioribus mercedem accipiunt qui ingiter
latraverunt. Lingue tactu et tactu putre
dine curat per percussionem vulneribus contingente.
Luc. xvi. Canes lingebant ulcera Lazari.
Sanat enim canis lingwa vulneris dum
lingit et modo verbo predicationis congruit primo
freneticus posse dicit catulus dum capi
ti suppositus, quia predicator quam desperatissimos
sanat predicatione quod extintima passione nascitur
Respectu dei dominum cognoscit, cognitum
diligit, dilectum propria morte dum pro
eo se morti exponit. Cognoscit primitus
diligit passum, dum passum. De cog
nitione. xv°. Catelli edunt de micis que
cadunt de mensa dominorum suorum. Quia
predicatores illuminatum habentes intellectum predicant
ea que accipiunt ab expositoribus sacre
scripture. Plinius. viii. Soli canes domi
num noverunt, et ignotum si repente veni
ant intelligunt. Soli nomina sua, vocem
quod domesticam cognoscunt. Itinera

quamvis longa meminerunt, nec ulli post
hominem memoria maior. Impetus eorum
et sevicia mitigatur ab homine considente
humi. Soli enim predicatores Christum dominum predicant
cognoscendo assumunt et adventum secundum acce
dere mirant, viget in eis memoria scriptu
rarum et dei beneficiorum quorum memoria
et finis est ut cognoscant homines apertius
et propria humilitate venientes ad Christum.
De dilectione patris. Propter hoc enim predicant
ut ex dilectione dei quam habent Christo serviant
et ei fideles populos acquirant per lin
guam eorum eximunt ab ipso. Germa
ni sunt alii inimici Christi, post modum predi
cant verbum Christi et fidem. Cum enim canis
latrat post hominem, non hoc facit quod odiat
hominem, ut dicit morosus, sed quia sic
estimat se placere domino suo. De excepcio
ne patris, testante Plinio pugnasse
inquit adversus latrones, canem pro domo
accepimus, confectum quod plagis a corpore
non recessisse, volucres feras abigentem
a balio in Epyro agmina incumbenti per
cussore domini lamentatu et latratu coactum
fateri scelus. Garamanthe rege canes
ducenti ab exilio reduxere preliantes
contra resistentes. Quando eo populi cum dimi
cant canes ducunt ad bellum qui sunt
fidissima auxilia, nec stipendiorum in
digea. Refert idem hystoriographus de
quodam cane qui post mortem domini sui re
tineri non poterat in carcere, nec recedebat
a corpore domini sui super ingredibus ululans
et cum panis fuisset a quodam ei oblatus
tulit ad os defuncti, et cum cadaver in
Tiberim proiceretur natavit post illud sus
tentare conatus. Sic predicatores christianitatis
pro ibo vitatis se morti exponunt sequen
tes puer puer domini. Thob. viii°. Profectus
est Thobias et canis secutus est eum. Ex
xi eiusdem. Precurrit canis qui simul fuerat
in via et quasi nuncius blandimento sue cau
de gaudebat. Ecce predicatores antiquos

qui xpm cu gaudio nunciabat vetus
Or. ve quibusda canibus immudis plurimi
ciam. deutro. xxiij. c. Non offeres mcede
dem prostibuli, nec preciu canis in domo
domini dei. Vtrosque em immudos quibus dns
qui fuiunt ei in cetu inudis offic. ve
voracibus et cassitati pgulam. iij. Reg. xiiij.
Qui mortui fuerit in ciuitate come
dent eos canes. Crisost. sic cu pubne g
tunt eplas et cibos lautores, ve bolis
mis pacientibus. i. insaciabilem appetitu
s. cupidis et auaris. ps. ffamē pacient
ut canes et circuibunt ciuitatem. i. ciuitatis
prinsiciatem, ve latrare nescientibus
pigris et innitatis. ysa. lvj. Speculato
res eius ceci omnes nescierut loqui
canes muti non valentes latrare ve
impacientibus et iracundis. Eccli. xix.
Sagitta fixa e in femore canis sic
vbū in ore stulti. pu. xxvj. Sic qui
apphendit auribus canem, sic q transit
impaciens et commiscet rixe alterius ve
sepides mordentibus et corrodentibus p
detractionem et inuidiam. philipp. iij. vi
dete canes videte malos operarios
videte concisionem. ve eiectis de domo
domini psupbm. apok. xxij. fforis canes
venefici et impudici et ydolis seruientes
et omnis qui amat et facit mendaciu, hij
sunt supbi qui cu lucifero a domo
dei eiecti sunt sicut canes de domo. ps.
Non habitabit in medio domus mee qui
facit supbiam quia alios ehabisciat
puricatem vitatis non hnt nec aposto
tant soliditate vitatis nec hnt nec
amant. Comparatur prius auis ppter ce
leritatem volandi inter volatilia et
primo in generali de hac aue et
alis eius secundo in locis pprietates
alarum. Secundo in speciali et specialiter
pquanttur coruum aquilam gallum et
C omparatur pterea aui aquilam
ob puericiatem volat in deum

i. Chor. xiij. Adhuc excellencie nos viaz
ondo, sectamini caritatem. De hac aue
Job. xxix. hd aclaborem nasiae et auis
advolanti. Ezech. x. Leuaui oculos
meos et vidi et ecce volumen volans, volat
em scriptor qui duabus alis erudiens s. in
duobus testamentis, quarum utraque ala
pennis sita septe pennulis q sunt precepti
Mt. vij. Omnia quecumque voltis ut faciant vobis
homines et vos facite sile illis, phibi
tiones. Exod. xx. Omnia q non vis fieri
alii ne feceris. Consilia. Mt. xix. vade
et vende omnia que hēs et da pauperibus
et sequere me. Promissiones. deutro.
Audi israel precepta domini et in corde tuo
qui in libris scribe et dabo tibi terram fluentem
lac et mel. Comminaciones. Mt. iij. Iam
securis ad radicem arboris posita e. In
structiones. Mt. v. Qui viderit mulierem
ad concupiscendum eam iam mechatus e
eam in corde suo. Ammoniciones vel exhor
taciones. Luc. xiij. Contendite intrare p
angustam portam. Tot aut in hac aue
sunt plume quot diuine sine, hec autem
auis volat cu sursum cor hominis ad
celestia eleuat. hec aut alas auis vt
pullos pteggat et foueat vt se in aere
suspendat et volans abscedat et fugi
at. Pprietates pennarum. suspensio psapm
fuga exercetur plurimarum et ppinquarum. hec
sunt ale prius qui volare de alis misericordia
tionis et contemplationis, bone actionis, alis
in sacionis pregit aues in adusitate
ps. protegar subvelamento alarum tuarum.
Congregat pullos ut viuant in
virtute. Mt. xxij. Quociens volui congregare
filios tuos quemadmodum gallina pul
los suos sub alis et noluisti. Supple
tur defectus aliorum ex pietate. Exo. x
ix. Vos ipsi vidistis quid fecerim vobis
sup alas aquilarum. Alis bone acti
onis volat qui mundi fugit voluptatem
et usque hec induit nomine et sup deitate

incitate proficiscens suam tenerit(udinem) hu(m)i-
litatem hec scilicet alas advolandi paruule
alas renovate submisisse. De primis Ysaie
post. xl. date sunt mulieri ale due aquile ut vo-
laret in desertum quod implet(ur) in eis qui de-
serunt patriam peregrinantur. Et lex ar. de(uteronomii) 16. Job
xxxix. Numquid per sapientiam tuam plume-
scit accipiter expandens alas suas ad
austrum. Omnia abiecta vetustate vitam
vertit indui dicunt novitate virtutis. Nam
singulis annis omnes penne renovantur.
accipitris. Unde ut dicit Gregorius Ingressibus
mos est ut flante austro alas expan-
dant quatenus eorum membra ad laxandas
pennas veterem venti tempore contabes-
cant. Cum vero deest ventus alis contra
radium solis expansis atque percussis re-
pente sub aura faciunt et raptis poris
plume veteres exiliunt et nove succres-
cunt. Penna veteris conversationis evitat
et pluma nove imitationis sublevat
ut advolantem tanto leviorem quanto no-
viorem reddat. Inualescens enim ius
cuiuslibet poros aperit et plumas virtutis
fundit. De tertio Ezech. primo. Cum fieret vox
super firmamentum quod erat super caput alii
stabant et submittebant alas suas.
Terra cum prius ad superna intelligit auc-
tor vitam perficiunt alas demittit quia ex
humiliores sunt. Aliis ex contemplationis
se maiore suspendunt in meditatione verbi
aliis tremulis quia in meditatione ignis
caritatis exardescat sed impletio timescat.
Ezech. xi. Elevaverunt cherubin alas
suas et rote cum eis et gloria dei israel erat
super ea. Elevatio alarum motum sunt me-
ditationum affectus autem intime quod erant in
rotis in ipso sed spes mediationis vo-
luit. Scilicet adorientem viae nativitatis et occi-
dentem viae mortis ad meridiem beneficiorum
dei. Ad aquilonem temptationum dyaboli. Alis
tremulis potorum. Ezech. primo. Audiebam
sonum alarum quasi sonum aquarum multarum

quasi sonum sublimis dei. Deus enim me-
tes sanctorum implet desiderio ut o-
rent et exaudit impletas. Tertia ubi d-
icit. Gregorius. Deus creat in sanctorum cordibus
amorem et exanimatis cordibus suscep-
tionem. Et x. eodem dicit. Et sonitus alarum
cherubyn audiebatur usque ad atrium ex-
terius quasi vox omnipotentis dei. Et uno quo-
que alia habebant totta manus alas sine
pennas et circulos omnia plena oculis
in circuitu quia divinam scripturam docen-
tibus prius debet esse circumspectus discreti-
loqui operari et contemplari certa et
omnia adeuntibus reserre que periculos
intelligitur. Aliis periculis prudentum
quasi affectus mentis expansus in devotio-
ne quiescit. Exo. xxxvii. Cherubim exten-
debant alas protegentes propiciato-
rium. Vale in propiciatorium extendimus
qui prudentiam animo in deum propicium
dilatamur. Hic est locus quietus anime.
3 Reg. viii. Intulerunt sacerdotes archam
federis domini dei sui in locum suum subter
alas cherubyn. Quintum autem hac aves
specificare volumus corvus est propter
affectus sollicitudinis apis propter fructus dul-
cedinem. Gallus propter cantus dispositionem
aquila propter volatus altitudinem. De cor-
vo. Job xxxviii. Quis preparat corvo es-
cam suam quando pulli eius clamant
ad deum vagantes eo quod non habeant cibos.
Corvus ut dicit ... pullis escam
plene probe dissimulat post quam plu-
mescendo nigrescant et eos in edia as-
sidua patitur quousque illis per pennarum
nigredinem sua similitudo videatur qui
hinc et illinc vagantur in nido et rapto ore
petunt esse subsidium. Sed cum nigrescere
ceperint tanto eis ardentius alimenta
tribuit quanto diutius distulit. Cor-
vus pastor qui propriam infirmitatem et
nigredinem assidue clamat ad deum
cum nascitur in fide discipuli. Sed quam

gpa peta non adiciunt ingrediunt
nō precendut / hn velut adestas ac
prendas os apiunt docere desectes
sublimibus querunt ß n̄ insistunt eis
hec sublimia qz nc du nigri sut de
ferendo peta peta ß tu nigresce ce
perint plamenta pute pcipiut ali
menta pcōmis subtilissime. Discus
em pter meta mistica eoꝝ sensibus
nō insistat quos adhuc abs' secula
alienos nō consi^at. De ape. Eccli. xi.
Brevis in volatilibus apis & initiu
dulcoris hz fructus eius quia pter hz
hylaritatem in assu z utilitate in
pdicatōnis effū. Solleres sut apes
z i mellis officio assignatas z b̄ ppas
incolunt mansiones non vendican
tes alienas z ex variis floribꝫ in
to artificio fauu condunt / Serati z
regem hnt plia mouent / fumu fu
giunt tumultu exasprant / De catibꝫ
solu nascunt / omnibus quibus e labo
/ ribus / opa / usus / fructus / volatus
gno / quis eis e omnibus integris v
ginalis zptus neqz em ullo conu
bitu commiscent nc libidine resolvunt
vn cassians demonstrat ubi a
pes sūt inmia cimant^a prudentissima
ac sollertissima inui ingenii / z nō
solu ssbi ß eis prudia hmdat erg
buidaz herbaꝝ floribus procant^z
crimis eis fortes corpori / quis inspi
ratōe amoris somni ipm quo inter
se qsi loquit quibus de^c continu^es
podu ingenioꝝ elegantia qz pemia
eu / quis de^c ingenui iram pulsios
motu placiditatem concordia disse
sionem bella pacem ordinationem dis
positōm officia principatus / omia de
niqz que sūt illis quia tu humano gne
quia qz quo imbuere z insaciuente
suspsunt / neqz em uterū novit nc
semen sciunt depasta tnꝰ floris i
aliena congerunt ex quibꝫ inestimabili
apposito apes erant q vnna prorībus
misstice ad aptari possunt. Fructus aut
dulcis e dulcedo pōmis / Secundꝫ dul
cedine. Sap. xvi. Et paratu panē de ce
lo pstitisti eis hnte omē delectamen
tū z omne sapor suaui^tes. / manna s
decipio. Exo. xvi. Quod comederunt fi
lij isrl qm diu fuerit indesira qz nos qz
diu sumꝰ i hac peregrinatōne ul potiꝰ
inhoc exilio indigemꝰ ibi celestis vi
atico quo reficiam ne i via ul deficia
mꝰ ul accidem. Sintra aut pmissios
deficiente manna usi sūt fructibꝫ illius
tre quia i pria fuerūt solido cibo qz
ubi omes erunt docibiles di. Joh. vi.
Non erit ibi pcio. Et nō qz videns
filij isrl manna prerminatōe dixerunt
Manhu quod sūt quid e hc. Sic ita admi
rabilia sūt ubā sapie cell z preciosa s̄
tilitate sūt interroganda admirentur. Erat
aut manna minutū. Hic pcio p^u subti
litatem ß intus continz vaccem. Sic
lapides preciosi pvi sūt quantitate ß magi
virtute. Album p^u sui puritatez qz pruina
sive ros matutinꝰ du refrigat com
parationis ardorez / z gustus eius qsi
simile cū melle. Doctrina em secula
ris e qsi panis furfureus. Qz spualis
qsi similaginea sive furfure vanitatis
felicitatis aut dupli^ct / hz aut dulcedinez
mellis ubi sanu e palatū cordis. Eze.
Comedi volumen z factū e i ore meo
qsi mel dulce. ps. Quam dulcia fau
cibus meis eloquia tua / desinens vmꝰ
cuiqz usti. pt. vnt. zadeo quibꝫ ue
lebat convertebat^z Nō solem liquesi
ebat, adignem induraba^z quia qui
radios veri solis i se recipiunt ab ubu
di liquefiunt. Cant. v^to. Anima mea li
quefacta e ut dilectus locutus e. Qz qui
spectis pseverare volunt ubū durū ex
istimant. Joh. vi. Durus e hic sermo

etc. hoc est. Prudenti ad ignem pen-
strangebatur aut mola in fiori. si medi-
e superior sit revoluere. qui aut ad aliu-
diem reservabatur putrescebat et vermibus
scatebat. remordet enim eos omnis conscie-
qui sciunt et nolunt facere. tamen non putresce-
bat cum reservabatur ad diem sabbati quia
non potest sine opera que addiscitur aut
sine corpore futurum premium fastidiebant
autem manna carnales et cibum dei qui sec-
tantur corporeas voluptates. De Gallo
xxxviii. Quis posuit in visceribus hominis sa-
pientiam aut quis dedit gallo intelligentiam. Gal-
li sunt qui in tenebris vite presentis lucem
gere quem advenit mittunt pro. Gallus
sternutans lumbos quos saugit motus
lascivos hiis deus dat intelligentiam ut sciat
quibus et quid debeant facere domino mentis
revelante intelligentiam. Gallus accipit ut
prius nocturni temporis horas distinctat et
tunc demum vocem excitationis emittat
quia sunt prius in auditoribus suis qualiter
vite considerant et tunc ad erudiendum con-
gruam vocem predicationis formant hoc est enim
quasi horas noctis discernere quid cui
quando quomodo predicent scire. Non enim eadem
predicatio cunctis convenit. sicut nec idem
sicut mores omnium. nec eadem complexio diver-
sorum. sed proqualitate auditorum formentur
verba doctorum et de cythara dulcis sonus
reddatur que uno plectro sed non uno im-
pulsu corde omnes equaliter feriuntur. in
pre ut omnes in caritate edificet et una
doctrina non tamen uno exhortationis mo
auditorum corda tangere debet. De quo
sicut deus dedit infra patebit et in parte est.
patuit Gallus autem profundioribus hor-
noctis valentiores et productiores cantus
emittit. mane vero appropinquante minima
vires et leviores edit. quia peccatoribus qui
sunt in profundis annunciandus est terror
iudicis venientis sed eis qui sunt in luce
gre predicandum de dulcedine glorie et in-
-
micis quam subtalibus et demum subtilibus spiritua-
libus et quasi dormientes longius galli
clamor excitaniat vigilantes delect
suavior. ut delectetur in primis qui prius
timebat ex suppliciis. Gallus ante
prius alis se verberat et postmodum clamat
prius alas excutit et seipsum feriens vigi-
lantiorem reddit. quia sancti prius prius
quam potenter in bono opere se exercent
ne in semetipsis torpentes opere quos
excitent. voce Gallus inter gallina
tuus se impinguat. quia gallinis non
pugnat nec eas impugnat predicato-
res malos sed qui delictis vacant
populum non defendunt etiam non feriunt
Ysaias xxii. Asportari te faciet dominus
sicut gallus gallinaceus asportatur
quia tales ad inferos protrahentur
De aquila. Iob xxxix. Numquid ad precep-
tum tuum elevabitur aquila etc. et in ar-
duis ponet nidum suum. Ordo animi vi-
sus acies aquile superat ita ut solis
radios sine ulla oculorum reverbera-
tione videat. hoc est sublimius prorsum
contemplativus quos elevat divina reve-
latio. hic ponit in arduis nidum suum
dum spretis terrenorum desideriis fortiter
incelis prem et excessisse. Apostolus nos-
tra conversatio in celis est. In arduis
habet nidum qui in supernis figit do-
micilium. Ubi enim est spiritus ubi animat non
ibi tamen ubi amat. Nam et paulus
fortasse in carcere tenebatur tamen se conse-
derere christo in celestibus testatur. In
petris inquit manet aquila et in pre-
ruptis silicibus commoratur atque inac-
cessis rupibus manet impetus id est in
solidis prorsum sanctis commoratur et in prerup-
tis silicibus. Prerupti silices angelorum
legiones. prerupti enim sunt quia pars eorum
cecidit. pars remansit. horum gloriam an-
gelorum bonorum gaudia dum contemplatur
in preruptis silicibus commoratur. Inaccessi

sic primi qualiter perrupti sic primitiam
civitatem Eidem vero angeli dicuntur inaccesse
rupes et silices propter civitatem soliditatis ru-
pes autem inaccesse propter immensitatem cla-
ritatis. valde enim inaccessa est cordibus
peccatorum claritas angelorum, sed quia con-
templativis qui iam intersunt premedi-
tatorum angelicis choris non sufficit vide-
re angelorum claritatem nisi ascendant usque
ad dei visionem et contemplationem cuius sola
visio vera est mentis humane refectio. sub-
ditur. Unde contemplatur escam id est cellis
chori angelici tendit oculum mentis ad
contemplandam gloriam superne maiestatis
qua visa fit satietas intima. Psalmo
xvi. Satiabor cum apparuerit gloria tua
Et quia laborat anima eius vi-
debit et saturabitur. Quia pondere car-
nis corruptibilis impedimur ne dum
sit et videre in via valeamus. ideo subditur
Oculi eius de longe prospiciunt hoc est
intentionis aciem fortiter tendunt. Quia
non dum propinquius aspiciunt quia claritatis
divine magnitudinem penetrare non possunt. a
luce enim incorruptibili nos caligo nostre
corruptionis obscurat ut quamdiu hic
in via per contemplationem proficit, deum non du-
perspexerit sed per speculum et enigmate vide-
at. .vii. psalmo. Illuc in excelsis habitabit
munimenta saxorum sublimitas eius
panis ei datus est aque eius fideles
sunt. Regem in decore suo videbunt oculi
eius cernent terram de longe. In excelsis
habitat qui cor suum in celestibus locat
munimenta saxorum sublimitas est
pectorum sive cum separati ab infimis for-
tium patrum precepta et exempla consi-
derent sive cum inter cuneti celestibus
chori et castris demones insidiantes
et in arte cordis stantes quasi sub pro-
sitos expugnent. panis ei datur quia
in supernis reficitur aque eius fideles
sunt quia doctrina patris Christi quod hic
promittit in spe exhibebit in requie

Rapina autem hiis mundi est infidelis quia
post mortem cessabit. regem in decore vi-
dent quia hii semetipsos rapti in fulgore
divinitatis oculos fixos tenent. sed quia quam-
diu in hac vita sunt. illam celestem patriam
sicut est videre nequeunt. Quare. ideo oculi eius
cernent terram de longe. cum enim longius a-
ciem tendimus sub intuitu visu colligamus
sed quia cum predicatores vident auditores non posse
capere sublimia divinitatis descendunt ad hu-
milia incarnationis. ideo subditur depicta
aquila pulli eius lambunt sanguinem.
Nam et si aquila elevata in arduum
divinitatis pascat, cum auditor quasi pullus
aquile in fixo crucifixi sanguine sacia-
tur in enim de Christi passione auditores
docet sanguinem ad lambendum pullis pre-
bet quia predicator compatitur peccatoribus eis sub-
venit per sermonem qui mortuum in peccato non
sed spiritum vivificantem. ideo subditur. ubi fuit
cadaver statim adest. hiis ergo demum volatilibus
quorum volatus si volumus
videre in sermonibus. De bis. doctrina hic ubi cor-
dium ad spiritum alleviati. sed hic ad labora-
dum nasci et avis ad volandum quere.

Comparatur predicator propter caritatem igni
ardenti in ecclesia. ubi agitur de quadru-
plici igne secundum proprietates suas
Et hic de igne spiritus sancti operantis in
anima secundum quadruplicem statum
Sermo de igne pro ut apparatur vij. de

Comparatur ecclesia igni ... ignis spiritus sancti et
predicator dum caritate inflamat sermonem
Caritas enim interior ignis est qui non ex-
tinguitur per tribulationes. Cantica Cant. viij.
Aque multe non potuerunt extinguere caritatem
Est autem ignis quadruplex scilicet peccatis in-
centor. Deuteronomi iiij. deus noster ignis consu-
mens est non hominem quia condidit sed culpam
quam homo fecit. Ignis enim est substantia cuius
motus celerior deus enim preparat. Li. ca.
ad bonum convenientium ipsum. Osee xvi. In
aqua bonus virtutes ignis excandescat quia deus

pgram coñ ul b^m mū hoiem qd boni
vocat. Cuius vtus nobilior pmissi^m em
eliῃ e, ex sui ex^o puritate purgat me
talla. Dic ds mse puteus quis p̄gat
pctā. deutro^m iiij^o. Dominus ds tuus ipe
trāsibit an te ignis deuorans atz con
sumens. Cuius actus efficatior / maxie
em actiuus e. phi. xxx. s. Ergs magn dict^t
suff^t. quia sp agit quā diu mā pabz
inuenit. Et ds abatima insta nisi pab
pam n̄ recedit. Cuius situs supior / quia
corda que tangit sursu atollit. Exo. xx
iiij^o. Erat spes gle dom̄i q^i ignis ar
dens i vtice mont / Quis e ignis excior
qui e deiformitas i an^lo cophendente
excidorem uocs qz n̄ illabi anime / de
isto ps. Qui fac^t angelos suos spus
z mist̄ su. ig. urentez. vl. ut ait aplus.
hebre. i^o. fflammaz ignis. Ignis autē
purgat z illumat z pficit z custodit. p
gat maculas / illumat tenebras / pfic^t
du adoporm incitat. custodit qz h dyo^m
mū consuat. Dic spualr angelus aiaz
purgat du opatur ut tolla^r iniquitas.
Illumat du peim int^tui reuela^r vei
tas / pficit du penis inflamatos excio
rem affcam insta^r caritas. consuat
du corpi noce no pt contra ptas. de
po. Job. xxiij^o. Ipe uo sat via mea
z pbauit me q^i aurū qd pigne trāsit
Pmittit em dns tribulacoes pange
los ut electi purgen^r sic aurū informa
te / de sa. Exo. iij^o. Moysi appuit dns
i igne cu videt rubu arde^r z no com
burit. qui em appuit. s^m Greg^m an
gelus fuit tn dns appuisse le^r. quia
eius auctē h̄c fiebat vn z reuelacōs
huius angelico mistio fce legur. Et i
ps^o. deduxisti eos i nube diei et noc
te i illumacōne ignis. i. angeli i igne
viam reuelant / de tio deutro^m xxx
iij^o. In manu dni ignea lex / lex em
ministrata e p anglos i ma^u mediator^s

fr. aplm. leui. ix. Egressus e ignis a
domino z deuorauit holocaustu z adi
pes qui erant sup altare. qz an ige
li impetrant nobis adud caritatem
z eis expingwedie carit^s nram offert
precedentez deuocionem. iij^o. Reg. xviij.
Descendit ignis de celo z deuorabit
holocaustu helie / de q^rto. zach. ij^o.
Ego ero irlm ait dominus murus ignis
incircuitu / vallauit em dns eccam
pangelicaz custodiam. Qui angeli cu
stodiunt homiez ne aduro^o vexe^r i cor
ne subicia^r eis i mente / vi. i li^o pa
stor. dr. Cuilibz homi dati sut
duo angeli vnus bonus alt^r malus
vnus ad exercitiu alt^r ad custodiaz / Sicut
e ignis motor caritatis i pdicatore
Ezech. j^o. Similitudo aliu z aspectus
eoru q^i carbonu ignis ardentiu z
q^i aspectus lampadaru / h^c erat visio
discurrens i medio aliu splendor
ignis z de igne fulgur egrediens. q
carbonem tangit incendi^r qz qui
sanctos predicator adheret exutus u
bo z exemplo. accipit ut ad amorez
virtutis incenda^r z eius ardore illius
z luce luceat z ardeat qui prius ipe
suus frigidus z vel du mortuus erat
Lampas em lucet. ignis ardet i se
caritate ardent sic carbones i alijs
virtute lucent sic lampades. Splen
dor aut ignis z de igne fulgur eg^e
diens. Aut hec aialia pennata
discurrit qz spus sctus qui caritas
e z ignis pdicatoru corda succendit
luc. xij. Ignem veni mittere i terram
z quid uolo nisi ut accenda^r qz cor
caritate succensu actiuitate purga^r
Fulgur autem de hoc igne egrediens
mentes excitat z inflammat ut in
deu ardentes z lucentes tant. Dan
Thronus eius flama ignis. rote eius
ignis accensus. Greg^s omel. v. sr. Eze

hii qui amore domini in predicatione discurrerunt, vocibus eius ignis ardens sunt quia tam crebro desiderio proximi loca discurrerunt, unde ipsi ardent et alios accendunt. Habet autem iste ignis quadruplicem statum: primum purgativum in tribulationum impressione, secundum quam homines pacientes erunt ut amicti (?). Ps. Probasti cor meum et visitasti nocte, igne me examinasti. Eccli. ii. In igne probatur argentum et aurum. Et Prov. xvii. Sicut igne probatur aurum et argentum etc. Secundum renovativum in nove conversationis devotione. Soph. iii. In igne zeli mei devorabitur etc. tunc reddam populis meis labium electum. Tertium resilitivum. Unde sicut pascitur sursum movetur, quia fuit in actione, sursum resilit in contemplatione. Eccli. xlviii. Surrexit Helias propheta quasi ignis et verbum eius quasi facula ardebat. Quartum purificativum. Levit. vi. Ignis in altari meo semper ardebit quem nutriet sacerdos mane subiciens ligna per singulos dies. Hoc autem fit meditatione per quam cor succenditur in devotione et magis ac magis nutritur. Hec caritas cum considerantur beneficia dei nobis exhibita. Unde enim fumigabat mons Synai eo quod descendisset dominus super eum in igne. Secundus est ignis inferior cupiditatis in pravo. Iob xv. Ignis devorabit tabernacula eorum qui libenter munera accipiunt. Habet autem iste ignis primum inflammativum utentium concupiscentia. Iob xxxi. Ignis est usque ad consummationem devorans et omnia eradicans genimina. Secundum putrefactivum in superfluorum congregatione. Iacobi v. Agite nunc divites, divitie vestre putrefacte sunt etc. et erugo vobis in testimonium erit et manducabit carnes vestras sicut ignis. Tertium prosperativum (?) in yporcrisi et simulatione. Apoc. xiii. Bestia faciebat ignem descendere in terram. Habet et quartum diffinitivum in ambitiosis maiestate. Gen. xv. Cum occubuisset sol facta est caligo tenebrosa et apparuit clibanus fumans et lampas ignis transiens inter divisiones illas. Secundus de igne superiore dicimus in illo sermone: Factus est de celo repente sonus. Tertius de igne medio et inferiori in illo: Surrexit Helias propheta quasi ignis etc. et ideo hic non persistimus.

Hic agitur de igne spiritus sancti operantis in anima secundum quadruplicem statum

Quoniam ergo predicatur tertium statum ignis ut dictum est propter caritatem. Quia sicut duplicem ignem sic et duplicem caritatem, scilicet creatam et increatam. Caritas increata est ignis spiritus sancti. Sed qui habet ignis operationes quas hic non probavimus. Operatur enim ignis spiritus sancti in anima subiectis in statu quadruplici: purgationis et culpe, confusionis et gratie, progressionis et iustitie, perfectionis et excellentie. In statu purgationis quemadmodum elementares in suas qualitates exsiccat humida, virtute arida, mitigat et lenit calida, calefacit frigida: humidos per carnales delectationes, aridos per indevotionem, calidos per ambitionem, frigidos per obstinationem. Primum patet: consumit ignis superfluos humores et spiritus sanctus carnales exsiccat delectationes. Secundum naturam enim calor igneus agit in humiditatem et eam dissolvit, deinde dissolutam consumit et siccitatem que similis est calori inducit. Sic paulatim consumitur carnalitas donec introducatur caritas et post caritatem puritas. Malach. iii. Ipse quasi ignis conflans et quasi herba fullonum et sedebit et purgabit filios Levi. Ipse est enim qui ignis conflans dum tollit mortales delectationes, et herba fullonum dum compescit leviores, donec purget filios Levi faciendo per purgationem filios spirituales. Secundum patet: ignis etiam aridam vincit dum indevotos in sui amorem convertit. Iudicum

xv°. Irruit spiritus domini in Sampson, et
sic solent ad ardorem ignis lingua con
sumi ita et vincula quibus ligatus erat
dissipata sunt et soluta, quia anima devota
omnis ariditate consecta, tota est ad sancti
spiritus presenciam inflammata. Sicut per eius
ambiciosa igne gehennali est calefacta,
unde et primus angelus fuit ambicione cal
lidus. Eccli. xxiii. Anima calida quasi ignis
ardens non extinguitur donec aliquid glutiat quia
decima ambiciosa impletur. Item sicut ignis
ignem expellit unde et quidam lesionem ad
ustionis in manu sua senciunt melius
sentit, dum manui iuxta ignem ponit eo
quod ignis exterior attrahit interiorem, vel
maior calor absorbet minorem. Sic con
sideracio celestis patrie absorbet omnem
appetitum humane temporalis glorie. Tren. primo.
De excelso misit ignem in ossibus meis et
erudivit me. Tercio per. Ignis frigida
calefacit et dura emollit et spiritus sanctus ob
stinacionem tollit. Eccli. xxxi. Ignis probat
ferrum durum, ferrum emollitum fit corrigitur
igne mente et corda dura et frigida de
primuntur, et ab admixtione spiritu sancto unitate, que
tunc distinguitur operacione procedente. Ps. xv.
Aliquando sedabo ferrum fit abequibone
et est ignea liquide virtute agente. Res
una in aliam convertitur dum per spiritum sanctum a
gente in amoris vinculo deus et anima uniun
tur. Job. xxviii. Lapis solutus calore
in es vertitur. Operatur enim in statu conversionis
et gracie. Levit. xxiii. Offeretis sacrificium in igne
domino vii diebus. Etenim enim convertitur ad gra
ciam vii visitatur a domino illuminatus. Quarto et
videmus in ligno viridi quod diu in aqua
iacuit quod ignis de ipso vii eliciat. Primo
aquarum lacrimarum exigit et attricionis. Sap. xvi. In aqua ignis ardebat, quia in pec
catore quasi in ligno viridi et humido quedam
attricionis fletus exterior evaporat, et quasi
ignis in aqua prevalet. Sic ibidem dicitur. In
aqua que omnia extinguit plus ignis.

valebat. Sic et efficaces sunt lacrime per
graciam spiritus sancti. Et sic dicitur. Matth. iii.
Baptizat in spiritu sancto et igni. Quinto elicit
fumum contricionis. Ps. Ascendit fumus
in ira eius et ignis a facie eius exarsit.
Ex consideracione enim ire divine ferventis
et amoris ignite dei pietatis surgit fumus
contricionis. Sexto elicit scintillas ge
mituum et suspiriorum ferventis affeccionis.
Hec sunt intensa suspiria que declarant
fervorem interiorem qui nec penitus exprimitur
nec penitus tacetur. Ezech. primo. Hec erat
visio discurrens in medio animalium splen
dor ignis et de igne fulgur egrediens
et animalia ibant et revertebantur in similitudinem
fulguris chorruscantis. Septimo tamen in ful
gure chorruscante saliunt. Hec sunt di

Pluviam distillantem	stillacio
Ignem scintillantem	lacrimarum
Domum penetrantem	fervor de

sideriorum, sonus gemituum. Octavo eli
cit flammam bone locucionis. Flamma enim
est fumus ardens lucidus et bona sermo
de contricione procedens. Eccli. xx. Collo
quium quasi ignis exardescit. Flamma autem
est ignis in substancia aerea. Sicut enim aer pre
ceteris subtilitatem et viciniatem quia habet
cum igne de facili in natura flamme convertitur
et quanto substancia aerea purior est flamma
lucidior. Sic nec lux solide invenitur quam de
puritate cordis spiritualis puritatis lo
cucionis egreditur, et per linguam tota vite
nostre puritas maculatur. Jacobi iii. Lin
gua nostra ignis est, universitas iniquitatis.
Lingua constituitur in membris nostris que ma
culat totum corpus et inflammat totam
nativitatis nostre inflammata a gehenna. Omnis
enim natura bestiarum, volucrum et serpencium
domita sunt a natura humana, linguam autem
hominum nullus domare potest. Nono lingua dicitur
universitas iniquitatis quia peccatum tacetur,
facinora committuntur, ut furtum, latro
cinia, stuprum, aut patitur ut periuria

Sermo de vicio lingue

sta vestimenta aut defenditur. Propheta autem
Zacharie iiie natiuitatis inflammatur cum vicini
notitiae perturbationis noxiis et ineptis
sermonibus accumulat. Inflammatur a ge-
henna scilicet a dyabolo qui gehenna dicitur propter
quem facta est, et qui sicut et gehenna
ardet et cremat. Ubicumque enim sit dyabolus vel
interius vel subtus fert flammarum suarum
tormenta. Lingua autem pravorum bestiarum
ferocitatem, volucrum levitatem, serpentum
virulentiam precellit. Legimus autem in
Plinio in mirabilibus aspidem in Egypto
apud patremfamilias domesticam extitisse que de
cauerna sua egressam et a mensa eius
annonam percipere solitam. Legimus
etiam in Marcello tigridem mansuetam
factam ab India Anastasio principi mis-
sam. Quod nos mansuefacere non possumus
linguam nostram. Habet ergo inflamma diffu-
sionem bone locutionis. Unde Actuum ii°. Ap-
paruerunt apostolis dispartite lingue tam-
quam ignis. Et Apocalypsis. Oculi domini tamquam
flamma ignis. Tertio elicit carbonem
in mutatione conuersationis. Lignum habet simi-
lem colorem, sed accensum habet ruborem,
extinctum habet nigredinem. Unde color na-
lis deformitas originalis et actualis
culpe vnum contractum aliud actum. Ru-
bor autem formositas amoris et gratie. Ni-
gredo vero est lamentum penitentie. Eze. x° primo.
Similitudo animalium quasi carbonum ignis
ardentium. Mutatur in carbonem dimit-
tendo veterem conuersationem ut quod consuetus
prius peccatum diligebatur ante amicus
et odio habetur inimicus. Non peccatum
opere diligitur inimicus. Prov. xxv. Si
esurierit inimicus tuus ciba illum,
si sitierit potum da illi. Hoc enim faciens
carbones ignis congeres super caput eius.
Et aduerte quod in carbone humor substantia-
lis consumitur et solis partibus terrestribus
remanentibus propter minimum sui siccitatem
difficili accenditur. Ex quo amplius

in nobis consumitur carnalis concupiscentia quia
contraximus ab origine tanto magis fer-
uet in nobis ignis caritatis et gratie et caritatis
induimur torcinea veste. Quarto elicit
lucem que locum vicinum illuminat dum
carbo propinquas tenebras purgat sed
non remotos illuminat. Hoc autem fit per diffusi-
onem exemplaris actionis. Unde est quod Eze-
chielis primo. In aspectu hominis qui propheta
apparet a lumbis supernis incensus per
circuitum ignis ardet, a lumbis vero infe-
rius non ignis incensus sed incensum re-
splendet. Penitentis enim actio prius est
adeo et paucis nota, postmodum vero cunctis
per exemplaritate diffusa. Vita enim hypocrite
quasi lux prius diffunditur sed postmodum ob-
tenebratur quia persona ficta non diu por-
tatur. Sed econtrario vita viri iusti prius quasi
nil videtur postmodum declaratur. Job. xviii°.
Nonne lux impii extinguetur nec splen-
debit flamma ignis eius. Septimo
elicit cinerem predicatorum propter condiciones
lignum enim actione ignis resoluitur usque
ad cinerem et penitens per gratiam spiritus sancti
recogitat se esse cinerem. Gen. xviii. Lo-
quar ad dominum meum cum sim puluis et
cinis. Hec autem fragilitatis consideratio
in nobis habet originem nostram et humilitatis custo-
diam constituit. Eze. xxviii. Producam
ignem de medio tui qui comedit te et dabo
te in cinerem super terram. Est enim cinis re-
stin mundificatiuus — Job. xiii. Me-
Sanguinis custoditiuus — moria vestra
Odorum desiccatiuus — comparabitur cineri.
Rerum omnium sibi resolutiuus — Hic est ergo re-
ponendus prope altare cordis ut carne re-
soluta inveniem se vestiam glorie vesti-
mentis. Levit. vi. Tollet sacerdos cineres
quos cinis vorans ignis exussit et ponens
iuxta altare spoliabitur prioribus vestimentis.
Et aduerte quod cinerem quamuis esse calidum ut co-
fouet ignem. Nam frigidus cinis ex-
tinguet ignem. Alioquin si fuit frigidus

erit ignis extinctus quia in fervore auctus(?)
et boni operis recordanda est fragilitas nostre
condicionis. Hester metu pungentibus variis
cinere et stercore replevit caput et humi-
liavit corpus suum ieiuniis. Operatur ergo in
statu progressionis et iusticie. Ignis enim
de occultis educitur peccatoris compassione
Eductus diffunditur per predicacionem
Diffusus nutritur peccatoris tribulacione
Nutritus ad locum suum tendit vel quasi
extimavit peccatum. Primum patet quia ex occul-
tissimis lapidum venis ignis educitur quia
vir iustus ex intimis precordiis compatitur
et instigante fervore intrinseco ad exteriora
officia egreditur. Ier. xx. Factus est sermo domini
in corde meo quasi ignis estuans clausus
quia in ossibus meis et defeci ferre non sus-
tinens. Propter hoc beatus dionysius vocat ignem
lucidum et occultum. Lucidus quia in substan-
tia percipitur occultus quia in sua essencia cor-
poralis non videtur. Videtur enim iustus in sua accio-
ne exteriori sed non in sua puritate interiori.
Secundum patet quia ignis diffunditur et mun-
ciam(?) sed sic motus per predicacionem se dif-
fundit et proximum verbo comittit. Ier. v. Ecce
ego do verba mea in ore tuo in ignem et
populum istum in lingua et devorabit eos. Unde
est quod dicit commentator super xv cap. Dyo-
nisii de angelica ierarchia. Ex igne primum mo-
tus corporeus est qui omnia alia movet et
ipse ab alio non movetur. Preterea quia in omnibus
agit et non recipit(?) proprium est et quamvis sit licet
potius spiritus(?) per quem sit, ideo totum domino
attribuitur quod dat hunc ignem verbi et ore
quo mediante populus comittitur. Ps. Ignitum
eloquium tuum vehementer. Sed antequam in alios
se ignis diffundat tamen primo cor quod magis
sicut capta igniter magis inflammat. Ecce(?)
et si predicacio sit sine proprie accepcione quamvis
tamen docentis recipitur effectus peccatoris ad vis(?)
quia corda magis sunt silua(?) et magis non sue
concia magis immutat. Certum non est silicea(?)
magis inflammat. Tercium patet. Nutritur

enim ignis in lignis et carnibus et operibus bonis.
Unde non quod ignis vehementer accensus
vento et tempestate nutritur et caritas in-
ducta in tribulacione crescit et dilatatur.
Ps. In tribulacione dilatasti me. ii Machabeorum
primo. Consit(?) neemias perfundi sacrificia
aqua et refulsit sol qui prius erat in
nubilo et ignis est accensus magnus ita
ut omnes mirarentur. Ecce in aqua tri-
bulacionis surgit et crescit ignis dilec-
tionis. Ysa. x. Creavit dominus super omnem locum
montis syon et ubi invocatus est nubem
per diem et fumum et splendorem ignis flam-
mantis in nocte quia in die prosperitatis dominus
estum cordis temperat et in nocte adversitatis
cor inflammat. Nos tamen hunc ignem
quandoque vento superbie luto avaricie a-
qua luxurie extinguimus. Hiis enim tribus
ignis extinguitur. Eccli. iii. Ignem
ardentem extinguit aqua. Quartum(?) sic in corde
humano calor igneus cibos et nutri-
mentum digerit et in minutissimas partes
scindit et dividit et hominem ali-
mentum nutrit. Ita caritas tribula-
ta nutritur breve et leve extimans quicquid
patitur. Hec enim non minuit domini exi-
mit(?). Ps. Igne me examinasti et non
est inventa in me iniquitas. Et ad Ro. viii.
Non sunt condigne passiones huius temporis ad
futuram gloriam que revelabitur in nobis. Quar-
tum patet quia consumpto eo in quod agit ignis
in semetipsum convertitur et ad locum suum ten-
dit. quia nullo corde retinetur quia post
peracta officia recolligitur intus conscientia et
dum de nostra temporali curat gloria in corde quiescat
et per orationem in deum ascendit. Ysa. x.
Erit lumen israel in igne et sanctus eius in
flamma. Videtur enim naturaliter sursum flamma et
ab omni parte rei accense linealiter et
circulariter tendit in conum. Unde in conus
summitate fortem habet acutatem in cuius acumine
fortius sui caloris imprimit actionem.
Crescens enim orantis linealiter protenditur

No de tribulacione

incendiis tendit in dominum et cum tulari ter dum tota se fert ad proprium. Unde quia vehementior est motus dilectionis in deum quam in proximum, propterea interiora secreta penetrat et se penetrando inflammat. Ideo flamma formam habet acutam et in acumine fortissimum calorem, et hoc est. Erat lumen etc. et factus est in flamma. Nota adverte quod res alia per calorem igneum destruitur, alia consumitur. Destruitur ut quando agit in substantiam et dissolvit fumum quod dissolutus evanescit et rei substantia paulatim diminuitur et tandem consumitur quod est videre in materia calida. Alia vero consumitur ut quando tamen resolvit quantum consumit et per hoc a superfluitatibus rem depurat etc. ardor cupidinis consumat quia fumus vanitatis tollit orationis. Ec. ij. Zach. j°.

Non inveniatur ignis qui sit quietus in pulvere sed aqua crassa, pro aqua crassa oratio pro carnali commodo facta consumatur. Aut tamen quando resolvitur quantum consumitur ut tanta sit devotio in mente quanta mortificatio in carne. Sic enim requiritur oratio mortificationem carnis ut mens exterminata ascendat devotionem mentis ut evanescat. Operatur ergo in statu perfectionis et excellentie et hic sub quadruplici ignis proprietate. Hec autem sunt:

Puritas impermixtionis
Sublimitas meditationis
Subtilitas revelationis
Agilitas exultationis

et sublationis primum patet. Dico primo flamme strepitum serenitatis lucis apparet in igne. Ita primo ebrietas et compressas concupiscentias quedam est serenitas in mente. Exodi iii°. Apparuit dominus Moysi in flamma ignis de medio rubi et videbat quod rubus arderet et non combureretur et ait: Vadam et videbo visionem hanc magnam quare non comburitur rubus. Rubus enim non minuitur quando ab igne separatur ardor aliene. Unde quaeris ideo miretur quod

in mente efficitur dum lucet serenitate nec consumitur deficiendo pusillanimitate. Unde hoc spiritualiter facit dominus in electis suis. Unde et dominus apparebat in rubo Moysi et non dolui incendentem flammam ignis sed rubus aut arbustum spinosum caro nostra est plena aculeis concupiscentiarum et temptationum. Quoties autem celesti desiderio fuerit privatio studens et ad perfectionem tendens quamquam turpes delectationes exterius impetu sentire cogitur et tunc indignatur et irascitur et contemptum sentit et quasi ignis in spinis exardescit. Psalmus. Exarserunt sicut ignis in spinis. Unde cum ardor concupiscentie defigit et carnalis delectatio languescit, fumus ignis abscedit et lucis serenitas redit. Tunc mens adparatur tempori ignis ardet in rubo nec rubus comburitur, tunc Moyses et dominus colloquuntur, tunc anima in domino delectatur et amor qui ad multa spargitur et ad unam divinam in uno colligitur et tunc tranquillitas pacis obtinetur. Secundum patet. Ignis ab inferiori ad superius ascendit et meditatio accenditur ad calorem tendit ut quodammodo in infimis calescat et in supremis exardescat. Psalmus. Concaluit cor meum intra me et in meditatione mea exardescet ignis. Cor meum calefit in eis qui cor suum habent in se, non qui dicunt cor meum dereliquit me. Et exarsit qui vident incitantur considerantes bonitatem creatoris etc. meditando inardescit dum in creatore ascendunt. Meditatio enim est studiosa quedam exploratio que perscrutatur occulta et ex hiis que principaliter videntur inchoatur ascendit plerumque ad divina. Et cum animus perficit in hac meditatione magis inardescit in dilectione et fortius exardesceret, exardesceret dicitur id est exardescet quod premeditationem accenditur ascendit ad creatorem et creatore quo tertium sit ad mentem et quod premeditatione in celestibus videmus in nobis pingamus. Libet hic recordari verbi quod dicit Valerius Maximus de

Nota mirabile de Socrate

Socrate. Dic stare solitus dr̄ Socrates primi statu p̄dius ꝛ p̄mox asiduo luce ortu ad solem alterū oriente i coniueri ꝛ mobilis h̄ns i vestigiis corporis ꝛ oculis eum̄ i locū directis cogitabund' tam̄ quodam secessu mentis atq̄ animi factu: cuius tanta tp̄ance d̄r fuisse vt omia tp̄a vite sue inoffensa valitudine vixit. qui p̄mus ab indoctis erroribus p̄horū ꝛ mensium corp̄m supcelestiū adductū animū suū i intima condic̄ois h̄uane ꝛ in secessu p̄corū veportos affectus scrutari coegit. Iste g° q̄ videbat in dīmis p̄mediatōm ordinabat i mentalib' h̄uanis. Ecclesiasticum p̄z. Nos

Nota de revelacione sancti spiritus

eī sua subtilitate penetrat ꝛ penetrans intrat quia ex impetu amoris ꝛ desideriū fervente devenimus i revolutōm veritatis. Et implea i nob' i°. Eccl'i l. Quasi ignis effulgens ꝛ thus ardens i igne quia n̄ auferat p̄dilectōm ꝛ flagraverit vt thus p̄ suavitatis devocōm n̄ erit ignis effulgens p̄ sapie cognicōm. Unde e q̄ luc ult' apli' dicebant. Nonne cor nr̄m ardens erat i nobis de ih'u ꝛ p̄ymos' cognouint eū Luca xxiiii°. Calidū dilcōis p̄mos adaciūt cognicōnis. Alia aut p̄cedit cognicio h̄uana alit divina. Illa ex tōe, ista ex inspiracōe. Nam tu om̄s hoies nā scire desiderant. Una aut e cognicio intellectiva que s'm p̄hm fit ex p̄cedente cognicōe sensibili. p̄z q̄ desideriū h̄uanū ce' scire n̄ implet' n̄ per sensum p̄ quē q' p̄ quidam haustoriū defertur sp̄es sensibiles aberi' vsq̄ ad aiam tōnalem, i qua fit vl'e q̄d e p̄ncipiū scie. Hec in° omi aiali inest sens' s' q̄ aialia solū sensum h̄nt nec p̄dencia h̄nt ex p̄udencia v'tus e collativa p̄ncipiū ꝛ p̄teritor' respcu futuror' q̄ n̄ fit sine memoria. Quedam vō h̄nt cū sensu memoriam s' non auditū vt apes ꝛ h̄' n̄alem prudenciam

Nota illuminaciones divinas et intellectus

h'ere p̄nt s' disciplinabilia nō s̄t. Quedā vō n̄ h̄nt auditū cū memoria q̄ e sensibiliū apprehensivū vis retentiva ꝛ p̄ ymaginacōis s' nullas h̄nt vituꝭ p̄luriū vt bruta ꝛ h' nō s̄t experimētū capacia s' sola i° ult' ymaginacōis vim h̄nt rōnalem vt homines ꝛ h' s̄t scie capaces. Nam res p̄us sentit' deinde memorie comenda' ꝛ ex sensib' ꝛ memorie multiplicate experimētū h'r. Est eī experimētū accepcio alicuius vnius a multis p̄ncipiatis ꝛ memorie retentis h' e vnius omīs de multis accepcio, vt cū aīs sensibile compat q̄ talis h'ba curavit febrem i pluā, ꝛ q̄ febrem i sorte ꝛ h' tenet i memoria ꝛ compat experimētū e. Sz vl'e q̄ conf' omia sim̄ra eiusd' sp̄ei. Dic talis h'ba vl'r sanat talem febrem i talie disposito. Hec e vl'e q̄ e p̄ncipiū scie. Sz alia via p̄cedit sap' diuīa cū q̄ eciā v'tutib' memorato... sensus intelligens acute transit in dīm. vt sic i ymaginacōe desub' i cognicōe h̄uana ꝛ n̄ali fanthasie surgit. Ita in dīna revelacōe i intelligenciā de sō theophanie descedunt. Est eī intelligencia i° acies intellectus que i mente suppo'. ad sic fantastica aīme suppo' carni, vel sic sensualitas carnis suppo' infimo aīe ꝛ sic aīa nō sufficiat ad vitam corpori suo sola s̄t nec ad sapīm suffic' e sola. Sz sicut iuvat' sensus exterius ymaginacio i signō experiēa gra intellig' vni' q̄ illumina' oīs homo veniens i hunc mund'. Dic itellectus ꝛ intelligencia iuvat' superi'. Sic d' Ps. mli' decimo octo° ecciā p̄li. Sol radios igneos exsufflans ꝛ refulgens radiis obcecat oculos. Ita sol iusticie aut'. eciā inspirat igneam ꝛ sapīm radiantem. Io. Ambrosii i oracōe sua. O lux mearū q̄ expelle aīme stulticie nocte ꝛ dona in sap' die

orire veritatis et iustitie sol de secretis
simis nature tue finibus omnem intellectum
superantibus et appare in ethere mentis mee.
Sicut enim lux solis illuminat superius e-
misperium, Ista lux supersubstantialis super
intellectualis, inter intelligentias perspicuas
Et sic lux una est in radice tamen in varietate
radiorum varia indicatur et varie procedit
dum super diversa se expandit. Ista una
et eadem ipse eternus lux divina ad diversas in
tellectuales illuminandas subiectas multiformi
mium radiorum veritatis et caritatis se expan
dit, hic illuminans ad cognoscenda, hic
inflammans ad operanda. Sed nobilissimi
radios igneos exsufflans et refulgens
radiis obcecat oculos. Carnales sol
materialis refulgentia radiorum suorum dis-
gregat spiritum visibilem et solvit armo
niam que est inter oculum et virtutem anime
que operatur per visibilem spiritum et calore ra
diorum corrumpit pupillam, et calore
dissolvente organum et refulgentia lucis
dissipante spiritum solvitur armonia et
obcecatur carnis oculus. Sic cor infla
matum dei caritate et illuminatum veritate
quasi cecum redditur in eis que sunt astucie et
studii mundane. Nam et putrida que de
nocte lucent et squame piscium et cetera
noctiluca non apparent in solis luce, ymmo
nec stelle celi, que possunt appellari eius
oculi, vel certe sol refulgens radiis ig
neis obcecat oculos quasi solis claritas
omnibus nobis rerum visibilium divitias exerci
tat perquirens ad earum naturas investigandas.
Sed cecantur oculi mei dum eas nequit
comprehendi. Datur oculo ad illas contin
gere sed non datur eas penetrare. Ergo hic o
culus obcecatur ymmo ut utrumque compre
hendatur obcecatur. Sic in divinis quedam sunt
ad que cognoscenda illuminatur intellectus,
quedam vero ipsi penitus impenetrabilia.
Ubi igitur, vide quid possit spiritus carnis
in mundo, et intellige quid possit spiritus mentis

in deum. Qui mundum visibilem oculo cordis
videmus, videmus ea que intus patent, non
videmus ea que intus latent. Et si revelentur
aliqua quedam que latuerunt, latent tamen multa
que penetrari visu non possunt, quia vel immensitate
sua spiritus excedunt, vel subtilitate sua sensus
effugiunt, vel obscuritate spiritum non admittunt.
Sic intellectus noster quantumcumque illuminatus sit
dum ad cognitionem divinorum ascendit pig
net vel acutus amor penetrans veritatem
sed non penitus intimus ad incomprehensibilem
maiestatem, et ambimus desiderio quod
veneramur silentio, quia non comprehendimus in
genio. Unde et angeli dicuntur circa thronum esse
et in medio throni. In medio quia veritatem
in veritate vident, quasi in medio fontis vel de
pleno fonte bibunt, sed in circuitu quia non
comprehendunt nec ad centrum quod est intimum, sic
videntes et semper sitientes. Unde et chorus
de illis ignitissimis spiritibus, qui ab igne
seraphin appellantur, dicitur quod eorum mo
tio est circa divina. ¶ Circuitu per discernens
ignis formam tenet cuiusdam alacritatis.
Alacritas autem signum est exultationis.
Sic enim perfectus proposito sed quocumque sup
plicio perseverant in gaudio. Exemplum Dan. iii.
Angelus domini descendit cum azaria et
sociis eius in fornace et excussit flammam
ignis de fornace et fecit medium fornacis
quasi ventum roris flantem et non tetigit eos
omnino ignis neque contristavit neque quic
quam molestie intulit. Contra tres malis
exhibitis que eos receperunt erga deum
amplius tepescit. Unde ignis amore ar
dentis ignescere debuit. Sed econtrario in per
fectis viris amor amplius inflammatur, unde
in eis extinguenda potius videbatur. Ubi
amor deficit exhibitio, hic non crescit
ex suppliciis. ¶ Ita in Laurentio amor in
cendit prunis incendium. In Nerone
defecit per accepte potestatis imperium, sed val
de mirabilius quia ignis erumpit et quos
reperit intra fornacem de caldeis succendit

qui tu in moriens tanquam puer vaporat quia
prima spiritualis pene flamma in celestis adple-
tur
exequitur quod in tribus pueris in Gehenne cau-
delis incendium metuum exequente non suffi-
cit.
Ignis inquit pueros non contristavit neque
quicquam ipsis molestie intulit. Debet proinde
vere audacia in calore sic metus et tristicia
in discoloratione. Ignis autem per se colorat
pacatus discolorat. Cum enim agit calor
ignis in substantiam substantia in terrestrium terrestribus
in aquosum, aquosum in aereum, aereum vero
in igneum, unde exercitatione pictura ignearum
substantia coloratur, unde in rosa videtur. Quia dum ca-
ritas in corde agit soluto timore et pusil-
lanimitate humana, sic ignis a bigne gig-
nitur sic caritas augetur et mens Christi tincta
sanguine coloratur. Ezechielis vi. Sed nunquid potest
ignem habere in sinu suo ut vestimenta eius
non comburantur. Ignis autem pacatus discolorat.
Dum enim calor potens apparet spiritus evane-
scit et humores exalant, ut quasi prius
fiebat coloratio, econtrario absente fiat disco-
loratio, ut contingit in rosa rubea que
albescit ex fumo sulphuris aut pallescit.
Cum enim subintrat cupiditas evanescit
caritas deficit humor nutritivus. Sed de
notatus, succedit albedo vel pallor
simulationis. Hic agitur de igne pro ut
comparatur septem donis spiritus sancti

Occasione comparatum ignis quibus hic
in bono determinamus sic interius de
luxuria de xi speciebus ignis in malo di-
ximus, sumus aliquantulum ex proposito di-
gressi. Revertentes igitur ut ceperimus procedere
comparamus ignem. Marci. sic Actum ii. misertus
est in igne spiritus sanctus. Sicut predicator offi-
cium ministrat dona dei hominibus unde comparan-
tur
ignem vii dona spiritus sancti. Ignis enim mi-
nerat quod per donum timoris humiliat. Job xxx.
Comparatus sum luto et assimilatus sum
faville et cineri, lutum pedibus conculcatur
cinis humore privatur, favilla modico vento
dissipatur. Ex dono siquidem timoris extin-

homines sustinens obprobria, abiciamus de-
lectabilia, sentimus de nobis humilia co-
gitantes de morte. Premissa Cinis enim ex-
tenuatur et vento dissipatur. Consumitur autem
ignem tamen favilla quam cinis quod humilitas
custos et augmentum caritatis. Unde secundum Ecclesiasticum xi. Ex
modica scintilla augetur ignis. Ignis autem
omnem ignem inflamat unde philosophus videtur
ponere combustionem finalem resolutionem
dicens quod putrefaciunt omnia preter ignem omnia
quidem in eternum igni. Et Seneca in quaestionibus
naturalibus, de hoc et plures in thimeo dedilio.
Ignis hic est donum pietatis quod universaliter ad
omnia. ii. Petri. iii. Celi qui nunc sunt et terra
reposita sunt igni reservati in die iudicii.
Tunc enim elementa ignis calore solventur quod
qui considerat iudicium in quo de operibus pietatis
disputabitur ad pietatem inflamatur. Et sic
celum et terra in melius mutabuntur. Cum inno-
vabitur ita abiecta vetustate cupiditatis
renovantur anime sancte et spirituales, indue-
tes secundum visitam pietatis et ad ignem immissum
divinitus sit quoddam ignis dilunium
et incendium mitius et solvuntur omnis duricia
obstinati spiritus. Jeremias xxiii. Nunquid non verba
mea sunt quasi ignis dicit dominus et quasi mal-
leus conterens petras. Ignis obscura illu-
minat per donum scientie et discretionis. Psalmus.
Deduxisti eos tota nocte in illuminatione
ignis. Sed nox est vita presens propter caliginem
ignorantie in qua indigemus luce scientie.
Dicit filii in scientia in despecto ignis lumine. Ignis
autem maxime illuminat propter claritatem sue
materie. Sed nunquid enim materia clarior rarior est preter
quam pure est in igne, quod quanto minus adeps
lia tanto corpulentaque affectus tanto
maiore scientia spirituali tanto illuminatur mentis.
Quod adicite quod secundum plures philosophos et ma-
xime Alexandrum et Avicennam ignis
in propria sphera non lucet quam cor humani quod
est proprium spiritus sancti doctrinam verum spiritum
sanctum habeat esse sancte et ci tudinale non
potest. Est autem illuminatio quoddam per donum sancte

ut scamus gustari in meo pure et puse
nationis honeste. hec est perdhentia cum
bonis et separatio cum malis. unde ignis congre
gatis est homogeniorum et segregatis etero
geniorum. unitur enim ignis simili dissocia
tur dissili. Nulli enim elemento pt ignis
hec quenit quod natur locum suum dimittat et
alii adhereat. aqua enim in natura nisi sit
clausa in vase ex se suum locum continet. sed
ignis ex locum proprium alienis materiis v
nitur et dividit eas et penetrat extenden
do subtile sibi homogeneum et consile. et hec
est vehementia actionis sue. Nam alia
elementa qualitates non habent per quas attrahant
sibi consimilia et faciant eis sibi homogenia. Et quod
mirabile videtur. lapis quidam est albus
qui spirat quasi spiritum sulphureum. quem sentit
ignis et inflamat eum et mox adeptum ignis
sit ad locum qui est ei quodammodo naturalis
quem ponentes sacerdotes in lampadibus de
ludunt simplices qui ipse accendantur miracu
lose lampades. Ex hiis omnibus habetur
discrecio sancte connoscendi cum bonis et
separandi a malis sub ratione ignis. Sap.
xvii. Ignis quidem nulla vis poterat illu
minare lucem nec siderum limpide flam
me poterant illuminare noctem illam horren
dam. quia ubi comparata est stulticia. propri
ualis humane vel efficacia non spiritus
assit divina gratia. Ignis insuper consoli
dat predomini fortitudinis. vas igne soli
datum aqua non timet nec aqua dissol
uitur quia cor igne spiritus sancti corroboratum
et excoctum aqua transitorie prosperitatis vel
carnalis voluptatis non resolvitur nec
emollitur. ps. Transivimus per ignem et aquam
et eduxisti nos in refrigerium. Et tamquam
enim aurum in fornace probavit electos deus
Quia aurum in igne purgatur et plumbum igne
liquescit et consumitur. Ignis autem primo indu
cit fumum et vaporem quam veniat ad
claritatem et lucem. Ecci. xxii. Sicut igne
camini vapor et fumus ignis inalatur

Unde est quod ignis agens in substantia calefacit
et liquidiores partes consumit et grossiores
partium maior coherentia fit unde condensa
tur sicut in ovo assato manifeste videtur. peccatores
enim vagos et fluidos spiritus sancti
ignis constringit solidos in tribulationibus
fortes et stabiles reddit. Ignis abdita
penetrat predominium et consilium abditis re
pletum bonorum sacramentis penetrare possumus
abdita regni celestis. Apok. 3. Suadeo
tibi emere aurum ignitum ut locuples fias
Ubi enim sunt vere divicie non quales sunt
temporales que sunt transitorie deceptorie obli
gatorie sed ille sunt faciliores ad acquiren
dum, securiores ad possidendum, dulciores
ad fruendum. Iste enim est ignis in quo lex mo
ysi data est. Exo. xix. Et lex nova apostolis
data est. Act. ii. videlicet in igne et tonitruo.
in igne tamquam. Nam Act. ii. dicitur factus
est subito sonus et apparuit apostolis disper
tite lingue tamquam ignis. Et Exo. xix
dicitur. Et ceperunt audiri tonitrua et micare
fulgura et nubes densissima operire montem
et clangor buccine vehementius perstrepe
bat et timuit populus stans ad radicem
montis et mons fumabat eo quod descen
disset dominus super eum in igne. Dominus legem
dat in igne et fumo descendit quia predominium
consilium parturit legem et regulam iac
de suggeritur unde illuminantur humiles exce
cantur inde superbi et carnales. ut simplices
et non videntes videant. et videntes ceci fiant
quia non credere et ideo nec videre putant carnales
et carnali conversatione ebetati. Unde
pauperes intrant et custodit remanet
ad radicem montis et parent illi temporali
bus exonerati ad supercilium cum moyse
leviter ascendunt et gaudent. Hec autem est
natura ignis in fulgure secundum philosophos quod percussum ex
eo aut venenatum amittit venenum cuius
est signum quod serpens fulmine percussus intra
paucos dies vermiculat putrefactus eo
quod venenum in eo prohibet vermes nasci

vl qceo ci

vel cereos cibari. Qui aspicit contra fulgur
ignem facies intumescit et oculos cecos
reddit quia ignis spiritualis per donum consilii
venenum peccati tollit et omnem conscientie remor-
dentis et emendantis inducit impatientie. Quia
uertitur et inflammatur oculus indignationis in cas-
tigante. Et reprime inquit audi tonitrua
micare fulgura etc. vel quod descendisset deus
in igne. Hic autem ignis invenitur in natura lucis
flamme et carbonis. Hic ignis in tonitruo vel
fulgure triplex est nam penetrantis dissipan-
tis urentis. penetrat vel ut secundum Seneca
dicatur penetrat et hoc subtiliter. dissipat
impetuositate. sed urit acerbiter. Subti-
litate penetrat cum per foramen parvum ingre-
ditur licet modicum sit tamen ingreditur et aliud
regreditur vel ubi vacuum invenit. Ante quam
vacuum corpus scinditur. Impetuositate
dissipat quia quasi subito rumpit ea
que percutit. Acerbiter urit ita in fulmina-
to aliquid apparent fuscationis note. puto quod
ita appareat in igne spirituali ex dono consilii.
Aliquando enim ex eodem faciliter ut in pueris
leviter inventa occasione quasi quodam parvo fo-
ramine subintrat spiritus consilii. Aliquando
ex infirmitatibus necessitate quasi ex impetuo-
sitate. Hic enim subito percutit quasi totum
videatur rumpere. Aliquando vero in morte dein-
grante. Ignis etiam immunda purificat. per
donum intellectus purgat animam ad hoc ut ha-
beat cognitionem sui et dei. Hic enim Helyas
in igneis equis raptus est. hec enim sunt
vehicula spiritus sancti quibus anima rapi-
tur sursum de cognitione sui rapitur ad cog-
nitionem dei. Et forte huic attestatur quod
ignis lignum denigrat et lapidem resol-
vendo albificat. Quia animam ad cognitionem
sui scilicet nigredo et lamentum primo. ad cog-
nitionem dei scilicet illuminatio intellectus. Et licet hoc
sit mirabile quod in ligno et lapide idem ignis
contrarios agit effectus in rebus non natura con-
trariis tamen mirabilius videtur quod etiam in eadem
natura pariter ignis videntur ex contraria. Na-

in carbonibus ex igne velut tanta vi
in ferrum ut ictu levissimo frangatur
pressu facillimo conteratur et tanta fir-
mitas ut nec humore corrumpatur nec
etate vincatur. Qui enim delicta tam
inferunt cum infirmis compatiendo infir-
mantur quod vero dei bonitatem cognoscat
in passionibus solidatur. Et amplius mi-
rabile videtur quod lapis qui per ignis ardorem
pulverizatur et resolvitur in calcis albedi-
nem. Ita occulte servat ignem con-
tentum et sopitum ut nec tangendo sen-
tiatur sed cum aqua perfunditur tunc accendi-
tur et sentitur. Calx enim aqua perfunditur ut
vim ignis exagitat et condat et cum aqua
frigida sit, inde fervescit unde fervens
tota frigescit. Tamen si oleum quod est
fomentum ignis adhibeatur nec eius in-
fusione eius calor minimus excitatur. quia
incautus spiritus sancti splendore illumina-
tus se ita cohibet intra se ut non se
revelet nec in tentatione vel in tribulatione
nec nutritur adulationis oleo vel pin-
guedine. Apoc. 1o. dicitur oculi domini
quasi flamma ignis. Oculi purissima pars
hominis eos sunt qui purificati sunt dono
spiritus sancti. Ignis cibos decoquit et
sapidos reddit. in quo donum sapientie quia
interiori sapore affectum immutat et re-
ficit. hoc est quod scribitur Levitici 1o ubi dicitur de
adipibus quod adolebuntur super altare in
holocaustum lignis igne supposito in ob-
lationem suavissimi odoris domino. Adeps
enim sive pinguedo ignem nutrit super-
enatat et ascendit. cutem exteriorem sensus
corporis obtundit. quia in unctuositate de-
votionis quam ministratur per donum sapientie spiritus
sanctus nutritur mens humana sursum fertur
affectus dilatatur sensus corporeus circa sensibilium
rerum temporalium hebetatur. In oblationem
inquit suavissimi odoris domino. Suavis
est odor huius pinguedinis cum suaviter
quiescit in anima in dulcedine contemplationis

Nam labor corporis attenuat et quies impinguat. Ita deo quod frequenter via spiritus pinguedine opilante includitur et moritur, sed quia deficiente actione corporalium studium anima ab inferioribus avertitur et ad deum convertitur et ex illa dulcedine quam in deo reperit huic mundo moritur, quia gustato spiritu sapiente caro desipit et germanitatem. Pinguedo enim precipue tempore yemali clausis poris augmentatur et quanto magis augmentatur tanto magis sanguis diminuitur. Unde in crassis hominibus sanguis est paucus. Non enim devocio spiritualis compatitur secum maculas peccati mortalis.

Tercius titulus de maturitate predicatoris et primo de illa que est annorum. Secundo de maturitate morum que est in mor. Et primo de maturitate discrecionis que est in mor. De maturitate locucionis que est in mor cum eis oppositis. De maturitate actionis quantum ad in mor. De maturitate conversacionis tota deo intimus in quaquam et totum proximo exterius in mor.

De tercio titulo tractatus de maturitate annorum predicatoris

Post predicacionis utilitatem et prius caritatem tractato sufficienciam eiusdem maturitatem. Hec autem duplex est: annorum et morum. De prima que est annorum habemus scripture testimonia. Deutro. xv. Non operaberis in primogenito bovis. Glosa: apostolus exponit de labore predicacionis. Eccle. x. Ve tibi terra cuius rex puer est et cuius principes mane comedunt. Cuius nomine sunt qui ante maturitatem temporis officium predicacionis assumunt. Et Eccli. xxxii. Adolescens loquere in causa tua vix cum necesse fuerit. Et primitus interrogatus. Loquere maior natu, decet enim te. Unde Job xxxii. Iunior sum tempore, vos autem antiquiores. Idcirco dimisso capite timui indicare vobis sentenciam meam. Sperabam enim quod etas prolixior loqueretur et annorum multitudo doceret sapienciam.

Predicatorum exempla antiquorum. Gen. xlv. Joseph xxx annorum erat quando stetit in conspectu pharaonis. Unde et xlii eiusdem. Descendentes fratres Joseph ut emerent frumentum quo tempore frumentis distribuerent, Beniamyn parvulum non duxerunt secum. Et Josue xiiii dixit Caleph se xl annorum fuisse quando missus est pro terra exploranda. Et Ezech. i. xxx annorum erat Ezechiel cum est ei ministerium divinitus revelatum. Et Luc. iii. Jhesus erat incipiens quasi annorum xxx. Et tunc autem maxime divulgati sunt sermones Christi et miracula. Predicatoris indicia. Unde Gregorius super Ezech. omelia ii. Neque debent homines in etate infirma predicare, quia sermo doctrine non suppetit in imperfecta etate. Usque adusque enim infirmi sumus continere nos inter nosmetipsos debemus ne dum tenera bona cicius ostendimus amittamus. Ideo ergo non sunt ostendenda nisi que sunt firma, prius enim convalescere mens debet atque ad proximorum utilitatem postea demonstrari, cum iam nec plausu elevata corruat nec vituperacione percussa contabescat. Unde et mor. li. viii. Gregorius. Ex novit tamen si non dant adoleciorum commoveri. Quia ciborum bona deperire in hominibus antequam innotescant. Quia arbusta et plantata prius quam radice firma coalescant, si manus contingens tangit arescunt. Cum si multo radix figitur et humore solidatur, si manus impellit non ledit, si ventus irruit non evellit. Cum paries dum construitur sine labore destruitur si impellitur. Cum vero per spacium temporis exsiccatus adhuc more resistit arietibus et ventis et impugnanti machine. Preterea hec. Num. viii. a xxx v annis et supra ingrediebantur levite ut ministrarent in tabernaculo federis et servire cessabant cum implerent quinquagesimum annum etatis, periculum eminentem. Gregorius Nazanzenus in apologetico. Difficile negocium est intelligere ubi etas et instituendi vera est, de talibus disputantes et velut militaturi ordo

quendam cytharam inveniret composite apud
dominus predicatoris plebi, et ita velut plec
tro sint. admonere ut in his que sonus offe
dat auditum. Tertio namque modo in etiam

non difficultatem operis docendi

dicentium periculum pendet, quia sepius ex eius
ex auditu, ut faciliter eveniat in uno saltem
aliquo si non in omnibus labi. Aut enim mi
litamentus est sensus, aut ad explanandum
deficit sermo sufficiens. Unde Bernardus platus est
sior non recipit auditus, et ex uno quolibet
casu horum fit in omnibus periculum vitabilius
quam in aliis quibuscumque studiis et doctrinis
facile vel proferetur sermo vel recipitur. Amplius
post mirum scolis ipsa auditorum exceptio
iudicio periculum generat. Unde est quod hebreorum
sermones tradunt quod consuetudo erat apud
eos antiquitus ut non omni etati omnis
scriptura vel legenda vel dicenda committeretur.
Hystorias enim dicebant capiendi septimo,
vero que sub velamento legis tegebant ali
quod secretum. Nulli enim xxv anno vel dis
cere vel scire committebatur. Sed omnia con
fusa sunt apud nos quia non sit gradus ascen
dendi ab inferioribus ad superius. Id est a velamento legis
ad intellectus sensus qui necessaria doctrina sit inter
docere et doceri nec inter doctum et indoctum ulla di
screcio. Ut tamen quedam tribus ultra Iorda
nem quedam vero citius receperint heredita
tem et ita sunt apud nos confusa. Unde dicit
Gregorius nazanzenus. Plurimi ex nobis an
tequam primos infantie deponant pilos

Contra cito doctorari volentes

qui adhuc puerile balbutiunt vix do
minicas ingressi aulas, antequam sacrorum
voluminum agnoscant nomina, antequam
ora abluant et anime vitia deponant sic
ubi forte duos vel tres sermones ex an
tiquis tractatoribus didicerint et hoc forte
magis eruditum quia excelse dignita
tem volunt esse et laudi compellis non p
esse et his adiuvent. Id est Job viii. Hesterni
sumus et ignoramus. Nec movere quod aliqui
ut Ieremias et Daniel spiritum prophetie pre
venit ex miracula ad quasi ... tra

henda non sit. Ut beatus Gregorius in omelia ii super
Ezechielem. Aliud est quod nos de doctrine usu
et disciplina discimus, aliud quod de miracu
lis scimus. Et beatus Ignatius in epistola ad
magnesianos sic ait. Daniel sapientis
simus xii annorum effectus spiritu sancto re
pletus est. Et illos seniores caniciem
vanam habentes calumpniatores et aliene
pulcritudinis appetitores esse manifestavit.
Samuel etiam cum esset puer pusillus no
nagenarium Heli principatum tenentem redar
guit quod filios suos honorificaret super
deum. Similiter Ieremias audito domino dicit
quod iuvenis sum ego. Salomon quoque et Iosi
as in iuventute mirifici et sapientes in
operibus suis apparuerunt. Salomon quidem
duodecimo anno etatis sue regere in
cipiens arduam et incapabilem mulie
rum publicarum questionem terribili iudicio dissol
vit. Iosias vero annorum existens octo annis
et immunditia subvertere cepit, lucos ex
cidere et templa deicere que non deo sed
demonibus fuerunt consecrata.

De maturitate morum predicatoris. Et primo
de maturitate discretionis. Cap.

Circa hoc etiam patet necessaria maturitas mo
rum que consistit in multis. In discretione
electione actione conversatione. Discretio autem
tam maxime consistit. Cum predicatoris motivum
primus ... totum et subitum. Oportet est
in predicatione ... Hor dicit non appetitus
lucri temporalis, aut favor popularis, aut execu
tio voluptatis, aut fastus ambitionis. Unde
i. Chor. i. Nos predicamus Christum crucifixum
iudeis quidem scandalum, gentibus autem
stulticiam. Apostolus autem vocat iudeis et
grecis Christum dei virtutem et sapientiam. Licet enim
iudei scandalizentur et gentibus Christi passio
et passio stulticia videatur tamen vocatis ador
dum etiam magis videtur ... gloria, quod tanta
virtus in carne fuit infirmata, et tanta
sapientia exinanita. Augustinus sermo de verbis domini. To
tum nobis Christo valuit, totum salutis sum

Utriusque nominum sunt nec minus presunt infir
mitas quam maiestatis. Unde est quod exo.
xvi. decimam partem ephi collegit omnes
uniuersi dum ad aliud respicit quam ad ho
norem dei et sabbatum eterne quietis. Et deu.
xxviii. Sementem multam iacies in
terram et modicum congregabis quia lo
custe corrodent omnia. Locusta animal
ponderosum unde ad saltum cito decidit. Ter
rena est cupiditas, totum in uentre car
nalis est uoluptas, dat saltus in altu
mundana est uanitas. Non sit ergo predicatio
uana et superba uel fastuosa, non cur
iosa non uoluptuosa non contentiosa. Na
locuste mutuo se comedunt et arborum
gemina et fibrarum uirorem radicitus ro
dunt. Omnis enim adulantis cogitationis est
uelut puer et inimicus qui appetit placere
sponse per munera que eidem defert a
sponso. Ita est hypocrita de eo qui uerbum
predicationis reflectit ad commodum proprium
uel admirationem sue laudis. Sed tamen bonus predica
tor sic appetere ut placeat hominibus ut ex
hoc audiatur libentius, non ut se amari de
sideret, sed ut auditores in affectum attra
trahat ueritatis, et dilectionem suam quasi
quandam uiam faciat per quam auditorum
corda ad amorem dei introducat. Unde
Greg. in pastorali ca. xix. Difficile est
ut quelibet recta denuncians predica
tor qui non diligitur libenter audiatur, debet ergo
studere se diligi quatinus possit audiri
et tamen amorem suum pro semetipso non querere
ne inueniatur ei cui seruire possit cum
occulta cogitationis tyrannide resultare.
Quod bene paulus insinuat cum sui nobis stu
dii occulta manifestat dicens. Sicut et ego per
omnia omnibus placeo. Qui tamen rursus dicit.
Si adhuc hominibus placerem christi seruus non
essem. Placet ergo paulus et non placet, quia in
eo quod placere appetit non se sed per se hominibus
ueritatem placere querit. Unde est quod sermo
predicationis semper debet a christo inchoari et in christo terminari

ut dicit Greg. Nazanzenus in principio apo
logetici. Optimus ordo est ut cuiusque uerbi
uel operis tractatus nobis origo sumatur et idem
consummatio referatur. Discretio etiam respi
cit tempus. Non enim omne tempus congruum
est predicationi. Immo tempus tacendi et tempus loque
di, et predicationis uerbum quod deus ordinauerat ab
eternis temporibus occultum innotuit mundo.
Dan. xvi. Potens est nos deus confirmare
iuxta euangelium meum et predicationem ihesu christi secundum
reuelationem misterii temporibus eternis taciti
quod nunc patefactum est per scripturas prophetarum
in prophetias quas temporibus reuelauit apostolis
suis. Ut dicit. Interpretabatur eis scripturas omnes
que erant de eo. Ad predicandum enim tales
uenire debuerunt qui de laude propria nil ha
bebant, ut tanto solius ueritatis cognoscere
et quod agerent quanto recte crederetur quam ad
hoc agendum idonei per se non fuissent. Unde
Greg. mor. li. vi. et in omel. marie mag
dalene. dicit. Ipsa etiam sancte predicationis tempora pro
hibentur ignauis ut tunc tantis in predicationi
bus suis redemptor ostendit quod aduenit predicatores
credentibus non sermo sed causa suadet. Unde enim
ex fiore etate tricenarius presbiter, quia non est qui
audiat. Unde propheta. Uiuentes quasi clau
se sunt et non est qui aperiat. Unde ad dissimula
ad tempus ut praui temporis sequatur congruentior
effectus. Quis enim potest eodem tempore insa
nientem corripere quam alienata mente non
solum aliena uerba percipere sed semetipsum ne
quit tollerare. Unde Greg. mor. li. xxx. Fu
rentem qui increpatione corripit quasi ei qui non
sentiat plagas ictibus impo. Et ysidorus in
li. de summo bono. ca. xliiii. Cum docendi
officium accipit interdum ad tempus sua permi
ttuntur, que statim corrigi nequaquam ex
istimat. Nam si corrigere potest et dissimulat
erroris est quod consensum erroris alienum habet. Et
mor. li. xxviii. Plerumque enim ueris cum in
discrete tenetur amittitur, cum discrete inter
mittitur plus tenetur. Ex studio namque arcus
distenditur ut in suo tempore cum utiliter tendatur.

Cui si ocium relaxacionis non accipit
ferendi virtutem ipse usu tensionis perdit
illi sic in exercitacione virtutis cum perdiscat
permitti desinat. Ut tanto post vita valet
feriat quanto a percussione interim perdens
cessat. hic est quod apostolus ii ad Thimotheum iiii Cum
discipulum suum ammonet dum instanter pre-
dicacionibus predica verbum insta oportune
importune premisit oportune. Unde apostolus
auditorum mentem sua vilitate se deserit
si hanc importunitas oportunitatis nescit.
Discrecio eciam respicit locum ut fiat in ecclesiis
et conventualibus processionibus. non in tabulis (?) theatri
circa aut epulis convivorum vel cellulis
mulierculis. Proverbiorum viii. Ora in porta domus
domini et predica ibi verbum, zophonias. ut annuncia-
rem omnes predicaciones tuas in portis filie syon
porta est locus manifestus contra illos qui
re(?) sedent. Ieronimus in prologo biblie abducit
cum singularis grandia verba trutinantes
inter mulierculas de sacris literis philoso-
phantur. Sed Ieronimus dicit in epistola ad nepo-
cianum de vita clericorum et monachorum. Ho-
spiciolum tuum aut raro aut numquam mulierum
pedes terant. omnes puellas et virgines
christi aut equaliter ignora aut equaliter dili-
ge. vide ne subeas tecto mansionem, nec
in preterita castitate confidas. nec Sampsone
forcior. nec David sanccior. nec Salomone poteris
esse sapiencior. Memento semper quod paradisi co-
lonum de possessione sua mulier eiecit. Et
idem in epistola ad Occeanum de vita clericorum
omnia reptamenta clericorum sunt mulierum
frequentes accessus. Unde est cum feminis
quia adulterare cum oculis fabulari. Nunquam
in choro apostolorum femine assistunt. Damna-
cionis via iniquitatis scorpionis percussio
nocivum genus est femina cum premat sca-
pula incendit ignem. Et cum vir ha-
bitant femine vix erit ut de eis et dia-
bolus inertes libido domat. Et alligat
quis ignem in sinum suum vestimenta eius non
comburentur. An si qui ambulaverit su-

contra conversantes mulieribus

per carbones ignis pedes suos non comburet
Et si dicas te ambulare simpliciter, tamen
te habere testimonium ab hiis qui foris sunt ut
provideas bona non solum coram deo sed
coram hominibus et filiis tenebrarum qui pru-
denciores sunt filiis lucis quia dabis
eis reprehendendi et detrahendi causam.
omnes suspiciones et quicquid probabiliter
fingi potest ne fingatur caveas. Unde levitici
cognata tua est, memento quod Thamar ab
Amnon cognato corrupta est. Et dilige
eam mente dilige non frequencia corpo-
ris nec solus cum solis virgines ne cumuge
(?) linguis te lacerantibus. Item latent
Christus hic ihesus predicabat in synagogis
docens quod predicandum est publice et in ec-
clesiis et ubi non est suspicionis. Discre-
cio eciam respicit subiectum. Unde in primitiva nas-
centis ecclesie predicabant apostoli plana et ca-
pabilia in plebe. Quod si paulus qui rap-
tus fuerat usque ad tercium celum archana
verba predicasset que non licet homini loqui
non potuissent intelligi. Et datum fuisset
secundum carnis et margaritas conculcassent
porci. Unde coram parvulis tegenda est
celsitudo sua, ne infirmitas auditorum
ad yma dilabatur. Unde cor predicatoris
ad summa attolli. Quoniam enim conditor
plebis formandus est sermo predicatoris ut
diversis predicet decisione captivus
de remissione. luce iiii. Spiritus domini super
me evangelizare pauperibus misit
me predicare captivis redempcionem et cecis
visum. Unde Gregorius Nazanzenus in apo-
logetico ponit exemplum de animali quod est
exemplum animalibus corporum quod non regi-
tur uno modo sed pluralitate appetitu. Et Gre-
gorius in pastorali circa xxiii omnibus ex uno
eadem exhortacio omnibus congruit quia nec
omnes eadem morum qualitas astringit. Ali-
ter enim est predicandum prelatis, aliter subditis, aliter
contemplativis, aliter activis et ceteris. Sed predi-
catorum inferius apponit quod quidam

lacte opus est quibusdam solidis cibis

De maturitate locutionis predicatoris

Requiritur etiam in predicatore maturitas locu
tionis, non enim alios passionis in
dicant quam multos pueris apparere, quod quamdiu pu
lans immaturus appetit citius in sermone. Er
go maturus loquendo incita quantum ad fi
dem et illuminatores valebit quantum ad moru
edificationem. Verum loquendo quantum ad re
creationem vite sive conformitate quantum ad
impressionem propter necessitatem dicebat apostolus
i. Chor. xv. Notum facio vobis evangelium
quod predicavi vobis quod et accepistis in quo
et statis per quod et salvamini, qua ratione predica
vi si tenetis, nisi frustra credidistis. Fi
des enim licet sit exauditu in maiori parte
sionem, tamen requirit citius predicationem.
Quomodo inquit apostolus Ro. x. ad Ro. audient
sine predicante. Verum enim credunt presump
dent et bone primo que non bene intelliguntur
tamen assentiuntur. Nec tamen ut dicit xxi de
civitate dei non ideo non posse esse, nec cre
dendum est quod eo credi non potest. Aperire enim cre
dere est quoddam videre. Nam ut dicit in
li. de mendacio. Alia sunt que intelligenda
sunt non puerum non possunt credenda credantur.
Unde Greg. sup. Ezech. omel. vii. dicit
Ex operibus ad fidem non venitur, sed ad
opera per fidem pertingitur, sic in Cornelio patet
per fidem enim non venit ad bonum opus, sed
per bona opera est in fide solidatus, unum
enim sine alio nichil prodest. Nec opera sine
fide nec fides sine operibus. Caute tamen
de hiis que sunt fidei loquendum est propter
incredulos et maxime de bone sic vi-
Aug. in lio. de cathez. eudibus innuere
et maxime li. de. quod de sacris loquendum
est sub silitudinibus, nisi prius exemplo
siquidem xpi parvulis quos docemus de
bemus conformari. Unde et paulus factus
est parvulus inter discipulos suos tamquam nu
trix fovens filios suos. Unde suavius est
nutriri minuta massa parvulo filio

in spirituali quam grandiora mandere. Et sicut in
primitiva ecclesia primos xpianos traxerunt
ad fidem miracula ita in fide nos et
dificant scripture quas impleri videmus
cottidie quam legimus ante predicta. Videlicet hiis
multa valent exempla utpote sicut tu vides
te esse nunc, tu autem non fuisti, ita crede
te esse futurum, tu sine corpore esse desieris. Ubi
enim erat moles corporis tui antequam esses
natus vel in utero conceptus. Ita est quod de
occulto secreto creature deo invisibiliter
operante processit in lucem, tibi quod crescit
incrementis in ista magnitudine, forma quam sus
cepit et in quo ergo difficile est deo qui ex
aggeres nubium ex occulto in momento ge
nerat et contegit celum in ictu temporis redere
istam quantitatem corporibus tuis sic erat quam crea
ture potuit si non erat. Crede ergo fortiter
et in mortuisse omnia que videntur qui pereundo
humanis oculis subtracta, salva et inte
gra sunt corpore dei qui ea tu voluit sine
ulla mora et difficultate reparabit ea. Dicit
aperte quod in iusticia eius reparationem esse indi
cat ut in hiis corporibus reddant homines
factorum suorum rationem, in quibus ea fecerunt
et in hiis mereantur aut in comunitate celestis
incorruptionis primitie pietatis. Aut cor
ruptibilis corporis, condicionem primitus in
iquitatis non que morte solvatur, sed quam inmi
sempiternis doloribus prebeat. Fuge ergo
per mobile fidem et mores bonos, fuge
illa tormenta ubi nec tortores deficiunt
nec torti moriuntur. Quibus sine fine mors
est non posse in cruciatibus mori. Et ex arde
scere amore et desiderio sempiterne vi
te sanctorum ubi nec operosa erit actio nec
requies desidiosa, laus dei erit sine
fastidio, sine defectu, nullum in animo te
dium, nullus labor in corpore, nulla indigentia
nec tua cui subvenire desideres, nec proxi
mi cui subvenire festines. Unde Aug.
in li. de cathe. rud. Et ita de aliis potest
facilis exemplificari. Apparet utilia ad

motum edificacionem. dicit Mt. iii. Johannes erat predicans et docens penitenciam dicens penitenciam agite appropinquabit enim regnum celorum. Unde Crisostomus super Mt. Sol appropinquans adprocessit quemadmodum apparet mittit radios suos et faciat albescere orientem ut precedens auroram adventum diei demonstret. Sic dominus natus mundo antequam appareret ipse in fulgore transmisit illuminacionis Johannem ut precedens adventum salvatoris annunciet. Predicabat autem utilia quia penitenciam que cor emundat, sensus illuminat, animas sanctificat et ad suscepcionem Christi preparat humana precordia. Appropinquabit enim inquit. Puniat quippe mala preterite vite quia appropinquabit salus quia predicacionis et facilitatis credendi. Unde recitamus de hoc ex persona viri aut sapiencia dicitur guttur meum. Recitando enim et intercedendis vitas proprandis. Propterea hoc Ambrosius. primo libro de officiis. Colliga sermonem tuum ne luxuriet, ne lasciviat et in multiloquio sibi peccatum colliget. Sit restriccior ut opus suis cohercitatus ... colligit ... exemplum asperi seria quedam ad recreacionem dicit Tullius in libro de oratore intermiscendos quosdam lepores et facecias. Et Augustinus in libro de doctrina christiana. Intersenda quedam extraordinaria licet divina et edificatoria. Non fabule legantur in scripturis ad delectandum sed ad edificacionem, ut in quarto ... legimus de ... et legimus silvarum fecisse regem ... in forma elacionem. Unde libro iiii. Regum xiiii. Legimus quod Joas rex Israel dixit Amasie regem Jude: Carduus Libani misit ad cedrum que est in Libano dicens: Da filiam tuam filio meo uxorem, transieruntque bestie saltus que sunt in Libano et conculcaverunt carduum. Hec secundum litteram fabule non tamen fabulose dicta sed ad reprehensionem elacionis Amasie qui de viribus suis presumens provocabat regem Israel ad prelium volens se potenciori equare. Sic in predicacione vitandum est aliquando exemplis ad recreacionem qui incipiunt ho

mines dormitare ut probat seria et iocunda excitentur ad vitandum et utilia audienda. Vel quia multum fecit predicanti qui minus auditus valet dulcis, ut si dicatur hominibus affectis tedio: Ille qui ibi est et dormit secreta mea et consilia mea non revelabit, unusquisque prestare deinde credit oculos appetit verba audit fastidium fugit vel honor ut qui non vult audire vere dat vel perfice vitetur. Quod Jeremie ... audientibus predicacione qui formidolosus est et timidus vitatur propter materie gloriosa admissionis. Actuum ii. Predicantibus apostolis audiebat unusquisque lingwa sua in qua nati erant. Sic enim multi sunt modi loquendi quos habent predicatores secundum quod loquuntur de diversis, nec omnia verba conveniunt omni materie nec idem modus pronunciandi ex causa que est passionis causa incarnacionis. Cum ergo essent apostoli in unum congregati in Jerusalem factus est subito de celo sonus quasi ferventis spiritus vehementis et vise sunt illis lingwe divise quasi ignis, ceperunt linguis loqui ita ut omnes qui ad illos veniunt sua lingwa quisque cognosceret. Ad illam enim civitatem ex omni terra conveniebant iudei quocumque dispersi erant et diversas lingwas gencium diversarum didicerant. Ergo secundum materiam in quirendi sunt sermones immutande sunt voces et exprimende affecciones. Sic Jonas predicabat clamore in magno ad conversionem Ninive et crediderunt et egerunt penitenciam ad predicacionem Jone. Jone iii. et Jone iii. De hoc Augustinus, satis in libro iiii. de doctrina christiana. et Quintilianus in libro xi. institucionum oratoriarum dicit ad res verba ad verba vocem ad vocem vultus ad vultum gestus ad gestum modulacio cantus corporis referatur. Quia quidam predicatores modum non predicant veritatem sed adulato[ria], non utilia sed subtilia, non seria sed iocularia, non conformia sed difformia et inconsueta, non vera sed adulatoria. iii Reg. xxii.

Sermones composuerunt vno ore bona ce
si predicant / constat aut q adulatio-
nibus suis eum decipiebant. Nescio em
qua despicacione nec delicate aures diui-
tum et magnorum / contra acceptant mella
dicta et inebriantes ligare blandicias
quam aspere testationem veritatis. Narrat in pro
satiricam. Cum adulator facilem distil
lat in aurem exiguum de re virus ex
veneno. Cuncta abigit qui verba loquitur
nec vtilia sed subtilia. Ysa. xix. Confun
dentur qui operantur linum plectentes et te
xentes subtilia / presumunt em decoratis
simas orationes et subtilissimas compositiones
Contra id apostoli .i. Chor. ij. Sermo meus
et predicatio mea non in persuasibilibus / Hinc scribit nobis
sanctus Ieronimus ad . ... vt fides em non sit vi
sa ho. sed in virtute dei filios generare de
bemus deo / non ornatu verborum sectari
ad subtilitatem philosophorum / non intendere
ossa regis pouimus vsque ad ciuem ...
uenient . Scrutando secreta diuinitatis
quod non curiositatem / non minuta iacula
iaculari uel subtilia armari ad decipi
endum leonem fortissimum ... non
seria sed iacula / vnde apostolus in epistola ad la
odicenses. Non destituant uos quotidia
nam loquaces insinuatione ut uos auertant
a ueritate euangelij quod a me predicatur
Ceterum comoneat in risum / ego illi lacrimas
monebo / et Ambrosius in libro de offic. Re
stringatur lingua habene vinculis sic
nos habeat suos quibus reuocari possit ad
mensuram sermones proferat examina
tos libra iusticie / ut sit grauitas in sensu
in sermone pondus et in verbis modus. Vnde
apostolus discipulum suum admonet ut sani
loquia deuitet / non consonantia sed ypo
crisim. Ieronimus contra Iouinianum Ser
mo eius omni modo conuenit et nulli
uite conueniet. Quod em spiritus sanctus cor
di instigat occulte / hoc predicandum est
lucide et aperte. Mat. x. Quod in aure auditis
predicate super tecta. Vnde Greg. in pastorali
li. iij. c. xv. prouidendum est ut non solum praua
nequaquam sed ne recta nimie et inordinate profe
rantur. Quia sepe dictorum virtus perditur cum apud
corda audientium loquacitatis incaute impor
tunitate leuigatur et auctorem suum hoc eadem
loquacitas inquinat que seruire auditoribus
ad usum profectus ignorat. Vnde per moysen
dicitur vir qui fluxum seminis patitur immundus
erit. Hinc mente quippe audientium semen
sequture cogitacionis est audite qualitas
locucionis quia dum per auris sermo concipitur
cogitacio in mente generatur / vnde et ab huius
mundi sapientibus precor egregius semi
uerbius est vocatus. Qui em fluxum seminis
sustinet immundus asseritur quia multiloquio
subditus ex eo se inquinat quod si ordina
te promeret prolem recte cogitacionis ede
in audientium corde potuisset. Dum quod in
cautius per loquacitatem defluit non ad v
sum generis sed ad immundiciam semen fundit

De maturitate actionis predicatoris

Requiritur ex in predicatore maturitas
actionis. Cum em predicatio habet pon
deris grauitatem cum in bonam qualitatem actionis
ne contingat illud Rom. ij. Qui predicas
non furandum furaris. Qui dicis non mechandum me
charis. Qui ergo alium doces teipsum non doces.
Vnde ysido. in li. de summo bono. ca. xxxvi.
Qui non viuit sicut docet veritatem quam pre
dicat contemptibilem facit. Iste assimilatur
arcui doloso qui sagittas emittit contra
eum sed in iacientem reflectitur. Assimilatur et
cimbalo sonanti quod aliis sonum facit et
seipsum consumit. Vel ut cereo quod aliis
tribuit lucem sed ipse consumitur cera de
ficiente et inducat obscuritatem. Qui em
bene docet et male viuit mendacio veritatis
lucem tenebris bonum malo commiscet. Ista
ergo actio necessaria est. Hic em agendo quod dicit imi
tatur Christum / et addit verbum confirmat ipsum
tradit exemplum. Imitatur Christum qui cepit fa
cere et docere / Act. j. Hic em Christus clarificatur

cum eius sigillum impressione videtur. Hoc est quod agit
quod loquitur. ij. Chor. 4. Non nosmetipsos
predicamus sed dominum ihesum christum, nos autem servos vestros
per ihesum. Non enim requiruntur modo impressione signa
sed operum merita. Lingue enim non fidelibus sed in
fidelibus date sunt in signum. Nos modo propaga
ta fide non indigemus signis miraculorum
Antiquitus enim apostoli nova faciebant qui
nova predicabant quia nondum erat quia flore
bat mundus, vacabat vanitatibus et volup
tatibus, et id ut corda audientium ad fidem
invisibilium traherent, visibilia miracula
choruscabant, ut prius quod mirum foris
agebatur illud quod intus erat mirabilius
esse sentiret. Greg. viij. Philippus descen
dens in civitatem Samarie predicabat ibi
christum. Intendebant autem turbe que a
philippo dicebantur videntes signa que faciebat. Cum
dit eos cantum. vij. i. Chor. ix. Corpus meum
castigo et in servitutem redigo ne forte cum aliis predicaverim ip
se efficiar. Tene enim preter fine quod dicitur
de illis. scilicet que pertinent ad salutis statum
non de illis que pertinent ad perfectionis gradum
alioquin pararet non perfectis et secularibus pre
dicantibus religiosis et perfectis. vnde Greg. in mor.
super. i. de Job. 39. Numquid prebebit equo forti
tudinem aut circumdabit collo eius hynitum
Collo equi hynitus circumdatur quando predicator
suis vocibus tenetur. predicator enim per equum
designatur, de quo ibidem subditur. Numquid
suscitabit equum quasi locustas, gloria narium
eius terror, terram ungula fodit exultat
audacter in occursum pergit armatis, contempnit
pavorem nec cedit gladio. Locuste iacere
se extollere conantur sed primo se cruribus
impellentes sublevant et postmodum alis
volant. Sic predicatores primo se erigent per bona
opera et deinde volant per contemplationem
sed postmodum a contemplatione in actionem redeunt
et casalam locuste in terram decidunt, tamen ma
ne citius se sublevant et in nidore quanto
celsius tanto alacrius locuste volant
Cum tempore prosperitatis predicatores torpent et
latent quando adversitates ceperint et docent et
hoc est. Numquid suscitabis etc. Et sequitur. Gloria
narium eius terror, quia visionem eterni iu
dicii quando iustus expectat, iniustus vero
formidat. Inde enim iustus gloriatur unde
peccator timori subiacet. Terram ungula
fodit, quia detractoribus auditorum exemplo
suorum operum terrenas cogitationes eicit. quia
ultat audacter quia gaudet in tormentis. In
occursum pergit armatis, quia opponit se
malis etc. lis nec queritur ubi eis. Contem
pnit pavorem nec cedit gladio. Cum enim
adversitates venturas et ymaginationes non
metuit, pavorem despicit. Et quia presentes
tribulationes vincit non cedit. Cuncta enim
obviantia superat quia amore vite eterne
ad mortem se parat. Sequitur. Super ipsum sonabit
pharetra. Cum contra predicatorem fiunt malorum
consilia et machinamenta. dolos contra
predicatores mali preparant, et velud ex lon
ginquo mittendo vulnera occultant etc
secretis machinationibus quasi in pharetram
sagittas parant. Ipse autem sonitus est
minatum strepitus occultus. Sequitur. Vib
rat hasta et clipeus quia predicatores patienter
verba suscipiunt et tamen predicant contra infideles
sagittas predicacionis reddunt. Vel sic Con
tra equum dei prava consilia perstrepunt et pha
retra sonat, quia aperta pena sequitur
hasta vibravit, quia si in disputatione re
sistat clipeus aut ferit. Sequitur. Fervens
et fremens sorbet terram nec reputat tube
sonare clangorem. Fremens sorbet terram quia
in supplicius potius zelo dei inflammatus
peccatores in corpus christi in misticum convertit. Equus
iste clangore tube non metuit, quia prius
desperans prosperitatibus seculi ullos minarum
sonitus pertimescit. Et ubi audierit
buccinam dicit vah. quod est interiectio ex
ultationis, quia non terretur in omni periculo
quia victor letatur triumpho. Hoc est vah di
cere predicatori de ventura passione gau
dere. Procul odoratur bellum, quia cum certamen

preparat cum Exhortacione dicat et ululatu
excitus pauli repente odorat. hec est con-
de cum considerant quod auctores errorum
contra electos possunt preparare, quod eis sub-
diti possint crudeliter exercere. Confirmat
verbum. i. Thymo. ij. c. in testimonium confirmat
temporibus suis in quo positus sum ego predicator. Et
apostolus veritatem dico non mentior. veritas
est adequacio signi et signati. hec est verbi
et operis. ergo verax non est predicator qui quod dicit
non facit, tamquam vox magniloqua et vox
manus commissa. immo vox hystrionica
qui alios ad bellum suscitat et fugere se
preparat. Vita enim operis sigillum est sermonis
et vexillum. Unde Marci ultimo. Discipuli apostoli pre-
dicaverunt ubique domino cooperante et sermonem
confirmante. hoc est opus in te. Quintum.
Bernardus super Cant. xviij. prius te infundi
sic, ut effundere audeamus de plenitudine
non de penuria largientes. primo compunctio
deinde devocio. tercio penitencie labor. quarto pi-
etatis opus. quinto orationis studium. Sex-
to contemplacionis ocium. Septimo plenitudo
dilectionis. Nec solum debet predicator infundi
sed impleri ut emittat de plenitudine non
exhauriat de vacuitate. Et sic dicit Gregorius
moralium libro viij. Cum prelatus non agit bo-
na que loquitur, ei sermo subtrahitur ne loqui
audeat quod non operatur. Et docere quod doce-
re audet quod negligit agere. Cum desierit bo-
na loqui que operari contempsit. docere subdi-
tos incipit. prava que agit. ut iusto di-
vino iudicio bonorum linguam non habeat qui bene
bonam vitam recusat. Audit exemplum. i.
Thess. ij. c. neque fuimus in sermone adula-
cionis aliquando. nec in occasione avaricie. nec quasi ab ho-
nocte et die operantes ne quem vestrum gravaremus predi-
cavimus in nobis evangelium dei. Ipse ergo da-
bat exemplum fugiendi omne vicium et ideo
vocabat se apostolum et magistrum gencium. Unde
sequitur. vos testes estis et deus quam sancte et
iuste et sine querela vobis qui credidistis
fuimus. Bona enim exemplaria bonos

reddunt libros sic corrupta corruptos. Unde
sic dicit Gregorius omelia super Ezechielem. Predicacio
tanto auditoribus dulcius est quanto predica-
torum actio contra suis predicacionibus non est
contraria de propria vita sumunt ad plenitudinem
proprio consiliunt. Ipsi enim de deo sciunt loqui
suaviter qui hunc didicerunt in cordibus suis
visceribus amare. Unde patet. Nam sermo dei
dulcedinem non habet quem vita reproba in-
conscienciam remordet. Unde necesse est ut qui
verbum dei loquitur prius scire studeat qualiter
vivat, ut postea ex vita colligat que et
qualiter dicat. Unde in pastorali parte ij. Gregorius
pastor vocem et mores secum et per exempla
melius quam per verba gradiatur. Propter hoc sacerdos
leviticus accipiebat in esu pectusculum
et armum quod non solum que extra sunt debemus
pectore cogitare, sed armo operis alios ad
sublimia provocare. Septimum tercie

Requiritur et maturitas conversacionis
intimus coram deo.
exterius coram proximo. Coram deo. Phil. iij.
Nostra conversacio in celis est. Coram proximo.
i. Pe. ij. Conversacionem enim inter gentes haben-
tes bonam. Et deutr. j. date ex vobis
viros sapientes quorum conversacio sit probata ut ponam vos
. e. primum. Coram deo est conversacio predicatoris lau-
dabilis si fuit devotus in affectu. ij. pa-
ralip. xx. Iosaphat contulit se totum
ad rogandum dominum et predicavit. hic enim inda
quod enim in devocione haberent propter expo-
suit. Unde Aaron veste sancta indutus hec
est superhumerali intrabat ad dominum et per
strepentibus tintinabulis exibat ad populum.
Hanc autem maturitatem devocionis manifestant
vestes mee. Unde Exodi xxviij.

Sapiencie fulgor — ex veste superhumerali
Celestis patrie amor — erant ex auro iacinc-
Iusticie rigor — to. purpura cocco
Caritatis decor — bis tincto et bysso
Castitatis candor — retorta. aurum est

fulgor sapiencie quo debet predicator intelli-
gencia radiare. Iacinctus qui est aerei

color amor e pric celestis | ut no pdicat
p fauore ppli s; p honore dei z amore ce
dm z purpura e rigor iustic ut exhibi
cio regie dignitat z potestatis quos designa
in purpura sciat pnsitum omis prauos
motus cohibe Coccus bistinctus decor
e cari ex duplici motu | dilcois dei et
proximi fulgentis | quia q dm z proximu
diligit qi ex dupli tinctura fulgescat
z Byssus e candore castitat z Byssus em al
bedinem habz z multis tonsionibus albe
dinem induit, qz pfectus continen caru
dor no hz n carne p abstinen z multiplr
affligat vn z byssus retorta atorqndo
s. de | de hac maturitate d c. Des i eplis
Aliquis vir bonus nobis eligendus e
et semp an oculos hendus | ut c tqm i o
spectante viuamus z omia tqm illo vi
dente faciamus vlliq heat anims que
vereat z timeat | cuius aut te eos secretu
suu sanctius faciat, hec tibi iugit assi
stenti meditatoe corriges etiaz cogita
tu | exhibebis omnibus te maturu | du
cunctis cui custodem sp tibi produxeri
in exemplu | hic aut intelligo exemplu
vm dm z homines secretorum consciu et
em mencium correctrices Est ec matura
maturitas coram pplo | est em sup alios
constitutus ut inque respiciat pplus ps
Ego aut constitutus su rex habeo sup
syon montem sctm eius pdicans pre
ceptu eius, vn q malris displicet m
meo placere pt Dit ergo. sobrius i victu
Pudicus in actu et tactu — Bonus
Beniuolus in affatu — i victu
Compositus in gestu — vn ec
s. pdicabat prmam qui seuerez cene
bat abstinenciaz Et i o. Esdre pdicaui
ieiunium iux fluuiu adcania ut affli
gerem coram do nro Daniel cibu ul
desiderabilis, fluuius aut affluendo des
e pdicatore em dz pdicare ieiuniu
ut sit exemplu abstinere Albice stuype

temporalis gle z Repme tirestreitate
auaricie Desideriu z volupes contempe
Parum em proficiat pctor qui pleno ve
tre ventre disputat deieiu ul frugal
pene em se pe epulas comitar volup
tas | qz cu corp refectoris delectatoe re
soluit cor pmane gaudiu relaxatur
Dit mor. i. de. vii. Exo. 32. Sedit pplus
manducare z bibe z sur. lud. | pudic
actu vnde proemiu de. hest. xiiii. de
illis qui pdicant carnalem regem
h. e. carnalem libidinez Cu paulus
pdicet xpm, hic minister e vginitatis
vginis filius z vginitatis consiliu dat.
pre. Admiro uos prhim que paulus
pdicat. Et xiii. dixit sps sctus. Seg
gate michi Barnabaz z paulu in
opus qd assumpsi eos. et. De. pdicabat
vbu dei i synagoga. In Barnabas filius
consolacionis | paulus elacionis interpre
tatur | qz vginitas spualis mat
ri filiaconem z magis fldret, quato ma
gis accedit mundus ad finem z con
clusionem que e spualis adno pdicatu
quia i carne facit miracula, vn clicos
z ptres arguens Jeronim Cum sit fa
miliares mulierib i ep. ad Nepoci
anu. aut z periculose tibi instant cuius
voltu frequenter attendis Si ppr offi
cium clericatus aut viduam ut virgo visita
ndam domum solus inteas tales q
heas socios quorum contubernio n infa
meris si lector si acolitus si psaltes
De. non ornentur veste s; moribus
nec calamistro crispent comas s; pu
diciciaz habitu polliceantur Solus cu so
la secreto z absqz arbitrio ul teste
non sedeas. Et i li. de singlaritate clico
rum. Nimiu preceps e qui tussire
contempnit ubi alium conspexerit cadere
se Et vehementer insipiens e cui non
incutitur timor alio pereunte Beniuo
lus affatu. ysa. lxi. Spus dni super

vir bonus eligendus

mo . eo . q . vivit me . 9 . cor . ⁊ . pdi . cap
sine . ⁊ clau . ap . ut . pdi . ag . pla . do . et
die . ul . xx . ms . Dicit em d . Rom̄ 9
Quanto ambulandi e int iuenes pgrina
tiu qua n sit asp̄e increpandi . qui de
novo conceperunt bonu ppositu . sz desp̄na
ti sunt de die ulcionis g'ne tenendi
i omnibus tn suet benivolen . vn Ambr.
inl° de officiis . Discrepacio sine ira su
avitas sine amaritudie . sic monicio
sine asp̄itate hortacio sine offensione et
sicut i omni actu vite id cavere debemus
ne con̄ nimis ad motus excludat . De
teneamus consilij locu . Ita in sermone
etiam est formulaz tenere convenit . ne a
ira excitet aut odiu aut cupiditatis inc
aut ignavie aliqua exprimat indicia . Sic
sermo hominis descriptus . in maxime habeat
caput eius tam ⁊ finis modu . Sermo enim
tediosus iram excitat . sz ut se dedit
lacio nobis accipiendus e ⁊ put possumus
psequendus . neqz nimiu prolixus neqz
cito interruptus ne aut fastidiu dere
linquat vel desidiam prodat vel incu
riam . Oro pura simplex ⁊ lucida ⁊ ma
infesta plena gravitat ⁊ ponder . et in ple
nu suavitat ⁊ gre sermone ee no inde
coru . Compositus gestu . ysa . lij . Qm
pulci sup montes pedes annunciantis
bonu pdicantis salutem . pulcitudo pedu
pulcritudo affectuu interioru . vn oritur
pulcritudo gestuu exterioru . unde dt Ambr.
inl° de officiis . Est i ipso motu gestu in
cessu tenenda verecundia . habitus em mētis
cernitur i statu corporis . Vox enim quedam e
eu motus corporis . Gestus aut multu
ordinat verecundiaz ut sit homo verecundus
i loquendo . ne si loqui progrediar modum
ne sermo resonet quid indecoru . ⁊ sp ve
cundia commendz pdicatis inicium . unde
Moyses et Jeremias predicatur ppls qd
potant pgram excusabant se pveru
diam i tacendo . Si em tales pp ignora

ciam p suppim culpant . Si quis pp vere
diam commendari . Ita aspiciendo ut mane
ant oculi proqualiter cap pn ⁊ tēru de
quibus agitur . Oculi em interne sit cord
inicij quibus desuit palpebre ⁊ supcilia
que nc dnt ee i motu nc nimis mobilia
nc vlla sz inequaliter dissiden . In orando
vn ⁊ multu innuit . Luc . xviij . publicanus
aput dm qui pverecūdia n audebat ocu
los levare in celu . Incedendo nc sepim am
bulando nc cursim vn prm hystonicu sit
turpe insi tn ee piculi vel ncitat . Ita
festinantes anhelos videmus ⁊ turpit
ora torque inspirare ⁊ respirare . sz ille
e incessus probabilis ubi spes auctoritatis
⁊ pondus gravitat vestigiu e intue tanq
litat . Et sunt deli iste . Tullius inl° de
oratore . sicut . Credo ego declaracione ipa
plurima dicaz . que motu corporis q voltu
que gestu que vocis conformacione ac vari
etate e moderanda que sola p se ipam
quanta sit hystorum levius ars ⁊ scena de
clarat . In qua tu omnes in ore ⁊ voces mo
tus moderacione laborant quis ignoret
qua parati sit fueritqz quos equo aio
spectare possimus . Tercius titulus de
pdicacionis ydoneitate qui consistit i
iiij°r . s . q pdor aput se vitatem habeat
hita pateat patens placeat placens
moveat . In speciali q vitatem aput se
habeat sz iiij°r modis

Ex hita pateat iiij°r modis

Ex patens placeat iiij°r modis

Ex placens moveat iiij°r modis

Incipit quartus tractatus

Nunc quarto titulo videndu e de
predicatoris ydoneitate q consistat
in dicendi bone decus sc i eat
sibi adp'm vitatem dicendaz
ap se habeat nesciplin decipiat pignora
ciam aut subditos p se iam expos aut
pnam intelli . id senioribus no pueri

in eccia concessu e loqui. Granticiores de
uerso Antioga pxim c. et a. c. mar
co. Sm sc qui argentu sac eloquij dis
crete instruant s vnicuique capaci ex
cruna. dan. v. co. Comisessis bibebat iuxta
suam etatem. no em omibus vna competit
medicina. nec sapius medios vno collirio
curat oculos nec om noxios humores
euacuat vna pocio laxatiua. Habita
patrat. Cruiq em pdest clauis aurea
si no aperiat. quid pmo si no edisserit
aut verius mores facit s. iiii. xxiiii
quidq̄ dus dixerit hoc loquar vn aug
de doctrina xpiana Ps smo e optimus qo
sit ut qui audit uim audiat. et quod au
dit intelligat. Et modo. Cruid pdest lo
tucionis integritas quā no sequi intellectus
audientis cu loquendi omio nulla sit ca
si quod loquimur no intelligant quos
loquimur ppter q ut intelligant loquimur
Cruiq ergo doc uitabit omia uba q non
docent. et si pois alia que intelligantur
uba integra pt dicere id magis eligit
si aut no pt siue q no sit siue q in
pmcia no occurrunt vbo et mins integro
du ta res ipa doceat et dicatur integre
et hoc quidem non solu in collucionibus siue fiat
cu aliquo siue plibus. verum g. et multo ma
gis i pplis qn pmittit smo ut intelli
gatur insistigandum e q i collucionibus est
cuiq interrogandi ptas. ubi q autem omes
taceant ac audiant vnus. et i eum intenta
ora conuertunt. ubi ut requirant quisqz qd
no intellexerit nec mois e nec decor ac
p hoc maxime de tacenti subuenire
ca dicentis. Placens placeat no gra
dulacoe aut uborum venustate s magis
grauitate et utilitate. Rpsa. v. co. pple mes
qui te beatum dicunt ipi te decipiunt. Unde
Aug. p. b. in smone. Malit rebus placere
qm ubis nec estimet dici melius nisi
q dic verius ne doctor ubis seruiat s
uba doctori. i. Chor. i. s. no in sap ubi
ne euacu crux xpi Dic autem vero
pulchru e et deformis aninus magis
dolendus e qm si deforme haberet corpus
Pro qui eloquenter ea que sita dicit magis
insipiendi sunt qm si talia deformiter di
cerent vn i pbo io i pmo decretore Di
cere n sube orō aut na sit nec e a
om uerrsione luda. Cruid e em tam
furiosu q ubo uel optioro et ornatis
simo sonitus inanis nulla obita sina
nec scia Di tn orō orner. gerci sina et
referat ullus acrpm et salute om no
adquiedat ppli plausibilez soni. vn
Aug. v. b. s. Non tam ubor gaudeges
dicere ornatibus capta e qm violentu
ca affectibus. s. Nam capit i ea ornata
pene omia s ea si no haberet n requirit
ffert quippe impetu suo et eloquencie
mis pulcritudo si occurrit i re ui capi
tu dura decori assumit Oratis em e ei
pp agit. ut uba generatia no oris
eligantur industria s pcor sequantur ingu
rem s. Nam si aurato gemmato q ferro
vir fortis armatur intentissimus pugne
agit. quidem illis armis qd agit no
quia preciosa s quia arma sunt. Placens
mouet. Ex vn. Ho su subp a
te consti. Ibus. siebrne. mili. et. di. R. v.
et. b. et. a. et. v. et ue Dic em delan
dus e auditor ut teneatur ad audiendum
Pro mouendus e ad id q audit pa
gendu. vn sm aug. et tullium Dixi
debet dicere vir eloquens ut doceat ut
delectet ut flectat. ||| Cum doce
docere est necessitatis ||| wlt quaz
delectare suauitatis ||| diu no intel
flectere victorie |||| nondu se
arbitratur dixisse q wlt ei quē doce
wlt quia ei n dixit q n intelligitur Cr
uo delectare wlt teneat auditorem et
alliciat ut delectatur verbo pasca. ut
i vbis non amet ubu s vm. Cruid eo
flectere ad agendum wlt flectit i flectendo

affectum audientis ut si amet quod pol
licetur timeat quod minatur odit quod ar
guit amplectatur quod commendat do
leat quod dolendum exaggerat cum ad leti
ciam predicat gaudeat et sic de ceteris
affectibus quos considerare debent pre
dicatores in auditoribus ut sic flectantur
facilius Et quia homines se debere
agere non dum quod nesciunt id docendi est
nescientes non quod agendum sit ut sciant
sed ut quod agendum esse sciunt agant De
lectare non suauitatis est quia si sua
uiter loquatur ipsum quodammodo verbalis
licet ut dictum est non intendat ut de
lectet eloquium sed veritas que manifestatur
proprium Unde quod parum confert con
fiteri verum et collaudare eloquium nisi
sermo dicentis inclinet affectum ad agendum
Ideo flectatur auditor etiam quod sermo
predicantis et si debeat docere ut instru
at et delectare ut teneat debet flectere
ut vincat tamen hic attende quod sicut
sepe sumenda sunt amara tamen salubria
ita semper vitanda sunt dulcia quam no
xia sed suauia et salubria diligen
da ut si res aut sermo appetatur ex su
auitate prosit ex salubritate

Debemus igitur sermone in ecclesia ve
ritatem dicendam apud se habere
Infusam ex dei beneficio ·iiii·
Acquisitam ex disciplme studio ·v·
Roboratam industrie naturalis ingenio
Confirmatam bone operis exercitio ·vi·
Infusam gratie diuine beneficio ·i· Unde
dicit auditor sermonis dei qui visioni
omnipotentis dei intuitus De enim domi
narum est et idem ipse dicat quicquid vir
tus dicere faciat ·ii· apok· Qui habet
aures audiendi audiat quid spiritus di
cit Non ergo gloriemur de opere virtutis
sequamur Nec quod verba domini quis profert
se etiam putet Unde in Balaam
temporibus deus loquebatur cuius verba proferebatur
ex plapideum animale in quo nec gratia
distillat per quam ancilla secunda Acqui
sitam ex disciplme studio ·viii· yo· Hero
des sciscitabatur ubi christus nasceretur dixerunt
in Bethleem iude Dicit enim scriptum est per prophetam
Uerum enim scripturas ex disciplina conue
nit ad prophetas recurrunt licet enim multi
nouerunt quod non audierunt tamen qui scripturam
voluit exponere necesse est secundum usum communem ad
discere priuilegia enim paucorum communem non
faciunt Paulus enim et Dionysius et Eu
nuchus et Moyses homines audiunt
licet Anthonius monachus et multi alii et
apostoli maxime scolas non intrauerunt
adeo edocti sunt Multa enim oportet scire que
non predicatorem hominem facere ·vii· Gregorius
Ipsam ubi dicit causas et doctrine totum quo
explicare valeam qui hoc ut video
omnis ingenii totius philosophiam quod
ego satis miror si omnes quos video
in ecclesia ad faciendum sermonem in populo precede
bant et recte nominis dare comprimus sunt
ipsi tritici mensuram et dispone sermo
nes suos in iudicio ac veritatem dog
matum morum consequuntur ac totum explanare
nare quecumque de nullidis vel minus phi
losophari oportet que de mundo de anima que
de mente que de intellectualibus naturis
sine bonis sine contrariis et quod est ma
ximum et quod constringit et continet ac com
ponit uniuersa de prouidentia et de singulis
que vel contra totum videntur sed et de primo
nostro statu ac nouissima restitutione de
prefiguracionibus et veritate de utroque
testamento de aduentu christi primo ac secundo
de incarnatione eius et passione et interitu atque
ascensione in celos de fine omnium de iu
dicio de retribucione vel tristium vel bono
rum Omnia vero et quod primum est debeat ex primis
omni tenere trinitate qualis sentienda sit
in quo et princpali summa consistit Hinc quam
ad illuminandos ceteros possunt vere magis

pictum huiusmodi ignorare, et ei velle preesse p
ut dicit Aug. in fine li. i. sup. Gen. ad litteram.
Cum enim scientes sciant aliquem pecorum et
care in hijs viderint que hij sciunt, theo
logizes vana credit et dicens expiatur
illudit. Dicit enim frater Tullius. Itaque nemo
est eruditior quam oratores, quia magis in secu
laris et multis aliis predicantes. Unde in libro
de oratore non queritur nobilitas lingwe
non celeritas verborum, non denique ea que
non possumus nobis fingere, facies, vultus,
sonus; in oratore autem acumen dyalecti
corum, sententia philosophorum, verba prudentium poeta
rum, memoria iurisconsultorum, vox trage
dorum, gestus etc. Legendi etiam poete, cogno
scende hystorie, omnium artium doctores atque
scriptores eligendi et publicandi, exercita
tionis causa laudandi, interpretandi, corri
gendi, vituperandi, refutandi; disputandum quoque de omni
re in contrarias partes, et quidquid erit in qualibet
re quod probabile videri possit eligendum
atque dicendum; perdiscendum ius civile, cognoscende leges,
percipienda omnis antiquitas, senatoria
consuetudo, disciplina rei p., iura sociorum,
federa cognoscenda sunt. Libandus etiam ex omni
genere urbanitatis facetiarum quidam lepos,
quo tamquam sale aspergatur omnis oratio. Tullius Robo
ratum industrie naturalis ingenio, quia
frequenter cogitandum est et legendum in occulto quam
publicandum est in populo. Math. xij. Que in te
nebris dixistis in lumine dicentur. In tenebris
enim secundum Marcianum viget memoria q
quia multa tenere non potest innitenda est ut
ex multis colligatur summa, utilis una et au
dita et lecta, non tamen vadant in memoriam
quam in ingenium, et cibus non tam in ven
trem quam in virtutem corporis augmentum ven
Macrobius in prohemio libri Saturnaliorum. Api
pes quodammodo debemus imitari, que vagantur
et flores carpunt, deinde quidquid attulere
disponunt et per favos dividunt, et sucum
varium in unum saporem mixtura quadam
et proprietate spiritus sui mutant. Et nos quoque

quidquid diversa lectione quesivimus commit
temus stilo ut in ordinem eodem digerente
coalescant, nam et in animo melius disti
cta servantur, et ipsa distinctio non sine fer
mento quodam quo conditur universitas
in unius saporis usu varia libamenta
confundit, ut etiam si quid apparuit unde
sumptum sit, aliud tamen esse quam unde sumptum
noscatur appareat, quod in corpore nostro sin
ulla opera natura videmus facere, ali
menta que percipimus quamdiu in sua quali
tate perseverant et solida innatant sto
macho oneri sunt, at cum ex eo quod erant
mutata sunt, tunc demum in vires et sangui
nem transeunt. Idem in hijs quibus aluntur
ingenia prestemus, et quecumque hausimus
non patiamur integra esse ne aliena sint
sed in quandam digeriem concoquantur, ali
oquin in memoriam ire possunt non in ingenium et
ex omnibus colligimus unde unum fiat
sicut unus numerus fit ex singulis, sicut
chorus ex vocibus multis, unum spiramen
tum ex odoramentis succi multi. Confir
mata bone operis exercitio. Alioquin ne
predicemus illud Math. xxiij est timendum
si quod dicitis non facitis, nulli dubium quin
peccetis inde. Cum enim sapiens et eloquens
dicat sed nequiter vivit, erudit multos di
scendi studiosos quamvis anime sue
sit inutilis. Math. xxiij. Super kathedram
Moysi sederunt scribe et pharisei, que dicunt
facite, secundum vero opera eorum nolite fa
cere, dicunt enim et non faciunt. Aug. de
doctrina christiana. Audiuntur utiliter qui non
agunt utiliter. Sua enim querere student sed
sua docere non audent. Illa kathedra
non eorum sed Moysi cogebat eos etiam non
bona facientes bona dicere, agebant
ergo sua in vita sua, docere autem sua ka
thedra illos non permittebat aliena.

Secundo requiritur ut vicaris
vita pateat, hoc fit iiij modis

Obseruacione quo addiscimus

Timoris affectione quo adsequimur

Scripture commendacione quo addiscimus ut ancellam

Fideli interpretacione quo adipiscimur

Obseruacione. Eccli. xlix. Ausculta dicimus et deficimus in verbis; consummacio sermonum nostrorum ipse est. Unde Gregorius: regina Hester orans pro salute populi sui locutura ad regem, ut deus daret in os eius sermonem rectum et bene sonantem, quanto magis orare debet ut talem munus accipiat, qui pro tanta salute hominum in verbo et doctrina laborat, ut dicit in fine de doctrina christiana. Et ibidem. Omne aput populum vel aput quemlibet in causa est dicturus sive quod aput populum dicturus vel auditoris quod voluerint vel potuerint legendum est dicturus oret dominum ut sermonem det in ore eius. Orent autem ut ipsi bene proficiant et illi ad quos proferunt sumant, et de ipsa prosperitate euentus eius gratias agant a quo ipsi accepisse non dubitant, ut qui gloriatur in domino glorietur in cuius manu et nos et sermones nostri omnes etc. Unde ad hoc conuenit. Ebreorum. Ut semen meum benedictum a deo istud quod detur in secula seculorum. Cuique omnes dicunt sent amen. Accessimus ad conuiuium et ideo ut semen fructificet et vitus declaretur, super oracionem est ipsius sermonis. Frustra enim laborat lingua predicatoris ad intelligenciam auditoris nisi obtineatur gracia saluatoris. Timoris affectio quo adsequimur. Genesis ultimo: Fratres Joseph post iacobum adorantes dixerunt. Qui tui sumus etc. Cui respondit: Nolite timere. Timendum est enim timore reuerencie non diffidencie, ut nos reputemus indignos ad exsecucionem tanti ministerii, cum simus peccatores miseri consciencie. Unde oratores seculares solent in principio timore affici. Tullius de oratore: qui optime dicit et hic facillime et ornatissime facere potest nisi tamen timide ad dicendum accedit et in ordinanda oracione perturbantur. Verecundi tamen pene impudentes videntur, et in incepto se

Nota de timore seruando

prissime exprimere, ut exhibeatur imperita dicendi, et tota mente atque artibus omnibus contremiscam. Ipse autem subiungit duas causas in oratoribus, quia quoque bonis oratoribus non sic eueniunt dicendo sicut ipsi putauerunt et quia semper ut dicimus de nobis iudicatur. Quod ergo illi timent propter non adipiscendam gloriam et non sustinendam contumeliam nos magis timemus propter conscienciam. Scripture commendacione, verba enim scripture sunt proponenda sicut iacent in illa et de sacro canone assumatur thema. Sicut dominus refellebat dyabolum ex scriptura. Luce iiii. Scriptum est: Non temptabis dominum deum tuum. Augustinus de doctrina christiana. Tanto sapiencius quisque dicit quanto non eloquitur, prout verba scripturarum et tenere maxime necessarium est, quanto enim pauperiores se cernit in suis, tanto eum oportet esse diciorem in istis, ut quod dixerit suis verbis probet illis. Et qui proprius verbis minor erat magnorum testimonio quodammodo crescat, probando enim delectat quamuis delectare potest doctos non tamen semper verba ponenda sunt sed ad remouendum fastidium sensus doctus est, ut qui maius meruit si verba tenet. Fideli interpretacione. I Regum iii. Hec faciat tibi deus et hec addat si absconderis a me. Sermonem quem locutus est tibi unde in verba dominum interpretantis est fidelis. Samuel Heli adhuc autem fidelem interpretacionem pertinet aperire clausa et soluere nodos incidencium questionum, et ex hiis aliarum emergencium. Unde tamen cuius solucio potest occurrerit. Ut dicit Augustinus. Nunc mouemus quod auferre non possimus. Et quoque dum questio quedam succedit et solucio solucionem prolongatur sermo adeo ut nisi in memoria vigeant predicator ad propositum redire possit. Unde hic dicit diligentissime precauere valde tamen bonum ut dicat Augustinus ut quandoque contradici potest si occurrerit refutetur, ne hic occurrat ubi non erit qui redeat aut punti quid sed tacenti occurrat et minus sanatus abscondat.

Tercio vitus

patens placeat

ad quod plurimum iiii^or concurrunt

- Cordis affectus
- Vocis sonus
- Corporis motus
- Dicendi modus

Cordis affectus est qui predicatur habitu

Nota modum pronunciandi

Cordis tristicia profert verbum cum alacritate et serena leticia. Ecclesiastes ix. Comede panem tuum in leticia et bibe cum gaudio vinum tuum quia deo placent opera tua. Existente siquidem tristicia in mente minus exuberat sermo et incontinenti minus est gratus in audiente. Aut enim locutionis inopia, aut animi tedio, aut quia magis delectantur in ocio et silencio contemplationis et lectionis quam in exercicio predicationis quidam in iuste predicant. Contra quos Augustinus de cathechizandis rudibus: preponenda sit delectatio lectionis propter lucrum edificationis. Oritur etiam tristicia quia non possumus quod volumus sed tamen aliquando bene sapit audienti quod male sapit loquenti. Unde Augustinus de cathechizandis rudibus: Nam et michi prope semper sermo meus displicet, melioris enim avidus sum quo fruor sepe interius antequam eum explicare verbis sonantibus cepero quod ubi minus quam mihi notus est evoluit, contristor linguam meam cordi meo non potuisse sufficere. Totum enim quod intelligo volo ut qui me audit intelligat et sentio me non ita loqui ut hoc efficiam, maxime quia ille intellectus quasi rapida coruscatione perfundit animum. Illa autem locutio tarda et longa est longeque dissimilis et dum ista volvitur se iam in secreta sua ille condidit, tamen quia vestigia quedam miro modo impressit memorie perdurant illa cum sillabarum morulis atque ex eisdem vestigiis sonancia signa pagimus, que lingua dicitur vel latina, vel greca vel hebrayca, vel alia que cogitentur. Hec signa sive ex ore proferantur tamen illa vestigia nec latina nec greca vel hebrea, nec cuiusque alterius generis sunt propria, sed ita efficiuntur in animo ut vultus in corpore. Ecclesiastici xlv. Et phinees in bonitate anime sue placuit deo israel ideo statuit ei testamentum pacis. Vocis sonus.

Unusquisque vestrum proximo suo placeat in bonum ad edificationem quod fit per sermonis pronunciacionem. Cuius autem si doceat Tullius, tamen sicut enim ex toto non sequitur ita nec ex toto respuit sermonis et delectacio siquidem male agat pronunciacionem. Ut Encheiriades ait. Et secundum Tullium maxima vero est oratori quantum adiutandi vocis ut sit firma et mollis. Firmam autem potimus in dicendo vocem conservare si dicamus in principio mare sedata et depressa voce, quia ledit arteria si antequam leni voce mulceatur acri clamore compleatur, unde longioribus intervallis quod vti decet enim vox spiritu et arterie retinendo quiescant et contrarius clamorem debemus omittere et acutas exclamationes evitare, quia sic vulnerantur arterie, et consumitur splendor vocis que conservantur pronunciacionis suavitate. Ergo ut vox firma fuerit voce sedata in principio proferatur. Intervalla etiam vocem confirmant et sinas concinniores divisione reddunt et auditori spacium cogitandi relinquunt. Unde Tullius. Conservat vocem continui laboris remissio et auditorem quidem varietatis maxime delectat cum sermone animum eius retinet et exsuscitat clamore. Acuta exclamacio fauces et vocem vulnerat atque ledit auditorem. Sunt enim quidam illiberalem et muliebrem potius vociferacionem quam ad virilem dignitatem in dicendo accomodatum in extrema ... continens vox remedio est voci. Et Ambrosius in libro de officiis: De voce quid loquamur quam simplicem et puram esse satis arbitror? canoram autem esse nature est non industrie. Sit sane distincta pronunciacionis modo et plena succi virilis, ut agrestem et subrusticum fugiat sonum, non ut rithmum affectet scenicum sed misticum sonet. Et in eodem. Accedat suavis sermo ut conciliet sibi

affectum audiencium grauiter qz se vel fami-
liaribus vel si fieri pt omnibus pbant
neqz adulante se neqz adulandi quid
quaqz exhibeat .j. thess. ij. loquimur non
qz hominibus placentes. sed deo qui pbat corda nostra
con illos qui dicunt .ysa. xxx. loquimini
nobis placencia. inde .no. errores Col
licudo vocis e qua possimus eam tor
quere / et flectere pro sua comoditate / vnde
in prima rethorica diuiditur vocis molli
cies in sermonem / contencionem et amplifica
cionem Et licet artis rethorice precepta
magis conueniant oratori pluribus vero
consciencie virtute subsistencia plus conueniant
predicatori tamen mos oratoris sic non e vsqz
quaqz tenendus Vnde quantum ad hone
statem exteriorem non e simpliciter respuendus
et id non conuenit auditur si verba tulij
in summis .dic. go. Sermo e oracio remissa
quottidiane locucioni finitima / Contencio
e oracio acris et ad confirmandum et ad con-
futandum accomodata / Amplificacio e
oracio que aut iracundiam inducit aut
ad misericordiam trahit animum auditoris / Ser-
mo diuiditur in partes iiijor /

Demonstracionem
Dignitatem
Narracionem
Iocacionem

Demonstracio e oracio que docet remissa voce quid quid fieri potest
Dignitas e oracio cum aliqua grauitate
et vocis remissione / Narracio est
rerum gestarum aut proinde gestarum ex-
posicio / Iocacio e oracio que ex aliqua
re risum pudentem et liberalem pt com-
parare. Et idem tullius .i. li. de oratore
Sed e proprium oratoris oracio grauis et ornata
et hominum sensibus ac mentibus accomodata
Et infra. Si quis vniuersam et propriam ora-
toris vim diffinire complecti qz volt is
orator erit mea sententia s3 tam graui nomine
quicqz dicere cuiuscumqz inciderit que sit dicenda
explicanda prudenter et copiose et orna-
te et memoriter dicet cum quadam actionis

et dignitate Corporis motus delectat au-
ditorem qui fit s3 debitam honestatem Ex-
emplum Filia herodiadis saltans in medio
placuit herodi multo magis modo hone-
stus placet plebi s. qz congruit sermoni / vnde
Samuel puer accinctus ephoth lineo et
ministrans coram heli proficiebat et crescebat
coram deo et hominibus placens .j. Reg. ij. dr Et
de dd .ij. Re. xviij. dr / qz placet regi et
omnibus suis diligit eum Est aut motus
corporis in oratore quemos gestus et vul-
tus moderacio quedam que probabiliora reddit
ea que pronunciantur ut in vultu sit pudor et
acrimonia in gestu nec turpitudo nec venustas
vnde subdit in ps. Et quia inordinati ges-
tus et motus ab interioribus anime oriun-
tur hoc statu interioris hominis annunciant
et conversacionem arguunt s. id. Eccl. Ex
visu cognoscitur vir et ab occursu faciei
sensatus risus dentium et ingressus hominis
annunciant de homine / Facie dicit spiritus qui
cum ipsa sit speculum discipline tanto maiori
cum diligencia custodiri quanto minus si tenta
potius sunt pt occultari modificetur ergo in ge-
stu suo ut nec prorie conspiciatur / nec mol-
liter dissoluatur et semper habeat rigidam dul-
cedinem et dulcem rigorem Et generaliter totum
corpus humanum e quasi quedam res publica
in quo singulis membris sunt sua officia
distributa vnde prima custodia discipline
in gestu e / vt dicit hugo de institucione no-
uiciorum Vt vnumquodqz membrum in quo ad
creatum e officio se contineat neqz aliud
membri ministerium sua admittere presumat
.i. ut oculi videant / aures audiant / na-
res olfaciant / os loquatur / manus operentur /
pedes ambulent / nec membrorum officia
confundantur / nec inordinate misceantur Secunda
custodia e / Vt vnumquodqz membrum quod
facit eo modo quo faciendum e faciat / nec
plus / nec minus / nec aliter faciat quam oportet / ita
qz non excedamus limites honestatis vbi-
sed. Videre sine apertione dencium / vide

sine defixione oculorum / loqui sine gestic
ione manuum & inextacione digitorum sine co
torsione labiorum / sine iactacione capitis / sine
eleuacione supercilior. Incedere / Cedere
sine modulacione gressuum / sine di
sine ventilacione brachiorum / uaricacione
sine gesticulacione spatularum pedum sine
alterne subiectione pedum / sine extensione uel
agitacione tybiarum / sine alterna accubita
cione laterum Iacere sine delectacione mem
brorum Et ut breuiter sit gestus tocius accione
Graciosus sine mollicie / mollis est
Compositus sine dissolucione / gestus sit
Grauis sine tarditate / lascivus
Velox sine inquietudine / dissolutus
Maturus sine proteruia / negligens
Decorus sine turbulencia / tardus pi
griciam citus inconstanciam proteruus superbia
turbidus iracundiam Multo quam plurimam
sciam naturalia corporis uicia ut uicia deponan
tur quia insitum est et ingenitum & si non vincan
tur leniuntur Quidam enim loquentibus in conspectu
populi sudor erumpit quibusdam loquentibus ge
nua tremunt / dentes alijs colliduntur lin
gua titubat / labia contrahuntur / hec penitus
nec disciplina nec usus excutit sed natura sua
vim exercet / que se tercium impius non subicit
Quod enim naturale est nec uetari nec uocari
sed corrigi potest vnde ioculatores qui homi
imitantur affectus cum verecundiam exprimere
uolunt uultum deiciunt / uerba submittunt / ocu
los in terram figunt & deprimunt et tamen ruborem
sed effigiare non possunt / huiusmodi naturalia suis inui
t iussa veniunt & iussa recedunt / si tamen an
oculos aliquem habeamus ut tamquam illo spec
tante viuamus / et tamquam ipso vidente omnia fa
ciamus Seneca / si adiungimus memoriam nostram inde
centia componamus Ipse enim est vera pgura
pura corrigens et distorta. Dicendi modus
placere facit pronunciacionis quod fit duplex uel secundum
varias inflexiones / uel secundum figuratiuas loquelas
quas appellant rethoricos colores. Deuo
tus in flexionibus dicit ideo Tullius. Erit is

eloquens qui poterit parua submisse
modica temperate magna granditer dice
parua appellat ubi agitur de pecu
nijs / magna uero ubi de hominum capite
& salute / modica uero ubi nichil horum est
sed tamen ad delectacionem audiencium. Vnde
modica id est temperata animo dicta. Contra In
ipse preparatiuis modica dicis. Eccl. x.
xx. nec omnibus omnia expediunt & non
omni animo omne genus placet. Vnde nec
nec omnibus modus dicendi Et lic
omnia magna sunt que ad predicatorem per
tinent eo quod ad uitam eternam omnia
respiciunt tamen secundum Augustinum de doctrina xpi
ana non semper de ea granditer dicere sed
submisse tamen non docet / temperate tamen
aliquid laudatur uel vituperatur Cum uero
aliquid agendum est & ad eos loquimur qui
hoc agere deberent nec nolunt / tunc ea que
magna sunt dicenda sunt granditer & ad flec
tendos animos congruenter Omnes hos mo
dos apud paulum inuenimos submisse. Gal.
iiij. Dicite michi qui sub lege uoluit
is legem non legistis scriptum est. Abra
ham duos filios habuit & cetera. Temperate Ro
m. Obsecro uos per misericordiam dei. ut exhi
beatis / Granditer ij. Chor. vi. Ecce nunc
tempus acceptabile & cetera in omnibus exhibe
te uos tamquam dei ministros in multa paciencia
in tribulacionibus & cetera. Hij tres modi varie
andi sunt ut propter auditorum fastidium de
vno transeatur ad alium modum Dic enim pot
diucius & minus fastidiose proferri & modus
submissus solus quam solus grandis
pot diucius tollerari. Vnde Augustinus Commo
tio animi quanto magis excitanda est ut
nobis auditor assenciat tanto minus
in ea diu teneri potest cum fuerit quantum satis
est excitata. Et id cauendum est ne dum uo
lumus altius erigere quod erectum est / etiam
inde decidat quo fuerat excitacione
perductum Cum positus non que sunt dicen
da submissius / hij redire ad ea que

opus est grandi dici / ut decoris in-
petus sicut maris estus altiuit ex
quo sit ut grande genus dicendi si di-
uicius dicendi non debeat esse solum sed
aliorum interposicione variari / In grandi
aut genere secte semper temperata dicit esse
principia et temperate loquitur est ut dicantur
non nulla submisse et que possent granditer
dici ut ea que dicuntur granditer excellencio-
ra fiant comparacione grandiora et veru-
tamen umbris reddantur luminosiora Gran-
de genus ex temperata loquitur dictionem
quam suscipit ad delectandos animos non
movendos / ut si dicatur crebris aut
clamoribus vehementer id est grande di-
cendi genus et hec acria sunt ornamenti et
submissi generis et temperati Grande autem
genus pondere suo et vocis premit et
lacrimas exprimit In submisso autem
genere verba sufficiunt / In temperato splendencia
in grandioribus queritur vehemencia Repperit
etiam in sacra scriptura colores rethorica
propterea prestat tamen verba quam sine exornari
que dimittimus copias quia magis
competit oratori pulchrum enim mem-
brum non indiget ornamentis cum satis ea or-
net propria pulcritudo Rethorica enim est vera
philosophia et predicacio perfecta quia docuit
sapiencia incarnata. vt dicit in libro Augustinus
contra achademicos. Magis exigitur viuacitas
est ad prosternendas veteris sinus quia
ornatus quam mille decies hec a-
micos. prudens quia formosiores
et maior est delectacio vacare virtuti
lucida mente / quia non consonanti ex. ut di-
cit in libro de cathechizandis rudibus. Et in epistola di-
cimum ad gallos femine non or-
nantur ut placeant que ornamentorum
cultum pocius oneri deputant quam honori
Nocet enim in augenda pulcritudine plus
affectare quam quod naturale sit. Ex vitiis pla-
cens moveat quod fit pluribus modis Ca
Et primo de modo qui fit per similitudines proverbiales

non cum curiositate stili

De modo qui fit per apologos artificiales
ubi inferuntur fabule ysopi. xxx. De modo
qui fit per proprietates naturales. Et de illo qui
fit per informaciones exemplares

Quanto placens moveat sive sic
flectat. pertinet dicit in ii. orachi-
um. Inflexus animum fundit lacrimas. Ad hoc
enim predicator providere ita affectionibus auditorum
ut eos moveat vel ad amorem vel ad spem
vel ad tristiciam vel ad gaudium Si enim hy-
striones qui representant homines et statum
hominum ex sua sticione inflectunt mentes ho-
minum multo magis predicator tam gratia si ipse re-
presentet veram formam. Unde Tullius in libro
de oratore. Nec vero unquam tam facilis est
ad exardescendum quod possit ignem concipere
nisi adhibeatur ignis Nec ulla mens est
tam ad comprehendendam vim oratoris
parata que possit incendi nisi inflammatus
et ardens auctor ad eam accesserit hec
est gratia generale in ista predicacionis persuasione
ut undas et flammas intra affectiones illas
impressas et vere quas alienis mentibus
affectas imprimere. Unde idem Tullius in ii.
Neque apud iudices dolorem et iram
et invidiam et odium dicendo excitare vo-
lui / quin ipse in commovendis iudicibus hiis
ipsis sensibus ad quos ipsos adducere vellem
permoverer. Neque enim facile est perficere
ut irascatur ei cui tu velis iudex si tu
ipse lente id ferre videare. Neque ut oderit
eum quem tu velis / nisi te ipsum flagrantem
odio ante viderit / neque ad misericordiam addu-
cetur nisi tu ei signa doloris tui verbis sententiis
voce / vultu / et lacrimatione denique ostenderis
de quibus in quarta parte ubi agitur de partibus
rethorice cum dicemus quantum ad motus
quibus flectitur animus auditorum. Modus autem
flectendi animos efficax fit iiii. modis scilicet per
similitudines proverbiales iiii. per similitudines
apologos artificiales iii. proverbiales
proprietates naturales iiii. loquebatur dominus

Informaciones exemplares IIII discipu
lis i parabolis. vnde fr. aug. Qui s(imi)litu
dinibus loquendo e de sacris misteriis ad
huc mod(o) restant locuciones ille generales
que vulgariter dicuntur. de quib(us) ht in lib(ro) de
prouerbiis rusticorum. et i li(bro) petri alphunsi.
et i prouerbiorum Salomonis

Per apologos fabulas qui quedam
fingunt. ex quib(us) moralia elicit(ur)
sicut deuite et lupus et corvus loqui
in sacra scriptura leg(itur). ad hoc maxime valent
apologi in esopo scripti. Extant enim esopi
fabule elegantes et famose quas in se
ritimis quas romulus quidam de greco in
latinum dicitur transtulisse et ad filium suum
tyberinum dirigit ita scribens de ciuitate
attica. Esopus quidam ho(mo) grecus et inge
niosus famulos suos docet quid observare
debeant homines. et ut vitam hominum on
dat et mores, inducit aues et arbores
bestias que loquentes probanda cuilibet fa
bula. Quod ergo ego romulus transtuli de
greco in latinum. Si aut legas tyberine
fili et pleno animo aduertas invenies appo
sita que tibi miscebunt risum et acuant
satis ingenium v(er)o g(ratia). Contra gulosos qui
ad omnem prandium ventrem suam ponunt. Hec quoque
compos(ui). Nocturnus quidam fur cum canem pa
nem immitteret. Canis ait. pergula dare tu
ido das ut me ledas. licet modo in pa
nem porrigas. mich(i) postea daturus es
in. cum fame victus fuero. non presentem vitam
tam volo set futuram prouideo. Nolo ergo
ut fauces meas pane claudas set in si
recesseris ipse contra te latrabo. domum ac
familiam suscitabo. furem que illis minat
abo. Contra insidiosos. In nido lusci
nie cum accipiter sedet ut speculare auicu
pios illic pullos inuenit. luscinia cito
superuenit et rogauit eum parce pullis
suis. Faciam inquit quod vis si bene in canta
ueris. Luscinia dicitur auis quedam que mane

incipit cantare. Et illa quamuis animo
illius incidit pleno metu, coacta pauens
et dolore plena cantat. Accipiter qui p(re)
dam inuenerat non bene cantasti inquit
prendit que vnum de pullis et deuorare
cepit. Ex aduerso aut auceps quidam
venit et calamo lento leuauit accipi
trem viso contactu interim sciuit. Sic q(ui)
aliis insidiatur timere debet ne capiatur. Item
ad commendacionem libertatis fingit Canis et
lupus i silua dum conuenirent. ait lupus
cani. vnde frater sic nitidus et pinguis es
Cui tradit qui domini custos sum cont(ra)
latrones offero in panis. dat dominus ossa
amat me tota familia. quisque in ci
bum porrigit. aqua non deest. subtectus
cubo. et sic ociosus vitam gero. Cui
lupus frater vellem quod idem in contingeret
ut ociosus saturarer cibo et melior
viuerem subtectus. Canis ait lupo Si
vis ut sit tibi bene. venem mecum noli ti
mere. Cum simul ambularent. vidit lupus
collum canis cathena tritum erat. Cui
hoc est frater quod iugum attriuit collum tuum
Et canis. quia sum inquit acrior. in die
ligor. nocte soluor et intra domos vagor
et ubi volo hic illic dormio. Cui lu
pus non est opus in istis frui cibis
que laudasti. viuere volo liber. ad quecumque
venio in liber ubi volo pergere meo
quos placet nulla cathena me teneat
nulla impedit cum vie in patenti campo
degrege pus gusto. canes ingenio
deludo. viue ut consueuisti. ego ut co
sueui ita viuo. Item contra illos qui
domos potentum facile intrant. leo
iam deficiens languorem fingebat et
per hanc fallaciam cum cetere bestie ad vi
sitandum eum intrarent. mox eas come
debat. vulpes aut cum spoliacionem ue
niens stetit et salutauit eum. Qui
rogata clamore quare non intrasti. Cui
aut intrancium vestigia video. exeuncium

Con gu
losos

non video / Item contra pigros / Formi-
ca hyeme frumentum grana trahens
siccabat quod estate colligens congrega-
uerat. Cycada autem rogabat eam esuri-
ens ut daret illi aliquid de cibo ut viveret
Cui formica Quid faciebas inquit in
estate. Et illa: Non michi vacabat
per sepes oberrabam cantando. Formica
igitur ridens et frumentum includens ait
Si estate cantasti in hyeme salta. Hec
fabula pigros docet ut tali tempore laborent
nedum minus habuerint non accipiant dum pe-
tierint. Item contra cupidos et fingit / Canis flu-
uium transiens partem carnis ore tenebat cuius
umbram cum vidisset in aqua patefecit os
suum ut illam caperet. Statim eam quam
prius tenebat fluuius tulit, et illam quam
esse sub aqua putabat obtinere non potu-
it. Sic quisque alienum querit dum plus
vult suum perdit. Item contra illos qui
incaute sociantur potentibus fingit / Vac-
ca et capra et ovis fuerunt socie simul
cum leone. Cum cum in saltibus venarentur
et ceruum caperent / factis partibus leo sic ait
Ego primus tollo / quia leo secunda pars mea
pro eo quod fortior vobis sum / tertiam uero
mihi defendo / quia plus vobis cucurri /
Quartam autem qui tetigerit inimicum me
habebit. Sic quod totam predam illam / sola
improbitas abstulit. Item contra illos qui
malos incaute iuvant fabulam componit
dicens. Ossa dum lupus devoraret unum
faucibus transuersum / grauiter in faucibus
hesit / lupus magno precio qui hoc extra-
heret invitauit. Rogabatur grus longo
collo ut medicinam prestaret lupo. Que egit
ut caput mitteret et mala ex faucibus
extraheret. Sanato lupo grus reddi sibi
promissa premia petiit. Et lupus ait O
iniuria meis [illegible] Ingrata est illa
grus que caput incolumis extulit non
vexatum dente meo et mercedem postu-
lat. Item contra illos qui astus infideles

exercent ad alienos / Quadrupedes cum
quibusdam avibus bellum gerebant / nulla pars
alteri cedebat sed fortiter ac diu pugnabat.
At vespertilio dubius et graues eventus ti-
mens, quod superior erat / et magis acies qua-
drupedum, contulit se ad consortes quos cum vin-
centibus, subito quod veniens aquila volu-
cribus se miscuit et cadentibus quadrupe-
dibus avium victoria steterit. Reversi quod sunt
ad pristinam pacem aves et quadrupedes
Vespertilio igitur avium sententia dampnatus eo quod
suos reliquisset, plumis suis expoliatus
est et lucem fugiens noctibus ut nudus
volaret. Sic qui se duabus partibus obno-
xium committit hic et illic ingratus vivit
et ubi potius verus erit. Item contra invidi-
am et avaritiam fingit / Ex. Symea vulpem
rogavit ut de magnitudine caude sibi
daret unde nates suas turpissimas tegeret
Quid enim inquit utile ut sit pondus cau-
da tante longitudinis caude quam per terram trahis
Cui vulpis ait / longior fiet et maior ut
per terram illam traham sive per spinas et petras
et lutum / ne tu meo tegmine pulchrior vi-
dearis / locuples inquit et avare / te nunc
mea fabula increpat qui non das quod tibi
superat. Item contra adulatores et fautores
eorum / Duo homines unus fallax alter verax
cum ambularent venerunt in provinciam symiorum
Rex quos ut vidit unus eorum qui se potentem inter
constituerat iussit homines illos teneri / ut quid
de ipso dixissent interrogari. Iussit quod omnes
symios ubi similes sibi se et dextera leva quod a
stare ubi quod sedere compari / sic videat im-
peratores alii facere. Iubentur ergo homines illi
in medium adduci / dixit quod maior ille symi-
us Quid sum ego / Fallax ait / Tu es im-
perator / Et cetera illa / et isti quos ante me vi-
des stare. Cui dicit, hii sunt comites
tui primicerii milites et cetera officia. Ille
ergo in mendacio laudatus est et munerari iussit
quod adulatus est et omnes illos fefellit. Ille
autem verax homo hec apud se aiebat Si iste

qui mendax e sic acceptus et immutatus
ego quid si vm dixero Interrogatus g°
ab illo symio dic tu quid sum ego et hij
quos circa me vides ille qui veritatem amat
respondit Tu symius es et hij omnes symij
sunt sicut tu Continuo iubet lacerari dentibus
et vngulis pena quod vm dixit hoc mo
do solet fieri in aulis hominum ut fallacia et
malicia ametur et honestas vel veritas la
ceretur Contra calumpniosos fingit ex agno
et lupus sicientes ad riuulum ex diuerso ve
nerunt sursum bibebat lupus longe inferior
agnus lupus ut agnum vidit sic ait
turbasti michi aquam bibenti Agnus
paciens dixit Quo aquam turbaui tibi
cum a te ad me decurrat Tunc lupus et ma
le dic mi inquit At ille non maledixi
lupus vero pater inquit tuus multa mala
michi dixit Infine autem altercacionis lupus
improba voce dixit Et adhuc mi loqui
latro Statimque in eum insurgentes serues
diuerit et innocenti vitam eripuit Contra
illos qui aliene saluti insidias parant
fingit sic mus ut fluuium transiret au
xilium a rana petiit Illa grossum filum
sibi petens murem ad pedem sibi ligauit
et natare cepit In medio vero fluminis ra
na se immersit ac uelocius dum teneret
vires miluus econtra volans murem
cum vnguibus rapuit simul et ranam
pendentem sustulit Item ne quis ho
sti arma prebeat Decurus cum fracta esset ho
mo postulabat ab arboribus ut illi manu
brium darent de lingno quod firmum esset Quo
facto homo manubrium suscipit et rapta se
curi ramos ac robora magna ceruicamque
volunt incidit Tunc fraxinus queritur ait
digne et bene patimur qui roganti hosti ma
nubrio certa manubria dedimus Id quisque cau
cogitet ne hosti aliqua prebeat Item contra
illos qui bruta facie nichil valent et verbis
manibus alios terrent Asinus ex diuerso
leoni occurrit et sic ait Ascendamus in montem

montem et ondam tibi quia et multi me
timent Leo ridens ait Eamus Cum
ergo venirent ad locum stans asellus in
edicto loco voce diuulsa clamare cepit
Quod audientes vulpes et lepores currere
ceperunt Cui leo ait potuit et me ter
rere vox tua si non scirem te quis esses
Item contra illos qui indecenter ad officia
meliora reddenda indigni se ingerunt
hanc fabulam fingit Asinus cottidie vide
bat catulum blandiri domino et de mensa
eius saturari et familiam illi largiri
plura Dic ergo dixisse asinus fertur Si
animal immundissimum sic diligit dominus et
familia quanto diliget me si ei obsequium
me illi fecero plus enim melior sum cane
qui multis rebus sum vtilis a quibus
et fontibus alor cibus in mundis datur
melior sum catullo meliorem vitam sumi
possum et maiorem honorem habere Cum hec
asinus secum cogitasset vidit dominum intrare
occurrit velocius clamans prosilit
et superstetit leuans pedes priores impo
suit ambos humeris domini lingua eum
lingens linit et maculans vestem fati
gat dominum pondere suo Clamore autem domini
concitatur omnis familia fustes et lapi
des arripiunt asinum faciunt debilem
membris costis et fracto sic abiciunt ad
presepia lassum atque semiuiuum Item contra
illos qui vanis timoribus nimis terrentur
sic fingit Quondam mons parturiebat
et gemitus magnos dabat omnis natio
ut audiuit timuit tanto ergo perturbati
nescii quid esset erat Mons ille tandem
peperit murem huius fama volat et
quod malum putabat in nichilum omnibus
venit quos timor inuaserat Item contra
illos qui nimis pusillanimes sunt ut stare
fortes non possunt sic exponit Cum strepitus magnus
ad lepores veniret subitum consilium inie
runt ut se precipitarent propter assiduos me
tus At cum ad oram fluminis venirent rane ille

que ibi erant expauit et in flumen
se iactauit / lepores cum hoc viderunt vnus
eorum inquit Ecce et alij timent sequi
viam iam cepit / Ferarius si quid accidit
nec toto tempore malum Cuiusque ergo malum
tollerare non potest aliorum mala inspiciat
Item contra pigros qui laborare nolunt
fingit / indignatos manus et pedes ven-
tri cibum dare noluisse / eo quod sine vllo
repleatur labore Illos quod sedentes oc-
ciosos contra eum ventrem indignantes noluerunt
laborare et ei seruicium negauerunt / Venter
vero esuriens clamabat / ac manus et pe-
des per paucos dies ventri cibum dare
noluerunt ieiunio autem ventre membra
omnia laxauit / postea non cibum dare vo-
lentes recusat venter quia iam clausas
vias Hic quod membra et venter simul lassa
interierunt Item contra illos qui laudati ver-
bis subdolis gaudent et postea penitent
hanc fabulam fingit / cum de fenestra cor-
uus occasione caseum raperet altam
arborem supersedit vulpis ut hunc vidit
decorum se ait. O corue quis similis tibi
et pennarum tuarum quam magnus est
nitor Qualis decor esset si vocem claram
habuisses / nulla pulchrior auis fuisset Et
ille dum placere voluit et vocem suam
validius ondere sursum clamauit et
ore patefacto caseum oblitus dedit quem
celeriter dolosa vulpes auidius rapu-
it / tunc stupens coruus ingemuit ac
deceptus penituit Item fingit eciam idem
fabulam homines indigne molestos
ex dignitate hoc modo / Annis defessus
et viribus leo cum senectus iacet spiritum ex-
tremum trahens Aper ad eum venit ira-
tus spumans fulmineis dentibus et
ictu veterem vindicauit iniuriam Thaurus et
cornibus hostile corpus leonis confodit
Asinus quod feram ut sic vidit talibus
illi frontem appetiit Et ille cum gemitu sus-
pirans sic dixisse fertur Cum essem viuus

mea fuit honor / fuit timor / ut omnes
visione mea fugerent et oppressio ipsa terret
plures Eius aut beniuolus non lesi
quicquam et auxiliator fui in malignum
et quam sim sine viribus non est honor postinus
Item ad exhortandum ne quis minores ledat
fingit / quod dormiente leone in silua mu-
res agrestes ludebant et vnus ex hijs
super leonem casu transsijt / experrectus leo ce-
leri manu miserum murem comprehendit qui
veniam sibi rogabat / quod non sponte fecerit leo
vero dimittere cogitat vindicte quid esset de
tali si eum occideret crimen quod illi non glo-
riandum esset Agnouit ergo et dimisit post
paucos dies ipse in foueam cecidit qui ut
se captum agnouit magno dolore rugire
cepit Mus autem ut cognouit ad eum cucur-
rit et ne cognita non est inquit iam quod
timeas parem gratiam reddam tibi non im-
memor beneficij tunc omnes artus illius ligatu-
ras lustrare cepit et bene rodenda cognos-
cens mire secare dentibus et artus illius
ingenia laxare cepit Hic quod leonem captum
liberum restituit Item ne quis de alienis
bonis magnum se iactet fingit Graculus
pennas pauonum que ceciderunt sustulit
et inde se ornauit suos quod contempnere cepit
et gregi se pauonum inseruit Et illi ig-
noto et impudenti pennas in morsu eripuit
talibus eum ac morsibus fatigant
unde quod semiuiuus abiens relictum proprium
genus redire timuit / ubi cum esset ornatus
multos iniuriose tractauit tunc vnus ex eis
ait illi Si vestes tuas quas non debes a-
masses hec tibi sufficerent / nec ab illis
iniuriam passus / nec a nobis pulsus fuis-
ses Item contra eos qui laudant bona inutilia
et vituperant vtilia / ceruus de
fonte bibens sua cornua magna ut
vidit nimium laudare cepit / crura tamen
vituperauit / quod cum fieret venatorum voces
ac repente canes latrare audiens / fu-
ga precipiti euasit / at ubi eum silua

fecerit magnitudo illa cornuum . Re-
nantibus enim tremuit . Cui mortem
suam videns ait : que michi erant
utilia vituperavi et dampnosa lau-
davi . ¶ Item contra eos qui se conten-
tiose laudant . Formica et musca con-
tendebant acriter quo melior eorum
esset . Musca ait : Nunquam te meis
comparare potes laudibus . Ubi ym-
molantur extra proxima gusto . In
capite regis sedeo . et omnibus ma-
tronis oscula dulcia figo . de quibus
rebus nichil tu . Formica ait : Cognosco
te hec dicentem tu improba pestis
laudas importunitatem tuam . Nunquam
optatum venis . Reges et matronas
quos nominas cum importunum redis
et tua omnia esse dicis . cum accedis
fugaris undique quam iniuriosum
abigeris . estate vales brevia . in
hyeme non appares . Ego vero delici-
osa . hyeme sum secura . me que secuntur
gaudia . tu autem ventosa flabello
pelleris sordida . ¶ Item contra pau-
perem superbum . Rana quedam in
terra vidit pascentem bovem . putabat
se fieri talem posse . si rugosam im-
pleret pellem . et inflans se natos
suos interrogavit . Sum ipsa quanta
bos . Dixerunt non . Iterum se inflavit
fortius et dixit : Sum . Quid modo
dicunt nichil simile . Tercio cum se infla-
ret rupta pelle mortua est . Ideo
vulgo dicitur : Noli te inflare ne cre-
pes . ¶ Item ut qui se felices esti-
mant nulli iniuriam faciant . dubia
quia meminerit se infortunia totam .
Equus quidam ornatus freno ex auro
et argento . sella que decora . occurrit
asino in angusto . de longe venienti
et onusto . et quia illi tristanti tar-
dius dederat viam . eo quod itinere
lassus erat . Dixit equus : Nisi me

satis continerem te calcibus rupe-
rem . qui obviam michi non cessisti
aut fecisti ut transirem . Terrore ergo
et superbia illius tacuit et ingemuit
miser asellus . Nec multo post ex
currendo ruptus ac macer effectus
iussu domini sui ad villam ductus est
ut agris portaret stercus . Accepit
que rusticus ornamentis per semitam
ibat omissis . Quem dum infelicem
inpertito pascens ille cognovit asel-
lus . tali que sono increpavit . Quid
tibi profecerunt ornamenta illa pre-
ciosa . ut talem habes audaciam .
Nunc et tu nobis vivere nobiscum rus-
ticis officiis . ¶ Item contra illos qui
quod facere non possunt verbis tamen se
posse et velle ostendunt . Fame coac-
ta vulpes uvam sursum pendentem
conspexit . et alto gradu se exerci-
ens . quociens hoc voluit attingere
sursum non potuit . Recedens iterum Nolo
te acerbam et immaturam inveni
. et quam cum tangere nolens abiit .
Hec de fabulis Ysopi excerpere volu-
imus et si forte plerumque liceant
in sermonibus publicis recitare . quod
etiam nonnulli predicatores faciunt propter
audiencium tedia revelanda . qui
talibus delectantur . et propter intermixta
vicia . que aliquid edificationis habere
videntur . nunquam tamen nisi caute et
raro id estimo faciendum . ut qui ver-
bis sacris ad luctum penitentie dei quam de-
vocionem provocari debent . ipsi
prophanis nugis et risu magis ad
lasciviam dissolvant . Simul etiam
ne admirandas fabulas . quasi
que liceant predicatores male informent .
Tercium utrum Ysopus sit ille quem
Eusebius ab Ephesis Anno primo
Cyri pompei esse testatur . an for-
sitan alius inctum habes

Predicatur etiam per proprietates
naturales. Unde Valerius. Disputa-
vi ... usque ad ysopum quia quedam
de sunt proprietates rerum naturalium que
reperiuntur in libris philosophorum et me-
dicorum qui desiderant spiritualem tract-
atum. predicator eciam per similitudines
exemplares. Et hoc dupliciter. per ra-
tiones cognoscendi, per ra vivendi. Cogno-
scendi cum de hiis que pertinent ad fidem
quam admovens. Ad fidem ut in hiis
que pertinent ad divinitatem et ad
humanitatem christi. De hiis que ad di-
vinitatem expeditum est supra ubi
agitur de sermonibus efficacia prelatis
necessaria. De hiis vero que ad huma-
nitatem quantum ad incarnationem passionem
resurrectionem ascensionem adventum ad
iudicium penam et gloriam pauca di-
camus. De exempl. incarnationis.
exempla incarnationis Aug. in libro ... de mirabilibus sacre
scripture. Multa animantia absque partu
coitu gigni comprobamus qualiter
apes sine patribus fetu matrum corporis
tactu crescunt et omnia illius modi vo-
latilia fetus suos taliter concipiunt.
Et multe aves absque maribus
ova gignere possunt. et talem conceptum
in multis piscium generibus esse phisici ...
In sola quoque carne sine patre vermis
nascitur. cum se dominus hac eciam similitudine
dicere per prophetam non dedignatus. Er-
go in multis rebus consuetudo more divino
operatur. quod nunc contrarie dominum est
si quod ipse noluit et in virginali utero
sancti spiritus dispensatione filius sine
viri coitu nasceretur. Basilius exam-
meron. viii. Vultures asserunt sine
coitu generare. Item si radius per
vitrum aut vitrum exiens fenestram
tamen relinquit integram. Multo
fortius dei filius virginem incor-
ruptam. produceret in uterum de viro
sine virili semine et sine concupiscentia car-
nis vir de virgine exordire mascule
plante. Inpugnatur etiam femina
plantas sine semine vel corrupcione.
Rupertus super symbolum. Quid mirum
si virgo concepit cum orientis avem quam
fenicem vocant ipsum sine coniuge nas-
ci vel renasci. constet ut semper et una
sit. et semper sibi ipsi nascendo vel renas-
cendo succedat. Apes certe nescire
coniugia nec fetus nec ulli omnibus
palam est. Duo auctores in lusita-
nia iuxta fluvium tagum equas con-
cipere ventos. Quod si verum est. cur non
et virgo voluntate dei de spiritu sancto. Quod
si verum non est quod magis credo. Sed
dominus ex vento concipere. prout dicit Iu-
stinus li. xlim. Ex equarum fertilitate
et equorum velocitate quia tam velo-
ces equi in lusitania et galleria ha-
bentur ut si vento concepti viderentur.
Si filium virgo concepit cuius sermo ve-
locissime currit. ymo qui uterum
velocissime impleret. quia ad conse-
sum virginis et verbum angeli mox
verbum insoto. mox intra uterum verbum
exempl. passionis caro. De exemplis passionis. Vultur
dum volat si iacens cadaver conspi-
cit ad esum se cadaveris deponit et
plenum quasi sic morte capitur. Sic ad amo-
rem animal de summis venit. Ut dicit
Greg. mor. li. xx. Sic dei filius ab
alto dum venit ad nos mortuos in
carnem venit. et in mortalitatis morte
incurrit. Nam non potuit fetus pel-
licanum nisi eius sanguine resuscitari
secans lignum et non secans solis radium
ligno unitum. Ipse deus et homo in
spiritus sed impassibilis in se qui pas-
sus est in carne. Et ut dicitur in libro cont.
felicianum. Retinuit singulis propria
dum non amisit immensitatem divinitatis
nec respuit infirmitatem carnis. Quiddam

ꝓpius aliena dum idem et inseparabilis
xpius · et ꝓpo carnis occidit · et ꝓpo dei
tatis apud inferos non tenet Item
damascenus si sol nb̄ ꝓpas actiones
tradens manens nostrorum ceps · qui
to solis factor et dns · Sz querunt qui
dam · cur xpius ꝓpa voluntate passus
sit Oblatus est enim quia ipse voluit
quis ergo potiu infectoribus eius im
putabit · Et audite similitudinem · quam habe
bat homo navem unam et volebat de
struere illam ut et clavos seorsum
haberet · et deligens carbones facere · Sz
inimicus eius nocte eam combussit · ne
sciens voluntatem illius · mane veniens do
minus invenit sicut volebat · consistat tamen
illum esse reum · qui odio hoc fecit Item
cogitabat quidam destruere domum suam
lapideam · ut de lapidibus faceret nova
· inimicus odio eam destruxit · nec lapis
sup lapidem remansit · tamen reus fuit
quia quod dns facere disponebat odio fecit
Sic in proposito patz conclusio · Sicut autem ha
mus escam contectum · non solum escam cum
hamo removet piscis si capiat · Sz ipse
de profundo fluctibus aliis esca producit
Ita dyabolus qui habebat mortis imperium ra
puit in mortem corpus ihu non sentiens
hamum deitatis inclusum · et ubi
devoravit disruptis inferni claustris
velud de profundo extrahitur ut esca ce
teris fiat Ros super al litus Aut adduces
draconem in hamo aut pones capis
trum circa nares eius · Sic enim ydrus q
provolutus serpens dr̄ involuit se luto ne
videatur · quem sorbet cocodrillus
et penetrat visibus eius ab ydro fos
cum foramine in ventre ydrus egredi co
exempla resurrectionis/ codrillus moritur / De exemplis resurrec
tionis · virga aride · Num xvij · quia sub
ito refloruit Sic caro xpi resurrexit
mortua revivisat · quod pellicanus ut dicit
mortuus resuscitatur · filius · Descendere

pt rex marerem ut liberet vinctos et
xpius in mortem et infernum ut liberaret
suos · Ante alias arbores floret amig
dalus · licet cum ipsa floreant herbe or
tenses · et xpius resurrexit primitie ge
cum · et cum eo resurrexerunt multa corpora
mortuorum · Non decz filium regis solum
coronari · sed socios eius ornari et cu
nos ad festum iudicium convocari / Si
helias et enoch adhuc in carne vive
re sancti viri sunt · et tamen occidentur et cito
to post resuscitabuntur · non decet ut sa
ctorum caro resurgere differre aut in sece
no firmare · Sz et de resurrectione mortuorum patet
plurima exempla · De i · Cirilli · Crede homo
in morte te resurgere posse · qui antequam
viveres nil fuisti · Aut quare dubitas
quod resurgas cum totum quod in terris est
quotidie sic resurgat · Sol occidit et
resurgit · dies sepelitur et redit · Men
ses cum tempora fructus semina tran
seunt ipsa moriuntur · tamen redeunt sua mor
te prelesant · quotiens dormis et vi
gilas totiens moreris et resurgis · et
quod exempla · non sufficiunt nisi assit fides
Sed idem petrus dicit · Sol lippientibus
oculis non lucem tribuit sed tenebras
Vinum vires febricitanti non reparat sz en
uat sine medicus vice poculum fit leta
le · Sic perfidis sine fide pretiosum
est fidei sacramentum · Capiatur ergo fides
ex auditu · auditus exemplis iuvetur ex
emplis · Rufinus in expositione simboli
Insipiens ait apostolus · Tu quod seminas non
vivificatur nisi prius moriatur · etc · Ca
go in seminibus que intra paucos
singulos fieri vides · hoc in illa car
ne que dei lege seminatur · in ea futurum
esse non credis · Cur tam angustus
divine potestatis existimator es · ut dispar
sum undique carnis pulverem in
sua resurrectione colligi et reparari
posse non censeas · cum videas quod in modo

ingenio diuersas impressiones terre uenas
metallorum rimatur. et artificis oculus
cuncta videt in quo imperitus terram
putat. et eam esse speciem venam et
argenti et aliam eris longe distan-
tem ferri et plumbi diuersas metal-
lorum species latere mobile deprehendat ingenium
diuina virtus invenire posse et discernere
non putabitur vniuscuiusque carnis propriam
consimilem. etiam si videatur esse dispersum.
Item si quis diuersa semina in vnum
permisceat et hoc indiscrete seminet
vnumquodque seminis quocumque loco fuerit
datum competenti tempore secundum naturam sue
speciem germen producet et culmum
sue forme similem quod cuiusque reparat. Ita v-
niuscuiusque carnis substantia. quamuis va-
rie dispersa sit. Solo terminus que mest
vnicuique est immortalis. Caro enim eo
tempore quo seminatur in terram corpo-
ribus simul vnum devoluitur. cum
acceperit collatam eterni et accepcionem
substancie sue reddit censum. et reparat
in illa specie quam mors alij dissol-
uerat. Et ita fit ut vnicuique anime
non confusum aut commune sed suum quod
habuerat reparetur ut consimilis
possit pro agonibus praeteritis victe cum
anima sua caro uel pudica coronari
vel impudica puniri. Lignum habet
speciem. si precisum fuerit cuiusdam mer-
sat ipsum comburat et resuscitatur
Gregorius more li. xiiij. Considerem par-
uum cuiuslibet arboris semen quod in
terra iacitur ut arbor inde producatur
et comprehendamus si possimus ubi
in illa breuitate seminis tam immensa
latuit arbor que ex illo processit.
Ubi lignum ubi cortex. ubi viriditas
foliorum. ubi ubertas fructuum. Nunquid
in semine tale ad videbatur cum in terram
iaceretur. et tamen occulto rerum opifice
cuncta mirabiliter operante in mollitie

seminis latuit asperitas corticis et in
teneritudine illius quod abscondebatur fortitudo
roboris. et in siccitate ubertas fruc-
tificationis. Quid ergo mirum si tenuis-
simum puluerem uel aeris oculis in-
elis redactum cum vult in hominem refor-
mat. qui ex tenuissimis seminibus imme-
sa arbusta redintegrat. Basilius post
qem devine seruicii faciente Gregorio
Nazazeno de viuo argento pulueri a-
nimato quod puluis vir et per modum in spe-
ciem reducitur. Similiter exsiccatissimo
cinere philicis aut terre vitrum lucidis-
simum et purum efficitur. et ex pulueris
corpus glorificatum lucidissimum refor-
matur. De exemplis ascensionis
corporis abiecta corpulencia et subtilitate
adepta ascendit quod in Christo fuit et
in nobis erit. quia cum caput pertran-
sit foramen ingredere. et transit inde
bene corpus sequitur. Helyas eciam in
celum aereum ascendit. Quid ergo mirum
si corpus id quod incomparabiliter leuius
et nobilius fuit. Sicut autem cristallus
ex aqua solidatur. ita passibilitas huma-
ne nature in Christo impassibilis facta. per
gloriam solidabatur. et quia cingebatur
vnde festum illud. scenophagia spiritualis
appellatur quod fixio tabernaculorum
dei. quia cursus sue peregrinacionis termi-
batur et soliditas glorie sequebatur. Et sic
accipiter volat ad capiendas aues sil-
uestres et cor inde comedit et reuertitur
ad manum. Sic Christus ad peccatores descen-
dit. cor dicitur est dei petit. et cum preda
reuertitur ad celum. Sed in natura tocius de-
plumatus iste accipiter fuit vna sola
pluma .i. latro conuersus ei adhesit
quotidie veteres plumas eicit. et no-
uas induit quia peccatores predicacionis
et conuersione electorum accepit. iste plume
fuit donec in fine adherentibus sibi omnibus
plumis auis pulcherrima creata

varietate pedum suam offerat deo et per
Hic enim accipiter fuit nouem mensibus
in mutatorio ut in marginalibus super vir
gam rectissimam virginem de radice Ies
se, et bene mutatus alacrit predam
capit et in celum volauit. Et sic aqui
la altius ceteris auibus volat et pul
los diligens aduolando prouocat et
ad radium solis probat. Quos non intentes
oculos a sole deiecit alios mittit. Sic
Christus in ascensione altius exaltatus
suos prouocat ut sequantur. eos approbat
qui celestia contemplantur. eos repro
bat qui temporalia sectantur. quorum quorum
oculi ad terram reflectuntur. Sed cum aqui
la senuerit grauantur ale obducuntur ocu
li caligine. querit fontem aque volat
in altum, incendit alas et caliginem
oculorum solaribus radiis et ardore de
scendens. tunc in fontem ter se im
mergit, et continuo renouata sunt lumina
oculorum et alarum velocitatem recipit
et nos in altum volantes solem ius
titie contemplemur. et ad infima men
tibus descendentes in nomine trinitatis
fonte lacrimarum renouemur. Non enim
volare poterimus cum Christo si ale nostre pe
ro superbie elidantur. viscosa luxurie
constringantur. humore gule madidentur
pondere auaricie grauentur. Scientes
quod equus male pastus licet sit maci
lentus, tamen melius ascendit et velocius
currit quam equus pinguis furfure
plenus. ¶ De exemplis aduentus
ad iudicium ponit exemplum Gregorius ostendens
quod tranquillius apparebit bonis et i
ratus malis, quia licet vnum et eundem
Christum in humanitate omnes visuri sint
benignus tamen apparebit iustis existente
recta iustitia et terribilis reprobis ex
culpe conscientia. Sicut cum duo ad iudi
cem pergunt alius innocentie et consci
-us et alius culpe. Cum videt iustus
iudicem benignum. Alius iratus ut patet
in Matth. li. xxiiii. Et sicut fulgur exit
ab oriente et paret usque in occidente
Sic erit aduentus filii hominis. Quod
exponens Rychardus in libro de po
testate ligandi dicit. Et fulgur cito
apparet et cito disparet. Sic iudicium
cito fiet. Fulgur enim ab oriente cito
attingit usque ad occidentem. Sic sil
et semel omnia dicta cogitata facta pre
cedent ad manifestationem. Ita sicut cum
celi tonitru fiet etc. ita et iudicium et omnium
illuminacio. Sed nos qui modo alienas
conscientias non videmus nec proprias nisi pal
pando. Aduerte denique quia si de noc
te obscura domum obscuram intramus
in ea lucernam palpando deprehendimus
Sed si subito lucerna apparuit uel can
dela subito simplici aspectu multa
videmus et aperte quam palpando appre
hendebamus per multa tempora successiue. Et
multa etiam que palpando non potu
imus deprehendere. quia nec discernere po
tuissemus inter album et nigrum pul
chrum et deforme. Splendor ergo quidam
diuini luminis de perscrutatione cordibus irradiabit
qui vniuersaque vniuersa que in corde suo
bono uel malo latebant manifesta vi
sione denudabit. Lux enim illa erit in
corpora que efficacior est quia corpora
¶ Unde idem Rich. videmus quod ad
primum radium emergentis solis omnia
bene oculis radiant rederant. quod
statim omnia patuerunt que prius late
bant. vix adhuc montium cacumina
lucis radium susceperunt. et iam exclu
minis irradiacione quia in valles resul
dunt omnia que ibi sunt omnia que
ibi fiunt omnibus patefiunt. Sic utique
summi viri et perfecti preceteris stabilitate
fundati. stupendiori sublimitate ma
gnificati et tamquam montes eterni radium
diuine sapientie in mente susceperunt. et ex

suscepta ut sic dicam veritatis que
eciamquasi diffundit omnia que prius
dicta sunt manifestum opus subiectis
moribus et lucem adducit per psalmum
maius tu mi amor est. De exem-
plis quanta adpeciuntur et gloriam Anshel-
Nota mus de similitudine. Sicut ferrum ignitum
quasi sui parte continet ignem. sic
ipse bonum voluptatis. mali vero senciunt
anxietatem. Hanc vero voluptatem nemi-
nem in hac mortalitate provenientem
esse puto vel fuisse qui eam ut est
senserit vel gustavit ut illius sapor
est vel similitudinem aliis declarare posset.
Nota Et modo. Sicut enim ex splendore
solis ipsum solem sentimus antequam illum
perspicue videamus. Sic ex mentis
nostre speculatione deum sentimus qui ve-
ro quis extra veritatis luce prospi-
cimus sic et illum intelligendo et a-
mando per fidem et spem adpositis sen-
timus. In futuro autem non per speciem sed
sentiemus et videbimus eum sicuti est
non tamen eum omnes equaliter videbunt
nec eius amore omnes equaliter cale-
bunt. Sicut enim diverso modo lignum
et ferrum ignis ardore calent. Sic
celestes spiritus vel beatorum anime iequaliter
dei amore fervent. Nunc enim eum
videmus in enigmate. et quasi in pic-
tura ea que dicimus velud pictum
solem aut mare videremus. Solem
quippe aut mare cum depicta vi-
demus non sicut est in ipsa re ea ha-
bemus. Cum vero solem clare lucentem
perspicimus aut mare turbulentum
vel tranquillum cernimus rem sicuti
ut est veraciter intuemur quamvis tan-
tam qualiter in se est intueri nequeamus.
Sic sancti dei in sua gloria deum videbunt
sed magnitudinem eius divinitatis sine im-
mensitatem potencie illius comprehendere
nequibunt. Non enim immensus esset
si intellectus eum comprehendere potuisset.
De hijusmodi exemplis perfecte per-
tractamus. et ad librum anshelmi de simili-
tudinibus et pastoris sine hinc et alios
remittimus. Sunt eciam exempla agen-
di de quibus expeditur in vitis sanctorum
et in vitas patrum et libro dyalogorum et pe-
tri damiani et multorum aliorum. que
predicator debet hec admiranti. per
quod frequencius movent simplices quam per
concordancias et exposiciones eorum que-
rimur enim expedit in plus ut breviter
tangatur vita sancti vel sancte de quo fit
predicacio et adhuc modo referatur hys-
toriarum de biblia fideliter narracio.
Multum eciam movet bene dicta et be-
facta gencium que leguntur apud valerium ma-
ximum. et macrobium de saturnalibus et
agellium noctium atticarum. Quin-
titulus de pertractanda modificanda predicatorum
et officiorum diversitate et hoc quadrupliciter. Pri-
mo de amonitoribus respicientibus statum
qui est in iiii^or que sunt. Sexus. Etas.
officium. dignitas. status. cum suis op-
positis. De amonitoribus respicienti-
bus eventum. et sunt iiii^or. Infirmitas
paupertas servilitas pusillanimitas cum
suis oppositis. De amonitoribus respi-
cientibus mentem et sunt iiii^or. Rudicitas.
Simplicitas. pusitas. nimia humilitas.
cum suis oppositis. De amonitoribus re-
spicientibus affectum secundum peccati progressum
et sunt iiii^or. Cogitacio. Locucio. Accio et
consuetudinis obduracio cum suis opposi-
tis et adiuncta pertinentibus. De amoni-
toribus respicientibus affectum secundum diversitatem
vitiorum mortalium peccatorum et de pertinentibus
adiunctis cum suis oppositis. De amoni-
toribus respicientibus statum qui est
in iiii^or que sunt. Sexus etc. ut supra.
Habito de predicacione utilitate
de predicatoris auctoritate et eius
maturitate et predicacionis

ydoneitate. Hic quintus sermo est de predicatione modificanda pro statuum et officiorum diuersitate. Diuersos modos ammonicionis ad predicatorem pertinentes docet beatus Gregorius in pastorali plures, de quibus prosequimur breuius. Sunt enim quedam ammoniciones que respiciunt statum. Quedam vero euentum. Quedam naturam. Quedam affectum. Ad statum referuntur sexus, etas, officium et dignitas. Status quoque requirunt diuersos modos ammonicionis et quantum ad sexum viris predicandum est ut faciant grauiora, mulieribus leuiora. Quantum ad etatem iuuenibus prodest ammonicio seuera, senibus blanda. Quia seniorem ne increpaueris sed ut patrem obsecra. Quantum ad officium sic

Coniuges

ammonendi sunt coniugio obligati ut ita sibi placeant in coniugio quod est eorum officium, quod non displiceant creatori. Et secundum illud apostoli: Qui habent uxores sint tamquam non habentes. Uxorem quippe habendo non habet qui sic per eam carnali consolacione utitur, ut tamen a recta intencione non flectatur. Et uxorem quasi non habendo habet, qui transitoria cuncta esse respicit, et sic curam carnis tollerat coniugalem, ut tamen spiritus eius non recedat a spe vite eterne. Attendant coniuges, ut se inuicem tollerent, se inuicem orationibus saluent. Alter supportet alterum. Nec attendat quid tollerat ab altero, sed quid alter tollerat per eius excessum. Attendant quod coniugium est causa prolis. Cuius uicia transcendunt, et si extra non exeant, qui propagandis articulum transfluunt in usu voluptatis. Hoc tamen dicit apostolus secundum indulgenciam, non secundum imperium. Quia infirmis adhibuit medicamentum dicens: Propter fornicationem unusquisque habeat suam. et v. v. et sibi reddant inuicem debitum. Quod indulgetur culpam habet, sed quanto

magis notabiliter, quia non agitur illicitum si non teneatur submodum quod est licitum. Unde Loth. Gen. xix. Ardentem sodomam fugit. Et veniens in Segor non statim ad montana ascendit, quia per coniugium carnis incendia declinatur, sed superveniens medium non tenetur, sed est ciuitas media ad quam fugere possum ut Loth et saluatur ibi. Quia vita coniugalis nec a mundo longe diuisa est, nec virtutibus multa excellens, nec tamen a salute aliena. Qui vero coniugati non sunt, dicit tanto magis vigilare diuinis preceptis quanto magis absoluti sunt ab opere carnis et ab onere solitudinis terrenis. Si tamen temptationum procellas cum difficultate salutis tollerant, coniugii portum petant, nisi tamen continentie uotum emiserint. Quantum ad digni-

prelati

tatem status, ut in subditis et prelatis, ammonendi sunt prelati ut propter superiorem locum quem tenent, se non extollant, nec iniusta precipiant, nec subditos ad iracundiam incitent, sed subditis exempla bene viuendi prebeant. Quia secundum Gregorium: Tot mortibus digni sunt quot ad subditos suos exempla perdicionis transmittunt. Sint diligentes circa subditos, ut non negligant se ipsos illaqueati sint verbis oris sui. Quia secundum Gregorium caput districta iudicem prelatis cogitur tamen in opere exsoluere quanta eum constat aliis uoce precepisse. Ecclesiastes. Prouerbiorum vi. Spondisti in manu proximi tui, ne dederis oculis tuis soporem, nec dormitent palpebre tue. Palpebre dormitant, cum prelatus ex pigritia desipiente non corrigit ea que in subditis arguenda et corrigenda nouit. Plene vero dormit cum nec corrigenda peccata nouit nec corrigit, sed dormitando ad plenam dormitionem venit, qui pre-

latus eris qd nouit pctm corri
gendu et no corrigit mitis suis
exigentibus adhoc deuenit ut no
cognoscant malum qd subditi ope
rantur. habeat g° oculos intus et ext°
sicut animalia ezech. ostensa. ut se m
videant ne deo displiceant. et ex° ex°
prebeant in quo corrigenda in aliis
deprehendat. Subditis vero predi
candum est ut humiliter faciant. qd iu
betur. ut dicit impacientie exemplum
et tanto circa salutem suam se ha
beant diligentius quanto minus circa
curam aliorum impliciantur. ne immurmurent
de prelatis. ne iudicent eorum acto
res. ne fiant iude auditores et
inuentores. Regum. i. li. xxi.
Saul ingressus est speluncam in uen
trem purgandum qd prelati mali ma
licia intus concepta declinatur a partu
exterius qd d' non percutit quia hoc
subditus lingue gladio no inficiat
etiam etsi eum dignum reprehensione
inuenerit. sed dauid oram clamidis Saul
latenter amputat et tamen se sup hoc
postmodum increpat. qui ut in minimis
loquuntur subditi contra eos. qui ad suas
conscias redeunt reputant se reos
quia quam diu sunt in prelacione tolle
randi sunt. nec est murmur contra eos
sed contra dominum. de ammo deb. et egre

Nunc eciam sermonicandos respicientes euentu ut infirmitas
paupertas seruilitas pusillanimitas.
Infirmi — Infirmis predicandum est ut se filios
dei credant per flagella que tollerant.
quia quem diligit deus corripit.
et flagellat omnem filium quem recipit.
Hic necesse est eos laborare in via
do quesierant a pctis suis. Hic lapi
des hic quadrantur ut sine sonitu
mallei in templo celestis ierlm in suis
ordinibus disponantur ut flagellatos

supplicium respiceret qd postmodum medi
ficatos gratia caritatis liget. Si aut
filii carnis multa sustinent pro terrena
hereditate amplianda. quia tamen ardo
sunt amissuri. quanto dignius tollerari pro
eterna hereditate celesti et maxime
cum sic tollerando possint eciam suppli
declinare. Hic etiam infirmitas corporis
reuocat statum naturis et ut et mente
sue fragilitatis et gdicatis. declinat
fastigium elationis. Unde asyna Ba
laam cui insidebat ipsum impetuit
que angelum vidit. qd balaam non vid
quem cors flagellatum dm indicat et
appositis malis retardat. Si eciam per
fectus passio xpi qui sine peccato uixit
cum non sine flagello exiit. desperare po
terit omnis infirmitas tollerari. Unde
Greg. Cur assumptum credimus ut eos ho
tollet flagella pro malis. si tanta deus
Sani — ab hominibus pertulit mala pro bonis. Re
contra predicandum est sanis ut ex sa
nitate consequantur sanitatem mentis
ne per modum periantur si salute intim
abutantur. et si nunc deo placere p primas
noluerint. cum voluerint sero non pos
sint. prov. i. Vocaui et renuistis etc.
sequitur. Inuocabunt me et ego non ex
audiam. Greg. Salus corporis qui ad
bene operandum accepta despiciatur. quanta sit
muneris amissa sentit. et infructuose
quam ad ultimum que congerio gressus
tempore utile non habet. Unde Salom. v. Ne des
alienis honorem tuum. et annos tu
os crudeli. hoc est ad ymaginem dei et filiacionis
conditus. non det se subdere demonibus
et tempus uite ad uoluntatem eorum expe
dere qui sunt alieni et crudeles. quia
sunt a deo alienati. et nobis inferre
paupes — mortem parati. Pauperibus dicenda
sunt verba consolationis. quia excoquuntur et
purgantur in camino paupertatis. ut sic
obtineant diuicias eternitatis. Si tam

pauper superbus fuerit. tunc ferenda est et increpanda maxime superbia pauperis quem non inveniunt (?) eorum occasionibus qui cum habeant pauperis censum. habet tamen divitis fastum. ¶ Econtrario dicenda sunt divitibus que inspirant eis timorem. et deprimant elationem. Unde dominus. Ve vobis divitibus qui habetis hic consolationem vestram. Divitias temporales quas habent diu habere non valent. Si tamen dives fuerit humilis mulcendus est. et nutriendus dulcibus verbis. Si vero fuerit superbus tamen (?) quandoque blande est exhortandus. quia inveterata et dura vulnera sepe mitigantur. et mollescunt per fomenta levia et moderatorum blanditiis sepe curatur insanorum insania. Unde David citharizabat et Saul furiis (?) habebat. dulcis locutio est cythare dulcedo. Aliis tamen proponuntur eis tales similitudines que sunt proposito congruentes. ut ipsi a se ipsis iudicentur. et de gladio proprio feriantur. sicut Nathan David regem venit. et de causa pauperis contra divitem iudicium querebat. ut sententiam prius diceret et postmodum reatum suum cognosceret. et contradicere non posset. cum ipse iudicium dictasset. Considerabat enim peccatorem. et tamen regem. unde audacem reum per confessionem ligavit. et postea penitentem (?) fecit. Sic vulnus tumidum ungitur. et postmodum subito pungitur. Unde Gregorius de Nathan. ad egrum medicus venerat. secandum vulnus videbat. sed de patientia egri dubitabat. Abscondit igitur ferrum medicinale sub veste quod egroto subito fixit in vulnere. ut se acutum gladium sentiret. Eger antequam cerneret. ne si ante cerneret sentire recusaret. ¶ Servis dicendum est ut humilitatem sue condicionis respiciant. et dominos non despiciant. ne deum offendant. si ordinationi eius contradicant. Iuxta illud Cum sub iugo servi sunt dominos suos

omni honore arbitrentur. ¶ Econtrario dominis dicendum est ut se equales servis cognoscant condicione nature. primitus institute. et quod habent unum dominum super se quem (?). et quod in omnibus fidei et caritatis et sacramentorum debent vivere in se. ¶ Similiter mundus inclinavit (?). similiter (?) [illegible] Tristes admonendi sunt de eterno gaudio ne desperent quam ex complexione dispositionem ad tristitiam habent. ¶ Econtrario letis predicandum est de supplicio et reprimenda presumptio. Habent enim liquorem (?) ex propinquo (?)

De admonitionibus respicientibus intellectum

Sunt etiam admonitiones respicientes intellectum. ut sunt Ruditas simplicitas. perversitas. nimia humilitas. ¶ Rudes et hebetes admonendi sunt ut ea que nesciunt. et scire tenentur scire appetant. et ad viam sapientium tendant. et exempla non argumenta illis proponenda sunt. ut se consultant (?). ¶ Econtrario vero monendi sunt sapientes ne superbiant. sed sapientes stulti fiant. et stultitiam sapientium deferant (?) Istis proponenda sunt argumenta rationis sicut exempla aliis. ¶ Simplices admonendi sunt ut nunquam falsitatem proferant. sed aliqua vera taceant. unde dominus. Multa habeo vobis dicere non potestis illa portare modo. Sit cum simplicitate prudentia. ut et sint sapientes in bono. simplices autem in malo. ut simplicitatis columbina acuatur prudentia serpentina. ¶ Econtrario admonendi sunt duplices. ut admoveant (?) iniquorum cavillationes. et occultas (?) detestationes. quia quicquid pretendunt velamina ut excusent apta peccata operit eos labor labiorum. et sicut ericius se totos involvunt. Cum enim corpus ericius caput et pedes et corpus videntur. sed cum apprehensus fuerit se in speram colligit. pedes intra subtrahit

diuites

serui

domini

tristes

leti

rudes

sapientes

simplices

duplices

capud abscondit. et intra manum
tenentis totum amittitur. quod ante totum
simul videbatur. Sic in quibusdam videtur
origo peccati et nequicia operis. sed ita
se abscondit defensionibus suis. ut
totum remaneat peccatum involutum in con
scienciis. et illudant hominibus ex he
guersatione sive defensionis. Sic
scribitur ibi. sicut foveam erinacius.
Tales duplices tanto gloriantur se pru
denciores. quanto sunt astuciores. De
quibus Zoph. Dies domini super omnes ci
vitates munitas. et s. o. Angulum
excelsum. Muniti sunt. quia correccio
nis iacula non recipiunt. et se dupli
citate defendunt. anguli excelsi sunt
quia sicut angulus duos in se re
plicat parietes. Ita simplicitatem ve
ritatis pervertunt per suas duplicitates per
versi. qui verba scripturarum recte
non intelligunt. Alii autem qui recte
intelligunt. sed non humiliter lo
quuntur. Tam non recte intelligunt
amodo sunt. ne vinum conlicant
super vulnera. et medicinam in plaga
et lucernam in tenebris. Qui ex super
bia inflati volunt se videri sapientes
ut veritatem tollant. et inducant su
as opiniones et novitates. De
quibus propheta. Secuerunt pregnantes
Galaad ad dilatandum terminum suum.
et quia mentes fidelium testimonio ve
ritatis prohibentur. qui deviante ad a
sceperunt per suam predicationem primitus
et sic se in omne extendunt. Ideo de
tollenda inani gloria moneantur. quia
si abscidatur radix elacionis arefi
ent rami prave assertionis. E con
trario. qui quod recte intelligunt humiliter
non loquuntur. amodo sunt ut prius
quales sint contemplentur. Imperitus
est medicus qui mederi aliis appetit
et vulnus habet quod nescit. Unde amodo

sunt. ut prius apponant super medicinam
et eorum concordent verba et facta. et si
que profuit esse non habent quam de
alienis. et non de propriis tumentur. Prov.
ubi v. Bibe aquam de cisterna. hoc
est ad cor suum redeat. ut prius ipse
bibat. et tunc predicando aliis fundat.
Unde sequitur. Deriventur fontes tui fo
ras. hoc est post infusionem tuam aquas
effundas. E contrario similes sunt qui
predicare sciunt. et prerogativa humilitate
nolunt. qui terrendi sunt per illud. Quia ver
bum predicationis dum panibus subtrahunt
animabus morientibus vite remedium
abscondunt. fames ipsos atterit. et
ipsi tempore necessitatis frumentum abscon
dunt. Unde in Prov. Qui abscondit fru
menta maledicetur in populis. Greg. Talis quis
quia maledicitur quia in solius culpa silen
cii perversorum quos corrigere potuit pe
na dampnatur. Maledicti sunt quia pro
hibent gladium suum a sanguine. quia cum
sint medici et cognoscunt vulnera me
cum secrete vulnerum negligunt eos cura
re. talentum avariciam. qui erogare no
luit cum suma dampnacionis amisit. Unde
clamat Ysaias. Ve michi quia tacui. Et
David. Iusticiam tuam non abscondi in cor
de meo. t. et sa. tibi dixi. Et. exo. 22.
Ponat vir gladium super femur suum. ut
carnis delectaciones in se reficiat. et tunc
proferat predicationis verbum. Et sequitur
Ite et redite de porta usque ad portam
per medium castrorum. hoc est de iure ad
viam. per quam mors ingreditur ad animam
sine timore sine favore manifestando
scrutentur sine acceptione personarum. E
contrario. qui nec predicare sciunt. nec
etatem habent. et tamen volunt. amonendi
sunt ne perdant propter quod acquirere
possunt competenti tempore. Nam si avicu
le antequam alas habeant volare appe
tunt. inde deorsum corruunt. Unde

sursum ascendere potuit. Corruit edi-
ficium, si nec diu siccatis parietibus impo-
natur pondus tignorum. Non vivunt pu-
erpia · que eiciuntur exactis mensibus in forma
Sedent discipuli in civitate quousque in-
duantur virtute. De hoc supra require

de ammonicionibus respicientibus affectum

Sunt etiam ammoniciones respicientes
affectum. Et est duplex. vel secundum pec-
cati progressum. vel secundum decias peccatorum
Secundum peccati progressum quantum ad cogitacionem
locucionem accionem, consuetudinem obduracionem
Sicut enim dicit xxv moralium. Contingit ut
non procedat in opere motus mentis. et
tamen iam perfecta culpa est ex reatu cogita-
peccatum cogitacionis — cionis. Unde qui peccata cogitacionis de-
flent ammonendi sunt utrum delectacione tan-
tum an etiam pervenerit consensum considerent
Et delectacione considerent utrum fuerit subitanea
vel deliberata. et de consensu utrum fuerit
in accione perficiendum, si facultas sup-
peteret. vel tantum circa delectacionem intrinsecam
Nam ut dicit Gregorius in pastorali lib. c°
Peccatum tribus modis perpetratur. Suggesti-
one delectacione consensu. Hostis prava
suggerit. Caro se delectacioni subigit
Spiritus victus delectacioni consentit. Primum
in serpente secundum in Eva tertium in Adam
Consensus — peccatum fuit. Consensus autem in opus incidere
apud deum non videtur culpa cogitacionis
sed operis incidere. Quia ut dicit Gregorius
Et si tactu tardat, sed foris peccatum distu-
lit. intus hoc consensionis opere iam im-
plevit. tamen in hoc casu non sunt terrendi
homines ne frangantur. quia deus eo citius
peccata cordis abluit. quo hec exire ad
opera non permittit. excogitata nequicia
citius solvitur. quia effectu operis districtius
non ligatur. Tamen sollicite considerandum
est quo intus peccatum perpetratum est. ut secundum
mensuram culpe sequatur mensura lamen-
tacionis et penitencie. Econtrario qui sup-
operis — addiderunt opus exterius secundum debitum

perpetrati operis solvant in opere satisfac-
cionis. c. ps. Potum dabit nobis in lacri-
mis in mensura. Amodi sunt inquantum ut
ante oculos peccata reducant. et sic vivi-
do agunt ut coram deo videri non de-
beant. et singula queque commissa con-
siderent. ut successive de singulis
doleant. Secundum illud Divisiones aqu-
arum deduxit oculus meus. quia singu-
la peccata singulis lacrimis diluimus quia
simul videre non possumus. Considerandi
de sunt in spe venie. quia enim nos iudi-
ces peccatorum nostrorum constituit. tam signum
est quod dominus per se ipsum nos punire non
appetit. Unde paulus. Si nos diiu-
dicaremus non utique iudicaremur. id est
in confessione preveniamus faciem eius.
fiducia nimia — Sed cavendum est ne sic fiducia habeatur
ut presumpcione torpeatur. Sicut Genesis
xxxiv°. Egressa est dina ut videret
mulieres regionis illius. quia mens
sua negligens. et aliena nimium cu-
rans extra se vagatur. que oppri-
mitur dum capta corrumpitur. et reti-
nendo eam in culpa ipsi agglutinatur
tristem quasi blandiens delinivit. quia
dyabolus tristiciam salutarem et plenam
securitatem suggerit. ut qui nec gau-
det in delictis. tunc plenius obruatur
suppliciis. Quo enim aliorum fructu g-
uiora, in nichil esse quod perpetravit est
modo misericordiam dei promittit. in temporibus
subsequentibus ad penitendum permittit.
Locuciones — Admonendi sunt etiam qui in multi-
loquio peccant. Mens enim defluit
sicut aqua illud repetit unde descen-
dit. unde sursum est colligit. Quot
ergo verba superflua loquitur. quasi tot rivos
extra se ducit. et in se dispergit. Et
quia murum silencii non habet civitas
inimici iaculis patet. quia dyabolus sine
labore superat. quia contra se ipsam ipsa
per multiloquium pugnat. et decens

ad nota verba delibeniat ut prius aliena loqui libeant postmodum detractionibus mordeant. Deinde ad apertas contumelias linguam erumpant. inde sequitur rixe et furores odiorum. quia qui dimittit aquam fluxu lingue non refrenans caput est iurgiorum. Punientur igitur verba ociosa de quibus in die iudicii est ratio reddenda. Est autem verbum ociosum quod caret communis iuste necessitatis aut intentione pie utilitatis. Secus nimie taciti caveant ne cogitationes in mente ferveant. quibus amplius silencium servant. que tanto latius quandoque fluunt quanto feruiores videntur quia foris reprehendi non possunt. et inde superbiunt. quia frangentes silencium quasi infirmos despiciunt. plus timeant ex cogitationibus dei iudicium quam ex sermonibus reprehensionem proximorum ut videant non solum quales debent se foris ostendere sed quales intus exhibere. ut omni custodia custodiant cor suum. quo nichil est fugacius quod totiens fugit quotiens per pravas cogitationes defluit. unde psalmista. Cor meum dereliquit me. Sed revertatur cum cogitatio restringitur. Regum 7. Invenit servus tuus cor suum ut oraret te. Et sicut vulnera clausa plus cruciant. quia putredo que fervet intus quasi eicitur dolor ad salutem aperitur. Ita tales si quid sustinent aspiciunt tanto acrius crucientur quanto minus loquuntur. vocis etiam medicamine vulneratur (?) salutis occurrunt. dum ab eo qui infert actio sua compescitur. et ab eo cui infertur doloris fervor aperto vulnere tempatur. Qui enim mala proximorum vident et tacent vulneri medicamine subtrahunt quod curare debuerunt. unde non est

Nimium taciti

Qui modica spernunt peccata non cavent

lingua insolubiliter obliganda sed discrete servanda. nec petit propheta ori suo ponere parietem. sed hostium circumstancie labiis quod aperitur et clauditur quando loquimur et tacemus temporibus opportunis. Sapiens enim usque ad tempus tacebit. quia est tempus loquendi et tempus tacendi. Aliquando etiam fit. qui minima perpetrant et qui graviora. et qui bona non inchoant et qui non continuant inchoata. Qui enim minima perpetrant sepe timeant ex minimo. et si non timeant respondere. gutte replent flumina. scintille creant incendia. Et hoc agit sentina latenter crescens. quod procella patenter seviens. Peccatum autem in sermone devicto lingue. Quod milies levius quis pena levius. tamen si multiplicentur ut peccatum innumerabilis multitudo congeritur. necesse est ut portaturi velud sub grandi lapide pressi suffugantur. exhaurimus saxis tenuis et tamen gutta distillat. Sed si vas per esse spacio longiore permittitur. ita plenum ac si profluens unda discurrit inveniretur. pure sed immune cinifes superbi pharaonis egipcii super omne virtutem. Breve tempus est hora. sed dum hora hore contra successionem iungitur. totius vite nec cursus impletur. minuta sunt que erumpunt membris per scabiem vulnera. sed et multitudo fiat et grande vulnus necat. Et qui modica spernit paulatim decidit. Considerent etiam tales quia minor culpa dum quasi non creditur eo peius quo et securius in usu tenetur. Qui vero securius se custodiunt et magis peccata fecerunt caveant ne elacio in oculis misericordie fiat eis via ad foveam gravioris culpe. quia qui elati minimi boni custodiam suis viribus tribuunt inter derelicto culpis maioribus ob

Qui bona non inchoant

cruciatur · et cadendo discit non fuis-
se proprium quod steterunt · ut mala in mente
que reprimant · quod minima bona exal-
tant / Qui vero bona non inchoant
indigent ut ostendatur eis quam vana
sunt illa · que diligunt · Et tunc omnia
quam utilia sunt post mittunt · nam
elevare se non querit qui nescit quia
cecidit · et qui dolorem vulneris non
sentit salutem non querit · tunc dis-
cant vera bona querere · quando comperit
se falsa inaniter tenuisse · Ostendatur
eis quod modicum est delectacio temporalia
sed eternum supplicium · quod modo libet in
vitiis cito subtrahetur · et quod dolet
postea in supplicio perpetuabitur · Unde Je.
Prius precipitur evellere et destruere
deinde edificare et plantare · Sicut
eciam lignum scandimus ut in edificiorum
culmine ipsum ponamus · sed tamen non
repente in fabrica ponitur · nisi prius
eius viciosa viriditas exsiccetur · et
quanto magis exsiccatur eo altius in e-
dificio levatur /

Qui bona inchoata non continuant

Qui vero inchoata
bona non continuant considerent · quia
si quod gerendum fuerat non crescit · etiam
quod fuerat bene gestum decrescit ·
mens enim nostra est · sicut navis magna
que in uno loco stare non permittitur
· sed ad yma relabitur nisi ad summa
conetur · Qui autem mollis et dissolu-
tus est in opere suo · frater est sua opera
dissipantis · Quia qui bona cepta
non perficit destruit / Melius fuisset
eis et tolerabilius viam veritatis non
accipere quam post acceptam retro conu-
respicere · hoc est in opere deficere et re-
probos eorum exemplo ore / Calidus
enim est qui inchoat et consummat ·
tepidus vero qui inchoat et non con-
summat · frigidus qui nec inchoat
nec consummat /

Obdurati

Amodo etiam sunt obdu-
rati / Quidam autem obdurati dure cado

Pertinaces

quod non vertitur culpa propter earum
pertinaciam · quidam vero quia non ce-
dunt propter penam illatam / Obdu-
ratis ergo pertinacia contraria est · quod
plus debent quam debeant senciunt ·
et alienis consiliis non acquiescunt
nisi enim se meliores ceteris estima-
rent · ceterorum consilia · sue deliberacioni
non preponerent · et quia pertinacia na-
scitur ex superbia · monendi sunt ut ela-
cionem suam cognoscant et eam
vincere studeant · nedum aliorum ver-
bis suasionibus foris despiciunt te-
neantur a superbia intus captivi · Con-
siderent quod dei filius ut exemplum
prebet nobis fugiende voluntatis sed venit
non propriam voluntatem facere · sed eius
qui misit eum patris / Econtrario dicendum
est inconstantibus quod se negligunt
et levitate cogitacionis a suo in-
dicio deficiunt · In hoc quod sunt atte-
derent non circumferuntur omni vento
doctrine · nec eos incerte mutabilitatis
levitas mobilis aura versaret · In-
constancia vero ex levitate generatur · unde
mentes talium necesse est · ut gravitate
roborentur · et prius cordis levitas ·
a corde tollatur · Quia tunc fabrica
tunc prosperatur ut locus solidus que-
ritur in quo fundamentum ponatur · Unde
qui prius mentis levitas cavetur
cogitacionum inconstancia non vincitur

Obdurati

/ Obdurati etiam moneantur qui per
flagella non corriguntur · et tanto fi-
unt eis acriores in correctiones · quanto
fiunt insensibiliores · Inducantur ex se-
veritate diei iusticie ad timorem · Re-
ducantur ex consideracione divine
ad spem · Unde in persona flagellancium con-
queritur dominus dicens · Curavimus Ba-
bilonem et non est sanata · curatur
Babilon et non sanatur · quia mens
in confusione criminis exstans · ut verbis

correctionis. nec flagellis corporis
redditur ad statum salutis. Unde
propheta. Versa est michi domus israel in
scoriam. Omnes isti qui stannum fer-
rum et plumbum in medio fornacis. In
ere quod percussum clamat plus ceteris
metallis redditur murmuracio. In stan-
no quod argentum videtur simulacio. In fer-
ro quod proximos impetit aperta
malicia. In plumbo quod excellit pon-
dere. eterna concupiscencia. Omnia inter
tribulacione posita notamus murmuracio
simulacio. nec abicimus nocendi ma-
liciam. nec terrenam concupiscenciam. Et ideo
multo labore sudatum est. et non ex-
ivit ex ea nimia rubigo eius. neque
per ignem. quia ignis tribulacionis non
purgat inicum rubiginis. Cuius-
modi tamen ita per flagella non corripiuntur
dulciter mulceantur quia sepe corri-
guntur per dulcia qui non corriguntur per
aspera. Et ad salutem pristinam
aqua tepida revocavit. quos forcior
pocio curare non potuit. et
tumores et vulnera que non sunt tan-
ta incisione curata sunt olei appo-
sitione. Et durus adamas incisi-
onem ferri non recipit. qui levi
timentes supplicia — hircorum sanguine mollescit. Ter-
tium sunt qui corrigunt a culpa
quia timent supplicia. Deliberandum
est ne magni ponderis reputent bo-
na temporalia. cum mali eciam habent
ea. nec timeant mala presentis pene
cum videant bonos hinc sustinere
sed timeant penam eternam non
timore servili. sed timore qui est
cum incremento caritatis crescit. Nam timor
est de quo legitur. perfecta caritas foras mittit
timorem. Et iste est de quo apostolus. Non
accepistis spiritum servitutis iterum in timo-
re. sed spiritum adopcionis filiorum etc.
Primus enim si pena non metueret
culpa perpetraret. nesciat mens qua
libertatis. quia ligat servitus timoris.
Qui enim ideo bona facit. quia timet
penam. vellet eam non esse. ut au-
dacter committeret culpam. Unde ipse sibi
testis est. quia coram deo perdidit in-
nocenciam. De amonicionibus respi-
cientibus diversas species mortalium
Sunt etiam amonitiones peccatorum. VII.
tiones respicientes diversas species
mortalium peccatorum septem. Gulo-
gulosi — sis dicendum est quod caveant. ne ex gula
ad luxuriam corruant. Cum mentis
levitas. quietam oris loquacitas. gu-
lam sequentes aspiciant. Immoderatam
loquacitatem oris ostendit ceciatus di-
ves. qui lingue specialiter petebat re-
frigerium. quia loquacitas semita fu-
erat gule potum. Levitatem operis
que sequitur gulam attende. Sedit
populus manducare et bibere. et sur-
rexerunt ludere. Luxuriam que sequitur
gulam Audi princeps cocorum destru-
xit iherusalem muros. quia dum venter inglu-
vie tenditur. virtutes anime per luxu-
riam destruuntur. et dum saciate ven-
ter extenditur aculei libidinis excitantur.
abstinentes — Econtrario dicendum est abstinentibus quod
abstinenciam sepe comitatur. aut super-
bia aut impaciencia. Unde per cominstante inab-
stinencia paciam. Sepe vero superbia.
Unde apostolus. Qui non manducat man-
ducantem non iudicet. Et phariseus Luc.
xviii. Intumescebat ex abstinencia
dicens Ieiuno bis in septimana.
Unde amonendi sunt de paciencia. Nulla
enim virtus est si caro per abstinenciam
vincitur. et spiritus cotidie per impacienciam
vincatur. Alii vero vanam gloriam querunt abs-
tinenciam eo quod in abstinencia superat
impacienciam et palet homini perurgens vi-
cium. Ideo videat abstinens quod hanc
virtutem custodiat sine remissione

sine elatione . ne credat apud deum hec
esse magni meriti . ne a superbia valeat
dissipari . hec enim virtus non per se sed
cum aliis collaudatur . Ysa . Numquid ta-
le est ieiunium quod elegi . sed frange esu-
rienti panem et cetera . Subtrahant enim
ventri quod conferant pauperi . alioquin non
ieiunant deo . sed sibi . dicente domino Num-
quid ieiunium ieiunastis michi . et cum
comedistis . et ibi . Numquid non vobis co-
Luxuriosi — et vobismet bibistis . Luxuriosis vero
dicendum est ut timeant mare saltem post
naufragium . ut bona nature que non
servaverunt integra . saltem reservent
fracta . Cum multi se custodientes
multos secum ducunt ad regnum . hii vero
neque neque post dampna resipiscen-
tes multos secum suo ducunt ad infernum
Considerent quanta pietate deus eos primum
peccatis expectat . qui non cessat vocare
post culpam . Unde legitur . Erunt oculi
tui videntes preceptorem tuum . et au-
res audient verbum post tergum mo-
nentis . Vidit Adam dominum loquentem
sibi . vertit domino tergum recedendo ab
eius mandatis per contemptum . Sed deus
ad revocandum hominem legem dedit
angelos exhortantes misit . in car-
ne apparuit . ergo post tergum stans nos
admonuit . quod etiam cuilibet anime
peccatrici facit . cum post culpam ad se
redire persuadet . Aliquos revocat . con-
temptus non respicit . revertenti gremium
Casti — pandit . Econtrario dicendum est castis ut
quanto stant altius timeant magis casum
quia quanto stant in loco eminentiore
magis impetitur ab hoste . qui ca-
dentem erigitur qui despicit . et ma-
xime dolet quod ab integritate carnis
fragilis superatur . Considerent primum
virginum que dare sit canticum novum
Apoc. xiiii . Cum gloriam agni canticum can-
tare est cum eo in perpetuum perfectis

fidelibus decantans incorruptione
gaudere . quod alii ceteri audire possunt
dicere nequeunt . quia perseveritatem in illo-
rum celsitudine locati sunt . quatenus ad eo-
rum premia non assurgant . Et preter
eminentia status non se extollant
super coniuges . quia quos precellunt
eos per bonas actiones . Secundum illud
Ysa . Erubesce Sydon ait mare .
Sepe enim virgines cum minus afficiunt
in se quod defleant confidentes de
innocentia remittuntur . Ex copula-
tis experti quanto in se vident
amplius quod defleant amoris incen-
dio inflammantur . et fit deo gratior
vita post culpam amore ardens
quam innocentia securitate torpens
Et plus terram diligimus que post
spinas exarata fructus uberes
producit . quam que nullas spinas ha-
buit sed tamen exculta sterilem se-
getem gignit . Inter arma enim iusti
iudicis mutat multa ordinem qua-
litatis actionum . Naturale enim car-
bunculus prefertur iacincto . tamen
iacinctus ceruleus prefertur palli-
do carbunculo . Sic multi in deteriori
statu sunt meliores et in meliori
Auari — sunt deteriores . Avaris etiam dicendum
est illud Matth. xxv . Quod in ignem eter-
num mittentur . qui non fecerunt opera misericordie
Et si tanta pena puniuntur qui sua
indiscrete tenuerunt quanta punientur
qui aliena rapiunt . Cum augere
opes ambit peccatum negligit . et mo-
re avium captivus . cum escas terrena-
rum rerum avidus conspicit .
laqueum peccati quo stringitur non
agnoscit . et pro presentia lucra futura
dampna non attendit . Non atten-
dens quod hereditas ad quam festi-
natur in principio in novissimo benedic-
tionem carebit . Quia qui per

auariciam hic sua multiplicant · fortis
tera priori eternu expectat Sed quid
prodest homini · si totu mundu lucre
tur anime uo sue detri . pa . Spiritus enim
uita e transitoria . diu non statur
mea mors instat repentina . diui
tie relinquuntur et diuiciarum tima
· Misericord · desertur ¶ E contrario misericordibus
dandum e ne superbiant · quia sua ero
gant · ymo aliena dispensant · et
timeant ne commissa indigne distri
buant Et ut dicit gregorius · ne danda
quibus nulla · ne nullatenus quibus
quedam · ne multa quibus pauca · ne
pauca prebeant quibus impendere
multa debuit · ne precipitande hoc
quod tribuunt inutiliter spargunt
· ne tarditate petentes noxie cru
cient ne recipiende hic gratie inten
cio subrepat · ne dationis lumen
laudis transitorie appeticio extin
guat · ne oblatum munus quieta tri
sticia obsideat · ¶ Ne ubi oblato
munere plus quam oportet hylarescunt
· ne cum quicquid cum totum im
pleuerint tribuant · et simul omnia
plus quam pegerint perdant ¶
· Diuites · Caueant etiam diuites · cum fame
cruciantur pauperes mutuum hystri
ones · ideo enim opus mie cadunt
obliquitates ¶ Non enim peccatori dan
dum e quia peccator · sed quia homo ut
nec eius prosequeris culpam dili
gens naturam · Caueant etiam ne sic pec
cata elemosinis se redimere credant
si tamen a peccatis non resipiscant · Anima
enim plus e quam esca · et corpus
plus quam uestimentum · Et ideo qui
animam uel corporis iniquitate pollu
unt licet qualia pauperibus largiantur
et quod minus e iusticie obtulit · et
· quod non alie appetunt · nec sua distribuunt · quod magis est culpe commisit ¶ Sunt
tamen qui nec aliena appetunt · nec sua

distribuunt · qui frustra se innocen
tes putant · quia bona que detrimen
tum deus pro omnibus fecit nasci · quod
priuata sibi usurpant · unde tot pene
quotidie perimit · quot morientium
pauperum apud se subsidia abscon
dunt ¶ Iusticie enim e indigenti mini
strare quia reddimus ei quod e suum
nec tamen fit hoc secundum misericordiam · quam
secundum iusticiam et debitum · quia dispersit
dedit pauperibus iusticia eius manet
in seculum seculi · Alioquin tales sunt sicut
ficulnea maledicta que non fructificat
sed etiam occupat · et quod prodesse
multis potuit inutiliter fuit · Securis
enim ad radicem arboris posita est ut ar
bor que fructum non facit excidatur · Ar
bor arida in ignem mittitur · quia pieta
tis uiriditatem a radice non tenens
exsiccatur · ¶ Non ergo dicant homini
concessis utimur · aliena non querimus
· et si opera misericordie non facimus · tamen peruersa
declinamus · Sed ecce quod in uineam
fecerunt · quia domini uel nostras hostias
misericordie reddunt · nec deo sacrificatum · nec pre
cium redempcionis anime sue offerunt
· nec diues epulo aliena rapuisse legitur
· quod tribuunt sua et rapiunt aliena · sed propria infructuose abutebatur
¶ Sunt tamen qui tribuunt sua et rapi
unt aliena · quibus de largitate auaricia
nascitur · et peccatorum seges quam exercitute
seminat · quia rapiunt quod erogent · qui
prius debent conari conseruare sua ·
et deinde non ambire aliena · Succi
datur radix culpe ut sciant ius pos
sidendi bene disponere · et tunc sicarbescit
spina auaricie · Et si enim debeamus
propter misericordiam facere · non tamen prima
facienda peccare · quod tamen non habet
misericordie dulcedinem · sed pestifere radi
cis amaritudinem · quia qui offert sacri
ficium ex substancia pauperis · quasi qui uic
timat filium in conspectu patris · Tales

quieta turbant pensant. et qui incede-
rimant sed quieta turpiunt considerare dis-
simulant. et culpas non considerant. et
in sacculum pertusum merces mittunt quas
Iracundi — congregant. Iracundis medendum
est secundum suas dotes sive sit pacificorum
iracundie sustinentes sive impatientes
sive discordes sive iurgia seminantes.
Iracundi etenim non sustinentes quos furore agitati mansueti
inprecepis ignorant. quod irati faciunt
et cum aliis presunt impellente eos ira
in mentis vesaniam. subditorum tranquil-
litatem confundunt. et iram suam
reputantes zelum iusticie. quia recti-
tudinis fallitur zelo. et peccant auda-
cius quo peccatum tegitur sub virtutis pal-
lio. et ab eis creditur furor quod est vere
furor. Istis dicendum est. ut si habent emulacionem
adiungant mansuetudinem. Qui receperunt spi-
ritum sanctum in igne recipiant in columba.
Immo spiritu sancto plenus non est. qui in
mansuetudinis fervore emulacionis. aut in
emulacionis ardore. perdit virtutem man-
suetudinis. Dicatur autem ira ab impacientia.
quod impacientes ab aliis illata tolle-
rant. et iracundi qui tollerant alios
non dissimulant. Unde declinandi sunt
irate commocionis. Sunt enim velut ebrii
furore. nec attendunt salutari doctrine.
sed cum ad se redeunt. quanto se vident
tranquillius tolleratos. tanto liben-
cius exhortacionem recipiunt. Unde Abi-
gail non arguit Nabal ebrium. sed di-
gesto vino sobrium. Cum tamen irati ne-
queunt declinari quod alios nimis im-
petunt caute sunt feriendi. Sic Abner
Azael insequentem et declinare nolentem
aversa hasta percussit in inguine et occi-
dit. Iracundum enim profuroris precipitacionem
incedentem tollerare. et tamen eum iaculo
liberum non mittere. hoc est precipitem
nolle ferire. Sed Abner iram desistere
nolentem subsistit aversa hasta. non tamen

neque gladio transfodiunt. et quod
tranquillitatis est. talibus ostenden-
dum est. ut liberum impetum velut gladio
arripiendi. sed cum tranquillitate subtili
quasi parcendo sit pungendi. sed Aza-
el iam percussus moritur. et dum assu-
rexit sui impetu. sublevatum percussione
resilivit. quasi sine ferro moritur.
mansueti — E contrario curandi sunt nimis mansueti
ne proximam resolucionem emolliant
districcionis rigorem ostendant eos re-
cepisse spiritum sanctum in columba et igne.
Sic enim Paulus ammonet de mansue-
tudine Thymoteum. quod de districcione
Tytum. quia Tytus est spiritus mansue-
tioris. Sic Thymoteus ferventioris.
Unum adhibebat stimulum. alteri frenum.
Agricola quippe susceptam curam colo-
nis alios palmites. ut crescere de-
beant rigat. Alios cum plus iuste ere-
scere conspicit. recidit. ne aut non
crescendo fructum non ferant. aut
immoderate crescendo. quod proruperint
amittant. Sunt eciam impacien-
tes quibus dicendum est. ut spiritum frenent
quia dum motibus impulsi precipitantur
quedam quasi alienati faciunt. quod pos-
tea vix recognoscunt. improviso
impetu destruunt. quicquid diu bene
fecerunt. Et quia doctrina viri per pa-
cienciam noscitur. et caritas paciens
esse debet. nec caritatem habet. nec doctus est
etiam vir impaciens comprobatur. Sed
per impacienciam usque ad superbiam efferri
natur. quia dum sustinere despectionem
non potest. detegendo se in ostentacione
glatiatur. Post Malachiel dicta fossa ostensa
est. Ezechielis. Ut inter fruentur suppo-
sita holocausta. quia mens elacionis
pacienciam custodit. nec mota vento
impaciencie perdit bona que fecit. Me-
lior est enim paciens viro forti.
et per pacienciam sit animam possidere.

Paciens eni supat aim. et s' sub-
ut seipm. Et econtio ipmpacieam
tem perdunt et amittunt possidē
q' sumt. et ipmpacia agitati i
bellum ut foras totus spūs pforu'

pacientes

Econtio dm ē. pacientibz ne do-
leant intus si peccatm habēt ex-
tius. ne unde appent innocentes
mūdo ul proximo. cū iudicentur
a deo. Et sic detior culpa qnto est
sub ūtutis spē palliata. diligant
exercitate q' tollant ēnitate. vn
Diligite inimicos vr̄os et c̄. ptus
ē coram hoīb; inimicos tollare
sed virtus coraz deo est eos dilige
Ds' aūt hoc solum sacrificiū acci-
pit. qd' an eius oculos i altari boi
opis flāma caritatis incendit. vn
arguit dns ypocritas. qui habēt
trabem ioculis ppi's. et vident
festucam in oculis alienis. pus eni
debent excutere a seipsis molem
malitie. et tuc eos arguere dein
patie lenitate. Sz quiz pacientes
tollāt mala. ul cū impia au-
diuntur ul cū timore erogant. Sz
paulo post cū illata s' admeōriaz
reducūt paulati succensi dolent.
et maiores ondunt. et argūta
ulciois inquirūt. Et eni vicerit
ipam vincūt ab eod pymod. vi-
cerūt sustinēdo. vincūt retogi-
tando et seipos inflāmando. vi-
cerūt in tranc publico. vincūt
eius insydijs i occulto. qui tanto
maiore tales ptubat. ut mens
eorū desilens de pacia erubescat
nō reddisse. nō reddisse gtumeli-
as dolent. et detiora reddere. si
pcebat' occio querat. Assimila'

Sciam discordes

eni eis q' curant a languore. sed
moriūt levi febricula supveni-
ente. et tanto magis exultat dyn'
qnto magis dolebat qd' pus fuit
supatus. Sunt etiam aliqui huiusmodi q' suave
unitatem spūs invincib' spacii sit
et sollicit ut pxīs uniant'. per
concordiaz ut coronaz ptingant
glam. Concordet cū eis qs vita p
tollunt sua dissendat. quia sine
concordia quicqz faciūt perdunt. Si
eni glantes quia sc eciis abstine-
tiores. eos contemnūt. et ab eis se
diuidūt. laudant dm in tympano
ubi pelles sicce resonant pcusse
sed non laudant in choro ubi vo-
ces societate nō concordant. Si
precellunt sctā et se ab aliorū v-
nanite sepaunt cō'n eavdrū' hic
sal et pacem non hnt. Sz scdm g-
gorm. Sal sine pace non est ūtutis
donū; sed damnatois augmentū. Cte
eiusdem gnis aues uolando soci-
ant. simile animalia bruta pascūr
Et homo rōnal' saltem ethis ad
concordiam insorme'. Econtio qui
peccati sūt sic pacem puttem tene-
ant. ut ppetuam nō amittant. ed
sit qui arguunt pūsi. qd' pati metu-
unt tpali. q' timet foris iurgia
pcsecutur. Cōn dd' smarīn qui super
inimicos dm thabescebat pfecto
odio. odiens illos. et inimici fca
sut s' Diligebat qd' fcti sunt p
sequens et qd' increpans q' fecerūt
Pax eni tpalis vestigiū ē ethe
patis. Sz stultū est in pulure ve-
stigia impssa dilige. et illū aquo
impssa sūt nō amare. Id correptos
iuste dimitte nō dnt. q' tpalem
pacem s' turbari timent. quia tn
non turbat. sz videt turbare. ppt
laborū rueccom. Sūt etiā semina-
discordias aliqui. ne sequit' apostol-
siam dyn. qui pus ausus ados in-
tendit. et foris ptea iurgia semina-

Sicut scriptum est. Sic apostata omni tempore
iurgia seminat. Porro si filii dei voca
buntur beati pacifici, qui seminant discor
dias filii dyaboli sunt. et civitatis in
imici. et dum unam nequiciam perpetrant
ab humanis cordibus cunctas virtutes
simul eradicant. Cum caritate que mater
omnium virtutum est seminantes discordiam
necant. Econtra caveant pacifici
ne reprobis sint uniti. et ne pravos
admiscendo unitati mali, quia sicut mul
tum nos qui unitas dei est bonis. ita
multum nos si unitas non deest malis.
quia bonos tanto detrimentum deprimunt quan
to magis unanimiter mali iuncti sunt.
Unde paulus inter phariseos et sadu
ceos provocavit divisionem allegans
se phariseum et ponens incertum resur
rectionis cum deprecatoribus antique
de. Iob. Membra carnium eius co
herentia sibi. [Invidi] Invidis ostendenda est
eorum cecitas qui meliorum provectu premi
deteriores sunt. qui alieno profectu defi
ciunt. alieno gaudio contabescunt. Si
enim aliena bona que ipsi non habent. ipsi habe
re non possunt diligerent. diligendo sua face
rent. omnia que electi sunt habent. et
modicum laborantes. Nam uniunt
in caritate omnia mobilia et quia tendit
officia sibi mutuo familiaritas. Filii
dyaboli sunt invidi. qui celum perdidit
et homini creato invidet. Per invidiam
Caym meruit dampnationis sententiam. Hec
est putredo ossium. Sicut sanitas cor
dis vita carnium. quia sicut mores ino
centia. que foris infirma sunt. quemque
roborant. Ita per invidiam ante dei
oculos pereunt. que humanis ocul
fortia videntur. [Benivoli] Econtra homo est
benivolus. ut sic alienis bonis delec
tetur. quia eorum bona dicunt. dili
gendo laudent. imitando multiplicet.
Valde enim peccamus si aliorum bene gesta
non diligimus. Et parum a nichil minus
si que diligimus pro posse non imitamur.
Alioquin erimus sicut histrionum spec
tatores. quibus placent ludicra agen
tes. [Accidiosi] Accidiosis ostendendum est quod hi
vicio mentis excecant. contemplatio
nis dormiunt anima provectio. Ca
veant igitur egri ne sompni telo elisi
concadant. neque declaustro qui ex mul
ti subpretextu pii coloris abscendat
caveant ne bona agenda pro dila
tionem committant. ne si non agant
cum possunt. non valeant cum volu
erint. Pigredo enim immittit sopo
rem. et anima dissoluta esuriet
quia negligendo perdiunt bone ac
tionis utilitate. Et secundum voluptu
osi fames. Propter frigus piger arare
noluit. sed non dabitur ei quia in esta
te mendicabit. Volunt enim qui
nolunt bene agere quidam difficultates pro
ponere. quidam incaute formidare. Sed
qui modo in bono opere non exsudat
cum sol iudicii fervencior apparuit fru
stra regni aditum postulabit et non
accipiens. quia in estate mendicabit.
[Precipitantes] Econtra qui sunt precipitantes quia
bonorum actum preveniunt. intuitu proviso
quid qui agant non inspiciunt. et perpetrato
actu. quia sic agi debuit non agno
scunt. quorum gressus palpebre non
precedunt. quia bonum operis consilia
recta non preveniunt. gressus tendunt
oculos claudunt. iter conficiunt non
multa providunt. cito corruunt. quia
ubi debeant pedem operis figere per
palpebras consilii non advertunt.
[Superbi] Superbus homo est qui in nichil est ela
tione delectatur. neque enim initium superbia sit
omnis vicii. octo principalibus vitiis
facta est superbia dyaboli et augmentum
inde vicesimum predicis inventum est in humilitate
Christi. Cum ergo se per humilitatem deiciunt

eorum filii eius descendit. Qui vero per
superbiam se erigunt in imitacionem diaboli
cadunt. confitenda sunt etiam laudi
quedam, semper ut superbi corripi
antur. Dum quedam. que sunt in eis
bona aut possent in esse laudantur.
Sicut equi indomiti prius tanguntur
manu blanda. et post subiciuntur per
flagella. nec datur potio amara
nisi melle circumlita. Sic superbi dum
recipiunt favores quos diligunt.
correctiones recipiunt quas odiunt
et tunc maxime si locum tunc undique
ad ipsum cessuram aliis ad profectum.
Sic moyses alliciebat ietro quam
populo dei proficuum. ut eos duceret
per desertum. Certum est enim quod
ille qui regebatur divino consilio
et eius fovebatur presidio. non
indigebat auxilio alieno. tytulus

Sextus tytulus huius sexte sextus
parte partis de dilatatione materie
facultate. quot sit in .iiii.or modis.
Et primo de modo diffiniendo ubi dif
finitur secundum .iiii.or causas. De modo
divisivo ubi non .iiii.or. Divisi
onis. vicium. Artificium. Originale.
principium. modum theoreticum proprium.
De modo collectivo secundum .iiii.or
species principum ratiocinationis. silogis
ticum. inductivum. exemplarum. En
thimematicum. Et circa silogisticum
docetur quod sylo et thimdat. De modo
mero expositivo. Cum sit .iiii.or
modis. et desuper divisionibus eius

Sequitur sextus tractatus et est

Sequitur sextus tractatus
et ultimus tytulus
huius partis sexte
de dilatatione materie
facultate. Fit autem
hec dilatatio secundum
.iiii.or modos diffinitivum. di
visivum. collativum. expositivum. Modus

diffinitivus est cum posito nomine noti
ficamus id quod tene. sive hoc fiat diffini
tive per essentialia. sive qualitativae de
scriptione per accidentalia. Unde si dixeris
Beatus homo quem tu erudieris domine. dif
finis hominem vel rationale mortale. et ani
mal quod tu brutis. excepto quodammodo
cum angelis et nobilitate utrique sub
iectus est. et inferior passione fra
gilitatis. Nascitur homo inermis
cum animalia cetera ad repellendos impe
tus armata sint quibusdam naturalibus telis. cor
nibus dentibus plumis ungulis.
Sed homo natus debiliore dicitur viliore
et fragili pluribus subiacens miseriis.
Sed deus hominem quem etiam animal
et mortale fingebat. non in corpore sed
munimentum posuit in mente. que no
luit et ingenio armari. et bene vo
luit. habes diffinitionem per essentialia vi
de et descriptionem aut qualitativam no
tificacionem per accidentalia. Ut si dixeris
homo est animal stans erectum latis
unguibus, naturale risibile animal. Sig
dem in eo signum est et indicium humili
rectitudo status dignitatis. Unguium
latitudo fortitudinis et veritatis. Cum un
gues divinitus dati sint in corporibus ad
adiutorium et ornatum. risibilitas natura
lis est indicium pietatis. Sic etiam si
dixeris Iustus ut palma florebit de
scribens iustum eum qui reddit unicuique
quod suum est et proximo quod suum est. Deo red
dit obedientiam in preceptis reverenti
am et in sacris gloriam in flagellis
pro ipso supportacionem in fragilitate.
subvencionem in necessitate. eruditionem in simpli
citate. correctionem in penitentia. refirm
acionem in infirmitate. exaltacionem in proxima
anime vero tue reformacionem ymaginis
dei. Per memoriam dei beneficiorum
Intelligentiam consiliorum
Amorem dei misericordiarum
Modus autem diffinitivus trahitur ex causis vel

diffiniende. Et io quadrupliciter secundum
imposicionem causarum generum. ut si velis diffini
re peccatum secundum causam eius materialem
Considera materiam in qua et dicit secundum
Aug. i li. de li. arbitrio. Peccatum est affectio
mala voluntaria. Est enim peccatum in mortali
putandum affectu. Eadem immo peius et si
Considera secundum Aug. eundem in eodem
li. Peccatum est actus inclinans a defectu
boni. Inclinans dico non quia casua
liter vel exinclinanti peccatum surgat. sed
quia non necessario sit. Considera nunc
circa quam. et dicit secundum magistrum in
sentenciis. Peccatum est actum vel factum
vel concupitum contra eternam legem quid
habet de peccato habet. Si vero causam
efficientem qua sic in peccato consi
deras. dicit secundum Ambr. Peccatum est p
varicatio legis divine et celestium
obediencia mandatorum. Hec est causa
efficiens deficiens vel defectus. pec
cas enim cum deficis recedendo a lege
divina et mandatis. Legem dispensa
cionalis declinandis precepti bonis
agendis. Considera si vero causam
formalem. inde formam eius specialem
quam habet. et dicit tunc Anshelmus. Peccatum
est carencia debite iusticie ex propria
voluntate procedens. Iusticia enim hec
rectitudo voluntatis est. que in dei veri
te est. et per peccatum in deo formatur. et
sic formam suam habet. quia deformis est.
Vide eciam formam eorum. a qua
deficias et dicit eum in Aug. de vera
religione. Peccatum est appetere que Christus
contempsit vel fugere que Christus sustinuit.
Nos enim inordinate et ex libidine
appetimus divicias delicias et hono
res. cum Christus sustinuit paupertatem asperi
tatem vilitatem. Si vero causam finalem
consideras vide finem ad quem tendit
et dicit eum Aug. Peccatum est conversio vo
luntatis indebite ad commutabile bonum

vel fine a quo deficiat. et dicit eum Aug.
Peccatum est spreto incommutabili bono adhe
re commutabili bono. Et sic modus istas
imposicionem deorum de diffiniciones aut quo
libet ut notificationes potes invenire
et circa materiam dilatare.

Secundus modus est divisionis. Primo enim thema debes circa su
tare propter tenorem. Quo posito quod sit
ibi materia dicimus et distinguimus.
Tandem vero membra posita subdividere.
Ceteris diffinita et subdivisa pro
sequi. Caveas autem in divisionibus
que sint membra plurima. Nam
divisio quanto sit per membra pauca
ta tanto melior quanto per plura de
terior. Caveas eciam ne membra
sint inordinata nec sic ponas contra
nas. aut qui recte respondeant. Tunc
enim dicat secundum Boecium. animalium ad
sunt rationalia. alia duos pedes ha
bencia. Sed simuliter debet secundum re
gulam oppositionis oppositae. Alius secundum
contrarietatem aut secundum habitum et priva
cionem. aut secundum relacionem. aut
secundum condicionem. Caveas eciam ne
divisio sit immoderata. Quidam enim
tantum dividit et subdividit quod
totum extinguit atque confundit. Idem
enim habet vicium inimica quod nulla di
visio. et quicquid in pulverem secta
est secundum Senecam simile est confuso.
Caveas eciam ne sit nimis fallax
verborum ornata. Tamen divisiones quo
dam monuit magis subtiles quam
utiles altas quam aptas. curiosas
quam affectuosas. plenas verbis vacu
as sensibus. Sicut enim dicit Ieronimus ad
Damasum. deforme est luxurioso fili
us. In eciam rebus non queramus
verba sed sensus. i. panibus sic vi
ta sustinenda. non siliquis. Idem
ad pammachium de optimo genere interpretandi

divisio-
nis vicia

divisiones artificium

veritati michi semper fuit non verbosa
rusticitas sed sancta simplicitas
¶ Post divisionem vitiorum vide ipsorum
artificialem. Omnis divisio vel est vocis
insignificativis. ut sicut dicimus. Ca
nis alius est latrabilis aut terrestris
alius aquatilis et celestis. Sic di
cimus ignis alius superior. alius in
ferior. alius maior alius exterior
vel est divisio totius in partes inte
grales. ut sicut dividimus domum
in tectum et parietem et fundamentum. Ita
dicimus domum spiritualem pro fundamento
habere fidem. pro pariete spem in deum
se erigentem. pro tecto culmine cari
tatem. Vel est divisio generis in species. ut
si fuit thema virtus in infirmitate
perficitur. virtutes dividimus in the
ologicas. quibus in mente movemur in
deum. ut sunt fides spes et caritas
et in cardinales quibus in mente move
mur ad deum. ut sunt prudentia iustitia tem
perantia fortitudo. Vel est divisio
secundum vias accidentales. ut subiecti
in accidens. accidentis in substantia. accidentis
in accidens. Exemplum primi hominum. Alii pecca
tores alii iusti. alii boni. Exemplum
secundi gratia alia in angelis. Alia
in hominibus. Alia in ... Exemplum
tertii potentum est superbie. Aliud a
varicie. Aliud carnalis concupiscentie.

divisionis originale principium

¶ Post divisionem vitiorum et eius ar
tificialem. videamus eius originale
principium. Fit enim parvum divisio ut
esset confusio. et adiuvetur memoria.
Nam facilius retinentur. et melius
commendantur distincta. Hec autem
divisio super vera causas fundatur
et ex diffinitionibus eliciatur. Cum
enim consideras peccatum secundum innitentiam
quam. dividis peccatum in tria. quod est
cordis oris operis. vel aliud co
missum. Aliud omissum. Cum vero

nim extra dividis peccatum quod est ex in
firmitate vel impotentia ignorantia
et certa malicia. Secundum vero formam et
speciem divisionis peccatum in mortale et
veniale ubi diversimode attenditur peccatum
differre. Sic et illa divisio septi
membris. Superbia. Invidia. Ira. Acci
dia. Avaricia. Gula. Luxuria. sumi
tur secundum formam deformitatis. Secundum
vero rationem finalis cause dividis peccatum ex super
bia carnis. vel oculorum. vel superbia
vite. Qui enim peccat committit ad bonum
exterius vel interius vel in fi... Hec enim
bona apparentia finis peccati dicitur. Se
cundum vero considerationem efficientis cau
se dividis peccatum. vel ex timore male hu
miliante vel ex amore male inflam
mante. Timor enim et amor sunt
peccati cause efficientes dispositive.
Sic ergo secundum has causas divisio
attenditur et in diversis nominibus invenitur.

divisio efficientis cause amiciat deus

¶ Ad efficientes causas pertinet huius
modi divisiones. Amiciat deus
angelus iustus. deus amicitudinis
Viam penitentie peccatoribus
Rectitudinem iustitie penitentibus
Dulcedinem glorie contemplantibus
De quibus primo Ier. Xlii. Amiciet
nobis deus tuus viam per quam per
gamus et verbum quod faciamus. de 2o
Ysa. lxiii. Ego dominus loquens iustitia
... amictians eram. de 3o Ier. xxx
iii. Clama ad me et exaudiam te
et annunciabo tibi grandia et firma
que nescis. Clama per desiderium et
annunciabo tibi imperceptibiliter grandi
orum celestium. Grandia que sunt super
sensum humanum. Firma non timent
impetus vel insidias hostium. Que
nescis. quia non capiuntur secundum viam sta
tum quo adtunc... Amiciat angelus

amiciat angelus

Bonam domine incarnationis
Letam salue gratiam Christi gratiis

Gloriam eius resurrectionis
De primo ecclesiastes x°. Cum lx penas
annunciabit similiter. De 1a. ysa. xii°.
Cantate domino quia magnifice fecit
annunciate hec in terra. Luc. ii. Ecce
ego annuncio vobis gaudium
magnum. De iii°. Io. ultimo. Ange
lus annunciavit mulieribus dicens
Surrexit non est hic. Cant. v. Filie
ierusalem. i. angeli nunciate dilecto meo
paradisi sicut puelle in thalamis
semper servientes prenunciant sponsis nunc
ciate dilecto quia amore langueo.
verba magdalene ad angelos. et Ge.
xlv. Nunciaverunt iacob. Ioseph fi
lius tuus vivit et ipse dominatur
in omni terra egipti. i. mundo pecca
to in peccato christum qui carnem nostram
assumpsit amoratus resurrexis
se. Annunciat vir iustus in con

annunciat iustus

fessione. Peccata propria non doleant
Proximi pericula non timeant
Dei magnalia ut gaudeant
De primo psalmus. Iniquitatem meam annunciabo et cogitabo pro peccato meo. De ii°
ysa. lviii°. Clama ne cesses et annunc
cia populo meo scelera eorum. Et
premittitur de timore. Quasi tuba ex
alta vocem tuam. De tercio. i. pe. ii.
Vos estis genus electum regale sacer
docium etc. ut virtutem annuncietis eius
qui nos vocavit in admirabile lumen
suum. Ad causam malem pertinent
divisiones huiusmodi. Coronantur
Divites insignium lasciviae
Stulti insignium ignominie
Pugiles insignium victorie
Reges insignium glorie
Est ergo quadruplex corona. Culpe
pene. gratie. glorie. De prima Sap. ii. Co
ronemus nos rosis etc. De 2a. ysa.
xxii. Coronans coronabit te tribu

constancia

latione. De iii a prov. iiii. Dabit
tibi augmentum graciarum. et corona
inclita proteget te. De iiii. Jacobi. i.
Beatus vir qui suffert temptacionem
quoniam cum probatus fuerit accipiet coronam vite
Sed quia iam tractavimus in divisione
de causa formali, ideo de hoc ipso
divisionibus secundum nomen ut dicatur
quod est corona Activorum Contem
plativorum pertinens etc. Et potest disting
ui in quibus consistit. Secundum causam
formalem sic distinguitur ut si thema
fuerit. Accedite ad eum et illuminamini
dic quod ad eum debes accedere tamquam
Ad lumen cecus ut illuminetur
Ad medicum infirmus ut sanetur
Ad rectorem naufragus ut liberetur
Ad pastorem famelicus ut cibetur
Et huiusmodi. Illuminetur cogitatione
Sanetur affectione
Liberetur in temptacione
Cibetur in consolacione
Dicitur quod de primo Mt. ix. Accesse
runt ad eum duo ceci. De 2o. Mt.
viii°. Accessit ad eum centurio ro
gans. Domine puer meus in domo
iacet paraliticus. De tercio Mt. viii°.
Accesserunt ad ihesum discipuli dicentes
domine salva nos perimus. De iiii°. Mt. vi.
Accesserunt ad ihesum turbe ut pasce
rentur. Item secundum formam alit
er. Accedite ad eum
Timorose non sublimiter. Eccli.
ii°. Fili accede ad servitutem et
sta in timore
Sollicite non segniter. Eccli. vi°
Quasi qui arat et qui seminat
accede ad sapientiam
Benigne non duplex. Eccli. Ac
cessisti maligne ad eum
Devote non fallaciter. Mt. xxii°.
Accesserunt ad ihesum pharisei et Sa
ducei temptantes eum. Ad cau
sam finalem pertinent huiusmodi divisiones
Ad despiciendum
Ad aggrediendum

Ad suasionem
Ad perseuerandum
Vt de primo Judith viii. Dam consta-
ciam maxime ut contempnerez illum
de sceptis. Judith ultimo. Honorauerit
per se constanciaz eius et medi au-
daciam eius. de tercio Machabeorum viii. Con-
stantes effecti sunt propter legi-
bus pati et mori. de quarto ii. paralip-
pomenon. Constantes estote videbitis au-
xilium domini in vobis. Sunt eciam alie
diuisiones secundum modum theologicam
magis propriam vt cum diuisio sic pe-
nes status gradus habitus actus
Status — Status sunt incipientes proficientes
perfecti actiui contemplatiui prelati
continencie — Item continencia coniugalis vidualis
virginalis. Item pugnantes mori-
entes regnantes. Item viatores com-
gradus — prehensores et huiusmodi. Gradus sunt
in progressione vt cum dicimus dilectio
amor desiderium postulat postulacionem pro-
bat probacionem commendat. Secunde
petri i. ministrate virtutem in fide
in virtute scientiam in scientia pacientiam etc.
habitus — Habitus sunt virtutes et vicia ad huius-
modi reducuntur tales diuisiones ut
gratie glorie vel culpe pene temporis.
actus — Actus sunt cordis oris operis cum
effectus verum intendimus. vt cum dicimus
oracio vtilis est. Intercessionis diuina

Affectionis inflammatiua
Corporis expulsiua
Gaudii mentalis expressiua

Item peccatum deum contempnit. se ipsum
vel se ipsum corrumpit. proximum ledit
vel sic auaricia hic et hec fiat
et ita de aliis hiis. ergo tales modi di-
uisiuum. diuisionis vicium. diuisionis
artificium. diuisionis principium. et con-
similes modi. hiis et theologicam et
magis quam in sermonibus quam
collacionibus proprium esse.

Tercius est modus collectiuus
sine ratiocinatiuus qui fit inter
modum deductionis. Quatuor species ratiocinationis
Silogistici modus —
Silogisticam | per silogismos
Inductiuam | dilatatur sermonis
Exemplarem | materia sic quod
Enthimematicam | quod ponit animaz
corpus famam peccuniam fugiendum est
Ebrietas est huiusmodi ergo fugienda est
Item viro bono secretum committitur
ebrio non committitur ergo ebrius vir bo-
nus non est. Item plus est bonum plus inge-
rere quam capiat homo sed ebrius
plus ingerit bonum quam capiat homo. ergo
turpe est ebrium esse. Item turbe est quod
verecundiam remouet. ebrietas est hu-
iusmodi ergo turpis. ergo turpe est esse ebri-
um et huiusmodi. Adhuc autem modum
valent argumenta supra secundum modos
huiusmodi in silogismis qui sunt maiores
scilicet propositiones sumere. secundum vero quatuor
vim quod oportet dicere posse diuidere. Item
differencias inuenire. Ceterum si libet
considerare propositiones aut sumere debes
aut probabiles aut autenticas: probabi-
les ut edendum est cum ebrietate. Aute-
nticas ut illud Senece. Nichil aliud
est ebrietas quam voluntaria insania. Item
vbi enim nimia vis vini possedit
quidquid mali latebat emergit. Non
facit ebrietas vicia sed protrahit. tunc
libidinosus non cubiculum expectat. sed
cupiditatibus suis quantum petierit sine
dilacione permittit. Tunc impudicus mor-
bum profitetur aut publicat. tunc pe-
tulantis non lingua non manu continet
crescit insolentis superbia crudelitas se-
ui. malignitas liuidi. Secundum vero
ministerium est quatuor vim quod oportet posse
diuidere. Vnde secundum inspicere dicimus est. Item
ebrietas — ebrietas vel excessiuum dicatur. Vnde di-
ebrietas per excessum | de primo
Error in conuiuiis | ysaie 28.

Doloris inextasabili] Nescie
Amoris inconcupiscibili] bat a
vino et plebetate ebriauit · de 20
Treno plud · Adte veniet calyx meb
aberis atque mdaberis · Treno · c · In
ebriauit me absinthio · de nr · Cant · v ·
Comedite amici mei et bibite et in
ebriamini carissimi · Adhuc modo redu
citur ut distinguamus ebrietatem que
facit ebrium et que ebriosum · Sic
enim distinguere possemus ebrium duobus
modis dici · Alio modo aliquis vino gra
uis et compos sui est · Alio si sol
ebrius fieri · distinguitur et tunc inter
ebrietatem quod quedam est ebrietas ac
cidens ex ignorantia virtutis vini et
infirmitate potus · hec pena est et non
culpa quia inuoluntaria nec excusa
qualis fuit in Noe · vnde Alcuinus ·
Noe inebriatus est quia forte nescie
bat vino posse inebriari · Est autem ebrie
tas accidens ex excedenti potatione et
libidinoso · hec pena est et proueniens
ex culpa · Est etiam ebrietas libido
que est ex excedenti potu et hec culpa est
Scias insuper est duas inuenire conde
tes enim contulaciuncque de vinum · conden
tes enim quia non idem · Vt ait Seneca
ebrietatem nil aliud esse quam vo
luntariam insaniam · hoc est vim sed
aliquem modum · scilicet secundum quod est in actu
ebrietas ligata penitus sine ratione
est dicta · quod ebrietas est breuior · sed
insania prolixior vim tamen solutam
ipsa quam insania · Certum est similitu
dines considerare · vbi supra · Sicut
musto dolia rumpuntur et omne quod est
in vino et fundo latet vis caloris
attollit superius · Ita vino estuante
quodque in fundo cordis iacet quasi vere
dictum effertur et prodit in publicum · Et
sicut omati vino non retinent · sed
reiciunt tabum superius · Ita effundunt
ipsi · nec retinent secretum commissum sibi
sed effundunt quod suum est · et quod est alienum
Item sicut fatuo nichil est tacitum · ita
nec ebrio · Ebrius enim quasi seipsum ig
norat · Dubia et parum explanata
profert verba · vagos habet oculos ·
gressum errantem · vertiginem capitis
conceptiones mirabiles tota domus ei vi
detur mobilis et celum et terra · Et sicut ad
aspectum solis oculi infirmi obtundunt
Ita ad ebrietatem vel nimiam vini
sumptionem animi efferuntur · et relicta
naturali mansuetudine feroces efficiuntur
Et sicut piscis cum candidis faucibus
appetunt vel glutiunt escam repente ha
mum intra fauces reperiunt · Ita ebrio
sus intra se vinum inimicum suscipit
quod ipsum ad opera nepharia impellit
Et ita ut dicit Basilius in exameron sua
bestiale animal quod beatum capitur
et dum bibit bibitur · Post silogi
sticum modum secundum inductiuus · quod fit quando ex
multis particularibus vnum vniuersale colligitur
vbi supra · Certus apostolus martires confesso
res virgines pristinas tribulationes in
uenerunt in regnum celorum · ergo per tribula
tiones nos oportet intrare in regno celorum
Item cogita quas clades ebrietas
fecit · hec acerrimas gentes et bellico
sas hostibus tradidit · hec multis annis
defensa menia bello patefecit · hec
contumacissimos et iugum vetantes
in alienum arbitrium redegit · hec inuictas
acie enere domuit · Post inductiuum
secundum enthimematicus · Cum vna propositio re
tinetur in mente · quod maxime fit platea
enigmata postulando iudicium ab
auditoribus et relinquendo conclusionem
certis hoc modo · Homo stultus est
qui abiecta dignitate humana velut
volutatur in lutis sicut porcus · ergo

inductiuus modus

enthimematicus modus

-ndite ad vomitum sicut canis et in-
duere mores bestiales. Secundo ebrius
est homini. Item stultus est vino qui
velaret se super oculos et funiculum
super collo innecteret quo traheretur ad
suspendium. Tercio ebrius est homini sicut
mo usus est nathan ad david et dominus
ad iudeos in parabola de agricola. Ter-
cio modo enthimematice uocato vel eni-
gmatice quia latent per hunc modum pre-
dicator confodit et a se ipso iudicatur
et aliis citius relinquitur conclusio
quam propositum videtur et intentio. Scilicet ve-
recundia vel exalia causa dimittitur.

exempla-
ris modi

Post enthimematicum sequitur exempla-
ris modus qui dicit ab inductione cum
illa fit in pluribus id autem in uno. Ut
quando sigillatim exempla proponit ex
ex quolibet inferimus ubi genus. Loth
quem non vicit Sodoma vina vi-
cerunt. Ergo ebrietas fugienda est.
Alexandrum machedonem tot itinera tot
prelia tot hyemes per quas victa lo-
corum et cum difficultate tot ma-
ria tot flumina tutum dimiserunt
vicit bibendi intemperancia. Item iste
Alexander Clitum carissimum sibi et fi-
delissimum inter epulas transfodit et
mox facinore mori voluit. Hic est
modus pulcherrimus per exempla et om-
nino ad hanc dilatationem materie inser-
monibus multum valet hinc locos
dyaticos in prompto maxime retho-
ricos de quibus ad presens supersedemus
donec rethoricam tractabimus. Sequitur
modus expositivus et fit multipliciter.

Quartus est modus expositivus modis
hic autem fit in pluribus modis. Primus
est cum nos concordancias proponimus. Secundus
cum propositas exponimus. Tercius cum expo-
nendo diversos sensus ponimus. Quartus
cum cum exposicionem confirmamus
et sensum variatis [illegible] pertractatis verum in sermone

Circa primum scilicet concordanciarum in-
ductionem. Hic attende quod inducit principali-
ter vocales. Et si thema fuerit. Domus
mea domus oracionis vocabitur. Dicas de
hac domo Zacharie xix. Pax huic do-
mui vel similia. Inducitur quoque reales
et non vocales ut cum dicas fides sine
operibus mortua est. Infers dehinc in
Genesi. Dixit rachel da michi liberos
alioquin moriar. Per rachel que interpretatur
videns principium fides intelligitur. Per libe-
ros opera meritoria facta. Inducitur e-
tiam quoque concordancie hystoriales vel
figurales ut cum dicat veniet prius
ut sequentur eius vestigia gentiles si
peccatores. Quia cum ignis secutus est Thobiam
eundem in viges die luna post actum
pascha. Data est lex moysi et spiritus sanctus
datus est die luna post passionem domini.
Ubi invitatur nunc est predicatori sacre scrip-
turarum ministrum. Secundus est cum auctoritates pro-
positas exponimus. Hic dupliciter fieri potest
vel distinguendo vel explicando vel
interpretando vel causas assignando.
Distinguendo ut si dicis petite et
accipietis querite et invenietis pul-
sate et aperietur vobis. Distinguitur ex parte sub-
iectorum petite ore querite corde pul-
sate opere. Vel ex parte petibilium

petite indulgenciam
querite graciam
pulsate ad gloriam
vel ex parte petencium sic
petite incipientes
querite proficientes
pulsate contemplantes
vel ex parte habitum sic
petite in fide
querite in spe
pulsate in caritate
vel ex parte modi
pulsate in oratione
querite in lectione

Explicando ut si the-
ma fuerit
Accingere
gladio tuo
super femur
tuum poten-
tissime. Ex-
plico sup-
latum sic.
Accingitur
potenter
qui gratia po-
tencius cum

pulsate in deuocione (tenetes
potentissime virgines. Et illud canti[ci]
ebrietatis carissimi. Carissimi sunt mentes
scolastice curiores. quia curiositate carissim[e]
bibit resupto corde et hinc. Interpretan
do ut ad propositum vocabulo diuersas
eius interpretaciones respiciamus. et eam
que magis nobis congruit sumimus. et
de vna transferende ad aliam recur
rimus. Fuit enim in sacra scriptura trans
laciones viii. Prima est lxx interpretum.
Secunda tercia quarta. fecerunt aquila
simachus theodocion. Quinta est vulga
ta edicio cuius auctore ignorant. Sex
ta et septima origenes. cuius codi
ces eusebius et pamphilus vulgaue
runt. Octaua est Ieronimi cum causas an
ferens causas assignando. Turbaris
erga plurima. vel propter exteriorum occupa[cionem]
vel propter peccatorum detestacionem
vel propter proximorum compassionem
vel propter hominis subuersionem
Similiter quod clamabat omnes se magis
cruciari in lingua qua castigare non
poterat causa fuit quia lingua Cir
tum ad seipsum impugnat morum hones
tatem per verba libidinosa et sancti
tatem. Circuitum ad proximum impugnat cari
tatem per verba litigiosa et prouocancia
Circuitum ad deum impugnat summam maie
statem per verba blasphemia et iacti
va. Summam veritatem per verba menda
cia. Summam vnitatem per verba adula
toria et detractoria. Similiter adhuc
modo pertinet quod decanus tensimus adef
fectum. et cum dominugmatice loquim[ur]
effectus eius tangimus. Tercium est cum
exponendo diuersos sensus querimus
ut cum exponimus. Primo hystorice
Secundo allegorice. tercio moraliter et
hoc dupliciter vel tropologice vel ana
gogice. Hystoriam hystoria docet quid sit
res per allegoriam instruit fides. per tro

pologiam informantur mores. per
anagogiam sursum eleuantur contem
placiones. Ierusalem et vrbs ciuitas e
nitalis. et anima spiritualis. et ecclesia
militans et ecclesia triumphans. per
hystoriam fundamentum. Allegoria fab
ricat et superedificat sensus vero mo
ralis siue sit tropologicus siue ana
gogicus consummato edificio pulch
ritudinem coloris induat. De quibus
infra. Sunt et alii modi exponendi
septuaginta scilicet quos Abbas Io
achym in libro suo quo appellat
concordiam ponit. Et sunt xii. Sicut
enim decimam in pre quarta impera[t]
Quartum est cum diuersas vterque
tes inserimus. vt ibi gta. Septimum est
In affectiua in contactu | Adhuc
Corruptiua in progressu | modo
Offensiua in aspectu | reducuntur
Separatiua ab omni contactu | omnes ca
Sic peccatum est | paces
In consensu infectiuum | et me
In progressu corruptiuum | thafore
In conspectu dei offensiuum | ecclesie
A bonorum consorcio exclusiuum | pertin[ent]
Expectatis in spirituali deuocione clericis
domino sex partibus sedi tra
tus cuius est tytulus de condicione do
ctoris. Restat pars septima que
hominibus innumeris difficilior et dif
fusior quam cetera. De doctrina vero
hominis pertinere ad pueros secundum
experimentum practice. Et quoniam de
dominicalibus et sanctorum festiuitatibus
ad pie memorie papam Alexan
drum quartum scribentes eius imperio
et preceptis nos expediuimus. De
deliquis que pertinent ad diuersa sta
tum et officiorum genera prout deus
dederit subiungemus. et tytulos pre
vertimus. Hic deficit illa pars in qua
ponuntur sermones de diuersis statibus

de quibus hic dicit et s[upr]a in p[ro]he[mi]o

Incipit libellus de modo addisce-
ndi editus a fratre Gilberto de or-
dine fratrum minorum ad Joha-
nnem prepositum Burg[ensem] filium co-
mitis fflandrie. Incipit ep[isto]la
in qua declarat cur aggressus e[st]
hoc scribendi officium et ce[tera]

Karissimo nepoti sibi carissimo in studio litte-
rarum olim patri[s] paruis sui militari
ingenio Michaeli de Insula. ffrater
Gilbertus de Tornaco de ordine
fratrum minorum. Salutem et amo-
rem debitum secundum caritatis affec-
tum. Risum monet intuentibus si
accesserit ouis ad caprum. et grecam
sibi lauam postulet assumendam.
Sub hoc vulgari prouerbio requiris
hominem et piam mo[n]itum et auctore
non magnum et religione ligatum
et negocijs occupatum. flagitatis a me
instantissime. ut de modo addiscendi
scribam ad vos. Quo se modo vester di-
scipulus valeat et debeat informa-
re. Vere non inmerito letor in domino
dum ad illas epulas aspirare nos
inhyantes aspicio. quas illi fastidi-
unt. qui languescente stomacho
lacessiti prius ducu[n]tur. et obprobio
tota mundo. Sed vos qui pietatem liberaliu[m]
affluitis qui studium parisiense rex-
istis. quid inter undas plenissimas
influencium et redundancium fluminum
tam aridi et pauperculi hominis aq[ua]m
despicabilem petitis aut sititis. Sed
quia non habetis ut credo sciam infla-
ntem sed caritatem pietatis edifica-
ntem. Quare prout diuina gratia do-
nare dignabitur. ad nobis ad opus
vestri discipuli iuxta mee rusticitatis
rudimenta conscribam. et opulentis
ferculis vestris veluti quasdam herbas

agrestas apponam. habetis enim et
habere potestis ad manum Boecium de dis-
ciplina scolarium. Quintilianum de insti-
tutione oratoria. Plutharchum de in-
stitutione Traiani. Lycurgum ad fi-
lium. Varronem ad auditorem athe-
niensem. Petrum filium Alardi que
ab Alardo vocant ad Hugonem. Rich-
ardum filium Johannis policraticum. et plu-
res alios. quorum dulcedo melliflua-
rum sitis auiditatem possint extingu-
ere. vester ergo discipulus copiosius
informare. Sed qui michi cotidianas
delicias viliores tibi sapiunt. ut dia-
tribus grossioribus velud profestis fu-
nitur ad subtiliores epulas auidius
redeatur. vobis mitto colloquintidas
agri quas vestra farinula condiat
helizei. possem apologiam multiplicem
texere maxime cum ab annis fere tri-
ginta nequiuerim talibus insudare
Sed postquam diuina fauente gratia pari-
siis ualedixi cathedre magistrali et
theologice lectioni. contuli me ad minores
hominis sabbatismum qui naufragus
ad portum reiectus plurimum negocijs
et nenijs poetarum. quibus maxime
in talibus est utendum. Sed quia nimia
vestra deuictus supplicatione vester discipulus
puer nobilis et bone indo-
lis deuictus dilectione. reiecto fame
mee dispendio. quo auctor abemul-
amion eorum que versantur in manibus
studio. quod petitis attemptabo con-
summationis fiduciam constituens
penes ipsum apud quem nichil remanet
impossibile. Et licet discipuli vestri
bonitas et ingenuitas sit recurre-
re ad utilitatem ipsius plenius labo-
ratur. tamen hic curatis beguit offici-
um prouinciale concernam prosimonis
cramesu multa dicamus. que licet ei ad
presens non prosint. tamen ipsius gesta cui

sciatur ad aliora proficiant utilitate
Et sicut ingressurus domum q[uam] in domo
est ea diligencius intuetur. Ita addi
tendorum evidentiam tytuli sup[er]limi
nares in locis p[ro]priis apponantur.
Tractatus igitur iste duas ca[pitulum]
habet partes. In prima agit de
modo addiscendi. In secunda de modo vi
vendi. Et de modo addiscendi primo de
hiis que p[er]tinent ad inchoacionem do
ctrine. Secundo de hiis que ad progres
sionem. Tercio de hiis que ad consumacionem
et perfectionem. Et de hiis que ad incho
acionem primo in generali. Secundo in
speciali. In generali continentur octo capi
tula. In primo epistola ponitur in qua ca[usa]
declaratur cur aggressus est scriben
di officium. In secundo invitat eum cui scri
bit ad studium. In tercio probat quod hoc de[bet]
esse exercicium nobilium. In quarto dampnat
in nobilibus usum armorum. In quinto p[ro]
ponit studii fructum et premium. In sex
to ostendit quibus addiscendi primarium
In septimo studentem invitat ad
bonum consortium. In octavo p[ro]posi
tum arcet p[ra]vum consorcium. Ca[pitulum]
Te igitur puer R. nobilis Johan[n]is
Brug[ensis] p[re]posite fili comitis fla
drie qui de regio ducis originem
sanguine gratia cum hoc opus edo
de ego provincialibus meis in p[ri]mo ad
studium te exhortor. Litteras scire desi
dera. Inceptum desiderium persevera. P[er]
severans veterum exempla con
sidera. Et opibus omnibus diviciis
et appetitu ambicionis supra litteras
.1. ergo scire desideres ut animum tuum
voluntatis discendi affectus posside
at et inflammet. Nec hunc ardorem negli
gentie tepidas vel remisse. Nec fasti
diente stomacho vel languente.
Unde sapiens dicit. Sapientiam amavi et
exquisivi a iuventute mea. Et quesivi
eam mihi sponsam assumere et amator

exemplum

factus sum forme illius. Quod le
gimus de beato Gregorio Nazanzeno in epistola
apologetica sua quod ipse a prima iu
ventute illibatum signaculum castitatis
cum philosophie studiis iunior apud athe
nas floreret. Vidit p[er] soporem sibi
sedenti et legenti duas satis decoras
dextra leva quasi feminas consedisse. Et
cum ipse quereret que nam essent
amplexantes eum dixerunt. Note
tibi satis et familiares sumus. Al
tera enim sapientia altera castitas di
cimur et misse sumus tecum habitare quia
iocundum satis et mundum in corde no
.2. bis habitaculum preparasti. In bonum
etiam desiderio persevera. Unde
legitur in Ecclesiastico. Fili a iuventute tu
a excipe doctrinam et usque ad canos
invenies sapientiam. Amor etiam disce
di semel admissus egre dimittitur
nam in desiderium transiens sua se
voluntate p[er]petuat. Et cum vita ho
minis limitatur et per vitam hominis
nisi sapientia p[er]severans. Dicit etiam [..]
dicit. Pugnet usque ad spem di
ces Bonus. Nominis exponens dicens
ad paulinum. Discamus in terris quorum
sciencia nobis perseveret in celis. Tamen
modus et imperfectio que est in studio
evitabile qui secundum apostolum sciencia
destruetur. Cum igitur modicum dul
cedinis delibavit, que est in studio
ut canis a corio nunquam abstinebit
.3. vinculo. Veterum exempla conside
ra quod Salon temporibus suis atheni
ensis prudencie gloria fuit cum multis
laboraret assistentibus amicis su
is et mortem consecrantibus caput erexit
interrogatus quare hec fecisset re
spondens ait. Ut tu istud de quo
disputatis sciam prius quam moriar. Car
neades philosophus laboriosissimus sapientie mi
les nonaginta annos complevit
et consummavit in studio. Et scrip[sit]

ille vir grecie themistocles cum expletis centum et vii annis se mori cerneret. dixisse fertur se dolere quod tunc egrederetur a vita cum sapere cepisset. Plato lxxxi scribens anno mortuus est. Socrates nonaginta novem annos in docendi scribendi labore implevit. Taceo ceteros philosophos Pitagoram. Democritum. Xenocratem. Zenonem. et Cleantem qui iam etate longeva in sapiencie studiis floruerunt. Ad poetas venio. Homerum. Hesiodum. Symonidem. Thesicorum. qui grandes natu cigneum nescio quid et solito dulcius vicina morte cecinerunt. Sophocles qui propter nimiam senectutem et rei familiaris negligenciam a filiis accusatur amencie Edippi fabulam quam nuper scripserat recitavit. iudicibus tantum sapiencie. et etate iam fracta specimen dedit ut severitatem tribunalium in favorem theatralem converteret. Nimirum cum Catho Censorius et vir gentis disertissimus iam senex grecas litteras discere nec erubuit nec desperavit. Certe Homerus refert quod de lingua nestoris iam vetuli et decrepiti dulcior melle oratio fluxerit. Divicias et appetitum ambicionis et studii dilige supra vel saltem cetera. Sicut scriptum est in proverbiis. Accipite disciplinam et non pecuniam doctrinam magis quam thesaurum eligite. melior est enim sapiencia cunctis opibus preciosissimis et omne desiderabile non potest ei comparari. Ideo cum pater Democriti filio suo tantas divicias reliquisset quibus exercitum regis persis poterat pascere. Democritus precium suum donavit patrie et atteniis in discendo et

docendo suos dies continuavit studiorum delicias consummavit in aurea paupertate. Crates ille thebanus proiecto in mare non parvo pondere auri. Abite inquit divitie pessime. ego vos subiungam ne subiungar a vobis. Anaxagoras cum post longa tempora studiorum impaciens rediisset possessiones quas reliquerat desertissimas invenisset. Non essem inquit salvus nisi iste periissent. Verum Boecius fuisse de veneris studiosum fieri nisi semediocris pauperem opinatur. Cum igitur vobis dominus contulit copiose. unde scolarem delicias continuare possitis desiderio pecto supplico vestre nobilis inicium laudabile consummare studio pleniori et placidum et splendidum acquisicione suspensa. totum vos impedire. totum vos impendi. circa sapiencie spiritualia. cuius accessoria et consequencia testimonia salomonis erant bona temporalia pariter et eterna. Hic approbat quod hoc debet esse exer-

Est autem maxime cum nobilium studium virorum nobilium exercitum litterarum unde antiquitus res publica conservabatur quia et philosophi tunc regnabant et reges philosophabantur. Unde quia te vegecius renatus in libro de rebus militaribus etc. Non magis quemquam decet vel meliora vel plura scire quam principem cuius doctrina potest omnibus prodesse subiectis. Quod in maior confirmamus exemplis procedat quia Alexander macedo de astris gentem quem gymnasium litterale unum sub Aristotile studium doctum magnificavit et extulit immensum. et licet quibusdam viciis Alexander non caruit. ut in septimo libro Iustini hystoriographi legitur. Non hoc a philosophia hereditavit sed per philosophiam con-

plus temperavit. Unde et sapientes di-
xerunt nichil aliud esse philosophiam quam
victoriam passionum et impossibilium
et abstinentiam. Legimus etiam disci-
pulos ypocratis expressam diligenter
in tabula quadam effigiem sui doc-
toris quam cum tulissent philemoni op-
timo illius temporis phisionomo depor-
tata et diligenter inspecta pronunciavit
suum iudicium dicens. eum cuius hec
erat figura virum luxuriosum et a-
mantem coytum. Et discipulis indig-
nantibus et arguentibus eius errorem
utpote qui de viro optimo talem
reddiderat sententiam. Redeuntes ad ypocra-
tem retulerunt quod audierunt. At ille
philomenem confitetur optime iudi-
casse. sed amore philosophie et honestatis
dixit se concupiscentias cordis sui vicisse
et accepisse per studium quod fuerat de-
negatum nature. Procedat Iulius
cesar de senatu romanorum qui im-
peratorio studio tantus fuit ut simul
dicasse legatur in maiorum parem litterarum
quibus imperia iuris civilis. ipse
erat leges iudicant congruum. vir-
tutem ardentis ingenii que in libris
servavit prodicat bisextilis subtilitas
quam invenit. procedant et reges
veteris testamenti david. Ezechias et
Iosias. qui consilio liberalis prudentie
iudicaverunt populos in equitate. Sicut
scriptum est Iudex sapiens iudicabit
populum suum. et principatus sensati stabilis
erit. Postulat david a domino sa-
pientiam et statim docetur. et dominus se
in eo virum secundum cor suum invenisse
letatur. procedant et quatuor reges
christiani de novi testamenti. Con-
stantinus. Theodosius Iustinianus et leo
et alii principes christianissimi qui rem publicam
rexerunt. non magis fortitudine armo-
rum quam industria litterarum. Generosis

parentibus nati et magni decoris fili-
os hec dogmata tam prudenter quam
utiles expertes quos hec debuit
sapientie et iusticie successores. Sed
enim dissimulari posset utcumque in
homine plebeio non potest equanimiter
in persona publica in homine generoso
pro nobilium filii qui ad culmen ho-
noris in populo debent eligi cum maiori
diligentia debent erudiri ut ubi de-
discant malicias vincas litterarum et
assuescant in bonis operibus celebre
simul et memoria laudabilium exemplorum

Hic dampnat in nobilibus usum

Sed videmus et gemi- (cum)
mus quosdam nobilium filios et
maxime clericos in rebus secularibus
occupari. relicto quod litterarum studio mi-
nime indulgere circa venabula nam
hoc est servum quod dampnatur in argu-
mento poetico exemplo hystorico
documento prophetico nocito philoso-
phico. De argumento poetico patet
ex ymagine tytii cuius iecur poete
refferunt ab avibus devorari. Est
in agro tytii semper quod renascens ro-
pit ut possit sepe pasci iecur. Mo-
raliter satis avibus devorantur qui
hac curiositate animi torquentur. Sed
quid eis cum avibus qui clericatus bene-
ficia susceperunt. qui pre omnibus
non ludere in avibus debuimus. Sed
etiam dampnat et arguit satiricus
secularis. ymo gentilis inquiens im-
berbis iuvenis tandem quam custode re-
moto Gaudet equis canibusque et a-
prici gramine campi. Cereus in vicium
flecti monitoribus asper et cetera quod sequitur
De exemplo hystorico legimus quod ul-
pes aves armatas intulit grecis ad
eorum solacium quorum partes in acie
troyana occiderunt. Sed et vir prudens
filium suum thelemachum occupari

noluit bonum veritate. Cum q[uo]
clemens & demens magis sustinebit
doctor catholicus in discipulo quod gen-
tilis abhorrebat in filio. Cum mar-
cellus nepos augusti sollicite
vsaretur in auibus capiendis consu-
luit eos virgilius utrum mallet auem
aucupari iaculi capcione aut mus-
cam in muscarum captinacione. Rela-
ta ad auiculam que pelegit mus-
cam que aneapoli muscas abigeret
vinnifas. Cumque peticionis morem effectus
impleuit. mallem eos hec musca
virgilii que a nobis nota tunc collegit
muscarum quam aues sumptuosissi-
mas que in lege dicuntur immunde sunt et
ab eius sacrificiis repellitur. et que
hic sunt exquidam nature non gene-
re sed degeneris corruptela quod fre-
quentius mulieribus et femineis
quam masculinis feruet ceteris. Dedo-
cuimus prophetico legimus in libro Baruch
ubi sunt aut qui in auibus celi ludunt
Exterminati sunt et ad inferos descende-
runt. Erudimini ergo filii principum
qui cum congressu conatis modo debito
veritatem ut quid quitis manda-
tum et diligitis vanitatem. reges
gentium et qui dominantur eorum quia
libralis sic solatis vel uti solatio
nesciunt vel non putant prolatus a
nimi et desolliciacionem suarum di-
liuius iuvantur. Dum vero cuius ali-
qui ita prosper crepunt et fuerunt.
vos autem non sic non bene con-
venit. Nam in ima sede morantur
accipiunt et liber studium veritatis et
ocium vanitatis vel negocium. Dedo-
cuimus phico patet. Sciam eciam
pungat videmus eos repellere qui
amoris illicitis laqueis detinentur
tanquam voluptati. Cum enim sacra

cor invenire desidet studium qui va-
cant auibus cor sunt instabile occu-
patum. Nam cum comparacionum nobis
cognoscere gradum distinguere regimen
to congruo domesticare et eius an da-
tam sustitare infirmitates superue-
mentes curare multis exquirunt temporis
operis opere et impense. que si quis
plenius videre desiderat epulas a-
quile simachi et theodocionis ad
tholomeum philometorem regem
egipti si habuit legat. In quibus de-
nuo rapacium agitur morbis quibus
morbidus medicinis de hiis litteris
prosecuti fuimus in regula regis

Hic proponit studii fructum et pre

Semper dimicaturos athl[e]tas mirum
soletas homines ad victoriam exhor-
tantur et brauium vel corone premia pro-
ponunt. ut dum vident ex regione in
tedem renocent adiuuet renocent
ad certamina. currant audius ad ago-
nem unde qui studet fructum consideret
ipse addiscendum se auidius preparat et
coaptat. Fructus autem eius est

Agnicio veritatis — Ergo veri-
Acquisicio sanctitatis — tatis ag-
Ostensio honestatis — nicio fruc-
Possessio felicitatis — tus est

studii pergua potest animus a tenebris
ignorancie liberari. Anima siquidem
pueri dum recens infusa contrahit ex
eius corruptione caliginem ignorancie in
intellectu et putredinem concupiscencie in af-
fectu. et in istis medicina est studium libera-
lis. Nam et ipsa regitatum et illu-
minat intellectum. Unde dicit in epistola-
talis est sapientis animus qualis mundus
super lunam semper illic serenum est. Sed sicut
ydem conquirit. Nos stulti a prima
etate tenet primo quia illam non for-
titer repellimus. Secundo quia illis
que a sapientibus viris reperta sunt

fr[a]t[er] p[ro]

non satis credimus sed leuiter eis in-
sistimus et modicum temporis impendere
sic credimus studio satis esse Et quia
celibus adulatorum nos optimos esse
exempli — credimus ideo imitari nolumus Allex[ander]
cum in India vagaretur in obsidione
cuiusdam urbis circuiuit muros et
de imbecilliora menium quum sagitte
ictus prestitit ire et immenta agere
presentiauit. deinde cum expresso sagitte
ictu vulneris dolor cresceret et crus sus-
pensum equo paulatim obtorpuis-
set coactus absistere. omnes inquit iu-
rant me esse filium iouis Sed vulnus hoc
hominem me esse clamat Idem et nos
faciamus cum nos adulatores insti-
tuant dicamus. vos me dicitis esse
prudentem. cum pauci sint qui eciam a
prius videant veritatem Idem Allexander
cuidam ciuitati agrorum et dimidium
terrarum offerenti promittenti. eo inquit propo-
sito in Asyam veni. ut non id accipe-
rem quod dedissetis. sed ut id haberetis
quod reliquissem Idem philosophia in rebus
non sunt inquit hoc temporis acceptum quod
nobis superfuit sed id uos habebitis quod
ipsa redigerit totam huc conuerte men-
tem huic assidere hanc colere ingens
disciplina — interuallum inter te et ceteros fiet Ac-
·2· — quisicio sanctitatis fructus est studii
Vnde beatus Iheronimus Ama inquit sanctarum
scripturarum et carnis vicia non ama-
bis Quia mentem quam sapientia replet
qui in studio se exercet. ad perfectum in-
ducit quid pro quia implebit viciorum
membrorum perfectionis cessabunt Cor-
poris destruitur non enim timor angu-
stiat quia libido contaminat non ira
dilaniat non superbia eleuat non se-
cundorum prosperitas vanus fumus euentilat.
non exagitat furor non stimulus am-
bicionis excitat non auaricia con-
trahit non decipit tristicia non invi-
dia exhabescit omnis sensus cor-
dis quodam cultus premisfiat. ocu-
lorum abscindens petulanciam aurium
pruritum eradens gustus superfluas
suauitates expellens lingwe protaci-
tatem detrahens. interiores odores
excludens naribus. tactus pruri-
osam molliciem eradicans Vnde
Seneca Hic addiscamus. ut que fuerint
verba sint opere Tale enim parum aut
nichil proficit ad virtutem. hoc enim
verum est iniuriosa scientia que non adiu-
uatur per virtutem actionem Philosophia est
contemplatiua et actiua Vnde idem
in scriptis epistolis Antiqua sapientia nichil
aliud quam facienda et vitanda precepit
et tunc longe meliores erant viri
sed nunc docenti disputare non viuere
Et idem virtus non contingit animo
nisi instituto et edocto. et ad summum
assidua exercitacione perducto Os-
tensio eciam honestatis est fructus
studii Nam si virtus omnis est ho-
nestas que proficit ad virtutem quis
non prendet eciam honestatem
vite et disciplinam honestam. ceterum et
mansuetudinem. nichil reddit sic disci-
plina Est enim disciplina secundum
Hugonem omnium membrorum motus or-
dinatus et dispositio decens in omni
habitu et actione. hec secundum Bernardum
compositum reddit corporis statum et
mentis habitum ceruicem submittit.
supercilia deponit. vultum componit. oculum
figit cachinnos cohibet. linguam
moderatur. gulam refrenat. iram
sedat incessum format. hec et si-
milia prodeunt opera Sed maiora
sunt que interiori latitant officina
Quid enim tam dulce tranquillitati pro-
ximum quam adulatores generaliter non
ignorare non supplicio. ut persecutorem
tueri. vna est prosperis et aduersis

mentis hre constanciaz · inimicu
et amicu eodem oculo intueri · ad
eius similitudiez se conformare qui
facit solem suu oriri sup bonos
et malos · quecumque nobis vera sa
pia permittit · venerut inquit
Sapiens · omia bona prt cu sapia
et innumerabilis honestas p manus illius
ad dyei · Iam etiaz ubi ymagina
ri fuit aliquid hre fuit · Nemo
eni mutatu merito cathone vidit
eundem se nomini statu pstitit · Inp
turba inexpulsa maturitate i pro
vincia in promotione i exitu i morte
Socratem pessimi senire potu
ere ia lactatum · nec hylariore quis
quaz nec tristiore vidit furam ho
nestatis equaliter i omni inequalitate
fortune · Possessio felicitatis e
ture fructus e studii · Beatus illud
Eccici · videte inquit q modicu
laboravi · utiqz me [illegible] cor noti
ciaz sapie · habui laborem et inveni
inquit michi multaz requie · qua
post adeptam vere sapie quiescit
animus in divina luce · Unde pros
sper in fine tercii libri de vita conte
mplativa · Ibi erit fidelium catho
licoru plena salus corruptibili
tas nra i mobilitas vera · ibi erit
prudencie ac sapie pfeccio vel per
fectio · Verum veru omium cognicio
tota · qui scia ad pfectam sunt ptis
evacuatione perducta · tunc legem
in libro vite pfecte in scia legis divine
De quo libro quidaz sapiens ait
Cuius eius origo sit eterna incorru
ptibilis essencia cognicio vita scrip
tura indelebilis inspectio desidera
bilis doctrina facilis profunditas
inscrutabilis · ubi quis [illegible] inna
bilia et teri [illegible] verba omia · hij
libri lecti sunt in auspicio xpi humanitatis

liber vite

illuminate · Cum ergo ad inspectionem huiusmodi
libri pervenerit eruditus scia dei e
ternaliter vivet · Hic ostendit tempus
Nutriunde pueritie discendi primarium
insi totus redactus fuit i par
vulu inquam parvulu pfectum pduxit
in viru · denique tunc vocem temperat
verba prodit · argumentibus sensus
seponit · infirmat visus vires ab
icit · membra dissolvit · gressum
tardat · gestat non ambulare sed re
pere · tristicie simulat · tunc fingit
flere · mititur · quia e in illo men
dacio pietas · desipuisse pruden e
et infirmitas virtus e · Hec verba be
atu paulu fecisse cu dicit · factus su
parvulus in medio vestri · tamquam si mater
foveat filios suos · Quare cu pue
ro vero me natura e repuerescere et a
modo rudimenta puerilia plibare
separatim facis et donatu iam tride
linum quinus antiquos · me cursu
includere ludo · Certe vos qui sap
naturis deseror · ut paranim parvul
vis me dependere debite [illegible]
obsequia verba deprome non mage
piae · sed amoris · teneris faucibus
non escam · solidam · sed alimonia
impartit · lactis · et maiora pponere
docuit · prout parvulus [illegible] re
liqui tam sare qua etatis · recepe
runt incrementa · Cum ergo puerilis
etas pigra e ad [illegible] agendum et [illegible]
addiscendum · pfectam duplex com hec
sed remedium · pp hec illa etas e a
bilis addiscendi · Etas aut congrua
studiorum principiis duo requirit ex
parte corporis · duo similiter ex parte temporis · Ex
parte corporis non precipiamus nimia
iuventutem nec differamus i nimia
senectutem · Ex parte temporis vitemus immo
deratam hyemis frigiditatem · et es
tatis nimiaz caliditatem · Nimia iuventus

non inter. nimia senectus nec tenera
nimia caliditas aut frigiditas fri-
gidatos et obtusos. Unde Boecius
de disciplina scolarium. Etatem tamen
et congruam dicit esse circa septennium
ad pueros primis litteris imbuendos. Ne-
si tempus nimis anticipetur indecens
fiat in ebrietatem dispositio vel morbosa pro-
pter quam causam tempus est eligendum etiam
quatinus ne puer ponatur ad studium
cum constringentis hyemis obtusitas
vel ebullientis estatis profunditas
periculi generat incrementum. Sicut enim fre-
quenter dicterici qui diebus canicularibus
solent studio intricari. Nec in nobis
arguas supersticiosum vicium [?]
si nos ydoneitatem quarundam etatum. Ita
ad hoc ducimur tenore nature et gra-
mmatice scientie et theologie. Nature
sic in libro super sompnium Scipionis dicitur quia
in anno septimo plene absolvitur inte-
gritas loquendi. Unde et vii vocales litte-
re a natura dicuntur invente. Licet latini
easdem modo longas modo breves pro-
nunciando v pro vii tenere malunt. Nam
pro e et o impropriae sunt greci figuras
e breve e longum o breve o longum.
Nos tamen cum e et o figuras duas
habemus. In septimo gratia anno perfecte
et integre quis loquitur. Nec vel in pluribus
vox esset perfecta vel duo si antea
loqueretur. Nam in illa etate dentes
satis magni sunt et lingua magis
prolixa. Unde et homo sit et potest modo
dare melius instrumentum. Unde et ante illud
tempus infantes a non fando dicuntur
secundum quosdam etatem primam nuncu-
pantur. Beda. Sic tenella est illa etas
et ut cera flexibilis et sic cera duc-
tibilis. Et per impressiones faciles in
illa etate bonum est puerum ad serviendum
iugum domini et ad cognoscendum dominum quod
maxime fit in litteris comparare. Unde scriptum

est. Thobias filium suum docuit ab in-
fancia timere deum et abstinere ab omni
peccato. Et Proverbiorum iiii Salomon de se ipso
Ego inquit fui filius patris mei tenel-
lus et unigenitus coram matre mea
et docebat me atque dicebat. Susci-
piat verba mea cor tuum. Tenellus
inquit quia quod durum est non cedit
atque frangitur quam flectitur quod vero te-
nerum est recipit et formatur. Unde
Quintilianus libro i de institucione
oratoria. Etas inquit hominis tunc
maxime formanda est cum simulandi
nescia est et praecipientibus facillime
cedit. Frangas enim citius quam corri-
gas que in pravum induruerint. Ri-
diculosum etiam est secundum Senecam
videre elementarium senem. Unde dicit Ca[?]
ffili a iuventute excipe doctrinam [illegible]
[illegible] scientie sic. Res militaris tyro-
nes eligit et tamquam convenientem
ydoneam etatem affirmat quam pu-
bertatis. Unde Vegecius de re militari libro i
sic dicit. Non tantum celerius sed etiam
perfectius imbuuntur que discuntur a pri-
mis. Deinde militaris alacritas saltus
scilicet studium et cursus ante temperanda est
quam corpus etate pigrescat. Velocita-
tas enim est que percepto exercitio stre-
nuum efficiat bellatorem. Adolescen-
tia legendi et eligendi sicut et ait
Salustius. Nam simul iuventus belli
patiens erat in castris per laborem usu
militie discebat. Melius enim est
ut exercitatus iuvenis causetur etate
nondum advenisse pugnandi quam do-
leat preterisse. Habeat etiam spacium uni-
versa discendi. Neque enim parva aut
levis doctrina videtur armorum. Hucusque
Vegecius. Et si hoc in militaribus quan-
to magis in scolaribus in quibus exercenda
est puericia sicut et illis adolescentia
quia quo subtiliora quo maiora

quo meliora quo digniora sunt
quibus de scolaris imbui tanto de
eidem amplius tempus indulgeri oportet
sepe vel theoreum sic Seneca ad Lucil.
Omnia tempus habent et fiant quae fi-
unt. habent omnia tempus quae incipiunt
quae crescunt quae subsistunt quae pro-
moueantur et cum omnia fiant temporalia
operatione de eisdem se prudens cum
contemperare. Nichil est suo tempore abici-
endum et nil est nisi suo tempore eligendum
Ysidorus in libro de ope monachorum probatur
ab Augustino. Ideo homini est omnia gere-
re vel agi tempore suo. Ecclesiastes vii capitulo.
Iuvenes quod omnia operentur temporibus
suis. Et quia nulla sunt que scire
est necesse ad perfectum. non est mirum si
septenario studio deputamus etatem
cum de sola theologiae legamus. Augustinus
sic dixisse in epistola ad Volusianum.
Tanta est christianarum profunditas
litterarum ut in eis quotidie proficerem
si eas solas ab ineunte puericia usque
ad decrepitam senectutem maximo
ocio summo studio meliore ingenio
conarer addiscere. Hic studentem
invitat ad bonum consortium.

Igitur in etate debita tempore congruo
constitutus puer erudiendus acce-
dens studii locum eligat oportunum
siue intra domum vel in scolis ubi
aliis aptius valeat erudiri. Quin-
tilianus reliquimus qui in libro de in-
stitutione oratoria istud soluit. Se
tamen mores quorundam formari suffi-
cere posse credo. si quorundam filii
nobilium docerentur domi. quinque tamen
debet de bono consortio providere. Ha-
beat ergo socios sibi coequales

fideles utiles amabiles exercitio studii	fideles in dubiis in consiliis in- genuis. vnde Tul- lius li. de amicicia.

Nunquam nisi inter bonos esse potest vera
societas et amicitia. In rebus autem
humanis nichil sanctius appetitur. nichil
utilius queritur. nichil difficilius in-
venitur. nichil dulcius experitur. nichil
fructuosius tenetur. Et hoc de perfecta
dixerim amicitia. que fructum habet vite pre-
sentis et future. Utiles dixerim. quia
sine amico vel familiari nichil est in
vita iocundum. Et homo bestie comparatur
non habens qui secum colletetur in rebus pro-
speris. qui contristetur eciam in adversi-
tate eveniret. si quid mens molesti-
tie conceperit. cum gemeret. si quid pre-
solitum tradidit. Iohannes Salomon. Melius est ergo
esse duos quam unum. habent enim
emolimentum societatis sue. Ita habent
in casu fulcimentum. in quiete fomen-
tum. in persecutione similem adiutorem. Sub-
subditur. Si unus ceciderit ab altero ful-
cietur. et si dormierint duo invicem
fovebuntur. id est mutuis exemplis boni
faciendi et vicium fugiendi. et si pre-
valuit quispiam contra unum duo resis-
tent ei. quia dicunt pro se invicem deo
deprecari. Et Boecius in libro de discip-
plina scolarium. Prudens discipulus
sibi aliquo consorte gaudeat. Ama-
biles prout dicit Tullius in suo libro
de officiis. Omnium societatum nulla pre-
stantior est. nulla est firmior. quam cum boni
moribus similes familiaritate coniuncti
sunt. Nichil est enim amabilius nec
copulacius quam morum similitudo bono-
rum. Et Prosper in libro epigrammatum. Re-
quisita propria non sunt honore. In-
quocumque bonum quae tua nostra ame-
dic tamen vel pravos vites concordia
mores. nichil est sunt pacis federa cum
viciis. Exercitio studii coequales.
Nam et si omnes homines ex caritate
diligere tenemur. nescio quo alt-
ius inflüit animi. ubi pluritas

recessert studiorum. Unde Ouidius
in li° de ponto. Ingenijs e aliqua co
cordia uictis. Et seruat studij federa
quisqz sui. Rusticus agricolaz mi
les ferabella gerentem. Rectorem du
bie nauita puppis amat. Et Boe
tius in li de disciplina scolarium. Pro
dens discipulis semp aliquo sorte
gaudeat. cum ppriam consciam dete
gere valeat. cum in bilia fortuna
diligent subueniat libellis gau
deant priuatim questiunculis cer
tatim emendabili recordatone gra
datim castigaconis felicitate gusim
Et sic mos eos mutue dilcois inte
gritas pmaneat. pmem tpis ros
instillans. i meo inundans. insine
vero inebrians exstat. Hic per ar
tem oppositam pueros retrahit a

Ex qua opposita uite consortio
se posita magis patent. Ca
uendum pueris

A nocivo comitatu
A nocivo famulatu
A nocivo ingratu
A nocivo affectu

A nocivo co
mitatu qui
bona mala
exemplis a
ptur astu
tiorum

tueritur adiuuia. Quia secundum Ecclesiasti
cum qui tangit picem coinquinabitur. Idea
Seneca moralis. Cum his versare qui te
factura sunt. et illos admitte quos
tu potes facere meliores. nec solum alij
expedit pueros meliores here socios
i moribus uel scia quos se. sed etia
minus puectos. quos magis et magis
prouibus procede enitatur. Ca. ut
in 3° de ar. amandi dicit Ouidius. Ta
ben fortis equus reserato carcere currit
Cum quos preceat quos qz sequatur hz
Et eni etas puilis sic dein e sit foe
bilis. Cum sto scius eris et tu puso
puectes. Et ro secundum Kathonem Pprimis
esto bonis. A nocivo famulatu p
uidiat et docz. Boetius i li° de discip.
scolarium. Lotaciu et vetularu verecd
summope captanda e. nedum venit ad
suggerat ingnatu. ul amancips ex
hat pmollitu. qz mancipiorum raro
inuenitur clementia. raro ergo magone
constancia. ve autem seducenti mancipio
i quo plenaria confidit dominantis di
lectio. Bonus Biligius procul ex
pellatur. et ipius iminente negotia
statim deponatur. lis ssanguinitate prime
exstat. Bonoru quippe crudelitatem mul
tos videmus iactura incurre. A no
cio ingratu. Un Petrus in eps ad ale
xum de institutione filie. Pessimus est
inquit malorum emulator. Unde greca
hystoria narrat. Alexandrum orbis
dominatorem Leonidis pedagogi sui
non potuisse vicijs carere i incessu et
moribus. quibus adhuc paruulus fue
rat infectus. A nocivo affectu. Na
anniciarz puilem vagus et lasa
uies erat affectus. diuariacis pedes
suos omni transeunti sine rone sine
ponde sine mensura. sine alicuius
comodi ul incomodi ssideratione. hoc
ad tpus vehementius afficit. artius
stringit. blandius allicit. Ex affectus
sine rone motus bestialis e. ad qz
illicita pronus. ymo inter licita et
illicita minime discretiuus. Et ro qa
i pueris magis affectus regnat. cauen
ne sit inordinatus. quia inter plurima
familiaritas nimia parit contemptum
Et plautus dicit. Nemini te nimis
sodalem feceris. Un Aug. in confess. li°.
iij° ponit exemplum de quodam amico
suo immoderato se dilecto. Hic agitur
specialiter de iniformentibus addoctione
Et primo de doctoris electione. Secundo
de eruditione. Tercio de correptione
Quarto de moderatione. Circa primum de
electione ordinatur. qd qui inductore eli
gitur debz pollere in iiij° que sunt

consciencia. Scientia. Eloquentia. Docendi pe-
ritia. Consequenter ponit quattuor Se-

Expeditis in generali quibusdam que
pertinent ad inchoationem eruditionis
quantum ad personarum statum temporis et locorum
vel consortium. Nunc procedamus in specia-
li. Primo tangentes ea que pertinent ad
doctrinam. Secundo que ad disciplinam.
Circa doctorem quantum ad primum quattuor sunt:

Doctoris electio	Eligatur igitur doc-
Electi eruditio	tor qui polleat
Erudientis correctio	et vita pura
Corripientis moderatio	et conscientia

scientia eloquentia et docendi peritia. Vita
pura et conscientia ut non redarguatur
propter iniquitatem. Nimis turpe est doctori
cum culpa redarguit ipsum. Ut reiecta
culpa ostendat maturitatem. Unde Sidonius
in quodam libro. Alexander quamvis est spe-
ciosus et absque pondere sermo quibus
quem non gravius edidit auctor. Rumores
quos facit levitas auctoris inanes. Ut
maturitate ostensa se ipsum inducat in
exemplar. Unde Seneca in epistolis.
Homines amplius oculis quam auribus
credunt. Longum est iter per precepta, breve
et efficax per exempla. Ut ex bono opere
quod ostendat habeat auctoritatem. Seneca. Illum
elige quem magis mireris cum videris
quam cum audieris. Et Ambrosius super Lucam. Ipsa
lia sine fructu suspecta sunt michi.
Tales enim vestes habent [illegible]
Et Hugo de disciplina scolarium. Cuius-
quis officium magisterii desiderat, virtutum
morum honestate oportet ut polle-
at, sit constans in vultu, pius in
affectu, virtutibus insignis, bonita-
te laudabilis. De quadruplici scientia doctoris
·1· Eligatur doctor qui
polleat scientia que originem habeat
assiduitati, ut non totus pendeat ex
aliorum dictis sed inveniat non exceptis
prius dictis varie prius. Illum erudito-
rem elige quem magis admireris quam
audieris. Nil magnificum docebit quod
ipse nil didicit. Seneca. Quia magistri [illegible]
auditorum narrantes, attamen audiendi
sunt, ut qui retransferit rumores. Aug-
·2· mentum habeat ex affectu humilitatis. Item pu-
nitus. Ubi humilitas ibi sapientia. Alioquin
superba scientia magis est demoniaca quam
humana. Demon enim interpretatur sciens.
·3· Consummationem enim habeat in auditu et re-
latu utili. Qui addiscat utilia et do-
ceat non falsa non superflua non nociva.
Nam ut dicit in poetria Oratius: Aut pro-
desse volunt aut delectare poete, aut
simul iocunda et ydonea dicere vite.
·4· Consummationem in iudicio et mentis sta-
bilitate. Nam ut dicit Lactantius de falsa
sapientia. Unde abest scientia id totum possi-
det opinatio. Id enim opinatur quisque
quod nescit. Propter hoc philosophi quidam qui di-
sputant in celo quid agatur. Mirum si
impune id agere arbitrantur. Quia
nemo existit qui errores eorum arguat.
Qui si estimarent descendere aliquem
qui eos mentiri et delirare doceret,
numquam de dubiis rebus quas scire
non possunt disputarent. Nec tamen ideo
feliciores putanda est eorum imprudentia
et audacia quia non redarguuntur. Re-
darguit enim eos vera sapientia cui soli est
omnis veritas manifesta. Et quia non
attingitur soliditas veritatis, va-
rie succendunt opiniones hominum ut vix
inveniatur aliquid stabile sive firmum.

De quadruplici eloquentia doctoris

Eligatur etiam doctor qui polleat
eloquentia. Nam secundum Tullium in
rethorica: Scientia sine eloquentia parum
prodest. Sit igitur eloquentia doctoris
·1· integra non balbuties. Certe ut dicit Quin-
tilianus. Prolixa similiter per se eloqu-
entia non. Tamen sic dicit Boecius: ut malo bal-
bucientem ingeniosum sententia de

lumini. quia seducentis ueritatis dul-
3 core glaciei. Sit apta non uerborum fa-
leris se componens. prout dicit apostolus i.
Cor. Loquimur non in doctis humane sa-
piencie uerbis. Sit apta non inpugnan-
tis. prout dicit palladius in primo libro
de agricultura. pars est prima pru-
dencie ipsum cui precepturus es per-
estimare. Quidam enim teste apostolo lac-
te indigent. quidam uero sollido cibo.
4 Sit grata non fastidiens. Suauitas
enim doctrine delectacione quadam demulcet
auditores. et eosdem reddit atten-
ciores. Sicut ait ecclesiasticus. tibie et psal-
terium suauem faciunt melodiam et
super utraque lingua suauis. Et quoniam
intitulatur de doctore hoc plenius diximus
ideo de illis ad presens supersedemus

De quadruplici docendi pericia doctoris

Eligatur etiam doctor ipse qui uiris sequitur
polleat docendi pericia quod fit in
modis. Si seipsum faciat intelligi. unde
1 prosper in libro de vita contemplatiua. tan-
aptius debet esse sermo docentis. ut ab
intelligencia sua nec quamuis imperitos
excludat. sed in omnium audiencium pectus
cum quadam delectacione descendat. unde
i. Neemie dicitur. Legerunt in libro legis di-
stincte et aperte ad intelligendum et intel-
lexerunt cum legeretur. Si quod intelli-
2 gi uult breuiter faciat intelligi. gaudet enim
breuitate memoria. gaudent enim breuitate
moderni. Et ut dicit petrus super penitentiam
libro i. Nimia prolixitas onerat sensus
legentis et inmoderata breuitas preci-
dit studiosorum desiderium. Est autem bre-
uitas ut dicit tullius in prima retho-
rica. Dum nullum nisi necessarium assumi-
tur uerbum. hanc autem breuitatem multum im-
pedit. cum homo iterum loquendi uiam
non preuidet. nec assumit. ut enim ait
horacius. Nusquam deuenit qui quot
uidet sequitur calles. Ut dicit quod in libro

metamorphoseos. Ouidius [illegible]
Inopem me copia fecit. Et in libro v. de
fastis. Sepe stat incertus et nescit quo
sit eundum. Cum uidet ex omni parte
uiator iter. Si quod utilius est faciat
3 eligi. Quia ut dicit in i. libro de doctrina christi-
ana. bonorum ingeniorum insignis
est indoles. uerum in uerbis amare non
uerba. Sic etiam dico quod inter multas
opiniones est melior explananda
et in doctrina commendanda. Hodie quot
capita tot sentencie. Omnis enim qui con-
stituit doctores. et nouas fingit
opiniones. quorum doctrina potius
est carnalis quam doctrinalis. Quos in-
uitat. Seneca in exhortacionibus suis. Non
aliter intueri debet quam medicos
quorum tytuli habent remedia pixides.
4 Si seipsum faciat diligi. Cum enim do-
ctor diligitur a discipulo frequenter
et eius sententia cordibus auditorum effi-
cacius instillat. Unde boetius in libro
de disciplina scolarium. Scolasticus
doctorem suum intuendo diligat et
eius mansioni si fieri potest cohitando
se inserat. ut cum locus fuerit idem
requirendo recitet. Si uero se non fa-
ciat diligi contingit illud. petrus libro ii.
ad gal. dicitur. Raro conuenit ut bene
consenciant magister ac discipulus. uel
si iste doceat. quantum ille possit hau-
rire. uel tamen suscipe doctus. quantum do-
ctor ingerere. hec petrus. Unde frequenter
nascitur contra doctores auditorum que-
rimonie. Et ut ait Quinti-
De nimia prolixitate uel breuitate } lianus
De nimia subtilitate uel ruditate } libro x de
De lingwe uelocitate uel tarditate } in-
stitucione oratoria. Sicut feruentem spar-
gunt semina. nisi premollitus fuit sul-
cus. terra sua conualescere nequit.
nisi sociata tendentis. accipientis
que concordia. De erudicione que in in[ferio]re

consistat · s · ut consideret in discipulo tempus erudicionis preuium · consideret naturalis condicionis ingenium consideret docendi ordinem · consideret doctrine modum · et circa primum de tempore per hoc facit naturam exempla philosophia gratia · et sequitur

Post electionem doctoris secundo erudiendi
consideret igitur doctor in discipulo
tempus erudicionis preuium | tempus
naturalis condicionis ingenium | erudi
docendi ordinem | cionis
doctrine modum | preuium
ut dictum est supra · est infancia vel
puericia · Quare dicitur in doctore manifestum
maiore diligenciam · Et ad hoc primum facit
Natura | Nam bruta in etate in-
exempla | uenili facilius domantur
Philosophia | aues domesticantur · Cera
Gracia | mollis facilius impres-
siones recipit · terra munda facilius
aratur · quam illa que lapidibus plena
est · vel spinis horrescit · Sic auicule
que in nido capte sunt · melius gar-
riunt · Exempla sicut ait barro ad
athenensem auditorem · Sapiunt
vasa quidquid primum acceperint · Sic est
inquit de infantibus · Et in epistolis o-
racius · Quo semel imbuta recens
seruabit odorem testa diu · Et o-
uidius in epistolis · Aes fit ut teneris
crimen condiscat annis · Cursor etiam
non pegnus est fatuus · qui tota die
ociatur · et in vespere dietam aggreditur ·
Rumque etiam puticidus non innectit
sed virgulas tenellas · Oculariter in-
fert · philosophia · quia teste aristotele non
parum differt sic · vel sic assuescere a iu-
uentute · Et sicut ait plato · Memoria
seruis se habet admodum lapidis qui
impressionem cenam recipit cum diffi-
cultate · Memoria pueri admodum aque
que omnes impressiones recipit facile

Gracia · quia puerilis etas aptior est
ad domini seruiendum · Sic dominis carnalibus plus
placere solent seruicia iuuenum quam
senum · vtpote quia sunt pulchriores · Vn-
de in genesi · Joseph qui erat decore facie
et venustus aspectu · dno suo legitur pla-
cuisse · Quia sunt forciores · Sic dauid
placuit saul · qui interpretatur manu
fortis · qui fuit etiam aspectu deside-
rabilis · Quia sunt mundiores · vnde
in psalmo · Ambulans in via immaculata
hic m ministrabat · Offerunt enim deo
similam mundissimam puritatis · Semi-
ores aut furfur vite siue vilis ex-
tremitatis · Ille tamen abel de adipibus
gregis · Iste tamen cayn de spinis corro-
sis · Illi vinum purissimum · Isti feces
turbidas · et acetum · Quia sunt agili-
ores · vnde salomon in prouerbiis dicit · Vi-
disti hominem velocem in opere suo · coram
regibus · i · angelis stabit · pulchri-
ores ergo sunt per innocenciam | et
fortiores per penitentiam | perseue-
mundiores per continenciam | ranciam
agiliores per operis instanciam | Ex quibus
patet quod aptiores sunt pueri · ut in illa
etate ad bonum omne debeant erudiri

De consideratione ingeniorum secundo

Consideret etiam circa | in minoribus
conditione erudiendorum ingenium · et
secundum eorum condicionem congruum prestat
documentum · Nam ut ait boecius · Sunt
quidam obtusi · alii mediocres · alii
acuti · alii acutissimi vehementer · Ob-
tusi magis sunt apti circa mechanica
quam circa phisicam · Mediocres vero circa
politicam vel ciuilia · Acuti vero circa na-
turalia et medicinalia · Acutissimi
autem circa methaphisicalia et diuina · Ita
quod vni est nimium alii est parum · Et vni
subtile · alii grossum · Et diligens
doctor considerat et docens pro eorum
condicione dispenset · Sic autem facilius

et optime faciunt qui artes et naturam circa idem conveniunt. Igitur ubicumque ingenium est secundum propriam virtutem. Sicut et talis secundum corporis capacitatem. Unde illi qui tenuibus dant subtilia. Dicitur in ysaia. Confundentur qui operabantur linum plectentes et texentes subtilia. Et beatus Bernhardus ad Cartusienses. Difficilium meditatio spiritualium fatigat non reficit teneriorem animum, frangit intentionem, hebetat sensum.

Inde est quod videmus aliquos sepius decipere et extendi extra propriam facultatem. Unde secundum quod dicit ptolomeus in proverbiis. Stultus est qui ignorat anime quantitatem. Propter hoc antiqui philosophi cum pueros erudiendos assumerent ex phisionomia et dispositione corporis que sunt elementa nature, quid facultatis inesset animabus latenter subtiliter annotabant, et eos artificiis illis mancipabant. **De consideracione ordinis in erudiendo et ostenditur multiplex ordo**

Consideret etiam ordinem erudiendi. Quorum alius est in disciplinis, ut grammatica prior est dyaletica, et ideo prius addiscenda et a doctore tradenda. Unde ut dicit Quintilianus in libro i de oratoria institutione.

Nisi grammatice fundamenta fideliter iecerit quidquid superstruxeris corruet. Necessaria pueris, iocunda senibus, dulcis secretorum comes, et que vel sola omni studiorum genere plus habeat operis quam ostentationis. Et in grammatica secundum Boetium primo fit elementorum receptio et coniungendorum artificiosa coniunctio. Secundum autem Alforabium in libro de ortu scientiarum, principium omnium scientiarum est scientia de lingua, id est de impositione nominum rebus, scilicet substantie et accidenti. Secunda est grammatica que est scientia ordinandi ipsa nomina rebus imposita et componendi orationes. Tercia logica que est scientia ordinandi propositiones ad eliciendas conclusiones quibus perveniatur ad ignotorum cognicionem et ad iudicandum de illis utrum vera vel falsa sint. Quarta est poetica que est scientia ordinandi metra secundum proportionem dictionum et tempora pedum ac numerum eorum. Deinde cetere sicut alias sunt ordinate. Hugo quod dicit in libro de divisione scientiarum. Quarum prima est lingue scientia. Secunda logica. Tercia doctrinalis. Quarta naturalis.

Quinta divina. Sexta civilis. Nos autem per Richardum de sancto victore primo eloquentiam, deinde ethycam, tercio theoricam debemus addiscere. Sub eloquentia trivium comprehendimus. Sub ethica tres morales. Sub theorica mathematicas et speciales. Alius ordo est in libris ut donatus prius legendus est prisciano et Cathilimarius in garronis. Alius est in narracione qui duplex est. Naturalis cum res conferuntur eo ordine quo gesta est. Et artificialis cum id quod gestum est postea prius narratur. Alius in exposicione. Exposicio tria continet: literam, sensum, sententiam. Litera est congrua dictionum ordinatio quam etiam constructionem vocamus. Sensus est facilis quedam et aperta significatio quam litera prima fronte profert. Sententia est profundior intelligentia que nisi expositione vel interpretatione non invenitur.

In hiis ordo est ut primum litera, deinde sententia inquiratur, quo facto perfecta est exposicio. Ordo autem in disciplinis attenditur secundum naturam, in libris secundum dependentem numerum, in narracione secundum dispositionem, in exposicione secundum inquisitionem. Et dicit magister Hugo de sancto victore ad ordinem tamen ut illud addiscamus prius quod est ad salutem magis.

De consideratione modi quantum ad minus essencialia articuli propria distinctio

Considerat etiam erudiendi debitum modum. Ad quod videnda sunt in primis tria. Et distincte primo consideret quid sit artium essentia, deinde que sunt earum appendicia, tertio que sunt earum propria. Tria quidem distinguenda. Essentialia dicuntur ea sine quibus scientia non habetur, ut sunt philosophie partes et sue speciales. Appendicia vero que similiter ab artibus, tamen sine illis potest esse homo in arte perfectus. Inde quasi talis est doctrina qualis in gramatica est poetarum carmina vel auctorum historia. Primo igitur debet operam doctor ut ea que sunt artium statim audiat. In his enim veritas simpliciter aperte et pura, cuiusmodi sunt vii artes que sunt omnium stabilium fundamenta et philosophie etiam totius instrumenta. Deinde si vacat etiam appendicia legere, cuiusmodi carmina poetarum, tragedie, comedie, satire, heroydica, lirica, fabule, hystorie huiusmodi legantur. Cum ea ludicra seriis admixta solent animos mirabiliter delectare. Exquisita quedam ipsa supra sunt, solent eruditatem plurimum illuminare. Et licet multi vana septem artium habitu alias contempnant aut non addiscunt, ipsi se fallunt, cum omnes vii artes hee principales adinvicem sibi connexe persistant. Unde est quod antiqui omnes artes memoria sic tenebant, ut teste magistro Hugone, quascumque scripturas legerent vel quascumque questiones audirent, earum artibus regulas et rationes ad diffiniendum de quo dubitabatur, folia librorum revolvendo non quererent, sed statim singula corde parata haberent. Hinc accidit eos plura scribere quam nos legere possimus. Sunt autem artium propria, ut cernimus quod sua est unicuique sua. Non in gramatica disputemus de silogistica ratione, sed proferat unaquaque expressius specialia, ut singula queque locum teneant. Sortitur docent ut usurpent manus officium oculi, non gramatica officium dyalectici. Non in dyaletica legant phisica. Non ea que in alio tangunt, omissis propriis specialibus et principalibus explanent. Sicut quidam irrisione digni, ut videantur scioli, methaphisicas questiones loquuntur in prima pagina Porphirii, et quasi totum libellum titulus suum liber, et distincte tradenda. Hec autem sunt distinguenda. Hoc autem fit quando consideratur quod in qualibet arte debes hec duo distinguere: primum qualiter oporteat de ipsa arte agere; secundum qualiter eius artis cuiuslibet rationes rebus aliis accommodare. Hoc est agere de arte et agere per artem. Nam de arte agit qui regulas et precepta ad illam artem pertinentia tradit per artem. Et artificialiter agit qui regulas et precepta applicando ad materiam non delinquit. Sic Priscianus agit de arte cum gramatice regulas tradit. Sic gramatice et secundum artem agit qui regulariter secundum gramaticam loquitur vel scribit. Cum igitur doctor agit et docet de qualibet arte compendiose loqui, et quanto brevius potest debet id de quo agit explanare. Non omnia dicenda sunt que dicere possumus, ne minus utile dicamus ea que dicere debemus. Sed doctor principaliter id in unaquaque arte dicat quod ad artem de qua erudit specialiter pertinere constat. Hoc dicimus propter imperitos qui impediunt principalia.

De puerorum correpcione, ubi iiii attendenda sunt: ordo peccatorum, peccatorum transgressio, verborum admonitio, verberum afflictio.

Post electionem et erudicionem videamus eruditoris correpcionem

Corripiendi siquidem sunt pueri ut possint tamen seipsos quam virtutibus informare. Sicut scriptum est. Curva cervicem eius in iuventute et tunde latera eius dum infans est ne forte induret et non credat tibi i. cum induratus fuerit et adultus non possit corrigi. Et in prouerbiis dicitur. Stulticia colligata est in corde pueri virga discipline fugabit eam. Sic enim equus indomitus evadit durus sic filius remissus evadit preceps. ut dicit ecclesiasticus. Sicut enim equus indomitus vadit extra viam quo potest durus ad calcaria durus ad frena et quasi infrenabilis propter oris duriciam. Sic remisse disciplinatus discipulus viam iusticie deserit. inhoneste se gerit. monita spernit et arguentem facit pro monitorem. Unde plutarchus philosophus imperatoris traiani magister in libro quem fecit de instruccione traiani ait. principatu tanto iudicatus es dignior quo nomine ambicionis videris esse remotior. Gratulor fortune mee tue quam gerulibe virtuti. si tamen recte gesseris quod probe meruisti. alioquin te et me periculis detrahentium linguis subiri non dubito cum imperatoriam ignaviam roma non ferat. et sermo plebeius effundere delicta discipulorum in preceptores soleat. Sic Seneca Neronis sui nomine detrahentium linguis carpitur. Adolescentium suorum temeritas in quintilianum refunditur. Et Socrates in pupillum suum fuisse clemencior criminatur. tu vero optime geres cuncta si non recesseris a te. Si primo te composueris ad virtutem recte [illegible] procedent pollitice constituciones. maiores tibi vires [illegible] cum [illegible] obsequens plutarchum habes auctorem vivendi. alioquin presentem epistolam testem invoco. quod in perniciem imperij non pergis auctore plutarcho. Ideo circa corripiendum hunc attende

Occasionem peccatorum
Transgressionem preceptorum
Admonicionem verborum
Inflictionem verberum

Occasio peccatorum est in pueris. Quia ut in Gen. dicitur .8. proni sunt ab adolescentia in malum sensus et cordis humani cogitaciones. Nam ut dicit Calcidius super plathonem. Habilior est anima puerilis et inquieta magis propter [illegible] mentis imbecillitatem nondum bene firmatam. Deinde propter nimium calorem et humorem in illa etate habundantem. Propter quod plato ait in libro de legibus. pueros nimis ignis [illegible] calide. et propter inordinate sue iudicio et impube omnis motus [illegible] in pueri celebrari. Ad specu[illegible] Aug. in libro confessionum. i. v. [illegible] quod quedam opera infancium est non prodeunt in effectum. non tamen excusant affectum dicens. Imbecillitas membrorum infantilium innocens est non animus infancium. Vidi ego et expertus sum zelantem puerum. nondum loquebatur et intuebatur pallidus amaro aspectu collactaneum suum. Unde est quod pueri iactant membra et voces que sunt signa proximi motus et significant [illegible] voluntates indignantes flent et flendo vindicant se de non obtemperantibus sibi plangunt gemunt dentibus stridunt pedibus elidunt. et si alij non reprehendant infantes non est hoc. non quia reprehendenda non fuerint sed quia non intelligunt arguentem.

De preceptorum transgressione multiplici

Attende eciam tres in pueris Agressionem preceptorum. Non enim est infans unius diei innocens super terram. Sed hoc interim obmittamus et delicta alia replicemus. Frequenter enim peccant agentes contra precepta paren-

et etiam ingratu · cuderint adlu-
dos ad spectacula vana · professores
oculos in rebus illicitis · libentius
audiunt fabulas quam discant textus
vel scribant libros · peccant in modo
discendi · dum postponunt utilia p-
mo odiunt necessaria · Delectat eos spe-
ctaculum vanitatis · ut in virgilio equus
ligneus plenus armatis · et troye
incendium · atque ipsius umbra creuse
nec hoc dicimus quia in rebus vanis
multa sunt addiscenda plena utilitatis
Nam verba poetarum bona sunt pueris
addiscendis · licet in eis propinetur er-
ror ut in vase venenum · unde Augustinus
in primo confessionum · ubi agit de libris iniquis
continentibus flagitia deorum · ostendens
quod mali sunt · et continent excusa-
tiones in peccatis · quia quasi excusat se de-
formitate quam in poeta legitur hoc fe-
cisse · et qui ceteris magistro se adlibi-
dinem provocet et invitet · Augustinus
Non accuso verba quasi vasa electa
atque preciosa · sed vinum erroris quod
in eis nobis propinabatur · et nisi bi-
beremus cedebamur · nec appellare
ad aliquem iudicem sobrium licebat
vasa preciosa et electa · dicit Augustinus
hinc verba nascuntur · hinc acquiritur
eloquentia rebus persuadendis et sen-
tentiis explicandis · valde necessaria · sed
tamen hoc plane profero · quod utilius
addiscebantur in puerilia aliqua mo-
ralia quam flagitia poetica · et sa-
tis puerile ingenium exerceretur · et lin-
gua · Sunt enim poetica figmenta vel
veritatis integumenta · Peccant etiam
qui invident sociis melius addis-
centibus · unde Augustinus libro sexto de ma-
gis cavebam barbarismum facere
quia cavebam si facerem non facien-
tibus invidere · Peccant in appetitu
laudis · ubi placere volunt homi-
nibus intuitu vanitatis · Peccant

mendaciis plurimis socios quam insec-
tes · simbolis ludis inimicis · pug-
nis furtis · inobedienciis · unde Augustinus
ubi supra · Fallebam innumerabilibus men-
daciis et pedagogum · et magistros et
parentes amore ludendi · studio spe-
ctandi nugatoria · et imitandi ludi-
cra inquietudine · Furta etiam facie-
bam de cellario parentum · et de mensa
vel gula imperante · vel ut haberem quod
darem pueris ludum suum · in quo pa-
ter utique delectatur · cum vendentibus · In
quo etiam ludo · fraudulentas victo-
rias vane excellentie cupiditate vic-
tus sepe occupabar · quid autem tam
nolebam pati atque atrociter · si depre-
henderet arguebam · quam id quod a-
liis faciebam · et si deprehensus ar-
guerer sevire magis quam cedere
libebat · Ista ne est innocencia puerilis
Peccant etiam quod plerumque iactant
se fecisse quod non fecerunt · ne reputentur
inter socios viliores · quo fuerunt in-
feriores · Multa etiam dicunt ut videantur
quod non faciunt vel dicunt · si soli essent
quia homines soli vix vident · ideo fu-
gienda sunt prava consortia · quia ad
maliorum exhortationem pudet sepeque
non esse impudentem · Quid de pome-
ris que frangunt · destruentibus quos
furantur et carpunt · ubi non est neces-
sitas sed sola puericias · Excrescunt
vepres libidinum · et non inveniunt manus
eradicantis · vel parentum · vel magistrorum ·

De verborum increpatione multiplici
exhortatoria monitoria et increpa-

Attende verborum totius crebri
exprimonicionem · ergo si quid disci-
plinatur debet precedere comminatio · Sic
exprimicionis sunt precedat amo-
nicio · que ubi plus valet · et minus
nocet · quod maxime verum est in pueris in-
geniuis et moribus generosis · Nam
secundum Senecam · declementia ad Neronem

Generosus animus facilius ducitur quam
trahatur. Pueri enim naturaliter sunt timi-
di et ob hoc in voluptatibus suis aliqui
sola comminatione possunt deterreri et ar-
ceri. Unde in Bucolicis. Qui legitis
flores et humi nascentia fraga frigi-
dus o pueri fugite hinc latet an-
.1. guis in herba. Sit ergo animositas exhor-
tatoria ut in eis qui sunt susceptibi-
les discipline quos non oportet violenter
trahere sed blandis inducere. Unde Augustinus
probat in primo confessionum. Quod melius addis-
cunt pueri liberalitate quam coacti necessitate
dicit enim satis elucet maiorem vim
habere addiscendi, pro illa liberam curiosi-
tatem quam meticulosam necessitatem. De
talibus pueris Ovidius de arte amandi
Ingenium celeste suis velocius annis
surgit. Et Stacius in vii thebaidos
Ocius exit eis robur et ingentes spi-
.2. ritus et teneri impetus annos. Debet etiam esse
comminatoria eo quod quidam vel genere
corruptione vel criminali educatione
reperiuntur discoli quos sicut pullos in-
domitos freno discipline et commina-
tione necesse est coherceri. Sicut enim ex
nimis generantibus sepe contrahunt mor-
bos graves, ita ex eis que dicta sunt
contrahunt pravos mores. Exemplum illud
Ovidii in libro epistolarum. Sicut teneros
ledunt iuga prima iuvencos, frena
quod vix patitur de grege captus equus
Sic male vix quod subit primos mores
.3. rude pectus. Debet etiam esse increpato-
ria ut si peccaverint arguantur si tra-
mitem regularem excesserint corriga-
tur. Prout dicit Augustinus quia potestas est
corripere quia homo miserere. Unde
in psalmo Corripiet me iustus in misericordia et
increpabit me. Sic enim agit misericor-
dia cum puero qui castigatur et in-
crepatur sicut freneticus qui ligatur vel
cum eo qui per capillos extrahitur ne sub-

.4. mergatur. Sic enim crebra lectio in
principio non videatur doctor proficere
tamen non debet ammonitione cessare. Unde
in proverbiis. Erudi filium tuum et ne despe-
res. Nam ut dicit Iulius Celsus Rerum
omnium magister est usus. Et Tullius in oratione
pro Cornelio Balbo. Usus inquit
assiduus uni rei deditus et ingenium
et artem sepe vincit. Ideo sicut dicit
Salustius in Iugurtino, plurima sunt que
nunquam sint, cum suetudine tamen fiunt pro
nichilo. Hinc etiam Ovidius in libro
de arte. Tempore difficiles veniunt ad a-
ratra iuvenci, tempore lenta pati fre-
na docentur equi. Ferreus assiduo
sumitur anulus usu. Interit assidua
vomer aduncus humo. Et in secundo
libro Nichil assuetudine maius. De
verberum inflictione quibus debent in-

Attende etiam afflic- fligi et recipi
tionem verberum ut sint virge feru-
le scutice corrigie quibus agitur ut in-
pueris inscitia debelletur. Prout
dicit Augustinus xxi de civitate dei. Quid sibi igitur
volunt multimode formidines que cohi-
bendis parvulorum adhibentur vanitati-
bus. Quid pedagogi quid magistri quid
ferule quid virge. Quid enim hominis te-
neris agitur nisi ut imperitia debelle-
tur et prava cupiditas infrenetur cum
quibus malis in hoc seculo venimus. Quid
est enim quod nisi cum labore discimus
sine labore nescimus cum labore scire
nimus, sine labore inertes sumus. Non-
ne inquit apparet hic humana natura
velut pondere suo proclivis existat
et quanta ope ut inde liberetur indige-
at. Nota ergo quod verbera pueris infli-
guntur ex dilectione. Quem enim dominus magis
diligit plus verberat et affligit et
flagellat dominus omnem filium quem recipit.
Unde in proverbiis dicitur Disciplinam domini ne
abicias nec cum ab eo corriperis, que enim

dominus diligit corripit· et quasi pater in filio complacet sibi· Et in psalmo· Si dereliquerint filii eius legem meam visitabo in virga iniquitates eorum et in verberibus peccata eorum· Et in ysaia· Egredietur virga de radice yesse· Interpretatur autem yesse incendium· quia correctionis intencio fit virge percussio· quod ait dominus· Ego quos
2. amo arguo et castigo· Secundo proficiunt in vitiorum extirpacione· Illuminant in cognicione et erudicione· Exigunt puerum in sue innocencie debite perfeccione· Audi de purgacione· Sicut ignis purgat et tollit metalli impuritatem et scoriam· et ventus purgat agrum a palea et lima rubigine· ita et verberum ictus tollit animus feditatem· Unde Boecius in libro de disciplina scolarium· Beatus despuens qui patri suo morsu acutissimo precidit nasum· quia cum fuerat puer insolens et deditus viciis· correptus et correctus non fuerat· sed vitam terminavit per laquei obprobrium et in patibuli suspendium· Audi de illuminacione in ste^a scribitur etiam translacionem septuaginta ponitur dolorem et flagella erudicionis rerum· quia qui ignem excitat· prius fumo affligitur quam ad ignem veniat claritatem· Sic enim ex felle piscis illuminati sunt oculi Thobie· quia prius verborum amaritudine illuminamur erudicione· Et secundum ysaiam· Illos docebit dominus scientiam· qui sunt ablactati a lacte· Cor enim Salomonis ideo funditus sapiencia deseruit· quia sub virge disciplina non fuit· Audi de perfeccione pueri· Cum delicijs dissolvitur in bono· verberibus solidatur· Sicut vasa lutea igne firmantur· sic ictibus per disciplinam
3. interiores perficitur· Tercio corripi debet sine odiis immutacione· sed cum gravitacione· Si enim asinum suum· aculeis et calcaribus indigeamus· Unde dicitur in Ecclesiastico· Cibaria et virga et onus asino· panis et disciplina et opus servo· Nam quod debes cum stimulo calcitrare nisi te nobis iratos sicut vulgariter dicimus pungere· Propter hoc etiam flagellatus est rex Ezechias· quia cum deus eum ab hostibus liberavit· gratias deo non egit et sinem infirmitatis incurrit· Propter hoc Jeremias dicit· Ego video virgam vigilantem secundum aliam translacionem· Nux enim habet amaritudinem in cortice· dulcedinem in nucleo· quia amaritudo verberis et dulcedo correccionis conjugari debet in predicto verbato· Quarto corripi debet sine cordis et operis obduracione· Dicit enim Ecclesiasticus· Vir prudens et disciplinatus non immurmurabit correctus· Nam sicut testa vacua ad ignem crepat· plena non crepat· Et sicut aqua petram lutheum dissolvit marmoreum vero pulchriorem efficit· Ita mali sub virga immutant obdurantur male dicunt et calcitrant· Et in Ecclesiastico· Precordia fatui quasi rota carri· Carrus enim vel currus semper portat et quasi stridendo dum portat murmurat· Hii sunt de quibus Jeremias dicit· Percussisti eos et non doluerunt· attrivisti eos et noluerunt recipere disciplinam· obduraverunt faciem suam super petram· Et in proverbiis· Verberaverunt me et non dolui traxerunt me et non sensi et cetera· Tanto siquidem quis egrotat periculosius quanto insensibilius.

De correpcionis moderacione que consistit in modo· affectu tempore modo loco Sequitur

Post electionem erudicionem et correpcionem Videamus corripiendis moderacionem ubi attendas
- correptoris affectum
- correpcionis modum
- corripiendi tempus et locum

Affectus debitus requiritur in doctore· ut non ex ira immoderata corripiat· vel furore vel ex zelo pocius et amore· Propter hoc

marcha testanti. Continentur sunt ista tria
Virga. tabule legis. et manna etc.
Virga severe correctionis
Manna mansuetudinis consolationis et com-
passionis. Tabule discretionis
Modus etiam servandus est. quia ut dicit
Quintilianus in epistolis tractari mollius e-
tas imbecilla solet. Et Quintilianus li.
2. de oratoria institutione. Ingenia puero-
rum nimia emendationis severitate deficiunt
desperant enim et dolent et novissime
oderunt. et quod maxime nocet omnia ti-
ment nichil conantur. Lex enim humana
senioribus propinquius potestatem tribuit
iuniorum delicta corrigendi pro qualitate
delicti. quod tamen cum moderamine quodam
et iuste quem parte concedit. ut in immen-
sum hec licentia non extendatur. Nam
si atrocitas facti emendationis dome-
stice ius excedit. placet enormes
delicti reos iudicibus tradi nocentium. Af-
fectum autem moderatum voco illum qui
medius est inter remissionem et crude-
litatem. quod dicimus clementiam. Unde Seneca
in 2 libro de clementia ad neronem. Cle-
mentia est temperantia animi in potestate
ulciscendi. vel lenitas superioris adversus
inferiorem. Illos autem crudeles voca-
mus qui puniendi causam habent. modum
non habent. sicut phalaron aut busiris qui
in homines super humanum seviebant modum
Non timidius pueris semper ondatur
vultus. Nam imbecilles sunt oculi qui
ad alienam lippitudinem suffunduntur.
Unde in prologo de. Crudus non semper pueris
arridetur. neque semper condolentur. Tempus
etiam congruum est conservandum corre-
ptionis ut scilicet non semper inferatur pena
sed quandoque venia. quia cum oppositorum ea-
dem sit disciplina. parcere autem et punire
sint contraria. qui nescit parcere nescit pu-
nire. Ideo Seneca dicit. Cum malis aliquis parcen-
dum est sicut membris languentibus

medicina minuitur sanguis est. Alii ex
differuntur vindicta ut tempus illud affe-
ratur. quo facilis correptio operetur. Sic
enim phisici curant. ubi usitata remedia non
procedunt adversa sequuntur. Ergo ubi
non proficiat severitate utendum est clemen-
tia et lenitate. Locus etiam requiritur ut si culpe
occulta fuerit est correptio facienda
publice vero si publica. Unde ad Timotheum 1. Pecan-
tem coram hominibus argue ut ceteri
timorem habeant. Sed de occulta dicit Christus in
Corripe eum inter te et ipsum solum. Et
B. ysidorus. Palam inquit arguendi sunt
qui palam delinquunt. ut dum unus a-
perte corrigitur plurimi emendentur. Hec igitur
in fine concludo. quod ita debet procedere mo-
derata correctio. quod eorum relinquatur mo-
deratus timor in pueris. Unde Seneca. Tem-
peratus timor cohibet animos. Assiduus
vero et acer in audaciam incitantes excitat
et omnia experiri suadet. Unde boni
parentes et boni doctores pueros obiurgant
Alii minantur. Alii blande admonent.
Alii increpant. Alii verberant. Nemo at
sapiens ad erigenda supplicia pervenit. nisi
qui remedia consumpsit. Unde Seneca. Prope
est ut libenter damnet. qui cito ut i-
nique puniat. qui nimis. Et infra. Nemo
pessimus pater videbatur qui assidue pla-
gis liberos etiam levissimis causis
compesceret. Utrum autem preceptorem libe-
ralibus studiis digniorem qui excarnifica-
bat discipulos si memoria illis non con-
stitit. aut si parum agilis in legendo o-
culus hesit. an qui monitionibus et vere-
cundia emendare malit. Equum non cre-
bris verberibus exterret domandi peritus
magister. fiet enim formidolosus et contumax
nisi eum blandiente tactu permulseris.
Idem facit venator. Quicumque instituit
catulos vestigia sequi. quique iam exer-
citatus utitur ad excitandas vel persequen-
das feras. nec crebro illis minatur. com-

tundetur enim animus et quodque e mo-
lis gemmiuet trepidamie degem ut
licentiam vagandi erraudi quam passim
concedit adicias. Hiis lig tardiora
agentes iumenta que tu assuetumne
lias et miseriores nata sunt immia
servicia coguntur iugum detractare nul-
lum al mosius e nullum maiori
arte tractandum quam homo et nulli
magis parcendum **De hiis que per-
tinent ad discipulum informandum
et de ordine procedendi in libello**

Expeditis hiis que ad doctorem
ptinent sive ad didascalum p-
cedamus ad ea que ptinent ad discipul
informandum Agentes primo de doctrina
quo ad statum inchoacionis Secundo quo
ad statum pgressionis Tercio quo ad
statum pfectionis Et quo ad statum in-
choacionis primo tangamus antecedentia
Secundo concomitancia Tercio consequentia Qu-
to contraria sive contraria Antecedentia enim
voco que animum discipuli ad addiscendum dis-
ponunt Comitancia que dispositum per-
ficiunt Consequencia que pfectum ordinant
Contraria que impediunt Antecedens est
ut sit discipulus voluntarie subiectus
ad monendum Attentus ad audiendum Do-
cilis ad intelligendum Benivolus ad
retinendum Subiectus magistro Docilis
ingenio Attentus exercitio Benivolus
animo **De voluntaria discipuli sub-
iectione et quod necessaria e ad minor Ad tol-
lendam superbiam Ad inducendam verecun-
diam et reverenciam Ad firmandam
pacienciam Ad tenendam obedientiam**

Primo ergo subiectio e necessaria Na
paruis passibus ambulare
debent scolarium rudimenta et b-
titium incrementa De hac ergo
subiectione dicit Boecius Qui non novit
se subici non noscet se magistrum discipu-
le aut enim fieri magistrum qui se non no-
vit esse discipulum Hec autem est subiec-
cio necessaria
Ad tollendam superbiam
Ad inducendam verecundiam
Ad firmandam pacienciam
Ad tenendam obediam
Superbia claudit
oculos et tumi-
dos efficit qui-
bus causis et
tumescetis ve-
ritatis radios mentis oculos non
agnoscit. vnde Ysid. li. 3. de summo bono
Iniquum consequitur legendo pfectum scientiam
arrogantes Nam quamvis sapientes
in superficie videantur medullitus tamen ar-
chana veritatis non tangunt quia sibi e
nube fpediunt. Hec autem superbia secundum
Boecium Gaudet vestium variacione sequi-
ti pectinis beneficio cesariem polit.
calamistri tortuositate componit. sericorum
varietate lascivit. vultum fuco pingit.
nonnulla pilos sepe precidit gemma-
tis monilibus pectus ornat. ventrem cin-
gulorum varietate castigat. sinum aro-
matibus implet. Albinis totus stolis
incedit. parum proficit parum prodest.
rostratis cumulatis liripipiatis p-
foratis laqueatis stutulatis calcia-
mentis incedit. manicas consuit.
collo elato gutture inflato. supercili-
o nutilato oculo impudico et fas-
tuoso incessu procedit

Ad inducendam verecundiam et reve-
renciam eciam vel magnum e enim
signum reverencie et rubore glose ve-
cundie seipsum subire vnde Ambrosius li.
de off. Sicut in senibus gravitas iu-
venibus alacritas Ita in adolescen-
tibus verecundia velut quadam dote com-
datur nec. Hoc enim recta e pueris i mo-
tu. in gestu. et incessu. i locucione. et i
omni actu. vnde in illa sit arguendi pu-
eri inverecundi. quia quidam iam ad tan-
tam iverecundiam devenirunt quod sese de-
nudare inhonestate et turpiter etc.

Sequitur tercia pars

pia membra. Unde coram aliis non
erubescunt. mulieres osculantur et tan-
gunt. Et quis ita fatuus ut mulierem
osculari vellet si collo eius vel ori
serpens adhereret. Quasi autem circa col-
lum eius est. Dum id agit ut homines
attrahat et lingua eius vipperea
dum blanditur ut venenum infundat. propter
hanc verecundiam vitandam liberantur
pueri. Sic in exemplo monachi. Unde Ans-
helmus Cantuariensis in epistola ad quendam
monachum. Audivi inquit ab abbate
tuo quod maioris meriti iudicas cum mo-
nachus se verberat aut ab alio se verberari
postulat quam in capitulo excepto prelato
non ex sua voluntate vapulat. quod non est
ita ut tu existimas. Illud enim monachus
quod sibi ab sponte indicit regale est. Illud
vero quod per obedientiam invitus sustinet mo-
nachicum est. Illud sepe seculares reges et super-
bi divites fieri precipiunt talia. Illud
vero non precipientes sed obedientes sus-
cipiunt. Illi se soli deo humiliant. propter
peccati conscientiam. Isti vero etiam homi-
ni propter obedientiam. Quod si dicis non tam fu-
gio publicam vapulationem propter dolores
carnis quod ex secreto sentire. quam propter
verecundiam. Scito quod ille fortior est qui
hanc quam sustinere gaudet propter obedienciam.
Tercius gradus est quod in maiori meriti est pa-
vapulatio monachi tollerata pro obe-
dienciam. quia innumerabiles accepte per
propriam sinceram. licet autem in liberis vere-
cundentur pueri. Dixit tamen cum timore
et reverentia sustinere. Secundum Iheronimum enim
dominum salvatorem a presidis militibus
verberatum. Et beatos apostolos cesos in con-
ciliis a principibus sacerdotum. Secundum Ieronimum
et martires beatos virgis et flagellis
diversis laniatos. Ter virgis ce-
sus est paulus et a iudeis quinquies
xxxix violentos sustinuit ictus. De
puerorum paciencia. et sequitur

Ad firmandam pacienciam Seneca in
epistolis. Vir bonus quicquid ei ac-
ciderit equo animo sustinebit. Et Teren-
tius. Si equo animo feras fiunt commoda.
equum est te ferre incommoda. Et Cyp-
rianus in libro de paciencia. Sicut portus sudanti-
bus qui diu vivit et laborat. nec su-
dantibus et laborantibus prodest magis
aliquid quam paciencie subvenire solacium.
nec aliud magis iustos et iniustos
discernit quam quod in adversis impaciens ————— p tercia pars
blasphemat iniustus et conqueritur. et
paciencia iustus probatur. Denique paciencia est
que nos deo firmat et commendat. quod iram
temperat. linguam frenat. mentem gubernat.
pacem custodit. disciplinam regit. po-
tenciam divitum coercet. inopiam pau-
perum refovet. facit humiles in prosperis.
fortes in adversis. docet delinquentibus
cito ignoscere. et delinquentem multum et
diu rogare. fidei fundamenta munit. in-
crementa spei provehit. actum dirigit. Hec
Cyprianus. Item teste Platone pa-
ciencia robur est tocius philosophie. Et inpru-
dencia vult propter pacienciam nostram. Sic enim
vinea putatur dextra qui palmites pre-
cidimus et lacrime subsequitur et tamen ex
hoc uberior fructus nascitur. Sic pu-
eri quasi palmites novelli cum egres sapi-
ente precidunt sarculo discipline. Et
sequitur fletus. et post fletum multiplicior
erit fructus. Secundum illud quod dicit dominus. Omnem
palmitem in me non ferentem fructum purgabit
eum ut fructum plus afferat. Sic etiam
datur medicina amara ut curentur
membra. quod tollatur caligo ignorancie et
putredo culpe. Unde Claudianus. Cru-
dentur et ractus ut liceat reliquis se-
cure vivere membris. Et Ovidius in de
remediis. Ut corpus redimas ferrum pati-
eris et ignes. Ut animo valeas quod
quicquam tollerare negabis. Iustinus. Verum
leas multa dolenda feras. Sepe bibi

fucos quamvis invictus inimicos. Et
Allexandria de sexto. Aspice saniat
gravandes potos morbos. Naufragiu
qui timens iactum sepe redemit. Re
uita que potuit et dapnis dampna le
uauit. **De multiplici pertectione obe**
Attendenda est obediam **diencia** 8a
Sic enim Abraham domino obediuit
Et christus non solum verbo sed etiam exemplo
in mundum veniens. et in mundo manens.
et de mundo transiens obediam docuit
Ad Ephesios vi. Filii obedite parentibus
tam corporalibus quam etiam spiritualibus. Ca
feriendum tamen verbis in fronte deuia vi
de. Dicit obedire libenter. Non enim pla
cent deo coacta servicia. Unde et christus
delectabatur in obediencia. Et paulus libenter
offerebat se obedire. Domine inquit quid
me vis facere. paratus enim erat facere quic
quid ei deus vellet precipere. Adhuc grad
non ascendit. qui voluntatem precipientis
sui non facit. Sed aliquibus datum quod fiebat
in ceteris. tunc quod dicat Quid vis ut fa
ciam tibi. Preter hoc in libro confessionum. Op
time domine tuus minister est. qui non in
tuetur hoc audire a te quod ipse voluit
Sed potius hoc velle quod a te audie
rit. Unde Lucanus. Tu quodcumque iubere
velis. Et Seneca. Nulla est tam facul
tas qui sit difficilis dum facias invi
tus. Obediant etiam simpliciter. B. Mul
tos videmus per precipientis imperium mul
tas facere questiones. ubi hoc preceptum sit
unde hoc venit. cuius consilium hoc
venit. Unde innumeras inde frequentes
excusaciones. Impotencias simulacionis. ami
corum aduocaciones. Non sic Abraha
fecit sed simpliciter obediuit. Verus enim
obediens respectu monitori se habet
ut brutum non discuciendo preceptum
quia ut iumentum actus factus sum apud
te et ego semper tecum. **Et in psalmo.** De
duxisti sicut oves populum tuum in manu
moysi et Aaron. Obediant etiam
hylariter non velut extristi aut ex
necessitate. Hylarem enim datorem dili
git deus. ut dicant paratus sum et non sum
turbatus. Ne cum Symone Cyreneo
portet crucem angariatus. vel de
moniacis assimilentur. qui de corporibus
exeunt coacti violenter. Quia sic
nubilosa corporis dispositione et facies tri
sticie. tenebris obfuscata. devotorum
vel hylaritatem signant ab animo re
cessisse. Ita serenitas in vultu dulce
do in verbis. multum colorant obedi
encie obsequitus. quia super omnia vul
tus accessore bonum. Obediant etiam
veloci. Quia secundum beatum Ambrosium
Nescit tarda molimina spiritus sancti
gratia. Et beatus Bernardus. Fidelis obediens
nescit moras. crastinum fugit. paratus
enim precipit. parat oculos visui
aures auditui. linguam voci. manus
operi. pedes itineri. totum se colli
git ut voluntatem compleat imperantis. ut
dicat. Viam mandatorum tuorum
cum dilatasti cor meum. Sic petrus et
Andreas. Iacobus et Iohannes ad primam
vocem secuti dominum salvatorem. Sic za
cheus festinans descendit et christum gau
dens excepit. Quia ut in proverbiis dicitur
Vidisti hominem velocem in opere suo.
coram regibus stabit. Obediat etiam
viriliter sicut christus usque ad mortem ig
nominiosam. qui maluit amittere vi
tam quam obedienciam. Unde Bernardus. Si
turbulos inconmoveat. si presencia resistat
Si maligni tuum iter impediat. tu
tamen obedire viam non deseras. sed di
cas. paratus sum et non sum turbatus. Obe
diant etiam humiliter ne de fortitudine
operis eleuetur. Sed sic in eius Luce
scribitur. Cum omnia feceritis dicite. Ser
vi inutiles sumus. Obediant etiam perseve
ranter. Quia ut dicit Bernardus. v. 8. Incipe

est multorum perseuerare paucorum. Seneca dicit. Qui perseuerauerit usque in finem
hic saluus erit. De uoluntaria dis
cipuli attentione. ubi insuper ponuntur
occupatio rei inferioris. Adhibitio
auris exterioris. Collatio bonis in
terioris. Reuelatio ueritatis superioris.
Et contra primum quadruplex impedimen
tum notatur. Quia interius turbamur.
exterius occupamur. uera remedia dif
feruntur. falsa remedia conquiruntur.

Visso de discipuli uoluntaria at
tentione. Videamus de eius atten
tione. De qua Salomon in prouerbiis dicit. Audi
ens sapiens sapientior erit et intelligens
gubernacula possidebit. Nam sapientia
per auditum acquiritur. | Adhibitio at
per habitum possidetur. | attentionis
per usum efficitur mancipatur. | insuper conti
tinentur. Scilicet quatuor | de exercitia
Ex occupatio rei inferioris | tione rei
Adhibitio auris exterioris | inferioris
Collatio bonis interioris | habes il
Reuelatio ueritatis superioris | lam firmiter.
Qui in nouo actu perpetret sapientiam. Qui
enim uult in litteris proficere magna opus
habet recedendi assiduam consuetudinem. et ani
mum in se colligere ut uirtus magis uni
ta plus infinita possit uehementius
intendere et acutius penetrare. De hic
primo impedimento. Nam dicitur. Quia
interius perturbamur | inter nebulas cum
exterius occupamur | ingenium unius
uera remedia differuntur. Etiam affectibus
falsa remedia conquiruntur. | primus animus
obstrepit cui intus pacis consentit
ociosi uidentur esse nec sumus. Unde
nichil prodest extra silentium dum intror
sum fremunt affectus. Omnia noctis erant
tacite conspersa quiete. Falsum est inquit
Seneca. Nulla placida est quies nisi quam ratio
composuit. Nam etiam dormiente ex
terius quiescente sompniorum anxietas

premit. Seneca. Occupationes exterius. Supremi
occupationes premunt. et de una plures
exeunt. Illa scrimus quas excutere
debemus. unde Seneca. Non debemus occu
pationibus indulgere. excludende sunt. si
semel intrauerint in locum suum alias sub
stituent. principiis illarum obstemus. me
lius non incipient quam desinent. Unde
uera remedia differuntur. Damus enim
nobis dilationem non morbi precauimus aut
ulli occasionem. unde Seneca in persona talium dicit.
Cum hoc peregero toto animo incubabo
et si hanc rem molestam composuero
studio me dabo. non tamen uacantibus philo
sophandum est. omnia alia negligenda
ut huic assideamus. cui nullum tempus
satis magnum est. etiam si a pueritia usque
ad longissimos humani eui terminos
uita producitur. non multum refert utrum
omittas philosophiam an intermittas. Non
enim ut interrupta est manet. Unde falsa
remedia conquiruntur. cum euitamus exterius
silentium et non uitamus interius secum stare
pacem. Hoc Seneca. Peream si est
tam necessarium quam uidetur silentium in studio
seposito. Ecce undique me uarius clamor
circumsonat. Supra ipsum balneum habito. Esse
Animum non cogo sed intentum esse non aduo
care. Quamuis omnia licet foris resonent.
dum intus nichil tumultus sit. dum inter se non
rixentur cupiditas et timor. dum auaritia
luxuria que non dissideant. Et inferius.
Leue id ingenium est nec sese adhuc reddu
xit introrsum quod ad uocem et accidentia eri
gitur. Sed intus aliquid sollicitudinis et sed
aliquid concepti pauoris quod illum curiosum
facit. Ut ait Virgilius. Uidetur et me quem
dudum non ulla iniecta mouebant tela
neque aduersa glomerati ex agmine grays. Nunc
omnes terrent aure sonus excitat omnis
Suspensum pariter comitique onerique timen
tem. Parum enim perficit ad tranquillitatem
locus sed magis animus. Videmus enim

frequit in ciuitate amena et hylari vitos mestos et in loco solitario occupatos *de adhibicione auris exterioris ut audiat integro subsilencio et sine fastidio sine dubio. et sequitur*

Sequitur de exterioris auditus adhibicione. Et primo sit in eciam discendi studio ut audiat exterius magistri propria. Quia ut dicit Jeronimus. Habet nescio quid latentis energie .i. interioris operis viue vocis actus. Et de doctoris vel auctoris ore transfusa forcius sonat. Unde Jeronimus paulinum hortatur ut viam sapiencie siue doctrine non ingrediatur. Et in libro de viris illustribus. Quia nulla inquit secundum omnium pessimum de semet ipsum facit magistrum. Et Simachus in suo epistolari dicit. Aptius esse negocijs in tinnandis modum inuenitur. Secundum est ut audiat subsilencio, prout dicit eciam Audi tacens et proueniet tibi accedet tibi bona gracia. Unde et discipuli pitagore leguntur per primum quinquennium tacuisse. Tercium est ut audiant sine fastidio. prout dicit Ambrosius in libro de incarnatione Christi. Quia aures tempus tenu et plumbo claudit et fastidientes audiant. Ut enim ait varro ad chemensem auditorem. Renuit philosophia stolidum fastidientem, et ad simplicem tenuem hylarem inuitat continuam. Quartum est ut audiat sine hesitacionis dubio sed eum credere qui discit. Unde boecius de disciplina scolarium. Primum siquidem credendum est donec videatur. deinde fingendum est illum errasse docendo. si forte inueniat quod illi sine obuiat. Unde hugo de sancto victore dicit. Pitagoras hanc hanc consuetudinem in studijs suis fuisse se fertur. ut usque ad septennium secundum numerum vii liberalium arcium nullus discipulorum suorum de hijs que ab ipso dicebantur racionem poscere auderet. sed fidem dare verbis magistri. quousque omnia audisset. et iam per se metipsum racionem eorum posse inuenire *de collacione virtutis interioris quadruplici scilicet cum anima verborum significata percipit. cum sensibus carnis se subtrahit cum inter ea que percepta discernit. cum*

Sequitur de virtutis in *parte intelli*ctiuis collacione. Ut enim ait Augustinus in libro de ordine. Racio est motus mentis que discernere distinguere et conectere potens. Hec autem fit quadrupliciter Primo cum anima verborum significata percipit Secundo cum preceptis eisdem assensibus se subtrahit tercio cum acerrime abstracta inter ea que sunt percepta discernit. quarto cum ea que secreta sunt perfecte intelligit. Primo igitur racionalis verborum sensa percipit. que in mediantibus literis apprehendit. quia via ho invenerit. Cum enim homo sit animal racionale. racione utitur. et racione medianti quod omnibus hominibus communis est homo alijs hominibus sociatur. Sed hominibus homines sociari non possent nisi colloquerentur ad inuicem. et mentes suas et cogitaciones quasi refunderent. Ideo rebus imposuerunt vocabula sonos scilicet quosdam. et signa significancia. ut quia suos non poterant ad inuicem sentire animos. sensibus interprete vterentur ad eos copulandos. Sed absencium verba non poterant audiri. et sic racio peperit literas excogitauit et contigit inueniri Sed propter verborum multitudinem infinitatem illam optauit redigi ad aliquam cerciam et fixam terminacionem. et inuentis terminis certis et sonis ac signis inuenta est gramatica. et omnis sensus tam racionalis quam quadriuialis. que quidem est de signis et signatis. que si quis diffusius videre desiderat secundum librum Augustini de ordine legat. et si potest intelligat. quo literarum signa primitus ostendunt. et per literas aduersa veniunt. et verbis mediantibus ad scias penetrantur. et pursu et

consuetus comparamus nobis primarie
notione Et sic augentur nobis nescientibus
vel minus non advertentibus nostra corpora
successive. Sic crescat nobiscum perfectio
etiam et ingenium industria in nobis
sua paulatim. Vnde Seneca in secundo
libro ad . . . . quedam cruelia cum
moderentur non sentiuntur. adeo tenuis illa
et fallens in principio vis est. Tumor
indicat morsum et in ipso tumore nullum
vulnus apparet. Idem est in gustatione
virorum sapientium eveniet. Non de-
prehendes quo aut quomodo tibi profecit pro-
fuisse deprehendes. Ubi . . . et vbi tene
preceptis et usu firmatus affectibus se sub-
trahit. Cogitaui in me ipso scilicet sapiens ab-
strahere a vino carnem meam ut etiam
meum transferrem ad sapientiam. Quid est
a vino quod inebriat et etiam alienat a
bonitate carne id est appetitu carnis et
spiritus qui puritatem cordis immutat.
Vnde Augustinus in libro de quantitate anime. Anima
humana propter cogitationem et scientiam suspendit
se a corpore quantum potest. et ea que in corpore
fiunt voluptate libentius. quanto quis in
spiritus declinat magis. tanto similiorem
hominem peccatori facit. Hec Augustinus.
Certe sapientia habitat in supernis. adquam
erigi noluit. qui remanet in carne et
sensibus carnis. qui modo bestiis comparatur.
quia terram et corpora intuentur. homo
enim cum in honore esset non intellexit
comparatus est iumentis etc. Abstractus
ergo a carne et sensibus tuis discretiore
sententiam librorum audis. ceterarum librorum
sonus advenire. sed summa que latet
interius ad mentem. sic cum audimus
hos usus. Quid cum octavo prevenit
se tange soles. Hibernum illud tandem monet
noctibus obstet. Alii enim laudant
meritum. Alii meritorum summa. Magis
etiam curat anima de summis verum. quam
de falleis librorum. Quia ut dicit Dyonisius

in libro de divinis nominibus. Irrationabile inquit
et stultum est non virtuti intentionis sed
dictionis attendere. et Seneca 2 epistula o
peris impendi verbis non oportet. Hoc sit
proposita nostra summa quod sentimus loquamur
et quod loquimur sentiamus. Non
delectent verba nostra sed prosint. Si
tamen contingit eloquentia non sollicita
potest. Si aut parata est aut parvo constat
assit ut res pulcherrimas prosequatur.
sit talis ut res potius quam se ostendat.
Et quia anima vincta est carni
corrupte. ideo modo difficultas est maxima
in discendo veritate. Vnde in libro
de spiritu et anima dicitur. Ex quo anima
carni corrupte coniungitur. corruptionis
proprietates suas potest experire. Diu vero usu
et experientia et aliquam doctrina exer-
citata incipit discernere. veluti si quis
cum subtili arte oculorum in tenebro-
sa detrudatur. videre tamen non potest ibi
nisi prius assuescat tenebris. et
lucem accendat. Ergo ad lumen veritatis
prius quam veniret. et possumus mente
et cum ad lumen veritatis venimus id est
mediante illo se manifestante veritate
intelligimus et felicitatem acquirimus
Vnde inquit propheta. In lumine tuo vide-
bimus lumen. Et Pauli testio. tenebris
augetur ipsum lumen. Vnde post anima quod
quamvis prius in tenebris prius credentiam
se et commutat se sic se. Prout dicit Au-
gustinus in libro de trinitate et de quantitate anime
Cum enim anima rationalis habeat esse
simpliciter. ymago dei est id est ad ymma-
ginem et ex hac assimilatione habet
intellectum naturaliter agentem qui est sic lux
separata. Cum etiam anima rationalis sit
preter hoc quod simpliciter est unibilis cor-
pori organico cum eidem unitur. parum
ingitur intellectualis eius natura et habet
intellectum possibilem ad ymagines
et spiritum recipiente. et cum sit hec na-

separata anima secundum se p(otes)t intelligere
omnia. non sicut n(unc) sensibilis q(ue) tamen q(uo)-
dam apprehendit cum ipsa sit actus or-
ganici corporalis. Et secundum q(uod) d(icit) Avi-
cenne. flamma adherens lignis a-
ridis et cremabilibus aliquantulum
fumosa est ubi adheret eis. sed ubi
evolat in purum aerem distans a
lignis aerem illuminat exceptem fu-
mosam eiusdem flamme. et in actu
pleno sit est lux. Sic anima intel-
lectualis ex ea parte qua appropinquat
ad virtutes corporeas organicas que
sunt ymaginativa et sensus est quasi fu-
mosa et efficitur impo(tens) ad intelli-
gendum. sed in actu lucis perfecta. Secundum
philosophum cum est ut separata et id intelli-
gitur cum ad se abstractam redit. et se supra
se convertit. et separata dicitur. quando ho-
mo utitur enim hoc intellectu plene secundum
commentatorem prime philosophie nisi cum
fuerit in ultima prosperitate. De re-
velatione virtutis superioris ubi inno-
tescit revelationis exemplum
Anime statum revelationis proces-
sum eius complementum. etc.

Sequitur de virtutis superioris reve-
latione. Cum igitur sensus exteriores
ut auditus et visus homini interiori
vel intellectum. quod audierunt vel vide-
runt renunciaverit et anima ad se
redierit et se supra se converterit tunc
intus ut dominus est tunc iudicant tunc
discunt. et eis revelata veritas
innotescit unde illi soli sicut doc-
tore et teste iudicant et intelligunt
qui vocem foris acceptam intus
cum veritate conferunt. Sic homines cu-
riosi vagantur extra se. qui debe-
rent redire in se. Nam si vis e-
go. x. li(bro) conf(essionum) Aug(ustinus) d(icit). Leves la-
biles in interiori parte memorie nostre
et in loco memorie abdito eas ha-
bemus. antequam artes disceremus. q(uas)
cum sensibus secundum dogma platoni-
cum videmus nobis innatas. Nam
omnes interiores sunt in anima non impres-
se per sensus exteriores. i. presumus per
imagines vel similitudines. quia non sunt
colorate gustate contrectate non
sonant non olent nec sunt sensibiles
Unde igitur sic fiat sive aliter tamen
est. quod si nos artes addiscere vel
intelligere nunc est cogitando ea que
sunt sparsa recolligere et condimentis
privatam intrare. ibi veritas presto
est omnibus consulentibus eam. Ibi re-
spondet ibi se revelat. Sic non
omnes eius liquide videant verita-
tem. nam intus et non foris. Et id
si volumus eam cognoscere veritatem
ad secretum cordis. ibi chorusat et
splendet clamat et docet. Et quia de
hac revelatione est dominus diffusius
in tractatu de doctrina dei et angeli
ideo quedam pauca ad propositum tan-
gimus in primo considerantes in(super)

Revelationis exemplum
Anime statum
Revelationis processum
Et ipsius complementum

Exemplum igitur de ligno ardenti.

Primo enim elicitur fumus sine flamma
et luce. Secundo flamma cum fumo et
luce. Tertio lux pura sine fumo et
flamma. Sic primo anima discentis in-
tenta sensibus exterius obvoluitur
fumo ignorantie et caliginis. sed
cum apprehendit verba doctoris accen-
ditur exterius. lumen incipit choru-
scare. quod immixtum est fumo et fulmine
quia repugnat scientia ignorantie. et tandem
sine post multas dubitationes. et per
multas rebelliones succedit scientia
quasi lux pura. Et isti sunt tres sta-
tus anime. primo ignorantis. Secundo du-
bitantis. Tertio scientis. et virtutis

reuelate lucem videntes. Anime vero
status iste est naturalis. Est enim posita
anima tamquam in orizonte duorum
mundorum, sensibilis et intelligibilis, in-
ferioris et superioris. Est autem sensibilis
vel inferior mundus regio tenebrarum
quantum ad intellectum meum. qui non videt
in rebus sensibilibus ut sunt sensibilia sed
aliquis illuminatur ad cognoscenda in-
telligibilia. nec potest sensibilia illuminare in-
tellectum immediate et per se. sed per
sensus et ymaginacionem et memoriam quasi
mediate. quia impressiones a rebus
sensibilibus non veniunt immediate
ad intellectum. nec intellectus corruptibilis est
secundum genus sensibilium. sed legit in yma-
ginacione et memoria reliquias impres-
sionum que relinquuntur in eis ex appre-
hensione sensuum et sensibilium specierum.
Sensus enim stant foris in sensibus
formis. et intellectus intus legit. sic
nunc eius ondit. Unde intellectus dicitur quasi
intus legens. et ascendit usque ad
mundum intelligibilem. et lucem eternam
que deus est. que supereminet anime
et tangit eam a vertice. Unde si li-
bera esset et sana facilius se erigeret
ad regionem lucis et intueretur mentem
quam modo se inclinet et intueretur in
tenebrarum regionem. Sed quia nunc
inclinatur in sensibilia remanet eius
virtus intellectiva quasi sopita et
vertice inclinato ad terram more pe-
cudis inclinata. Est autem reuelati-
onis processus iste. Sicut dicit Gui-
dus in libro decimo decretorum. Si quis
temperate utatur cibis et potibus
et immaculatum se custodiret viuens
hic frueretur consorcio et visione de-
orum. Animas igitur humanas a rebus
actionibus et etiam a suis corpo-
ribus quodammodo oportet abstrahi. ut ap-
pareant prime luci vel divine que se-
cus est per naturam. vel alii luci ut an-
gelice que ad eas illuminandas mit-
titur per dei graciam. et sic constituta
in vertice mentis quasi in summitate et
serenitate seipsam conspiciat et tunc sit
ymago dei quod in se scriptum vel ac-
quisitum vel infusum est legit et ei
est liberum. quod se super se levaret legeret
et intelligeret nisi corrupcio impedi-
ret. Unde quidam philosophi seipsos exce-
caverunt et clausa via visus acies
mentis humane non fuit. quia cernet
precisum in suum cogeretur et secreti inte-
rius ubi legeret multa de absconditis
secreto tamen in libro lucis et scripture
naturalis. Nam virtutem mentis
sensus attenuat. clausus vero congre-
gat colligit et conservat. Et hec
habes de istis in libro de visu et spe-
culis. Sed bene dicit corrupcio hanc
impedire reuelacionem. quia secun-
dum philosophorum alligacio animarum
rerum ad corpus naturalis etiam complexio
que impedit vires nobiles. Unde
dicit Galienus. Flegmatica complexio
anime nullam virtutem iuvat. sollici-
tudines et res corporales que nimis
intrant ad animam sic mentem impe-
diunt quod mentem abstrahi non permit-
tunt. Sic inscriptio tabule prohibet
aliam inscriptionem et plenitudo vasis
de uno liquore prohibet alterius re-
ceptionem. Et ideo dicit Aristoteles omnes
ingeniosos esse melancolicos. et me-
lancolicos esse ad huiusmodi illuminaciones
et reuelaciones magis ydoneos. quia
in complexione magis abstrahi
amant et impediuntur a delectationibus
carnis et similibus mundanis.
Et sic patet quod impedit ista reuelatio
et quadruplex maxime nocet. licet
autem natura prebeat auxilium ad huiusmodi reve-
laciones tamen exigitur dei et individua

sicut intus sup montem irradiāc
nes. Dix enī inveniūtur aīme que
ipar acceptibus cohiut. et nūc secre
utantur et adlucidissimus victore
que deus ē clarius attollantur ppt
impedita quedam. Et ī anima
bus que sīt pauce alligacōis uel
adhesiua adherentia uel cōtēplatiua magis
ē abilis iste modus. Nam ppter
alligacōm facilem facilis ē ab
stractio. et ppt facilem abstraccōz
fuit in spūl efficere ul' esse in spiritu
est seorsum et aregione tenebrarum
et liberum a sollicitudinibus et cogita
cionibus vementibus ī aīas ntās a
pte regionis illius Et esse in corpore
est immergi in corpe. et ideo paries
corporis impedit radios illuminacōm
lucis. Ecce ipse stat post parietem. Eze
ffili hominis fode parietem. Ergo
iste paries transiliendus ē qd' fit
ī morte corporis. aut apertura faciēda
ut sit anima in spū. Transilit etiam
spualē in raptū. cū anima sic eleuat
sup se nichil cogitans de se uel
corpe. In aliis aut particularibus
elevacōnibus longe minoris lumīs
quasi p cancellos et aptūras irra
diat radiū illuminacōm quasi chorusca
ciones ī mediis tenebris. De quo
lume in ps°. Signatū ē sup nos lu
vultus tui domine dedisti leticiam
in corde meo. Lumen vultus tui
domine ī luminosus vultus tuus qui
non ē aliud q̄m tu. Sic vultum
tuū illuminans nos domine p infusi
onem. Noui splendoris revela
cionis aut grē. quod dr ē signa
tū et clausum. quia quibus fiat et
qn soli tibi est notum De discipli
docilitate ad quod considerāda st
iiii°r. eius continen efficacia excel
lencia secundum subiecta in quibus

Uiso de discipulato est dicē
lunitata subiectione et de ea
attenuacione hic ciō dicendum ē de eius
docilitate. Cuius ut dicit Quintilia
nus officium ē preceptoris docē. sic
discipulorum dociles se prebē. Et
secundum Rachonem. Nec pudeat
que nesciatis te velle doceri. Sciē
aliquid laus ē culpa ē nil discē
velle. Est ergo docilitas docendi abi
litas. Circa cuius cognicōz considerāda
sunt quatuor — Est aūt eius
Eius continencia — continencia ī
Eius efficacia — nisi. Nam
Eius excellencia — Bene docilis
Eius sm subiecta in quibus ē diuersa — homo
.1. do. Qui bñ tenet formas in sensu
.2. acceptas. Qui bñ tenet intencio
nes ex sensibus pestimacōm elici
.3. tas. Qui bñ videt ad sensibilia acce
.4. ptas. videt dicta precedencia. Qui
bñ videt admiraciones ex sensibilibus
elicitas. Et videt dicta simul precor
dancia. Unde homo qui secundum hec
que dicta sunt memoriam participat bñ
est docilis male autē secundum q' ma
gis et magis deficit in predictis. cū
in recordacōm intencōnum viget ma
gis docibilitas. Unde magis docibi
lia sunt animalia que sciunt ea q
bi imperant secundum intencōs magis
.2. sensuū quā alia. Eius efficacia
quia homo qui ē docilis et disciplē
perceptibilis. ea que videt et audit
debz diligent' attende et conseruare
et excollatis memorie retentis ea q
sunt expta sumere. et ex illis vl'e
deputacōm assumere prout ē primarius
ul' scire. que secundum q' deficiunt cū
animalia magis et magis inveniūt
docilia ul' disciplinabilia. Equam
dictis patz. qd cum ea que dicta sūt
excellant in homine. ho ē ul' magis

docile et disciplinabile. Nullum enim animalium est disciplinabile nisi cui instinctu nature sine intentione et sine ratione. Unde solus homo ex docilitate et disciplina proficit ad predictam tres ad scientias scilicet contemplativas ad mechanicas artes ad virtutes morales. Nam in hiis omnibus requiritur bonus usus. Ars enim cum bene factum est circa que facit et scientia contemplativa vel speculativa bonum requirit et cum scitur et ratione procedit virtus etiam medium quod determinatur bene est medium prout sapiens determinaverit attingit. Et ideo nullum aliud disciplinatur ad aliquod istorum trium preter hominem solum. Nam docilis est maxime quia per duos sensus scilicet disciplinae visum scilicet et auditum. Visus enim deservit inventioni disciplinae. Et cum huiusmodi inventio non fiat nisi ex memoriis et experimenta conferente. non est aliquod animal brutum visu disciplinabile quia non habet facultatem inventionis experimentorum collatione. Sed auditus disciplinabilis est ex signis rerum. et ideo quedam animalia sunt docibilia per auditum. Quare igitur omne quod aliquid scit aut discens aut inveniens novit. Et sic duo sunt modi docibilitatis et scientiae acquirendae. primum inventionis visus. et productivum auditus.

Non est mirum si homo excedat in docibilitate respectu aliorum. Ex decenti est quod hanc docibilitatem non perdunt ad actum. cum sit hoc in eius facultate positum. Prout Crassus in libro de oratore dicebat. Ex natura a fortuna darent hominibus in hiis rebus se una posse equo animo pati. quod ipsi homines pati possent in hiis rebus se pati non posse una. Dociles autem dicit Tullius in rethorica

Auditores habere poterimus si summam cause breviter exponamus. et si attentos eos faciemus. Nam docilis est qui attente vult audire. Ex tertiam docilitatis partem in rethorica. Tullius. Est enim homo maxime docilis et post hominem pigmeus et symea. deinde cetera secundum ordines suos ut sunt terrestria vel gressibilia reptilia volatilia aquatilia. Optimus enim est in homine auditus prout est ad disciplinam aptus. quod dum vocem audit. intentionem vocis intellectus et affectum loquentis percipit. Et ideo sermo est instrumentum quo scientia docentis in discipuli transfertur animum. Propter hoc viva vox est efficacior ad docendum. quam scriptura librorum que legitur. Ad hoc modum vox et gestus et motus et affectum non exprimit. que omnia loquens ostendit. In homine etiam sunt sensus ceteri nobiliores et aliqua certitudine clariores et subtiliores. Nam sic forma lucis est eadem in sole et aere et nube aut communicato. licet lumen quod magis descendit a sole magis et magis obscuratur et a corporibus non determinatur. Sic disciplina variatur et descendit secundum ordines subiectorum. Non mirum cum etiam hoc videamus de forma artis que est in mente artificis quam exequitur manus et cuius instrumentum et suscipit ferrum que proportionatur est eis inomnibus sed magis determinatur ad unum in manu quam in mente. et in malleo magis et in ferro maxime. Una methaphora est per intermini docilitatis in susceptibilis disciplinae. quod facile ondere posses nisi hoc esset speculacionis altius

De disciplinabilibus bernioleis que capiuntur animi et ab adversariorum intellectu persona. ab auditoribus et avibus. De hiis patet in tertio capitulo.
De bernioleis que capiuntur avibus in scripturis

Visso de discipuli voluntaria so-
licitudine et decimus attencione et
de eius docilitate. Hic nono de eius
benivolencia est considerare. Prout dicit
Boecius. Et dicitur et benivolus ad re-
tinendum non discolus hoc est a scola
diffugus, disturbando per vicos per
placheas per tabernas per inertiam cel-
lulas per publica spectacula per
pompas per commessaciones per plurimas
scenas et per alia genera viciorum. Prout
autem dicit Tullius in rethorica Qua-
tuor modis possumus facere benivolos
auditores. Scilicet ab adversariorum
nostrorum persona et ab auditorum et a
rebus ipsis que licet locum habent in
rethoricis persuasionibus tamen valent
ad propositum negocii huius. Ita a nostra
persona benivolenciam contrahemus si via-
rum arrogantiam expertes in docendo
nullatenus ostendamus. Sicut illi qui ob-
ducto supercilio grandia labia tentan-
tes. Ut ait Ieronimus. Quamdam verbo-
rum audienciam eius edissunt quod ipsi
non intelligunt. Et ex hac arrogancia
provenit quod discipulus tali beni-
volus non existens non accedit ad eum
adquirendum quod nescit et remanet
morbus anime quia non aperitur me-
dico caligo ignorancie. Sicut dicit
Ambrosius super xi psalmo. Febres cum in alto
sunt nequeunt mitigari cum foras e-
rumpunt spem afferunt desiliendi cum
morbus tegitur medicina desistit si aperitur
vaporat. Et Ieronimus contra Iovinianum.
Pateat quod nocivum est ut possit conti-
gi cum patuerit. Et Senica etiam Gregorius vero
libro morum. Cum putredinem medi-
cus tollit non cicatricat nequaquam in
locos putredinis sana cutis convalescit.
Et Chrisostomus. Non intellecta natura
est curacio morbi. Et magis indul-
gibus curam premit. Ab adversa-

riorum persona benivolenciam secundum Tul-
lium captabimus si eos in odium in invi-
diam in contemptum adducemus. Adver-
sarii nostri sunt demones et omnes qui
nobis suggerunt vicia per quibus diminu-
itur in nobis ignorancia quos elidit sciencia
et ad personam non debemus querere
odium sed ad vicium. Si ergo consideremus
pravitatem que est in viciis in invidiam
et insidias quas demones habent ad
nos et insidiantur nobis et debilitatem
viciorum quam faciunt utraque cum de-
gravia subiciunt nobis. Ab adversariorum
persona reddimus auditorem benivolum
et secundum Tullii documentum. Adversa-
riorum personam adducimus in odium in
invidiam in contemptum. Et si volumus
vacare sciencie que predicta sunt et con-
similia vel maiora de facili possumus
vitare vel forsan ab adversariorum persona
reddetur auditor benivolus. Sed qui
discolis coniungunt et qui nolunt
addiscere sed violenti fiunt et ma-
livoli refertur. Sicut tractat Bo-
ecius de Albino discipulo violen-
to qui manus violentas iniecit in ma-
gistrum. Sed secundum dictum Boecii non est
dignus sciencia qui sciencie insurgit precep-
tori. Ab auditorum persona captatur beni-
volencia si res agimus. Ut dicit Tullius
fortiter sapienter mansuete magni-
fice iudicatas proferimus quod est in
proposito cum fideliter insistere videmus
eorum negocia quod non fecerit. Ut
dicit Claudianus in libro de statu anime
Dum neglectis rerum causis hominis
animam spernis et ipsorum corpora di-
ligunt. Cum ergo duplex ad veritatem ve-
niatur via ut ait predicata auctoritate
credulitati subdamur aut ad scientiam ra-
cionis accedere tendamus vel quod vel auc-
toritas iubeat vel quod suadent potissi-
mi dictes sperta paucitate doctorum. Sicut

impitos · quorum maxima turba e
Sz eciam ipi aberrisch quos fallit
recepta illusione falluntur · Sz quidē
id iterba docentes respuunt · qz qtemp
tabilem reputant sui doctorem · Con
quos prosper in li° de vita contemplatiua
dicit qui non verbum doctorum · sz digni
tatem diccimus · sua conuersatione
distruxit · et magis quid dicat qz
qui dicat attendunt · Et quod facere
uit fieri uoluit · dum quoqz b̄ fas
tidiunt · patres ad doctrine eius ex
sare cupiunt ignorare · quia eam
insidere cognoscere · cui vitas vn
cuiqz clarauit non humano ingenio
sed deo deputanda sit · Tercia
Arbolus ipis beniuolencia captar
etum vel dignitas om̄ · qz in doc
tina satis manifestatur · prout dicit Aug
de ciuitate dei li° xxi · Non pena magis
pena ē insipiencia uel imperitia q̄ adeo
fugienda merito indicatur ut per penas
doloribus plenas pueri cogunt dis
cere litteras uel quelibet artificia · Ipsum qz
discere adquo penis adiungitur · tam
ē illis penale · ut non nunquam penas
ipas per quas compelluntur disce · sive
malunt quam discere · Unde ut dicit Basi
lius · in exameron in 1° libro · Que labore
quesita sunt et iocunde papiuntur et
diligentissime conseruantur · Nam quo
rum hec facilis adepcio eorum sine du
bio fastidiosa ē possessio · Aliqua per
comparat beniuolenciam · Tullius in
in Philipicarum dicens · Quo nam me
fata peccata conspectu fieri dicam · ut to
abhijs · annis viginti reipublice hostis
fuit qui non bellum eodem tempore mihi qz
indixerit · Et illud contra Salustium · O
fortunatam natam me consule romam
Ab aduersariorum persona in prima contra ca
thilinam dicens · Quo usqz tandem
abutere paciencia nostra cathilina · Quam
diu eciam furor iste nos eludet
quem ad finem sese effrenata iactabit
audacia · Nichil ne te nocturnum psi
dium pallacij · nichil urbis vigilien
timor populi · nichil concursus bonorum
nostrorum · nichil hic munitissimus habendi
senatus locus · nichil horum ora vul
tus qz mouit · patere tua consilia
non sentis constrictam iam omni horum
sciencia teneri coniuracionem tuam non vides
Ab auditoribus captat beniuolenciam · Tullius in
oracionem declamatoris pro pompeio dicens
Quamquam michi semper frequens conspec
tus videtur vester iocundissimus et c̄
Ab re ipsa captat beniuolenciam · Tullius in orat pro
milone dicens · Et si vereor iudices
ne turpe sit pro fortissimo viro dice
re et c̄ · Oportet autem beniuolenciam ut discipulus
beniuole et libere audiat · Beatus
illius · Ecclesiastici · Auris bona audiat cum
omni concupia sapiencia · Et ibidem · Fili
inclina aurem et audi verba sapiencium
Secundo que audita sunt · quasi e
pilogo · teneat · Quia sicut · Ecclesiastici · dicit
Cor fatui quasi vas confractum · omnem
sapienciam non tenebit · Et iterum · ad atte
ncionem auditorem · Canale fissum
est auris que accepta in eodem non
commendat · Tercio retenta alijs repe
tat · Unde Boecius in libro de disciplina
scolarium dicit · Et expedit scolastico ut
habeant aliquos socios quibus do
ceat · eis libros legat ut sic et in
sciat · et scita exprimere nosceret · Quarto
ut lecciones quottidianas non dimittat
nec studium interrupat · Quia sic dicitur
in libro sapie · Sapiencia et disciplinam
qui abicit felix ē · Et ista pars depre
hendibilis · expte discipuli addiscendi

De causa intermissi operis propter mor
tem amicorum et amicis defunctis de
bemus naturalem affectionem in affectione
moderacionem · in moderacione consolacionem · in

p[ro] defunctis

Deplanctus mortis amicorum

consolacione oracionem et sequitur

Cum iam atra depulsi utate te-
moru serenum ocius aspirante
felicius prosperitate ventorum. Subi-
ta tempestas orta est post serenum
non ulterius progredi potui. nec ma-
turare negocium inchoatum. sed ad
censuram silencii me mors impu-
lit amicorum. quod verebar accidit. quod
timebam evenit. adiectus sum silen-
cio quia super me venit indignacio
mortis enim consequente breviter tridui spacio
fratrem unicum michi carnalem. mors
ut in me sua tela congereret. quem a-
micum unicum surripuit spiritualem. Ob
utrumque latere sic percussus non indul-
get fletum. non cedat affectum. non do-
lori procedat. procedat ad oculos, pro-
cedat ad linguam. quod corde tegitur
quod oculatum manet. si forte lacrima-
rum guttulis, si uberum stillulis co-
ceptam precordiis internis mesticiam
cor dolentis excudet. processerunt in me
ipso tanti dampni forte presagium co-
quassacio quedam inopinate membro-
rum. surringebat ad predicacionis
officium. et gradu cathedre procedens
impegi. corrui. et doloris impetu
dominante neutrum amicorum in extremis
visitavi. Conquassata sunt ossa mea
qui in iuvenis erat. ut divellerentur
viscera mea. Sed qui simul decubuimus
cur domine non simul excessimus. cum
essemus caro una. ego et frater meus.
cum essemus anima una. consensu pio
et affectu. ego et dominus meus magister
Henricus. pertransiit domine gladius
tuus pungens usque ad divisionem
carnis et spiritus. me porcionem deteriorem
reliquit in sceno hic. ut meliorem alterum
iacet in celo. relictus sum ergo solus
ut plangam dolorem meum. ut condam
affectum. Vobis igitur amici carissimi

Quid debeamus mortuis

Debemus nos qui relinquimur
Naturalem affectum — Affectus
In affectione moderacionem — est naturalis
In moderacione consolacionem — fletus
In consolacione oraciones et suffragia — et ge-
mitus quem imperat animus. extorquet
pietas. non desperacio fidei. Videte
fratres. flevit David Jonathan ami-
cum suum. et ego non deflebam unicor-
dem meum. Flevisti domine Jhesu mortem
amici tui lazari. nostram exprimens af-
fectionem. tuam infirmitas dilectionem
Magister karissime pater et domine reverende
consors peregrinacionis mee. sym-
mistes consciencie mee. Lumen oculorum
meorum. Baculus imbecillitatis. reve-
lator defectuum. exactor optimus. im-
portunus ut scriberem. et ordine incepta
scribendi morum disseminator scriptorum
Vos porro vite mee. relevamen
miserie mee. pars anime mee. O quo-
ciens vicius instans vite supplicacionis
meditacioni. scripcioni vacavi et of-
ficio leccionis. Heu abiit dilectus meus
sic ereptus. subtractus amissus
et relictus sum ego solus. O mors
invida que sic unum rapiendo duos
furiosa perimit. Tu ne duos una se-
vissima vippera cena. tu duos du-
os utique separasti. dum alterum momor-
disti. Diruisti tabernaculum cuius in-
pugnabatur. rupisti vinculum quo te-
nebatur. indominalem retinuisti. quia
premebar sarcinam abstulisti. in aliam
potestatem non transisti. Sed et michi
non parcens etiam pepercisti. Sed aut ut
sicut dicebam non permisisti. forte domine
quia infirmitas mea impedimento fuit
sed iniquitas mea. sed providencia tua
Nam anime mee virtutibus immature
nondum erat aperiendum horreum tuum.
michi cum fatuis virginibus ianua clau-
debatur. nondum ad annos perveneram

imbiles ut differet madidum tuum
Non admensez perfamilias vera
si me fruu tuu ut minim cardellus
edet dominas que cadunt demensa
dominorum suorum Sed ut pie credit^r cia
dilecti fratribus cunctis quietis cu
pida studiosa sapie, victrix nature
carnis corruptabilis . i uolito liba
ta penis assumpta ad liquidiore
fulgorem etheris purissimi iamque
cessit . vel cito perdei gram euolabit
.2. Nam igit affectum sequar moderatio
cessent lacrime . supprimar dolor qui
cordioraut mansueris . tanto fragilis
ardens vehementius . quo mis e ex
ura primissus . Flerant mortuum per
seuerantis mortuos suos quos sunt
no resurrecturos ad gloriam . sed i anima
et corpore post iudicium puniendos . nos
igit i moderate tristemur sup mortuis
sicut et ceti qui spem non habent
Illi vero defecti in xpo resurgent .
Ecce qui dolor cepam . i rem . vngau
deam . Ecce vnde si possimus merce
e amouendus . Si vero nequeat pe
nitus amoueri . saltem e moderandus
Nullos amicorum mortem amittimus
domine . ite omnes eos tenemus indisso
lubili caritate Fili hominis ait dominus
ecce ego tollo ate desiderabilem ocu
lorum tuorum . et non deplange . nec lac
tus fraces mortuorum . Licitum moderetur
i nobis amica gressus . quia forte
raptus e . ne malicia mutaret intellectum
eius . aut ne fictio deciperet aiaz eius
. aut quia forte a facie malicie iu
tus collocatus e ne maliciam ipam futuri
temporis inueniret . Nam pmagno bn
ficio pmissum e a domino regi iosie
quod ne mala venturum sup terram videret
actus ad patres suos colligeretur i pace
Desine vero meo carnali mortuo parum
heo quod plangam . et heo multum i quo

grates agam . nec mediocris e vsura
serui amoris . nec vilis i ne sors . quia
cumulant meritum virtutis . et cumu
lum exultacionis exaggerat . desida
.3. tus et bius finis . Nam igit i mode
ratione luctus accedat consolatio . Po
quod i mortuus volumus dina suffice
.2. deberet ad solatium . cui nos preponere
iubemur affectum . Secundo quia lex e
iusticie quod suum e vnicuique tempe
ratum . pulius adcaux . Opus hd
deum qui dedit illud . ducat se homo
vni superius e reperitus animae debitu
.3. cedo quasi sic dicat beatus Ambrosius i libro
de morte Satiri . Quid absurdius
quia quod scias omnibus pceptum . quasi
speciale deplores . hoc e animum supra condicionem
extollere . legem tuam non respicere
nec consorcium recusare . Et ut ait i
poeta Lucanus . Pallida mors equo
pulsat pede pauperum tabernas . regumque
turres . vite summa brevis . omnes
manet una mors eque tellus pau
peri recluditur regumque pueris . adde
quod pites euasit miserias . quod celes
tes adeptus e vel adipiscetur diuicias
quod deflendo nimis mortuo nichil p
deris . et teipsum pessimas . Hic tamen
solacio erigamur quod in breui visuri sum
quos absentes dolemus . nec enim mors
appellatur secundum aplm . ymo sompnus
Nos dolendi magis quam ipi mortui
sumus . qui in prelio stamus . plagas
accipimus . vicus miquam . Illi iam
sursum euecti . victores effecti . locum
nobis preparant . qui in caritate quam
migrantes habuerunt ad nos iugiter
perseuerant . Cum ymo quanto vicinius
deo appropinquant tanto maiori prerogativa
tiua dileccionis habundant . Et qui indis
manibus adheret macula . pulvis
quod pedibus . sic etiam cum caritate re
.x. perimus venialia . Quid superest i

supplicatio pro defunctis ut offerant
hostias et sacrificia pietatis. O bone
ihesu mea spes unica. finis intencionis
mee. meum refugium singulare. ne ab-
scondas dilectis meis beatam faciem
tuam. ne subtrahas dulcedinem tuam
ne differas consolacionem tuam. si que illis
adheserunt peccati macule. tu vena mi-
sericordissime pietatis absterge. ut
spoliis carnis et fragilitatis exuti
unice tue fonte diluti. deposita peccatorum
caligine. te verum lumen desuper in-
tuentes valeant intueri. Et tu pater
abraham exaudi lazarum. Alium me
pauperem et mendicum. expande gre-
mium. ut divino fruentes aspectu io-
cundentur in domo dei patris et felici-
ter maneant. Nam nunc appositum rede-
amus et velut quoddam post liminio
facto de preambulis et antecedentibus
ad continuatum procedamus. De conco-
mitantibus disciplinam de quibus
Primo in generali Secundo in speciali. Primo
de sensu Secundo de ingenio. Tercio
de memoria Quarto de racione &c.

Disciplinam maxime comitantur sensus
ingenium. memoria. et racio. sine
quibus non fit eruditio. Racio
Sensus enim apprehendit obiecta fert
Ingenium exquirit incognita addis-
Racio iudicat inventa cendi
Memoria recondit iudicata cam-
da. Unde sensus particularis apprehendit
ingenium suscipit. et quod ingenium adi-
venit ad racionem adducit. memoria vero ab-
scondit. et quod absconditum est in lucem
educit. Hec vero tamen per partes superfert
et quasi in more cordis semper aut ma-
sticat. quod dentes ingenii carpunt. a-
cuminat. quod venter memorie reponit.
Non enim semper occurrit omne quod scit. sed
temporibus oportunis. et per partes cameo
tra tamquam oculum abstrahitur. Hec autem

interior non sit aliud. quam anima secundum
aliud sit hec et proximitates pro-
bacia eorum exercicia. ut sit sensus ani-
ma senciens. Sic nichil aliud est vita
anime. quam anima vivens. et voluntas
idem in essencia quod anima volens. De
sensu igitur primo dicatur. Nam sensibus
corporis utitur anima quasi instrumentis
per quos anima in corpore sentit. et per
eos innuitur ad formas corporeas co-
gnoscendas. quibus tamquam vitalis post in-
terior adores verissime iudicandas. Na
sensus exteriores quidem senciunt senci-
endo inmittunt. Interior autem sensus qui-
dem sensus verissime solius communis iudi-
care. Assensibus exterioribus apprehen-
sa. unde et nomen accepit quasi
principalibus eorum ab illis interiori pro-
fertur. ex quo et nomen accepit sima
vera. De his ergo interior breviter et
pro materie competencia videamus.
De sensibus quantum ad interiorem sensum quod di-
sciplina fundamentum habet ex sensuum
apprehensione. quod disciplina in-
crementum habet ex sensuum progressione.
quod complementum habet ex sensuum de-
fectione. quod impedimentum habet
ex sensuum defectione. et sequitur.

Sensus ad doctrinam necessarius per-
hibetur. ex parte qua fundamentum
accepit ex sensuum apprehensione. incre-
mentum ex progressione. complementum
ex eorum defectione. impedimentum
ex eorum infectione et defectione. Fun-
damentum siquidem et eorum. et origi-
nale principium. ex sensibus obtinetur.
quia per voces signa vel nutus doct-
rina primitus inchoatur. Homo enim cum
sit substancia racionalis naturali quodam vin-
culo maiorum societatem astringitur. cum
quibus eo ipso est communis. nec homo homini
sociari posset. nisi colloqueretur ad in-
vicem. et ita mentes suas et co-

gutturones refundent. ideo vidit im
ponenda vocibus vocabula. i. quosdam
signantes sonos ut quia suos sen
sus non poterant animos. sensu qui
interprete venturi. eosdem quibus in bloc
copulandos. sed audiri absencium v
ba non poterant. quare nece fuit lit
teras invenire sibi discretis signis
et notis. oris et lingue sonis. Animi
advertit aut anima rationalis eosdem omnes
sonos quibus homines inter se loquuntur
et quos litteris iam signaverat. Alios esse
qui moderato hyatu vane quasi eno
dati et simplices flatibus sine ulla
collisione defluerent. Alios diverso
pressu oris tenere cum aliquem sonum
extinos a quo non adiunctis hiis prius erum
pere non valent. Ita ex litteris ordine
hoc quo exposite vocales semivo
cales et mutas nominavit. Deinde
sillabas ex litteris. ex sillabis dictiones. ex
dictionibus omnes compositas ordinavit
orationibus sinas elicuit. que omnia
mens mediantibus sensibus apprehendit
Nam figurarum elementa reprehenduntur in
specie. coniugandorum earundem aucthor
ca ens. et humor. cognoscitur. mens sensibus
visu scilicet et auditu. Ad hoc enim officio mi
nisterio verum aurium et oculorum. Unde
aures dicte sunt quasi audes. i. audien
tes. Aut forte avocabus hauriendis
Unde et virgilius. vocem que his
auribus hausi. quas tempore mollis
cartillaginis amplificando foraminis
fumositas circularis. reddit abiles
advocum apprehensionem. Et ut ha
berent aptam simul et flexibilem fir
mitatem. Oculorum etiam ad appre
hendendum vitra subtilitas et natura
quorum orbes gemmarum similitudines
presentes. alia parte qua videndum ad
fuit inhebentis latentibus dans repart.
ut ymagines rerum obiectarum extius

tamquam in speculo refulgere ad se
mentis intima penetrent. Mens ergo
poculos a oculorum membranas
tenus. et ea que sibi sunt obiecta trans
spicit. quasi per fenestras lucente vitro
vel lapide speculari obductas. Con
tra ut refellet lucretius talis visio
est argumento. Si mens inquit poculos
videt. ergo erutis et effossis oculis
magis videt. quia fores cum postibus
eruste plus influunt lumina. quia si fue
runt obserate. O ineptissima ratio
hominis volentis oculos auribus esse si
miles. ut nec tam oculis quam foramini
bus cernerenius quo nichil ad speciem se
dius nichil adversum inutilius. i. quam
modicum. quantulum enim videre possemus
si mens abintimis penetralibus ca
pitis perexiguas cavernarum rimas at
tenderet. ut si quis velit per foramen
aut rimulam aspicere non plus cernet
quam acute capacitas comprehendet
Ubi igitur visus corporum spargatur orbi
cularite et mobilitate oculi conglobantur
Orbes autem oculorum mobiles. et
humoris puri et liquidi plenos
deus esse voluit. in quorum medio fontal
le pusille. quas pusillas dicimus ypo
nuntur. in quibus puris et subtilibus tenedi
sensus. et eo continetur. Et licet hii duo
sensus dicantur disciplinabiles. sed aure
representant similitudines apprehensas
licet per eas ingrediatur curiositas. eo quod
secundum Salomonem. Non satiatur oculus
visu. nec auris impletur auditu. tamen si
horum fiat collatio secundum sententiam Augustini
in libro de cathechisandis rudibus. Plus pro
ficit disciplinis audiendo. Et licet imagi
natione sensuali. locum habeat quod solet dici seg
nius irritant animos dimissa per au
res. quam que sunt oculis patentibus
subiecta. Verus est in mensione discipli
nali. Nam audita vehemencius imitat

attencom et intensiore et maiorem
generant impressionem. Quod disci-
plina incrementum habet ex sensuum pro-
Suscipit etiam maiore gressione.
S incrementum disciplina ex sensuum pro-
gressione. Sensus in anima unus
est sed pro adque cognoscenda exigit
multiplex nomen. vocatur enim sensus
corporeus. ymaginatio vel intellectus
intelligentia quibus quinque progressionibus
anima rationalis ad sapientiam erigitur. Sen-
sus percipit corpora. ymaginatio cor-
porum similitudines et rationes corporum
dimensiones et similia. Intellectus spiri-
tuum ut angelum. Intelligentia deum. Et
prout anima se magis et magis a-
corporum elongatam in se ipsam cognans
rerum similitudines proprietates diuinas et ipsos
et hinc considerans. verius et clarius
cognoscat. Unde et cognitio de proximo ad proximum
progrediendo procedit. ut quod fit in se
sensibile. a priori maiore depuratione fit in
ymaginatione ymaginabile. sub quadam
similitudine. et intellectu. a priori maiore depura-
tione fit intelligibile. Quod si horum
unum quod quia breviter exequamur facile est
videre quomodo ad sapientiam ascenditur quadam
18.) sensuum progressione. Sensus igitur potentia
est anime. qua rerum corporearum corpo-
reas formas percipit et presentes. qui et
si corporeus non sit. corporeus tamen dicitur
quia corporis utitur ministeriis. Et quia
corpus non transcendit vel administeriu
nunc dicitur quinquepartitus cum tamen non
sit nisi unus. Sic in lucem
aqua recepta per plurima foramina va-
rios emittat radios et foraminum
qualitate et positione difformes. Y-
maginatio vero vis est anime que corpo-
rearum corporeas recipit formas sed ab-
sentes. Et sicut sensus per presentes et ve-
ras corporum qualitates verum percipit cor-
Sic ymaginatio ipsorum verorum tamen vera

pit similitudines et ymaginationes. et ideo
cum sint vera corpora. nec corpora vere quali-
tates. elongacio quedam et excorpora-
tio ab corporeis rebus est ymaginatio. in-
terius ad incorporea proveniens. Racio vero est
vis anime que rerum corporearum in-
corporeas percipit formas. Abstrahit
enim a corpore que fundantur in corpore non
actione sed consideratione. ut sunt re-
rum corporearum nature forme differentie propria
accidentia. omnia incorporea. sed non extra
corpora nisi racione subsistencia. Intellectus
enim est vis anime. qua anima rerum in-
corporearum incorporeas percipit formas.
Intelligentia vero vis anime est que immediate
supponitur deo. Et sicut in ymaginatione
de subtus fantasie surgunt. ita
in intelligentia desuper theophanie sive
divinorum luminum apparitiones descendunt.
quibus igitur ab imo sursum ad supremum magis
secundum dictos quinque gradus processe-
rimus. quanto magis ad sapientiam appropinquamus.
Nam cum multiplex sit sancte status ec-
clesie. circa nobiles rerum corporearum
status sensus et ymaginatio diligent.
absque racione non satis valent. sed ad
racionalem sive doctrinalem non asce-
dunt. sed infra remanentes eum de
ascendendo cui quasi a longe osten-
dunt. Deduce enim racionem aliquis potest
sed usque ad rerum corporearum incorpo-
reas formas eam comitari non potest
supereminet his duobus modis. aut
scientiis naturalibus scilicet et doctrinali theolo-
gie que de divinis eruditur ad qua racio va-
let iuvare. sed non valet pervenire.
habet enim metas suas quibus utitur
et propriis finibus limitatur. Sicut
ergo sol de subitaneis erigens aquis
et paludium nebulosa quadam fumo-
sitate languens prius rubet potius
quam lucet. Deinde in illis eciam purioris
aeris caliginis nebulis euadens se-

nior splendet | Sic anima desolata ani/
macione carnis in sensu surgens et/
per ipm post i ymaginacionem fanta
sias corporum adhuc decolorata lag/ ·/·
wens | in liquidum bonis evolata
ascendens fingit et eminat | Hom vero
superat in actus ordine et virtute si
militer intelligencia superat in actu | Sic
enim anima in mentibus sue virtute consti/
tuta | unum enim simplex prius i corpo
reum predatum s facultate et gra con/
templatur Est et alius progressionis
nostre modus michilominus assibus
inchoatus | quem tetigimus in tractatu
de officiis predicatoris | ubi actum est
de ignis preceptibus | Omni animali in/
est sensus · sed animalia que solum sensum
habent nec prudenciam habent · quia pru/
dencia virtus est principium et preteritorum · te/
mporum futurorum collatiuum quod non
fit sine memoria | Quedam vero habent sen/
sum et memoriam · sed non auditum · ut
apes que nullam prudenciam habere possunt
sed disciplinabilia esse non possunt | Quedam
vero habent auditum cum memoria que est
sensibilium apprehensorum vis retentiua
| Habent etiam ymaginacionem similiter
habent virtutem ulteriorem ut bruta
et hec non sunt experimenti capacia
sed sola racionalia · que ultra ymagina
cionem habent racionem | ut sunt homines experi
menta et sciencie capaces | Res enim
prius sentitur | deinde memorie com
mendatur | et ex sensus et memorie mul
tiplicacione experimentum fit · et ex multis
experimentis fit unum universale | quod est prin
cipium artis et sciencie Quod disci
plina complementum habet ex sensuum de
fectacione · que defectacio est in maxime
in organorum disposicione sensibilium
serenacione mentis abstraccione
Dsapite Luminum infusione
cium complementum disciplina

ex sensuum defectacione · quia defectacionem
maxime intelligo in quatuor | In
Organorum dispone | Or
Sensibilium susceptorum serenacione | ga
Mentis abstraccione | noru
Luminum infusione | Dis
posicio debita et congrua discipline
cum organorum et membrorum | Quia maxime
concepta et depurata sunt · ut videat
a continentis fere · homo enim solus
maxime disciplinabilis est in genere ani
malium · quia complexio eius maxime
recedit a b excellencia contrariorum | Omnis
enim diversitas que est in corpore et orga
nis · causatur a diversitate que est in anime
potencijs unde ex organis melius
elicitur anime opus | Sicut etiam phi
zonomi ex aspectu exteriorum membrorum
deveniunt in noticiam latencium moris
Sunt enim organa quasi instrumenta sine
elementa · in quibus inveniunda est latens
sciencia | prout docuit · de hijs · Aristo/
Avicenna · Constantinus · Philemon
Loxus · et · Palemon et ceteri · qui de
phizonomia plenius tradiderunt | Hoc
tamen sciendum quod in oculis principaliter secundum eos
consistit omnis phizonomie professio
unde et Palemon dicit | Oculos esse
tamquam flores anime · et animam per oculos
eminere et solam oculorum disposicionem
ex aditum | per quem anima introspicia pos
sit · et oculorum iudicia ex prima quam omni
aliorum membrorum · confirmant iudicia
Unde oculus cordis est verus index
eius indicia capitur ex situ et colore
figura · motu et disposicione | Oculi enim
stantes pervi cum fronte velata · et
palpebris mobilibus indicant dolo
sum cogitatorem mathematicorum · et
denique inquisitorem | Et hec sola species
approbatur stabilium oculorum prominen
cia aut oculorum hec vmaa species bona
est si sunt sicci | Si autem magni sunt

intentes prolixandi· iustum qualem
providentie et memorie indigant
quales oculi socratis fuisse ab apu
leyo refferuntur· quem appollo esse pru
dentissimum iudicavit. Est vero atten
denda dispositio· organi que in
terioris sensibilis. Sunt etiam aliqui
optimum habentes organum fantasie
et ymaginationis in qualitate et comple
xione· compositione situ et figura et
huiusmodi· que ad ymaginationem sunt ne
cessitatem· et horum ymaginatio est excel
lens compositiva ymaginum verum
et methaphoricarum et tales sunt disci
plinabiles in methaphoricis et parabo
libus secundum rationis ebilitatem· sed nisi as
sit eis lumen intellectus· propter ymaginis
mobilitatem et multiplicitatem sequuntur va
rii et fantastici errores. Hii consu
dunt esse zophiste rethorici et ca
villibus melius se habentes. Et attende
quod vitare concupiscentiam et libidinibus
tam interiores quam exteriores supermodum
obdurat sensus· quibus obscuratis
ex fumo tetrimo et deterrimo· et illa
te ebetantur brutalescit et degenerat
intellectus. Requiritur ergo etiam adhuc
defecatio spirituum sensationis sensibilium
susceptorum. Nam fantasmata sup
flue recepta nec ordinate suis sedibus
collocata· tumultum in anima faciunt ut
nichil purum anime iudicio relinquit
Et quid mirum cum exturbido non
oritur sincerum· licet inserere etiam gregorium
in sermone libro de ymagine sic dicentis.
Quemadmodum si qua civitas multis
capax· que diversis aditibus ad se re
cepit confluentes· non tamen in omni loco
urbis consistunt cunctis· sed alii
ad forum alii ad habitacula sua· alii
ad ecclesias et platheas. Talem quoque
mentis mee considero civitatem intus
constitutam· quia hec sensus in diversis

aditibus implent cum singula intro
eunt· quia mens eadem disiudicans
atque discernens locum intelligentie
congruum unicuique disponit. Requiritur
igitur sensibilibus in anima profundi pu
ra mediate. Requiritur etiam adhuc de
fecatio spirituum mentis obstinata et
mancipata porrecto. Ad quod non mi
nus sufficiat. Et plato in phedone sic re
citat. Donec corpus habemus premixtus
quod tali malo sit noster animus· nequaquam
id quod iterum dilum concupiscimus
plene consequi si sumus. Concupis
cimus autem verum scire. Corpus enim innu
in nobis innumerabiles et infinitas occu
pationes infert· quibus continue co
nctam vitam· quin alimentum quotidi
anum. Deinde si nobis morbi ingru
erint impediti sunt· quo minus inqui
rere convenientem veritatem possimus
item cupiditatibus et cupidinibus et ti
moribus innumerabilibus variarum re
rum appetitionem quod visionum quod infi
nita quadam dementia corpus con
nexu: ut pre corpore nec sapere quidem vel
la mente possimus. Et si quando temporis ali
quid vacuum ad philozophandum id ha
bueremus vel fecimus: tunc quoque in
ipsis cogitacionibus nostris corpus incur
rere turbam errorum inferens men
tem obscurare ut illam veritatem provi
dere non possit. Recta quod veni hac in nomine que
stione nobis et id quod evidentis
sime probatur. Si quid umquam bona
fide scire voluimus recedendum esse nobis
a corpore et in ipso animo res considerandas.
Tunc enim videmus consecuturi quod
concupiscimus et cuius amatores
nos confitemur· cum defuncti erimus.
Nam dum vivimus desperandum est etiam
si constat· nichil sinceri inepti cor
pore perndere posse. Sed altercacio est nec
tempus nec usquam contingere huiusmodi nam

sciam posse. ut tunc demum cum creatore fecimus cuncta. Defunctorum enim animus liber est et solutus a corpore. Eo autem tempore quo vivimus ita appropinquabimus et applicabimur quod scio si nichil ad quam minime corpore utamur. neque in societatem eius nisi quis vite et amicicie dimittamus. Per enim immitte te plebium viciosa turbulenta que natura corporis. sed puri a contagione eius manere facere possumus et nimis. et si ita fecimus incorrupti sinceri quod digredientes a domina incorrupta sinceritate quod veniemus. Requiritur etiam ad hanc defectionem spiritus luminis influsio. De quo lumine aliter senciunt philosophi aliter theologi. Philosophi sic. Ponunt enim ut ita dicam in ymaginacionibus ab intelligenciis impromeritatibus lumen super mentem agentem purum et purum. et claritate sua et entitate eius conformem. Anima autem est instrumentum intelligencie. Omnis autem intelligencia plena est formis explicabilibus. Unde ut dicit primo tum celi et radiorum a stellis fluencium. et quia intelligencia est ut agens. Anima vero ut instrumentum secundum ordinem ordinis nature. Intelligencia est apta nata influere. et anima racionalis splendores illos secundum racionem congruenciam nata est suscipere. Hoc autem contingit maxime hominibus scilicet in revelacionibus ut dicit et prophetis. Ceterum in aliis cognoscibilibus ponunt hanc illuminacionem secundum puritatem spiritus et bonitatem organi ymaginacionis et meritis agentis accionis. Theologi vero in infusione luminis primi ponunt omnem cautionem et sciam libri pruit exponunt Ysaac in libro de spiritu et anima illud psalmi Domine in lumine tuo videbimus lumen etc. Sicut solem non videt oculus nisi in lumine solis. sic vim ac-

cium lumen non potest videre intelligencia nisi in ipsius lumine. Unde propheta. In lumine tuo domine videbimus lumen. Quare sicut de sole quod sit in sole videri possit. nec tamen solem deserit sed in illo manet. quod de illo oriens illum ondit. Ita manens in eo lux que erit ab eo mente irradiat. ut primum ipsam coruscacionem lucis sine qua non videt videat et in ipsa cetera videat. Et disciplina impedimentum habet ex defectione spiritus et infectione quod fit quadrupliciter. quia sensus est racione subiectus. quia ademone infectus quia est materie defectus. quia est ipse imperfectus.

Suscipit eciam impedimentum disciplina ex spiritus defectione et infectione. Hoc autem fit quatuor modis. Primo quia spiritus est racione subiectus. Secundo quia est ademone infectus. Tercio quia est organi vel materie defectus. Quarto quia est ipse imperfectus. De subiectione sic dicit Ysidorus in primo libro de summo bono. Quilibet ex sua natura splendorem possidet anima. sed fuscatur commixcione carnis que retinetur inclusa. unde scriptum est. Corpus quod corrumpitur aggravat animam. et deprimit terrena inhabitacio sensum multa cogitantem. De infectione ademone de libro de xxxiii q. secundum sinam audiam sapientis. Hoc agite miseri mortales ne umquam polluat. hoc demonialium malignus spiritus. ne spiritibus impetus inferat anime sinceritatem lucem quod mentis obnubilet. serpit hoc malum per omnes aditus sensuales. dat se se figuris. accommodat coloribus. adheret sonis. latet inira in fallacia sermonis. odoribus se subicit. infundit se saporibus. ac turbidi motus. illuvie tenebrosis effec-

tionibus tenebrarum spiritus quibusdam nebulis implet omnes meatus intelligentie, per quos pandere lumen claritatis mentis solet. Sicut enim visus oculorum si fuerit viciatus, quidquid videre non poterit adesse non putat. Spiritu sensitivo enim circumstat oculos presens imago rerum si oculis integritas desit. Ita etiam deus qui nusquam deest fenestra pollutis oculis presens est animus, que videre mentis cecitas non potest. Ideo etiam dico de cognoscentibus ad sapientiam pertinentibus. Ex hiis enim humana invisibilibus surgit ad invisibilia, a particularibus ad universalia, trahendo ex eis quasdam similitudines ad illa. Et hanc viam dyabolus obstruere nititur, ut iudicium ex quo vel inquirendum sciencia pervenitur. De organi destructione scribit philosophus, qui desicit una sciencia. Si desiciat unus sensus, quod unum est in apprehendendo ex organo. Non autem sic est de cognitione intra per omnis iudicium. Ut habetur de .i. ten. li. beati Augustini super Genesim ad litteram. Intellectus in anima quoddam lumen est quo intelligit quidquid intelligit. Et advertendum quod sicut ars musica non perit in artifice musico quia una corda cythare rumpitur, sed armonia solvitur. Ita destructo uno membro corporis quod est sicut unum quoddam musicum instrumentum, non perit anime virtus, sed eius opus quod exercet mediante illo organo inefficax reperitur. Quod etiam in anime patet in sompno, ubi virtus anime non perditur, licet per sensus exteriores et per organa nichil operatur. Unde Gregorius Nyssenus in libro de ymagine scribit. Quemadmodum circa ignem hoc fieri naturale est, iacens paleis undique quod tegitur nullo quod spiraculo sustentatur nec circumiecta depascat nec penitus extinguitur, sed pro flamma quidam

fumus exurgat, quod si paululum commotus fuerit, illico fumus exarsit in flammam. Simile mens cum spiritu torpore soporis obtecta nec elucere per eos potest nec prorsus intercipi, sed instar fumi videtur virtus operari in aliquo quidem egens, in aliquo non prevalens. Et sicut quidam musicus resolutis lire nervis si plectrum cordis iniciat, non ei modulatio competenter occurrit, nec extensum est quod non est apte resonabit. Hoc plectrum quod artificiose movetur ducens plectrum ad locales posiciones contentum, sonus autem non efficitur nisi confusus et inordinatus ex motu cordarum, quem greci bubum vocant. Ita per sompnum relaxata sensuum membra resoluta aut omnino quiescit artificis actio, si corpus nimia plenitudine pregravatur, aut et languidius et obscurius operatur cum hoc organum sensibile diligentius artem nequit recipere. De sensuum imperfectione hic ad intendum videtur quod sensus duobus modis est imperfectus. Primo quantum ad apprehensionem informis. Secundo quantum ad iudicium in apprehensis. Quantum ad apprehensionem informis, licet principium sit quia est inductivus. Est enim mens sensus in apprehendendo particularis non universalis. Et ideo sicut dicit Commentator super librum [illegible]. Et hic non est in brutis prudentia, sed prudentie resonantia. Fit autem resonantia ex forma reflexione, unde reflexum procedit in debilius esse. Sic lumen reflexum in corpus opacum procedit in lumen magis et magis defectum. Debilitatur autem prudentia que est in brutis respectu prudentie que est in nobis quantum ad formam moventem, quod in nobis sit prudentia ex formis simplicibus et universalibus

separatis ab indiuiduantibus vnde quodam silogismo procedit percipiens particularem sensibilem. Sed bona accipiunt formas quibus dignitur in ope que sunt intenciones nocium et consensus cum in abindiuiduantibus vnde cetera ergo semper incipit a sensibus. Ouis enim non fugit lupum nisi qui videt eum. Debilitatur eciam secundo prudencia inbecillitas quantum ad virtutem mouentem. Tamen philosophus omnis inbecillitas est anime inquietum est natura quedam sed in nobis in quantum est coniuncta sensitiuus sine racionalis et deliberatiua. Et ideo pars quo prudencia est imbecillus secundum quandam resonanciam. Hec etiam dico hanc sensitiuum impressionem quo dam modo quo ad apprehensionem informis. Quantum vero ad iudicium in apprehensionis dico defectum in sensu interiori sed non in exteriori. Nam sensus exterior de iniquitate mente decipitur sed sensus interior ipsi quique mentitur. Sed hoc aliquam quandam difficultate nos tamen non tamen est fallacia in apprehensione sed in opinione. Cum enim puer timet sculptum de dracone aperto ore quasi ad deuorandum dehiscentem, patet quod hoc non facit visus quia nichil aliud puero representat quam sensibilis sed puerilis sensus interior qui non bene scit discernere inter verum et verisimilitudinem. Tale est enim cum videntes hominem alicui similem putamus eum esse cui similis est. De hoc plenius libro de veritate scribit Anshelmus. Sicut autem modis qui dicti sunt sensus noster est defectiuus et ad disciplinam et scienciam minus efficax. Ita etiam intellectus noster ab intellectu deficit angelorum quantum ad intellectum possibilem et agentem. Obscuratur enim intellectualis natura propter comparacionem ad materiam et ideo intellectus possibilis in nobis est magis obscuratus et quantum ad agentem quia ab eo quod magis est impuratum id est elevatum et etiam minus purum. Et ideo intellectus agens in nobis minus est purus quam intellectus intelligenciarum. Vnde et quiditates non abstrahit adeo simplices. Nec adeo potens est in hoc opere sicut intelligencie. Sed oportet quod raciocinando et resonando deueniamus in simplices quiditates et ideo est obscuritatem in nostro intellectu quantum ad defectum ipsius intellectus tam possibilis quam agentis et resonancias quantum ad defectum formarum intelligibilium. Est enim ut dictum est resonancia quedam reuerberacio soni et redundancia. Similiter forme intellectuales sunt in nobis per redundanciam ab intelligenciis in quibus sunt sicut a fonte profundente eas. Sic nos accipimus eas a rebus. Etiam sunt quasi actus materia et non sunt intellectus in sua substancia. Nec est intellectus agens sensibilis per abstraccionem specierum in fantasmatibus sicut est in nobis.

De ingenio secundum maiores considerandum primo quia a natura proficiscatur. Secundo quod vsu iuuatur. Tercio quod temperato exercicio acuitur. Quarto quod inmoderato labore retunditur. Et ubi agitur quomodo a natura proficiscitur ingenium ostendit quomodo maiores sunt qui declarant ingenium bonitatem naturalem scilicet anime infusio celestium virtutum impressio corporum physicorum complexio locorum disposicio etc.

Ingenium etiam ad disciplinam necessarium probatur quia sepius ingenium inuenit quia inuenta memoria retinet et custodit. Est enim secundum Hugonem de sancto victore. Ingenium vis quedam naturalis animo insita per se valens vel sicut placet ysaac in libro suo de anima. Ingenium est vis anime de sine

intencio que se exercitat et extendit
ad incognitorum inventionem

Ingenium cura semper per se proficiscitur
Usu iuvatur
Temporis exercicio acuitur
Nimio moderato labore retunditur

Ingenium ergo proficiscitur quia cuius
bonitatem valentem vel maliciam sive
ineptitudinem invenit maxime sunt
declarantur ... ad anime in-

.1. Anime infusio
Celestium virtutum impressio
Corporum phisica complexio
Locorum disposicio

fusisque ponit quod dicit Aug. in libro de civitate dei. Ex felicitatis est inge-
niosum esse nasci. Et sicut dicit plato
prima intus motiva est virtus primi
motoris qui informat omnes animas
sicut calidum omnia calida. hec est
qui naturaliter perficit omnes formas quecumque
sunt in materia omni et forme que sunt
in materia sunt eius ymagines quodam-
modo. Hec virtus se communicat omnibus
secundum proporcionem suscipiendi ipsam
sicut lux solis indivisis materiis
Et sicut unus radius solis per diversas
fenestras vitreas in ordine positas
unam post aliam transit et omnes illu-
minat. sed unaquaque tanto amplius
quanto propinquius. et quanto est lucidior
unaquaque. Ita deus producit tamen
subtilioris et habilioris materie operatur
Et quia corporum quedam sunt obscura
quedam clara quedam clariora etc.
Unde est quod quedam cum eo participat
quedam vitam vegetabilem quedam
sensibilem quedam racionalem cum in-
genio excellenti quedam cum ingenio
diminuto prout magis et minus est
materie defectiva. Prima sic intentus
de pluribus ideo operatur. per quedam
habitum diversum clarioresque per se
primi. sicut lucens ex se ipso proveniat

lucens. que in ipso non habent diversitatem
ideo intellectum in eo inducunt compositionem
sed que producuntur in quantum a simplici
esse vero uno recedunt in contraria
tendunt. et participando contraria ma-
gis sunt ymagines proprie forme
et resultacionis quarum forme varias
et ingenii diversi provocant diversitate
capaces. Ita eciam quod ex opposito libertatis
anime dono quidem percetis inhabi-
les possent pollent ingenio. Alio-
quin non diceret Aug. in libro de bono
perseverancie. Tirum et Sydonem crede-
re voluit si mira opera signa vidisset
sed quoniam ut crederent non erat illis
datum. eciam unde crederent est nega-
tum. Ex quo apparet quosdam habere
ipso ingenio divinitus naturaliter minus in-
telligere quo moveantur ad fidem
si congrua sunt mentibus vel audi-
bunt verba vel signa conspiciant. Ad
.2. celestium virtutum impressionem pertinet na-
sci. que simplex est in se sed
multiplex in virtute. et ideo diversimode
habet informare diverse materie qua-
litates. Virtuti vero sine naturam
produci voco virtutem illarum que vehun-
tur ex motu celorum a primo celo
usque ad orbem lune exclusive. cum vir-
tutes omnium superiorum confluunt in or-
bem. Cum non quidem planete vel
celi singulares sed intelligencie or-
bis qui proprius vocatur et ex ...
... opere compositor qui dominus
... vocatur. ad quas omnia sidera re-
feruntur. Semper enim superior influit
orbi inferiori formam secundum influxum
ad motore primo quod descendendo
per participacionem dominatur et multi-
plicatur continue. Et hoc intelligo ego in-
telligencias moventes orbes plenas
esse formis sed superiores habent eas
magis universales inferiores vero magis

deformitas. Dico ergo ad propositum quod
cum ad propositum referantur tactus ce-
lestis et etiam tactus secundum quem
est revolucio diurna. refertur
ad propositum omnis virtus motoris
et omnis ictus celestium qui movent
et omnis ictus stellarum secundum sta-
tus ipse et adinvicem que habent
in proposito. Et sicut radius unus e-
st in celo. tum tamen diversarum stellarum
radiis permiscetur. multiplicius e-
st variatus et tum ad inferiora descendit
secundum diversitatem materie multipli-
catus est operibus. Ita et in proposito virtus
naturali principio unius alio meliori
viget ingenio. Ad corporum physicam
complexionem pertinet quod philosophus ait
molles carne aptos mente. Et Cas-
siodorus Senator in libro de anima si-
cut capitur in ineptitudine membrorum
et dispositionis corporum verecundiam pru-
denciam ponit meritum et ingeniorum
dicens. Solent enim aliqui subti-
lissimas cogitaciones dicere. Si diversas
personas. et commendabiles animas cernen-
tur opposito sensu nimium insipientes
aut iuvenes invenimus excedentes. Ex
quibus non mendat animas prevalere
imbecillitate corporis. nec officia sen-
suum. nec industria posse explicare me-
morum. ut si ignem in angusto vase
concludas. altum ut illius motus e-
nequeat appetere. quia eum artissimum
obstaculum constat opprimere. Licet enim
sua facultas videatur suppetere. cum
nichil contrarium illi prevalet impedire.
Sic stultus invenimus obviat ali-
qui crassitudo humorum nimium vicio
suscepta. quia anima inepta nimis
habitacione deprimitur. et sua tamen certe
non valet meditamentis dominari. se-
de proposito. quod stultis accidere hoc
conspicimus. quos greci moriones

vocant. Ad quod notandum quod ex commix-
cione elementorum in corporibus ani-
lium. causatur complexio. et complexionis
diversitas. Ex humido enim distemperate
per corpus invasis in quibus fit humoris
decoccio generantur quatuor humores san-
guis colera flegma et melancolia.
In quibus humidat flegma spissum et
viscosum pigri sunt et velud immobi-
les. In quibus autem flegma subtile et
sanguis calidus nature conferens
mobiles veloces et subtiles sunt. Sic
capitis cum inest ad locum sanguinis
cum humor modico frigore corrumpitur
et pigrescit. Melancolici autem et ter-
restria grossiori sunt et minus subti-
lia in operibus suis. et item de aliis. Et
Locali disposicioni pertinent quod dicit Ieronimus
in epistola ad galathas in prohemio ii libri. Idem
apostolus insensatos galatas appellat. et
id quod unaqueque provincia suas habeat pro-
prietates cretenses semper mendaces ma-
las bestias ventres pigros vere api-
menides poeta dicens comprobat
varios mauros et feroces dalma-
tas latinus pulsat hystoricus tim-
idos frigias omnis poete lacerant a-
thenis expedicioris nasci ingenia
philosophi gloriantur. greci leves. isti graves
corde et dura cervice. Et beatus hyla-
rius. gallos indociles in ympno suo
vocat. et quod nunc oratori ferti-
les sunt non tam ad religionis dilige-
ciam quam rethoricum clamorem ponet
in extremo. cum aquitania greca se iactet
origine. Hec Ieronimus. Et Vegetius
in primo libro de arte militari sic ait. Con-
stat omnibus locis et ignavos et stre-
nuos nasci. sed tamen gens gentem precedit
in bello. et plagas celi adiuvat. nec
tantum corporum sed etiam animorum plurimum
facit valere. Omnes naciones que vicine
sunt soli nimio calore siccatas

amplius sepe. sed minus h[abe]re sang[uinis]
ducunt. et propterea constanciam ac fiduciam
minus non habere pugnandi. quia me-
tuunt vulnera qui exiguum sanguinem
se habere noverunt. Econtra septentrionales
populi remoti a solis ardoribus inso-
sultiores quidem sed tamen largo sanguine
redundantes sunt ad bella promptissimi.

Quod ingenium usu iuvatur. ubi autem
ingeniorum convenientia. differentia. inno-
tescentia. usus industria et cetera.

Ingenium igitur licet natura ut dictum est pre-
stetur tamen usu iuvatur. Ad
cuius evidentiam nota. Convenien-
ingeniorum convenientiam | tiam .i. in-
eorum differentiam | genuis dici
innotescentiam | eo quod et bo-
usus industriam | na et ma-
la sunt ingenia hominibus tre locis. in
omni tempore. In omni sexu. Certe et in occiden-
te. subtilium hominum reperiuntur ingenia. et in
oriente reperitur stoliditas quasi bar-
bara. Et ut ait Ieronimus libro ii
super epistolas ad Galathas. et regiones
ubi que ingenia diversa nascuntur. In omni
etiam etatis tempore pueritia ostenditur cum et in
iuventute et senectute bona et ma-
la pariter inveniantur. Et iuventute ma-
gis sunt habilia ad sciendum. In senectute vero
magis ad sapiendum. In sexu paritas reperi-
tur. Nam et si secundum Aristotelem. In omni ge-
nere masculi prudentiores discreci-
ores sensu habeantur. quia femine tamen acci-
dentaliter videmus contrarium evenire. In
omni etiam genere animalium preter ursam
et leopardum. secundum Aristotelem. femine
sunt maribus debiliores. tamen ipse sunt
ad instruendum leviores. aptiores mol-
liores minoris pravitatis citius flen-
tes. magis invidie. magis diligunt
lites. magis inverecunde. magis menda-
ces. fortioris memorie. citius decep-
tionem subite. Non est ergo necesse quod ea que

condicionum feminarum

dicta sunt. semper diversa formet in-
genia. quia licet ad aliquas qualitates sint
naturaliter dispositi tamen equari possunt exercitatione
tali causa. Ingeniorum autem differentiam ap-
te videmus alios quidem hebetes. alios
vero natura subtiles. Dicitur autem in quibusdam
hominibus ingenium naturale inseri. autem
ab arte vel doctrina perfecte non possit quod
deficiunt a natura. potest tamen disciplina
tales estimare et acuere velud cotes in-
dustria mentes hebetes et velut fer-
rum acuere et que naturaliter bona sunt
meliora reddere. Sunt quidam ita
vel lingua hesitantes vel ita voce ab-
sonis vel ita vultu et motu corporis a-
grestes. ut etiam si ingenio et arte
valeant tamen oratores perfecti non fieri.
Sunt autem quidam in hiis que dicta sunt
habiles ut ad hoc videantur non solum
nati. sed tot naturae muneribus orna-
ti. ut adeo potius videantur electi et
tamen in omnibus eis prestet adiutorium et
doctrina. quem et quodam producerent
si non datur ultra. Et sicut dicit Tullius
in libro de oratore primo. Animi et ingenii
celeres quidam motus esse debent qui etiam ad
cogitandum acuti et ad exemplificandum
ordinandum que sint uberes et ad memo-
riam firmi et diuturni. Et si quis est
qui putat arte accipi posse. falsum est.
Preclare enim res se habent si hoc attendi
ac commoveri arte possint. Sunt enim
quedam que tamen ipso homine nascuntur
lingue solutio. vocis sonus. latera vi-
res conformatio quedam et figura to-
tius oris et corporis. Innotescentiam
ingeniorum. antiqui probare solebant
et prout apparebat eis aptius. ingenia
secundum quod aptiora videbantur diversis
artibus informabant. Nam ut dicit
Augustinus in libro contra Faustum. xxii. Anime
virtutis capaces et fertiles primitus
sepe inicia quibus indicent cui virtuti

sunt potissime accomodate si sunt p-
ceptis excultae. Hic enim agricole cu
tuam viderint ingentes herbas qua
uis inutiles ferre frumentis aptam
esse pronunciant. et ubi felicem asse
verunt licet eradicandam sciant vali
dis viribus abilem intelligunt. et
montem quem silvestre oleastris as
pererint. oleis esse utilem cultura
accedente non dubitant. Sic ille ani
motus quo moyses peremit fratrem a
cive inprovido inmutatus non observato
ordine prius inultum esse non patitur
non utique fontibus inutilis erat
sed adhuc incultus viciosa. quidem licet
magne feralitatis signa fundebat
Animal hunc quamvis si forte leunculus
acuis dentibus elatos videt ire ad
pascua armentis. palpitat et vacuum fe
rit improba lingua palatum. effundit
quod prius animo quam dentem cruore
Unde est quod in marte militari de vultu et
dispositione corporis qui meliores forent
tyrones solebant eligi. Unde dicit Ve
gecius libro 1°. Ex vultu inquit ex ocu
lis ex omni conformacione membrorum eos
eligat qui implere militiam valeant
bellatorum. Namque non tantum in hominibus
sed in equis. etiam et in canibus vir
tus multis declaratur indiciis sicut
doctissimorum hominum disciplina compre
hendit. Etiam in apibus. Mantuanus
poeta dicit. Nam duo sunt genera. hic
melior insignis ore et rutilis cla
ris clarus. ille horridus. alter desi
dia latam quod trahens inglorius a
lvum. Sic ergo adolescens marcio operi
deputandus. vigilantibus oculis e
recta cervice lato pectore. humeris
musculosis. valentibus digitis lo
gioribus brachiis. ventre modicus
exilior cruribus siccis et pedibus non
superflua carne distentis. sed nervorum

· Mant-
vanus dicit

duricia collectis. cum hec in tyrone signa
deprehenderis proceritatem non magnum
opere desideres. Utilius enim est fortes
esse milites quam grandes. Propter hoc
homerus tydeum minorem corpore. sed
fortiorem armis fuisse signat. Sic
etiam ut supra habitum fuit ex phisonomia
corporis et signis exterioribus cognosci
tur habitudo discipuli. cuius debet ingenium
informari. Sed quia hic magis agitur
negocium mentis quam corporis. non est ex
toto simile. quia invenitur frequenter inge
nium bonum in deformi corpore. et econverso
latitat intus cogitatum quod exterius desunt
in natura. Unde dicit Seneca in primis epistolis
declarando discipulo suo. Ingens inquit
se natura et gessit. et talem animum ma
le collocavit. aut fortasse voluit no
bis hoc ipsum ostendere. posse ingenium
fortissimum. ac beatissimum sub qualibet
cute latere. Errare michi visus est qui
dixit. Gratior est pulcro veniens a corpore
virtus. Ipsa sui decus est. et corpus
suum consecrat. Formosus michi videtur
Claranus. et tam rectus corpore quam
animo. Potest ex casa vir magnus exi
re potest etiam ex deformi humili quod corpu
sculo formosus animus et magnus
Quosdam itaque quod michi videtur in hoc
tales natura genuit sed deformes. ut ap
probet virtutem omni loco nasci. si pos
set nudos per se edere animos fecisset.
nunc quod amplius est facit. quosdam e
dit corporibus impeditos. sed nichilominus p
erumpentes obstancia. Claranus in in
exempla redditus. ut scire possemus
non deformitate corporis fedari animum
sed pulchritudine animi corpus ornari.
Hec Seneca. Usus industriam inge
nio necessariam docet Tullius in libro de
oratore primo. Cum usus et ars do
ceat quod sapit omnis homo. Ut ergo sic
determinans. Coartabit homines siccos

magnitudo varietas multitudo quam isti
sine causarum ut adeam doctrinam quam
quisque studio consecutus esset adiu-
getur usus frequens qui omnium ma-
gistrorum precepta superet Ingenia
vero morum hominum multum ceteris hominibus
omnium generum prestiterunt propter hunc usum
Tymesarchus philosophus dicebat nichil
aliud esse oratores nisi quosdam operari-
os lingwa celeri et exercitata In bel-
lis etiam non tam multitudo et virtus
indocta quam ars et exercitium prestare
solent victoriam Vt dicit vegetius
Nulla etiam alia re videmus populum
romanum orbem subegisse terrarum
nisi armorum exercitacione disciplina
castrorum usu quam milicie Quid enim ad-
versus gallorum multitudinem paucitas ro-
mana valuisset quid adversus ger-
manorum proceritatem romana brevitas
potuisset adversus militares et forti-
tudinem hyspanorum adversus sapientiam
grecorum adversus hec omnia profuit
tyronem solertem eligere ius ar-
morum docere cottidiano exercicio robo-
rare queque eveniunt in acie et pre-
liis omnia ante prospicere meditacione pre-
noscere severe in desides vindicando
Scientia enim rei bellice dimicandi nutrit
audaciam nemo facere metuit quod di-
dicisse se bene confidit In certamine
enim bellorum exercitata paucitas ad vic-
toriam promptior est quam rudis et in-
docta multitudo exposita semper ad
cedem Idem est in usu sciencie Cum
enim exercitati sint per se previsus frequen-
tem parum timent cum aliis et di-
sputacionum inire certamen aut luc-
tam Si vero usum non habuerint
timebunt ad singula sicut ad solem
procedens videtur tenere oculus qui
diu fuit in tenebris in umbra Hic autem
usus adeo necessarius est ut ex frequencia

vincat et superet impedimenta naturalia
Vt refert valerius maximus de demo-
stene qui laborabat duplici impedi-
mento oris et pectoris Nam enim
poterat nominare primam litteram artis sue
quam volebat addiscere scilicet rethorice
sed cum exercicio frequenti ponebat
in ore calculum et sic erudiebat ad
loquendum et nullus loquendo excla-
mando contra torrentem fluvium Duplex
oris et pectoris evitat impedimentum et
sic se oratorem summum reddidit et per-
fectum Volo ait tullius in libro de o-
ratore ut se efferat in oratore fecun-
ditas nam facilius resecantur sicut
in vitibus ea que nimium prodierint
quod si nichil valeat materies nova sar-
menta cultura excitantur Idem volo
esse in adolescente Unde ad amplitu-
dinem non enim potest in eo sucus esse diu-
turnus quod nimis celeriter est ma-
turitatem consecutum Sicut etiam
tullius exercitabat se ut tres personas
solus sustineret suam adversarii iu-
dicis et alio tempore cogitans quid
diceret alio diceret quod cogitasset que
duo inquit plerique ingenio freti
simul faciunt Sed melius dicunt si ad
tempus sumendum et ad cogitandum ad
dicendum putarent Quod ingenium
temperato exercicio acuitur et hoc quia
triplici in legendo in conferendo in
disputando in scribendo Et circa pri-
mum quantum ad lectionem ostenditur quod
aliquando legenda sunt supersticiosa
breviora priusquam utiliora Secundo
ingenium etiam exercitacione moderata
sicut dictum est acuitur quod cum si retu-
sum fuerit ut ferrum multo labore
exacuitur et tum post laborem indu-
stria et perfectio consequitur Modus autem
et moderamen huius exercitacionis autem
exercicii videtur in quatuor contineri

.i. In legendo — Legendo sine ignorancia
In conferendo — Conferendo sine fallacia
In disputando — Disputando sine pertinacia
In scribendo — Scribendo sine fati-
gacione corporis vel angaria
Legantur autem pauciora ad retinendum
breviora ad delectandum
utiliora ad edificandum
.i. Superstitiosa quoque vel philosophica ad im-
[illegible] pugnandum et se cavendum. Superstitiosa
quoque legenda sunt. Ut enim dicit Cla-
danus. Quidam seculares libros legunt
ad voluptatem, quia poetarum figmentis
et ornatu verborum delectantur. Quidam
vero ad erudiendum eos addiscunt, ut er-
rores gentilium legendo detestentur, et
utilia que in eis invenerint ad usum
erudicionis convertunt, et ideo laudabili-
ter eos addiscunt. Unde beatus Gregorius
quendam episcopum reprehendit, non quia
libros seculares didicerat, sed quia contra
episcopale officium pro evangelica lectione poetas gra-
maticam exponebat. Hinc Beda super
librum regum. Turbant inquit aciem
mentis legencium ac deficere cogit qui eos
a legendis secularibus libris omnino ex-
istimat prohibendos, in quibus simul si
qua invenimus utilia quasi sua sumere
licet. Alioquin Moyses et Daniel sa-
piencia Egipciorum et Caldeorum libris
non paterentur erudiri, quorum tamen
superstitiones et delicias horrebant, nec
ipse magister gencium aliquos versus poeta-
rum suis vel scriptis indidisset vel dictis.
Et Jeronimus super epistolam ad Titum. Pu-
eri qui de mensa et vino regis Baba-
lonis comedere noluit ne pollueren-
tur, si sapienciam et doctrinam Babiloniorum sci-
rent esse peccatum, nunquam acquiescerent di-
scere quod non licebat. Discunt autem
non ut sequantur sed ut iudicent atque
convincant. Unde si quisquam adversus
mathematicos velit scribere imperitus

matheseos risum prebebit. Similiter adversus
philosophos disputans si ignorat dogmata
philosophorum. Discunt ergo ea mente doctrinam
Caldeorum qua Moyses omnem sapienciam
Egipciorum didicerat. Idem in libro de lu-
xurioso et frugi filio. Hoc inquit facere
solemus qui philosophos legimus, qui libros
sapiencie secularis ad manus devenerint nostras,
cum quid utile reperimus in eis, ad nostrum
dogma convertimus. Si quid vero superfluum
de ydolis, de amore, de cura secularium
rerum, hec radimus, hiis calvicium in-
ducimus et in unguium morem ferro acu-
tissimo desecamus. Unde in Deuteronomio mu-
lier alienigena capta in bello veste
mutata rasis unguibus et capite rade-
batur et in coniugium ducebatur. Et apostolus
i ad Thessalonicenses. Omnia probate, quod bonum
est tenete. Et Jeronimus ad Pamachium
et Oceanum. Omnium tractatorum
volumina legerem ut ingenii tarditatem
erudicionis diligencia compensarem.
Sed Origenis errores non sequor, quia
omnia que dixi in prohemio scio. Nec tamen
introducit de scriptis gentilium non hinc
auctoritatem capit ecclesia propter ipsos auctores
sed aliorum veritatem, et quia consonat veri-
tati, et quia validum est fortius testimonium
quam per inimicos prolatum est. Hinc
Augustinus in libro contra Manicheos. Si quid
vero de deo Sibilla vel Orpheus aliique
gencium vates vel philosophi predixisse perhi-
bentur, valet quidem ad paganorum va-
nitatem revincendam, non tamen ad istorum auc-
toritatem amplectendam. Quantum enim dis-
tat ab adventu domini preconium ange-
lorum et confessionem demoniorum, tantum inter-
est auctoritatem sacrilegarum scripturarum et
eandem prophetarum. Et Jeronimus super epistolam
ad Titum. Si qui cogimur secularium
litterarum recordari et ex hiis aliqua dicere
que olim omisimus, non est nostre voluntatis
sed ut ita dicam gravissime necessitatis

ut probemus ea que a sectis philosophis ante
secula multa predicata sunt tam grecorum
quam latinorum et aliarum gentium libris
continentur. Pauciora etiam legenda
diximus. Hoc autem intelligimus quod
velud infinita sint scripta si non vacat
omnia legere. Vel ne pluribus intentus
minor sit sensus ad singula. Perspicacioris
ingenii legant plura breviora. quod variatur
secundum condiciones diversorum ingeniorum.
Nam quod unum est minus aliud est parum
propter hoc dicit Varro. Omnia quidem nosse
est impossibile pauca vero non laudabile.
Breviora etiam legenda sunt quia
memorie eorum est et brevitate gaudet. Et
Cyprianus martir ad quirinum. Legentibus
inquit brevitas plurimum prodest dum
non intellectum vel sensum liber longior
spargit sed subtiliori compendio
id quod legitur tenax memoria custodit. Utiliora
etiam legenda sunt. ut dicit Varro
ad eruditionem attinentia. Quedam
ab animo sapientis eradenda essent eo
quod in serendis veris loca occupant
Et magister Hugo. Si omnia non potes legere
ea que sunt utiliora lege. Videtur
quippe non minus curandum esse lectori
ne in studiis inutilibus suis operam
suam impendat quam ne in bono et
utili proposito tepidus remaneat
Et Seneca in epistolis. Invenisses materia
si non quesisses supervacua. Et idem
alibi. In eisdem. Rerum spacium res
magna desiderant et plus scire velle
quam satis intemperancie genus est

Quod ingenium acuitur in conferendo

Ingenium etiam acuitur in conferendo
Ingenium enim ut ait philosophus doctrine
et sine doctore laudabile est. tamen multum
acuitur qui cum alio conferendo confertur
unde Ysidorus in iiio libro de summo bono.
Cum sit utilis ad instruendum lectio ad
hibita collacione maiorem intelligenciam
prebet. melius est enim conferre quam legere.
collacio dubilitatem facit.
Nam propositis interrogacionibus cunctacio
rerum excluditur. et sepe obiectionibus
latens veritas aperitur. Quod enim obscurum
est aut dubium conferendo cito perspicitur.
Hec Ysidorus. Assit tamen collacioni frequens
meditacio per quam viget lectio
et generatur acumen ingenii. Unde idem
Ysidorus ubi supra. Lectio memorie auxilio eget.
et si fuerit naturaliter tardior frequenti
tamen meditacione acuitur. ac legendi assiduitate
colligetur. De qua meditacione
supra diximus ideo supersedemus

Quod ingenium acuitur in disputando
Et quod circa disputaciones debemus
attendere intencionem modum ordinem

Ingenium etiam acuitur in disputando cautelam
disputando. sed in hoc differencia est. quod collacio
pertinet ad magis perfectos. disputacio
vero ad minus perfectos. De collacione habemus
exemplum in beata virgine que conservabat
et conferebat verba dei in
corde. Item exemplum in apostolis qui
conferebant de domino ad invicem sermones
ambulantes et erant tristes. Et
apertum est eis via veritatis quia ihesus
revelavit eis scripturas. Item exemplum
in paulo qui secundum revelacionem ascendit
in ierusalem. ut dicitur ad galathas habere collacionem
cum petro. De disputacione dicit Salomon
Ubi verba sunt plurima multa quoque in disputando
varietatem habere. quod est contra virtute
ubi res non quiescunt proximo verba. Et ut
dicit Augustinus in iiiio libro de doctrina christiana. Bonorum
ingeniorum insignis est indoles in
libris verum amare non verba. Et libro contra
Achademicos. et idem Augustinus Cum de re constat
propter quam verba dicuntur. de verbis non est
contendendum. et quisquis id facit si imperitia
facit docendus est. si malicia deserendus
Si doceri non potest monendus. ut aliud potius
agat. quam tempus in superfluis operam

Sequitur tercia pars

quod consummat. Si non obseruat negligencia
De capciosis autem et fallacibus latro-
cinijs breue preceptum est. Si male con-
cessa instruit, alia que concessa sunt
esse videantur. Si verum falsum quod in sua
cognicione confligit. accipiendum inde
quod intelligitur. quod explicari non potest re-
linquendum. Hoc Augustinus. Non est ergo o-
mnibus modis contempnenda disputacio. Nam
et ipse Salomon disputauit super lignis
a cedro que est in Libano usque ad y-
sopum que egreditur de pariete. Dispu-
tabat etiam Paulus in synagoga per
omne sabbatum interponens nomen domini
Ihesu. Sed circa disputaciones attendere
nos debemus Intencionem | Intencio tamen requiritur
Ordinem | ne sint disputaciones
Modum et | finales ad inanis glorie
Cautelam | adepcionem. prout dicit
Augustinus Erat inflata fa-
cies eius. ipsum videre verum non sinebat.
Finales autem dico. nam hec in pueris
sustinentur. ut ex fauore quodam inge-
nia inicientur. Incipiunt enim acrius
agere et vehemencius acui. cum audiunt
pueri se laudari. Unde et Tullius
Tusculanarum libro primo. Honos inquit ar-
tes omnes quod et accendunt ad studia ge-
neralia. Iacent quod ea semper que apud
quosque improbantur. Et ergo minus honoris
erant poetis ergo minora studia fuerunt
hec Tullius. Sed quidem locum huius apud
philosophos mundi qui erant alia laudibus a-
uidi sed locum non habet apud perfectos di-
scipulos Christi. Ne sint eciam disputa-
ciones ad obiurgacionem. Aristoteles in omnibus topi-
corum. Qui litigatorie interrogat praue
disputat. et qui eciam in videndo non
concedit quod videtur. Et Ieronimus in epista-
phio Nepociani. Sermo inquit eius
et omne conuiuium erat de scripturis aliquid
proponere. libenter audire. verecunde re-
spondere tamen suscipere. prauum non accipere
refutare. disputantem contra se magis doce-
quam vincere. Ne sint disputaciones ad ig-
norancie propriae occultacionem. Hugo in libro
de institucione nouiciorum. Dum perfecti
ut sapientes superbe volumus videri eru-
bescimus vel ignoranciam nostram aliis ar-
gui vel alicui sapienti quidem admiracionem de-
prehensionem approbari. Sic quod non nunquam
contra nostram consciam vel nostrum errorem
inprudenter defendimus vel alterius
veritatem maliciose impugnamus. Ne
sint disputaciones ad veritatis subuersi-
onem. Ambrosius in libris de incarnacione
Christi. Hec est dyaleticorum gloria si videantur
expugnare verbis et refellere veri-
tatem. Cum vero diffinicio fidei est ut
veritas non verba pandantur. Deni-
que verba philosophorum excludit simplicitas
piscatorum. Sit ergo intencio disputan-
cium ut disputent Vel ad excitan-
dum ingenium et acuendum prout dicit
Prosper in prologo libri de vita contemp-
latiua quoniam et si non instruunt in-
uenientes quod querunt eximie exercent tamen con-
uenientis ingenium. Vel disputent ad
cognoscendum in seipsis verum. Augustinus
in libro Soliloquiorum. Veritas melius
queri non potest. quam interrogando et re-
spondendo. Vel disputent ad alios
edificandum et instruendum. Prosper
de vita contemplatiua libro primo. Hoc specialiter
doctor ecclesiasticus elaboret quo fiant
qui eum audiunt sacris disputacionibus
meliores non vana assercione
fautores. Vel disputent ad fidem
tenendam conuincendum. Unde mittens ad Tytum
precipit apostolus. Episcopum talem esse qui po-
tens sit exhortari in doctrina sana
et contradicentes reuincere. Et Ieronimus
in Epistola ad Paulinum. Sancta rusticitas
se solum prodest et quantum edificat eccle-
siam Christi tamen nocet si destru-
entibus non resistat. Et Scholasticus

Libro 1º de civitate dei. Parum est in rebus ad sa
lutem maxime necessariis ea sola que
aperta sunt ad fidei satisfactionem afferre
Nam plerumque blandientes fallunt simi
dedecium nostrum inexplorare que assercio
nes. nisi etiam contrapositionem adversarium
demutare inanitates fidem nostram in eo quod
quod ridiculum esse arguantur affirment
Secundo est quod in disputationibus requiritur
ordo debitus disputandi. primo ut utrique
ad supponant. Secundo autem oppositionem
proponat. et continuatus sermonis et non in
terrupto eridens. non omnia verba oppo
nentis sed medium breviter recolligat
et manifestato defectu in argumento adeum
et non ad hominem aut ad nomen videat
nec per instancias ut fieri solebat antiq
uus sed veritatem estimat. non forte
falsum de industria sustineat ut vi
deatur quid inde contingat. Tertio in omni
arte prius oportet aliquid supponere quam probare
et secundum Aristotelem. Discentem prius
oportet credere. Et secundum translationem septu
aginta. Nisi credideritis non intelli
getis. Qui ordo maxime necessarius est
in theologica facultate ut disputatio
vel inquisitio sive sumat initium a fide
Unde Ieronimus contra Luciferianum. Ridi
cula penitus est assertio ante defi
de disputare quam credere. Ordinem
autem disputandi et modum artificia
lem docet Aristoteles in tam in topicis quam
Elenchis. Et cum iiii sint genera dispu
tacionum secundum unumquodque artificium
disputatio variatur. Nam doctrinalis
disputatio procedit ex propriis principiis
unius cuiusque discipline cuius finis est
scientia. Dyalectica vero ex probabilibus col
ligentibus contradictoriam. cuius finis est
fides. Temptativa vero procedit
ex communibus circa principia cuius fi
nis est sumere experimenta ignorantie.
Sophistica vero procedit ex eis que

videtur et non sunt. cuius finis est
materia in genere divisa. que sunt causa
primeva. Et sunt modi arguendi falla
cies in dictione et extra. et hec omnia locum
habent in omni scientia. alioquin non videbitur
quo subtiliter in aliqua scientia disputabit
qui dyalecticas non agnoscit. Et liber
contra Achademicos dicit Augustinus. Sine
dyalectica non esse sciam. Sic plato vir
sapientissimus et eruditissimus qui in suo
orbe. qui ita locutus est. ut quecumque di
ceret magna fieret. et ea locutus est
ut quecumque diceret parva non fierent post
mortem Socratis magistri sui dicitur a pita
goricis multa didicisse. Pitagoras et
autem non contentus greca philosophia
que tunc aut pene nulla erat aut certe
occultissima. postquam commotus Pherecidi
de quadam disputationibus immortalem
esse animam credidit. multos sapientes lon
ge late quod peregrinatus audierit. Plato
igitur adiciens leporem subtilitati quam So
cratice. quam in moralibus habuit. naturalem
divinamque ex illorum peritiam quam dili
genter accepit. subiungens quam quasi
formatricem illarum parvum iudicem quam
dyalecticam que aut ipsa esset. aut sine
qua omnino sapientia esse non posset. perfectam
dicitur composuisse philosophie disciplinam. Et
Augustinus. Dico ergo multum esse necesse disputare
scire. non tantum etiam demonstrative vel to
pice sed etiam sophistice. ut sciat homo
sibi a sophismatibus cavere et in
parare hoc exercitatio. quia non disciunt
sophismata et maxime obligationes
et insolubilia apparere. Nam sicut
in arte pugillatoria multe disciunt
exercitationes ut fiant pugiles abilio
res. Sic in obligatoria disputatione sup
ponitur falsum. ut videatur quid re
pugnet. quid sequatur. exercitati
facilius provenient ad cognoscendum veritatem
finis enim huius disputationis est melior

status operacio et ingenii exercicium. nec
hoc dico. quin sit differencia inter dispu
taciones sophisticas et theologicas. Unde
Augustinus contra Achademicos .j. Adeo que
temere concessa sunt rursus reddere
non solent illi concedere. quos ad dispu
tandum non inveniendi veri cupiditas
sed ingenii iactandi puerilis impellit a
pud me. Autem presertim cui adhuc nu
triendi educandi que satis. non solum
conceditur. sed etiam inceptis hesitantis
volo adeo nos discuciendi redire o
portere que concesseritis inconsulcius
Tercium quod in disputacionibus requiritur
esse modus debitus qui debet procede
re a serenitate intrinseca et cum honeste
extrinseca. De serenitate Ambrosius super secundam
epistolam ad Thymotheum. Inter servos dei
debet esse collacio et non altercacio Et
Petrus in itinerario Clementis libro 2o
Cum quiete magis et ordine veritas re
quiritur. nonnulli siquidem imperitacionum c.
tamine. ubi errorem suum senserint co
rucari causa perfugii more conturbare
incipiunt et movere lites ne palam fiat
omnibus quod superantur. Et propter hoc ego
frequenter oro. ut cum omni paciencia et qui
ete indagacio disputacionis habeatur.
ut si forte ad minus recte dicta videatur. id
repente et a paucis liceat explanare.
Solet autem interdum alio dicente aliud et aliud
audiri. dum minus lucide profertur. aut
minus vigilanter advertitur. Et ob hoc cupio
paciencer audiri sermonem. ut non alter
alteri surripiat. nec sermonem dicentis
intempestiuus sermo contendentis interrumpat
Neque ergo reprehendi studium gerimus sed
liceat ut dixi minus plane dicta repetere
ut examinacione uestissima clareat
veritatis agnicio. Scire namque debemus
quia si quis auctoritate vincatur. non ipse
vincitur. sed ignorancia que in eo est. Deinde
pessima. quod qui effugare potuit pal

mam salutis accipit. De honestate ex
trinseca Bernardus in epistolis. Disputaciones effu
se audiente populo. plus sunt frequen
tius familiaritatis. caput enim movere
brachia torquere. digitos extendere. pe
des supplodere. totum que corpus conturbare
quid aliud est nisi similitudo insanie
te que pugili similiter ostendere. unde Bernardus
primis epistolis Ut sit aliquid inter
clamorem theatricum et scole. Impudicus
motus ostendit. et manus non. et cum
micatus rusum et relatus ad caput di
gitus et reflexus. oculorum irreverenter
risus. et insanum vultus situs quod de
monstrant. Ille enim priores inepter
exeunt. Hec Bernardus. Sed ve miseris que
fallaciis in disputacione assiduo laudantur
et ipsi inde maxime gloriantur. Contra quos
idem ubi prius. Unde dementia eius
est. quem clamores imperitorum hylarem
ex auditorio dimittunt. Quid letaris
quod ab hominibus his laudatus es. quos non
potes ipse laudare. Quartum quod in dis
putacionibus requiritur cautela. Et quia
de prius cautelis sancta sufficient dyaletica
docet tamen in libris elencorum qui in iam
topicorum. Ideo de cautelis sapiencie est age
dum. Caveat igitur opponens ad sapienciam
prostitutus ne proponat inutiles questiones
unde Jeronimus super epistolam ad Tytum. Quid
mihi prodest scire quot annis Matussa
lem vixerit. quoto etatis anno Sa
lomon uxorem duxerit. Deinde que
sunt inutiles et vane. que tamen speciem
habent sciencie. sed nec dicentibus nec audien
tibus prosunt. Et Hylarius libro j de
trinitate. Captiosas et inutiles philosophie
questiones fides constans respuit. nec se
sensum eius intellectus dum retinens
nec decepto secundum elementa mundi decer
nens. Caveat etiam superfluas verbi
captatorum prolaciones. Unde Quintilianus
de institucione oratoria libro 5to. Incedit

captas tam subtili sit argumentari · quia
in clarissimum solem mortale lumen afferre
Unde est quod videmus et dolemus argumenta
multiplicari et probaciones ubi est super-
fluum · et nullas aut paucas probacionum ex-
planacionum moras ubi est necesse · Bernardus
super epistolam ad Gallathas · Officium meum est ob-
scura disserere · manifesta perstringere
in dubiis immorari · et Symmachus pa-
tricius in epistola sua · Piget ergo pro-
lixum piget esse · in tardius immorandum
me minime cum legem prefinis in theori-
cum argumentorum [illegible] libro adversus
conclusionis premissarum · et quia de consue-
tudine quam opponentes non poterant
cohibere · vel non ad provocare · quia quod
cogitaverant Socrates simulabat intelli-
Ego igitur opponentibus morem gerebam ques-
tiones ordiens et confusione plenus · et so-
lucium de prima redimens ex argumentis pro-
blemata nova formabam et sic fastidium
tollebatur et veritas pandebatur · Caveat
decentissimas ordines · Jeronimus de tri-
bus omnibus reclamasum de scripturis
divinis disputantem · non deest Aristotelis
argumenta congruere · nec ex flumine
tulliane eloquentie ducendus rivulus
est · nec aures Quintiliani flosculis et
scolari declamatione mulcende sed sic
locutio pedestris et quottidiane simil-
que verbi ipsum edisserit non lucubratum
compositione frondescat · Caveat obscu-
ras propositiones · Quintilianus libro viii
Quod vero ulterius illustrande gratia assu-
mitur clarius esse debet eo quod illu-
minat · Caveat falsas et improbabiles
assumpciones · Unde Quintilianus in libro
causarum · xvi · Valde est contenciosum
loquaris quod quidem probare non possis
et affirmacionum summe ethonie quidquid
non habet veritatem · Caveat et sophi-
sticas conclusiones · Quia secundum quod
dicit Ecclesiasticus · Odibilis erit qui so-
phistice loquitur · Ineptias nasterianas · Et Boecius
ad Gallum · Nisi nasterianas intri-
gaciones sciturus et conclusione falsa
mendacium tuum nascens astruetur ·
non potero effugiendis petenda se ar-
nere · pudet me ire tam seria senes
ludimus · Cautelas etiam debet habere
videns · Eius enim est secundum philosophum · Curare
ne ponat quod non oportet et non ponere
positum secundum quod oportet · Et quia de
his docet philosophus ideo de his que ad re-
spondentem in studio sapientie pertinebit
hec notemus · Quod videns cum diversis
debet agere diversimode · Nam · Cum curio-
so agens · eius curiositatem vel temeri-
tatem debet prudenter eludere · Cum
temptatore agens · debet eius versucias
et insidiarum vias obstruere · Cum ve-
ritatis investigatore agens · debet cum eo
in pace conferre · Cum heretico agens
debet viriliter resistere · Deprimo Cle-
mens in epistola ad omnes fideles · Si quis
autem peccatis involutus et inquinatus in-
gesserit se et provocaverit nos dicere que
illum magis vere agentem non oportebat
audire · prudenter eum decenius eludere
Nam nichil omnino videre auditorum
cum utile non videatur · ne forte nos
estiment nos visionis declinare causam
et fides eorum ledatur · Sicut etiam beatus
Augustinus eludebat interdum in epistolis suis inlicitas
curiosorum questiones · De secundo habemus
exemplum domini · Cum videret temptantes
eum · insidiantes quod ei · querebant in qua
potestate hoc faceret · Respondit · Interro-
gabo et ego vos · Baptisma Johannis · unde
erat de celo vel ab hominibus · Quod expo-
nens Johannes Crisostomus super Matheum · ... · ait
Sciens dominus inconvertibilem eorum mali-
ciam proposuit eis quomodo undique cathena-
tam · non ut audientes viderent · sed ut
impediti interrogent interrogantes quod docere
temptantem quomodo modo retunde

et obiectionis illius astucia et conabilis
passione confunde. Sic etiam ut dicit
Jeronimus super quartum librum 3. Phizei temp-
tauerunt eum querentes si liceret homi-
dimittere uxorem suam quatuor circa
ut s. quasi cornutos eum tenerent silogis-
mo. et quodcumque eduxerit capcionem pa-
teat. Ipse autem sic tusionem temperauit ut
decipulam tusseat male arboris nodo
clauus ac cuneus infigendus est con-
improuiso. Unde stulto iuxta stulticiam
suam ne sibi sapiens videatur. De in-
Ambrosio ubi supra. Collacio debet esse inter famulos
dei non altercacio. nec enim congruit unius
fidei viros contendere sed in tractatu se
inuicem pati et bonis dictis consenti-
re. Si quid autem improbabile videtur
cum pace dissimulet. De quo idem
ibidem. Si inquit Ambrosius katholicus cum
hereticis disputat semper de consciencia uber
emittat. hic impia uerba coram se de-
promi paciatur. Cum in huiusmodi disputa-
cionibus cum hereticis maxime esset ad
oracionis suffragia recurrendum. quia plus
valuit martinus orando. quam hylarius
disputando. Et ut dicit Augustinus in libro de
bono perseuerancie. Nos sumus in disputacionibus
prompti. et in oracionibus piges. Quod
ingenium acuitur moderate scriben-
do Et scribere debemus quadrupliciter
corrigendo exemplaria. excipiendo
notabilia redigendo in stilum accep-
ta. imprimendo menti memorabilia
ingenium etiam acuitur exercitatur moderate
scribendo. Nam scriptura primum in pueris
ingenium suscitat. et dum quis publicam
operam scriptam desiderat. diligencius scri-
bendo cogitat. Unde Symachus patri-
cius in epistolari suo. Sicut autem in uestitu
hominum color est uite cultu loco ac tempori a-
ptum sumitur. Ita ingeniorum varietas
in familiaribus scriptis negligenciam qui-
dam debet imitari. In forensibus autem

acuere arma facundie. Est autem scriben-
di officium ad sapientiam acquirendam necessarium
in quatuor modis | primo | secundo | tertio | quarto | quam con-
Corrigendo exemplaria | cepta propria
Excipiendo notabilia | memorabilia
Redigendo in stilum tam audita
Imprimendo menti tenacius. Ne corri-
gendo. ergo sunt primitus exemplaria. Ca-
ut dicit Augustinus libro 2 de doctrina christiana. Eorum
que scripturas nosse desiderant codicibus
emendandis primo inuigilare debet soller-
cia. Hec Augustinus. Sed multi adeo librorum
suorum pulcritudinem diligunt quod eos detur-
pare corrigendo metuunt. Contra quos Jero-
nimus in prologo super Job. Habeant inquit qui
volunt libros uel in membranis purpu-
reis auro argentoque descriptos uel uncia-
libus ut vulgo aiunt literis. onera mag-
is exarata quam codices. dummodo michi meis-
que similibus permittant pauperes habere scedu-
las. et non tam pulchros codices. quam
emendatos. Cum autem falsatis exem-
plaribus ordiri. Contra xv libro super Osee. Sic
inquit decidunt inter exemplaria inuenimus
sine presbiterum negligentiam. sine peruer-
sos. qui quod eis videtur iemendacio-
nibus uel addiciunt uel subducunt. et Jeronimus
ad dominicionem et rogacianum. Quia scitis
librorum inquit plerumque est ascribenda
culpe scriptorum. dum et inemendatis
et emendata scriptitant. et sepe tria voca-
bula subtractis eme silbis in vnum vo-
cabulum cogunt. uel e regione propter latitu-
dinem in duo uel tria vocabula diuidunt. Idem
ad lucinum. Sic quidem imperiti vide-
ntur qui scribunt non quod inueniunt sed
quod intelligunt. et dum alienos erro-
res emendare nituntur. suos ostendunt. Hec
Jeronimus. Falsa enim litera et turbat intel-
lectum et instruit mendacium. Falsitas uel cor-
ruptio codicis magnos doctores aliquando
fefellit. Nam codice mendoso sus Augustinus
fuit ut ipse testatur in libro retractacionum

fefellit · et etiam secundum beatum Gregorium · qui
in fine Iob · Procrastinum studium quod in hebreo
habetur · vermis tibi exponitur · fefellit · Et
Bedam · Cum ne vi porticulis · i · vitulis
que est una littera sicut patet per hebreum et grecum
exponit vitulis propter mendositatem exem-
plarium · quod accidit vitio scriptoris · Sic etiam
excipe auctoritates aliorum glosam falsam continet · Na(m)
cum glosa habeat super textum sicut e-
dificium structura super fundamentum firmari
si textus falsa fuerit nulli dubium quin glosa
super ipsum textum fundata non vera debeat
censeri · Excipe etiam glosantium incredu-
litatis dupliciter accidit vel quia intentionem
vel mentem auctoris ex quo glosas accepit
non intellexerit · et ideo male extraxerit
vel quia quosdam glosas proprio motu
vel sensu exposuerit · cum tamen ignoraret
vim vocabuli sive vocis vel genus aut
articulum vel casum hebrei vel greci ser-
monis · Non enim videtur magister hystoriarum
intellexisse verbum precisi · quod scilicet men-
se diluvium inundare cepit · Contra stili
Contra stili varietatem varietatem · Similiter vim vocabuli glo-
sator ignoravit qui super · xi · dixit chy-
rogrillus est animal spinosum in manibus
heryciniacum · Cum secundum hebreum chirogril-
lus sit cuniculus · et etiam cuniculus si-
milis ericiis communiter vocatur chyrogril-
lus · Hebrei sermonis magister hystoriarum
nescivit qui dixit · Exodus iiii · in hebreo
coluber est feminini generis propter hoc quod di-
versa est in organum · cum constet cum in hebreo
sit masculini generis · Articulum vero ignoravit ille
qui scripsit · Cor · x · O vos ispi videte
eam cum ipsi secundum articulum greci non
possit ibi esse · nisi accusativi casus · Casum
etiam idem ignoravit qui Ephes · ii ·
Exponit ipsius factura · i · per facturam ipsius
cum manifeste secundum grecum non possit
esse dativi vel ablativi casus · et hoc probatur
per vetustam · quoque tractat Augustinus dicens Ipsius
figmentum sumus · Excetus etiam modo

falsitatis glose potest addi · quia possibile in
autentico alio scribitur cum glosis · Sunt
etiam excipienda notabilia que greci
vocantur scolia · quod nos latine vocamus
excepta · De quibus Ieronimus contra Vigilan-
tium · Opus ac studii mei est multos lege-
re ut ex plurimis diversos flores carpam · non
tam omnia probaturus quam que bona
sunt electurus · Ieronimus super psalmos · lxxxvi · Ie-
ronimus in psalterii scripturarum quod habes libras
florentes · Hinc rosa rubet · hic lilia can-
dent · et anima nostra huc illuc est trahitur
ut flores pulcheriores carpiat · si rosas
colligimus · lilia relinquimus · si lilia tolle-
rimus viole nobis supersunt · Hec Ieronimus
Quia ergo tempus est breve · et negociis oc-
cupamur · et etas est in memoria · et libri sunt
multi · et sumptus in scribendo magni
expedit de multis meliora colligere · et
breviora scribere · Sed advertere quod quidam ita
verba excipiunt · quod de ipsa subiecta re non
faciunt vim · quod satis est verecundum · Hos
arguit Seneca in secundis epistolis · dicens
hos ego non discipulos philosophorum secundum
inquilinos voco qui veniunt ut audiant
non ut discant · sicut in theatrum volup-
tatis ad delectandas aures oratione vel voce
vel fabulis ducimur · Magnam auditorum
hanc partem videbis · quibus philosophi scola di-
versorium ocii sit · non id agunt ut alia
ibi vicia deponant · aut aliquam legem
vite accipiant · qua mores suos corrigant
sed ut oblectamento aurium perfruantur
et cum pugillaribus veniunt · non ut res
excipiant · sed verba quedam · que tam si-
ne fructu aliens discant · quam sine suo au-
dierunt · Qui in solem venit licet non ob
hoc venerit colorabitur · Qui in unguenta-
ria tabernaria resederint · et paulo diutius
commorati sunt · odorem loci secum ferunt ·
Et qui ad philosophum fuerunt traxerunt aliquid necesse
etiam quod prodest etiam negligentibus · Hec
Seneca · Tunc autem maxime excipere est

nacōm qui ut dicit Catalianus in libro
de cathalogo poetarum. Septima minus
annis hic plus habet ossium i. plus
sine uberum. Unde et Plinius. Iste so-
lebat legere quod semper annotabat
in scripturis aliorum que ipse legebat
quod posset excipere. Ut habetur in epistolis
Plinii secundi. Hoc tamen Plinius magis
ita excipiebat quod auctores eloquorum
dictis excipiat nominabat. Unde idem
in prologo libri naturalis hystorie.
Auctorum nomina pretexui. Est enim benignum
ut arbitror et plenum ingenui pudoris
fateri per quos profeceris et infra. Ob-
noxii profecto animi et infelicis ingenii
est deprehendi in furto malle quam
mutuum reddere. cum presertim sors — non bene
fiat ex usura. Hec Plinius. Cum vero
verba sunt vel simul cumulata vel per
invicem nexa. tunc est aliud excepcio
periculosa. Unde Seneca in epistolis de
quibusdam libertatis ait. Non sunt circa
flosculos occupati totus contextus eo-
rum virilis est inequalitatem scias esse
nisi que eminent notabilia sunt. non est
admiranda una arborum ubi in eandem
altitudinem tota silva surrexerit. non est
ergo quod exigas excerpta et repeti-
ta. continuum est apud illos quidquid apud
alios excerpitur. Non habemus ista
oculiferia. nec emptorem decipimus cum
intraverit preter ia que in fronte suspensa
sunt. Pauperis est numerare pecus. Quod-
que in sextis oculum id tibi occurret quod
eminere possit nisi inter paria legeretur.
Quare depone istam spem posse te sum-
matim degustare ingenia maximorum
virorum. tota tibi inspicienda sunt. tota
tractanda res geritur. et per liniamenta
sua ingenii opus nectitur ex quo nichil
subduci potest sine ruina. Non est for-
mosa cuius crus laudatur aut brachium
sed illa cuius universa facies admiracionem

singulis partibus abstulit. Hec Seneca. Tamen
advertendum quod etsi liceat excipere. ut dictum
est. tamen hoc magis convenit imperfectioribus
et iuvenibus qui profectus in sapientia et matu-
ritatis. Unde idem ubi supra. Non dubito
quin multum conferant rudibus et adhuc
extrinsecus auscultantibus. Facilius enim
singula excerpta scilicet insident circumscrip-
ta et carminis modo inclusa. ideo pueris
sentencias ediscendas damus quia complecti
illas puerilis animus potest qui plus adhuc
non capit profectus. Viro captare flos-
culos turpe est. et fulciri notissimis
ac paucissimis vocibus et memoria stare
sibi iam innitatur. dicat ista ex se. scilicet non
teneat. Turpe est enim seni ac prospici-
enti senectutem ex commentario sapere. Hoc
Zenon dixit. Tu quid quousque sub alio
moveris. impera et dic quod memorie tra-
datur. aliquid et de tuo profer. Omnes istos
numquam auctores semper interpretes sub
aliena umbra latentes. nichil estimo
habere generosi. numquam ausos aliquando facere
quod diu didicerant memoriam in alienis
exercuerunt. Aliud autem est meminisse ali-
ud scire. Meminisse est rem commissam me-
morie custodire. scire est sua facere
quemque nec ad exemplar pendere et
totiens respicere ad magistrum. Tales numquam
sunt tutele proprie. sed vivunt sub aliena
tutela et sequuntur alios. in quo nec ipsi quos
sequuntur secuti sunt predecessores suos. nec
umquam veritas inveniretur si contenti
fuerimus inventis. Ergo sic incedamus
per priorum vestigia. ut incedimus per
veterem viam. donec meliorem et planio-
rem invenimus. qui ante nos scripserunt non
domini nostri sed duces sunt. Veritas patet
omnibus nondum est occupata. multum etiam
ex illa nobis est posteris derelictum.

Quod scribere debemus redigendo
in stilum concepta. et hoc causa studii
continuandi. ingenii suscitandi sola-

Tercia assequendi obsequii impendendi

Sunt etiam redigendi in stilum et corpus scripture tam audita quam in concepta ipsa. Et hoc ex quadruplici causa. Primo studium sine animi proprio recordandi. Fluxus est animus et labilis. et ideo debent scripture vinculis cogitacionum discursus et evagacio cohiberi. Iheronimus in prologo super primum Paralipomenon. Michi met ipsi et meis iuxta Hymenei canam. si aures surde sint ceterorum. Ideo monet sapiens ut sepius scribamus in tempore vacancia cum mens evagetur ex ocio. Figitur scribendo motus mentis et determinatur. Nam sicut evagatur animus in cogitando ita in legendo. Et sicut lectio prodest que redigitur ad certitudinem. ita cogitacio que recolligitur in scripturam. Unde Seneca. Vide ne lectio auctorum multorum et omnis generis voluminum habeat aliquid vagum et instabile. certis ingeniis immorari et innutriri oportet. Nusquam est qui ubique est. Vitam in peregrinacione exigentibus hoc evenit. ut multa hospicia habeant nullas amicicias. idem accidat necesse est hiis qui nullius se ingenio familiariter applicant. sed omnia cursim properantes transmittunt. non prodest cibus nec corpori accedit. qui statim sumptus emittitur. nichil eque ad salutem impedit. quam remediorum crebra mutacio. non venit vulnus ad cicatricem in quo medicamenta temptantur. non convalescit planta que sepe fertur. nichil tam utile est. quod in transitu prosit. distringit librorum multitudo. ¶ Secunda causa ingenium suscitandi unde et beatus Damasus ad beatum Iheronimum ita scribit. Dormientem te et iam longo tempore legentem pocius quam scribentem questiunculis ad te missis excitare decrevi. non quod et legere non debeas. hoc enim velut cotidianus cibus alit et pinguescit anima. Sed quod lectionis fructus sit iste si scribas et infra. quo anime pabulo omnia mella superantur. Nam cum ideo ut ait Papias inter homines a bestiis differamus quod loqui possumus. qua laude ille dignus est. qui in ea ceteros superat in qua homines bestiis antecellunt. Accingere igitur. et que subiecta sunt edissere servans utrobique moderamen. ut nec proposita solucionem desiderent. nec epistola brevitatem moretur. Hec Damasus. Et sicut exercitus vel navali bello dimicaturi primo se probant et sui experimentum capiunt in ludibus et minus periculosis exerciciis. Ita ingenium suum excitare primo expedit in minoribus conscribendis. Iuxta hoc beatus Augustinus [illegible] in libro [illegible]. quod quedam astus sunt scripta ad vires ingenii exercendas. ¶ Tercia causa solacii assequendi. Unde ille Satiricus ait. Aut prodesse volunt aut delectare poete. Et ille in libro de [illegible]. Carmina proveniunt animo deducta sereno. et Cassiodorus in libro de ortographia. Gloriosum est studium quod loqui debeas competenter scribere. et que scripta sunt sine aliqua erroris ambiguitate proferre. Vox enim articulata nos sequestrat a brutis. scribendi vero ars ab imperitis. Itaque perfectum hominem duo ista simul vendicant. et defendunt. et in eisdem stare convenit. Cum et si plus quam studium delectat. eius quam fastidium relevat. tamen si continue fiat ingenium hebetat. Hec Cassiodorus. Ideo causa relevandi fastidii et obtinendi solacii quis scribit. et studium vicissitudine variatur. Unde Seneca. Alit lectio ingenium et studio fatigatum non sine studio tamen reficit. nec scribere tantum nec legere tantum debemus. Altera res contristabit vires et exhauriet de stilo dico. altera solvet et diluet. Sic lege invicem hinc et illo commeandum est. et alterum altero temperandum. ut quicquid lectione collectum est. stilus redigat in corpus. Hec Seneca. Et nota quod tunc in scribendo animus oblectatur

qui exemplaris vel lectis vel audiatis vel col
ligatis unum conficiatur quod si aliubi reddatur
non tamen reddatur ex sua. sed quod extra le
ctum conficiatur et in stilum redigitur.
Unde Macrobius in libro de saturnalibus
Apes inquit quodammodo debemus imitari
que vagantur et flores ad mel faciendum
ydoneos carpunt. Deinde quicquid attu
lere disponunt et per favos dividunt. Et
ut ait virgilius. Liquentia mella stipant
et dulci distendunt nectare cellas.
Et sucum varium in unum saporem mixtura
quadam et proprietate spiritus sui mutant.
Nos quoque quicquid diversa lectione quesivimus
committemus stilo ut in ordinem eodem dige
rente coalescat. Nam et in animo melius
distincta servantur. et ipsa distinctio non
sine quodam fermento. quo fermento
conditur universitas in unius saporis usum va
ria libamenta confundit. ut etiam si
quid apparet. unde sumptum sit aliud
tamen esse quam unde sumptum noscitur appareat.
quod in corpore nostro videmus sine ulla
operatione nostra facere naturam. Alimenta
que accepimus quamdiu in sua qualitate
perseverant. et solida innatant stomacho
oneri sunt. sed cum ex eo quod erant mu
tata sunt. tunc demum in vires et sanguinem
transeunt. Idem in hiis quibus aluntur in
genia prestemus. ut quecumque hausimus non
patiamur integra esse. ne aliena sint. sed
in quandam digeriem concoquantur. Alioquin
in memoriam ire poterunt. non in ingenium. Ex om
nibus colligamus unde unum fiat. sicut
unus numerus fit ex singulis. Hoc faciat noster animus
omnia quibus est adiutus abscondat ipsum
tamen ostendat quod effecit. ut qui odora
pigmenta conficiunt ante omnia curant ut
nullius sint odoris propria que condiuntur
confusura omnium sucorum et odoramentorum in
spiramenta. unde sicut ex multorum vo
cibus chorus unus constat. ex omnibus
tamen vox una redditur. aliqua est ex illis

vox acuta aliqua gravis. Per singulorum
illic latent voces omnium apparent. et sic con
tentus compositionis hanc summam et hec ver
ba prosequitur. Seneca in epistolis. Si forte vide
bitur alicui contrarium quod diximus superius
verbis plinii quod debemus nominare aucto
rem. hic vero quod aliorum dicta collige
tes quasi unum cibum perficere debemus. Et
non est contrarium. tunc enim nominandus est quando
scribitur tunc actor nominandus est. tunc vero
plane procedit et unus ex pluribus preceptorum aut
dictorum congeritur et conflatur. secundum locum
quod hic dicitur. Unde Seneca. Talem animum
meum esse volo. ut multe in illo artes
multa precepta multarum etatum exempla
sed in unum conspirata. Quare autem scri
bere debemus redigendo in stilum excepta propria
causa obsequii impendendi. in scribente consideratur
humilitas persone maturitas veri sapientie utilitas. petentium fa
miliaritas.

Quarto quare sint redigenda in sti
lum. est causa obsequii impen
dendi secundum magistrum in prologo libri sententiarum
dicentis. De lingua et stilo deservire studiis
proximorum. quas linguas velut bigas
agit caritas Christi. Et in libro qui dicitur Spe
culum caritatis. sic ait Aelredus. Quis spiritus
opus imposuisse meruisse. dignum excu
satione. certe non pusillanimitate imposuisse. sed ex
ceptione non inexcusabile. dignum excusatione
gerens in superbie. Tunc autem maxime
congruum est scribendi officium. cum in ipso ista
concurrerint.
De humilitate scri
bentis. Scribentis humilitas
bentis est probatio
Persone maturitas
manifesta. sub
Veri utilitas
hiis indiciis. scilicet
Petentium familiaritas
si ille qui scri
bit non extollatur in corde presumens
aut scriptis propriis. Si non detrahat aut
scriptis alienis. Si admittat patienter opi
nionem correctorum in propriis dictis. vel etiam in
obscuris. Ergo non extollatur in corde. quia
ingenium est omni animanti amare quod
gerit. et letatur homo in suis operibus suis.

Decorde enim nascitur sensus · et amant corda proprios fetus a deo · ut sepe cum pressus in conspectu sume veritatis corvum suum et partum et visu omni dignum suum commendare non erubescat et inde fallitur · Unde Augustinus ad Sabinum · Nescio quomodo pater impudente caliginem que me circumfundit · Unumquemque fallunt scripta sua · et ut filii etiam deformes delectant · Sic etiam scriptorem indecori sermones sui palpant · Unde et fabula refert cum omnes bestie Jovi presentassent filios suos · Symia filium suum preferens omnibus eum pretulit · Non alienis detrahat scriptis · Nam ut dicit · Domachus patricius in epistola sua · Mediocribus scriptorum amicorum benignitatis scit favere · aliorum aut invidia nescit cognoscere · et Sidonius in libro epistolarum suarum · Super studiis illa laus cure sed nec postuma quidem · quia temerarie iam iactant aliena peritia infructuose · pericia semper lesione · turpit fla · periculose vera dicit · Si honorum facias mentionem modica gratia paratur · si notabilium maxima offensa · inchoato scribendi invidia · continuato laboris sinus et odium · si quid simpliciter edamus insanum · si quid exacti vocamur presumptuosi · et Jeronimus in prologo libri hebraicarum questionum · Semper inpatulo fortitudo emulos habet · feriunt que summos fulgura montes · me quoque procul ab urbibus foro litibus · turbis remotum · et ut Quintilianus ait · Latentem invenit invidia · Nec mirum inquit si adversum me parvum homunculum inmunde sues gruniant · et pedibus margaritas conculcent · cum adversus doctissimos viros · et qui gloria invidiam superare debuerant livor exarserit · Item Sinistra · Os flocculum imagines umbras quas larvas quarum nature dicunt · terrere parvulos · et in angulis garrire tenebrosis · Non admittat

egre correptionem · ante limam imperitiam dicatis · Plinius secundus in epistolis · Librum misi tibi · curata que putaveris corrigenda · Ita enim magis credam cetera tibi placere si quedam cognovero displicuisse · Persone maturitas reddit obsequium scribendi gratum cum opus expetitur oportunum · Unde dicit Jeronimus in epistola ad rusticum monachum · Ne ad scribendum cito prosilias et levi ducaris insania · Levi dicit · Certa secus est qui quibus necessitas cogit · Unde Augustinus dicit in libro retractationum · De de opere monachorum scribendum librum illa necessitas compulit · cum apud Carthaginem monasteria esse cepissent · Alii se suis manibus transigebant obtemperantes apostolo · Alii vero ita ex oblationibus religiosorum vivere volebant · ut nichil operantes · Unde necessaria vel haberent vel supplerent · se potius implere preceptum evangelii existimarent ac iactarent · Ubi dominus ait · Respicite volatilia celi et lilia agri · Unde extendebantur contentiones quibus turbabantur abbatia · aliis hoc aliis illud defendentibus · Huc accedebant · Unde etiam quidam erant conversi qui operandum non esse dicebant · Rei utilitas commendat obsequium · Si quod scribere fuit oportunum quod tunc in excrementum fit · si ad honorem dei · et edificationem proximi · quod scribimus fuit · Finis enim omnis scripture maxime dei est ad caritatis dulcedinem informare · Unde ut in primo libro de doctrina christiana dicit Augustinus · Tota scriptura si quis eam intelligat · geminam caritatem edificat · Nam etiam que seculares conscripserunt prodesse possunt voluerunt · Unde et Tullius in primo tusculanarum sic ait · Philosophia iacuit usque ad hanc etatem · nec ullum habuit lumen litterarum latinarum · que illustranda et excitanda est a nobis · ut si occupati profuimus aliquid civibus nostris · prosimus etiam si possimus

ociosi. in quo magis nobis eo elaborandum est quod multi iam libri ex latini diversis scripti inconsiderate ab illis quid optus inveris. sed non satis eruditis fieri autem potest ut recte quis senciat. et id quod sentit polite eloqui non possit. sed mandare quemquam litteris cogitaciones suas qui eas nec disponere nec illustrare possit nec delectatione aliqua alliceret lectorem. hominis est intemperanter abutentis et ocio et litteris. itaque suos libros ipsi legunt cum suis nec quisquam attingit preter eos qui eandem licenciam scribendi sibi permitti volunt. Et Ennodius. Superflua scribere res est iactancie necessarium reticere contemptus. petentis familiaritas commendat scribentis officium. Magis enim decet ut scribat quis ab aliquo rogatus. quam motu proprie voluntatis inductus. Hoc enim ascribitur amicicie. obediencie caritati. illud vero iactancie. superbie. levitati. Et ideo mira quid pocius vel cenati scribunt ut se freno ori imposito presilencium honorarent. quia ut satirice loquar. hesternam ructantes crapulam audacem in stultorum dare presumunt. Hii sunt qui sacionibus asseveri loquacitatem sapientis estimantes. posuerunt maculas in celatis. lacessunt scriptis. lacrant quoque convivijs. quorum folia nominatibus plena sunt. et ineptus ut illud planti non immerito possit eis aptari. Hos preter sibillam nemo leget. Et illud Virgilii. Dat sine mente sonum. et cum suas magnificaverint fimbrias in personis pruriebunt mores nasi eradicati mus quod ubi licet sonent exterius christum. sapiunt tamen intus aristippum. et predicant antiquitas nitidi. crassi. temporalibus. suffarcinati. pauperes nudos. mendicos. peregrinos huius seculi dampnant. qui christum sermonibus et studiis ymo. et si ubis taceant. ipsi locum et gestis. Tales hos adversarios christi. hiis duobus con

christum. et christi discipulos diminant antiquus. qui cum tacere non didicerint. more sullo grunnientes. et oculis scriptitantes nesciunt loqui. Sed iam ad propositum redeuntes discimus ad officium pertinere scribendi corrigere exemplaria. excerpere notabilia redigere in stilum concepta propria imprimere memorie mandata. Hoc est ubi quod prosequimur diffusius. sed cum agemus de memoria christo auxiliante. de hoc infra dicemus. hec ad presens nosse sufficiat quod memoria litteris adiuvatur. Hic ostenditur quod ingenium inmoderato labore retunditur. Et hoc iiii^or modis Causa naturali accidentali. Corporali Animali Secundo

ingenium eciam sicut anima prius per se proficiat usu iuvatur. temperato exercicio acuitur. Ita eciam immoderato labore retunditur. Nam labore corporis frangitur. calor eius spiritus resolvuntur. sompnus inducitur. subtracto sensuum exteriorum ministerio et omnibus impedito iudicio ingenium occatur. Et quatuor modis ingenium dei nimio labore retunditur. A causa naturali. accidentali. corporali. animali. A causa naturali in senibus et pueris. Ab accidentali in quarundam passionum molestacionibus impeditis. A corporali in nimiis actionibus occupatis. Ab animali in nimium cogitabundis. A naturali ergo causa deficiunt pueri et senes. Unde Tertulianus octogenarius ad deum. Reliquid ingerit sensus mei addiscenda et cetera que sequuntur. Et Jeronimus Recipit non mirantur excusat quod se puerum profitetur. Ipsum est enim primam etatem esse calidam et humidam. perfectam. Etatem autem senilem frigidam et siccam. et in utraque ingere minus ingenium. Cum enim in senibus humidum geminum evaporet necesse est eciam ut calor exalet. Et ideo propter hanc evaporacionem attribuitur eis constancia quod frigidi et sicci hominis retinent

et fortis apprehensio propter defectum calidi
consumentis · opomis tonus · et sapientia propter
multitudinem experientiarum et meliorem memoriam
que ex frigido et sicco confortatur. Sed tamen
in tantum deficit ingenium in quantum adolescentia
comparatur. Unde Avicenna in libro de
anima dicit. Quod omnia propter corporis
debilitantur vires in fine etatis in medialis
quod fit circa annos .l. tamen sapientia
confortatur. Unde David senex ab y-
saac sunamitis officio tenetur. Et ut
ait Jeronimus ad nepotianum. David annos
natus lxx bellicosus quondam vir senec-
tute frigescens non poterat calefieri.
queritur ei puella, que cum rege dormi-
ret et senile corpus calefaceret. Omnes
enim pene virtutes corporis mutantur in se-
nibus et crescente sola sapientia decres-
cunt cetere. Hec Jeronimus. Sapientia igitur est illa
sunamitis que senes calefaciat et iuve-
nes non urit. Si tamen quod plato octo-
gesimo primo scribens mortuus est. Et
Socrates nonaginta novem annos in do-
cendi et scribendi labore compleverit,
et multi philosophi etate longevi in studio sa-
piencie floruerint. et multi poete gran-
des natu. vicina morte nescio quid
cigneum et solito dulcius cecinerint ut re-
citat circa principium huius partis super epistolam. Hinc
et huiusmodi datur excusatio brevis. Continu-
atu scolastici laboris exercitu. nutrit in-
genium in quantum natura paulatim deficit
artis industria ut disciplina succurrerit

Nota pro senibus

Unde Jeronimus. Senectus eorum qui ado-
lescentiam suam honestis artibus instru-
xerunt. et in lege domini meditati sunt
die ac nocte etate fit doctior usu trit-
ior. temporis processu sapientior. et veterum
studiorum dulcissimos fructus metit.
Unde et sapiens ille vir grecie themi-
stocles cum expletis centum et septem annis
se mori cerneret dixisse fertur se dolere
quod egrederetur e vita quando sapere cepisset

cuncta tamen que corporis exercent. Sicut
in corpore mota sunt. Et ut dicit idem
Jeronimus. Nec hoc dico quod in iuvenibus et ad-
huc solidioris etatis homini dimicarat quod
labore et ardentissimo studio vite quo-
que sanctimonia et orationibus a domino frequen-
tia scientiam consecuti sunt. Effugiat sapientia
que impletur quod senibus etate marce-
scat. Sed quod adolescentia multa corporis
sustineat bella. et inter incentiva vi-
ciorum et carnis titillationes. quasi ignis
et lignis viridibus suffocatur. ut suum
non possit explicare fulgorem. Nam
accidentali obtunditur ingenium. Cuius modi
sunt egritudines speciales et maxime im-
peditur per capitis passiones. Nam in
vertigine et scothomia visus est et
ingenii corruptela. tamen videtur omnia verti
videntur in gyrum. quia fumo penetrante
ad partem anteriorem cerebri spiritus visibilis
ventositate desinente volvitur in gyrum
Et sic eis potest esse obtusus que non appre-
hendit nisi per corporeum instrumentum i. spiritum
sic tortuum. Sic etiam fit in litargia
que facit hominem obliviosum. et dure
etiam intelligentie. Et ideo pigrioris
venit cerme gignit sensum. quia nimia
repletio ciborum et potuum. et maxime
ceparum alliarum. alborum et aliorum acu-
minum et fructuum congestio inducit huius-
modi debilitatem ingenii. Hinc sunt quies
sompni cure pigri. apertos habentes ocu-
los. cum oscitatione. et oris apertione. quod
non meminerit claudere. maxime cum
eis parata est huiusmodi egritudo. Propter hanc
autem passionem maior et minor inge-
nii ineptitudo nascitur. secundum quod ex di-
versis causis. et in diversis locis passio
ista causatur. Stupor etiam mentis in-
genium impedit. eo quod sensus et motus
iste diminuit. quia passio insensibilitas
et ymobilitas appellatur. Per quorum opposita
ingenium vegetatur propter hec. eum agitas

vnius sed praecipit dissipatas ventriculi
celebri instinctione, et tunc sine humectatur
et remolliunt et capita inuicem sibilum
et motiuorum spirituum. Et deinde ad
3. prius medicos relinquam. Causa corpo-
lis. Cum nimis corpori primus ut ad studia
forciores et abiliores simus et dum
nimium ieiunando vel vigilando radica-
le consumitur humidum vitale necesse est ut
diminuatur ingenium. Unde secundum Eccli.
Vigilia honestatis tabefaciet carnes
et cogitatus illius auferet sompnum.
Sic ergo spacia studii et sompni mode-
rentur ut nec tempore studio deputato sop-
no indulgeatur nec tempore sompno debito
lectioni vel studio insistatur. Unde petrus
apostolus in itinerario. Cauendum est inquit
in magno opere ne quis sumens ex hiis
spaciis que ad studendum habet sompno
addat et vigilandi tempus minuat. Illud
quoque est obseruandum ne forte si nondum de-
coctis cibis interrumpatur sompnus mentem
agrauet corpus indigestum et crudos
exalans spiritus sensum interiorem confusum
reddet et turbidum. Necessarium ergo est ut spa-
cio competenti pars ista foueatur ut inde
corpus in reliquis possit usum exhibere
in statum expleatis sufficienter hiis que sibi
debentur. Hec ille. Item Cassianus in libro
de institutis monachorum ii°. Omni obseruan-
cione conuenit custodire ne sompnum quem
nocti subtraximus resumere postea vigiliarum
lassitudine et inanitate compulsi non
tam requiem subtraxisse quam quietis
tempus ad refeccionem nocturnam videatur com-
mutasse. Totum enim huic carni procul dubio
cogetur reddere quicquid ei non racionabiliter preter
subtrahere sed totum intemperanter denegare
et non superflua sed necessaria voluerit am-
putare. Hec Cassianus. Hoc etiam la-
borat vicio qui pectoris more tendens
et oculis onerans animam suam librorum
distractus multitudine libris semper innititur.

non inuentis. Unde ad theruense ande-
torem patris. Consultum michi est utrumque per-
tem. An libros inspicias. Liber nempe non
nisi paupercula sunt sciencie monimenta que
inquirendarum principia continent, ut ab hiis
sumat animus negociandi principia. Et Ber.
in epistola ad Henricum. Experto crede. Aliquid
amplius inuenies in siluis quam in libris.
Ligna lapides que docebunt te que non
8. possis a magistris audire. Causa animali
deteriorat ingenium per inmoderacionem appli-
cacionis anime ad studendum. Inde cellula
memorialis destruitur. Nutrimento desti-
tuitur. Sompnus aufertur. Unde et
Ber. Difficilium meditacio scripturarum fa-
tigat non reficit teneriorem animum. Stran-
git intencionem. Ebetat sensum. Inde est
quod ex nimia cogitacione quidam cito re-
soluuntur in sompnum. Quidam vero processu
temporis immoderatas continuant vigilias deni-
que perdunt sensum. Cum enim aliquis incipit
se dare subtili incipit cogitare incipit
ut frequencius dormitare quia vigor
anime regreditur intra se et sensus communis
secum retrahit spiritus ab exterioribus orga-
nis et relictis exterioribus a spiritu et ca-
lore generantur organa frigiditate sompni
vinculum inducente. Ideo cogitandum est de
subtilibus moderate. Et quia labor co-
gitacionis immoderate excitat cerebrum in-
naturales vigilie consecuntur frequencius nimis
cogitandi. Unde in libro de sompno et
vigilia dicitur. Sompnus quidem epilensia
est quia opilantur utrobique vie spirituum ne
possent deferre spiritus sensibiles et moti-
uos ad sua organa ad sensum et motum. Sed
innaturales vigilie quas nimius suscitauit
per laborem calorem resoluunt naturalem
et fit multa spirituum deperdicio et remisso
calore sequitur indigestio. Fit superfluitatum
aggregacio. Fit totius corporis consumpcio
et anime inuacio. Taceo frenesim et
ebrietatem que similes pocius passiones

hic tam. Sz unu exemplu de amore q
dr̄ hereos inducamus. ut certu ꝯprobemꝰ.
Est igi morbus iste cu nimia ꝯcupia
et afflictione cogitacionu ex sollicitudīe
melancolica ducens ad insaniaz. eo qd
cogitatio continua incitatur. Cum deside
rio circa formaz quam estimat esse
ꝑ pulchram. Errat igi estimatiua que
primodaciones sensibiles ducit. ad app
hendenda accidencia non sensata que estimat
esse et non sunt. forsitan in ipsa. et in illo
sensato quod in ueritate non. et inestima
tiue ita occurrit. uirtus anime sic esse
estimans conquiescat. Imperat igi esti
matio ymaginacioni. ut desiderium habeat
in tali forma et ꝑsona animi. quia inter
apprehensiuas estimatiua melior ē. et
in alias sensibiles uirtutes habz imperiu
ymaginatio uero mouz ꝯcupiscibilez
que ꝑ ꝯcupiscentie inclinatur ad dolorem. et
ad mediaz continuitatez celebrer ubi
estimatiua esse dr̄. Calor innatus et
spūs attrahitur infrigidatur et exsiccatur cor
pus ex generatione. trahant animaz ad
insaniaz estimatio forme speciositatis
ꝑsonarum. ut hinc insanie sollicitudo co
gitacionis nimie. Omnino uidebimus in
hac parte simile si profunde mitimus
animā in cogitacione. maxime cu assue
dimus ultra nrm̄ modulu. uel ubi no
ē ꝯqueri in scirpo nodu. Et quia cor
pus animaz sequit in sua actione cor
pus non animaz in sua passione. cor
pus destituitur anime uel ingeniu uel
ebetatur uel aufferatur. Et hinc Gall.
Virtus anime complexionem sequitur
Vnde uit aut. Constantinus. Si no heosis
feratur curatio amina leuetur. in passione
melancoliaz incidere mandat. Et sicut
ex nimio laboris corporis mei madic
in laboriosaz ethycam. ita ex labore
anime in melancoliaz. Ergo non plus
cogites quam oportz. neqz plus sapi

as quia necesse est. Nos ꝯplendunt sapi
entes in sapia sua. et si montez tetigit
merito lapidabatur bestia. Mel inue
nisti qd tibi sufficiat comede. Nam si
diuerteris sapiens efficiaris. sapia longius
recedet a te. Post sensu et ingeniu hic
agitur de memoria et hic quantu ad eius quiditatez
et quiditas quoniam memorie diffinitur di
uisione et talem ꝯpom organi dispoīcōz
Post sensum et ingeniu med
tiam esse uidetur dicimus
ad discendum. De qua uidendum est
quantu ad eius quiditatez qualitatez po
testatem. formabilitatem. De quiditate
autem ipius tangendum est. quantu ad eius
diffinitionem. diuisione essenciales opoz
et organi disposicionem. De diffinitione
autem ipius secundum tullium. et secundum
rem et utrusqz disposicionem. Memoriaz
ergo tullius in fine rethorice secunde
sic diffinit. Memoria est ꝑ quaz animus
repetit ea que fuit. Intelligencia ꝑ quaz
ea perspicit que sunt. prouidencia ꝑ
quaz futurum ad uidetur. ante quaz fiant
sit hec autem ꝑtes prudie idem ap
pellat. Damas. aut sic. Memoria est
fanthasia derelicta ab aliquo sensu
secundum actum apparente uel cogitacio sensus
et intellectus. In idem ꝯsonat Remigius.
Secundum rem autem uidetur de memoria
quidam ingens quedaz aula ꝯtinens in
numerabiles thesauros diuersaru reru cor
poraliu. et ymagines ꝑ sensus inuectas
ubi reposita sunt omnia et distincte for
mata. prout quisqz suo aditu ingesta est
sic lux colores et corpm formas. per aures
autem omnia genera sonoru. per
aditum oris omnes sapores. per aditum
narium omnes odores dura mollia frigi
da calida lenia aspera ꝑ tactu. Hec
omnia recipit memoria. et cum quis per
suam ymaginacionem repraesentant animo que
ti. nunc hoc nunc illud. et quedaz citi

posita sunt· ut statim appareant· et se of-
ferant cogitanti· et quedam dum alia q-
runtur prouunt in medium et ipse abigun-
tur· q- vero in tam profundo reposita sunt· ut
vix eam cum magno mentis labore q-
rentibus· abstrusis eruuntur· Alia vero
imperturbata serie sicut posita apparent
Ubi celum terra mare et quecumque sentiri
potui· preter ea que
sepelivit oblivio. Exposicio autem dicta-
rum est· quod anima per sensus comprehendit
sensibilia et sentit et fit opinio. Intel-
ligibilia vero per intellectum· et fit intelligen-
cium igitur typos vel figuras eorum que opi-
natus est· quibus et que intellexerit custo-
dit memoria etc· Sensibilia autem me-
moratur per se ipsa· Intelligibilia vero per
actus· Et ut dicit Remigius· Cognosci-
bilium memoria ex perceptis sit fantasia·
Intelligibilium autem cognicio non fit
nisi ex disciplina et naturali ingenio et
non ex sensu in mente. Intelligibilium aut
si quid didicimus memoriam· tamen eorum
eorum memoriam non habemus· et hec est
diffinitionis exposicio. Dividitur autem
memoria secundum Augustinum in sensibilem et intel-
ligibilem· Sensibilis autem secundum Tul-
lium in prima rethorica in naturalem et artifi-
cialem· Intelligibilis eciam dividitur
in eam· que non est ymaginis pars· et
eam que est pars ymaginis dei in nobis
et omnibus create sunt· Et est alia increata
que secundum eam condiuntur istas. Repe-
tes ergo habent dicimus quod memoria divina
omnibus imponit formam· ita quod qui fue-
runt eidem aliquem memorie conformiores
tanto meliores et priores. Est ergo no-
bilissima memoria divina post hanc illa cre-
ata intelligibilis· que est pars ymaginis
sive in angelis sive in hominibus· sed in an-
gelis nobilior· in hominibus nobilior intel-
ligibilis quam sensibilis· et naturalis quam
artificiosa· et omnes hee differencie nobili-

ores quam in brutis. Descendit ergo ab eter-
nali ad sensibilem humanam sed artificialem
et ab artificiali ad naturalem· a naturali ad
eam que non est pars ymaginis· et ab
hac que est pars ymaginis· et ab hac
ad angelicam· ab angelica ad divinam
Est autem divina memoria ut elicitur ex verbis
Augustini in fine xi libri confessionum· Omnia
noscens ab eterno sine varietate noticie sue
sicut omnia faciens· in principio sine distinc-
cione accionis sue. Memoria autem creata
que est pars ymaginis est in angelis mens
intellectualis non coeterna etiam· sed eternitatis
particeps natura mutabilis· sed contemp-
platione et beatitudine omnem excedens
mutabilitatem temporis· et sine ullo lapsu
eque facta est in habendo· deo excedit omnem
volubilem vicissitudinem temporum· ut scribo
in xii confessionum. Memoria vero intelligibilis
in hominibus prout est pars ymaginis est
vis intelligibilis abstrahens ab omni
differencia temporis secundum porcionem superiorem eius
commissa inde tenens apud se priciam
noticie prime veritatis in habitu aliquo
innato ut in xiiii. Augustini de trinitate. Memoria
vero intelligibilis que non est pars ymaginis
est vis conservativa specierum intelligibilium
secundum differencias temporis divisas de rebus prius
acceptis. Memoria vero sensibilis est
virtus sita in posteriori cellula celebri
ordinata ad conservacionem impressionum per-
venientem ex interioribus sensibus· quas
virtus estimativa accepit ex singulis
sensibus indigens organo· et tempore
hec est in omnibus animalibus· sed in illis in
quibus est virtus sensibilis discernens temporis
et differencias temporis cum ipsa sit acceptio in tan-
tum perfecti· sed accepte in preterito non continua
sed interscisa· Hec autem communis est ad arti-
ficialem et naturalem. Et artificialem vel
artificiosam· vocat eam Tullius que
egit ingenio et confortatur doctrina et per-
ceptis· Naturalem vero vocat eam que in mentibus

ais insita e et simil cu cogitatoe nata
Rememo vo brutalis e virtus qua aia
benti movetur sensibilia que sit infra
se vl iuxta se non aut se vl que sup
se preapprehensionez em ad se non reflec
tatur nec supra se videt pnentis ele
vacionem unde Claudianus in libro de
statu anime Cualibz tornabili et racio
nabili que sit meminisse unde no ads
qz vero dr i memio esse homis peu
dis qz consimiu Nam et nidos ciconie
et hyrundinis p9 annu reficiat et equi
stabula repetiit et canes domos re
cognoscunt Hz qm anime beluarum et
si ymagines locorum natur retinent ipo
tamen subs sue statim non habent i
recordacione rerum corporaliu quas p
cepis sensus hausimus necrio tenet
et tormandi non habes nd diam s
se aliquid sed seipas videre non put
Essencialis autz opo memorie meo
trari sine recordari tar modus e diffi
alis adducend Tar secundu Comentato
rem sup librum Ar De memoria et
reminiscen pt satis dici qz actus eius
erit quum facit reddi impriu intencoz
impttio coprehensaz Res em aut ap
phendit ipriti et dehmo est sensus
Aut respicit futuru et dehns e esti
macio Aut preteritu et hec subiacent
memorie unde memorari e eius qd
prius sciebat impttio et hoc e que
omnibus animalibus hntibus ymagi
nacionem sed investigare pncmorm
aut rememorari e in solis homib
quia hoc e voluntarie inquirere deb
modi intencoe et facere eam pntem
pt absenciaz Differt tm rememoraco
a consuacoe cu suacio sit eius qz ss
fuit in anima postqm fuit cphensu
Rememorao vero eius qd oblitu fuit
Et ido rememoratio est consuacos ab
scisa Consuacio aut eius e reme
moracio conti a Et ideo hec una e in
subo due vero secundu modu et hec e
racio virtutis rememorativae vl memorie
q tm apphendit res ptculares res
determinate qtitatis et qualitas pcmbu
lis ssv et ymaginatoe Sunt igr hic
maior consideranda ymago intencio illi
ymaginis et facere illam intencom
esse illius ymaginis que pus senci
ebatur Facere aut ymagine esse p
sentem e alterius virtutis quia sit virtus
que comphendit intencoz Et noiat
duob modis quia cphencio eius fu
erit conti a dr conservativa qi dimissa
memorativa Judicare autem qd
ista intencio est ymaginati illius e
intctus ipius in homine quia sit cu co
gitacone et investigatoe prememora
cionez i manimalib e pncatiuaz et no
habz nom nisi qz Avicenna vocat
eam estimacom phanc em brutum
fugit naturalr ovis lupum sicut s
nocivu licz enim inquirz noint vel
vidit Sunt go hic tres actoes trium
virtutum quaru una apphendit rei yma
ymaginez aliam intencom ymaginis
tcia compcit has duas adinvice In
formis em ymaginabilib e ad qi
subim si linearo vl figura et ad qi
forma s intencio illius figure et
recepcio harum duaru pcm est duaru
virtutu dimsaru et compositio earu e
tcie virtutis Et sic pz hic tres esse vi
rtutes unam que fat pntari ymagiez
et una que facit pntari intencoem illius
ymaginis et una que compot illam i
tencom cu sua ymagine et phec tria co
plecitur investigacio prememorativa quando
una queqz earu facit pntari suu ppum
et sic patz de essenciali actione rememora
cionis et memorie Est aut virtus hec
organica put dicit dam Organu
memorati est posterior ventriculus cele

uti et spiritus animalis qui est in eo Et
Konigius. Sensuum initia et radices
anteriores cerebri ventres diximus de
ymosabilis medium et memorialem po-
steriorem est. Et Algazel in methaphisica es-
timativa et memorialem in posteriori parte
cerebri. Communis vero et ymaginativa est
in anteriori parte cerebri. Cogitativa
est in medio cerebri. Quod patet sic quod
apprehendit de sensibus ymaginativa est
id quod pictor pingit in pariete et quod
comprehendit memorativa est intentio
illius picture. Generans ergo primo sentit
deinde ymaginatur ymagines. deinde
distinguit distinguendas. deinde recapit
confirmans. Ideo necesse est ut ymaginans
sit in parte anteriori cerebri. Deinde cogi-
tans in medio. deinde memorans et con-
firmans in posteriori. Sicut in figura patet
Inde est quod Avicenna ponit quinque or-
dines et quinque loca organorum apprehen-
sionem esse incipite. Primus est exterio-
rum organorum que vocant corpulam de
corticis quia recipit formas vel ima-
terialia prius et complementum illius loci
est in organo sensus communis in prima parte
capitis medullosa et humida. Secundus
locus est sensus communis qui primus est loco-
rum spiritualium et formalis ad sensus pro-
comparatus et ideo complementum est loci pri-
Tertius est virtutis ymaginative et est ma-
gis spiritualis et se habet ut complementum
ad secundum et accipitur ymaginatio hic pro
fantasia. Tertius in organo est virtutis
distinctive que est cogitativa virtus vel
torum vel cogitativa ut ita dicatur que
distinguit intentiones a figuris rerum r. z.
Quartus est in organo virtutis medita-
tive. et iste locus magis est spiritualis
inter omnes. quia recipit medullitus
eius. quas tres vires scilicet sensus communis
ymaginativa et distinctiva distinxe-
runt. et prius distincte et discrete rerum

titur a deo Et ideo virtutis memorie ce-
tus est quod componendo intentiones discretas
cum ymaginibus rerum a deo tenta. Et
patet de quiditate memorie. Circa
istud autem sequentiam in eo Algazel de diver-
sitate eius participatione de participatione comparatione de
impedimentorum occasione Et de eius medicinali subventione

Memorie qualitatem considerantes de
necesse habemus determinare. De
differentia eius participatione
De participatione inter se comparatione
De impedimentorum occasione. Diversa
De medicinali subventione. partici-
patio memorie variatur secundum
species individua. plus enim defi-
individua et cit memoria in
alterius individuorum. piscibus sine
rationalibus quam in gressibilibus et vola-
tilibus. et in multis super magis quam in ho-
minibus prout dicit Augustinus in super libro de Tri-
nitate. Credo bruta licet habeant memoriam
non tamen qualis est humana. quod verum
est de intellectuali. non tamen verum est de na-
de sensibili universaliter. quia sapiunt cer-
tioris de omnibus que sunt nobis cum besti-
is et avibus quia plus tribuit il-
lis vero nobis. Eius enim homo vel
visu aquilis vel odore canibus vel
colore pavonibus vel fortitudine leoni
vel velocitate capriole. vel volatu
musce possit equari. Hec enim supe-
rant nos in bonis corporis. que supe-
rantur a nobis in bonis tamen sine quo
inefficax est. et peroi per memoriam
esse corporis membra. Si enim cogites
corpus tuum sine mente. et tamen solis
sensibus vigere, videbis corpora vilis-
simorum animalium tuo corpore prevalere
Ex quo patet corpora hominum esse vilissima
et infectiva nisi regantur rationali
memoria. Unde homines habent male sine
memorie. infantes. et senes. et ni-
mis velocis ingenii. et nimis tardi-

In infantibus enim nimia dominatur humiditas fluens in formam sigillatam de facili recipiens sed non retinens. In aliis accidentaliter illud fiat hoc est si consuetudo inveniat ut per hoc faciliorem reminiscendi usum habeat. Aut si forma sigillata animam infantis inveniat occupatam vel eius sigillatio et impressio relinquat delectationem vel admirationem magnam. His enim et similibus causis provenit motus in anima infantis amplius perfunditur et diutius retinetur. Senes autem in quibus humiditas frigida et per ignis actualem humidum et corruptum quod fluit indeterminatum sigillare enim non permittit ymaginem sed fit in eis sicut in ruinis edificiis in quibus non fit sigillacio propter putrefactionem. Omnia enim putrefacta corrupta sunt humida sed melius sunt arida. Similiter multum veloces gentes ingenio non sunt bone memorie propter humidum facile recipiens et calidum multum movens. Calidum enim commovet ymaginationes et perturbat eas et humidum commixto calore motum non bene retinet eas. Et adverte quod dico memorie non dico reminiscencie. Licet enim aliquando ponantur pro altero tamen aliud est memoria aliud reminiscencia. Est enim motus reminiscencie motus interceptus et diversificatus. Interceptus quidem quia non continue perambulat formam reflectitur in ... eo quod illa tendit in oblivionem vel in toto vel in parte. Diversus autem quia cum multis est formis similem et contrarium et consequentium et locorum et eorum que acciderunt rei composite per reminiscentiam. Memoria autem dignior est ut habeat motum continuum et uniformem. Id enim proprie reminiscimur cuius in se habemus oblivionem sed principium eius retinemus per memoriam. Unde reminiscencia est investigatio per memoriam secundum philosophum

Sicut silogismus a quodam principio procedens. Hanc autem reminiscentiam maxime habent melancolici et qui habent melancoliam fumosam et fluentem. Hec dicit philosophus in libro de plenitudinibus. Sunt enim tales qui habent melancoliam accensam que causatur ex sanguine et colera simul adustis. Tales enim homines movent fantasmata quia in siccos posterioris cerebri fortissime imprimuntur et calore melancolie fumose movetur et eiusmodi mobilitas confert reminiscentie ut investigent. Et aliis contingit quemadmodum proicientibus lapidem accidit quod non habent amplius posse in ipsis ut qui voluerint stet lapis. Hoc contingit in reminiscentia quod cogit ad hoc frequenter dispositio corporalis vel accidentalis ut infirmitas vel etatis. Quod est videre per simile in ira et timoris ubi magno impetu consurgit passio quodammodo involuntaria. Tales etiam propter fumum melancolie evaporantis ex quo loqui incipiunt dum locuti non quiescunt propter multum motum fantasmatum que motum sequuntur. Multum tardi etiam male sunt memorie quia non de facili recipiunt et ideo ymagines propter quas memoria viget eis deficiunt. Veloces enim ingenio magis sunt humidi quam indigeat memoria. Tardi autem nimis habent de humiditate quam ad receptionem ymaginationum sufficiat. Ergo in nimis humidis non manet fantasia et in multis siccis a fantasmate non sigillatur forma impressa. Compositio autem inter se participat memoriam. Sic distinguitur secundum Avicennam. Et verificantur ea que superius dicuntur secundum Avicennam. Memoria est in aliis animalibus sed recordatio que est renovatio ingenii ad querendum quod oblitum est non invenitur nisi in solo homine. Cogitare enim sibi affuisse quod postea deletum est non est nisi virtutis rationalis vel si est aliquid

virtutis altius preter racionem poterit esse e-
stimacionis sed que decretius conabiliter.
Differencia ergo memorie et reminiscencie est quia
memoria est retencio specierum sine inte-
rcione sensibilium sine repeticione eorundem.
Reminiscencia vero est inquisicio eorum
a memoria deletarum per oblivionem per
consimilia. Sicut oblati alicuius persone
quam vidimus recurrimus ad locum et tempus
et actus per que recordari possumus quia vidimus
tali loco tali tempore talia facientem. Non
eciam differunt inter recordari et addis-
cere quia quidam posuerunt quod addis-
cere nichil aliud sit quam reminisci. Con-
veniunt enim in hoc quod utrobique est motus
a cognitis ad incognita ad hoc ut sciantur.
Sed in hoc est differencia quod recordacio est in-
quisicio incognitorum ut cognoscantur
deficiencium que quondam sunt cognita de pre-
terito. Addiscere vero sine disciplina est
extensio anime ad cognoscenda incogni-
ta que non sunt cognita prius. Ad hoc
autem maiorem evidenciam quod propter ad quo-
dam homines facilius addiscunt quam
memorantur. Et ubi quidam sunt facilis me-
morie quidam facilis recordacionis quidam
facilis memorie quidam econtrario. Adqui-
rendum secundum Avicennam quod illi qui sunt
sicce complexionis fortes sunt in memo-
ter retinendo debiles in recordando i.
in memoriam movendo. Siccitas autem materie
genus est disposicio ad suscepcionem impressionum
et retencionem. Habilis autem est ad mo-
tum et ideo sicca complexio generat memorie
non recordacionem. Cum vero calide sunt com-
plexionis facilius recordantur. Hii autem
sunt qui magis recipiunt motus. Motus
autem separant motum sensibilium ad alias
intenciones. Et qui sunt perceptibilior mo-
tum erit eciam recordans. Caliditas et
enim complexionis est quietissima dispo-
ad motum. Illi vero qui sunt humide comple-
xionis sunt facilis discipline. Humiditas

enim est disposicio quietissima ad faci-
litatem suscepcionis impressionis et quie-
discipline facili et est contraria disposicio for-
ti memorie. Memorie enim necesse est materia
aqua difficilius deleatur quod impressum est in
illa et ad hoc opus est sicca materia comple-
xione. Nota ergo quod boni memorantes
sunt contrarie disposiciones bene addiscen-
tibus. Illi enim boni memorantes sunt quorum
anime non habent facilem motum neque disper-
guntur cogitaciones eorum. Illa enim anima
que habet multos motus et multas cog-
itaciones non bene memoratur. Hec autem est
disposicio contraria bone recordacionis.
Bona enim recordacio exigit multiplices mo-
tus et agiles cogitaciones. Item bene
memores sunt sicce complexionis que est
disposicio difficilis ad suscipiendum impressi-
ones et ideo est contraria ei disposicio faci-
lis discipline. Bona ergo memoria est vel
ex siccitate complexionis vel occupacio circa
unum vel pauca non circa multa. Unde est
quod sicut supra dictum est dicit philosophus quod
quamvis sint humidi quod bene retinent. Anime
enim eorum non sunt occupate circa multa
sed sunt fixe circa unum. Iuvenum vero propter
calorem et propter motus suos agiles debil-
is memoria quamvis sit complexio sicca. Seni-
bus autem ut sepe dictum est dicit philosophus
rerum qui prevalet mens non memorantur ea
que vident. Occasio impedimentorum memo-
rie iam patet ex dictis in parte. Habet enim
occasionem memoria
Ex parte organi
Ex parte elementarum humorum
Virtutis minoris
Impedimenti exterioris
Ex parte organi
sic patet secundum
Remigium. An-
terioribus ve-
triculis cere-
bri lesis sensus perditur et memoria stabile
manet illesum. Medio vero ventre pa-
ciente sola racio turbatur et sensus manet
integer. Ubi vero anterior et medius ven-
ter passi fuerint hec simul cum sensibus
afficiuntur. Posteriori vero paciente memoria

corrumpit sensibus atque mente manen-
tibus illesis / Oblivio vero qd non e no-
bis sim̄ nisi demencione adplicatur / Quod
si cu antidotibus et medicis posset fuerit
oppressi et sensibus et ratione et memoriam
simul corrumpit / Unde et sic intellectus prolon-
gatur et debilitatur animus. Patet hoc per illas
passiones alias atque sintomata. Quia ma-
xime ex frenesi frenetico quidam ipse
conservat integros mente sua lesa / Ta-
lem autem describit G. frenetica qd
lanario quodam coram eo laborante ex-
urgens accipiens que vasa vitrea ad fe-
nestram accedens. interrogare cepit tran-
seuntes unumquodque vasorum ex nomine
nominans. si vellent illud inferius de-
iactari / Astantibus autem se velle
dicentibus post iecit unumquodque vaso-
rum / Deinde interrogant si etiam lanari-
um vellent deici. Illudentibus autem credentibus
esse et se velle tradentibus arripiens a su-
mo deorsum deiecit lanarium. Hic vero
sensus habebat integros. videbant enim que
vasa hec et lanarius hic. sed infirma-
batur ratione / Alii vero frenetici manem
assumentes fantasiam putant videre que
non vident sed alia secundum rationem cognoscu-
Ista anteriores solos ventres habent lesos
illeso manente medio / In passionibus enim
unius cuiusque membri contingentibus uniuscu-
iusque actus impeditur / In illo autem opere
decernetur aliquis quod patiens membrum
operari natum est. ut pede paciente ambu-
landi impeditur. hoc namque pedis opus
est / Ex parte elementaris humoris est ratio.
ut sepe dictum est / Vel enim est nimia humiditas
naturalis ut in pueris vel accidentalis ex in-
digesta per crapulam ut in senibus et de-
crepitis / Vel nimia siccitas que impressi-
ones non recipit / Vel nimia caliditas
qui multa fit in organo agitacio propter calo-
rem motus agilitatem inducentem / Vel
nimia frigiditas congerente humiditate ac-
cionem virtutis extinguente ut patet in le-
targica passione / Ex parte virtutis inte-
rioris cum virtus interior est accepta pravi-
tatem in inspectionem formarum. Ad hoc impedi-
mentum pertinet defectus ymaginative
quia eius virtus est accepcio ymaginationis
et memorie / Sed ymaginacio rem sub consydera-
cione accipit absolutam. ut ymaginem her-
culis pictam sub sola forma et acciden-
tibus / Memoria vero ipsam sub collatione
ad intencionem rei quam repraesentat. ut spe-
ctans ymaginem ad herculem et ad inten-
ciones insensibiles ipsum consequentes / Ipsa
vero cuius circa intencionum discursum con-
sistat quas conservat / que cum elabuntur
adiciendas memorie et ad pristinum retencionis
statum reducat / Ipsa vero ad estimationem
aspectum dirigens et adiutores reliquas
debent ad formam intencionis requisite
/ Ex parte nocumenti exterioris ipsa intellectus
impeditur. aut destruitur aut privatur
secundum quod nocumentorum dicta inveniuntur. Hic
enim in omnibus animalibus ut sepe dictum est
sit memoria in quibus est virtus sensibilis
temporis et temporis dictas percipiens et distinctiones
In quibusdam tamen est opere perfecta in aliis
invenitur imperfecta secundum varia nocumenta
Inter que unum est maxime nocivum Ebri-
etas. aut nimium vinum. propter quod dicit
Galienus in libro de accidenti et morbo
Vini potus superfluus causa est epilepsie et
apoplexie. et cetera. Et Constantinus in viati-
co / Oportet vinum bibentes qualitatem
et quantitatem timere que eos valeat in-
ebriare / Consideret ergo qualis sit corporis
qualitas et membra voluntarium motum
habencia / memoriam et racionem suam. que si vi-
deat cito irritari et debilitari. provide-
at ut ipse dominetur vino. et non vinum sibi
Et si ex grosso ebrietas fumus nascatur
et indigesto. qui cum cerebrum ascendit
ipsum operit. Sicut nebula est operimentum
solis et mestitium est mentis et sine spe

dide inebriacionis. Unde omnia debilitantur
membra et emolliuntur. Similiter nervi et
spiritus et memoria et intellectus turbantur. Causa
igitur horum que dixit Constantinus quia ex
superfluitate vini repletio suffocat calorem
naturalem grossa fumositatis cerebrum
petit et aggregatur et condensatur et in
aqueam substanciam convertitur sicut in balneis
et aqua bulliente molla coopercta con
pellicule cerebri et omnis nervi remol
liuntur et relaxantur et multa incommoda ge
nerantur. Est enim impedimentum intrinsecum
multitudo fermentum certuus in spectarum
ad quas aspectus anime dispersus memorie
instabilitatem incurrit et fantasmata plurima
et inordinata haurit. Sicut enim dicit
Augustinus in libro de natura religionis fan
tasmata non sunt aliud quam de specie cor
poris corporeo sensu attracta figmenta
que memorie mandare ut accepta sunt
vel partiri vel multiplicare vel contrahere vel
distendere vel ordinare vel perturbare vel
quolibet modo figurare cogitando facillimum
esse est. Sed cum vini gravia cavere et vi
tare difficile est subveniendum medicinalis
ipsi memorie determinatur a Constantino
in libro de memoria. Ubi primo agit de cere
bri anathomia et deinde de memorie me
dicina. Ostendit ergo quod cerebri sunt due
partes prora et puppis. Et prora in du
as partes dividitur quarum una quaque ma
ior est tota puppi et conveniunt duo ven
triculi prore in unum locum et innutriunt
aerem et dant inde cerebri spiritum animalem
ut faciat sensus audiendi videndi odo
randi gustandi et tactum fantasiam. De
inde transit ad locum qui est in medio cerebri
qui communis est et transit spiritus animalis
inde subtilis et mundificatus et clarus
plus quam spiritus qui sunt in prora cerebri
ut faciat racionem et intellectum et hic incipit
medius ventriculi qui est inter proram et pup
pim pars cerebri substancie similis nuo et

vocant eam anothoomici ascendens
et descendens et ascensu eius aperitur fo
ramen et descensu eius clauditur. Et cum
aperitur transit spiritus animalis et prora ce
rebri ad puppim. Et hoc non fit nisi quando est
necessarium recordari memorie tradita et
tenere que nolunt obliviscî. Et idem ut
subdit invocatio perfectio memorie et facu
litatis recordacionis anime subtilem cerebri
puppis stabilitatem et eius invicem perfectionem
Secundum hominem obliviosum et durum in
telligentem necesse est faciat ea in puppi
humores nascuntur flegmatica etc. que se
cuntur. Dico ergo secundum plinium quod ven
triculus puppis perstancior est omnibus
ventriculis cerebri. quia non venit spiritus
animalis nisi subtilis clarus et mundifi
catus. quia opus est recordacioni et re
tencioni claritate et subtilitate. et nisi ape
riatur illa via ut transeat spiritus ad puppim
cerebri non reminiscitur homo res nec rerum
recognicioni. Et apercio illius vie variatur
secundum pigriciam et festinanciam hominum quia
habent velocem spiritum sunt providentes et
velociter videntes. qui vero tardum cogita
bundi sunt et tardi ad videndum. Unde
Galienus dicit quod mentem et memoriam et discrecionis
non faciat nisi contrarium spiritus animalis
qui est in puppi cerebri. Et secundum quod sunt
diversa nocumenta sunt varia iuvamenta
de quibus in eodem libello satis declarat
Constantinus que pretermittimus. quia de hiis
se intromittat medicus **de potestate me
morie quantum ad eius capacitatem
spiritualitatem dignitatem utilitatem.**

Memorie potestatem considerantes in
tantum ipsius capacitatem. capacitatis
spiritualitatem. spiritualitatis dignitatem. et cunc
tis omnibus eius utilitatem. Capacitas
eius admirabilis. Cum enim venimus in
memorie mee latam prorum reperimus ibi the
zaurum innumerabilium ymaginum corporeis sensi
bus invectarum. Ubi repositum est quidquid

sensus attingit. quod nondum oblivio sepelivit et nescio qui secreti et ineffabiles sinus eius adque omnia intrant eciam suis aditibus non intrant res sed rerum ymagines. Unde Aug. in libro contra Iulianum li. 6. Mirabile est autem quod rerum qualitates corporalium in res corporales transeunt. et inde fit quod formas corporum quas videmus habemus quodammodo et in memoria recondimus et quocumque pergimus nobiscum ferimus non ille recesserunt a corporibus suis et tamen ad nos invisibili modo affectis nostris sensibus transierunt. Mirabile eciam quod in memoria omnia sine confusione conservantur distincta preterita et futura quodammodo sunt ibi quia quedam presencia cum sit quoddam penetrale quasi continens infinita. Unde Aug. x confessionum. Magna vis est memorie magna nimis deus meus penetrale amplum et infinitum. In ipsa enim memoria tra[duntur] sunt res per similitudines, per presenciam, per nociones. Unde idem Aug. Ecce in memorie mee campis et antris et cavernis innumerabilibus atque innumerabiliter plenis innumerabilium rerum generibus sive per ymagines sicut omnium corporum sive per presenciam sicut artium sive per nescio quas notas vel notaciones sicut affectionum animi. Quod est in memoria per hec omnia discurro et volito hac illac penetro eciam quantum possum et finis nusquam est. tanta vis est memorie tanta vite in homine vivente mortaliter. Et ut dicitur ad vincencium victorem. Beatus Aug. Quid possit memoria mea nescimus. Spiritualitas autem capacitatis eius in hoc est quod memorie quantitas non mole sed virtutis est. non est magna enim dimensione sed est magna virtute. Lege Claudianum de statu anime et Aug. de quantitate anime et quod dicitur potius invenire. Vide tamen manifestissimam racionem. res enim corporea non continet tot et tanta. Vidisti enim frequenter ymaginem vultus tui in speculo non tamen

speculi mensuram excessit ymaginis magnitudo. Nam in maiori speculo maior et in minori minor ymago tua fulgebat. numquam tamen speculum excedebat. Ymago autem civitatis Tornacensis tanta apparet tibi in memoria tua quanta apparebat oculis tuis cum videbatur in mente et qualitate sua. Ergo tu dicere civitatis ymago sit impressa memorie tue et ymago eius rei magnitudini tue imprimitur non possit excedere memoriam tuam necesse est fateri maiorem predicta civitate. Si ergo totum mundum et quidquid in eo est possis aspicere memoria tua, apparet tibi eius ymago in eadem magnitudine qua est in veritate. sed res corporea esse non potest in qua totius mundi ymago posset depingi sine magnitudinis sue diminucione. Est ergo memoria hominis maior mundo non mole corporis sed spirituali natura. Spiritualitatis autem dignitas memorie in esse memorie de qua ipsa non tantum deus sed expressa dei similitudo quodammodo recipitur. Unde Aug. x libro confessionum. In memoria mea te invenio domine cum reminiscor tui et delector tui. hec sunt delicie mee quas donasti michi respiciens paupertatem meam. Sed ubi manes in memoria mea. quale illic cubile fabricasti tibi. tu dedisti hanc dignitatem memorie mee ut maneas in ea sed in qua eius parte maneres hoc considero. transcendi partes eius, hic et bestie cum recordarer quia ibi te non inveniebam inter ymagines rerum corporalium. et veni ad partes eius ubi commendavi affectiones animi mei. nec illic te inveni. et intravi ad ipsius animi mei sedem, que illic est in memoria mea, quia sui meminit animus. nec ibi tu eras quia sicut non es ymago corporalis nec affectio viventis, qualis est cum letamur meminimus obliviscimur et huiusmodi. Ita nec tu animus es tu dominus deus animi es et mutantur hec omnia. tu autem incommutabilis super omnia et dignatus es habitare

in memoria mea ex quo te didici Et quid
queris quo loco habites quia locus ibi sit
habitacionis tue in mea quid tu michi ex quo
te didici Ecce in mea te invenio cum te recor-
dor. Ubi ergo inveni te ut discerem te ne-
que enim iam eras in memoria mea priusquam
te discerem. Ubi ergo inveni te ut discerem te
nisi in te super me. Hec Augustinus. Ergo anima
purgata et specularis effecta a sensibus
et fantasmatibus rerum sensibilium asce-
dat ad se et relevetur supra se et dignitatem
experietur memorie sue et sicut in speculo
purissimo relucebit in ea similitudo divine
sapiencie et ymago trinitatis summe. Nam
quanto magis ad cognicionem dei accedo tan-
to magis ei per similitudinem appropinquo. Unde
et mens racionalis eo quod sola ad divinam
potest assurgere investigacionem. in eo quod
eius recipiat similitudinem soli a divinitate
proficit cognicionem. Et econtra similiter
quanto magis mens ad se cognoscendum
et descendendum ascenderit tanto magis
et efficacius ad dei cognicionem ascendere
poterit. Et quanto magis seipsam intueri
negliget tanto magis a dei speculacione
descendet. Mens igitur sine memoria hanc
participat dignitatem. ut merito dicatur
speculum in quo eius ut dictum est
speculetur ymaginem. quam nondum per
faciem ad faciem. Utilitas autem memo-
ratis est manifesta. Nam ea sunt actus sen-
suum sive affectione et in mutacione orga-
norum preterita sicut picta et omnia in
confuso. mea similitudines verum apparerent
vel eciam formatarum. Ubi notiones rerum
impresse. que non sunt per sensus accep-
te. Et ut ubi Tullius dicit in libro i de
oratore. Quid dicam de thezauro rerum
omnium memoria que nisi custos inventis co-
gitatis que rebus et verbis adhibeatur in-
telligimus omnia. et si preclarissima fuerint
in oratore peritura. Est ergo una utili-
tas memorie in confirmando. alia vero in re-

-tinendo. Unde homines mali et ingra-
ti qui beneficiorum ingrati non reminiscuntur
similes lincibus dicuntur esse qui in eminenciis re-
rum naturarum desudavit. Hoc lincibus na-
turale est. quia cum post terga respicit pa-
timus illum qui precesserat obliviscitur. Unde
similiter et mens post quod oculus videre
desierit. et cum belua tanto visu ut ge-
neris ferrarum omne procedat et lapideos
parietes visu penetrare valeat. hoc vi-
cio laborat. quod quidquid illud a quo se-
mel oculus avertit ad memoriam postmodum
non reducat. Et quod deterius est quidam
dissimiles reperiuntur qui nichil obliviscuntur
preter iniurias. obliviscuntur beneficia sibi
collata sed non comoda sibi irrogata.
Similes camelis de quo Solinus in
xxxi libro viii. Camelus hic semper tena-
cem memoriam malorum et adversitatum
quibus et perseverans est. denique si fuerit per-
cussus diu dissimulato dolore. cum reperit
oportunitatem. quibus illatam proximo reponit
iniuriam. Hic hanc nota demencium bel-
uis imitatur. Audite igitur immundi homines
qui recordacionem diuturnam lesionis accepte
pectore ingenuo affectatis. cum belue si-
milem habent. qui per eam mentem vilem
tranquilla quam scintillam cinere sopitam
tenentes in cordibus quousque nacti occasionem
similes doloris velud igniculum prodi-
fomite materiam suscitetis inflammatam.
Alia vero utilitas est. quod per memoriam benefi-
ciorum assurgimus ad divine diligenciam. hic con-
quosdam ingratos et immemores dicit
Seneca in libro de beneficiis. Iniqui sunt dinorum
munerum estimatores. Et quod professi su-
perant. queruntur quod non magnitudine cor-
porum equamus elephantes. velocitate cervos
levitate aves. impetu thauros quod soli-
da sit cutis beluis. decencior dammis
densior ursis. mollior fibris. quod sagaci-
ores narium canes quod acie luminis aquile.
spacio etatis corvi multa animalia nandi

felicitate vel agilitate cui quidem ne-
cesse. quidem id ita poni ut velocitates
corporum et motus comprehensibus et diffide-
cibus bonis hominem non esse compositum
inicium iocant et negligentes ma-
deos quod non valitudo bonae etiam vi-
res inexpugnabilis data sit quod non
futuram sanam mentem sibi temperant. qui cuiusque
impudentiae pulchram ut naturam condit
quod inferi deos sumus quod non in equo illi
stetimus. Quanto satius est ad contempla-
tionem tot tantorum quod beneficiorum tribui
et agere gratias quod in hoc pulcherrimo
domicilio voluit sedere. sortiri quod
terrenus protulerunt nos ab animi-
lia compar nobis quoddam plus penes
nos est quidquid nobis negatum est dari
non potuit. Quam vero utilitas est
ex quidem memoriae usi sunt prodicabus
sicut deuteronomii antiquo sive quadragesima-
ca. sive de ordine fratrum minorum legimus.
Nam quanto memoria paucioribus indiget
tanto melior et deiformior est. Et sic
completa et perfecta est intelligentiarum qui
uno aspectu oculi vident omnia. quod esse
non potest nisi dilatatio mentis sum-
mens superior existat mundo. Sicut de
beato Benedicto legimus. Et tunc in divino
lumine rapitur et seipsum excedens et in
interioribus ampliatur. Et ideo sicut dicit
beatus Gregorius in dyalogo. Quid mirum si
mundum ante se collectum vidit qui suble-
vatus in mentis lumine extra mundum fuit.
Unde in illa luce que exterioribus oculis beati Be-
nedicti fulsit. lux interior in mente fuit
que videntis animum quia ad superiora rapu-
it ei quam angusta essent omnia inferi-
ora monstravit. Ista dico de memoria quod non
potest esse perfecte nisi illuminetur luce maio-
re. Ut enim dicit Augustinus in xii libro de
trinitate. Luce incorporea in corpore in
memoria figitur quod prius deficiam non repe-
riebatur. Tunc enim maxime memoria est

deiformis quando in illa celsitate resplendet
sine volubilitate cogitationis quod nescio
utrum in via esse possit. sed in patria forte
erit. Quia ut dicit in xv de trinitate. Forta-
sse non erunt volubiles cogitationes ab
aliis in alia euntes et redeuntes. sed om-
nem scientiam nostram uno simul videbimus conspectu
ibi nulla oblivio erit. Unde memoria
angeli oblivionem non recipit. Unde
verum bones postquam cognovit an-
gelus non amittit. De formabilitate
memorie ad quod iiii[or] sunt necessaria tempus
triplex. locus triplex. actus triplex

Memorie formabi- modus triplex
litatem considerantes dicamus quod
iiii[or] valent ad memoriam que si bona
est potest esse melior et in bonitate con-
firmari. Si vero mala per partem illius
adiuvari et per proprium exercitatione for-
mari. Sunt ergo iiii[or] necessaria tempus actus
locus et modus. Tempus ut dicit Mar-
cianus. Quod nocte magis quam inter-
dum i[d est] in die maturius exercitatur memoria
maxime est. cum et late silencium iuvet. et
foris a sensibus vocatur intentio. Et quod
memoria tenere utrumque uberem fecundam non
semper ediscenda necesse nisi spacium me-
ditandi tempus indulserit satis erit al-
ter ipsas animo tenuisse perceptas si in
eius munere natali pervenerit. Hec Mar-
cianus. Nec quolibet noctis viget memoria
quia post cibum resoluti vapores et fu-
mi turbant sensuum organa precipue
visum et auditum qui sunt necessarii ad
discendum. Unde sicut pisces ebrius sit
visus vident eam in aqua. Sic illo tempore
ebetatur memoria et indiscrecta fit fan-
tasma. post sompnium vero magis quando ce-
lebrata est ius digestionis nec lucta-
tione anime in actionibus suis habes ergo de
tempore tria precepta. sicut sit tempus quietum
sit etiam nocturnum. sit etiam digestione
facta congruum. tunc enim vires sunt

sensus aliqui cito succedit falla
cia sicut in aqua remus apparet frac
tus. Locus ad memoriam confert tripliciter
si fuerit obscurus si cognitus. si signis
et ymaginibus insignitus. De primo
primo volentes enim reminisci trahunt
se ad locum solitarium et obscurum prius
fugientes et lucidum. quia in publico loco
et lucido surgunt ymagines sensibilium
et confundunt motus earum in obscuro vero
aduniuntur et ordinate moventur. Unde
tullius in secunda rethoricorum. Ubi tradit
memorie precepta dicit. Et querimus
locum obscurum parum lucis habentem. unde
et eos qui volunt recordari aliquorum
rei videmus quod claudunt oculos vel terram
ut frequentius incipiunt intueri. De secunda
parte. quod aliquis habet certam memoriam
ex locis in quibus vidimus vel audivimus
ea que quesivimus vel cognoscimus ibi esse
facta vel dicta. Unde equi solent hyn
nire vel ad locum veniunt ubi ipsarum cum
equabus facte sunt admissure. Lege
primum librum historiographi. et hoc
invenies in equo domini et acquisitione
Regni. De tercia parte. per tullium in retho
ricis. Hic curemus locos invenire et
quo pacto reponere et in locis ymaginibus
constituere oporteat ostendemus. Quemad
modum igitur qui litteras sciunt possunt id quod
dictum est scribere et recitare quod scripserunt
Ita qui mnemonica didicerunt. possunt ea que
didicerunt in locis collocare. et ex hiis
memoriter pronunciare. Nam loci cere
aut carte simillimi sunt ymagines litteris
dispositio et collocatio ymaginum scripture
pronunciatio lectioni. Oportet igitur si volumus
nos multa meminisse multos nos locos
nobis comparare. ut in multis locis mul
tas ymagines collocare possimus
Et ceteris. Sic quod scribitur cera con
tinet et littera sic quod memorie mandatur
in locis. tamquam in cera pagina quod

signatur ymaginibus vero quam litteris re
cordacio continetur. Et tullius in libro
de oratore. Locis pro cera simulacris pro litteris
uti docet. Et sicut in archa in alli dis
tinctione ponimus diversa numismata et dis
tincte ea proferimus. ita fiat in reposito
rio memorie rerum diversis simul ibidem re
positas sub certis signis et ymaginibus
Sic enim Symonides artem memorie le
gitur invenisse et loca in bona ad loca specialia
transtulisse. Dicitur enim cum cenaret in
Thessalia Symonides et cecinisset car
men quod scripserat de laude Castoris et
Pollucis et petiit ab hospite suo promissum
ei premium. Dedit ei hospes dimidium ro
gans quod ad residuum peteret a Tyndaridis
quos laudaret. Et cum Castor et Pollux
ut fertur a portis Symonidem vocassent
subito ad hostium surrexit Symonides
processit neminem invenit. Interim domus
corruit. Omnes convivas obruit et obtrivit
Et cum vellent eos humare nec possent
internoscere Symonides hoc invenit con
siderans locum in quo quilibet in cena vel con
vivio sederit et sic artem memorie invenit
ostendens quedam animo effigienda et
locis propriis collocanda. Ex magis de
bemus esse in hoc genere Symonidi quam
Themistocli atque quidam doctus ho
mo in primis eruditus accepisse dicitur ei
quod artem memorie pollicebatur se tra
diturum. Cum ille quesisset quidnam ars
illa efficere posset. dixisse illum doctorem
ut omnia meminisset et Themistoclem
respondisse gratius sibi illum esse facturum si se
oblivisci vellet quam si meminisse do
cuisset. Actus autem sive usus memorie
confert tripliciter legendo scribendo me
ditando. legendo submisse. scribendo re
misse meditando intimisse. Nisi enim
usus fuerit cum assidua diligentia quantacumque
arte iuvatur languescit memoria. Unde
tullius in rethoricis. Nomini disciplina

insitiua est artis preceptio siue summa as-
siduitate exercitacionis nec in memoria valet
doctrina nisi industria studio labore di-
ligencia comprobetur et ut locos habeas ad
precepta accomodatos plurimos ymaginibus
collocandis quottidie exercere conuenit. Et
Ambrosius in libro i de officiis. Usus enim instru-
it nam idem magister quos sine exercicio
doctrina aut sine usu preceptis qui disci-
plinam bellicam vult assequi quottidie ex-
ercetur armis et tamquam in procinctu posi-
tus proludit prelium et velud coram po-
sito prouidet hoste atque peritiam vires que
iaculandi uel suos explorat lacertos uel
aduersariorum declinat ictus et vigilanti
cernit obtutu. Qui nauim in mari regere
gubernaculis studet uel remis ducere prius
in fluuio proludit. Qui canendi suaui-
tatem et vocis affectant prestanciam prius
sensim canendo vocem excitant. Et qui
viribus corporis legittimo que luctandi cer-
tamine coronam petunt quottidiano usu
palestre durante duritate membrorum inmi-
nentes paciam laborare assweverunt. Hec
ipsa natura nos in paruulis docet quod
primus sonos meditantur loquendi ut loqui
discant. Secundum Ambrosium. Usus igitur est magis-
trius et hoc in legendo sublimisse et quam
sub silencio. Unde Marcianus. Hec voce
magna legenda sunt sed murmure potius
meditanda. Usus etiam confert in scri-
bendo non tamen quottidie sed moderate.
Nam ut supra dictum fuit. Continue scri-
bere vires corporis frangit ingenium de-
struit memoriam confundit. Et aliquid
scribere breuiter et moderate et visum con-
firmat et memoriam adiuuat. Unde Augustinus
ondit. Quod memoria iuuatur libris. Et
in 2 libro ad Iunicenonem(?) victorie dicitur.
Qui quidem scribere negligunt quia de me-
moria presumunt. Et Marcianus. Magna
exercitacionis hec res laborem exquirit quia
inquam id obseruari compti sole ut scri-

bamus ipsi que facile volumus vertere.
Deinde ut si longiora fuerint que sunt
edisserenda diuisa per partes facilius inhe-
reserunt. Tunc opponere notas rebus
singulis oportebit. Huius quoque volumus
maxime carmere(?). Et attende quasdam
artes que dicuntur notorie a notis que re-
spiciuntur ibidem. Vel notorie a nocaria(?)
quas inuenerint memorie secundum quo-
sdam superstitionem et errorem. Harum
due sunt species maior et minor. ambe pro-
hibite ambe dampnate. Quas cum ego
diligencius perscrutarer inueni orationes
deuotas suffragiorum(?) que sicut credo
apponebantur ut alia cicius crederentur.
Inueni et multa nomina nec greca nec
hebrea nec latina quorum non apparet
nec scio si adhuc inuenta est intelligencia.
Aliud est quod ibidem determinacio certi
obseruantur horarum quia sequitur effica-
ciam perpetuitatem(?) astrorum. Aliud est quod
sunt ibidem innabiles(?) note et picturae
quasi ex earum inspeccione diuerse generentur
in memoria sciencie siue artes. Et quia apposi-
tum aut ad oppositum siue sic siue sic
fuerit facta preparacio liberarum(?) non solum
artem hanc reprobat theologus ymo
gentilis philosophus. Unde Tullius in retho-
ricis. Ea inquit nolumus admonuisse quam
quam remonere ut ne quid ipse faceret tu
nos illi omnia parata quesita que tra-
damus preterea similiter alius alia ma-
gis commouet. Quare sibi suo quemque ac-
commodo conuenit ymagines comparare.
Usus etiam in meditando maxime con-
fert memorie. Nam meditacio figit in
memoria circa rem aliquam. Est enim me-
ditacio secundum Hugonem frequens cogi-
tacio modum et causam et racionem uniuscuiusque
rei inuestigans. Modum quid sit. causam quare
sit. Racionem quid sit. Vel secundum Richardum
Meditacio est studiosa mentis intencio
circa ad inuestigandum diligenter insistens

Sequitur tercia pars

Est autem meditacionis triplex spes va
rietatis · alia inspicitur · tercia in modis
primum surgit ex admiracione · secundum ex
electione · tercium ex circumspectione · In primo
admiracio questionem generat · questio investi
gacionem · investigacio inventionem · Similiter
in secunda meditacione quo fit in electione
sic procedit · quod lectio ad cognoscendum virtutem
animum instruit · meditacio comparat · oracio
sublevat · opus componit · contemplacio
in ipsa exultat · ubi gratia · In spiritualis
meditacio est quo scire oporteat exem
plum · Scriptum est · Declina a malo et fac
bonum · ecce lectio · Accedit meditacio lectionem
investigans quare dixit prius Declina
et fac bonum · Et eo inveniens sublevat quia
prius mala germina eradicantur · postea bona
plantantur et inde opus sequitur · quia sic
reus est qui non malum declinat · sicut
et ille qui bonum non facit quod facere deberet
peccat · Contemplacio vero gaudet que
veritatem primam cognoscit in rebus ubi
vicis creature mentis apparet · De meditacione
vero supra dictum est · et adhuc infra dicetur
De hoc ad prius sufficiat · Modus eciam me
morie confert · Est autem modus memorie
triplex · Collectivus · divisivus · exemplar
suppositivus · Collectivus in confirmando ·
Divisivus in multiplicando · Exemplar suppo
sitivus in recordando · Unde Hugo de scriptore
pictore · Demodo collectivo sic ait · Sicut
ingenium dividendo investigat et invenit
ita memoria colligendo custodit · Oportet
ergo ut que discendo divisimus commendanda
memorie colligamus · Colligere enim est de quibus
bus plurius vel scriptum vel disputatum
ad brevem quandam et compendiosam summam
redigere · que a maioribus epilogus · id est
brevis recapitulacio supra dictorum appellatur ·
habet namque omnis tractatus aliquod principi
um · cui tota rei veritas et vis sermonis innititur
et ad ipsum cuncta alia referuntur · hoc querere
et considerare colligere est · Omnis fons et
multa rivuli · quid abstractus flumine
sequeris · tene fontem et habebis omnia · hec
ideo dico quia memoria hominis hebes est et
brevitate gaudet · et si in multa dividitur fit
minor in singulis · Debemus ergo in omni doctri
na breve aliquid et certum colligere quod in ar
cha memorie recondatur · Unde postmodum
cum res exigit reliqua diriventur · hoc eciam
sepe replicare et de ventre memorie ad pa
latum revocare necesse est · ne longa inter
missione absolent · Modus autem divi
sivus est · ut sicut dicit Marcianus · Si
longiora fuerint que sunt ediscenda di
visa per partes facilius inheresaunt · Unde
Eucheriades · Eo maxime memoriam adiu
vat divisio et composicio · Nam memorie
vehementer firmat ordo sicut accepimus
et Symonides primo · Tamen hoc attende
quod non semper eo ordine quo aspecta sunt
debemus reponere sed oportet nos locis dispo
nere · Omnis divisio incipit a finitis et
ad infinita progreditur · Omne enim finitum magis
est notum et magis sensu comprehensum · Mo
dus autem exemplarius suppositivus est qui
procedit per similitudines · Unde Tullius pre
cepit · ut qui rerum similitudine voluit in locis similitu
dinibus figurent id quod voluit retinere
Ut si volumus recordari eius quod adversatur
nobis in iudicio ymaginem aliquam in obscu
ro magis cornibus in iudicio cum nos re
mentem · Cornua enim ducunt memoriam in
reminiscenciam adversarii et memoriam lectus
reducatur palbium · et ita de aliis utpote de
arte memorie · Et Tullius distinguit du
plices similitudines rerum et verborum · Rerum
quando totum fit sub ymagine simplici vel
similitudine vel exemplo ad memoriam re
ducimus ut dictum est de cornibus · Et sicut
natura resuscitatur quadam novitate et in
signi · quodam negocio commovetur · Ita ars
debet imitari naturam · ymagines ergo constitu
ere oportet rerum in memoria retinendarum · Sic
dicit Tullius · Sic id accidit si quod maxime

notatas similitudines constituemus. si
non multas nec vagas sed quid agen
tes ponemus ymagines si egregiam
pulcritudinem aut unicam pulcritudinem eis
attribuemus. si aliquam rem exornabimus
ut si coronis et veste purpurea quo nobis
notior sit similitudo. Aut si quam rem de
formabimus turpem aut si cruentam aut
ceno oblitam aut rubrica delibutam
iudicamus quo magis insignita forma
sit aut si ridiculas res aliquas ymagini
bus attribuamus nam ea res quoque fa
cit ut facilius meminisse possimus. Nam
quas res veras meminimus facile eas fictas
et diligenter notatas meminisse non diffi
cile est. De ymaginibus autem verborum que
infinite sunt sicuti infinita verba non
oportet hic disserere nec multum quibus libel
lum qui ab aliquibus habetur et dicitur liber de memo
ria Senece prescriptum ubi alius monet et
aliis similitudinibus alius et alius. Illa
autem est bona memoria ut non tantum firma
sed etiam celeri comprehensione res et
verba comprehendantur tum magis insisten
dum est rebus quam verbis. Unde Euche
triades. Pro omni memoria hoc observandum est
ut non tantum ea contineamus verum etiam cito
capiamus cuius pars maxima exercitatio
est quam exercere oportet primo poemati
bus. Deinde orationibus novissime operibus
et noctibus meditationibus quam vite sin
gulis et summis retinemus quia nusquam
intentio animi vocatur. Et post istam co
gitacionem vel lectionem nil amplius cogitemus
et statim capiamus quietem et semper ad
librum ediscendum est si tempus permisit. si
non res ipsas solas tenebimus verum verba
eis accommodabimus nec consuescamus no
bis ignoscere. Nam et admonitam et au
dicias ad libitum respicere viciosum est. si
nam memoria durior fuit aut non suf
fragabitur tempus quod faciam non te ad
omnia verba assignabis nam oblivio vin

ubi aut deformem hesitacionem aut tota
silencium inducet. Hec ille. Nota quod dicit
capiamus quietem. Quod videtur exponere
beatus Bernardus in epistola ad fratres de monte dei
dicens. Attentus in sompnum semper ad de
fer tecum in memoria vel cogitacione in quo
placide dormias quod non inquam etiam
sompniare iuvet. quod etiam evigilantem
te excipiat et in statum hesterne intencionis
omnis restituat. Sic tibi nox sicut dies il
luminabitur et nox tua illuminacio erit in deli
ciis tuis. placide obdormies in pace
quiesces. facile evigilabis et surgens
facilis et agilis eris ad redeundum in id
unde non totus discessisti. Sobrium enim
cibum sobriumque potum sequetur sobrius
sensus et sompnus. Carnalis vero ille
et brutus et sicut dicitur lectus abhomi
nandus est servo dei. Denique non pre
congruam quietem facile est sensus et
corporis et mentis enervare et quasi
filios domus patrisfamilias adoptare necessa
rium spiritum suscitare et remittere. Capitulum

Hic agitur de condicionibus imaginum que adprehendit ex factis imaginum formam et finem rei

Racionem dicimus esse necessariam
post sensum ingenium et memoriam
hec enim ita memorie coheret quod altera
in nobis sine altera officium suum implere
non valet. Nam memoria sequitur preteritis
et contrariis et memorie quodam prius quod in a
nima tenemus coniungimus. Racione vero de hi
is omnibus iudicamus. nec est in nobis me
moria recordari potest sine racione. nec racio sine
memoria potest aliquid discernere sine in
dicare. Consideremus ergo racionis initium
exercicium iudicium vicium. Initium adimitur
considerata principium effectuum et causam unde
proficiscitur. Quam sine subtilem rei inspecti
onem et experienciam que innititur fi
nem etiam quo perficitur. Videlicet ad causam
efficientem considera unam esse com
preteritam que preit omnium rerum scientiam. hec est
rerum omnium maior quia cum omnia bone
facta sint effectus omnis sua est causa posterior

Nam si mundus factus est et fuit ut fieret
mundus, prior ergo est quam mundus. Sed ante
mundum nichil nisi deus. Est igitur eternum et
idem quod deus eternus. Nam nec est sine
deo fuit nec sine eo unquam deus esse potuit. Et
ut dicit Augustinus in epistola ad Evodium: Conne-
xio autem atque unitas eorum eadem et dei
eadem patris ad filium. Filii ad patrem prin-
cipia sibi quodammodo et causas existendi pre-
stant, quia alterum sine altero esse non potest.
Desideratur in nobis et quomodocumque dicitur ne sileatur.
Verum autem gignendi eorum dum dicamus
cum dei gignendi eorum, quia nec fructus sine
radice esse potest nec radix sine fructu aliquid.
Similitudo sic ducatur ut quodam intelli-
gentie decore signetur. Vivit enim et in
gremio terrarum est fecunditas, quo sterile non
sinitur esse. Radix enim si granum tritici non
esset, eaque terre ista producerent est non
haberet. Cum igitur est que deus est aut ostendat
deum eorum aut eorum esse deum unum, quo-
modo alterum ostendens non ostendit nisi per
filium pater, nec filius ostenditur nisi per patrem.
Habet ergo ratione eterna est prestatur et hu-
mane sive intellectuali menti inseritur.
Nam rationali spiritui eius gemina est concessa
a deo, que est eterna est si quis discutiat
et affectio quod diligat. Est ad veritatem affec-
tio ad virtutem. Ex ratione oriuntur consilia rec-
ta, ex affectione desideria sancta. Ex illa
omnis veritas et spirituales sensus, ex ista
omnis virtus et ordinati affectus. Hoc autem
est quod est luce summe sapientie illustratur
et affectio regule summe iustitie conformatur
et per studium sapientie frequenter inducitur, dum
in operatione iustitie. Et hinc Iacob supponitur
dum Rachel in Mabili esse separatur. Nam
ut dicitur in libro de duodecim patriarchis: In
cubiculo Rachel totiens queritur quotiens
in lectione sacra spiritualis intelligentia indagatur.
Sed qui diu ad sublimia penetranda
non sufficimus, saltem cupiatim diligimus, quia
tamen Rachel nondum invenimus, et tunc ge-

mere et plangere nostram cecitatem in-
cipimus, et sic pro Rachele Beniamin moritur.
Hic ergo iam ratione perfecta est et menti ra-
tionali nostra per experientiam innotescit et ut sci-
entiam acquirunt in multis et variis exercet.
Est enim est secundum Augustinum aspectus animi
quo per se ipsum non per corpus verum intuetur.
Ratiocinatio vero est rationis inquisitio. Hoc
est aspectus eius motio per que aspici-
enda sunt. Ratiocinatio querit, est invenit. Aspec-
tus hic aliquando cum ductus tu enim vi-
det sciri, tamen non videt hominis est igno-
rantia. Et licet multa discamus legendo,
multa audiendo, nulla exercitio nobis
rationis indicio, nunquam tamen totius perfectionem
que in vera discretione consistit possumus
obtinere sine experientie magisterio. Debuit
enim singulis virtutibus sepius studium
frequens impendere, quod dum facimus necesse
est nos sepius cadere et oportet sepe resur-
gere, et per frequentem lapsum addiscere quam
vigilantia qua cautela oporteat vir-
tutum bona acquirere vel custodire. Sic in
ratione dum lux veritatis vel falsitatis fumus
mendacium facula suas vices alternant,
mentem rationalem adversitas et sepe lu-
cem illuminat. Perfecta ergo est tandem que
exercitata ante et vegetata in eo quomodo
veri ... ponitur ad plenam cognitionem
sui et inde sublevatur ad contemplationem
dei. Istum enim cordis oculum erigit ad
videndum deum qui nondum est idoneus ad vi-
dendum et cognoscendum se ipsum. Et quod satis
mirabile videtur nisi moritur et occidit
est ubi perficitur, quia cum mens hominis supra
se ipsam rapitur omnes humane rationis an-
gustias supergreditur. Ad illud enim quod supra
se elevata et in excessu rapta de divino
lumine conspicit omnis humana ratio succum-
bit. Hanc humane rationis perfectionem dum in
aut defectum mentem sensisse perpendens
recte apostolum: non enim estimet humana ratio
ad illius divini luminis claritatem attingere.

posse penetrare non tediatur posse comprehendere. Si enim aliqua racionacione comprehendi posset lumen illud inaccessibile non esset nec apostolus ipsum se diceret.

Hic agitur de exercicio racionis discernendo peccatorum condiciones

Racionis exercicium igitur unde est racionibus exercetur aut ad deductionem ad conclusionem vere discretionis. Sed caute procedendum est propter curiositatem que procedit in oblivionem que doctrine cognicione nichil aliud querit nisi laudes aut iactancias. Nam in via veritatis fantasmata multa occurrunt et quasi fures insidiantes nos transire non sinunt sed tot plagas erroris infligunt et vulneratos in loca latebrosa et obscura proiciunt. Alii ergo fame et siti curiositatis estuantes et inanibus fantasmatibus estuantes tamquam pictis epulis vento saciantur quam volentes pascamur solida veritate. Divina sapiencia vel sciencia certa haberi non potest nisi sit rerum que sunt eodem modo se habentes et certe aut per modum infallibile. Exercentur diversis hominum diversis studiis. Alii linguas informant, elementa figurant, verborum inflexiones, composiciones, divisiones audiunt construunt repetunt memorie que conservant. Alii fermentandis studio disputacionibus vacant et quibusdam verborum intricacionibus socios implicant et defraudant. Alii verborum fallaciis interiorem sermonis demonstrant. Alii terre spacia et dimensionum mensuras explicant formas. Alii sonorum diversas proferunt melodias. Alii numeros. Alii motum corporum contemplantur. Alii cursus et posiciones siderum et conversionem celi quibusdam instrumentis declarare conantur. Hiis omnibus diversa est forma discendi. Et preter hec quoque utilibus quoque inutilibus exercent que tamen maiori indulgencia egent. Aliorum laqueus est mundus qui sub ymagine veritatis latet occultus. Occultus est enim qui foris veritatis speciem ostendit et intus venenum falsitatis infundit.

Hic imprudentes multi perimuntur et inutili labore naturas rerum inquirunt auctorem vero suum et naturarum omnium artificem nesciunt et tamen querere negligunt quasi sine deo veritatis valeant invenire. Quos videmus et tamen semet ipsos abducere. Et dum talia considerant ea que ad eum non pertinent curiositatibus evagantur nosse minime verentur. Hic enim solent aves capi quibus in tenebris noctis. Hic lumen ostenditur quod mirantur et paratur huic laqueus quo capiuntur. Quid enim prodest homini si rerum naturam subtiliter investiget efficaciter comprehendat, ipse autem unde venit aut quo iturus sit animo non considerat, non curat non attendat. Exercere igitur racionem et discurrere salubriter peccatorum condicionem, convertere humiliter intuitum considerans erigere subtiliter interius tui contemplacionis percipere summe sapiencie delectacionem. Discerne igitur peccatorum condicionem, attendens tantum esse premium divini in celis beneficium debitum et impensum ministrancium dampnandis obprobrium. Certum est enim ipsam vanitatem quia sicut omnis creatura est de nichilo ita in nichilum omnino tendere enim que cotidianam innovat.

Divinum vero beneficium in creaturis ostenditur que creaturis imminere divini vestigium per imago et similitudo secundum creaturarum diversitates reperitur. Debitum ministerium attentum impendit, dum aer lucem et temporum vicissitudines, aer avibus flatus, gloria volatilium ab aqua potum diversitates a terra diversa vegetabilia ministrant hominum necessitatibus dampnacionibus fingit obprobrium cui exercentur quesita sunt nobis ad usum irricamus nec libidinis augmentum convertere humiliter intuitum considerans quia si ignoras te o pulcherrima puellarum, egredere et abi post greges tuos et similitudines assume bestiarum

Convertere eo inte quies tuam et inve-
nies sapienciam te docentem. Habitare sep-
tuaris et invenies deum non in multitudine
vel hominum frequencia loqui solitum sed ma-
gis in solitudinibus in montibus in speluncis
et in noctis silencio. Et licet ipse salvator
mundi se mundo manifestaverit tamen quod dice-
bat in tenebris quod in auribus audiebat
discipulis dici in lumine et super tecta pre-
cepit. Legem accepit moyses in solitudine
loquitur cum domino in monte. Causa spiritus
domini hominem ad secretum vocat ipsum ammo-
nens ut se in se recolligat et se ipsum
attendat. Nam ad archam columba re-
vertitur corvus egrediens vel aquis inter-
cipitur vel cadaveribus inescatur. Ubi
dum gyrovaga violatur. Erigere sub-
tiliter inventor tunc contemplacionis nostri
enim est utilius exercicium aut dignitatior
quam ipsos quod melius et ceteris pre-
eminet exercere. Hec est sola sapiencia
que pertinet menti. quia nichil est
dignius adquirendum. dulcius adinveniendum
utilius ad habendum. Ad ipsam enim et ad ipsam
condita est humana racio ut ad ipsam
sit mentis conversio sicut ymago in illud
cuius est ymago. Sicut enim corpus naturali
suo statu erigitur in celum quod dignissimum
est omnium corporum. Sic eciam spiritualis erigitur
in supremum incitatum non superbe sapiendo
sed pie diligendo. Et licet subtiliter tamen
sobrie cognoscendo. et tanto validio-
ribus exerciciorum studiis quanto altior est
ad quam nititur sublimitas maiestatis.
Illius exercicium amat silencium. bonam con-
scienciam. non tumidam scienciam. veritatem cudi-
ces non verborum flores. verba dulcia
ardencia et devota et pacifica. humilia
humilibus consenciencia non cavillancia
non disputancia non garrula. non
nugigerula. non verbosa non contencio-
sa. non curiosa. non ampullosa. Hec
est racio que adeo cum appetat inetur

illuminari et sapiens a sapiencia fieri. et ymago
ymagini conformari. Hec enim est condi-
cio humana. ut mens tamquam in speculo
quodam suo divina sapiencia relucet. et que
in se videri non potuit. in sua ymagine
visibilis appareat. Sed propter primi parentis.
pulvis superiectus est speculo mentis humane
et ignorancie caligo offuscata lumen intercepit
sapiencie. Unde est quod postquam domus dei le-
dificata continuo implevit eam nebula
quo tamen dissolvitur. quando veritas manifes-
tatur. ignorancia pellitur. mens illumina-
ta et inde ad contemplacionem assurgit. Experire su-
aviter sapiencie delectacionem. Hec est omnis ex-
ercitacio in qua mirabili refectur gaudio. cum
affectum reficit devocio. et intellectum contemplacio.
Bene dico reficit ex quadam prelibatoria
et dispensatoria dulcedine. sed non perfecte
saciat ut specie ad speciem contemplacionem. sicut
erit in eternitate. quia magna multitudo dul-
cedinis quam abscondisti timentibus te.
Hanc tamen gustamus adpinus sed rara
hora et parva mora. Sed cur hanc delectacionem
continuare non possumus. cum illud in quo
minus appetitus capitur. Et cum minori
fastidio exercetur. et magis continuetur.
Sed certe sapiencialia porcionum homini
et que comprehensori sunt perennia non con-
gruunt viatori. Et inde quia ad illud quod
minime sufficimus ipsum minime continuare pos-
sumus. Ad illam vero contemplacionem ex
qua tanta dulcedo sequitur minime pos-
sumus ex nobis. sicut nec vespertilionis
oculus ad lumen solis. Et inde quod eam
xenne simpliciter renno quod est oppositum
in anime. quare homo cito labitur ad
prima et simplici contemplacione. Unde est ut
puto quod natura simplex vel ad simplices reduc-
ta sicut est angelica continue contemplatur
continue delectatur. quia eius opus nec mo-
tum nec lassitudinem admiscet. Sed mixta
composita. sicut est humana coniungitur opus
motui. vel quod est in operante sic est in operibus.

spiritui aut que est in precedentibus potencijs
sicut opcionem racionis et intus adiungi motus
ymaginacionis et memorie et aliarum virium sen-
sitivarum. Et quia corporalis motus dissol-
vit et per consequens debilitat organa non conti-
nue sentimus aut racione movemur aut intelligimus
aut contemplamur aut delectamur. Sed
iudicium racionis hoc est naturale iudicatorium adquod
ipsa veritatem discernendo disturrit etc.

Racionis iudicium attendentes consi-
deravimus in racione iudicatorium naturale
adquod ipsa veritatem scrutando discernendo
recurrit. recurrendo leges eternas ibidem
consulit. consulendo quantum eternis est neque
fallitur neque fallit. et inde progrediendo
ad opcionem descendit. Naturale ergo iudica-
torium institutum est racioni adquod licet recurrere
cum ex variis sensibus fantasmata se offerunt
fanthasie. hoc est lumen per quod intus natu-
raliter cognoscibilia diiudicantur. in quo secundum
cuius principia describitur. Unde dignitati-
bus facultatum auditis facultas acquiescat
Nichil enim sapientissimus iudex in nobis
sine iudicii moderacione fieri patitur quia
et honor regis iudicium diligit. Hic est
iudex integer incorruptus in mente resi-
dens equitatis trutinam recte et inde-
clinabiliter tenens iniquitatem omnibus et
nis innititur. et legis eterne regulas in-
tuetur. Ergo iam recurrendo ad iudicium
ad legem eternam consulit per quam inmuta-
bilia de mutabilibus discernit. Mens enim
nostra est mutabilis. hec autem lex eterna
que super mentem est manet in qua est omnium
artium veritas immutabilitatem non habet
errorem. De qua Augustinus in libro de vera
religione. Eternam legem mundis animis
phas est cognoscere. iudicare de ea non
est phas. sed per eam contingit iudicare. Ita
iudicans semper est superior iudicato. Cuius
iudicium qui videre desiderat Augustinum de vera
religione libro xij consilio legat. Et libro xij de trinitate
c. ij. et xj. et de precipue conditur. quo
etiam veritas racione consulitur. Unde de
c. eiusdem libro dicit. Quod bruta licet illius
incorpoream contingere nequeunt. quam mens
nostra quodammodo radiatur ut de hijs om-
nibus recte iudicare possit. Nam quantum
eam capimus tantum id possumus. Datum
est in sensibus irracionabilium animalium. et
si scia non certe quedam scientie similitudo.
Cetera autem rerum corporalium non quia sen-
tiunt sed quia sentiuntur sensibilia in corporata
sunt. quorum in arbustis hoc simile est sen-
sibus. quod aluntur et gignunt. Verumptamen et
hec omnia celestia latentes in natura cau-
sas habent sed causas suas quibus mundi huius
visibilis structura formosa est. sentien-
endis sensibus prebent ut pro eo quod nosse
non possunt quasi innotescere velle viden-
tur. Sed nos ea sensu corporis ita capi-
mus ut de hijs non sensu corporis iudicemus.
Habemus enim alium interioris hominis sen-
sum isto longe prestanciorem quo iusta
et iniusta sentimus. iusta per intelligibilem
speciem. iniusta per eius privacionem. Ad huius
sensus officium non acies pupille. sed foramen
auricule. non spiramenta narium. non
gustus faucium. non ullus corporeus tactus
accedit ibi me et esse. et hoc nosse certus
sum et hoc amo atque amare me similiter
certus sum. De hoc eodem xi libro de civitate dei
c. vj et xv. c. li. iij. v. et c. iij. et iiij. li.
c. vj. Consulendo autem legem eternam
quantum eterna est etc neque fallitur neque
fallit prout dicitur in libro de vera religione.
Ille mentitur qui vult videri quod non est.
Qui autem non volens aliud putatur
quia est non mentitur sed fallit tamen. Ita
ita discernitur menciens a fallente quod inest
omni mencienti voluntas fallendi etiam
si non ei credatur. fallens autem esse non
potest si non fallat. Hec Augustinus. Cum
igitur veritas eterna immutabilis de qua etc
humana non iudicat sed per quam iudicat
quamdiu mens figitur oculus racionis

bi bene purgatus fuerit · neque fallitur
neque fallit · una est que illustratur omnes
spiritus racionales et intellectuales · ut sicut ab
una facie multe in diversis speculis appa
rent ymagines. Ita sicut super ps. dicitur Quoniam
diminute sunt veritates a filiis hominum multe
enim in hominibus veritates a deo sicut ab una
dederunt. dicit. Non illius partis anime que no
bis est pecoribus communis sed sublimioris
racionis est iudicare sublimibus corporibus secundum
raciones incorporales et sempiternas que nisi supra
mentem humanam essent incommutabiles non
essent · et in hiis nisi subiungeretur aliquid nostrum non
possemus secundum eas de corporibus iudicare
Inherens igitur legibus eternis racio tanquam perfecte sapien
cie per eam que continetur et aspirat se adope
randum gaudet. Interius enim bonis omnibus
sapientibus eum. Et vera in usquam se melius
deprehendit modus humane inspectionis
quam in speculo divine visionis. Et tanto clarius
et plenius perilluminantem et adiuvantem · gra
cia in contemplacione summi boni speculatur. veris
incommutabilis veritatis inspiciens ad eas per
tingere meretur. Intuitu amoris et exinde
format sibi modum conversacionis celestis et
formam sanctitatis. Et constituit moyses
tabernaculum sicut est ipsi in monte monstratum
Et si ergo racio secundum philosophum. Principium est
vicium que consuetudinales aut morales
dicuntur. Quid mirum si ergo adiuta perversam sive
in rebus peccatis et viarum viciorum operibus
exercetur. Interius enim quocumque applicatus
fuerit sive in bonum sive in malum talem ingerit
sed relictus sub rebus secularibus et cum
gatorum se non negat. Et infectus vicio ra
cionis quam voluntatis per eius tercia
cogitaciones et nequicias racionis persequitur
quibus a deo se separat. Illuminatus vero
per graciam michil apud se indignum paciatur
et voluntatis affectum cum eius in veritatis
effectum · semper deo coniungit. Sed racionis
vicium infecta dicitur enim ergo humana ministerio
ymaginacionis ocio cogitacionis etc.

Racionis nostre attendentes eam
in morbo quadruplici videmus infectam

Ministerio ymaginacionis Ocio cogitacionis Iudicio discrecionis Consilio deliberacionis	}	Ministerium ymaginacionis inficit racionem cum eius rerum

visibilium representat speciem. Disservit autem
ymaginacio sicut ancilla inter dominum et ser
vum racionem scilicet et sensum. Et quidquid exterius sen
hauerit et per sensum exterius interius repre
sentat ancillam racionis. Nam ergo foras exire
non potest. Sensus autem exterius redeat in
terius non potest. Et ideo ymaginacio racioni as
sistit et sensu deficiente eidem ministrare
non desinit. Et sicut sensualitatis obsequitur
affectio · sic ymaginacio racioni. Sed ymaginacio
quedam est bestialis quedam vero racionalis. Be
stialis qua per ea que vidimus aut sentimus
vagando in mente discernimus sine gravitate
sine utilitate sicut et bestie. Racionalis vero
qua ex hiis que per sensum corporeum novimus
aliud ymaginaliter fingimus. Aurum enim
et domum vidimus et tamen auream domum
quam nunquam vidimus ymaginari pos
sumus. Sed racionalis ymaginacio duplex est
quedam pro racionem disposita. quedam intelli
gencia premissa. Prima vero qua secundum
visibilium rerum speciem cognitam · visibile
aliquid ad mentem disponimus · quod tamen non
attingit sensus corporis. Licet tamen illud cor
poreum · esse cogitemus. Sic enim ignem
infernalem et penas corporales eternas quas
videre non possumus · racionis ymaginacione
et veritate tenemus. Secunda vero est que
per visibilium rerum speciem ad invisibilium cog
nicionem ascendere nititur. Ut cum terram lacte
et melle manantem · et muros celestis
urbis ex lapidibus preciosis et hymnos legimus
et secundum litteram non accepimus sed expectare
rerum maliam ad spiritualem intelligenciam
assurgimus. Prima ergo pertinet ad consideracionem
futurorum malorum. Secunda ad considera
cionem futurorum bonorum. Prima ymaginacio

obscurat et eum impedit. Secundo eum
quandoque impedit quandoque expedit. Impedit per
fluxum fictionum, expedit per meditationem. Et
qui sancti viri se sentiunt turpibus cogita-
tionibus pulsari et ad delectationem illici-
tam moveri in ipso temptationis aditu
futura tormenta vel inferni oculos po-
nunt et sic per imaginationem bene disposi-
tam meditando quandoque illicitam suggestionem
extinguunt. Tertia imaginatio eum erigit
et in desiderium eternorum ascendit sine tri-
bulatione sine comparatione. Sicut docet Ri-
chardus de sancto Victore in libro de [illegible]
re. Secundo est ocium cogitationis. Un-
de imaginatio bestialis semper sit gar-
rula, cum tanta importunitate perstre-
pit manibus tibiis ut sequis varias
proferens eadem assensu cogatur quandoque
ad lubricam, quandoque ad tantum illicite co-
gitationis. Hinc est quod aliquando dum psallimus
vel oramus divinis vel etiam iudicandis
nos disponimus, tantas patimur cogi-
tationum fantasias ut oculis cordis
negamus repellere ipsas, et sic per
susceptas imaginationes eum [illegible] et
[illegible] corrupte voluntatis [illegible] per
ipse cogitationes [illegible] prima et [illegible]
tionis eum [illegible]. Hec enim cogitationes
sine intellectu quedam inveniuntur vane et
otiose, que non repente perimunt, sed pau-
latim corrumpunt eum. Cum non occupat
certa pro re [illegible] et eum infirmant ipsum
[illegible] distrahunt sive sint cogitationes [illegible]
bus sive imaginationibus sensibilibus proce-
dentes sive quedam simulachra cogi-
tationum vel recordationes ultro et multiplicantes
scaturientes de memoria. Et tales cogitationes
magis videntur esse passiones volun-
tatis quam actiones, quia nulla est ibi inten-
tio cogitantis, sed quod ebullit sponte
de memoria fermentum se offert intellectui
non curanti. Et quandoque agitur vide per
agi in sompnis dormientis quam in acie

cogitantis. Et hec cogitationes huiusmodi solet
aliquando repellere spiritus sanctus. Tertio quia scriptum est
quia spiritus sanctus se aufert a cogitationibus
que sunt sine intellectu. Sic etiam culpa neglige-
tis ut spiritus discipline se auferat a cogi-
tationibus indisciplinatis, que quamvis
primum quidam occulta eum non [illegible]
fiunt per [illegible]. Aut tribuitur [illegible] intellectus
[illegible], cum non sit [illegible] intelligentis et
sensus. Cum vero de rebus sacris bene
cogitatur, ut dicit Bernardus in epistola ad fratres
de monte dei. Voluntas libere ar-
[illegible] de memoria quodcumque opus habet
et intellectum formatur memorie adhibet
formandum quod quantum illud est intellectus
ad hibet acie cogitantis et sic peragitur
negotium cogitationis. Cum vero de hiis
que de deo vel ad deum sunt cogitatur et vo-
luntatis eo profectus ut amor fiat contem-
plationem amoris infundit se spiritus sanctus
spiritus vite et omnia vivum fiat adiuvans
seu in oratione seu in meditatione seu in
tractatu misterium cogitantis. Et co-
tinuo memoria efficitur sapientia cui suaviter
sapiunt ea bona domini et quod ex eis co-
gitandum est formandum in affectum adhi-
bet intellectum. Intellectus vero cogitantis ef-
ficitur contemplatio amantis et formans
illud in quasdam spiritualium vel divine sua-
vitatis experientias afficit ex eis aciem
cogitantis. In nobis efficit gaudium fru-
entis et tunc de deo bene cogitatur secundum
humanum modum, quia modus hic co-
gitandi de deo non est in nostro cogitantis
sed in gratia donantis. Ideo preparandum
est cor ut voluntas expediatur ab ali-
enis affectionibus et vel intellectus asso-
ciationibus memorie a otiosis vel
negociosis et quantum curiosis occupa-
tionibus ut nos exhibeat puram
affectionem memorie in animam fidelem intellectus
experientie suavitatem et sic omnia co-
operantur in bonum et gaudium.

cogitantis. Tercium est consilium discrecionis duobus enim modis in iudicio discrecione peccamus quod maxime patet in moralibus. Erramus enim modo in discernenda qualitate modo in examinanda quantitate. Qui dicit bonum malum vel malum bonum in errorem qualitate errant. Et qui dicit quod maius est esse minus et quod minus est esse maius in quantitate peccant. Qualitatis opinione prauos eos se fallerat quos propheta arguebat cum diceret Ve qui dicitis bonum malum et malum bonum ponentes tenebras lucem et lucem tenebras ponentes amarum dulce et dulce amarum. Quantitatis examinacione error ille reprehenditur qui per prophetam redarguitur cum dicitur Mendaces filii hominum in stateris ut decipiant ipsi de vanitate in idipsum. Adhoc enim ad instateram appenditur ut eius quantitas non ignoretur. Cum dicitur quod sunt tenebre super faciem abyssi erratur in indiscrecione iudicii donec ille qui dixit lumen de tenebris splendescere emittat lucem suam et veritatem suam Rom irradiet luminis veritate. Hoc tocius infirmitas discrecionis obscuritas. Sed cum lumen veritatis in animam desuper venit sicut luna illuminatur a sole obscuritatem amittit. adest discrecio racionis tollens caliginem et affecciones moderans in mo tutem. Nam virtutes in vicia vertuntur nisi per discrecionem moderentur. aliogin timor cadit in desperacionem dolor in amaritudinem spes in presumpcionem amor in adulacionem leticia in dissolucionem ira in furorem.

Quartum est consilium deliberacionis sicut iudicium racionis est discernere quid bonum quod sit quid bonum et malum. Per consilium deliberacionis est deliberare quid expediat quid non expediat unicuique. In hoc erratur frequentissime quia quod quibusdam est augmentum corone fit aliis causa precipicii et ruine. Sicut multos videmus cadere de gradu sublimiori qui stetissent fortes in inferiori. Et multos econtrario in religione saluari quibus non expediret permansisse in conuersacione seculari. Facilius enim est uidere quid liceat et quid non liceat quam eligere quid expediat vel non expediat. Illud est discrecionis istud deliberacionis illud iudicii istud consilii. Sic induitur tenebris eo que in tenebris sedet et lumen celi non videt qualiter celi semper prius licet non videt. Oritur enim sol et occidit et ad locum suum reuertitur quia intelligencia veritatis modo datur modo subtrahitur et post subtractionem iterum reparatur. Quam enim diu in istam vicinum diei et noctis vicissitudines sustinemus. In celo dies sine nocte in inferno nox sine die in terra nec nox sine die nec dies sine nocte. Et hec sufficiant de concomitantibus disciplinam.

Hic agitur de antecedentibus et consequentibus ad disciplinam quarum primum est humilitas in intellectu quod maiore requiritur de quibus hic agitur

Nunc ad consequencia disciplinam que prefatum ordinem disciplinam accedens. Hoc autem facilius inueniet

Humilitas in intellectu
Studiositas in effectu
Tranquillitas in affectu
Paupertas in censu

Humilitas in intellectu requirit primo ut nullam scripturam vilem teneas. quia de genere bonorum est omnis sciencia et deus scienciarum dominus est. In aliqua scriptura forte inuenies que non nichil contineat speciale quod utile est. Si multa legis nichil perdis. aliquid forte lucraris. Si non potes omnia legere sicut dictum est supra que sunt utiliora lege. In eiusdem laborem in necessariis et in presenti necessariis debes impendere. Secundo ad hanc humilitatem pertinet ut a nemine discere erubescas. Nam ipsum dicit Quod tu non nosti fortasse nouit consellus. Sic enim nullus est in vita qui nouit omnia. ita nullus est qui non aliquid speciale acceperit a natura. Hinc illud Plathonis. eis magis esse laudibus

Noli aliena verecundie disce quia mea
impudenter ingerere. Peior est enim verecundia
ignorantie quam hominem tamen doctrine adure
Sapientior omnibus eris si ab omnibus disce
volueris. Ditiores enim sunt qui ab omnibus
accipiunt. Secundo ad hanc humilitatem pertinet
ut cum scientiam adeptus fueris ceteros non
contempnas. Nam ut dicit magister hugo hic
tumoris vicium. Unde quibusdam accidit quod
suam scientiam nimis diligenter inspiciunt
et inde intumescentes putant alios
scire non posse quod ipsi noverunt. Bonus
enim lector humilis debet esse et mansuetus
a curis inanibus et voluptatum illecebris
prorsus alienus diligens et sedulus ut
ab omnibus libenter discat. nunquam de scientia
sua presumat. perversi dogmatis auctores
quasi venena fugiat. diu rem pertractare
antequam iudicet. discat non videri doctus
sed esse querat. dicta sapientum intellec-
ta diligat. et ea semper coram oculis quasi
speculum vultus sui tenere studeat. Et si
qua forte obscuriora intellectum eius non
admiserint. non statim in vituperium
prorumpat ut bonum nichil esse credat
nisi quod ipse intelligere potuit. Propter hoc
ostendit Augustinus in viii confessionum. Quod qui tot
sapientie vacare querat latere. humilitas enim
est prima clavis sapientie. Quarto ad hanc
humilitatem pertinet ut non nimis cito
ad maiora conscendas. Qui enim incessit in
primo. cum vis videri in summo. Aptissime
incedit. qui ordinatissime incedit. Si
facis saltum time precipicium. noli nimis
festinare. quid valeas experire. et quid
habeas in ipse anime facultate. prius sunt
onera manibus sublevanda. quam humeris imponenda. De hiis satis deter-
minat beatus Bernhardus in libro de humilitatis
gradibus. Secundum studiositas in effectu que con-
sistit in iiii^or. in labore in amore in cura in vigilia

Sequitur ergo studiositas in effectu
Sit igitur studium in opere. et nullus

scientiarum tractatum meditando inmiteretur
Studium querendi pertinet ad instantiam
operis. Scrutinium vero ad diligentiam
meditationis. Opus peragit labor et a-
mor. Diligentia vero cura et vigilia
In hiis ergo iiii^or consistit studiositas
In labore est ut agas | Isti sunt iiii^or
In amore ut perficias | qui portant
In cura ut provideas | lecticam phi-
In vigilia ut attendas | logie. quia
mente qua sapientia presidet nolunt exce-
dere iuvenes a fronte philos. scilicet et so-
phos. id est amor et labor lecticam ferunt.
quia foris opus peragunt. Puelle vero
scilicet pimelia agrimnia. quod interpretatur cura
et vigilia ferunt a posteriori. quia intus
pariunt consilium scilicet. in secretiori. De hiis
iiii^or require in Marciano de nuptiis
mercurii et philologie de coniunctione scilicet sapientie
et eloquentie. Unde ibidem dicitur. Quod
alumnam suam dilatam puerorum quorumdam
scilicet laborem quos in ipsa omnem difficul-
tatem ascensionis evitat. Unum idem quod
laborabat eadem vocabatur non solum
in lectica. cum hanc eam sustulat unum celum
tum diva impiger puerum Quippe ce-
sarum sibi quondam puero renidenti. qui
nec voluisse nemo filius erat. et tam
amor a sapientibus ferebatur a fronte lecti-
cam subtrahere movebantur. Nam postica
pimilia et agrimnia dilecte virgini subtra-
here mancipia. Sic enim athanasia pre-
cepit ut uterque sexus cum philologia celum
possit ascendere. Secundum tranquillitas in affectu
ad quam iiii^or requiruntur. custodia scientie non
veritatis abundantia cordis. exigentia sumptus.

Sequitur tranquillitas in affectu. Panem
enim videre possumus in aere turbido
sed longe melius in sereno ethere et tran-
quillo. Ad hanc autem tranquillitatem iiii^or
exiguntur. In ratione ut sit custodia scientie
In ratione notitia veritatis
In voluntate habundancia cordis

In memoria vel mente experiencia suauitatis
Cum si carnem non inquietat fetor
Horum obnubilat error
Voluntatem non oblectat vanus amor
Memoriam siue mentem non amaricat
aut conturbat timor. Tunc enim est in
anima tranquillitas. Nam caro affligitur
Intellectus illuminatur. Affectus subiat
deus diligitur et totus homo interior et
exterior dulcedine soporatur. Non enim hec
anima quo ducitur vel ad spurcitiam carnis
vel ad fallaciam demonis vel ad contemp
tum dei vel ad odium proximi. Et forte si
hec mulier que sompnum custodit dormientis
hostis. Tanus. uxor. Inimicus. Est ergo
interim custodia sanctitatis in carne. Semper
enim sentina sensualitatis aperte inferiori fe
torem libidinis euaporat que mentem
impugnat et impinguatam inspurcat nisi
quis corporeos sensus et aditum cordis
diligenter custodiat. Cum enim concupiscencia
non vincatur de ipsa concupiscencia suaues de
lectaciones. lubrice cogitaciones prouenit
et graues corrosiones conscientie permodum
sentiuntur. Et quia ex imaginacionibus ludi
illusionibus repletur. efficitur lumen ocu
lorum inabile et inefficax ad spiritualem co
gitacionem. Lumen inquit propheta oculorum
meorum non est mecum. et lumbi mei imple
ti illusionibus et non est sanitas in car
ne mea. Affligatur igitur corpus non conteratur
Ligatur cura carnis non in concupiscen
tiis. sed quadam disciplina spirituali. ita ne
quod in eo neque in cogitatu neque in quantitate
appareat aliquid quod dedeceat filium dei
Habeat ergo sensus exteriores non duces
sed sequentes. Interiores autem sobrios
et efficaces. Mulierem in domo sua scilicet car
nem non litigiosam sed moribus insti
tutam et cogitacionum familiarem ordina
tam habeant. caro vero sicut infirmus
in via commendatus diligencia cui in
volenti sint inutilia neganda. Volenti

vero utilia ingerenda. Donec enim aque flu
uiores in mare influentes in mari deficiunt
que influit ex iordane in mare mortuum
taurus semper in mentem influit turbulen
et generat fetorem. Est enim interim notitia
veritatis in ratione. Cum enim ab inferiori non
inquietatur animus. grauitate reiecta sur
sum tollitur intellectus. et velud in loco
manenti sereno collustratur cordis ocu
lus quodam intimante fulgoris incen
dio cuius ducatum sequitur et regionem
lucidam et nouam ingreditur. et discus
sis tenebris miratur quod prospiciat et mi
rando amplius inardescit. Et sicut vir
gula fumi vaporatur ignis incendio et
sursum tollitur et amplius tenuatur
Sic veritatis notitie animus appropinquans et
omnem terrene concupiscentie nebulam exha
lans spiritualis motus et veritatem verbi ple
nius in illa tranquillitate cognoscat. Vnde
et philosophi montes excelsos leguntur plurimis
ascendisse ut illustrari possent lumine diuine
veritatis. Est eciam notitia fundamenta ca
ritatis in voluntate. cum mens in proximum
dilectione vegetata ad ipsius diuinitatis feli
ces gessit amplexus et nimio succensa
desiderio carnis velamine excedit. et in
trans in illud sanctuarium ubi spiritus ante
faciem suam christus dominus ab illo ineffabi
li lumine ab illa inestimata dulcedine
penitus absorbeatur. facto quasi silencio ab om
nibus corporalibus. ab omnibus sensibilibus ab
omnibus mutabilibus in id quod est et sic fit
est in idipsum est in illud unum perspicacem fi
gat intuitum vacans et videns quia dominus
ipse est deus. et intra caritatis ipsius suaues
amplexus sabbatizans sine dubio sabba
tum sabbatorum. Tertium est interim expe
riencia suauitatis in memoria et mente. Cum
enim mens ab inferioribus penitus a superiori
bus admota peragit in id quod tam est in iu
dicio rationis et assensu voluntatis et mentis
affectu et operis effectu. et tempe festinat in

libertatem spiritus et unitatem cum deo ut
efficiatur unus spiritus cum eo. Nam perfectus
incunctanter incipit sentire de dei dulcedine
collectus ad se, extra se rapitur, supra
se, discat in silencio, exultat cum gaudio
et sic in memoria habundantie suavitatis dei
exultat et iubilat et primum vie copula-
rimitur extruitur. Et adiuncte modum tranquil-
litatis egreditur homo abstractior tumul-
tu, et sese recolligit intra secretarium sue
mentis, et contra strepitum vanitatis et
fantasmatum clauso hostio gazas suas in-
teriores circumspicit, nichil quod remordeat vel
oblatret, vel inordinatum, nichil reperit
inquietum, sed omnia iocunda pacifica et tran-
quilla, cogitationum sermonum et operum. Tota
animo quiesit quedam familia pacatissima
patrifamilias domus arridet. Hinc oritur
subito mira securitas, ex securitate io-
cunditas, ex iocunditate caritas inarde-
scat, et inde in laudibus erumpit, cuius
esse muneris recognoscit. Secundo abs-
conditori cubiculo in quo celebrarunt sab-
batum, ad aliud se confert diversorium,
videt amicam suam cum animabus omnium per-
fectorum glutino caritatis uniri, nullis
invidie stimulis agitari, nullis indig-
nationum estibus inflammari, non iaculis
suspicionum atteri, non edacis tristicie mor-
sibus consumi. Sic ut ad quedam tran-
quillissimum mentis sue sinum omnes rapi-
at, ubi dulci quodam affectu omnes am-
plectatur et foveat, ac secum unum cor
et unam animam faciat. Ad huius mox dul-
cedinis suavissimum gustum, omnis cupiditatum
solent silent, tumultus, ac strepitus vi-
ciorum conquiescit et fit ibi intus ab omni-
bus noxiis absoluta vacatio et in superne di-
lectionis dulcedine grata et iocunda pau-
satio. Ex hac ergo duplici dulcedine tam pu-
re consciencie quam sancte concordie gustu, et
tio progrediens ulterius, et iam mens
facta nubilis ut dictum est gestiens in-

dominos amplexus, per quosdam theoricos
excessus et extaticos defectus gustat et
meminit quam dulcis est ihesus in ipsum per
desiderium resolutus et prout possibile con-
formatus. Secundo de paupertate in censu et omnium
quomodo paupertas est graciosa habens
constituentem auctoritatem capitulum secundum.

Sequitur paupertas in censu. Puto
sapiens quidam Bernardus scilicet Carnotensis
ut dicitur in policratico Johannis Salesberiensis. Cum
interrogaretur de forma et modo addiscendi:
Mens inquit humilis, studium querendi, vita
quieta, scrutinium tacitum, paupertas, terra aliena:
hec reserare solent multis obscura
legendi. Paupertatem appello appositum
detestari superfluum et minime curam cibi
et potum. Pinguis enim venter tenuem gig-
nit sensum. Est autem paupertas graciosa quali-
tatis habens.

¶ Ex constituente auctorem — Auctorem dico quem
¶ Ex auctore servitutem — instituta est, Christo
¶ Ex servitute libertatem — observata atque
¶ Ex libertate iocunditatem — cum apostolis. Paup-

enim Christus pauperes discipulos elegit, quos in paup-
ertate viam veritatis edocuit. Securitatem
appello, puto dicit Seneca: multis ad philoso-
phandum obstitere divicie. Paupertas expe-
dita est, secura est. Cum classicum cecine-
rit, non petitur; non circumstat illam turba
fenoris; contenta est desideriis instantibus
satisfacere. Si vis vacare animo, aut paup-
er sis aut pauperi similis. Non potest studium salu-
tare fieri sine frugalitatis cura. Frugalitas
aut paupertas voluntaria est. Libertatem
voco non alligari diviciis tamquam vinculis.
Idem Seneca. Quomodo me expediam effugere non
potes, inutiles potes vincere. Ad hanc
confert si vis salvus esse, si servus, si beatus,
si liber. Idem alibi: philosophiam advoca in con-
silium, suadebit tibi ne ad calculos sedeas.
Iocunditatem dico quod paupertas si leta venit
ditissima res est. Et quia satis tractatum est
de ista materia, ad de consequentibus accede-

tranea transferamus De ·2· de impedimentis de
sapiencia que sunt iiii^or scilicet iactancia puerilis inconstancia iu-ve-ni-lis

Dicto de antecedentibus consequitur
de concomitantibus disciplinam· et ad
scienciam et eam impedientibus breviter procedamus
Hec autem sunt iiii^or· Iactancia pue-

Iactancia puerilis
Inconstancia iuvenilis
Diffidencia muliebris
Protervia senilis

rilis est in eis qui ante tempus sapientes videri volunt· Et id
inquirendam elacionis tumorem perrumpunt
erubescentes quod sit· simulantes quod
non sit eo longius a sapiencia recedunt· quo
non esse sapientes sed putari volunt Et
de hoc lactancius in libro de falsa sapiencia
Videre licet alios tante levitatis· et iac
tacionis ut hiis fuit non didicisse melius
Et ex hac iactancia si loquuntur· vel componunt
verba insolita et ardua quedam assumunt
si scribunt· nec ab aliis intelliguntur· nec
ipsi se intelligunt Qualis erat Ioviniа-
nus quem beatus Ieronimus scribit sic· Scripta
inquit tanta est barbaries et tantis vi
ciis spurcissimis sermo confusus· ut nec
quid loquatur· nec quibus argumentis
velit probare· quod loquitur· potuimus intelligere·
totus tumet· totus iacet· attollit se per
singula· et quasi debilitatus coluber
in ipso conatu frangitur· non est contentus
nostro i. humano more loqui· altius quiddam
aggreditur parturiunt montes· nascetur
ridiculus mus Et ipse non sanum esse
hominis non sanus iuret Horestes Ut
illud Plauti ei possit aptari· Hoc preter
illam legem nemo nam divinandum est
Et id vigilanti dat sine mente somni·
ant Atque vento plena vesicula de
tumescat· si acu modica perforetur Sic
una virtutis sima venti loquatur exclu
dit de follibus impiti gutturis et in
flati Et beatus Augustinus in libro de confessionibus
humilitatis: Postquam inquit vanitatis crescere
et vesica grossescere cepit inde est ut
ampliori foramine laxato sinum ventosi
tas eructuet aliorum rumperetur Sic mo
chus inepta redundante leticia· dum risu
al signus eam aperire non sufficiat in helim
verba prorumpit En venter meus quasi
mustum absque spiraculo quod lagunculas no
vas disrumpit aut lex· ergo non rumpetur
Esuriet et sitit auditores quibus suas
iactitet vanitates· quibus omne quod sen
tit effundat· quibus talis et quantus sit
innotescat Unicum aut ordine loquendi
si delectes sermo exoritur· vetera profert
et nova· volant sine iubar resonant am
pullosa· proveniunt interrogantes· vos que
renti respondet· ipse querit· ipse solvit et ubi
collocutoris imperfecta presciendit· Inconstan
ciam iuvenilem habebat ille instante
filius aut verius ipsa inconstancia· De quo
Boecius in libro de disciplina scolarium sic ait
Satiris mensuensis historiographis
prope diversis elegiacis· ac vinis vete
rum disserendis aristotilicas lamen
tabat nocturnis edicionibus phisicis sex
que tribulariis complacendibus qui in statuta
nens Omnibus siquidem in brevi fastidiens
extitit Et cum multa prosequitur Boecius de
eius inconstancia quo de sciencia ad scienciam se
transferebat· de artificio ad artificium tandem
inquit Quid dicendo faciam· misereri
me esse hominem· virtutem humanitatis pos
sem exuere· et asininitatem induere
spe permutata· Hec Boecius. Ista enim con
stancia non in addiscendo· ut sine constan
cia non sit continuacio· nec sine continuacione
habitus· nec sine habitu generatur in animo sciencia
Sic se fastidiendum scribit Ieronimus Cum mo
tullius modo platho sumebatur in manibus
Diffidenciam muliebrem qua similiter muliebris
sexus laborat habebat Ieronimus Cum vole
bat interpretari danielem Unde ait in pro
logo eiusdem libri sic Ego adolescentulus
post Quintilianum et Tullii lectionem ac flo
res eius rethoricos· cum me in lingwe hebraice

persius reclusissem et multo sudore mul
to quod tempore vix cepissem anhelantia stride
ntia que verba resonare. et quasi per criptas
ambulans rarum desuper lumen aspice
rem. impegi novissime in danielem. et
tanto tedio affectus sum. ut desperatione
subita omnem laborem veterem voluerim
contempnere. Sed adhortante me quodam
hebreo et illud michi sua lingua crebrius
ingerente labor improbus omnia vincit. qui
michi videbar sciolus inter hebreos cepi
rursum discipulus esse Caldaicus. Hec est
desperatio sicut patet in principio secundi libri contra
achademicos una de causis potior quare
ad sapientiam non venitur. Cum enim spes aliquid
assequendi viget in mente. quasi quedam
scintillatio est que nutritur in fomite
Ipsa enim est in corde hominis recondita
ipsum in mestis facit calefacere. et discusso
frigore desperationis et hyeme. iniquitas
crescit arbor sapientie. Et quemadmodum
lignum illesum servat vigorem suum. Dum
equalem habet temperantiam caloris et humo
ris. sic mens decrescere non potest. quia et
calor sancti spiritus in mente qui desuper intel
lectum irradiat et studium lectionis quod desubtus
rigat inchoatum perducit ad finem. quia
nichil est quod in instituto perfectam habeat
utilitatem. Et cum ab opus aliquod in
cipit quod ad finem deserit. velut in
maturus et non aptus esui fructus
ante tempus cadit. precocitatem semper
dampnat. Hugo de s. Laurencio in libro
de claustro anime. et in libro de collationibus
patrum probatur. Quod viri sancti perma
nens reprobatum esse non potest. Non est
enim perversitas stabilienda nec sim
sed illa tenenda est que superveniente
sanioris investigatione melior fuit iudi
cata. Tucius enim est vocari parare scientiam
quam rei utilioris subire iacturam. Sicut
enim cera calore solis dissolvitur. ita vere
accedente perversitas in stultis hominibus e

mollitur. Unde ibidem dicitur. Quousque
vicinius suis diffinicionibus perversitas inhe
rere: voluntariales semper probavimus et dis
cretionis expertes. Nimio impossibile est
quemquam proprio iudicio confidentem dyaboli
illusione non decipi. Ipse enim satha
nas transfigurat se in angelum lucis
ut obscurum et tetram caliginem sensuum
pro vero scientie lumine fraudulenter infundat. Et
sic patet de hiis que necessaria sunt inchoanti
bus disciplinam. De doctrina quantum ad sta
tum progressionis et perfectionis. ad quod immediate requiruntur.

Nunc videndum est de hiis que per
tinent ad perfectum studii ad quod immediate
requiruntur. Ergo qui
Primum est abicere vicia proficere in
Secundum est relinquere prolixa vult in
Tercium est exercere se in actiua scientia scientia
Quartum exercere se in spirituali intelligentia abi
ciat vicia. Quia in malivolam animam non
introibit sapientia. Inmunda enim anima

Contra malos studentes

Potest insistere facundie
Post vacare scientie
Sed non potest in se habere usum sapientie
Nec in aliis fructum doctrine
De quibus hoc ordine videamus. Potest in
munda anima insistere facundie. quia
potest habere peritiam disputandi. sermonis or
nati. sed venas abditas scripturarum et
spiritualium archana sensuum intrare non potest
Unde in libro de collationibus patrum. Cum
in ipso omnis thesauri sapientie et scientie abscon
diti esse dicantur. quomodo qui christum in veniendo
contempsit inventum sacrilego ore blasphe
mat. aut catholicam fidem in inmundis operi
bus polluit. Dum scientiam assecutus esse
credendus est. Spiritus enim dei effugiet fic
tum. nec habitabit in corde subdito peccatis
non aliter ad scientiam spiritualem nisi hoc or
dine pervenitur. quem unus prophetarum elegan
ter expressit. Seminate vobis ad iusticiam
metite spem vite. illuminate vobis lumen
scientie. Et in psalmo. Beati inmaculati in via

primo abicere vicia

qui ambulant in lege domini · Beati
qui scrutantur testimonia eius etc. De
hiis ergo qui quidam ymagine sancte vi
dentur acquirere et tamen insistunt operibus
prave vite. De improvisa secundum aliam
lectionem. Sic in manibus aurea in naribus su
is Sicut mulier mala more spes. Quid
enim prodest quod preciosum ornamentum elo
quiorum celestium · et illam preciosissimam scrip
turarum speciem consequi · si eam lutulentis
sensibus vel operibus inserendo · quasi immun
dissimam terram subigendo confringat a
scenosis libidinum sordium polluat violen
ciis · in tantum enim ab illa eruditione secularium
que carnali viciorum sorde polluitur · spiri
tualis et vera sciencia recedit · ut etiam in non
nullis elinguibus ac pene illiteratis le
gamus · aliquid mirabiliter viguisse · quod
in apostolis et aliis sanctis comprobatum est · quos
non tamen phylosophorum delectabant facundia
sed veris fructibus spiritualis scientie replebantur
Sicut in actibus dicitur · Videntes petri
et iohannis constanciam comperto quod homines
essent sine litteris et ydiote admirabantur
Et ideo si tibi cura est ad eius immar
cessibilem gloriam pervenire · cunctis primum
conatibus elabora · ut a domino puritatem
castitatis obtineas · nullus enim unquam ad
huc carnalium passionum et maxime fornicationis
dominatur affectus spiritualem scienciam
poterit possidere · In corde enim bono re
quiescet sapiencia · et qui timet dominum inve
niet scienciam cum iusticia · Pro enim vagare iac
tancie · sed ubi sunt verba plurima ibi fre
quens egestas · Res enim queruntur non verba
Duc autem esse verba rebus evidencius · Venerabilis
Beda · quam bonum dicam presbiterum absolutum
quia malum vel mala facere vis nulla ne
cessitas possit · Hunc inter professos si per
severaveris vel manseris et id egeris ut
omnia facta dicta quoque tua inter se consentiant
ac concordent sibi et una forma procussa
sint · Non est hominis animus inter tuis

acta discordant · hec autem iactancia summo
pere detestanda · quia in presenti tollit veram
scientiam · et in futuro induat penam · Venerabilis in col
lacione de sancta religiosorum dicitur · Michel in
collacione seniorum proferre audacis · ni
quod interrogare te aut ignorancia nostra
aut eo iracte cogitationis impulit · vel
quidam vane glorie amore discenti presump
cione doctrine · ea que optime noverit inter
rogare se simulant · Impossibile enim est eum qui
proposito acquirende laudis humane studio
insistit donum vere sciencie promereri · Nam quoniam
hac passione devictus est · necesse est ut a
liis et maxime superbie vinculis obligetur
De pena in futuro · dicitur ibidem · Festinandum
tibi est si ad veram scripturarum scienciam vis per
venire · Ut humilitatem cordis immobile
primitus consequaris · que te non ad illam
que inflat · sed ad eam que illuminat scienciam ca
ritatis consummacionis perducat · Impossibile
namque est immundam mentem donum sciencie spiritu
alis adipisci · Et ideirco omni cautione de
vita non tibi per studium leccionis · non sciencie
lumen nec prestare illa que per illuminacionem doc
trine primittitur · gloria fiet instrumentum perdicionis
de arrogancie vanitate nascuntur · De
inde hoc tibi omnimodis evidendum · ut expul
sa omni sollicitudine et cogitatione terrena
assiduum te ac pocius ingenue sacre prebeas
leccioni · donec continua meditacio inbuat men
tem tuam · hec enim est ingtas meditacionis
duplicem nobis confert fructum · primo quod dum
in legendis ac parandis lectionibus occupatur
mentis intencio · necesse est ut nullis noxi
arum cogitacionum laqueis captivetur · Deinde
quod ea que crebriam repeticione percussa dum
memorie tradere laboramus · inter tunc te
poris obligata mente non quivimus preca
bendum actum ac visionum illo de beatis abso
luti · precipue quoque nocturna meditacione tractati
revolventes · clarius intuemur · ita ut ocul
tissimorum sensuum · quos nec tenui quidem opi
nacione · vigilantes percepimus quiescentibus

nobis vel soporis stupore densis intelli-
gentie tenebris. Non potest immunda anima
in se habere usum sapientie. Et ideo sicut dicitur in col-
latione de sancta religiosorum. Si nobis cura
est ad spiritualis scientie lumen non inanis
iactantie vitio sed emendationis gratia per-
venire. Illius primo beatitudinis cupidine
inflammemur. Beati mundo corde quoniam
ipsi deum videbunt. Et ideo si scientie spiritua-
lis sacrarium in corde vestro vultis thabernaculum
preparare, ab omni vos vitiorum contagi-
one purgate et curis seculi presentis ex-
uite. Impossibile namque est animam que
mundanis vel terrenis distensionibus occu-
patur donum scientie promereri vel generatricem
spiritualium sensuum aut tenacem sacrarum fieri
lectionum. Non potest etiam immunda anima in aliis
generare fructum doctrine. Cum enim non est
capax ad percipiendum quod erit ydoneus ad
tradendum tamen si aliquis de spiritualibus
docere presumpserit inefficax et inutilis
doctrina erit, ad aures tamen audientium ser-
mo perveniet, cor autem penetrare non
poterit. Inertia operum et infructuositate
sive potius vanitatis quia non profertur
de thesauro bone conscientie sed de superbia
vane glorie. Nemo enim in vas fetidum
et corruptum mel optimum vel preciosum infu-
dit unguentum. Fictilis enim testa infecta
preciosum liquorem contaminat quam ut ex
liquore precioso testa aliquid capiat quia
multis vitiis munda corrumpitur quam cor-
rupta munditur. Doctrina vero spiritualis vite
habet mellee dulcedinis. Cor autem immundum
corrupti vasis. Psalmus. Quam dulcia fauci-
bus meis eloquia tua domine super mel
ori meo. Unde in collatione de sancta reli-
giosorum dicitur. Cavendum est tibi ne [illegible]
ad docendum inanitatis exemplis quorundam
dispendii ac sermonis affluentia confecti
quia putant quia noverunt ornatos copiose
disserere archana spiritualium discernere non
noverunt. Aliud namque est facilitatem oris

et nitorem habere sermonis, et ad venas
et medullas celestium intrare dictorum ac pro-
funda et abscondita sacramentorum purissimo cor-
dis oculo contemplari. Quod nullatenus
humana doctrina nec eruditio secularis sed
sola puritas mentis per illuminationem sancti
spiritus obtinebit. Secundus processus post abiectionem vitio-
rum. De abdicatione puerilium que est secundus gradus.

Post abiectionem vitiorum sequitur ab-
dicatio puerilium. Hec autem sunt quat-
tuor scilicet.

Puerilia studia	De puerilibus studiis
Cogitationes	patet in hiis qui tu-
Verba	multuoso strepitu
Opera	et clamore nimi-
	o denique assidue

disputant inutiliter [illegible] verbantes.
Hii sunt qui tam levam et silvam et tam
huiusmodi elementares doctrine primicias
sunt adhuc ingenii exedentes, si fas est
dicere pueri centum annorum facti et ele-
mentarii senes. Verendum enim est quod qui
in montem ascendisse debuerant scientie emi-
nentioris, ipsi cum asino remanserunt in ter-
no intelligentes questiones priscianus tullius
lucanus et persius. Hii sunt dii eorum. Sed
vereor ne in extreme vite articulo eis
improperando dicatur: Ubi sunt dii vestri in
quibus habebatis fiduciam? Surgant et
opitulentur vobis et in necessitate vos protegant. Dam-
nat enim apostolus ea que sunt huius mundi
sapientie si non edificant ad salutem. Vos
igitur qui hactenus huiusmodi vanitatibus mili-
tastis, et tempus eorum superfluis plus
debito consumpsistis. Consulo quod deo mili-
tetis saltem ad modicum, et feces vite se-
nectutis immoletis altissimo, qui iuventutis
et adolescentie florem in rebus nugato-
riis consumpsistis. Monstruosum enim est
hominem virum aut senem fugiendo re-
currere ad mamillas. De puerilibus cogita-
tionibus dicit apostolus. Cum enim parvulus loquebar
ut parvulus cogitabam ut parvulus. Cum
enim factus sum vir evacuavi que erant parvuli

Hinc est quod mens infecta poeticis carmi
nibus, illas fabularum nugas hystorias quoque
bellorum quibus a primulo primis studiorum
imbuta est erudimentis tempore quo ad dogma
ta perfecciora progreditur poemata meditatur
et quasi bellancium ymago ante oculos
versatur et talium fantasmatum ymaginacione
deluditur: adeo ut etiam tempore
psalmodie vel spiritualis lectionis vix vindicari
valeat mens a talibus fanthasiis. Sed
certe in hiis est remedium efficax si eandem
diligenciam et instanciam quam in talibus
addiscendis adhibuimus, ad scripturarum
spiritualium meditacionem et lectionem adhibe
amus. Necesse est enim mentem tuam
tam diu illis carminibus occupari quam
diu sibi aliqua que intra semetipsam reco
lat simili studio et assiduitate conquirat
ac pro illis infructuosis atque eternis spi
ritualia addiuina perveniat que cum persude
rit quod concepit atque in illis fuit eru
dita vel expelli potes sensim poterunt
vel penitus abolere. Vacare enim a cunctis
cogitacionibus humana mens non potest. Et
ideo quamdiu spiritualibus studiis non
fuit occupata necesse est eam illis quibus pri
dem didicit implicari. Quamdiu enim
non habent quo recurrant et indefessos
exerceant actus necesse est ut ad illa quibus
ab infancia imbuta est collabatur et quod
semper revolvunt que longo usu ac medi
tacione concepit. De puerilibus verbis evacu
andis dicit in textu. Sicut ascensus are
nosus in pedibus veteranorum sic mulier lingua
ta homini quieto, id est quietem amanti. Hec
est sicut arena que instabilis est et flu
ida senem retardat ab ascensu. Hec eciam
garrula et instabilis retardatur ipse fatu
us ob viste meditacione sapienciam et lingua eius
loquetur iudicium qua sine premeditacione
et deliberacione mens qui noluit proficere
in sapiencia spirituali non est proferendum verbum
Unde beatus Rabanus in quodam sermone. O

humilitas verus Christi quod confundis superbiam
natiuitatis mee. Parum ad scio vel pocius in
scite videre. Et iam silere non possum im
prudenter me ingerens et omnibus promptu
lus ad loquendum. Velox ad docendum tardus
ad audiendum. Christus cum tempore tanto sile
bat cum se persepe abscondebat. Numquam mane
gloriam timebat. Utique sed nobis non sic.
Hec Rabanus. Ecclesiastici xxxii. Adolescens loquere
in causa tua vix cum necesse fuerit. Si bis inter
rogatus fueris habeat caput responsum tuum. In multis esto quasi ins
cius audi tacens simul et querens. Nam et Ambrosius libro
de virginitate. Etates maturitas prevenit
quisque in adolescencia positus senilem
gravitatem induit et iuveniles annos
veterana quadam continencia regit atque dispo
De puerilibus operibus et factis habes exem
plum quia sicut peius est bestialem esse quam
bestiam, quia bestiam esse natura est
bestialem vero vicio. Sic peius est puerilem
esse quam puerum. Unde Seneca. Teneo memo
riam quantum gaudium senseris cum pretexta
posita togam sumpsisti et in forum deduc
tus es. Maius expecta cum puerilem animum
deposueris et te inter viros philosophia transcripserit.
Adhuc enim non pueritia sed quod est gravius pu
erilitas regnabat. Et hoc quidem peius est
quod auctoritatem habemus senum sed vicia puero
rum, nec puerorum tantum sed infancium. Illa levia
hii falsa formidant, nos utraque. Hec Seneca.
Prov. i capitulo dicit. Usquequo parvuli diligitis in
fanciam et stulti ea que sibi noxia sunt
cupiunt et imprudentes odibunt scienciam.
Puerilis dicitur non annis sed moribus. Un
de Seneca ad Lucillum. Numera annos tuos et
pudebit eadem velle que puer volueras.
Hic Marcialis coquus. Heu inquit nec
mali computantur anni, infantes sumus et se
nes videmur. Imprudentes inquit odiunt scien
ciam quod deus est animalia ante et retro ocula
ta, et ad modum formice providentia. Proverbiorum vi capitulo. In
proverbiis. Vade ad formicam o piger et consi
dera vias eius et disce sapienciam. Hec sic dicit Seneca

in primo libro declamacionum. Corrumpunt
inquit ingenia desidiose iuventutis. s. a
bonis. nec virum honeste vel labore vigi/
lant. sed cantandi potius saltandique
obscena studia effeminatos tenent. Deinde
capillum frangere et ad muliebres blan/
dicias voces extenuare mollicie corporis
cum feminis certare et immundissimis se mundi/
ciis excolere. Ecce adolescencium specimen
est. molles enerves quod nati in vita ma/
nent expugnatores aliene pudicicie
negligentes sue. Per abiectionem viciorum et ab/
dicacionem puerilium venitur ad active sciencie exercicium

Post abiectionem viciorum et abdicacionem
puerilium racio restat active sciencie
exercicium. Vide ergo in ipsius sciencie Divi/

et Divisionem · sio autem est hec
et Ordinem · Cum multa sint genera
et Adepcionem et · sciencium in hoc mundo
et Continuacionem · sicut et varietates

sic artium preter vite utilium. Et nulla est
que non habeat proprium ordinem et raciones per quos
usum possent eas apprehendere. Est ergo dupl/ex
sciencia divina et humana. Humane sunt
quas homines de rebus humanis edide/
runt. Divine sunt quas catholice fidei
cultoribus editas auctoritas universalis ecclesie ad
fidei corroboracionem recepit et legit. Hec
autem sciencia dividitur in practicam et the/
oricam. Practica consistit in emenda/
cione morum et purgacione viciorum. Theo/
rica vero in contemplacione divinorum et
misticarum sunt sciencie religiosorum. Ordo autem
iste est ut quisquis ad theoricam voluerit
pervenire prius practicam ipsam assequi
est necesse. Nam sicut vicetitus a labe pec/
cati non ascendit ad agnicionem dei. Ita deve/
niri non potest ad theoricam nisi per practicam
cum illa sit contemplacio eternorum. illa vero
de purgacione viciorum. tamen practica potest
possideri sine theorica. Gradus enim ita
sunt ordinati ut humana humilitas possit
ad sublime conscendere. sed ad posteriora non

intenderit nisi primitus perveniat ordine. Ad/
epcio vero huius sciencie sit secundum viam duplicem
scilicet cognicione viciorum et remediorum. Secundo
discrecione virtutum et informacione mentis. ut
ita formetur ut non quasi coacta vel violenta
serviat sed quasi bono delectatur. Viam ar/
duam cum delectacione conscendat. Qui enim
vicia sua nec intelligit. nec intendit expurgare
ad informacionem virtutum que est gradus se/
cundus practice vel ad misteria spiritualia que
subiacent theologie non valebit attingere
non enim progreditur ad excellenciorem qui non
evicerit planiorem nec ea que sunt extrin/
secus apprehendit qui ea que sunt interna non
intelligit. Difficilius enim est eradicare nobis
inditas corporis et anime passiones quam
spirituales plantare virtutes. et ergo tanta diffi/
cultas magis est in eo laborare. Unde in ex/
pulsione viciorum in ipso promovit. In per/

et Evellere · ficiendis vero virtutibus
et Destruere · duo Edificare et plantare
et Disperdere · ergo prius adquirenda prac/
et Dissipare · tica scilicet actualis sciencia et spiritualis

ethica et multarum actuum virtute professis per
varia laborum stipendia velud in primo
sequitur theorica. Sequitur intelligencia spiri/
tualis et oritur non a meditacione legis
sed de fructu operis. Ps. Ambulantis tuis
intellexi. Psallam inquit et intelligam
in via immaculata. Psallens enim inquit q/
uis intelligitur qui in via immaculata gressu puri
cordis incedit. Hoc est autem actualis
sciencie sive vite. Primum preceptum et precipuum
ut indicas silencium oris tuo silencio. et ut
omnium seniorum instituta et sinas intento
corde et muto ore suscipias. et diligenter
in pectore tuo condens ad perficienda ea po/
tius quam ad docenda festines. Ex hoc enim
vane glorie perniciosa presumpcio. Ex illo
autem fructus spiritualis sciencie pullulabit.
Esto ergo promptus ad audiendum tardus
ad loquendum. et conformeris domino qui cepit
facere et docere. ut ante actum non psillas

Addocendum ne t illorum nūo depute
tis qui dic et non faciunt. et onera
que suo digito mone nolunt sup
hom humeros alligant et imponunt
¶ Continuandum est ut sicut ad cerete p
fessionis regulam retinendi e pseue
rancia. sic leuit et sine cā non varr
entur studia. Solent enim qui nō dum
i illa quam acceperunt pfessione fundati
sunt audierint quosdam in diuersis studiis
ac virtutibus p̄ri ppter eorum laude sue
cendi ut imitari ptinus eorum gestiat
disciplinam in quo veritas nō impe
dit conatus humana fragilitas. Impos
sibile namq est vni eidemq homini
simul in omnibus fulgere virtuti certiams
quas si quis volunt pariter affectare
nūd incidere eum necesse est. ut dum
omnes sequitur nullam integram conse
quatur. magis q ex hac i mutacione
atq varietate dispendium capiat qua
profectum. Multis enim viis ad deum tendi
tur ideo vnusquisq illam quam semel
arripuit irreuocabili cursus sui inte
cione consiciat ut sit inequalis pfessio
ne pfectus. Et in studiis et studentibus
est videre q male fundati vix pnt p
ficere inceptos ut s dum est de scīa ad
sciam festinare. Exemplo egrorum qui
ex auiditate i moderatam desiderant
qd eis inutile est et nociuum. interim
in vetitum semp cupimus q negata. Sic
medicus cuiuet eger aquas. Post ab

dicacionem viciorum abdicacionem pullum et
scīe actue exerciciū Sequitur de spirituali intelligencia

Post abiectionem viciorum et abdica
cionem puerilium. et scīe actiue ex
ercicium. Sequitur de spirituali intelligencia. qd
diximus ee gntum. Et qm tam pfessionum
et pfectum sapiencie miscenda sunt precepta
discendi et exemplum viuendi ut utrum
q magis roborer et emineat eorum
q que etiam tam secularium quam regu

larium congruunt discipline ideo nobis
non succenseant aut indignentur mi
liuolus aut ingratus animus si inter
tum dedimus aliquantulum plebanis ut
igitur spiritualem intelligencie consequatur vba
sapiencie ꝛc. Sunt ergo verba
¶ Reuerenter sunt audienda | verba audi
¶ Subtiliter intelligenda | enda audi
¶ Vtiliter effundenda | ens enim sa
¶ Multiplex exponenda | piencior erit
et docere immisceri quoddammodo quod audi
tum est. faciem ut ita dicam nō audit
Vnde si ea que optime nosti possidere
audientes in collacione proferri. non ex
hoc quod tibi iam nota sunt ea susci
pias fastidiose vel etiam aspernantur
sed vba veritatis et salutis indesinenter
ter aure suscipias et cordi tuo infe
ras ceterorum. Sic enim dicitur in collacione
de scīa religiosorum. Cuius adhiberi
sacrorum verū crebra narracio in quiete
anime sitim vere scīe sustinenti sacie
tas generabit horrorem. sed ea quotidie
velut noua et desideratam suscipiens
quanto frequencius hauserit tanto auidius
vel audiet vel loquetur et firmacionem potius
perpetue scīe ex eorum repeticione quam ullum
ex frequenti collacione capiet fastidium
Euidens namq est tepide vel superbe
mentis indicium si vborum salutarium me
dicinam quamuis studio nimie assiduitatis
ingestam fastidiose negligere ꝗ suscipiat.
anima enim que in saturitate est
fauus illudet. anime aut egenti etiam
amara dulcia videntur. Si ita q hoc di
ligenter excepta et in recessu mentis
condita atq indicta fuerint tacitur
signata. postea ut vina quedam suaue
olencia cum sensus caniuie et paciencie fue
rint vetustate decocta. cum magna sua
fragrancia de vase tui pectoris proferentur
et tanquam perhennis fons de experiente
venis et irriguis meatibus re

deriuabitur. fluenta quoque contrario uel de quadam abyssi tui cordis effundent. Eueniet namque illud in te quod impletum ad illum deo qui hoc opere consummauit. Bibe aquas de uasis tuis et de puteorum tuorum fonte, et tuas aut platheas percurrant aque tue. Vnde Augustinus libro ad Vincentium dicens: Vt sciat discere nescire. Sunt secundo subtaliter intelligenda. Sinum quod quod uini est recipiente pro modum recepti. Vnde aliter intellectae dicat uerba scripture tundes aliter proiecti. Sic enim dicit Ambrosius in exameron. Eadem aqua in diuersas se mutat species: inter arenas flaua, inter cautes spumea, inter nemora uirentior, inter florulenta discolor, inter lilia fulgentior, inter rosas rubicundior, in gramine liquidior, in pallude turpior, in fonte perspicatior, in mari obscurior, assumpto locorum quibus influit colore. Rigorem quoque patrie terre contrahit ut inter uaporantia ferueat, inter umbrosa frigescat, sole repercussa estuat, nimbus irrigata glaciali humore canescat. Sic pro capacitate sensuum humanorum scripture series comparatur. Et cum proficiente proficit ut tamen carnalibus et diuinis spiritualibus uideatur. Et hiis quibus ante uidebantur uerba diuina esse quibusdam nebulis inuoluta, serenioris intellectus subtiliter discussa, perinde sit aperta, et ut uerba sacra secundum mensuram status nostri ad omne genus hominum differenter probemus extendi. Hoc uidelicet non fornicaberis assimilemus ad exempli quod si carnalis quisque audierit secundum simplicem sonum littere salubriter custodit. Spiritualis autem illud audiens qui iam luculentiam carnis reliquit affectum intelligit quod recedendum est a ceremoniis ydolorum et ab superstitione gentilium, tam in obseruatione dierum et temporum quam signorum. Sic ad Ihe-

rusalem deo quod consecrata est, etiam in colle sublimi fornicabatur. Si uero ab hac duplici fornicatione quisquis diuinam per Scripturam audierit a legis superstitionibus se custodit, nam iudaysmi superstitiones spirituales sunt fornicationes. Est et alia fornicatio que perpetratur per ipsius dogmatis adulterio. Hanc ergo omnis qui potuit declinare subtilius intelligit fornicationes ne labatur in cogitationum noxiarum euagationem. Sunt etiam utiliter effundenda.

Non sunt effigende ante porcos spiritualitatis et inepitudines margarite, id est in mundis hominibus profundiores scripture intelligentie, sicut nos quod sapientissimus Salomon indicat inquiens: Noli inquit applicare ipsum ad pascua uisu, neque seducaris saturitate uentris. Non enim expedit stulto diuitie, nec opus est sapientia ubi non est sensus. Immo cor eorum talibus implebatur. Illud psalmi: In corde meo abscondi eloquia tua ut non peccem tibi. Omnis enim qui eloquia diuina humane laudis amore dispensat, pecuniam suam ad usuram erogat, recepturus pro hac laude non solum iniquitatis stipendia sed culparum supplicia, cum dominus uenturus non recipiat impositum quod suum est cum usura. Duabus etenim causis et efficacie et impar recipitur doctrine diffusio spiritualis. Aut enim ille qui docet in corpore commendans uanos uerborum sono instruere intendit auditorem, aut uitiis refertus auditor obdurato corde doctrinam non recipit spiritualem. Sic scriptum est: Excecatum est cor populi huius et auribus grauiter audierunt et oculos suos ne uideant concluserunt. Lege librum beati Dyonisii de ecclesiastica hierarchia, si debeant inmundis sapientie secretum distribui. Sunt enim uerba scripture sacre multipliciter exponenda. Sicut enim supra dictum est, Sacra diuina pictione diuiditur et theoricam, theoricam in hystoriam.

ricam: inspectacionem · et intelligenciam spiritua
lem. Hec autem scripturarum. Omnis enim eius
inestiati sunt duplicibus. Spiritualis autem
intelligentia tria sunt genera. Unde et
Allegoria — prout super latitudinem
Tropologia et — terrarum triplex lex esse de
Anagogia — scripturam. hystoria preteriti
ac visibilem rerum complectitur agnicionem. Al
legoria subeis que in veritate gesta sunt
alterius sacramentum pretendit rerum. Tropologia
moralis est que ad emendacionem vite et
institucionem actualem contendit. Anago
gia vero de spiritualibus misteriis ad sub
limia quedam · et secretiora quedam occulta
conscendit. Nam una et eadem urbs potest
intelligi quadrifarie — Et secundum
civitas iudeorum secundum hystoriam — hec quia
Ecclesia Christi secundum allegoriam — deinde est
Anima hominis secundum tropologiam sensu
civitas illa celestis secundum anagogiam et
eius species varie sunt intelligencie scripturarum
et exposiciones. Patet igitur de hiis que pertinent
ad disciplinae inchoacionem et de hiis que per
tinent ad profectum ipsius et progressionem
Habitis de hic ultimo sequitur de statu quantum
doctrina quantum ad statum ad statum perfeccionis hoc
inchoacionis et progressionis. hic ultimo
sequitur de ea quantum ad statum perfeccionis hoc
est prout ipsa competit regularibus et
universis perfectis. Ad cuius adepcionem iiii^or^ sunt
necessaria scilicet — Hiis enim iiii^or^ modis omnes
lectio — spirituales docentur. adeo · hec
meditacio — est doctrina claustralium que
Oracio — detenta in celum levantur et
Contemplacio — celorum secreta rimantur
est enim Leccio sedula scripturarum cum ani
mi intencione inspeccio. Meditacio vero
studiosa mentis accio · occulte veritatis
noticiam investigans ductu proprie racionis
Oracio est devota cordis in deum intencio
pro malis removendis vel pro bonis adipi
scendis. Contemplacio est mentis in deum
suspense quedam super se elevacio licius

eterne gaudia degustans Unde
Leccio inquirit
Meditacio invenit
Oracio postulat
Contemplacio
Leccio enim quasi solidum cibum appo(nit)
Meditacio masticat et frangit
Oracio saporem acquirit
Contemplacio est ipsa dulcedo que
iocundat et reficit. Unde leccio est in
cortice. Meditacio in adipe. Oracio
in desiderii postulacione. Contemplacio
in adepte dulcedinis delectacione.
Hii autem gradus sic invicem coherent
et sibi mutuo indigent. Leccio enim quasi
fundamentum · primo occurrit · et data ma
teria mittit nos ad meditacionem. Me
ditacio apprehendit · si diligencius in
quirit et quasi effodiens invenit sed
cum per se obtinere non valeat mittit
nos ad oracionem. Oracio se totis viribus
ad deum erigens recipit thezaurum desi
derabilem contemplacionis suavitatis.
hec autem adveniens predictorum trium
laborem remunerat · dum celestis rore
dulcedinis animam sitientem inebriat.
Leccio enim est secundum exterius exercicium
Meditacio secundum interiorem intellectum
Oracio secundum desiderium
Contemplacio super omnem sensum
Precedentes autem gradus sine sequenti
bus aut parum aut nichil prosunt
sequentes sine precedentibus aut raro aut
nichil aut nunquam haberi possunt. Quid
enim prodest leccione continue tempus oc
cupare sanctorum gesta et scripta tran
currere nisi masticando et ruminan
do succum eliciamus et transglutiendo
usque ad cordis intima transmittamus
et quorum facta legimus eorum opera
imitemur. Et quo ista cogitabimus
aut curare poterimus ne falsa vel inania
meditando limites assignatos

peribus transcendamus nisi prius cor
hec vel collatione vel exauditu instructi
fuimus. Item quid prodest premedita
tionem videre que sunt agenda nisi
assit oratio et dei gratia ad ea obtinenda
ergo ut sit fructuosa meditatio sequitur
orationis devotio. cuius effectus est con
templationis dulcedo. Unde ergo quod
lectio sine meditatione est arida
meditatio sine lectione est erronea
oratio sine meditatione est tepida
meditatio sine oratione est infructuosa
Ecce quo vir spiritualis in primo gradu
exercitatus. In secundo circumspectus. In
tercio devotus. In quarto supra se eleva
tus. ascensiones quas in corde suo
disposuit usque ad videndum deum deorum
in syon ascendit. et in monte dei gloriam
contemplatur. cum petro et iohanne
et castis amplexibus fruitur rachele
Sed quia mentis acies invalida vo
luminis illius tantam nequit diucius
sustinere. ad aliquem trium graduum
per quos ascenderat. descendat paula
tim et ordinate et alternatim modo in
uno. modo in alio secundum motum liberi
arbitrii pro racione loci et temporis demo
ratur tanto veritati conspiciende vi
cinior quanto a primo gradu remocior
invenitur. Ex aliis in quatuor gradibus
inquantum plerumque nos retrahunt scilicet
Inevitabilis necessitas
honeste actionis utilitas. De
humana infirmitas. quibus non
mundi vanitas. Deum de singulis sed
orandum. ut hec impedimenta que nos
a vero retrahunt cognoscendo. deus
mitiget in presenti. et a nobis auferat
penitus in futuro. De quatuor igitur
primis gradibus pauca breviter ter
minemus. Hic agitur in speciali de primo
ex predictis quatuor scilicet quomodo deus docet
animas spirituales exercicio lectionis.

Docet ergo dominus animas spiritua
les in exercicio lectionis et hoc in quatuor
modis scilicet quando est
In intencione legentis utilitas
In affectione pietas
In legendo assiduitas
In legendi modo tractabilitas
Primum patet quia cum ad spiritualem lectionem e
rudiendus accedit fructum eius agnos
cat. Et sic magis utilitatem eum teneat
fructus autem divine lectionis est scientia
informare mentem. et adepta veritate
non delectetur in librorum superficie vel in co
lore et dictamine. sed in veritatis pulchritudine
et per amorem veritatis emulacione. non tem
pore vanis desideriis. ut tantum scriptu
rarum latebris occupetur. sed ut magis
animus edificetur. Christiano enim philoso
phia debet esse magis exhortatio quam
occupatio. non debet animum frangere sed
desideria sancta pascere. Unde Augustinus
in libro de spiritu et litera. primo fatigare
utili et salubri intentione hominis magis
debent membra quam frangat. Unde
multis qui scripturas in moderate lege
bant. et ideo minus in prudentiis occupa
tionibus lectioni tam utilibus quam
etiam auctoribus quoque cessabant. dum
latebrosa penetrare non poterant. Vi
sum est sepe quod fractis viribus eva
nuerunt. nescientes quod lectio ad edificandum
non debet esse fastidio sed oblectamento.
Unde quidam secundum aliam translacionem
Ubi nos habemus litteraturam dicit. Quoniam
non cognovi negociationem introibo in
potentias domini. Domine memorabor iusticie
tue solius. deus docuisti me a iuventute
mea. Negociantur enim qui scripturas legunt
ad applicationem quam legere debuerant ad
utilitatem. Unde et affliguntur mentis ex ea
rum qualitate propter obscuritatem. et earum
quantitate propter earum pluralitatem. Infinitus
est enim librorum numerus. Eloqui autem infi-

intra et legare · nullius est finis nulla
pax nullus terminus Sic tu lectionem adulti
tatem tuam continuas · quam inquoddam me
tus sabbatho requiescas · hoc autem facies
exemplo · et doctrina · Exemplo si facta
sanctorum legeris · Doctrina si eorum dicta
que ad salutem pertinent in corde tuo po
sueris sicut scriptum est In corde meo
abscondi eloquia tua ut non peccem tibi
Ex tercio patet · per Augustinum in sermone de natali domini
et defectu solis · Exquirant inquit astrolo
gi syderum fulgorem · adorent christiani
syderum conditorem · Ponderent illi solis de
fectum nos christi passionem · Et inferius
Licet multo facilius inveniant syderum
conditorem humilis pietas quam siderum
ordinem superba curiositas · Sicut enim oleum
additum igni facit ipsum fervere et post
fervorem lucere · sic facit lectio adhibita
cordi pio excitat fervorem et per modum
fervoris servatur in lucem · Unde Augustinus
in omelia prima super canonicam Johannis · Cum
habes in se unde audiat necesse est ut gau
deat ad quod audit · Sic enim erit lectio ista
tamquam oleum in flamma si est ubi quod
nutriatur nutriat et crescat et permaneat
Item quibusdam sic esse debet tamquam
flamma ad fomitem · ut si non ardebat
accedente sermone accendatur · In quibusdam
enim nutriatur quod est · in quibusdam accendatur
quod deest · ut omnes in una caritate
gaudeamus Isti ergo sunt parvuli quos in
vitabat Jhesus dicens Sinite parvulos venire
ad me · Matthei xix · Parvuli sunt qui in humilitate
et pietate scripturas legunt contra vaniloquos
et superbos · De quibus prima ad Thymotheum primo
Quidam errantes conversi sunt in vaniloquium
· volentes esse legis doctores non
intelligentes neque que locuntur neque de
quibus affirmant Unde est quod multi
legunt et pauca intelligunt · sic duo per
silvam transeunt · alter laborat eundo per
devia · alter procedit per recte vie compendia

ambo pari motu procedunt · sed non
eque perveniunt · quia per rectam viam
non pergunt Sic qui scripturas legit
sine pietate laboriosos anfractus
viarum terens ambulat et laborat
sine recto tramite · Semper inquit apostolus
discentes et numquam ad scientiam veritatis
pervenientes · hoc est semper legentes
et non intelligentes · sed qui doctrinam
que secundum pietatem est · ut dicit apostolus
pie legunt · timorem qui initium sapientie
est concipiunt · quo subtiliter mentibus eodem
sensu quo scripture condite sunt et intel
ligunt et exponunt · Unde Gregorius Nazan
zenus sermone iiii · qui intytulatur de sanctis
epyphaniis · Si anima timoris dei pri
elementa suscipiat · et per hec purgatum
et ut ita dixerim subtilior fiat tunc
poterit ad superiora transcendere · Ubi enim
timor dei est · ibi et observacio mandatorum
ibi est purgacio carnis que se velut ces
sior quedam et obscurior nubes obiici
ens anime considerare eam divini splen
doris radios non sinit · Ubi autem extiterit
fuit purgacio ibi continuo erit et illu
minacio · Ubi autem fuit illuminacio iam de
siderium nostrum complebitur et primos
aditus quos aperuit dei timor in ipsam
iam sapientie aulam atque admirationem eius
certum pervenitur · Est igitur pietas clavis
et via prout dicit Augustinus in libro primo de
libero arbitrio · Sic tamen assit fides nichil de
substancia creatoris falsum indignum que
sentiendo · ad illum enim tendimus racione
pietatis · Et in libro · de lapsu mundi · ostendit
Istam viam esse tutam veniendi ad sapienciam
Amore inquit ascendit · ad pietatem
ut non resistant voluntati dei sine instructionibus
in omnibus eius ubi non capiunt sensum
eius · sine inordinacione ipsius et gubernacione
creature · cum plerumque alter accidit · quam
pravitas hominis voluntas exposcit · Ab ea
quippe pietate incipitur sancte gendum

Tertium patet per ysidorum in iii libro de summo
bono. Nemo potest sensum scripture cog
noscere nisi legendi familiaritate. Sicut
scriptum est. Arripe illam et exaltabit
te glorificaberis ab ea cum eam fueris
amplexatus. Quanto quisque magis in sa
cris eloquiis assiduus fuerit. tanto ex
eis uberiorem intelligenciam capit.
Sicut terra que quanto amplius excolitur
tanto uberius fructificat. Unde patet
Gregorius in iiii moralium. Quod per legendi as
siduitatem debemus in scripture fa
miliaritatem et per ipsius verbis intimam
cognicionem sic dicens. Sicut ignotorum
hominum facies cernimus et corda nescimus
sed si familiari eis locucione coniungimur
usu colloquii eorum etiam cogitaciones
indagamus. Ita cum in sacro eloquio
sola hystoria aspicitur nichil aliud quam
facies videtur. Sed si huic assiduo
usu coniungimur eius nimirum mentem
quasi ex collocucionis familiaritate pe
netramus. Dum enim alia ex aliis col
ligimus facile in eius verbis agnoscimus
aliud esse quod innuunt aliud quod sonat.
Tanto autem quisque noticie illius cognicione
redditur quanto in ea eius superficie ligatur.
Ecclesiastes i. Dedi cor meum ut scirem pru
denciam atque doctrinam. Cor suum dare est
in assiduitate legendi ipsum exponere.
Seneca. Non multum refert utrum omit
tas profectum an intermittas. non enim
rupta est manet sed eorum more que
intenta desiliunt usque ad inicia sua re
currit quod a continuacione discessit. Re
sistendum est occupacionibus nec explicande
sed submouende sunt. Nullus quidem illum
parum est ydoneum studio salutari. neque
est contrarium ei quod supra dictum est. possumus
enim assidue legere sine intermissione per
temporis interpolacionem. et tamen habere in legen
do modicum. Verbum patet per beatum Augustinum
in vi libro confessionum ubi ait de sancto Am

Ambrosio ait. Quod perexiguum temporis erat
aut corpus reficiebat necessariis susten
taculis aut lectione animum. Sed cum legebat
oculi ducebantur per paginas et cor intel
lectum rimabatur. Vox autem et lingua quiescebant.
Sepe cum adessemus non enim vetabatur
quisquam ingredi aut ei venientes
nunciari. Mos erat. Job xxxiii. Audi
me et tace et doce te sapienciam. Sed sicut
dicit Seneca ubi prius scilicet Lxxii epistola. Nunquam
vero succedent occupaciones nove semper
illas. Serimus plures ex una. Deinde ipsi
nobis dilacionem damus. Cum hoc profecero
toto animo incumbam. Et si hanc tam
molestam conposuero studio me dabo
non cum vacaverit philosophandum est
omnia alia negligenda ut huic assidea
mus cui nullum tempus satis magnum est.
Etiam si a pueritia usque ad longissimos
humani evi terminos vita producatur. Nec
intelligo tamen detractionibus exterioribus qui
tum interior. Unde Seneca Lvi epistola. Pe
ream si est tam necessarium quam videtur sile
ncium in studia se posito. undique me va
rius clamor circumsonat super balneum
habito. Ego non magis istum curo quam
fluctum. aut deiectum aque. quamvis audiam
cuidam genti hanc unam fuisse causam
transferendi urbem suam. quod fragorem nili
cadentis ferre non potuit. Sed quid prodest
totius regionis silencium si affectus fre
munt. Omnia obscurat hic placida quies
nullis hominum aviumque concentus inter
rumpit cogitaciones bonas solidas et
certas. leve illud ingenium est. nec sese
adhuc reducit introrsus. quod ad vocem
et accidentia erigitur. Habet intus aliquid
sollicitudinis. aliquid concepti pavoris
quod illum curiosum facit. Ut Virgilius
ait. Et me quem dudum non ulla iniecta
movebant tela neque adverso glomerati
ex agmine grai. Nunc omnes terrent
aure sonus excitat omnis Suspensum

et parat conuiciq3 oneriq3 cumentum
Unde concludit idem Ber. Tu de te sato
esse compositum. cui adeo clamor nullus
prevalebit. cui te nulla vox tibi exarcet.
non si blandietur. non si minabitur. non si
inani soni vana circumstrepit. Hic agitur
de secundo quomodo deus docet animas
spirituales in operacione meditacionis Cap

Docet etiam dominus animas spirituales
in operacione meditacionis. Ipsa enim q
mentem abstrahit — Occurrentes
Abstractam in uno defigit
Defixam in contemplacione adducit — excipit
Et tandem diuinam reuelacionem — primum
pz per Aug. i. li. de quantitate anime de
cretum. Quod anima quanto magis de
clinat in corporis sensus tanto pecori si
milior efficitur et brutalior. Et ideo cum
per meditacionem abstrahitur accipit nobili
or efficitur et subtilior. Ps. quod in ps.
Os iusti meditabitur sapientiam. Occurrere enim
sensibus et sensibilibus impedit medi
tacionem sicut et actus contemplacionis. Vnde
Greg. nazanzenus in apologo ait. Nichil
rerum michi adeo tam vitam prestancius vi
debatur. quam velit clausis carnalibus
et extra carnem mundi qz effectum. que
piam in semetipsum conuertit. i. suos sensus
atque animos conspicuit. alienum qz effectum
a normalium curis sibi soli loqui. Ideo
ut alter animis visibilibus fractus
mentem suam repleat diuinis sensibus
et celestibus formis absque ulla admix
tione terrena. Vere speculum et immaculatum
effectus ymaginis dei ex pius lumine
simplici accipiens et inspirata quedam ut
inita futura in semetipso seculo fovens
atque in terris adhuc positus consortio
quodammodo perfruens angelorum de spe
tam atque deliciarum fragilitate terrena. ad
superna et celestia. spiritus sancti subvectione
transferret. Quod figuravit illa doctrina
xpi. De qua Io. xi. Abijt ihesus foras

extra civitatem ubi qz mansit. et
docebat eos extra civitatem. Abit q
per meditacionem a carne et sensibus que
sunt porte civitatis se abstrahit. Sicut enim
probat Greg. Nissenus li. de ymag. per se
sibilia per sensus corporeos ingreditur
animus sicut exteriora per portas ingre
diuntur civitatem. Secundum patet per diffini
cionem meditacionis que talis est ut
dicitur in principio libri de archa mi
stica. Meditacio est studiosa mentis
intencio circa aliquid investigandum
diligenter insistens. Vel sic. Meditacio
est providus mentis obtutus in veritatis
inquisicione vehementer occupatus
Et quanto vehemencius unum intuens ad
illud aspirat. tanto acius astringit.
Vnde pater differt meditacio a cogita
cione. quod cogitacio vago incessu. semper
hinc illinc qz discurrit. Meditacio vero de
terminata promocione semper in ulteriora
tendit. Cogitacio enim est improvidus
animi respectus ad evagacionem pronus.
Vnde in libro Richardi de contemplacione
mali. Meditacionis est perscrutari occul
ta. Contemplacionis est admirari per
spicua. Est enim meditacio occulte veritatis
studiosa investigacio. Contemplacio vero
perspicue veritatis iocunda admiracio
Hec est doctrina libera. De qua Io. viii. He
bre. Impios docere libere qz tales
abstracti sunt a carnali sensu. Hinc est
Unde est quod Exo. xxviii. Doctrinam et ve
ritatem habebat pontifex in racionali iudicij
gestans ipsum in pectore. quia per meditacionem
defigitur animus in cognoscenda veritate
Tercium patet per illud quod dicit Richardus
in fine libri de patriarchis. Meditacio
et contemplacio coniungit. Ruit inquit
Ioseph super collum Beniamyn. Ruit
quociens meditacio in contemplacionem desi
nit. Cum Beniamyn fratrem suum super se
ruentem excepit. qui ex studio medita-

rerum i contemplacōe surgit. Hinc be
niamyn et ioseph oscula iungunt qui
diuina reuelacio et humana ronacina-
cio in vnu veritatis attestacōne conse
ciunt. Et qd hic scā spūalia hicatur
p meditacōem ad iuxtam contemplacōem
de sic in li°. de exterminacōe mali. per
meditacōem iugit agitur ut quid v
tile fieri debeat non ignoret. sed et
contemplacō hoc efficere solet ut ad iuen
ta veritas memorie tenacius inhereat
et desiderium acrius inflamet. p me
ditacōem ad bonum instruitur p contemplacōem
in bono solidatur. Sicut enim quoque transit
cogitacio i meditacōem. sic quoque me
ditacio in contemplacōem. Sicut pbat ipse
liber de archa mistica. Fit enim sepe
ut i cogitacōem mentis euagacōne
tale quid occurrat. qd mens scire ve
hementer appetat. Cuius inquisicioni dum
impendimus studium cogitando cogi
tacōnis excedimus modum. Et quia mens
rerum se cogit. iam cogitacio i medi
tacōem transit. Similiter dum veritatem
diu quesitam et inventam cum auiditate
suscepimus et miram cum exultacōne
meditacōnis meditando excedimus et
transit in contemplacōem. cum contemplacōis
est proprium admiracōis siue spectaculo
cum admiracōne inherere. Et sic sapiens
deus imitatur i actu meditacōnis. Ca
pitulum xiiii. Filius sapiens doctrina patris
Circa tertium patet per exemplum eiusdem Ry
chardi in fine libri de archa mistica. Si
vas aque solis radio supponas. vide
bis aquam splendorem luminis superius
reddere refundere sine calore. Sic multi
diuine reuelacōnis radios suscipiunt
sed non inde dileccōne proficiunt.
Aqua que admixtionem labitur humana
cogitacio est que magno reinis mo
deramine cohibetur. Aqua in vase col
lecta cogitacio meditacōi intenta.

et in vnum desiderium aque collectio cor
dis meditatio. Aque igitur solis radiis
se diffundit alius infundit. qui diuina
reuelatio meditanti occurrit. Aqua
autem radium in se superni luminis accipit. et
superius fulgorem emittit. et illuc le
uat radium luminis procedentem ex se. quo
ipsa non potest ascendere per se. tamen et si
aqua det candorem. quem de se emittat
suam ei similitudinem imprimit. Et si
tremula sit aqua. radius tremulus
erit. si quieta quietus. si pura purus.
Sic in proposito cum reuelatio eterni luminis
cor humanum illuminat. intellectus supra
semetipsum vnus super humanum modum
leuat. et illuc intellectus radius diuini
luminis infusione et admiracōnis re
uerberacōne de summis ad summa resilit
ubi nulla ingenii perspicacia. nulla ar
tis industria ascendere sufficiat. Et quanto
mentes hominis diuine caritatis splen
dor profundius penetrat. eo altius
stuporis sui magnitudine excussa et
per extasim sublevata in diuina archa
na sublimius resultat. Et quanto perfectius
animus componitur ad intimam pacem. et tran
quillitatem tanto firmius et tenacius
inheret. in hac sublevacōne summe lu
cis per contemplacōem. Et quanto purior ad
integritatem. et diffusior ad caritatem
tanto capacior inuenitur ad sapientiam et ve
ritatem. quia in eam iam venit ille
spiritus veritatis qui docet omnem veritatem.
Iohannis xvi. et xiiii° eiusdem. Paraclitus
autem spiritus sanctus quem mittet pater in nomine
meo ille nos docebit omnem veritatem
et suggeret nobis omnia quecumque dixero
vobis. Dominus animas spirituales i exercitio o[perationis]
Hic agitur de exercitio quo deus docet animas spiritua
les in exercitio ordinis Incipitur Capitulum
Docet etiam dominus animas spiritua
les in exercitio ordinis et maxime per
ordinem Claraualensem in meditatis et caffatis

Suppletur humane racionis defectus
Illuminat ille divine lucis radius
Colligitur interioris hominis status
De primo patet per diffinicionem oracionis. Oracio
una est secundum Damascenum ascensus
intellectus ad deum. Ita secundum Augustinum in ser-
mone de oracione et ieiunio. Oracio est pius
affectus mentis in deum directus. Si sine
fiat intellectus sine affectus in deum elevatio
semper in oracione spiritualis sit cognicio. Un-
de Hugo de [illegible]. Oracio est hominis deo
adherentis affectio et familiaris quedam
et pia allocucio et illustrate mentis
ad fruendum deo quam diu licet sta-
cio. Ibi enim addiscitur. quam ut dicit Ysi-
dorus de summo bono 3 libro capitulo 8. Qui
vult cum deo semper esse frequenter debet orare
et frequenter legere. Nam cum oramus ipsi
cum deo loquimur. cum vero legimus deus
nobiscum loquitur. Unde et apostoli qui ab eo
volebant discere dicebant domino Luce xi.
Domine doce nos orare. Et Actuum 1 as-
cendant ad oracionem sursum in cenaculum
quia per oracionem fit mentis elevacio. Sic
dicit Augustinus in sermone de ieiunio et oracione
rerum invisibilium obtinebimus certitudinem.
Ubi tamen oracio exercetur sine devocione pre-
volat intellectus et sequitur vel nullus affec-
tus. Ubi vero exercetur cum devocione sic
supereminet caritas sciencie secundum apostolum
in 4 ad Ephesios et ordo seraphym or-
dinem cherubim. Secundum Dyonisium penetrat
intellectus sed magis ascendit affectus
quia cum intellectus se dirigat in intelligibilia
vel ad intelligendum affectus se porrigit
ulterius et extendit ad diligendum. Ex-
pertum quod foris stat intellectus ubi intrat af-
fectus et hoc dicunt devoti [illegible] contra
eum de comprehensoribus qui sunt in termino
caritatis qui tantum diligunt quantum cogno-
scunt. Econtrario puto quod equaliter ele-
ventur intellectus et affectus eorum in deum
non sic in nobis in quibus sol intelligencie
velud eclipsim vel occasum intrat. Ita
sicut influencia solis maiorem effectum
imprimit in illud quod directe respicit
Sic puto quod divina bonitas af-
fectum meum cuius obiectum est magis af-
ficit et allicit [illegible] est amicitie
[illegible] se semper in intimiora porrigere. Con-
affectus eximio amore fertur in ex-
thasim et rapitur supra se. Unde quanto
ferventior et devocior erit oracio tan-
to purior et dulcior erit cognicio.
Unde fatuus est et insipiens qui sine
oracione devota ymo sine magisterio spiritus
sancti vult misteriorum archana rimari.
Unde solucionem sompnium regum non potu-
erunt aperire sapientes Caldei. Quis
enim profunditatem misteriorum et divinarum
scripturarum penetrare de sua subtilitate
confidat cum 1 ad Cor 14 apostolus
dicat: Fratres si venero ad vos lin-
guis loquens quid prodero nisi lo-
quar vobis aut in revelacione aut
in sciencia aut in prophecia aut in doctrina
hoc inquit primum intelligentes quod omnis
prophecia scripture propria interpretacione
non fit quia numquam homo eam inter-
pretatur vel cognoscit sine eius magi-
sterio qui eam inspiravit. De secundo
patet quod eternam noticiam sentimus ex
devote oracionis acquirimus que nulla
nostra sagacitate nec nostro studio penetra-
re valemus. Dan. 2. Daniel cui no-
men Balthazar putas ne potes in-
dicare sompnium quod vidi. Et se-
quitur: sapientes non potuerunt indicare
regi quod Daniel revelavit. Balta-
zar capillus capitis dicitur. In capite
sublimitas in capillo subtilitas intel-
ligitur quia devota oracio ad eternorum
sublimium subtilitatem penetrandam
nititur. Per hanc ergo devocionem que
dicitur capillus capitis attingitur quod
attingi non potest a sensibus humanis.

quod regi non potuit indicare visionem suam omnes sapientes Babilonis. Quia mens que id quod super intelligenciam suam est inquirit et inquirendo persistit, persistendo deficit et deficiendo diffidit. Sed mens cum de dei adiutorio confidit, confisa devocioni insistit, insistens adoracioni se convertit, orando petit, petendo accipit. Unde solus *Daniel* vir desideriorum cui nomen *Balthazar* solus regi indicat visionem eius; sapientes Babilonis non potuerunt edicere visionem vel solucionem. *Ysid. of. xi.*

Dicebat ihesus di. Domus mea domus oracionis vocabitur. De tercio patet sicut experti recognoscunt qui divinis revelacionibus letificari meruerunt. Sub tempore orandi maxime solent illuminari et cum illuminacione misteriorum occulta penetrare, quia cum in compunctione mens levatur loca munda et quanto serenior tanto magis altius penetratur. Unde *Numeri xxiiij dicitur*: Balaam de semetipso dicit: Audivit sermones visionem dei qui visionem omnipotentis intuitus est qui cadit et sic aperiuntur oculi eius. Quia lumen revelantis gracie sepe accipit qui se coram prostraverit. Unde qui orat frequenter se usque ad pavimentum osculando inclinat et hec inclinacio humiliacionem per respectus designat in mistis. Ceterum aliud exceptum habemus quod dum consideracione nostre indignitatis humiliamur exterius, ad sublimiorem intellectum illuminamur intus. Unde ipsos cantus matutini et vespere delectabiles. Cantus matutini sunt adverti solicitudines humane mentis excessus quia necesse solemus admiracionibus adeptacionem operire. Vespere autem abiectionibus ad interiorem redire. Valde autem iocundum est et quasi sub estivo tempore deambulare admiracionum lucem radiantis divinitatis et leta corpore dimisso corpore illibatus

tantas incorrupti divinorum spectaculorum contra angustias humane racionis. Uel cum adiuvos desinente radio qui prius inluminabat reciti contristant nos et humiliant redditus vespertini. *Sic scriptum est*: Ad me ipsum anima mea conturbata est. Sic cum anima devota dum se considerat et considerans infirma sua recenset et recensendo humiliat, dum sic humiliatur sepe illuminatur et melius docetur. *Marci vi.* Videt ihesus turbam multam et misertus est super eam et cepit eos docere multa. Quia turba fantasmatum et peccatorum convertit inde turbatur. Et quia docetur alta inde illuminatur, ut non sit illuminacio penitus sine obscuritate turbacionis, nec turbacio sine claritate illuminacionis. Et hoc est quod dionysius racionem radium intimans. *De quo Gregorius Nazanzenus de primis epyphanie sic ait*: Effugit prius quam teneri queat et prius quam apprehendi possit elabitur, tamen se tenerit offerens et hoc si parum sit quantum humanos oculos vix ictus coruscanti perstringentis et cito pretereuntis illuminat. Dicitur ut ego arbitror per hoc quod eo quantulumcumque eius lumine perspici potest admirandum invitat et provocat. Quod enim penitus sentiri non potest nec appetendi aut inquirendi tribuit spem. Quod autem vel ex parte sentiri potest admiracionem et quod in admiracione est desiderium concipi potest. Cum autem desideratur desiderantes purificat, cum autem purificat similes deo facit; cum vero eos similes sibi fecerit tunc eos velut proprios iam et domesticos facit. Etiam in colloquiis et sermone participes. *De quo Richardus super Danielem libro ii.* Colligamus quod sepe totum interioris hominis statum devocio deprehendit et tam presentem destabat quam futurum providet. Unde *secundo Danielis* dicebat da

Amel' regi Aelrotem quam vidisti sub
limem tu es in quo gratia describitur divi
nitus accepta deinde describitur cum cul
pa et postremo ruina quia vera devo
tio complectitur et amorem gratie et fetorem
culpe et timorem ruine ymo qui ado
racionem continuam et cum lacrimarum
devotione purgamur et purgati illumina
mur sequitur invisum esse intelligimus
quod prius totum esse putabamus et quod
violentia animi impetus fieri ante sug
gessit illuminata racio fieri non permittit
Et quid dico de statu interioris hominis
cum anima sublimata per devotam oracionem
usque ad gradum actionum tanta in illo
statu videat quanta sermo vocalis
non explicat Unde Cassianus in libro
de collacionibus patrum Oracio divina
et si videatur omnem plenitudinem con
tinere utpote domini auctoritate suffulta
provehit tamen domesticos suos ad illum
precelsiorem statum ad illam ignitam
vel per paucos cognitam et expertam ymo
ut proprius dixerim ineffabilem oracionis
gradum eminenciori perducat que omnem
transcendens humanum sensum non
dicam sono vocis nec lingue motu
nec verborum ulla pronunciacione distin
guitur Sed quam mens infusione illius
celestis luminis illustrata non humanis
atque angustis designat eloquiis sed con
globatis sensibus velud de fonte quo
dam copiosissimo effundit ubertim atque
ineffabiliter eructat ad deum tanta pro
mens in modo brevissimo tempore percurrit quanta
non loqui facile nec percurrere mens in se
reversa prevalet Quem statum dominus pre
figuravit cum factus in agonia prolixius
oravit guttas sanguinis emittendo
Hec est doctrina de qua Proverbiorum xv. Cor
sapientis querit doctrinam Hic agitur
de iiii^to quomodo debent dotari animas spirituales in gradu
contemplacionis et quod sit quadruplex mentis dila
tacione sublevatione Et sequitur capitulum

Dotz ecciam dominus animas
spirituales in excessu contempla
cionis Sicut autem aliud est o
culorum aspectus aliud visio Nam
secundum Augustinum in libro de quantitate anime
dicitur sicut dicit Bernhardus contemplacionis Pretene
bris enim aspicimus ubi obtutum diri
gimus et tamen in tenebris non videmus
ita Aliud est oculus et aliud contemplacio
docet autem nos in contemplacione et hoc
quadrupliciter
Mentis dilatacione
Mentis sublevacione
Mentis alienacione
Mentis unicione
Mentis dila
tacio est qu
acies mentis
lacius expan
ditur et vehemen
cius acuitur et ad omnem eerudicionem
capaciorem efficitur Unde in Genesi Leva
oculos tuos et vide a loco in quo nunc
es ad aquilonem et meridiem et
occidentem omnem terram quam con
spicis tibi dabo Mens enim agilitate
in similitudinem avis modo se ad altiora at
tollit modo in inferiora dimergit modo
sinistrorsum modo dextrorsum divi
tat modo se in medium suspendit et ocu
los palpitantes inmobiliter intendit
figit sed lumis immensitatis tenebras
supponat ymo dum oculi tenebras lu
men fugit oculus quasi caremus De
unione siquidem anime cum corpore fit
quedam obtusio in vi intellectiva
sicut ex obiectione corporis oppaci vel
lumine generatur umbra Sed occulta sem
piterna luce virtutis ad quam creata
est anima scintillat modicum luminis in
inter tenebras illas in quo lumine cogno
scit anima contemplativa quia lumen illud
tenebras abicit quanto amplius invo
lescit Unde et Dionysius ad Thimotheum ut
et se exerceat ad eandem Sed advice quam
sit impossibile pene cuivis anime seipsam
supra seipsam totam effundere et tran
scendendo supra seipsam ire Hoc enim est atque

cum dilectis in cubiculum ingredi solatque
ei solo morari. dulcedine eius perfrui
et ab eodem doceri. quod utique fiet. si exte-
riorum oblitus totus dilectione summe fu-
eris intime delectatus. Et ex hiis que
in intimis consideras cum tui totus ef-
fectus inflammas. Et ex qua consideratione in
gratiarum actionem assurgis et eum in in-
timo tuo inducas. hoc est ex affectu
intimo modo pro gratia tibi data. in-
comparabilem gratiam reddis
Vere si autem affectionis violentiam et
delectationis habundantiam non sentis.
qui in dei desiderium inardescas. et in eius
amore quiescas quam alibi sensisti in
te. quam plus unquam dilexisti
Certum est quod intimum affectionis tue
sinum nondum eidem expandisti. quod termi-
nus aculeus amoris penetrat quam
alienis affectibus penetrare solebat
Si vero in intimis tuis tantam erga deum
violentiam senseris. quidam aliis ex-
terius fueris non est satis. quia quamdiu
diu volumus possumus ex aliqua cre-
atura consolacionem aut iocunditatem
habere. non audeam dicere dilectum
nostrum ardentissimi amoris intimum
sinum tenere. quia quamdiu consolacionem
alienam queris vel recipis non eum
singulariter diligis. nec ergo dum adimitur
perdimur nec in proximo collocare. Sed si
sic eum perducas ad intima tua poteris
eum sequi ad sublimia sua et sic im-
bueris eius doctrinam. Ex quo colligitur
quod sublimitas divinarum revelacionum mi-
est divine dilectionis indicium. Dicit scriptura
est. Iam non dicam vos servos sed ami-
cos quia omnia quecumque audivi a patre
meo nota feci vobis. Hec est illa doc-
trina de qua Exodi xxxv. dicitur. Implevit
uit dominus Bezeleel spiritu sapientie et in-
telligentie et omni doctrina ad operandum
quod erat necessarium. Nec hoc dico quod

mentis dilatacionem vel per hoc possumus fa-
cere. quia non est eius humane indu-
strie metas transcendere. Mentis sublevacio
in altum se erigit et a plano per quod ince-
debat mentis dilatacio super humane in-
dustrie possibilitatem cum moyse in
montem ascendit ubi et deus descendit
et ei terram promissionis ostendit. As-
cendit per mentis elevacionem et facultate
naturalem. Descendit deus per dona-
tionem sue dignacionem. Ostendit per di-
vinam illuminacionem. Elevatur autem super
omne quod mens actu est et facultate
sine qua creatum posset hic. Unde
propheta. Quis dabit michi pennas sicut
columbe et volabo et requiescam. Super-
est enim est pennas hic ex liberalitatis
arbitrio in altum volare. Nunc enim per
natura animalia esse incipimus qui pigre
condicionis humane mentis contemplacionis
volatu transcendimus. Adhuc modo per-
tinet doctrina prophetie si tamen fiat sine
mentis alienacione. Super naturam enim
humanam est videre de preteritis quod iam
non est videre de futuris quod nondum est
videre de presentibus quod est. sed tamen
sensibus absens est. Videre de alienis
cordis secretis quod sensui subiectum non
est. Videre de divinis quod supra sensum
est. Sine alienacione mentis dixi. quod
sicut mentis dilatacio non attingit
mentis sublevacionem sed ibi sistit ubi
illa incipit. Ita mentis sublevacio
ibi sistit ubi incipit alienacio. prophete
igitur in hac mentis sublevacione didicerunt
quod aliis predixerunt. Nam contemplacione
affectus in deum vivebant et per amorem.
Et sicut ad flammam incensi sunt luce
serena. Ita ad illum amorem irradia-
batur et illuminabatur eorum intelligencia
et ab eorum intellectibus auferebatur ve-
lamen et ignorancia quo sublato vide-
bant res clare ab intellectu prophetico

ps. Ut erudiret principes eius sic
semetipsum et senes eius prudenciam
doceret. Ephe. iiii°. Dedit quosdam
apostolos quosdam autem prophetas alios
evangelistas alios pastores et doc-
tores. Et se. Ut non circumferamur omni
vento doctrine. Quintus alienacio
est qui prioris memoria menti excidit
et in peregrinum quendam statum supra
humanam industriam divine operis
transfiguracione transit qui modo ade-
uocacione incipiens et processum
in quidam mentis exaltacionem perfecti-
onem et consumacionem accipit. i. frequenter
plus addiscit intus quam posset
percipere exterius. Unde Aug. in libro
de cathezi. Nichil ondit cum. quare
non possimus totum proferre. quod sen-
timus. quia ut ipse ait. Ille intus
quasi turbida choruscacione perfundit
animum. Illa autem locucio tarda et
longa est longe quam dissimilis et dum
ista volvitur se iam ille in secreta sua
condidit tamen quia vestigia que-
dam miro modo impressit memorie
perdurant illa cum sillabarum morali-
tate et eis vestigiis sonancia signa
paginis que lingwa dicitur vel latina
vel greca vel hebrea nec tamen alie
gentes sint proprio. sed ita efficiantur
in animo ut vultus in corpore. De hac doc-
trina. Ezechiel viii. Erat docens eos sic
proprietatem hanc quia michil in hac in-
attribuendum est humano ingenio. sed
totum munere divino. hic enim sponsa
extaticis innititur dilecto. hic enim deducit
eam in nube diei et tota nocte illumina-
cione ignis. hec enim accipit vestigiis
in nube contra concupiscencias carnis
et revelacionis lucem contra ignorantias
mentis sicut scriptum est. Expandens
nubem in protectionem eorum et igne ut
luceret eis per noctem. Sextus gradus uni-

cio est qui cum Moyse ascendit in cali-
ginem et nebulam et addiscat misti-
cam theologiam. Ut enim scribit Ge.
Dionisio capitulo vii de divinis nominibus. Oportet
nos habere virtutem ad intelligendum
quam dicere possimus theoricam mentem
perquam mens aspicit intellectualia. Habet
enim unionem qua intelligimus super
affeccionem apicem sic precedentem su-
mam intelligencie virtutem. Hunc ergo api-
cem dilecto dei proprie perficit per
quam mens deo iungitur. Et per hanc
super mentis divina cognoscit non
secundum sobrietatem intelligere mentem
sed statuendo nos super nos ipsos. et
unitos deo tota virtute. Oportet igitur secun-
dum status est nos esse dei per hanc
gratie unionem. quam esse in nobis per
solam naturam condicionem. hic enim cum
deo secrete loquitur sine verbis et sillabis
hic erudimur sacris misteriis hec
est mistica theologia. cum deo secretissima
locucio. non per speculum vel ymagines
creaturarum. Ubi mens creaturas omnes
transcendens et etiam seipsam unitur
abstractus omni virium apprehensivarum
cuiuscumque creature in desiderio videndi
et tenendi deum. et puto sine preiudicio
quod ubi terminatur alienacio ibi inci-
pit ista unicio non quia alienacio
semper non habeat amoris fervorem
et lucem. sed quia nondum ascendit ad
istam perfectam unionem secundum amore
gratiam sine excessivum. per hunc modum
paulus est raptus ut efficeretur per
modum doctor. Gala. i. ad Thimo. ii.
Veritatem dico in Christo Ihesu et non men-
cior doctor gencium in fide et veritate

Sequitur capitulum ultimum in quo subdividit
has iiii^or^ species contemplacionis utpote illum

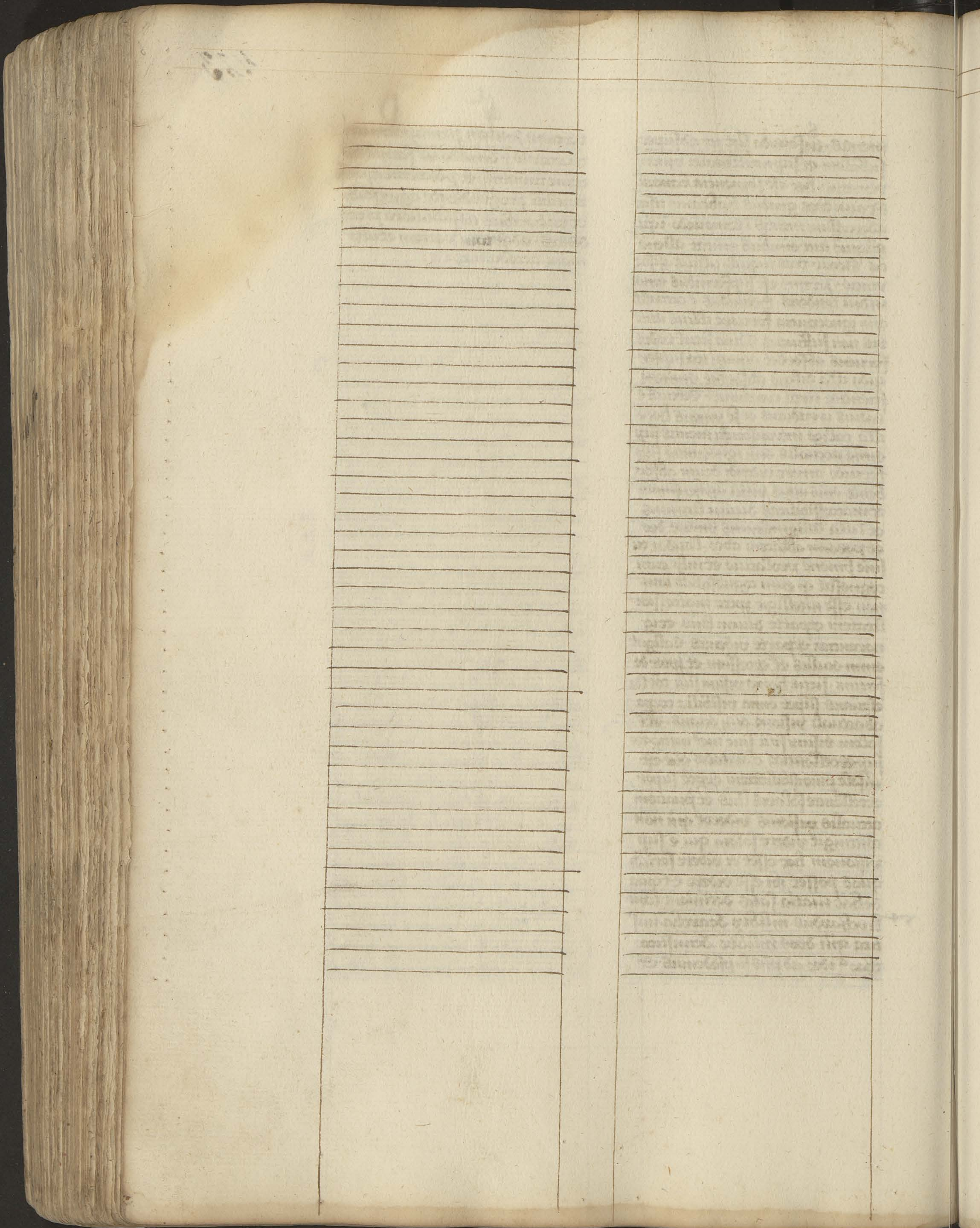
Doctrinam igitur contemplacionis
vepetentibus nobis a principio
primitus occurrit mentis dilatacio

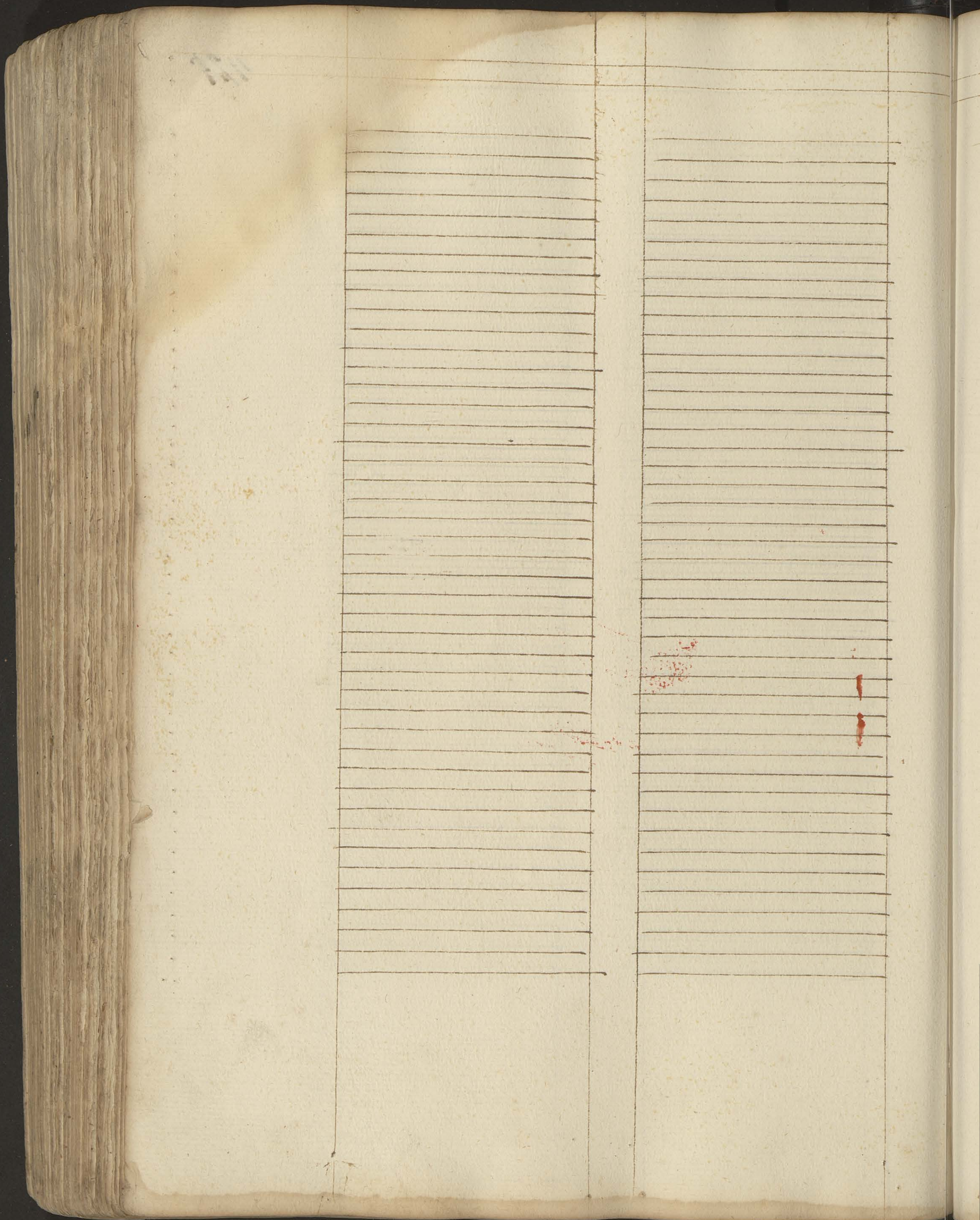
que tribus gradibus in nos solet
excrescere. Quibus tribus pas
¶ Arte sibus solet mens
¶ Exercitatione et contemplativa
¶ Attentione proficere et similiter
addiscimus qui per plenam sue possibili
tatis et facultatis modum dicimus
in disciplinis videmus. quod primo
ars aliqua vel mera investigatione
vel aliorum traditione discatur. Deinde
frequenti usu et exercitatione roboratur
Deinde studiosa attentione et inten
tione firmatur et formatur. Comprehe
mentia enim attentionis et dilatatur
capacitas mentis. et acuitur viva
citas penetrationis. Post mentis di
latationem sequitur mentis sublevatio
quod fit secundum triplicem viam dic
mens sublevatur Hoc est quod passim
¶ Supra scientiam mens contemplativa
¶ Vel supra industriam revelatione que
¶ Vel supra naturam precedit modum
ipse intelligentie industrie et nature
hoc est quod menti sublevate tribuitur
quod divinitus capitur. ad quod non
sufficiat scientia quam habet. nec industria
quam habere potest. nec modus qui
in natura positus est. Post mentis sub
levationem sequitur mentis alienatio que
similiter excrescit triplici modo. Primo
ex magna devotione quando latens intrin
secus ignis desiderii celestis concu
secus inflammatur amoris excrescit. et ani
mam a statu pristino resolvens in cere
similitudinem liquefaciat et attenuat ut
fumum sursum emittit. Secundo ex
magna admiratione. quando divino lumine
irradiata et in summe pulchritudinis
admiratione suspensa tam vehementi
stupore concutitur. ut a statu suo
funditus excutiatur. et excussa pulchri
tudine quam videt et admiratur
resilit et cadit. et semper tam despi

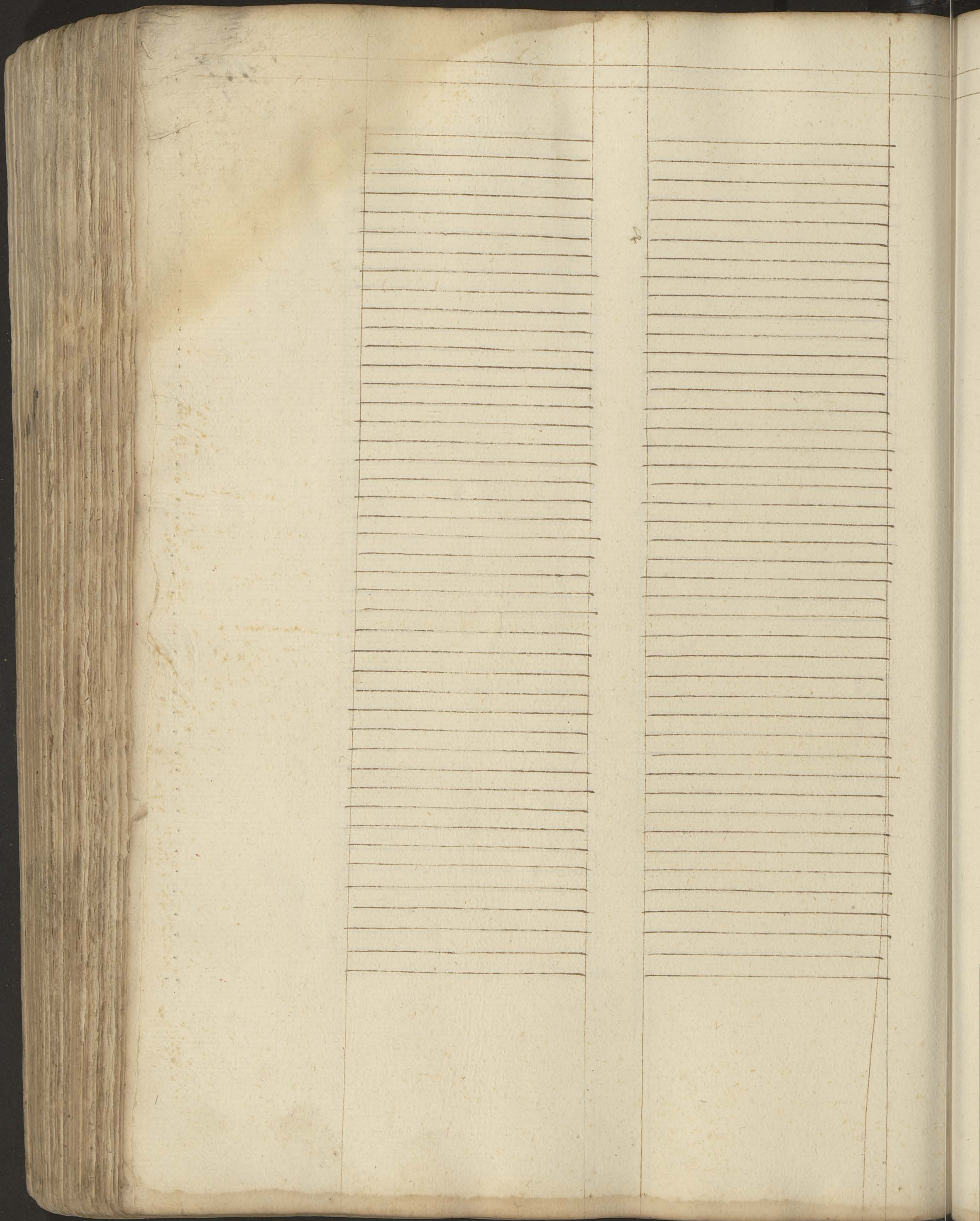
ciens ex pravitate quam videt secundum
excellit supra se. Et sic reverberata
pro desiderio sursum rapitur. ad contem
plationem celestium. et hoc in modum fulgu
ris choruscantis et vicissitudinis
alternantis. Tertio ex magna exulta
tione mentis sue mente potatur. po
tata inebriatur. inebriata sui obli
viscitur. et oblita sui in quendam supra
mundanum excessum affectum rapitur
transformatur. Post mentis alienationem
sequitur mentis unitio. quia postquam
rapta transformatur in aliquid per
exultationem quam restat insepara
bilis unitio pervenitur unitione de
qua dionysius in primo libro de mistica
theologia. Tu autem o amice thymo
thee circa mysticas visiones. forti
contritione et sensus derelinque
et intellectuales operationes et omnia
sensibilia et intelligibilia. et omnia
non existentia et existentia. et sicut est
possibile ignote consurge ad eius uni
tionem qui est super omnem substantiam
et cognitionem. Et enim excessu tui et omnium
irretentibili et absoluto munde ad
supersubstantialem divinarum tenebrarum radium
cuncta auferens et omnino absolu
tus sursum agens. Distinguit ergo
hic dionysius triplicem gradum
Derelinque inquit sensus et sensibilia quo
ad temporalia. intellectuales et intelligibilia quo
ad potentias anime et earum operationes. Et ideo
dicit munde. Quia sicut ista sensibilia
generant maculas in affectu. Ita ima
ginabilia intelligibilia et humana ge
nerant maculas in intellectu. ne ad puri
tatem intelligentiam veniamus. Tertius
gradus est derelinque existentia et non
existentia. Existentia que auctores produxerunt
in esse per creationem. Non existentia que
in solo verbo supernaturali consistunt et
in ipso contemplabilia sunt. hic processu

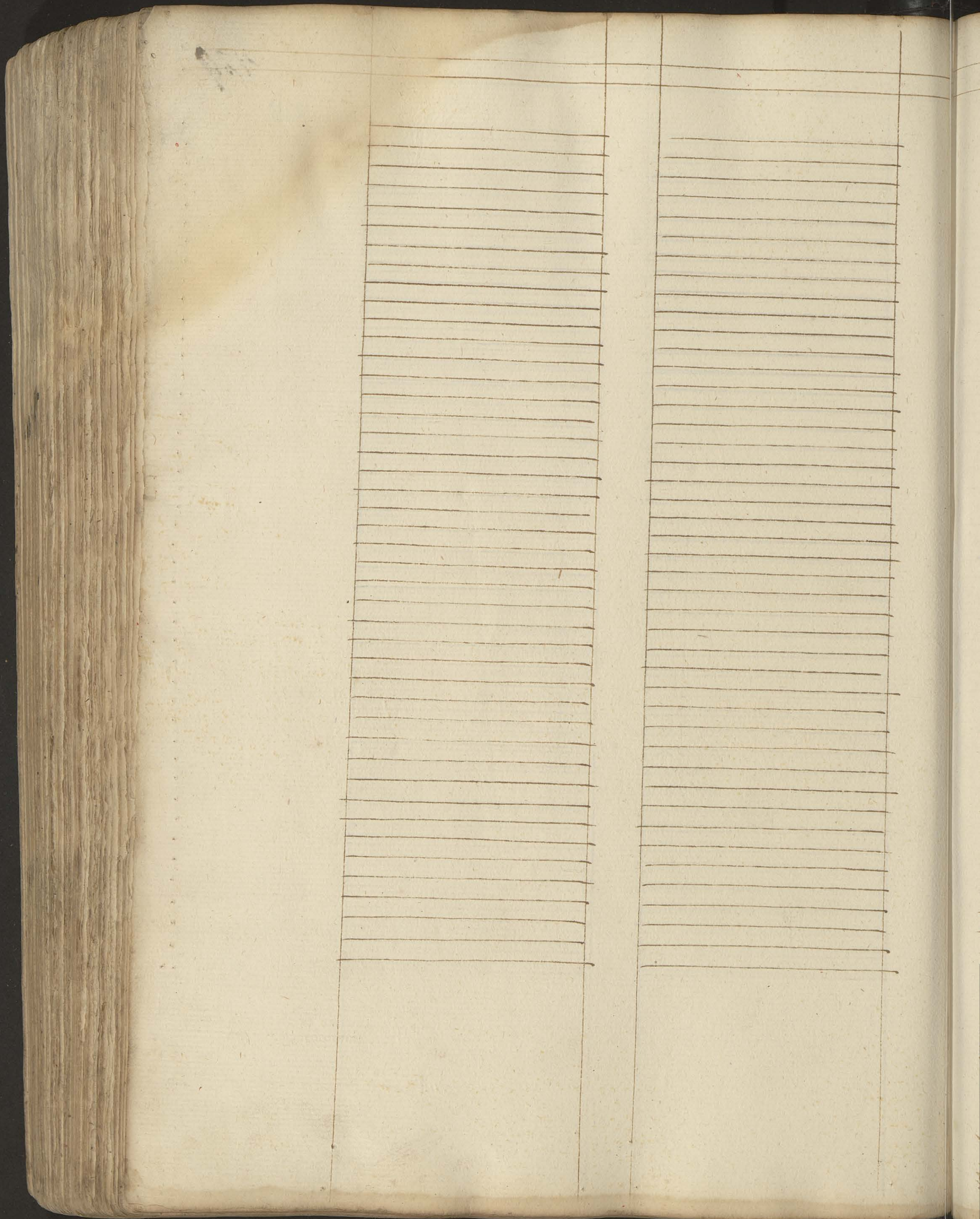
mentis . tu secunda sit ut ad super
subalem et supintellectualem vnionem
veniatur . hec est sapiencia christianorum
Et cum tres gradus habeamus usque
ad excessum mentis i remouendo ipsum
aliquis aut omnibus conueniat aliena
cio . Secunt tres in quibus ille actus consistit
vnicio . Primus est superferuidus amor
in deum tendens . Secundus est actualis
omnium ignorancia feruore illius amo
ris non sustinens . Qua sicut vndique
feruens absorbet aquam ita superfer
uida illa dilectio absorbet omnem
scienciam circa creaturam . Tercius est
radius irradians et se uniens hec est
illa caligo intransiensu mentis super
omnia actualis omnium ignorancia super
feruido amore videndi deum absor
bente omnis actus virium apprehensiuarum
et inaccessibilitas diuini luminis
et in illa caligine mens vnitur deo
et per omnium ablacionem a deo laudat eum
sine sermone prolatiuo et in hoc eum
cognoscat quod eum cognoscibilem tamen
non esse intelligit propter inaccessibi
litatem ex parte diuini luminis . et ig
norantiam ex parte videntis Caligat
enim oculus et propter excessum et propter de
fectum . sicut homo visum suum conuertens
eleuans super omnia visibilia corpora
ab actuali visione omnium ocians . et
solem visum suum sine medio mitigante
superexcellentiam claritatis que est
in sole pro inuisibilitatem ex parte super
excellencie solaris luminis et priuacionem
actualis visionis videret quam non
contingit videre solem qui est super
visionem hec esset ei videre secundum
quod posset ibi esse videre Et quia
de hac materia satis determinant tamen
Rychardus in libro de archa mis
tica quam dionysius in libro de mistica
theologia et ideo ad presens supersedemus Et

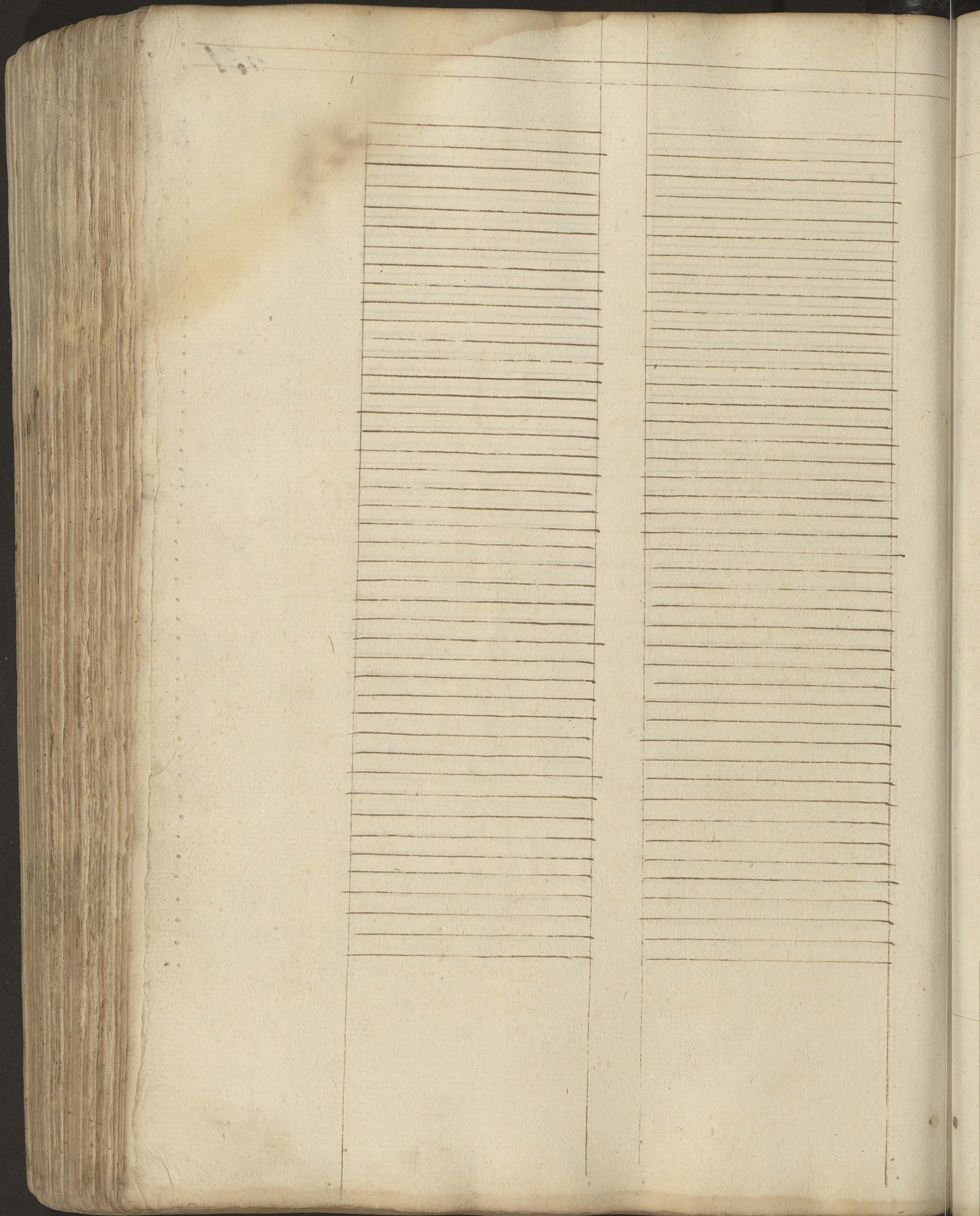
tercium partem principalem in
tractatus scilicet de modo uel forma doc
trine christiane . et per doctrine competentem
paulatim progrediente a grossioribus
et rudioribus ad subtiliora proce
dentes . ad quartam partem et ulti
mam accedamus etc

Incipit analetica numerorum et rerum in theographia

Capitulum primum

litatis et septimam artis et accommoda-
tum fidei in emendatum et perditum
et hoc autem principium presentandum
in animum quem qui invenerit
secundum huius artem illum corrige et
non erit scripta sed liber omnibus et
veritas una Incipit prologus
in quo materia operis utilitas
rei eminentia numerorum et si-
tuere distinctionis partes apper-
tuit. Capitulum primum Que sit materia operis

Velle adiacet michi
numerorum et rerum significa-
tiones analeticas re-
perta in omni theologia
disciplina ad introducto-
riam de ipsa cognitionis institu-
tionem et in usu ad ipsam institutionis
sua quatinus eandem illuminet vel
etiam amplificet quempiam quidem
theographie presentatione comperi
eciam vicium. Quite vel aliter vix
erat lectio qui non addiderat artes lo-
quendi disserendi et dicendi dif-
ficultate capit utilitatem ceteri
sapientia preceptionibus ad ipsas Eadem
comparationis ratio ceteris videtur
in preta scientiis simul et huic
me que a nobis quasi singulariter
penitus quam destituenda presumpsit
per que dicere aut estimare estime-
mur a neminem nemine aute nos
aliquas numerorum et rerum misticas
tetigisse suppositiones Tetigerunt
autem non negaverunt tamen significa-
tiones utriusque rerum apparuerunt
aliquarum aliquas sed sparsim
et occasione potius aliunde sum-
pte disputationis quam sic
cuiusmodi demonstratione singulari
historia quoque doctrine numerorum sed
paucorum pauca et nulla de multorum
multis inducti in d. aliqua
digressione non ducti in materie
intentionis quam specialiter proposito Et
in huius rebus aliqua certe principia
que perfectionis nec dum summam

consistunt. Preterea pretereunt eos et
ut perspicacius dicam ipsi penitus
preterierunt. ex quo tota manat utili
tas. Racionem colligere significaciones
causas non distinxerunt et species
inceptivas. denique artis introducto
rie non dederunt institucionem. Unde
ad eas conspicacius dinoscendas
credendus accedit. Eius agendi modus

Nos ante ad copiam et dis
tinccionem proposite erudicionis
significancias misteriorum et
rerum curabimus expedire. expedi
.b. re ut nominus. hoc est secundum enu
meracionem causam et genus. Ita
enim et plenius et planius doctrine
quam tradituri sumus racio subibit
animum. creacioremque sui noticiam
comportabit. Secundum enumeracionem
evolvemus scilicet dicemus quot signi
ficaciones suscipiant singuli misteriorum
et singule rerum, de quibus disserere con
tingit. Non enim contigit de omni
bus. Quot suscipiant significa
ciones dixi, quia res una contra
rias quoque non solum dissimiles
subit interpretaciones. Secundum
causam evolvemus scilicet notum fa
ciemus cur eas suscipiant. Parum
enim confertur noticie si scitur sig
nificacio et racio nescitur. Secundum
genus scilicet palam faciemus sub qua
significandi maneria hec aut illa
significacio cadat. Siquidem et
ipsa maneria multiformis est. Et sic
tamen singula ut singulis nomina
notificemus ex distanciis in enu
meracione collectio multiplex. vis
significacionis in causa. ingenerate
modus accipitur. Pluralitas in
enumeracione subauditur. racio com
peritur in causa. distinccio subintelli
gitur in genere. Distribucio et
ordo tocius operis in capitulis

Distribucio autem proposite
operis dupliciter secundum eius
nomen particionem procedet
.c. Racio prime particionis erit signi
ficancias tradere misteriorum, rerum alterius

Neutra tamen tradet omnes omnium
nec omnium aliquas nam forsitan ali
quorum omnes hoc .N. haut fugit
possibilitatem, reliqua duo inter
minabilia videntur. et infinite nec
necessarie negociacionis opus Ni
chil enim in id genus opus recipit ars
aliqua. Quando preceptio omnis certis
utitur innititurque principiis. et fini
ta quasi perceptibilia eligit ad disse
rendum abiudicans reliqua. Preter
ea quod superfluo recreditur a finitis tamen
in uno vel in paucis. quod ad multa
sufficiat aperitur. Quare si eorum
tamen quorum diminissimus canon me
minit significaciones primas et
necessariores. et quibus ad alias
via est. dederimus et quod suscepimus
exequemur ut ad artem et utilitati
providebimus studere volentium etc.
Cur sacramenta misteriis rebus
significaciones aptentur. iiij

Si visum est nobis reputaci
ones misteriorum nomine sacra
menti quasi clariore voca
bulo honorare, representa
ciones vero rerum nomine signifi
.d. cacionis quasi communi appellacione
signare, causa ista est quia prebeque
potior locus et maiestatis primatusque
egregie misteriis extollit. Quod dictum
accipiatur ad presens ad posicionem
sentencie non dum ad discussionem
ad discussionem enim plenius posterius
reservamus. Verumptamen in theologicis eloquiis
ubique laudabilium misteria significa
biles sunt, eciam ubi non laudabilium
significabiles videri possunt. Quod
de rebus omnino negamus quas sic
est invenire in significacione non lau
dabilium. ut in laudabilium nequeant
ibidem transire rerum. Amplius rerum
multe ubique septuaginta ponunt in
partem contrariam tamen, ut sub vul
pes zizania, misteriorum vero missum.

se ponitur quibus. Amplius autem
licet raro et tamen contradictionibus tra-
hantur in acceptionem vituperabi-
lium per se insignia. Res vero in-
merito semper tantum per se tantum contrad-
ictis. Sed sic alicubi ut aliter
nequeant accipi. Et ubi in meri-
to de per se quandis vituperabilibus po-
nuntur laudabilium quoque ratione
incommutabili significabiles sunt. Ut
cum legimus aralia in munda bina
et bina introisse in archam et vii. vir-
gines fatuas. et vii. demonia et
si saga salutima. et cetera in hunc
modum. Sunt quibusque similia si
diligens scrutetur invenies. tamen
contradictis vituperabiliter et aliter
tamen tamen aliter significare videbimus
Ut in hiis exemplis supra positis. quinarius
non significat nisi quinque partium
sentiendi potenciam. et septenarius
non nisi universitatem. Demonstra-
tione tali stat ut diximus. tamen tamen talis
Senarius est etiam tamen contradictis vi-
tuperabiliter et aliter. Binarius enim
haut convenientius exprimit dimissi-
onem quam delectacionem qua indi-
get catholice rectum ingressurus
ecclesie. ut caritas cooperiat mul-
titudinem peccatorum et dimittantur illi
peccata multa. quia dilexit mul-
tum. Quaternarius etiam non am-
plius notat transgressionem quam
progressionem. qua indiget deo re-
conciliandus. exasperantibus penitencie
intervento. quod ad saga ca-lu-
tina. ut qui ausu temerario contra
preceptum peccatis presumpsit in cede.
propter preceptum communis laboret ad-
ire. Sed de huiusmodi plenius a-
lias. Constat igitur unum utrumque et per se
et in admixtis honestatis significa-
biles sunt. res vero nec utrumque nec
per se semper. nec contradictis merito
illis sacramenta huius significaciones
attitulamimus. Diffinitio sacramenti
et significacionis et differencia utriusque

Est enim sacramentum unius ad
aliud connaturali vel contin-
genti similitudine representacio
spiritualis. Significacio totum hoc ex-
cepto quod spiritualis. immo ut vigi-
lancius loquamur totum hoc et hoc
amplius. id est non spirituale. Sacramen-
tum quippe continetur a significa-
tione. uti species eius et significacio
pertingit extra sacramentum ac si
genus illius. Omne enim sacrame-
tum. significacio est quedam. quod
verum est. non omnis quod falsum est
significacio sacramentum est. Sic per
hoc quantum ad eorum dignitatem
sacramentum significacionem superius est
ut quod de laudabilibus solis ac
semper est. quantum vero ad compre-
hensibilitatem. significacio sacramento
superior est. ut que de laudabilibus
et non laudabilibus est etc. Uti-
litas operis insinuatur et divi-
sio rerum significancium et significatarum

Hanc duplicem representacionis
divisionem si nota esse contigerit
luminosior patebit introitus
ad id quod archanis latet in scripturis
que multis significabilibus sese in-
mixtorum ac rerum in voluminis adesse sunt
Sunt enim res que in eis tamen signi-
ficantur. sunt que tamen significant. sunt
que significant et significantur. Res
que tamen significantur. et alias nunquam
non significant sunt pater et filius
et spiritus sanctus et universe virtutes
Res que tamen significant nunquam sunt
tamen significant et que significantur.
ea sunt que facta sunt. Et huius ulte-
rius significacionis duplex est racio quia
eorum que facta sunt alia significant
et non significantur ut celum luna
Sol stelle aer aqua terra et huiusmodi
alia significant ab aliis et alia sunt
ut duo populi hebreus et gentium. spiritus
carnis et coniunx. significant et significantur.

aduocati filios abrahe esau et ia-
cob et sicut tectum operimentum animam
et anima caritatem qua vivimus
movemur et sumus Exemplorum
munitur auctoritate significationes
rerum scripture adhiberi debere

Nam quod significancia rerum
ex aliis in aliud scripturis sit
adhibenda testimonia mi-
nus credibilia habemus apostolos et
prophetas et ipsam veritatem christum
·I· dei virtutem et dei sapientiam asserit
apostolus litteram occidere spiritum vivi-
ficare et multa populo evenisse in fi-
gura melchisedech quoque verum
exprimere pontificem ihesum pastorem
eorum velamen carne christi filios
abrahe duos testamenta duo bo-
vem triturantem predicatorem fide-
lem scutum fidem galeam salu-
tis i. spem quia salvi sumus scuti
gladium verbum dei cingulum lum-
borum veritatem azima sinceri-
tatem et veritatem fermentum ma-
liciam et nequiciam pascha christum
ymolatum unitatem duorum in
carne una sacramentum magnum in
christo et in ecclesia nubem et mare
baptismum manna corpus christi
spirituale petram christum potum de
petra sanguinem christi spiritualem ci-
bum et potum partem diei festi
neomenias et sabbatum umbras
esse futurorum corpus autem christi
animalia in holocaustum multi-
plicesque hostiarum oblaciones unam
et veram exprimere oblacionis hos-
tiam qua sanctificantur salvandi et sal-
vantur sanctificati Johannes quoque apostolus
et evangelista agnum cuius ossa comminui
prohibentur christum interpretatur cuius
ossa milites non fregerunt destruc-
tionem templi mortem corporis flu-
mina fluentia de ventre bibentium
graciam spiritus redundantem in corde cre-
dentium cinctionem petri mortem
eius et in apocalipsi aquas
multas populos multos et plurales

plenas odoramentorum orationes sanctorum
et alia in aliud sensum et modum
Petrus apostolus redemptos ad pristinum
canes reversos ad vomitum lapides
vivos electos lapidem angularem
personam mediatoris Jheronimus prophetici
sermonem interpretatur et alia in aliud
sensum et modum David propheta
comparat lignum plantatum secus decur-
sus aquarum olivam fructiferam pal-
mam florentem cedrum libani oves
pascue beatos et iustos exponit
Pulverem terre lutum platearum immun-
da in superficie aquam decurrentem
ceram fluentem fenum deficientem
fenum et olera et florem agri et
vas figuli clibanum ignis et dorsum
carnes et thauros pingwes aspi-
dem et serpentem arma et sagittas
et gladios acutos rotam stipulam
impios interpretatur secundum diversos
sed instiac modos et mores Eloquia
et argentum igne examinatum
eloquia domini lapides preciosos
mel et favum et abyssum multam
iudicia domini et alia in innumera
in aliud sensum et modum Item li-
bris salomonis huius significancie
varia et infinita est racio et exem-
plorum non est numerus Sed et veritas in
quibus in parabolis comparat regnum
celorum decem virginibus et thesauro
abscondito in agro et homini querenti
bonas margaritas et homini qui
exiit primo mane conducere operarios
in vineam suam et sagene misse
in mare et littus maris appellat
finem seculi pisces bonos et malos
iustos et iniustos Semen quoque se-
minantis interpretatur verbum agrum
mundum terram bonam cor optimum
spinas sollicitudines seculi volu-
cres celi demones zizania filios
nequam messores angelos lucem
mundi et sal terre predicatores Serpentem
per eo exaltatum in deserto et ionam
in ventre ceti se ipsum dicebat ante i.

carne suspensum aut iam sepultum
Unde discipulos erudiens vobis ait
datum est nosse misterium regni
dei ceteris autem in parabolis. Et nos
directo et intellecto intelligimus et
dicimus donum esse dei sensum in
telligendi et inter plebem igno
bilem haut esse mandos quin in
visibilia corporalibus et alia que a
bysso semper illuminate mentis porri
pere sufficiunt. Misteria numerorum
scripturis inserenda rationabi
liter ostenditur

Altitudines quoque et misteria
numerorum in scripturis inve
stigari et adhiberi oportere
veritas ipsa et in actionibus et in lo
cutionibus suis palam fecit et pa
H. tefecit. Quadraginta enim diebus
suo numero dedicavit ieiunium et in numero
eodem probavit se ipsum vivum discipu
lis apparens et loquens de regno
dei. et de quinque panibus et duobus pi
scibus saciavit quinque milia homi
(num) et de septem quatuor milia. et dis
cipulos confirmavit in omnem veri
tatem et locum quo erat ipse ven
turus et apostolos duodecim elegit
et tertia die resurrexit. et nonagin
ta novem oves pro una deseruit
In medio autem duorum aut trium se
promisit et premisit esse patrem
et duos in tres et tres dividendos
in duos. Et dominum suis tribuisse et
distribuisse talenta quinque. Alii autem
duo alii vero unum. et hominem pro
buisse suis pro decem minis decem
civitates quinque pro quinque. et semen
cadens in terram bonam fructum
fecisse tricesimum sexagesimum centesi
mum. Sic sapientia sapientie cuius non
est numerus species per numeros dirigebat
numeros inter verba premebat et verba
que spiritus et vita erant. Moyses
quoque eruditus omni sapientia numerorum
divinorum quam recepit et factus deo iubente
et erudiente admirabile composuit
quoque tabernaculum et vasa in opus et
in decorem illius. multiplicans particas J.

vinculorum multitudines et quali
tates magnifice illius compactionis
secundum exemplar in monte sibi mon
stratum. in numero firmavit sacra
mentis numerorum sacratissimis et occul
tissimis legibus ac si quibusdam
radiantibus stellis ornavit. Sed et
genera oblationum sacrificiorum quae ritu
divina et sacerrima numerorum maies
tate sanxit disposuitque. Hoc quoque
intellectuales numerorum intuitus conse
cutus regulas in archa grandi et
mansionibus eius secundum illas porre
xit lineas mensuras tetendit et
ad finem opus suum usque perduxit
animalia quoque et volucres diversi
generis divino sacramento introdu
xit sobolem seculi et generationes
mundi servaturus. Hoc etiam celebra
tissimus Salomon universas distinctio
nes preciosissime domus et quidquid
illius augere gloriam et plenitudine
videbatur afferre numerorum estimavit
potentiis distinxit complevit. Sic
vidit Ezechiel in spiritu et sic descrip
sit totum civitatis edificium vergen
tis ad austrum. taliter vidit Iohan
nes et taliter descripsit structuram
civitatis nove Ierusalem et divinissimas
speculationes apocalipsis. Quare ac
ne in operibus ceteris et scripturarum locis
multo assiduo vel lector labore fa
tigetur et vagetur in aperiendis
et reperiendis ubicumque occurrunt
significationibus rerum et numerorum
opere pretium est eas investigare et
colligere in unum et in commune duc
ere ut tractatus facilior et commune artis
disciplina eruditio comparetur

Difficiliores esse significa
tiones numerorum significationibus rerum

Grandis quippe conatus ar
duumque negotium nobis incum
bit in tradendis significatio
nibus numerorum. tum quia scientiam
novam et intactam et sine magistro
magisterium instituimus. tum quia

subtilitas et va(rieta)s n(umer)or(um) (con)clusas sub
tiliores (et) questiones etiam mag
nor(um) viror(um) magnis ingeniis o-
briat et induxit. Sic rer(um) (com)pa(rati)o(n)es
ut litteras i(n)spexite canonicas (et) ut
attractatoribus carmin(um) sc(ri)pte compi-
entius facilior(em) querentibus pa-
raut et (com)planat viam. Non
minimas s(e)mp(er) addiscendi offendo
nobis occasiones p(ro)prias s(imi)lia
(com)similibus et m(agistr)is dicta (com)para-
ndis et (com)parans in minucia (con)-
parem(us). Hanc qui p(ro)prio (com)mendat
in sensu, neq(ue) non indiget erudi-
tionis non indiguit nobis (con)-
rem agreditur nova nec illu-
dat sane cupientibus qui a nobis
efflagitant ea(m). Hi materia pro-
bet opus, ma(nu)m indicet artibus
res non (ex) sensu suo, sed (con)cta(n)s
maiestate consideret. (Con)tempta
me(n)te agat ut volet dampnet lau-
det acceptet reprobet arrideat
subsannet quia nos nec d(omi)nu(m) sa-
cramento firmamin(us) usq(ue) adeo
reputamus aut cuiusq(ue)nam estimaci-
onibus cede(re) aut sanire quominus
ad id quod utile cre(di)tum (est) pa
rebit animum inclinem(us). **Du-**
plicem esse ra(tione)m cur res p(re)sen-
tur artibus origine(m) et simili-
tudinem

Racio enim cur res p(re)sentent(ur)
artibus: faciendas a s(an)ctis
ea est quia visibilia (con)ti(ne)n(tur)
visibilibus (con)ficiu(n)t et (con)cenas
inde traxerunt formam (et) sp(eci)es
que diligenter inspecta s(un)t ar-
tificem prodit et probat eius
potenciam qui tanta molem de
nichilo fecit et comendat sapi(enti)a(m)
eius qui diversa locis disposita
singulis omnia nexu(n)t efficacissimo
iungit et adorat bonitate eiusdem
qui utilitates vires efficacias re-
bus et om(n)ib(us) assumpsit. Hinc est q(uod)
invisibilia dei per ea que facta s(un)t

intellecta (con)spiciu(n)t(ur), sempiterna q(uo)q(ue)
virtus eius et divinitas. Quod ve-
tere significant. Ac t(er)tias (ex) cognatione
similitudinis surgit usq(ue) ad alia
ut quod dicitur prudencia i(n) mundicia
sus columba simplicitate dolosita-
tem vulpes significat (et) affinitate
mor(um) et s(imi)litudine natura(rum) pro-
cessit. Similitudo enim duor(um) aut
plurium est in eandem qualitatis
p(ar)ticipio nativa vigibilitas. Ideo
cautissime sc(ri)ptura divina p(er) s(imi)litudi-
nes rer(um) loquit(ur) nobis ut p(er) illas
moneat nos ad fidem, formet ad
pietatem, erudiat ad sc(ienci)am, inducat
ad veritatem et ap(ro)llor(um) ratione que
facta sunt convincamq(ue) (ex) p(ro)p(r)iis
que facienda (et) no(n) facienda sunt.
Maiores esse res in eo quod re-
p(re)sentant quam in specie quam
visibiliter presentant

Unde et maius est (con)siderare
res in eo quod protendunt q(uam)
in eo q(uo)d p(re)tendunt q(uia) inde
instruimur ad veritatem. Hinc sedu-
cimur in errorem et inducimur ad
peccandum. Hinc e(st) (quod) sup(er)ficies la-
bimur ac turpiter detinemur artibus
quas cordi et quibus apponimus cor
quia pluris facimus pulcritudinem
et delectacionem que in rebus et arti-
bus est quam eius a quo illa sunt

et quidq(ui)d iocunditatis in illis e(st). Si
enim ydonei sumus estimatores, sci-
mus potius oporte(re) niti et p(er)gere
in illum ubi copia totius volupta-
tis spiritualiter (et) substancialiter est quam
in rebus ubi p(er) sum ubi semp(er) inc(on)sul-
est. Denique sicut creatura no(n) sibi
dedit ut esset, sic quidq(ui)d placet i(n)
illa aliunde accepit ut haberet. Preter
quod egregie sc(ri)ptura divinitus in-
spirata rer(um) species in quibus sic locucio(n)es
assumit innatur magis capiens
(con)futuras species rer(um) quam species
ut tali (con)sideratione pulsati s(e) moveri

delectatione carnis, si sciendi conti-
nuum aviditate, si potestatis ambitione
torquemur, ab illo speramus qui habet
delectationes incogitatas supra usque in
finem, qui docet hominem scientiam
quam nec auris audivit nec in cor
hominis ascendit, qui dedit potestatem
filios dei fieri hijs qui credunt in nomine eius.

Duas esse causas cur res putentur amice: paritate et similitudine.

·m· Alia sane ratio est qua res
putantur amice quia quedam res
presentantur artubus. Amplicte
quippe componentes rationem predixi-
mus res artubus significari, partim
propter principium originis, parti propter
propter plenitudinis. Sic due ratione
cognationis plenitudinis. Hic due cause
sunt cur res notentur amice: una
secundum paritatem, alia secundum similitudinem,
et quamvis prima contraria sit prime
secunda tamen secunde similis est. Nam non utique
secunda invisibilia in visibilia putantur, quia
cum illis conveniunt ita numeri componunt
res, quia ab illis effluxerunt; sed
potius ideo quia res amice probantur esse.
Senarius binarius ideo putatur creaturam
rationalem, quia ista creatura
est condita germine nature corporis
et anime et supra simplices origine tem-
peramentum. Quaternarius mundum,
quia cognatior elementorum concordia
ratione comparatione perficitur. Istius modi
significationem puto esse secundum paritatem
in qua res numeris conveniunt, et consti-
tutas parium appellatione denominantur
numerorum ut ita intelligamus, quinque
nominatur a certis ad corporum rationem ori-
gine habuisse dispositionem. Secundum
similitudinem vero sic est que secundum
proprietatis induat affinitatem, que-
admodum si dicas quindenario pacem
et concordiam denotari spiritualis, quia
septenario et quinario unus alium mul-
tiplicatione complectitur, quorum ille animam,
comprimit rationalem propter tres eius po-
tentias: memoriam, intellectum et
voluntatem; iste corpus propter quinque

potestatem sciendi potentia. Et sicut
tac quinque quindecim efficiunt ita si
potentia sensibus corporis potentia
interiori dedicata regitur, efficitur
pax et concordia duorum in unum. Item
quod secundum similitudinem si dissimiles
quod quemadmodum quaternarius inter
vementes impedit, ne binarius et
quinarius naturali sibi invicem affinitate
iungantur, sic vite carnem ac temporis
mutabilitate facit ne corpus et
anima plena sibi societate misceantur etc.

Digniores esse significationes minorum significationibus rerum, quia antiquiores, quia semper fuit.

·n· Diligentius tamen subtiliusque
Diligentius comparationis aspectu in-
uentes adducentes res vi-
deor michi videre fortes carum sig-
nificationibus carum autem fieri secundum
antiquitatem quia sunt numeri qui
semper fortes sunt. Nonem binarius
creatura rationalem fuit semper
neque quaternarius mundum semper, quia
illa non semper fuit, et iste non semper
fuit. Neque obiciendo maiores potentie
fuerunt quia non hoc semper expres-
serunt quippe qui semper inter virtute
sunt. Unde semper hoc significare
quererunt. Ternarius tamen significatio
- unquam non fuit quia trinitas semper
fuit quam ille semper expressit.
Ternarium porro significationes nulle
semper fuerunt neque ille que sumuntur
secundum naturam, neque ille que inter
adiunt secundum contingens. Prime si-
iunguntur secundum naturam propterea non
fuerunt semper quia res non fuerunt
semper. Sol enim non semper expressit
Christum neque luna semper ecclesiam neque
stelle semper beatos, quia fuit quando
non fuit sol, luna et stelle. Secunde
vero adveniunt secundum contingens
ideo non fuerunt semper quia occa-
sio temporis actionibus que per tem-
poribus contingit, quando non dum contin-
gebat nichil exprimebat, et cum
presentes fuerunt quoque cum ipsa recessit.
Non enim quidam quo fuit, Christi

passione et exceptione lateris
eius generationem expressit sed quando
in immisso sopore in illum ablata est
una de costis eius et edificata
in mulierem tunc hoc expressit quod
non prius potuit nec post ea fecit
Et digniores esse secundum electionem
quia de laudabilibus sunt
Ex electione etiam antefferuntur
o. significationes misticorum significa-
tionibus rerum quia ille quantum
quod per se est laudabilium rerum
semper significabiles sunt. Res vero
etiam quantum per se ipsis est non
sepius in laudabilem quam in
contrariam partem invenimus
et sunt multi loci in quibus non
nisi in contrariam partem receptibi-
les sunt 2o Et digniores esse
secundum interpositionem quia si-
gnificationes rerum sine signi-
ficationibus misticorum non sunt
Interpositione quoque potiores sunt
significationes misticorum quia licet
non omnia indicant significent
omnia ipsis tamen rerum omnium significa-
tionibus sese inmiscent intimum ut
quod res exprimunt et non illi
p. non tamen exprimunt sine illis Si-
gnificationes etiam rerum sine in-
terpositione misticorum nequeunt habere
potentiam quia ad minus due
res sunt de quarum una significatio
transit ad aliam potentie quidem
ab una ad plures et a pluribus ab
una sed ad minus qua inter duas res
significatio nequit haberi Ergo tripli-
citer misticis rebus secundum honorem antefe-
runtur in quantitate quia plures sunt
et ex electione quia de laudabili-
bus sunt et in interpositione quia
ubique conveniunt ut res que si-
gnificant et que sunt denominationem
sue quantitatis ab eis accipiant
Potiores esse misticis rebus se-
cundum virtutis potentiam

Et iis modo in misticis sermonibus
v. virtutem etiam impotentia vir-
tutis misticis rebus potiores
q. predicamus quia nam corpus immuta-
bilis non est capax subiectum que
dissimilitudinis per vicissitudines temporum
et rerum contrariarum occultis Nulla
quippe naturarum omnium colorem et spe-
ciem suarum proprietatis vim retinet
eandem Que acquiritur Alia et aliter acquiritur
procedentium vicissitudine temporum rerum
que obiectione contrariarum Primum pa-
que verus terra gelida tremebunde
hyemis domicilia et perrigentibus fri-
goribus eorum subacta quartis floribus[1] flore-
scentis vidiatur fructiferoque deco-
re Sustinens sustinet. arida fri-
gora emergentia anni magne
te septemplici arturo tacito que
albentium nivium lapsus contrapiens
solatur spe future generationis gra-
nes acervi temporis minias Sed et
liquidi latices in lucentem redac-
ti et durati glacie splendentis ni-
tescunt nemore officiantque Hono-
ri nemoris virides comas et
lacteos lilii tepandi et rubicunde
rose sanguineos et utrosque con-
sanguineos coronari | Sempiterna
que paparis coloris aliorum de-
nique florum multicoloriis distinctio-
nes quibus annatim perducunt hiemi
facie festive vestit | pingit et stel-
lat Tacio artificis nature pro si-
tuum A sinistra frigoris labefactat
autumpnus Hos tunc non est cerere
flavescentes tristitate segetis culmos
eorum villosis duplicibus que semper ame-
nis nec rigide quatuis galeatas[2]
glandes atque bimembres a sangui-
los et duplices sub hirto cortice
fructus latere fagi | octoque mi-
tes dona quidem omnis [illegible] quasdam
tegumina duplicitatis Nemon ce

[1] Eos eorum significatur i. pl. vel crescens

[2] hic villus i. pilus vel flaccus lane omnis vel quorumcumque pilus

rea coctana / et concordes olive
et matrone lauri ac malipuni-
ci et bicoloribus granis / aliorumque ab
aliarum arborum pendentes racemi-
fructus vitreas demumque gemmas
bibuli autumpni multinagisque te-
mulente vitis palmitibus con-
iugas ulmos / torpidi frigoris
senecta tollit et inmite hyemis
hirsuta effigies cano cum gelu
mortificans abacter abdit obtuti-
bus. Sed hec omnia ad tempus. Nam
.8. post tempus succedente veri temporis sem-
temperie rerum que viduarum nectore de
corum et vestium in spem quasi paradisi
similitudo renascentem. fetusque
fundente pulcrimos ingreditur
mundum et sensim astringere vapor
igneus orbis fecundusque estatis
anhele sudor in belles anpus et
inmates. Vertus sublate hyemis
opera mundi confinia relegat. Equo-
ris etiam altitudo remulci modo
crispantia terga longissimis lig-
nis nemorum secanda properibusque
carinis sulcabilia clemens incli-
nat et placide sternit modo vo-
lubili sibilantium ventorum flamine
tanta belligeros furentium undarum
certus acuit et spumeos fluctus
ad conflictus concitans contrariosque
discordes mutancia iam potius que
natancia inter teterrimum chaos et iras
latrantis procelle navigia intercorpor-
as sorbet. Suspensus et immique ac-
modo tristem turbatur faciem pi-
ceas ymbrificas que densatur in
nubes et horrisona sub gutture
rauco tonitrua gemebundaque elides
aut turbulo gurgite aut crebris
lapidee grandinis ictibus aut
caduci fulguris letiferis faculis
dorsa terre patientis fedas verberat
urit. Et exigione nubibus emotis
formosa ora natiuo decore resig-
nans festiuos telite puritatis a-
mictu letus serenat aspectus
Gloria celi sydereumque decus a-
ureomus tytan neque continue u-
que paribus momentis flammeos
voltus ymagine aureaque cesa-
rie radiorum polos terras que venustat
Tardius estivis temporibus celerius
hibernis ardentem quadrigam et
anhelos tingit alipedes rugien-
tibus undis immersus occeani pe-
que certos ambitus primicam stellan-
tis emisperii regina noctivagis
bigis maculose phebes lune no-
nusque lampadibus rutilantium
cedit astrorum. Sepe etiam celestis
syderibus. hinde noctis tenebras
suo fulgore solantibus vim rape-
re aspera sede diurnum venit et rue-
re aurea fila per flammeos depicti tra-
mites etheris alternando perducat
Et si non cadit potuit cecidisse
videri. Demumque audiunt defectus
solis varios lune que labores. Et
ut de illis que generalitate impe-
diuntur disputemus ignem extin-
guit unda et vicissim ipsa ab ig-
ne premitur. Lapis magnes qui
ferrum quasi predo rapit et retinet
non modo nequit rapere sed et
raptum linquere cogitur se rapto-
re adamante manente. Solidus
adamas qui nec ignibus nec tun-
dentis acuto certe ferri leditur ictu
cruore hircinus natiui robo-
ris duricia vidnatur. Igneo ardo-
re animalia cetera quibus vivitur
serpens salamandra patitur et inter
eos et operis nichil patitur parum est
extinguit eos. Sic certe ceterarum
rerum vires minime auferri possunt
aut mutari temporis qualitate quantum
rerum maiore potentia contrariarum
Separans pro eius et transeunt
singula sub principe capite quoque
voluntur. In nimis non sit. Nequid
minimi omni decore virtutis antique
sacra maiestas corporum que tanta in-

[imm]utabilitatis virtute renititur ut aliter
[n]ec est esse quam erit, nunquam autem
incipiat aliquando. Quod omnes par-
tibus media sui parte multiplicatis
minorem summam ipsa media sui
parte producat quam si coacervene-
tur tota summe que in se ipsum est
hoc probas nulla inventus nullus
impedire valebit quia nunquam non
fuit. Eandem in immutabilitatis gloriam
ceteris quoque ascribimus proprietatibus
numeratorum. Exemplar totius crea-
tionis in unius invenitur uni[tate]

t. Maioris etiam glorie prima-
tum dabimus illis si intelle-
xerimus quomodo ad imaginem
et similitudinem eorum universa
effluxerint, mundus sensibilis scilicet angeli.
Item quecumque natura vel pars
unius nature a primo pacto con-
stitutionis antique processit ad ortum
omnem artifex altissimus numeratorum
ratione produxit aut sic. Unus
enim et solus erat ipse quod sine
ipso scilicet nisi in ipso cuncta esse
negabat. Quod enim erat factum
ab uno et in uno erat futurum
ab uno quidem ut esset, in uno
autem ut permaneret. Nec principium
nisi ab uno, nec stabilitatem pote-
rit habere nisi in uno. Inde angeli-
cus splendor inde homo inde
mundus cepit ibi angelus ibi
homo ibi mundus subsistit. Nam
ut omnis numerus cepit ab unitate
et non consistit nisi per unitatem
ita omnium species ordo variabilium visi-
bilium et non apparentium ab uno
processit et in uno innititur ut
sit. Denique numerus monadem et
esse non amittit. Quis ergo creaturis
unitatem et universa subiunxit.
Quod ideo non fit quia omnia
vinclantur unitate, homo ange-
lus mundus. Et quod ita sit se-
ries prima numerorum elegante ordine
Nam quaternarius mundi signifi-
cativus et ternarius sensus creature
rationalis, quorum utrique subditum est

et binarius par angelis quod non-
dum est dictum omnes ab unitate ori-
untur et terminantur in unitate. Id
quod pertinet eius unitas est. Id
quoque unde incipiunt unitas est.
Si enim adequantur tria et duo decie-
tis pervenimus usque ad nonem qui-
bus denarium supponit solius u-
nitatis adiectio. Ut enim monas
unitas est ita denarius unitas
est sed illa incipiens iste terminans
sed ista et ille perficiens, illorum cum
est alpha et o primus et novissimus.

Triplicem ob causam binarium
angelis assignari

ro Triplicem ob causam binarium
angelis assignari: ob ortum,
locum, mixturam. Ortus eo
consideratur in prima progressione, locus
in vicinitate, mixtura in mutabilitate.
Binarius primus cepit ab unitate
et primo omnium creata est sapientia
si non tempore procul dubio dignitatis
electione. Binarius proximus habet
unitati splendor angelicus simili-
tudinis signaculo deitati vicinat
spatii interpositione nullius. In
binario prima mixtura consistit
angeli deo sibi perpetua pace
iunguntur. Tali similitudine multitudo
celestis ortum habet a prima uni-
tate, consortium ad condicionem locum
impetravit eam, consortium ad ymaginem
mixturam ad eam consortium ad feli-
citatem. In condicione certam
in ymagine rationis mixtura
principare bonitate ab ea progres-
sionis initium, ab ea similitudinis premium
ab ea beatitudinis summum habuere
ut in nunc habitus decore lucen-
tes bini et bini nature sic consti-
tutes spiritus mortalibus obtulissent
quod fecerunt et in testimonium
rutile reparationis et in ortu
summi mirande magnificentie regres-
sionis. Duo enim angeli sederunt

in monumentum unus ad pedes alter ad caput, cumque intuarentur apostoli euntem illum in celum, ecce duo viri astiterunt iuxta eos in vestibus albis. Et ob id ad angelorum similitudinem qui sunt administratorii spiritus missi in mundum misit dominus discipulos binos et binos in omnem civitatem et locum quo ipse erat venturus. Sic videt universa numerus sic numerus preminet universis.

Numerus et sapiencia et verbum idem esse probantur p viij

Amplius Sicut visibilium et non apparentium causas et ordinem secundum intellectuales potencias numerorum universitatis conditor produxit ad ortum, convincitur numerum et sapienciam esse unum, numerum sapienciam, et sapienciam numerum. Si enim non omnia in numero et omnia eadem in sapiencia facta sunt, facta sunt aut omnia in numero et omnia in sapiencia. Nam huic assertioni scriptura divina nitens in spiritu testes accedens pronunciat dum alias quidem sicut in numero fecisse, alias autem omnia in numero constituisse et alias omnia fecisse in sapiencia. Ergo si verum est scripture testimonium ut non alia in numero et alia facta sunt in sapiencia, sed omnia in numero et omnia in sapiencia, sequitur numerum esse sapienciam et sapienciam numerum. Non enim multa aut diversa sed unum idemque rerum principium, quia non in principiis sed in principio fecit deus celum et terram. Et hoc principium deus erat, quia in principio erat verbum et in principio fecit deus celum et terram. Idem sunt igitur sapiencia numerus et verbum, sed ea in qua facta sunt omnia et in quo disposita sunt omnia et hoc in quo omnia. Et nos concipiens Augustinus numerus inquid et sapiencia una eademque res est. Item idem numerum in quo omnia disposita sunt ipsum audet et dicit esse deum denique theologus in singulis [illegible]

numerorum miratus altitudinem [illegible] animi inquit ego et cor meum ut scirem et quererem et considerarem sapienciam et numerum. Numeris sic appositis potius quam oppositis, cum auctoritate et racione concurrentibus in unitatis exsurgit potiore verbis numeros tenere formatum, multo fortius ad sacramenta quia ad rerum formas scientiam vocati cogimur.

Ordo prime partis et distinctio clausularum subdivisionumque breviter annotatur

ij. Series hinc dicendorum hoc ordine porrigit. Tunc post potencias numerorum aperit trinis clausulis distincta procedit. Prima institutiones signorum complectitur, sequitur naturas numerorum et proprietates, subsequens misteria et significaciones. Triplici etiam racione prima et secunda clausula ordinantur. Nam illa in figuris et in appellacionibus et racione utraque utrarumque. Hec primo species generaciones cum regulis inde differencias cognominacionum cum causis. Deinde relaciones et raciones earum inducat. Tercia vero subdivisionibus breviter absolutas [illegible] administrata numerorum que tria clausula digeruntur dictis transit et [illegible]. Tercia namque numerorum ea clausula sacramenta concludit tot subdivisio ordinatur. Tamen quia notule figurarum et proprietates numerorum non vacant a sacramentis, recte etiam cum eas in prima et secunda clausula tractamus non nisi de sacramentis numerorum disserere indicamur.

Series etiam secunde partis sua distribucione notatur p j

3 Pars quoque secunda tertiam continens que rerum significaciones enumerat tribus clausulis et ipsa completur. Significaciones complectitur naturarum comparationem accidencium. Quibus hinc quippe rebus generibus rerum continetur universitas rerum. In qua multiplici et laboriosa dissectione

dum numerorum et rerum significationes aperto benivoli lectoris intuitu re linquo considerandum, vestrorum tamen singularum assumens tantam materiam arte transcendentem, quam latam pandam, quam dispersam cogo in unum, quam sibi dissimilia iungo, quam diffusa stringens, obscuris in super obvoluta sententiis, studio simplicitatis eloquii tener eloquium. Sed iam velut premissa prohemii prelocutione tali inquam materie operis utilitatem, rei continentiam numerorum et future dictionis partes aperiamus, a principia dictate sensum petentes ac vocabulo accipiemus ad rem. Expliciunt capitula. Incipiunt capitula in primam subdivisionem clausule prime.

Que sunt inquirenda de numeris et in quibus subsistit virtus eorum. primum

Utilitas horum tamen insinuatur. ii

Quibus ordo in numeris ac ratio consideratur operum cognitione percipiendum. Capitulum tertium

De forma clausula prime partis hoc est de institutionibus signorum primitus disputatur. iiii

Ubi et cur institutiones sunt constitute. v tamen

Ut ratio primus institutionibus appareat numeris sapientia digitibus idem esse monstrantur. vi.

Nomina digitorum explicantur et cause nominum. vii.

Inter quibus locis sedes numerorum posite describuntur. viii.

Que differentias describuntur forme figurarum. ix capitulum

Que forma aut sedes cur numero conveniant explicatur. x

Que sit dicta per sedes et per appositiones. xi

Distributio formarum per solos articulos et differentia eorum. xii.

Quomodo numeri digitis simul et articulis articulentur. xiii.

Recipitur distributio formarum per artus et corporis partes. xiiii.

Sententia Bede super eadem subputatione. xv

Summa Cassiodori super tribus figuris. xvi

Que sunt inquirenda de numeris et in quibus virtus eorum subsistat. Capitulum primum.

Sapientem satis instituas ac multiplicis potentias numerorum quam divinis misterio ta reperiuntur eloquiis primitus et maxime quare et considerare oportet institutiones — a.

annotationum, diffinitiones naturarum, virtutes reputationum. Annotationes comprimuntur a digitis. Nature considerantur in spectationibus. Reputationes in sacramentis. In institutionibus figure signorum, in diffinitionibus ratio numerorum, in virtutibus interpretatio misteriorum. Figure signorum instituta sunt nature et significationes non sunt assumpte ab instituente sed a communi ingenio reperti ut creant et viri creant inventa. Capitulum ii.

Utilitas horum tamen insinuatur.

Quorum tamen hec utilitas et hec esse videtur officium. In institutionibus tamquam visibile et simplex nomine instituendis traditur — b.

alphabetum. Unde ad cetera planior paratur accessus. In naturis interioris et varie spectationes aperiuntur instar concepcionis et elementorum et sillabarum. Unde iam lectionibus vel legendi plenior et secunda conquiritur eruditio. In significationibus altitudines et misteria revelantur numerorum, ubi sufficientes et summa disciplina colligitur ac sic parata singularum et perfecte orationis sensus et intelligentia comperitur. Hac igitur consideratione pretermissa potentias numerorum indagare conantes inquisitionis defatigat labor, sed fructus laboris vitalis inventio non committatur.

Quibus ordo in numeris ac ratio consideratur operum cognitione percipiendum. iii.

c Sicut enim invisibilia per ea
que facta sunt intelligere
volenti prima notitia in for-
mis proponitur rerum in eo quod quid que-
que res sit, cultura in eo quod qualis, cer-
cia in eo quod reputatur. Sic disciplina
numerorum certis ingreditur passibus
cum primo in determinatione visibili
inde in qualitate interiori. Deinde
in significatione multiplici. Sensu quod
res queque sit, doctrina et inquisitione
qualis, contemplatione quod reputatur
accipimus. Similis est in numeris cer-
titudo. Unde quemadmodum non in-
venimus ydonei rerum estimatores
si tria hec desint nobis vel e tribus
unum, ita dignissimas significationes
numerorum non invenient si notio conspecta-
tum subterfugit nos et habitus ip-
sas non assequimur, si visibiles for-
mas demonstrationum abicimus.
Ordine quapropter sequentia disputa-
tionis recte procedit, si ad id quod
antecedit dictio prior accedit. De
prima clausula prime partis que
est de institutionibus signorum pri-
mitus disputatur. iiij capitulum

d Omnis ratio discipline legitti-
mis inchoanda principiis
perceptibilibus initiatur eleme-
tis ysagogarum, quas noviter
audiendus concupiens gradatim
attingat artis proposite copiam pa-
bilius quod. Quod advertentes celebres
quidam in multa et grandi eruditione
viri instituerunt secundum sapientiam sibi
datam demonstrationes formarum vis-
ibilium in quibus ceu visibilibus in spe-
culis numeri cernuntur et nomina
formarentur corporum. Confacta est autem ea
institutio in compositione et pulcher-
rima quadam connexione digitorum
et articulorum alta iusticia ratione
omnibus varietate delectabilis. In di-
gitis autem et articulis tamquam propter fa-
cilitatem intelligencie tum quia
grandis est similitudo inter numeros
et digitos imparitate et paritate in
distinctionis ratione

Ubi et cur institutiones sunt con-
stitute et cetera. v^m capitulum

e Facilitas quidem intelligentie
ea causa accessit ad numerum
quod propinquius tangit animum
habet quod memorie tenacius quod cernitur
oculis et digitis demonstratur. Similitu-
do autem paritatis consideratur quia quot
sunt numeri tot sunt et digiti. Le-
gittima autem numerorum progressio denaria quan-
titate adimpletur digitorum quoque
par numerus est. Paritas vero est quod
ubi per numeros omnia facta sunt sic
nos quicquid accipimus applicandi
digitorum compositione obsequio ut per-
ducimus ad effectum. Ratio porro dis-
tinctionis est quia et digiti plures
sunt, et articuli plures et distinc-
ti ab invicem et differentes alter alteri,
et omnes in manu una et in manu
una sunt sed tamen in unius non est aliquis
articuli quoque qui in digito uno
sunt et iuncti sunt et disiuncti sunt
et alii aliis pares in uno sunt et
quidam quibusdam impares numero sunt.
Multitudinis autem ratio et distinc-
tio dignitatis [?] et unitatis [?]
maxime consideratur in numeris, in nu-
meris ubicumque repetitur et varia-

Ut ratio numeris institutionis
appareat numeris sapientia digitus
idem esse monstratur. vi capitulum

f Denique propter cognationis
integrabilitate [?] que inter
numeros consistit et digitos
quidque magnum artificis sapientia quod
sapientia diffinimus numerum conditum,
esse memoratur digitus etiam asse-
bitur ut quod hoc iam in diebus la-
bimus fidaque premittemus asserere
digitum et numerum et sapientiam esse
deum. Legitur enim quia dominus sa-
pientia fundavit terram, stabilivit ce-
los prudentia legitur et in ethimologiis
sub titulo torcularium celos esse opera
digitorum et sub titulo laudis cantici

qui arcidam fundaverunt manus
eius. Haud dubium quia dei legi-
mus quia manus eius tetenderunt
celos et quia digitis quibus
appendit molem terre. Porro mu-
lier fortis cuius laus in fine terre
tur parabolarum, sapientia scilicet que
attingit a fine usque ad finem
fortiter, quesivit lanam et linum ope-
rata est in eis consilio manuum
suarum. Manus suas mittit ad
fortia et tamen digiti eius ap-
prehenderunt fusum. Quod aliqui
Que sapientia cum prius attigisset
a fine usque ad finem fortiter pre-
bens creaturis universis a ma-
xima usque ad minimam appropriate
usque ad extrema, essentiam, formam,
et ordinem. Postmodum dispo-
suit omnia suaviter in incarnatio-
nibus prius in terris. Palam volens
facere quod piarat digitis et con-
silio manuum disponebat agenda
operando salutem in medio terre
digitis enim scribebat in terra in salva-
tione adultere humane mortalitatis.
Et digitis fecit sputum ut illumi-
naretur cecus a nativitate. Homo
generalis qui alienatus a vulva
erat ab utero, qui conceptus in in-
iquitate, sedet in tenebris et um-
bra mortis. Manuum impositione
medebatur in valitudinibus digit-
os ponebat in auribus surdi-
tos ponebat in auribus surdi
tamquam mortis imitatus in vul-
nerum salutis. Denique in digito
dei eiciebat demonia iniquo et
sapientia egiptiorum pro oribus con-
fessione prostrata congemuit. Ni-
dos moribus operibus suis vi-
r sapientia digitis et consilio
manuum suarum. Et ista quidem
ut probaremus non finisse per-
rem formas membrorum in articulis
institutas et digitis ob maxi-
mam invisibilitatem qua in nobis
et sapientia confederantur et digitus

Nomina digitorum explicantur et cause nominum.

g **H**is itaque presentibus nomina
digitorum cum causis nominum
aperire debemus. Primus di-
gitus vocatur pollex, secundus index,
tertius medius vel impudicus,
quartus medicus, quintus auricu-
laris. Primus pollex a pollendo
eo quod polleat dignior sit
aliis et ceteris digitis principetur.
Secundus index ab indicando quo enim
ostendamus digitum ad id quod
cupimus indicare. Medius a loco dicitur
et a constitutione. Sunt quidem enim
res ea verius dicatur teneat loca me-
dia que tum compositorum obtinet
loci sola equaliter distans a ceteris
duabus ex una et duabus ex alio
late constitutis. Dicitur etiam impe-
late constitutis dicitur etiam impu-
dicus vel pudorem inferens
quia ipsum infantem et in oculis
porrigimus adversarii convicia
sufferentes et exprobrationes con-
tinentes obiicientes ei. Unde eum
venerior est, quia qui videri non
vereatur eum qui liberatem prestandus
non erubescat super alios apparere.
Penultimus dicitur medicus a medicina
do quod in medendis vulneribus et in-
firmitatibus contrectandis ipse operetur
cuius utique contactus lenior omnibus
cuius utique contactus lenior omnibus
tenuissimor est ceteris infirma enim
et invalida suavem leviumque tactum
desiderant. Ultimus dicitur auricularis
ab aure qui in ipsius in ea pro-
pria congruitate pruritum temperat eius
ab emissionibus et limo colore pur-
gans ut paratior prioremque reddit
auditum. Ergo primus a dignitate
tertius a loco et officio ceteri ab
officio tantum denominationes acceperunt

In tribus locis sedes numerorum posite describuntur.

h **L**oci autem et sedes numerorum
aut in digitis sunt aut in
articulis aut in artubus. Omnes

numerorum ab unitate usque ad novenarium
et a millenario usque ad novem mil-
lia scilicet sinistre manus digitis tribus
auriculari medico impudico scilicet
illi in leva isti in dextera figu-
rant. Item a denario usque ad nonagin-
ta et a centum usque ad nongenta
per articulos articulantur scilicet illi
in leva isti in dextera formantur
articulis. Item decem milibus usque
ad centum milia et a centum milibus
usque nongenta milia per artus
et tota manu figurant. nisi quod
illi per levam in leva corporis parte
isti per dexteram in dextera corporis parte
notantur. Decies porro milia vel
decies centena milia ambabus
manibus et cunctis digitis expri-
muntur. Et conveniunt ultra istum
numerum figure numerorum non sunt
quia non est ultra numerus qui sin-
gulari appellatione signetur / et
manus multiplicationem equales
sine concurrant. In istis igitur
tribus locis scilicet numerorum ordinan-
tur .i. in digitis digitorum que iunc-
turis et in partibus corporis pectore
ventre femore lumbis etc.

**Cum quis differentiis describuntur
forme figurarum**

Generis quoque ipsarum figu-
rarum multiplicia .i. quarum
varietate distinguitur per
demissionem per erectionem per pro-
tensionem per complicationem per appositionem
Demissio est cum digitus inclinatur
et summitate sua quasi medium palme
contingit. Erectio est cum ab eodem
loco directa acie (?) versus superius erigitur
Protensio est cum usque ad palme ra-
dicem extensus innuatur (?). Complicatio
est cum digitus digito iungitur vel
a medio vel a fronte vel a latere vel
a radice. Appositio est cum manus tota
partibus corporis differentibus aptatur.
Harum quippe duarum trium prime con-
veniunt digitis solis quarta iunc-
turis quinta partibus corporis. **Que for-
me autem scilicet cum numero conveniant
complicatur**

Restat ipsas iam singulatim
et ex ordine declarare figu-
ras et dicendum que forma
et scilicet cum numero ipse quanta re-
spondeat. Flexus igitur auricularis
et demissus tangens summitate sua
quasi medium palme format monadem
Cum sic maneat apposito mediano
simili forma signat binarium. Hinc
quoque ita maneant adiunctus medius
instar prior exprimit ternarium. Item
hiis tali modo dispositis elevatus
et erectus usque supremum auricularis
declarat quaternarium. Postquam eodem
modo erectus medius reputat quinarium
Hic medius senarium pari forma
sublatus nisi quia medianus de-
mittatur in locum primi dum erigi-
tur ille. Septenarius autem exprimitur
si flectitur auricularis et protenditur
usque ad radicem palme. Octonarius
quoque et novenarius reputantur si
medianus et medius ad hanc ipsam
curvantur ymaginem. Hactenus for-
me numerorum currunt per digitos
tantum in leva. In dextera vero sim-
pliciter forma et ordine pari titu-
lant mille et duo millia retti (?)
usque ad novem milia quo monas
et binarius et reliqui usque ad
novenarium. Et pulchre monas
et mille eisdem signis putantur
quia illa principium est numerorum. iste
terminus. et in illa est nomina autem
omne nomen in isto nomen post quod
non est nomen. **Que sit differentia
per se et per expressiones**

Manifesta autem est differentia for-
marum et secundum quia et si
nomen (?) sunt numeri per tres digitos
tamen non qui per eosdem digitos
et eadem (?) et ratione non qui eo-
dem modo per eosdem digitos exprimuntur
Nam tres primi numeri per singulos
digitos scilicet forma una / et alii
eisdem digitis scilicet forma dissimili
et tres alii gentes (?) diversa non autem
diversis digitis putantur. Similiter
diversi numeri qui digito uno si //

gitum non signant modo uno
nam unitas et quaternarius et septe-
narius digito uno sed non-
genere uno. Similiter binarius et
quinarius et octonarius digi-
to uno non modo uno sed. Terna-
rius quoque et senarius et no-
venarius digito uno non modo
uno tamen. Sic dicam quamvis non
faciat digitus distinguit genus
et corpus. quod ingit genus di-
sparificat digitus. Ita aut clar.
alium reflexione alium elevatione
alium protensione figurat. Sic me-
dicus. Sic quoque et medius. Ea-
dem lex stat in dextera. Ergo qui
unum forma una ipsi digitus sin-
gulis. et qui digito uno ipsi si-
gulis formis distinctis aliter attitulantur.
Distribucio formarum per suos
articulos et differentia corporis

.m. Numeri autem qui sedes ha-
bent articulos vel maior
ticulis a denario sumunt
principium et omnes eiusdem sunt
digitis. nullus vero forma con-
simili ceterisque communi denotantur
Summitas ergo indicis impressa
medie iuncture pollicis a parte
interiori formas denarum. Et e
regione summitas pollicis in missa
inter indicem et medium sibi co-
pulatos exprimit xx^ta. Tunc autem
summitas indicis et pollicis molli
osculo repetito quasi basio iunguntur.
triceni numeri indicant. Latera quasi
pollicis et indicis iuncta sibi apte
quadriorum insinuant xl. Curvata
porro instar gamme littere Γ.
pars eiusdem pollicis superior
notat. l. Hec pars sic curvata
si ab indice primitus conducatur.
lx numero annotatur. Supposita
etiam eadem pollicis pars me-
die iuncture indicis inter duos
articulos lxx putat. Supposita
vero eiusdem pollicis iunctura
superior medio indicis articu-

l. lxxx^ta. sufficiat. Nonaginta vero
exprimunt. si summitas indicis radici
pollicis alati coniungatur. Hec
usque numeri per articulos in leva
formantur. Deinde quod scriptura dicit
sapiam oportet non contra plus manus
ad manum. fit transitus de manu
ad manum de leva in dexteram ubi
exprimuntur c et cc^ta ccc^ta cccc^ta et
cetera usque ad per eosdem digitos
et simili forma quibus et quod in
sinistra x et xx et xxx et xl. et
reliqui usque ad nongenta. Cum
numeri digitis simul et articu-
lis attitulentur

.n. Gemina porro ratione for-
mantur numeri qui capitales
inter summas constituuntur
alibi et aliter per digitum et alibi
et aliter nondum per articulum. Ita-
que et xii et xiii forma denarii
pariter et notule unius et duorum
et trium reputantur. Idem custodit
in ceteris in quibus denarii et minores
qui infra scripti sunt sunt adiectio
considerantur et quantitas. Omnis enim
progressio ultra denarium dissipa-
ta duplici sic attitulatione signatur
Una quidem per notulam maioris
summe in articulis, altera vero per
formas summe computationis in di-
gitis. Hoc autem de illa progressione
quam ultra et circa quam numeri recipit
alterius adiectio. Sequitur distri-
bucio formarum per articulos et corporis partes

.o. Distribucio per articulos et corporis
partes a x milibus inci-
pit et progreditur tali modo
et ordine tali. Leva manus su-
pinata media pectoris inter duos
ubera digitis ad collum erectis
exprimit x milia. Viginti autem
milia notantur. cum supponitur
latere sinistro digitis circa pectus
extensis. Sed cum infra digiti figu-
ra in cartilagine ubi sunt inferiores
coste utrinque lateris sibi iunguntur .p.

et pollex supinus erigitur xxx
milia significant. Si vero eadem
in umbilico supina statuitur xl.
milia representat. Cetera super pollice
fixo in umbilicum ipsa prona sed
erecta permaneat denotat l. milia
Et super femoris levi parte supino
rem comprehendit et stringit lx
milia exprimit. Et cum in eodem
femoris loco supinatur lxx mi
lia figurant. Sed cum inclinis ori
digitis prona eidem parti superpo-
nitur lxxx milia significat. Et cum
lumbos apprehendit pollicem ad
inguina vertens xc milia putat
Porro c. milia et cc. milia et
reliquos usque ad nongenta mi
lia manus dextera complet in
dextera parte modo prescripto locis
et ordine. Sed vero milies mille
vel decies centena milia cum di
cis ambas sibi manus insecan-
tis invicem digitis implicabis
Ultra non sunt forme numerorum que
non super eos subputacio que sin-
gulari vocabulo vocatur et in eo-
qualis sunt contrarant quam sunt
. x. et mille. Et de signis quidem
semper non lingwa alios sequitur
digessimus haec. **Sententia Bede
super eadem supputacione :-**
Compoti enim supputatio
nis descripte Beda in libro
de temporibus codem proprium
modo quintum ad finem / non tamen
ut inventor sed ut relator tamen
Nam Cassiodorus senator roma-
nus et divine auctoritatis beatus
Jeronimus et alii veteres exstant in
libris memorie institutionis. Et
Beda quidem prima fronte libri
predicti de temporibus inquit racione do-
mino iuvante dicturi necessa-
rium duximus utilissimam primo
promptissimamque flexus digi-
torum paucis demonstrare solerti-
am ut cum maximam compu-
tandi facilitate dederimus tum pro
tiori legentium ingenio aditum
investigandam dilucidamque compu
tando temporum seriem veniamus. Ne-
que enim contempnenda parvipen-
dendaque est regula cuius omnes
pene sacre scripture expositores non
minus quam litterarum figuras mirantur
amplecti. Denique et multi alii ali-
as et ipse divine pagine interpretes
Jeronimus in evangelice tractatu sen-
tencie huius admiscetur disciplinae
non dubitavit assumere. Centesimus
inquit et sexagesimus et cetera. Deinde
post verba Jeronimi idem auctor si-
gravis has digiti excepto quod ad
signandum xxx manus prone sed
arcte pollicem cartilagini medii
arcte pollicem ... Et pectoris
pectoris in mitte facit. Et pectoris
stare ut ista figura qua nos alios
sequendo descripsimus et illa quam
Beda nimium despicet eiusdem. Et hec
septima inferiminus ne spectum ducit
formarum descripcio quas tanti viri
sacris infudit exemplaria sentenciis
**Sentencia Cassiodori super tri-
bus figuris. xvi capitulum**
Item autem accepta summa beati Jero-
nimi quam fuerit pretermit-
timus dicturi eam inditen-
des Cassiodorus sequens Jeronimum
figuras tamen numerorum xxx et lx
et c. in expositionibus psalmorum
sub eisdem numeris apponit exposi-
tis. Nam in conclusione xxx psal-
mi numeris inquit psalmi crescente sup-
putacionis aliud ondit. Prima quod
fideli coniugio promittit ut cum se
anima huic predicacioni beata
coniugacione sociavit tricenaria re
munacione ditescat. Item in con
clusione lx psalmi huius inquit
psalmi nec supputacio vacat. Ex-
psalmi nec supputacio vacat. Et
sexagenarius enim numerus pertinet ad
continentes et viduas quod digitorum
ipsorum mutua signat inflexio. Item
quod in conclusione c. psalmi numero
inquit huic numerum se obtinuisse
videtur / qui speciem desiderabilio

[flex]ione digitorum dextre manus in
flexione designat. Hoc donum virginum
hoc est virginum innuit. Et paulo
post idem auctor cum orbem terrarum
celum solem stellas lunam plenam
sub schemate rotunditatis monstrasset
sit esse perfectam / quod procedimus igitur
cuius hec persona sit numerus cum ele-
gantie compleret ut in hoc calculo
posita esse videatur qui et primorum
ingentium continet dignitatem
et creaturarum celestium portat yma-
ginem. Quibus verbis Cassiodori
fluctuans lector haberet nisi aliunde
eruditus intelligeret et grate sup-
putacionis culmine signare ccc
digitorum de flexione l x speciem
corone desiderabilis etc. Quare non
est imprudentie multas aplicare
operam / cum quam multis constabilis sa-
pientie conspicua sit / quod paucis
acies sapie conspicua sit / ... apparatur etc.
vix posteriora dorsi eius apparatur etc.

Explicit prima subdivisio clau-
sule prime. Capitula de secunda
subdivisione sunt hec

Comprehensio dictorum et dicendorum I
Diversitas appellacionum cum descri-
pcione numerorum II
Vocamenta appellacionum singularum III
De nominibus que trahuntur secundum
potenciam et affectibus IIII
Descripcio alphabeti cum sua supputa-
cione numerorum V
Cur singule litterarum sibi descriptos
approximant numeros VI
Quare vocales quos numeros no-
tent et quare VII
Quare semivocales quos numeros
notent et quare VIII
Quare mute quos numeros notent
et quare IX
Digestio greca alphabeti cum sup-
putacione numerorum X
Qualiter secundum litteras grecas capitur
ob sanctas numeri nominis bestie se-
cundum apocalipsim XI
Quod per easdem litteras numerus edifi-
cacionis templi domini recipitur sum-
ptum XII
Quod ipse numerus recipit suum effectum XIII
Summa beati Hillarii proponitur quam
per easdem litteras constat recipi XIIII
Sentencia beati Jeronimi proponitur
que huic sue contraria videtur XV

Incipit secunda subdivisio eius-
dem clausule. Comprehensio
dictorum et dicendorum I

Brevitate prioribus et tempore
ubi et arte institute sunt
forme et nomina digi-
torum cum causis et sedi-
bus locis distinctiones
etiam figurarum et numeros quibus
conveniant et dictas eorum et unum
sub distribuciones huiusque tetigimus
que omnia ad primam subdivisionem
clausule prime spectant. Eadem
brevitate multiplices appellaciones
nominum diffinire et describere ac ipsorum
nominum significaciones distinguere de-
bemus / quod totum attinet ad se-
cundam eiusdem clausule subdivisionem
Proinde quia multi numeri litteris quibus-
dam annotantur horum doctrinam
ut nullus deinceps error impedi-
at nescientes. Diversitas appel-
latur cum descripcione numerorum

Sunt igitur numeri qui secundum
diversas appellaciones dicuntur
distributivi / dispositivi / respec-
tivi / relativi / motivi / terminativi / Distri-
butivi sunt per quos distribucio fit
Dispositivi per quos ordo eligitur. Re-
spectivi qui ad rem respiciunt. Rela-
tivi qui ad se ipsos. Motivi qui alios
multiplicant. Terminativi quibus
vel qui summe sunt. Horum sep-
tem generum species sub subiciemus cum ordine

Distributivi	
Singuli	Deni
Bini	Undeni
Terni	Duodeni
Quaterni	Terdeni
Quini	Quatdeni
Seni	Quindeni
Septeni	Sedeni
Octoni	Septedeni
Noveni	Octodeni
	Novemdeni

Vicem
Tricem
Quadragem
Quinquagem
Sexagem
Septuagem
Octogem
Nonagem
Centem
Millem
Dispositiui
Primus
Secundus
Tercius
Quartus
Quintus
Sextus
Septimus
Octauus
Nonus
Decimus
Vndecimus
Duodecimus
Tercius decimus
Quartus decimus
Quintus decimus
Sextusdecimus
Septimusdecimus
Octauus decimus
Nonus decimus
Vicesimus
Tricesimus
Quadragesimus
Quinquagesimus
Sexagesimus
Septuagesimus
Octogesimus
Nonagesimus
Centesimus
Millesimus
Repetitiui
Vnus
Duo
Tres
Quatuor
Quinque
Sex
Septem

Octo
Nouem
Decem
Vndecim
Duodecim
Tredecim
Quatuordecim
Quindecim
Sedecim
Decem et septem
Decem et octo
Decem et nouem
Viginti
Triginta
Quadraginta
Quinquaginta
Sexaginta
Septuaginta
Octoginta
Nonaginta
Centum
Mille
Proprii
Vnitas
Binarius
Ternarius
Quaternarius
Quinarius
Senarius
Septenarius
Octonarius
Nouenarius
Denarius
Vndenarius
Duodenarius
Tredenarius
Quatuordenarius
Quindenarius
Sedenarius
Septedenarius
Octodenarius
Nouedenarius
Vicenarius
Tricenarius
Quadragenarius
Quinquagenarius
Sexagenarius
Septuagenarius

Octogenarius
Nonagenarius
Centenarius
Millenarius
Motiui
Semel
Bis
Ter
Quater
Quinquies
Sexies
Septies
Octies
Nonies
Decies
Vndecies
Duodecies
Tredecies
Quatuordecies
Quindecies
Sedecies
Septedecies
Octodecies
Nouedecies
Vicies
Tricies
Quadragies
Quinquagies

Sexagies
Septuagies
Octogies
Nonagies
Centies
Milies
Terminatiui
Nonus
Decem
Viginti
Triginta
Quadraginta
Quinquaginta
Sexaginta
Septuaginta
Octoginta
Nonaginta
Centum
Ducenti
Trecenti
Quadringenti
Quingenti
Sexcenti
Septingenti
Octingenti
Nongenti
Mille

Sacramenta appellacionis
singularium in Capitulum

t Sacramentum cuiusque appellacionis
non vacat sed aliquod est
vel potest aut esse. Sicut enim
distribuunt iusticiam dicuntur quia
iusticie est distribuere et tribuere
vnicuique et singulis et vniuersis
quod suum est. Enim disponunt dis
cretionem, quia discretionis est at
tendere ordinem, et ad ordinem ten
dere et secundum merita vel dignitatem
locum superiorem vel inferiorem
obtinere. Enim respiciunt ad res vel
affectum vel defectum, quia et is
quem benignitas afficit, et is qui
ab ea deficit vterque est aptus sibi et vterque
certa se respicit. Enim propius nominat
et ipsa appellacione signatur, sicut
eos qui se obstinant iure quinimo eis

[...]cemus et semper in eodem statu
permanent. Quoniam proficientes a
declinantes, quia et qui proficiunt
moventur et movent, et qui decli-
nant idem patiuntur et agunt.
Alteri primos qui et ipsi compara-
tionem habent et aliis principium sunt
et principes / quibusdam ponentes
finem ut citra remaneant. Qui-
busdam dantes originem ut ultra
procedunt. Quorum tamen numerorum quattuor
te privilegio dignitatis quatuor
sunt nomina, decem, centum et
mille quia in illis terminantur sup-
putationes numerorum. Numerus par in
denario unitates per incrementum tot-
idem decades in mille totidem quoque
centene aggregationes. Et sic
ab unitate cetera crescunt sic
ab istis progressio perpetua in eis-
dem et limites procedunt. Sequitur

De nominibus que trahuntur
secundum potentiam et accidentibus. iiii.

.v. His quibus nomina separatim
sunt alia que secundum potes-
tatem proprietatis sumuntur, ut
tetragoni, solidi, cubi, perfecti, superper-
fecti, diminuti / quorum rationes
paulopost apponemus. Alia que
trahuntur accidentibus et ad regularum
dampnibus in sola clausula diceremus
proficiunt notionem. Quorum qui
cumque digitis exprimuntur digiti
dicuntur, et articuli qui articul[is]
et qui manibus manus, qui di-
gitis et articulis exprimuntur di-
giti et articuli dicuntur. At sic ex
utrisque compositi. De scriptio
alphabeti cum superscriptione
numerorum. Capitulum v. ii.

.x. Modo que littere quos numeros
notent et quare impositio
capitur, ne forte ubi litteras
vite posuerimus numerorum, labori-
osa in computatione lector offenderet,
nescientes causam adiectionis. Pro
modo enim .vi. iste littere .c. d. l. v. i. x.

numerus notandis instituite sunt quo-
niam sive iam sole ponantur. Vero
sunt aliquo rationis intuitu, quare
sunt diverse cause in diversis et sin-
gulares in singulis. Hinc autem
istas quas traditas sumus ego sine
alias quas necdum investigam[us]
et probabiliores as[s]equi rationes
/ qui numeros figuris primus ascripsit
nescire me fateor / fateor quia iste con-
veniunt et alias que convenint non
abierunt. Digeramus itaque totum
quoque ordine alphabetum singulisque figuris
singulis ubi antiquitus est institutum
numerum superscribemus. Quo facilius
subitum lector inveniat aspectum quod
quid dispersus et ordine alio sumus
inde dicturi

Nongenti	Nonaginta
Trecenti	Quadraginta
Centum	Trecenti
Quingenti	Quingenti
Octoginta	Octoginta
Quadraginta	Septuaginta
Quadringenti	Sexaginta
Ducenti	Duo milia
Unum	Decem
Centum	Quinquaginta
Quinquagita	Mille
Mille	

Cur singule litterarum sibi superscrip-
tos exprimant numeros

Causa porro qua singule lit-
terarum sibi superscriptos exprimunt
numeros in pluritudine maneat
que maneat in corporibus et numeris, quoniam
quod eos titulant numeros quorum
ad eas respectus est verior vera
niorque similitudo. Hec pluritudo
consideratur aut secundum formationem
figure triangulam aut triplicem
aut simplicem aut secundum positionem
loci quem ad nomine aliorum numerum te-
net ipsa figura / tertium / quartum / quintum /
ultimum / aut secundum pluritudinem principium

cum abissa vel littera incipit aut secundum
plenitudinem perfectionis cum subiect
numerus implet quod appellacio ipsa
significat. Sciendumque duas no-
vissimas figuras grecas esse non
latinas, scilicet litterarum que supersunt tres
que est c et k et q vocum exprimere
elementum sed tamen suam inter ce-
teras habent figuram. Unde quia propter
ple apud nos figure leguntur, di-
micendum in primis est que vocales
quos numeros notent et quare etc.

Que vocales quos numeros
notent et quare etc.

a Prima vocalium que tangula
est nongentos exprimit ubi
appellent et plenarie trinitas ap-
paret: sive in partibus totius / sive
in partibus partium / sive videre in
illis. Constat enim hic numerus ex tri-
bus trecentis, et trecenti ex tribus cen-
tenis, et centum inde trine ut deposi-
tionis unitas honore conciliatur. Et quia
nichil potius aut prius est trini-
tate, ideoque prima figurarum est fi-
gurat quod potius et prius est et
Quingenti autem littera p c brevi-
E ·b· antur quia figura hec
secunda est in ordine vocalium f.
quinta numerus litterarum et in hoc numero
duplicatus fit unitatis scilicet centena-
rii et alter qui super est numerus hic
est littera non modo quinaria deno-
minatur. Verum etiam iam quin-
nario in se ipsum per binarium multi-
plicato cum decies bis quinquies
v complet. Eadem binarii et qui-
narii locos sortita est figura hec /
decima nobis servo. Denique quo
loco solo quod quinta est hinc numero
convenit quia consolis concluderis
hic numerus consurgit. Et quinquies enim
littera ducentos l constituunt hic
quoque numerus ex quinquies oritur cum
duplicatis bis quinquies v quod ad litteram
pertinet.
Monas tertiam vocalium exp- . l.
I c Minitur quia simplex est figura

hec et unus dictu formatur et uni-
tas impartibilis est composicio-
nem non colligit / et tercia in istam
quia numerus trinitatis a prima vo-
calium unitas titulatur altera / vo-
catas eam esse veram unitatem
que trinitas est et que unitas est
eam esse veram excellentemque
trinitatem. Cum autem eadem tercie
vocali adbreviacio superponitur ex-
primit mille quia adbreviacio
multa cogit in unum et mille vel
multa unitas tertias numeros idem
tima unitas tertias numeros idem-
dit et colligit. Denique figura hec
vocalium est tria et mille trinum
unitatum complexio est semel
decies quod est mille
D· d Porro quartam vocalium v l ex-
primitur quia unum est in
primis ut illa in vocalibus
et ex quaterdenis oporteat voti si
et ex quaterdecima ordinatur
quinta illa quartadecima ordinatur
quinta vocalium quinarium titulat
et concordat numeros et hic loco

Que semivocales quos nu-
meros notent et quare

In consonantibus ex numeris cuiusque
ditur et racio etiam ut deser-
f. c minocalibus prius disputemus
l. quinquaginta consonancium titulat
quia quarta est in primis ut l a
similem obtinet locum in conso-
nantibus. Sunt etiam obid co-
sonantes elegant appellant quia
sonantes consonant numeris / cum
corporibus et spiritibus sive partici-
pibus et sumunt denominacionis o-
paut et sumunt denominacionis littera
ticinem. Nam littera aquoque l a
quatuor xxx atribus viginti
adecem et bimis appellant. De-
nique sicud est quarta in consonan-
tibus sic septa in serie litterarum Cu-
ius loci numero inse multiplicato si
alterius loci numerus superponitur para-
tur l. Septies enim sex quadraginta sex
constituunt cui adiectis quatuor l ema-
F Porro octava consonan. Signi
Pium breviantur littera quia voti

... unitate sola excedit vii. sic littera
solius monadis adiectione superat
eundem septenarium ipse multiplicatum
cum duplicatis septies viii quod
est xl viii. Est in procul dubio a
superiore ac proximo sibi una
unatur unitate. Denique littera hec
media est in figuris sic littera media
est decadibus et etatis
P acognicetum semivocalem .m.
.g. P millenarius accipit. quia
incipit ab illa aut quia
tribus ut diximus unitatibus
perficiatur ut figura hec quinque
cum virgularum impletur
N onaginta per sub scriptum .n.
figuratur aut quia incipi-
.h. unt ab illa aut quia illa tercia
decima figura est sicut alterius
in serpe pocenarium ducto cum duo
tertium decadis numerus et adimpletur
P er litteram que decima vii est .p.
.i. P in serie litterarum v in qua sua
lxxx breviantur. quia ex
unitatibus bis bini oriuntur quinque
loco littere congruit si quinque ad
decem et vii addicias unde xx
et duo procedunt ...
P er litteram que tredecima est i
consonantibus c lxxx precipiuntur
.k. P titulantur quia ex lxxx
v bis ductis perficiuntur. ubi ter
decem quoque octo et v si inpensis eos
efficiuntur ...
D enarius quia meta et terminus
.x. D est minorum per figuram que ul-
.l. tima et finis est litterarum exprimitur
Cur ne mute quos numeros
notent et quare
M utecunque habent suos numeros
et minorum racione hos et
hanc certi proxima mutarum
titulantur quia in illis tercia uni-
tas hoc est centum semel et bis ad-
unatur ubi figura hec triplicem
obtinet locum. Secunda quando
in ordine litterarum prima in ordine
mutarum tamen vero in distinctione
specierum litteralis cum sub distinguas

alias appellabis vocales alias se-
mivocales alias mutas. Ipsa vero
unitas loco quernit quem habet b
in ordine specierum adiectio secunda loco
respondet quem habet in serie litterarum
adiectio tercia loco quem possidet c
genere suo hoc est in distinctione uni-
tarum. Ergo quia racio unitatum hec est
certorum loco figure similis in vero
iure exprimit per illam que ordiatur .C.
secundum illam centenarius prosperitatem
mutarum titulatur. aut quia ab illa in-
cipit aut quia tercia unitas est ubi
illa tercia est litterarum. Penultimam mutarum .X.
quingenti breviantur. quia mute sepe
dicuntur mutando quia mutantur
ab aliis et dividitur qui mutus est
veram ubi mutacio ibi divisio. Certum
quia quingenti faciunt inter mille
et c. ubi prima serie quarius inter
unitatem et x. et in secunda serie littera
inter x. et c. ideo exprimitur. Alterum
tarum quia tertiam divisionem faciat
et intersicionem. Et nadringenti per
quartam mutarum notantur quia quartus .G.
ter in cludit c. Denique vii est
in serie litterarum qui numerus coequatior
et tribus constat et certi exprimitur
et tercie unitatis deduccione perficiatur .H.
Aspiracio quamvis non sit elemen-
tum figura tamen est et omnibus aptatur
dictionibus ad aliarum apponitur dictionem
solis autem vocalibus unde ortho-
graphia arguit eos qui consonantibus
aspiracionem preponunt figura igitur
tamen sit consonantibus est admanda
quia instar carum cum solis hec sonat
vocalibus Est quia virtute consonantium
ordine sequitur et senarius bis claudit
tercium ubi certis aptatur quare terciam
in se continet bis unitatem. Per .K.
decimam litterarum centenarius titulatur
quia ex decies decem efficitur. Per
quintamdecimam certi breviantur quare in
xv tamen medietas prima hoc est qui
narius explicatur et in certis me-
dietas principalis hoc est centenarius

triplicatur. P per sexcentem numerum
quingenta notavit quia loco distat
ab ultima figura et eodem loco
quingenti ab ultima unitate. P per
litteram que octava est in ordine
numerorum .c.lx. figuravit quia ex
multiplicatione numeri qui ab octona-
rio denominatur hoc est ab lxxx
oritur. Due novissime figure
quamvis grece sint alios tamen
apud nos quam apud grecos ti-
tulant numeros. P prima illarum ex eo
quod xx^ma sita est in ordine fi-
gurarum .c. lta comparit cuius ratio
numeri cum dispositione consonat
elementi nam ubi xx^ti vero ex
septenario per ternarium multiplicato
cum duplis ter septem consistentur
per hanc multiplicationem solam super
ceteris unitatem. sic ex septenario
in se ipso per ternarium ducto cum di-
paris ter vij^ties oritur .c.l.ta. Ul-
timi et alter et hac multiplicatione
solam superposueris monadem et
quam novissima est litterarum mille
titulat ultimum numerorum. Digestio
grecarum alfabeti cum superpositione numerorum

Greci quoque litteras suos habent
numeros sed aliter ac latine
distinctos secundum dispositionem
salicet numeri naturales successionem
ex primarum. Quos quia tractatores
ecclesiastici in obscuris interdum re-
memorant litteras grecorum alphabe-
[illegible] cum figuris et nominibus et
[illegible] superpositione subiciamus.

.i.	
alpha	
betha	
gamma	
deltha	
[illegible]	
episma	
[illegible]tha	
etha	
thetha	
iota	
cappa	
lappa	
mi.	
ni.	
.d.	

Qualiter secundum litteras grecas aptetur
os similitas numeri nominis bestie
secundum Apocalipsim etc.

Secundum has litteras et numeros
solvitur os similitas de nomine
bestie de quo vel quia in
apocalipsi legitur sic. Qui habet
intellectum computet numerum be-
stie. Numerus enim hominis est et numerus
eius sexcenti sexaginta et sex
Sine enim bestia illa idem anti[christus]
grece vocatur antemos. quod
sonat contrarius supernus sive ano-
nyme quod numeratur nungentem
sive tertium. quod sol vel gi-
gas dicatur sive gens heritos
quod interpretatur generans scilicet
quod manifestum est cum interpre-
tatione nominum nova convenire
antitypo et in singulis nominibus
apocalipsos numerum secundum grecas
litteras continere. Quod per eas-
dem litteras numerus edificationis tem-
pli domini reperitur secundum habitum

p. Ratio etiam edificationis
templi dicitur in evange-
lio Johannis xl et vi annis
fabricatum iudeis perhibetur
salvo alio intellectu etiam secundum
numeros grecarum litterarum investiga-
ta catholicorum egregiumque sensum
enuntiat. Templum enim domini
corporis xl et vi annis edificatum
dicitur. tum propter habitum tum
propter effectum quod non est ali-
ud quam propter naturam et propter gratiam
hoc est ex eo quod suscepit a no-
bis et ex eo quod facit in nobis
scilicet propter veritatem nostre conditionis
et propter divine veritatem operationis.
Secundum habitum quidem quia littere
nominis adam xl vi secundum grecas
interpretationes attitulant. a. unum
d. quatuor. a. unum. m. xl. figu-
rantibus. Ideo quod ad exprimendum
habitum et naturam nostre conditionis
quam mediator noster et si homo
de celo celestis suscepit ex nobis
tamen quia verus protoparentis
filius et similis os ex ossibus
eius et carnem de carne eius
quasi alter adam exiuit in mun-
dum factus ex semine eius
secundum carnem. egregie nescientes
sed veritate dixit iudei templum
domini corporis xl et vi annis
edificatum tamquam in ratione

et susceptionem eiusdem nature
tamquam in unitatem et plenitudinem
eiusdem substantie. Quod idem
per numerus recipitur secundum effectum
.q. Effectus porro et gratia
et virtus divine operationis
in eodem numero demonstratur
sicut nomina quatuor partium mundi
a litteris adam initiantur. Et
dicitur oriens anathole et oc
cidens disis et septentrion ar
thos et meridies mesembrion
Ergo quia populus et miserandus
adam merito transgressionis cum
filiis suis terrarum ubique dispersus
iam tum in redempte numero plebis
ad sedes felicitatis et glorie
letabundus ab universo orbe
egreditur, merito templum domini
et corporis in predicto numero edifica-
tur tamquam in plenitudinem populi
ardentis qui peregrinam in car
nationis in unum corpus christi
quod est ecclesia a quatuor ventis
terre colligitur. Sententia beati
hylarii proponitur quam per eadem
constat reperiri. Et
.r. Hylarius quoque pictavi-
ensis episcopus in exposici-
one super mathei pa
rabola xcta viiij ovium in monti-
bus relictarum et unius errantis
secundum numeros litterarum exponit.
Nam ovem unam universita-
tem hominum sentit, nonagin-
ta novem celestis glorie legi-
ones interpretatur, quibus cum
plebs inseritur centenarius nume-
rus adimpletur quia sic uni-
tas ad xcta viiij additur
Cuius numeri misterium paulopost
auctor subinferens ideo inquit
congemiscat et condoleat omnis
creatura, ut numerus qui per al-
pham abrahe additus est
et per o consummatus in sara est
ad celestem consummationem incre-
mento credentium impleatur.
Quid sibi velit auctor dicens
numerum centesimum per alfam ad-
ditum in abraham et per o con-
summatum in sara. Ex parte cog-
noscimus et ex parte nescimus
quid loquitur. Cognoscimus
centenarium per alfam additum
in abraham quia in nominis trans-
latione alfa littera prima que titu-
lat unitatem assumpta cogno-
scitur dum vocatus est abraham
qui prius dicebatur abram. Sola
quippe unitas que terminatur per
alfam deest adimplendum cen-
tenarium cum pervenit ad xcta
viiij. Cuius porro imminuto
rationis per o centenarium in sara
dicemus consummatum inde decernimus
prius eo assumpta in nominis
translatione ut diceretur sarra
que sara prius dicebatur, sicud
alpha assumpta est cum abraham
dictus est qui dudum abram
vocabatur. Non enim per o cen-
tenarium in sara consummatum defen-
dimus si in nominis mutatione
eo indicatum esse negamus. Sed
ut parva parvibus similibus simplia
comparemus, qua ratione que-
cumque numerum per alfam in abraham
additum dicimus, nisi fiducia-
liter alfam assumpta predicemus.
Ergo si vocata est sarra que prius
sara dicebatur, liquet centena-
rium per eo consummatum in illa
quia centenarius per eo titulatur.
Si quoniam non liquet sicut for-
te quia eo principem vel magistram
sonat et eandem sarra continet
significationem, dicto a in commu-
tatione nominis consummatur. quia
elementi significato consonat
in mutato vocabulo. Hoc est non ut
eo addiceretur sed ut significatio
eius intelligatur. Sarra enim princi-
pem sonat et eo principem et c
sonat et ibi est perfectus principatus
ubi est centenarius et illuc quod est

centenarius ubi est principatus
Secundum hunc sensum potest dici
quia prius dicebatur sarai quod
sonat princeps mea / sed postea sa-
ra que dicitur princeps generaliter
et indefinite. Hec igitur verba
hyllarii sive isto sive priore sensu
discutiamus non nisi per minus
litterarum diminicantur sed primus sensus
verior est veritati et planior
ad commendandum, secundus carior est
sed difficultates habet et disso-
nantia protendit. **Sententia
beati ieronimi ponitur que hu-
ic sensui contraria videtur**
6 At tamen qua dictione sive
contradictione hanc beati
hyllarii sententiam hoc autem
quomodo alio sensu tuebimur cum
beatus Jeronimus grecis latinis
et hebraicis litteris ad plenum
eruditus diversam et adversam
super huius nominis mutatione
in libro hebraicarum questionum vide-
atur dare sententiam. Hylarius enim
et si merito vite et eruditione doc-
trine multum claruerit tamen ut Jero-
nimus dicit in epistola ad marcel-
lam de psalmo centesimo xxvi° et
greci sermonis ignarus fuit et
hebraicarum litterarum quasi quandam
auriculam ceperat. Quod tamen ita
sit ei soli verum etiam cunctis
latinis tractatoribus Jeronimum
anteponimus cum quibus disceptatus
ad hebraice veritatis venit et tran-
sivit indaginem. De hoc ergo
nominis immutatione loquitur Jero-
nimus sic. Dicunt hebrei quod ex
nomine suo deus quod apud
illos thetragramum est he litteram
habrae et sare addiderit. Dice-
batur enim primum abram quod in-
terpretatur pater excelsus et post-
ea vocatus est abraham quod
transfertur pater multarum gentium.

Nam quod sequitur gentium non
habetur in nomine sed subauditur.
Nec mirandum quare cum apud
grecos et nos a littera videatur ad-
dita nos he litteram hebream
additam dixerimus. Idioma enim
lingue illius est per he quidem
scribere sed per a legere. Sicut e con-
trario a litteram sepe per he pro-
nunciant. Et paulo post. Errant
qui putant primum sarram per
unum r scriptam fuisse et postea
alterum r additum. Et quia r
apud grecos centenarius numerus
est multas super nomen eius
ineptias suspicantur cum ut
utcumque voluerit eius voca-
bulum commutationem non grecam
sed hebream debeat habere rationem
cum ipsum nomen hebraicum sit.
Nemo autem altera lingua quem-
piam vocans ethimologiam
vocabuli sumit ex altera. Sarai
igitur primum vocata est per sin res iod.
Sublato ergo iod id est elemento
addita est he littera que per a legitur
et vocata est sara. Cum ergo beatus
Jeronimus dicat errare eos qui
putant primum saraam per unum
r scriptam fuisse et postea ei al-
teram r additam aut quia r
apud grecos centenarius est numerus
multas super nomine eius in-
eptias suspicari veritatem autem
esse sublato i elemento additam
esse litteram he et per a pronunciandam
attendat qui audit et indicet
qui intelligit utrum aliud dixerit
qui dixit centenarium numerum per-
fecto consummatum in sara. Magistri
si quis captus probabilis est ut
videtur quietis loco sedes descripsi
et eundem cum improbo in superscrip-
ta beati Jeronimi sententia favente
Christi

Explicit prima divisio Incipiunt capitula secunde subdivisionis

Quid dictum sit et quid dicendum breviter aperitur primum capitulum
Sententia beati Ieronimi exponitur qui figurarum rationes divinis in litteris assumpsit ii
Quid significet divisio digitorum quid erectio quid contractio iii
Significationes omnium articulorum a denario usque ad xcta iiii
Receptio superiorum compositis nomine unicuique significationis v
Situatio primis ordinibus secundum unamquamque significationem vi
De paramentis figurarum per artus et corporis partes vii
Quid significet illa figura que manum supina digitos ad collum extendit viii
Quid illa que manum ad pectus expansam lateri supponit ix
Quid illa que manum radice medii pectoris affixa pollicem ad collum elevat x
De significatione duarum figurarum que formantur in umbilico xi
De significatione trium figurarum que locantur in femore xii
Quod quatuor iste partes quibus iste figure ordinantur in divinis litteris sigillatim predicantur xiii
Quid significet figura lumborum xiiii
Quid significet figura manuum xv
Significationes repetuntur figurarum et partium per quas ille discurrunt xvi
Quid sit dictum et quid dicendum xvii
Quid significet digitus quid articulus quid manus xviii
Significatio articularis secundum officium et secundum compositionem xix
Significatio medii secundum officium et secundum compositionem xx
Quid significet medius secundum locum officium et compositionem xxi
Quatuor significationes indicis secundum officium et compositionem xxii
Significatio pollicis secundum dignitatem et compositionem xxiii
Quid significet leva et quid dextera retorta etc. xxiiii

Quid dictum et quid dicendum sit primum

In superioribus duabus quas premisi subdivisionibus institutiones figurarum et nomina numerorum summatim causa amicitiam michi non desinens brevitate humili forma locutionis expressi. Nunc si mecum tenaciter hesit et firme quo progrediendum est retineam rationes utriusque rei hoc est mistica figurarum et nominum significationes aperte demum. Ex toto enim dissentimus ab eis qui supputationes istas absque ratione et sine magnis fatentur esse sacramentis, sed neque parvi facimus eorum qui sacramenta quidem fatentur ceterum in lectione divina superflua vel modici valoris preciant. Nam qui aiunt hoc, aut rudes se noverint aut glorientur eruditos. Si rudes sunt non habet pondus eorum vox nec sensus meretur auctoritatem. Magnorum est iudicare de magnis, mensuram suam ceteri teneant et sentient. Quod si eruditi vocari vel potius esse suspirant, suspirent causa doceri que nesciant. Ceterum verum est primique livoris et impudencie exsufflare quod nescias. Nota turpis et conscians mordens parvipendere quod viribus nequis attingere tuis. Nec illo tuo quod tibi ipsi miraculo est et nobis horrori ingenio perspicaci.

Summa beati Ieronimi exponitur qui figurarum rationes divinis in litteris assumpsit

v Nos aut instante rei diffini-
tione auctoritate antefacim
attendimus rationi/ maiores au-
scultamus qui fide et pietate
cum mundiciam conquirentes in-
terioris rerum quoque sublimium a-
cerrimi inquisitores extitisse pro-
bantur. Ex quibus vir vite cele-
berrimus fide in omni erudicione doc-
tissimus litterarum beatum Jeronimum lo-
quor/ fructum tricesimum sexagesi-
mum et centesimum interpretari non timuit
secundum rationes et conditiones arti-
culorum in coniugatis/ in continentibus/
in virginibus in libro quem edidit
contra Jovinianum. Et quidem vin-
cessit respectu pulcerrime compa-
rationis. Coniugio enim federibusque
in primorum apta fructus xxx^m
rationem ascripsit quem amicabile
federis et basii quo in tricenario
numero duo digiti sibi insistentur/
in sacramento quoque coniugii concorda-
vit ubi duo insistent in carne una
et quod est sacrarius in fide vera/
quodque sacrarium in sacramenti apta
virtute una. Fructum sexagesimum
continentibus dedicavit quia ubi lx
numerus coartacione digitorum forma-
tur quia continentie propositum arri-
piunt reliquias corporee voluptatis
sub tolerantia duriori oneris/ studio
disciplinae gravioris restringunt. Sa-
cramentum porro centesimum fructus vir-
ginibus comparavit/ pro eo quod cen-
tenarius de leva transit ad dexteram
et virginitas transit/ de leva con-
versationis humane in dexteram si-
militudinis angelice. De leva soli
ad dexteram poli/ de leva carnis ad dex-
teram spiritus. De leva presentis generati-
onis/ ad dexteram future/ et imaginem
de future generationis. Sed ut iam
ipsum auctorem propriis verbis decanta-
in medium traham hactenus sensum
eius meis verbis oppresseram cum
inquit et lx et xxx fructus/
quamquam de una terra et de uno

semente nascatur/ tamen multum dif-
fert in numero. Triginta referuntur
ad nuptias/ nam et ipsa digitorum
coniunctio et quasi molli osculo
se complexans et federans mari-
tum pingit et coniugem. Sexagi-
ta vero ad viduas eo quod in an-
gustia et tribulatione sunt posite.
Unde et superiore digitto oppri-
muntur. Quanto quoque maior est diffi-
cultas experte quondam voluptatis
illecebris abstinere tanto maius
et premium. Porro centesimus numerus dilige-
ter quesso lector attende/ de sinis-
tra transfertur ad dexteram/ et hisdem
quidem digitis sed non eadem
manu quibus in leva nupte si-
gnificantur et vidue circulum fa-
ciens/ virginitatis exprimit coronam.
En doctor iste catholicus institu-
ciones formarum rationibus inniti
et divinis in superioribus in exponendis
agnovit. Cernere quia scriptura dicit: nota
dicit. da occasionem sapienti et
sapientior erit/ nos sumpta occa-
sione in aliis quoque numeris figuras
invenire secundum figuras et nomina
et significationes laboremus

Quid significet demissio di-
gitorum quid erectio quid extensio

x Figurarum instituciones que
digitorum demissione erectio-
ne et extensione significantur hec racio-
gere sacramentum. Demissio vite
laudabilis humile principium. Erec-
tio profectum letitie/ protensio per-
severantie perficit consummacio-
nem et qui inchoat humiliatur
/ et qui perficit letitia suspenditur
perspicuum/ et qui perducat proten-
ditur usque in finem. Cerna tunc
qui numerum bone vite principium ex-
primit vel humiliationem/ ipsi digi-
torum demissione signatur. Et e-
converso erectione qui letitiam
in profectu. Et convertitur. Qui per-
severantiae circulum extensione us-
que ad palme radicem/ pro optic illud/

Item demissio laborantibus sub iugo obedientie, erectio intentibus in acquisitione donorum. Protensio competit proficientibus et existentibus in collectione summa quam virtutum. Vel demissio cogitatio est inferiorum, erectio scientia superiorum, protensio investigatio futurorum. Nam et inferiora demissione habentur, et superiora desursum sunt, et futura in finem respiciunt. Ergo cum quid quibus numeris significet inquirimus figurarum composita ratione hones carum numeris qui per illas titulantur consideramus. Significationes omnium articulorum a decimalo usque ad nonagesimum.

.cy. Articulorum vero multiplex commixtio, mixturas, federa signat varias et diversas. Decine quantitas fit in medio, equalitatis est forma, quia medietas omnis equalitatem habet ad utrasque partes extremitate. Decine fit in medio duorum complexionem trinitatis enuntiat, qui est in creatura rationali per conditionem creatura fit, peregrinatur unde sanctificatur, cum bona fit, aut qui est in splendore superne lucis per eternitatem ubi semper sunt, et per virtutem ubi semper sunt beatus. Iunctura que fit a fronte duorum ubi due sibi iungantur extremitates instar oculorum et corone similitudinem. Delectationis est typus et ornamenti spiritualis. Unde in aperto et evidenter ac si in capite coronamur. Decine inceptura formatur alatione partis exterioris, similitudinem facit considerationis que tendit ad exteriora, et nascitur a corporibus sensibilibus et dirigitur ad deum, vel eo quod fecit, aut eo quod factus est, quamvis et hoc ipse fecit qui totum ad exteriora contingit. Sic variatio articuli qui ad palmum re-flectitur interiora superne inspirationis est similitudo, que nostri visitat interiora cordis, et ut respiciat nos condescendit, nobis inclinatur ad nos. Aut certe nostri considerationem intuitus ad ea que intra nos sunt vel ad ea que interiora sunt talis figura presentat. Conversio que per unctionem formatur virtute formatur et potentia qua stringitur, quod disciplina indicat attendendum aut firmiter retentatur, quod secundo ordine composito retinendum. Compositio similitudinis est signum que supponit se, aut firmamenti ubi remittitur ex statu superne se. Sepe enim electiora sunt que supponuntur quam que supponunt, quippe illa sustentant, ista sustentantur. Compositio exaltationem significat et quiete stabilitatem in illis rebus que supportare sufficiunt aut dent. Novissima figura in qua sinitas contingit radicem, profunditas est intentionis que attingit a fine usque ad finem fortiter, que rimatur occultas et usque ad profunda curvatur.

Repetitio superiorum cum proprio nomine uniuscuiusque significationis.

.a. Ab inferioribus igitur inchoanti et unicuique quaternionis significationem suo nomine notare volenti hic est assumendus epilogus. Prime quaternionis qua denarius titulatur significatio iustitie nominatur equalitas. Secunde commixtionis qua viginti formatur significatio complexionis duarum trinitatis. Tertie quaternionis que triginta signatur significatio delectatio vel ornatus est composite actionis. Quarte commixtionis, qua significatur xl significationem speculationem dissimilium exteriorum. Quinte figure qua exprimuntur l significationem dei be-

insolentia noxiamque aut specu-
lationum interiorum. Commutationis sexte
qua lx notantur significationem rigo-
rem discipline contra dissolucionis
et rei concupiscibilis retentionem
estimamus. Septime commutationis
qua lxx formantur significatione
simulitatis depingitur custodia
virtutisque provecte robur. Signi-
ficatione commutationis octave cum
lxxx deputantur describitur exalta-
tio et quieta stabilitas. Signifi-
catione commutationis none cum xc
ascribitur profunditas intentionis
accipitur non ignara latentium.
Oratio ordinis ipsius secundum
unamquamque significationem
.B. Ordo pulcher et egregia tex-
tura significationum. Ante
omnia iusticie proponitur equa-
litas que passionis elidit tau-
rus turpitudinis timor studiose
propulsat. Stat in medio neu-
trius flectitur parte, sua cuique partitur.
Animeque vicia contemnaverit, suade-
dit similibus triplorum cum diffici-
le rumpitur, intelligencie con-
sciencie vite, ut verum sentiat,
ut consenciatur recto, ut utrique
per industriam applicetur. Et
quia hillarem datorem diligit
deus, sequitur delectacio oculis ex-
pressa digitorum et ornatus com-
paracione simulatur. Delectatio ad
gaudium ornatus ad dona vir-
tutum. Separemus mistam primo
purgamur penitentiam inde sancti- .C.
ficamur per gratiam deinde vir-
tutibus ornamur ad edificationem
et famam. Cum hoc et tanto
virtutum splendore procedit ornatus
gloriabundus expulit. at si cunctis
eminens et curvis vallis per
speculationem exteriorum studium ad-
hibens naturis et accidentibus rerum
ingeniumque. Cum toto deinde gradu
transgreditur vertices montium per-

discussionem interiorum et in th[...]
tibus pro diligentia consideratione
intencionis invisibilia contuetur.
Denique necesse est ut rigor ac-
cedat ne diffluat obiectione
ulla speculatio antecedentis et ut
sequentis ingitur. ac si concupisci-
bilis ingerit margaritha per suc-
cessum. Ideo in lx digitus arcta-
tur quod est et signum cohercionis re-
tencionis quod similitudo ut quod illa
cohibeamus quod adversatur
et conservata quod expedit et delectat
retenteamus utque meminerit
nichil esse a nobis sed virtute
a parte luminum. Septio subiectio
sequitur qua roboramur per virtutem
spiritus propter eminentiis in nobis ut
quiete pace firmamur in stabilitate.
Per lxxx intelligitur inde per nonaginta
in angelorum merita sublati radi-
ces latencium rerum principia inten-
cionis innatatem rimemur. Quod
enim in hoc numero summitas omnis
radia altius digitti infigitur
angelice contemplacionis et similitudo
per quam nos quoque similes facti
in gloria coram deum facti totaque
principium ac finem non fide aut
studio ratiocinationis sed ipso de-
lectabiliter aspectu puriusque ac si
totum limbus intuemur. De sa-
cramentis figurarum per artus
et corporis partes :: —
Hec sufficiant tetigimus sacra-
menta figurarum que digitis
articulisque notantur. Nunc est
insinuare figurarum sacramenta
que plena manu per artus or-
dinantur et corporis partes, pectore
ventre, femore, lumbis. Et co-
mutatur quidem iste figure ple-
nitudinem et collectionem insinuant.
quia toti manum et collectione
digitorum cum implentur. Specia-
liter aut tres ille que constituuntur
in pectore sibi coherent compinguis //

et due que ordinantur in umbilico
ventris / federantur sibi vicinius
et quatuor que in femore vel
circa femur exprimuntur sibi res
pondent similibus / omnia sa ac
centur secundum plenitudinem reputacionis.

Secundo significet illa figura
que manum supina digitos
ad collum extendit secundum reputacionem

d. Manibus enim tota plenitudi
nem / pectus amorem et
cogitacionem. ac per hoc ma
nus in pectore plenitudinem pin
git in amore et cogitacione hoc
est in bonitate et veritate. quod
non est aliud quam in voluntate
et racione. Per vas collum quod
capud corpori iungit et viam ac
transitum prebet cibis et po
tibus in nature sustentacionem
graciam expressimo significat benedic
cionis qua nos ingenito deo con
domini caput constituit nobis /
Unde nobis vite panis et poti
trahitur sapiencie salutaris digi
tos enim ad collum extendis si so
lam graciam agnoscis successibus
attendis. Et si posteriorum oblitus
anteriora per totius manum supinam
videris. Sic noveris et sic indi
cit auctoritas que dicit pone
me ut signaculum super cor tuum
ut signaculum super brachium tuum
Sic noveris et sic indicat etiam
illa que dicit Dilectus meus
michi inter ubera mea commorabi
tur hec est significacio prime re
putacionis. Secundo illa que ma
num ad pectus expansam alti

e. Representacionis / supponit
alterius significatio qua
manus super pectus ex
pansa latera supponitur adim
pletur. si cogitaciones expan
das in desiderium, si dilates affectus /
si cogitatus reprimas ad ea que
interius sunt et quasi exire pro
hibens cohibeas ad sedes intimas
res. et vagos additus intercluden
dens consciencie bono sumaris
Expansio enim dilatacionem cogita
cionis latus pectoris desiderium / sup
posicio repressionem
et tamquam inclusionem cohercionem
que depingit. Egregia progressio
non plus sapere quam oportet
sapere sed sapere ad sobrietatem
et ad cohercionem secundum mensuram
quam deus unicuique donavit
Unde et continet scriptura Intres
in domum tuam. advocare illic lu
de et age concepciones tuas quia
consciencie sibi sementes interiora in cuius
discussione detineri gaudere
debeamus et meditari Hec enim
sibi invicem alludunt quia
consciencia respicit ad domum et dis
cussione est advocari et detineri lu
dere et concipere meditari Secundo
illa que manum radici medii pec
toris affixa pollicem elevat ad collum

f. Tercie reputacionis signi
ficacionem qua manum radici
medii pectoris affixa pollicem ele
natur ad collum sic adimplebis
si inferiores quos concepisti cogi
tatus et affectus / sursum erectos
ire et in sublimioribus remorari
compellis. et si feliciam persue
rancie cursum victoriosus ad fi
nem usque perducas Habet enim si
gnificacionem propinquius tange
ista figura videtur / que ab imis
elevata sursum supriora iungit
inferioribus. utraque sua pro tempore
contingens Ergo ut diffusa decla
racione in unum figurarum que
formantur in pectore summa collectam
dilectionis in unum altera inclusi
onem cogitacionis in desiderium / tercia
plenitudinem munit cum perse
verancia et direccione utriusque

De significacione duarum figurarum
que formantur in umbilico et

Que figure que ventribus um-
bilico formantur. Omnibus
et eiusdem continant signi-
ficationis misterium dissimiliter
tamen Nam si discipline distric-
cio castiget et pietatis emendet
affectibus quandoque in infancia sensus
et morum oblectat et fovet utrasque
que figure que formantur in umbi-
lico significationem adimplemus
Verumptamen cum significatione inter-
ere etiam rationem significationis
Puerorum in utero matris manen-
cium adhuc ingitur umbili-
cus utero matris et sic a matri-
cibus aut reliquatis pueri sibi
inferiora per umbilicum in gradientibus
ut inde vivat et crescat quamdiu
in utero vivit et crescat Nam
dum nascitur puer enormitas
umbilici preciditur et quoniam de
aliunde iam alitur ad vitam a-
liunde ad corporis supplementum
Vade ergo et tu fac similiter
In inconstancia levitas in insi-
piencia caritas risus et dis-
cursus et quandoque dimissum et ad
vacuum maturitati cognoscimus
et gravitati instruncta sit qui-
bus prima etas ducitur et puer-
icie tue voluntas impletur De-
la quandoque huiusmodi videtur nec vi-
datur et omne signum insipie-
ncie omnem etatis inquam nec dum
racio viget cum notam vel ma-
nu tota vel pollice hoc est vel
ex toto vel ex parte Manus enim
vicem totius supplet ad pollicem
et pollex pars est ad illam Dicto
sine pollice potius quam digitis
aliis quia preminet digitis aliis
et iusticia quam significat preci-
patur virtutibus aliis Nam ut
pollex duobus subsistit articu-
lis sic iusticia alia secundum naturam
alia secundum institutionem Vel alia mo-
bilis alia immobilis Seu alia in

generalis alia individualis aut alia
ex necessitate alia ex electione A-
go si respectum illorum que sursum sunt
in infanciam temporis inritorum manum
sursum supprimare si timore infe-
riorum pollice videberis tegere um-
bilicum Sursum sunt virtutes
gaudium et resurrectio Deorsum
sunt mors supplicia et in fernus
Hoc quod investigamus ita est quasi
auditum mente pertractata De si-
gnificatione trium figurarum que
locantur in femore capitulum secundum

Similiter tres figure que lo-
cantur in femore unum et idem
sed non uno eodemque modo
demonstrant femur in scripturis
sacris generationis et sustentationis
habet interpretationem quia et locus
est generationis et corporis omne
sustentat Quod generationem
significet ipse dicit in benedictio-
nibus inde cum dicit Non auf-
feretur sceptrum de Iuda et dux de
femore eius d. v. q. m. est. Quod
pro sustentatione virtute ponatur
ex ea prima docemur et docemus
Crura illius columpne marmo-
ree que fundate sunt super ba-
ses aureas Ergo si stirpem no-
pie sobolis generationes carna-
lem passionem omnium animi et
studio operibus significationes trium
figurarum in femore complexus
Quod per emptorum generationis humane
et vias appropriare cognoscas hoc
stringe ne defluat inde et fe-
mur accingis Quod vero fe-
mendum natura et hominem respu-
git et contegit hoc tege et cela
apte confessionis manifestatione
includendo tam priora quam posti-
ora et manum femori supinam
et pronam supposuisti Nam
que supinatur apte videtur
anteriori quam pronus iacet

compositori subvtaque parte conglu-
tinatur et qui peti perdit inimi
et nopie compositionis revelat af-
fectum Crura sicut hec non mo-
vebitur in eternum Crura illius
columpne marmoree que fun-
date sunt supra bases aureas
Crura eius supra femur eius
ad expugnandas gentes et omnes
inimicos Quod quatuor iste
partes quibus iste figure or-
dinantur dimis in litteris sin-
gillatim predicantur Sequitur
f. Dictans dictabam hoc et o-
culos undique circumducens
vidi has partes quibus
istas viii figuras ascripsi pre-
dicari in laudibus sponse una
quaque in nomine suo sic Junc-
ture femorum tuorum sicud moni-
lia que fabricata sunt manu ar-
tificis Umbilicus tuus crater
tornatilis numquam indigens po-
culis Venter tuus sicud acervus
tritici vallatus liliis Duo ube-
ra tua sicud duo hynnuli ge-
melli capree qui pascuntur in
liliis Collum tuum sicud turris
eburnea Que non interposuit
exponendum sed ut ex eis lector ag-
noscat diminutionis sacramenti
virtutes hec figuras istas impar-
tibus eis constitutas quas no-
minibus propriis et similitudinibus
singulis usque adeo celebris scrip-
tura distinxit Quod signi-
ficet figura lumborum etc.
k. Ultime figure que lum-
bos apprehendit polli-
cem ad inguina veritatis
significationem exequens
si veritatis temperatis in compositi-
one nature calor estuantis al-
gescat intervenus et instare fre-
nis arcet a foris effusio conta-
gionis inmunde Nam estus con-
cupiscentie latet in lumbis.

commixtionis impuritas abigmine
confirmatur. Et illos stringere ne for-
nicantur veritatis affectu, et hoc ne-
fecit tenacitati discipline mortifi-
care monent. Monet enim apostolus
alibi quidem nos stare succinctos
lumbos in veritate, alibi autem mor-
tificare membra que sunt super terram
et crucifigere carnem cum viciis et
concupiscentiis. Et unus ex prophetis
contemplare inquid viam, conforta
lumbum, robora virtutem hoc
est attende viam Christi sequendo
imitando tam veritatis emulatione
que dei sapientia est, quam virtutis
exemplo quia virtus dei est Eo
ut sapientia confortabis lumbum ne
fomes ebulliat in oculto nativus
et ne impudicus motus excitat
ex eodem ut virtute roborabis vires
nature fractas hic denique victo-
riosius exultabis, et insultabis
illi cui est omnis virtus in lumbis
quod ad omne voluntarium et for-
titudo in umbilico ventris quod
ad omne recor refari proficiam, ac
si ab excellentiore et capitali parte
inferiores quoque sequentur Supra
enim omnem voluptatem carnis
locum obtinet illa maiorem que
in lumbis est et supra omne co-
modum carnis excellit, hoc quod
adoritam auxiliatur Quod quia
primum et qualiter explicatur per
umbilicum a paulo superius racio-
cinatum est absolutius Quod figu-
ra significet manuum etc.
l. Tandem post figuram lumborum
manuum figura subsequitur
ut stet sina veritatis, sunt lum-
bi vestri succincti et lucerne ardentes
in manibus vestris Hec enim figura
manuum iungit manum digitos inse-
rat digitis in signum societatis
et vinculi in formam humilitatis et
concordie inter primum perfectionis

et patris. Nam cum caro satiabitur
spiritui, cum conditori spiritum beato-
rum nostrorum habebit, cum vita spe-
lis iungetur eterne, cum manus
copulabitur manui. Tunc in plena qui-
etem adoptati suscipiamus amplexum.
pus ulterius non erit figura si-
gnificans, sed palam vita omnia
nunciabit, ubi spiritus docebit omnem
veritatem, et filius patrem et si-
gnificat nobis. Item spiritus digitus
dei est, et filius manus dei est,
quod inde docemur. Si in digito
dei eicio demonia, quod alius eo-
ponens se inspirante: Si in spiritu dei eicio de-
monia. Continet etiam alia scrip-
tura: Levabo inquit ad celum ma-
num meam et dicam: vivo ego in
eternum. Hoc donum, hanc pacem, hanc
gloriam, ubi sedent omnia ligantur,
spectus intueor exprimi posse in ins-
pectione manuum et in inspectione digi-
torum. Significationes repetun-
tur figurarum et partium per
quas ille discurrit zodiacus.

m Quatuor partibus iste figure
discurrunt: pectore, ventre,
femore, lumbis. In pectore sen-
sus et voluntas, in ventre
mollicies sive memoria, in fe-
more generatio vel firmitas, in
lumbis delectationis fomes. Sen-
sus non teneatur errore, si volun-
tas non polluitur sorde peccati. Figu-
ram pectoris complemus. Si
mollicies non turbat mediam
et memoria mollitiem non in-
ducat, umbilici et ventris figu-
ram expressimus. Si fructus
operis nostri carnis nostre non vincun-
tur operibus, figuram significamus
femoris. Si estus nature vir-
tutis refrigerio penitus abscedit,
figuram lumborum supplemus.
Si virtutis nostre et omnia opera-
cionia concurrant, concordet in unum
intepciones perficimus digitorum

Quia virtute quia nichil est pri-
mus, ideo huiusque procedit in
statucio figurarum et non ultimus.
Quid sit dictum et quid dicendum

n Quoniam in hac tria subdivisi-
one significationes figurarum
et nominum tractandas suscepi-
mus, et de significationibus figurarum
non quidem ut decuit sed ut li-
cuit huiusque processimus. De signi-
ficationibus quoque nominum absolu-
te dicimus. Cum igitur rei nemo ian-
nos debitores habebit, cum quid di-
gitus, quid articulus, quid singu-
li digitorum, quid manus utraque
significet exposuerimus. Quid
significet digitus, quid ar-
ticulus, quid manus etc.

o Bifariam consideratur sacra-
mentum nominis aut co-
mmuniter scilicet a proprie-
tate. Quod nominis sacramen-
tum communiter constat appel-
latione qualitatis est, ut digitus,
articulus, manus. Quia in flexi-
one et coaptatione digitorum per-
ficiatur quod forinsecus accipi-
tur complicandum, ideo digitus
indicium tenet operationis, et per-
tem divine virtutis insinuat un-
m ewam. Si in digito dei eicio
demonia et in oculis videbo
celos tuos opera digitorum tuorum.
Articulus quo partes federantur
digitorum similitudinem format so-
cietatis et concordie, quia una
quoque actio coniungit sibi et li-
gatur imparibus partibus ex quibus
ista subsistit. Sunt etiam quidem arti-
culus distinctiones quasdam pre-
tat in digitis, discretionis virtu-
tem representat, que omnem disti-
nguit et ordinat causam opera-
cionisque. Manus autem que ex
multis digitis compingitur
forma est operationis perfecte que.

multis composita modis studijs
diuersis ordinatur. Quinque igi-
tur compunitur per digitos / ope-
racionis significati habentur. Et
econuerso. Quinta vero per articulos
pietatis vel discrecionis et co-
hercetur. Quinta autem manum tota
perfecte operationis et apostre-
mo in pm. **Significacio articula-**
ris secundum officium et secundum composicionem
Nominis porro sacramentum
.p. quod quintum est digitis
conuenit. conueniunt et
manibus. articulis non conue-
nit. Racionem articuli sensus sin-
gulariter nominibus incipiunt
sicud singuli digitorum. et vtri-
usque manus vtraque quinque vocabulis
Quinque quia non habent coequali-
nomine sacramenti quoque equi-
tate carent. Digiti vero ut
quia re participant. Iam sacra-
menta propria nomina singulorum
et membra ita liquidius discus-
sione manifestemus. Auricu-
laris qui humore obturat abau-
re viam pare audicioni sacra-
mentum est fidei que purificat
cor veritatem pandens intellectu
Auris obediencie generat yma-
ginem velud in canticis ado-
cepimur. Populus quem non
cognoui seruiuit michi in audi-
tu auris obediuit michi. Scri-
ptum etiam intelligencie velud imp-
batur. Qui habet aures etcetera
Et in apocalipsi qui habet
aures audiendi audiat quid
spiritus dicat ecclesijs. Similiter
auricularis tam fidei quam in-
tencionis recipit sacramentum
quia vti ille parat auditum / sic
fides reparat intellectum. sic in-
tencio munda mundat obediencie
bonum. Auris munda / liberius
hauris sonum. Sic obediencia et
intelligencia per intencionem et fidem
parabilius concipiunt sapienciam et vi-
tutem. Hic vero imponitur quod dicimus
probemus quod dicimus. Vt per
veritas asserat. Sic oculus tuus
inquit simplex fuerit .t. c. t. l. erit.
Quod est si intencionem ornet pu-
ritas obediencie etiam actionem
innocencie splendor ornabit. Nam
ex fide nasci intellectum auctoritas
illa commendat. Sentite de domino
in bonitate et in s. c. q. illum quia
inuenitur ab h. qui n. t. illud ap-
.a. c. qui fidem habent in illum. Dicit
et vitas ipsius credulitas non intelli-
getis. Numquam sine vitatem scitus
intelligens non ex sua tota bo-
na / et ex fide bonitatem et scienciam
et di. doceri se supplicauit. Bonita-
tem ait et disciplinam et sci. do. me
q. m. t. c. Et ideo ab auriculari in-
cipit compositus. quia ex fide et
intencione initium inchoat omne
vel virtutis. Etiam sicud auricularis
tribus distinguitur articulis sic
fides per tria tempora currit preteritum
presens et futurum. Quamquam et propter
alias causas quas alibi diximus
fidei binarius decentissime comparetur
Significacio medici secundum
officium et secundum composicionem
Post auricularem sequitur
medicus. Ordo pulcher per
.q. intencionem prima species post
fidem accedimus. Cum qui pa-
tens doloris lenius attractat / q
percussum medetur et vulneribus
sanctus est dignius prime qui vel
que languores anime leniens vi-
te curat vulnera peccatis. Officium
medicine est sanare infirma et sa-
nata custodire. Altera prime / altera
secundum est speci. Nam et illa tollit
peccatum et ista meritum sinat. Quod
prima dolores tollat i languores

in peccatorum missionibus habemus. Sic na
nimque hora peccator ingemuerit sal
vus erit. Secundo spes virtutum mor
ta ponet inde monemur. Sacrifica
te sacrificium iustitie et sperate in
domino. Hoc est sic sperabis in domino
sacrificabitis sacrificium iustitie que
utique perfecta sanitas est creature
rationalis ignara corruptionis
totius invalitudinis opperies. Vita
quod tamen ad invicem permiscentur
quia nisi indulgentiam speremus
penitentiam non gerebimus et mi
nima virtutum vel gratie recuperemus
nulla nisi precedat penitentia. Et ideo
maior est medicus auricularis
quia fructuosa est penitentia quam
intentio. Et maius est quidem
spem quam fidem habere, quia fides
sine spe nequit haberi. Tribus
articulis distinguitur medicus
et penitentia currit per cogitationem per
locutionem per operationem. Sic ad dolo
rem sic ad confessionem sic ad satis
factionem moneam ac preparemur.
Sed et ipsa spes trifariam dividitur
quia sperat penitens indulgentiam
sperat iustificatus gratiam, sperat qui
pugnaverat coronam. Quid signi
ficet medius secundum locum
officium et compositionem

r. Medium medius vel im
pudicus loci et officii
significationem cogente
subsequitur quia spem caritas
penitentie fructum, fructus co
mitatur libertas. In significatione lo
ci caritas, in officii significatione
virtutum libertas accipitur. Sicut e
nim utique decent sic medietas
partim communicationis partim con
sonantie suscipit rationem. Susci
pit autem. Etenim que participan
da multorum vel cunctorum usibus
apponuntur media sunt, et que sim

loci dispositionem consonantia habent
ad illa inter que statuuntur media
quoque et ipsa sunt. Hec est cari
tas que bona et conducabilia
in commune deducat, non querens
que sua sunt, et persona et corpo
nate faciens constituit ingibilia
sibi, que disparata et dissimilia
sunt. Denique sicud medius tri
bus compingitur articulis, ita
caritas ex toto corde diligit quod
ad cogitationem et quod sequitur
ex tota anima quod ad voluntatem
tem et quod hiis duobus adnec
titur ex tota virtute quod ad forti
tudinem. In corde format indicium
in anima sentit et succendit de
siderium in virtute concludit effectum.
Sed et virtutis fructificatio sine qua
ante posuimus libertas que impen
dia signatur officio hanc trifor
mam recipit ab apostolo distributionem
Fructus enim lucis est in omni
bonitate et iustitia et veritate.
In qua prima quod dicitur omnem
plenitudinem et collectionem innuit
bonitatis quia bonitas distinctionem
recipit et est quedam in sola cog
nitione, est alia etiam electione,
est omnis in cognitione electione
et delectatione. Ergo fructus lucis
qui est in veritate ne illudat er
ror et decet estimatio falsa est
etiam in iustitia fiat vindictam
in oppressibus et delictis puniendis
et puniendis aut conservare cum
discretione directionem ne torqueat
inequalitas sedium maius et mi
nus est. Denique in omni bonitate
ut perficiatur voluntas in dilectione
virtutis et pulcritudine sanitatis.
Hec perpenditur in sultantes
notam pudoris et confusionis
obiciemus inimicis perpetuentes
verum qui titulum primum clamat

proctana. Exurgant et conturbentur
vehementer omnes inimici mei con-
et eru. val. ve. Quod autem unus
impudicitias reputatur ullum nisi
media demissione non vacat
amissio / quia impressa virtu-
tis assumendus est penitentie
gemitus. Nec forte virtus prosperitate
vetustatis gloriatione deprecatur si
demissio cordis et consciencie humi-
litas non auxilientur ei. Etc.

Quatuor significationes indi-
cis secundum officium et compositionem

.b. Impudicicium significatur index. Scri-
tum lucis speculatio veritatis
sicudite monstrantur que nescia
lucent / contemplatione latentia
conspiciuntur. Cuius compingitur
index articulis. contemplatio
subsistit in tribus / in naturalibus
in humanis. in divinis. Natura-
lia ad creationem / humana ad re-
demptionem divina respiciunt ad
glorificationem. Verum a capite re-
volventes prima cuique deputemus.
Intentio dirigit accedentem / pe-
nitentia reconciliat supplicantem
tem / virtus ornat proficientem /
contemplatio suspendit que sur-
sum sunt sapientem / Quamvis
index significet etiam creaturam
rationalem / propter karacterem
regium et divine firmamenta
ymaginis / ubi vel unde cernitur
ille qui fecit illam ymaginem
et similitudine suam. Decet quod
unigeniti significationem / quia
ipse virtus dei est et dei sapientia.
Et nemo novit patrem nisi fi-
lius / et cui voluit dominus indicare
quod ad digitum / vel reuelare
quod ad evangelium. Assimilatur
nichilominus et spiritui sancto quia
unctio eius indicat de omnibus /
si ille docet omnem veritatem et spi-
rat ubi volt et annunciat omnia

Nam quomodo tres indices articuli
conveniant creature rationali /
unigenito / etiam vel spiritui sancto /
in significationibus ternarii monstra-
re conabimur. Significatio pol-
licis secundum dignitatem et compositionem

c Pollex qui preminet dignitatis
viribus deitas est, precedens
creaturis viribus. Duo ar-
ticuli pollicis primam paternitatem
et concordiam in deitate demon-
ciat quia omnis consonancia in
duobus et a duobus est. Unde
in capite libri genesis non vidimus
non tria non maior aut eo am-
plius / sed duo tamen creasse deitas
ipsa describitur / hoc est celum
et terram / ut quod erat concordiam
cordiam habere in toto et in parte
demonstraret. Quamquam articuli
duo patrem monstrent et filium
et in creatura que iungit eos spiritum
sanctum / qui consociat illos / Et de
significationibus quinque digitorum
digitorum brevitas ista sufficiat.
Reddimus studiosis occasionem adi-
ciendi, supponant illi que cogi-
taverint aut que possint excogi-
tare subtilius. Quid signi-
ficet lena et quod dextera ref

d Lena secundum communem asser-
tionem typus est vite
presentis / dextera future quia lena
nos protegimus / dextera superamus.
mus. et opibus vite presentis
munimur ad protectionem. sed forti-
tudine operationis eterne vim
que et omnium colluctationem
/ et ideo quod eiusdem significa-
tionis est / lena refertur ad actio-
nem / dextera ad contemplationem
Precepta namque si pulchra sensus
ex aliquo scripturarum testimonio
protulerit / e contrario sentientes
quia lena dextere respectu quie-
tem habet et ociosa est / dexteram
actioni / contemplationem deputa-

bimus levam. Cum semper locus
ille fauere videtur. Leua eius
sub capite meo. et dextera illius
amplexabitur me. Hec inquit hoc
est quod reliquum est corporis in
sistit collateribus et procedit forma
capitis forma est contemplatoris
ut visiones capitis mei in cubi
li meo. Corpus pro actione accipi
tur ut totum corpus tum lua-
dum ait. Ergo leua sub capite
quies in contemplatione et videte
et vacate quoniam ego sum deus. Dex
tera in corpore. operatio in opera
tione. ut operantur bonum ad omnes.
Quare et actio et contemplatio
et contemptibilia et amabilia
que nunc est vita et futura. et di
uinitas et humanitas. et iocunda
et tristia et virtutes et vitia per
levam accipiuntur et dexteram
nunc sigillatim nunc coniunctim.
Ergo cum digitus vel articulus
aut compositio cum numero et cetera con
veniat queritur cuius regule ratio
generaliter est proponenda. Unde
constat vel specialiter nominis
vel rationem compositionis. et utrumque
tali numero probabiliter ascripti
sunt de quibus iam sigillatim
et per ordinem sufficienter diffini
uimus. Modo primam clausulam pri
mam et tres subdivisiones illius
complevimus sufficiunt pauca hec
rebus ut ad secundam clausulam et
subdivisiones eius alacrius et
preparati veniamus accedamus. Ex
plicit prima clausula de figuris
numerorum. Incipiunt capitula
prime subdivisionis secunde

Quid dictum sit et quid dicen
dum Capitulum primum
Quot species contineat genera
tio numerorum et diffinitio uni
uscuiusque speciei ii.

Quibus modis unaquaeque spe
cies varietur iii
Convenientia et differentia u
niuscuiusque speciei iiii
Multiplicatio dividitur species
et descriptio prime speciei et divisio
et operatio divisionis v
Quibus modis fiat omnis species
denominationis vi
De speciebus denominationis et ope
ratione specierum vii
De differentia earum viii.
De regulis generatorum et quid
conferant utilitatis ix
Dispositio singularium unitatum
et decenarum et centenarum et millenarum x
Prima regula ostendit quod
faciat omnis par numerus in se
multiplicatus xi
Secunda ostendit quid faciat
impar numerus in se multi
plicatus xii
Tercia ostendit quid faciat im
par parem vel imparem ducens xiii
Quarta quid par parem aut
impar parem xiiii
Quinta quid inter par parem
vel imparem xv
Sexta quid emittat equalis
coniunctio parium tum minorum xvi
Septima que multiplicatio hu
ic coniunctioni videat xvii
Octava quid emittat inequalis
coniunctio parium xviii
Nona que multiplicatio huic
coniunctioni respondeat xix
Decima quid emittat impa
rium coniunctio equalis xx
Undecima que multiplicatio
huic coniunctioni videat xxi
Duodecima quid emittat con
iunctio imparium inequalis xxij

Tercia decima que multiplicacio huiusmodi quoquo modo videat xxiij

Quarta decima quid emittat coniugio numeri naturalis qui finitur in numero impari xxiiij

Quintadecima que multiplicacio huiusmodi coniugioni videat xxv

Sextadecima quid emittat coniugio naturalis impari numero xxvi

Septima decima que multiplicacio quo modo (?) generat huic xxvij

Octava decima quid fiat ex quibuslibet numeris naturaliter collectis inequaliter licet non ab unitate primatur principium xxviij

Nonadecima quid fiat ex quibuslibet numeris naturaliter et equaliter et aliunde quam ab unitate collectis xxix

Vicesima quid emittat digitus vel articulus multiplicatus articulum xxxiij

Incipit secunda clausula de proprietatibus numerorum quid dictum sit et quid dicendum. Capitulum primum secundum.

x Continencia premisse disputacionis in sub dimisse (?) porcionis, post institutiones figurarum in sequenti nomina litteris numeris in sequenti misteria figurarum et nomini premisit, ascripsit, adiecit. In hac porro secunda clausula pro dictis dicenda continuamus et materia videtur iam facte in capite libri particionis prius species generacionis cum regulis, inde differencias cognominacionum cum causis. Deinde relaciones et raciones earum dividere, demonstrare et absolvere debemus. Hinc tria quod ferant in se egregie consideracionis et qui brevem et equalem et directam (?) aperiant viam in accipiendis et recipiendis significacionibus numerorum plenissime cognoscet. Auribus qui dicenda captabit intentis et lecta memorie thezauro consignabit. Sed iam quod intendimus aggrediamur ut res ipsa presens se celebret titulis et maiestate sue dignitatis ornetur.

Per quas species varietur generacio numerorum et diffinicio uniuscuiusque speciei capitulum ij

ij Generacio numerorum aut fit per aggregacionem aut per multiplicacionem. De quibus dicere debemus quid sint, et quomodo fiant, in quo conveniant, et differant. Aggregacio est duorum aut pluribus nominatiua collectio numerorum. Nominatiuam collectionem appello in qua unum sibi cum nominibus simpliciter assumitur ut duo tria quatuor. Multiplicacio est unius per alium numerum adnaturaliter facta deductio ut tria ter quatuor et huiusmodi.

Quibus modis unaqueque species varietur. Capitulum tercium.

3 Fiunt autem per continuacionem solam. Fiunt per interposicionem solam. Fiunt per utramque. Fiunt per solos pares. Fiunt per solos impares. Fiunt per utrosque. Continuacionem dicimus cum in illius ordine suo intermittitur numerus, sive cum multiplicamus, sive cum aggregamus. Interposicionem cum aliquis numerus eiusdem generis intermittitur. Subiciamus exempla de singulis. Multiplicacio fit per continuacionem cum parium sese bis numerorum per solos impares continuatim se ter v. Inter binarium enim et quaternarium nullus

est par / et inter tres et v. similiter
nullus impar / Per solos vero pa
res intercisione sic multiplicatio
fit / Ubi sex per solos impares /
et per intercisionem ita ter vij. sunt
inter binarium et vi quaternarius
intermittitur / Et inter tres et viij qui
narius relinquitur. Per pares et im
pares continuatim ita / Ubi tria
per intercisionem sic / Ubi v. per con
tinuationem et intercisionem simul
sic per pares / Ubi iiij. or octo Per
impares sic / Ut ex quinque nove
Per utrosque simul. Ubi ter quinque
Nam inter duo et quatuor nul
lus eiusdem generis intermittitur
sed inter quatuor et octo senarius
intermittitur / In ultima vero mul
tiplicatione inter binarium et ter
narium nullus intermittitur sed inter
ternarium et quinarium quaternarius
intermittitur / Intuentem porro
quibus multiplicatio modis varie
tur quo etiam agregatio impedia
tur nisi incidat error aut difficul
tas impedire nequibit / Velud si
iungas duo et quatuor / vel iii. et v.
et alios sic et aliter quod equali con
iunctione procedat in specie vo
lens Convenientia et diffe
rentia utriusque speciei.

a. Est enim utrique speciei hoc e
qualiter commune quod eis
dem legibus continuationis
et intercisionis parent in numeris
eisdem / Differunt autem quoniam
longius porrigitur eisdem numeris /
multiplicatio quam agregatio
Plures enim gignuntur unus si bina
rium per quaternarium ut per illum
ipsum multiplices / quam si coniungas
eos Plus enim est bis quatuor quam
duo et quatuor quoniam inde octona
rius, hinc senarius procreatur
Differunt etiam quia agregatio
species certas et diffinitas non habet

et si unum quidam et regulas sin
gulares in arcandis numeris habet
Multiplicatio dividitur in du
as species et descriptio prime
speciei et divisio et speciei divisio.

b Species porro multiplicationis
due sunt denominatio et
deductio / Denominatio autem
fit per adiectionem aut per subtractionem
aut per coniunctionem / Deductio est
cum dispositionem numerorum sequitur
ratio multiplicationis et ubi na
turalis ordo procedit / sic multi
plicatio ipsa dirigitur Ea fit
cum primus multiplicat per de
nominationem id est denominatione in
ferioris se sequentis aliquando se
apposito, aliquando se amoto He
apposito sic Ubi duo et tres et qua
tuor He amoto sic / Ubi tria et
quatuor. Hec species id est deductio
aut brevis est / aut producta
Producta ut in premissis exemp
lis ubi admittimus tres numeri
copulantur Brevius ubi duos
minimus se tantum et alium multipli
cat ut bis duo tres Transitio
est enim medius denominat
primum et ultimum aut iuncto se
aut seiuncto Iuncto sic sic duo
et tria et quatuor Seiuncto sic
ter duo et iiij Conversio est enim
ultimus ordine multiplicatos
fit primus sine recepto se sine
recepto Recepto sic sic Quatuor
duo et tria et iiij or Excepto
sic sic quater duo et tria Hec
species numerum illum qui alios mul
tiplicat non transgreditur quippe
si hec facit quod facit speciei
id est transitionis est usurpare Nun
quam etiam sine tribus numeris
invenitur Ambobus modis
fiat omnis species denominationis vi[c].

c Possunt etiam omnes species
denominationis et per conti-
nuationem et per intercisionem
fieri et per utramque simul.
Ductio fit per pares continuatim
ita bis quatuor et vi, per impa-
res continuos ita ter v et vii.
per utrumque simul ita per pares
bis iiii et octo per impares
ita ter v et viiii. Cavendum quoque est
quod per intercisionem solam fiat
sive pares tantum sive per impares.
Idem quoque de triplicatione et quadru-
plicatione predicari licebit, que fiunt
per continuos impares et per in-
tercisos et per continuos pares
et intercisos et per utrosque simul.
Hec de speciebus et nominationibus
que est prima species multiplicationis.
De speciebus distinctionis et
operatione specierum c vii

d Ductio autem secunda species
multiplicationis aut fit
per reflexionem aut per progres-
sionem aut per complexionem
aut per assumptionem. Reflexio por-
ro alia simplex, alia coniuncta.
Simplex reflexio est cum numerus
ducitur a se solo in se ipsum, ut bis
bini, ter terni. Coniuncta refle-
xio est cum a se solo per se ipsum
ducitur, ut bis bini, ter terni ter.
Progressio est cum numerus nec
a se nec in se reflexus, in alium
progreditur sive per continuationem
ut bis tres, sive per intercisionem
ut bis iiii. Complexio est du-
arum multiplicationum sub una for-
ma progressio sive per continua-
tionem ut bis ter iiii sive per
intercisionem ut bis quater quin-
que. Assumptio est duorum numerorum
collectio et unius in se per alium
reflexio ut bis ter bini vel bis
ter tria. De dicta capitulum c viii

e Manifesta est denique dicta
istarum specierum quia reflexio u-
no tantum numero terminatur, spaciis du-
abus in simplici terminis in con-
iuncta. Progressio duobus semper
concluditur numeris et spaciis, com-
plexio tribus semper numeris et
spaciis, assumptio terminis spaciis
sed numeris cingitur tantum duobus.
Item que progressio per continuationem
fit et per intercisionem sed non per
utrumque. Complexio per unam et
alteram et per utramque. Assump-
tio per solam continuationem, per in-
tercisionem nunquam nisi cum conti-
nuatione simul. In hoc enim quod
ipse reducitur quasi continuatio
est. In hoc autem quod per alium in-
tercisio. Hactenus de speciebus
diductionis. De regulis gnationum et que conferant utilitatis viiii

f Regule generationum quia diffe-
rentias nativitatum et
partium dictis multiplicat-
ionum significationibus aperien-
dis maxime conferunt, cum
nomine sepe significato que non
inveniuntur secundum unam partem
quemadmodum respondet ad aliam.
Et que non bene sonat secundum
totum, convenienter ad partes ap-
tatur. Et uno modo laudabiliter
stat que alio minus proprie. Denominationes
aut generationes per multiplicationes
fiunt et per aggregationem. Ideo se-
cundum utrumque modum aggregationem
perspicere originem et regulas mo-
strari oportet. Porro ut quod
intendimus lenius tenaciusque
memorie sedeat prius singulares
unitates, inde decenas, deinde
centenas et millenas subiungimus
ad tales regulas nostras exemplar
aptantes. Dispositio singularum
unitatum. i. ii. iii. iiii. v. vi.
vii. viii. viiii. x. xx. xxx. xl.

·l·lx·lxx·lxxx·xc·c·cc·ccc·
·cccc·d·dc·dcc·dccc·dcccc·
·m·ii·iii·iiii·v·vi·vii·viii·viiii·
Et decenarum et centenarum
et millenarum prima regula
ostendit quid faciat omnis par
numerus in se multiplicatus viii

g. Omnis par numerus in se multiplicatus eam summam colligit cuius medietas ipsa tetragonice per quaternarium ducta producit ut tantum reddet quater quatuor quantum quater bis bini Et bis sepies quater quantum quater ter terni Similiter vero [illegible] fit tetragonice multiplicatis [illegible] tibus diximus Secunda ostendit quid omnis impar numerus in se multiplicatus [illegible]

h. Similiter omnis impar numerus tantum in se ipso ductione ducat quantum sibi iungitur illis qui altrinsecus ordinati sunt ita tamen ut cum iungitur denominationem accipiat ab alio qui multiplicatur hoc est ut si ternarius multiplicatur tres ad collectionem numeri conveniant ipse et duo qui sunt altrinsecus illum Et si quinarius multiplicat v conveniant ipse et duo ex una parte et duo ex alia Quod enim reddit ter terni hoc duo et tria et iiii Et quinquies v hoc tria et quatuor et v et vi et vii non patitur eclipsyn Tertia ostendit quid faciat impar parem vel imparem ducens et

i. Quod si imparem vel parem multiplicet impar id inde consurgit quod iungit collectio imparium vel parium facta per nomen summe maioris

tam maiorem summam sed cum ipsa Quod enim consurgit ex v et oritur si ternarium et v et vii impares Similiter si maior et v et vi copulantur denodecim oritur ex ter maior Hoc efficitur si tres et maior et v concurrant hoc similiter si duo et maior et vi ponuntur in vii Maiestas tantum ponitur in vii [illegible] veritatis [illegible] in singulis fiet Quarta quod parem aut imparem

k. Ceterum si par parem multiplicat idem prestatur quod impleverit medietas maximi paris numeri vel per duas constitutas partes eiusdem dupli aut due constitutive ipsius maximi per minimum ducte ut hoc enim breviter triplicius dicere propria subiciamus exempla quod est bis x hoc est quater v et respectu prime dicere hoc quinquies bis bini respectu secunde hoc bis bis bini respectu tertie Eadem ratio est si impar multiplicat parem sicut est et in [illegible] tradit Quinta quid inter parem vel imparem

l. Amplius aut per se utroque si par parem aut par multiplicet imparem colligentur summe per denominationem primi paris partes sole aut sole impares circa maiorem summam et convenit multiplicatio et connectio etiamque si par multiplicet imparem id oritur quod ex duabus constitutivis partibus numeri per maximum ducti Stabile est Sexta quid continuat equalis connexio parium tamen numerorum Septima

m. Generatio aut per equalem connexionem parium tantum numerorum hac lege procedit prima connexio reddit totum illud

partem sub quo continetur. Secunda
coniunctio duplum eius. Tertia tri-
plum. Quarta quadruplum et
alia prolixitas crescit et incedit
incremento pari et ordine simili.
Duo enim et quatuor iuncti toti-
illum reddunt sub quo continentur
hoc est senarium. Quibus adiuncti
senarius et octonarius quod
est secunda coniunctio duplum
denarii sub quo continetur xx^ti
pariter producunt. Item his
adiuncti decem et xii. quod est ter-
tia coniunctio triplum quartade-
cimi sub quo continetur xl. simul
duo perficiunt. Nusquam cadit.
Si autem inquirimus scire per arte
de cuiusmodi coniunctione quota
sit / hoc est / utrum sit prima an secunda /
aut tertia / aut huiusmodi amplior /
ultimum agregatum in duas par-
tes dividemus / si quotus par
numerus in una illarum partium appa-
rebit talis erit et coniunctio.
Etiam si ultimum prime coniuncti-
onis numerum / hoc est iiii^or in duas
partes dividimus apparebit pri-
mus numerus par illius et ideo pri-
ma erit illa coniunctio. Idem in
ceteris. Septima que multipli-
catio huic coniunctioni respondeat.

.n. Est autem in hac sorte con-
iunctionum hec pulcherrima
speculatio et inter regulas multi-
plicationis et coniunctionis certa
cognatio. Si enim medietas ultimi
agregati multiplicet medieta-
tem illius sub quo continetur
qui collati sunt eandem constituunt
summam / quam illa parium / quam
illa equalis coniunctio. Prima enim
prima coniunctio binarii et quater-
narii constituebat senarium idem
implet medietas quaternarii qui
ultimus agregatus est cum me-
dietate senarii sub quo coniunctio
facta est. bis enim tres vi. per duas.
Eadem veritas in conversa reperi-
tur in ceteris. Octava quid emittat
inequalis coniunctio parium etc.

.o. Per inequalem porro con-
iunctionem parium in hunc
modum generato cernitur.
Prima coniunctio restituit du-
plum ultimi agregati. Secunda
triplum. Tertia quadruplum.
Eadem plenitudo et idem in ceteris
incrementum. Nam duo et iiii^or
et vi. quod est prima inequalis
coniunctio concipit duodenarium
qui duplus est senarii. Hiis
etiam adiunctis viii. et x. quod
est secunda coniunctio inequalis fac-
ta constituunt xxx qui triplus est
denarii. Ex tertia quoque coniunctione
que fit per additionem istis xii. et xiiii.
congreditur l. vi. qui quadruplus
est ad xiiii. Et item hic si in-
quirimus scire per artem quota
coniunctio sit ultimum agregatum
in suas medietates dividemus
et minima parte qua sit una
earum medietatum coniunctionum istarum
denominabimus. Nam in prima co-
niunctione ultimus erat senarius
et illum in tres et tria dividentes
minima parte ternarii que unitas
est coniunctionem denominabimus
primum est. Nona que multiplicatio
huic coniunctioni cedat etc.

.p. Habitudinum quoque in istis
est quia summarum prime
coniunctionis reddit etiam
primus impar cum secundo pari. Se-
cunda secundus impar cum tertio pari.
Tertia tertius impar cum quarto pari.
Et sic una et simul in ceteris progressio.
In prima enim prime coniunctionis e-
rat binarius quatuor et vi et ex
his duodenarius congregabat. Idem
minimorum numerus dicitur. si dicas

ter quatuor primum faciat imparem
secundum multiplicatus parem. Hec
utilitatis pulcritudo una reperitur
in reliquis. Decima quid contine-
at imparium coniunctio equalis xxxi
Imparium porro equalis coniunctio
q. hac procedit lege. Prima con-
iunctio duplum facit paris illius
post quem terminatur coniunctio. Secunda
triplum, tercia quadruplum. Eadem
in amplioribus racio. Ternarius
enim et quinarius si iungantur effici-
unt octo qui duplus est ad qua-
tuor. Post quem vel super quem
coniunctio terminatur. Ternarius
quippe post iiii^or est, et in equalibus
prior ponitur coniunctio. Rursus si
ad tres et v^e iungantur vii et viiii
conficiunt xx^ti iiii^or qui triplus
est octonarii cum coniunctio supposita
sit. Etiam si quemcumque artius scie-
ciam quota coniunctio sit ulti-
mam aggregatum dividemusque in paribus
partes et a minima parte earum
partes habet maior earum coniunctiones
denominabimus. Si enim dividamus
v in duo et tria et viiii in quatuor
et v. Prima coniunctionem a minima
parte ternarii, secundam a minima parte
quinarii denominabimus. Item quoque
dato quolibet numero pari si cupi-
mus scire utrum equalis vel ine-
qualis coniunctio terminetur in eo
dividemusque parem illum et si in e-
qualitates illius impar est coniunctio
inequalis terminatur in illo. Si par
equalis. Immobile est. Undecima
que multiplicatio huic coniunctioni conveniat
Mirandum est insuper quia
r. prima coniunctionum equalium
imparium primum par du-
cens secundum substituit. Secun-
dam secundus ducens tercium.
Terciam tercius ducens quar-
tum. Quod enim reddunt tria
et v quinti hoc quaternarius
ductus per binarium substituit

equalitas tante veritatis idem
operatur in singulis. Duodecima
quid contineat coniunctio impari-
um inequalis xxx in capitulum
Coniunctio porro imparium
s. inequalis facta hac arte
procedit. Prima coniunctio
triplum constituit eius qui me-
dius est in coniunctione. Secunda
quintuplum. Tercia septuplum. Quar-
ta nonuplum. Eadem in ceteris
progressio. Nam tres et v et vii
qui faciunt primam inequalem co-
niunctionem constituunt xv qui tri-
plus est quinarii, medium in con-
iunctione locum tenentis. Et
si cupimus scire quota con-
iunctio sit ultimum coniunctum divi-
demus et a minima parte quam
habet minor earum commixtionem
denominabimus. Item quoque dato quo-
libet numero impari si cupimus
scire utrum equalis vel inequa-
lis coniunctio terminetur in eo di-
videmus enim in duas partes et
si minor pars fuit par terminabitur
coniunctio equalis in eo. Si vero
impar inequalis. Immobile est.
Tercia decima que multiplicatio
huic coniunctioni respondeat
Animadvertendum etiam
t quia prima inequalem con-
iunctionem imparium equat
primus impar ducens secundum.
Secundam secundus impar ducens
tercium. Terciam tercius impar du-
cens quartum. Quod enim faciat
in prima coniunctione ternarius
et v et vii hoc implet quinarius
per iii multiplicatus. Quod quoque
iungimus ix et xi cum illis
hoc creat vii per v ductus. Uni-
versaliter usque. Quarta decima

quid emittat coniunctio numeri naturalis que finitur numero impari

v. Naturalis porro numeri si copuletur hac lege disposuerit. cum coniunctio terminatur in numero impari prima coniunctio duplum ultimi aggregati constituit secunda triplum tertia quadruplum similis in aliis custoditur progressio unum enim et duo et tria senarium perficiunt qui duplus est ternarii cum ubi si iiii^or et v. iunxeris perficies quindecim qui triplus est quinarii Si autem incipimus scire per artem quota sit coniunctio ultimum aggregatum dividemus a minore eius parte coniunctionem ipsam denominabimus regula fixa et non peribit ac

Quintadecima que multiplicatio huic coniunctioni respondeat

x Sciere vero requirimus quod in omni coniunctione huius generis idem eveniat medius multiplicans ultimum gignit coniunctio tota prima enim coniunctio ex uno et duobus et tribus subsistens senarium substituebat quem etiam perficit binarius qui medium obtinet locum multiplicans ternarium qui terminat coniunctionem Bis enim tres sex sunt ductorum stat Sexta decima quid emittat coniunctio naturalis impari numero vicesimum vij

vj Hoc autem naturalis coniunctionis que finitur in numero pari hec est prima coniunctio adequat primarium illius numeri qui supra ipsam est secunda duplum eius tertia triplum quarta quadruplum Huiusmodi hec progressio cadit unitas enim et binarius tria constituunt qui supponitur coniunctioni prime Item ubi si coniunctioni secundam adiecteris iii et iiii^or denarius emergit qui duplus est quinarii qui supponitur coniunctioni secunde Si vero dispensare desideramus per artem quota sit ista coniunctio ultimum aggregatum dividemus et ab altera eius parte coniunctionem ipsam denominabimus universaliter immobile Septima decima que multiplicatio coniunctioni conveniat huic / Capitulum

Dicemus etiam quod omnem huius generationis coniunctionem subsistit medietas ultimi aggregati per ductionem brevem ductione breve duplum ubi numerus se tantum et se sequentem multiplicat Et modo enim reddunt unum et duo tria et quatuor / idem producat bis duo et tria binarius cum media pars est quaternarii qui est ultimus aggregatus ubique discurrit Octava decima quid fiat ex omnibus numeris naturaliter collectis inequaliter licet non ab unitate sumatur principium vicesimum viii

3 In hiis collectionibus omnibus quatuor regulas de principio artis dictis sumuntur et minores qui colligebantur alii erant pares alii impares alii naturaliter collecti et singuli suas dictas regulas sequebantur. Proinde si scire estimamus universaliter quid fiat ex omnibus sive tamen paribus sive imparibus tantum sive continue naturaliter id est per ordinem collectis licet aliunde quam arti dictis sumatur principium hec est ars pulcherrima recipiendi Si inequalis fuit collectio minor per minimum in qua fit ipsa collectio / enim qui

medius est in collectione ducte
deberemus et nascetur equa summa
commultiplicatione et coaceruatione
/ fieri autem dicamus collectionem et ali
quem numerum dicimus qui collecti sunt
aut tres sunt aut v aut eo am
plius et denominatur collectio a
binario a quaternario aut ab eius am
pliore permanet in eternum et in
seculum seculi Nona decima quod
fiat compositionibus numeris natu
ralitate et equaliter et aliunde
quam ab unitate collectis ⁊c
Si vero collectio constiterit
equalis per medietatem
numerorum secundum que fit col
a lectio / multiplicandus est
ille numerus qui superat ultimo
collocatum tota quantitate illius
qui primum tenet in collectione locum
et occurrent sibi multiplicato et
adiuncto Inde tamen stat Ponamus
enim ordinem sicut iii iiii v vi
per medietatem ergo quaternarium se
cundum quod hic est secunda collectio
multiplicemus viiii qui superat
senarium ultimo collocatum superat
autem tota quantitate primi hoc est
ternarii et venit bis viiii hoc est
xviii quem per compositionem reddit
Idem invenies Vicesima quod
emittat digitus vel articulus
multiplicans articulum capitulum
Rursus qualis summa procedat
si digitus vel articulus mul
b tiplicet articulum sic est modus
inveniendi Singuli articulorum
sicut similitudine appellationis
ita et ratione multiplicationis sui
digitis respondent Igitur quum bis
bini crescunt in iiii or et ter terni
levantur in novem vicies quoque
viginti eriguntur in cccc tos et tri
cies triginta in quingentos usque

parvolabunt Non aliter in aliis
Similiter enim contractioni illi que
ex denorum multiplicatione digitorum
processerit videbis tamen summa
quantum digitus prior et articulus
alter digito similis procreabit
ut quum bis iiii or sunt viii bis
quoque xl in lxxx ta labuntur et
in reliquis idem Sed quoniam
decene summe et centene pari di
gitis appellatione respondent
et cc et ccc sibi denominatione
equipollent binario vestiganda
est dicta ratio que nam compositionibus
multiplicationi videat Ea est
huiusmodi Si contractio digitorum
creverit in secunda x summe quod multi
plicato per digitum in secunda c spa
tiabitur Si illa replicaverit x hoc
quoque c Si illa protulerit hoc cc
Similiter saltus conutrius parte
terminabitur in amplioribus ut quum
bis iiii or non excedunt x hec bis
quoque xl superuadunt c Et quo
niam bis ccc transiliunt x bis quoque
lxxx transcendunt c ad eandem
tamen equipollentiam et quia
quater vi replicant xxiiii / quater
quoque lx excedunt cc ad eam
dem tamen denominationem Con
tractio vero summarum non invenitur
infra c immo quadam superve
niunt millenarum et ultra ma
nantes eos quibus videntur numerus
ut quia quater iiii or constituunt
xvi / quadragies xl perficiunt
ibi dc Et quia quater vi re
stituunt xxiiii ta inferior / quadragies lx
efficiuntur in ii cc tos Ita in
ceteris digitorum et articulorum
deductio eadem sibi ratione
gaudebit et maior summa formabi
tur et revocabit ad morem Ita //

bile est quomodo quia modos et
regulas quibus omnis examina-
dus est numerus cuiusque partes in primis
inuenire ad ueritatem significacio-
num comparandam sufficienter nos
apperuisse putamus stilum hac
in prima breuitate ne tedium infe-
ramus oportet conseruemus Initia
enim inuentionis ab arte debent
proficisci quod reliquum est compa-
re debet exercitatio Et quidem me-
liores meliora decent et reliq-
uos ocio ingeniique carentes
omnia que habemus exercemus
totum sensum nostrum Ex-
plicit prima subdiuisio de specie-
rum generacioni et regulis Incipiunt capitula secunde sub
diuisionis Sequitur primum
Comprehensio dictorum et dicen-
dorum cum diuisione numero-
rum et speciebus capitulum primum
Diffinitio paris et imparis
numeri et exempla utriusque ij
Quid significet par numerus iij
De significationibus imparis numeri iiij
Descriptio tetragonus numeri
et exempla illius v tum
Quid sit tetragoni numeri
exemplum vi tum
Quid sit solidi numeri cum
speciebus eorum et exemplis vii
Significatio prime speciei soli-
dorum viii
Significatio secunde speciei ix
Significatio tercie et quarte
speciei x iiii. capitulum
Descriptio pariter gemini et
exempla illius xi um
Sacramentum paris gemini xii
Descriptio diminutorum cum exempl-
et significationibus xiii
Diffinitio sufficientium cum exem-
plis et significationibus xiiii

Diffinitio habundancium cum exem-
plis et sacramentis xv
Quid significet aggregatio et quid xvi
multiplicatio Incipit secunda sub
diuisio de cognominationibus nu-
merorum cum interpretationibus
Comprehensio dictorum et dicendorum
cum diuisione numerorum et speciebus

Enerationem species
et regulas superiore
sub diuisione dis-
tinximus hac se-
cunda cognomina-
tiones numerorum
cum interpretationibus
uiget absoluere locus Omnis
numerus aut par aut impar est Ut
sex speciei vi sunt forme subiacent
Tethragonus solidus pariter
geminus diminutus sufficiens
habundans Quarum specierum et nomi-
nationum descriptiones exempla
significationes cum preduxerimus
subiecimus apparuerimus tem-
peratam intelligentiam nos gau-
debimus adeptos Diffinitio pa-
ris et imparis numeri et exempla utriusque

Par numerus est qui in duas
equales partes diuiditur
Exempla sunt ad manum
cum si diuidamus iiii or in duo
uel in tres et tres sex Impar
numerus est qui in duas inequales
partes absoluitur Uel qui in du-
as partes equales mutatus non
diuiditur inuentus tamquam si
diuidas quinque in duo et tres uel
vii in tria et iiii or Quoniam cum et quorum
similes legittime sectioni inni-
tantes unitas inuentus repugnat
quia unitas que sequitur in parte
una tollit ne sit equalis utra-
que parte partitio Quid signi-
ficet par numerus Sequitur

e Quare par numerus exprimit eos
qui communiter se habent ad
omnes | et integritatis uol-
gratie qua poterunt parant gra-
tiarum diminutionem. ut eam et se-
cus impendant quorum gaudent
processibus carpibus compaciuntur
aut recte significat illum qui
actionis et contemplationis parti-
cipes equaliter est | aut enim qui
fidem continet et operationem vel
qui interioribus et exterioribus e-
qualis est sibi et par. dum nec
contraxit illis nec fluitat in istis
Vel enim qui mente concedit deo
et affectu sobrius est hominibus
Bene enim qui docet et facit et ho-
mina equaliter Bene enim qui pa-
cificus est et concors. qui pax
de duobus et inter duos est De
significationibus imparis numeri

f Et impar numerus qui in duas
inequales partes absolvitur
exprimit illum qui maior
est actione et contemplatione
minor Vel e converso Aut eum qui
minor est in aliis et in aliis ma-
ior habetur Aut quia unitatis
interpositione non scinditur in e-
qualitate parium significat illud
qui uni magis quam alteri se
prebet parti | Vel rei commutabilem
respectu nimiorum summe et suspe-
minutis unitatis. Haut enim possibilis
est semper in medio tramite pari
et eandem ubique equalitatem
habere | quia et alia aliis supponen-
da vel ante ferenda sunt Aut
utique quia insolubilis legittime
dicatur idemptitate et in corrup-
tione et impartibilitatem enunc-
ciat Unde nos in officio misse
secundum imparem numerum [illegible]

significacula infirmitatis misteria
sacra signantes. volentes per
hoc perseverantiam et constanciam
et unionem tantorum notare mi-
steriorum Credendum etiam
quia speculatio arismetrice
discipline sublimiorum et meliorum
rerum imparis quam paris
genere sacramentum sentit atque
consentit Descriptio tetragoni
numeri et exempla illius etc.

g Tetragonus dicitur qui
quadratus quasi in iiiior
formas per longitudinem et la-
titudinem in sua et a sua ori-
gine incipiens longitudo enim
consideratur ante et retro. lati-
tudo tenditur ad dexteram ad sini-
stram Hec fit per simplicem re-
flexionem. cum dicimus bis bini
ter terni et similia Longitudinis
intervallum notatur per bis latitu-
do per binum Similiter in pluribus
Quid sit tetragoni numeri sacramentum

h Hoc autem portat et tale
sacramentum longitudo
que consideratur ante et retro
perseverantia exprimit bone
operationis et contemplationis incepte
stabilem et firmam usque in finem
retentionem Anteriora enim virtutes
et repromissiones. Posteriora
concupiscentias significat et
actus carnis quia illa ponu-
libus habere et ad illa pergere | ista
facere retro ista deserere debemus
latitudo vero que ad dexteram ten-
ditur ad sinistram. affectum am-
plum et dilatatum denunciat
sive in magnis rebus et minimis
sive in exterioribus et contrariis quod
ad sinistram et dexteram Unde re-
demptor noster ut probaret opere
et veritate quod verbo predixerat
et lingua descendens descendam

hoc pascha manducare vobiscum
in ante manus extendit / totis qui
bus viribus potuit quod affec
tuose fuit cordis indicium et pa
ro dulcis amici amplexibus
stringere volens amicum. Longitu
dine igitur tenemus et longi
simus ante retroque s(cilicet) ea que
gessimus olim et iterum post nos /
vilitate sue turpitudinis fasti
dimus / et ea que expectamus ante no
bis et sunt pro nobis utilitate
sue pulchritudinis sitimus et
in hac utraque re perseverantes
simus nec ab anterioribus desi
stentes nec in posteriora respi
cientes. Latitudine quoque ad exte
ra ad sinistram habemus / s(cilicet) am
plitudinem s(cilicet) dilatationem cari
tatis extendimus ab amicis ad
inimicos et ordinabilibus ad extra
nea quod est ad exteris et a sini
stris. Ergo in longitudine volu
in latitudine voluntas. effectus
in illa. Affectus in ista. continua
tio per illam / devotio accipitur
per istam. Cum sors et pars est
invitaque tetragoni iuxta simili
tudine venit. quadratus est
in fide et in spe. quocumque vertitur
stat. figitur, sedet. Quomodo sint
solidi numeri et species eorum
cum exemplis sequitur capitulum
.1. Solidus autem numerus tribus
intervallis dissipatur. longi
tudine. latitudine. alti
tudine. Altitudo respicit ab u
no usque sursum. Quomodo soli
est preter longitudinem et latitu
dinem etiam altitudinem oportet
habere. Quidquid hac triplici ha
bitudine destituitur soliditatis
non vestitur in termino. Solidorum
porro alii equaliter equales /
Alii inequaliter inequales / alii
inequaliter equales / alii equaliter
inequales. Equaliter equales sunt
quibus tria intervalla equalia sunt
ut bis bini bis. Inequaliter inequa
les sunt quibus hec ipsa intervalla
inequalia sunt. ut ter quater
quinque. Inequaliter equales sunt
quibus primo solo discrepante duo
alia intervalla sibi equalia sunt
ut bis ter terni. Equaliter inequa
les sunt. quibus ultimo differente
duo alia intervalla sibi similia sunt
ut bis bini ter. Solidus igitur tri
bus spaciis dilatatur / sed uno tan
tum formatur. Cum fit per coniunctam
reflexionem / duobus cum per assump
tionem / tribus cum complexionem
Equaliter equales fiunt per con
iunctam reflexionem. ut ter terni ter.
Inequaliter inequales per comple
xione. ut quater quinquies sex. Re
lique due species per assumptionem. ut ter
quater quatuor / vel ter terni qua
ter. Cumque omnes solidi tribus
dispensentur intervallis primo inter
vallo ascribitur longitudo. alii la
titudo. tertio altitudo. Istud sane
inest eis veritatis et perfectionis
sacramentum. Significatio
prime speciei solidorum
b Qui numerus ex tribus dimensioni
bus equaliter porrectis con
scendit in altum / signat
illum qui preter illa que lon
gitudine et latitudine figurantur
in altitudine subvehitur. sapientie /
que a visibilibus ad invisibilia
ab inferioribus ad superiora pertingit
Sunt utique signat virum perfectum
et equalem sibi in bonis in sensu
in consensu in actu vitatis / vir
tutis et rectitudinis. Is numerus di
citur cuius in plenus quasi cui
nichil deest. Hoc est nec intra

vallum nec equalitas quod non
est aliud quam virtus et ordo
virtutis. Virtus enim plena est
in sensu veritatis. et in consensu
virtutis et in actu rectitudinis. In
Apocalipsis structura civitatis celestis
que equalem longitudine latitu-
dine et altitudine describit innuere
videtur volens quia unum corpus in ubi
manendo et sensus et consensus
et actus equales sibi sunt. v
et forme conti-
nuitas mensure et forme consili-
ubi et sensus verus est et con-
sensus purus et opus solidum e
et hoc totum equaliter inest. Non
enim minore potentia fulatur
sensualitas ad efficiendum quam
ad diligendum consensus. sensus
ad intelligendum. Par libertas est
omnibus. Nec sensus fallitur nec
consensus polluitur nec sensuali-
tas impeditur. Non patet sensu-
alitas repugnantiam in obsequio
non voluntas concupiscentiam inde
sideriis non sensus ignorantiam in iudicio

Significatio secunde speciei

Numerus autem is qui spa-
cio elevatur per aliud in aliud
.l. eum exprimit qui de virtute consen-
dit in virtutem. i. de magno sensu
ad maiorem consensum. et de maio-
re consensu ad maximum erigitur
opus. Potest enim unus idem
homo. et magnus esse sensu
et maior consensu et opere ma-
ximus. aut certe insinuat eos
qui ab integritate corporis ad integri-
tatem anime. et ab hac ad inte-
gritatem spiritus proficiendo prove
huntur. aut utique eos qui a clari-
tate stellarum ad claritatem lune. et
ab ipsius ad claritatem solis elevantur
Credo alias denique eos exprimit qui
quod perfecti sunt quia trinitatis

misterio insigniti sunt. Sed uni
virtute magis quam alia hii
dantiores sunt propter quod etiam
equales sunt. Significatio ter-
tie et quarte speciei numeri

At is numerus qui ex se in se
m ipsum sed per aliud reflec-
titur sive maiorem sive
minorem. sive prope positum
sive longe positum sacrame
tum corporis est qui aliorum lingua
et exemplo agnoscitur in fide. Et
reducti ab errore reflectuntur ad
cor. id est modo maioris modo
minoris misterio. Et aliquando
geminum misterio temporalis que
iuncta est. aliquando spe remune-
rationis future que a longe est
sicut eos exprimit qui in sensu et
consensu equales sunt. maiore
vero maiores. sive minores. vel
econverso. Vel qui equaliter fle-
tuntur in hiis que longitudine
et latitudine significantur. magis
vero aut minus in hiis que si-
gnat altitudinis intervallum

Descriptio pariter gemini et
exempla illius. Sequitur capitulum

Pariter geminus est qui duo
bus numeris tenetur. et spaciis
n Quadratus geminus per duo
bus terminis equalibus que spacia
congruunt terminis. ut hic ter
In sit progressionum sive coniunctam
ut ter iiii^or sive disiunctam
ut ter quinque. Sacramentum
pariter gemini Sequitur capitulum

Forma hec hoc gerit mi-
o sterium. Forma enim hii nu-
meri equidistantibus super numeris et ex
duobus perficitur longi lateri
appellantur. tamen eos exprimentes
quibus dicitur. Que prima sunt
et sicut eis aptantur quos fides
et opus uel cognitio et actio

sufficienti et gemina mensura
cohibeat. Differentia ad varieta
tem paritas ad concordiam. Indi
fferentia distinctio, perfectas accipi
tur imparitate. Sunt eius aptantur
qui secundum unam partem
minores, secundum aliam minores
sunt et in maius proficiunt.

**De speciis diminutorum cum
exemplis et significationibus**

·p· Diminutus numerus est cuius
partes collecte summam
nequeunt equare totius
ut octonarii partes sunt iiii^or
et duo et unitas. quaterna-
rius altera, binarius iiii. uni-
tas octava. Tunc partes collecte
iiii^or scilicet et duo et unitas
octonarium non colligunt. Ista
omnis unitatis diminutione
carentes. Unde satis signifi-
catio eius elucet. Vel enim cre-
aturas exprimit que in Job in ar-
uantur ad partum vel forma
illius qui se contrapit impuros
vel illius qui se inclinavit
digitto scripturus in terram. Vel
etiam imperfectos et ad vale-
dicendum assurgere non valentes
et aliquid a vigore et pleni-
tudine sue conditionis minus
habentes significare.

**Diffinitio sufficientium cum exemplis
et significationibus p. iiii c.**

·q· Sufficiens numerus est cuius
partes collecte summam
totius equant ut senarii
partes sunt unum duo et tria
que iuncte senarium reddunt. Huius
perfectionis numerum rarissimum in-
venimus. quia rara semper est
perfectio et pauci sunt qui sibi
et quibus sua sufficiunt. Est hu-
ius quoque evidens in figura
quia eos exprimit qui plenitudinem
meruerunt integritatis quam recipit
et indicat natura perfectionem et
sufficientiam hereditantes. Hii sunt
quibus nichil deest, quibus super-
fluit nichil. Ideo in huius numeri
sacramento excellentiora queque
consummata vel facta leguntur mun-
dus et homo vi^to die, deus et ho-
mo vi^ta etate.

**Diffinitio habundan-
tium cum exemplis et significationibus xv c.**

·r· Habundans numerus est cuius par-
tes collecte summam totius
excedunt ut xii. partes sunt
vi et iiii^or et tria et duo et uni-
tas que xv sunt totum super vadunt.
Et quia habundantia modo in bo-
ne partis modo in contrariam trahi-
tur significationem manifesta est
interpretatio numeri huius, quia vel super-
fluitates vitiorum et nota immundi-
tias vel dona super excellentia et
viribus nostris meritis que maiora
significat.

**Quid significet a-
gregatio et quid multiplicatio**

6 Restat ut quid signet ag-
gregare et multiplicare mo-
stremus. Congregare numerum
numero est virtutem virtuti inge-
rere, virtuti opus operi copulare et
quidquid sub disciplina et instituere
regula cadit in simul unire ut
actuator virtus procedat. Commutati-
va duorum. Multiplicare vero est
virtutem subvehere per virtute o-
pus augere per operationem quidque
denique re spectat ad bonitatem
per eiusdem aut diversi generis
bonum in certo tempore altius
erigere. Ergo utrumque lector in-
numeros huius numeri invenit secundum
interpretationis nostre lineas sensus
dirigat sive oppositionem que commendat
Sed iam de ista subdivisione bre-
vitatis hec sufficiat. Explicit secunda

subdivisio. Incipiunt capitula tertie subdivisionis et primo

Ordo dicendorum cum distinctionibus exprimitur capitulum primum

Diffinitiones relacionum et species speciales et diffinitio cap. ii.

Unde vel qualiter relaciones relaciones dicantur et que sint principales species principalium iii.

Exemplum quoddam augustini de doctrina christiana subicitur ubi scriptor non auctor creasse convincitur iiii.

De potenciis relacionum in rebus quia omnes corporis oriuntur aut eas modulantur. vtum

De potenciis relacionum in rebus et quia diapason sonuit in creacione angelorum. vitum

Quod diapente sonuit in conversione angelorum viim

Quod diatesseron sonuit in confirmacione angelorum viii.

Qualiter in creacione mundi sonuit diapason ix

Ubi etiam diapente in eiusdem mundi factura intelligitur x

Ubi quoque diatesseron in eadem mundi factura accipiatur xi.

Qualiter homo vocatur ad fidem per revelaciones et ubi oportetur diapason. xii

Qualiter diapente operatur in conversione hominis xiii.

Qualiter diatesseron operatur in eiusdem hominis confirmacione xiiii.

Quomodo per numeros earundem relacionum hos angeli cognoscunt xv.

Cur eosdem numeros abraham domino apposuit xvitum

Ratio differencie corporum xvii

Quibus et cur quinquagesimo numero aptetur xviii.

Quibus et cur quadragesimo computus xix

Quibus et cur quadragesimo xx.

Que sit significatio in triginta xxi.

Quid viginti significent xxii.

Quid denarius et quare ultimus xxiii. Sequitur Capitulum primum. Ordo dicendorum cum distinctionibus exprimitur

Relacionum quas hec tria subdivisio prosequitur habet modicam noticiam capiemus si diffiniciones et species si origines et species si denique potencias et significaciones potuerimus aperire. Verumptamen non de omni natura relacionum nos disserere pollicemur partim quia suscepta materia non exigit, partim ne tedium inferamus, sed etiam atque eam profunda arismetice speculacionis in medium deducamus. Regimus plenius species multiplicitatis, plerumque species superparticulares, relinquimus superpartientes, quarum ille priores in hiis vocantur numeris qui alios bis aut ter aut quater vel amplius includunt, que sequuntur in eis consistunt qui alios semel tantum sed insuper alteram partem eorum vel terciam vel ampliorem includunt, novissime in eis sunt qui alios similiter semel sed duas partes vel tres vel ampliores includunt. Diffinici-

cationes relationum et speci
es speciales et diffinitio capitulum

Appellamus igitur re
lationes numerorum
consonantias vel comp
parationes vel habitudines
numerus ad alium per quas quasi
pacto federis sibi colliguntur
ad aliquid et unum comparatur alii
et respectu utriusque relationis
alter alteri respondet. Sunt
autem relationes eminenciores
et prime dyapason et dyapen
te et diatessaron. Dyapason
est habitudo relationis in
qua numerus numerum continet bis
tantum ut duo unum et in quar
tum ut duo unum et in quar
duos. Diapente est habitudo
relationis in qua numerus se
mel includat unum et insuper
mediam partem ipsius ut
ternarius binarium et quat
ternarius senarius. Diatesseron
narium senarius. Diatesseron
est habitudo relationis in qua
numerus numerum claudit et insuper
terciam partem ipsius ut ter
narium quaternarius et oc
tonarius senarium. Unde vel
qualiter relationes oriantur
et que sint principales secundum
principalium capitulum tercium

Ergo istarum ab unitate
vel unitas est. Nam si
omnes numeri ab unitate oriuntur
iste similiter oriuntur ab unita
te et in numeris sunt qui ab ipsa
procedunt. Ternarius enim bina
rius non fit sine unitate
horum quod est nec sine ipsa
potest esse id quod ad aliquid est
Nam et ex unitate subsistit et
ad unitatem duplus consistit. Dia
pente quoque preter unitatem non
consistit quia ex unitatis et bi
narii coniunctione ternarius emergit
qui primus ad binarium comparatus
dyapente symphoniam resonabit.
Item unitatis et ternarii copula
cione quaternarius erumpit, qui
primus ad eundem ternarium diatesse
ron symphonia modulatur. Precipu
ca omnium relationum unitas est ini
cium et fedus et quasi coniunctionem
faciunt omnes. In quo et in qua
unitas est sola viget, quod et quia
unitas sola commendat. Ergo se
dos prime relationis binarius est
secunda in ternario locum dedicavit
prima, tercia in quaternario primatus
sibi collocat solum. Exemplum
quoddam augustini de doctrina
xpiana subiciatur ubi scriptor
non auctor curare convincat.

ij. Preterire nequimus quod dya
pason dupla dicatur habi
tudo et per eam numerus includitur
ditur bis, diapente sesquialtera quia
totum et alteram totius partis con
tinetur. Sesqui enim grece totum
dicitur latine, et ultimi numeri qui
alios et aliorum partem includunt
secundum ipsam. Qui includunt par
tem appellantur sesquialteri, sesqui
terii, sesquiquarti, sesquiquinti, et
per eandem divisionem in infinitum
sic qui alios continent secundum quod cos
ciens vel tociens continet dicuntur
dupli tripli quadrupli quintupli
sextupli septupli octupli nonupli
decupli et per similem usque in in
finitum divisionem. Ergo quater
narius ad senarium sesquialter est
quia continet cum toti et insuper

ternarium qui altera senarii pars
est. Sexquitriplus non est ad illud
quia sexies non continet illum.
Sexcies enim includere est sextu-
plum esse, quia quinquies conti-
nere est quintuplum esse et quater
quadruplum, et ter triplum, et bis
duplum. Propterea illud quod legitur
in libro Augustini de doctrina christi-
ana tertio, novem scilicet ad sex esse
sexquitripla, ad vitium translatoris
vel scriptoris non ad scriptoris auc-
torem qui sibi in conditione ve-
ritatis parem non habuit. Im-
ponimus ergo imperitie auctoris
sed contra oblivionem exceptoris.
Suspicientes porro veritatem,
falsitatem scriptorum eliminantes
dicamus per se imp x scribi in
illius libri oportere et sic veri-
tate dicta novem et sex esse sex-
tripla quia sexqualiter et
sexquitriplum unam eandemque
significationis continet rationem.

De potentiis relationum in numeris
quia omnes consonantie oriuntur aut
eis modulantur. capitulum quintum

3 Nunc inspiciamus ex hoc manife-
stum et potentias rela-
tionum tam in numeris quam in
rebus prioribus et sensui cele-
bremus. Potentie relationum
in numeris ubiliter reperiuntur quia
quemvis minorum prolixitas vel
istas temperat armonias vel
ex eis ipsa subsistit, ut enim de-
pactas summamque exemplum v-
et vii et quinque numeris alii sive
alterutrum sive ad alios compati
nullam similitudinem harum modulationum
sit si partes species earum quatuor
quidem impartibus sensus dia-

pente consonantiam. Sexquitertia
vero diatessaron temperat symphoni-
am. Ternarius vero ad bina-
rium sexqualiter est et ex utraque
quinque consistunt. Quaternarius
quoque ad ternarium sexquitertius
est et ex his partibus vii oriun-
tur. Partes enim minorum accipi-
mus tam eas quarum ag-
gregatione, quia eas quatuor
multiplicatione numeri constituunt.
Quod de his duobus numeris
apparet de ceteris variatur proportionaliter.
Denique in omnibus numeris aut ipse
symphonie apte resonant aut
numeri qui sunt sedes earum inveni-
untur in eis. Has igitur tres
similitudines ideo superius vocamus
formas quia in prima serie in-
maiores occurrunt, et ob id prin-
cipales et tetre sive istas aut se-
dibus istarum consistere reperiuntur.

De potentiis relationum in rebus
et quod diapason sonuit in
creatione angelorum et vi-

A Modo quem et unius gene-
re formati in rebus relatio-
nes obtineant declara-
re debemus. Diapason primum
in creatione angelorum spatium
tunc primum contonuit. Erat enim
deitas ipsa et ante ipsam vel
cum ipsa nichil erat, preter ipsam
nichil erat quia etiam omnium
ipsa causa erat. Sed cum creata
est primo omnium species super luci-
ficata aliunde lucificante, consi-
sit melos diapason nomenque
continuit misterium. Lux enim
que facta est ad imaginem et
similitudinem lucis facientis
facta est, in quo conclusit eam
totam continuitatemque bis in ima-
gine propter voluntatem, in sibi

tudine propter racionem / virtus enim
ad ymaginem / similitudo spec-
tat ad veritatem. Sic per hoc
ymago signaculum est sancti-
tatis / similitudo saporis titulus
ymago certis lineamentis corpus
imitatur / similitudo in corpus suam
convenienciam eiusdem qualitatis
pretendit et gerit. Utique ma-
ius est habere ymaginem quam
similitudinem. Sic excellencius
est diligere quam intelligere.
devotum fieri quam eruditum.
quia divinitati iusticia quam
sapiencia propius accedit. Reg-
num enim dei est non in sermo-
ne sed in virtute. Denique omnis
ymago similitudo et omnis
virtus veritatis. sed non con-
tentus neque inde neque hinc.
Inde tamen et hinc splendor
angelicus divinitate ac si
binarius continet unitatem
et esse dyapason. Quod dya-
pente sonuit in composicione
angelorum capitulum septimum

Quem binarium ymaginis
et similitudinis angeli-
ce dominus trinitatis conclu-
sit quasi dyapente et ha-
bitudo sexqualtera misterium
sue virtutis impressit / impres-
sit autem sic. Ut enim ternarius
totum continet binarium et in
super eius alteram partem sic
trinitas conclusit in se creatu-
ram factam a se et secundum se to-
tam et insuper eius alteram
partem. Cum nasi enim duas
partes habent potenciam et effi-
caciam id est posse et facere alteram
perditam / alteram pergratiam. Ali-

ud erat posse cognoscere et dili-
gere et aliud cognoscere et di-
ligere. Potencia habuit in con-
dicione effectum potencie in com-
posicione. Sed unde habuit potenciam
inde principaverunt et efficaciam
ab ea que fecit illos secundum se et
cepit illos ad se per eminenti
et omnia continenti beatissima tri-
nitate. Sic dignitas condicionis
que fuit in angelis in virtutis
et veritatis potencia continebatur
ab omnia continenti trinitate et
altera pars id est operacionum et effectus
sapiencie et iusticie erat in eadem
et ab eadem que omnia signifi-
cat trinitate. Ergo ubi totum et
totius altera pars a trinitate
tenebatur procul dubio dyapen-
te sonantibus sue potestatis modu-
labatur. Totum erat quicquid
condicionis erat / pars erat tercia
quod erat composicionis quia et
gloria erat ymaginis et incre-
mentum similitudinis. Gloria enim
ymaginis est amore fervere
et incrementum similitudinis est
cognicionem perficere et utrumque effe-
ctus potencie erat et comitatus erat
et gracia erat / et bonum erat
et decus nature erat. Quod
dyatesseron in confirmacione
sonuit angelorum capitulum octavum.

Et quia hoc totum non suffe-
cisset nisi stabilitatem et con-
stanciam habuisset addidit
deitas stabilitatem composicioni / que
composicionem similibus sociaret condi-
cioni. Tunc enim diatesseron sym-
phonia et sesquitercia habitudo.

celitum melos emisit / quia tertiam partem splendoris angelica creatura deitas inclusit. Tamquam enim tres partes et gradus ea creatura percepit vna uel vnam quando facta sunt alterum uel alteram quando sanctificata sunt / tertiam uel tertium quando confirmata sunt. Et quia qui fuit auctor ymaginis ipse quoque fuit auctor bonitatis collator eternitatis a quo sciscida pars ab eo etiam co tinebatur et tertia pars eternitatis relacionum grande suplevit in angelis misterium / dyapason in creacione diapente in confessione diatesseron in confirmacione.

Vel sic diapason in donis nature diapente in muneribus gracie diatesseron in stabilitate glorie. Dyapason fecit lucem diapente divisit dyatesseron suo nomine appellavit. Cum enim per graciam in partem sortis sanctorum deputemur et per gloriam gloriosi ciues celorum et heredes asscribimur ideo gracia separat / ideo eternitas nomine adaptat. Nam quod gracie separet a tenebris auctoritas dicat. Fuit quidem aliquando tenebre nunc autem lux in domino. Quod denominari hoc sic in celis asscribi per illud scitur et dicitur: Gaudete quia nomina vestra scripta sunt in celis. Qualiter in creacione mundi sonuit dyapason capitulum viiii

d Factura quoque mundi tonum eiusdem consonancie processit ad ortum sicud genesis scriptura dicat cum de singulis operibus dicat: Dixit deus fiat illud et factum est illud et vidit deus quia bonum erat illud. Tunc singula sic intelligimus ut ad primam referamus armoniam / dixit deus fiat illud / ad secundam et factum est illud / ad tertiam et vidit deus quia bonum est illud. Egregie omnia sunt in eo enim quod legitur dixit deus duo intelligimus verbum et patrem verbi / dictum et dicentem / prolatum et proferentem. Hac per hoc beatus pri(ma?) sedes diapason accipitur. Sed vbi etiam diapente in eiusdem mundi factura intelligitur capitulum decimum

e In eo autem quod dicitur factum est illud tria intelligimus mensuram numerum et pondus / sine quibus omnia facta et ratio copulata videt et scripture pronunciat auctoritas. Hec omnia in mensura et numero disposuisti et pondere. Sunt enim omnia certam et debitam progressionem quod ad mensuram sunt certum situm et locum quod ad pondus sunt vtriusque rei consonanciam quod spectat ad numerum. Et enim in rebus nullis tanta quanta in numeris consonancia reperitur et stat amplius. Quod nulla creaturarum qualitatis natiue incremento egeret vel crescat / mensura illi est. Quod vires et potencias suo impetu obuio mouet pondus illi est. Quod singule ad singulas superiores sunt uel inferiores concordes tamen numerus illi est. Vbi quoque diatesseron in eadem mundi factura accipitur. capitulum xi.

f Et in eo quod dicitur vidit deus quod bonum est et / interior /

bonitatis species accipimus | quia quod creabatur bonum erat | ad supple-
mentum bonum ad beneficium . bonum ad
eruditionem . bonum ad obedientiam
Bonum ad supplementum | quia
oppositis et compositionibus univer-
sitas rerum completur | ut sint in univer-
so pusilla cum magnis | cum vilibus
preciosa . dissimilia cum similibus
cum contrariis | consonantia | celestia
cum terrestribus Bonum ad beneficium
quia omnis creatura sumit vel
sumitur pro ad aliquem usum | sic na-
ture creatur effectus | et felix qui
potuit rerum cognoscere causas
Bonum ad eruditionem quia invi-
sibilia dei per ea que facta sunt
intellecta conspiciuntur | sempiter-
na quoque virtus eius et divinitas
Bonum ad obedientiam quia quecumque
natura pacti servat consti-
tutionis antique non deserens
eas quas creatio sibi posuit leges
indixit Hec in eo quod dicitur
bonum est illud quaternarius
prima dyatesseron sedes et locus
intelligitur Unde egregie rerum
universitas maxime tamen elementorum
completur ut omnis consonantia
sic inito vigere monstretur quia
dyapason semper sub se dyapen-
te continet et dyatesseron quia ex
trium ratio celestis armonie par-
ticipatur Qualiter homo vocetur
ad fidem per relaciones et ubi
operetur dyapason capitulum xvi

g Hec quod investigavimus certum est
et manifestum quod collecte
que premissa est | qualiter
sacramentis relacionum | angelicus
splendor | absque conditione | proficit
ad gloriam | et mundus processit

ad formam Sed et quibus ac miseran-
dus homo cum patrie felicitatis
gloriam suspirat et reditum eisdem
sacramentis regreditur ad precium | sua sa-
pitur ornatur et honoratur In sa-
cramentis et probatione huius consi-
derationis sumimus minorem in re-
gione dissimilitudinis constitutum
qui dyapason in gemitu abiectionis |
qui diapente in proposito correctionis
qui diatesseron in ornatu et hono-
re complevit Gemitus abiectionis
est quod famis se perire dolet in
terra cum patris mercenariis pani-
bus habundare suspiret In quo duo
intelligimus dolorem et passionem
dolorem precedentis passionem pro-
ximis Dolorem quoque gloriam regni
primatus abolevit | passione quoque
turpi et degeneri detentus officio |
siliquas cum porcis sufficienter
hic non sufficit Ergo memoria
perdite dignitatis et contumelia
imposite vilitatis generant confu-
sionem et primam stabilem | in salu-
tis sensibus operantur et ex hiis duobus
incipimus reparare salutem quod a primo
decreti ab altero concepti in utroque
inseparabiliter sumimus decepti Se-
Qualiter dyapente operetur in
conversione hominis | capitulum xvii

h Propositum correctionis est | ci-
reatus cogitans quantitatem |
bona secundum eiusdem minimi
et gravius sensibus apponitur
offensis et dicat Surgam et ibo
ad patrem meum et dicam ei Pater
peccavi in celum et coram te Iam
non sum dignus vocari filius
tuus fac me sicut unum de mercenariis tuis Surgam
qui cecidi ibo qui recessi di-
cam qui male loquutus sum | ci

partem substantie mee ꝯtingentem
quesiui et accepisti Dicam aut
patri quia peccaui in celum et co
ram te · i · aperte et occulte | uel
angelos et illum offendens | Iam
non sum dignus · v · f · t · titulos
et gloriam meriti prime et paterne
ꝓbitatis | fac me sicud vnum de
mercenarijs tuis | ut uel memor tor
mentorum ad faciendas · ui · s · t · mercennarij
propter retributionem · i · propter eternam
retributionem · Quod totum breui
clausula comprehendit ita peccatum
tuum · filium non sperno meretricia
tum suppliciis · volens reconciliari
tum · indignius agimus Singula
membra singulis membris Qua
liter dyatesseron operitur in cursu
hominis conuersatione · c · xiiij
·I· Ornatus honoris est cum pa
tre spe sed non spe rotunda
stola · anulo · calciamentis
ornatur et adipe vituli saginati
concrepantibus symphonia et choro
supra mensam patris cum patre
reficitur Stola superne et pectoris
ornamentum · et ideo sapientie sacramentum
Cor impectore · semper manet in cor
de Stola a primo ꝑtingit usque de
orsum | et sapientia attingit · a fine
usque ad finem fortiter et disponit omnia
suauiter Anulus qui sponsos se
derat | et forma rotunda digitos
cingit | pactionis · et perfectionis
gerit similitudinem Calciamenta
mortuorum animalis operiunt uel ne
usquam ad lapidem offendant inue-
niant illa gressus | uel ne calcane
um · cui insidiatur serpens in va-
dat | exempla sunt et uirtutes et in
stitutiones quiescencium in ꝑpo · qui-
bus protegimus vitam et opera
vel ne ipsi ~~dubitemus~~ debilitemus |
ca·

per impudenciam · uel aduersarius
per maliciam inficiat | Vitulus
est christus quia caro · et quia sacri
ficium Saginatus quia in eo ha-
bitat omnis plenitudo diuinitatis
corporaliter | et vidimus gloriam eius
gloriam quasi vnigeniti a patre
p · g · et veritate Ergo in more pre
betur sapientia ut delicta iuuentu
tis et ignorantias emendans
probet demceps spiritus sed quod deo sit
Prebetur anulus | ut per signaculum
federis signetur in sponsam · et in
troductus in cubiculum amplexibus
retinetur et osculis dulcibus et
sepius repetitis Prebentur et calcia-
menta ut imitetur antiquos sedum
illos incedens · operis robur | et
protectionem operis forma operum
fideique suscipiat Preditur vitu-
lus saginatus ut inde viuat
et crescat et vires fame collap
sas eternis et ueris reparans epu
lis adipe viuifice carnis necta-
reique sanguinis haustu venas
impleat et saginet interius Sta-
tim quia in duobus est gemitus
abiectionis · in ambobus propositum
correctionis · inquantum ornatus
honoris et concurrunt ad sacram-
tum salutis | tres enim symphonie
narrantur principes | mitto dum homo
vocatur ad salutem · relacioni mi
sterijs audit ad fidem · ubi agre
gia consideracio includit | quia
gemitus abiectionis et propositum
correctionis que spectat ad de
missionem et humilitatem unius
illius conformitur qui digitorum
demissione signantur Ornatus
quia spectat ad gloriam immortalem
signabitur | qui eleuacione signa-
tur Quomodo per numeros

carum idem relacionum homo
angelis equetur capitulum xv sextum

b Ecce adhuc sacramentum in sa
cramento et misterium in mi
sterio Nam hii tres numeri
meti nonem constituunt pro eo for
tassis quod per misteria corporum ad
similitudinem angelorum sublena
bitur humilitas electorum In resur
reccione enim neque nubent neque
nubentur sed erunt sicud angeli
dei Et item alia scriptura dicit
mensuram hominis que est angeli
Nonenarius enim angelis assig
natur propter nouem ordines eorum et
distinctiones Deniques propterea horum
numerorum misteriis homo reparatur ad
fidem et humana naturam singuli
decentissime signant Binarius
propter corpus et animam Ternarius
propter tres potentias racionabi
litatem qua discernit bonum et ma
lum irascibilitatem qua inuehi
tur contra malum concupiscibilitatem
qua diligit bonum Quaternarius
propter iiii^or complexiones vel ele
menta quatuor unde corpus
subsistit Liquet igitur ex hiis que
dicta sunt qualiter cetus angelicus
relacionum misteriis splenduerit
ad gloriam qualiter mundus opie
rit ad formam qualiter genus ho
minis reparetur ad gloriam qualiter item
sublimetur angelorum ad magni
ficentia Simile sacramentum
cautus et diligens speculator
agnoscet cum operam impenderit
et dederit animum latentes querere
causas Nos porro quia primam
clausulam de figuris numerorum
et secundam de proprietatibus complemmus
respiremus modicum ut ad terciam
clausulam de significacionibus
numerorum paracius accedamus a

l. vidimus Cur eosdem numeros
Abraham domino proposuit xvii^c
Dixeram complem et dicti me
penituerat sacrime specula
cionis oblitum eius non est
oblitus patriarcha grandeuus ad
uterus adulti posse dominum aspiciu
tendo pectore tacitus protractus
scelestis ignominiosis passionibus
Si inuenti fuerint inquit l. insti
vnde parcet propter l. iustos Deinde
gradatim ad inferiora descendens
subiciat post l. xlv et post illos
xl postea xxx inde xx nouissime
x Vir approbatus deo et plenus
deo non frustra non premeditata com
considacionem quam misterium hos fecit
elegit numeros in saluandas urbes
saluacionem non dignas nisi quia
ut maximus theologus quippe
teste iosepho primus in egipto a
rismetricam docuit intellexit
per altitudines relacionum adesse
et prodesse cultoribus iusticie diuine
et propiciacionis proteccionem et graciam
Denique fauor celestis oraculi propter
l. iustos et eo minus usque ad decem
famulis supplicans interuentu declinans
tis in minus ministeris indulgenciam
pollicitus est et tutelam Eorumdem
misterium singulariter psalmi quoque
quem scilicet eosdem numeros disponit
innuit innuit enim singuli penitenciam
spiritualis mistacionis virtutis que
diuine subsidia votis suffragari
Quinquagenarius in primat Quinquage
simus enim incipit a spe misteratio
nis xl v. refugium repromittit et
virtutem xl fortitudo dat et libe
racio principium Quibus xxx^o protectio
et ereptio promittitur xx letitiam
innuit et exultacionem x contra

omnes impetus et insidias scandunt · confidentia predicat Hinc consolacionis Sed iam subiicienda est distinctio relacionum premissis in numeris Quinquaginta continet sesquioctavum et in super nonam partem illius Nonies enim v · sunt v · Quadraginta includit sesquioctavam partem illius .i. quinarius Decies enim quinque sunt Ecce epogdous qui tonus dicitur in musicis Sed aliter sesquitercia xxx tenet et in super terciam partem illius .i. x · Denarius enim ductus ad triginta consurgit Ecce dyatesseron sive epitrita habitudo Triginta vero concludunt xx et in super eius alteram partem .i. x Denarius enim media sive altera pars est ad xx Ecce diapente .i. emiola habitudo sive sesquialtera Sed et quod plato maximus philosophorum generacionem anime in thymeo adumbrans etiam per sesquiplam scilicet .i. triarium sesquiplum quod non est aliud quam sesquioctavum dicit esse binarii vigniti sive bis continent x · et ecce diapason ·

Racio differencie numerorum etc

m Ubi etiam speculandum precipue numeros duobus tantum distare ad invicem distare numeris hic est tres primos quinario et duplicitatis primos quinario et duplicitatis aliqua secundum arismetrice medietatis proportione Nec vacat quod patriarcha theologus per v · et x · gradatim a primo pervenit ad ultimum si non vacant partes vii · et non et viii · si non vacant eiusdem numeri cantica graduum si non vadant gradus totidem templi salomonis et sub

numero simili distincta aliquo eminencia caritatis Caritas inquid paciens est · Benigna est non emulatur non inflatur non agit perperam non est ambiciosa non querit que sua sunt non irritatur non cogitat malum non gaudet super iniquitate congaudet autem veritati omnia suffert omnia credit · omnia sperat omnia sustinet Cur non diminissimo numero quia caritas distinguitur pulcherrime per x · v gradus · Sic est supplicacio remissionis quia caritas cooperit multitudinem peccatorum et remittuntur ait illi peccata multa quia dilexit multum Et scind est racio cur per numerum hic decensus ordinetur sic est sacramentum cur .l. supplicacio tibi mapias et cur cantat precibus Quod hic etiam aliqualiter investigabimus ut uno conatu maiores ceterorum virtus suscitemus ymo et imitemur Cur numeris et cur quinquagesimus numerus aptetur / decimum .n. c.

n Figura illorum .l. numeris est quos mistica virginei numeri multiplicato cum ad numerum monadis sacramento simete monadis sacramento significat et in quibus decadinis floris multiuage inventutis marcescit et cadit honorande virginitatis in semine · estusque nature flagrantis suavit flante vim tempore castitatis algescit Denique ut nonis semper etiam morum non solum amorum spiare virginei primi saccant tum suscepe theologum summum

qui discipulum erudiens / hor-
tare inquit iuvenes ut sobrii sint
quantum ad usum terrenum. Hone-
sti quantum ad speciem habitus, pu-
dici quantum ad continentiam car-
nis prudentes in discussione
terrenorum. Sani in fide ne alia vel
aliter credant. Sani etiam in di-
lectione proximorum et invisi-
bilium. Sani etiam in patientia
ut attendant quam modica
pro quam magnis sustineant
et ut ad perseverantiam cuncta
deducant. Terni septenarius mul-
tiplici ductus operatio et monadi
unitatis connectus hunc de pro-
nobis est sermo colligit numerum

Ternibus et ter quadrage-
simus quintus / capitulum xxx.

Proinde uti pl. v. conponen-
nario et quinario con-
o surgit sic et quadam in-
stitucione quam secundum
racionem talium numerorum distinguunt
nominatus itaque notandus
theologus ad eundem numerum
subvehitur salvandus quosque
instruens sermone enim faciens
ad quosdam pro arte sermonibus
firmitatis fide quod ad veritate
attendendi sermone, quod ad gra-
ciam predicandi, / sciencia quod
ad subtilitatem intelligendi sol-
licitudine bone sed conspicuo
nis in corpore et caritate. i. de
hiis omnibus eminet efficacia
cia gemine dilectionis / Sicut
quosque ad discipulum / Tu autem
inquit assequeris es meam
doctrinam quantum ad materiam de
qua habetur et quantum ad
modum locutionis quo perficitur

/ institucionis quantum ad veritatem et
mores / propositum quantum ad fun-
damentum intencionis / fidem de
hiis que sunt ad salutem longa-
nimitatem in perseverancia bonorum
dilectionem in affectu eternorum, paciencia
ad dura persecuciones in compul-
sionibus / in fugis locorum, passiones
in dolosibus et tormentis / pro-
sceptrum itaque quinarium sub sep-
to novenario, sed duarum duarum
ad xl. v. magnam quidem sufficien-
cientemque salutem; sed l. minorem

Ternibus et ter quadragesimus

Similiter etiam uti xl. oc-
p tavo quoque procedunt sic et
quadam consideracione que
multiplicacioni convenit hunc sal-
vacionis promittitur quisque suffi-
ciendo Octonarius enim cubus est cubus
est plenitudinis et soliditatis si-
gnificativus habetur Terminarius
institucionis premitte quem discipulo
in evangelio doctor veritatis et fidei
mencionis inquit desideria fuge
quod contra castimoniam occultam
et secretam. sectare iustitiam quod
ad omnem maturitatis habitum
et virtutem / fidem quantum ad eum
caritatem in desideriis celestium patrie
in fratre caritatis concordia Eo-
liditatem igitur ac plenitudine
huius sancte institucionis habet id
ordinamus octies v. ducti et sub ple-
nostine protectionis ad gratiam ve-
nire et invenire salutem ter

Tercie sit significacio c. xxxi

Nectenon sub triginta qui ex
·q· quinquies vi generatur venit
ad sanctam Fulgentiam sic actiuamque
et operatam damnis / habet mores
ordinatos secundum signaculum tempe-
rancionis istius Terminarius enim

simus est. v. sensuum et ideo corpa
lis actionis et operationis indicium
Denarius forma est creature ratio
nalis quia aut ille bis claudit
ternarium scilicet illa trinitatem dei / scilicet
ymagine et similitudine illa diligen
do eum ac intelligendo fruendo habent
forma scilicet corporalis operationis virtute
regitur interiori scilicet copula spiritua
lis amborum concordie manet
xxx consurget sub quo computatur
salus et gracia reparatur et
Quod viginti significent salutis
v. Viginti quoque non est immu
nis ab eiusdem collacione
salutis scilicet significationes
partim spectemus illius Nam
quater duo et tria primarum sta
tuunt eius Quaternarius est sta
tus opt̄ior ut apostolus discipulum
instruens ait. te ipsum prebe exem
plum bonorum operum quantum ad ea
que religionis pietatis observat
in doctrina quantum ad ea que sermo
conditus edificationis loquitur in in
tegritate quantum ad corporis virgi
nitatem in gravitate. quantum ad
speciem habitus et constancie
firmitatem Binarius est sanc
titatis interior. doctrina scilicet scolas
erudiens. apostolus dominus inquit di
rigat corda vestra in caritate dei et
ut ad ymaginem divine dilectionis
vestra quoque ordinetur et paciencia
Christi ut ad illius informetur et
vestra Ternarius simus est autem
pro triplici potencia Tali modo
sub xx. protectio promittitur cum
in sciencia interiori et exteriori con
stificatur Quod denarius et
8 Nam denarius sexcentesimus ultimus /
quoniam denarius datimus

et ipse salutis Cum opere quod finis
est numerorum finem significat
omnium bonorum finem legis ad in
stanciam omni credenti / qui credit
et consummatur in eum in eo salua
tur. / qui non credit iam iudica
tus est Ad huius modi consumma
tionem usque ad denarium spes et promissio
salutis. crevit. nec hoc nec illud
Hic. a. b. usque ad x comprobatio repetitur
quia apud dominum una res et eo apud
eum redempcionis Hoc tanti est
quod sacerdotum scilicet pro divina que
quod diminior amplificat ipsa racio
et relacio numerorum Hec legimus quod
parte grande misterium quod semper
est et maius est viribus nostris
viribus maioribus nostris discu
tiendum permittimus huius in
sub angustia sermonis et sequentis
succinte productis ad lucem /
torpente calamum / ad gloriam
dei composita dictamus moderemur
ut viribus exhaustis pariterque
ex ocio restitutis acuciores in
eis qui super sunt inveniamur
Explicit secunda clausula de
proprietatibus numerorum Incipit
tercia clausula de significationibus
numerorum Sub primo capitulo dis
tinctiones iste continentur capitulum primum
De tempore tractatus
Ordo dicendorum insinuatur
Octo modi describuntur
quibus significationes numerorum apprehenduntur
Qualiter dentur significationes
numerorum secundum paritatem
Quomodo dentur secundum partes
Quomodo in parte una
Quomodo a posicione
Quomodo a progressionem

Tercio nono ab appellacione
Tercio nono modo sedium figuras
Tercio nono modo a continencijs
Modus dicendarum significa-
cionum et finis tractatus descri-
bitur | Sub secundo capitulo
continentur septem significa-
ciones unitatis cum distinc-
cionibus istis :—

Quod significaciones unitatis
contineat Tercium unitas
deitatem significet
et quod nulli alie nature con-
veniat Tercio nono sine unitate
nulla naturarum subsistat De
apporcione naturarum et minorum
secundum alteritatem et mul-
tiplicacionem Tercio nono septenariam
probetur auctoritate deitatem
esse unitatem Tercia ratione
divinitatis contemplacionem ascribit
Tercium fidei unitas adaptetur
Tercio nono alias dicatur unus deus
et alias una fides Quartum uni-
tas celice comparetur Tercium
unitas gloriam future beatitu-
dinis significet Quartum timore
unitas opprimat Tercia racione
virtutum maius unitas placet

Incipit tractatus de significa-
cionibus unitatis Capitulum
primum de tempore tractatus

Decursis diversa
mente diu multique
occupante adhuc me
defatigat et viri-
initer ventus aure
mordacis Tercia
interceptus non quod volo
bonum hoc ago sed quod odi
malum sustineo Semper husta
duo triennio iam sub habitu
monastice conversacionis spac-
io cum ante habitum bis sese-
ta ternos voluerim annos suspiro
sine quiete. ocium et quietem
et nequeo consolari quia neutrum
est Tercio nono si adesset. ceteros in
corpus et in equalitates pari a-
nimo sustinerem. Subito perspicue ad
veritatis indaginem acrior ne-
dester in disciplinae corpora ma-
neam Nunc quia unum et alterum
fugitans | disciplina tepescit sensus
hebet | dictio stabat | et in hijs om-
nibus tedet animum meum vite mee
Torqueor et non affecto quod per
manibus est | et non est per manum
hijs quod affecto Vector et sub-
vector in similitudinem animi
qui patulis frementis ventorum
ore perflatibus decurrentibus alteri
superius lapsus dimittit et amittat
et aut contractis lateribus fluc-
tuum spumeis globis turgidus
tollitur in sublime aut lambe-
ntibus et labentibus undis e-
vadit et vadit contra natum h-
umidus bibulas arenas Sic ago
ego minus sic agor Tumultus
iste tumulus est in sepultura
cordis est vita sine studio et in-
tellectu. vita indigna viro et fe-
minis sensatis cognata pecudibus
Multa differencia voltum diffe-
rencior voluntatum Ego ocia-
cior | quondam ocium. ocium
declinavi | quondam ocium. ocium
estimavit Cure mee suspirant
ocium | ocium quorundam vetabam in
ocium | Hec est cene maxime
curas Hec est quibus francorum
diebus istis quibus francorum
electa inveniatis et vinida bello
nobilitas procerum armata. pugna-
cis curas. ceteros inimicos agre-
diatur oppugnare et turmatim
nam barbariem tollere de loco
suo et gente Ego ipse clarissimus

lodovicus animo virtute perspiravit
etate rerum fortiorem annis / auspiis
magni viri parte aggreditur precaris
oppositam tamen manum gratiam mag
ficus quoque rex romanorum Contra
dus attingitur Consistat ergo gratia
deitas nos ipsa comparante fatear
rimas significationes numerorum ma-
ximum speculationis arcanum sum
pro maiestate qua decet. vel pro
tempore quo libet nitamur digni
tate, pandere disquisitionis Solum
aut laudabiles. cur non alias
ratio est illa. quia divinis in libris
non invenimus alias adiectas
si res ipsa calidius investigetur
Ex quadam quidem mediocri conside-
ratione instructus est aliquos numerorum
in contrarium dicendos acceptionem
pro circumstancia. et quantitate rerum
Ut binarius vitiosus est indecibi-
lis tamen quia. quoniam divisionis
auctor tamen quod quasi in mundo
Unde quasi divisionis auctor quoniam re-
cedit ab unitate et tamquam imitatorum
principes ingreditur Unde utique si
audio aliquam acceptionem verum est
nonnumquam iniusta omnem / sed non ex
hoc illud verum. Unde quasi in mundo
quoniam corruptionem carnis et sangui-
nis existimatur associandus / unde
quod summi ipse committit et prima mori
sibilitas inter sedes sit Unde qua-
nis assertioni consentaneum sit / non
tamen ad eam familiaritatem approbationem
demonstrare igitur oportet. quid a-
liud videatur et cur. hoc autem
in promptu. Considerandum enim qualiter
dualitas recedat a monade utique
divisione viciosa ut voluntas non
dividitur a bono fit mala Divisio est
utique mala a mirabili designatione
divinitatis substantie / sicut ea que

sunt forme / vel potentie aliorum
inveniuntur / hac tamen recedere illa non
Unde et de singulis ceterorum c-
numerare contingit eque cogente
Nam nec binarius unitas est /
nec singuli reliquorum Nulla pla-
ne ratio. cur dualitas ab uni-
tate divisa sit / cogentior est ista
substantie et ista cogens Non cogens
autem inde videtur quod a con-
necesse est / quod omne contingere in con-
tingens in hunc modum Licet enim
dualitas divisa est et recedit a
monade. quia non est ipsa uni-
tas quoque recedit et dividitur
ad dualitatem / quia non ipsa est
ipsa Unde labefactat enim omni
dencia rei quoniam in singulis numerorum
est ipsa tamen auctoritatis diffinitio
hec Numerus est unitatum col-
lectio vel quantitatis aliarum ex u-
nitatibus profusus Similiter tamen
unitas est in se aliter in numeris
in eis ut multiplicatur in se ut sim-
plicatur In se sine numero numero se
in eis Videlicet etiam non est co-
gens ratio. aliquid dividi ab
aliquo si non est illud habent
enim urgemur separare splendorem
ab igne aut calorem ab anima
quoniam ille non sit ignis nec
anima hec Ex quibus autem habent
rationem esse cogentem fatetur
urgetur fateri singulos numerorum
significationes divisionis quia
singuli ab unitate divisi sunt
si binarius eiusmodi est quod
huiusmodi est Unde concesso
sequitur divisionis magis ha-
beri significationes divisiones ma-
gis. minus autem minus Ra-
te sublite et altricatione que-
sto solvitur adhuc cur binarius
deputetur soli / quod ceterorum est

non eius solus. ymo quod ma
gis videtur centenorum esse eius
minus. Si enim respondeat eius
solus ideo esse quia primum in
genere consistat tamquam quasi in duc
tione tamquam quasi conditione. Similiter
in ductione ex similitudine con
ficiendorum sic. Si octonarius
non est solus solidus quia
primus. nec vicenarius solus per se factus
quia primus. nec quaternarius
solus tethragonus quia primus
nec ternarius solus impar quia
primus. nec ipse binarius so
lus par quia primus. Siquidem
ut nec ipse solus dicendus sit
divisionis significativus quia
primus. Sed nunc per conditione ex cen
tralitate rationis in hunc modum.
Si binarius magis et ex toto
monadi appropiat. aut quia ante
ipsum vel cum ipso simul multus
et ideo magis. et item quia
non potest ternarius inde ex toto
contingentius appropiationem ad id
quidem est illud quod unitati
in simatur. insimat remoti
onem aut minus contingentem.
Intantum utique habendus est
minus divisionis demonstrativus
inquantum minus dividens et
hoc amplius. appropiationis in
dicativus quo propinquius est.
amplius. Amplius si utrumque
pariter recipitur ut discessio
potius aptetur ei quia primus
discedit. appropiatio potius quia
primus appropiat. Alia quoque
duo pariter recipiunt ut minus
sit eius quam reliquorum signi
ficantia divisionis et magis
appropiationis quam reliquorum
illud quia minus recedit quam
ceteri. hoc quia magis quam ceteri
appropiant. Ex quibus elicitur
nec ei soli deputandam divisionis
formam. quod ceteris ceteris nec ei
potius quam minus. Amplius
aut si etiam hoc dederimus ut
ei soli vel potius. nec sit tamen
necesse erit. maiore discessionis
discessionem eius portare similiter
Nam si consonantia plenitudinis
et adunctiva simplicitatum proportio
indaudis est observanda significa
tionibus. observanda est autem
utique dualitas discessionis eius
omnibus eius est. non enim cuius
non est eius. concordem proportio
naliter putabit ymaginem. Et
ius autem naturalis est et inde ute
prehensibilis. Ex quorum procul dubio
collatione colligitur discessionem
eius vituperande recessionis disso
nantie habere formam. Sed neque
conciliationem eius. continuationis in
tentionem inde aptativa esse similitudinem
ex hac ipsa incoordinatione conspicuum.
Primus utique terminatus ipse videtur
sed non solus. quia et reliqui sunt
non minus reliqui. Binarie et
in minoribus reliqui. Binarie et
ipsum et reliquos. tamen ex communi
terminorum cum aliquo respectu ad
significantiam in decabilium. videtur
respicere hoc liberalius confitemur
quia urgemur ancmie. Nec per
quia dictum est auctoribus
hoc quod dictum est auctoribus
dualitate per sigma per divisionis et
in iniudicate aliter ominio intelli
gendum est. et non vacat. quia
liter autem disserendum inte
quia non vacat. Non enim singula
ubique discutienda sunt tamen ut per
tinentia partibus apponant in locis
tamen ne agmine dictorum lector
oppressus. commodius ducatur

ad certam / suspensis semper ad ea
que sibi alibi opponenda promit-
tantur. Quem sepe multumque com-
monens ne vestri suggillationem assur-
gat. seu quid notaverit brevitate per-
tinentium / seu quid amplius / seu quid
obscurius / seu quid sepulturam plenius /
seu quid elapsum memorie preterea-
at seu quid diversis modis seu quid
quot totis sui capituli partibus non
respondeat videbimus dictare. Que nos
novissime positum auctoritas est
sacri canonis et ea fiducia actis
iussu [illegible] scriptoribus. Nunc ante
posuimus si contingerit tamen ex
profunditate rei tamen industria
aliquorum et vias tractatoris evenerint
Si non occurrunt et videntur eve
nire reatus est lectoris. Utrum autem eve
niant an videant solum non at-
tentionem singulorum perspicuum
sed perspicacium solum. Sed iam de
scendamus mare in navibus fac-
turi operationem multam in aquis multis

Modo dicendorum insinuatur et c.

v. Nolapharie multisque modis
differere me volentem /
de sacramentis nuptiarum / qui di
vinis intonati reponitur eloquiis
sobriis auribus audire et obviis
manibus excipere debet. qui tali
institutione proficit cupit et valet /
Confusionem debet semper reportare gra
tiam / maxime cum affluenter
impenditur et gratis. Nam vero
[illegible] ingenio sibi ipsi sufficiat
nec me dampnare liberalitatis /
qui rogatus rogatibus / aliorum
desiderium deprecatus / nec ceteris debet
illudere qui veritatis inquisitione
et inventione letantur. Attendat
potius quia scrit / cum nec dum

x prima labra primis clementis
insipiat. Et quia nemo ad
tante eruditionis primam studio
ingenio ne proveheret ut in mul
tis nequeat doceri / ut minus
sapiens dico. animum superioribus
Nec dum veritas tota patuit
omnibus. Mirabis igitur rei per
quirende summis grandi tempo-
re aviditate tamen quia res
tanta clarioribus eget ingeniis
mallem hic doceri quam docere
paratus docentem multis hono
rificentie attollere titulis. Si
laudibus sua suppurat auditoris
Auditorum enim omnium [illegible] s. l. e. ro-
meo. Si potiora petit et quod
non est mei iuris oppositum sim
iuste agit mecum. Separatim ap-
pello / recte indicate vos qui sa-
cris imposuistis capita pleorum. Ho
regule quippe plerumque auctori
tate irregulariter aliquid hic
vel prebere. Sic pastor nec
murenulas aureas facta ei / ver
miculatas argento. nec constitu
am enim domum domus mee et
p. o. p. m. quia semel reliqui
omnia et sic sum quasi nichil
habens. Habundet in sensu suo.
ego quia semel cepi rogitabo
ut parvulus / loquar ut parvulus
et quantum intermittunt necessi
tates rem divinam divinis
efferre conabar exemplis. Di
monebo impedimenta / fastidium
et negotium. Nemo quod respuit
appetitur / nemo ad alia respi
ciens felicitate florebit ingenii.
Docebo ergo quot modis signi
ficationes dentur nuptiarum. Deinde
cautelatis stipulationibus virgi-
nitatis sumit sacramenta.

-ubitacionem / subiciens auctoritatem
et racionem. Auctoritate enim creditur
veritas, sed racione cognoscitur.
Unde auctoritas vocat ad veri-
tatem, racio confirmat ad veritatem etc.

**Octo modis describuntur qui-
bus significaciones numerorum accipiuntur.**

.y. Significaciones numerorum
dantur secundum paritatem,
secundum partes, secundum partem
apposicione, a progressione, ab
appellacione, a figuris, a conti-
nentibus. Optime faciemus ve-
ro inquam et maiore utilita-
te, quam labore faciemus si u-
niuscuiusque significacionis generis
propriis declaraverimus exemplis.

**Qualiter dentur significaciones
numerorum secundum paritatem.**

.z. Quoniam res numeris et numeri
congruunt rebus, datur
significacio secundum paritatem
quando sicut numerus se habet sic totum
significat. Ut cum dicimus
binarium corporis naturam signa-
nam propter duas eius partes
corpus et animam, et ternarium
anime convenire propter eius
potencias tres, et quaternarium
corpori propter quatuor eius com-
plexiones, et quinarium sensua-
litati propter quinque sensus corporis,
et senarium operibus, propter sex
species operum, que a sex mundi
operibus obumbrantur, et septenarium
prime plenitudine gracie, propter
septem dona spiritus sancti, et octona-
rium felicitate beatitudinis, propter
octo merita beatitudinis, et no-
venarium legiones celestium, propter
novem ordines angelorum, et
denarium propter sanctam. **Quomo-
do dentur secundum partes etc.**

.a. Secundum partes ordinatur
significacio numeri, cum signi-
ficacio parcium redundat
in totum, hoc est cum ad numerus
duas eius partes proponimus et
opponimus secundum illam significacionem
totius. Quod genus si dicimus
denarium perfectionem vite spiritualis
adumbrare, quia constat ex binario
et quinario, cum dicimus bis quinque
binarius anime propter ymaginem
et similitudinem, quinarius corpori
propter quinque sensus aptatur. Sicut
ergo decem ex duobus et quinque con-
stant, sic vite perfectio spiritualis
ex legittima et in legittima corporis
et anime coniunctione perficitur.

Quomodo a parte una

.b. Quoniam autem secundum unam solam
partem totius ipsum totum
consideramus, a parte sola
significacionem proponimus. Ut si
dixerimus per 9 novenarium significacionem
gracie significari propter unam so-
lam partem eius septenarium
a quo generatur cum dicimus septies
septem quod est 49, et cum di-
cimus novenarium virtutis grace
sacramentum propter unam solam
partem eius ternarium a quo pro-
cedit cum dicimus ter terni. Ter-
narius enim typicus est virtutis,
propter tres eius species, fidem, spem,
caritatem, vel bonitatem, disci-
plinam et scienciam. **Quomodo
apposicione etc.**

.c. Apposicione
A numerorum dicimus signi-
ficaciones cum consideramus utrum
a prima distendant an terminent-
ur ea an vero citra remaneant
ut cum dicimus xi et xxi et xxxi
et ceteros transgressionem vel per-
fectionem, hac racione similitudinis

exprimitur quia transiecit senarium. sic
et qui prohibita facit transgreditur
et qui etiam non iussa facit supra-
greditur et dicitur utrumque transiliens
Esse incestum transgressionis est
esse celibem supergressionis. Omne
aut numerorum plenitudinis et
inspire sacramenta suscipiunt
quia nec citra consistunt. Unde
est illud pulcherrimum elogium
Est virtus medium viciorum utrimque
reductum. Utrumque dixit quia ni-
mis et minus vicium est sed ne
quid nimis et minus virtus est
Unde illud Est modus in rebus
sunt certi denique fines Quos
ultra citraque nequit consistere rectum
Item citra senarios numeri remanent
significant aliquos aliqua imper-
fectione minus habentes Item vicini
sunt senariis per perfectionem appropinquantes
remoti remotos. Quomodo
per progressionem dentur etc.

.d. Progressio quoque dat numeris
significationem cum a quibus
numeris aliquis numerus generatur as-
picimus et per illos illum com-
mendamus Ut cum dicimus
eo ipso commendari octonarium quod
ab imparibus oritur, ternario quin-
nario, et sedecim eo ipso esse pre-
dicabilem, quod ex quadrato numero
id est quaternario nascitur, cum
dicimus quater iiii.or, et ex eo ma-
xime predicabilem esse xxx. quod
ex solis paribus primi ordinis ori-
tur cum duo et iiii.or et vi et viii
et x copulamus Similiter in pluribus
Quomodo ab appellatione etc.

e Ab appellatione etiam significa-
tiones damus cum secundum
agnominationes numerorum significatio-
nes aperimus eorum. Hanc doc-
trinam aperimus ubi cubos
quadratos, longilateros, dimi-
nutos, sufficientes, habundantes,
pares, impares, et huiusmodi gene-
ris describimus Quomodo
secundum figuras. Capitulum

.f. Figuras similiter id est notu-
las que exprimuntur a digi-
tis necessarias dicimus significa-
tionibus aperiendis ubi sepius
beatum Ieronimum in testimonium
adhibentes decimum et sic
quasdam significationes figu-
rarum introductoria brevitate di-
ligenter aperimus Quomodo a continentiis

.g. A continentiis sunt impositi-
onibus numeris significationes
cum dicimus quod numerus
continet unum aut unum partem
ad aliquid exquisita similitudine
nisi tam subtilitate intorquemus
Ut dicimus senarium ex eo pro-
babiliter etiam adumbrare, quia
ut ille claudit bis ternarium,
sic illa bis trinitatem domini
in ymagine scilicet et similitu-
dine. Iterum in ymagine tota
continet trinitatem et in simili-
tudine similiter totam. Et sic
dicimus ex eo novenarium angelicam,
senarium humanam signi-
ficare naturam, quia ut ille
maior est senario altera parte
senarii, sic angelicus spiritus
maior est nobis altera parte
nostri id est corporea natura. Ita
secundum animam non sumus
inferiores eis, sed pares eis,
in quo similes deo sumus eis
His itaque bis quatuor modis
exprimuntur numerorum significationes
fortassis et pluribus, sed istis
maxime. Sepius autem secun-
dum paritatem et partes et partem

Modus dicendorum numerorum significationum et finis tractatus describitur

h Unde et nos innumerorum quae traduntur sacris misteriis tribus modis percurrendo exempla scripturarum investigantes secundum puritatem omnes numeros ab unitate usque ad denarium prosequimur. Ceterorum significationes patebunt quorum isti principia sunt ceterorum et radices. Omnino enim cuiusque numeri significatio non constabit partium eius significationibus ante praecognitis. Quibus subdivisionibus expeditis earum significationibus expediendis diligentiorem operam impendemus. Modo quia unitas omnium numerorum primatum culminis et originis tenet principium eam primitus narrationibus attollamus eulogiorum celebremus auspiciis. Quomodo omnes unitas contineat.

i Continet ergo unitas significationem deitatis, continet contemplationis, continet fidei. Significat ecclesiam, significat beatitudinem, significat timorem, significat dilectionem, significat concordiam, significat timorem, significat vinculum materiae omniumque significationis ratio tali ratione declaratur. Quoniam unitas deitatem significet et quod nulli alii nisi conveniat.

k Unitatem deitatis portare misterium ratio convincat et dicat, quia unitas omnium numerorum principium est, quia ante omnes et super omnes est, et quia effectivum aliorum est, ipsa vero infecta est. Et quia omnes numeri resolvuntur in eam, ipsa vero resolvitur in nullum. Et quia nullus numerus est sine ipsa et ipsa in omni numero est ipsa. Tali inquisitione praemissa infert ratio similia similibus comparans et clamans, quoniam unitas deitas est, quippe deitas omnium rerum principium est et ante omnia et super omnia est. Et effectivum omnium est, quia omnis natura et ordo naturae ab ipsa est. Ipsa vero infecta est, quia quod fecit omnia ipsum factum non est. Omnia quoque resolvuntur et continentur in eam, quia in ipso vivunt omnia, movent et sunt. Verbo domini caeli firmati sunt et cetera. Ipsa vero non resolvitur, quia simplex est, quia indivisibilis, et inaugmentabilis et immutabilis est. Nichil enim sine ipsa, sine beneficio eius, nichil operatur potentia, nichil praeter voluntatem et dispositionem eius. Ipsa tamen est sine omnibus et hoc totum est extra ipsa et in ipsa, quod non est praedicabile de ulla omnino creatura. Creaturae enim nulla est unitas, quoniam facta est numerorum instar, quoniam non sunt unitas. Quod enim in uno et sunt unitas praeter unum erat futurorum multiplex non praeter unum erit futurorum multiplex. Multiplex aut vel partibus et loco, vel essentia et forma. Nam factura rationalis spiritus humanus et angelicus, aliud differunt in essentia quod sunt, et aliud in forma qua iusti et beati sunt. Non enim est eis unum esse sunt et iustos esse, sed aliud hoc, quoniam illud, et diversis multum per omnem modum. Corporalis aut creatura partibus dissipatur quia composita est et loco, quoniam pars quaeque in loco, et secundum locum disposita est. Ergo vera simplex et unitas deitas est, cui esse et hoc idem est per quam accipit omnis multiplicitas id quod est, ut sit multiplex, sit et non unum, et sit unum, unum. Quoniam multiplex non simplex unum. Quoniam sine unitate nulla naturarum subsistat.

l Nam unitas imparatum quoque multiplicitate plurimum viget, ut ex concordia multarum oriatur multiplex unum. Quoniam enim multe sunt unio, quoniam enim nec diversae, quoniam enim qualitate dissimiles,

convenient tamen singule sibi invi-
cem dissiliunt in repugnantiam ut contrari-
es. substantie diverse sed dant sibi
dextras societatis conmeantes in vite
quod singularum est ut certa una
formet ex singulis. Corporis humani
propter humanam si consideres compaginem
mirabere ex similibus et diversis et dissi-
milibus unam esse temperiem
sine inornamento compositionis. ubi
paret amicabile fedus, etiam in
ipsa diversitate parium sine impoten-
cia complexionum quarum virtute
ministratur vita nature, motus sensi-
bus, partibus incrementum. Natura
quoque in visibilibus, beatissima cum
collatur unitate et si non in partibus
quas habet nullas, vite tamen pondere
multiplicabus virtutum potentiis qui-
bus vel pro faciendam subvehitur
vel iam pro facta beatur. Nempe
ipse potentie in unum aspectum, ipse
cuncteque omnes ac summi boni per-
fruitionem directe mutuo federe
variant. mutuo ne federe diriguntur,
et hominum nonnullis proportione concor-
di quadam forma humore imagine
et figure celestis irradiet, que est
una civitatis veritatis beatitudinis
et vita. Quod totum est communis
qui et si habeant varias proprietates
et partes, non easdem, in unam
coeunt consonantie plenitudinem
et in unius perfectionis federe ca-
thenantur. De proportione naturarum
et morum et secundum alteritatem
et multiplicationem.

Ad hec creatura omnis al-
terari habet qualitate
transitione incremento.
Qualitate ut cum quelibet forma per
et color mutatur aut mutabilis esse
in colorem alium. formaque dissimi-
lem. Transitione ut in semine gra-
ni quod transit in herbam, et in mate-
que mutatur in lignum corticem et
folia. Incremento ut in omnibus que
crescunt naturali usque ad prescripte
sibi magnitudinis incrementum
assurgunt. Sic natura spiritualis
virtutis adiectione fit melior, celsi-
or in incremento sapientie instar morum
qui omnes per saltus alteritatis
subvehuntur et multiplicati in proximum
maiorem summarum contendunt. Quibus
cum unus continuo fit alter et ma-
ior se sive cum per se sive per alium
sive alium multiplicat per eum.
Quomodo scripturarum probetur
auctoritate deitatem esse unitate.

Ergo cum omnis creatura aut
ex dissimilibus condita sit
aut dissimilis sit quam con-
dita sit colligitur eam esse non
unitatem, que conditionis mu-
tationis nec patitur diversitatem.
Scripturarum auctoritas aut docet et diffinit
quia deus unitas est. Sic enim
ipse dicitur quando dicatur sit Audi
israhel. Dominus deus tuus
deus unus est. Dominus in regno est
potestas imperii, deus in regno altitu-
do consilii, tuus in regno liberalitas
beneficii. Dominus enim familiaris,
deus quem venerantis, tuus a quo
sanctificaris. unus est, simplex est,
inmutabilis est, infinibilis est,
idem semper est, habet omnem po-
tentiam, habet omnem sapientiam,
habet omnem gratiam, qui creavit
te, qui vocavit te, qui sanctificat
te. Dominus deus tuus. pater et filius
et spiritus sanctus. pater ad dominum
filius ad deum, spiritus sanctus ad tuum
spiritum quoque verbum sua ac patris
innuens unitatem. Ego inquit
et pater unum sumus, vobis spiritus non
capitur quia procedit ab eis
qui sunt unum, propter quod unus est
cum eis, qui sunt unum. Quod unde est

... et vnu quo vnu sit spiritus eius
non est vnu eo vnu Deitas igitur
vna est et deus vnus est et
verbum cum patre vnum est et spiritus
vnus est et hoc totum vno et
tamen ac solum vnum est Non est hic
aliud nisi vnum non est aliud nisi
hoc vnum. Quare vero ... et
qua racione vnitas contempla
cioni ascribatur

a Adscribitur quidem contem
placioni vnitas vel vnum
sed efficientia non natura
hoc est propter id quod efficit non
propter id quod subsistit vnum
enim facit non tamen vnitas
est vel vnum vnum facit quia
iungit et vnit spiritum cum spiritu cum
voluntate voluntatem conditum
cum conditore cum beante bea
tum et impletur quam pronobis
filius ad patrem interpel
lans effudit oracio dicens Da
pater ut sicud ego et tu vnum
sumus ita et isti vnum sint in
nobis Orabat autem et intercede
bat pro suis et electis vtriusque
rei testimonia credibilia nimis
habemus. In quod contemplacio et
vnitas est et vnitiua est. Di
cit veritas ad martham quia
vnum est necessarium et quod sit
illud opponit cum supponit
Maria optimam partem elegit
que non auferetur ab ea Quam
partem Sedere et audire Hec
contemplacio in quiete quam
prestat prestat sessionem in exaudi
cione quam parit prestat audici
onem Sedere enim quiescere est
audire intelligere Qui sedet
non laborat neque sollicitatur qui
audit exauditur et gaudet Scrip
tum est enim Auditui meo dabis

gaudium et leticiam Neque solum
contemplacio vnitas est verum et
iam vnitiua est quia qui adheret
domino vnus est spiritus cum ipso Racio
quod adherere effectus sit contempla
cionis aut ipsa propter illud audimus
et dicimus Michi autem adherere
deo bonum est In natura porro con
templacio non est vnum quia de di
uersis diuerse et de similibus sim
iliter et diuersis similiter et de sim
ilibus fit diuerse et vnus quidem
sic alius autem contemplatur
sic singuli singulariter Talibus
et similibus causis contemplacioni
ascribitur vnitas Quare fidei
vnitas adaptetur

p Fides quoque propterea vnum et vni
tas est quia de vno est
et per vnum est De vno
est quia qui accedit accedenti
bus vnus est propter vnum est quia
quod operatur credentium fides vnum est Hec dicimus quia sicut legi
mus Multitudinis autem creden
cium erat cor vnum et anima vna
Cor vnum in cogitacione simili
anima vna in affeccione consi
li vnum et de vno cogitabat quorum
erat cor vnum vnum et per vnum
suspirabant quorum erat anima vna
nam quod cor pertineat ad cogita
cionem anima ad affeccionem scripture
testantur De corde exeunt veritas
operiunt cogitaciones et quemad
modum desiderat ceruus ad fontes
aquarum i. d. a. m. a. deus dicat sic
Michi. cor erat vnum ad cogitan
dum vnum anima vna ad colendam
vnam Quam vnam Vnam pe
ti a domino hanc requiram et Itaque
quorum erat cor vnum et anima vna
vna erat et fides quia per eam
vniebantur ad inuicem corda ac

dentium et voluntates et fiebant
unum pergrariam non aut per cenacula
Unus enim est. unum esse per unam
et unitati adherere per gratiam. Ibi
substancie compertas. id dicatur quod
est. hic alteritas nature similitu-
dinis sequitur et unitatem emulacione
id quod non est. Quod totum si
ita est merito fides unum. et una
et unitas est. quia iungit et unit
et quia de uno est. et propter unum est
Quod aliter dicatur unus domi-
nus et aliter una fides —

Deinde unus dominus et una fides
aliter tamen dominus unus. et
aliter una fides. Unus dominus
est secundum omnem accepcionem et veri-
tatem. sed aliud de fide predicabi-
mus Non enim est una fides unio
quia cuique sua fides est. unicuique
mea. tua tibi. illi sua. que mea
est. non est tua. et econverso Si enim
tu perdis tuam. ego michi retineo
et si ego perdo meam. tu retines
tuam Quod non contingeret si utri-
usque nostrum fides una secundum unum
esset Nam si fides non est aliud
quam consensus veritatis ad ea que
predicantur. sine ipsa non sencie-
ntes. sive nesciant. sequitur fidem
meam non esse tuam. et econverso
neque voluntas mea. tua. quia me
consenciente aliquid et volente
aliquid potes tu non consentire
potes et nolle. et si consentis
et vis. propter consensum meum et vo-
luntatem neque consentis neque
vis. In omnibus tamen credentibus
una fides est qualitate. inquam
quadam una equalitate. numero
autem numquam est una. Deus
porro unus est numero. quia non
habet alius et illi alius. aut con-
similis. sed omnium credentium unus
est deus secundum omnem unitatis

accepcionem et veritatis Cur
unitas calefacie compararetur.

Extollentis est colligere. cur
unitas signet calefaciam
causam tamen dicere subiectae
decet exempla Si fidei propterea
unitas assignatur. quia unum
facit. ascribenda est. et ei rei
quam unam vel unum facit Ca-
lor ascribitur soli qui calefacit.
non soli quia etiam materie que
calefacit Unde voluit necesse
est calere rem. et habere calorem
quam sol calefacit sic necesse
est uniri rem. et habere unitatem
quam fides unam unumque facit
multitudinis autem credencium erat
cor unum et anima una. Multa cor-
da et multe anime. una et unum
erant. non multa. multe Non
enim fuerat in amis inane precat
oracio quam filius effuderat
dicens Da pater ut sicut ego
et tu unum sumus. ita et isti unum
sint in nobis Unde apostolus Qui
adheret domino. unus spiritus est
cum eo. Item de ipso credencium
omnes quidem currunt sed unus
accipit bravium Verum est unus
accipit bravium. et falsum non est
multi accipiunt bravium. Verum
est unus accipit bravium. quia
angelus domini descendebat de
celo movebatur aqua et sana-
batur unus. Deus enim in loco
sancto suo. qui inhabitare facit
unius moris in domo. habitare
facit et unius moris in celo. Fal-
sum non est. multi accipiunt bra-
vium. quia multi venient ab
oriente et occidente et recum-
bent cum abraham et ysaac
et iacob in regno celorum Vidit
et iohannes turbam magnam
quam dinumerare nemo poterat etc.

omnibus gentibus tribubus et po-
pulis et linguis stantes ante
thronum in conspectu agni amicti
stolis albis et palme in manibus
eorum. Et erit ait apostolus deus
omnia in omnibus. Non dixit in
vno quasi multos occipiens sed
in omnibus etiam vnum includens.
Vnus enim panis et vnum corpus
multi sumus. Denique vna est in-
quit columba mea. vna est per-
fecta mea. vna est columba mea
vniuersitas electorum / vna est perfecta
mea multitudo angelorum. Et hec
est columba et hec est perfecta
non sunt ecclesie due / sed vna
sicut viget quod loquitur Vna
est matri sue electa genitrici sue
Vna est dum sanctificatur / dum vero
beatificatur electa / vtrumque porro
id est quod sanctificatur et quod eligitur
est idem ascribitur matri gratie
diuine bonitatis quia deus o-
peratur in nobis / et velle et
perficere et quos iustificauit illos
et glorificauit. Erat ergo in me-
ritis diuine dignationis affectus
gratuita liberalitate accedentibus
indulsit appellationem indiuidue
trinitatis dicente scriptura Ego
dixi dii estis et filii excelsi omnes
et qui adheret domino vnus
spiritus est cum ipso. Sic eidem
ecclesie dedit vnitatis sue possi-
dere nomen et rem **Quare vni-
tas gloria future beatitudinis perficiet**

.8. Gloria quoque future et non
desiture beatitudinis vni-
tas est dicente dauid pri-
[illegible] vnam pe-
tii a domino hanc requiram ut
Vnde hoc est testimonium verita-
tis. Hec est vita eterna ut cognos-
cant te solum deum verum et quem misisti iesum christum. Pa-
trem porro et filium esse vnum
filius qui vidit hoc testatur Ego
et pater vnum sumus. Sunt est quod
non equaliter in vinea laborantibus
equa merces par quia ibunt premium
denarius vnus. Vnius rotunditas
bonitatis est forma cuius scriptura
sapientie signum cuius ymago per-
sone presidentis iudicem. Sic vi-
ta eterna eternitas erit. sapientia
erit et potentia erit / et erit deus
omnia in omnibus / quia tria hec
vnum sunt. et vnum est tria hec. In
forma spiritum in scriptura filium in yma-
gine patris auctoritate accipio. Po-
test enim etiam accipi in similitudine
filius. spiritus in scriptura pater in for-
ma. Filius enim ymago est patris
et figura substantie eius. Spiritus
loquitur veritatem et hic sanctam vocem
et scribit legem in tabulis cordis
carnalibus. Forma enim rotundi-
tas nimirum principio caret et fine
sicud pater a nullo est. quod neque
de filio neque de spiritu sancto dici potest

Cur timorem vnitas opprimat

.9. Timorem opprimit vnitas
quia vbi illa principium
est minor / sic ille superne
vt virgula distorta in capite esse
recta cum tortitudo eius flectitur
ad equalitatem / sic homo incipit
sapere dum incipit timere / quia dum
incipit timere desistit peccare. Scrip-
tum est enim Timor domini odit ma-
liciam et iterum Qui timet ni-
chil negligit. Sapere quippe in-
cipit qui sibi et sue vtilitati pro-
uidere incipit et sibi consulere
incipit qui timere incipit. Hoc
testatur scriptura cum imitasset mul-
tum sibi coram abimelech. Time-
te dominum omnes sancti eius quia
non est inopia timentibus eum. Et

in laudibus aggei et zacharie be
atitudine et fructum timentis
dominum demonstratur potens
aut erit in terra semen eius G. v. be
nedicetur Gloria et divitie etc.

Una racione virtutum iniciis
unitas similetur capitulum ultimum

v Unitas quoque opes ceterorum omnium
numerorum principium est mon
cogitacionis bone, aut vo
luntatis bone, aut actionis bo
ne, aut cuiusvis virtutis in primat
Quo circa per omnem divine scri
pture locum ubicunque aliquid ab
uno vel unitate denominari vi
derimus verbi gratia, domum u
nam coronam unam, civitate
unam vineam unam, columpna
unam, virgam una, columbam
unam, cubitum unum, denarium
unum, palmum unum, calamum unum
talentum unum, lapidem unum, pane
unum, corpus unum, et aliquid eius
modi aut deitati aut contempla
cioni, aut fidei aut ecclesie, aut
beatitudini aut timori, aut virtutu
iniciis deputare possimus et debemus

Expliciunt significaciones unita
tis. Incipit tractatus de sacramentis
dualitatis sub cuius prima distinctione
continentur quinque significaciones
cum capitulis istis. Sequitur primum

Ordo dictorum et dicendorum primum
Comparacio dualitatis et operis in
tercie prima seculi secundum
Tractacio ad litteram cur tacita sit
laus eiusdem operis iii
Tractacio eiusdem rei ad figuram iiii
Viginti sex prestulaciones
significacionum dualitatis v.
Qualiter et cur dualitas signi
ficet mediatorem racione loci
et veritate nature vi et vii
Quomodo qualiter eternitate
simplicitas essencie viii et viiii

Regula ad multas multorum nu
merorum significaciones viii
De secunda dualitatis signifi
cacione cur et qualiter respiciat
ad divinam operacionem ix.
Distinccio eiusdem comparacionis
prosecucio x
Item alia ad eandem rem exempla et
comparacio eorum xi
De alia diversitate eiusdem
operacionis xii
Tercia dualitatis significacio
cur et qualiter angelis assignetur xiii
Quarta dualitatis significacio
et qualiter competit concordie xiiii
Quinta significacio dualitatis
cur et qualiter aptetur penitencie
et que dicenda sint de ea xv
De principio penitencie secundum
gregorium in exposicione xvi
Diffinicio penitencie secundum ecclesiam xvii
De duplici officio penitencie et
qualiter primum voluntas urgea
tur per ipsam xviii
Qualiter et in quibus actio
imitetur peccatum et de quibus
sit abstinentia xix
Quid sit pietas et de quibus
Quid propter abstinencie pietatis
opus custodiam. xx
Quid operetur in imitacione vo
luntatis et quid vite xxi
De plenitudine penitencie xxii
De perfectione penitencie xxiii
De gemino fructu penitencie xxiiii

Ordo dictorum et dicendorum

Sequencia presentis capi
tuli ordine dictacionis
significancias sacra
mentorum dualitatis ex
quirit. In quibus
exquirendis quid
potissimum a nobis, qui lector
noster esse dignabitur expecta
re conveniat, non recor habere
opera rem paucis absolvere //.

Polliciti sumus in capite libri di-
versitates colligere, significacio-
num distinguere modos, tradere
causas, in accepcione etiam artis
introductorie prebere institucionem.
Hanc quidem prebuimus in tri-
bus sub divisionibus clausule prime,
et rursum in secunde tribus. Mo-
dos ac distinctiones generum ad
quorum unum vel uno amplius
omnis multiplicitatis significacionum
accomodanda videtur tribus m°
et tercie clausule principio distin-
ximus, nec effusius puto quam
oportuerat nec brevius. Subiun-
ximus significacionum quibus cause
quoque intererant ex parte. Nempe
siquem in eorum expressione aliquid
dixerimus capacitate apte ut ali-
quibus ceterorum non satisfacientem
dubitanti nisi unius saltem modi
suam causam assignemus. Vo-
bis utique ratio subtrahenda erit
et erit ex ea palam faciendum
secundum ea que digessimus, cur
composite significacionis diffini-
cio ducatur capacitate ex parte aut
singulis reliquorum. Motus igitur
via satis inicialiter de scripta
est descripti modi et cause cu-
ius ex parte. Cetera que signis am-
plius supra est supplebitur ex
dicendis. Videntur enim videri
evidencius cause significacionum
ab exemplorum supposicione. Et
ea quidem sua unicuique signifi-
cacioni fere ubique supponemus
sub parum unum quemque numerorum
diversitatibus significacionum brevi-
ter pretitulatis. Precunctandum
etiam tres et eo amplius subcon-
tinencia distinctionibus eiusdem
sepe numero significaciones duo-
bus includi. Cum in vacuo numeri
quas quibus in locis explicent
significancias despiciunt expresse

tum ne modus non sit expressus, cum
summa non est summa artis quod summe
exercitacionis. Inicia cognicionis
primitur ab arte, reliquum acquirit
industria. Confidimus namque
quod cum studiosius attendenti ex-
ercitacionis industria disci-
plina abierit instructus, non
erit laboriosum talia et alia
per se ipsum comperire. Hiis ita di-
ctis dicendis appropinquemus.

Porcio dualitatis et operis in-
ter prima secunde capitulum secundum

ij Altari iam nobis dicet cle-
mens illuxit ingra du-
alitatis altitudinis sue inciavit
sacramentum et nomen. Hac die
testimonio divinissime genesis
factum est firmamentum in medio aquarum
ad dividendum aquas ab aquis.
Ubi tria quedam invenimus ex
quibus continetur iter alia ea pro-
minat firmamentum et medietas
et divisio, quoniam quod factum fuit
aliquid fuit et alicubi et certa
aliquo. Corpus continetur in firma-
mento, in medio locus, causa in
divisione. Nec illuc, nec ille nec
ista ad dualitatis ymaginem resi-
liunt. Respondet forma exemplari
suo. Maiestas artis cernitur in opere.
Ut enim firmamentum a firmitate di-
citur, firmamentum quidquid sibi
coheret et colligatur et maxime
pre ceteris largitur eisdem. Hoc
idem amitari est formitus apud
dualitatem, in qua prius incitura
viget et coherencia, que ab illa sim-
ul dissipatur in primis. Tunc
incitura enim dualitatis nec minus
est, nec aliquid in unius. Rursum
quod locus medietatis accedat
in ea non dubito dubitare neminem.
Corporis divisionis opus simul.

minuitur quia medietas omnis
singulas extremitatum ex equo di
uidit. Et econuerso. quidquid ex equo
singula diuidit extremorum medi
etas est eorundem. Veluti binarius
uius si singula extremorum eius
·i· monadem. imparis et tria ex
equo ea diuidit et medietas est
eorum. Preterea omnis diuisiua
medietas concordem in utroque
proportionis temperat armoniam
Vt dualitas qua parte primi extre
ditur a tribus ea unitatem ex
cedit. Quod totum firmamenti
emulatur conditio. diuidens aquas
ab aquis. superiores solum ab infe
rioribus solum ipsum nec inferi
oribus solum. nec superioribus solum. sed utri
sque participans ad illas inferius.
superius ad istas. Quare pulchritudi
nis est speculari cum digna nimis
sit operis inter prima secundi quod
et nomine et loco et causa ymagi
nem dualitatis expressit et ima
ginem dualitatis et con
eo ipso primum equalitatis et con
cordie misterium continuit. Ra
tio ad litteram cur tacita sit laus
eiusdem operis. capitulum tercium
Est igitur ammirantibus inqui
rendum cur excellentissimus
theologus moyses et sacre
scriptor theologie historie eius o
peris laudem reliquerit non sub
iungens uti ad singula reliquorum
et uidit deus quod esset bonum.
Sic enim uidit deus quod bonum
fuit. uidit autem quando quod fecit
bonum. uidit utique quia fuit bo
num. cur scriptura siluit bonum
quod uidit deus quia fuit bo
num. Denique et nomine firmamenti
et locus et diuisio. testimonia
sunt egregie significationis. Sa
cram dictum in tam dictis. preteritum

non petit explanacionem. ne idem
in eodem sermo reuoluatur. Tercii
operis respondemque laudem tanti o
peris non esse pretermissam. sed pre
signatam ex parte. et ex parte pre
termissam. utinam nunc pandetur
commendabilius. cum plenius.
Presignata ex parte quia lux
quod optimum fuit. ex diuisione sua
quod optimum habuit. ex diuisione sua
buit. Diuisa enim a tenebris. distri
buit. Diuisa enim a tenebris. distri
tionem suscepit lucis et nomine di
tionem suscepit lucis et nomine. Vn
de legitur Et uidit deus lucem quod
esset bona. et diuisit deus lucem
a tenebris appellauitque lucem diem
et tenebras noctem. Quod autem
prima die fecit deus inter tenebras
et lucem. hoc fecit altera die fir
mamentum inter aquas et aquas
Vna et altera diuisio. facta est
ne confusio fieret rerum que pa
ne confusio fieret rerum que pa
mixtio diuidendarum. Illa ne lucis
et tenebrarum. Hec ne aquarum et
aquarum. Inde igitur expresse laus
firmamenti in laude lucis premissa
fuit quia quicquid commendacionis
lucis diuisio contulit firmamento
eandem contulit et similiter diuisio
demonstrauit bonam. firmamentum
quoque diuisio quam ipsum fecit de
monstrauit bonum. Omnis laus di
uisionis repetenda non fuit que
presignata fuit. quando lux di
uisa fuit. Pretermissa est eciam
laus firmamenti quantum ad no
minacionem usque ad diem quartum.
quia in illa die transferenda erat
gloria lucis in firmamentum. scrip
tura perhibente. fiant luminaria
in firmamento celi. Tunc sequitur
Et uidit deus quod esset bonum
·i· in eo quod fiebat. et in eo quo
fiebat. Commendacio quippe et
testimonium eius in quo aliquid
fiebat. erat illud quod fiebat
Natura siquidem conueniebat

illius / sicut aquis natura vo
lucrum conveniebat et piscium et
avium facile proinde assentior
quod luce ipsa facta luminaria et lu
cem in luminaria fuisse commutatam
Hoc tamen asserens non fir
mitate sententie sed opinionis
veri similitudine coniectans / Primum
quidem quod lampabilis natura
luminarium nature consonat
lucis illius que tribus primis
diebus et lucem fundebat et
complebat dies Deinde cum
cetera opera pateant periisse
quod nullum illorum / sed singula per
scripta legis serventur ordine et
prime antiquitatis conservant offi
cium moleste accipitur nec sedet
auditui / lucem solam defecisse aut
facto sole usque adeo vim perdidis
se priorem ut iam nec preciosa
eius diem nec sequentia pagat
noctem sed nec fulgeat Quando
vim doctioris astruxi / Quod si
natura eius versa est in aliquid
probabilius est esse mutatam
in cognatam sibi materiam et
vices agentem quam in diffi
cilem et non consequentem o
ficium eius Quia tamen hec
veritas latet ideo cautius inte
dens non lucem sed lucis gloriam
predixi transferendam in firma
mentum quod firmam quoniam
mutatio talis sive facta sunt
sive non constat sive gratiarum
gloriam lucis transpositam / et
positam in firmamento / tacite tam
quam tacita est laus firmamen
ti quia et bonum divisionis ergo
iram prudentia scriptoris tacue
rat et die quarto ipsum ex bono
commendate iam lucis que in ipso
situm erat ordinatius commendatu
ra erat **Racio eiusdem rei ad figuram**

B. **H**ec et videtur racio hystorie
narracionis firmamenti
autem hec figura lucis /
claritas est eterne predestinacionis
/ lucem deus primum et in ea cetera
fecit / elegit sanctos ante mundi
constitucionem / hoc est deus lu
cem primum et sedem eam electorum
operatur in electis / hoc est et in
ea cetera fecit Unde apostolus
dicit in illum qui omnia operatur
secundum consilium beneplaciti sui
/ deo ad lucem et post lucem fe
cit firmamentum Quod eciam
celum appellavit quia prede
stinacionis consilium / inceptione vo
cacionis subsequitur gracia /
qua sanctificantur electi digni
habea fieri et vocari firmame
ntum et celum David autem dicit
in eos celi enarrant gloriam
dei etc Celum eos dixit prop
ter / firmamentum pro stabi
litate / quia celum est proviso
ria quasi pro firmitate firma
mentum Hinc celum pro
comprehensibilitate quia spiritualis
iudicat et excellit omnia / que
admodum illud omnia / firma
mentum pro stabilitate quia stabili
re firmare dicimus ut ibi Cu
stodi civitatem meam quoniam sanc
tus sum i. apposita deliberacione fir
mius sum Eiusmodi firmame
ntum dividit aquas et aquas
/ quia spiritualis dileccionis a dileccione
discriminat / superiorum ab inferiorum
dei ab hominibus Quia multiplici simili
tudine dileccio figuratur aquis /
quia semper est in motu ut ille
et lavat ut ille / et calencia refri
gerat ut ille et arencia rigat
ut ille Quod dividuntur aque ab
aquis / et a dileccione differt dileccio /

si non que, multo tamen Unde
aquis superioribus conceditur late
cius dissipari et fluctuantis iac-
tatione quasi undare per universum
totoque celestis plage spaciis e-
frenatis ob currere recursus. Eodem
d modo neque modo neque mensura
dei dilectio cohibetur sed laxare
et effluere illi licet quantumcumque
libet, dicente scriptura Diliges
dominum deum tuum toto corde tota
anima tota virtute. De diligendo
proximo non sic sed sicut est deum
et proximum tuum sicut te ipsum
In hoc misterio aque que sub celo
sunt congregantur in locum unum,
que super celos sunt non sic, hoc
ipsa enim gratia vocationis intue-
que facit in electis, unus electos
firmamentum nec dominum ascribitur
laudi, nec testimonium bonitatis
meretur ad hunc, quia multi vo-
cati pauci vero electi, et homo vi-
det in facie deus autem in corde, et
non dominum apparuit quid erimus
Quod enim apparuerit tunc et nos
app. et tunc laus e v a deo. Veni-
te benedicti patris mei p r. Gloria
hec est omnibus sanctis eius. Tunc
plane quasi die quarto. fient lu-
minaria in firmamento celi, prophetia
danielis testificante de die illa
et de operibus illis. Qui enim docti fue-
runt fulgebunt sicut splendor fir-
mamenti et qui ad iusticiam eru-
diunt multos quasi stelle in perpetuas et-
et vitas. Tunc iusti fulgebunt
sicut s. in r. p. e. Et per os prophete
in psalmo loquens Thronus eius sicut
sol in conspectu meo etc. Omnibus operibus
excellentissima felicitate tamquam
diei quarto deputandam. Huius
apostolus verbis videtur innuere
Quos predestinavit illos et vocavit
Et quos vocavit illos et iustificavit
et quos iustificavit, illos et glorifi-
cavit. Speculato pulcherrime com-

paracionis singulorum ad singula
predestinavit ad fiat lux. vocavit
ad fiat firmamentum. glorificavit
ad fiant luminaria. Iam iustificavit
ad congregentur aque, et ad reliqua
eiusdem diei que si studiosius per-
quiratis ad studia veritatis et iusticie
germina respondere videbis. V-
bi si queritur cur potius congrega-
tis aquis in locum unum et germi-
nibus herbarum virencium, quam fir-
mamento. hac divisioni aquarum
ab aquis. laudis signaculum attri-
letur. i. cur potius operibus iusticie
quam gratie intime vocationis cum
ex hoc sint illa non ex illis hoc
Hec michi racio ad presens videtur
Nos quidem nescimus quid agatur
in homine sed quid ab homine nove-
rimus ex hiis que aguntur
ab homine moventem ad virtutem,
instruentem ad edificationem, ab hiis
que in homine ad nichil honoris
Nemo enim scit quid agatur in homine,
nisi spiritus hominis qui in ipso est
Quod si supprimenda est laus
alicuius boni quod non sciri potest,
nec instruere, merito que non
sufficiunt ad edificationem non pa-
riunt laudacionem. Non quod bona
et laudabilia non sint, sed quia
quod efficitur ad laudem ad ma-
nifestationem et noticiam congreditur
audiencium et fructum operatur
cooperari et imitari volencium. Illuc
autem predestinacionis haberi
celebrem inde monemur. Con-
dere quia nomina vestra scripta sunt
in celis. Talibus taliter concordat
sacramenta qualitatis postulemus
sicut spiritus veritatis suggesserit
inde deinde locuturi. Viginti
quatuor postulaciones secundum qualitates

c Quinquies bis binas et in super
bis ternas significaciones vide-
tur habere qualitas. Non quod
non sint alie sine illis, sed

quod aliis ille dignioribus faciant
admodum ad opum sapiencioribus
Sacit igitur binarius significacionem
mediatoris. Sacit dominice operacionis
Sacit angelice multitudinis Ap
tatur concordie Aptatur penitencie
Aptatur anime Aptatur corpori huma
no Aptatur humane nature Acci
pitur pro caritate Accipitur pro
bonitate Accipitur pro affectione
sancta Ponitur pro communicacione
Ponitur pro ecclesia Significat in
tegrum christum Significat mixtura ac
cionis Significat universitatem Si
gnificat regeneracionem Exponit
scripturam divinam Exponit ordines
fidelium Exponit iusticiam Expo
nit operacionem bonam Convenit
oracioni Convenit separacioni
Convenit fidei Associatur contem
placioni Associatur perfectioni Quo

Qualiter et cur dualitas signi
ficat mediatorem racione loci et
veritate nature Capitulum xxx

f. Modo universaliusque significaciones
omnis racio sicut mete et or
dine suo proprie est ut applicetur
Et pulchre aliquis dicatur semper
ex aliquo testimonio scripturarum ubi
nomine binarii repitur. Binarius
dicitur significare mediatorem, se
cunde id promiciem quia nobis
cum facit, tum racione loci, tum ve
ritate gemine nature Racio loci
quam binarius primus medius est
et mediator noster non unius sed
duorum mediator est et mediator
noster non unius sed duorum et me
dius est, sicut clamat vox cla
mantis in deserto Medius autem
vestrum stetit quem vos nescitis Veritas gemi
ne nature, quia deus et homo
est, verbum et caro est, non tamen
ex duabus, sed et in duabus na
turis existens Ex duabus quia
humana et divina in duabus quia
neutra transiit in alteram, Una

et altera retinuit quod suum est
et ex ambabus in ambabus una
persona mediatoris est Ideo canta
bo dilecto meo Dilectus meus
candidus et rubicundus electus
ex milibus In candido adoro ver
bum in rubicundo si dicere phas
est agnosco germanum Candid
enim splendor est glorie Rubicundi
carnis et sanguinis sacius Unde
utique caro nostra et frater noster est
Sit ut daniel massam depicit et
lana facit et intersecat eorum dra
conem sic ex obscuritate carnis
assumpte et subtilitate eiusdem
tus maiestatis typicus draco
crepuit medius Et diffusa sunt
viscera eius Denique in multis
veteris testamenti locis cum duos
arietes et vitulos duos vel pas
seres duos aut aves duas le
gimus intelligimus convenient
unam et eandem mediatoris per
sonam qui per res illas diver
sas obiectas et binario progemina
natura signatur Quintus qua
liter eternitate simplicis essencie

g. Amplius predicamus inquit
apostolus christum dei virtutem
et dei sapienciam. Dei virtutem
tamquam cum anulo respsatur, dei
sapienciam tamquam cum nichil occul
tatur Aliter fuit hec et aliter
mediator, hec fuit ab eterno et ve
ritate simplicitatis essencie Non enim
fuit hec quia fuit hec, sicud quis
dicatur sapiens quia magnam habet
sapienciam Verbum quippe dei quod
quod habet ipse hoc totum est Me
diator autem ex dispensacione
temporis fuit, qui virtus et sapiencia
dei ab eterno fuit In quibus
duobus tota laus pendet et glo
ria Nichil enim deo est potenti
omnium et scienti omnia Ideo di
citur ei Ecce in sicco apparem tibi

vt videam virtutem tuam et gloriam
tuam / virtus refertur ad divinitatem,
gloria ad sapientiam. Et rursum dici-
tur de eo Similis est dilectus
meus capree hinnuloque cervorum.
Capream que ob acumen pupil-
le et oculorum perspicacitatem vo-
cabulum sortitur sui ydiomatis.
Dicitur enim dorcas quod grece
dicitur videre vel contemplari. addi-
sapientiam comparabo / hinnulum
qui serpentem interficit / qui pla-
na discurrit / qui obstancia tran-
silit / qui alta conscendit / ad dei
virtutem assimilabo. Ideo habet in
vestimento et in femore scriptum
Rex regum et dominus dominancium.
Regis est sapere. honor enim regis
iudicium diligit et ideo sciam Sa-
piencia enim attinet iudicium. Posse
vel potencia domini est vtrumque
eius esse etiam ipse ait Vos
vocatis me magister et domine et
bene dicitis Sum etenim. Et adie-
bus antiquis per os Ysaie Ego
qui loquor iusticiam et propug-
nator sum ad saluandum. loquor
iusticiam. dei sapientia sum.
Pugnator sum ad saluandum
dei virtus sum. Triplicatur igitur
per binarium persona mediatoris
opprimitur racione loci sacramen-
to nature vtriusque eternitate sim-
plicis essencie. Regula ad multas
multorum numerorum significationes

h. Suadet res pugnam sapien-
cia potentemque in sacerra
vtilem quandam nobilem
que disciplinam ad omnes omnium
numerorum significationes accomo-
datissima racione pertinentem.
Ea est binarius dei. Sic quibus numerusque
alicui rei propter diuersas acceptiones
et dissimiles respectus duos aut
tres aut amplioras ascribitur ei-
rei etiam numerus ille qui numeri pro-
ris aliqua adiectione equaliter
accessat. Equali adiectione dicimus
accedere numeros cum eadem quantitas
adicitur ad progressionem / velud si
binario semel adiciatur binarium
crescunt quatuor. si secundo sex.
Sic de eodem in infinitum et de aliis
similiter. Ternarie mediatori depu-
tatur quaternarius / deputatur et
senarius quia dualitas triplicata
deputatur ei / semel racione loci istorum
ad simplicitatem binarium et rursum
vtriusque nature misterio / quod ad
duplicatum binarium et numeri item
quod eternitate simplicis essencie quod
ad triplicatum et vi. Amplius etiam
Cuiusque rei diuisi numeri conveniunt
convenit et ille qui ex eisdem con-
iunctis egreditur. Regula vtilior
hac estimari non potest / si tamen
modi significationum quos describ-
simus pateant intellectui nec
excidant a memoria. De secunda
dualitatis significatione circa et
qualiter respiciat ad diuina operacionem

i Altiuidus theologus dum
magnificenciam operationis
breuiter ita amplectitur Gra-
tia et veritas per ihesum christum fac-
ta est. Hoc totum et hoc solum opera-
tus est in nobis. qui operatus est
salutem in nobis in medio terre et
sufficit nobis. Plenus gracie et veri-
tatis. graciam facit et veritatem insi-
tuit et in his binarius hec perfectus et
hec videtur efficiencia. Gratiam vide-
tur esse gracie necte voluntates
simultatibus que sublatis pacem re-
formare / et sublime reconciliacionem /
sunt videtur esse veritatis aperire
operta / ambiguitatibus que remotis
offerre certitudinem. Binarius descrip-

cionem ut ad meliora transferamur
sum est gratiae inspirare cor ad
iustificationem. Haec enim reconcilia
mur deo. Verum veritatis illumina
re ad fidei perceptionem. Haec enim
cognoscimus deum. Per unam caritate
voluntas sanctificatur. Ratio illumina
tur ab his. Non enim ingitur iusti
iusticia, nec promittit nisi gloria
ex resurrectione a mortuis. Iusti
cia est tamquam totius quod agitur,
gloria quasi summa et finis totius
propter quod agitur. Primo est virtus
obedientiae, mortuus malis. Hec
quens quod iniungitur gratia tra
ditur addendum. Credens quod
promittitur veritate ducatur addendum.
Destitutus utroque nec gratiam percipit
quia inimicus est, nec veritatem
quia incredulus est. Mentem post
lapsum protoparentis mundus
habebat nec gratiae puritatem
quia propter hominem peccatum intrat
in mundum, nec veritatis lumen
sub lucem quia per peccatum mors
viam et signis exempla iustitie
iuste vivendo praebet, non tam
vite et claritatis obnoxius
morti. Unde nec in tot oraculis
angelicis nec in toto tempore legis
resurrectionis aut regni caelorum
credens promisse testimonium,
sed quod praedicabat qui est forma
futuri reddidit sanctus. Paulus
dixi reddidit, adcrescit enim ho
enim sicut delictum, ita et donum.
Nam delictum ex uno quidem
in condempnationem. Gratia autem
ex multis delictis in iustificationem.
Et adhuc quoniam quidem per hominem
mors et per hominem resurrectio
mortuorum. Ecce gratia in iusti
ficatione et in resurrectione veritas

Distinctio xx eiusdem expositionis

k Gratiam quidem prosequitur
solus fecit et primus in vita
sua, et precipue in fine sub

obedientia crucis. Nam in vita sua
signaculum conversationis antique
et virtutis, illustre proposuit exemplum
qui sine peccato conceptus peccatum nec
fecit, nec sensit. Insuper dixi posuit
exemplum iustitiae secundum et de
dit dona iustitiae. De passionibus
et vita sanctorum exempla solum iminue
re virtutis. De eius et in eius ex
emplum fulsit et virtus exprimit vi
ta eius exemplum et virtus est nostre
sub eius vita edificationem et sanctifi
cationem nostra suscepit. Denique de ple
nitudine eius omnes accepimus
et gratiam et pro gratia. Non enim
tantum ascendens in altum, sed et
descendens cum adhuc esset nobis
cum dedit dona hominibus. Recepta
men obedientiae crucis assignamus
precipue influentiam gratiae reconciliati
onis et iustificantis quod in ea
plenioris gratiae munus elucet,
quia maiorem caritatem nemo habet
quam ut animam suam ponat quis
pro amicis suis. Commendat autem
caritatem suam in nobis ait apostolus
quoniam cum adhuc peccatores essemus
pro impiis mortuus est. Quasi di
cat pro impiis mortuus est ut mors
ipsa esset causa tollende impietatis
tamquam medicina sanande infir
mitatis. In eo enim secundum eundem
apostolum in quo passus est ipse et tem
ptatus, potens est et eis qui tem
ptantur auxiliari. Et rursum ut
gratia dei pro omnibus gustaret
mortem. Quasi ne ceteri gusta
rent ille gustavit. Et quem ad
l modum gratiam ita fecit et veri
tatem sub dispensatione carnis
assumpte, dum in ea resurgens
a mortuis illuminavit spem vite
eternitatem in corruptionem. Vitis
in quam in resurrectione illuxit
quia exhibentes promissa et pol
licita cuius operis attestatione fir
mantes habemus et dicamus

veritates haberi. Prima porro ex
peccatoribus ac fidei nostre vita eter
na est ex resurreccione a mortuis
Hanc nemo ante illum exhibuit,
quia siquis surrexit, surrexit itaque
moriturus. Quare in eis et per
eos nec approbacio spei nec certi
tudo beatitudinis sed quasi signi
Christus autem resurgens ex mortuis
iam non moritur m. i. vel n. do.
Hinc utique certitudo. hinc fidei
testimonium, hinc ratio spei Si
enim Christus resurrexit, est utique re
surreccio mortuorum Inde forte
misterium duc ille mulieres sephora
et phua in fontes ebreorum artis
sue meditabantur studio obsequio.
quia nam sephora que dicitur rubens
calicem dominice passionis. phua
que passer interpretatur celeritate
innuit et volatum resurreccionis
His hiis duabus filii hebreorum re
nascentium artificiose tradantur
et blande trahuntur ad ortum, quia
si complantati fuimus mortis
eius similitudini et resurreccio
nis simul erimus. Alia ad ean
dem rem contemplar(?) exposito eorun
dem

m. Quod hec futura vaticinabatur
propheta in salomone. Orietur
in diebus eius iusticia et ha
bundancia pacis Iusticia gracie
similis quoniam iustum est fieri gra
tum et iusticie inherere est gratiam
habere, et iustificari est gratificari
Habundanciam pacis veritati re
surreccionis assigno, quia cum illa
illuxerit finis contencionis totus(?)
erit, et pax erit scriptura dicente
Qui posuit fines tuos pacem
Et apostolus de resurreccione vaticinans,
tunc fiet inquit sermo qui scriptus
est Ubi est mors victoria tua
Ubi est mors stimulus tuus Cum
dicetur nunquam. Cum ad nichilum
redacta sunt. Quasi. Cessavit ex
actor, quievit tributum, consta
est malus vindemie terre. De

quo rursus duplici beneficio suo
ius eadem veritas commemorans
pacem inquid relinquo vobis
Pacem meam do vobis Quod est
graciam relinquo vobis, veritatem
do vobis Nam pacem esse suam
iustificacionis vel gracie inde
docemur Iustificati igitur per fidem
pacem habeamus ad deum Et
rursum pacem esse veritatis et
resurreccionis diffinitum est Quod
autem dicatur primum pacem et de
inde pacem meam, ideo dicatur
quia pax iustificacionis respectu
pacis resurreccionis quasi pax est
et non simpliciter pax, quare nec
eius Unde legitur Ego murus
et ubera mea sicut turris ex quo
facta sum coram eo quasi pacem
reperiens Non ait simpliciter pa
cem sed quasi De pace resurreccionis
non sic, sed ut est dictum et ha
bundancia pacis. et pacem meam
do vobis. pro hiis duobus dicit ei
Dominus illuminacio mea et salus
mea Illuminacio quia fecit veritatem
salus quia graciam. Hic et dicit
propheta in eum Posui te in lucem
gentium ut sis salus mea usque
ad extremum terre. Singula mis-
centur(?) singulis De alia divina maie
state eiusdem operacionis capitulum

n. Est et alia divina maiestas operacionis
de qua in uno soliloquiorum
domino hec audivi, quia pote
stas dei est, et tibi domine una
quia tu reddes unicuique iuxta
opera sua Pridiebus antiquis
prima illa maiestas hac dictat
et applicat leges, divise in divina
tos(?), probatis in rebellos(?), in elatos
ime Unde est illud Cuius vult
miseretur et quem vult indurat
Unde quidam sapiens interrogatus
ab alio, quid in celo faceret deus,
deponit inquit potentes de sede et
exaltat humiles Variatur et egre
gie Verumptamen quam deus

potentes non abiciat, cum ipse sit
potens potestatem referemus ad id
quod contulit suos de potestate tenebrarum
eripiam ad id quod post modum ditat
et dotat eos magnificis gratiarum
muneribus. Quamvis superiorem
sensum magis commendat, quia
in reddens omniaque opera sua
Ubicumque ergo legerimus duos pe-
des dei aut manus aut partes
duas sicut caput et pedes et ali-
as aut cornua aut eiusmodi
significaciones duorum aut gratie
et veritati aut potestati et nunc sunt
circumstancia loci ac temporis de-
putare. Tercia dualitatis sig-
nificacio et cur et qualiter ange-
lis assignetur. Capitulum

o. Cur et qualiter angelis bi-
narius comparatur pro-
sequerer, si aliud vel aliter
quam in capite libri dixisse me-
mini cogitassem. Quod quis
si scire contendit de scripta legat
et intelliget racionem. Et notifi-
candum signant significacionem suo
esse comparatam a nobis primum
sed ante ab aliis significacionis ra-
cionem tamen aliter a nobis tra-
ditam et aliter ab eis. Quarta
dualitatis significacio et cur et
qualiter comparentur concordie

p. Assignatur eciam concordie
binarius tum posicione lo-
ci tum formatione composicionis. Po-
sicione loci quia comparat unitati et
unius moris et concordie unitati
iungitur sicut et multitudinis cre-
dencium erat cor unum et anima una
Non enim essencia sed erant cor
unum et anima una sed pietatis inte-
ncione pari morumque voluntate co-
similiter unitati sociabantur. Posicio
loci huiusmodi frequenter accipitur
in summa in medio supra summam
Infima ut ipse sedes inmaiorem
supra summam ut dualitas 2 viii
et xviii et plures eis in medio ut
qui inter duas summas constituti
equaliter distant ab eis ipsis ut qui-
narius inter monadem 2 x 2 sed
inter p. 2 c. et inter alia similes
Et differt posicio a posicione eciam
secundum significacionem. Nam sedes
perfectionem vicem quasi vicinita-
tem medii quasi manifestacionem
exprimunt aut diminucionem. Concordia enim
et diminuta sunt et que contrabi-
lia sunt et parium sunt. Formatione
quoque composicionis aptatur concor-
die, quia est pax et ubi paritas
ibi concordia. Unde illa clabitur
et hec plane cum diversitas et dis-
paritas est in paribus imparibusque
concordia summovetur amantibus
Ubi autem paritas parium ibi identi-
tas voluntatum. Omnis concor-
die paritas que a partibus ceteris
exprimitur, ideo non dixi eam ex-
primi a binario composicione, quia
hoc et ceteri faciunt, sed formatione com-
posicionis, quia hoc ille similitus
facit. Signatus quoque Nempe
utraque pars eius unitas est quod
nullus aliorum. Quinta signifi-
catio dualitatis cur et qualiter
aptetur penitentie et que de ipsa

q. Penitencia sunt, dicenda sunt
literaliter a binario exprimitur
a posicione a paritate et a posi-
cione quia ut ille comparatur mo-
nadi ita ipsa beatitudini unde
proximam agite a. c. v. c. Quod
a paritate sciemus ex hiis que
de ea dicimus. Ea sunt hec
Quid sit penitencia. Quod eius
officium. Que plenitudo. Que
perfectio. Quis fructus. Descrip-
cio penitencie secundum Gregorium
cum exposicione. Capitulum

r. Gregorius sic penitenciam
describit. Penitencia est com-
missa deflere et deflenda
non committere. Cuius descripcionis

pars prima, non primam in ipsius na-
tura notificat, sed efficientiam et
ipsam consequentem, non concomitantem
rationem quemadmodum naturaliter
et necessitate efficientia ignis
splendor est et calor, quia sine illis
non est ille, sic fletus commissorum
effectus est penitentie. est enim tempus deflendi
penitentie eo frequenter ipsa. Jeronimus. Pec-
cata preterita non nocent quando
non placent. Amplius regem da-
vid arguente Nathan flevisse non
legimus sed doluisse solum. Et
cum dixisset peccavi audisse. Do-
minus transtulit a te peccatum. Latro
similiter non apposuit introitum
paradisi fletus commissorum sed fides
cordis et confessio oris. Quod re-
quirit in descriptione deflenda non
committere, pietas est iusticie, quorum
non penitentie solum, et utrumque ex
necessitate. Nichilominus enim proprium
est penitentie cavere peccatum quam iusticie
utrumque ideo ex necessitate, quia
inquantum sunt penitentie huiusmodi efficien-
cia. Si iustus aut penitens ali-
qua deflenda committit, amittit prius
utique bonum suum et tunc demum la-
bitur. Ignis quidem extingui potest
et dicimus tamen quia sine luce
et calore esse non potest, intelligen-
tes utique quamdiu est. Quarum
duarum partium huiusmodi descriptio-
nis prima quod est solius penitentie
non tamen semper, altera semper
non autem solius. Diffinitio
penitentie secundum essentiam suam

6 Videbitur autem sic posse diffini-
ri secundum essentiam. Penite-
ntia est habitus in iusticia
et infra iusticiam immutatio
constituta. Hec descriptio non
suos terminos deserit, nec occupat
alienos. In qua cum volet assig-
nare genus in mutatione, tercius
differentias speciales iusticie et in-

t fra iusticiam constitutam. Et non
omnis immutatio eadem, quinimmo
alia et alia. Est immutatio rer-
um sensibilis sicut qua insipiens
mutatur ut luna, sicut qua ob-
scuratur aurum et color optimus
immutatur, sicut qua vitis
bona mutatur in amaritudinem
vitis aliene, sicut qua immuta-
tum est cor Pharaonis et servorum eius,
sicut qua sapientes seculi mu-
taverunt gloriam dei in similitudinem
ymaginis corruptibilis hominis
et volucrum et quadrupedum
et serpentium, sicut qua ydolatre
mutaverunt gloriam suam in si-
militudinem vituli comedentis
v. fenum. Est rursum immuta-
tio laudabilis, sicut mutatio
dextere excelsi, sicut qua qui sperant
in domino mutabunt fortitudi-
nem, sicut qua fidelis anime
renovatur iuventus ut aquile,
sicut qua Naaman syrus resti-
tutus est in puerum, sicut qua
omnes resurgemus sed non omnes
x immutabimur. Preterea his et huius-
modi differentiis subiungimus
in iusticia constituta, quia non
omnis immutatio ut dictum est
est huiusmodi, et que non huiusmodi
utique non penitentie. Sed neque omnis
que est huiusmodi est penitentie, li-
cet penitentie sit sola huiusmodi.
Est enim immutatio specialis de vir-
tute in virtutem et a gloria in glo-
riam. et est plane immutatio
talis in iusticia et preter penitentiam
constituta. In iusticia quidem
provectus profectu, preter penitentiam
autem propter absentiam doloris
et molestie remotionem. Peniten-
tia enim quasi punitio dici videtur
quod per illam vita punitur
delictor et mors remissio castigatur

ad id concludendum propositum
iusta iusticiam constituta. Optime
autem iram iustum permansisse
numquam est summe felicitatis, pe-
nituisse miserie solacium. Quod
est medicina vulneribus et mor-
bis. hoc est penitencia peccatis et vi-
ciis. Et quod est firma in com-
munitas et sanitas conservata mor-
borum hoc iusticie integritas
et virtutis nesciens nec conpaciens
lapsum. Quare penitencie ne-
gociacio ad iusticiam non contendet
equalitate sed infra iacet, quia
ubi penitencia fuerit ibi ruina
boni ibi diminucio virtutis, ibi
maior iactura precessit. Sit unde
iusticia non recessit. nichil un-
quam contrarietatis accessit, igitur
nec penitencia que secunda est et co-
rreccio, iusticiam aliquando recessisse
et accessisse in iusticiam. Sed con-
versio de non iusto et non bono
iusta est et bona ideo penitencia
defenditur in iusticia constituta.
Sed additur infra, quia non
est par iusticie que conservata
vite deterioris non percipitur
reatum, sed mandatum conservavit
nec laborat mores corrigere sed
regere, nec deponere sed conponere so-
lum. Denique quidquid comodita-
tis penitencia per se fiat, cum iusticia su-
scipit, iusticia conpensa nichil. De
duplici officio penitencie et qualiter
voluntas primum mutetur per ipam

ij Officium quasi efficium et ab
efficiendo dictum dicitur et di-
ctum videtur. Officium igitur
penitencie efficiencia est respectu
causam videtur. Penitencia habet
multiplicem. Vitat enim vicia
passiones elidit. Corrigit concu-
piscencias, amputat inimicitates. Subit
aspera, iracundiam modificat. Leta
respuit, restaurat perdita, collecta
multiplicat, retinenda custodit
revocat ad memoriam. Secundo evasit
lineas caritatis. Amplius dis-
ciplina studio cavet labem cavat
multa tempus laborem humilitate tol-
lerancia. Munimus meritare futuri
felicitatis. Sit quamvis hec et similia
duo tamen solum operantur in muta-
cionem voluntatis et vite. Se-
cundum nomen eius ita et opus
eius. Immutatio est et immutat
voluntatem et vitam. Utrumque
in duobus sed in diversis. Sed non in
quibus voluntate in eis et vitam,
nec eodem modo voluntatem mutat in
intencione et in detencione. In illa
enim illa iam nichil deliberat in
honestatis. In ista enim ista scele-
res et indecabiles in magnitudinem
concupis ab cordis abiectat in
tantum. Manifestum est enim adhuc
captivitate tyrannide conpulsum a-
gitare voluntatem, lascivia quadam
et ludicra passionum convolventem
adhuc quamvis post eas non pro-
ponentem abire. Sit vero in
mutata est ex toto in mutacione
deportare conceptus, si in intencione bona
et pura in detencione. Unde et per
Ieremiam clamat Malicia cor
tuum Ierusalem ut salva fias.
Quousque morabuntur intra cogi-
taciones noxie. Inquoque primo
intencionem, detencionem culpavit
in alio. Et cogitacionibus noxiis
quando tollimus moram, cum nec
adhoream eis intenti nec deten-
ti aberis. continuo cum ingreditur
respuuntur. Et qualiter corporis
obiecta sibi feda et fetenti collu-
vie corporis non sine fastidio
cordis et provocacione vomitus
in dignabundus aufertur, sic casti
animus horrore quodam et pre-
cipite operacione obiectum in

pure conscientie acquirimus et per
ceptos operibus claudit. Cor vero a mali
cia sanatur et ad quaeque agendorum
recta custoditur intentio. Utrum ne
utrum horum aut alterius modi sit
discernendum est, tamen a sine cordibus
cum ambiguitate ratiocinatione
ne quis error surripiat, alterum
existimantem et aliud. Sicut nostis
audivimus actione quoque impia ali
quid esse bona, sed intentionem
esse dissimilem et intentionem impia
aliquid quoque esse bonam actionem
tamen esse reprehensibilem. Quali
ter et in quibus vita imitetur
principaliter et de quibus sit abstinendum

Vita imitatur in abstinentia
a et pietate. Abstinentia est
et de illicitis ut superflua et
peremptoria sunt, et de licitis ut
necessaria sunt et concessa. Pere
mptoria sunt ut quorum finis mors
est. Superflua ut in quibus nimi
etas. Necessaria ut quibus ne
cessitas. Concessa ut quibus
cure necessitas. Et ut sin
gulis singula exempla deponunt
Hec sunt cupiditas vestis superflua
victus communis, horum ac similium
non est una abstinendi maneria
Nempe peremptoria punire rese
care, superflua, necessaria restringere
concessa moderare debemus. Duo
prima proximam et iustitiam, reliqua
item duo parcitate et districtionem
b Nec sufficit abstinentia omnino nisi
addas et pie. Utique minus est
a iustitia sunt lumbi vestri precincti
sitis lucerne ardentes in manibus
vestris. Et nisi declina a malo, sitis
fac bonum. Quoniam omnem viam
iniquam odio habui, sitis ad omnia
mandata tua dirigebar. Quoniam
odisti iniquitatem, sitis dilexisti
iustitiam. Nunquam renuit consolari
anima mea, sitis memor fui dei
et inde. Nam sicut a malo ab

stinenti non irrogatur supplici
um, ita regnum non tribuitur nisi pro
merenti. Unde Symon Petrus Ihesus
dixit ad eum: Ecce nos relinqui
mus omnia et secuti sumus te. Abstinentiam
per relinquimus, pietatem per se
cuti sumus, insinuans. Et tunc de
inde: Quid ergo erit nobis? Domi
nus quia vitalis non dixit solum qui
non tollit crucem suam, sed qui
sequitur, et sequitur me. Predicta
duo sic quoque significans, et tunc
demum non est me dignus. Tamen
quia contraria contrariis respondent
confirmans quasi qui hoc facit
dignus est me, quia qui non facit
non est dignus. Igitur ut di
ximus abstinentia ad modicum
utilis est, pietas ad omnia pro
missionem habens vite que nunc
est et future. Quid sit pie
tas et de quibus constat. Capitulum

Est autem pietas signata ve
c re religionis professio. Con
tinens primam partem in acti
bus iustitie, in mandatis discipli
ne potiorem expetimur. Illa qui
dem quasi processus, ista
quasi pro nobis. Quasi ad sub
ventionem illa, ista quasi ad emen
dationem, utraque pro acquisitione
salutis. Frange esurienti panem
tuum et egenos vagosque induc in domum tuam, cum
videris nudum operi eum et carnem tuam ne de
spexeris. Hii sunt actus iustitie. Hii quoque:
Querite iudicium, subvenite oppresso,
iudicate pupillo, defendite viduam.
Obsecro omnium fieri obsecrationes
orationes postulationes gratiarum actio
nes. Hii sunt actus discipline.
d Hii quoque: Verbum Christi habitet in
vobis habundanter in omni sapientia
docentes et commonentes vosmet
ipsos psalmis hymnis et canticis spiritualibus in gratia can
tantes in cordibus vestris deo. Item
non et hii: Introibo ad altare dei
ad deum qui letificat iuventutem

mea. In significacionem utriusque
actum preparit lenitas sanguinis
hostie fundendum ad altare et de
trahi pellem et artus in frusta
concisos ponendos in strue lignorum
igne submisso. Hostia est peni
tens. detractio pellis spoliacio
et abstinencia actorum que diximus
Effusio sanguinis super altare, deside
rium anime et spiritus iuxta illud An
ima mea desideravit te in nocte
sed et spiritus meus in precordiis me
is. desiderium enim quasi effusio est
sanguinis anime spiritus altare. Stru
ges lignorum collectio exemplorum
et precepta in strue. Ignis verba theo
logie et sermones oraculis de lap
si celestibus. Lucerna inquit pedi
bus meis verbum tuum et lumen semitis meis et
ignitum eloquium tuum vehementer

Quomodo prosit ad abstinentie
pietatis et custodiam, sequitur

c Sicut quemadmodum se
curitas abstinentia custo
ditur et facilius occasio
nibus quibus submittitur emo
tus. sic pietas si tollit causas qui
bus ad melius incitatur. Nemo
enim peccat sed et virtus reminiscitur
occasione accepta. Unde nota et
illud et licet parumper emoritur
Inter miliciam et pinguia in
ter saporis et calices difficul
e sobrietas illesa perdurat. Gran
di periculo iactatur castitas inter
compositos vultus et sindolas bla
dientium meretricum. Cum tetigerit
pectem inquinabitur ab eo. Oculus depre
datur animam, letalis aura per au
rem illabitur. Facia formosis
macule notabilis afficiant rubi
ginem. impudicus oculus et
species pestilens. Econtra multum
militat ad salutem usus religi
onis et assiduitas disciplinae.
Comparatio naturalia et animalibus
ad moralia tuscito. Natura enim

institutoria est mors violencia
torquentis precli. pinguia sudo
cliat abolens. lac sponte non
fluit. premenda sunt ubera. Spe
ra volventis mole niveum in pul
nerem acervos minuit. Seminis
volgo dicitur quia frangit racet
quamque percutit. Ita qui preces assidu
at qui lectionibus attendit. qui
vacat meditacionibus. qui silencio
et studiis operam ingerit dat operam
securita exempli modi otii temporibus
solacia promeretur. Quomodo opere
tur immutatorem voluntatis et quod vite

f Mutacione voluntatis humi
litas, labor videtur operari
vite unde est illud Vide humi
litatem meam et laborem meum et dimitte universa delicta
mea. Quasi diceret vide et dimitte
non dico, sed universa delicta mea
ad universa enim dico hec sufficiunt
Et omnia illa excludit presumpcionem,
ne quid senciatur elacius et ille
desidiam, ne quid agatur ig
navius. Vide humilitatem meam,
non veniat michi pes superbie
Et laborem meum, et manus
peccatoris non moveat me. Quod
est ab occultis meis munda me
domine et ab alienis parce servo tuo. Vide humi
litatem qua supplico maiestati, et
laborem quo satisfacio potestati.
humilitatem qua michi ipsi vile
sco laborem quo corpus in servi
tutem redigo. Humilitatem et la
borem, quibus ac si assumentum
tis prime paries erigitur et cor
reccionis structura consurgit. Unde
est illud. livor vulneris absterget
mala, et plage in secretioribus
ventris. Unde abstergunt
similiter mala. Quoniam vel qualia
duo interius elacionem et securi
tatem quarum illa confundit in
diem ista remittit propositum
duo item exterius maliciam et
lasciviam quarum una reprobat

operacionem alia decolorat Illa perdit fructum. Hec minuit vires. Ista illa duo abstergunt plage in secessoribus ventris .i. afflictio concupiscentie humilitatis. Reliqua duo honor voluntatis .i. multiplex continuatio laboris. Horum causa sit tam dominus et bonum de quibus dicitur In labore hominum non sunt et cum hominibus non flagellabuntur. Ideo tenuit eos superbia .i. et impii sua terrenum de quibus propheta. Discite a me T. quia mitis sum et humilis corde. Mansuetudo est quietum animi vel mansuetudo est preparatio ad tollerantiam iniuriarum et susceptam laboris continuacionem. Humilitas est expulsiva non eque gloriationis affectio. Est enim equa gloriatio de qua dicitur Qui gloriatur in domino glorietur. Est et non equa de qua dicitur Quid gloriaris quasi non acceperis. Et contra deum. Hec ydrometra est quid gloriaris in malitia qui potens es in iniquitate De plenitudine penitentie

·R· Apostolus videtur innuere penitentie plenitudinem sub sensu operationis illius Sicut exhibuistis membra vestra servire inmundicie .i. suggestioni inmundicie et iniquitati ad iniquitatem .i. actioni male impellenti ad consuetudinem malam. Ita nunc .i. in tempore conversionis exhibete membra vestra iusticie in sanctificationem .i. correctionem morum ducentia ad perfectionem virtutum Quasi dicat virtutibus Desiderio pari ipsi solaciabus quibus, quo, et qua, dudum fortes impigri et sagaces militastis iniquitati, nunc quoque equitati obedite. Haut mirior quis in veniat in corrigendis malis quam erat in faciendis aut iterandis iam factis Hoc sanguinis est medicina nisi ex toto. tota per contrarium redeat in valitudinem Plane non plenam. sed tenuem facit et in fact confectio vigorem nisi ex equo iniquis obiectis humoribus

Letalis infirmitas fortissime curationis eget ope Si quomodo minus proficiat nec sufficiat restituende saluti, si morbus auctior est causa morte deterioris penitentie sanitas parificetur. Nec dum consumata est nec pervenit usque ad incrementum nec suam assecuta est plenitudinem, cum potius que indicatur. Et de qua dicitur facite fructus dignos penitentie Et alibi potum dabis nobis in lacrimis in mensura De perfectione penitentie capitulum

i Quod hiis amplius est a bono est et a perfectione Tempore quis quis sub stola pro peccatoribus corripiendus, acrius improbos propugnis actus ac sequebatur perfectius Perfectius agitur et melius quam si eque et quis eque melius quam si minus In eo qui arguitur minus tepor, in eo qui eque equitas convenit datur Perfectio in eo quod magis Quam ob rem apostolus dicturus sicut exhibuistis premisit humanum dico propter infirmitatem carnis vestre. Hoc si diceret Quod moniturus sum humanum est .i. tollerabile est non difficile, vires non superat hominis infirmitatis humane non supergreditur facultatem Nam si ardua dicerem magnificumque aliquid intenderem persuadere, non sicut sed magis quam exhibuistis potius dicerem Exigeret dicere Sic hinc censura iusticie inde utilitas consecutiva Censura iusticie qua cogimur ex debito inspirationis, conintegro restabit ere sublatum, et per restitucionem etiam subire de sublato iudicium ex quo non sicut sed magis qua exhibuistis Utilitas consecutiva

gma prima virtutis est in salute
et pro quod super erogancibus red-
dam tibi Et rursum ob hoc no
parcit sed magis quam excepisti
stis tecum extra quod diudium ex
hibuistis non modo nullus fruc
tus sed finis illorum mors est

De gemino fructu penitentie

Fructus prime sanctificacionis
videtur et retribucio vite
apostolus Nunc autem liberati
a peccato s. a. f. deo habetis
fructum vestrum in sanctifica-
cionem finem autem vitam eternam
Quod est In duplicem fructus
vite fructum exuberat unum
sanctificacionis aliud qui ultimus
et finis est vita eternam Sub
aiunus exempli continencia sancti
ficacio generaliter accipitur pro mul
tiplicitate virtutum non specialiter
pro continencia carnis ut hec est
voluntas dei sanctificacio vestra Quod
dictum in denominacionem speci non in
accepcionem generis declarat cum
tura sequentem ut abstineatis
vos a fornicacione Ut sciat unus
quisque vestrum possidere suum vas in
s. z. ho. Rursum Unde supra h.
s. primum querite regnum dei et insti
ciam eius Regnum enim dei refert
ad vitam eternam Justicia sanctifi
cacioni comparatur Eadem sancti
ficavit salvator abrenunciatoribus
centuplum pollicitus et vitam
eternam Centuplum in hac vi
ta vitam eternam malis Non
centuplum eorum que dimissa sunt
ut in restitucione dimissa cen
tuplentur sed quam gracie munus
et meritum impenditur sanctifica-
cionis que per centum intelligitur
et a posicione et a figura et a de
nominacione A posicione propter
summam sicut iam diximus dequi
busdam A figura propter tristitiam
sive adoptacionem Id est intelligatur
ut dictum A denominacione quia
quadratus est qui semper abcadit

per eundem multiplicatus consurgit
perquem et propter quod in decempticitas et
stabilitas expressa cognoscitur
Et adiciendum non penitentie
solum verum et iusticie depu-
tari duplicem fructum Sunt Dupli
citer etiam prime fructus accipitur
tum id quod agit ipsa i. opera
veluti facite fructos dignos pe-
nitencie id est quod agit ipsa i. mo-
res Veluti dictis fructum verum
in sanctificacionem finem autem vitam eternam

Sub secunda distinctione contine-
tur vi et vii et viii significacio
dualitatis cum capitulis istis

Cur et qualiter dualitas signi
ficet animam et de septem appeti
tus et sensus Capitulum primum
De ymaginibus et similitudinibus
et cur illa voluntati hec racioni
similetur et quis sit effectus
utriusque ii
Item de ymagine et similitudine
et quibus septenarum in simenti-
tur exemplis iii
De marcipitas eiusdem opposicionis iiii
De aliis ad eandem significacionem
exemplis v et vi
Item de aliis eiusdem signifi
cacionibus exemplis vi
De septima significacione bina
rii cur corpori conveniat vii
Cur similiter propter duplicem
potenciam anime comparetur viii
De octava significacione binarii
cur natura humana significet ix
Exempla quibus eadem natura
diversis exprimitur nominibus x
Cur hominis nomine corpus et
animus nomine significetur anima xi
Cur argentum aere thabernaculi
corpori similetur xii
Cur domus maior et minor do
mus in eadem significacionem veniunt xiii
Cur dorsum et caput eidem
significacioni videant xiiii
Qualiter passer et turtur idem
ipsum significent xv

Duos qui sibi consenserunt super
terram idem ipsum exprimere .xvi.
Idem ipsum significare pastores
duos qui veniunt asse uno .xvii.
Item aliud eiusdem significa-
tionis exemplum .xviii.
Debitores duos sub eadem
significatione cadere .xix.
Sacramentum utriusque de-
biti et debitoris .xx. Signifi
catio vi. cur et qualiter duali
tas significet animam et descrip
tio appetitus et sensus carnis an-
ima

Anima quoque seipsius
appostulat sacris bi
nario exprimitur ex
privilegio sue con
dicionis quia facta
est ad ymaginem et similitudinem
dei ymago est in voluntate si-
militudo in racione secundum ymaginem
virtus ad similitudinem veritatis
respirat Imaginis est dilectio
cognicio similitudinis Omnis ergo
ymago est similitudo sed non
convertitur quia ubicumque dilectio
ibi cognicio sed non est convertibile
Plurima enim diligimus cognosci
mus sed non concedimus econverso
plurima Affirmamusque esse volun-
tatem et cognicionem geminis quali-
tatem nullam habere quia per vo
luntatem appetitum per cognicionem
sensum dedit eis prima condicio
Appetitus enim est primus nature
modus in usibus rerum infirmitati
eius satisfactionem Sensus est
potencia interior corporea corporis
instrumento concipiens Peccat
autem humana condicio non in eo
quod capit etiam ipsa ea que
videntur sed in voluntate iustitie
et eternitatis Hec in eo quod co
capit visibilia per sensum sed in
eo quod causas eorum diiudicat
per intellectum Differencia y-

magnis et similitudinis et cur
illa voluntati hec racioni simi
letur et quis sit effectus utriusque

Differunt sane ymago et
similitudo quia ymago
liniamenta et figuras
exprimit similitudo etiam sine
figuris easdem rerum dinoscit
qualitates imitatur Unde visum
est michi per ymaginem que ex
pressior est oportuisse signari
voluntatem que racione excellen
tior est Racionis est enim discerne-
re eligere voluntatis et apud
racionem arbitrium penes volun
tatem signatur liberum Denique
si ex effectibus singularum quis
ipsa singularum vide quid dicatur
Anima magnificata est usque
ad celos misericordia tua etc. Secundum
autem similitudinem huic Domine in celo
misericordia tua et veritas tua usque ad
nubes Racioni quoque sensui res-
pondet eadem Dominus illuminatio
mea et salus mea Ut enim ex-
ponam quod posui gracia qua
misericorditer miseretur deus in sanctificacioni
celos nos facit id est stellatos meri
tis affectu piorum desideriis suspen
sos quod totum non est aliud
quam sanctos et iustos et hoc est
graciam magnificari usque ad celos
Sapiencia vero qua deus irradiat
ad erudicionem nobis nubes nos
reddit id est volantes et pluentes
quod non est nisi ingeniosos
et eruditos id est veritatem magnifi
cari usque ad nubes Et nubes
...num Dominus illuminacio mea in me
ditacione sic celum Dominus salus mea
in voluntate Item qui celum est
in lege domini voluntas eius qui
nubes in lege eius meditabitur
die ac nocte Ideo sane in hiis et
in aliis locis scripturarum nunc volun
tas racioni nunc racio voluntati
conferatur quia voluntas potior

est merito / ratio prior officio Si
enim nescis quid et propter quid
diligis nec sane nec digne di-
ligis / et ideo ratio prior est conpa-
rationis officio Quod si non noveris
quid diligendum sit / cur et qualiter
et non dilexeris / infructuose no-
sti et ideo voluntas potior est
merito Ratio tamen clarius il-
luminatur post et propter voluntatem
et voluntas plenius accenditur
post et propter eruditionem Illud proba-
mus propter commendatis tribus in-
tellexi. et propter intellectus bonus
omnibus facientibus eum / istud se-
timus propter. amicus sponsi stat
et audit et gaudio gaudet propter
vocem sponsi. et propter quia tu repulisti
scientiam et ego te repellam ne sacer-
dotio fungaris michi Sacerdotium
enim gratiam dei intelligo qua
sacrificamus nos ipsos sacrificium
iustitiae auctori iustitiae / quo sa-
cerdotio indignus efficitur qui
repellens scientiam noluit intelligere
ut bene ageret Item de ymagine
et similitudine et quibus scrip-
turarum insinuatur exemplis :-

o Gloriam huius ymaginis
dona loquitur et simili-
tudinis predicat sanctus
in quarto psalmo cum dicit Si-
gnatum est super nos lumen
vultus tui domine d. l. i. c. m. Ver-
sus egregius et omni acceptione
dignus Vultus enim dicitur a volun-
p tate et a volendo / non quia vul-
tus voluntas est in eo sed quia
voluntas interior a vultu vel in vul-
tu relucet / et apparet exteriori
Unde est illud Ex vultu cog-
noscitur vir / et ab occursu faciei
sensatus Et illud Cor gaudens
exhilarat faciem in merore animi
deicitur spiritus Est ergo vultus
dei filius est quia voluntas pa-
tris manifestatur in filio qui de-
scendit non facere voluntatem suam

sed v. p. q. m. il. Lumen vultus lumen
signatum et impressum est super
nos quia in superiore parte nostri lu-
cidos et rationales facit nos / qui-
a facit nos Non quia lux rationis
non sit impressa a tota trinitate
nobis equaliter / sed quia distin-
guendum est quid cui / scilicet
quid assignemus Unde quia
filius verbum / et sapientia est spe-
cialiter ascribitur ei ratio / que
nobis ab ipso quodam specialius
propter relationem a patre vero et appi
inest propter communionem Quod se-
quitur in psalmo quem proposuimus
Dedisti leticiam in corde meo le-
ticia cordis significat gratiam
inspirate voluntatis leticiam
enim ad gratiam pertinere inde docemur
Letamini iusti in domino et exul-
tate et gloriamini o. r. c. et inde pacd
rimus Non est impiis gaudere
dicit dominus Ergo lumen rationis
quia ut dicit scriptura lex lux
est et lucerna pedibus meis ver-
bum tuum domine et lumen se-
mitis meis / et leticia congruit
voluntati que gratulatur cum
sanctificatur Unde est illud Le-
tamini iusti in domino et con-
f. e. Et doctores iustitiae domini
r. l. c. p. d. l. il. o Hinc est quod
ratio dicitur super nos et non
super me / et leticia dari in corde
meo non in cordibus nostris / quia
ratio generis est / et ad conditionem
pertinet gratia singularis et
ad unitatem pertinet Diver-
sitas eiusdem expositionis

q Quamquam et omnino sic possi-
mus intueri simul vultus
enim resonat voluntatem
et voluntas est spiritus sancti qui
manifestat beneplacitum dei quia
nemo scit que sunt dei nisi spiritus /

dei. Tinus limen signatur super
nos. Dum bone voluntatis af-
fectus signatur in nobis. Donis
gratie et visitatione spiritus sancti. Quod
signati spiritu sancti sit opus inde
monemur. Nolite contristare spi-
ritum sanctum dei in quo signa-
ti estis in die redemptionis. Quod
quod limen videat gratie qua iu-
stificamur inde probamus. Iustorum
autem semita quasi lux splende-
scit et crescit usque ad diem perfectam.
Et inde lucerat lux vera coram ho-
minibus. Inde etiam lucerat lux vera
et addatur quasi limen misticiam
tuam et iudicium tuum quasi meri-
diem. Leticia vero que cordi tri-
buitur intelligentia est qua ratio
illuminatur. Quod enim cor sedes sapie(ntie)
sit inde eo quod in corde pru-
dentis requiescat sapientia et indoc-
tos quoque erudiet. Inde etiam
in corde meo abscondi eloquia
tua ut non peccem tibi. Quod
enim leticia in sapientia et de sapientia
sit [illegible] illud audemus et dicimus
Letatur homo in sententia oris sui
et sermo oportunus est optimus.
Et inde letabor ego super eloquia
tua s. q. in. s. m. Et ob id gratia
signatur super nos et non super
me. et sua tribuit cordi meo
et non cordibus nostris quia gra-
tificabile bonum est. ac sociabile
sciencia spiritualem et singulare. Cum
enim inspiramur sociamur multis
deo et angelis proximis. Cum
erudimur autem nobis ipsis il-
luminamur. Gratia enim communissime
quod ad multos et ad diversos pri-
mum benignum extendit affectum
sapientia unicuique suam singularitate illu-
minat animum. **De aliis ad eandem
significationem exemplis.**

Respice ad hunc ymaginem
nasus tuus sicut turris
libani que respicit contra
damascum. Nasus quo odoratur
et quasi fragrancia diiudicantur
voluntas est qua resprimitur vi-
cia virtutes amantur. Turris
que eminenciam habet et fortitu-
dinem splendor est angelice
pulchritudinis alta conditionis
principio fortis gratia confirmatoris.
Ergo veluti angelica creatura in
libano candidationis fundata
deum unum adorat et odorat
sic humana si puram et detor-
sam dei contineat ymaginem
ut ei potem fetear et virtus fra-
graret. deum unum colit deum eun-
dem intentione eadem diligit
fetori carnis et sanguinis omnino
contraria. Haec enim respicit contra
damascum qui interpretatur
sanguinolentus vide consequenter
similitudine. Caput tuum
ut carmelus. Ratio enim que prin-
cipatur in nobis sciencia habet
consideracionis que dicitur car-
melus. Si discernit inter diversa
et similia inter contraria et con-
venientia inter equalia et in-
equalia inter superiora et inter
inferiora inter dubia et certa
inter noxia et condonabilia.
**Item de aliis eiusdem signifi-
cationis exemplis. sequitur**

In capite etiam libri qui sapie(ntia)
tytulo superscribitur de eadem
ymagine et similitudine le-
gitur sic. Diligite iustitiam
qui iudicatis terram. Sentite et cornpt.
Diligere enim opus et effectus
est voluntatis. Iudicare ratio-
nis officium. Sentire etiam de
domino in bonitate est opera-
cionis officio investigare et intel-
ligere deum esse bonum. In sim-
plicitate cordis querere est affec-
tiones cordis puritate diligere il-
lum. Ergo diligere enim iustitiam et
ex simplicitate cordis querere deum
spectatur voluntatis ad virtutem
ex moderate terram et ex sentire.

ex domino in bonitate, illuminatur
ratio ad veritatem. Unde etiam
dicit apostolus: Si consurrexistis
cum Christo, que sursum sunt queri-
te, ubi Christus est in dextera dei se-
dens; que sursum sunt sapite, non que super terram. Non
est dictum si resurrexistis, sed si
consurrexistis. Sic alibi non di-
xit: surge qui dormis, et sufficit,
sed adiecit: et exurge a mortu-
is. Consurgimus enim nec surgi-
mus et exurgimus, sed in ratio-
ne pariter et voluntate resur-
gimus et utraque pariter re-
surgimus, si nec illa fallimur
nec ab ista polluimur; propter illam
erudimur ad discernendum, propter istam
ordinamur ad diligendum. Hunc
enim sensum signat quod sequitur:
que sursum sunt querite, quod
sensum est rationis, et sursum sunt
sapite, quod sensum est voluntatis.
Sapere enim est saporem et dul-
cedinem sentire, quod solam ad
voluntatem liquidum est pertinere.
Anima hominis boni sic plangit
sub titulo ascripsit(?) qui vo-
catur in congregacione: Et tradi-
dit in captivitatem virtutem eorum
et pulchritudinem eorum in manus inimici. Virtus enim tradi-
tur in captivitatem cum voluntas
noxiis agitata desideriis tur-
batur in concupiscentie servitute,
et pulchritudo in manibus inimici,
cum lux rationis veritate ce-
catur consilii. In altero prostituitur
consensus, ac sensus in altero
subvertitur. In utroque feliciter
se sensit qui dixit in dedicatio-
ne domus David: Domine in volun-
tate tua prestitisti decori meo vir-
tutem. Talibus et similibus
exemplis probatur anima duplici
vigere potencia (ymagine et
similitudine) signo luminis et
leticia cordis, naso et capiti, di-

v

lectione et iudicio sensus(?) et sim-
plicitate, inquisitione et sapore,
virtute et pulchritudine seu virtu-
te et decore. **De septima significa-
cione binarii cur corpori conveniat.**

Factura eadem temporis
humani binarii se confite-
bitur et non negabit amicitiam
a summo usque deorsum partes cor-
poris illius. Habet in culmine
suo ad duas officium geminos et
teretes orbes. Habet caminas du-
as patulas sonis excipiendis.
Habet olfactus et pungendi fla-
matis unum quidem sed bimum instru-
mentum. Habet labiorum duplicem
seperem(?) armaturam, dentium gemi-
nam, genas duas, et pares eodem
numero humeros, brachia, ma-
nus, mamillas, femora, genua,
tibias, pedes. **Cur similiter pro-
pter duplicem potenciam ani-
me comparetur, sequitur capitulum.**

x

Apostolus etiam sub mentis
et spiritus appellacione bipar-
titam anime rationalem al-
ter alteramque describens potenciam
secundum ordinem inquid: Si orem lingua, spiritus meus
orat, mens autem mea sine fruc-
tu est. Quid ergo? Statimque: orabo spiritu, ora-
bo et mente; psallam spiritu, psal-
lam et mente. Hec duo licet in
una eademque ymo in una eadem
sint anima, non sunt tamen
unum in anima una, quia sane
differentia dispensantur. Ubi autem
ex apostolice lectionis intelligenciam
et circumstanciam comprobamus.
Instruens quippe predicatorem et
predicationis utilitate aperiens
culpavit(?) indiscreta visiones misteriorum
sine interpretacionibus visionum
et enarrationem(?), difficilemque exposi-
tionem rerum inutilem et re-
prehensibilem esse in celestibus mi-
steriis ad noticiam auditoribus exposuit.

eam pericia predicatoris Si enim
sola ymagines corporum que dicuntur
volvuntur in animo auditoris
frustra sermo sonuit nec habita
nec proveniente intelligentia
post quam sola predicatio sonu-
it Unde idem apostolus Si nescie-
ro virtutem vocis ero ei cui loquor
barbarus et qui loquitur michi
barbarus Cum simile est quod
predixi si orem lingwa spiritus
meus orat mens autem mea
sine fructu est Appellatione lin-
gwe pergram signa sola verbo-
rum vel verba formantur quamlibet
obscuram et significationum rerum
prolationem sine expositione
nia aplica sensit auctoritas
Tunc quippe id est si orem orans
lingwa id est cum sola signa rerum
proponimus et non exponimus
spiritus orat mens est sine fructu
quia ymagines versantur sed
intelligentie non sequitur fructus
Hac igitur acceptione apostolus
accepit mentem superiorem ani-
mi vim que rerum veritatem acci-
piens latentem etiam in rebus
dubiorum quotiam post formarum
obiectionum attingit Spiritum vero
inferiorem anime vim ubi ipso-
lens fantasiarum congeries vel
simplicitas rerumque discolor vel
tur ymaginalis obiectus fa-
ciem veritatis nec parere sinit
nec parere permittit Etiam vero
nomine spiritus commune est etiam
bestiis Dicit enim spiritus ratio-
nalis et hominis mentis proprie vo-
cabulum quod est nature rationalis
Ideo etiam anime vir vim que
nobis belvis quod communis est spi-
ritus appellatione que vero nobis
singulariter et excellentia est

electiore mentis appellatione
signavit Non absurde igitur
post istam etiam anime duplicem
potentiam spiritus scilicet et mentis
binarius anime comparatur

De octava significatione bina-
rii cur naturam humanam signi-ficet

ij Natura quoque humana bi-
nario decenter exprimitur
quia ex duabus subsistit
essentiis visibili et invisibili
corporea et incorporea exteriori
et interiori corpore et spiritu Cetera
etiam invisibilia quecumque binaria
connexione sibi iunguntur binario
sine contradictione et omni am-
biguitate notantur Hec sunt
que vel federe nature sibi soci-
antur ut corpus et anima a-
processu inchoatum se committa-
tur ut dei et proximi dilectio
timor et spei compunctio et devo-
tio fides et operatio et actio et
contemplatio aut sibi comparat
ut testamentum novum et vetus
aut invicem concluduntur sine
in progressu temporis ut presens
et apparata vita et mors et vita
que nunc est et futura sine in
conditione ut visibilia et invisi-
bilia sine in contrariis ut para-
disus et gehenna aut spiritualiter
fiunt unum aliquid ut Christus
et ecclesia unum corpus et iudei
et gentiles et homines et an-
geli ecclesia una Hec invisibi-
lia si exprimimus propriis signare
vocabulis corpus et animam ap-
pellabimus humanam naturam
dilectionem dei et proximi carita-
tem timorem et spe affectionem
compunctionem et devotionem operam
spiritualem fidem et operationem iu-
stitiam actionem et contemplationem
perfectionem vite testamentum novum

et veteris scriptura divina per ppa
radnersa vitam et mortem· va-
riabilia· vitam que nunc est et
futuram statum vite totius·
visibilia et invisibilia· vrinat-
statem· paradisum et gehennam
incarum iuste retributionis per
et ecclesiam· integerrimi ppm
iudeum et gentilem· vel homi-
nes et angelos celiam Et
non modo hec invisibilia qui-
bus res due diverse sibi invicem·
tur binario significant· hap
ciam res multe ut timor so-
lus et spes sola· et fides sola
et contemplacio sola· et fait
scriptura dominus· anima sola
et corpus solum et penitencia
sola binario exprimitur propter
quasdam tamen divisiones et pro-
tates que secundum binarium
in eis considerantur Exem-
pla quibus eadem natura
diversis exprimitur nominibus

a Exempla quoque quibus
corpus et anima singu-
lis misticisque nominibus
exprimuntur de multis ista sunt
Scriptum est in Job· homo na-
scitur ad laborem et avis ad
volandum· Loquitur et Job de
de impiis desiderabile argentum
eorum vitia hereditabit lap-
pa in thabernaculis eorum
Amos quoque Percuciet domus
domum maiorem ruinis et do-
mum minorem scissionibus Et
paulopost Induistis super omnes
decorum vestrum et supra-
caput vestrum calvicium Dicit
psalmista similiter Etenim pas-
ser invenit sibi domum et turtur
nidum ubi ponat pullos suos
Et nomine domus hic sensus
est et racio talis Cur nomine
hominis corpus et avis nomine significatur
anima·

b Nomine hominis corpus intel-
ligendum· genesis dicit· cum
dicit deum formasse hominem
de limo terre quod utique de corpo-
sola et non de anima dicit Et ita
enim opportet racienti materia non
convenit Exterior autem homo ut
de limo formatus id est formatus fuit
prime originis ut terra et in terram
ibit Anima porro privilegio na-
ture felicioris similis est avi quia
intellectu et iusticia ac si dua-
bus pennis sursum evecta celo-
stes auras et plagas involit
de terras intellectu veritatem ius-
ticia pietatem concipiens Unde
ille Quis dabit michi pennas
sicut columbe et volabo et requi-
escam· Iterum si sumpsero pen-
nas meas diluculo et habita-
vero in extremis maris Dicit
eciam ad sanctos Si dormiatis
inter medios cleros erunt pen-
ne columbe de argentate Et
quia exterior homo corrumpitur
ideo homo nascitur ad laborem
quia vero interior renovatur
ideo avis nascitur ad volandum
Labor tamen hominis penitencie
cruciatus intelligitur Ut legitur
in primo tytulo pro octava· Lla-
boravi in gemitu meo· la per sin-
gulas noctes lectum meum lacrimis meis stratum meum rigabo
Volatus autem anime intencio
et aviditas eternitatis accipitur
ut ait theologus noster Si
consurrexistis cum christo que
sursum sunt querite non que
super terram que sursum sunt sa-
pite ubi christus est in dextera
dei sedens Cur argentum area
thabernaculum corpori similetur

c Argentum lucentis natu-
re est et sonore et anima
lucet per illud quod signa-
tum est in ea lumen sonora vero

habetur per eam unde significatur graciam. Corpus propter corrupcionem et mutabilitatem tabernaculo comparatur. Quod ad tempus erigitur et diruitur ad tempus. Unde Ezechias cum convaluisset ex infirmitate. Generacio mea etc. Dem quod tabernaculum peregrinancium est et militancium et quamdiu sumus in corpore peregrinamur a domino. Et milicia est vita hominis super terram. Unde Petrus Certus sum quod velox est deposicio thabernaculi mei. Signum autem corpus dicebat. et quia scriptura dicit Qui in sordibus est sordescat adhuc. ideo desiderabile argenti ab urtica hereditatur. quia virtutes interiores captivantur a vicijs que quidem instar urtice pungunt per suggestionem. Urunt autem per delectacionem. Vel pungunt per consciencie stimulum. Urunt autem per consciencie desiderium. Lappa enim herba mordax et a vestimentis quibus inheret ad evellendum difficilis. Oritur in thabernaculis si regnat peccatum in corpore sensus eius corporei qui sub natura vestitur ingenuitatis germine maculantur. Desiderabile argenti anime fidelis ab urtica non hereditatur quia ea habet in promissione. Emissiones tue paradisus malorum punicorum cum pomorum fructibus. Sed nec lappa oritur in tabernaculis sanctorum quia vox exultacionis et salutis in tabernaculis iustorum. Unde ille. Ego autem sicut oliva fructifera in domo dei.

Cur domus maior et domus minor in eadem veniunt significacione

Non sic autem impij non sic sed quorum desiderabile argenti ab urtica hereditatur et in quorum thabernaculis oritur lappa. eorum gemina domus maior percutitur ruinis cum anima polluta delectacioni turpi cedit et cadit lapsibus viciorum. Et domus minor scissionibus cum caro dissolvitur separacione peti et sensus carnis dividitur per copula carnis. Domum esse corpus inde docemur. Et si terrestris domus nostra corrumpitur scimus quia habitacionem habemus adeo non manufactam eternam in celis. Quia vero veritas dicit spiritus est deus et eos qui adorant eum in spiritu oportet adorare. Et veri adoratores adorabunt eum in spiritu. Et domus ea domus oracionis vocatur colligitur quoque spiritum dici domum et esse. Sed quia maior est anima corpore non solum quantitatem quam habet nullam sed secundum dignitatem quam habet multam. ideo ipsa quidem maior. corpus vero minor dicitur domus. Domus porro iustorum integre perficiant fundate enim sunt super firmam petram. Et fundamenta eorum in montibus sanctis. Unde nec maior domus ruinis percutitur quia is qui interior est homo renovatus de die in diem in divinam transformatur ymaginem a gloria in gloriam tamquam a domini spiritu. Nec domus minor scissionibus quia mortale hoc induet immortalitatem et fulgebunt iusti sicut sol in regno patris eorum quod utique de corporis gloria dictum accipitur si se-tenae sensus intelligitur

Cur dorsum et caput eidem

significacioni respondeant
Quorum dominus maior in
imus, minor vero superi
bus percutitur. corpus eciam
dorso induatur saccis et prope
caput calvicium. Per dorsum
posteriorem corporis partem ea
que posterior et abieccior est
in nobis pars, corpus videlicet
et totum significatur. Nam
utique in dorso posteriore corporis
parte nec partes operative ut
organa sensuum inveniuntur,
sic ut apostolus dicat et nemo
contradicat. Scio quia non ha
bitat in me hoc est in carne
mea bonum. Saccus tela vilis
et ignobilis, et qui in merore
et confusionis indicium vestie
batur indicium, typus est pecca
sicut dicit david in decoracione
domus sue. Convertisti planctum
meum in gaudium michi concu
disti saccum meum et circumde
disti me leticia. Quod est quia
peccatum disrupisti, planctum con
vertisti in gaudium desperacionem
vertens in spem, tristiciam in
leticiam commutans, sicut et
in promissione tua. sed tris
ticia vestra vertetur in gaudium
Et circumdedisti me leticia. in
terius scilicet et exterius. in
fide et operacione. Et enim neque
planctus neque gemitus. sed
nec confusio postremo nec ulla
omnino dolor esset, si non ob
esset peccatum. Igitur cum ablata
preciosa veste salutis et iusticie,
sordibus et ignominia peccati
corpus amicitur, induatur
super dorsum saccus, induitur
que caro sicud diploide confu
sione sua. Induatur et super
caput calvicium, cum decore
virtutum ac si nitore crinium

F

facies nudatur, decoreque spoli
atur interior. Crinibus quam
maxime vultus ornatur et
splendor colleccio. subtilitasque
virtutum concupiscibilem ge
nuit et ingenuit ipsi anime
decorem et graciam. Hac vero
racione per caput exprimitur
anima, quia ut caput altius
est ceteris partibus. et toti corpori
principatur. Unde dicitur caput
a capiendo, quia capit et re
tinet in se omnes sensus. Sic
anima sublimior est corpore
et princeps et capud totius
sensum corporis. Saccus non ami
citur anima fidelis. sed veste
regia et egregia. Sicut dicitur
de ea in canticis predilecto. As
stitit regina a dextris tuis in
vestitu de aurato circumdata
varietate. Unde gratulatur et
ait. Gaudens gaudebo in domino
et exultabit anima mea in deo
meo. Quia induit me vestimen
to salutis et indumento iusticie
circumdedit me. Denique qui
non habet vestem imperialem
a communio regis excitur, eicitur
que ligatis manibus et pedi
bus in tenebras exteriores. Pro
pterea monet auctoritas. omni
tempore vestimenta tua sint candi
da. Et alias beatus qui custodit
vestimenta sua ne nudus am
bulet et videant turpitudinem eius.
Sed neque calvicium induatur ca
pitibus electorum. quibus dicitur
capillus de capite vestro non peribit.
Et capilli capitis vestri omnes numerati
sunt. Qualiter passer et turtur
idem ipsum significent. Cap.

G

Passerem et turturem pariter
ponimus et carne, quia

levis est illa et agilis ad vo
landum intencione superiorum
hoc predicatur merito et castitate
virtutis beata cum paucis moratur
et vivit multitudines fugitans
exemplum. Probat hanc interpre
tacionem premissa sententia ubi dum
dixisset cor meum et caro
mea exultaverunt in deum vivum
hanc subiecit supplicatur passer
invenit sibi domum et turtur ni
dum sibi sed premisit etiam quasi
probare volens rem manifestam
per obscuram significatam per
significantem, cor scilicet et car
nem exultasse in deum vivum
quia passer invenit sibi domum
et turtur nidum ubi ponat pul
los suos. Hic enim passerem ad cor
et animam, turturem retulit ad
carnem. Cor enim pro anima accipi
endum sub titulo presencia matu
tina dicitur laudabunt domi
num qui requirunt eum vivent
corda eorum in seculum seculi. Pulli
passeres memoria intellectus
voluntas et cetere virtutes tam par
te et non pariture scilicet iusticia
iusticiam non peribit sed manet in
seculum seculi et pacia pauperum
que non peribit in finem, et hec
domus sancta qui permanet in se
culum seculi et caritas que nunquam
excidit. Pulli turturis continen
cie rigor opera iusticie. Sicut
vero caro et cor in unum sunt
sic una eandemque rem passer
et turtur sibi invenerunt, sed ille
in domum ista in nidum. Hinc
est igitur domus hec et quis
est iste nidus. Non est domus
hec humane creacionis sed quam
sapiencia sibi edificavit sed quam
decet sanctitudo in longitudine dierum.
Domus denique patris quia man
siones multe et maiores multi

sunt. Liquet iam quia Christus est
in quo habitat omnis plenitudo
divinitatis corporaliter qui quidem domus
est in quietem inhabitancium, nidus
ad exemplum continencium. Domus
in firmitate et structura virtutis
nidus exaltatus super arborem
crucis quia caro manere pacien
tis efficitur in gracia continentis.
Sic celestem carpens originem struc
turam respice dei verbum plenum
gracia et veritate et sume inde
quod vis et quantum vis quia
de plenitudine eius omnes accepi
mus continenciam in cruce graciam
veritatem in fide, disciplinam in
opere. Est enim domus arti
ficis structura et pictura mul
tiplici firmiter edificata subsis
tit, nidus ad tempus struitur et
destruitur post tempus, sic opera iusti
cie persistunt virtutes vero cum
celum et terra transibunt non tran
sibunt. Sed hec respicit quod Christus
semel oblatus est ad multorum
exhauriendam peccata. Peccato mortu
us est semel quod autem vivit
vivit deo. Resurgens enim ex
mortuis iam non moritur mors
illi ultra non dominabitur. Et si
mortuus est ex infirmitate sed
vivit ex virtute. Duos qui si
bi consenciunt super terram
idem ipsum exprimere. Capitulum.
·h· Et consencientes duos proba
bilitur corpus et animam sen
timus. Si duo ex vobis aut
vacitas consenserint super terram
de omni re quamcumque pecierint
fiet illis a patre meo. Ubi con
siderandum quia non dicitur sim
pliciter consenciunt, sed scribitur
et adiungitur super terram. Contra
enim quociens est consensus corporis
super terram fructuosus. Contra non
est peccatis minimum iunxere consensum
quia terra serpenti cedit et con-

reditur in abyssum. Unde dicitur illi
terram manducabis omnibus
diebus vite tue, et iudicium pri-
me sustinens maledictionis per
fructu spinas et tribulos ger-
minat. Caro enim concupiscit ad-
versus spiritum et spiritus adversus
nervus spiritum. Consentire autem debent
ad invicem spiritus corpori, corpus
sibi invicem spiritus corpori, corpus
spiritui, ille corpori in debito ne-
cessitatis, hoc spiritui in pietatis
obsequio. Et ideo non in terra sed
propter terram debet celebrari con-
sensus ut quicquid agitur ab
eis in laudem dei et fructum
ordinetur iustitie, et non humana
in sensibus preceptis opinio sed
divine denunciationis beneplacitum
citum appetetur et applicetur.
Hic quicquid patitur ab eis
concreditur eis et post spacio
disciplina fides pietatem puri-
tatem vita intellectus veri-
tatem fidem denique concludit
certitudo salutis. Idem.

i D Uo quoque passeres qui
venerunt asse uno, cor-
poris et anime suscipiunt
interpretationem. Utrique enim dicitur
passer, prima sue dignitatis
gloria, peregrina et illud sine
gravi pondere primitive corrup-
tionis, et ea propter turbacionis
molestias naturaliter quasi volatile
pennatum supernum scandit. Eadem
aut venit et duo dicuntur in uno.
Hoc as et dipondio inpondere
ribus. Hiis igitur fides est
quia pretium est nostre salutis et
una est quia de uno est. Et
quia iuxta apostolum fides est rerum
sperandarum. Passeres duo ve-
niunt asse uno, cum corpus et
anima divino cultui mancipantur
propter promissiones sperandarum.
Et unus passerum ca-
dit in terram quia corpus mo-
ritur, et in eam dei sua sump-

tum est. Initiatur et redditur
terra nec sine patre quia non
sine voluntate dei et iudicio.

k B Urdones eciam duos in
quibus naaman syrus
tollere volebat terram israel
ut in ea deo sacrificaret
corporis et anime accipimus.
Terra israhel caro christi est, quam
beatificat sanctus in principio
cuiusdam psalmi. Unde ipsa
in quirens domine terram tuam
et in fine, etenim dominus dabit be-
nignitatem et terra nostra dabit
fructum suum. Beatificanda enim
est et in principio et in fine, id est in
conceptione et in morte, quia in
illa nostram naturam assumpsit
et sanctificavit, in hac liberavit et
redemit. Hanc portare debemus
id est per eam et secundum eam con-
tinentiam in carne, graciam in
anima presentes. Sic enim pre-
cipitur psaltere de terra sanctis in
Quod tunc facimus si fidem et
memoriam incarnati verbi et
per devotionem fundamus in corde
et per disciplinam demonstramus
in opere. Et hoc quidem mone-
mur in canticis. Pone me ut
signaculum super cor tuum, ut si-
gnaculum super brachium tuum.
Debitores duos sub eadem
significatione cadere, capitulum

l D Uo debitores quibus debi-
torum partem remittit
villicus apud dominum diffa-
matus corporis et anime quenit
gerere racionem. Homo enim di-
cebus mediator est. Homo quia
caro, deus quia verbum. Is
villico spiritui racionali tradidit
bona sua, dona nature et mu-
nera gracie, ut operis sensum
et intellectum, conscientis graciam
retineret et iusticiam. Sed vil-
licus naturam corrumpens

et graciam, cum in honore esset
non intellexit comparatus est iu-
mentis insipientibus et similis
factus est illis. Unde merito dif-
famatus ab acerrimis mordaci-
bus que testibus conscientia propria
et operibus vite, stat reatus et
opacatus ante tribunal iudicis
metuendi, iussus reddere racionem
villicacionis sue, colligere sub-
itum rememoracionis apparatum
expressum et cursum vite prioris
quid cur qualiter quantum ubi
quando cogitaverit dixerit egerit.
Tempus autem reddende racionis
post peccatum est, et ante mortem.
Iam enim id est ultra post peccatum vel
post mortem nemo poterit vil-
licare, pro eo potestatem tollere
impeccandi qui enim facit peccatum
servus est peccati. et morte tempus
operandi, et locum eripiente pro-
merendi. Et quia iniquitas gra-
vi pondere premit agentem
et confitentem rubore suffundit.
ideo villicus viribus se dolet
destitutum. Fodere valens, sub-
vertere et colere terram corporis
penitenciam et pudore suffu-
ditur mendicare erubescens co-
ram plagam et implorare medi-
cinam. Remare prudencie prin-
cipis consilio debitoribus singulis
debitoribus domini sui corpore scilicet
et anima remittit uni dimidiam
debiti partem alteri quintam reci-
piendus propter hoc in taberna-
culis eorum cum exultacione
et salute, vero enim exultacionis
et salutis in tabernaculis iustorum

Sacramentum utriusque debi-
ti et debitoris capitulum sequitur

Hoc est autem utriusque
debiti sacramentum. Iam
debet centum cados olei
perfeccionem gracie. Corpus centum
choros tritici perfeccionem iusticie.
Perfeccio gracie in cognicione
et perfeccione subsistit. Cogni-
cionem exprimit oleum eo quod
lucet, perfeccionem eo quod pascit.
Porro prima et altera pars huius
perfeccionis que in cognicione et
perfeccione subsistit, fides est et di-
leccio, quia fides intelligit cari-
tas firmat. Dimissa igitur resti-
tucione debiti plenioris, altera
pars corrigitur scilicet cognicionem
que nec dum perficitur in visione
contineat in fide, et societate quia
nec dum repletur in perfeccione,
recogitet in dileccione. Sic enim
fidem idem cum dileccione tenetis
scribimus. Quod qui completur quin-
narius caritatis significativus, et quin-
quinarius significante fidem cum
duo partes sub quinque reperies quorum
significaciones minorum cum racionibus
suis, suis dicemus in locis. Sa-
ne perfeccio iusticie triticum ex-
primitur, quia granum hoc elec-
tus et mirabilibus est aliis
et iusticia ceteris bonis anteferatur.
Triticum seminatur intacta ut
multiplicetur, iusticia per corpus
corporis sensibus operetur. Centum
perfeccionis quasi quintam partem
haberemus, si delectaciones nullas
sequeremur. Quatuor tamen eius
partes habemus si exhibemus
corpora nostra hostiam vivam sanctam
deo placentem, racionabile obse-
quium. Racionabile obsequium in di-
screcionis consideracione, hostiam
placentem in oblectacione virtu-
tis, sanctam in intencione interiori,
vivam in retencione proposita. Di-
missa igitur quarta parte id est viginti
choris remanent quatuor partes
id est octoginta chori, si iusticiam inte-
gritatem quam nec dum habemus
in perfeccione corporeis tamen sensibus
operamur in operacione. Sic
quippe sedentes in humiliati scribi-

nuis b xxx qui exequatur
iusticia secundum premissum ex
emplum significaute exemplum
tio quoque sensum interprete com
pletur cum de eis quater qui
quies quatuor Sub tercia diff
finicione continet nona dua
litas significatio et decima et
undecima cum capitulis suis
Nona significatio cur caritati
ascribatur dualitas j
Duplicem esse materiam in qua
caritas operatur ij
Cur in flatu et igne spiritus
dilectionis est datus iij
Duo esse signa quibus dilec
cio dei cognoscitur iiij
Quod nobis deum esse diligendum v
Quod speculacione facture attol
limur in laudem dei vj
Quod beneficia gracie exigunt
similiter in dilectione dei vij
Qualiter opera caritatis bina
rius significet caritatem et du
plicem eam esse pacientem viij
Duobus etiam modis carita
tem esse benignam ix
Quatuor esse in consuetudine de
paciencia x
Diffinicio paciencie et opposite
diffinicionis xj
Generiorem esse pacientiam
contrariorum que ex difficultate xij
Quibus ex causis paciencia
impeditur xiij
Quibus ex causis principa
liter oritur xiiij
Duplicem esse fructum cur
paciencia adscribatur xv
Compassionem et dilectionem
utramque ex duplici causa procedere xvj
Decima significatio cur beni
gnitati asscribitur dualitas xvij
Quid sit iusticia et quid consi
stat breviter diffinitur xviij
Undecima significatio cur dua
litas caritati ex affectione scita xix

Diffinicio timoris et spei et
quid utraque efficiant xx
Duas species esse timoris xxj
Quod ex duplici causa procedat
prima timoris species xxij
Quod duplici ex causa procedit
secunda timoris species xxiij
Duas esse species spei xxiiij
Quod duplici causa procedit primam
speciem spei xxv
Quod duplici causa similiter proce
dit secundam speciem spei xxvj
In quo sit prior spes timore
et in quo timor prior illa xxvij
Differencia timoris et spei
secundum effectus xxviij
Diffinicio affectionis et diffini
cionis oppositio xxix. Nona
significatio cur caritati asscri
batur dualitas Capitulum j

Caritati etiam bi
narius compa
tur tam secundum
materiam quam
secundum operacionem
operatiam caritatis
sicut diciturque vero
habetur ipsa operacione quod agit
ipsa. res ea quam amat et ad
quam suum committit et mittit
affectum. materia eius est res ad
res per quam et prodit affectum
et ad effectum procedit. operacio
eius est. Est est caritas ordinata
si materia et operacio est ordinata.
Potest enim esse materia ordinata.
licet ordinata non sit operacio. Si
non e contrario. Si materia illa di
gitur addiligendum que dili
genda est. et non diligitur ut
est diligenda est caritas ordi
nata secundum materiam. secundum
operacionem non est ordinata. Re
quirit porro operacio esse ordinata
si materia non est ordinata. id
est. si non eligitur addiligendum

quod digne eligitur et diligitur.
Duplicem esse materiam in qua caritas operatur c. ii.
o Hiis dictis dicimus quia
materia caritatis deus
est et proximus. Deus
enim diligendus est propter se ipsum
proximus non propter se ipsum sed propter
ipsum. Unde bis dedit spiritum semel
in terra per emissionem iterum celo
per missionem. In terra per flatum,
celo per ignem. Cuius cause
hec michi videtur causa et est
ignis ad superiora contendens. di-
lectio accipitur dei, deus unus ut
legitur in scripturis et sentitur
in cordibus ignis consumens
est, flatus oris dilectio accipitur
proximi, quia anima ipsa flatus
appellatur. Quid inde docemur
Omnem flatum feci ego et propter
modicum quid contristavit illum.
Denique in prime conditionis ex-
ordio cum inspirasset deus in
faciem hominis spiraculum vite
factus est homo in animam viventem.
Et quia instaurandus homo meri-
to prevaricationis perdiderat spi-
raculum vite, non enim permanebit
spiritus dei cum homine quia ca-
ro erat, ideo post resurrectionem
insufflavit in faciem eius spira-
culum vite spiritum sanctum hominem intro-
ducens ad cor, talique docens
misterio quoniam qui erat creator
is redemptor erat, et qui dede-
rat spiritum in conditione, idem
eundem restituebat in reparatione.
Quare diligendus est in terra
quia caro est et redemptor. Di-
ligendus est in celo quia deus
est et creator. **Cur in flatu et
igne spiritus dilectionis est datus**
p. Dicentur autem per duas res
que sine aliis esse non
possunt, spiritus dilectionis
est datus quia nemo ad perfectam
caritatem pervenire dicatur hic, sed si

eam habet ad alium peccatum in-
greditur egrediturque, quemad-
modum flatus ab alio flatur in
alium. Et ignis ut sit, preter se
semper exigit aliud. Denique spiritus
sanctus per ignem caritatis datur
in quo et accipitur non est uni-
us, sed duorum, patris videlicet et
filii, a patre procedens et filio. Ideo
hic ignis nominatur et flatus,
unde Ignem veni mittere in terram.
Et moyses in cantico Flavit spiritus
tuus et operuit eos mare. Postre-
mo in celebri illa missione factus
est de celo sonus tamquam
advenientis spiritus vehementis, quo
flatus erat qui videbatur et ap-
paruerunt illis dispertite lingue
tamquam ignis quia hic erat
qui mittebatur. **Duo esse signa
quibus dilectio dei cognoscitur**
q Duobus etiam signis
est cognoscere si dei dilec-
tionem habeamus. Si fa-
cimus scilicet quod precepit, et si
quod promisit amamus. Unde
veritas Si diligitis me man-
data mea servate. Et alibi Primum
querite regnum dei et iusticiam
eius. Si facimus quod precepit
exhibemus obedientiam. Si quod
promisit amamus, suspiramus
ad gloriam. Et licet per preceptum
veniatur ad regnum, datur enim
genti facienti fructus eius
amor tamen regni implet au-
steritatem precepti, et quo ar-
dentius gloria appetitur eternitatis
hoc vehementius sustinetur labor.
In ... difficultatis vilis ex-
ortatio et promissio terminis dissol-
vit robustissimas vires. Preci-
si maris et polliciationis singula-
ris ... quoque ad ardua
provehit. Duo sunt igitur que
precepit deus, credere et agere.
Fides enim sine operibus mortua
est. In fide habemus accessum

in operatione colligimus meritum fides dirigit intencionem. operacio vitamque remunerat. Item duo promisit resurreccionem corporibus et hereditatem incorruptibilem. conservatam in celis. Sed resurreccione reparatur humana / in hereditate natura glorificatur. Sic igitur facimus quod precepit. et si quod promisit diligimus. vere deum diligimus quia et precipienti obedimus et promittenti gratias habemus.

In quibus deum esse diligendum.

.v. Diligimus autem deum tum in se tum in operibus suis. Et modo quo enim est diligibile dei ad naturam eius spectat et ad opera. Potius autem ad naturam quam ad opera suis. Ideo potius ad naturam quam ad opera / quia et si mirabilis est in suis, mirabilior tamen in se. Dicto vero suis ad opera quam ad naturam quia invisibilia ipsius per ea que facta sunt intellecta conspiciuntur. Diligendus est utique in operibus suis quia cuncta que operatus est ipse modo sola bonitate et nulla vi nullius operatus est merito et erant cuncta bona valde. Diligendus est etiam diligentius in sui natura, cum si opera nulla et opem suam sui nullus conspicit / quia magnus dominus noster et magna virtus eius et sapientie non est numerus. Tria posuit et trinitatem expressit. Magnus dominus refertur ad patrem, magna virtus ad spiritum / sapientia innumerabilis ad filium. Patri enim ascribitur potentia / sapientia filio / virtus spiritui sancto. Illud etiam simile est. Quis similis tui in fortibus domine / quis similis tui / magnificus in sanctitate / terribilis atque laudabilis et faciens mirabilia / fortitudinem dicimus et dicimus ad hunc referendam ad patrem. Sanctitatem filio comparari. filius ipse dicit. Et pro eis ego sanctifico me ipsum ut sint et ipsi sanctificati in veritate. Terribilem atque laudabilem spiritum intelligimus / quia spiritus nomen est terroris et pietatis. Utrumque dicimus / quia utrumque legimus. Alibi quidem legimus. spiritus tuus bonus deducet me in terram rectam. Alibi misisti iram tuam que devoravit eos sicut stipulam / et in spiritu furoris tui congregate sunt aque. Et ideo spiritus furoris dicitur terribilis / spiritus bonus laudabilis. Porro quod sequitur et faciens mirabilia. vel communiter ad totam trinitatem refertur / vel specialiter ad eundem spiritum. de quo ipse filius / in spiritu dei eicio demonia. Deum igitur super omnia diligere et singulari debemus affectu. tamquam super eminentissimam naturam. potentissimam. pulcherrimam / singularem / mundissimam / sempiternam. sibi ipsi de se ipsa sufficientissimam. Diligere deinde debemus ea que fecit quia ea ipsa quoque diligit sicut scriptura dicit. Et vidit deus cuncta que fecerat. Per visionem enim amor intelligitur. .8. Communiter quia id cuius amore trahimur sepius intuemur. scriptura idem ipsum testificante ubi amor ibi oculus.

Quod speculatione facture attollimur in laude dei

Item duobus modis attollimur in dileccionem dei speculacione facture / et beneficio gratie. Speculacio facture sic nos attollit intuente in dileccionem dei partim secundum statum. partim secundum simulacrum. Status consideratur in natura et officio nature / id est in perfectione generis et usu utilitatis. Hoc est quod sit et ad quod

Simulacris cognoscat in signi
ficatione quam gerit. Sicut
enim omnibus factura excellencior
ymaginem picta, in ipsa picta et
licet magni estimetur vina
citate in generum celestiorum acti
gere condiciones corporis et vires
incomparabiliter tamen excelle
cius est cernere quid significat
cum sermo ante andiacomi cum cir
cle significande germanitate
similitudinis comparentur. Si
natura enim considerat res in se
in significatione propter se summa
in significatura quid valeat ipsum in signi
ficatione quid valeat sensum
edocet. In uno ad quid proficiat
in altero quid proficiat intel
ligo, Item fidem, item mores
item officia honestissime vite
natura corporis si tu ea diligenter
deliberes, inspirat, instruit, or
dinat. Denique invisibilia dei
per ea que facta sunt intel
lecta conspiciuntur, sempiterna
quoque virtus eius et divinitas
nec modo conspiciuntur verum
etiam diliguntur. Unde quia
delectasti me domine in factura
tua et in operibus manuum tuarum
exultabo. Nam velud a pictu
ra quam periti manus artificis
eleganti forma composuit et
multiplici colore beavit animus
et tu spinimus in admiracionem artis
et artificis celebramus indus
triam sic arcubus extollimur
propter res clamante factura
mundi in mensam eius pote
nciam, qui fabricam tante molis
solo nutu ex non existentibus
fecit existere. Immutabilem quoque
et immiabilem cognoscimus esse sa
pienciam, qui remota et vicina
similia et dissimilia sibi lege
regit et dirigit. Predicabilem

et amabilissimam bonitatem
eiusdem qui tot comoditates
vires medicinas sola bonitate
rebus et nationibus affixit.

Quod beneficias gratie cogi
mur similiter in dilectionem dei

x. Beneficium gratie ut dicat
apostolus in divicias bonitatis
et longanimitatis divi
ditur. Longanimitas ad primam
quantum ex se est peccatorem addu
cit, quia deus nec pie voluntati
affectum patitur ire et transire in
effectum nec statim subito fecit
complementum peccantem hortatur pe
nitencie longanimitatis pacie.
Similiter bonitas colligitur ex
beneficias gratie, sive corporis et
anime, sive presentis et future
sive quod per se ipsum operatur in
tecmis, aut visitacione inspira
tionis occulte, aut exhibicione
virtutis exterius per miraculum
exhibite, sive quod per nos et
quod occasione sumpta ex nobis
operatur sive deum parcis iam
bonus supplicacionibus et divi
ne laudationis officia et cetera
iusticie opera actiamus. Sepe
enim cum hoc facimus comprit
ex improviso et visitat nescien
tes gratia divine operacionis.
Ergo quia memoria beneficiorum
beneficium in memoriam reducat
et votum gratia muneris de
vota largitorem benedictione
concelebrat et forma parcium
rerum forma est non apparen
cium, et laus facture factoris
est titulus, optime sensimus
et dicimus ex speculatione fac
ture et beneficio gratie attolli
dilectionem nostram in illius diligi
bilis invisibilis quoque nature sem
piternam et super eminentissimam ma
iestatem.

Qualiter ppter opacionem binarii
us significet caritatem et du
plicitate eam esse pacientem

x. Propter operacionem binarius
caritati comparatur quia
caritas paciens est beni
gna est. Paciens parata tante
mentis industria sufferat si
quid inferatur, benigna prom
pta impendere celari et devota
liberalitate si quid exigitur
paciens ad convicia, benigna
ad pietatis officia. Paciens de
niqz nitatur per sufferenciam
temptacionum, paciens optat se
ad tollerantiam immutari. In
tra se ne quibus impetitus et in
peditus furenti et urenti tur
bine temptacionis cedat et va
dat querulus in pelagus pal
lentis tristicie et cure morda
cis fluctibus absorptus spem
operarum amittat et vitam.
Optat se ne victus ab agone
resiliat, et abeat retrorsum
aut estum concepti furoris
igneis oculis. et timidis la
biis ... honestatem pur
purei pudoris amictu, improp
bris et imprudens offendat et de
sciat. Degentibus et contra quos
prius ... facie proposita
fervescat sanguinis et ira scin
tillant oculi ... facies
qz quod ipse, non iam esse
hominis non sanius ... o
rescens. Archi quoqz anathe
ma est vir frontis attrite
umbram etiam horreo eius
cuius vultus sanguinea pu
doris nube velatur. Sic ...
tur anima mea. Hinc vene
ratur. Quatuor autem modis
adversantur inimici nobis, voto
affectu actu pertinacia. Unde Cri
pe me de operantibus iniquitatem
et de viris sanguinum salva me
Inimicos voto insurgentes affectu
operantes iniquitatem actu viros
sanguinum pertinacia intelligimus
Duobus etiam modis cari
tatem esse benignam, cap

ij Benigna est quoqz caritas
tum in se per affectionem
bonam, tum in alium per compassionem
per affectionem ut prima sit inte
rius respectu retribucionis et volun
tas ordinata, dispositio opera
cionis. Quia deus in causa est prin
cipalis, si res per dignitatem singu
larum operum ordinata est. Be
nigna in alium per compassionem
ut condoleat miseris, compatiens
tibus affectu. et subveniat bene
ficencie fructu. Ergo sufferto
molestias. quia caritas paciens
est impende beneficia quia caritas
benigna est, unum sine altero
minimum est, nec in foro nec in urbis
venit asse uno aut sufferat eis
non diligas. aut diliges que
non sufferas. Deo utrumqz exigit
et utrumqz precipit. Date et quid
... qui cuncta bona dat et da
bitur vobis. dimittite et dimit
tetur vobis, date dimittite pe
tentibus ledentibus beneficia
offendentibus. quia caritas beni
gna est, et paciens vincens a
maciam, discordias mitigans
unum bonum inter duo mala ma
ior est autem caritas in eo quod
paciens est quam in eo quod be
nigna est. Paciencia enim species
et affectus benignitatis est. Beni
gnitas non est species et affectus
paciencie. Nam qui paciens est be
nignus est etiam eo ipso qz

paciens est, sed non convertit.
Paciencia enim infert et diuidit
benignitatem ut speciem generis
sui. Benignitas et si faciat non
infert tamen pacienciam. **Qua-
tuor esse inquirenda de paciencia**
De paciencia dicere debemus
a quid ipsa sit, dicere quid
eam impediat, dicere unde
oriatur, dicere propter quid ad hy-
beatur. Sic totum hoc faciemus,
faciemus naturam, faciemus re-
pugnanciam, faciemus causam,
faciemus utilitatem. **Diffinicio
pacie et oppositio diffinicionis**
Paciencia est difficilium et con-
b trariorum quidem tercium simplex
diligens quidem perpessio. Pro-
terimus verba et rerum verita-
tem inspiciamus. Difficilium
dixi et contrariorum rerum quia
cum res difficiles assumitur
et non contrarie, est etiam cum
contrarie et non difficiles, est
cum utraque vel utrarumque assu-
mitur species. Difficultas consi-
deratur rerum quantum ad eas ip-
sas, contrarietas quantum ad vo-
luntatem subeuntis eas. Dif-
ficilis est virginitas quantum ad
se ipsam, quia in carne vivere
et contra carnem, esse hominem
et angelum vincere, ardua et
predicanda est vita hominis prop-
terea. Sunt tamen quibus dif-
ficultas hec non invenit contra-
ria quia sine labore carnis vir-
ginitatis labore suscepto, con-
tinencie trahunt odore, et ut
ita dictum sit, rem bellicam
sine bello tuentur et assequntur.
Calicem porro aque frigide
pietatis intuitu porrigere, non
est ardua difficilis quidem res, eas
tamen contraria et opposita, qui
exultant in rebus pessimis
et letantur cum male fecerint.
Pro hac distinccione diximus
difficilium contrariorum quidem tercium.
Non modo enim sollicitudini
debet esse nobis res subire di-
ficiles, que apud multos mul-
tum contrarie non sunt, verum
etiam et non difficiles, que a-
pud multos multum contrarie sunt.
**Seueriorem esse pacienciam
contrariorum rerum quam difficilium**
Nam licet pluris estimetur
c et grandior appareat pa-
ciencia difficilium rerum quam
contrariorum, seuerior et verior
tamen est in rebus contrariis
quas sibi opponitur. Quibus cont-
rarium, et fiat spontaneus, quod
non vult angariatus. Melior
est enim paciens viro forti, et
qui dominatur animo suo, expug-
natore urbium. Virum fortem et
expugnatorem urbium eum intel-
ligimus, qui res arduas ope-
ratur, pacientem et dominatorem
qui contrarias. Sic est
animi, qui contrarias. Sic est
quod Symon Cirenensis an-
gariatus legitur post Ihesum
tulisse crucem, quia qui propter
hereditatem incorruptibilem
sibi vim infert ad passionis
obedienciam, crucem tollit post
Ihesum, non post se ipsum, preceptum
illud adimplens. Qui diligit
me, me sequatur. Symon
enim vertitur in obedientem, Cy-
renensis in hereditatem. Qui ideo
dicitur angariatus, quia regnum
celorum vim patitur, et vio-
lenti diripiunt illud. Igitur
paciencia in arduis maior, in con-
trariis seuerior, in utrisque sim-
plicior invenitur. Dicatur quo-
que simplex propter intencionem,
diligens propter voluntatem. Sim-
plex quia sine intencione racio-
nabili irracionabilis esset, si co-

gaetur quod dicit et est. nec
dicetur nec esset. Si necessitate
vel timore trahitur volunta-
ria non est nec diligibilis. hy-
larem enim datorem diligit deus
Si quantitas peccati demum est in cau-
sa rationabilis non est crux
cum non faciat pena sed causa
Causa deus solus debet esse,
ut scriptura testatur. Deus
meus et dominus meus in cau-
sam meam. **Quibus ex cau-**
sis paciencia impeditur.
Impeditur autem paciencia tum
ex re ipsa tum ex persona. Ex re
cum res quidem vel ipsa vel
d. estimacione difficilis vires
deerat intuentis et se metien-
tis, aut tepide voluntatis au-
ctet assensum, contractas operas
mollioris. Ex persona tum agen-
tum ab alterius ex parte cum sic
quam habet aut putat iure
iusticie et dignitatis elacionis
graviter elapsus, et turpiter elu-
sus torquetur dolore cordis,
contra ius et phas de se aliquid
fieri vel sibi aliquid inferri.
Nulli enim irascenti sua ira
e. videtur iniusta. Videtur sane
si videret. Cecat oculum, atque
si vapor ire firmatus. Unde et
impedit ira animum ne possit
cernere verum. Sacramento si-
quidem testabit iracundus se
racione moveri. Multos quos
natura vel virtus facit dissi-
miles, hoc una passio una
ymagine concolorat. Tabes
pestifera que primo sibi se inde
tollit ceteros, virulenta lues
que livore cordis exstincta, in
impar vultum humanum beluina
facit effigie. Hec ubi nature
decus nitet ingenuus ibi te-
trior iracundie macula patet
et patet oculis alterius persona paciencia
impeditur cum vita prelati vel

opere vel alterius comparacione oc-
casione cuiuspiam et quacumque lo-
cum apiens auctoritatem per-
dit et famam, que custodita mul-
ta custodit, neglecta desperatum
est et ruine. Non est despici-
endus rumor. optimus prepo-
na fame celebris rem minime
utilitatis promeruit. Ipse vero
quisque perdit auctoritatem cum
vita eius vitanda reputatur et
turpis. Potius quam digna
cuius quam vis. Ex comparacione
cum vita arguentis submissi-
or est vita sustinentis arguicionem
Et si non submissior utique non
superior. Ex hiis causis insanit
qui corripit et movetur qui ar-
guitur. Sic veluti cum lateribus
et fundo pendentis aeni, copio-
sus flamme voracis congeritur
ignis, singultat primitus fluitans
unda vago concavi vasis am-
bitum. Tumultuatur. Deinde
post albescentes spumas ter-
ras fimbriunda dat strepitus et
luctantes ac saltantes evomit
latices. Tremulisque flammis illap-
sa frenetos bibit ignes. Sic
litigiosus mordaci sui dolore
sauciatus egreque torquetur. Demum
multo sepius dedecore finit et
erit in vultu alterius vultum
pudicius et ore. **Quibus ex cau-**
sis principaliter oriatur.
Oritur etiam paciencia in
f. re difficili vel contraria tri-
a consideracione proprie originis
tum a dignitate auctoritatis
Ex consideracione proprie originis cor-
pore et multum adhibita racione
verum ipsam a primis intuentes pri-
ncipiis clarissime cognoscimus
aut peccati rem aliquam, nobis tam
inferri et iudicio legibusque divine
sanctionis operire et sunt eam
que capi videntur. Fieri et fieri

et vniuersaliter magna esse opera
domini exquisita in omnes volun-
tates eius Et obid si triste quid
accidit nostris si non abutimur
incrementis accidit et cedit, quia
inde offense finitur reatus, quia
inde non bone consuetudinis
abscinditur opus, quia inde aliqua
cautela succrescit, quia inde p-
bantur vel remanent virtutes,
instatur occasio Vnde apostolus Tri-
bulacio paciam operatur Quod
nequaquam tercior indicet quia potest
indicare ni fallor esse dictum
secundum originem, sed secundum occasionem
Occasio enim paciencie tribula-
cio est, quia paciencia non in tribulacione
et de tribulacione non est quid
et nomen ipsum paciencia a pacien-
do dicitur et pati dicitur non is
qui tenetur spontaneus in dul-
cibus, sed is qui in contrariis
impellitur nolens Vnde si varia-
cioni michi, tu de tempore testi-
monium perhibes testimonium tuum
non est verum dicentem apostolo
cadite tribulacionem quantum ex
se est impacientiam potius quam
operari pacienciam Obicitur sane
michi quod obiectum est veritati
dum modo consencia veritati in ipse
in quid credimus et in ipse te re-
cedimus Ex bimmitabili nichilo-
minus et venerabili persona
sublimitatis paciencie nascitur virtus
cum considerata virtus contraria no-
bis inferentibus impetus anima-
bus cohibet estuantibus Demum adhuc
ipsum scilicet et ipsius domini labo-
res opera virtutes Nec si celestes
regule et magisteria disciplinae
scilicet nobis multiplicater offe-
runtur Sic igitur partim perpetuum
in scientibus et exempla beatorum
partim apertis et iustissimis

rerum principiis a quibus efficitur
quicquid in se fatetur paciencia dicitur.

Duplicem esse fructum cur
paciencia adhibeatur :–

·T· Habetur porro vel ad-
hibetur paciencie virtus
pro duplici fructu pa-
ce vite et felicitate vite Quod
autem vite dico et vite, vite dico
que nunc est et future De pa-
ce huius vite legitur et dicitur
in paciencia vestra possidebitis
animas vestras fidelis sermo
Impaciens enim et iracundus
non est sui compos preceps im-
petus ire talentis in vos enim
tumpectat alienum Cogitis fu-
ror turbidus eo, quia ipse furo-
re abvtitur, furor clementes
oculos acies cogit et sanguinee
furor faciem colore palliat per
egrino, furor volubilem lin-
guam torquet minas nichil
horum dum sic geritur racione
geritur De felicitate vite future
legitur et dicitur si compati-
mur et conregnabimus Per-
tollerancia enim oneris venitur
ad culmen honoris Per amarum
ad dulce transitur, per talicem
denique pertingit ad maiesta-
tem Vnde beati mites quoniam
ipsi hereditate possidebunt terram
quietis ocio gaudet et regno
iracundus cuius distrapitur
et perimus Hoc igitur duplici
fructu habenda et adhiben-
da est paciencia quia vitam
sedat et dat, Hec omnia per eo
quod dictum est virtus paciencie est

Compassione et dileccionem vi-
tanique ex duplici causa procedit

R· Quia vero benigna est in eo
quod condolet suspiciantis
affectu et fructu benefi-
cencie subvenit, adicere debemus
et dicere Vnum fraterna compassio.

dilectio que procedat Compassionem
habemus propter miseriam et propter
afflictionem. Femina accipimus
carpim virtutes mortem iacturam
fideique periculum. Afflictione
vero cordis mesticiam lesione
corporis necessitates et dampna
rerum. Et hiis adhibere et pro hiis
compassionem habere debemus. Dili-
gendus autem est homo propter id
quod in eo nichil melius est, et
propter id unde ipse melior est. Ni-
chil melius in ipso ratione non est aliud
unde melior quam religione.
Ratio pertinet ad naturam, reli-
gio ad graciam. Et per hoc quod
nature est equaliter diligendum
est quia natura equaliter inest.
Quod gratie dissimiliter quia non
inest uniformiter. Dimensiones
enim operacionum et dimensiones
ministracionum et dimensiones graciarum
sunt. Eadem autem natura et
condicio singulis universorum. Operacio
refertur ad operandi potenciam,
ministracio ad dispositionem, gracia
ad iustificacionem. Homini vero non habet
graciam propter quia natura amat
graciam propter. Amandus est tibi in natura-
tura. ut habeat enim natura, unde semper
natura amictur. Non enim etiam
natura illa que sine gratia est
vere diligitur. Sine gratia non di-
ligitur quia natura susceptibilis
est gracie cum quicquid potest
vas fieri ab hiis qui iam vasa
facti sunt diligitur. Decima si-
gnificacio et cur bonitati dualitas
assignetur.

1 Scriptura
dicit Custodi legem atque
consilium et erit vita anime
tue et gratia faucibus
tuis. In hiis duobus recipitur
bonitas. lege et consilio. et hec
duo sunt bonitas, et bonitas
duo habet. Lex est bonitas secundum
naturam, consilium bonitas secundum

institucionem. Et ut singulis
pia demus exempla bonitas
secundum naturam est esse fidelem
bonitas secundum consilium est esse ac
liberum. Et ut singula sunt dif-
ferentiis exprimimus. Bonitas
secundum naturam in cultum separatur
et fructum. Nunc bonitas separa-
tur in cultum pietas appellatur
quia pietas est divinus cultus
religiosa devotio. Nunc bonitas
benivolentia sit in fructum. Benivolen-
tia dicitur quia impendere au-
xilium sub venire in hoc oportu-
no est benivolentia habere et
adhibere, est et uberes fructus
afferre. Et sic ergo bonitas que
in cultum dividitur et fructum
dicatur secundum naturam quia colere
deum et regere proximum nature
videtur monitus officiumque. Si-
quidem in anima divine similitu-
dinis honorificentissimam ges-
tamus ymaginem, quodque spi-
ramus et regimus corpus, a deo
recepimus et ideo quod secundum
deum et a deo habemus, totum
et ex toto reddere debemus. Secundum
corpus quoque et animam omnes
omnibus nature sumus. et quia
omne animal diligit naturam
sibi, propterea secundum naturam est, si
omnes omnibus et singuli singu-
lis assistimus. Bonitas secundum
institucionem partim est in con-
suetudine vite communis, partim
in disciplina privatae conversacionis.
Habet enim multitudo secularis
instituciones et pacta legum
quibus sibi in vicem conservantur.
Habent et hii quos habitus
locus et vita separat a mundo
mundiores et singulares ob-
servaciones que vitam com-
ponunt electissimam et mores
instruunt melius meliores.
Quid sit iusticia et quod consi-
lium breviter diffinitur, capitulum

k Est enim iusticie equitatis re
gula mores et officia
vite naturali et in statuta
lege distribuens Consilium est agen
di vel non agendi cum sencitu
meritorum comoditatibus racio propo
sita ad electionem. Et ideo com
petenter in proposito exemplo bo
nitatem secundum naturam dicimus
legem quasi ligantem et strin
gentem, quia sine salutis ne
quit preterire periculo Lex enim
a ligando dicitur Bonitatem
vero secundum institucionem diximus
consilium quia ducit et non cogit
ad melius Fidem custodiendam
enim legem precepta divina credit
auctoritas que nec transgressione
nec dispensacione probas sit vio
lari aut corrumpi unquam. Verumtamen
fidem custodiendum consilium adiecit
pro utilitatibus intuitu et religi
onis honore suos quosque inde
talibus industria monitus quos
licet utiles licet non proprie et
licet preceptos, licet dispensa
cione temporis et cause linquere
et non erit delinquere Potestatis
vicissitur huius exempli quo
bonitas dividitur in legem et
consilium audemus et dicimus
binarum bonitatis esse signi fi
catum. Undecima significacio
cor dualitas accipiatur pro
affectione sancta. Secundum capitulum

p Affectio sancta duplicem
in scripturis habere repe
ritur effectum Unum qui
sub mittit aliud qui dirigit
Unde est illud Beneplacitum est
domino super timentes eum et
in eis qui sperant super miseri
cordia eius Secundum autem est ille huic
Ante oculi domini super metuentes
eum etc. Tercium ambobus equi
pollet Misericordiam et iudi
cium cantabo tibi domine Quan
tum eadem celebratur ymagine
mia et veritas non te deserant
circumda eas gutturi tuo et
scribe ea in tabulis cordis tui

Quoniam de duobus dicere debemus quid
sint et quid efficiant, quas
species habeant, unde oriantur
in quo differant. Diffinicio ti
moris et spei et quid utra
que efficiant Secundum capitulum

m Timor est sollicitati cor
dis anxietas, conti
nuum sibi fugiens sup
plicium Spes est indulgencie
vel beatitudinis obtinende
ex prima visitacione gracie con
cepta fiducia. Timor enim et
spes de futuris sunt quia ve
ntura tantum timemus et ven
tura tantum speramus Timemus
autem tantum mala et bona tantum
speramus Verumptamen speranda
mutuo sibi sunt ne spes sine ti
more sit mollificet intencionem
propositumque remittat, et ti
mor sine spe si sit turbet in ten
cionem propositumque deiciat
Effusionem enim securitatis ab
spe procedentem, vivens ti
moris severitas in memoria sup
pliciorum commemoracione committit, et co
adentem ac titubantem pre
tristicia habundancia promissio
num sperum, spes erigat ac solatur
Sic impletur quod legitur In
die malorum ne immemor
sis bonorum et in die bonorum
ne immemor sis malorum Igitur
timor ne relabamur, spes
facit ne conturbemur et ideo
in spe viventes in timore iudicium
cantamus et veritatem Con

n veniens enim est spei veritatem
timori applicamus et iudicium quia
spes ex misericordie respectu nascitur, et
timor ex veritate generatur iudicium
Veritatis est arguere et iudicare
misericordie misereri semper et parcere Ob
id timori paret veritatem, quia
veritas est iudicium, et spes ar
ridet misericordie quia misericordie congemit
indulgencie beneplacitum Sic
psallit sanctus in die sabbati

Ad annunciandum mane misericordiam
tuam et veritatem tuam per noctem
quia per mane veritas per noctem
annunciatur, spe leticiam, timore
dolorem indicente. Quod enim
per mane iocunditas, per noctem
dolor significetur illius sequitur
sententia. Ad vesperum
fleat demorabitur fletus et
ad matutinum leticia. Hic et in
proposito exemplo iubemur
venam arctare gutturis, venam
veritatem describere in tabulis
cordis et in spe et timore desideria
munire, erudire cogitaciones
ut ex desideriis in voluntate sanctitatem,
ex cogitacionibus in racione possimus habere cognicionem.
Guttur enim voluntatis est significatum, quia ut guttur escas
suscipit et diiudicat saporis,
sic solius voluntatis est oblectari in desideriis, et illa que illectant
pascere queunt et sorde carpe et
suscipe. Tabule cordis cogitaciones
sunt in quibus describitur
quidquid concipitur. Duas
species esse timoris, sequitur c.

.o. Bipartitus est timor, unus
quo timemus desperacionem per peccato,
alius quo veremur punicionem in iudicio. Primo est
supplicium et causa supplicii, in
altero solum supplicium. Utrius-
que timoris speciem David ille com-
plectitur. Ne avertas faciem tuam
a me, ne declines in ira a servo
tuo. Et ille: Converte nos deus
salutaris noster etc. Prime partes
horum versuum supplicant ne subtrahatur
gracia et cadamus in peccatum,
secunde ut cessetur ira ne
irrogetur supplicium. Quod du-
plex causa procedat prima
timoris species, sequitur capitulum

.p. Oritur autem primus timor ex
consciencia infirmitatis et ex
testimonio prevaricacionis. Ex
consciencia infirmitatis, dum
vires opera, intencionem, et propositum
nostrum comprimimus infirma, ad omne
opus bonum prevalentes et confitentes
nisi quia dominus adiuvit me paulominus habitasset
in inferno anima mea. Et aliud:
Non sumus sufficientes cogitare
aliquid a nobis quasi ex nobis,
sed sufficiencia nostra ex deo est. Ex
testimonio prevaricacionis, quia
iniquitas nostra testimonium perhibet
nobis impie nos iniuste nos
ingrate contra deum egisse, et
ideo nichil promittos apud nostram
potestatem quod opera summitate liberandi simus peccatorum. Recte igitur
dicimus primum timorem ex consciencia infirmitatis et ex testimonio prevaricacionis oriri,
quia ob id timemus relinqui a
gratie impetum, quia sentimus
virtutem deesse nobis unde liberemur, et meritum non adesse
unde ab alio adiuvemur. Quod
duplex etiam causa procedat
secunda timoris species, capitulum

.q. Secundus porro timor quo punitionem
veremur oritur ex equitate
consilii et ex potestate iudicii. Ex
equitate consilii, quod dudum
est diffinitum, quia qui bona
egerunt ibunt in vitam eternam,
qui vero mala in ignem eternum.
Ex potestate iudicii, quia nequit
occasione contraria infirmari
disposicio iudicantis, omnia que
voluit faciens in celo et
in terra, in mari et in omnibus abissis.
Secundus igitur timor ideo
nascitur ex equitate consilii et
potestate iudicii, quia inde puniri
veremur quod sanus iusticie
decretum, quod et lege fori decretum
in nobis impleri, et potestatem iudicis non nescimus, que nequit
ulla potencia impediri. Duas
esse species spei.

v Similiter spes bipartita est
una reconciliationis altera
expectationis. Scilicet reconciliationis
ad gratiam indulgentie. Expe-
ctationis ad fructum eterne retributio-
nis. Unde est illud: Gaudete
in domino semper; iterum dico gau-
dete. Et Ysaias: Consolamini con-
solamini populus meus, dicit deus
vester. Gaudete et consolamini pro
reconciliatione. Iterum dico gaudete
et consolamini pro expectatione. Gau-
dete et consolamini quia reconci-
liati estis; gaudete iterum et conso-
lamini quia nomina vestra scripta
sunt in celis. Adimpleta causa
procedere primam speciem spei

b Nascitur quoque prima spei spe-
cies ex respectu divine lon-
ganimitatis et benignitatis ex-
perientia. Ex respectu longanimi-
tatis siquidem indulgentie spem
dum credimus quia patiens est
deus, sepe contemptores quos diu susti-
nuit adversos, nec repellet sup-
plicantes; quos vocabat resisten-
tes, et si sustinuit in multa pa-
ciencia vasa ire apta in interi-
tum, amplexabit penitentes
et petentes consilium. Certe enim ha-
bemus in promissione: Converti-
mini ad me et ego convertar ad vos.
Denique peccator quacumque hora in-
gemuerit salvus erit. Ex fide
benignitatis similiter nascitur in-
t dulgentie spes, si consideramus
que munera nobis largitus est
malis: sensum, ingenium, valitu-
dinem corporis, sensuum integrita-
tem, copiam rerum, honoris
fastigium, propinquos, amicos et
notos et reliqua presentis vi-
te solacia. Denique quod est pre-
cipuum, cum adhuc inimici essemus
reconciliavit sibi per proprium san-
guinem, et gratia et misericordia redem-
ptione inventa, et dedit se

non solum pro nobis sed etiam
nobis, et non modo se dedit, ve-
rum etiam dedit omnia cum se
dedit. Veraciter igitur premittamus
ex longanimitate et benignitate
spem nobis indulgentie proveni-
re, quia hinc plane remissi sa-
nimus ad iusticiam, hinc etiam
ad spem, quod in multis et mag-
nis patientissime obvios sibi
nos tulit, et quod plura et ma-
iora in gratis et rebellibus contulit.
Adimpleta causa similiter pro-
cedere secundam speciem spei

v Alia spei species oritur ex
conscientia presentis conver-
sationis, et ex fide divi-
ne inspirationis. Ex conscientia
conversationis, quia si opera nostra
bona sunt, fiduciam habemus quod
labor noster non erit inanis; fidu-
ciam habemus nos in domum domini
letantes ituros; fiduciam habemus
quod seminantes in lacrimis in
gaudio metent; credimusque denique
quia omnis qui vivit et credit
et qui vivide credit, hoc est qui
operatur et credit. Fides enim sine
operibus mortua est; non morie-
tur in eternum. Ex fide similiter in-
spirationis divine salvatio-
nis nascitur spes, quia infir-
mitatibus nostre plentibus meritis
divine pietatis habundancia contra
atque suaverit et super effluit
gratia, ubi evacuatur iusticia,
et fiat sicut dicit scriptura,
propter semetipsum, quod primus
cogitur implere multa obliti.
Unde est illud: Et salvavit
eos propter nomen suum ut notam
faceret potentiam suam, non autem
propter multas vires iusticiam. In
quo sit potior spes timore
et in quo timor prior illa.

Et respiciendum quia spes potior est timore, tam secundum operacionem quam secundum materiam. Duplicem enim spes habet effectum, sed utrumque plane quia spes non confundit. Unus effectus et operacio eius ea est cum cor desiderio estuat eternitatis et felicem leticia repromissionum animam alta sustollens ferventem et ardentem in superna suspendit. Hic affectus erat qui dicebat: Cor meum et caro mea exultaverunt in deum vivum, et concupiscit et deficit anima mea in atria domini, et letatus sum in hiis que dicta sunt michi, in domum domini ibimus. Alter effectus et altera operacio spei est. Unde animam ad precepta iusticie ad honestatis impellimur disciplinam ad subeundas denique vias duras et asperas speramus et speramur sperantes, quia unusquisque secundum suum laborem recipiet et si compatimur et conregnabimus et si commorimur et convivemus. Hic egit qui dixit: Inclinavi cor meum ad faciendas iustificationes tuas in eternum propter retribucionem. Materiam spei id dicimus unde ipsa est. Et quia de invisibilibus bonis est, quod enim non videmus speramus, bonum invisibile materies eius est. Ergo effectus spei versatur in eo quod agit ipsa, materia consideratur non in eo quod agit, sed in eo unde habetur ipsa, et utrobique bonum est et quod facit ipsa et quod ducit ipsa.

Differencia timoris et spei secundum effectus. Capitulum

Primus timoris effectus est qui contristat cor et conscienciam torquet et dolo[re] ... tit sperem, pro eo quod tue maiestatis contra edictum et interdictum maligna et turpia, ausu horrende temeritatis complevimus stipendia peccati mortem ignem et vermem, nec etiam iudicio subituri. Secundus timoris effectus est, qui mala succidit vel que iam ad actum illecti deduximus vel que secundum multiformem antiqui seductoris astuciam intra nos violenter tolleravimus. Materiam timoris simpliciter diffinimus quia unde est. Ergo si primum timoris effectum primo spei et secundum secundo comparemus, invenimus utique quia timoris effectus primus turbat, alter mala recludit; alterius boni spei primus iocundat, alius bonis perficiendis insistit. Fatentur autem quia potius est iocundari et bene operari quam turbari et a malo cessare, et ideo potior est spes timore secundum materiam, quia bona spei materia, sunt timoris mala. Tamen quia prius est declinare a malo quam facere bonum, et lugere quam consolari, ideo spes que vincit dignitate vincitur antiquitate; scriptum est enim principium sapiencie timor domini. Et quia bona prius quam mala fuerunt, ideo timor non est prior spe secundum materiam.

Diffinicio affectionis et diffinicionis exposicio. Capitulum

Modo ne timorem et spem affectiones preter racionem appellasse videamur, racio videtur exigere ut videamus quid affectio sit, et si veritas diffinicionis cum diffinito concordet. Affectio est inusitato eventus equalitate in qualitatem sensibili passione subiecta. Nam in mutatus sensibili passione

dixi quia albedo mutat corpus
aequalitate inaequalitate et mu(ta)c-
tus similiter, et senium similiter
sed nullum horum passione sen-
sibili quia nec color sentitur
nec etas. Sufficiunt quod cor-
pus non autem tangunt. So-
la enim illa a quibus tangimur
sentimus et sentire dicimur.
Propterea non omnia a qui-
bus tangimur quoque sentimus
affectiones dicuntur, sed affectio-
nes dicimus a quibus tamque
tangimur et immutamur. Tangi-
tur enim corpus morbo et sen-
titur a corpore morbus et muta-
tur corpus per illum a qualita-
te utique priore in aliam. Ictu vero
quoque et percussione tangitur cor-
pus et sentit corpus percus-
siones et ictus, sed quia non
immutatur ab illis non sunt
affectiones illius. Ideo in tales
diffinitiones posuimus immu-
tans. Sed neque rem omnem
per quam interius immutamur
affectionem nuncupamus, nisi
sensibili quoque per illam pas-
sione mutemur. Immutat e-
nim nos persuasio, sed quia
sensibili per illam passione
non mutatur, ideo illa ne-
quaquam affectio nominatur. Sen-
sibilem enim passionem appello
quam quadam experientie
sensu et tactu probationis notam
habemus, et que sua vi sua
vi vel nimia protinus cum
evenerit et quam diu stetit
quantum movetur magis inquam
venerit. Nulla sensibili passio-
ne quia timor ac spes animum
tangunt, cum contingunt me-
ras dicimus affectiones. De
quibus si quid amplius vel
aliquid dicendum fuit in trac-
tatu quaternarii loquemur ubi

de qualitatibus affectionibus loque-
mur. Nunc quia septima di-
minutus in spiritu te significa-
tione affectionis satis duo hic
assidua iteratione contingit sig-
nificat binarium ostendisse af-
fectionis satis esse significativum.

Sub quarta distinctione conti-
netur duodecima significati-
o cum capitulis istis l(iber)

Duodecima significatio cir-
cumspicuationi dualitas as-
signetur capitulum primum
De duabus speciebus compara-
tionis et effectibus et exem-
plis singularum. II
Item de aliis earumdem spe-
cierum exemplis ubi quali-
tas comparationis minuitur. III
Inquire diminuatur prima species
comparationis innuitur et de
exemplis eorum. IIII
Item aliud eiusdem diviso-
nis exemplum cum expo-
sitione sua. V tum cap(itulum) II
Subdivisione speciei eiusdem
in alias cum suis exemplis. VI
De duabus speciebus secunde
speciei comparationis et de suis
divisionibus prime speciei VII
De suis divisionibus secunde
speciei et exemplis VIII
De nominibus duarum specierum
contrariarum actionis IX
De nominibus duarum specierum
expectationis X
Distinctio earumdem specie-
rum prosecutio cum originibus
singularum XI
De quibus duobus oritur con-
temptabilitas a preterito per
digressionem XII
De quibus apta paradisi-
tuationem XIII
De quibus tribus admiratio
oritur a subito preter proventum XIIII

8 Ad videndum circa-
tur binarius
compunctioni
competit. Vi-
dendum est quid
sit compunctio
que species eius
et que illius origo qui effectus
secundum naturam unde impeditur
unde etiam oriatur per remotionem
Compunctio est gemebunda cor-
dis commotio salutaris se per spe-
lacrimarum emptione testificans

Videamus qui sunt hii sermones
et quis descriptionis sensus istius
Est gemitus cordis sine commo-
tione salutari, est et commotio
salutaris sine gemitu cordis
Cum lesi et iniuriati gemi-
mus salubriter non movemur
quia zelo amaritudinis quis
impetitus nec ad sue utilita-
tis commodum nec ad alterius
movetur exemplum. Ira enim
viri iustitiam non operatur. Item
ad sapientiam ad fidem et ad
multa alia bona cum movemur
salubriter quidem sed frequenter
sine omni gemitu movemur.
Et quamquam gemitus cordis
et commotio salutaris preter com-
punctionem queant haberi, compunc-
tio tamen sine illis nequit ha-
beri. Propter hoc utrumque posuimus
quia utrumque compunctioni appo-
nendum esse cognoscimus
In gemitu enim cordis pondus
passionis est, in commotione e-
mulatio virtutis. Nam qui ge-
mit patitur, qui commovetur ad
aliquid agendi virtute accin-
gitur. Et quia sine passione
et emulatione non est compunc-
tio, ideo non est sine gemitu
cordis et commotione salutari
Tertie duo quia sepe et multum
cum involvunt, madentes quoque
et cadentes ab oculis lacrimarum
undas secum convolvunt, ideo
supposuimus lacrimarum emptione
Tertie quia indices potius quam
effectivas compunctionis sunt
ob id in tribus testificans po-
tius quam efficiens. Sed ut
singula iam sub uno statim
innuamus aspectum, in gemitu
passio et commotionis intimum,
in commotione emulatio, et for-
titudinis instrumentum in lacri-

mag(is) exemptione opatio in
testificatione significatio intel-
ligitur **De duabus speciebus
compunctionis et effectibus
et exemplis singularum :–**

c Species compunctionis due
sunt indignatio et gratu-
latio. Indignatio est cont-
ricio cordis mesticia salutaris, gra-
tulatio devote mentis exulta-
tio spiritualis. Indignatio torquet,
gratulatio mulcet, indignationem
comitatur amaritudo, consolatio
gratulationem. Per indignationem
laxatur ac solvitur anima fide-
lis in partum. Per gratulationem
de prole optate nativitate le-
tatur. Mulier cum parit tristi-
ciam habet, cum autem peperit
iam non meminit pressure, quia
natus est homo in mundo. Per
indignationem lenitur culpa, pla-
catur offensus. Per gratulationem
accrescit gracia, amor federatur
occultus. Exemplum indignatio-
nis in titulo pro octava capitula
Lavabo per singulas noctes
lectum meum, lacrimis meis stra-
tum meum rigabo. Nox enim aeris
noctem peccati significat, quia ut
illa nube caue caliginis radi-
antes libere lucis arceat, remo-
vet sic peccatum tenebras cecitatis
ignorantie peccantibus offun-
dens, solacium luminis, veritatem
et iusticiam tollit iniquis. Un-
de nescierunt neque intellexerunt
in tenebris ambulant. Et ve-
ritas de eisdem: Ceci sunt du-
ces cecorum. Lectus autem qui la-
crimis abluitur consciencia est
que compunctione mundatur
lectus gravis infirmis, gratus
bene sentientibus, sic conscientia tor-
quet et vexat iniquos, letificat
porro bene sibi conscios de se.
Exemplum gratulationis illud hymni
et ibi: Tibi dixit cor meum

exquisivit te facies mea, faciem
tuam domine requiram. Et illud:
Sitivit anima mea ad deum fon-
tem vivum, quando veniam et apparebo
ante faciem domini. **Item de aliis
earundem specierum exemplis u-
bi qualitas compunctionis innuitur**

d Utriusque compunctionis spe-
ciem describit Jeremias sub
titulatione sancte que vo-
catur mesticia. Deduc quasi tor-
rentem lacrimas per diem et noc-
tem et non des requiem tibi neque
taceat pupilla oculi tui. In
quo verbo quatuor specialiter an-
notantur: species compunctionis
due, modus, finis et virtus. La-
crime enim per diem gratulationis
sunt, lacrime per noctem indi-
gnationis. Indignatio quippe
merorem adducit et cum signi-
ficat nox, gratulatio gaudium et
ipsum exprimit dies. Modus per
similitudinem torrentis descri-
bitur in quo habundancia pari-
ter et velocitas innuitur. Nonnem
in lacrimis parcas, modicasque
guttas compunctio debet emitti
aut sero et pigritanter effundi,
sed uberrime et velociter instar
torrentis, qui et aquis habun-
dat, celeriique cursu precipitis me-
atus evolvit. Finis ac opprimi-
tur per non des requiem tibi per
quod continuatio assiduitas que
demonstratur ac si hoc hiis verbis
diceretur: Assidue semper incessan-
ter sine ocio deduc quasi tor-
rentem lacrimas per diem et
noctem. Non des requiem tibi,
ne fatigeris ne vaces sine in-
termissione adhibe curam,
operam impende. Virtus la-
crimarum innuitur per neque ta-
ceat pupilla oculi tui. Videte
quid vetuit, vetuit enim tacere
pupillam que non lingwa habet

nec labia Tamen dum tacite perhibetur loquelam perhibetur habere cuius loquele testis est deus et clamoris scrutator est verus et lingwe illius auditor

e. Magna igitur virtus est lacrimarum que dum tacentes genas sulcant per que maxillas et ora cicatrice labuntur pondera vocis vicemque clamoris iudicem ante penitentem/ penitentem ante iudicem vices clamoris pondera vocis habent Unde est : Expanderunt domini vocem fletus mei Preco modo addemus super fundunt fabulaciones Vocamus eciam et escas se faciunt precipuas et preciosissimas Unde fuerunt michi lacrime mee panes die ac nocte Et alias Potasti nos vino compunccionis Et iterum alibi Cibabis nos pane lacrimarum et potum dabis nobis in lacrimis in mensura Itaque compunccio intercedit et reficit supplicat et saciat posat et pascit petit et alit corpus animus. sermo vita

In quo dividatur prima species compunccionis inmitur et de exemplis earum :-

f. Oportet quoque species indignacionis investigare Indignacio duplicem fremitum emittit Unum pro hiis que dolorem pariunt aliud pro hiis que timorem incuciunt Secundum quod parit dolorem inter dividitur que amissa sunt et in ea que commissa sunt In hiis que amissa sunt plangitur iactura in hiis que commissa sunt contumelia defletur Defletur dampnum in illis in istis obprobrium Plangens iactura et dampnum inestimabile Donum ac bonum incomparabile perdidisse ymaginem dei et divinum Aut locus glorie cum perdita est cum prerogativa gracie que sublata est plangitur iactura ploratur et dampnum Regione enim mortalis plerumque penates locus presentis corporis cum polluta quia sermones polluta peccati plangitur alluvies contumelia obprobrium quod defletur Utrumque malum iacturam scilicet et contumeliam uno versu describit et plangit Ieremias Qui vescebantur inquit voluptuose interierunt in viis qui nutriebantur in croceis amplexati sunt stercora vias dicat multiplicatas infancias et longos labores presentis vite/ stercora omnem gloriam mundi et precipue in immundiciam ac sordes luxurie fetentis Unde de quibusdam Effunditur sanguis eorum sicut humus et corpora eorum sicut stercora Et iterum Computruerunt iumenta in stercore suo Iumenta enim dicit non secundum naturam sed secundum comparacionem Unde homo cum in honore esset non intellexit comparatus est iumentis insipientibus et similis factus est illis Et iterum Nolite fieri sicut equus et mulus in quibus non est intellectus Porro per vesci voluptuose habundancia tocius oblectacionis per nutriri in croceis gloria tocius honorificencie subauditur Sciens igitur et discernens intelligenciam vocis hec posita et opposita sic dico ad iacturam pertinere perdidisse vesci voluptuose et nutriri in croceis dico ad contumeliam pertinere intrare in viis et stercora amplexari Quod si has indignacionis species suis exprimimus nostre vocabulis illam quidem que plangit naturam dicemus deieccionem que vero flet contumeliam moralem con-

fusionem. Id quoque non absurde. Ex eo enim quod gloriam perdidimus et honorem de reatu videmur et fecimus, ac ex eo quod mutabilitati cernamur et viciis, confusionem obprobriumque portamus. Unde Apostolus: Quem enim fructum habuistis in his in quibus nunc erubescitis.

Item aliud eiusdem divisionis exemplum cum expositione sua

g Hec tres descripcionibus dispositas species Ieremias in trenis trina divisione partitur. Et recordata est Ierusalem dierum afflictionis sue et prevaricationis omnium desiderabilium suorum que habuerat a diebus antiquis. Afflictionem dicat multiplices angustias interiores et exteriores, corporales et spirituales. Prevaricationem transgressionem obediencie. Desiderabilia virtutes et bona vite beate. Confusionem igitur quam nos pro pena patimur et culpa Ieremias in afflictione quantum ad penam et in transgressionem quantum ad culpam subdividens tres species posuit. De recordatione subiecit que plangit iacturam, confusionem que culpam, afflictionem que penam. Que duo, id est culpam et penam, ad solam nos retulimus contumeliam.

Subdivisio speciei eiusdem in alias cum suis exemplis et

h Indignatio que oritur ex timore in arguitionem dividitur et correptionem. Plangit indignatio arguitionem cum purgatorii videtur incendia fore, cuius flamma lapsus culpas et supplicia penarum temporibus fine recedunt. Plangit correptionem cum horret luctificas sedes ubi nullus ordo sed sempiternus horror inhabitat, cum ignem et vermem estuantis gehenne tremiscat, cum stridores dentium niviumque pavet algores, cum denique formidet piceos ardentes combustiones eterne, qui parati sunt diabolo et angelis eius. De utroque igne loquitur sanctus David: Domine ne in furore tuo arguas me neque in ira tua corripias me. Furoris nomine penas purgatorias, per iram dampnatorias expressit. Et decenter: furor est enim ira brevis, et que non tam ex malicie proposito quam ex subito contingit eventu. Sic ignis ille fugit ad tempus, sed non in eternum. Ira est motus veniens ex proposito et perseverans, sic ignis alius non extinguitur et vermis non moritur. Ob causam eandem furori arguitionem, ire correptionem adiunxit, quoniam qui arguitur ut emendetur arguitur, qui vero corripitur sententie iudicis puniendus dampnandusque subiacet. Igitur ubi ratione planum fecimus et auctoritate, indignatio que nascitur ex dolore, indicatione dividitur et confusione. Cui vero timor prestat originem, dividitur in arguitionem et correptionem. Sed ne improbetur quod labores vite presentis posuimus nec ea que commissa sunt, cum diximus confusionem plangere ea que commissa sunt et tam angustias quam excessus, sciendum est quod ipsi nos nobis ipsis labores fecimus cum peccavimus, sicut scriptura dicit: Deus mortem non fecit, sed impii manibus et verbis accersierunt illam.

De duabus speciebus secunde exultationis et de subdivisionibus prime speciei

i Gratulatio quoque in gratiarum actionem dividitur et exspectationem. Gratiarum actio est de iam datis, exspectatio de dandis.

Inter innumera munera que bo-
nitas divina gratis dedit in-
gratis duo precipue contulit
libertatem et potestatem, per unam
redimens captivos, per alteram
honorificans amicos. Neutrum
enim alteri preiudicium habet quia gloriam
aliam aut habet et potentiam et nulli
servire et multum posse. Utrumque
largitus est cum nos et a servi-
tute peccati redimere et in meritis
complacuit gratie redimere mu-
neribus. Libertas est qua eruit
nos de potestate tenebrarum. Potestas
quod transtulit in regnum claritatis
dilectionis sue. Reddit gratiarum acti-
onem pro utraque re invitans
apostolus petrus ut virtutes inquit
annuncietis eius qui de tenebris
vos vocavit in admirabile lu-
men suum. In tenebris vivum et
finem in lumine gratia intelligit
in primo quod hec quidem operatur
deus in singulis tactu et actu
inspirationis occulte. Sed in mo-
dus quo universaliter hec omnia
facit supra modum est admira-
dus, quia super omnia que mi-
rabiliter facit, nichil mirabi-
lius facit verbum cum caro fac-
tum est et habitavit in nobis
factum est caro et caro facit de-
inceps mortuus est propter delicta
nostra et resurrexit propter iustificationem
nostram, immo libertatem, in altero
tribuens potestatem. De hiis duo-
bus letabundus gratiarum acti-
onem celebrat quotienscumque
de bonis sibi collatis spiritualiter congratulat.

.lx. Expectatio nichilominus
ad gratulationem pertinet, quia
exultationem inducit, glori-
amur enim in spe glorie filiorum
dei. Est ipsa etiam bipartita est
in refrigerio et in regno, hoc est
in requie animarum per absolutio-
nem corporum, et in felicitate na-
ture post resurrectionem corporum. Utro-
que petendum et appetendum quia
utrobique gaudium utrobique solatium.
Gaudium et leticiam obtinebunt qui
obtinebunt utrumque, fugiet dolor
et gemitus. Felix vita sed mors
felicior illius cuius corporum bonum
bonorum solatur presentia bonorum spirituum.
Spiritum cuius sponsus angelica psalmis
suscipientes duplicibus deducunt
multiplici laude in ethereum regio-
nem et regiam, ubi longitudinis
temporis lumen oculorum et pax. Hic
hec felicitas resurget cum absolutis
seculi ruentis temporibus et mundi
preterite figura, maiestas regni
preterita clara facie mentis illucescit.
Hic duplici stola amictus
rapietur in nubibus obviam christo
in aera et sic semper regnabit cum
deo et agno in eternum et ultra. Pro
utriusque loci expectatione largissi-
mos piissimosque fletus effun-
dit, quippe calore spiritus operata
tus et maturatus evigilat et vigi-
lat ad lucem iustitie, et spiritum
eternitatis activum amore, super solli-
citudinesque suspendit. De nominibus
duarum specierum gratiarum actionis

.l. Verum si pro gratia intellige-
re clarioris duas species
gratiarum actionis et ambas
itidem expectationis puris ydoneis
censuimus signare nominibus
illas ereptionem et sanctificationem,
has requietionem assumptionem quod dicere
imus. Consone totum et recte sedem
attestationem auctoritatis et firmissime
vere affectionis disputationem. Efficie-
entia enim divine operationis no
impendit vitam viduatam mune-
ribus, spoliatam beneficiis, hono-
ribus in gloriam. Et nos eruit hos
sustollit, et quos liberat illos ma-
gnificat. Egestatis molestiam
submovet, copias divitiarum ultimo
impertitur utentibus, curas estiue

cedentis occludit gaudia sola
ciorum aperit Utriusque libera
litatis donum acceptionis scilicet et
sanctificationis in scripturis comme
morari reperimus, nunc communiter nunc
singillatim communiter ut ibi Qui
redemit de interitu vitam meam
qui coronat te in misericordia et mise
rationibus Item non et ibi Cum
dividerit altissimus eorum gentes
et sorte divisit eis terram in funi
culo distributionis Gentes enim
barbariem viciorum et mores per
vertentes a fide et actibus vite ve
re laudis similiter distributionis
visiones graciarum et veritatis
spiritualium donorum accipiens Singulorum
unus vita de interitu redimitur
in altero vita coronatur in mise
rationibus Singillatim ut ibi
Et eduxit me de lacu miserie
et de luto fecis hoc ad ereptionem
Et statuit supra petram pedes meos
et direxit gressus meos hoc ad
sanctificationem et alia innumera

De nominibus duarum specierum gra
ciarum operationis sanctificationis

.m. Quod vero remuneracionis appel
lacione apte signetur felici
tas, ea que spiritus carne ex
euntes, et operitur carnis vi
lem et corruptibilem amictum
exuit et in sanctis honorandis
celestis curie spectatoribus inter
incomprehensibilis glorie lucidissimas
mansiones credibilibus docemur
exemplis Unde de sanctis Visi
sunt oculis insipientium mori illi
autem sunt in pace Et in apoca
lipsi Amodo iam dicit spiritus
ut requiescant a laboribus suis
Nec modo requiescant a laboribus
quod etiam non in istorum est. sed
etiam propter labores requiescunt
quod est mercedis iusticie et vite
remuneracio innocentis Unde
vates eximius In pace in idipsum
dormiam et requiescam Et de aliis
vox exultacionis et salutis in taber
naculis iustorum De quorum item
gaudio gaudens canit ecclesia
Gaudent in celis anime sanctorum
Denique in eadem apocalipsi a
nime gestientes superiorum de
sideranda resurrectionis diem
accipiunt divinum responsum, requie
scite adhuc tempore modico donec
impleatur numerus salvandorum
Quod quia claritas deifice visionis
ad quam sancti post resurrectionem
tollentur assumpcionis merito
sibi nomen asciscat testimonio
veritatis instruimur Et si abiero
et preparavero vobis locum iterum
veniam et assumam vos ad me
ipsum ut ubi sum ego et vos sitis
Et sanctus in cantico ieremie et
aggei de populo transmigracionis tunc
incipient proficisci Beatus quem
elegisti et assumpsisti habitabit
in atriis tuis Distinctio earundem

specierum prosequitur cum o
riginibus singularum

n Amplius ad amplius tam
comparationis manentes
quam ad unde singule oriuntur
comprehendendi Tota multiplicitas tam
sacrarum operibus communicacio per
greditur dividitur in duas, ma
gnitudine tormentis tristicie
et suavitatem leticie consolatur
Et quidem quidem contemptibili
tas humiliat penitentem Sp
ecie aut admiracio letificat pre
sumentem Spatur aut contem
ptibilitas a preterito, a presenti, a fu
turo et in singulis similiter nec
similiter tamen Similiter quidem
quia duplicatur, nec similiter tamen
quia non eciamdem Et ut dissi
militer dicamus, hoc eadem
similiter secundum numerum non tamen
similiter secundum in stimulum Similiter
ter spatur admiracio a preterito, a pre
senti a futuro in singulis similiter

nec similiter tamen. Habet quidem
quia triplicat sed quia quadruplicat
ideo dissimilitudo. Et hec quoque
similiter secundum partem enumeratam
sed secundum rationem eandem non ita
Ex parte contemptibilitas humi
liat per discessione, apparentia per de
stitutione, a futuro per sollicitudine.
Discessio enim et destitutio et solli
citudo species sunt contemptibilitatis
sive indignationis, apparentia autem
inimicos letificat per provocatione
apparentia per subscriptione, a futuro
per suspicione. Nam et ipse tres spe
cies amicitacionis aut congratu
lationis sunt. Ad hec que prima
apponunt ad compositionem prima
quoque ad oppositionem accedunt.

**Ex quibus duobus oritur con
temptibilitas apparentia per discessionem**

Ex discessione duplicat con
temptibilitas humiliat per in
gratitudinem et temeritatem.
Ad illa contemptores beneficii
transgressores precepti. Ingra
titudo enim est sibi firmare bene
ficium domini comparare honorem
de temeritatis prebet deus in libro
numeri indicat et preceptum ut
inde illiciat animos affectu con
ciliet, hinc nescientes erudiat
remuneret obedientes. Optime
utrumque. Nam preesse et non pro
desse sententia potestatis habet, pro
desse et non preesse amicitia per
tinet reverentiam et propter laudem
si aliquid propter reverentiam, quia
reverentia non exhibetur nisi ei
aut quem sentit sapientia, cui
fides credit habeat maiorem
prestat laudem quia si se mutuo
et multo coequales amore colunt
non efficitur ad magnificentiam.
Cum autem superior favet in foro
rem gratie significatio est. Ideo
que ut preceptum sit terror potestatis
beneficium dilectionis indicium, iubet
deus et prebet ut sit quod sit ad
terrorem et sit quod sit ad amorem.
Erat enim presumptuose rectum meo quod
ad amorem, et terribile in eo quod
ad terrorem nomen eius. Et nunc quoque
simile est hinc potestas dei est et
tibi domine mea comparare qui ei quod
nobis de suo dedit et sua nos et
nostra gratis et non compensamus
immo et illum negligimus et illius
ingratitudinibus nos comparare non
possumus nec debemus. Et nunc
tante maiestatis dei eterna cum
tante omne genus creaturarum preceptum
temeritatis nos comparare non pos
sumus nec debemus. Ad discessio
ne ingratitudinis arguit dilec
tus de quo dicitur Incrassatus est
dilectus et recalcitravit, incrassatus
impinguatus dilatatus. Et propter
meritate immolaverunt demoniis
et non deo diis quos ignorabant.

Rignibus apparenti per destitutione

Destitutio humiliat apparenti
tum per derelictione, hinc ablato
gratie, inde a solacio gratie,
tum per oppressione, hinc inflicte
corruptionis, inde contracte tem
ptationis. Ablato glorie de quo
dicitur Domine dilexi decorem
domus tue. Et de quo in trenis
proiecit de celo in terram inclitam
israhel. Ablato solacio gratie. Unde
similiter in trenis Virgines
mee id est pulchritudo et puritas in
tentionum et iuvenes mei id est virili
tas spiritualium actuum abierunt
in captivitatem. Idem ipsius alio
ordine verso. Et tradidit in capti
vitatem virtutem eorum et pul
chritudinem eorum in manus ini
mici. Et rursum in trenis Filii
Syon inclyti et amicti auro primo
quomodo computati sunt in vasa
testea opus manuum figuli. Et
illud Vie Syon lugent eo quod
non sit qui veniat ad solempni
tatem. Hinc utique luctus fuit.

in threnis Idcirco ego plorans et oculus meus deducens aquam quia longe factus est a me consolator convertens animam meam. Peccatorum sequitur oppressio mobilitate contrietatis pena multiplicata. Iam opprimimur corruptibilitate conditionis sicut corpus quod corrumpitur aggravat animam et deprimit terrena inhabitatio sensum multa cogitantem et sicut cinis pulvis primus homo sic feni dies eius sicud flos agri sic efflorebit Et sicut vere fenum est populus Et sicut opprimitur homo ut corripitur nimio morbo ut senio Asperitate quorum temptatio repat oppressio / tum operis que suggeruntur tum operis etiam que inferuntur De utroque in threnis foris interficit gladius et domi mors similis est Suggestio est tum quasi vitalium divinum novam tollunt et inferuntur contraria tum quasi appetibilium tum mollia admonent tristibus emotis sitedio operiorum solacia vitium temptavit iniquus illi auferens habita huic habenda promittens Et ut alatem aliquid inferamus cur lucas avaritia dicens recessisse dyabolum a domino consumata temptatione subiecit omnem Est enim temptatio tedii et vitabilium quam non consumat quia nec inchoavit / sed omnem dixit non communiter sed distinctive pro omnibus speciebus eius que est appetibilium et quasi a solatio Omnes tres sunt species concupiscentia carnis / sicut dic ut lapides isti panes fiant et concupiscentia oculorum / sicut mitte te deorsum / superbia vite sic hec omnia tibi dabo Temptatio autem ab eis que inferuntur tum corporis que non sunt de nobis ut possessiones / nec tum corporis que sunt de nobis ut corpus et membra corporis De quibus a futuro per sollicitationem [illegible]

Sollicitatio humiliat a futuro de ambiguo electionis et conspecte condempnationis honore Et electionis ambiguo quo nemo est etiam si presenciet et si sit amore dignus vel odio novit enim non nos / sed dominus qui sunt eius Spiritus quidem testimonium perhibet spiritui nostro quod sumus filii dei / sed hoc quantum ad spem Et si quantum ad rem utique quantum est in nobis Quamdiu et mansurus sit / scit nemo nisi per revelationem / nec ille etiam [illegible] Ideo beatus qui ait Certus sum quod neque mors neque vita neque instantia / neque futura / neque ulla creatura poterit nos separare a caritate dei que est in christo ihesu Sed non tum omnibus sic agitur Unde ad quosdam Qui stat videat ne cadat Condempnationis honore sollicitatio humiliat / tum etiam non metuente sed et [illegible] entem obiecta supplicium frementis atrocitatis pro corpore tum passione compassio fraterna contristat Ubi enim ignis eorum non extinguetur et vermis eorum non morietur Ibi erit [illegible] fletus et stridor dentium Quod metuens sanctus cor inquit meum conturbatum est in me / et formido mortis cecidit super me Timor et tremor venerunt super me et contexerunt me tenebre Distinctione vero tres cause sunt de quibus compunctio ab indignatione ducit originem / ingratitudo / et temeritas

opposito et obiectis electionis in
certitudo et dampnacionis horror
Ex quibus tribus admiracio
oritur aptitudo per provenacionem

r. Rursum dat compunctionem
conditus sanatiores, sanans
admiracionis eventus apte
tito per venacione, ab yma
ginis forma, a suspensione
ultionis, et sub venacionis effectu
fforma ymaginis est quod
similes sibi facit nos, qui facit
nos Splendore mirando pul
chritudinis, et lucifica claritate
coloris, singulos nostrum immacula
vit vultus et faciem. Eternalis
gloria plenum esse illi cuius pul
critudinem sol et luna mirantur
Gloria nostra hec est, signatum
est super nos lumen vultus
tui domine. Signo tante yma
ginis glorior et efficior letabun
dus. Sicud r vectus [?] sum suam
ymaginem illum amplecti et diligere
ymaginem. Sequitur compunctio di
lectionis effectu ab comparacione
creditus et suspensione ultionis
licet enim agentibus nobis obscu
ratum sit aurum et color optimus
immutatus, licet domini tamen ad
dixit morti, morte dignos, sed
sustinens sustinuit in longa
et patria [?] pacta vasa ire, digna
ire interitum. dissimulans pec
cata propter penitenciam. Sub oculis ma
gnifice maiestatis et facie co
lendi parentis imprime pniten
da sepe commissa ingratus et reus
Nisi nimium dilexisset, nimium
non tulisset, In hiis omnibus
est compatiens et compassibilis amor
eius et adhuc manus eius
extenta utique ad dandum. Temp
pe qui facit nos non differt
iram et inter differendum non
offert et graciam. Ut enim quem
graciam in copia rerum dominus
nature presertim, quod est super

/ preter eam

eam et cetera dona, factus est
quod, nos ut tali forma habent [?] in
feriore forti, et priorem nobis et
priori restituet nos. Etenim enim
illa perdiderat lumiatorem
hunc lumiatorem respingnavit [?]
ista colorem Et non vilibus
corruptibilibus que tincturis, sed
aqua lateris et sanguine ca
nem tollens ob puritatis, hec
formositatis resignas venusta
tem. Talis et a tali est forma
restitucionis Sequitur et ad hunc
piculis emotus vocacione inte
riore compunctione inspiravit ad
penitenciam, penitenciam pro satis
factioni ad iustitiam instituit, insti
ciam confirmavit et graciam
Tantis nos muneris dotavit dita
vitque sine muneris pignoribus complici
cata accipiendus est subiectoris
effectus donis rerum forma re
pacionis vocacione fidei **Ex**
quibus aperti per subiectionem

e. Mirandus est talis cor
tus aptitudo amplecten
dus et qui est aperti
per subiectionem in sacramento
fidei secrete illustracionis commo
nionis significacione Sed sociis [?] compul
sacionis effectrix. quod in alimo
niam filiorum et plebis redemp
te per passionem ad perpetuam vide
mit mundum reliquit in mundum
utique ad mundandum, ut fructu
plus afferat, et conservandum ut
semper permaneat. Nam nec qui
vel etate fatiscens, vel labore
solutus, vel infirmitate lesus
deficeret et periret, reliquit illis
quos non reliquit ministerium fidei
quod potens fuit et est salvare
et sanare animas nostras. In eo enim
in quo passus est ipse et temptatus

potens est et eis qui temptantur
auxiliari Non ait apostolus eo
quod passus est ipse et temptatus
potens est et eis qui temptantur
auxiliari Non ait apostolus eo
quod passus est ipse et tempta-
tus potens est et eis qui tem-
ptantur auxiliari quamvis verum
sit etiam hoc / sed in eo inquit in
quo passus est et temptatus est
significans naturam assumpte car-
nis in qua passus est et tempta-
tus / potens est et eis qui temptantur
auxiliari Unde ait et ipse Ca-
ro mea vere est cibus Et san-
guis meus potus qui manducat
carnem corporis vivificat inebriat
Et ait carnis i. honoris in pingue
est / non suos sed xpisti Cum enim naturis
multis constitutas primordialis
tum corporis / tum corporalia / corporis tempera-
tum corporis vires mirandas af-
fecto speciali vires mirandas af-
ficit quibus corporis et anime
pestibus amarat obsistit multo
magis per omnem modum caro
ista et iste sanguis totaliter no-
sic corruptionis compulsima pa-
cientiorem et potentiorem sibi
communicantibus in vestimt valitudi-
nem et salutem Magnum est
omnium modo pietatis sacramentum
angelice attestationis oraculo
quod inquid in ea natum est de
spiritu sancto est de ipso ipsa vivi-
ficat Spiritus est enim qui vivifi-
cat / caro non prodest quidquam
Hoc nunc os ex ossibus meis
et caro de carne mea Hoc gra-
tanter accepto / et hoc concepto
quod cordibus singulorum visitacione
familiari benignius illabitur
ad consolacionem et ad illuminacionem
fervoris irradiat et ludit in or-
be terrarum et delicias eius esse cum
filiis hominum / Unde et Ysayas Se-
cretum meum michi / secretum
meum michi Ex hoc secreto illu-

stracionis gaudens se scitis signi-
ficans providebam inquit d.
in. con. m. s. q. a. c. m. ne. convone
ac Propter hoc letatum est cor
meum et exultavit lingua mea
Significatio commocionis est cum
quis preter expectatum ac solitum
cognitam complicatur omnia sibi
unde tepor pusillatus in flamma
nigram pinguescat affectus
in laudem deniqz exhibentis
et exhibitionis ammiracionem iam
corda precepit ac novos stupore
tollimur Quod contingit / tum se-
veritate timoris / tum pietate
misericordie illa feriente ma-
los ac operante inter bonos bona
De illa psallimus Dedisti metue-
tibus te significacionem ut fugi-
ant a facie arcus De ista mag-
nificavit dominus facere nobiscum
facti sumus letantes Et alibi
operibus / fac mecum signum in bono
ut videant qui oderunt me et
confundantur quoniam tu domine ad-
iuvisti me et consolatus es me
Quod geminus et si aptavit non
separatur tamen quasi singulatim
volunt impensi titulis et am-
vanius moneam et movem-
ab eis que evenientibus obvient
quam ab eis que remota et ex
antiquo cedentibus evangelizant

De quibus consultato preparationes

6 Sic et sic magnificat dominus
facit nobiscum magni-
ficabit et magnificencius
in futurum per preparacionem quiete
absolucionis / claritate resur-
rectionis eternitate visionis Si-
ciebat quietem absolucionis qui
cupiebat dissolvi et esse cum xpisto
Idem resurreccionis desiderans
claritatem Salvatorem inquit
expectamus dominum nostrum ihesum xpistum
qui reformavit corpus humilitatis nostre configuratum
corpori claritatis sue Et excellentissimus

theologus videns visionis
eternitatem similes inquit om
nibus ei qui v. e. s. est. Nam
veluti massa inquitatis ferri
ignea virtute coris forme speciem
induat et videtur pegna trans
figuratione non ignea sed ignis
tantum ita cum mortem ab
sorbuerit vita tamquam transibunt
toti in deum qui videbunt eum
Deus enim ignis consumens
est Et sicut helias quoque sig
nificavit qui exaudierit per ignem
ipse est deus Distinctio igitur
novem cause sunt quibus
admiratione compunctio deduca
tur forma ymaginis quo festi
nationis longanimitas sub
ventionis effectus sacrame
tum fidei sacrificium illustrationis
significatio commotionis quies
absolutionis claritas resurrec
tionis eternitas visionis Cum
bus appositis coribus sepe qui
devarius multas graciarum sa
cramentis ydoneo speculatori
cumulat in imagines Compunctio
has duas species pro aliis
quoque non solum pro nobis assu

Comminiscen- mendas.
dum etiam. quod habun
das compunctionis species
indignationis et gratulationis
non modo pro nobis verum
etiam pro aliis assumere de
bemus unde apostolus Gaude
te cum gaudentibus flete cum
flentibus Sed cum eas sive pro
nobis sive pro aliis assuminus
aliquando singillatim aliquando co
niunctim assuminus Singillati
assuminus cum vel amaritudine
sola torquemur pro indignatione
vel cum consolatione sola reple
mur pro gratulatione Coniuncti
assuminus cum comparamus et con
sideramus bona que contulit

deus et promisit et mala que
nos fecimus et promeruimus
Tali enim comparatione strictius
mordetur animus et acrius
in se ipsum plangendo validius
armatur cum sub eo respirat
intuitu et gratiam bonitatis quam
delatam et oblatam sibi per peccatum
esse despexit et saltem horrende
temeritatis considerat quod sub
oculis benivoli et beneficia pa
rentis in patris presentia sus
pendere perfecit. Inquod signum to
tus matris ecclesie conventus
diebus illis quibus celebrem
pascha celebrat adventum re
fugat quoque se ieiuniis tam
quam iudicio bonorum vel in memoria
malorum. et tamquam carnes agni
cum lactucis manducamus agre
stibus. Inquod etiam signum leuiti
cus postea quam hec ipsa fes
tivitatis die precepit offerri deo
te mentis compunctio lucem
tunc demique sine sermonem
interserens. facietis inquit
sacrificium peccato Unde sit ori
go lacrimis que pietatis illarum
et que portio spiritualis ad eas

Inadit animus in se tamquam
progressione Unde sit origo la
crimis que illarum pietatis et que
ad illas portio spiritualis Cor
huanum per passionibus gaudii
vel tristicie tangitur. dissili
semper ac naturali fatigatione
ropatur Dilatatur gaudio. tri
sticia stringitur. Ut utriusque
passionis agitatum fumigat
Cum fumus superiora cerebri con
scendens et humoribus omnibus in
mixtus lignatur in aquam et per
oculos lucifereos faciens viam
egreditur pro contra fortasse dicat.

dependit humus in terra eius / quod
compunctio que humus dicitur quia
ex humo nascitur terram mitigat
creatoris De decem proprietatibus
lacrimarum / sequitur capitulum
x. His quinque naturalis lacrime
principaliter habent / et secundum
eundem numerum consimiles
gracie spiritualis retinent effectus
Naturaliter humide sunt / calide
sunt salse sunt Ab eminenciore
semper procedunt / faciem attenu-
ant oculos vermiculant / visum
obnubilant / mitigant tristicias
turbant capud provocant sompnum
Proporcio prime proprietatis ad efficaci-
am spiritualem / sequitur Capitulum
y. Humor rigat arencia ignea
extinguit purificat immun-
da. Sic lacrime eo quod
humide sunt desistentibus com-
puncionis ariditatem in fundere
et rigare sufficiunt ut succedente
copia / segetes morum / et flores virtu-
tum in disciplina agriculture
celestis exuberent et proventus
preciose germinis vinearum ac-
cionum nostrarum. fluens operiens
splendidam virentibus paradisi
ymagine concoloritur in nobis
effigiet Sic enim dicitur ad nos
Emissiones tue paradisus malorum
punicorum cum pomorum fructibus
Dicemus et nos Etenim dominus
dabit benignitatem et terra nostra
dabit fructum suum Item eo quod
humide sunt intelligi datur
contrarie fortitudinis ignitis
immissionibus tales esse quia eas
Igneumque libidinis qui deprehendi-
tur in eis usque ad predicacionem de-
vorans et omnia eradicans ge-
mina non ardere in nobis
nec urere nos sed madenciu
lacrimarum rivulos stringimus

ei Necnon eo quod humide sunt
continuus eas tergere et abigere
turpitudines sordium ut spirituali
et tali lavacro pro restaurata
decori amatorie laudis eulogia
despe et ad se fidelis anima can-
tari letatur Quam pulchra es
amica mea quam pulchra es
Et rursum Tota pulchra es amica
mea et macula non est in te
Proporcio secunde ad suam proprieta-
tis efficienciam sequitur capitulum
a. Calide enim sunt quia calore
cogente egrediuntur ab oculis
nam et olla septa candenti-
bus flammis passione concepti
ardoris respirantes latices per ora
rotunda clamorem expellit / sic spi-
ritus subite commocionis calore
concussus / calentes et per duplices
ces ortus oculorum ruentes un-
dulas subtrahit pendencia porta vo-
lutat / Sequitur calida replica come
datur usum cauda coquit / infir-
mitates lenit / frigus expellit
Hoc modo lacrime calidas cogita-
tiones coquunt infirmitates tem-
ptacionum temperant. noxiam inor-
tiam et malicie frigiditatem
excludunt Spiritus vis aque ca-
lentis una cum tacta relidit
et ledit et compunctionis ardor
carnalibus viciis imitatur et obstat
Proporcio tercie ad suam efficaciam
b. Salse sunt pro condimento
corporis optimum cum saucies
docentium oblectacione dulcedinis
multe de multis Cibi cocti no-
salsis laticibus respuuntur non sapit
cordi / faucibus non rident /
fastidio denique sunt / Hoc modo
oracio leccio operacio si precedunt
compunctionem precedunt oblectacionem
Unde legis auctoritate legis pro
hiberi sacrificium ut fruit sale conditum //

vidit quidam cum aspiceretur
et effunderet precem quem sense-
rat saporem in lacrimis et pocu-
lum meum cum fletu miscebam
Proportio quarte ad quartam
·c· Abominatione semper depen-
dunt ut hec emissione
sequente sunt dignitatis et glorie
significatur aut ut saluus p[ro]p-
ter curiositatis qua mulier
acta vidit lignum quod pulchrum
esset ad aspectum et bonum ad
escam culus diluuerunt taliter in-
primetur Scriptum est enim per
que peccauit homo per illa pu-
nietur Proportio quinte ad quintam
·d· Faciem attenuat qui
speciem timide cernis
absumpta summe cogni-
tioni subtilitatis acumen dominum
largiuntur intelligentie prioris
faciebus enim typus est cognitionis
quia corpore et per eam alius
ab alio cognoscatur Nam licet
et actibus probus a faciebus cu-
tionis et plenius actibus discer-
nimus cum cernimus faciem
Et propter diu conpunctionis
cognitionem summe gratiam intelli-
gencie prioris adiungere Quia
principium cognitionis est scire se-
ipsum et quisque hoc cognoscitur
se vacuus quo fuerimus dolere
conpunctionis afficiatur Sunt
contrarie faciebus attenuat quia
quidquid magnum utile secundum
carnalem habitum estimatur
exprimant Quia enim pars potior
est in homine tum utilitate
tum dignitate et si decus fac-
tum in optatis anatura primant
cultibus aptatur ornatur stu-
diosius Proportio sexte ad sextam
·e· Oculos vermiculant diuinis lu-
cidos casti amoris affectus
decore purpurei coloris aug-
mento gratie prioris coornant
Inde significande declaratur oculos
formam amoris habere quod eos
ad eos quos multo cotidianus amore
clementer et frequenter aspicimus
vertimus et auertimus ab eis
quos odio habemus aut despi-
cimus Scriptum est enim ubi a-
mor ibi oculus Et econtrario
dici possimus ubi non est amor
non est oculus Unde de quibus-
dam proicientes me post terga
dederunt me oculos suos statue-
runt declinare in terram Et con-
trario sanctus Oculi mei ad fide-
les terre ut sedeant mecum Denique
in lectione veteris testamenti assidua
repetitione locutio ista vulgatur
ut dicatur quis gratiam habuisse
vel quesisse in oculis alterius
taliter significante scriptura
eum dilectum fuisse vel quesisse
dilectionem Hinc est etiam quod
videns dominus ciuitatem fleuit
super eam et visus ab eo petrus
fleuit amare et aspiciens oculos
in discipulos docebat eos Eo quod
his et quorum similibus colligitur
visus oculorum affectus exprimere
animorum vel amorum Igitur
oculi et qui exprimuntur ab ocu-
lis casti amoris affectus pul-
criores et rubicundiores effici-
untur lacrimis Proportio vii ad septimam
·f· Visum obnubilant quia
ne detineantur in minus ne
temporalibus inhereant prius obtu-
tus aciuerunt Que enim videntur
temporalia sunt que autem non viden-
tur eterna dicit Iob Pepigi fedus
cum oculis meis ut ne cogitarem quidem de virgine
Et iterum Si vidi lunam incre-
dentem clare et solem cum ful-
geret de super et per duo maio-
ra luminaria quandoque magnifica

decoris et glorie estimari in mun
do pt se respuisse significans
Unde propheta Averte oculos meos
ne videant vanitatem Et vanitas va
nitatis vanitatum et omnia vanitas

Portio octave ad primam :–

Mitigant et tristicias huma
.g. nae secularis tristiciam lacri
marum corporaliter tempestas
per dolorem prorsus suggestione
conceptam. Ex remissionis fidu
cia blande deliniunt et tristiciam
prolongati incolatus spe futurae
repromissionis remissiorem faciat
emissio lacrimarum unde fuerunt
michi lacrime mee panes die ac
nocte etc. Plane tristicia lenitur
cum voluntas impletur et vo
luntas adimpletur cum ei quod
vult et quantum vult et quo modo
vult plangere et lugere conceditur
Unde quod cor novit amari
tudinem a. b. m. g. e. n. m. e.

Portio none ad primam :–

Turbantur et carpunt etiam
.h. sensus in capite ideo quod
caput sensus rationalis
exprimitur Ut illud actus partibus
sic his actus anime potencie an
fatur ac per hoc dolore capitis
dolorem intelligimus rationalem
dolorem optimum dolorem denique
spiritualem ratione dignum et hone
stus sequitur compunctionem que
ex compunctione oritur quia qui
apponit sciam apponit dolorem
Dolor igitur capitis dolor ratio
nalis et signum et effectus est
validissime compunctionis Multi
sunt quorum compunctionem dolor
non sequitur capitis quia sub
emite occasione vacant mollescunt
sciunt turbant securitate lenitate
cuius tepefacti pectoris discretio
Denique qui dolore puerili et se
culari movetur dolore capitis
dolore non rationali turbatur

Video alium sensum nec invideo
videnti Caput viri Christus qui
ius capitis dolor sequitur com
punctionem quia duo latere et
alatere lacrimarum gurgite ora
vultus eius natant. Hoc fortiore
rememoratione dolores quos
pro nobis mediator sustinuit
revolvere et sentire debemus Con
sonat huic sensui quod Iob qui
dicitur dolens dicitur habitare in
terra Hus que vertitur in consola
torem quia terram consolatoris
et spiritus sancti incolimus qui
cumque doloribus capitis fideli
pia fide et fideli pietate condo
lemus Non est vehemens com
punctio que dolorem huius capi
tis sentire non facit Quare fa
sciculus mirre dilectus meus
mihi inter ubera mea commorabitur

Portio decime ad primam :–

Nocentissime sompnum provo
.i. cant non modo naturalem
sed etiam spiritualem famis sa
cietate quietem querit lassitu
do Natura fatigata de se ipsa
et intra se ipsam requiei appe
titu venit in soporem et provo
cans amica tacentibus sompni
suavitate recreanda sepelitur
Hic spiritus religiosa vocatus an
xietate a strepitu mundane solli
citudinis sensus avertit et grato
quiete contemplationis sopore
solutus dormit cum Iacob in Be
thel et sub umbra inimicorum cum
Ecclesia et dormiens ymagines
speculatur angelicas et misticas
visiones amirantur Dicat ergo Ego
dormio et cor meum vigilat
Necnon et illud In pace in id
ipsum dormiam et requiescam
Et de ea adiuro vos filie ierusalem
ne suscitetis neque evigilare

satiatis dilectam quousque ipsa
velit. Hii ergo effectus spirituales
secundum suas naturas conve-
niunt in elevationi et gratula-
tioni tamquam irriguo inferiori
et irriguo superiori que suspi-
ravit Axa cum aspectus et petiit a
patre suo Caleph ut in uno
corpore secundum titulum dedicationis
ad vesperum demorabitur ei fletus
in altari ad matutinum leticia
et in vespere ad altare sacrificium
in matutino ad altare thimia-
matis accedat immolatura

De duplici impedimento compunc-
tionis et de duabus speciebus
primi impedimenti Capitulum

Impeditur autem compunctio
tempore et occupatione Tempor
oritur ex corruptione ymagina-
·k· tionis et ex immissione spiritua-
lium speculationum propterea ymag-
inationum trahitur in aliquam
tam ludificatione tam impu-
ritate Quibus enim modis
munditia cordis acquiritur eis-
dem per contrarium amittitur
Corrumpitur autem per varium est
et ab illicita immissione cogi-
tationum et a fantasiarum con-
·l· gestione multiplici Cogitatio
indicatur reprehensibilis per mo-
ram et per assensum. per moram
cum non repellitur statim ut
concipitur sed per aliquantulum
moram quia sicut eius produ-
cit molli cor delectatione pun-
git voluit ac mulcet Quod
et si non comitatur nec parvatur
assensum dico tamen haud dum esse
ferendum sed statim offendum
et defendum ad confessione
propter quod dicitur Quousque
morabuntur intra cogitationes
noxie Per assensum est cogita-
tio condempnatur ad ea opere
complenda animo inclinato
Et hoc quoque arguitur cum dicitur
Auferte malum cogitationum vestrarum
ab oculis meis Psalmus dixit
cogitationum non cogitationes
malas Malas autem cogitationes
quia impossibile est auferre
non est reprehensibile sentire
tamen moras tollamus eis et
·m· assensum Non modo enim cogita-
tiones illas que peccata mittunt
verum etiam illas que ad peccatum
non movent ut sunt fantasie
multiplices reprehensibiles dicimus
Cum moras eis ex industria facient
sicut enim locutio ociosa non
fugit reatum sic ociosa cogita-
n· tio sub culpe indicio cadit Cum
inimicus igitur multis simulacrorum
dolorum formis fugiat quemlibet
captatur ad fletus se non esse
flexibilem pasceris enim mille
figuris sine specie pietatis simu-
lent sine fortitudinis sine sapie-
ntie sine honoris sine cuiusquam offi-
cii sine in plenae aut levitatis

Item de aliis impedimentis speciebus

o Succedit desine spiritualium
speculationum intermissio
quia qualiter cogitamus
taliter actitamus et unaquaque
arbor de fructu suo cognoscitur.
Si filii inquit Abrahe estis opera
Abrahe facite Sed qui soliditate
destitutus ventibus agitatur
interius et turbine curiositatis
afflatus sensim vadit et cadit
indissolubiliter et condunabilia
deserens nec mollit potentes/o-
ciosis actitandis proximus in-
sistit et incorrigibilis Intermissio
enim indicatur tam in officiis quam
in studio Non enim quotiens sic
quam studium deserimus deserimus

·/· sensim ad verbum i. paulatim est enim ad verbum remissivum quia qui moriuntur et paulatim tendunt sensum faciunt et sensum sunt secundum Hugonem

officium. Nam in studio notatur indu-
stria ipsa et diligentia, executor vero
in officiis ipsa materia rei. Unde
hoc faciamus que facienda sunt
ni tamen ut sint facienda faciamus
stipendia maledictionis exprobra-
tionis quoque referimus timentes scrip-
tum est enim Maledictus qui opus
dei facit negligenter. Et alias vult
et non vult piger. Etenim cum primo
di est incumbere supplicationibus
officiis vacare divinis, operam im-
pendere lectioni, ceteras promisse
religionis observancias, arta de-
bite devotionis custodire desistit.
Deinde iactatur ex hoc in illud
ad omne negocium curiositatibus undique
auffert. Silencium pena, disci-
plinam tormentorum vice compensat
Oculis quibus certa respiciat se-
pelitur non respicit Capillos
curat, et linguam loquacitate
ingerit. Hoc laqueo antiquus ini-
micus mulierum infelicem decepit,
que levitate oculi volubiles ocu-
los manusque rapaces ad arbo-
ris interdicte ramos tetendit. Et
uti iracundos ardores rogi in-
plicantis cum grandem viribus
collectis involuerit materiam di-
ficile est gelidis aquarum fluen-
tium undis extinguere sic nec di-
citur nec mundatur acceptis aquis
eius et tot mendacibus delusi-
ymaginibus picturis volunt-
inanes, et corpus assidue rota-
tur ad discolas ineptias gestuum
et gaudiorum indecibiles usus.
Aufert itaque tepor compunctionem tollitur
quia nec madidos vultus leni-
tate nec secretos gemitus yma-
ginationibus reddit. Dimissaque enim
teporem in levitate et in yma-
ginationem, et rursus levitatem
in officio et studio intermissionem,
iterumque ymaginationem in ludifi-

cacionem et importunitatem. De dua-
bus secundi impedimenti qualitatibus

.p. Occupacio similiter tollit compunc-
cionem. quia cura rei fami-
liaris et compunctio spiritualis
non diu conveniunt, nec in una
sede morantur. Dum enim sollici-
tudine curis distrahitur quem
familie cura et provisor eligitur
Et quid agat, qualiter ordinet,
qua vertat et convertat disciplina
rebelles, qua gratia decibiles
decibiles quoque conciliet, pertinet necessi-
tate rerum pertinet estuante caritatis
affectu providere compellitur. Sollici-
tatur ergo et turbatur erga plurima
sepe et plurimum et quasi per calamus
duobus unus tenuissimum et an-
gustissimum rotundeque longeque ca-
vitatis foramen habente alio patu-
los meatus vel hyatus et lar-
gissimi oris patente introitu
haurire volens de duobus vasis
vinum et aquam, incipit utrius-
que liquoris per illud tamen, que
fistula capacior habetur sentire
liquorem, sapori poculis cure
famulantis correspondeat, incipit
dulcedinis percipere gratiam, nec est
nectareos festine compunctionis
bibere liquores. Deinde venera-
ciones divini officii recte quidem
sed non devote celebrantur. Sic in-
quietatur cum compunctio est. Dividi-
turque occupacio in privatam et
publicam. Privata est que propter
alios non spectatur, que propter
alios spectatur publica. Et ut
electiore signemus appellacione,
occupacio dividitur in negociacionem
et amministracionem. Negociantur
enim qui ceterorum vite magiste-
rio discipline invigilant. Am-
ministrant vero qui operis pu-

famulatu, preter circam alterius ad alterius vberrimam obedienciam inclinant. Utraque occupacio tollit comprimitionem. aut propter assiduitatem aut propter in mensitatem propter assiduitatem si frequencior sepius quam oportebat, propter in mensitatem si ponderibus virium conatibus excedat. Unde comprimacio oriatur per remocionem sequitur capitulum

·q· Ex predictis eciam est colligere causam unde comprimacio reasatur. Si enim sibi providenti ad torridos ignes et violenti graviam aeris hyeme temperiem, dicitur calorem impedire temperiem, intelligere utique debet ignes extinguendos vel muniendos aut fugiendos iniectione laticis, disposicione lignorum mutacione loci. Sic pariter hoc quia comprimacio tempore et occupacione reliqua languescat auferat illa et illa non auferat dimoveat illa et illa non moveatur. Disciplina querit optimus interius puritatem. habens siquidem manus et oculos integre. Continet enim scriptura Omni tempore sint vestimenta tua candida et oleum de capite tuo non deficiat. Et in canticis Pone me ut signaculum super cor tuum ut signaculum super brachium tuum. Primi vero ipsius por disciplina exterius. altera monet interius mundiciam. Item vero alius ordine ubi ideo quod qui comprimacionis donum incipit habere primum sibi faciat consuetudinem reluctetur antique, faciat quod non vult, quod vult non faciat. Assidue peccatis et teneros diminuat. occupet oculos litteris. vinciat manus pedes in hibeat sedens non facile purgat firmat quiescere.

linguam et oculos Semper omnia aliquid corporis utilium sibi proponens inaciam sepe memoriterque retractet. Interdum aliquando lacrimas violencia talis una torquente per oculos sanguineos fundit lignorum. Taciturnus mole corporis et corporis inconveniam minuit grana farinam, laboribus laboriosa comparanda sunt venalia, queritur fori tumultus. Nos secreta loco singulari letatur. Sed quia hiis dictis animus satis liquet de paucis et perpaucis binarium comprimacionis esse significativum transitum ad cetera faciamus

Sub quinta distinctione continetur significaciones a tercia decima usque nona decimam cum capitulis suis que sequuntur.

Tercia decima dualitas ecclesiam significet et exempla significacionis cum expositione exemplorum capitulum primum

Alia eiusdem significacionis exempla et exposicio exemplorum II

Item alia racio cur binarius comparetur celo III

Quarta decima significacio cur Christum integre significet binarius IIII

Quinta decima significacio cur merita actionum binarius signet V

Sexta decima significacio cur unitatem comprimat binarius VI

Septima decima significacio qualiter regnacio unitatem binarius comprimat et cur celebretur in aqua VII capitulum

De comparacione aque et spiritus VIII

Octava decima significacio qualiter binarius divina scripturam significet IX

De sermonibus significacionis exemplis et exemplorum exposicionibus X capitulum

Item alia exempla et exposi-
cio eorum XI
Deinde exempli alia exposicio XII
De quodam ydiomate grece
et latine locucionis XIII
Alia racio quia scripture divi-
ne dualitas assignatur XIIII
Scriptura novi testamenti distinctio XV
Semina veteris instrumenti
divisio XVI
Nona decima significacio cur
fidelium ordinibus duali-
tas adaptetur XVII
Exempla istius significantie
cum exposicione XVIII
Itemque alia exempla et expo-
sicio eorum XIX
Item de aliis XX
Amplius etiam de aliis XXI
Adhuc quoque de aliis XXII
Explicit registrum capitulorum
Incipit binarius ecclesiam si-
gnificet et exempla significa-
cionis cum exposicione exemplorum capitulum I

Electorum beata societas
ecclesia vocatur
et ea est iudeorum
et gentium. De quibus
cum loquitur apostolus
iudeos circumcisionem
gentes appellat preputium. Et mi-
nus populi et si diversi sunt non
tamen diversa sed eciam una sunt
nec duos aut diversos sed deum
unum modo uno colunt. Et quod
totum opera et mea sunt cogno-
scatur. Alias oves habeo que
non sunt ex hoc ovili et illas
oportet me adducere et fiet unum
ovile et unus pastor. Diversi-
tas enim per alias, unitas eccle-
sie per ovile unum, deus unus per
pastor unus exprimitur. Et itaque
abili coniuncture feminum duorum
sunt monilia que fabricata sunt
manu artificis. Coniunctura enim
feminum duorum, duorum est socie-
tas populorum. Qui comparantur moni-
libus expressio fidei, et caritate
iusticie. Sed manu artificis fab-
ricata dicuntur quia per morte filii
qui unicus est patris in eandem
fidei ac vite devocionem coadu-
nantur. Artificem enim patrem
verbi intelligo, quia in principio fe-
cit deus celum et terram et cetera
que genesis scriptura prosequitur.
Quod autem filius manus dicatur
et sit inde docemur. Levabo
ad celum manum meam et dicam
vivo ego in eternum. Hinc est quod
soli deo alta promissionis loco
innocte tulere quia non est sacer-
utriusque populi societas donec cru-
cifixus et iusticiis Kotaus
in cruce pependit, quia nec duos
parietes nisi per lapidem an-
gularem potuere coniungi. Duorum
sane porticorum prior est populus
iudeorum qui quod ferebat non
videbat, sequens gentilis qui
videbat quod ferebat. Unum
multi reges et prophete voluerunt
videre que vos videtis et non
viderunt. In eandem convenit
explanacionem turba que seque-
batur et que precedebat dominum
ierosolimam introeuntem. Et filii
abrahe duo et filii ysaac duo,
et filii noe duo, differentia tamen.
Filii enim noe duo electos, abra-
he autem et ysaac filii duo
electos et non electos ex utroque populo
figurant. Sem enim noe filius
qui dicitur nominatus electos
illius exprimit populi de quo dicitur
Notus in iudea deus in israel
magnum nomen eius. Japhet
vero qui dicitur latitudo cum
ad quem dicitur longos fac fu-
niculos tentorii tui et pelles
tabernaculorum tuorum dilata. Red-

desponsatam eam et ad lenam pace
tribus et semen tuum gentes
hereditabit. Hec et due virge
que dicuntur in zacharia una
decor et altera funiculus eidem
sponso subserviunt. Cui enim dicitur
Audi filia et vide et inclina
aurem tuam et concupiscet rex
decorem tuum. ipsa est virga deco
ris. Pars autem domini populus
eius. iacob funiculus hereditatis
eius ipsa est virga funiculi. Illi
quoque duo petrus et iohannes
qui currebant simul. eandem
utriusque populi significationem gere
bant. Johannes enim qui gratia
interpretatur et petro citius ve
nit ad monumentum non tamen
introivit. Synagogam expres
sit que dei gratiam in lege re
cepit et prophetis que prior populo
gentium venit ad fidem non tamen
prior vidit illum ad quem per
veniat fidem. Petrus autem
qui dicitur a petra super quam
ecclesia edificatur. et qui monu
mentum ingreditur primus ty
pum gerit ecclesie novissime
quidem venientis sed prime
ingresse sanctuarium dei per me
resurrectionis agnoscentis
locum misteriumque ut glatur
et dicat Introibo ad altare dei
ad deum qui letificat iuventu
tem meam. Et in cantico a
moris Introduxit me rex in
cubiculum suum. Alia eiusdem
significationis exempla et ex
positio exemplorum. capitulum iij

.6. Hanc utriusque populi unita
tem taliter describit ysa
ias. In die illa sibilabit
dominus musce que est in extre
mo fluminum egipti. et api que
est in terra assur. Egyptus vitet

in tenebras. flumina autem colluvies
criminum et viciorum operariis
inter omnia flumina egipti nil
lum longinquis ydolatria.
Muscam igitur intelligimus
populum gentium in mundum carnis
et sanguinis sectatorem, seden
tem in tenebris et in umbra mor
tis servientem creature potius
quam creatori qui est benedictus
in secula. Assur interpretatur in ar
guentem. Id est spiritus sanctus
qui arguit mundum de peccato.
et de iusticia et de iudicio. Apis
iudaicum populum exprimit custodem
utique per cultum unius dei et
auditum in lege et prophetis
sed tamen que retro sunt respi
cientem pro carnali permissione
temporalium. Apis quippe tria hec
significat quia et sine coitu
nascitur et mella condit ore
et cauda pungit aculeo. Hec
quidem habuit seorsum in deserto ubi
terra assur erat qui tabulas
scriptas digito dei acceperat. et
gentilis in extremo fluminum e
gipti erat cum procul a cre
atoris creatore recesserat. U
trique sibilavit dominus utrosque
per gratiam inspirationis occulte
ad fidem unam vocato et gra
ciam. Impios etiam quos per
sepultura et divite quem de
dit dominus pro morte sua gen
tili et iudeo quos acceptamus. Nam
et illum tamquam sine cultu dei
et sine pietate et istum divitiis
legis. et prophetarum habundantem
virtute crucis et sepulture tra
xit ad se. Peccator etiam ac
menstruata in quorum ablu
cionem dicit zacharias egre
di fontem de domo david iu
dei et gentilis subeunt in baptismum

Item alia racio cur binarius
comparetur ecclesie. c. iij m.
.t. Nec tantum hec ipsi domino sub fide
dei unius una ecclesia est
sed etiam omnium electorum eciam
et immortalium hominum ordo spiritum
ecclesia una sunt Nam ut ecclesia
una esset angeli et homines / fac
tus est homo conditor angelorum
et hominum pacificans que in celis
sunt supernis et que in terris decor
sunt Unde in cantico filiorum chore
vie secunda [illegible] Montis syon latera
vero aquilonis civitas regis ma
gni Montis syon firmitas est an
gelice celsitudinis. latera aqui
lonis successio mortalis que
per peccatum mota erat et in hoc
sperat ei qui sedere elegerat
in aquilone sibi Nunc autem
et montis syon et latera aqui
lonis non civitates due sed ci
vitas una sunt / et cultu et
agnicione unius dei Inde
rei signum celebre illud ymnum
in misse sacramentis compositum
est et canit ecclesia cum per tem
porem chorum angelice multi
tudinis cantare audiunt ympnos
et suscipit / sequente obviam
turba domino velud introeunti so
llempni voce canit Sanctus
sanctus sanctus dominus deus et cetera usque
in excelsis Igitur quoniam ut ex
collatis docemur exemplis
ecclesia considerata in natura
sone et personas ut in hominibus
et angelis conveniens sit quod
scripturarum exegit locus bina
rium ecclesie comparavimus
Cur propter integritatem sit binarius
.v. Christum etiam integrum
exprimit binarius quia
christus est non modo caput

ecclesie / sed etiam fideles Unde
Nolite tangere christos meos Id est
si fideles christi christi sunt ymmo
quia sunt christus est etiam
unus cum ipsis fidelium / unde Jo
hannes apostolus ad fideles /
Vos unctionem accepistis et unc
tio docet vos de omnibus / Christus
enim a crismate dicitur Inde
in distinctione vero quod caput
et membra unum sunt / et christus
unus illud profertur quasi plu
Quasi sponsum decoratum
corona et quasi sponsam or
natam monilibus suis Et
illud Iterum sponso alligavit
michi mitram et quasi spon
sam circumdedit me ornamento
Inquibus verbis dum eadem
persona sponsus dicitur et sponsa
manifeste christus integer spon
sus innuitur in capite / spon
sa in corpore / quia caput et
membra non duo sed unus est
christus propterea binarium il
lius esse significatum Cur
vita actionum binarius significet
.x. Meritum actionis et re
tributio totius operationis
et vite in duo dividitur in gloriam
regni / et in duriciam tormenti /
Qualis actio talis retributio
Qui bona fecerunt ibunt in vitam
eternam / qui vero mala in ig
nem eternum Unde veritas cum
premissis quibusdam parabolis
doctrinisque vite invitamentum
fecisset subiciens per omnibus ait
ait scriba doctus in regno celorum
.ij. similis est homini qui profert de
thesauro suo nova et vetera
De thesauro enim suo profert
nova et vetera qui verbum fa
ciens exhortationibus / terrorum
ordinibus [illegible] per /

variat et in istis proponit premia
regni que mulceant, in ministris
tormenta que terreant. Et iste
premia in storum nova dicuntur
quia innovatis et novum indue
tibus hominem promittuntur et
tribuuntur. Tormenta vero vete
quia facientibus ymaginem vete
ris hominis inferuntur. Denique
quia que vetera dicuntur et sunt
corruptionem habent, que nova effi
caciam et utilitatem. Dicit enim
de impiis Quamplurimum corpus vete
rescet in inferno a gloria eorum.
De gloria quoque sanctorum Vidi ci
vitatem novam sanctam iherusalem
descendentem de celo. Et alibi
Qui vicerit faciam illum colump
nam in templo dei mei et scri
bam super eum nomen meum
et nomen civitatis nove ihe
rusalem. Ergo omnis actio no
va erit retributio nova erit
Et omnis actio vetus erit remu
neratio vetus erit. Et utraque
recompensatio iusta erit, quia
ut bono bonum malo malum
retribuatur, bonum et iustum est.
Merito igitur per binarium
meritum intelligitur actionis
quia meritum actionis et re
tributionis dicit et est in novis
veteribus que subsistit. De in
vinusitate exprimat binarius

a Vinusitas partim secundum
processum temporis, partim
secundum statum consideratur.
Secundum tempus in prosperis
et in adversis in vita et in morte
Secundum statum in vita que nunc
est et futura in visibilibus
et invisibilibus. Processus ille
rerum qui est in prosperis et
in adversis in vita et in mor
te exprimitur in scripturis appella
tione diei noctisque, adversa

caliginem et mesticiam in simili
tudinem noctis, prospera serem
tatem habent et lucem in simili
tudine diei. Item vita est tempus
operationis sicut dies, mors tempus
otii veluti nox. Unde de mor
tuis Amodo iam dicit spiritus
ut requiescant a laboribus suis.
Item in vita spiritus regit corpus
ut sol mundum in die, in morte
occumbit, quasi sol in nocte
neque tamen iterum iste processus
nomine diei et noctis, verum etiam
per mane et vesperam eadem
ratione exprimitur. Verum etiam
ille processus qui secundum statum
vite qui nunc est et future vel
visibilia et invisibilia conside
ratur. Eadem nichilominus
appellatione figuratur. Vita
enim que nunc est nox et vespera
est respectu illius que futura
est. Nam quod vita que futura
est dies sit et mane, et ratio
natis liquet et hominis probatur
exemplis. Quia melior est
dies una in atriis tuis super
milia. Et mane astabo tibi
et videbo. quoniam non deus vo
lens es. Visibilia quoque nox sit
et vespera respectu invisibilium
eo quod in illis nec decor sit nec
species in istis utrumque. Denique
si auctoritas taceret ratio pro
baret. Processus rerum secundum tempus
et secundum statum dividi sicut
diximus oportet. Varius enim et
instabilis rerum eventus sibi succe
dunt prospera et adversa vita
et mors, presentia et futura
visibilia et invisibilia. Qua
liter regenerationis misterium
exprimat binarius et cur ce
lebratur in aqua

b Regeneratio que secunda vel altera generatio intelligitur. Et merito. Nam natura humana que primam nativitatem sumpsit ad penam, alteram recepit ad gratiam. Dignior est porro subsequens, quia quod de carne natum est, caro est, et quod de spiritu natum est, spiritus est. Hac modo dignior sed et felicior, quia illa fit in dolore et in inquinatione peccati. Hec celebratur in leticia et sanctificatione virtutum. Leticia pellit dolorem, sanctificatio tergit iniquitatem. Unde et sacramentum regenerationis in elemento natura dispensatur illius, cuius liquoris horum utrumque congruentissima sue proprietatis similitudine figuratur. Motus enim aque currentis typus esse videtur leticie consolantis. Quod quia inmunda decorem restituit et contingit calida, species est gratie que spem auget et addit, et passionum igneos estus contingit. Preterea et facies visus humani ymmo formas rerum universaliter ea semper astancium effigiat. Misterium est eiusdem gratie spiritualis omni inest, quando quod inest aliis in qua et per eam cognoscitur ac videtur qualitas nature. Spiritualis enim iudicat omnia et ipse a nemine iudicatur. Propter quod merito potius celebratur sacramentum regenerationis in hoc quam in alio elemento, quia hoc potius quam aliud elementum gratie significat sanctificationem que habundancius in hoc quam in ceteris manet tribus misteriis.

De proportione aque et spiritus

c Ergo in sola aqua est regenerationis misterium et non in sola aqua. Dum necessaria sunt hec d sed nichil utrimque. In sola aqua est quia in hoc solo elemento dispensatur et non in ceteris. Terminatio est et in spiritu, non est in sola aqua. Quod autem sit et in spiritu veritas dicat, cuius verba spiritus sunt et vita: Nisi quis renatus fuerit ex aqua et spiritu sancto non introibit in regnum celorum. Et itaque: Qui crediderit et baptizatus fuerit salvus erit. Fides enim vel credere donum et opus est spiritus sancti, dicente apostolo: Altera fides in eodem spiritu. Tamen ipsa que gratie dicitur baptismus ex aqua fit et per aquam. Hoc enim id quod visibiliter facit et est operatione facit et est. Quod vero fit sacramentum et virtutem sacramenti facit, ex virtute spiritus fit et facit. Nam spiritum sanctum diligere et eligere aquas scripturarum testimoniis sufficienter insinuamur. Unde est illud: Flabit spiritus eius et fluent aque. Et illud: Qui descendunt mare in navibus facientes operationem in aquis multis, ipsi viderunt opera domini et mirabilia eius in profundo. Denique huius sacramenti ymago dum rudibus mundus prius occulte vultus dividebatur creature, quibusdam pingebatur coloribus, et creat et potuit videri in generatione, quod nunc in regeneratione potioris celebratur virtute misterii. Spiritus inquid domini ferebatur super aquas. Et hoc vobis signum, quod ex aquis primitus species illa creature processit que spiritum vitalem accepit, multiplicationis insuper beneficium promeruit. Proinde in aquis et super aquas spiritualia celebrantur sacramenta mirante. Ex-

Iordanis qui fluuius
habet duo capita
vz yor et dan vnde
componitur

thel scilicet fluuium chobar celos
vidit apertos et visiones mira-
biles et multiplices. Eodem die
et mense super aquas baptismatis
xpi vidit iohannes spiritum descen-
dentem sicut columbam cuius
super quem illa descendebat
plenum gracie et virtutis eiusdem
incepit in vndis. Exinde nobilium
aquarum cetera fluenta gratis
obediebant et ad spiritualem
officium contra naturam. Legimus
campanas cereas consumpsisse per
capites et pallio dimissos et sor-
dentis lepre vlcera tulisse etiam
cecis pristinum reddidisse et sa-
porem et calorem indidisse
vitri lignoris. Hec operatur maius
qui ferebatur super aquas vnus
atque idem spiritus. Quod intelligens
vir theologus non dixit patres
nostros baptizatos in mari sed
primum in nube et post modum
subiecit. Mare enim spectat ad
aquam nubes ad spiritum. Nubes
enim vmbraculi vite et virtute
feruidi temperat solis ardorem
et intemperacionis sue tempore
solatium refrigerii largitur et
obicit estuanti. Sic quia nube
obumbratam esse marie gabriel
significans spiritus ait sanctus
super veniet in te et virtus altis-
simi obumbrabit tibi. Denique
tanta coniunctio est inter aquas
et spiritum sanctum vt aquarum appel-
latione spiritus sanctus significatur
veritate ipsa dicente. Qui in me cre-
dit sicut dicit scriptura flumina de ventre eius
fluent aque viue salientis
in vitam eternam. Quas aquas
exponens ewangelista. Hoc
autem inquit dicebat de spiritu quem
accepturi erant credentes in eum.
Ex nomine igitur sacramenti
regeneracionis ex aqua consistit
et spiritu. Vel secundum apostolum

ordine non eodem sed semper eodem
in nube et in mari non venimus
signis scripturarum corrigit pater
tuus ne locus binarii regeneracionis
compare sacramento. Qualiter
binarius scripturam diuinam facit

Scriptura diuina in vetus
testamentum diuiditur et
nouum. Scriptura illa que
sacramenta signabat et pro-
missa petebat prius domini enim
domini aduentum dicitur vetus
testamentum. Scriptura hec que
sacramenta fideles emulantur
et promissa per aduentum domini
dicitur testamentum nouum.
Vterumque dicitur id quod dicitur
et secundum tempus et secundum simi-
litudinem et secundum operacionem. Se-
cundum tempus quia illud datum
est multis ante temporibus. Hoc
nouissime diebus istis. Et ideo
illud dicitur vetus hoc nouum quia
illud prius hoc posterius. Secundum
similitudinem quia sicut vetera
deficiunt noua vigent et per-
manent sic lege prima cessante
noua virtutis sue peragit et susci-
git tempora. Et licet lex prima
in sacramentis et in promissionibus
deficit et periit in preceptis tamen
viuit et permanet. Vnde sponsa
poma noua et vetera dilecte
mi seruaui tibi. Et veritas. Non
veni legem soluere sed adimple-
re. Secundum operacionem vero quia lex
prior veteres id est infirmos debi-
les que facit in ingerens tamen et a-
periens quod faciendum est quia
enim nouit quod faciendum est et
ad id faciendum virtutem se non
sentit hec in firmum se debilem
que cognoscit. Sed lex altera no-
uos id est stabiles facit et fortes

dicens vel docens quod faciendum
est et dicens gratie beneficio
ad id quod faciendum est Dicit
et facit docet et adiuvat impa-
rat et obedit iniungit et operatur
Testamentum enim vetus intelligi-
mus cognitionem solius legis sonantis ex-
terius sine gratie operante in-
terius Testamentum novum
gratiam innovantem cuius
aspiratione et auxilio in nova-
tur homo interior in agnitione
eius qui creavit eum De hu-
ius significationis exemplis
et exemplorum expositionibus

f Hiuius significatoris gra-
agar que vertitur in ali-
enationem signat testam-
tum vetus quia dum cogno
scimus et non facimus quod
faciendum est prevaricatores effici-
mur et hoc est vetustas et
servitus et alienatio Sara vero
que interpretatur princeps seu do-
mina exprimit testamentum novum
quia dum per gratiam implemus
quod per preceptum accipimus
novi efficimur et hec est liber-
tas principatus et virtus unde
etiam erant sub lege sancta
et sancta sanctorum Erant et vela
duo unum interius aliud ex-
terius Erant et cherubin duo
mutuis se vultibus respicien-
tes et stantes super propiciatorium
Sed per sancta figurabatur lex que
lex quidem sancta et mandatum
sanctum et iustum et bonum si-
gnificabat et per velum exterius
quia tunc pene visibilibus cohi-
bebat peccata taxat exteriorem
effectum interiorem vero non ordi-
nabat affectum Et quia lex
nova data est ut habundaret
gratia ideo per sancta sanctorum Et

quia interiorem cohibebat affec-
tum ideo per velamen interius
Quia vero in utroque testamento
est scientie plenitudo ideo per che-
rubin Et quia dei nobis inspira-
tionem propiciationemque commendat ideo
stant supra propiciatorium Et ma-
vero utrumque sibi invicem attes-
tatur et consonat ideo mutuis
se se conspiciunt Abyssus enim a-
byssum invocat in voce cata-
ractarum
Scribitur ait zacharias collecta aque dece-
ncialem pars exibit ad mare
orientale et pars ad mare no-
vissimum Mare orientale testa-
mentum dicimus vetus vel quia
prius vel quia a conditione mundi
et novi lucis exortu narrationis
sue sumit initium In principio
fecit deus celum et terram Et dixit
fiat lux et facta est lux Mare
novissimum testamentum novum dicimus
novissimum vel quia novis-
sime datum fuit vel quia spirituale
est Non enim prius quod spirituale
sed quod animale Novissime quod
spirituale Sed et dum ovine loquitur
in zacharia una a sinistris lampadis
alia a dextris duo testam-
ta significantes vetus ex eo quod
promissiones habet terrene felicitatis
quasi sinistram Novum ex eo quod
futuras et celestes tamquam dex-
tram Item alia expositio et exposito eorum

ẞ De eisdem loquitur sanctus
Si dormiatis inter medi-
os cleros pennae columbe de-
argentate et posteriora dorsi eius
in pallore auri Cuius verbis or-
do verborum et subaudicio hec est
O fideles o sancti qui habitatis uni-
us moris in domo si dormiatis
inter medios cleros eritis ut
penne columbe deargentate
et posteriora dorsi eius in pallore
auri Sub auditum erunt Cepisti
cuius quoque sensus hic est Cleros

em grece latine dicatur sors
Sortes due testamenta duo
Sors utraque scriptum sunt i. de
lectacionem presentem habet et presentem
quietem Scriptura prime sor
tis promissiones sunt eterne
felicitatis Scripture secunde sor
tis promissiones vite future
Animus vita carnalis semper
delectatione fruitur dormit
inspiciendus in sorte prima
Animus conscia spiritualis spirituali
semper iocunditate letetur dor
mit devotus in sorte secunda Peri
culosus scripturis est in sorte
prima gloriosus in sorte secunda
Ibi dampnatio hic remuneratio
Est autem scripturus inter utrasque
scripturas et inter duas sortes
et inter medios cleros id est de
lectacionis iusticie Unde in pace
in idipsum dormiam et requiescam
-h- Iustus enim nec eterne prospe
ritatis successibus emollitur quia
beatus est nec future coronatur
gloria felicitatis quia non dum
beatus est Presentia ordinat fu
tura expectat Nec quia assumit
ista tepescat nec quia desunt
illa deficiat et ille Nec istis
cor apponit nec deponit ab
eis inter utrumque temperat vitam
dormit enim inter medios cleros
Et nichilominus sic dormit penne sunt
columbe i. ecclesie que quamdiu non
est adeptus argentata sunt i. in lit
teris offendimus omnes propter si
dixerimus quia peccatum non ha
bemus ipsi nos seducimus et veri
tas in nobis non est et propter
quos conabitur castum se exhi
bere aut mundum se esse aptatur
sed deargentata quia sicut pos
sibile est in hac vita vitam
suam et mores ad eloquia scrip
turarum colorat et ornat Nam ar
gentum habet formam sacri
eloquii unde docemur Eloquia
domini eloquia casta argentum
igne examinatum Posteriora vero
dorsi eius in pallore auri continet
Summa finis tollerantie et optre
mitas laborum in claritatem
divine contemplacionis et sapi
entie mutabitur ac transibit
capud enim est aurum optimum Sa
nus enim quia cum hoc aurum
apparuerit similes ei erimus
quoniam videbimus eum sicuti est

Eiusdem exempli alia expositio

i Vel alio sensu non multum
tamen ab hoc differenti
dormire inter cleros est modo ad
recordationem peccatorum tristes fun
dere fletus modo pro celestium ex
pectatione promissionum Uberrimis
et dulcibus maxillas abluere
lacrimis Nam ut sanctus apostolus
testamentum vetus generat in servi
tutem et eam comitatur timor
Servi enim sunt timet et si non
aliud ipsam tamen servitutem
Illud autem nova generat in liber
tatem et libertatem comitatur
amor Servi enim liber est diligit
et si non aliud utique ipsam li
bertatem Inter igitur utrumque
testamentum vel inter medios
cleros dormimus si dormimus
inter timorem et amorem et in
ter timore et amore dormimus
si nunc pro timore amoris conciis
si singultibus moveamur ad
compunctionem nunc pro amore
sublevemur ad devotionem Sem
per curramus inter timorem et
amorem si neque timore precipites
feramur in desperacionem neque nimie
fiducia solvamur in dissolutionem

De quadam ydiote grece et latine locutoris

Intuendum est hic quia quod
usu latinitatis dicatur inter me
et te, et inter nos et illos, hoc
ydiomate greco inter medium
mei et tui, et inter medium nostri
et illorum enunciatur. Unde etiam
ut dicat Augustinus si veritas
grece locutionis consideretur in
latina translacione parebit quod
legitur inter medios cleros
non aliter quam inter medium
clerorum intelligitur. Proinde sunt
potius quam scripture sensum
secuti, qui propter hoc quod dicatur
inter medios cleros laboriosa in
terpretacione vagantes, quatuor
cleros adinvenerunt inter quorum
primum et quartum alios duos
medios constituant. Dicunt enim
quia non possunt esse medii
nisi alii sint et inde sint ad
quos sint medii. Et verum dicunt
quia nichil est medium nisi inter
duo sit medium. Denique probabile
esse potest quatuor aut sex
cleros invenimus sic communiter
quod in suo sensu semper habet. Et
sic dictum est ad talem inter
pretacionem propter hoc non impel
limur, quia qui sensus efficitur
apud nos per inter cleros, idem effi
citur inter apud grecos per inter
medium clerorum. Igitur et cleros du
os et olivas duas et maria
duo et duo vela et duo cheru
bim et siquid est simile ad testa
menta duo fideli et simplici
interpretacione coaptamus

**Collacio qua scripture di
vine dualitas assignetur**

Aptatur etiam binarius
scripture divine commodo
tractandi que sequitur. Unde
liber ille quem vidit Ezechiel
scriptum intus et foris, totaque
sacre scripture interpretacio est
que scripta est intus et extra.
intus quidem per misticum, foris
autem per hystoricum intellectum
vel intus dum format fidem,
foris dum instruit operacionem,
seu intus disserens de natura
deitatis, foris disputans de
sacramento incarnacionis. Aut
intus describens que futura sunt,
foris describens que facta sunt, unum
locucionis sue corpus dissimiliter
tegens. Totus igitur divinarum
scripturarum canon unus liber
est et scriptura una. Licet mul
tiplicitate partium locutionumque
multiplici differencia varietur.
faciam quemadmodum arte fa
brili virgula candentis ferri
altari iungitur virgule ad faci
endum mordacem forcipem
et compingitur ambabus vir
gulis in stemmate unum non
duo, sic veteris legis auctoritas
ac sanctio nove legis amico
sibi federe copulantur et fit
ex eis liber unus et scriptura una

Scriptura novi testamenti distinccio

Quomodo nova lex in evan
gelicas et apostolicas litte
ras et vetus in legem et
prophetiam quadam distinccione
dividitur. ideo superfatus sum mul
tiplicitate partium ac locutionum
scripturam variari divinam.
Evangelicam scripturam eam di
cimus cuius principalis
intencio est fidem rerum gestarum
hystorice narracionis explana
cione proponere, et opponere quid
deus factus sit pro nobis et fac
tus pro nobis quid fecit nobis
usque in diem quia suscipiens apo
stolis per spiritum sanctum quos elegit
assumptus est. Apostolicam scrip
turam eam intelligimus.

cuius capitale propositum est
de fide fideique misteriis de cultura
dei veri, et promissionibus eternis
de institucione morum et regula
iusticie et de omni puritate ka-
tholice religionis fidelem et omni
acceptacione dignissimum ferre
sermonem **Gemina veteris**
instrumenti divisio / capitulum
n. Si vetus eciam sub lege
et prophetia non tenentur
non esse dictum lex et prophe-
te usque ad Iohannem quod non est
aliud quam testamentum vetus
usque ad graciam Et abraham
addicium habent moysen et
prophetas audiant illos Certe
utrumque tali racione secernitur
Lex imponebat facienda prophe-
cia denunciabat futura Legis
erat conpellere moribus lineas
formare virtutis et discipline
Prophetiam pertinebat velare sa-
cramenta et per laudacionum rep-
que figuras de futuris oraculis
replere misteriis Igitur testante
tamen illud per legem quibus in-
formabat operacionem per prophetias
preparabat ad fidem Unde in
monte thabor qui dicitur
lumen exaltatum visi sunt
cum domino moyses et heli-
as, quorum unus legislator
alter prophetarum fuit eximius Et
quod adhuc helias vivit sed
restituturus est omnia nature
nobilissimum signum est, quia
prophetie sensus adhuc vivit
sed ait quia sciencia destruetur
et prophetie cessabunt Similiter
quod moyses mortuus est, sed
nemo novit eius sepulchrum,
argumentum est, quod legis doc-
trina quantum ad sensum secularem
et cerimoniarum observaciones,
cecidit, sed quantum ad precepta
nature que vivit adhuc, et quasi
non estimatur sepulta cuius
observat iusticia **Cur fidelium**
ordinibus dualitas adaptetur
o. Fidelium duos ordines ha-
beri ex scripturis habemus
convictumque, unus ordo eorum est
qui annos et tempora sub spiritus
amaritudine terminant qui operis
sui et reatus severiore morum
et operum disciplina corripiunt,
qui divina surgencium et urgen-
cium pondera temptacionum dura
cervice sustollunt Enbarmis
sunt sermones, sermo hic est quod
inpugnent, quod expugnet
Unde scriptus cum fugeret a facie
absolon Domine quid multi-
plicati sunt, qui tribulant me multi in-
surgunt adversum me Multi dicunt anime mee non
est salus ipsi in deo eius Vox iste expul-
sus est nam et querela eius ma-
nifestum facit illum Alios
vero alius felicior quam solatur
eventus Sunt enim quorum vita
quantum mortalis natura patitur
non patitur iam colluctacionem
vite carnalis, sed desursum actis
ex pociore parte temptacionibus
victorie trophea ferentes con-
prehendis et retinendis virtutibus
sub gaudio consciencie incessus im-
gunt mensibus ipsa temporibus
copulant De quibus dicitur
Et iusti epulentur et exultent
in conspectu dei et delectentur
in leticia **Exempla istius**
significancie cum expositione
p. Hoc sane exemplo ordo si-
gnatur utriusque veritas dicatur
Cui similem estimabo
generacionem istam Similis est
pueris sedentibus in foro qui cla-
mantes coequalibus dicunt
Cecinimus vobis et non saltastis
lamentavimus vobis et non planxistis

stus. Unde verborum coniunctiones et
comparatione unius rei ad
aliam subintellige. Saltatio
concentui, planctus vero debet
lamentationi, ut corporalem cor-
poralis, sic spiritualem spiritualis.
Nam uti ad resonantia cantica
gaudiorum et canoris vocis tym-
pani flatibus agili gestu circum-
flectuntur membra ludentium, sic
in denuntiatione pacis et gratie
ad eulogia venture felicitatis
et glorie, cor gestire letitia sin-
gularitatis operum demonstrari per sig-
nificatio denique dulcedinis mag-
ne debet accedere. Et itaque cum ali-
ter narratio tristis auribus illap-
sa concutit animos ad dolorem
et suspiria excutit a pectoribus,
sic ad sonum transgressionis audi-
tum tristitia contrahi et ad de-
nuntiationem horrende damnatio-
nis planctus mororem more
lugubris. Precinit causa miste-
rium misit dominus discipulos
binos in omnem civitatem et
locum quo erat ipse venturus.
Ut unus coram cantu preciperet,
alius alios emitteret, et essent
auditores qui saltatione can-
tantibus sibi, planctu tunderent
lamentantibus sibi. Sane quod
vitalis in superna posite comparationis
exemplo subiecit. Venit iohannes
non manducans neque bibens
et dicunt demonium habet.
Venit filius hominis manducans
et bibens et dicunt hic vorax
videtur pueros coequalibus ac-
clamantes se significasse et io-
hannem. Hec quidem convenite
qui cibos et epulis charitatis
officia in commune deducens
per easdem epulas gaudia
quoque future vite figuraliter

expressit. Iohannem vero lamen-
tantem qui austerioris continen-
tia vite et duritia predicationis
exemplum penitentie reliquit
et sacramentum. Quod si lau-
dabilibus assimilari est esse
laudabilem, sequitur in decorum
generationem esse laudabilem si
laudabilibus iohanni videlicet
et christo similis estimatur. Sed
hoc non estimatur et ideo illud
non sequitur. Filius est enim
sensus comparationis istius et
non iste, est autem iste et non
alius. Id mihi gaudium inniti-
anti et exhibenti in mari do-
mino, et iohanni deviranti
et predicanti penitentiam exhibet
generatio est, quod exhibent
pueri pueris non saltantibus
cantantibus, nec plangentes
lamentantibus sibi. Gaudere
enim cum gaudentibus incitatur,
hoc est saltare cantanti. Simili-
ter tristari cum tristitia predica-
tur, id est plangere lamentanti.

Rursus alia exempla et ex-
positio eorum sequitur capitulum m

q. Alia quoque auctoritate
eidem ordines intrantur:
expressius viri niniuite sur-
gent cum generatione ista
et condempnabunt eam, quia
penitentiam egerunt in predicatione
ione. Regina austri surget
in iudicio cum generatione ista
et condempnabit eam quia
venit a finibus terre audire
sapientiam salomonis. Nimirum
civitatis grandis itinere dierum
trium similitudo est anime
rationalis civitatem totam

qui vitam dicta scilicet memoria
intellectu et voluntate conti-
patibus Denique interpretatio vo-
cabuli significationi alludit
Sunt vestitur enim in speciosa et
et speciosa est anima secundum nature
prime conditionibus facta ad yma-
ginem et similitudinem eius
omnibus pulcritudine sol et luna
mirantur Tunc ad predicatio-
one qui vtitur in columbam
comitatur ad primam scilicet ad
vocem gratie inspirantibus celitus
asperitatibus et humilitatis innate
dimittit operibus vite peccatricis
Est regina austri non est mota
ad penitentiam ut niniuite sed
mota desiderio prime venit a fi-
nibus terre audire in ierusalem
sapientiam salomonis sic perfecte
et perfectionem incipientes acquirere
finitis iam cupiditatibus et
passionibus ex aliquibus gradiuntur
et ingrediuntur ierusalem cum ma-
gno comitatu intentionis
bone et semper multitudine
spiritualium cognoscere secreta in-
time pietatis audire sapientiam
in misterio absconditam quam
nemo principum huius mundi
cognouit Niniuite quidem
in sordibus et in cineribus simul pe-
nituisse feruntur terrore potius
quam amore sed amore po-
tius quia terrore huius regina
suos opinionem et venit in ierusalem
quia penitentes sub peccatorum
adhuc passione vel recorda-
tione morantur sapientie
vacantes egrediuntur de terra et
de cognatione sua et gloriantur
et aiunt Nostra autem conuersatio
in celis est Unde dicitur et
talibus Egredimini et videte
filie syon regem Salomonem
in dyademate quo coronauit

eum mater sua Hec in niniuitis
labor penitentie sapientie ocium
in affectu regine signatur que si-
mul colloquia cum salomone
audit in cetera tribuit et accepit
mutua Astat altare regis et di-
citur de ipsa Astitit regina a
dextris tuis in vestitu deaurato
circumdata varietate Item de aliis

Eiusdem etiam sententie ve-
ritatem veritas distinguit /
cum dixit apostolis vos estis
sal terre et vos estis lux mundi
Quod est vos estis sal terre quia
niniuitis predicatis penitentiam
vos estis lux mundi qui regie
manifestatis sapientiam. Lux se
manifestat et alia Sal dupli-
cem habet naturam efficaciam tri-
plicem Expurgat et preseruat
conficitur ab eis condit carnibusque
humorem tollit ac fecunditate
Ita penitentie caracteres ex ardore
spiritus et compunctione lacrimarum
efficitur / corporalis spiritualibusque in mit-
tit gratiam / flumida desideria car-
nis ex siccat fructus fecunditatis
et opera mundi ad germen ope-
ris non patitur Amplius etiam de aliis

.B. Hos eosdem vates optime
ysaias predicabat cum dice-
bat Qui sunt isti qui ut nu-
bes volant et quasi columbe
ad fenestras suas In nubibus
trina significationibus habetur
proprietas Humide sunt leues sunt
condense sunt Ex humore sunt
pluuiales ex leuitate volantes /
ex condensitate refrigerabiles Non
pluerent nisi haberent humorem
non volarent si non haberent leui-
tatem Et si condense non essent
solis ac celi non temperarent ardorem

Solis enim et celi non iuste sed in
nobis temperant ardorem non
ut minor sit sed ut a nobis
sentiatur minus Forma ista
t. est penitencium qui pluviales
sunt compunctione delictorum
volatiles intencione superiorum
condense firmitate animorum Con-
stancia namque apposita ipsa est
condensitas ipsa munit contra
temptacionis ardorem estus carna-
lium refrigerat desideriorum Unde
per diem sol non uret te Vel
pluviales sunt emissione lac-
rimarum volatiles temptacionum
agitacione condense lucis dimi-
nucione Condensitas nempe nu-
bium facit refrigerium obviat estuan-
ti sic plenitudine luminis subdu-
cit speculanti Columbe a multa
prole susceperunt vocabulum Dicun-
tur enim columbe quia colunt lumbos
Est volucre eciam iste quietissima
ut felle carens racione causa et sede
que dupplex natura merita re-
mendat eorum quos virtutum
proles innumerosa letificat et in
quibus puritas cordis dispar-
sis perturbacionum pacificat
Unde et columbe dicuntur vola-
re ad fenestras suas non videlicet
ad alienas quia intueri alie-
na curiositatis est vicium non
mansuetudinis ac pacate men-
tis indicium Quanti dicuntur
columbe et volant sed non ad
fenestras suas Vidit enim aliquis
pullos ad aspectum et domum ad
estam et volavit ad fenestras al-
terius et violavit suas Fenestre
autem nostre sensus nostri et cogi-
taciones nostre sunt fenestre item
nostre introitus et aditus est celorum
Omni custodia custodi cor tuum
conversacio tua sit in celis

et avis quasi columba volans
ad fenestras suas non quasi dina
egrediens ut videret mulieres
alterius regionis volavit ad fe-
nestras alterius et violavit suas
Sequitur quoque de aliis. Sed(?)
Ordines hii quoque fidelium
v duo sunt quasi parietes
duo quibus ecclesia constructa
crescit in templum sanctum in domino
Unde et canit in cantico amoris
Nigra sum sed formosa filie
ierusalem sicut tabernacula cedar
sicut pelles salomonis Nigra
sum in parte et ex opposito formosa
Nigra sum in eis quos contrarie
penitencie et meror decolorat
assiduus formosa in illis quos
decor illuminat gracie ac celestis
desiderii color adornat Nimirum
quidem horum alterum preciosius
est et speciosius sed tamen pro
magnifice laudis insignitur
et illud quod videtur in fetibus
Quam rara et quam cara est
forma nigredinis que taberna-
culis cedar similis estimatur
Nigra enim sum refertur ad ta-
bernacula cedar formosa ad pel-
les salomonis fortasse qui est
cedar ipse est et salomon se-
cundum aliud tamen cedar et se-
cundum aliud salomon Cedar ob-
scurus salomon interpretatur pa-
cificus Ethymologia nominis
nimis occulta pandit ecclesiam
Secretum meum michi secretum
v meum michi Qui intus virtus
est et cum hominibus conversatus est
ipse est habitu et estimacione
cedar quia putavimus eum quasi
leprosum et percussum a deo et
humiliatum Deus pariter in qua(?) est
quem vates ut loquitur ysaias

non erat species ei neque decor
Denique dicebatur vorax / pub
licanorum et peccatorum amicus et
inde cedar inde obscurus. Vere
languores nostros ipse tulit et
dolores nostros ipse portavit et
inde cedar inde obscurus. Tha
bernacula eius corpus et humili
tas. Multa in eis nigredo obscuri
tas quia fuit in eis tamen habi
tavit et ibi requievit ab omni
opere quod patrarat. Erat locus
unus et altus ubi posuerat
eum. Sed surrexit et iam non
est hic. Thabernacula enim ad tempus
struuntur et post tempus destru
untur. Sic Christus resurgens
ex mortuis iam non moritur
mors illi ultra non dominabitur.
Resurgens porro factus est Sa
lomon in resurrectione / qui fu
erat cedar in passione. Cruci
fixus est ex infirmitate / fuscavit
ignominia sepulturam at ho
nore celebri resurrectionis claruit
nec caruit gloria triumphali
carnis assumpcio / adeo totam
deitatis in corpus. In hac carne
et tunicis pellium amictu
regius honor illuxit triumphus
advenit et pax. Unde ait Pacem
relinquo vobis pacem meam do
vobis. Plena plane pace potitus
est et fremitu cessante bellorum
factus est in pace locus regni
eius ex quo sevissimi inimici
et omnibus hostilem mortem
triumpho mirande resurrectionis
et ascensionis magnifice gloria
potentie subegit et redegit ad
nichilum. Pelles enim eius re
surrectio et ascensio. Pelles
humanitatis carnei nichil habent
respondentes sic et nos et si novimus
Christum secundum carnem / sed
nunc iam non novimus post
resurrectionis primicias et ascen
sionis mirabile novitatemque mis
terium. Sunt pelles et ambi
cionis colore depicte fastusque non
indecibiles regio / et quibus ce
lestem decuit amiciri pace Sicud
hystoricus Salomon in omni
gloria non fuit coopertus pelle
simili uni istorum. Similis est
istis fidelium catholica societas
in eis qui audiunt quod dicitur
eis. Si consurrexistis cum Christo
que sursum sunt querite ubi
Christus est in dextera dei sedens
Illud etiam. Quemadmodum
Christus resurrexit a mortuis per
gloriam dei patris ita et nos in
novitate vite ambulemus /
Emulacione et imitacione tali
efficitur formosa sicud pellis
Salomonis. Nigra porro sicut
thabernacula cedar / in eis qui
adhuc sapiunt carnem suam cum
viciis et concupiscenciis passi
onis exempla sequentes in
eis quoque ad quos dicitur mor
tui enim estis et vita vestra abscon
dita est cum Christo in deo. Sic et
nigredinem et formositatem
ab uno tamen sumere debemus Christo.
Enim traditus est. Haud dubium
quia in mortem propter delicta
nostra et resurrexit propter iustifi
cacionem nostram. Carne non in eum
accipienda sunt sensum quia
si mors non profuerit facta
ad remissionem et ad iustifica
cionem nostram. et resurrectio
similiter / ad eadem ipsa domino sed
quia mortificacio peccatorum et
penitencie cruciatibus victimis //

passione carnis / nominis at
vite splendorque virtutum religi
gloria resurrectionis oppressi,
que signatur ideo mortuus propter
delicta nostra tantum / et tantum propter
iustificationem resurrexisse pre
dicatur. Sub scripta distinctione
continetur significationes a
vicesima usque vicesimam secundam
cum capitulis suis et sequitur
Cur iusticia qualitate signetur I
Exposicio ad singula exemplorum II
Quomodo racione differat fi
dem et operationem III
Quam pure altera promini
nis reputari IIII
Alia ratione iusticiam dividi
bipartito capitulum V tantum
Sed hunc aliter posse dividi
iusticiam capitulum VI tantum
Descripcio confessionis et de
scripcionis opposicio VII
Exploracio premisse descrip
cionis VIII capitulum
Divisio confessionis in
suas species IX
Qualiter sit facienda confes
sio et qualiter impleatur cul
pa circumstancia reatus X
Qualiter circumspecta XI
Qualiter ab exemplo XII
Qualiter item sit facienda
confessio pure reputacionem tacita XIII
Qualiter item sit facienda
pure intencione humili XIIII
Qualiter quoque assumpci
one simplici XV
Qualiter etiam sit facien
da pudibunde et quibus XVI
Quare i. qua iusticia secundum
racionem obedientie sit facien
da confessio XVII
Quare item i. qua iusticia
secundum consilium pure XVIII

Quare etiam i. qua utilita
te que est absolucio XIX
Quare etiam i. qua est bipar
tita alleviacio XX
Correccio premisse distribucionis XXI
Quibus sit facienda con
fessio i. de sanctis XXII
De passionibus etiam
ampliatur XXIII
De actum quoque multiplicitate XXIIII
Qualiter tria hec redigantur
in duo et exempla racio
nibus istius XXV
Quibus modis impediatur
confessio ab impietate XXVI
Quibus quoque modis acci
piditate XXVII
Qualiter operacioni qualitatis
conveniat vicesima prima
significacio XXVIII
Alia racio qua etiam operacioni
qualitas ascribitur XXIX
Quia que sit prior et pocior
accio aut doctrina XXX
Cur oracio qualitate signetur
propter significacionem XXXI
Descripcio oracionis et descrip
cionis opposicio XXXII
De prima specie oracionis et spe
ciebus eius exclamacione
et postulacione XXXIII
De secunda specie oracionis
et prima eius specie et dua
bus speciebus eius XXXIIII
De secunda specie et duabus
speciebus eius XXXV
Cur sit oracio facienda i.
qua racione XXXVI
Unde adiungitur oracio ut fi
at unde adiungitur oracio ut
perveniat XXXVII
Oracio ante fides et humilitas
prima sint et sola sufficiat
XXXVIII

Unde admittetur oratio ut
perveniat xxxix
Unde impediat ne fiat xxx
Iusticia similiter per bi
narium opponitur scilicet per
fidem et operacionem in que
duo dividitur quod
locis per scripturam in
innuitur multis unde
est illud Dominum deum
tuum adorabis et illi
soli servies Et illud Femina
mea illi vincet et semen meum
serviet ipsi Necnon et hoc Ospee
Seminate in veritate iusticiam
Illud quoque Omni tempore vestimen
ta tua candida sint et oleum
de capite tuo non deficiat Po
simus exempla exemplorum
a primo ad novissimum In secundo
eius expositionem Ex
posicio ad singula exemplorum

Dominum in quo est po
testas imperii deum in
quo altitudo consilii tu
um in quo libertas beneficii
adorabis fide servies operacione
Dominum quem metuere deum
quem colere tuum quem dili
gere debes adorabis interius
servies exterius Hanc faciunt
et innuunt nobis scripture di
stinccionem In domino potestas op
ponitur imperii ut inde doce
mur Dominus deus tuus terri
bilis rex magnus super omnem
terram In deo altitudo consilii
ut ibi Venite et videte opera
dei terribilis in consiliis super
filios hominum In tuo liberali
tas beneficii ut ubi Ego enim
sum dominus deus tuus qui
eduxi te de terra Egipti dilata
os tuum et implebo illud Quibus
bus distinctionibus recte conso

nant quia metuendus est quia
magnus est colendus qui con
siliarius est diligendus qui
beneficus est Quod in reliquis
subicitur exemplis · anima ma
illi vincet scilicet ad fidem quia
fides anima est Iustus enim ex fide
vivit Semen vero serviet scilicet
ad operacionem quia obediencie
operacionis seminimus operacione
etiam semina multiplicamus
Unde Euntes ibant et flebant
mittentes semina sua Hic enim
seminamus in veritate iusticiam
cum in fide multiplicamus operacionem
Operacionem enim iusticie nomine si
gnificari sufficiat duobus Attendite
attendite ne iusticiam vestram
·i· opera iusticie coram hominibus
faciatis Veritatem loco fidei
accipiendam inde colligimus
Qui dicit se nosse deum et man
data eius non custodit mendax
est Nosse enim posuit pro credere
quia noticia dei que hic habetur
ex fide et in fide possidetur Quo
circa fides veritas est in eo quod
noticia est aut in eo quod noticia
veritatis per ipsam est Quibus
sic dictis novissimum proponitur
exemplum duobus quod cum opera
innocencie puritatis colorant
vestimenta candida sint et quod
cum fidei devocio mentem letifi
cat oleum de capite non deficiat
Opera vestimentis significari ver
sus ille significat Beatus qui
custodit vestimenta sua ne nu
dus ambulet et videant turpi
tudinem eius Fides quoque ex
conspicua similitudine dicitur oleum
quia ut illud omnibus superfer
tur liquoribus sic hec est victo
ria que vincit mundum fides nostra
Omnibus in unctione petrus circa

liquantibus elementi, fremitibus ter-
ga pressit vestigiis, sed cum ab
omnibus carpite deseruit elemento pas-
sus est naufragium et audivit
salvatorem dicentem Modice fidei
quare dubitasti Crisostomus. Si elemento
fide retinuisses invium tumidi
equoris ita tremulis undis
super latus complexisses **Trimo-
da ratione differre fidem
et operationem capitulum tercium**
d Trimoda ratione de-
scribimus differentiam
fidei et operationis,
secundum naturam secundum offi-
cium secundum dignitatem. Secundum
naturam quia prior est origine
fides quam operatio. Fides enim
parit operationem. operatio non fi-
dem. Operamur quia credimus,
non credimus quia operamur.
Quare non modo operatione fides
prior est sed origo quoque illius
est. Differt et officio. quia officium
fidei est dirigere intentionem ut
sciamus quid, propter quid agimus,
officium operationis ut habeamus
unde meritum habeamus. Ope-
ramur ut operatione nos ipsos
et alios ad pietatem provoce-
mus, credimus ut ad finem
et summum bonum quidquid ope-
ribus agitur dirigamus. Digni-
tas quoque est alia fidei alia
e operationis. Fidei dignitas est
quod opere occasione necessitatis
impedito, sola sufficiat ad salu-
tem. Ea vero absente cetera opera
magnifice virtutis non compu-
tantur ad virtutem. Omne enim quod
non est ex fide peccatum est. Hec
est autem victoria que vincit mun-
dum fides nostra. Denique non le-
gitur qui opera non fecerit
condempnabitur, sicut legitur
qui vero non crediderit condempnabitur
**Unam sine altera proxi-
mo reputari, capitulum quartum**
f Verumtamen et si opu-
lentior sit fides operatione
hominibus triplicis differentie
gradibus, una tamen sine al-
tera si tempus est proximo
reputatur et est. Nam uti sine fi-
de impossibile est placere deo
ita fides sine operibus mortua
est. Quod non est dictum ea si-
militudine, qua dicitur corpus sine
anima mortuum est, quia non
ut anima vitam corpori sic opera
dant vitam fidei, cum omne opus
bonum operetur a fide et fides omne
opus bonum vivificet. Sed quia
opera bona communiter vite fidei
et fidei sunt signa viventis,
propterea fidem sine operibus mor-
tuam scriptura testatur, quia
in operibus videtur sensus et mo-
tus que duo omnem rem vive-
re demonstrant nec tamen faciunt
quod demonstrant. Spiritus enim in-
teriori sensus et motus tribuitur,
non ea accidentibus. Unde verius opera
sine fide mortua sunt, quam ea
sine eis. Omne enim quod non
est ex fide peccatum est. **Alia
ratione iusticiam dividi scriptura**
g Distinguimus quoque iusticiam
in cogitatione et operatione
unde ydidas Pone me
ut signaculum super cor tuum, ut
signaculum super brachium tuum.
Et Ieremias Levemus corda
nostra cum manibus ad deum
Et Iacobus Emundate manus
et purificate corda duplices animo.
Et alia innumera quibus mo-
nemur esse iusti et servare iusti-
ciam, cum puritate cogitationis

cum honestate operationis Utrum
qz utile ad fidem, utrumqz ne-
cessarium ad salutem Cum enim cul
tum religionis custodimus in
operatione, et turpitudines fornica- ·i·
tionum vecamus et sinamque
in cogitatione, speciem pietatis
habentes virtutem eius abne
gamus, ut filie eorum composite
circumornate ut similitudo templi,
Ut pharisei qui mundant id
quod foris est calicis et catini
interiora plena rapina et in
iquitate Contra hec affecta cuiusdam
vaticinatur Amos dicens qui
transit per eam sibilabit mone-
bit manum suam Sibilabit
enim misticus coluber cum pol
lute suggestionis afflatu cor-
rumpit cogitationem Sed movet
manum cum completione turpi-
tudinis tabescunt opera eorum
Contra sibilum huius sibilat, qui
sibilat musce et api et contra
manum qui mittit manum
suam per foramen Adhuc a-
liter posse dividi iusticiam

Iusticiam in fide et in confessione
·h· statuimus iusticiam ut
corde creditur ad iusticiam ore
aut confessio fit ad salutem
Fidei quippe devocio cum cor
commitit ad fidem consequenter
os aperit ad confessionem Quod
dulce est ad cogitandum dul
ce est quoqz ad loquendum
De consuetudine lingwa vo-
cat quod conscia fuerat Ex habun
dancia enim cordis os loqui-
tur Nos quoqz quod corde con
cepimus ad vitatem hoc eciam
ore confitemur De confessione
ad edificationem Primo quidem quid
sit confessio que species eius
qualitas sit facienda, et cur,
et de quibus et unde ne fiat
impediatur Descripcio confess-
ionis et descripcionis expositio
Confessio est manifestatio
latentis malicie in solius
sui accusacione Sequemus
diffinicione partes suas expo
nentes ne forte viciosa plus
minus ne contineat, triplex di
finicione ipsa se committit Se-
cundum genus secundum materiam secundum
causam Genus ostendit quid sit
materia unde sit causa ad quod
Genus per manifestacionem materia
per maliciam causa per sui
accusacionem subintelligitur Hoc
est aliquid est, de aliquo est,
ad aliquid est Manifestacio est
de malicia fit propter sui accusa-
tionem fit Nam quia quoqz ma
nifestamus sensum nostrum et velle
nostrum ac multa eorum que fiunt
sub sole, et neqz adhuc dicamus
facere confessionem respectu dic-
talis subicit latentis malicie,
volens eam removere ab his
de quibus non est, et de quibus
est capienens adiungere Quod quidem
sequitur in sui solius accusacionem
optime sequitur Tamen enim pro
laudis sue commoda, aut
improvocationem eiusdem, plus ve-
malicie sua secreta prodit, nec
dum virtutem confessionis assumpsit
et fructum confessionis optinuit
tus os fecerit et vitam Iustus
porro in principio sermonis accu-
sator est sui nec alii reputat vel
alii vel persone, sed sibi, et tamen est
sine accedit, sine accedit sibi
quid Cum aliter confitetur et
aliter sentit de quo se confitetur
eorum quoqz vivus vocatum sui
in milicia, in superante altera

ore suspicabis retorsit. Hec stat
distinctio parium. Explanatio
premisse descriptionis
.b. At continentia diffinitio-
nis brevior iusto. nec
ad suos usque terminos operte ul-
tra videtur. Confitemur enim
temptationes et perturbationum
incursus sepe nimio manifes-
tamus, non solum malitiam
statis confitemur premisso e
temptationes pro alleviatione
temptationes
Ut pax sit nobis temptationes
manifestamus, culpas ut i dul-
gentiam. Confessionem aperte sig-
ravitas, confessionem a perturbatio-
nibus tranquillitas committat
felicitas et hylaritas. bene ope-
randi acquiritur. operis utriusque. De
confessione perturbationis psal-
litur in octava. Miserere mei do-
mine quoniam infirmus sum sana
me domine quoniam conturbata sunt
omnia ossa mea. De confessione
reatus. Ibi. Delictum meum cogni-
tum tibi feci. Quod respondemus
nomine malitie culpas et mo-
lestias pariter appellari scrip-
turis testificantibus idem ipsum
Unde sufficiat dici malitia sua
i. perturbatio sua. Et alibi ex per-
sona mediatoris. Quia repleta
est malis i. perturbationibus anima
mea. Et sub eodem sensu. Non
est malum in civitate quod dominus
non faciat. Et ego dominus creans
malum et faciens pacem. Et alia
in eundem modum et sensum. De-
inde quemadmodum dicente apostolo
concupiscentia carnis dicitur peccatum
quia facta et inflicta est propter
peccatum, sic molestia perturbationis
dicitur malitia, quia facta est
propter malitiam. Quod esto. Cum nemo
stabit quod permittitur latentis cu-

multa que suspicientem con-
fessione manifesta sunt, feramque
et referamque ad confessionem. Ce-
terum si confessio manifestatio est
latentis rei, nulla videtur esse
confessio ubi nulla vel rei nullius
est manifestatio. Certe plane
nulla est ubi scitur quod dicitur
ubi respondemus in disciplina
confessionis pro ignota quamvis
auditum reputari, quantum ad
confitentem, qui illam arbit-
ratur ignotam, et si fit inde con-
fessio, fit rei latentis estimatione
confitentis. Quod et si quid quod
iam ignotum esse cognoscimus
tulerimusque ad confessionem, hinc
inposito revelare certa si latu-
isset nichilominus quantum ad
propositum dicitur factum esse quod
re ipsa non est factum. Unde est
illud. Qui viderit mulierem ad
concupiscendam eam iam mecha-
tus est eam in corde suo. Et
angelus ad abraham. Quia
non pepercisti unigenito tuo
propter me. Non pepercisti inquid
quantum ad propositum non quantum
ad effectum. Non enim occidit
sed occidere proposuit. Quia re si
trimoda distinctione dicitur
factum esse quod non erat factum
prius, hoc est estimatione et
proposito et re ipsa, fidelem tuli-
mus et incautam diffinitionem
.c. Divisio confessionis in suas species
Geminas in species confes-
sio dividitur, ab indi-
catione et agnitione.
Ab indicatione est deconditum per a-
tione peccatorum. agnitio de ma-
nifestatione perturbationum. Se-
cundum materiam enim, ita species

cius Abundacione vti opor
tet assidue quia i multis of-
fendimus omnes Cogitacionem
eciam semper adhiberi oportet
quia temptacio est vita hominis
super terram Et nos duas species
vocis fortassis ille commemorat
Confitebuntur tibi deus confitebuntur
Est tamen adhuc alia species
confessionis que beneficia
diuina commemorans superiore non
videtur diffinicione teneri
et laudacio appellatur Vnde
Confitebor tibi domine pater
celi et terre et alibi Confitebor
domino nimis in ore meo et in
medio multorum laudabo eum

Qualiter facienda sit confessio
et qualiter impleat culpa 2 circum
stancia sua tus

.m. Facienda est autem confessio
plenarie pure 2 prudenter
de plenarie vt totum
quod culpabile et ex toto Vnde
culpabile cognoscat indicetur
Triplicatur enim improbatur cul
pa a circumstancia scilicet reatus
a causa ab exemplo Circum
stancia reatus. partim ex persona
peccantis partim agentis peti
Ex persona peccantis quia vnus
idemque reatus ominosior in
vno quam in alio indicatur
Vt casus pauperiam grandior
indicatur et estimatur quia
christiani viri quam mulieris
pastoris quam ouis. docti quam
simplicis religiosi quam secularis
adulti in fide quam neophiti
Ex genere peti quia ingencioris
est culpe odium quam ira sor
mo malus ocioso. fornicator
adulterium iteracio perpetracione
accio cogitacione Qualiter a causa

.n. A causa culpa improbatur
cum oportunitate locorum
et rerum arguitur Ea enim sunt
que peccandi dant occasiones ad
causam vt Abigail in solitudine
sum et in habitacione solorum de
tencio mea inter eos non est
qui me vocet aut prouocet ad
malum Socior in cessibus 2 vita
contentabam ex toto penitus edifica
cionem sunt et saluti Saluti con
traria vitant et inuitant ad
melius In seculo si eero quando dum
ero inter eos Non est quid pre
tendam aut offendam Vnde
grauior est offensa peti vbi peto
causa locus quam subtrahitur Hac
igitur causa si quia peccatum
causa precessit et peperit non est
in confessione tegenda tamen quia
peta minima sunt tamen quia frequent
actu ipso scleratiorem ipsam esse
contingit Quid enim laudabili
frequentissime voluntatis deuoci
one opus aliquid modicum exe
quimur sit scelestissime cupi
ditatis in summa opus quoque com
plemus exigimus Quod tamen
modicum exigimusque dum secundum
exposicionem dum oculorum non secundum
intenciones occultissimas animorum
Recolanda est in quid eius causa
vt si modica est erubescat in
piendus qui suggestione
occasionis exigue clari sang
uinis nomen fedauit 2 vitam
Et grauius confundat in spiciens
qui eo virilius et clarius se
lus debuisset cauisse pestiferum
quo maior illud circumstabat
et ante ibat occasio Qualiter
enim occasione accepta reuinsat
peccatum sit exclusa excluditur
Qualiter ab exemplo

·o· Ab exemplo etiam culpa
aggrauatur cum pestis
scelatis ab vno cepit ad mul
tos cum multos ad idem inmen
ncl adequale vniusque condicionat et
seducat exemplum Tollerabi
lius est vtique clam quam coram
multis offendere Offenduntur
multi, vno coram multis offen
dente Sicut plures consceleranter
plures ab vno; quam vnus
efficiatur a multis Sed ne cilli
peccatum scandalum venit Ex
pedit ei vt natus non fuisset
homo ille Nemo sibi viuit
sine vita nature siue vita in
stitie Similiter nemo sibi mo
ritur vnius eiusdemque hominis
et vita vtique vna et altera
mors multis est dampno
vel vtilitati Igitur tria hec
quantum circumstantia reatus/ cau
sa et/ exemplum/ auget peccatum
aggrauanda sunt ab ore confi
tentis ut nichil penitus peni
tens palliet et fiat confessio.
non ex parte sed ex toto iuxta
illud Confitebor tibi in toto cor
de meo Et iuxta illud Confite
bor ominus in ore meo Qualiter

Qualiter sit facienda confessio
pure recta reputacione

·p· Pure deinde facienda est
confessio et fit pure cum
recta reputacione in ten
cione humili et simplici fit
assumpcione recta reputacione
cum nobis solum reputamus
quod peccamus incausis foren
sibus et iudicio quod mundus iste
promulgat vis et caro cena
dit confessio ista simpliciter, aute
dem sola mentem grauam sola
digna cum ex decreto legis etiam
presentetur sicut Iude Dico in
iniquitates tuas peius et ius
ficeris Et alibi Dixi confitebor
aduersum me iniusticiam meam
domino et tu remisisti impietatem
peccati mei Habemus etiam imp
missione/ et peccatorum tuorum memor
esto ego autem non recordabor
Ceterum contra veritatem inoleuit ab
tamquam consuetudo, vt vituperanda
studio et ore submoneamus quo
rum laudabilium auctoritas obtemus
dicta multum/ paruum fieri Id quoque
abusiue/ Nam quia in alia rem
aliam vel personam transferat culpam
cur non transferat. si quam habet
et quam Quasi non multos
locis secretis custodiat. et se
na magis consonet societas
quam laboriosa virtutis
industria Hoc conatur ex hoc
quod cum subite temptationis
impetus venit. dicunt nescien
tem et aculime stolide presump
cionis labefactat moriturum
Et qualiter flauescens cera
ad leues spacia ignis arden
tes corrupta liquescat/ sic multi
cum seueriore disciplina et
occultiore suggestione urgen
tur angunt et agunt propi
tes subacti cadunt et recedunt

Qualiter sit pure intencione humili

·q· Humilis debet esse in con
fitente etiam intencione
qua ambiciosa ambicione
gloria captet manus sine a
qualitate peccati sine a submis
sione confitentis Sequalita
te peccati penam comparat cum calli
dus astucias et ingenia cum
conuencionum quibus occupa
tos ac sagaces viros cepit
et decepit exponit/ cum fortis
vires et artes quibus firmo
sos proceres deiecit adiciat/
cum lascivus formosos et al
ta sanguinis thoros et ascendisse //

quasi suspirat et gemit. Crue
verborum et vox adiectio ut indi
cius et suspiria repetantur det
semper ad multi iniqua. Crudelis
ad sinistre partis interpreta
tionem probabiliter uti potest
ne utatur ante vitemque. Sub
missione confitentis committitur
laus. cum ideo appetit gloria
quia submisso vultu et ore
indicatur ignominia et inde
ius apparere nititur. Unde
te ipso teste probaris immundus
quod notam optarem doctoris
suspirat sanum qui re vult
habere carus opera omnia nomi
titulos quoque clari fedat ho
noris. Hacque paruit semi
contraria huius ignominiam
Saul arguente se samuele
peccatum confessus est peccavi
inquiens. Sed quia invitus
confessus est confessus est et
non negavit. Sed nunc quo
ait honorifica me coram seni
oribus israel. Hec dicens laude
quesivit respexit ad gloriam
inspiravit honori. Hec videnda
est humilitate confessio et laus
illaudabiliter appetita laudi
iustitie perdidit et virtutem

Qualiter quoque assumptione simplici

Simplici fit assumptione
confessio cum fabulatores
ociose que ad rem non
pertinent non inferunt et
cum vera tantum non etiam veri
accusatores et enumeratores aliena
peccata commemoramus. Grandi
pietate preditus est fraterno
semper habundat affectu. cui
sua confiteri non sufficit nisi
fratres quoque peccata condeprehendat
Davidis habitum. confitentium inter

mane Dulcius sapit et sepius
occurrit cuncti alterius quam
suos dispicit inviduum. Eternum
quidem votarem in causa corp
et sanguinis apostoli censura iudicium
clamitarem sed devote indi
cemque suspendo stupens singu
lare pietatis nove genus et
studium. Nova inquam pietas
que laceret nec sanat interi
mit nec inveniet. blasphemat
nec commendat. dentes denique
figit ad morsum non ad osculum
labia. Stupenda plane pie
tas et affectio suspendendus
que dum alterius mederi
simulat vulneribus sese pror
sus opponit mortisque funibus
illaqueat. Stultus et impro
bus est amor hic dignissimus
notari. Scriptum est enim mea
quod alterius indicas turpem con
dempnas. Est utinam te confi
tente meum reatum affectione
sollicita et sollicitudine affe
ctiosa remissio contingeret ad
me et essem contentus pariter
labore et pudore confessionis
Nunc porro vanus labor cum
sumeris et frustra lacrimarum
tua fatigas contritum ad me
contritum addentem, tu videris
michi nil mea interest. Ego enim
nescius caritatis, vel potius
curiositatis tue indico et dico
tibi unde conscientia mea morde
atur, si non plenius fortasse
fortasse purius quam tu.
Tali ergo proposita declaratione
dominus puram esse confessionem
in reputatione qui nobis tamen
culpam imponimus prius et
intentionem cum nichil nisi

remissionis quecumque peccata esse
insimplicia assumptione per sola
penitencia interponimus
Qualiter etiam sit facienda
pudibunde et dampnibus :-
·8· Verum quia sunt qui sunt
frontis attrite ideo faci
enda est confessio etc pudibun
de Hortans nos dicat rei scrip
tura dicit Est confusio addu
cens peccatum et est confusio ad
ducens gloriam Confusio addu
cit peccatum cum sponsore etiamque
peccatum Correctio enim peccati est te
gere peccatum Econtra cum in re
latione criminis pudor ora pena
suffundit signum est salutis et
gratie consiencie que est gloria
iustorum Et decet utique cuiusque
indecebilem verecundo sermone
proferri Unde mordentur illi
qui prima confessione opprobratoris
peccatum per speciem sodomia predi
cavunt nec abscondunt Et
alibi frons meretricis facta est
tibi erubescere nescisti impude
rata facta es tota Pro fideli non
est frons meretricis sed vultus
virginis pro parvitati signatus
decore coloris qualibus laudibus
amatorie cantico describitur
Sicut corticis mali punica sic
gene tue Precipue vero cum
aliquid preter solitum contingit
licet rarigium aut aliquod ma
gnum licet semel aut id quod
a multis diebus pura crevit
in usum pudor discutiens quasi
imbres sanguinea vultus et
ora suffundit corpus quos inco
ria mordet et penitudo malorum
Nam qualiter postquam umbrifera
nox migratis ab orbe terre tene
bris solvit amitionem tytan pu
blica luminis gratiam mundo re
stitutus rosea vultus lucifacos
polosque vitrimia tinctura vernustat
ita cum quis ad curas liberi lucis
a tenebris consurgens peccati con
fessione confunditur prima fro
tis teneras quoque genas et oris
talentia ignei pudore ruboris
sanguineat Spiritus sedet in pudore
utilitas absque eo quod generis
decore addit et gratiam Etiam
feroces animos lenit et contumax
inveniet ad opertos introitum
etiam vite et voce intercessionis
utitur ante deum Quare et
qua iustitia secundum rationem obe
diencie sit facienda confessio
·b· Duplex causa queritur cum
queritur cur facienda
sit confessio Iustitia scilicet
et fructus vel necessitas et uti
litas Iusticia dividitur in racionem
obediencie et pene consilium
Et pulare quia et obedienciam
semper iustum est et consilio acci
pere itidem iustum est In hoc
est iusticia secundum racionem obediencie
ne quod servi redemptum et
regi gracia regis nomit recon
ciliatum de carcere et voluntati
eius obedire dignum et iustum
est Non est servi discutere utrum
iusta imperantis iussio sit nec
cunctare vel sperare ullatenus
adiectum quod ab ore potestatis
exivit Indiscrecte enim diffide
ncia notatur in resistente contuma
cia reprehenditur in ambobus
superbia preter condempnatur
Et que vel unde fiducia salu
tis erit si teritur et spernitur
maiestatis sanctio tante Con
sulte est posse ubicumque voluit
et velle adiacet spectata cum
sunt Scripture vero est Kandi
dit se nosse deum et mandata

eius non custodit mendax est / et
qui in uno offendit / factus est
omnium reus. Quare ne accingar
ad vindictam semper transgressione
obediendum illi est ab omnibus
in omnibus sine retractatione. **Qua-
re item i. quia iustitia secun-
dum consilium penitentie**

.v. Hortatur etiam ad confessio-
nem iustitia secundum consi-
lium penitentie. Complementum
est iustitie ut penitentiam acturus
penitentie subeat leges ad ar-
bitrium non ad suum vivendo in
dicium. Est ut quid sic oportet
fieri. Quoniam non omnis est vera
aut severa de se ipsis ferre
sententia. Nonnulli clementissi-
mi iudices sui sunt. Quoniam multi
quam multa dispensant sicut ea
respondet voluntati sic [illegible] veritas
servit ad usum utilitatis. Sed
hic error intercedens eludit
quoque improvidum. Quod totiens
ut ex toto vitet iustius est al-
terius audire et subire iudicium
Nec modo iustius sed et securius
[illegible] meliores enim sunt duo quam
unus. et ve soli si ceciderit non
est qui sublevet eum. Unde
et illud: Omnia fac cum consilio etc.
Addo quod erubescentia qua suf-
fundimur et confundimur maxi-
ma portio est pene et divi-
cruciatus / nec levius torquet
animum / quam corpus atrocis
[illegible] supplicii. Semper addo
quanta vigeat pudor ipse
virtute qua quis coactus / ac-
tus arcet contra voluntatem /
revolvens apud se / contra quanto
tempore se confusio defatiget si tam
eius quotiens capi in noluerit
illis quos vel religiosos vulgat

opinio / vel locus cathedre iudi-
ces accepit. Secunda summa [illegible] est
dixisse et mundasse leprosos sani-
ti restituto salvatore: Vade
ostende te sacerdoti. et offer mu-
nus quod moyses precepit. Ex
quibus videtur licet gemitus
et vera contritio sufficiat ad salu-
tem / non tamen sufficit si confes-
sioni tempus detur et locus ca-
pus est dictum. vade et ostende te
et solvite eum et postmodum
subinctum. offer munus et sancte
abire. Sic ergo iustum est ut ali-
eno vitam reparemus arbitrio
qui nostro cecidimus / si minus iustum [illegible]
non est ut coram homine humi-
liter erubescamus qui coram deo
peccabi pudenda commisimus / ius-
tum quoque est confessionis officium
ubi et hic deo mala linuntur
et bona gloria illis restituuntur
**Quare etiam i. quia utilita-
te que est absolutio / Secunda**

.x. Nec modo iustum sed etiam
utile / utilitas consideratur
in absolutione et alleviatione
Fructus alleviationis surgit
ex confessione. qui enim ad eam
reus venerit et invenit ultorem
suum pudorem / et iudicem au-
ditorem / iustificatus est / quia se
dampnavit rationaliterque quia
obedivit / absolutus quia se hu-
miliavit. Unde dixi confitebor
adversum me iniustitiam meam
domino et tu remisisti impie-
tatem peccati mei. Remitti dicimus
peccatum non imputari ad con-
dampnationis iudicium. Iudicium
enim remittitur propter iudicium ge-
henne propter pene dampnationis
propter commutationis tormentorum /
propter laborum mortiferum propter

 587 294

purgatorium Quare item
qua utilitate q(uod) alleviatio(n)e b(re)vitatis.
Alleviatorem dicamq(ue) et ab
.a. operationis difficultate et
ab inquietudine consci(enti)e donec
in conscia relatur iniquitatis, cor
di leticia, operationi facultas
adimitur. Cedet lectionis, oratio
fit oneri, disciplina protervie
reputatur. Cuncta sunt noxia
noxiis. Faciliora in minus diffi
cilium transeunt. Audire p(ro)t(est) con
cipe non p(otes)t leticiam male
sana mens. Urgetur a se q(ui)
cumq(ue) se vertit. Etiam corporis
sui non est compos. Ulcus
contritate consci(enti)e sensibus of
ficium membris obsequium tol
lit. Et regione veluti remluti
serui solis ymago, post pigri
tancia nubila hyemis sepulte
ridentis mundi faciem glo(r)ia
lucis estive serenat: ita cum
concepti doloris tam diligen
ter q(ui)bus deposuerit, solutis
gemitibus, oriuntur gaudia li
bera mens et iocundior cum
gracia serenitatis multe vultu(m)
auidet. Beata enim conscientia
quasi iuge convivium. Transis
rerum eventus tolleratur amorum
Nam uti nocivis humor lates
dum tabe virulente corrumpens
et interiora ledit et optioribus
minatur donec fortioris
antidoti violencia evacuetur
oppulsus, sic viciorum felleus
humor. Ac medullis iactatus
totum tamdiu temptationibus
et periculis subiget homine(m)
donec confessionis et penitu
dinis medicina sanetur. Cor(rectio)
Correctio p(re)misse distin(ctio)nis
.a. Scriptura dicat si nos met
ipsos diiudicaremus no(n)
utiq(ue) iudicaremur. Iudicemq(ue) i(gitur)
nos ne iudicemur ab aliis. Quia
prefati sumus utilitate confessio
nis in absolutionem dividi et al
leviationem. Breuius dixissemus
et verius si utilitate ipsam di
xissemus alleviationem et alle
viationem distribuissemus in ab
solutione(m) quantum ad remissionem
et sublevationem stricte sed loco
illius qua diximus alleviatorem
Facta enim absolutio species est
alleviationis et specie(m) in enu
merationibus cum genere mi(ni)s
teri logica et rethorica disci
plina condempnat. De quibus
sit facienda confessio id est
de fantasiis. Secundum cap(itulu)m
Fantasie passiones actus
tardant, sedant, contemp
.b. nant, per factum, affectum,
effectum. Fantasie sunt rerum
figure volatiles, quarum actus
et dispositiones otiosa in se
cogitatio versat et format. Quod
genus superborum fastus honorum
palliatorum structura et sculptu
ra mirabilis, apparatus preciosa
rum concupiscibilis supellectili
divitiarum clientele familiaris
consanguineorum potentatus, celebre nome(n)
et cetera in hunc modum, quorum
felices eventus numquam fortasse
nisi statuendo meruissemus. Que
licet non inquinent actus
tamen sunt expellenda consu
etudinibus, uti ea que intentione(m)
morantia detinent in non ne
cessariis. Quid enim viatori
cavenda sunt taciturna moram
et in accessibilitatis viarum et
cetera quecumq(ue) dispendia gressus
retardancia celeres, sic proficis
centi ad perfectionem declinare
quidquid instat, quidquid obstat
deserere oportet. Quod nunc interest

aliorum actus et opera tanctis
disponere curis et intra cor-
dis vestibulum audeat formas
inanes latitudinemque capa
cis mundi novis dissimilibus
que supplare naturis Contra
huiusmodi apostolus Si mundo
mortui estis quid adhuc cum
mundo decernitis Contra eosdem
veritas domus mea domus
orationis est vos autem fecistis
illam speluncam latronum Et
Jeremias contra taliter affecta
animam viderunt eam hostes
et deriserunt sabbata eius
Optime eius non domini Ita
derisoribus ipse dicit omne opus
servile non facietis in eo Ho-
minibus porro miseranda videtur
que spiritum ludicra fantasiarum
sollempnitate detentu festi
vos spiritualium gaudiorum concen-
tus et apparatus nec celestis
curie senatores nec audire
permittit nec intueri **De pass-
ionibus etiam dupliciter**

.c. Malum quidem est deti-
neri ab hiis peius per
omnem modum passioni-
bus deservire Duplici po-
testate passiones ingrediuntur
cor communitum et vacans
aut enim illecebrosis carnis affec-
tionibus stimulant spiritum et
carnem ad inhonestatem et
pravitati contrariam delectationem
aut vagicas adversus curas
que voraces superfluos eos
eventu volitant Non congruit
nos exemplis declarare rem
cuius evidentia dat intellectum
auditum at congruit nos dicere
et dicimus quod tunc est passio quo-
niam cor tetigerit et motum
delectatio et delectationem mora
pariter aluerit non deest peccatum
nec tamen obesse si aut membra
non apposuerit aut apponere non
proposuerit arma iniquitatis peccato
Ideo peccatum non deest quia delectatio
inest et ipsa peccatum est Iterum operatio
non obest quia et actus et con-
sensus deest Peccatum autem operationis
dico non actum passionis Ita
actum quendam esse in passione
fidele testimonium habemus illud
et ibi Iam non ego operor illud
sed quod habitat in me peccatum
Iterum actus non imputatur ad re-
atum quia ut apostolus de illo ait
nichil nunc dampnationis est
hiis qui sunt in Christo Ihesu qui
non secundum carnem ambulant
Unde et alias non dixit non
sit sed non regnet peccatum in vestro
mortali corpore Primus regni si-
gnificationem calcaneus apiceas
ad obediendum inquit desideriis
eius ut quod est desiderium in
consensione et est desiderium in
operatione non modo actum
sed consensum unus placiti scia-
mus in christum Secunda quo
modo qui viderit mulierem ad concu-
piscendam eam id est intentione
concupiscentiam complendi si res
locusque dent copiam iam me-
chatus est eam in corde suo
Hoc etiam modo qui hec mo-
dum vel concupiam concupit
iam perficit unam et alteram
et conceptio utriusque pro comple-
tione reputatur utriusque **De
actuum quoque multiplicitate**
.d. Iam vero quanti reatus sit actus
ipse peccati scriptura dicat que
dicit Peccatum cum consumatum
fuerit generat mortem Nam licet
voluntas iniqua reatui condep-
netur operationis reatus tamen
auctior est in operatione quam

voluntate quia plenius illa
consectatur animum iniqua delec
tacio cum completione sentitur
quam ista ubi cogitacio sola
corruptos inflammat affectus
e· Sunt tamen peccata venialia
quoque non modo dampnabilia
ut est risus inmoderatus, ser
mo ociosus, cibus nimius,
et cetera generis huius, que
tenorem discipline superpri
menda sunt ad racionis iudi
cium ne moris levitatis intem
perancia decolorati assiduitate
tate primis criminibus compa
rentur. De istarum igitur trium
racionum generibus facienda est
confessio licet reatus dispar
et offensa dissimilis sit. Cum fan
tasiis quippe illuditur animus
in eam revolucione a passioni
bus emollitur lubrica delec
tacione ab actu vincitur dam
pnabili prevaricacionis. Insuper
actus delectacionem auget
et fantasiam passiones tra
hunt ad operacionem et fovent
fantasiam. Fantasia est mini
stra peccatorum et passionis.
Hec differunt, sed ut clavus
clavo expellitur sic fantasie
inutiles per utiles fantasias
excluduntur. Similiter ut
contraria curantur contrariis sic
passiones excitacione et do
lore iniquitates zelo iusticie
superantur. Qualiter tria hec
redigantur in duo et exem
pla racionis istius :
f· Verumtamen horum trium
priora duo eciam contra
voluntatem quique paciuntur e
lecti ultimum tantum vicio volun
tatis completur ac per hoc in duo
bus illis viget captivitas ne
cessitatis voluntatis captivi
tas invalet in tercio / de illa /

captivitate dicitur quod odi ma
lum illud facio / de ista malici
am autem non odimus. De utraque
apud ysaiam. In egiptum de
scendit populus meus ut colo
nus esset ibi et in assirios vio
lenter abductus est. Ubi est
ecce quam decenter captivitas
egipti captivitate voluntarie
iniquitatis / et captivitas ba
bilonis captivitate invite culpe
proportionaliter expressit. Namque
sicut in egiptum que dicitur in
tenebras voluntarie populus ille
descendens voluntarie servitutis
lateris et luti propter desideria
carnis et tunc multis se tempo
ribus addixit ita quotquot
ad peccata declinant descendunt
ad tenebras et impletur in eis
scriptura que dicit. Qui facit
peccatum servus est peccati. Et alias
Nescierunt neque intellexerunt
in tenebris ambulant. Verum
ut populus idem vi et bello duc
tus est in babilonem que so
nat confusionem / sic nonnulli
eciam per eorum fantasiarum simu
lacra et indecibiles passiones
in carnis sentiunt repugnant
paciuntur inviti. De liberacione
utriusque captivitatis locutus
est rex ezechias cum ait fiat
pax et veritas in diebus meis
Idem ipsum in salomone in titulo
Orietur in diebus eius iusticia
et habundancia pacis. In utroque
rerum legitur pax, sed prius iusticia
que reperitur in uno. Legitur veri
tas in alio. Pax contra babilonem /
iusticia vel veritas contra egip
tum. Veritas vel iusticia est
cum sinceritas bone ~~conversacionis~~
conversionis et cultus vere religionis

sine transgressione finiatur / pax
cum quies conscientie et tranquilli
tas affectionum sine perturbacione
felicitate habeatur **Rubrica quo mo**
dis impediatur confessio ab impietate

Hec tamen confessionis
bonum et tantum donum impe
g ditur impietate et cupi
ditate Impietas finitur despe
racione et despectione Despa
cio nascitur ex immensitate et
assiduitate peccati Magnitudo
quippe et consuetudo deicit
a spe miserandum dum desperat
ad veniam posse venire sicut qui
grauius sepius se commiserit
Quod consuetudinaria est deo
miseracio et nunquam ab eo reces
sit Unde dicit psalmista alibi quoniam
De abissis terre iterum reduxisti
me Et alibi vero Eruisti animam
meam ex inferno inferiori In
quorum uno docemur sepe deum
remittere quod sepe committimus
in altero multa pietate remit
tere quod impietate committimus
Nam iterum reduxisti me frequen
ciam exprimit ex inferno vero
inferiori magnitudinem notat
pondusque peccati Desperacio sur
git ex modo culpe et ex genere
Modus culpe consideratur
secundum numerum cum caro contingit
et secundum quantitatem cum mo
dicum reputatur quod evenit
Genus accipio qualitatem
nature / cum complexio naturalis
temptamenta vicio fauere videtur
ut melancolicus ira / flegma
ticus oblivio sompnolencia /
sanguineus delectacio in con
stancia / Carni denique et sangui
ni communicacio carnem et sangui
nem nullatenus cognoscitur Hii
bus quorumque commissibus cum
quibus illecebris abducitur /

seducatur sicut se fatetur corruptibi
lem ex delectacione talis corrup
tibilem a natura prono et
spontaneo ractatur appetitu
An vero desperacio confiteri velit
ad salutem neque desperacio cum
et illa propria modum exaggere
rat et ista plus iusto peccatum
attenuat Desperacio non excusat
offensam sed veniam recusat
Desperatus non querit veniam
quia non querit offensam Cum
sit igitur in hac parte utrumque
sibi contrarium vicium simile
tamen impendit seruitium ini
quitati quia facit ne fiat con
fessio impedit ne detur remissio
Rubrica quot modis a cupiditate
Cupiditas dimidiat par
h tim precio estimacionis
partim concupiscencie delectacio
nis Precio estimacionis vel
retinende si habetur / vel si
appetatur obtinende Ea que
ritur aut propter solam famam
aut propter breuem cadencia hono
ris extollenciam Tunc duo a
quorum vim ignaua cupiditate
qui sciunt / sinistros et prope
estimacionem pauide verentur
euentus ne forte relatu opini
onis in sparte notiua ledatur
deleatur que opinio Quibus quia
cupiditatis appellacione species
timor pudor pariter concluduntur
quia quod maiora spectamus
quorum metuimus aliquid appre
ciabile perdere / et quod crebe
scimus / quales non estima
bamur apparere / totum ex vena
et scaturigine cupiditatis
progreditur Concupiscencia ex
delectacionis confessionem excludit
quia culpa que mulcet assensum /

lucem opera usque ad manifestationem
non procedit Quod dulce est
committere molestum est aperire pec
catumque quod amamus ne perdamus
Omnis enim qui male
agit odit lucem Qualitas
operacionum qualitas conveniens
est xx i significatio secundum capitulum
Est et operacionum bonam
2. qualitatem signari que
scripturarum auctoritate in innocen
ciam dividet et equitate Unde
est illud Custodi innocenciam
et vide equitatem Et illud Abi
ciamus opera tenebrarum et indua
mur arma lucis Illud etiam
Quiescite agere perverse discite
bene facere Preterea hec etiam Et
nolite conformari huic seculo
sed reformamini in novitate men
tis vestre Et sint lumbi vestri
precincti et lucerne ardentes
in manibus vestris Precinctio
lumborum alludit innocencie
splendor lucernarum respondet e
quitati Ubi dicendum non esse
dictum singulari enunciacione
sit lumbus vester precinctus et lu
cerna ardens in manu vestra
sed totum esse dictum plurali
enunciacione sicut est dictum Et
optime Innocencia enim consideratur
in non aliud et non in
aliter faciendo quam iusticie
conveniat et discipline In faci
endo aliud iusticia leditur dis
ciplina in aliter faciendo malum fa
cere bonum contraria sunt et unum
concludit aliud Non sic facere
bonum et non facere bene Sunt
enim simul et in uno actu Verum
non diriguntur ad lineas oppositas
et ad ordinem primum cogunt quod a
gimus bonum hoc dicamus non
facere aliud sed aliter Equitas

quoque bifariam accipitur sub vo
catione miseracionis et operacionis
virtutis Sub vocatione misera
cionis indicans apostolus operemur
inquit bonum ad omnes maxime
autem ad domesticos fidei Et
iterum Beneficencie et commu
nionis nolite obliviscii Item idem de op
eracione virtutis Vigilate sta
te in fide et alia infinita Quem
admodum autem innocencia
videtur a malo cessare ita stude
re in bono equitas diffinitur Sive
sicut innocencia est nec sibi
nocere nec alteri ita sibi et alteri
prodesse equitas Denique ubi
sunt duo genera malorum nocere
aliud unum aliud non bene fa
ciendum In illius rei figuram
legitur duos filios inde her
et onam peccatissimos adeo unus
quia malus id est nocens erat in
conspectu domini altera qui semen
nature fundebat in terram sus
tum prolis hoc nolens Nec
modo in moribus sed et in ho
minibus quibus quod bonum gene
indicet indicatur Hec quippe in
scriptura pellicanus onan mer
tor pellicanus est qui nocet
qui bene non facit mercator Qui
semen iusticie et fructum boni
operis fugit hoc mercator est in
utilis lugendus ab quibus vo
sui esse poterat et saluti Et
omnis vita dampnatus est alius
et causa similis pellicanus est
Sibiquidem reatu pro opem
plo actus Contra dicitur et
illud Duo mala fecit populus
meus me dereliquerunt fon
tem aque vive et foderunt
sibi cisternas dissipatas Sed
quam primam velud malum est
et malum facere et bonum relinquere

itu bonum est et malum deserere
et facere bonum. Alia racio qua ac-
tiam operacionis dualitas attribuitur

.h. Dicitur quoque et operacio bo-
na secundum doctrinam et o-
peracionem. Unde qui fecerit
et docuerit sic magnus vocabitur
in regno celorum. Et alibi sine ini-
quitate didici et diuisi(?). Quod
est sine iniquitate didici quan-
tum admone; alios quoque sanctia
tum et verbo doctrine dixi, utrumque
ministeris gratiam principibus ma-
xime et rectoribus ecclesie con-
venit habere ut vita magnificet
sciam(?), et vite scientia sit honori. In
quod misterium precepit lex fieri
mala punica et tintinabula
in fine tunice sacerdotalis sig-
nificante pastore sponsi sancto pastoris
ecclesiastici conversacionem et virtutum
multitudinem sub bonitate fidei
oportere sanctificari, quod ad mala
punica que sub uno cortice
plurima granorum includunt
et sancte predicacionis verbo cla-
morem sonabilemque constitum
quod ad vocem sonitus que tinti-
nabulorum. Quod quoque habet in fine
tunice fieri precipitur, figura
est vita et scienciam perseverant
impleri. Vel ad mortis optimi-
tatem iudicium que futurorum oportere
submitti aut circa finis tunice
humilitas est vite insigna scientia
et operacio constituenda sunt
ne pestis elacionis subripiat
et subruat eam. Deus enim su-
perbis resistit humilibus autem
dat graciam. Et qualiter vim
da logio contextus que senatus
alibium apium paribus dispar
operibus circus adequans, tamque
tumultus forensis sedentibus
alis sinudit atque confundit
ambiguos variaque murmuris

consilia suspirat, et inter hec agen-
dum prolixon quoque incluse di-
mitis, certatim necessariis con fi-
ciendis insidat liquoribus su-
ne cum agmine collecto simi-
libus ut acies conparat et recte
ad spolianda rura, luentum
florum colorum, sive cum ceras
ad cellas et fauca tota capta
pilosis cruribus predam, sic
cum legimus tulerit orbem
ita qui facit et docet qui verbo
monet et opere qui signa con-
firmat et vita neutrum preuentio
intermittens bene operatur
maximus vocatur in regno celorum

Alia que sit prior et potior
actio sive doctrina

.l. Facta aut comparacione inve-
nitur et tempore prior
et potior elacione actio quam
doctrina. Tempore prior quia vir
sub secreto silencii premeditamur
quod promicemus et qualiter
ita quod docemus cognoscimus
alieni iusticie et operis disciplina
proposita. Non quod bona multi
multa nesciant qui operari bona
detrectant, prout quod dictum
est quae dicunt facite, que autem
faciunt facere nolite, sed quia
religionis disciplina et operati-
cione virtutis et scientia veritatis
comparatur a cunis colligitur
plenius. Sicut enim primamus
exemplum, iam vir dulcedinem
sapidi mellis sunt nectamus
precedit usum experiencie, ita vi-
tatem iusticie largitur obser-
vacio. Et quemadmodum volu-
ntas singula cacumine virtutis
mista signatur, curius honores
sub nocte soporifera signare
incipiens, ante patribus lactea
concidit alis, quam villosa

colla subrigens vigilas peccare
ab hymantu fauciu sonos emit
tat Hic ordine pietatis prius
est agere quam docere, se regere
quam alios nec prius solum s(ed)
efficacius quia cuius vita de
spicitur restat ut doctrina quoque
pro fabulis habeatur et contemptu
Unde prius est dictum Beati immacu
lati in via et consequenter admi
tum beati qui scrutantur testimo
nia eius In laudem quoque vi
beati descripcionem quod premittitur
sed in lege domini voluntas eius
et sequitur, et in lege eius me
ditabitur die ac nocte Et rec
te a mandatis tuis intel
lexi, et apte intellectus bonus
omnibus facientibus eum Unde
nec dictum est que cepit ihesus
facere et docere, sed prius hoc deinde
illud Nec apostolus dixit discipu
lo attende doctrine et tibi,
sed in fronte hoc, et illud in fine
Electione quoque pocior est
actio, quam sciencia, quoniam sufficiat
ad salutem sine illa quod non
illa Regnum enim dei non est in
sermone sed in virtute Huic acce
dit quod euntes in emaus
nec comitatu itineris nec col
lacione sermonis coambulante
et confabulante ihesum poterunt
demonstrare noverunt at famula
tu caritatis et hospicii benefi
cio, cum cogentibus illis intra
vit cum illis et cognoverunt eum
in fractione panis Unde et
legitur Concupiscens sapiam
serva mandata et dominus dabit
eam tibi Cur oracio dualita
te sequitur per ix significaciones

·m· Ostendendum est deinde addi
Ostendum qualiter oracio duali
tate sequitur, quando oracio sit,
que species eius aut facienda
sit preter hoc unde adimitur
ut fiat, unde ut proveniat
et unde ut permaneat Sed fi
nem unde ne fiat unde impe
diatur Scriptimus igitur ad ulti
ma pervenimus ordine suo
Descripcio oracionis et descrip
cionis exposicio

·n· Oracio est simplex inden
intencionis directio
Brevis debet esse et bre
viter est descripta Descripcio
brevis brevem proinde debet
habere explanacionem intencionis
dixi, ad ubi sit sedes oracionis
exponendum Cum enim dicatur
aperte ysaias voce tu es deus
absconditus, non in supplicacio
nibus corporaliter exhibitis
non publice deprecacionis for
ma, sed in signaculo cordis
et abscondite intencionis ado
ratur affectu, Sed quod illud
Desiderium pauperum exaudivit
dominus preparacionem cordis eorum
audivit auris tua Unde et
moysi tacenti dicitur videtur
Quid clamas ad me, mutus
erat et sicut homo non apices
os suum auribus humanis di
vinis clamat pluribus orans
et citius audiendus per hoc Ideo
hoc etiam instruimur sit Tu autem
cum oras intra in cubiculum tuum
et clauso hostio ora patrem
tuum, et pater tuus qui videt
in abscondito reddet tibi Di
rectio dixi contra labentes cogi
tacionum ymagines quas me
ntium multivago discurrendo
fantasiarum distorquet impu
ritas decipiens Unde morien
tes perdunt puritate virgini
ta Quod est mordacius discur
sus impuritate levium cogita
cionum puritas oracionis impeditur

Supplico dixi pro simili acquisitione
dandorum vel datorum similiter sim-
mili gratiarum actione. Tunc au-
tem ut a principio sufficienter copu-
lemus invicem per intentionem
sedes orationis, utique perductionem
utilitatis per supplicationem sub-
auditur. Intentio est ei locus
ubi effunditur, directio est virtus
in qua perficitur, supplicatio est
ei causa pro qua recipitur.
Est enim intentionem dirigere adden-
do sed dominum non supplicat nodum
utilitate. Semper aut utiliter cu
supplicat. Deus enim superbis re-
sistit, humilibus autem dat gratiam
et cor contritum et humiliatum
deus non despiciet. Hanc
descriptionis formulam descrip-
si non quasi a me, sed unige-
nitus qui est in sinu patris
sic descripsit eam. Spiritus est deus,
et eos qui adorant eum in spi-
ritu et veritate oportet adorare.
Oportet ita et ita fit in spiritu
et veritate, id est in directione et in-
tentione sine ymagina-
tionum corporalium in hac suppli-
catione inhiberi. Et si distinctius
ordine commutato in veritate
sine ludificantium infectione
fantasiarum quod ad directionem,
in spiritu in applicatione cordis
non in corporis situ, quod ad
intentionem. De prima specie
orationis et speciebus eius
exclamatione et postulatione
·a· Cuius species sunt invo-
catio et laudatio. Invo-
catio est supplicatio peti-
toria beneficii tum ad remoti-
onem malorum tum ad bonorum
acquisitionem. Pro removendis
malis sive vite alterius, ut
non intres in iudicium cum servo
tuo domine, sive huius ut

Sana me domine quoniam contur-
bata sunt omnia ossa mea.
Et pro aliis generibus altius. Pro
bonis acquirendis aut vite
huius ut cor mundum crea in me
deus, spiritum rectum innova in visce-
ribus meis, et aliis generibus
altius aut futuris ut concu-
piscat et deficiat anima mea
in atria domini. Sed sicut etiam
pro bonis vite huius que sunt
quidem, sed ut semper habeantur
oratur. Ut ne [illegible] proicias me
a facie tua et spiritum sanctum tuum
ne auferas a me. Ex quo col-
ligitur licet quoque non bona
que non habeamus huic, sed
que iam habemus dona conser-
vari cogitemus et confir-
mari recte in acquirendis bo-
nis annumeratur hoc etiam, quia
confirmationem bonorum petere est
petere bonum et donum, quod nunc
dum habetur. Sed quod illud
Manda deus virtuti tue con-
firma hoc deus quod operatus
es in nobis. Erit autem intentio
sive invocationem pro depulsione
malorum dicitur exclamationem quam
in angustiis positi et oppositi
turbinibus tumultuum exclama-
re, id est magna vi et intentione
valida supplices dicimus. Pro quo
et iterum. Clamaverunt ad dominum cum tri-
bularentur, clamaverunt cum tribu-
larentur. Et in tribulatione mea
invocavi dominum et ad dominum meum
clamavi, et alia in eiusdem speciem.
Invocationem pro impetratione bo-
norum dicimus postulationem sic
postula a me et dabo tibi gentes
hereditatem tuam et cetera. De secunda
specie orationis et duabus speciebus eius
·p· Laudatio est speculativa
divine magnificentie
benedictio huius species sunt

exaltacio / et gratiarum accio Exal-
tacio est ammiratiua diuinitatis
honorificacio Ea sit per simplicem
intuicionem / et per co(m)prehensiuam
assumpcionem Per illam fit / cum
de maiestate sua solius / et non
de operibus in ammiracionem eius
assurgit in superiori percontationem
tenacio Vt psalmista cum dixisset
Exaltabo te deus meus rex et
benedicam nomini tuo in seculum et
in seculum seculi / adiecit in mente
simplicis intuicionis formam
Magnus dominus et laudabilis ni-
mis et magnitudinis eius non est finis Per
comprehensiuam assumpcionem / cum ex
inductione comparationis / cum
ex rememoracione potestatis et pre-
dicande consuetudinis Ex induc-
tione comparationis cum laudabi-
libus ipse laudabiles et sanctitate
quos merito sanctitatis et vite
celebrat opinio asserit comparabile
Vt quis in nubibus equabitur
domino / similis erit deo in filiis
dei Ex rememoracione potestatis
cum in eis que fecit / et in hiis
que facit in eis / eminencia per-
cedentis agnoscitur In eis que
fecit vt tui sunt celi et tua est
terra / orbem terre et plenitudinem
eius tu fundasti / aquilonem
et mare tu creasti In hiis que
facit in eis vt omnia quecumque
voluit dominus fecit in celo et in
terra et in omnibus abissis Ex re-
memoracione predicande consue-
tudinis / cum zelus eius in pre-
dicantes resistentes et impe-
nitentes suspicatur proiectus Vt
custodit dominus omnes diligen-
tes se et omnes peccatores dispar-
det Verumque etiam simplex in-
tuicio comprehensiuam recipit assum-
pcionem / Vt gloriam sanctitatis
tue loquentur · et m · t · n · Duas

duas exaltacionis species sic sub
capimus certificate nominibus
primam speculacionem altiorem ammira-
cionem vocabimus Illam sic ex-
cellenciam / istam sic / quia de hiis
que pertinent ad eam / diuina denique
operibus ammiramur Vt celi enar-
rant gloriam · d · et · o · m · e · a · f ·

De secunda specie oracionis et duabus speciebus eius

Gratiarum accio est votiua
·q· pro gratia suscepta muneris
communicantis laudacio Ea
cum fit pro remotis malis di-
citur glorificacio Vt glorificabo
nomen tuum in eternum quia misericordia
tua magna est super me et e a
m · ex inferno inferiori Cum pro
bonis exhibitis vociferacio no-
minatur vt cantate ei canticum
nouum · b · psal · ei in vociferacione
Canticum enim nouum addona
restitutum signacionis quem ad ex-
cessiones piaculorum attinet demonstratur
Orare non magis orantes
oramus debitum superiorum sup-
plicacionibus nostris per quamcumque
necessitate quam intuentes
potenciam eius / et misericordiam
eius super omnia opera eius
Vnde benedicite in ecclesiis
deo nostro de fontibus israel specialiter
continuamus comitantes vtique rei

Cur sit oracio facienda · i · quia tonc

Videbitur fortasse pluribus
non incumbendum nec
·r· vtile deum nobis significare debe-
re peticionis nostre causam talita-
li scilicet quia sit presencia omnia nec
suggerimus postulacionis affectum
cum ut rursum nesciamus dicente
apostolo quid oremus sicut oportet
nec rationabiliter videbimur sig-
nificare voluntatis appetitum scien-
ti cogitaciones hominum / nec turpe
condigne peterem quod apostolus au-
det / et dicit nos nescire Sic enim
repulit filios zebedei / nescitis

inquiens quid petatis. Erat
discipulos quos ex indigentia
necessitatis interrogare intendebat
scit enim pater vester antequam petatis
quia hiis omnibus indigetis
Quasi non est querendum
filiis a patre quo pater novit
egere filios. Ergo autem nichil o-
rare solum tamen non indigemus et
illa quidem vera sunt sed non hec
b ex illis. Circa enim sunt que opor-
tet sicut debemus orare. Iusti-
cia in conversacione solacium in vo-
luntate felicitas in salute. Sed
in duobus ultimis nescimus
sicut oportet aliter tamen nescimus
in uno certum aliter in altero
Novissimum enim nescimus pre
dignitatis et glorie inestima-
bili felicitate. Quod ideo sicut
oportet nescimus querere quia
sicut est et quanta est non suffici-
mus cogitare. Hoc est illud
quod oculus non vidit nec au-
ris audivit nec in cor hominis
ascendit. In quo tamen scimus
omnino expedire exaudiri et non
exaudiri expedire. Solacium por-
ro voluntatis sicut est erepcio
ab oppressione sicut affluere
pace mundi et honoribus eius est
vel. Denique sunt omnia dona
nature et gratie nonnulla. Ne-
scimus omnino utrum expediant
pro periculo vel utilitatis am-
biguo. Periculo enim est fre-
quenter eorum successus et occasio
utilitatis discessio. Ubi falle-
batur et paulus usque tercio ro-
garet dixit ei dominus responsum
sufficit tibi gratia mea. Nam virtus
in infirmitate perficitur. Et sepe
sanctis fuit ei postulacionis tri-
plex repulsam quia exaudiri
eis decernitur. Desperandum

certum attulit eis non sunt
fraudati a desiderio suo. Sed hec
esse . c . c . v . o . r . zz . d . a . super eos
Virtutes autem sine quibus
nec iuste vivitur nec pie sicut
fides ipsa et pietas, certum est
tamen expedire quia ipsam felici-
tatem ad quam sine eis nulla-
tenus pervenitur. Tali certitudine
comparata non destruimus sed in-
struimus potius quicquid oramus
nescimus sicut oportet. De duobus
enim tantum accipiendum est non de
primo. Et si de primo utique non ipsum
sicut oportet querere scimus quia
si nescimus quanta sit ad quod per-
venitur nescimus certe quanti
pendendum sit per quod venitur.
Sicut qui quanta sit sanitas
nescit, recte dicitur et nescire
quanti sit medicina ex qua est
sanitas. Sed quod manet adhuc
tam invisibili et in conspectu
spiritui nunc canticis spiritualibus
nunc simplici formacione me-
brorum. Nec putemus voluntatis
affectu respondemus coaptacionem
corporalem separacionem et inactacionem
esse affectus nostri non commocionem
aut commocionem eius. Nostra enim
animus non separat nisi avertens
ab eo quod non est et ad id quod o-
portet convertitur. Animus aversionis
conversionis quoque recreacionis occasi-
o est religiose institucionis que
intentos ad illud ad id quod
magis aut tunc expedit excep-
tacione pia pulsat et impellit
Interiorum aut adiuncto est
et ubi intencior gratia virtus
ferventior cooperacione constatur
utilitas. Quare oportet semper
orare et non deficere. Unde
c Adiuvet oracio ut fiat
A dampnatur oracio ut fiat
tam tempore altius tamen nec

Alteciuis repetitu vel zelo comu
tionis in illum. vt effunde ira
tuam in gentes que te nõ no
uerunt et in regna q̄ nomen
tuum non invocauerunt / Vel affectu
dilationis vt nõ cessemus oran
tes probis. et in corde nr̃o est
ad commonendum et ad convinc
endum / Respectu vero tam oppressionis
necessitatis / tum admiratione co
perte virtutis. Necessitas est in
violentia temptationis / et in
desolatione virtutis / vnde evenit
turbatos querere subsidium et vo
tis maiorem orare supplicabus
Votis supplicat quem urget
necessitas. cum angustie sunt vndique
sed quod illud Cum occideret
eos querebant. e. e. r. z. d. u. adeu
et rememorati sunt quia deus
est adiutor eorum. et. d. e. r. c. est
Et illud miserere mei domine quoniam
infirmus sum. s. m. d. q. c. s.
omnia ossa mea. et anima mea
turbata est valde Quod ad
temptationis oppressionem. Cor
meum conturbatum est in me. d.
m. v. m. et. f. o. m. z. r. nõ est
necessarium hoc ad desolationem vir
tutis et doctorum simul vocem
clamantis in quarto cantico
graduum Miserere nri domine
mi miserere / quia multum repleti
sumus despectione Multum repleri
despectione videtur / oppressione
temptationis. et destitutione
virtutis urgeri. Est enim urgeri
illa quando non ista et tunc
non est multum repleri despec
tione Et est ista tum nõ illa
et nec tunc multum Sed cum
vtraque tunc multum. tunc nõ
semel. sed bis repetito clamamus
miserere nri domine. m. n. q. m.
r. s. d. Et est tunc hinc nõ ur
gemur orare / quia non ur
gemur hinc in vitam. aliunde
ab admiratione comperte virtutis

Sed quod illud Clamabo ad deum
altissimum. d. q. b. f. m. Et illud
ad idem illud Memoriam habun
dantie suavitatis tue eructa
bunt et iusticia tua exultabunt
Et in cantico amoris Exulta
bimus et letabimur in te memo
res vberum tuorum super vinum Si
mili affectu incitabatur maria
sedens et audiens verbum ex ore
verbi Evenit etiam pariter
et oppressione necessitatis et vir
tutis admiratione suscitari oran
tis affectum Veluti prodigus
in regione dissimilitudinis con
stitutus / quanti inquit mercenarii
in domo patris mei habundant
panibus ego autem hic fame
pereo / et veluti cum vox 2 que
rela auditur in opere Surgam
ad virum meum priorem / quia tunc
michi bene erat magis quam
nunc Estimari potest preter hoc ex
instinctu divine bonitatis 2 po
testatis surgere deprecationem quod
verum est / sed non pertinet / quia
sub admiratione comperte virtutis
Hi quibus tamen distinctius et
manciās plenius quibus omnibus
ascendit oratio sanctorum praecipit com
punctionis sancte speciebus / et
cas ad hanc quoque causam in
torqueat Siquidem compunctio
ab eis emergit solis / sed nõ sola

Unde admonet oro ut perficiat

·v· Ut perveniat. i. ut recipia
tur adimatur. si fit quod
sapitur Si quid petie
ritis in nomine meo. hoc faciam
Quod et quale est nomen hoc
Quod os pauli evangelizavit
Iam nominavit nolo dicere / loqui
mur aput ypsiam Ego qui
loquor iustitiam 2 propugnator
sum ad salvandum Amplius au
diamus inquit vobis nam prim
dei virtutem et dei sapiam / vt
ad scitatem / sapia ad cogitationem /

Hac comparatione virtus est nobis
innotescente salutis · sapientia in di
scretione voluntatis in singulis
petendis. Jeremias testificans
levemus inquit corda nostra cum
manibus ad deum. Cor ad sa
pientiam quia in ipso et corpore est
ipsa. Juxta quod illud Qui in iusti
tia meditabitur sapientiam. Manus ad
·x· virtutem quia in operibus et corporis
est ipsa. Et ad hoc illud Bene
dictus dominus deus m· q· d· m· m·
a· p· et d· m· a· bellum. Et illud
Posuisti ut arcum m· b· m· Et ad
hoc sanctitatis manus habere
hymnum Lavabo inter innocentes
manus meas et manus
meae distillaverunt myrrham assu
mus, virtutem simul et sancti
tatem esse verum, quia deus qui pre
cinxit me virtute et p· i· v· m·
commanemus, Christus enim dei virtus
et sapientia, totum se nobis et sibi
nos totos informare dignatus ·c·
pro acquisitione virtutis vel
sanctitatis humilitatem, pro sapientia et
discretione voluntatis, fidem pre
·a· dicavit et docuit. Super quem
inquit requiescet spiritus meus
nisi super humilem et quietum.
Spiritus enim virtus dicitur. Apostolus: virtus
altissimi obumbrabit tibi. Et
Apostolus: vos sedete in civitate quo
adusque induamini virtute ex alto.
Alibi quoque ex fide sapientiam re
promittens, nisi credideritis
non intelligetis. Et convenien
ter pro reparatione salutis dominus
hec inspirat et immittit, quia, si
cut audivimus auribus nostris
et patres nostri annuntiaverunt nobis,
vitiis superbie pollutus et insi
pientie cecitate deceptus mi[...]am
dus corruerat. Cognosco con
trariis salute tribus illapsa cura
tur: corruptio discretio restituitur
supplicatio adimitur. Orare si

fallat orantes petitio, non peti
mus in discretione voluntatis, hec
est in sapientia. Si in vita vel co
gnitione pollimus supplicantes non
supplicamus in sanctitate humilita
tis, hoc est in virtute. Ergo nec
·b· in nomine Christi surgimus quia fides
respondet sapientie, humilitas sanctitati,
orantes petimus in nomine Christi
si in fide petimus et humilitate,
non tamen illa et tamen ista, sed
semper utraque simul. Semper igitur
in oratione iungenda est illa huic
et hec illi sociandam. Fides enim
tamquam proxima elationi ex securi
tate quam gignit humilitati
presumptionis adversaria socia
videtur. Item humilitas
quia ex deiectione cum inclinat
desperationi vicina, iungenda est
fidei desperationi locum tollenti
et vires. Ideo ne hesitet oratio
fides ei sit, et ne iusto amplius
de se confidat humilitas. Si quid
inquit veritas orantes petitis
credite quia accipietis et fiet
vobis. Et publicanus qui ascen
dit in templum ut oraret, non
aliunde nisi ex humilitate de
scendit de templo iustificatus,
quia omnis inquit qui se exal
tat humiliabitur. Ratio autem fi
des et humilitas prima sint
et sola sufficiant.

Amplius autem ad amplius
·d· dicendum et demonstran
dum hec esse prima et so
la sufficere. Prima esse quia nulla
priora eis. Sola sufficere quia
sine aliis spiritualiter. Sine enim fide
impossibile est placere deo, et o
portet accedentem ad deum credere
quia est. Item deus dat humili
bus gratiam, et humiliatus sum
et liberavit me. Et nisi quis humi
liatus fuerit sicut parvulus iste non

intrabit in regnum celorum. Sed hec distinctis proprietate singularum fides oracione confidencia est, veniens a conscientie merito et miseracionis divine respectu. Non separatim per singulis, sed coniunctim per ambobus, sicut dicto quasi sic lego: Ecce ipse qui dixerit miserere mei deus statim intulit secundum magnam misericordiam et secundum multitudinem m. m. t. d. i. m. In quibus liquide propiciacio divinitatis innuitur. Deinde adiciens amplius lava me ab iniquitate mea et a p. m. m. me subicit, quoniam iniquitatem meam ego cognosco et p. m. c. m. e. semper. Et hic conscientie bone ostenditur initium. Cuius summa bonitas est noticia peccati dolori iuncta et odio. Ex quibus duobus, scilicet bonitate dei et vita, quarum una pietati indicatur, altera conscientie bone vel bono innititur, letus in fiduciam, fidus in leticiam replet animus. Inde iudicem misericordem propterea malicia sciens esse prestabilem. Sunt in conscientia ac vite mixta bona et cogitacionis multa mixta aute deinde. In quorum uno si sibi male conscius est, eciam autem postulet, hesitat oratur. Qui innocens non quidem hesitat sed tamen alacre subtrahet leticie singularis virtutes attenuat. Curare per fiducia talis qualis letalis sensus periculo est iam acquisitis et acquirendis adhuc sicut naufragus est anxior molestiorque fiducia humilitatis citamine. Eius quo sit origo et unde non est in peccatoribus peccatum. Valet igitur et propter talia humilitas et fides in oracione confidenda

sibi sunt ut illa sine reatus precibus, sine despectio preces animo inaulatur et ita totus totus reatus et presumpcio hec ut per concepcione doloris optimi, et gracia divine propiciacionis instituitur fiducia et per utramque per gaudiam impressionis certificatur. Sed quia sunt quia alia videntur nimium hac non sunt alia, sed per contumacia abusus ut assiduitatis eius lege est in evangelio ubi media nocte molestus appellatur amice pulsat amicum et de qua Iacobus multum valet oracio iusti assidua, et ut timor servus deponit voluntate timentium se facit et deprecacionem eorum exaudiet et salvos faciet eos. Et ut dileccio, ut qui diligit me diligetur a patre meo, et ego diligam eum et manifestabo ei me ipsum. Et ut veritas, de qua dicitur: prope est dominus omnibus invocantibus eum in veritate, et alia infinita, quibus origo duo sunt. Unde nobis sermo.

Vnde adiuuetur oracio ut perueniat. ·e·

In pia virtute inque collate devocionis alacritate permanet virtus oracionis. Unitate intencionis et depulsione securitatis. Unitas intencionis dat copiam retinendi, sed quid boni in oracione meruimus. Depulsio securitatis stimulat custodiet id ipsum. Ideo depulsio securitatis que incitat ad intencionem prestancior est unitate intencionis, que simplicitate intencionis auxilii largitur ad id. Denique sub multiplicitate negociacionis ubi non est unitas intencionis, est utilior retinere sollicitudinem sed quod idem est securitatis depulsionem.

Non est autem omni operi utili-
tati unitatis intentionis sollici-
tudine absentante vitam et stu-
dium. Continuus enim tepor acqui-
escat carnem et singulum tepor
ingreditur et aggreditur cor
emunitus et vacans dicitur
qui vox comminationis et impro-
perii. Utinam frigidus esses
.c. aut calidus. nunc autem quia
tepidus es incipiam te evomere
de ore meo. Est enim in quo peior
est tepor quam frigiditas. Non
enim per omnem modum. Nocen-
tior est utique tepor quam fri-
giditas non solum causa peri-
culi que maior est in hac quam
in eo sed secundum impedimentum
recuperandi fervoris quod magis
est quo eo quam quo ea. Difficilius
tepidus assurgit ad gratiam
vero restituitur ad gradum pri-
stinum frigidus facilius et sepius.
Ei quippe deest materia timoris
et occasio humiliandi, habuit
aut non. Sed quod illud Proverbiis
quam humiliarer ego deliqui
propterea eloquium tuum custodivi. Ei
eloquium tuum custodiendi occa-
sionem accepi quod dilecto. Sicut
quibusdam multiplicate sunt
infirmitates eorum. postea acceleraverunt. Primo
igitur securitatis vicium solli-
citudo virtutis sicut teporem pro-
sequitur, sequitur voluntatis
et studium assiduandi orationem
et consequenter continuandi per eam.
Sit ut hiis agendis locus sit
et spacium. Ingeritur unitas inten-
cionis que curiositatis aut in-
utile dispensationis vagabun-
dos occursus infrenans plurimi-
bus occlusis, ad meliora et vi-
ciniora saluti revocat et includit.
Intencio enim multiplex singulariter

abdicat et curam multorum curam
tollit unius. Porro unum est
necessarium inquit non subsistit
qui dividitur impetus. Sed quod
illud Posuerunt me custodem in
vineis vineam meam non cu-
stodivi. Et illud ad illud idem.
Expoliavi me tunica mea quomodo
induar illa. Lavi pedes meos
quomodo inquinabo illos. Comitacionis
quoque detes-
tacionem in adolescente qui
tecta sindone nudus profu-
git ab eis et in Ioseph qui fugi-
tans domine clamidem deserens
potius quam se illotione pedum
quam in Iob qui pedes lavabat
in butiro. Ergo ne vultus oran-
tis post effusas ante deum preces
supplicibus deprecationes ampli-
us in dimissa mutetur effuget
securitatem, repetet et custodiat
sollicitus opportune dulcedinis vo-
lubilitatem. Proximum unitatem reci-
piens in tentacionibus post accessus
altaris et theologicas confabu-
laciones desperatis presentibus
solaciis, non fabulis, non nego-
ciis implicet se secularibus, nec
se turbis turbandus opponat.
Hic opera quanta cautius prestitit
in colligendis, tanta in retinendis
est retinenda virtutibus. Unde
impediatur oratio ne fiat.

Ex quibus et unde impedi-
.f. atur oratio ne fiat, ne
recipiatur, ne permaneat
ex eis unde adiuvatur, ad hoc
comprehendendum erit, non quod
ex eis ipsis adiuvetur, et impe-
diatur quibus adiuvatur, sed
quia ex contrariis. Quare pene
videtur idem omnibus, que et qua-
liter sint ei auxilia, et que et
qualiter impedimenta. Ea causa
que de comprehensione diximus
impedimentis hinc ipsi consi-

deracionum opitulabimur. Sub
septima distinctione continentur
significationes xxxiii usque ad
vicesimam septimam cum capitulis istis

Racio cur et qualiter resurrectioni
comparetur dualitas. Capitulum

Dormitantem me
a tedio curarum et
vite [?] resur
rectionis expectacio
suscitat et o
culos ante plu
dens ymago novissime lucis
hominis levat pondus. Hominis tri
stitie secretius eblanditur. Resur
rectionis secunde cogitacionis quod
satis tenus submurmurat animo
felici quoque auspicatos oculos co
firmatur. Exterior Sed [?] in [?] signis

Sicut enim novis varietatibus post
hyemis sepulturam renascentis
orbis induitur protoplastus pulcer-
rima rerum ab ymis terre
surgens viscribus ad vitam
estimi redditus ac si resurrectio-
nis ad gloriam attollitur leta-
or. Regreditur amnis ripa
plenus decore renitens. Sed et
camporum planicies superficies
tie tinctura pingitur diversis
coloribus. Surget in eis gla-
dina silvestris apium cum flos
aureus coronat mirifice ulua
et anagallica lacteis liguis
adeum septa carimen filix
et dragmitthea serpentibus
innata folia stipitis alti macu-
lis variata colubrinis et botrus
capitis florei sanguineis deco-
rata figuris. Trifolium quoque
villosum sub rubeo quoque rutilans
ceteris herbis non parvi decoris
accomodat. Progrediuntur talia
taliter in ymaginem et simili-
tudinem resurrectionis. Cum cum
mortale hoc induit in mortali-
tatem et corruptibile hoc in cor-
rupcionem tunc fiet sermo qui
scriptus. Absorpta est mors
in victoria. Ubi est mors victo-
ria tua. Ubi est mors stimulus
tuus. Quasi desiat ita ut non
sit. Quasi yemps transijt ym-
ber abijt et recessit. Flores appa-
ruerunt in terra nostra. Sibi perficit
aut resurrectio mortem vincit
ad victoriam et stimulum eius.

·R· Mors triplice significationis
acceptione peccatum accipitur. Ut
peccatum cum consumatum fuerit
generat mortem. Omnibus mor-
tis victoriam dissolucionem nature
et spiritus accipe separacionis accipio.
Etiam quidem per unum hominem

intravit peccatum in mundum et per
peccatum mors. Et ideo omnes mori-
untur. Et dicitur de qua mortis
stimulus sive aculeus eius
mortis suggestio intelligitur
peccati dicta et ipsa peccatum
tum quia de peccato duxit origi-
nis principium, tum quia si ipsi
consentit dum ipsa sentitur
sauciat et induat in peccatum.
In resurrectione et post resurrec-
tionem nec victoria erit nec
stimulus sed victoria victoris
et stimuli corruptibili hoc in-
duente incorrupcionem et sug-
gestionem beatitudine separante
secundum quod illud. Ut impleamini
in omnem plenitudine dei. Quod
non est ut sitis pleni sicut
deus qui sibi et de se ipso ple-
nitudo est, sed et quidquid in nobis
est deo impleatur spiritus anima
et corpus. Unde et corporis
gloriam salvatorem expectamus
qui reformabit corpus humili-
tatis nostre configuratum corpori
claritatis sue, quam scilicet illi prop-
ter omne omnium sideris imbutum compa-
rabili transfiguracione splendore
rutile resurrectionis in rexit.
Quam cum discipulis non ob-
iectavit ne palpebra mortalis
tantam prius ad claritatem
aut ne forte non agnosceretur
aut crederetur si alius vel aliter
appareret quam prius. Frustra il-
lam Thome obtulisset vel ex-
parte, qui fidem differebat
et fatebatur diffidenciam dum
latus contrectavit locumque
clavorum. Denique quibus eam
putavit apparere non est agni-
tus licet dominum coambulans et con-
fabulans, ut duobus euntibus
in emaus. Nam inde etiam po-
terant teneri oculi eorum ne eum

~~dualitatem~~ agnoscent Porro ad
spiritus gloriam ideoque ad stimuli
victoriam saevimus quia cum
apparuerit ipse ei cuiusque eius
.v.c.s.e. Et in visione clarissima
de abstergat deus omnem lacri
mam ab oculis eorum et dicet
qui sedebit in throno Ecce nova
facio omnia Et ad hoc respiciat
binarius qui primus alios facit
et novos quinarius per illum di
citur Ergo in resurrectione
carne perpetuam claritatem per
tiam quoque spiritus obtinere be
atitudinem implebitur, sicut
in terra duplicia possidebunt et
omnes domestici eius vestiti
duplicibus Videtur fortasse si
gnificanda duplicia duo angeli
qui sunt in monumento unus
ad pedes alius ad caput ibid
quasi carnis qui sedebat ad pe
des spiritus qui sedebat ad caput
monstrante felicitatem Et ita
duplici felicitate resurrectioni
dualitas applicatur Item alia ratio

.i. Rursum resurrectio accipitur
ut ab iniustitia ad fidem
ut venit hora et nunc est
quando mortui audient vocem
filii dei et qui audierint vivent
Et a corruptione ad incorruptionem
ut veniet hora quando omnes
qui in monumentis sunt audient
vocem filii dei et procedent

Vicesima quinta significatio de
armonia dualitatis et fidei

.k. Armonia dualitatis et
fidei perspicax inquisitor
estimabit in multis primo
quidem quod ut illa inter
prime stationis obtinet in serie
numerorum, sic fides in katalo
go virtutum ceteras antecedit
Unde oportet accedentem ad deum
credere quia est Sed nec despexit
apostolus ex fide in fidem, fidei et dua
litatis nulla intellecta proportione
Amplius Sicut dualitas coniunctione
iungitur unitati et ternario sic fides
veritate una unum deum attingit
et trinum Prospicio rursum et aliud
quod mente pertractans satis
digne non sufficio admirari Cum
enim minor cubica multiplicatio
altior est ulterius quam progreditur
quam quadrata eorum quos
finitima coniunctione naturalis progres
sio facit esse contiguos Quia
alterius porrigitur ter trinum ter
quam quater quatuor et aliquando
quater quatuor quater quinquies quinquies
quinque Similiter in ceteris Et
eis quibus non sic equivalet est enim
hic non sic equinus est enim
bis binum bis quam ter trini Cubus
qua singulari proprietate magnum
colorat misterium et fortasse ideo
quod prima et perfectissima fidei
integritas ad prima non assurgit
perfectam trinitatis scientiam maxi
ma dualitatis contractio ma-
xima ternarii coequetur Sed quid
ut aliter et qualiter armoniam
dualitatis et fidei significemus
describamus fidem et efficaciam
ac partes et causas operibus ita
ut differentias singularum

Descriptio fidei et expositio in
unam partem descriptionis .l.

.l. Fides est dicente apostolo
substantia rerum sperandarum
argumentum non appa
rentium In qua descriptione pri
mus est dividendum quid autem
que sint res sperande et rursum
que non apparentes Similiter et
qualiter et cur illarum substan
tia sit fides non argumentum
harum non similiter sed communiter
Res sperande quamvis multe
sint unus sive tamen sive una
sunt Et quod multe dicuntur
habundantia est ex excellentia

quia vna sunt in multis copia promittitur
in vna precium sunt in aliquo similes
erunt qui pervenient ad vna
et rursum in aliquo differentes
qui pervenient ad singulos
Et erit sicut legitur Deus
omnia in omnibus Vos vna mi
te erit cum deus omnibus omnia
erit ipse erit requiritas impassi
bilitas et claritas Idem erit
leticia plenitudo eternitas vt sic
illa reformabit corpus humili
tatis nostre configuratum corpori
claritatis sue ut sit et ista vi
debimus enim sicuti est vos
iste sunt sperande i. et copie
gloria dignitatis sole spectabi
biles et spectabiles sole auctore
devotione fidelium Spes enim non
confundit Tanta talium que
rerum dicitur fides substantia i.
possessio eo locutionis genere
quo aurum dicitur species honoris
et species gloria illud sicud
regnum principatus acrescit hoc
sicut corona clarum nomen
et fama celebris effunditur
Sic fides species est i. possessio rerum
sperandarum cui promittitur et
tribuuntur eternitas Sicut pro
missione habentes vite que nunc est
et future potens et ambienda
possessio spacio enim thesaurus
felicitatis eterne in sortem nostre
distribuitur hereditatis Substan
tiam in scripturis accipi pro pos
sessione legitur cum dicitur
de iustis Erat illis species multa
Et intelligitur possessio multa
Rursum fide potius substantiam
legimus in vna de triginta ma
ledictionibus in iudam Scrutetur
fenerator omnem substantiam e. et
d. a. s. e. Substantia et labores
fidem dicit et opera Et quia fides
interius est quasi in occulto
labores exterius et quasi in
manifesto ideo singulis alludens
vbi scribitur hic dixit dixisset
Item quia fides vna est et sim
plex opera multiplex ideo sub
non habet et labores non labo
rem Fenerator puto diabolus
qui minus dat et accomodat
amplius petit et repetit fabu
las quidem ad unius peccati
delectationem sed inde iterum
urgens repetit et addit aliud
Sic philosophus clamat alter ad
alterum et sanguis sanguinem
tangit et superbia superbiam con
iungitur et superbia eorum ascendit
semper et qui in sordibus est sor
descat adhuc Vel omnem substantiam
fidem dicit et opera labores aut
mercedes laborum vt opera illorum
sequuntur illos i. mercedes operum
Et convenienter dicitur fides substan
quasi subsistentia quia fideles qui
soli subsistunt vt capillus de
capite vestro non peribit et in me
moria eterna erit iustus et ego
sum deus abraham deus ysaac
deus iacob hoc michi nomen
in eternum i. qui facio eternos et
vere subsistere sicut istos sic
similes istis filiosque quia non
abeterno abraham ysaac et iacob
nec abeterno nomen illi Deus
abraham ysaac et iacob Deum
quia sonant non in hoc nomen
abeterno sed hoc incipit michi
nomen in eternum Non sic impii
non sic sed transiunt et esse non
erit et perit memoria eorum
cum sonitu et deficiant peccatores
a terra et iniqui ita vt non sint
Coniunctim quoque de fidelibus et in
fidelibus qui vocat ea que non
sunt tamquam que sunt vocat

Expositio in altam partem de
.m. Sequitur in scriptionibus
descriptione fidei argumen-
tum non apparentium. Non
apparentia sunt que nec sensu
corporis percipiuntur nec diffiniun-
tur intellectu. Nam hoc aut illo
modo apparent, vere apparent
et vere inter non apparentia
non numerantur. Solum quod
non contingit sensus, quod nec
sentit racio, fides attingit. Non
querit assensum experienciam
diffinicionem a racione se contenta
fugit sensum, quod fides atti-
tat. tacet racio ubi fides cogi-
tat. Racio presidet sensui, fides cam
quoque transcendit. Quod oculus
non videt nec auris audivit
nec in cor hominis ascendit, hoc
est quod fide contingitur. Ideoque
nec oculus sufficit, nec auris
ceteri sensus non sufficiunt. Su-
mus ad quod non sufficit cor
hominis, nec racio sufficit nec
intellectus. Tamen quod nec
sensui, nec racioni apparet, an
sit, an qualiter est, apparet fidei
quia est, qualiter est, et si non
quantum est. Prestat etiam racio
typicas ymagines rerum appa-
rencium oculis fidei quibus
monita et munita usque ad non
apparencia subvehitur, et a visi-
bilibus ad invisibilia translata
ascendit saliens in montibus
transiliens colles. Conicit ex-
pertibus absencia similia ex si-
milibus veri simili coniectura
diffiniens. Nec omnia non appa-
rencia convincit. Sed ea tantum
que de ipsa sunt et ad ipsam
Racio singularum aptacionum
in singulis partibus. Sequitur
.n. Egregie autem et proprie dicta
est fides substancia rerum
sperandarum quasi que vere sunt
et proprie et indesinenter subsistunt.

Ceterarum rerum non est substancia tam-
quam non subsistencium, quia tam
sempiternum et immutabilium sed aliud
et quia quod speratur incipimus
possidere non apparet. Dicitur
fides substancia rerum sperandarum
non autem argumentum. Quia
vero non apparencia, quecumque sci-
re et diffiniri non possidere que-
tum ad primus nominis continet appel-
lacione dicitur rerum argumentum
non substancia. Hec ex duabus
nominibus simpliciter in descripcione
fidei unum rebus sperandis attitu-
lavit apostolus, quia ibi magis con-
veniebat quam alibi, vel aliud.
Aliud vero transposuit ad res non
apparentes, quia sedebat aptabi-
lius ibi quam alibi, vel illud ali-
ud. Universas res sperandas appellat
futuras convenienciens quam
non apparentes, tamquam singulari
appellacione. Hoc enim singulare nomine
communi sicud presentes et preteritas
nomine non apparencium significat.
Nulla enim racio contradicit rectissime
inter non apparencia contineri
et res preteritas ut nativitas sal-
vatoris et presentes ut sessio eius-
dem ad dexteram patris, et alias
similes, que sensui et intellectui
non apparentes sed soli fidei. Est
apposita proposita descripcio cunctis
fidei partibus adaptatur. Dum
et res future nomine sperandarum
et nomine non apparencium pre-
sentes et preterite quecumque exprimit
ad fidem integre, subaudiuntur
intellectui. Non quod etiam fu-
tura inter non apparencia non
collocemus, sed quia sepe distin-
ccione et annotacione sensus et
constantie ipsa naturalis et
communis significacio, vel ex toto au-
fertur vel augmenta diminucio-
nis ne sustinet in mutacione
Sufficitur ut opera illorum sequuntur
illos. Ubi non opera sed sola
merces operum augetur ut qui

credidit salvus erit. Ubi nomine fidei non fides sola sed et opera fidei sine quibus fides mortua est videlicet merito insufficiens ad salutem exprimuntur. Et si non venissem et locutus eis fuissem peccatum non haberent. Ubi non universaliter omne sed particulariter quoddam accipitur, scilicet infidelitas. Ita et hic quia prius sola sententia comprehenda commodius deinde particularia et preterita singulariter perpendo apparencia venimus ad propositum. Et hec descriptio quidem fidei recte videtur secundum causam non in eo quod est

Descriptio fidei secundum essenciam cum oppositione sequitur

Sit autem videbitur posse diffiniri fides est in absencia sensus et intellectus certitudinis assensio. Per certitudinem removetur opinio, contradiccioque per assensionem concluditur. Amplificari et herere ad aliquid non est dubitantis, nec assentire contradicentis. Fides non mutat estimacionem, quam ex multis eligit unum, nec suscitat repugnanciam, quam consentit et sequitur auditum. Non est pendula ad dubias ambiguitatum effigies, quia certa est veritas salutis respicit oracula. Quam consentanea est, non in invenibus subtilitatibus multiplicat oppositiones, utpote quod dicor fides est certa. Certum si certa est ergo non est fides. Certum autem certitudinis audis, scio quia resurget frater meus in resurreccione in novissimo die. Certitudinis quod veritas ad patrem de suis discipulis. Et cognoverunt vere quia a te exivi. Sed sequitur adhuc. Sed illud vere cognoscebant, igitur illud non credebant. Fallitur. Sequitur enim Et crediderunt quia tu me misisti. Sic illa que dixit Christo: Et confessa est fidem. Ego in quibus credidi quia tu es Christus filius dei vivi. Non autem omnis certitudinis assensio fidei gerit nomen et rem. Est enim que sensu attingit et in eis que concipit intellectus, iacet certitudinis assercio sed nec statim nec universaliter fides. Assencior et certissime lucere solem quem aspicio et video, et rursum assencior et certus sum senarium duplum esse ad trina, ternarium ad duo sesquialterum ad quatuor. Et nichil horum credo quia cognosco totum, sicut nec credo me credere quia certissime scio me credere. Propter hoc differencia et simul surgit descripcio in absencia sensus et intellectus. Absencia sensus exteriorum, absencia intellectus interiorum, dampnati enim. Ex illis tamen est fides sed non in illis. Ex sensu quidem est fides ut ergo fides ex auditu. Et quia vidisti me credidisti. Non in sensu tamen ut fides est argumentum non apparencium, itaque cum intellectu omnis esse fidem, ut audi istud dominus deus tuus deus unus est. Certum enim nescit quid credit et qualiter credendum est, comprehendit nec credere potest. Non est tamen in intellectu ut nisi credideritis non intelligetis. Simpliciter in aliqua fidei parte quam recte credimus quia est possibile est oblatere latere, quod non recte credere possumus quia non est. Eiusmodi fuerunt qui credebant resurreccionem que vere erit, et alant communione carnis, quod nullum ibi erit et dictum est erratis nescientes scripturas neque virtutem dei. Unde videtur, quia si credimus quod falsum est credimus quod non est fidei, et habetur fides, unde non est fides

Constat apud me sed si dimidius
fidem / Sequestra igitur fidem
que non creat ab ea que creat et
inspice diffinicionem inspirata et
stet ita fides est in absencia
sensus et intellectus inspirata
certitudinis assensio Corpus enim
veritatis in quo fides tribuit in vi
tatem non insulsitatem induat
ut qui sciencia habet vocis
ut qui se auffert a cogitacionibus
que sunt sine intellectu. Capi
tulum aut propter ea quod dicitur
per assensum aufferatur contra
dictio dubietas per certitudinem /
contingencia optatior per absenciam
sensus / notacia in tior per intel
lectus absenciam certior per in
spiracionem De duplici efficacia fidei

.p. Efficiencia fidei compabi
lis est mediante corrupa
cionis curanti confirmanti
sanitatem. Est fides efficacia
duplici labem viciorum adurit
virtutibus obsequitur ad custodiam
vt / sacrum fidei assumite in quo
possitis omnia iacula dyaboli
ignea extinguere Et si volueritis
et audieritis me bona terre come
detis Extinccio iaculorum mortifi
cacio est viciorum. Bona terre bona
virtutum Trait ordine commesso
tota pulchra es amica mea et ma
cula non est in te Tene potestas
ea forsitan per ingitur similitudine
qua promittitur arbor moris era
dicari et complantari in mare ad
dicari et complantari in mare ad
imperium fidei Et mons similiter
Tradi de loco suo transponi in mare
cacio mori compulsio est viciorum
Translacio montis distribucio virtu
tum Oppositum est intellectus / sed
nec dum racio ad approbacionem
illucescit Ut ergo oppositos intellectus
de carnalibus eductiones ad lucem
sequeremur compendio dictionis quid
significet / morus / mons / et mare Ra
cio et exempla sine efficacie

q. Morus in cortice et in fructu
et in foliis pulcherrimarum
rerum famulatur ymaginibus
Cortex tectus aquis limbricos
enecat Folia iniecta serpentibus
primo dicuntur eos Trita et impo
sita sanant ea que combusta sunt
igni Fructus valet ad dolorem in
gutturis et faucium Refrigerantibus
aquis statim auffert intencionemque
caloris extinguunt Postea fructus
albet in flore rubeum formatus
transit in speciem atri coloris ma
turus armatur efficie Arbor hec
virtus armatur efficie Arbor hec
propius est radicatus in terra vincendi
et in suum paterno Sicut ait ego in
patre et rursum ad patrem. ego
in te Et manus In manus tuas
commendo spiritum et in psalmo Inte con
firmatus sum ex utero Unde non ait
Dicatis arbori moro sed adiciat
huic se nominans pro nomine Est
albet rubet nigrescit Item ipse fac
tus passibilis paciente communicare in
cute Flos enim candor est lucis
eterne sicut rubor significatus hu
manitatis assumpte et nigredo
contemptibilitas turpissime penc
Ubi tamen maturuit et factus est
dulcior ad esum super mel et fa
vum Ibidem valet ad dolorem
gutturis et faucium auffert in
pruritatem agitacione / alocucione
lascivam Nam ista in illis figu
rari docemur Et veritatem medi
tabitur guttur meum nec in fauci
bus meis stulticia personabit
Rursum refrigerantibus aquis sapie
ncie compunccionis statim temperat
vanitatis intencionemque ure calen
tis extinguit Limbricia etiam
.2. vermes oblongi sic dicti quod
nascuntur in lumbis et ob id ma
gis titulacionis significationi per
contractum tectum aquis enecantur
Cortex autem id quod extimus et vi
lius eius videtur accipit sicut
alape sputa passio aut certe ipsa
in qua hec ipsa perfecta sunt Que
enecata salutis eterne sentencia.

rotationem / efficaci interiora nra
virtute purificant sicut aqua coquatur.
·r· sicut altissimus celestis sapie con
plenus dignus et rectenent in eis
coquitur. et sicut caro ipa de vnien-
tibus et calentibus aquis spus
sancti concepta decocta fide pisa
pitur. Quod enim in ea natum est
de spu sancto est ideoque adorandum
est stabilimentum pedum eius. quod
sanctum est. Folia .i. vba spiritalia
et vmbram facientia refrigeran
tem / serpentes suggestiones. vide-
licet tristicias aut prudencia ca
nis intimant. Sanant insuper ea
que combusta sunt igne. cum
quicquid superbia sine libido peste
corrumpit. cetera tritis foliis me-
ditatione subtili et studio ad prima
curatur integritatem. Unde Jero-
nimus. Ama sciam scripturarum et
carnis vitia non amabis. Quibus
·r· in eo quod superiora petit / typus est
superbie. ut / superbia carnis ascendit
semper. et in eo quod subiectas vo
rat materiam. forma libidinis. ut /
ignis est vsque ad perditionem deco
ris et omnia eradicans germi
na. Et quia sic est separatio, istius
mori in fructu in cortice in foliis /
ideo in eius complanatione summam
fidei virtutem comprobari sicut dico dico.
in fide nichil hesitans. eradicare
et complantare / in mare. Emitte
domine sapiam de sede magnitu-
dinis tue. et facta est eradicatio
mori / ut mecum sit et mecum la
boret / et facta est transplantatio in
mare. Cor meum velud mare in
stabile et insaciabile et vndosum
cogitationibus quarum non est numerus /
Ratio et exempla secundum de :–
·s· Requiritur ad alterum fidei vir
tutem qua virtus acquiritur
et custodit acquisita. Arca
igitur et monti. tollere et mittere
in mare. Non tamen omni quia
non ex omni monte salus / sed huic
sicut et huic mors. Similiter enim
dictum est. Dicetis monti huic
sicut et huic mors. Illuminans tu

mirabiliter a montibus eternis
Sicut enim sunt colles mundi ab
eminentibus eternitatis eius. Mon
tes gelboe nec ros nec pluvia veniant sup vos nec
sint agri vestri primiciarum quia
ibi abiectus est clipeus fortium
et ceciderunt fortes in bello et peri
erunt arma bellica. Omnes mon
tes qui in circuitu eius sunt vi / estis
sitat dominus a gelboe transeat
Montes istis ramos vestros expan-
dite et florete et fructum facite
ecce iste veniet saliens in monti
bus transiliens colles. Suscipi-
unt montes pacem verbi nove legis tra
detur ceteris suscipientibus monti
bus pacem / populo et colles iusticiam /
Qui est pax vera faciens vtraque
vnum. Ipse est iusticia factus nobis
a deo sapientia et iusticia. Idem et
mons et collis. Mons quia verbum /
collis quia caro. Et mons factus
est et collis. et verbum factum est
caro et habitavit in nobis / et
sic missus est in mare / ut / exmi
sit a patre et venit in mundum. Ubi
sicut fugitivus Ionas ceto vo
ratus est a ceto sic iste sicut Ibim
dus super cruce potatus aceto ex
clamat. Veni in profundum maris in alti-
tudinem maris et tempestas
dimersit me. Sed quod nomen
montis sicut novi / et arboris
Vadam igitur ad montem mirre
et ad collem thuris et dicam ei
ut veniat in mare meum. Et in
quam non eas / quia qui mons /
ipse collis et econverso. Myrra ca
lefacit clarificat vocem / carnem
mortuam a corruptione custodit
Calor et fervor est dilectionis / ut /
spiritus ferventes / et / quia amore
langueo / Claritas vocis / puritas
est confessionis. et benedictionis di
vine laudatio / ut / vox exultationis
et salutis in tabernaculis iustorum
Et / fac me audire vocem tuam
vox enim tua dulcis. Caro mor
tua est caro scelerum / ut / mortui
enim estis. Que custoditur a cor-
ruptione / perseverans in castitate

Thus calefacit · clarificat visum
memoriam roborat · odoriferum
est parte magis crematum igne
Propterea quid sit calefieri · Cla-
ritas visus et simplicitas est in-
tentionis ut si oculus tuus sim-
plex fuerit / et mundicia cordis ut /
beati mundo corde quoniam ipsi deum vi-
debunt Roboratio memorie est /
ut domine memorabor iustitie
tue solius · et confitemini memo-
rie sanctitatis eius Et si oblitus
fuero tui iherusalem · oblivioni
detur dextera mea Odor est vir-
tutis opinio ut in odore unguen-
torum tuorum currimus / et p̄pi
bonus odor sumus / Deo / et odor
vestimentorum tuorum sicut odor
thuris Et dirigatur oratio
mea sicut incensum in conspectu
tuo Cum et cuiusmodi odor fla-
mis in ictibus spiritus sancti quo
magis aduritur / magis sui
odoris emittit odorem et sub-
tiliorem optimatis naturam
liquidi acris compressa conscendit
Sed hec omnia brevius complec-
timus in unum quia fructus mori-
torum et folia obviant invalitu-
dinibus et nocturnis per hoc in eis
compulsio vitiorum et prima efficacie
fidei quia mirra et thus
natura boni et additi sibi poten-
tias ampliant per hoc in eis distin-
ctio virtutum et altera efficacia fidei

De duabus partibus fidei et que
sit prior que potior / Sequitur

Una pars fidei est misterium
deitatis / altera bonitatis opi-
cius Dignior quidem
est pars illa cognitione / sed non
prior ista / ista prior cognitione /
sed potior inferior Misterium deita-
tis cognitio est illius in ipsi na-
tura bonitatis cognitio eius de
in natura Quod notum est dei
hoc est deitatis misterium / quod
notum est operum eius / hoc est bo-
nitatis opus Sed ante fide me-
diante cognoscat opus post opi-
fex ab opere Quemadmodum mores
omnis et qualitas nature / altius

ingredimur notitiam familiaritate
coniunctus · studiorum quoque solatii consi-
deratione / sic pietate fidei et acu-
mine ingenii invisibilia deitatis
per ea que facta sunt intellecta
conspiciuntur Et virtus sum ubi sol
adest videndum acutissimum viris pre-
parat luminibus acrius lucis sue
clarificat munere · sic deitas per que-
dam vestigia cognitionis operibus
deprehenditur in arte · post per illam
ipse / est igitur fides vera · recte
sentire de natura / que superat om-
nem naturam et sensum et recte
sentire de operibus eius / De regu-
la et distinctione prime partis fidei

Huius fidei regula et institu-
tio quedam est in scripturis
quas divinis auctoribus ora-
culis et maiestas earum et dictorum
adimpleta sanctis scripturis significat
Ubi et quid sit deus · et quid de
illo ad unitatem · quid ad distinctio-
nem · quid ad operationem sit accipi-
endum recte describitur et vane
Non enim voluntate humana al-
lata est aliquando prophetia · sed spiritu
sancto locuti sunt sancti dei homines
Audiam igitur / quid loquatur
dominus deus · quoniam loquitur / et
quid sit / et quid de illo ad unitate /
quid de reliquis quoque duobus
sentiendum sit Spiritus est deus / et
eos qui adorant eum in spiritu
et veritate oportet adorare Ubi
meliore et altiore fortasse salus
intellectu · michi videtur insinuata /
et diffinitio / et unitas / et distinctio
Diffinitio in eo quod spiritus est / u-
nitas in eo quod est deus et non
spiritus dii Distinctio in triplici ap-
pellatione patris et spiritus et verita-
tis Si corporea natura aut aliqua
simile patiens corporibus deitas
esset / non diceret deus / spiritus est
deus Rursum si esset multi dii esent
non diceret deus · spiritus est deus
sed spiritus sunt dii Item si deesset
distinctio non diceret vitas in spiritu
et veritate oportet adorare Et inde
si quomodo pluralis sit intelligi per
pronomen / eum distinctive patrem

quia disputat de illis filius Nam
et pater tales querit qui ado
rent eum Non quod non sit ado
randus Et filius qui veritas
est et illuminat ad veritatem et
spiritus qui dilectio est et accen
dit ad dilectionem propter quod filius
dixit de spiritu et de se et in spiritu
et in veritate Sine veritate enim
insipienter adoramus Et dici
tur Nescitis quid petatis quia
spiritu enim impie et dicitur populus
hic labiis me honorat cor autem
illorum longe est a me Quare
sub forma fidei orationes sollem
pnes ecclesia sancta instituens quas
fundit ad patrem terminat in veri
tate et in spiritu Notificans veri
tatem in filio Dicendo per dominum
nostrum ihesum christum filium tuum Spiritum
autem apertissime nominans
dicendo in unitate spiritus sancti
Sinimus et liberi arbitrii presump
tio fallax proscribitur Sed aut
eos qui qui adorant eum in spiritu
et veritate oportet adorare nichil
a nobis sed ab eo quem adora
pturi debemus Nam et pater
tales querit qui adorent eum
id est qui totos et ex toto se ei subi
ciant Et si tales querit non ta
les respuit et repellit Et dimisit
inquit eos secundum desideria cordis
eorum in quo spiritus malus contra
spiritum dei sicut non est creditus
cum deo spiritus eius Sermo ad
inventoribus suis in quo error
contra veritatem De regula et
exemplis secunde partis Se[2]

ij Opus quoque bonitatis bonis
auctis operibus admirabi
libus in caudem Hanc senten
ciam adoro et video Audio nam
et pater tales querit Quid
dragmam per lucernam sicut oue
centesimam per pastorem inter que
siti et inventi sunt Dragma per
figuracionem sapientie in veritate
sunt et ouis per simplicitate
bone voluntatis in spiritu Nam

et pater tales querit et tales et
filius quos invenit tradit reg
num deo et patri Et erit ouile
unum et pastor unus dragma
una et una ouis et columba
una Deus autem rex noster ante
secula operatus in fine temporum
salutem istam in medio terre Veri
tas de terra orta est hec est cum
veritas de terra facta est Quod
enim natum est de spiritu spiritus est
et quod natum est de terra terra est
Hoc revera hic ingnam magnum
pietatis sacramentum quod mani
festum est in carne iustificatum
est in spiritu apparuit angelis
predicatum est gentibus creditum
est in mundo assumptum est in gloria
Unde filium hominis et dei filius
filius hominis et dei Deus hoc
proponens ad salutem et fidem
Sicut moyses inquit exaltavit
serpentem in deserto ita exaltari
oportet filium hominis ut omnis
qui credit in ipsum non pereat
Sed habeat vitam eternam Sic
demeque Sic deus dilexit mundum
ut unigenitum suum daret ut omnis
qui credit in ipso non pereat sed
habeat vitam eternam Quem
pius filium hominis consequenter
unigenitum dei significat et
ad fidem utriusque premium unum
vitam promittit eternam Quod
ergo prius filium hominis dei deinde
nominavit innuit per carnem
pervenire ad verbum et prius esse
bonitatis opus deitatis misterio
bonitatis autem excellentissimum
opus incarnacionis accipio sa
cramentum sicut et unigenitus
enarravit sic inquiens id est tam
magnifice tam perfecte tam ine
ffabiliter tam mirabiliter tam
dignanter tam singulariter deus
dilexit mundum ut unigenitum
suum daret Utique ad commendandum

et ad convescendum ad videndum
et colloquendum. novissime ad illu-
dendum et flagellandum et crucifigen-
dum. Sic deus dilexit mundum
ut filio quem diligit teneramente
mundum quem diligit Item alia
exempla ad approbationem partium precedentium

a Quas duas fidei partes teti-
git apostolus Credere inquiens
oportet accedentem ad deum
quia est, et inquirentibus se re-
munerator est. Quia est respectu
ad essenciam hoc est ad deitatis
misterium. Quia remunerator est
respicit ad gratiam. hoc est ad boni-
tatis opus Et non dixit quia
creator ac factor est quod sum-
cuius est, sed quia est quod commu-
nius est videtur omnium nec tamen est
nec sum videtur eius et tamen est
Simul in se de supradictis partibus
fidei et scientia crescit ad auditum
fidei et virtus fovet ad devocionem
Quia est spectat ad scientiam, quia
remunerator est ad virtutem In quia
est attinet intellectus ad inquirendum
quia remunerator est hortatur
dum, in quia remunerator est excitatur
tatur voluntas ad diligendum
Explicissime disquisitionis agit illu-
minatione scientie que sit et qualis
sit essencia, que sola proprie est
et sola non existencia omnino exi-
stentibus facit existere. Denique
in speculacione naturali questionum
queritur an sit, quid sit, quale
sit et ideo quia est respicit ad
scientiam Deinde quia omnibus usque
est dilige munera, semper retri-
buciones adiumenta temporalium
et opes opulenciores commodis
semper addere commodiora ideo
quia remunerator est, flectitur ad
virtutem Virtus summa et conatus
ingens humanas superans vires
quas oculo offertur et manui
tenetur pro spe. Spes enim non videtur
Sic fides coaptata una in sapiencia
consistit, tamquam sine qua nec
incipere potest ex parte altera vir-
tute ceu sine qua perveniri non
potest Sapiencia permittit sibi

principium adessencia quod virtute
meritum conquirit ad gloriam
Alia rursum ad earundem par-
cium manifestacionem Sequitur

b Moysi quoque easdem partes
fidei apparens dominus in rubo
designavit sic Ego sum deus
abraham deus ysaac deus iacob
Et cum moyses ex persona hebreorum
quesisset nomen eius, audivit
divinum responsum Ego sum qui sum
Sic dices filiis israel. Qui est mi-
sit me ad vos In prima appellacione
patrum pensitabat pietas adcultum
voluntas tangebat ad dileccionem
filialis affectus paternam ad emu-
lacionem cingebatur Quasi ad gene-
rosa clari sanguinis patres memores
indole memorie transmittit titu-
los tamen vero eciam integritas vite
et eiusdem fidei coheres devocio
notificet esse cognatos Genus
et fides respondeant alterutrum
nec degenerent mores ubi natales
vendicant Deus abraham deus
ysaac deus iacob misit me ad vos
Quasi cum detulit tantorum patrum
auctoritas et religio vos quoque
paciat boni emulatores similiam
et fecit et liberabit vos de ferna
ce ferrea egipti solvens servitutis
indigne Rursum quia nomen
ad noticiam pertinet ego inquit sum
qui sum Sic dices filiis israel Qui
est misit me ad vos Quasi Inde
michi singulariter articulatur
nomen, quod omnibus commune
videtur, et diffinitive intelligi est
sed meum in est Solus sum qui
sum. qui solus non mutor et a-
me ipso sum. quod sum cetera que
non sunt, sic sunt coram me et
quasi nichilum et inane reputa-
ta sunt michi Vacate et videte
quid est, Qui est misit me ad
vos et ego sum qui sum Sic hoc
semper ego sum, et qui est, inquit
attendere, quia est, Et ego sum
deus patrum vestrorum deus abraham
deus ysaac et deus iacob Copula-
tur ad quia, remunerator est Cum
hoc quod causis fides vel oritur vel crescat

C. Due res sunt ex quibus fides
oritur solis, sed non solum
non solum, quando, quia recipit
etiam ex accidentem. Solis autem, quia
non oritur aliunde. Similiter due
res sunt ex quibus fides solum ac-
cipit. sed non solis. Non solis quando,
quia recipit et aliunde. Solum autem,
quia non etiam oritur ex accidentem.
Oritur et accipit ex revelacione,
ex contestacione. Recipit et non oritur
studio virtutis, conflictu tempta-
cionis. Recipit hinc et inde. Sed
differenter et dicemus de singulis
qualiter diffinimus summi post dete-
rius ordine suo etc. Quibus mo-
dis operacio operetur de duabus spe-
ciebus revelacionis sequitur C.

D. Revelacio duplicia efficacia
vel efficiencia in interioribus
creature racionalis illabitur.
hoc est erudicione et inspira-
cione. Ea racioni irradiat sermo
apperiens ad intelligencias occultorum
hec voluntati sermonibus blanditur
allefaciens ad appetitum eternorum
Utraque efficiencia revelacio est
sed de ea videtur apertius, declar-
amus sed animus videntibus
Nam ab apertius non declarat mi-
nus quam de ea. Gregorius. Om-
nia que nota fieri voluit
Dominus omnibus suis ut efficeret eos
amicos suos in gaudia interne
caritatis, nisi illa festa superne
patrie que nostris cottidie menti-
bus per aspiracionem sui amoris
imprimit. Dum enim audita super-
celestia amamus, amata iam no-
vimus, quia amor ipse noticia est.
Amor inquit ipse noticia est. Non
aut perducat ad noticiam, quod
tamen verum est, sed est quod eadem
verum est. Namque necessitas dixit
Vos autem dixi amicos, quia meum
vobis amorem impressi. Sed quia
que audivi nota feci vobis. Et
totum hoc per hoc quia amor ipse
per aspiracionem impressus noticia
est, et per hoc species revelacionis
nobis inquit apertius revelavit

deus per spiritum suum nobis inquit
quasi solis, et per spiritum suum quasi
singulariter. Renascitur eorum alius
vero sic. Idem tamen deus per spiritum
eiusdem invisibilia sua revelat
multis sed non eodem modo. quia e-
rudicione tantum occultorum, non eorum
quod maius est dilectione eternorum
ut nobis autem revelat per spiritum
suum. qui utique spiritus et veritas
est et in veritatem induat, sic non
omnes, omnem tamen. Hoc cum
sumitur ipsum se ipsum revelat, qua-
le sit, et cuius saporis. Sol igneus
radiorum splendores emittit simul
et ad se videndum, et ad qualis
eius nature sit notificandum. Et hec
semper sentitur, dum sentitur etiam
quando non videtur. Et totum
verissimum est et receptibile, cum
et experiencia notificat natura
et diffinicionem sciencia. Simili
modo eloquium domini lucidum legitur
et ignitum illuminans et inflammans
Sicut testati sunt ex apostolis duo ex
discipulis euntes in Emaus. Nonne
cor nostrum ardens erat in nobis
dum loquetur nobis in via et a-
periret nobis scripturas. Loquente
uno et scripturas aperiente arde-
bant corda duorum, et non dixerunt
Nonne intelligebamus dominum lo-
quentem et aperientem scripturas, quia
sicut amor noticia est, sic noti-
cia talis etiam amor est id est ipsa
internus illa ipsa locucio que
videtur lucida sentitur et ignea
et econverso. Et [illegible] quia ita est
[illegible] ihesus tetigit loculum et
dixit. Adolescens tibi dico surge
Semel locutus est ihesus et mortuus
revixit et resedit. Eloquium sal-
vatoris inflammavit defunctum
et os altissimi inspiravit in facie
eius spiraculum vite et factus est
adolescens in animam viventem
revixit velud carbo suscipiens spiritum
et calorem aspirante verbo. Ipse
enim vite erat in verbo. Resedit etiam
tamquam in forma discipuli; [illegible]

atris et patris audire sapientiam
ab instituente. Et hec duo sunt
simul loquentis, quia verbum unum
inspirationis et eruditionis est
efficax. Reminiscere aut[em] et inspirari
et respicere et erudiri. Sed non
omnes capiunt verbum hoc, et quot
quot capiunt capiunt. Non sic in-
pii non sic, ut sermo meus non
capit in vobis. Quibus modis
revelatio fiat per eruditionem.

e. Fit aut[em] eruditio per revelationem
tum spiritualis ut in misterio-
rum visionis, tum intelligibilis
ut in re ipsa cognitionis in myste-
rio quidem visionis, sicut prophetis
et sanctis dei hominibus, quorum fi-
des in incremento pleniore misti-
cas per revelationes magis in va-
lescebat, ac magis tam ad pietatem
quam ad eruditionem. Et ut hic
non hesitemus cogitemus visionem
Petri super tepalibus et vocem in-
currentem, macta et manduca, et affir-
mabimus revelationis mistice au-
ditionis fidem eius esse munitam
et munitam ad id quod nesciebat
et non audiebat prius. Res ipsa cog-
nitionis tum institutione magiste-
rii ut lectionis, et auditus tum
investigacione rationis conquiritur
et hoc totum revelatione magi-
stra, quia nec locutio nec lectio
nec investigatio quemquam ad perfectio-
nem adducit nisi presidat interius
qui docet hominem scientiam. Et quod quia
ita est non est dictum de investiga-
tibus legentibus et audientibus
ipsi investigarunt, legerunt et au-
dierunt, sic dictum, et vere dictum
est: Deus enim illis revelavit.
Deus revelat scientiam in institutione
ut intelligat audiendo, deus in
investigatione ut comprehendat, et
diffiniat quod vult inquisitor.
Vox quidem vox Jacob est
volunitas dei sunt, ut quod vole-
bam ait in occulto. Quia sancte
institutioni et investigationi in-
visibilia multa etiam dei per ea
que facta sunt intellecta conspici-

mus, tum quasi per collationem,
tum quasi per coactionem.

f. Per collationem, cum racionabi-
libus similia similibus con-
ferendo ex credibilibus non
credita iudicio simili et verisimi-
li probatione diffinimus. Non mo-
dicum fidei munimentum adiciunt
credentes. Ut ad partum virginis, quod ver-
mis nascitur sine semine et quedam
similiter avium. Sed resurrectionem carnis
quod pellicanus sanguine ma-
tris et serpens pulvere suo resusci-
tari fertur ad vitam, et quod in-
dus animo redditur quasi de vita
morte novam redivivus surgit in spe-
ciem. Et ad futuram vite carnis in
imitationem, que sine necessitatum
vincit obsequio quod camaleon
solo vento diversas tingat in species
quem etiam solo nascitur aere. Sunt
enim per coactionem, cum armata
probationibus multas egreditur
ratio, et convincit in certa et occul-
ta. Et convincit prescientiam et liber-
tatem arbitrium non esse repugnancia,
nec unum peremptorium alterius, et
unum esse deum non plures, et om-
nium esse summum bonum, a quo natura
omnis et gracia. Et quod alias
inveniendum, quod quibus modis
audiuntur per revelationem, eisdem quoque
moventur ad veritatem, et hoc quoque
cum celeriore et subita potestate
spiritus preveniente, secundum proximas
et contingentes causas. Spiritus
enim ubi vult spirat et vocem eius
audis sed non scis unde veniat
aut quo vadat. De altera parte unde
fides oritur et crescat et prima di-
visione eius. Sequitur capitulum

g. Ascontestacione similiter oritur
fides et crescat, tum a necessitate
iusticie, tum a iudicio poten-
cie. Effectus iusticie in hiis quos
vite nobis integritas proponit ad
formam cum probitate pendit cum
sancta et magnifica sunt. Ut in istis

autem minimis h. s. a. t. d. n. con. est pri. corp. Tamen in numero et genere tamen multi et diversi sunt. Dinumerabo eos et super arenam multiplicabuntur. Quod in unitate fidei et sancti in virtutibus et in donis magnifica et multi numero et genere diversi sunt conveniunt. Contestatio est operationis divine et fides operante suo cognoscit ab opere. Tamquam iustus iudex et verus estimator dominus finalem debit sententiam et omni acceptatione dignam esse ut diffinitionem super verbum dei testabitur operibus quod ipse rerum humanarum nativis et illectivis vincatur affectibus, quod luxus calcatur, quod reprimitur ambitio, quod colitur sobrietas, quod paupertas eligitur, quod denique vita ipsa non curatur sed opprimitur ab omni etate sexu et genere etiam usque ad mortem. Nec quibusque similia opus sunt dei fidei origo et incrementum.

De secunda divisione eiusdem. Se[cundum]

h Sunt et alia opera contestancia et ipsa dominum miraculorum, creancia nominate simul et augencia fidem. Ut hoc signum initium fecit Ihesus et crediderunt in eum discipuli eius. Non quod ante ea non, sed quia plenius sunt et optime. Et cecus a nativitate cum esset corpore visionis lumen fidei inde filium videntem factus lucro felici reportavit. Hic quidem non antea sed tunc. De turba autem multi crediderunt in eum videntes signa que faciebat, inter quos fortasse erant qui ante ea non, sed tunc, et qui ante ea, sed plenius tunc.

Exempla istarum specierum

i Duplicem habet contestationem iusticie et potencie tangit. Apostolus de fide disputans et ait. Cum ea fides cum initium accepisset enarrari per dominum confirmata est in nobis contestante deo signis et portentis, quod ad potentiam, et variis virtutibus et spiritus sancti distributionibus, quod ad iusticiam. Portenta quasi portendencia dicuntur et sunt miracula que aliquid preter quod sunt significant. Signa que [...] virtutes varie sunt quibus sanctitatis tegitur varietas ut fides spes caritas. Distributiones ad divisiones donorum, ut alii genera linguarum, alii interpretacio sermonum, alii sermo sapiencie, alii sermo sciencie, et eiusmodi. Distinguuntur autem revelatione divina et contestatione quarum differentia distinguuntur in eo quod revelatio sine contestatione operatur et interna, non autem contestatio sine revelatione nec interna, et quod contestatio non species est ad eam neque pars revelacionis, nec genus nec totum ad ipsam. Conveniunt in eo quod per ambabusque solis oritur simul fides et crescit.

De prima causa unde fides crescit et non oritur. Secundum capitulum

k Nam ex ordinabilibus sequentibus crescere trahit sed non oriri. Studio virtutis fides non oritur, sed potius virtus ex fide. Enim certe ceteris bonis principatur in qua sunt tota, ut omnia opera eius in fide. Crescit tamen studio virtutis quoniam omne bonum operatione sui et in se crescit et ceteris bonis faciliorem parat accessum, auctiores prebet et vires. Cherubin enim respiciunt alter ad alterum, et seraphim alter ad alterum clamat, et abyssus invocat abyssum, et penna penne coniungitur, et gratiam accipit pro gratia, et qui in sordibus est iustificabitur. Cornelio nondum in Christo renato apparuit angelus et studium virtutis eius collaudans fidem certiorem et maiorem appetitus. Orationes tue inquit et elemosine accepte sunt ante deum

Ut deinceps mitte et accersi sy
monem qui cognominatur petrus
hic dicet tibi quid te oporteat
facere. Cum igitur oraciones et ele
mosine si non essent in fide
non ascendissent ante deum
Sine fide enim impossibile est pla
cere deo. Et rursum si fuissent
in fide non mitteretur petrus ad
eum fidem predicaturus nescientem
sacramentum traditum ignorantem
Dicet inquit tibi quid te opor
teat facere. Quasi quod nescis
modo sciens autem postea Cre
bat tamen cum placebat opera
et ut credet plenius apparuit
angelus et missus est predicator
petrus et credidit amplius
qui credebat prius et accepit
qui credebat prius et accepit
fidem que placuerat oraciones
et elemosine moribus dilectionem
dei in elemosinis dilectionem proxi
mi constituite Vita mira virtutis
studio i. operibus fidei crescit fides
que et artes prius crescunt operacionis
et operis eruditus eruditor
prius redditur ab opere De 2a ca

·l· Conflictu temptacionis cre
scit similiter fides Simi
litudinis exemplum prime
tibi athere ab aromatibus
aromatici que asperis prius co
contusa magis sunt sensibus
suavi viridiora sic agmine tem
placionum fides in vasa et duris
rebus acerrime lacessita credit
ab ipsis occasionibus opprimens
sibi sic laqueus et quis et quid
presumpcio noceat et securitas
quid orans ferat utilitatis
quid commodi substractio virtutis
et gracie Vasa figuli probat
fornax et homines iustos tem
ptacio tribulacionis Qui non
est temptatus quid scit Tem
ptavit deus abraham et con
summata temptacione nunc inquit
cognovi i. scire te feci Videre
tur oppressus et alius noscat
eruditus quod timeas dominum
Sic igitur revelacione et con
testacione incipit fides esse ubi
non erat prius et crescit ubi erat
prius Studio virtutis et conflictu
temptacionis incipit crescere ubi
erat prius sed non esse ubi non
erat prius Repeticio superiorum

m Notus premisse disputacio
nibus conceptus triplici
varietate distinguuntur
in substancia in argumentis
in materia Substancia i. dupli
ci efficiencia Exhac enim etc
hac sequitur et est singularis
possessio vite que nunc est et
future Argumenta in causis
extrinsecus fides nascitur et cre
scit Operis enim exposuit proba
ciones fidei Materia in partibus
Unde enim est fides Singulorum in
singulis quia qualitas indi
visione dinoscitur. qualitas
se fides perficitur amicitiam etc

De armonia qualitatis

·n· Eiusdem contemplacionis quarum
non fugitat amiciciam
et contemplandum est quo
modo non Quod ut clarius
videremus Stilum conqualit
incedemus Primum constituemus
de speciebus deinde divisionem
primam Deinde proprietates no
vissime divisionem secundam
Quod enim erit dictum totum erit
predictum De speciebus contemplacionis

o. Contemplacio est comprehensio
veritatis quam nos ipse et
precipue constituimus in addecu
pertinentibus et divina ut eius
que secundum pietatem est sciencie
que secundum non est secundum eam.
Est enim que non est secundum eam
ut septem artium philosophia et
publicis institutis Sola iam
nominis et canonis theologia
intendit et ac tendit ad perfectam
racionem fidei i. intencionem
appetitu celestium vitam diligens
sanctitate Ipse enim domini inmaculata.

contuitus animas. Ex ymaginatione porro et fallaciam reputo phantasmatum que nec nominans fidem. tota se ad speciosas difficultates questionum ymaginationes aplicat, ex quibus satis potest dici, scientia inflat non implet, et ideo neminem ad perfectum adducit. Continuatur divina cognitio, ipsa est comprehensio veritatis. Sed differt a cognitione cognitio, sicut commune ~~specierum~~ speciebus et ipsa singularis.

De duabus speciebus contemplacionis et ratione nominum

.p. Species vita contemplativa speculatio dicitur, altera visio. Speculatio est rerum divinarum et per alias cognitio, visio idem ipsum conceptio quod non per alias sed per eadem, divinis nominibus, sed nondum rationibus. Est speculatio est contemplatio facta per speculum. Que quia non fit facie ad faciem, sed a longe et quasi in enigmate, ideo contingentibus comparatur, a cognitione rerum divinarum per alia sumitur, enim non plena comprehensio sed ex parte. Visio quia facie ad faciem et tota manifestatione dirigitur, visionem denominat, eamque sine interiectione mediante similitudinum gloriam in contemplativi luminis luminibus haurit apertis. Ut videbimus eum sicuti est, et in lumine tuo videbimus lumen. Continuant tamen singule suas appellationes, visio speculationem et econverso sicut sapientia scientiam, et econverso. Sapientiam enim visionem, speculationem vero scientiam. Sub quibus figuris exprimitur utraque species et expressionis ratio penthaformis

.q. Manente alio quam ab aliis celebri sermone vulgatum est intellectu, visum est michi has duas species contemplationis speculationem et visionem figuratas per lyam et rachel non committere ambas per ambas, sed distinguere unam per unam et aliam per aliam. Confiat me sic sentire et dicere penthaformis quedam consideratio, surgens a nomine, a forma, ab actu, ab eventu, a prole, sed sic qualia famulatur ad id probationis verisimilibus etc. Prima ratio a nomine

.r. A nomine quo lya dicitur in laboriosam et sic laboriosum plerumque amarumque multo in speculatione celestium sustollit per alia. Emergunt quippe difficultates, impedimenta intervenerunt. Unde viri prophetici et apostolici laborasse leguntur in obscuris speculationibus inquirendo, querendo, aut aliquid sustinendo contra sanitatem corporis sine proposito voluntatis inquirendo, ut daniel supplicationi penitus et inquisitioni dans operam pro intelligentia visionis. Intelligentia enim opus est in visione. Querendo ut zacharias de equis et fabris, de olivis et lucernis interrogabat quid sunt hec. Sustinendo contra sanitatem corporis ut ego daniel egrotavi et langui per dies, et ut paulus qui prostratus voce desuper et luce celesti admirans tremebundus damascum. Contra propositum voluntatis ut ego Johannes flebam multum quia nemo dignus inventus est accipere librum nec videre eum. et scripturus eram voces tonitruorum et audivi vocem signa que locuta sunt septem tonitrua noli ea scribere. Quod totum ad laboriosam spectat. Qui addit scientiam addit et laborem. Et vix difficile estimamus que in terra sunt et que in prompti sunt invenimus cum labore. Sin vero nichil horum est ubi nec ignorantia defatigat scire cupientem

nec vexat intuentem subintroiens molestie difficultas. Copia sua- sue lucis radios ibi fundit purissimos, ut palam de patre annunciabo vobis. Et pax dei que exsuperat omnem sensum custodiat undique. Ut quam magna multitudo dulcedinis tue d. q. a. t. t. e. Cum significationis misterio pulcherrime consonat ipsius interpretacionis iudicium, qua rachel videtur in ovem et unam carnem, que sicut adipe et pinguedine replet interiora et areolas aromatum et florentia monili cervicis. Evidenciis quoque si rachel vertitur in vacuum, qui enim videt in principio erat verbum, ipse quasi transit in verbum, ut, qui adheret domino unus spiritus est cum ipso.

Secunda a forma;

.5. Prima ambarum forma est eiusdem interpretacionis. Lya lippiens oculis, ipsa est speculacio, ut, videmus nunc per speculum in enigmate. Rachel decora facie et venusto aspectu, ipsa est visio, ut, tunc autem facie ad faciem, propter eam patriarcha sanctissimus, calefactivum et calefacientem interius alebat amorem, et videbantur ei dies pauci pre magnitudine amoris. Sic namque ex naturalis pater, talis filius; sic pater eius usque adeo oculos et cor in rebeccam effudit, ut dolorem qui ex morte matris acciderat, equato temperamento affectu excipiebat uxoris, quod legitur: vulnerasti cor meum soror mea sponsa, vulnerasti cor meum in uno oculorum, et in uno crine colli tui. Vulnerasti inquit vulnerasti, non semel sed bis repetito, nec in oculo solum, sed et in crine vulnerasti. In oculo, ipsa est visio vulnerasti in crine, ipsa est speculacio, que pendet, quia ex inferioribus est et velat

quia per similitudines est. Et nunc audio venia et appareo ante faciem dei, hoc est, vulnerasti in uno oculorum. Et nunc delectasti me in factura tua, hoc est, vulnerasti in uno crine. Et nota quod utrobique dicitur in uno, simile est hinc. Et cum adheret domino unus spiritus est cum ipso, sed vulnerasti et eciam vulnerasti. Respirat eciam quod iacob lyam duxit, et rachel, sicut filias laban, id est, candidacionis nitrorum sed gratie spiritualis. Progenitor deum quod sumunt amoris uno pari sed non affectu pari. Sed nec continentione pro lya sumunt secundum dependacionem, et finis intencionis nostre non pendet ad duas sed ad unam, ut, unam petii, et unum est necessarium, et sunt unum secundum et nobis unum primus. Utraque autem in eaude ac indissimilem generat significationem amorum mutuaque perfectionem menciis, in tractatu septenarii diligentem apparencius recitatur.

.t. Natura secundum Tercia a natura

Nauditatis munia, stilitatis in altera ab hac significatione non discedit. Utrius sive contimus tamen secum sic felices effundit ubertim rachel stiles per agit annos, et ad despendacionem solam sui copiam prestat amanti. Patet misterium. Invisibilia enim statim ac multiplicata per ea que facta sunt intellecta conspiciuntur, tamen et secundo per se. Hoc est quod vincatur rachel uno prolis et tempore, vincatur uno sed non merito. Maioris meritum et superlatum gaudiis paratur sterili quam secunde. Beatiores lego dum steles, sicut saram risus et gaudii genitricem et rebeccam matrem dilati adeo, et annam samuelis matrem, et Elyzabeth matrem post nullum alteriusque filiorum unum post vacuitatis que tandem adeptum crearat magnificum gerentibus. Et est in tempore vanitatis scribe sapiam et quomodo reat actu percipiet eam.

Quarta ab eventu sequitur

.v. Eventus significationem similitu-
do patulatur. Hinc lya laten-
ter et in nocte supponitur
patriarche sanctissimo, in signifi-
cationem speculationis, que pro in-
tenebratis rerum similitudinum que
caligines veritatem inveniat in-
requirenti, ut nox nocti indicat
scientiam. Hinc moyses medius
in nebule conscendit, magnificari
visuris in monte exemplar,
et mulier fortis de nocte surre-
xit, deditque cibaria domesticis suis
et ancillis. Media nocte venit
ad amicum tres panes petiturus
pro amico, et salomon de nocte
postulavit et meruit atque lati-
tudinem, disputavitque a cedro li-
bani usque ad ysopum, et a balen-
gelo usque ad minimum. Posuit
enim dominus tenebras latibulum
suum, et habitat in caligine, et
caligo sub pedibus eius, et cum
consummaverit homo tunc inci-
piet, et dixi sapiens efficiar, et
ipsa longius recessit a me. Sit
dominus thalamum rachel induat
non sedatur patriarcha, ut
ego diligam eum et manife-
stabo ei me ipsum, et omnia que
audivi a patre meo, nota feci vo-
bis, et dies dici eructat verbum,
et palam de patre annunciabo vobis.
Hec aliud. Novissime rachel de-
fecit in partu, et natantibus mor-
te limbus post generationem filii
dextere transfertur in desertum
quemadmodum continet scriptura.
Cum dederit dilectis suis som-
pnum. Ecce hereditas domini filii fructus ventris. Non
enim videbit me homo et vivet,
et in iob. Abscondita est sapientia
ab oculis omnium viventium, et est
cum videbit contra hominem aut
et morietur vite aut sensibus,
unde homine in corpore sine contra
corpus visio dei sit statum
eum visione dei facie ad faciem
in hac vita meruisse, aliquos

sanctorum ut moysen, et paulum
et apostolos aliquos, sed ut est de ceteris
solet in cauda. Quinta a prole

.x. Proficitur testificationem rachel
prelata tantum gloria sponsus
effloruit, lya sarcina in supra
feminee sobolis intumuit. Et
quia omne rarum preciosum, pro-
cace amoris ambitione colitur
a patre gemina proles rachelis
quam tota multitudo filiorum lye
et eorum. Amorem non tollitur
immoto sed plus quod respicit, ad
concupiscat, et deficit anima mea
in atriis domini et desiderium habens
dissolui et esse cum christo, quia multo
magis melius, et quando veniam
et apparebo ante faciem dei. Et
et fame verbi dei premente tamen
non erit panis vite eternitatis colla-
tus ceteris fratribus, nisi presentia
eum yoseph aut per beniamin
ubi beniamin adolescentulus
in mentis excessu. Si per omniaz
scientias seu fermenta virtutum
conquirere subiecerit animum, opor-
tet germanos ad yoseph iterum re-
dire adducto beniamin. Et si
cominus reditus introducitur
et est. Torpet speculatio si vi-
sio non auxilietur. Ipso dominio
suam bonam et consertam et
coagitatam et super effluentem
effundit in sinum. Ipso dimittis cla-
ritus humana paucitatis in parte
interiori contingentibus, tota
redundet operis facies. Deprehen-
ditur quibus ars ab opere sed multo
minimis. Igitur omne datum optimum
et omne donum perfectum desur-
sum est descendens a patre lumi-
num tamen a yoseph aut per be-
niamin. De speculatione et
prima materia eius Sequitur

.vi. Speculationum alie sunt obliqz
sicut que fiunt ex premonstr-
atis rebus. Alie directe sunt
que fiunt ex reminiscentibus

hoc dicimus ipse hoc Prima lya
tum de fructu ventris sui, tum
etiam de altarius mater effici
tur Speculacio comprinquiori-
bus ipsa est lya, de se concipi-
Speculacio sermocinibus ipsa
est lya cum ancilla parturiens
que dicitur zelpha et vocatur
in ob iens Ob dico ab ore non
abesse Primum ob intelligo
non extrinsecaus, sed quod latet
in intrinsecaus, ut, ob insita medita
bitur sapiam, et que concipit
de ore, de corde concipit Et sic
duo cum zelpha. Gad qui dicit
latrunculus, et asser qui dicit
beatus latrunculus sensibus ac-
cipitur, qui formas et essen-
cias naturarum latentes
attingens, que visibilia, que
invisibilibus que gemina
bus invisibilibus compenit condicione
nitate comperit, condicione
certissima deprehendit et
Tollit anima sua pharetram
memorie, et arcum intencionem
ingenii, et egressus per eam
pos meditacionem rapit et
tollit ut fur que sua non sunt,
i. celestia intelligit cum sit ipse
de terra terrenus Asser qui dicitur
beatus, sensus racionalis intel-
ligitur quem dignitatis prime
condicionis beatificat, sicud fac-
tum ad ymaginem et simili-
tudinem eius qui fecit illum
iste quoque intelligit deum cum
triplici potencia sua Ex memo-
ria patrem, cum intellectu filium,
cum voluntate spiritum sanctum, Et
hec quidem contemplacio, que
gemina est sine deum conspi-
cimus extra nos sive in nobis
et ideo ipsa est duo filii Et que
facta est per ea que facta sunt
ideo cum ancilla et quasi commi-
moracionibus Et quia in ea

per iniquitatem confiramus et in
cedimus per erudicionem, ideo de
ore ienti tamquam sapia pro
fiaculi De altera mancia cum

a Post autem genuit ruben.
qui dicitur filius visionis
et hec est speculacio de
comprinquioribus cum aliquid
archanum cernimus visionibus velle
ymagines sicut ysaye et e-
zechieli Vel per sumpta crea-
turam sicut patribus in veteri
et in novo testamento, simpenti
bus animis ante fuerunt Et
quia comprinquioribus est
ideo ysayas dicit Vidi deum
sedentem et Jacob vidi deum
facie ad faciem licet illi allusse
rint ymagines Hinc sponsa
assumpta miraculum dedit simul
et solacium Primum quia hec vi-
sio signaculum videtur esse vir-
tutis, et quasi dignioribus pre-
cantur ante deum quibus ca-
sibus conspicitur aut diminuitur
ideo est quasi comprinquioribus
in genere suo et ideo lya prius de
ingenio suo, quam de ancilla parit
se, quam de ancilla parit

De visione et prima mancia eius

b. Visionum similiter quedam
quasi ablicque, quedam co-
ruscantes, et patefacte
omnis, que et qualitas est Primum
quidem formosa rachel. gene-
rat sibi cum bala. dan. et neptalim
Bala que dicitur inveterata
signaculum est sapiencie, ut
cum sint sensibus communibus vel.
religiose institucionis. ut etas
senectutis vita immaculata hec
est interpretacio et gerit ipsa ra-
cionem Sapiencia dicit in vete-
rata non quasi antiqua, cla-
est cum et inquinata marcescat sa-
piencia, sed ab effectu omnis
intencione refrigerante et sum
possessorem florem inducente

calorem Candor est enim lucis
eterne Vita quoque immaculata
dicitur inveterata quod probaret
ea multiplicitate virtutum sancti
dierum senectus Unde de sanctis floren-
tibus dicitur Adhuc multiplica-
buntur in senecta uberi Talium ta-
li antiquitate dierum preveniuntur
in visione ad antiquum dierum
et celebratur misterio sobolis de
secreta nativitatis prevencio
enim ipsa est generacio eterne
cuius modi sit cognominis ra-
cione colligitur Dan interpretatur
iudicium neptalim conversio/ for-
nicatores et adulteros iudica-
bit deus/ non qui sic specialiter
appellantur. sed qui generaliter
ut/ perdidisti omnes qui forni-
cantur abs te Ideo iudicium dampn-
acio est reproborum/ vel repro-
bacio dampnandorum Loquetur
autem dominus pacem in plebem
suam et super sanctos suos
et in eos qui convertuntur ad cor
Ideo conversio vocacio est iustifi-
candorum vel iustificacio vocatorum
Hec est visio duplex/ terribilis
pietate iudicii conversionis gra-
placabilis/ et severitas iudicii
abscondita/ ut/ qui non credit
iam iudicatus Et beneplacitum
conversionis absconditum similiter
/ ut/ misericordia domini ab eterno et
usque in eternum super timentes
eum In visione una/ timor
et tremor venit super me
et contexerunt me tenebre In
altera cor meum et caro mea
exultaverunt in deum vivum Pau-
lus maximus theologorum ad
secretiorem et stabilem officinam
usque sublatus et inter iudices
senatorie dignitatis decreta
disposicionis eterne revolueras
exprimit altitudo divitiarum

sapiencie et sciencie dei quam
inscrutabilia sunt iudicia eius
et investigabiles vie eius In
altitudine et profunditatem in
tencionibus/ iudiciorum multipli-
citatem et similiter potenciam
consiliorum intellige Quod enim
vult et secretum est cum altitudine
et efficacia considerans Utrumque
iudicium refert ad dan vias 2
misaciones ad neptalim Ser-
mone enim altissime disposi-
cionis in antelatis divinis inter-
pretes super ezau et iacob/ quod de
dan et neptalim/ iniquorum unus
iudicantis severitas/ in altero
beneplacitum vocantis agno-
scitur/ et non agnoscitur ab
homine racio Eterna deprehen-
dere est intelligere in novissima
sanctuarii/ et ideo videat non
speculari Et quia iusticia dei
et bonitas dei non aliud quam
idem ipse/ et essencia eius est/
ideo videre illa/ videre est divina
per se ipsa Eterna tamen illa quo
ad disposicionem respiciunt ideo
quasi composita De altera maneria eius

.c. Tandem de se ipsa pater
facit. submotis ymma-
ginibus et racionibus
consiliorum eternitatis nullibus
suos in [illegible] Hic est ioseph
qui dicitur accrescens et beni-
amin filius dextere. qui a terris
pertingit usque ad celos Ubi
est proprius in dextera dei patris
sedens/ id est accrescens/ ut si-
miles ei simus/ id est filius dex-
tere/ ut/ tenuisti manum dexteram
meam Tales sunt qui fuerunt
raptus in paradisum et usque ad
tercium celum Et quibus datum
est dicere In lumine tuo videbimus
lumen Hii crescunt accrescentes in
mensuram etatis plenitudinis.

xpi occurrentes in virum pfcm
et statuunt adextris et dicetur
eis Venite benedicti patris
mei percipite regnum Videre
igitur ipsum in se ipso non in
hiis que disponit i. videre idem
per idem et coniuncto quem
aut vacat mens speculationi
mentis visioni, ubi ingreditur in
habundancia sepulchri, et dum
plici spelunca sepulchri cantat
amatorie Leva eius subtus ca
pite meo, et dextera illius am
plexabitur me In speculatione
universaliter videt dilec
tus respiciens per fenestras
prospiciens per cancellos, nec
totum se offerens nec absens
totum in visione non sit sed
sicut est dissimulat, et erit deus
omnia in omnibus Hic compendiosa
contemplationis demonstrat ac
nomina dualitatis adipiscitur

xxvii significatio qualitatis per
fectionis Dualitas assignetur

Qualitas perfectionis duali
tas assignetur omni quid
perfectio sit sit duplex
non erit operacio intelligere
perfectio est actio, et contem
placio, huius perfectionis similes
adepti Similes sunt angelis
quos a consistorio regis incita
dispensatio non repellit et in of
ficio desiderium visionis non cessat
ut tardiores Tempore enim vident
faciem patris, et omnes sunt
administratorii spiritus in mini
sterium missi propter eos qui hereditatem
capiunt salutis Dominus ut po
cior est actione contemplatio
sic meliora sunt duo hec si
mul quam unum quodque per se
ut sine mente excedimus deo
sive sobrii simus nobis Dogma
dam armonia morum et virtutum

Restat in fine locutionis bre
viorem ponere speculationem ad

hominibus et aliorum morum signi
ficationes, in super et ad institu
tiones morum, multum per omnem
modum proficuam Deprehen
sum est enim maliciam speciem
bonitatis usurpare sibi, et vicia
virtutes emulari, et mendacium
umbratiliter comitari veritatem
sicut timiditas humilitatis se
palliat nomine, et audacitas
iusticie faciem induit, et teme
ritas gloriam mentitur audacie
Et adeo vicia collateralia
sunt virtutibus ut nec simus
paratibus suggestio viperea
virus potuerit in fundere
sine similitudine vel palliata
specie virtutis Fertilis inquit sic
diffiniens bonum et malum
in uti defectio perfectionis
simulatrix incedit secundum vir
tutes quoque et consonancias
morum se ipsam mentitur et men
titur Inde surrepit in umbram
veritatis modis aliquos typum
gerere vicium quod ut in ipsis
errore dissimulatione notamus car
nis in concupiscencia carnis non
appetitur ab mundo nisi pax
carnis Et pax carnis bonum est
carnis sed non in carne, et ideo concupi
scencia que in carne est malum
est Similiter in concupiscencia oculorum
sola sciencia queritur Sed hoc
bonum est, illud malum, et inde
superbia vite sola libertas am
bitur, sed hoc bonum est, illud ma
lum Denique sicud mala viden
tur bona sic econverso Unde
videtur pax carnis malum ut
concupiscencia malum cum ibi
tranquillitas sedet appetituum hic
devastet concupiscencia Et videtur
sapere et videre multa esse malum
ut concupiscencia oculorum est malum
cum ibi repullulet pulcritudo virtu
tis, hic insistit curiositatis turpi
tudo Et videtur potencia esse

malum ut superbia vite est
malum, cum ibi quiescat libertas,
hec iniquitas servat. Igitur
uti corrupcio viciorum virtutes
adumbrat, ita minorum racione
videtur imitacio, minorum videtur
armonias pretendere consona
cias supremi. At alia est Con
gestio exemplorum diversis et
dictis aptandorum significacionibus

F. Et de sacramentis dualitatis
ista libata sufficiant. Ubi
cumque igitur lector noster
aliquid a binario denominatum
invenit, investiget que nam
significacio denominacioni respon
deat, et prolatis que protuli
mus exemplis et regulis suum
probet super oppositum quam conve
nit. Si invenis oculos duos,
humeros duos, pedes duos,
angelos duos, homines duos,
passeres duos, filios duos, agnos
duos, hyrcos duos, thauros
duos, arietes duos, serpen
tes duos, portantes duos,
fratres duos, filios duos, homi
nulos duos, testes duos, pi
sces duos, turtures duos, leo
nes duos, aut quid eiusmodi
imitatur oppositum oppositio
nibus nostris veris et variis. Si
invenerit frontes duas, men
sas duas, alas duas, virgas
duas, sorores duas, meretri
ces duas, mulieres duas, a
las duas, pennas duas,
aves duas, mammas duas,
facies duas, aut quid eius
modi, iudicet secundum premissas
instituciones. Si invenerit
luminaria duo, maria duo,
brachiola duo, vela duo, che
rubim duo, talenta duo, alta
ria duo, minuta duo, ubera
duo, hostia duo, labia duo,
cornua duo, aut quid simile

subeat memoriam numerus et signi
ficacio varia numerorum. Si in
venerit aliquid duplex, ut ho
stium duplex, sertum duplex, arti
gium duplex, factum duplex, et
ciam duplicem, pactum duplicem,
generacionem duplicem, spelun
cam duplicem, spiritum duplicem,
diem duplicem, aut quid si
mile, explicet naturas racionis
aut prius secundum naturas, aut
certe secundum prius. Si nostre mi
nus sufficiunt, addimus cum
opere nostro aliis racionibus aditum
et occasiones invencionum non
minimas. Nunc paucis diebus
meditabor ipse mecum, et compu
tatis sumptibus qui necessarii
sunt ad perficiendum aggrediar
ternarium, et novis illustrare
significacionibus et multiplicibus
efficere misteriis. Explicit liber
decimus introductorius continens
significaciones unitatis et dua
litatis. Anno domini M°CCCC°XXXV° in
sabbato die in vigilia sanctorum martirum
Fabiani et Sebastiani. Explici
unt significaciones dualitatis
numero XXVI. Explicit binarius

Registrum

Incipit libellus abbatis ysaac Sirie de accessu anime ad deum qui creavit illam

Anima que deum diligit, in deo solo quietem habet, anticipa solvere omnem colligacionem exterius a te ipso et tunc deo poteris corde colligari. Precedit enim colligatio dei quod solutio a materia, sicut panis post ablactacionem datur infanti. Et homo qui dilatari vult in divinis, prius debet se a seculo relinquere, velut infans ab uberibus matris alienare. Operatio corporalis operatione anime, sicut in adam limo inspirata anima; anteceditur enim corporalem operatione acquisivit, nec anima potest operatione habere quam cum alia creatur, sic spica de nudo grano. Et illius qui non habet operatione anime spiritualia dona desunt. Labores quique seculi qui pro virtute fiunt non comparantur delicijs que preparate sunt affligentibus se in bonis. Sic sequitur seminantes in lacrimis manipulos exultacionis, ita etiam sequitur spiritualis leticia afflictionem que fit propter deum. Panis quem sudore acquiritur dulcis apparet agricole. Et operationes que propter iusticiam fiunt, cordi ostendunt que sciant dei precepta, dulcissime gubernationes et humilitate, bona voluntate, ut securitate habeat apud deum. Quia omne bellum durum sustinet homo sciens absque iniquitate qui perseverat ab ipso recipit loquitur corona quam sponsa capiti suo supponet. Beatus est qui ista ignorat incorruptibilis coronabitur. Et enim fugit nudus gloriam sciens, quoniam in alia sua future seculi ea possidet. Et enim se dicat nudum reliquisse et litigat cum homine pro usu rei alicuius quod non ad quietem spectat, sua nimietate cum terra est. Hec autem ista corpus eius voluntarie perveniet quoniam primo ac metro cum litigat atque pugnat enim pretere vite quiete fugit sciens, hic interim futuris seculi intuetur. Quod vero cupiditate ligatus servos concordia consistit quem petens non sit cupiditatis consilio auri i. e. thesauro et argenti sed omnis rei cuiuslibet in qua voluntas tua dependet, ne laudes illud quod corporalis se affligitis. Tunc est sensibus dissolutus videlicet auditu, ac ore diffuso vel oculis in predictis.

Qualiter iusti debet misereri

Si quis aie tue posueris titulos ut per medicina edificetis tenet ipsum ut non queras iusticiam in rebus aliis tuam autem ad veritatem ne vindicate. Una quod manu operatur alia quod dispergit, illic enim solitudo est necessaria. Hic vero dilatacio cordis ostenditur que dimittit debitoribus debita de operibus est iusticie. Et tunc videbis tunc vide undique cum splendore cum super ostenderis viam iusticie adherebis quod in omni libertate. Quidam sanctorum locutus est dicens hoc dicit. Esto misericors et fiat iustus tecum est, nam ut ex hijs dat alijs que fatigacionibus et laboribus propriis acquisivit, non ex acquisitis per machinaciones et medicina vel iniusticias aut conflictus. Et ibi idem in alio loco dicit. Oportet seminare in pauperibus de propriis seminando, nam si de alienis seminaveris, erunt ea zizaniis erunt amariora. Ego vero dico quod si fiat misericors super iusticia non est misericors i. e. quod homines non solum misereatur de propriis, sed ex sustineat ad leticiam iniuriam ab eis et ideo ad misereatur. Repositum cum ad iusticia per elemosinam vicerit coronatur non coronis que sunt de lege iustorum sed coronis que sunt in creatione perfectorum. Ideo quod agere dat pauperibus de proprijs et nudum induat et diligat proximum sicut semetipsum, nec minus quod faciat nec ex meretur sed in testamento veteri continetur, sed perfectio creaturae dispensacionis sui percepit, ab auferente tua non exigas, sed omnipotenti te da, nec solum iniuriam vexacio et ceteros eius contristationis. Decet sustinere cum gaudio omnia que ex paciencia pono per sese. Hic est enim misericors et non ille qui pro bono tuo modo fratribus pauperibus misereri et quando videt vel audierit quamque contristat sicut sua et adpositus fuit cor de misericors est et non quis sepelit et qui percussit a fratre suo, motus non fuerit ad dicendum aliquid quod tribulistat cor eius misericors est dispensacione virginitatis

Dis relinquere

Ecce

Nota

paciencia

gladium nudi relinquerent

labor

cupiditas

Laus

Possideo bonum

Dimitte

Elemosina

Misericors

Elemosina

Coronatur

paciencia

virginitas

arid habeatis priorsa ut mereatis
consolacione appropinquare i acid
tua q perseuera legere in solitu
dine ut mens tua semp ad rei mi
rabilia erudiatur q dilige tua pa
tua paupertate ut ad psessione
bene animum colligas q affabilitate
odi ut cogitaciones tuas sine
cogitacione obserues q retrahe
teneat opus a multis et cura de
acid tua sint salutis cor a disp
sione tuo liber interne q dilige
castitate ut non confudaris tempore
orationis tue et i memoria morte
accedit leticia et i corde tuo
ut a magnis peccatis tracto t
a paruis q nec sis lenis i opa
cum tua ne confundaris cor sedere
i medio [illegible] tuorum et mor
naris sine ocio fac te soli
medio opus delinquas q intel
ligibilis confessio tua ne a te
to tesu tuo delinquaris accipe
libertate i confessione tua ut libe
reris a tempestate nec vincat
libertate i voluptatum causis ne
seruos seruorum fias q in re
statu tuo dilige vilia indumenta
ut orietis i te cogitaciones abj
ectas sz elacionis q nec q sple
dida diligit humiles cogitaciones
hz nec pt [illegible] cor mitiori
bz [illegible] consormatur
q tes diligere tempora non tua loqui
pt accipe nudum mente des se
fugit ut ab hiis conlectas et pt
cogitaciones humiles adipisci
vel qs luxuriosos consistit
et dissolutis membris pt fieri mente
munda et humilis corde eo em
mens a sensibus tuis tua cibus
accedit tabula bestiarum sed vo sensus
a mente retrahit tunc ipsa statim
angelorum i[illegible] effectus assumit
abstinencia et recreacio sequuntur hu
militate vana vo gla opus i sup
bie firmacioni q mostra sz
humilitas ppt continuam retractione
sua contemplacioni accedit quam
q ornat i castitate q vana gla
ppt continuam elacione et serme
tacione cogitacionum suarum q sunt
extra se rerum thezauros qz creatos
et pollent cor opus vo mali rerum
luxuriosos mittit aspectus et in
tempus imaginacionibus fac mente

sterilem q humilitas vo p contemplacione
reddit spiritualem et ad glorificandum
deum vel ad contemplandum deum ma
net i acquisitione sua
Octaua de reflexa alios
Ligue tua condecet et i facie vultu
suorum potencia nec suggestibile
verborum inflexibilium q p prom
ndo sine ne ac tristitia labiorum
tuorum refrena fac q sale atque
luxuriosos tue conuersacionis no
bilitate et sensibus impudicos actore
tuorum retencione q p primum te
esse stetis omnibus dicibus vite tue
quocunque ingrediaris ut a daps
posses eximi q a seruitute contingit
q in oi tpe te reputa scire ut malis
pro effugias quam fuit te q in omni
re tempus existima esse doctrina
et inuenieris sapiens omnibus diebus
vite tue q si esse tale loquere
aliam non tua domino et psuper
si ordine loquendi et audiendi
et aubatea tempus uare tempus
ostende q in sufficiencior eo sis
ut et auditoribus ordine humilite
ostendas et eos ad audiend vita
tua et credendum ad operacione
inducatis et sis vero tte in [illegible]
eorum q desiny recty ad labores
loque ut et t psis et audientibus
et dei gra erit tecum q sed replens
ventre ut te non putant ad studium
aliqui de diuinis rebus q ne moueare
nam i ventre repleto sanctorum dei
sua non consistit intellige q t dno
lege continue et mirabilis libe
doctorum de prudentia dei et ipm
diligunt mente ad intuendum ordo
creaturarum dei et opus eius
q roborat eos exempla et adaptat
ad acquirendum multa elimacionis
q claritate operum q lege in omni
dispositio a deo ad superiorum
agnicione in toto mundo sunt diuinum
acquirit q virtute prudentie sine
ne sint penes te sermones pistoris
vel falsariorum et q diuina
eloquia vendunt ut non rerum
neas in tenebris vsq ad finem
vite tue et desistatum paciaris
commoditates operum sic sit fer
uentatis terrarum
De signo contemplacionis rerum i vite

Marginalia (left): lege; castitas; opacio; confessio; vestitus; humilitas; vana gla
Marginalia (right): lingue; q scias; q laudi petas; predicator; sic et robur; studium

lacrimo

Cum incepit gratia odoris tuos appe-
tere ad perpetuum contemplationem
rerum in veritate tue statim occulti
incipiat lacrimas fundere qui flumine
ut inultorum lavent et abundan-
cia gene tue, et tunc cessat pro-
fessum et intellectum mentis. Si quis
ac te dicit istorum contrarium non
credas sibi ipsi. Ita per lacrimas
ad signum de corde non inspiras
quanto magis lacrimaturus extollitur
vox corporis tua a lacrimis quia ab
omni motu et sensuali te. Cum
mel inveneris ne ipsum evomas
repletus ex ipso comede moderate.
Ita sicut non expedit multum mell
comedere sic nec de divinis eloquiis
perscrutari ne excrescat quod super se
sit. Unde Salomon vir sine pacia
est sicut civitas sine muris

mel

paciencia
Salomon

Qualiter datur cura ad oratione

Si vis dare curam tuam ad opera
cionem sororis, comede dat
mete et penitenciam in vigiliis
nocte. Elonga te ipsum ab assiduita-
tibus suavitate colloquia et noli
accipere accepto de caritate curas
ad cellam tuam nec eciam sub specie
bonitatis propter illos tuis quod tu sis
eius de moribus eius de opere arbitrii
ac similiter et tunc et sermonem
collocucionis et postquam suadere
et solicitus exteriore locucione conge-
ritur in me mentem et cura tua
lumine veritatis videbis. Turpe
carnis amatores et castimoniam
de rebus spiritualibus perscrutari. Corpus
quasi egrotans odit cibos aspros
et repellit et mens secularibus
rebus infecta non potest appropinquare sermo-
nis divinorum sermonibus in lingu-
ligua non accedit et sicut
calor in corde diligentis gusto cibum
non ignit. Meretrix non ponit
in cameram penes vinum et cuiusque
colligata est rebus publicis. Sicut non
permanet locus quoniam admodum
non videt in oculis suis sole et audi-
tu suo non percipit naturam lune cum
eius nec sentit lumine ipsius sic
et cuique cura dulcedine oracionum
spiritualium non gustavit. Si habes
quod vis divinum racionem tuam erroganda

Celia
gulosi
Moraliter

illud pauperibus et veni cum securitate
offer oblaciones tuas in loquendo ad
deo tuo sicut filius in patre suo.
Nichil itaque potest facere appropinquare
cor deo sicut elemosina. Nichil ita facit
pia mansuetudine sicut paupertas cum
voluntaria sustinetur. Melius
est vocari propter simplicitatem a pluribus
idiotam quam propter gloriam sapientem
atque perfectum esse. Si quis ergo ascenderit
et tenderit ad te manum ut acci-
piat elemosinam ne repellas eum quia
illo utique tempore sicut unus de paupe-
ribus in cura egens erit. Cum autem
dederis cum magnanimitate da, et
voluntatis hilaritate et plus quam peciit
praebe illi. Et dimitte namque panem
tuum ante faciem pauperis et post
nonnulla tempora retribucionem videbis.
Ne discernas divitem a paupere
Noli que scire te dignum ab indigente
sunt apud te omnes homines equa-
les ad bonum. Sic enim modo et indi-
gnos potius attrahe ad bonum.
Ecclesia enim Christi quia per temporalia
dei timore ita et divites cum publi-
canis et peccatoribus comedebat
in mensis nec separabat indignos,
ut hoc modo ad timorem dei traheret
promissos et per corporalia spiritua-
libus appropinquent. Sibi ergo ibo
non est honore omnes homines fac
equales quamvis indignus sit et mi-
serabilis a deo et homines. Et
maxime quia sicut tuus est de na-
tura et a veritate sive sua de ma-
teria facies deo bonum retribucionem
non expectes ab ipso et secun-
dum utique re retribuetur tibi a deo. Et si
tibi possibile fuerit neque propter retribucionem
futuram facias bonum sed propter amorem
dei semper. Si posueris ante
me tuis paupertatem et per gratiam
dei fuerit a solicitudinibus liberatus
et in tua paupertate perfectus fueris
sicut indui. Cave ne propter amorem
pauperum iustum derigas per elemosina
faciendo et ponas animam tuam in
turbacione ut accipias ab aliis
et aliis largiaris et contineas
honorem tuum subiacione petendo
rerum nomine aliorum et contradiba
libertate et nobilitate intencionis tue

Elemosina
paupertas

Retribucio

paupertas

in solitudine saeculari rerum
cella quidem tunc sublimior est
ex iii quest. gradu misericordie. Et si non
habes semel omnes disperge, quia
si non habes noli habere. Cum
exteriore pugna superaverit,
servitute accepit de timore
interiori. Cum ergo clauserit hostia
sua tumultuosa secum sunt pugnat
abditus, et insidiatores qui
sunt circa te non timet. Si
Tradit' cord. tempore quo dominus compungit cor tuum
interius et exterius tenemur
occupationibus corporis in terra
et regum [illegible] et si aperit
et demones suggerunt vacare
in aliis cor tuum occupatum esse
de aliquo, non dimittas et tunc
vide et mirare quod debet magis
debeat orari. Nihil aliud magis
est quam aliquem sternere se ipsum
ad orare die nocte que et
usque per terram ligare scilicet ab
opere manuali. Esse tunc vere
non sufficeret calorem, neque a
lacrimis desperanti. In hiis
esse tempus et beatus es o homo
tunc cum orietur tibi lux in tenebris
interius et iustitia tua
ante fulgebit, et fiet sicut indeficiens
fons ac sicut florida
paradisus. Vide qualia homo
de certamine oriuntur. Multociens
inveniuntur homo erratus semper gemens
in orationibus, nunquam habens certas
in celum et respirare facie sua,
et colliget omnes cogitationes
suas ad deum in oratione et
quamdiu orat cum lacrimis et
compunctione. Sed in ipsa hora statim
subito manat in corde suo fons
perdurans delectatione et dissolvitur
medullis eius et revellatur
eius oculi, et mittit fervorem in
terra. Sagitta oculos ac eius altera
vadit ita ut non possit facere
tunc in flammis per gaudio corporis
et in toto corde suo et corpore
No ... Vere de ... o homo si in lege
quia nisi laboramus non inveniemus
et in pulsamus cum
fervore ac semper vigilamus
hostis totaliter non gaudebit
Moriatur exterior homo a rebus
mundi sitit et interior homo a
pravis cogitationibus et inferi
metu motus corporis naturalis

ut non moneat in corde dulcedine
peccatorum, non monetur dulcedo in
homine nunquam spiritus et mens non penitet
fluctus in vita sua. Et conservatis
reservat a corde suo solitudine
secularium, sicut nec usu nature
et in veritate cum ad deum conversus iiii recessio peti
sua publicaverit, et abscisus elongavit ptore
se omnino, et accesserit
constat ad deum in modico tempore
sentit auxilium quod si perseveraverit
aliquantulum inveniet consolationem
anime sue et remissionem
peccatorum consequetur, et abundantiam
honorum et gratiam dignus fiet. Verumtamen
dignissime est iste in hoc apud
perfectos, id est qui se ipsum segregat
a mundo et inmergit in anima sua beatitudinem
future secretum et contemplatur
illam requie per quam Christus advenit cum sit
gloria in secula seculorum. Amen. Spons fidelis

Multum honorem dedit dominus hominibus
per doctrinam duplicem, quia eis
apparuit hostium intrandi ad supernam
Incitatio peti angustiam. Hec vero elongat se a
causis vitiorum voluntarie, impetus
tempus a peccato hic sunt enim cause peccati
primum nullius omnino ac per
corporis habitus. Non quia naturaliter sunt
peccatum, sed quia in via fragili deliquit, ad
peccata passionis propriam. Tu si fragilitate
tue memor fueris tunc custodire non
poteris. Apud homines abhominabile abhominatio
est quod paupertas, apud deum multiplex
anima corde sublimis et mente elata
Precio apud homines est sicut divitiae preciose, sed
apud deum mera simulatio. Cum vero hiis
fuerit in bona operatione adversitates
temptationes prius preparata tenet
semper quod si non feceris a statu
opere recedas. Et Mandata dei sunt Joh xiii
omnes thesauros mundi sunt, et qui acquisivit
ea invenit intra se deum
et cum semper ipsum tubat perdurans de dono
ipsum acquisivit peccatorem. Et qui
desiderat voluntatem eius, celestes
angelos ductores habebit.
timor peti Et cum timet peccata in consilio debilitat
sustinet in mundi iter, et ante se
inveniet lumen in tempore tenebroso
et ingressus custodiet dominus peccata tunc continue
et tempore ruine preveniet eum manus dei
tamen delictum sua estimat esse

parva cadit in deteriora paulatim
Et vere clamant in humilitate et miseria
in inedia metentes. Quia sic qui prodesse
sed bonum in illis et in acquirere. Casti-
tatem perdidisti nec recipiet a te
dominus eleemosinam in fornicatione mora-
te, quia sanctificatione sine corpus non
a te. Dixit beatus effrem: Quando non
repugnat estivi tempore messis re-
malibus indumentis indutus, sic qui
omne quod seminat id et metet. Et
quia infirmitas inedie patiens medi-
tivus est et cui potest in miseria sustine-
re ad gaudia hominis undique per malis
qui resistere possit. Hic recipiet conso-
lacionem divinitus per caritatem quia agit
ad ipsum et tenui cum humilitate sustinet
accusationes obiectas. Hic ad perfectum
deveniet et a sanctis angelis divina
Ne glorieris unquam in operibus tuis
lingua tua nec confundaris qualibet
rem in qua glorias hominum deutz altare.
permittit ut humiliet. Hoc est protectio
dei et providentia divinitus omnibus homi-
nes videtur utique ab hiis qui peregri-
nantur semetipsos a peccato et meditan-
tur in deo. Operatur ad manifestan-
dum providentia dei. Quia per deo meditatur
magnum ut ad strenue peregrinari
immigrat sicut in Job et iesu nave
et thobie prius et petrus et ceteris sanctis
quibus in humana specie apparebat confor-
tans et confirmans ad spem et fidem
et aliis sanctis visibiliter angeli
sancti apparebant ad confortandum eos
de monachis peregrinis dicitur et ana-
torite quod desertum inhabitaverunt
et fecerunt id habitabile hospitium
angelorum. Ad quos angeli sancti sepe
accedebant propter consolationes suae
suavitate et quandoque cibo quo ali-
menta reponebant. Quandoque vero
angeli sanctos per deserta errantes diri-
gebant. Aliquos eos incidentes in temptationibus
liberabant et quandoque subita ruina
et petris super veniente de medio
subripiebant. Alii se illis visibiliter
ostendebant et ad opera divina auxilium
dicebant sic ipsos [illegible] et
confortatione et audacia et refri-
gerium eis faciebant et quandoque pro
ipsos sanitates operabantur. Aliis vero

ipsos inet curabant sanctos in passibus
incidentes. Aliis vero corpora ipsorum
fame torrencia. Quan-
quam de ubibus similibus confor-
tabant et fortitudine apponebant
et quandoque exhibebant eis panes
alii calices et alia. Et hoc data
sunt ut sciat quod quamquam per se
dominus omnibus insunt eum in necesse
Et in tribulatione quod dominus providet tempore
solicitus est et curans de temporalibus
et numquam caruit. Ideo si non cre-
dideris quod providat tibi dominus et
obliviscaris de necessitatibus solicitus
sine ipso miserior omnibus hominibus
et vitiis ergo vivis facta ergo ad dominum
cogitatum tuum et a timore super
veniente non formidabis. Est illud
reputa dei hominem esse. Quia ob multa
pietate semper mortificavit
nec ne utilis. Illa qui miseretur
pauperis dominum licet per se cogitate
et quod per ipso sit pauper inde sic
recipes tesauros in mercede. Est
deus non eget aliquo sed letatur cum
videt aliquem suam imaginem tote
placere et honorare illam pro ipso.
Est scias quia postulavit a te quod
habes non dicas in corde tuo dimi-
ttam quia [illegible] ut conseruam. Et
dominus licet illi porrige non alicui
derelinquorum cum sit vita hic et
[illegible] dominum. Illa nisi et bonus hoc
suum honorem non dat alii. Neque
permittit tempus curre inanitus
pauper quoque et egenus hoc parat
a deo quia non in dominum de lingua
at de ligisti honore paratum tibi
a deo. Repellens paupere sua a te
gratiam elongasti. Sed at dedis
gaude et dic: gloria tibi domine deus
quia fecisti me dignum ut aliquem
ad contemplationem tuam imaginem meae
nire. Ergo si non habes quod des
gaude potius et dic: Gratias refe-
res deo. Gratias ago tibi domine deus
meus quia dedisti mihi ut honorem
ut semper in honore tuo pauperem. Et
fecisti dignum me gustare tribu-
lacionem positum in via mandatorum
tuorum, in infirmitate et paupertate
sicut gustaverunt sancti qui pro istam
vitam ambulaverunt. Et tum

infirmantis dic beata e q a deo
temptari meruit in hiis quibus
hereditatem possidet vitam ~~nascit~~
infirmitates enim corporis assert
demus prava sanitate. Obsistit enim
(Pug' et accus) prosperitas demus temptationes super pi
gros et negligentes ut in prosperitate
non in vanitatibus meditentur
faciat sed at sic deus diligentibus
eum ut castiget corpus et faciat
sapientes et ipsos suam doceat
(Exm) voluntatem. Sicut sub pomis
liberorum sibimet suppalia ita
sic et hostis primo temptationes
hic enim deus disposuit in sapientia
pro utilitate tua ut assidue hostem
tuum pulses et timore tribulationum
in mente tua eius memoriam asseras
(i tribulationes dominus sab) et hos inimicos tuos deus multiplicat
ne si liber esses exercitiis oblivi
sceres dominum deum tuum et declina
(memoria) res ab ipso. Memento dei ut
saluans te recordetur et ipse tui
prosperitatis pugnare incipiat
contra corpus inimicos tuos. Antequam
infirmeris respice medicum
(invenire) et postquam castigat tribulationibus
autem et tempore tristicie invenies eum
et gaudebit te prosperitatis laborem
(pena) Nisi tibi medicus mortuus est qui
sustinet adversitates gaudet
cum ubi non medicus vivit ibi non potest
iniuriam sustinere

De humilitate et exaltatione humilitatis

Sicut enim appropinquat gradibus te
sic et superbie contristantes
eventum par impedit tempori
omnibus apud oculos hominis et exal
taberis super oculos proximis hominis
inde preveni deos inclinatione
et salutatione tua et honora
beris super illos qui offerunt mu
nera aliis. Prelige te metipsum
et providebis gloriam dei in te metipso
na ubicumque humilitas nascitur ibi
oritur gloria dei. Studeas despici
et replebis honore domini. Hic
grate honorari eum interius
placeris sis repletus. Cum despice
te ipsum ne honoreris dubie
divulgabit. Si vero potest vere
contempseris te ipsum propter de
creaturis suis omnibus ut te lau
(mothi) dent. Cum sponte renunciasti omnibus
mundi rebus ne velis eum aliquo

aliquorum pro minimo litigare. Si (vanagla)
vanam gloriam abhominaris fuge
venatores eius. Dilige prelatos si ipsorum (prelatos)
tibi sint opera odiosa ne quod et in
hiis in quibus fuit ipse et tu tempteris.
Memento quam communem habes
tu terram sibi et bene fac vicinis.
Quacumque tempore eum obviaveris (salutatio amici)
proximo tuo ut honores eum sup
tunc sua fac osculare et manus
eius et pedes et tene ipsas cum
tolles tuo multo honore et suppo
ne ipsas super oculos tuos et comenda
ipsum in eo quod non habet. Cum vero
ab ipso recesseris de ipso loquere
omne bonum per hoc et huius de tibi
eum ad bonum et compelles eum
erubescere de salutatione quia eum
salutare curasti et ita semine
virtutis seminabis in ipso. Ex tali
autem consuetudine quam tempore assue
scis formatur in te forma bona
licet id solum ymo si habuit defe
ctus aliquos honoratus a te desinet
id recipiet a te sanitatem cum
besceret de honore quem sibi fe
cisti. Contra iob quod dixit se esse bonos no tu

Quod quis in aliquam ruinam labat
propter significatum nobis e fragi
litate carnis sicut permisit deus
nam humanam esse receptibile
incorruptibilem. Tribus modis sunt per quos ho
mo corporalis deo potest appropinquare (appropinquare deo)
id est per fervorem dei non timore
id est per durum disciplinam humilem
potest appropinquare raro hi dei ... ipsos
servit ... de hiis tribus modis. Sicut (tonac)
ab ingluvie ventris nascitur con
tra cogitationum ita et a multiloquio
et immoderata locutione ignorantia
et mentis excessus. Sed ... monachus (monachi)
qui se tradit operi celesti continue
et omnem felicitatem temporalem (h're)
sepe esse ut stans in se metipsum
invenit in se penitus debet modo
et sit irreprehensibilis ~~...~~ in lege
domini die ac noctu meditari. Cor
poralis labor sine cordis industria (labor corporalis)
est sic sterilis matrix et ubera
sicca quia sine dei appropinquare potest

et sic quidam corpus quod laboriosum sunt
sed non acquirunt. Et sic qui seminat in
spiritualibus non mente potest sic et qui se
odio et cupiditate deservit non
potest aliquod gratie dei adipisci, sed ex
multis vigiliis et occupacione
rerum infirmatur in lecto suo sicut
testatur scriptura que dicit Me etenim
de die in diem querunt et scire vias
meas volunt quasi gens que iusticiam
fecerit et que iudicium dei non de-
reliquerit, et que nullum mandatum dei
dereliquerit neglexerunt vite et iusticie
a me querunt et volunt appropinquare
deo dicentes quare ieiunavimus et
non aspexisti humiliavimus animas et
non novisti nec scisti in diebus
enim ieiuniorum vestrorum faciatis
voluntates vestras et tamquam ydolis
sacrificia offertis. Ideo vos oporte-
bat in officio per bonam operacionem
et sinceram conscienciam vivamus. Sicut fertilis
terra est que letificat cultorem suum
fructificacione decenti. Sicut nubes
operiunt lumina lune ita et vapo-
res veneris in anima sapienciam dei.
Sicut est flamma ignis in siccis lignis
ita et corpus in ventre repleto.
Sicut augent pinguia mala flammam
ignis, ita et diversitas ciborum
corporis motum, et in corpore lu-
xurioso sapiencia dei non habitat, et qui
diligit corpus suum dei gratiam non
acquiret. Sicut ex doloribus partus
fructus oritur letificans parientem
ita ex labore nascitur in anima sec-
torum dei sapiencia [illegible] et luxu-
riosus [illegible] fructus. Sicut pro-
gerit animam filii sui ita et dum
curam gerit corporis quod per ipsum
affligitur et semper est mixta [illegible]
est qui mente factus est secularia
universa lugens est qui in fame et
siti vitam ducit omnibus diebus vite
sue propter spem futurorum bonorum.
[illegible] mechi sunt, consolacio que
sit ex luctu, et leticia que sit ex
fide qui in tribulacionibus splendet. Quia mechus
est qui sedet extra [illegible] et semper suppli-

tat deo ut adipiscatur futura
bona. Quia misericors est qui dat omnibus
et in mente aliquid ab aliquo non
discernit. Quia virgo est non qui
custodit corpus a coytu impol-
lutum tantum sed ille qui solitarius
est, verecundatur et semper quod [illegible]
diligens castitatem turpes cogitaciones
per meditacionem cogitacionum et
extensa oracione repellere. Si te
armaverit contra causas ne-
quam sine lite impugnare iudicium
in anima inveniri. Quia sicut vas possi-
de in manu plus tempus absque
[illegible] contempnere. Omnia [illegible] in mente
[illegible] ponderi dissolvuntur et
e contra [illegible] fiat quod [illegible]
certificacio mee iniurie
patria demonstratur. Similiter
[illegible] accusaciones [illegible]
cum gaudio sustinuit. Quia [illegible] in
vite misericors est, cum auferunt
tua iniuste ne contristeris
interius nec exterius [illegible]
[illegible], sed conglutines [illegible]
iniurianti animam tuam sicut
viri austeritas palam [illegible]

Capitulum de vera humilitate

Qui in vita humilis est, paciens
iniuriam non fert nec excusat
se super re qua iniuria pressus est
sed recipit accusacionem nec vite
nec solatium est suggerere [illegible] quia sit
iniuste accusatus sed veniam petit.
[illegible] tamen infamiam luxurie sponte
attraxerunt sibi cum tales non essent,
alii vero infamiam adulterii cum
longe essent ab eis sustinuerunt,
et semper lacrimabantur pena peccati quod
non fecerunt oneraverunt et nullam
[illegible] quam non perpetrave-
rant cum laboribus ab iniuriatoribus
exposcebant. Omnes [illegible] ac iudicia
[illegible] in anima [illegible] alii quod
ne glorificaret in virtuosa conversacione
sua que occulta erat in ipsis. Sic ipsa
nobis ostendebat cum essent divinis
sale conditi. Tu enim humiliter putas
habere, sed te non pateris accusari.
[illegible] [illegible] sui vocat

no eum dira locorum s ordine
carissimatum multas fore mansiones
consistit Sicut ergo materiali sole
iuxta sui merita diversi visus et
gra sumunt sicut sit una lucerna in
una domo lucens / sit cuilibet
lux divisa in splendoribus pluribus
lumine non diviso Ita in futuro seculo
iusti omnes indivise in una regi
one demorabuntur / quilibet autem ab uno
sole intelligibili illustrabitur secundum
mensuram suam et per meritum habet
gaudium vel leticiam tamquam ab
uno aere et loco habitantes et
aspectu et forma secundum mundabilitatem
quos mensuras plus sentiunt vel
minus quod absit / ibi non est ista
nota generaliter quinymmo quilibet
secundum concessam sibi graciam iuxta
mensuram suam interius delectatur
Una enim visio est exterius omnibus
et leticia una per De virtute sive laboris

oblacio

quodlibet utilitate sine labore
corporis sectandum reputa sed absor
tum examine quod / oblacio misteri
lacrime cordium suorum et sacrificium
eorum acceptabile erunt
eorum in vigiliis clamabunt ad
dominum iusti pondere corporis angu
stiati / et in dolore partes ad deum
emittet / et in clamore vocis sue
sua ordines / ad auxilium eorum
attendunt ut confortent eos et i
spe consolentur / Piger tunc missus

piger

ad via est leo est in via et homicida
in plateis / Et iuxta ius dicitur
filios gigantum vidimus et eramus
coram eis sicut locuste Item sicut qui primum
ponere bonum aut voluit timendo
eum et qui ventos prestolatur non
seminabit / Melior est enim mors
pro deo quam vita aut vecordia et
pigricia Sermo quartus per interroga
cione et responsionem

Qui vult vivere in hoc mundo postponat se
ipsum / aurea vita / Et non potest
se ipsum propter me hic invenire se ipsum
et qui presumit primam crucem / et post
gressus suos in ipsam et habet iam soli

exemplum

tudine de hac vita perdidit
se ipsum a spe / propter quod non sustinet
tribulaciones comitem / et a summa
saluatione non permittit eum apponi

quare tribulacionem quam sustinet pro deo
Cui non perdit animam suam in mente
sua propter meam dilectionem hic in vita
eciam illesus et innocens custodit

hic de vero dei

et Mediamales habe multe sunt in terra
totaliter et in yeme propter frigus nec
cognoscit calorem / tum autem de aqua fue
runt liquefacte et perceperunt virtute
aeris frigoris esse et apparet
quod illarum species ut fuerat in terra
sepulta Ita et homo qui est in grandi
tranquillitate et in fervore abstinencie
quiescat a multis viris Exaudientes
sed attendit tunc videt quando quomodo
viam computat hoc autem dixi ne
quis confidat in corpore suo quamdiu
vivit donec moriatur

Sermo quintus de delisitate morum et pugne quod fit a dyabolo quod interdum quod affulat per angustiam ... est

oracio

Oracio refugium est auxilium et fons
salutis et thesaurus confidencie
et lumine his qui in tenebris sunt
et portus liberans a tempestate Et
confortacio infirmorum / et clipeus
liberacionis in prelio / auxilium in for
titudine violencia et sagitta acuta
contra inimicos Terra igitur de causa
submersa est generacio in diebus noe

luxuria

per diluvium Nonne per luxuriam in
exarserunt in pulcritudine filiarum
Cayn Non erat tunc illis avari
cia nec blasfemia nec ydolatria nec
veneficia Terra autem civitas sodomorum
fuit submersa et igne combusta
nonne per eo quia tradiderunt membra sua

voluntas

concupiscencie et immundicie Ita quod opera
pauit omnes ius eorum voluntas ad
omnes execrates et irracionabiles
opera Nonne per fornicacionem viri
homines ceciderunt ad mortem uno

sapiens

anno xxiiij milia de filiis israel primo
geniti dei / Cur autem etiam Samson
sapiens gigans qui deo fuit ab utero
segregatus et sanctificatus / et antequam
nasceretur ab angelis nunciatus Sicut
et Sanctus Johannes Zacharie immo fortis
est dignus virtute ac prodigiis magis
Nonne quia polluit membra sua per
copulam meretricis hac enim de causa
elegatus est ab eo deus et ipsum suis

de

tradidit inimicis / David quod quem erat
servitor dei quod est propter servitutes suas

factus est dignus de semine suo prosequi
promissionem patrum et de eo Christus illuxit
in salute totius mundi. Nonne propter
unius mulieris adulterium crudeliter
et grauiter perdidit oculos suos pulchri-
tudine eius, et in anima sagittam
accepit. Ob hoc et excitauit ei
bellum de domo sua, et qui de lumbis
eius erat persecutus est eum, et hoc perpetue
penituit eum multitudine lacrimarum
et lacrimis suis stratum suum rigabat
et maxime ubi deus ait illi per
prophetam dimissum hoc fore peccatum
tuum eum de causa [illegible] uenit
in diuinam indignationem mortem et hely
sacerdoti iusto senio. Erat per xl
annos in sacerdocio deseruiuit. Nonne
propter iniquitatem filiorum suorum ophni
et phinees non ipse deliquit ut illi
[illegible] arbitrio eius sed pro eo quod non habebat
zelum exigendi uindictam domini ab
eis de et [illegible] quod deprauat uias domini
et ipse deprauat eas et dimittit
a facie sua et gratiam suam aufert
ab eis. Rex persarum [illegible] balthasar
subito periit, et sic in scena manu
percussit eum nonne quia presumpsit
contra intangibilia uasa oblationis que
rapuit ex ierusalem et in ipsis bibit ipse
et meretrices eius. Ita et illi qui obtulerunt
deo membra sua et ipsis iterum per uti
presumunt in operibus mundi huius, in infini-
bili plaga perdentur. Igitur non contempnamus
[illegible] et eloquia dei et non polluamus
membra nostra que semel obtulimus deo
ad seruiendum. Erat enim castitati semper ipsi
deo sicut helias et heliseus et filii
prophetarum et reliqui sanctorum et uirginum
qui magna miracula operati sunt, et faciem
ad faciem loquebantur deo. Et Iohannes [illegible]
simo a lactantibus de ore mechi [illegible]
dat. Hiis enim signis libenius sub
auditur, et per exteriorem honorem
interioris hominis uita demonstratur.
Et mechus non desideret. Uerborum frequencia
qui de singularitate consentit et mechus
sit uigil sensibus suis, non prauis cogi-
tationibus polluatur. Amet scienciam
scripturarum et carnis scienciam non
amabit. Mechus qui Christum desiderat
nil aliud designat respice sed per

paradisum uariarum scripturarum
pomis decerpit hiis utitur delicijs
horum fruitur apostolorum. Mechus
sepe habeat columbe simplicitatem nec
umquam machinetur dolum. Uita
hominis sapientis est meditatio mor-
tis et quis se mechum iudicet, cum
se in consummauit tunc pallor
eum uultum teneat et maneat in facie
deo est mechi. Mechus qui in terra
possessionem querit non est mechus

Sermo sextus

Impera tibi o fili sapientissime dicens o anima
misera dissoluacio tua a corpore
appropinquat quare delectaris in hijs
que debes hoc derelinquere et quorum
aspectum penabaris metuendum. Attende
quid sit ante te et cogita qualia operata
es, qualia sint in quibus conuersata es omnibus
diebus uite tue. Seu quis labores
tue operationis recepit, que in prin-
cipio letificasti ut exeat in occasu
tuo tempore exitus tui, que te delectata
sit in ortu tuo ut in portu eius
quiescat. Sunt que gratia laborando te
afflixisti ut preueniat cum gaudio
ad eum quem acquisiuisti per annum in
futurum ut in egressu tuo excipiat
te in omni agro operata es, et quis
dabit tibi mercedem solue in occasu solis
recessus tui. Tu scrutare a timet
ipsa o anima et uide ad quam transit
porcio tua. Et perducat te tuum dolo-
rosas uoces quibus sancti angeli de-
lectantur. Tunc genas tuas lac[rim]is
ut sic te spiritus sanctus requiescat, et
abluat te a sordibus ~~uite~~ tue
malicie. Inuocata mariam et mar-
tham ut luctuosas uoces te doceat.
Clama ad dominum et dic domine qui super
lazarum plorasti et super eum compas-
sionis lacrimas effudisti, suscipe lac-
rimas amaritudinis anime mee passi-
onibus tuis passiones meas sana
uulneribus tuis meis uulnera mea
sanguine tuo sanguinem meum
emunda, scilicet quod ab [illegible] potatus
es dulce reddat animam meam ab
amaritudine que in nunc et aduersa
rius reprimat. Corpus tuum quod in ligo
crucis extensum est extollat ad
te mentem meam que a demonibus est

e inferius tracta / Caput tuum quod
in crucis patibulo declinasti eri
gat caput meum ab iniquitatibus colla
plicatum / Confixe clavis sacratissime
manus tue sublevent me ad te a
confusione de peccatis depressum
sit os tuum sanctissimum quod pervenit / Facies
tua que [struck through] alapas et conspu
taciones recepit a maledictis
clarificet faciem meam in iniquita
tibus sordidatam / Humilitas tua qua tu
dixisti patri tuo in cruce consummatum est addu
cat me ad te in gratia tua / Non
habeo cor dolens ad requirendum te
non habeo penitenciam nec compunctionem
que reducunt filios ad suam hereditatem
non habeo domine lacrimas deprecabiles
obtenebrati enim in secularibus oculi
mentis non possunt ad te respicere / Cor
meum aruit in multitudine temptacionum
nec potest calescere lacrimis tue dilec
cionis / Sed o ihesu christe tesaure
beatorum / Tribue michi penitenciam perfectam
cor dolens ut ex corde pleno eam
ad requirendum te / Exivi a te
exi ad capiendum me / Et introduc
ad pascua tua et connumera
me ovibus electi ovilis tui

Sermo septimus

O quam malus est aspectus hominum et
locucio illius hominis qui versatur
conversantur in solitudinibus / plus
mitis quam sint illis qui sunt a soli
tudine non ligati / Terra sicut
vehementibus glaciebus subito madescit
fructibus plantarum desiccatur sic
ista colloquia hominum cum non sunt bona
sunt / et putrescunt ad bonum plantata
desiccant que flores virtutum

Sermo viii[us] voluntas

Cavete vos o karissimi a bono in
quo est mors vel in quo latet
mors / Quia sapientibus est scriptum
quod non subdit deo propriam voluntatem
adversario suo subicitur et hiis qui
tamen propria vincitur estimatur / tamquam
miseri coram illis quod studet nos
captivare / Cum dominatur eum decipit
inimicum suum dignus / Propria male
dicatione ligatus / Qui vero decipit
semetipsum equale vindictam meretur
quia scientiam habens ignoranciam fingit
et cum scientiam habeat ostendit iactur
consumo conscientie simplex est cum quisquam
peccata relinquere desiderare ne / prius

accipiat iniurias ad eos et impetrare
remissionem prius sit confessio
peccatorum / Una prima est causa vere humilitatis
unde vere compunctionis et vere amicicio non
habeamus odio eam quod sunt abhominacionem
digni / Homo enim mutatur in seria
et omnem miseriam que sustinet pro
deo sequitur quies / Memento quod vero
delectacionem abhominacio et amari
tudo sequitur / Sermo nonus

Singularis manens in cella me
ditare semper per os et causas
compunctionis et in memoria mortis
et in spe futurorum / Non vero dum credere
contemplacionis virtute adeptus homo eternum
colligere mente nec permittit eam
dissolvere / Unde remanet contemplatio
vera / Placuit deo sapienti ut
in sudore comederet homo panem non pro
malicia hoc fecit / sed ne fieret indi
gestio nobis et moreremur / Tribulacio
parva pro deo facta melior est ma
gno opere / quod sine tribulacione perficitur
Cum vero recordatus fuit homo peccatorum
suorum priorum et cavit semper
sue et deus cuiusdam egerit nec semper
quiescere facit quia gaudet deus ex eo
quod sibi penam infligit reparari vero
dei quod signum vere penitentie in eo existit
et quanto plus ipse violenciam egerit
in se tanto magis eius peccatum multi
plicatur a deo / Omne gaudium quod a
virtute non habet causam statim excitat
motum concupiscenciarum in pectore suo
sunt et hec de omni concupiscencia viciosa
et non de naturalibus / Ne gratis consi
lium ab aliquo recipe quod non sit de con
sciencia tua cum vis sit sapiens valde
sed committe potius cogitacionibus tuis ibi
ut in experiencia rerum factus / Corpo
ralis labor et divinarum meditacio
scripturarum conservat mundicia labor
vero corroborat spes et timor / Spe
atque timore constituitur elongacio ab
hominibus et oracio continua quousque homo
recipiet passionem / Melior est mors pro
deo quam vita cum verecundia et perfecta
Cum voluerimus incipere opus dei prius corde
testatum tamquam non sumus in me / Et ego
non consistit aliquibus in illos extra dum

lectio

Sermo viii[us] voluntas

dotum

unica quibus virtus inter est fides

perpetua

gaudium

[illegible]

labor

mors

opus dei

ira sua q' viuunt in inuestatabis sunt
omnibus diebus vite sue. Tercio ppt ira
tonabile delictum et i sunt specialibus
sacerdotibus et in ducibus et principibus
et senibus tale sibi hominibus quibus mira
aucloru suoru operatione commissit
ostensu e q' nullateus ppt dom
praricauit. Igi' q' dapnat vias
dni et ipse dapnat eos et diuidit
a facie sua et graciam suam aufert
ab eis ut sup ipsum hat vita et sit
i.e. q' se pparauit ad morte desperans
de sua vita et caueat ne impedi
aris ipse pntis vite ppt qd n
et cogites sic sz fidei da locum in
mente tua et memorare dierum q
erunt pq morte tua et mum laxa
sup venuet t' iuxta sapiente q' dt
q' mille anni hinc soli nu sunt
sic dies vnus in seclo in futuro
Calore et cotricone in vna aia si
impgle e sic in vno hoie fieri
ebrietate et molestiam. Cum aueditur
hic calor aufert ab eo cotricio
sicut sic illi q' inebriat vino
signatus et foris alteratus in an
nat. Ita illi q' inebriat spe et calce
sunt, nec tribulacione percipiunt neque
aliquid sentiunt. Interrogo q's ei
q' digne noiat intelligens eum pe
intelligit qd e timor hum vite. Et
enim potest e pone tuum. Dilectus fuit
Interrogo quenam scia qs re intelligit
est maior isto vz ut cogitet
qualit exire possset de hac vita,
ty i corrupcione no habens membra
ad concupiscencie fetore infatuum vel
aie madatum ab ipso. Dulcedine
sordescebat. Tertio non decet aliquem appi
opinare x° sine tribulacoe nec sine
ipa conseruatur iusticia. Ausigni
Interrogo eius illuminabis e virtutibus
filius in cunctis prouenit ad amari
tudine q' e abscondita i dulcedine
mundi et cotrariunt os suum ne detalie
sic gustaret ac sepe seruata de sa
lute aie sue. Nec cessat a cursu suo
donec dissoluat a mundo isto. Tercio
e mundus et quod cognoscimus cum et
i q° ledit diligentes cum seri. Mundus
e meretrix q' s desiderio ad pulchritu
dis sue ad concupiscentiam suam habet
videntes eam. Et ac pturbauit amore

suo detentus ipsum fuit amplexatus
ipsum non pt euade donec spolie
in vita sua, et cum spoliauit eum
omnibus meat eum. Tercio cropedit ductos
ut i hic tamen viuat ut sic in
necessitate inopia status celle morti,
et ut fiat cella eius patria, et ab
omnibus ociosa, q' desiderium monet
i ipso. Tercio Istud oibus notum e
ut unusquisque certamus contra et co
cupiscencie petit. Inimicus est labor
ieiunii. Maxime pugnatum cot
pctm. qd. intus nobis est Illud
enim cum ieiunio vigilie nocte
cooperant. Ieiunium procurans e oibus
virtutibus et inimicum temptamus, et
corona continencie, et pulcritudo integri
et sanctitate, et splendor castitatis
et principium vie christiane, et mat
orationis et fons sapiencie et ingra
tus q' habet q' perdit oia bona, sic
imitat sanctos et dos desiderium
lucis. Cum enim xps cepit ieiunare
q' sit ad desiderium alloquendi
deum prouenire incepit i mente sua
Ieiunans corpus non coopertum i lecto
suo ut dormiat tota nocte. Cum
figillum ieiunii supponunt oi hois
mens eius i copulacione meditat
et cor eius ponat fructum oronis
Saluator et qui apparuit iuxta
apud iordanem est incepit. Nam postea
pessimus eduxit eum spiritus in desertum
et ieiunat xl diebus et xl noctibus
Dicit et scit q' exeunt post eum et sapi
eum sup hic fundatum. Ponunt inimicum
pugne sue armatura e enim
spata ipse deum qui negligit eam
et non culpabit. Et si is q' cedet
lege ieiunat qd e ex his q'
lege obseruat que non oportet
ieiunare. Propter hoc enim psyz hunc
gens habuimus victoria ignorabat
nec dyabolus vnquam expulsus fuit
superacione sua prius nisi antea
ieiunium sub hoc armata fuit ab
ipso principio formidolosus. Et dux
nr ihesus christus preceptor et princeps
militis victorie factus e ut daret pax
corona victorie sup caput ire
ne. Et dyabolus quando videt habet ar
matura apud aliquem hominem statim
timet aduersarius et tirannus. Et

Ebrietas / Inebriat (margin)

Ductus est in desertum (margin)

Ieiunia (margin)

in cotinuati venit in recordacone
separacoïs sue quam a salvatore
passus e in deserto commuit l ar
matura q e data nob a principe
nro illa quanto plus fatigat et
affligit corpus tanto magis tpe q°
invadat hoies attelt demoniu
Cor ipius a cosiliaria de fesat
et zelotes elyas eu zelaunt
p lege dm in hac armatura in t
Et q' ieiunium negligit apdata
pugnacula lapsus e et infirmi
et sig'n lapsacoïs sue aue demo
strat et dat locum victorie pu
gnanti cu q'a ieiuniis aggrditur
puplica et manifestum e q'a
ieiunis egr di et sine victoria
ab ea h'a membra eius no sut
induta fervore sanitis ieiunii
Hec hõ p ieiunium incorrupsit
mete servat ap d actis diffi
ciliu vicioru dr de multe
mulieb in die q expstolabat cona
recipe martiru b. i. psciebat h'r
e revelacone ul aliq° amico
suo in ia nocte no sexsebat
gustabat a sero usqz ad
mane stabat vigilatus in
orone glificatus deum i psal
mis et ymnis et catuc spu
alibus in lectiaa et cogitacone
expectabat horam illam sic ille
q' fut ad inpaias pparati psto
late quie gladio i ieiunio suo
Nos qz cu invisibile iniuria vocati
sum ad capiendas sanctificacoïs co
ronas vigilemus ne i aliq pte sig'n
inris mei exhibeam intrego q'st
ita actu et sig appinquadia prode
sunctum aie ul in aia sua sz°
tu q' pmeruit uuz lacrimaru ul
tam q' sine violencia sunt deb
at lacrime q ex corde procedut pp'
pcta de sciat corpus et inuit et mi
tocies ipius cebrum sentit i ipo ru
gitu lesione intrego q e refor
macio aie cz dt Aplus ai cosecu
stus ad x° fz illud q dixit aplus
dns q' dixit de tenebris lucem spra
diari ipse luxit in cordibus nris res
reccoïs ubi nouus oritur necessum a vetu
state vz t ut fiat hõ nouus de veti

mi' hui dr dabo eis cor nouum
et spm nouum Aut eum sonat x° m,
nob psum sapie revelacois et agnos
dei et intrego q' e pbreuilogia psg
opacois solitudinis sz solitudo sess
intiores suscitat et extiores mortifi
cat sz et invisa opacio isterium cotra
opat suscitat vz sess extiores et
mortificat motus intiores intrego
si premit dqs ad indicia ipse e sig'n
eius et q' cognoscit hõ q' p venit
ad indicaã cor eius fz cu videt dqs
oes hoies esse bonos n° appz ei qsqz
esse indiuid ut cotinuatus tuc e inde
corde tenuis eum p fiat verbu apli dt
Reputa oes meliores et pstanciores
cordis sincerite n' premat qs ad
id oes hoie no videt mala intrego
q' e indicia et visio q° e tig eius fz°
indicia e sperum oblivio, q' sit qt nãz
qs i nido admirent na tig at q' qs
tibet ab eis, hi q e ut redeat hõ ad
pacz sue nec simplite et mocencia
et qi puer fiat absqz pmli de sua
intrego dtz aliqui ad hue desolam
premiret tue ablue e et prit
ad hac mensuram ut quiet de sempo
a deo suo si recedisset ul no recedisset
et qs eam de prius ad ilem simplicite pau
lomi q puile pnt ut quidam q h
sit esset oblitus et recedissz aliquomodo
n' ad isles suis impediret et dixit
sui ducebat eum ad qmudine qz pnez
et i mo q' puer erat fz i aia ipsius
erat intrego cum meditacoz et quit oz
dz hic solitarius i solitudine sua ne
sciat med sua i tagitacaculis v'micis
fz q' aliud e meditacio mochi i cella
sua cum luctus Nuqd a luctu vocat e.
alia meditacioz respicit qua meditacio
melior hac existit ipa nãqz sessio et
solitudo mochi solitudinez hmi consialibus
i sepulcris q ab hmo gaudio distat
docet eum q'a luctus e opacio eius et ip
a ad cogitaz nois sui indicat cu adhuc
luctuosus eum appellat et amarus corde
et oes q' sui lugent cessi sit de hac
vita et e q° sua lugebat et oculi eorum
pleni sit erat lacrimis dr extendit de
vita ista qs no plorabit, cosolacio eiu
mochi de planctu nascit et ubi psalm ...
phatores h' plorauerit ... q' voluerit

e repletus opus sustinebit ut a pla
titu q'cessat q' mortuus fuit licet an
se positum esset doctrina q' cogitatio
vrat lacrimis aia at tua mortifi
cata e p'tus et iacet an corp'pcato
tum q' melior e aput te q'm nudus
sit et placitu no esses ut q' l' q' iq'
de luctu c'pe vet lco ad iudicia aie
ppt' q'd dt dnus q'm ipi consolabunt an
x illud nati q'd sit q' lacrimis neo
nouit pter i'os q' h'nt operari aias
suas tedere viue dct scti hac medi
tacione affectui et p lac'as appi hostiu
cordis eis ut ad regionem consola'e ingr
diant' i q' regione vestigia dei p
revelacoes magnificat iste st' opa c'
deuoti vi, famess, lectio, prugiles
totius noctis vigilie iuxta posse
pmigaciq' multitudo genuflecco'
q' ad faciend st' necia in horis diei
et i nocte multociens fiat at ad mi'
xxx q'z vice et addict crux et sic
iy necedit esset i eum no fuit mortuus
morte carnali sponte p honore dei
morig adeo spualit' moriens Nam
si i pugna dum mortuus fuit tpalit'
ipe te dum conabat etc. Mon bilibg
reliquits tuis honoru martiru
q' h'ibes sic sco sic pdixi q' i p'mor
dys suis st' negligetes et q' conati
st' no tm' se ipos morti ex h'c i ouby
pugnis mritis apparent i laurllis
imo dns pmittit eos pfici et i pugn
q' no qsieruit eum i vce'te s; q' tep
tates et minuantes plat pfice opq
dei istales dyabolus expetit ad temptand
nouicios vo et simplices et rudes
no expetit ideo sic sctos et mag's
ut teptet eos q' nouit q' no pmi
ttit eos mad' in manu eius nouit
eum q' no sufficiunt ad teptacoes dia'
illos q'b fortes et v'tuosos dyabolus
videt et morte p nichilo reputantes
et contepnentes vitam mudu et corpq'
et oes teptacoes vellent senectu p'p'm
nec eis occurit neqz qponit acies
ad impugnand eos Nouit eum q'
principio multu zelu h'nt athlete et
pugnatores zelum h'ntes no defacil
vincunt' qmodum eum videt eos ita
no audet attinge' d' videat eos sc'
factos a primo zelo suo et p'ydicttes
arma q'i s' pparauerat i victibus

fuis Et q'z at q' l'us fortes fiesti
inuerit a cooperacone dei nunq' dereliqt'
ut nunq' eum aggredi pmittet q' si sel
pmissus fuit aggredi tn' insit ad defen
sionem eum sctm sequit' eum et qtinet q' ut
timet teptacoes demonu s; contepnit q'
conforta' ab eadem virtute sz etem bigdina
instruit hoies quemadmodum i'c q' prim
puerum instruit ad natandum qsuc eum
incipt submergi sublevat qa sic
manq' de etoil sui natat et q' puer
incipit ex imbecillitate submergi dolor
pclamat confortans eum et dicens noli
timere ego te sustineo et sic mater
instruit filium ad ambulandum et elogat
se p'pan ab eo et pudeat p'p'm et q'
ipe ad eam veniendo incipit tremore ppt
molliciem pedum et dt tale erit mater
eiq' et portat eum i vlnis suis sic et
gra dei portat et instruit oes hoies
q' pure et simpliciter se i sui plasma
toris manu tradiderunt Nam ex multo
affectu ad diuinum auxilium pvenit et
appropinquat deo pmanens i ordine et q'nto
magis appropinquat tanto plus attingit
eundem p carismata sua ut aufert
ab eo grauamen ppt' multam h'militatem q'a sic
i'a vidua clamat nocte siue' ad iudice
de adversario vindicari, ita h'militas
clamat ad deum ut ab iniurijs dyabl
vindicet q' qsidu petentes eiq' exhibz
festinat illa duo siue q'bz saluari
no pt' quemadmodu ignorat iusticia sua
deficit ab h'militate, cum vero deficiat ab ea
deficiens e et a pfectione et q' deficiens
e ab ea timendu e sp' q' civitas eiq'
no e fundata sup columpnas sicuti
ut luminaria crea a' h'militate Nam
sine h'militate opq' hoies pfici no pt'
sic ut roicit iste opus suum sine
h'militate Docet monachus i ordibus relig
suis esse forma h'militatis ut ex multis
v'tutibus fulgentibus eiq' sic radijs pspi
cientes nimia vita ac morti consitea'
q' sit xanius ita spes salutis et tamq'
ad refugium vndique concurrat ad eum et
corum oue exaltet' cot' iuncos suos
et multi moveat' ad v'tutis zelum et
recedat a solo ppe q' fiat vere ex
plenitudine conuersacionis sue Conuersacio
eum monastica gliosa e ante i'n' Docet
vtrique monachus pulcros h're gestus q'
omni pte sui carnis q'tcp pcta altu
in iniciu constancia q' certitudine tpanea
sobrius visus custodia omni q' membrorum

et a reliquis huiusmodi solum abstinendum, veritatem
in verbis, iniuriarum recordationem
immunem, mentem simplicitate scire
quod huiusmodi vita superflua sit et manibus
non ligare se. primum animum primi
aliorum bonorum hoc loco tamquam statuere
ut gaudet ad exercitium, nec ligare se
ipsum huiusmodi vite temptationibus et sic validum
palidum et rigorosum esse non ab
ingluvie ventris. hec sunt virtutes meo
stili sub compendio dicte.

Hec est vere prudentissima species et va-
riis [illegible] sparsa [illegible] quod
scimus eius [illegible] et studiose mandata
eius absque negligentia [illegible]
[illegible] est [illegible] prudentia spiritualis qua firmat
mandata eius [illegible] primum quere re-
gnum dei et [illegible] dispositioni
[illegible] omnia nobis preparabit
et tamen [illegible] indubitanter obediet in his
[illegible] corpus suum sepultum
[illegible] et sic [illegible]
in serpente et in nullo studet complacere
deo [illegible] carnalibus distractus
et dissolutus consistit et otiosus
ab omni virtute propter [illegible]
et aliquid cogitat et [illegible] a
bono, et contingit quod [illegible] ab
aliqua necessitate ad mortem seu tribulationem
a fructificatione [illegible]
[illegible] a deo et ipse me
faciet absque solitudine et auxilium
[illegible] respiciet usque [illegible]
[illegible] recordatus dei [illegible]
[illegible] opus et [illegible]
blasfemat [illegible] nomine suum
et [illegible] ore pleno dicere
[illegible] et ipse auxiliabitur
et [illegible] et me bene ductum
[illegible]
[illegible] recedere quod me et noluit
[illegible] vias meas [illegible] deum
bene faciens [illegible] operibus
et [illegible] deo [illegible]
[illegible] ad virtutes. Credens [illegible]
deus [illegible] creature prudentiam [illegible]
sit in omnibus potest [illegible]
[illegible] operatio et [illegible]
te [illegible] in pugno tuo
sine operibus [illegible] fides sola [illegible]
[illegible] ignorantiam [illegible] ambulare
[illegible] malignum vel [illegible]
vel aliud consilium [illegible] et hec est prudentia

[illegible] dei, ut eruat de [illegible]
vel [illegible] impetum [illegible]
[illegible] ut ab [illegible]
[illegible] serpentes [illegible] invenit
[illegible] et deus [illegible]
[illegible] temptationi [illegible] subito sibi
[illegible] et ab ipso loco [illegible] serpentem
[illegible] ut [illegible] illud [illegible] et
eruat ab eo [illegible] sit indignus
propter peccata sua [illegible] solus ipse novit.
Eruit [illegible] deus propter [illegible] suam
[illegible] contingit domum cadere et labi [illegible]
a loco suo, et [illegible] inveniat ubi [illegible]
mandat deus [illegible] angelo [illegible]
[illegible] quousque surgat et in [illegible]
vel propter [illegible] causas [illegible] et [illegible]
[illegible] labi ut [illegible]
quod si contingerit [illegible]
[illegible] faciat illesum [illegible] voluit fieri
manifestam magnitudinem sue virtutis.
[illegible] et [illegible] dei [illegible] et qualibus [illegible]
[illegible] dei [illegible] iustus ad inseparabilitatem
[illegible] ceteris [illegible] ad [illegible]
mandat deus disponere [illegible] spectat ad
eos et [illegible] sciant [illegible] dei [illegible]
iustus [illegible] per disputationem suam
[illegible] quia [illegible] per [illegible] sua
[illegible] per quam disponat [illegible]
[illegible] sue [illegible] dei et de non [illegible]
timebit [illegible] est [illegible] sic [illegible]
[illegible] in omnibus [illegible] per fidem non [illegible]
temptationibus [illegible] tamquam
armatus [illegible] et indutus [illegible] virtute
quanto magis assiduum [illegible] deo [illegible]
tanto plus deus [illegible]
[illegible] et [illegible]
[illegible]
spe [illegible] quod manet [illegible]
deo in omnibus et [illegible] decore
[illegible] et extendit aspectum cordis sui
ad gratiam eius [illegible] sicut dicit beatus
[illegible] cordis mei [illegible] spero in deum meum

Qui diligere [illegible] a mundo fugere et
peregrinum fieri a mundo [illegible] separat
nos a [illegible] et mortificat [illegible]
carnalia et vivificat spiritualia [illegible]
et labor ad [illegible] ita [illegible]
in [illegible] et separat a thesauris
sapientie et [illegible] dei [illegible]
et [illegible] formationis [illegible]
[illegible] captivet quod [illegible]
[illegible] angeli [illegible] et ne sub

aliis lubricum et stimulis tipsi. Compelle
teneatur ipsum ut imitetur humilitatem Christi
ut ipse securius accedat quae est inspi-
ratus ab ipso et in quo credant contra illa
scilicet motus qui inficiant novellam plantationem et
polluunt atrium domus tuae et forte suppe-
rare non sit ut supra. Item Sicut enim
vehementer gula conspicere novellas
plantarum producentes vires cibus ita
Colloquia ex et colloquia hominum radicari mentis
virtutum magis pascua pullulare
quotiens magis colloquia et aspectus laicorum
et stultorum ac dicta poculis mundanorum.
Item Ita sicut nobilis et virgo si ex hominibus mediatur
obliviscatur sue nobilitatis et status eius
dehonoretur et vincit preciositas
eius propter alienas cogitationes quae super-
venerint eius ex omni virtute ita et
castitas animae turbatur cum aspectu et
multa locutione et eradicatur ab
ipsa omne sustentaculum laudabilis
Crapula status sui. Item fumositas ac ventris
obnubilat mentem in cognitione dei quem-
admodum vapor qui ex humiditate terre
producitur ascendens aerem facit obscu-
rum. Item Noli putare quod hoc quod convent-
uales operantur monachi sicut alia
vigilie monachi quaelibet conversatio maior vigiliis nocturnis
in vita sit. Si non fiat religiosa
dispositio et vocatio in secularibus
rebus in solitudine spirituali et caverit
se a malis et custodierit se corpus
in vigiliis mentis eius qui ad alta
in brevi tempore volat et exaltatur in
dulcedine dei et cito provenit ad
gloriam eius. Item Simplex autem est ipsi homo quod
semper in quiete contemplativa conversatur divini-
tatem deum sine magnis donis propter
cordis ieiunium et vigilantiam cordis
et propter solitariam conversationem cogita-
negligens tionum suarum in ipso. Clericus autem
hic negligit perssumo dicere qui ignorat
ad quid laborat et a somno abstinet
et in laude collectione multa et fatigatur
languore et erecta statione totius noctis
affligatur. Non habet mentem suam in oratione
et statu suo sed quasi ductus a consuetudine
indiscreta. Item Ergo quod dico si corpus
ieiunium fessum fuerit per infirmitatem suam et ieiu-
nare non possit preter solas vigilias
mentis accipe statum animae et inspectionem puritatis
cordis ut virtutem spiritualem edificat. Dum non

fiat extimatus a dilatione diurnali
tamquam. Item Unde rogo te quod affe-
ctatus adimplesti mente studiosa apud
deum et agnitione nove vite toto
tempore vite tue noli negligere conversationem
vigiliarum quia per ipsam aperuit oculi-
tum ad intuendum totam conversationem gloriam
et virtute vite sue et sancte. Item Quia si contra
non possis facere laborem multarum
quae cantare consuevisti et extenta
oratione ac multarum genuflectionum
quas facere semper consuevisti, rogo te in
caritate ut si debilitatis fuerit in hoc et non
possis eadem operari saltem sedendo
vigila ne dormiat in corde tuo
et in omni ingenio deduc noctem sedendo Capitulum xviii
Item Recede a seculo quia tunc sciens secto-
rem suum. Et nisi recesseris non addi-
sces sed qui bonum ordinem induxeris induc
sectorem suum et nuditatem confusionis
tue velamine. Item Beatus qui se elongat
a mundo et ad sectorem intendit quia ut
dispersio vel diversio parit effectum hominis Crapula
in illo qui conversatur in medio eius. Item Beatus
qui reliquit crapulam ebrietatis sue et
insaciatam humilitatem perspicit in aliis quia
quod sic tue enim cognoscet propria turpitudinem
Dicit omnia quae sunt in hoc mundo corruptionem
sub quod vel nunc vel in futuro vel in tempore
oris. Item Memento quod omnium delectationum
abbreviatio et amaritudo sequitur. Item Necesse
est vitia superare visibilia et
invisibiles virtutes dispositione vo-
luntate non vinces propter hoc in exultatione
sue spiritualis. Item Quia enim infecta non vitia
ascendit in regnum nubium nec coniungitur
spiritualibus sanctorum. Clarifica ergo sancte
sanctitatem tuam. Sed lacrimis tuis ieiu-
niis et solitaria quietitudine. Item Tu servus dei
autem operatoris et salvatoris studeat a
temetipso ut dignus fias gustare
gloriam eius. Quia si comparacem et cogita-
visitabimini et non glorificabitis mentes in Christo
Iesu non patiatur corpus pro Christo. Ergo quod
corrumpit humana gloria haec est ille quod sit
dignus gloria dei et glorificatur corpus eius
Gloria enim corporis sublimitas est castitate corpus
ad deum. Gloria vero mentis est contemplatio de
deo. Item Duo sunt modi ascensionis in celum crux
unus est crucifixio corporis. Alius est con-
templatione ascensio et prius quod sit a
libertate tua. Secundum vero ab effectu operis
Cum non subiciatur mens nisi corpus subiciatur.
Crucifixio corporis est regnum mentis. Illa
subicitur mens deo nisi subiciatur libertas
arbitrii omni difficile est subicere

alta illi q' novicius e et statura
puer Receptus e utique p(ro)p(ter) civitati ei(us)
rex puer e Quicumq(ue) subiecerit se deo
subiectio cogitationis — ipse e ut subiciat(ur) sibi omnis creatura
sicut serpens scia omnis dat(ur) sibi Nam
cogitacio simul et sine omni e plenitudo et i subiectione die tue cunta
t' subiciant(ur) ipse quo humilitas i anima
luxuria motus — pugnat et motus at inferior membrorum corporis q' sit absque cogitacionibus acutis irracionabilis delectacionis q' movet(ur) ad medium et
tempt anima ad inferiora sine potestate
indubitat(ur) e a ventris replecione
dolor — Q(uanto) acuta magis multiplicat(ur) dolor
tanto magis potencia minuunt(ur) 7 ipsi i tribulacione et pro illa voluntate maiorem
offendere quoniam vero nutrit et auget
eam I Hoc notum e q(uod) deus et angeli
eius i necessitatibus gratulat(ur) de malis et
temptacio humano — operarii eius i quiete I Longo presertim
tenore servis i anima tua diversitas et
foraoices temptaciones scias q(uod) a nos
in se i illis temporibus et temptacionibus anima
tua in occulto gradum aliud excelsum
et addita e ei gra(tia) i statu suo quo
stabat eius si ad infirmum te sit n(on) est
sufficiens ad maiores temptaciones postulat quod adeo ut non permittat cum
maior in eas et deus quando audiet ad
statum quod infirmum e insufficiens
ad maiores temptaciones Initium et ad
mag(is) carisimata insufficiens e Et
quemadmodum magnarum temptacionum
...
stantes procedit e i ea sic et magna
carisimata procedunt i ea q(uo)d non
dat deus magna carisimata sine
magna temptacione Ista et temptaciones
secundum carisimata determinate sunt a deo
sapiencia — iuxta sapienciam eius quam hi q' tenti
sunt ab eo non comprehendunt Ista secundum
humilitas — mensuram humilitatis tue dat(ur) t' et pa
cia in adversitatibus tuis et secundum
paciam tuam alleviabi(tur) gravitas tribulacionis tue et consolacionem tuam habebis
magnificacio — Si vero magnifica(tur) delectacio tua a(pu)d
deum et secundum dilectionem tuam magnificat(ur) gaudium tuum i ipso Sicut pontus
corpus — corporalis in solitudine mittit
corpus a sordibus q' sunt i ipso Sic
vero mentes humiliat animam et separat
eam a grossis et preciosis intellectibus
ut non cogitet i eis preciose Sed ut
moneat potius in contemplacione sua
fides — Q(uia) fides e hostium secretorum Nam quemadmodum oculi corporales sunt sensu

alibi ideo sic e et fides oculus oculorum intelligibilibus thesauris Pena e cum dolere mne
pena — parta absque instituta iste non mnemus niaz
q' a eos peccaverunt iux diva sepiturarum
iustificati gratis p(er) gratiam dei pena e gra(tia)
sic et erit in corde q' fide et timore timor — timor
at e baculus spiritualis sic gubernat nos quousque
preciosum ad paradisum spiritualium bonorum
paradisus — paradisus e caritas i q' e delectacio omnium
beatitudinum ubi beatus paulus nutritus est
cxvii — ab eo super nam hoc quod gustavit ibi lignum
vite et dicta e dicens oculus non vidit auris
non audivit q' preparavit deus diligentibus se
De hoc ligno fuit prohibitus adam post consilium
ligna vite — dei et lignum vite e caritas dei a q' excidit
adam et ulterius non exiit s' gaudium
sed operatus e i terra spinarum et laborabit
et caritate privati sunt pane sudoris comedunt quod erit e at comedite et bibite in
mensa — mensa mea n(on) i caritatis mensa caritas
sufficiens est nutrire homines p(ro) cibo et
vinum — potu hoc e eum vinum quod letificat cor
hominis beatus homo q' bibit ex vino isto Ex quo
cxvii — biberunt impudici et pudici facti sunt et
ebrii facti sunt ieiunantes et peccatores oblivi
sunt offensionum et divites affectaverunt
paupertati et pauperes ditati sunt spe
et fragiles facti sunt robusti et idiote facti
sunt sapientes Sicut impossibile e transmeare magnum
mare sine nave vel phazelo Sic non potest
aliquis sine timore ad caritatem pervenire
mare — Timare fetidum quod statutum e int(er) nos et
intelligibilem paradisum cum phazelo transire possumus
facientes remigationes timoris quod si non ipsum
gubernat navem hanc penitencie qua transimus mare
huius mundi ad deum submergit i fetido mari
navis — pena e navis timor gubernator Caritas
portus divinus Sic ergo nos timor sedere in
navi penitencie et transfert nos per mare mundi
fetidum et ad portum divinum q' caritas e perducit
nos ad quem respirant omnes q' laborant et tribu
sermo xvi — lant(ur) in pena. sermo
Ast scia q' precedit adulitate et e scia
q' nasci(tur) post adulitate prima naturalis secunda spiritualis Scia naturalis e q' discernit bonum a
malo et vocat(ur) discrecio naturalis q' nomine et
discrecionis bonum a malo n(on) e aliquis q' hanc non
habeat Sic vero q' hanc cogitacionem perdiderunt
q' discernit bonum a malo impetrat propheta de
Consilium — hoc eum i honore esset non et dicit scriptum Consilium
eius quod acquisierit voluntate sapiencie timorem
dei et retinens post tempus eius mayst revelator
prudencia — occultorum i sciam spiritualem non e interno bo
q' non sit agitur divina maiestate a corde n(on) cogit
mala appropinquare ad n(on) ad contemplacionem et
probacionem Murmuracio e que monet(ur) contra
murmuracio — infirmitates hominis sustinet de hominibus at sic
murmurare non sustinet n(on) ut corrigat eum

os — Os vero sapientis deum laudans benedictionem accipiet ab
cor — eo. Et cor presumentis in actionibus gravium
ipsum gravem supervenit et gravem perunt humi-
litatis et castigatorem offendit opprobriis et iam
superbia — superbit in blasphemiam cadere permittitur.
sapientia — Et qui de sapientia clerici tenebrosos ignorantie
operatio — laqueos patitur. Et qui de operacione virtutum extol-
litur in fornicacionem cadere permittitur. Et hono-
honor — rat hominem in memoria dei et auxilium inveniet
ab omni homine in oculto intuitu dei. Et se
iniuria — obicit per iniuriam patienter deum inveniet
auxiliatorem suum. Et qui occulte corrigit
correctio — fratrem suum maliciam eius sanat. Et vero in
conventu occultat inflicta vulnera exacerbat.
Et qui occulte corrigit fratrem suum effectum cari-
tatis ostendit. Sanitatem in occulto restringuens sapientis
vindicta — medici est. Et qui quiet vindictam manibus ca-
ritate dei. Deus in caritate corrigit non vola-
ceribus sed quiet ut sanet imago eius et
ad tempus servat ira quod liberat tamen modicum cau-
et vituperare et maliciose ad graviora
non declinat. Et iustus sapiens filius est deo
iustus — et non corruat peccata malicia sed ut
correcti digantur vel ceteri timeant. Correctio
huic difficilis correctio non est quod ligis in
siccis lignis accensus vel in siccis locis
difficilius extinguitur sic calor dei
qui inardet ad cor remordentis solo [illegible]
Dei sine mensa qui invenit sapientiam spiritus
exemplum — filius est ei qui naviculam parata invenit
ad transfretandum et eum sedet in ea transducitur
de mari medio et statim applicavit ad insu-
lam suam sibi. Ita est enim merces mea in [illegible]
mundi sic navicula parata in mari qui eam appre-
hendit sapiens spiritus ulterius non laborat in fluctibus
fantasie huius mundi.

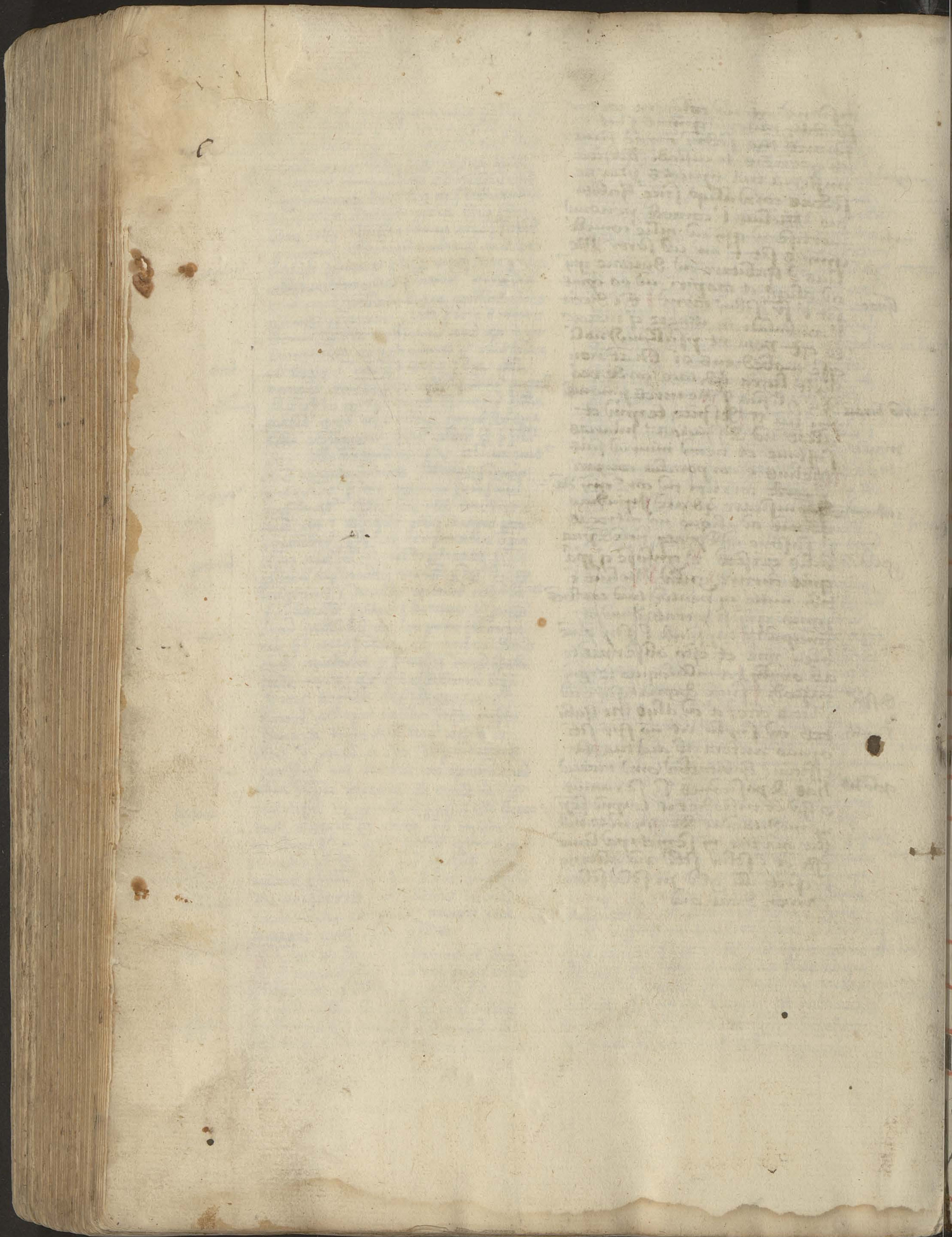
exemplum negociator — Negociator facta sua negociatione pre-
mors — parat ire in domum suam et monachus
residuum vite sue secundum desiderat qui
reddunt et suum et arram suam recepit.
exemplum — Quam diu negociator est in mari timor
possidet mentem eius ne forte fluctibus impin-
gatur in eum et subiugat spem operacionis
sue. Monachus quamdiu est in mundo detinet
conversacionem suam ne forte irrigat aliquid eam
aliquid contrarium et omittat quod est usque ad
exemplum — finem operatum. Negociator avidus et monachus
exemplum — inspirat horam mortis. Nauta stellis stel-
le consideracione dirigit navem suam et mo-
nachus oracione respirat qui corrigit se ipsum
et dirigit viam suam ad qualecumque portum
avis — intendit. Avis ab omni loco currit ad
nidum suum ubi facit pullos et monachus
habens discretionem accelerat ad
habitaculum suum ut in ipso faciat fructum
virgo — vite in congregacione et in multitudine
virgo ... [illegible] et merces monachi in multorum

locucione violatur. Sicut pus in fructum
fuit totum corpus eius custodit caput
et monachus ab omni malo custodit fidem
suam qui est principium vite sue. Sicut nu- — locucio
bes operit solem et nulla vita oppe-
rit mentem incipientis illuminari in
tota placacione ordinis. Operavimus
pridem insulam suam per cruam et alli-
gat naviculam suam et meus navi-
culatorem transit ad insulam aliam
Sic est via monachi transeuntis de
seculo in seculum. Donec de mari ascen-
dat et ad terram veram perveniat
via sua in qua habitatores non amplius
naufragabuntur sed universi sunt in sinu
divinitatis qui cessat. Sicut natat nudus
mergit in mari donec inveniat
margaritam. Et sapiens monachus
nudus perambulat in hac vita donec
inveniat sibi monachorum margaritam
ihesum christum. Sicut margarita in penetra-
libus custodit et volutatur monachi
intra quietitudinem conservatur
et herodius secum dogmata sapientis — exemplum
tunc exultat et letatur quia est in deserto — vidua
et anima monachi tunc gaudium celeste
accipit cum elongavit se ab hominibus
et nascitur habitat in regione celeste
expectans tempus exitus sui. Sicut
de sirene quod hoc audientes voce — siren
modulacionis ipsius ipsi itineris
obliviscuntur et dulcedine cantus
capti cadentes moriuntur. Sic et ve-
ce anime est cum pervenit in ipsam dulcedinem
celestem per modulacionem verborum dei
qui subintrat consensum et intellectum — Sermo dei
sic tota abiit post ipsum ut oblivi-
scatur vite istius temporalis et destituit — exemplum
corpus cum delectacionibus suis. Sicut ar- — pena
bor nisi abiciat folia priora non
producit nocentes ramos et fructus
Et monachus non perducat a corde suo
memoriam priorum non producit nocentes
ramos et fructus in christo ihesu.
Ventus impugnat fructus et soli- — vidua
tudo dei in fructu dei. Sicut avis qui — vana gloria
lingit propria volucia sanguinem suum
bibit et nocumentum non sentit propter
dulcedinem qui ad horam fit. Sic et — monachus
monachus vanam gloriam bibet propriam
vitam consumit et non sentit nocumentum
propter dulcedinem qui ad horam fit glo-
rificare. Dixerunt patres quod in anima — vana gloria
vaniglosa vicia redeunt que fuerunt
prius subiecta et expulsa.

Nubes parva cooperit celos solis ad
serpet multu sic venia ocl pz
labor Si vis appropinquare deo tuo prius
ostende in temporalibus labore / ex his
principium conversacionis et inicium
appropinquat cor deo in subieccione
necessitate et abstinentia hic speci
hic abi · Existima ociositate
principium obtenebracionis anime / et
ocium videlicet hinc sine mensura placi
obtenebracionis faciat vilifica
eius anima in multitudine collocucionis
confusa preparacio eius sit in timore
domini. Obtenebracio anime ex inor
dinacione conversacionis et mensura
ord et tempus in conversacione sua / illu
minat mentem / et confusionem expel
clima lit. Ne existimes honorem spiritu
alem agere in ordine cordis deo tempora
libus obligatum. Sic oleum est sple
dor lampadibus / sic clima intus
anime cogitaciones. Mortificacio
opa^o interior sive operacio sensuum
insinuatur. Cum in ea meliore
anima cor. Et sic plasmacio precedit
operacionem sic et corporalia opera
pacia opus anime. Cum multiplicata fuerit
pacia in anima viris signum est eo
tempore in occulto grauem consolacionis
fortitudinis pacis fortior est passi
ocium onibus ceteris in corpore. Corpus
non si ociositati et requiei dederis
omnis malicia perficitur in anima habi
tate in eo. Et si quod bonum desi
derat tempus desiderat / et bonum
bonum ab ipso tollitur. Si custo
dieris linguam tuam offert et
dat tibi gratiam a deo compunccionis
cordis ut intret in requiem anima
tua. Si viceris te, crede in istis
ligua intrasti in gaudium spiritus. Si lingua
tua vicerit te crede non in hoc
quod dico tibi magis potes exire a
cor tenebris. Et si non habes cor
mundum saltem habeas cor purgatum
t[ri]stacio Ne tristeris neque tetriceris in cale
faccionibus corporis mortis eius
accipit causa a te perfecte
h'^o^ to^r Hic ordo est sobrius et deo
amabilis non respiciat alibi
quam inde sed semper ante se / non
ociosa verba loquens sed tamen necessaria
vestis indumentis vilibus contentus esse
ad necessitatem corporis et sic cibis

ad sustentacionem corporis uti ut non
castimargie serviatur / et participare
parum de omnibus et non habet replere
et hic elige / nec impleat corpore
ventrem. Maior est enim omni virtute loc[uti]o
discrecio. Non preveniens verbum loquentis
ut videatur sed respondeas sic prudenter
Tacitus esto ubicumque fueris inventus
Mo^re tempus consummacionis sermonis
sermonis suorum. Nec de mittes coram aliquo corpus
membrum tuorum. Nec appropinques corpori
alicuius nisi propter necessitatem. Cum nec corpori
tuo permittas aliquem appropinquare ut
dixi nisi ex racionabili causa. Sedma inter
assidua inveneris sic a morte
possides sobrium ordinem. Somnum ne
elongetur a te virtus que te custodit
In quocumque loco dormieris si possibile est sopus
est nullus te videat. Si exierit tibi
tussis in mensa sedenti verte faciem
tuam retro et sic tussita. Cum sobrie te
comede et bibe sic decet filios dei
Ne extendas manum tuam ut accipias
a conspectu proximi tui quod retundere
et presumptuose. Si autem sederit tecum q[ui] s[in]e[?]
ex extraneis / innue ei semel vel
bis ut comedat. Et ordinate pone
mensam non turbulente sed honeste non
denudabis aliquid membrorum tuorum
Cum oscitatis os tuum apperi. Ne respi
cias loca ubi sunt vasa abscondita
[illegible] celle amici tui. Cum tunc libere
hostium apperi et claude silenter
sicut proximi tui. Et non subito ad
aliquem intrabis sed pulsabis exterius
et permissus ingredere. Esto omnibus ob
diens in omni pretermittas avaris et avaros avar.
amatores possessionum vel secularis
hos non sequaris ut non fiat opus
dyaboli. Ambulans in via maiorem
non preveniat te. Quia autem non sic inspicies
est. Cum sedens timens loquitur obviam argue
tibi conperta eum nec arguas aliquem
in aliquo sed tempus in omnibus existima
culpabilem et debitorem. Omne opus labor
vile iussus cum humilitate face non renuas
Si comitis fueris vide non appareant / de loq
dentibus tui. Si compulsus fueris loqui
cum mulieri verte faciem tuam ne videas moralis
eam et sic ad eam loquere. A monialibus
fuge sicut ab igne / et laqueo dyaboli et
obviacionem cave et collocucionem et

msione ut nō coloren̄t cor tuū
sordibꝫ maiorū criminꝫ sint
sorores tue sedm̄ carne sicut
ypocta [?] ab extraneis te custodi Absconde
insticia tua opacōes pia ne
sedeas corā aliquo sine habitu
tuo Melius t' comedere venenū
m'lr [?] mortiferū qm̄ cū mlie' comedere
criminꝫ sit t' mr̄ vel soror Me
lius ē habitare cū dracone qm̄
cū aliquo et conspiri cū eo cōmit
ħitac [?] sit t' fr̄ sedm̄ carnē / Si dixit
t' ambulati in itinere q' maior
te est veni ut psallamꝰ noli
esse inobediens ei Si at non
dixit ligua q̄d tace / corde vero
nō iurar [?] deū glifica Ne iurets p nome
dei tui Despice terpm̄ et
iniuria alios nō despiciats iniurias
sustine et nemi iniuriā facias
Melius ē corporalia corpori
corrupi tuū cor qm̄ da-
indurw [?] dampnificare q̄d aie Si iudicio
cū aliquo nō intrauits
sꝫ sustine condempnatꝫ inrecuperā
gula bilis existes O gulose q̄ ppa
quis curare gulā Melius ē
tibi mitte in ventre tuū carbōes
ignis qm̄ frixuras duas et
precipuū Superfunde t' sup oīe
oleū me et esto observās te
ab omnibꝫ / a multiloquio te ipm̄
dispu° custodi / Fuge dogmatisare cū
prelatis tuis / a' cū aliis Ne habi
simplex tes cū simplo . ut nō spē sciti
opacōe auferā ab aīa tua Et
efficiar habitaclm̄ omī viciorū
ctclo lib' [?] has disposicōnes si servaueris
o hō et custodieris te ipm̄ sep
in meditacōne dei qm̄ vi te vide
bit aīa tua in semetipa linne
ista et i sclm̄ scli nō obtene
bresces illi glā In scla sclorū
Amen dicat oīa

III

pat'ꝛ fili o

u san cto

a pat'ꝛ fili o

u san cto

ius actibus: nos fi

d eternā agm

Iste cant⁹ cantē sabb° ī albi et deinceps quād°
ad vēs et mat et laud usque ad vigi ascensio
exclusive ad omēs hymnos cius mel ta de tpe qd
sās nisi fuit tot dup cantē ī in dnicis et
festis nō fuit fn loc ad pma · iij · vj · ī ix ·

Iste cant⁹ cantē ad cō
pletoriū in sabbō in albis
et deinceps quād usque ad
festū trinitatis exclusive

hū nra

Iste cant⁹ cantē ī dnicis
pfestis et festis fn loc

